Inhoudsopgave

Woo-besluit liquidatie Woonwagenschap 2
Inventarislijst 6
Te openbaren documenten 7

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14 058

www.leeuwarden.nl
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

KVK-nummer 59734817
BTW-nummer NL 0019.03.664.B01

Gemeente Leeuwarden

[redacted]

Per e-mail: [redacted]@gmail.com

Onderwerp	Woo-besluit
Uw kenmerk	
Ons kenmerk	2026-199937
Dienst	Veiligheidsdomein
Sector	Juridische- en Veiligheidszaken
Contact	14 058, [redacted]
WhatsApp	
Bijlagen	Bezwarenbijsluiter en te openbaren documenten
Datum	15 september 2026

Beste [redacted]

Op 29 juli 2026 ontvingen wij uw Woo-verzoek dat u via onze website indiende. Dit verzoek gaat over de opheffing van het voormalige Woonwagenschap.

Uw verzoek
‘Ik verzoek op grond van de Wet open overheid (Woo) om openbaarmaking van alle documenten die betrekking hebben op de opheffing van het voormalige Woonwagenschap Leeuwarden en de overdracht van financiële middelen, bezittingen en verantwoordelijkheden aan de gemeente Leeuwarden. Ik verzoek in ieder geval om: - Overeenkomsten, convenanten en besluiten over de opheffing van het Woonwagenschap Leeuwarden. - Documenten waaruit blijkt welk bedrag of welke financiële middelen aan de gemeente Leeuwarden zijn overgedragen. - Documenten waaruit blijkt met welk doel deze financiële middelen zijn overgedragen, waaronder beheer, onderhoud, renovatie of uitbreiding van woonwagenlocaties. - Financiële overzichten, begrotingen, jaarrekeningen, accountantsrapporten en andere documenten waaruit blijkt hoe deze middelen zijn besteed. - College- en raadsbesluiten, interne memo's, notities, adviezen en correspondentie over de besteding van deze gelden. - Correspondentie tussen de gemeente Leeuwarden en het voormalige Woonwagenschap, de provincie Fryslân, woningcorporaties of andere betrokken partijen over deze financiële middelen. - Documenten over plannen voor nieuwe woonwagenstandplaatsen of uitbreiding van bestaande woonwagenlocaties die met deze middelen zijn of zouden worden gefinancierd. De gevraagde periode betreft de opheffing van het Woonwagenschap Leeuwarden tot en met heden

Besluit
Wij besluiten om uw verzoek toe te wijzen, en de gevraagde documenten gedeeltelijk openbaar te maken. Hieronder lichten wij ons besluit nader toe.

Wettelijk Kader
Uitgangspunt van de Woo is dat er, in het belang van een goede en democratische bestuursvoering, voor degene die om informatie verzoekt, een recht op openbaarmaking van de informatie bestaat.
Artikel 1.1 Woo geeft het volgende aan: ‘Eenieder heeft recht op toegang tot publieke informatie zonder daartoe een belang te hoeven stellen, behoudens bij deze wet gestelde beperkingen.'

In de Woo en de daarop rustende bepalingen wordt verstaan onder document: ‘een door een orgaan, persoon of college opgemaakt of ontvangen schriftelijk stuk of ander geheel van vastgelegde gegevens dat naar zijn aard verband houdt met de publieke taak' (artikel 2.1 Woo). Het moet gaan om bestaande documenten die daadwerkelijk fysiek aanwezig zijn. Er rust op een overheidsorgaan geen plicht om een document, zoals bijvoorbeeld een overzicht, aan te maken.

Onder 'naar zijn aard verband houdt met de publieke taak' heeft een brede betekenis. Het gaat hier om documenten die direct of randvoorwaardelijk gerelateerd zijn aan het uitoefenen van publiek gezag of andere bestuurstaken.

Inventarisatie van de documenten
Er zijn 9 documenten gevonden die binnen de reikwijdte van uw verzoek vallen. Wij hebben bij de inventarisatie Outlook en onze (oude) zaaksystemen doorzocht voor alle aanwezige documenten. Hierbij zijn de volgende zoektermen gebruikt: Woonwagenschap, Woonwagenkamp, liquidatie Woonwagenschap. De inventarisatie is uitgevraagd bij diverse ambtenaren binnen het team Gebiedsontwikkeling van de gemeente Leeuwarden.
Document 1 en 1f geven duiding bij de zoekslag naar documenten die zij hebben gemaakt.

Motivering
Allereerst wijzen wij u op het volgende. Op grond van artikel 4.1 lid 7 Woo, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 5.

Artikel 5.1 lid 1 van de Woo bevat absolute uitzonderingen. Het belang van openbaarheid moet te allen tijde wijken wanneer deze uitzonderingsgrond van toepassing is. Er wordt geen nadere belangenafweging gemaakt.
Artikel 5.1 lid 2 van de Woo bevat relatieve uitzonderingen. Bij relatieve uitzonderingsgronden maakt het bestuursorgaan een afweging tussen het algemene belang van openbaarheid en de door de uitzondering te beschermen belangen. Een beroep op een uitzonderingsgrond moet onderbouwd zijn.

De door u gevraagde documenten zijn deels openbaar gemaakt vanwege deze uitzonderingsgrondgronden.

Artikel 5.1 lid 2 sub e
Eerbiediging persoonlijke levenssfeer
Verstrekking van informatie blijft achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

Persoonsgegevens van ambtenaren
Voor zover het namen van ambtenaren en bestuurders betreft is het volgende van belang. Uit hoofde van hun functie treden bijvoorbeeld raadsleden (mits in functie raadslid), burgemeester en wethouders op in de openbaarheid. De namen van deze personen zijn derhalve zichtbaar. Volgens ons weegt het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de andere bij de aangelegenheid betrokken personen zwaarder dan het publieke belang van openbaarmaking van deze informatie. Hierdoor zijn persoonsgegevens van bij de aangelegenheid betrokken ambtenaar geweigerd.

Verstrekking
De te openbaren documenten worden samen met dit besluit verstuurd naar het bij ons bekende e-mailadres.

Bezwaar
Indien u het niet eens bent met dit besluit kunt u daartegen bezwaar maken. Wij verwijzen u kortheidshalve naar de bezwaarclausule bij dit besluit.

Vragen?
Bij vragen over deze brief kunt u contact met mij opnemen. Dat kan via telefoonnummer [redacted] en via woocontactpersoon@leeuwarden.nl onder vermelding van ons kenmerk.

Met vriendelijke groet,
Namens burgemeester en wethouders,

[redacted]

Onder deze brief treft u geen handtekening aan.
Meer informatie: https://www.leeuwarden.nl/digitalepost

BIJLAGE 1 Bezwaar maken

Bent u het niet eens met dit besluit?
Dan kunt u bezwaar maken. Dit doet u door binnen zes weken na de verzenddatum van dit besluit een brief (een 'bezwaarschrift') naar ons te sturen. In deze brief staan in ieder geval:

a uw naam en adres;
b de datum waarop u de brief heeft geschreven;
c. tegen welk besluit u bezwaar maakt;
d. het kenmerk/nummer van het besluit;
e. de reden van uw bezwaar;
f. uw handtekening.

U kunt het bezwaar digitaal indienen via www.leeuwarden.nl/bezwaarschrift of schriftelijk door het bezwaar te sturen naar de gemeente Leeuwarden, Postbus 21000, 8900 JA in Leeuwarden.

Besluit uitstellen?
Bij spoedeisende zaken kunt u vragen het besluit tijdelijk uit te stellen. Dit doet u door een 'voorlopige voorziening' aan te vragen bij Rechtbank Noord-Nederland. Hier zijn kosten voor u aan verbonden. Uiteraard is het aan de rechter om te beslissen of het besluit wel of niet kan worden uitgesteld. U kunt ook digitaal een verzoek om een voorlopige voorziening indienen bij de rechtbank via http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk voor de precieze voorwaarden op de genoemde site.

Nr.	Document	Uitzonderingsgrond	Openbaarheid
1	Documenten Woo verzoek opheffing Woonwagenschap.msg	5.1.2e	Deels openbaar
1a	20080826 Omvang Voorziening Woonwagenschap Friesland.doc	5.1.2e	Deels openbaar
1b	20101102 Ambtelijke toelichting op collegevoorstel Aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat van Woonwagenschap Friesland il.doc		Openbaar
1c	20101102 Collegevoorstel aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat van Woonwagenschap Frieslans i.l..pdf	5.1.2e	Deels openbaar
1d	20110324 Collegevoorstel Jaarstukken 2010 en productenrekening 2010 Opheffing voorziening woonwagenschap.pdf	5.1.2e	Deels openbaar
1e	20110330 Jaarrekening 2010 opheffing Woonwagenschap.pdf	5.1.2e	Deels openbaar
1f	260819 Overzicht Woonwagenschap documenten in PlanPlus.docx	5.1.2e	Deels openbaar
1g	Jaarstukken 2011 2.2.6 Paragraaf verbonden partijen.pdf	5.1.2e	Deels openbaar
1h	M E M O Voorziening Woonwagenschap 2009.doc	5.1.2e	Deels openbaar
1i	Raadsvoorstel verzamelvoorstel begrotingswijzigingen 2010 en 2011.doc		Openbaar
1j	Toelichting jaarstukken 2010 opheffing voorziening Woonwagenschap.doc		Openbaar

Inhoudsopgave

0001_Documenten Woo verzoek opheffing Woonwagenschap_Geanonimiseerd 2
0001a_20080826 Omvang Voorziening Woonwagenschap Friesland_Geanonimiseerd 4
0001b_20101102 Ambtelijke toelichting op collegevoorstel Aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat van Woonwagenschap Friesland il_Geanonimiseerd 6
0001c_20101102 Collegevoorstel aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat van Woonwagenschap Frieslans i.l._Geanonimiseerd 9
0001d_20110324 Collegevoorstel Jaarstukken 2010 en productenrekening 2010 Opheffing voorziening woonwagenschap_Geanonimiseerd 12
0001e_20110330 Jaarrekening 2010 opheffing Woonwagenschap_Geanonimiseerd 16
0001f_260819 Overzicht Woonwagenschap documenten in PlanPlus_Geanonimiseerd 485
0001g_Jaarstukken 2011 2.2.6 Paragraaf verbonden partijen_Geanonimiseerd 488
0001h_M E M O Voorziening Woonwagenschap 2009_Geanonimiseerd 938
0001i_Raadsvoorstel verzamelvoorstel begrotingswijzigingen 2010 en 2011_Geanonimiseerd 941
0001j_Toelichting jaarstukken 2010 opheffing voorziening Woonwagenschap_Geanonimiseerd 958

From: '5.1.2e' <5.1.2e@leeuwarden.nl>
Sent: 8/19/2026 1:00:01 PM +00:00
To: '5.1.2e' <5.1.2e@leeuwarden.nl>
Cc: '5.1.2e' <5.1.2e@leeuwarden.nl>, '5.1.2e' <5.1.2e@leeuwarden.nl>
Subject: Documenten Woo verzoek opheffing Woonwagenschap

Hoi 5.1.2e
Hierbij de informatie die ik heb kunnen vinden rond de opheffing van het Woonwagenschap Friesland.

Het Woonwagenschap Friesland was al lang voor 2010 (eind jaren 90) in liquidatie. Voor documenten daarover moet verwezen worden naar het archief.

Echter door de situatie met bodemvervuiling op locatie Boornstraat heeft de uiteindelijke opheffing langer geduurd, dit vond in 2010 plaats.
De ambtenaar die betrokken was bij de overname van de locatie Boornstraat van Woonwagenschap naar gemeente Leeuwarden is al langere tijd met pensioen.
Over de overname Boornstraat zijn daarom geen mailberichten meer aanwezig in Outlook.

Op de schijf Gedeelde documenten Fysiek domein heb ik nog een aantal documenten kunnen vinden, die verband houden met de voorziening Woonwagenschap Friesland.

- 20080826 Omvang voorziening Woonwagenschap Friesland
- Memo voorziening Woonwagenschap 2009

Over de opheffing van de voorziening Woonwagenschap Friesland heb ik in Planplus nog een aantal documenten kunnen vinden, een overzicht daarvan heb ik in het Word document 260819 Overzicht Woonwagenschap documenten in Plan Plus.
In Rex zijn hierover geen documenten te vinden omdat de opheffing en financiële afronding in 2010 en 2011 hebben plaatsgevonden.

Kun je hiermee verder? Ik ben morgen weer op kantoor, dus als je nog vragen hebt, loop gerust even langs.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
Gebiedsontwikkeling
5.1.2e@leeuwarden.nl
5.1.2e | 5.1.2e

Gemeente Leeuwarden
Oldehoofsterkerkhof 2
8911 DH LEEUWARDEN
Telefoon 14 058 | www.leeuwarden.nl | LinkedIn

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Omvang Voorziening Woonwagenschap Friesland

Geschiedenis
Een aantal jaren geleden heeft de gemeente een voorziening ingesteld om mogelijke claims van het Woonwagenschap Friesland uit te kunnen betalen. Het woonwagenschap is een samenwerkingsverband van Friese gemeenten inzake de huisvesting van woonwagenbewoners. De kosten die dit met zich meebrengt worden op basis van inwonertallen over de deelnemende gemeenten omgeslagen.
In de jaren negentig heeft het schap als gevolg van gewijzigde wetgeving besloten z'n werkzaamheden te beëindigen en de woonwagens en terreinen over te dragen aan de woningcorporaties in Friesland.
Deze eigendomsoverdracht is gerealiseerd met uitzondering van een aantal terreinen waar bodemvervuiling was vastgesteld.
Inmiddels zijn de problemen met de meeste terreinen opgelost, op 1 geval na, t.w. het terrein Boornstraat dat zich (toevallig) in Leeuwarden bevindt.
Hoewel de gemeente Leeuwarden in feite geen partij is in deze kwestie heeft de sector BWM teneinde de huidige impasse te doorbreken het initiatief genomen om in overleg met het schap en de woningcorporatie de mogelijkheden te bekijken om op korte termijn tot een definitieve (juridische) overdracht van het terrein te komen.

Financiën
In de voorziening bevindt zich op dit moment een bedrag van ruim € 400.000.
De omvang van dit bedrag is in 1997 tot stand gekomen op basis van een saneringsrapport van bureau Oranjewoud. Hierbij is ook rekening gehouden met het aandeel in de kosten van de andere te saneren terreinen in de provincie. Omdat de kosten van de andere terreinen zijn meegevallen zou bij afronding van de laatste kwestie in principe geen beroep op het volledige bedrag van de reserve behoeven te worden gedaan. Het aandeel van Leeuwarden bedraagt ca. 15%.
Omdat de geraamde kosten echter gebaseerd zijn op een raming van 1997 en ook nog niet duidelijk is wat de uitkomsten zullen zijn van het overleg met de corporatie kan op dit moment geen indicatie kan worden gegeven over het eventueel vrijvallende deel van de voorziening. De bedoeling is om daar in de loop van dit jaar meer duidelijkheid over te krijgen.

5.1.2e **, 3 maart 2008**
Fin. Beleidmdw BWM

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Ambtelijke toelichting:

Historie:

In de jaren tachtig is besloten om de woonwagencentra onder te brengen in een nieuw op te richten Woonwagenschap Fryslan. Een van de reden was om de centra op te knappen en daarmee de huisvesting van de bewoners te verbeteren. Vaak werd er gewoond in caravans die in zeer slechte staat verkeerden. Een woningcorporatie werd vervolgens benaderd om voor goede huisvesting te zorgen op deze centra. Ook de gemeente Leeuwarden had een terrein aan de Boornstraat (wijk Wielenpolle) en heeft dit terrein in 1983 overgedragen aan het Woonwagenschap Fryslân. Inmiddels heeft corporatie WoonFriesland het economisch eigendom en het beheer van de locatie in Leeuwarden.

Ruim 10 jaar geleden heeft het Woonwagenschap Fryslan als gevolg van gewijzigde wetgeving besloten zijn werkzaamheden te beëindigen en de woonwagens en terreinen over te dragen aan de woningcorporaties in Friesland. Deze eigendomsoverdracht is al snel na dit besluit gerealiseerd met uitzondering van een aantal terreinen waar bodemverontreiniging was vastgesteld. Deze terreinen zijn in afwachting van eventuele saneringsmaatregelen vooralsnog alleen in economische eigendom overgedragen.
Inmiddels zijn de problemen met de meeste terreinen opgelost, op 1 geval na, t.w. het terrein Boornstraat in Leeuwarden. Door uiteenlopende zaken heeft de afwikkeling van deze locatie nog niet plaatsgevonden.
Het meest logische is om het juridisch eigendom over te dragen aan WoonFriesland. WoonFriesland heeft het economisch eigendom en is beheerder van het terrein. Met WoonFriesland is door het Woonwagenschap en de gemeente Leeuwarden gesproken over de juridische overdracht en de risico's die WoonFriesland loopt wat betreft de bodemverontreiniging.

Er zijn de afgelopen jaren diverse onderzoeken gedaan naar de verontreiniging met een kostenbegroting voor de sanering. De totale saneringskosten worden geraamd op € 225.000,00 (bron: kostenraming door Oranjewoud d.d. 23 maart 2009 met kenmerk 16546-164287). WoonFriesland wilde een geactualiseerd onderzoek, een nieuwe raming op basis daarvan en volledige financiële compensatie voor de totale sanering (verwijdering van alle verontreiniging, los van bestemming of functie). Daarnaast zou dat bedrag contant gemaakt moeten worden. Dit komt dan neer op een bedrag van € 245.000,00. Tot slot wilde WoonFriesland een kettingbeding (recht van eerste koop door Leeuwarden, zie verder) uit het contract. Met deze eisen en het daarmee gemoeide tijdpad gaat het Woonwagenschap Fryslan niet akkoord.

In een bestuurlijk overleg van de liquidatiecommissie Woonwagenschap Friesland van februari 2010 heeft de gemeente Leeuwarden bij monde van de wethouder Mw. Diks aangegeven, dat de gemeente bereid is te onderzoeken of de gemeente het juridisch eigendom kan en wil overnemen om toch eindelijk het Woonwagenschap Friesland op te kunnen heffen. Door de sector Bouwen, wonen en milieu en GEV is gekeken onder welke voorwaarden het interessant kan zijn voor de gemeente om het juridisch eigendom over te nemen.
Gekeken is naar:

1. wat zijn de mogelijkheden bij een mogelijke herontwikkeling op termijn;
2. de financiële consequenties.

1. Herontwikkeling:
Op dit moment berust het economisch eigendom bij WoonFriesland, de corporatie exploiteert en beheert het terrein. Er zijn geen plannen om het woonwagencentrum op te heffen. Ten behoeve van deze overdracht is het scenario, na opheffing, van herontwikkeling verkend. Deze herontwikkeling kan plaats vinden door de corporatie, maar eventueel ook door andere ontwikkelaars.
Als tot herontwikkeling wordt overgegaan, dan is een reële mogelijkheid om 27 woningen in de sociale huur- of koop te realiseren gelet op de ligging van het terrein. Hiervoor is een stedenbouwkundige tekening gemaakt (zie bijlage).
Zoals hierboven vermeld is bodemverontreiniging aangetoond op een tweetal plaatsen op het terrein t.w. een olieverontreiniging en een verontreiniging met slib. Voor de herontwikkeling is het niet nodig dat de verontreiniging met slib wordt verwijderd. Deze laag zit op meer dan een meter diepte. De andere verontreiniging zal bij een herontwikkeling gesaneerd moeten worden. Die saneringkosten worden geraamd op € 170.000,00.

2. Financieel:
Een herontwikkeling van het terrein met 27 woningen kan met een sluitende exploitatie (zie bijlage). Hierbij is geen rekening gehouden met bodemsanering. Als de gemeente overgaat tot overname van het juridisch eigendom dan betaalt het Woonwagenschap Friesland een afkoopsom van € 170.000,00 aan de gemeente voor eventueel toekomstige saneringskosten. Dit bedrag vertegenwoordigt de contante waarde van de geraamde kosten over 10 jaar. De overdracht zelf kan voor € 1,00 kk gebeuren. Voorgesteld wordt om de afkoopsom te storten in de Algemene Reserve.
Als in de toekomst tot een bijdrage moet worden overgegaan in de saneringskosten dan zal door kostenstijgingen dit bedrag hoger zijn dan de nu te storten contante waarde. Dit hogere bedrag wordt gecompenseerd door renteopbrengsten over het bedrag dat nu in de algemene reserve wordt gestort.

Bovengenoemd voorstel is besproken met het Woonwagenschap Friesland en men is bereid op basis hiervan de overdracht plaats te laten vinden. Op deze manier kan de liquidatie van het Woonwagenschap Friesland na vele jaren op korte termijn een feit worden.

Bij de onderhandelingen om tot een akkoord te komen is rekening gehouden met een artikel in de verkoopovereenkomst, dat ingeval van een eventueel toekomstige opheffing van het woonwagencentrum het schap verplicht wordt om het de voormalige gemeentelijke grond waarop het woonwagenkamp werd geëxploiteerd terug over te dragen aan de gemeente tegen een vooraf bepaalde prijs van € 17.493,23.
De terugoverdracht wordt wel een feit, maar het woonwagencentrum wordt niet opgeheven. Nu de gemeente zelf juridisch eigenaar wordt is het terugkoopbeding niet meer aan de orde.

In het verleden heeft de gemeente de Reserve Woonwagenschap ingesteld om haar aandeel in toekomstige saneringen van woonwagenlocaties in Friesland uit te bekostigen.
De omvang/noodzaak van de saneringen is meegevallen waardoor tot nu toe nauwelijks een beroep op deze reserve is gedaan. Voor dit jaar zal nog eenmaal een bedrag van ca. € 30.000 aan de reserve worden onttrokken. Dit bedrag bestaat uit de laatste jaarlijkse bijdrage aan het schap (over 2010) en het gemeentelijk aandeel in de afkoopsom voor de locatie Boornstraat, waar deze nota over gaat. Na verrekening van dit bedrag resteert een saldo van ca. € 250.000.

Dit saldo zal aan het eind van het jaar via het rekeningresultaat aan de algemene reserve worden toegevoegd. Gelijktijdig zal de reserve dan worden opgeheven.

DigiPro gegevens

Registratiedatum	28-9-2010	Kenmerk	334802
Organisatie onderdeel	Sector Grond, Economie en Vastgoed	Openbaarheid	Openbaar
Opsteller	5.1.2e	Status	Afgerond

Algemeen

Titel

Aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat van Woonwagenschap Friesland i.l.

Samenvatting

In verband met het opheffen van het Woonwagenschap Friesland, neemt de gemeente Leeuwarden het juridisch eigendom over van het woonwagencentrun gelegen aan de Boornstraat in Leeuwarden. Het beheer blijft bij WoonFriesland Leeuwarden.

Financiën

De afkoopsom voor eventuele saneringskosten ad € 170.000,00 van het Woonwagenschap Friesland wordt in de Algemene reserve van de gemeente gestort.
De voorziening Woonwagenschap wordt na verrekening van de jaarlijkse bijdrage en het Leeuwarder aandeel in de afkoopsom (tesamen ca. € 30.000) aan het eind van dit boekjaar opgeheven; het dan aanwezige saldo van ca. € 250.000 komt ten gunste van het rekeningresultaat 2010.

Toelichting

zie bijlage

B en W

Resultaat afstemming

Behandelwijze BnW	Bespreken	*Portefeuillehouder*	(Oud) Wethouder Diks

akkoord

Opmerking gemeente secretaris

Geparafeerd namens C. H. J. Brugman.

Alternatieven

- niet tot overdracht overgaan;
- opnieuw in gesprek gaan met Woonwagenschap/WoonFriesland
- Woonwagenschap wordt niet opgeheven

Risico's

- een mogelijke herontwikkeling op termijn, waarbij tot uitkering van een bijdrage in de saneringskosten moet worden overgegaan

Concept besluit B en W

1. Over te gaan tot aankoop van het juridisch eigendom van het woonwagencentrum aan de Boornstraat te Leeuwarden van Woonwagenschap Friesland voor € 1,00 kk;
2. Aan de gemeenteraad via het verzamelvoorstel begrotingswijzingen voor te stellen om de afkoopsom van het Woonwagenschap ad € 170.000 voor een eventuele toekomstige grondsanering van de woonwagenlocatie Boornstraat toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Besluit B en W

1. Overgaan tot aankoop van het juridisch eigendom van het woonwagencentrum aan de Boornstraat te Leeuwarden van Woonwagenschap Friesland voor € 1,00 kk;
2. Aan de gemeenteraad via het verzamelvoorstel begrotingswijzingen voorstellen om de afkoopsom van het Woonwagenschap ad € 170.000 voor een eventuele toekomstige grondsanering van de woonwagenlocatie Boornstraat toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Bestuurlijke presentatie

Het Woonwagenschap Friesland wordt opgeheven. Alleen het woonwagencentrum aan de Boornstraat in Leeuwarden moest nog overgedragen worden. De gemeente heeft besloten om een spoedige liquidatie van het Woonwagenschap Friesland mogelijk te maken door het juridisch eigendom van het woonwagencentrum aan de Boornstraat te Leeuwarden over te nemen. Om ingeval van een eventueel toekomstige herontwikkeling sanering van deze locatie mogelijk te maken betaalt het Woonwagenschap een afkoopsom van € 170.000 aan de gemeente.

CO

Kernvraag Co

Behandelwijze Co

Concept besluit Co

Het Controllersoverleg besluit:

Besluit Co

Het Controllersoverleg besluit:

DR

Kernvraag DR

Behandelwijze DR

Concept besluit DR

De Directieraad besluit:

Besluit DR

De Directieraad besluit:

Agendacommissie

Toelichting

Pre advies agenda comissie

Overweging agenda comissie

Standpunt agenda comissie

Commissie(s)

Kernvraag Commissie(s)

Behandelwijze Commissie(s)

Doel

Raad

Kernvraag Raad

Behandelwijze Raad

Concept besluit raad

Besluit Raad

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

DigiPro gegevens

Registratiedatum	24-3-2011	Kenmerk	352620
Organisatie onderdeel	Concernstaf	Openbaarheid	Openbaar
Opsteller	5.1.2e	Status	Afgerond

Algemeen

Titel

Jaarstukken 2010 en productenrekening 2010

Samenvatting

Bijgevoegd ontvangt u de jaarstukken 2010 en productenrekening 2010. In de jaarstukken 2010 wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de programmabegroting 2010. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geïntegreerd opgenomen in de jaarstukken.

In hoofdstuk 1 treft u een samenvatting aan van het rekeningresultaat en de belangrijkste beleidsmatige en financiële afwijkingen en conclusies van de programma's.
In hoofdstuk 2 worden de programma's en de paragrafen van de programmabegroting 2010 uitvoerig verantwoord.
In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het financieel resultaat 2010 en is naast de balans ook een toelichting op de balans opgenomen.

Kortheidshalve wordt u voor een nadere toelichting op de jaarstukken 2010 verwezen naar de bijgevoegde Raadsbrief.

Financiën

nvt

Toelichting

Bijgevoegd ontvangt u de jaarstukken 2010 en productenrekening 2010. In de jaarstukken 2010 wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de programmabegroting 2010. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geïntegreerd opgenomen in de jaarstukken.

In hoofdstuk 1 treft u een samenvatting aan van het rekeningresultaat en de belangrijkste beleidsmatige en financiële afwijkingen en conclusies van de programma's.
In hoofdstuk 2 worden de programma's en de paragrafen van de programmabegroting 2010 uitvoerig verantwoord.
In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het financieel resultaat 2010 en is naast de balans ook een toelichting op de balans opgenomen.

Kortheidshalve wordt u voor een nadere toelichting op de jaarstukken 2010 verwezen naar de bijgevoegde Raadsbrief.

Het rapport van bevindingen en de accountantverklaring van Ernst & Young Accountants LLP is naar verwachting op dinsdag 29 maart beschikbaar. De accountantverklaring kan dan alsnog aan de jaarstukken worden toegevoegd.

Ik verzoek u te besluiten zoals voorgesteld is in het Conceptbesluit B&W.

B en W

Resultaat afstemming

Behandelwijze BnW	Bespreken	*Portefeuillehouder*	(Oud) Wethouder Florijn

Akkoord.

Opmerking gemeente secretaris

Geparafeerd namens C. H. J. Brugman.

Alternatieven

nvt

Risico's

nvt

Concept besluit B en W

1. De gemeenraad voor te stellen:
   a. de jaarstukken 2010 vast te stellen;

b. het nadelig resultaat vast te stellen op € 1.053.000;
c. het nadelig resultaat ten laste van de algemene reserve te brengen;
d. de volgende reserve en voorzieningen in te stellen:
- Reserve loon- en prijsontwikkeling gesubsidieerde instellingen (RES035)
- Voorziening versterkt ouderdomspensioen BW (VRZ527)
- Voorziening Caparis (VRZ567)
- Grondbedrijf(VAG813, VAG814 en VAG 815)

e. de volgende reserve en voorzieningen op te heffen:
- Reserve dienstverlening (RES047)
- Voorziening woonwagenschap (VRZ517)
- Voorziening spaarverlof Welzijn (VRZ523)
- BDU - Economie 2005-2009 GSB III (VRZ558)
- Geoormerkte rijksbijdrage wet bodembescherming (VRZ562)
- Voorziening project Risicojongeren (VRZ563)
- Geoormerkte rijksbijdragen W&I (VRZ509)
- Geoormerkte rijksbijdragen J&O (VRZ512)
- Geoormerkte rijksbijdragen ZHS (VRZ521)
- Geoormerkte rijksbijdragen SGC (VRZ522)
- Voorziening Dijkstal II (VRZ569)

f. de einddatum (31 december 2011) van de Reserve Gemeentelijke Samenwerking (RES051) te laten vervallen;
g. de begroting van het dienstjaar 2011 in overeenstemming met het raadsvoorstel te wijzigen;

2. de concept raadsbrief vast te stellen;
3. de productenrekening 2010 vast te stellen;
4. wethouder Florijn te mandateren voor het afronden van de jaarstukken 2010.

Besluit B en W

1. De gemeenraad voorstellen:
a. de jaarstukken 2010 vast te stellen;
b. het nadelig resultaat vast te stellen op € 1.053.000;
c. het nadelig resultaat ten laste van de algemene reserve te brengen;
d. de volgende reserve en voorzieningen in te stellen:
- Reserve loon- en prijsontwikkeling gesubsidieerde instellingen (RES035)
- Voorziening versterkt ouderdomspensioen BW (VRZ527)
- Voorziening Caparis (VRZ567)
- Grondbedrijf(VAG813, VAG814 en VAG 815)

e. de volgende reserve en voorzieningen op te heffen:
- Reserve dienstverlening (RES047)
- Voorziening woonwagenschap (VRZ517)
- Voorziening spaarverlof Welzijn (VRZ523)
- BDU - Economie 2005-2009 GSB III (VRZ558)
- Geoormerkte rijksbijdrage wet bodembescherming (VRZ562)
- Voorziening project Risicojongeren (VRZ563)
- Geoormerkte rijksbijdragen W&I (VRZ509)
- Geoormerkte rijksbijdragen J&O (VRZ512)
- Geoormerkte rijksbijdragen ZHS (VRZ521)
- Geoormerkte rijksbijdragen SGC (VRZ522)
- Voorziening Dijkstal II (VRZ569)

f. de einddatum (31 december 2011) van de Reserve Gemeentelijke Samenwerking (RES051) te laten vervallen;
g. de begroting van het dienstjaar 2011 in overeenstemming met het raadsvoorstel te wijzigen;

2. de concept raadsbrief is vastgesteld;
3. de productenrekening 2010 is vastgesteld;
4. wethouder Florijn mandateren voor het afronden van de jaarstukken 2010.

(Collegebesluit 29 maart 2011)

Bestuurlijke presentatie

Zie bijlage met Persbericht.

Vervolgacties

CO

Kernvraag Co

Behandelwijze Co

Concept besluit Co

Het Controllersoverleg besluit:

Besluit Co

Het Controllersoverleg besluit:

DR

Kernvraag DR

Behandelwijze DR

Concept besluit DR

De Directieraad besluit:

Besluit DR

De Directieraad besluit:

Agendacommissie

Toelichting

Pre advies agenda comissie

Overweging agenda comissie

Standpunt agenda comissie

Commissie(s)

Kernvraag Commissie(s)

Behandelwijze Commissie(s) *Doel*

Raad

Kernvraag Raad

Behandelwijze Raad

Concept besluit raad

Besluit Raad

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Gemeente Leeuwarden

JAARSTUKKEN 2010

April 2011

Inhoudsopgave Jaarstukken 2010

Hoofdstuk 1	**Jaarstukken 2010**	
	1.1 Inleiding	9
	1.2 Samenvatting en conclusie op de hoofdlijnen	10
	1.3 Resultaat bestemming	20
	1.4 Leeswijzer	22
Hoofdstuk 2	**Beleidsverantwoording**	
	2.1 Programmaverantwoording	23
	2.1.1 Stadsvisie "Leeuwarden fier verder! Op weg naar een duurzame stad"	23
	2.1.2 Meerjaren Investering Programma 2010	27
	2.1.3 Programma's	31
	Leeswijzer voor de programma's	31
	Programma Cultuur (1)	33
	Programma Jeugd en onderwijs(2)	43
	Programma Economie en toerisme (3)	53
	Programma Zorg en opvang (4)	67
	Programma Werk en inkomen (5)	79
	Programma Wonen (6)	97
	Programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7)	115
	Programma Dienstverlening (8)	129
	Programma Politiek bestuur (9)	137
	Programma Veiligheid, openbare orde en handhaving (10)	145
	Programma Sport (11)	157
	Programma Ruimtelijke ordening, wijken en dorpen (12)	165
	Programma Milieu, energie, water (13)	171
	Programma Woon- en leefomgeving (14)	189
	Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (15)	203
	2.2 Paragrafen	211
	2.2.1 Lokale Heffingen	211
	2.2.2 Weerstandsvermogen	213
	2.2.3 Onderhoud Kapitaalgoederen	216
	2.2.4 Financiering	220
	2.2.5 Bedrijfsvoering	222
	2.2.6 Verbonden Partijen	231
	2.2.7 Grondbeleid	234
	2.2.8 Strategisch investerings- en ontwikkelingsfonds	237
Hoofdstuk 3	**Financiële rekening en balans**	
	3.1 Financieel resultaat	245
	3.1.1 Financieel resultaat 2010 op hoofdlijnen	245
	3.1.2 Toelichting op de voor- en nadelen	246
	3.1.3 Toelichting op de verschillen tussen rekening en Turap 2010	251
	3.1.4 Reserve budgetoverheveling	254
	3.1.5 Financiële overzichten	260
	3.2 Balans	265
	3.2.1 Balans	265
	3.2.2 Toelichting op de balans	267
	3.3 Verantwoording specifieke uitkeringen	290
	Accountantsverklaring	291
	Kerngegevens	293

Overzicht	Bijlageboek	
bijlagen	A Informatieraster	303
	B Verbonden Partijen	361
	C Verloop reserves en voorzieningen	393
	D Overzicht van gewaarborgde geldleningen	399
	E Overzicht van de personele sterkte, personeelslasten en inzet van Personeel van derden	403
	F Overzicht bezuinigingen *(F1 en F2)*	411
	G Samenvatting uitkomsten auditrapportages	423
	H Aanwending onvoorzien	435
	I Overzicht incidentele lasten en baten	437
	J Monitors Inkomen en Werk & Participatie	443
	K Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SISA) (wordt opgenomen in de memorie van antwoord)	

Samenstelling van het bestuur

Burgemeester dhr. drs. F.J.M. Crone

Programma's:
- Veiligheid en openbare orde
- Politiek bestuur

Wethouder dhr. M. Florijn MA (loco-burgemeester)

Programma's:
- Sociaal maatschappelijke ontwikkeling
- Werk en inkomen
- Sport
- Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Wethouder dhr. H.S. Deinum

Programma's:
- Economie
- Ruimtelijke ordening

Wethouder mw. I. Diks

Programma's:
- Cultuur
- Toerisme
- Wonen
- Milieu, energie en water
- Woon-en leefomgeving

Wethouder mw. drs. T. Koster

Programma's:
- Jeugd en onderwijs
- Publieke dienstverlening
- Infrastructuur/ bereikbaarheid

Gemeentesecretaris dhr. drs. C.H.J. Brugman

V.l.n.r. gemeentesecretaris Brugman, wethouder Koster, wethouder Florijn, burgemeester Crone, wethouder Diks en wethouder Deinum.

1. Jaarstukken 2010

1.1 Inleiding

In 2010 heeft Leeuwarden een nieuw college en een nieuwe raad gekregen. Met het Collegeprogramma "Doorpakken in nieuwe tijden" 2010-2014 is de lijn voor de komende vier jaar ingezet. Ook is er een nieuwe regering aangetreden die heeft aangekondigd vergaande bezuinigingen door te zullen gaan voeren. Die bezuinigingen raken ook Leeuwarden. Een bestuursakkoord hierover tussen Rijk en gemeenten wordt in 2011 verwacht. Hierop vooruitlopend heeft Leeuwarden zichzelf voor een aantal bezuinigingsopgaven gesteld. In het afgelopen jaar zijn de noodzakelijke bezuinigingen op veel terreinen voorbereid.

De economische crisis is ook in Leeuwarden merkbaar. De productie van woningen is afgenomen en de werkloosheid toegenomen. De gemeente moet scherpe keuzes maken. Wie hulp nodig heeft van de gemeente, kan dat krijgen. Wie het zelf kan, wordt gestimuleerd eigen initiatief te nemen. Samen met alle partijen: ondernemers, organisaties en inwoners, is naar oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken gezocht. Er is gericht geïnvesteerd in de duurzame economische ontwikkeling van Leeuwarden en in goede bereikbaarheid. Want juist in tijden van bezuinigingen is het belangrijk om te blijven investeren.

Met omliggende gemeenten, de provincie Fryslân, in netwerkverband met 32 steden en op Europees niveau is samengewerkt. Leeuwarden heeft gekozen voor een nadrukkelijker profilering van stad en provincie. Daarbij past bijvoorbeeld ook het concept van een universitaire netwerkorganisatie: University Campus Fryslân.

Deze ontwikkelingen hebben meegespeeld in de realisatie van doelstellingen en ambities (wat wilden we bereiken?), zoals die in de begroting 2010 van de gemeente Leeuwarden zijn opgenomen. In deze jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de programmabegroting 2010.

1.2 Samenvatting en conclusies op hoofdlijnen

Programmaverantwoording
Hierna worden op hoofdlijnen de belangrijkste beleidsmatige en financiële afwijkingen en conclusies van de programma's aangegeven.

Algemeen
De realisatie van de voorgenomen doelstellingen en ambities, zoals die in de begroting 2010 zijn opgenomen, is over het algemeen goed verlopen. Veel ging er goed, maar er zijn ook dingen die beter kunnen:

10 dingen die goed gingen

1. De centra voor jeugd en gezin en het jongerenloket hebben bijgedragen aan de vermindering van het aantal schoolverlaters in de Regionaal meld en coördinatiepunt (RMC)-regio Fryslân-Noord.
2. De ontwikkeling van de Brede scholen en inzet van combinatiefunctionarissen Brede school-sport-cultuur loopt goed. Deze scholen vergroten de ontwikkelingskansen van kinderen.
3. Er zijn Europese middelen verworven en rijksbijdragen vanuit "Pieken in de Delta" voor de Watercampus.
4. Door de wijkgerichte aanpak van inburgering doen 160 inburgeraars mee aan een inburgeringtraject.
5. Ondanks de recessie heeft Leeuwarden de woningvoorraad kunnen uitbreiden. Door het verwerven van € 1,84 mln rijksgeld (versnellingsgeld) kunnen locaties als Amicitia en Bolmanterrein toch verder ontwikkeld in 2011.
6. Belangrijke projecten ter verbetering van de bereikbaarheid van de stad zijn grotendeels volgens planning verlopen, met uitzondering van de Westelijke invalsweg.
7. Door de succesvolle invoering van het algemene 14058 telefoonnummer is de telefonische bereikbaarheid van de gemeente verdergaand verbeterd.
8. Door de inzet van straatcoaches is de jeugdoverlast op straat verminderd.
9. 33 bedrijven en instellingen hebben tijdens de Klimaattop een verklaring ondertekend, waarin ze aangeven de aanpak "Slim met energie en water" te ondersteunen.
10. Het project "Zwerfafval" heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan een schonere leefomgeving.

10 dingen die nog moeten gebeuren

1. Verdere ontwikkeling van bepaalde bedrijfs- en schoollocaties in Leeuwarden (o.a. Cornelis Trooststraat, Nylansdijk, Schieringerweg en Brandemeer), omdat daar door de recessie vertraging in is opgelopen.
2. Verdergaande verbetering van de samenwerking met het UWV werkbedrijf in het Werkplein om meer mensen aan werk te helpen.
3. Afspraken maken met o.a. de woningcorporaties over het beschikbaar stellen van huurwoningen om de doorstroom in de maatschappelijke opvang en crisisopvang te bevorderen.
4. Uitvoering van duurzaamheidprojecten in de woningbouw, om daadwerkelijk tot aanzienlijke vermindering van het (fossiele) energieverbruik te komen.
5. Verdergaande administratieve lastenverlichting om zo burgers en ondernemers minimaal met bureaucratische rompslomp te belasten.
6. Verdere ontwikkeling van diensten en producten via www.leeuwarden.nl.
7. In de communicatie naar en met burgers meer onderscheid maken. Wie het echt nodig heeft kan rekenen op steun van de gemeente, wie het zelf kan wordt gestimuleerd eigen initiatief te nemen.
8. De gemeentelijke wijkgerichte aanpak veiligheid moet worden geïntegreerd (en daarmee geborgd) in de reguliere wijkaanpak. In het ISV programma dat in 2011 start neemt veiligheid een (prominente) plaats in binnen een samenhangend pakket aan maatregelen.
9. Inhalen van de opgelopen achterstand om bestemmingsplannen te actualiseren.
10. Verbetering van de afvalscheiding, omdat dit bijdraagt aan vermindering van de milieudruk.

Financieel resultaat 2010

Het rekeningresultaat 2010 bedraagt € 1.053.000 nadelig. In de Tussenrapportage (Turap) werd een nadelig resultaat gemeld van € 2.652.000. Het negatieve resultaat wordt voor ruim € 9 mln nadelig beïnvloed door stortingen in de reserve budgetoverheveling. Bij de Turap werd nog uitgegaan van een storting van ruim € 2,2 mln.

Het verschil tussen rekening en Turap 2010 wordt voor een belangrijk deel verklaard door:

- Een groter voordeel op de apparaatskosten (voordeel € 1,8 mln)
- Een nadeel op de kapitaallasten (nadeel € 0,9 mln)
- Een minder groot nadeel op inkomensvoorzieningen wet Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (voordeel € 1 mln)
- Een storting in de risicovoorziening Caparis (nadeel € 0,5 mln)
- Overige posten (voordeel € 0,2 mln)

Hieronder worden de belangrijkste mee- en tegenvallers per programma vermeld.

x € 1.000

	RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	**Rekening 2010**		**Turap 2010**	
	Kapitaallasten	84	N	784	V
	Apparaatskosten	2.520	V	721	V
	Overige verschillen:				
Nr.	**Programma**				
2.	**Jeugd en onderwijs**				
	Onderwijsachterstandenbeleid/Brede scholen	246	V	198	V
3.	**Economie en toerisme**				
	Exploitatie diverse panden vastgoed	312	N	160	V
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**				
	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	1.780	N	2.054	N
5.	**Werk en inkomen**				
	Sociale werkvoorziening (Caparis NV)	490	N		
	Wet BUIG	1.316	N	2.339	N
	Armoedebestrijding	225	N	386	N
6.	**Wonen**				
	Woonwagenschap	313	V		
	Omgevingsvergunning (Wabo)	825	N	600	N
9.	**Politiek Bestuur**				
	Diverse kosten college van B&W	216	V	137	N
13.	**Milieu, energie en water**				
	Bodem en geluid	118	V		
14.	**Woon- en leefomgeving**				
	Straatverlichting	148	V		
	Gladheidbestrijding	132	N	94	N
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**				
	Onroerende zaakbelastingen	126	N	65	V
	Voorziening lopende procedures	206	N		
	Minder kosten automatisering	271	V	260	V
	Rijksbijdrage grieppandemie	126	V	109	V
	Algemene uitkering uit Gemeentefonds	232	N		
	Diverse kleinere mee- en tegenvallers < € 100.000	717	V	661	V
	Totaal	**1.053**	**N**	**2.652**	**N**

***) V = Voordeel / N= Nadeel**

Samenvattingen programma's

Hierna is per programma een compacte samenvatting aangegeven, inclusief een toelichting op de belangrijke mee- en tegenvallers.

Stadsvisie "Leeuwarden, fier verder! Op weg naar een duurzame stad"

De in de Stadsvisie uitgezette koers wordt geleidelijk aan tot uitvoering gebracht. Het beschikbare geld bepaalt het tempo. De activiteiten van de gemeente op strategisch gebied (Stadsvisie, het Collegeprogramma 2010-2014, de Samenwerkingsagenda en het Regioconvenant) sluiten goed op elkaar aan. Daardoor is het beleid koersvast.

Programma Cultuur (1)

In 2010 heeft de voorbereiding van de omvorming van cultuureducatie in Leeuwarden centraal gestaan. Een cultureel kwartiermaker is aan deze opdracht begonnen. Op het gebied van cultuur is meer verbinding gezocht met scholen en wijken. Door uitvoering van het Actieplan cultuurbereik is bijvoorbeeld de deelname van middelbare scholieren aan culturele en kunstzinnige vorming groter geworden. Door de bezuinigingsopgave van € 1,4 mln in 2013 worden de plannen met wijkgericht cultuureducatie in 2011 anders ingekleurd dan bij de vaststelling van het cultuurbeleid (CultuurVuur). De uitgangspunten van het cultuurbeleid zijn in 2010 door vertaald naar een plan (t/m 2012) en de uitvoering daarvan voor beeldende kunst en vormgeving.
Om een extra cultuurimpuls (meer reuring) te geven zijn met incidentele middelen verschillende culturele activiteiten mogelijk gemaakt. Een spraakmakend initiatief was bijvoorbeeld "Down South" in de Zuidlanden, met locatietheater en openlucht cinema.
Er zijn voortvarend plannen uitgewerkt voor huisvesting van een aantal culturele instellingen, waaronder het Filmhuis Leeuwarden in het Harmoniekwartier. Voor de geluidsoverlast van het in 2010 weer druk bezochte Poppodium Romein moet nog een oplossing worden gevonden.
Onderzoek heeft uitgewezen dat er in Leeuwarden kansen liggen voor de 'creatieve economie'. Welke ondersteuning de gemeente aan creatieve (startende) ondernemers kan bieden wordt in 2011 nader onderzocht.
In 2010 is een aanvullend budget van € 998.000 beschikbaar gesteld om het negatief eigen vermogen van de Harmonie weg te werken.

Programma Jeugd en Onderwijs (2)

De gemeente heeft in 2010 samengewerkt met onderwijsbesturen en jeugdhulpverlening aan verbetering van de ondersteuning bij het opgroeien en opvoeden van kwetsbare jongeren. De ontwikkeling van de Brede scholen en inzet van combinatiefunctionarissen Brede school-sport-cultuur loopt goed. Drie extra scholen gaan op eigen verzoek een Brede school starten. Ze geven hier met lichte ondersteuning van de gemeente zelf invulling aan.
Door lagere afrekeningen zijn de kosten voor Brede Scholen in 2009-2010 lager uitgevallen (voordeel van € 100.000). Omdat door de aanstaande bezuinigingen besloten is in 2010 niet te investeren in onderwijsachterstandenbeleid (OAB) leverde ook dit een voordeel van € 127.000 op.
Met de onderwijsbesturen is overlegd over herziening van het onderwijshuisvestingsplan. Dat wordt op zijn vroegst in 2013 uitgevoerd. Voorlopig is er geen geld voor nieuwe investeringen.
De centra voor jeugd en gezin en het jongerenloket hebben in 2010 bijgedragen aan de vermindering van het aantal voortijdig schoolverlaters. Door o.a. het participatiebudget voor jongerentrajecten te benutten, is niet het hele rijksbudget aan de aanpak van het voortijdig schoolverlaten (VSV) opgegaan. Daarom besloot het college in 2010 € 244.000 van dit VSV-budget te gebruiken voor een 3-jarig project "De School als Werkplaats".
Medio 2010 is de wet OKE (Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie) in werking getreden. Er is een traject gestart om de kwaliteitseisen van het peuterspeelzaalwerk te verhogen en extra in te zetten op voorschoolse educatie van doelgroepkinderen.
Provincie en gemeente zijn het eens geworden over de ontwikkeling van de nieuwe University Campus Fryslân (UCF). Dit wordt een netwerkorganisatie voor academisch onderzoek en masteropleidingen over voor Fryslân kansrijke thema's als *livability*, duurzaamheid en *lifesciences*.

Daarnaast zijn drie nieuwe kennisprogramma's (*hotspots*) gestart rondom de thema's toerisme, water en meertaligheid.

Programma Economie en toerisme (3)
De bouwcrisis heeft in 2010 de ontwikkeling vertraagd van diverse bedrijfslocaties (Newtonpark IV fase 2, LPF-terrein) en schoollocaties. Daardoor zijn de beheerkosten van diverse locaties opgelopen en nemen de risico's voor de gemeente toe. Een actualisatie van het benodigd weerstandsvermogen vindt in het kader van de begroting 2012 plaats.
Het budget voor de exploitatie van diverse panden is met € 312.000 overschreden. Onder andere door raming van een jaarlijks bedrag voor onderhoud van de eind 2010 opgeleverde sporthal Kenniscampus, upgrading van de Camminghahal en lagere huuropbrengsten (leegstand).
Met de herinrichting van het sportcomplex Kalverdijkje is nog niet begonnen omdat met diverse sportclubs nog gesprekken plaatsvinden. Werkzaamheden aan de gevel van de Westerkerk zijn doorgeschoven naar 2011, omdat de gevraagde monumentensubsidie niet werd toegekend.
Het strategisch project "Stedelijke economie" is per 1 januari 2011 beëindigd. Het stimuleren en aantrekken van bedrijvigheid op het gebied van duurzaamheid is geïntegreerd in de aanpak "Slim met energie en water".
De intensivering van acquisitie en relatiebeheer is in 2010 voortgezet en krijgt een vervolg in 2011. De gemeente heeft in 2010 aan vier beurzen deelgenomen en bijgedragen aan verschillende relatiebijeenkomsten van o.a. de Wateralliantie (netwerkorganisatie met focus op duurzame en innovatieve watertechnologie). Voor ontwikkeling van de Watercampus zijn bijdragen toegezegd vanuit "Pieken in de Delta" en Europese middelen voor Noord Nederland.
Met een door de raad beschikbaar gestelde krediet zijn in 2010 de watersportvoorzieningen in de binnenstad verbeterd. Zo zijn bijvoorbeeld havengeldautomaten vervangen en is de stroom- en watervoorziening verbeterd.

Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling (4)
In de begroting 2010 is aangegeven dat het budget voor uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) mogelijk zou worden overschreden. Het budget is overschreden met € 1.780.000. Inmiddels is een bezuinigingspakket (Veranderagenda Wmo 2010-2014) vastgesteld om te voorkomen dat ook de komende jaren het budget voor de Wmo wordt overschreden.
De wetswijziging van de Wmo is per 1 januari 2010 in werking getreden. Alle cliënten zijn geïnformeerd en hebben een keuze gemaakt over welke vorm van huishoudelijke hulp zij wensen. Met elf aanbieders van huishoudelijke hulp is een nieuwe raamovereenkomst afgesloten.
Een integrale tussentijdse evaluatie van het Wmo-beleid is niet uitgevoerd. Enerzijds omdat op verschillende beleidsterreinen al evaluaties hebben plaatsgevonden. Anderzijds omdat een nieuw integraal kader is vastgesteld: "Welzijn Nieuwe Stijl".
In 2010 is voor het eerst € 350.000 minder rijksbijdrage ontvangen voor maatschappelijke ondersteuning, vrouwenopvang, verslavingszorg en openbare geestelijke gezondheidszorg (MO/VO/VZ/OGGz). Met de directeuren van de opvanginstellingen is constructief overleg geweest over de gevolgen hiervan voor de instellingen. De actualisatie van het beleid op dit gebied (Kompas maatschappelijke opvang) is uitgesteld naar 2011.
Van het rijk is eind 2010 alsnog incidenteel extra geld ontvangen voor uitvoering van het Kompas maatschappelijke opvang. Een deel daarvan zal in 2011 worden gebruikt voor benodigde wijzigingen en verbeteringen binnen de vrouwenopvang (Blijf van mijn lijf en Asja).
In 2010 heeft Zienn een nieuwe locatie voor maatschappelijke opvang geopend: het sociaal pension Bonifatiusplein. Voor voormalig sociaal pension De Bel is een andere locatie gevonden op de Hoekstersingel. Er moet nog een locatie gevonden worden voor de nachtopvang.
De Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) -middelen voor begeleiding van mensen met meervoudige problemen- is komen te vervallen. Omdat verwacht werd dat deze mensen hiervoor een beroep zouden doen op de gemeente is van het rijk € 616.000 aan compensatiegeld ontvangen. Een groot deel hiervan is incidenteel gebruikt voor versterking van de sociale wijkteams en interventieteams in het kader van Welzijn Nieuwe Stijl. Daarnaast hebben zorgaanbieders en welzijnsinstellingen de gelegenheid gekregen te experimenteren met 'tussenvoorzieningen' tussen geïndiceerde dagbesteding en vrijwillige activiteiten voor ouderen.

Programma Werk en inkomen (5)
Ondanks dat in de begroting rekening was gehouden met een forse toename van het aantal bijstandsgerechtigden, is in 2010 het budget op dit onderdeel met € 1.316.000 overschreden. In 2010 kregen weliswaar gemiddeld minder mensen een Wet werk en bijstand (Wwb)-uitkering dan was begroot. Maar de gemiddelde uitkering was hoger door het verhoudingsgewijs hoge aantal oudere uitkeringsgerechtigden. Ook waren de uitgaven voor armoedebestrijding € 225.000 hoger dan begroot, omdat meer mensen werden geholpen om financieel rond te komen. De hulp die de gemeente biedt is zoveel mogelijk laagdrempelig gemaakt en gepromoot door bijvoorbeeld de formulierenbrigade.
Door de recessie en tegenvallende inkomsten uit de arbeidsre-integratie is Caparis NV in 2010 in de rode cijfers terecht gekomen. Om dit op te vangen is ten laste van het rekeningresultaat van de gemeente een voorziening (€ 490.000) is getroffen.
Door een meer integrale aanpak zijn mensen die bij het Werkplein kwamen doelmatiger aan werk geholpen. In 2011 moet de samenwerking met het UWV werkbedrijf in het Werkplein en de aanpak van de hoge jeugdwerkeloosheid nog verder verbeteren.
Leeuwarden heeft een nieuw Multicultureel Centrum met een multifunctioneel karakter dat de integratie moet bevorderen. Het pand is in beheer bij Sinne Welzijn en Welzijn Leeuwarden.
De wijkgerichte aanpak van inburgering door Leeuwarden is een voorbeeld voor professionals in het land. Inburgeraars werden gemotiveerd door coaches om aan ontmoetingsactiviteiten deel te nemen of een inburgeringtraject te volgen. Vooral het project 1001K(racht) voor allochtone vrouwen had succes.
In 2010 zijn vier pilots gestart, gericht op het effectiever maken van schuldhulpverlening. Over de resultaten wordt in 2011 gerapporteerd.

Programma Wonen (6)
De uitvoering van het woningbouwprogramma is in 2010 afgeweken van het oorspronkelijke plan. Door de stagnatie op de woningmarkt heeft de gemeente zich geconcentreerd op het in beweging houden ervan. Onder andere met € 1,84 mln rijksgeld (versnellingsgeld) worden locaties als Amicitia en Bolmanterrein toch verder ontwikkeld in 2011. Voor de zes aandachtwijken (Vlietzone, Schepenbuurt, Valeriuskwartier, Oldegalileën/Bloemenbuurt, Tjerk Hiddes/Cambuursterhoek en Nijlân) zijn wijkactieplannen gemaakt. Op basis hiervan worden in 2011 verdere prestatieafspraken met de corporaties gemaakt.
Vooral nieuwe woonwijken, zoals Blitsaerd en de Zuidlanden, zijn door de recessie getroffen. De vraag naar woningen is (tijdelijk) meer verschoven naar goedkopere woningen in de stad. Het kost echter tijd om de plannen daarop aan te passen.
Op 1 oktober is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden. De eerste Wabo-vergunningen zijn inmiddels afgegeven. Door een kleiner aantal bouwvergunningaanvragen en door minder grote bouwprojecten zijn de legesinkomsten lager (€ 825.000) dan begroot. In juni 2010 is het handhavingsbeleid vastgesteld voor de Wabo- en bodemtaken en het handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP). De uitvoering is in volle gang.
De dienstverlening op het gebied van monumentenzorg en archeologie is verbeterd met de in gebruik name van een monumentendatabase.
Opheffing van het Woonwagenschap heeft een voordeel van € 313.000 opgeleverd.

Programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7)
Over het algemeen zijn belangrijke projecten, die de stad over de weg beter bereikbaar moeten maken, volgens planning verlopen. Met uitzondering van de Westelijke invalsweg (WIW) en de (tijdelijke) transferia:

- Voor verdere uitbouw van de transferia aan de zuidkant van de stad was meer voorbereidingstijd nodig dan voorzien.
- Tijdens de voorbereidingsfase en vooral de ruimtelijke beroepsprocedure, is vertraging ontstaan in de planning voor de Haak om Leeuwarden. Deze vertraging werkt door in de WIW, die een directe verbinding heeft met de Haak en het westelijk deel van de stad. In de nieuwe planning starten de verdere werkzaamheden naar verwachting in 2012 en is de weg klaar in 2014.

De plannen met het Drachtstercomplex zijn nader uitgewerkt en de eerste werkzaamheden zijn in 2010 gestart. Iets later dan gepland, wordt in maart 2011 de nieuwe parkeergarage Zaailand geopend. Er zijn in 2010 twee overdekte, bewaakte en gratis te gebruiken fietsenstallingen in de binnenstad geopend. Met de herinrichting

van de Heliconweg en aanpassing van de rotondes Heliconweg/Snekertrekweg en Heliconweg/Tesselschadestraat (eerste fase project Stadsring) is de verkeersafwikkeling en doorstroom van verkeer door de stad verbeterd. In samenwerking met Rijkswaterstaat Noord Nederland en de provincie Fryslân (project "Gebiedsgericht benutten Leeuwarden") zijn maatregelen getroffen die de verkeersafwikkeling over de Mr. P.J. Troelstraweg hebben verbeterd.
Op basis van twee afgesloten convenanten investeren ook 18 grote(re) bedrijven uit de regio mee in een beter bereikbare stad. Zij stimuleren bij hun werknemers bijvoorbeeld reizen buiten de spits met telewerken, flexibele werktijden en fiets- en openbaar vervoer-gebruik.
Er is een voorverkenning gedaan naar aanpassing van het busstation bij het NS-station, mede in verband met de herkenbaarheid van de busverbindingen die naar of via de Kenniscampus lopen. Verder onderzoek vindt in 2011 plaats.

Programma Dienstverlening (8)
De verplichtingen die voortvloeien uit de ondertekening van het Convenant vermindering regeldruk zijn in kaart gebracht. Een deel hiervan is uitgevoerd. Daarnaast hebben verschillende initiatieven geleid tot vermindering van regeldruk voor klanten van de gemeente. Voorbeelden zijn:

- verkorte afgiftetermijn voor een vergunning voor de commerciële horeca en begeleiding van de ondernemer bij de aanvraag;
- als er niet tijdig is beslist op een aantal vergunningaanvragen op grond van de APV (Algemene Plaatselijke Verordening), worden deze vergunningen geacht te zijn verleend (Lex silencio positivo).

In het project "Leesbaar Leeuwarders" zijn ongeveer 800 standaardbrieven van de gemeente door briefcoaches beoordeeld op klantvriendelijkheid en aangepast. Het project wordt begin 2011 geëvalueerd.
In de afgelopen jaren is het aantal klachten en gegronde bezwaren vrij constant gebleven; 2010 wijkt hierin niet af. 7% van de klachten behoefde meer onderzoek en kon daarom niet binnen 10 weken worden afgehandeld. In alle gevallen is met de indieners telefonisch of persoonlijk over de procedure en verdere afhandeling gesproken. In die gevallen dat de klacht gegrond was, heeft de gemeente met een brief of bloemen excuus gemaakt.
Onderzoek naar de tevredenheid over de openingstijden heeft geen aanleiding gegeven de openingstijden aan te passen. Burgers in Leeuwarden bleken gemiddeld meer tevreden te zijn over de openingstijden dan burgers in andere gemeenten. Het kwaliteitshandvest dienstverlening is deels geëvalueerd en wordt in 2011 herzien.
In het kader van de ontwikkeling naar een transparante overheid die de burger centraal stelt, is op 1 oktober 2010 het nieuwe gemeentelijke klantcontactcentrum (KCC) geopend. Iedereen kan hier via de website, telefonisch of aan de balie terecht met vragen aan de gemeente. Een groot deel van de vragen wordt via het KCC direct en op uniforme wijze afgehandeld. De uitbreiding van het aantal webdiensten naar 42 is iets vertraagd en wordt in 2011 alsnog voltooid. Om de herkenbaarheid van de gemeente via één ingang nog verder te vergroten is in 2010:

- een nieuwe gemeentelijke website gelanceerd die in 2011 verder wordt uitgebreid;
- het nieuwe algemene 14058 nummer met succes ingevoerd.

Het budget dat beschikbaar is voor de herinrichting van het KCC in de Stadshal is in 2010 naar beneden bijgesteld (van € 1 mln naar € 0,6 mln).

Programma Politiek bestuur (9)
In 2010 is sterk ingezet op een aansprekende communicatiecampagne voor de gemeenteraadverkiezingen. Bijvoorbeeld via een aparte website, een stemwijzer en diverse andere manieren. Het is daarom des te teleurstellender dat het opkomstpercentage is blijven steken op 50,6%. Dit is 1,6% lager dan vier jaar geleden. De steeds lagere opkomst is echter een landelijke trend, daar is Leeuwarden dus niet uniek in.
Op het gebied van burgerparticipatie is veel gebeurd in 2010. Zo is voor de raadsbehandeling van de programmabegroting 2011-2014 een hoorzitting georganiseerd omdat de omvangrijke bezuinigingen, die hierin opgenomen zijn, veel burgers en organisaties treffen. Op deze avond hebben veel burgers de kans genomen om in te spreken bij de vergadering van de raad. Daarnaast is er onder andere een Politieke Duurzaamheidsmarkt in de binnenstad georganiseerd.
Tevens was 2010 het jaar van het VNG-congres in Leeuwarden, dat zeer succesvol is verlopen.
Onder andere door vermindering van het aantal wethouders (van 5 naar 4) en lagere pensioenverplichtingen waren de kosten voor het college van B&W lager dan begroot.

Programma Veiligheid, openbare orde, handhaving (10)
In 2010 zijn verschillende maatregelen tegen criminaliteit en overlast genomen.

- Door o.a. de inzet van straatcoaches zijn er minder jeugdgroepen op straat en is jeugdoverlast verminderd.
- Door onder andere flex camera's en inzet van fan coaches is de voetbaloverlast verminderd.
- In 2010 is gestart met het oplossen van problemen rondom (illegale) kamerverhuur en malafide vastgoedeigenaren, bijvoorbeeld in de Vlietzone.
- Samen met de politie en het Openbaar Ministerie is in 2010 ook een plan van aanpak gemaakt tegen de aanhoudende drugsoverlast, die zich vooral concentreert in het Weaze gebied.

In de wijkactieplannen zijn verdere maatregelen voor een veilige leefomgeving in de zes aandachtwijken opgenomen. Deze worden in 2011 uitgevoerd.
In 2011 is van het rijk nog € 739.000 beschikbaar voor veiligheid. Mogelijke oplossingen voor het opvangen van de bezuiniging door het rijk worden in 2011 aan de raad voorgelegd.
In 2010 is de samenwerking in brandweerzorg tussen de gemeente Boarnsterhim en de gemeente Leeuwarden verder geoptimaliseerd. Op 1 oktober 2010 is de Wet Veiligheidsregio in werking getreden en is de commandant van het samenwerkingsverband Midden Fryslân formeel commandant van de Brandweer Boarnsterhim. In 2010 zijn incidenten maandelijks geëvalueerd en zijn procedures verbeterd. Om valse meldingen tegen te gaan zijn in 2010 gesprekken gevoerd met de 20 grootste veroorzakers van loze meldingen. Inmiddels is hiertegen een aantal maatregelen genomen.
Het project "Nieuwbouw brandweerkazerne" is volgens planning verlopen. In 2010 is de keuze voor de architect gemaakt.

Programma Sport (11)
In 2010 is gestart met de uitvoering van de regeling Combinatiefuncties, waarvan zes fte ingevuld zijn met zeven combinatiefunctionarissen. De combinatiefunctionarissen werken vanuit bv SPORT binnen de Brede scholen en zijn het aanspreekpunt voor sport en bewegen in de school en in de wijk.
In sportconcentratiegebied Kalverdijkje zijn de ruimtelijke mogelijkheden onderzocht en zijn stappen in het projectplan gezet. De vertraging in de ontwikkeling van de Zuidlanden heeft een vertragende werking op de ontwikkeling van het sportconcentratiegebied daar.
Verder waren sportevenementen vaak geconcentreerd binnen bepaalde perioden in het jaar. Om sportevenementen over het jaar te verspreiden en om verlening van subsidies te vergemakkelijken is er een nieuwe regeling subsidie Top- en Breedtesport vastgesteld in 2010.
In het afgelopen jaar zijn daarnaast verschillende successen behaald. Zo is bijvoorbeeld het EK korfbal 2010 succesvol georganiseerd in Leeuwarden. Daarnaast is de sportwebsite "Sporten in Leeuwarden" gelanceerd en zijn BOS- Impulsprojecten Vrijheidswijk en Vlietzone succesvol afgesloten en is de subsidie vastgesteld door het ministerie. Hierdoor moeten kinderen en jongeren worden aangemoedigd om te sporten.

Programma Ruimtelijke ordening (12)
In 2010 zijn in samenhang plannen uitgewerkt voor ruimtelijke ontwikkeling van de oostelijke binnenstad, o.a. voor de herinrichting van de Tweebaksmarkt-Turfmarkt-Druifstreek en de realisatie van de parkeergarage voor het provinciehuis. Het plan voor de Blokhuispoort wordt in 2011 verder ontwikkeld samen met de Rijksgebouwendienst en marktpartijen. Planvorming rond de Amelandsestraat is stilgevallen, omdat de initiatiefnemer (Stadsherstel) zich heeft teruggetrokken. De kanselarij is de beoogde nieuwe locatie voor de University Campus Fryslân.
Het besluit over de structuurvisie "Nieuw Stroomland" is met een jaar vertraagd, omdat een verdiepingsslag nodig was voor het energiepark Schenkenschans.
Op 1 januari 2010 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) in werking getreden. Bestemmingsplannen zijn in 2010 digitaal vastgesteld en openbaar gemaakt. Oude plannen (vanaf ongeveer 2000) zijn als PDF via www.ruimtelijkeplannen.nl en www.leeuwarden.nl te raadplegen. De actualisatie van het bestemmingsplan Camminghaburen is vertraagd omdat verwerking van de uitbreiding van het winkelcentrum in het plan meer tijd kostte dan voorzien. Het bestemmingsplan Vossepark is vertraagd omdat de afstemming over de Westelijke invalsweg en de bouwlocaties rond de Tesselschadestraat meer tijd kostte dan voorzien. Om de achterstand in

actualisatie van plannen in te halen, is met de plannen Zamenhofpark, Indische Buurt en Industriegebied-West eerder begonnen dan gepland.

Programma Milieu, energie en water (13)

Wettelijke verplichtingen, zoals de inzameling van afval en taken op het gebied van riolering, bodem, geluid en lucht, zijn in 2010 adequaat en doeltreffend uitgevoerd. Omdat onder andere het aantal geluidsadviezen en adviezen over bijvoorbeeld bodemsanering beperkt bleef in 2010, is er € 118.000 minder uitgegeven dan begroot.
Kansen zijn benut om bijvoorbeeld het duurzaam verwarmen of koelen van gebouwen met koudewarmte opslagsystemen te stimuleren. In 2010 is de visie op de volledig duurzame stad vastgesteld: "Duurzaam Leeuwarden, de sterke stad".
In de aanpak "Slim met energie en water" is concreet aangegeven hoe aan de duurzame ontwikkeling van de stad gewerkt gaat worden. Ook is daarin opgenomen hoe de voorlichting en communicatie plaatsvindt. De aanpak heeft breed draagvlak bij instanties en grote bedrijven. De uitvoering ervan start in 2011.
Daarnaast lag het accent op:

- zonnestroom en duurzaam voortbewegen, bijvoorbeeld met een bijdrage aan het zonnepanelenproject met Bedrijvenvereniging De Hemrik;
- subsidieverstrekking voor het rijden met elektrische scooters en auto's;
- het plaatsen van LED-feestverlichting in de binnenstad.

Het college reikte in 2010 voor het eerst "De gouden Oldehove" uit, de gemeentelijke Architectuur- en duurzaamheidprijs voor woningbouw.
Eind 2010 is, conform afspraken uit het bodemconvenant, een overzicht ingediend bij het Rijk met daarop spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging op locaties met risico's voor de mens (humane locaties). Voor de betreffende locaties zijn saneringsmaatregelen uitgevoerd of afgesproken.
Het meetproject Bilgaard is deels uitgevoerd. Naar verwachting kan het functioneren van de riolering daar in 2011 worden gemeten. Om beter inzicht in de grondwatersituatie te krijgen is in 2010 is een grondwatermeetnet aangelegd. Uit de metingen kunnen over een jaar conclusies worden getrokken over de hoogte en eventuele problemen met de grondwaterstand.
Na een *quick scan* is besluitvorming over diftar (variabel tarief afvalstoffenheffing naar gelang het aanbod) uitgesteld. Ervaringen met diftar in Hengelo (Overijssel) worden afgewacht. In 2013 wordt het onderzoek hervat. Het tarief van de afvalstoffenheffing is in 2010 gedaald met ongeveer 2%. Er zijn in 2011 aanvullende maatregelen nodig om de afvalscheiding verder te optimaliseren.

Programma Woon- en leefomgeving (14)

In 2010 is het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte in Leeuwarden weer gestegen. Het project "Zwerfafval" heeft bijvoorbeeld een belangrijke bijdrage geleverd aan een schonere woon- en leefomgeving. Er zijn o.a. extra afvalbakken geplaatst bij grote winkelcentra en bij scholen en in wijken is aandacht voor de zwerfafvalproblematiek gevraagd. Ook de werkzaamheden in Aldlân, Julianapark, Camminghaburen en Wirdum hebben het beeld van het openbaar groen verfraaid. Door het doen van meldingen over hun woon- en leefomgeving leveren burgers en ondernemers ook zelf een belangrijke bijdrage aan het schoon, heel en veilig houden van hun omgeving. In 2010 is de afhandeling van de meldingen nog zorgvuldiger en adequater geworden.
Voor alle wijken zijn groenbeheerplannen opgesteld. Deze plannen zijn met de wijkpanels besproken en vormen de basis voor uitvoering van het groenbeheer in de wijken voor de komende jaren. Samen met de wijk- en dorpspanels is ook de bezuiniging op de panelbudgetten voorbereid.
Onder het motto "meer bomen, minder regels" is in 2010 de compensatieplicht bij gekapte bomen en de vereenvoudiging van de regels rond kapvergunningen voorbereid.
De uitkomsten van de pilots met energiezuinige verlichting (LED-verlichting en dimmen) worden in 2011 meegenomen in de actualisatie van het beleid rondom openbare verlichting. Door onder andere lagere netbeheerkosten vielen de kosten van straatverlichting in 2010 met € 148.000 lager uit dan begroot.
Een waarderingsonderzoek onder bezoekers en gebruikers van de begraafplaatsen is niet uitgevoerd. Er is vooral achterstallig onderhoud op de begraafplaatsen weggewerkt. O.a. verhardingen en parkeervoorziening zijn daardoor verbeterd.

Door de strenge winter in 2010 zijn de kosten voor gladheidbestrijding € 132.000 hoger uitgevallen dan begroot. Voor het herstel van wegen met vorstschade is € 750.000 extra beschikbaar gesteld.

Samenvattingen paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Door de recessie en leegstand van kantoorgebouwen waren de belastingopbrengsten OZB lager dan begroot. Belastingen en overige heffingen vormden in 2010 circa 12% van de totale gemeentelijke baten.
De WOZ-waarden 2010 zijn eind februari 2010 met als waardepeildatum 1 januari 2009 aan alle belanghebbenden meegedeeld. Hierbij is door 1.579 belanghebbenden bezwaar gemaakt tegen de WOZ-waarde van 6.133 WOZ-objecten. Het totaal aantal WOZ-objecten is circa 53.000 zodat bij bijna 12% van de WOZ-objecten bezwaar is gemaakt. Dit beeld wordt enigszins vertekenend door een paar bulkbezwaren van de woningcorporaties, exclusief deze bulkbezwaren is bij 3,6% van de objecten bezwaar gemaakt.
In 27% van de bezwaren leidde dit tot een verlaging van de WOZ-waarde.
De omvang van de openstaande belastingdebiteuren is van circa € 5,1 mln eind 2008 teruggelopen tot circa € 3,3 mln eind 2009. In 2010 zijn de invorderingsinspanningen verder opgevoerd en is de omvang verder teruggebracht tot € 3,1 mln.

Paragraaf weerstandsvermogen

In de jaarrekening was het tot nu gebruikelijk om een actualisatie van de risico's te geven. Zoals bekend is met ingang van de begroting 2011 gestart met een andere opzet en invulling van de paragraaf Weerstandsvermogen. In de rekening wordt volstaan met een terugblik op de, in de programmabegroting genoemde, risico's.
Belangrijke risicogebieden zijn:

- De omvang en vooral de fasering van de korting op het gemeentefonds is in verband met de bezuinigingen van het kabinet Rutte nog niet duidelijk. Pas in de meicirculaire 2011 komt hierover duidelijkheid.
- In de woningmarkt is in 2010 weinig of geen verbetering gekomen. De woningbouwproductie is sterk verminderd, ook in de gemeente Leeuwarden. En in verband met de stagnerende economische ontwikkeling is een aantal verwervingen afgewaardeerd ten laste van de reserve Grondbeleid. Desondanks kan in 2010 ten laste van de reserve Grondbeleid de geraamde afdracht aan het SIOF en de algemene middelen wel plaatsvinden. De afdracht komt echter wel onder druk komt te staan.
- Ondanks dat in de begroting rekening was gehouden met een forse toename van het aantal bijstandsgerechtigden is er in 2010 toch sprake van een overschrijding.
- Voor gesubsidieerde arbeid en Wwb moet in 2011 rekening gehouden worden met nieuwe en grotere tegenvallers. Na 2011 gaat het rijk hoogstwaarschijnlijk de 'oude' financieringswijze van de Wwb in ere herstellen waardoor, anders dan nu, er altijd sprake zal zijn van een toereikend macrobudget. De risico's die dan resteren, hangen samen met de verdeling van dat budget op basis van het zogenaamde objectieve verdeelmodel.
- In de begroting 2010 werd aangegeven dat er rekening mee gehouden moest worden dat het budget voor de Wmo overschreden zou kunnen worden. Dat is in 2010 helaas werkelijkheid geworden. De gemeenteraad heeft inmiddels een bezuinigingspakket vastgesteld om te voorkomen dat ook de komende jaren het budget voor de Wmo wordt overschreden.
- In 2010 is Caparis NV weer in de rode cijfers terecht gekomen. Oorzaken hiervoor zijn de economische crisis en de tegenvallende inkomsten uit activiteiten op het terrein van de arbeidsre-integratie. Over 2010 wordt een verlies verwacht waarvoor tlv het rekeningresultaat van de gemeente Leeuwarden een voorziening is getroffen.

Paragraaf financiering

De rentestand heeft zich gunstig ontwikkeld voor de gemeente. Het percentage voor het opnemen van kort geld (leningen korter dan een jaar) is over 2010 uitgekomen op gemiddeld 0,85%, terwijl 2,7% was begroot.

De omslagrente die wordt gehanteerd voor de toerekening van rente aan de investeringen en de bespaarde rente op reserves en voorzieningen was begroot op 4,25%. In werkelijkheid is de omslagrente uitgekomen in 2010 op 5,04 %.
Belangrijke basis van het *treasury*beheer is een goede liquiditeitsplanning. Op jaarbasis bedroeg de afwijking tussen begroting en rekening van de geldstromen *(circa € 487 mln)* uiteindelijk per saldo slechts € 1,2 mln
Het werkelijke renterisico was in 2010 6,2% (€ 24,1 mln). Het blijft hiermee ruimschoots onder het wettelijk maximum.

Paragraaf bedrijfsvoering
Het voordeel op de apparaatskosten wordt in aanzienlijke mate veroorzaakt door het bekostigen van personeel uit specifieke rijksuitkeringen of andere extra middelen (projectbudgetten). Daardoor worden de reguliere personeelsbudgetten ontzien. Ook is deels sprake van het bewust terug brengen van de bezetting in verband met teruglopende dekking (bijvoorbeeld in het geval van de bouwleges). Een deel van het nadeel op de Wabo-vergunningen wordt dus vanuit dit voordeel op de apparaatskosten gecompenseerd.
In de huidige collegeperiode wil de gemeente € 3 mln bezuinigen op de bedrijfsvoering. Het uitgangspunt is dat er 5 tot 10% bespaard kan worden op de bedrijfsvoering zonder dat er taken hoeven te worden afgestoten. De besparing wordt gehaald uit versobering van producten en efficiency.
De geraamde formatie is in 2010, ten opzichte van 2009, gestegen. Dit geeft echter een geflatteerd beeld, omdat de totale personeelskosten in 2010 € 2,0 mln minder bedroeg dan geraamd. De inhuurkosten van extern personeel (€ 11,6 mln) waren daarbij nagenoeg even hoog als in 2009. Naar aanleiding van het rapport "Externe inhuur" van de Rekenkamer zal nog vóór de zomer van 2011 een visiedocument hierover aan de gemeenteraad worden aangeboden.
Enkele jaren geleden is projectcontrol geïntroduceerd ter verbetering van de beheersbaarheid van majeure projecten. Hierdoor worden aansturing en uitvoering scherp gehouden en is een tijdige signalering en tussentijdse aansturing op projecten mogelijk. Uit een rekenkameronderzoek, uitgevoerd naar de kwaliteit van de project- en risicobeheersing van het project Nieuw Zaailand, blijkt dat de project- en risicobeheersing goed verloopt.
Op het gebied van ICT werkt de gemeente Leeuwarden samen met het ICT Samenwerkingsverband Zuidwest Fryslân (ISZF). De samenwerking verloopt goed en biedt perspectief. Daarom is besloten tot een verdere intensivering. De ICT-samenwerking met de gemeente Boarnsterhim is in 2010 bestendigd en niet verder uitgebouwd. De samenwerking met de vier Friese Waddeneilanden op het terrein van ICT is verder ontwikkeld, met als resultaat dat in januari 2011 een raamovereenkomst is getekend tussen de gemeente Leeuwarden en de Friese Waddeneilanden.

1.3 Resultaatbestemming

In artikel 11 van de nieuwe financiële verordening 2010, die is vastgesteld op 15 december 2010 door de gemeenteraad, wordt de mogelijkheid gegeven om onder bepaalde voorwaarden bedragen te storten in een nieuw in te stellen reserve budgetoverheveling. In zijn algemeenheid betreft het middelen die niet vrij aan te wenden zijn omdat op voorhand duidelijk is dat het om politieke redenen gewenst is dat zij voor een bepaald doel aangewend worden. In 2010 is € 9 mln gestort in de reserve budgetoverheveling. Er zijn geen voorstellen voor een andere resultaatbestemming.

Ten opzichte van de Turap wordt ongeveer € 6,8 mln meer gestort in de reserve dan toen voorzien. De extra storting wordt grotendeels veroorzaakt door niet bestede incidentele beleidsbudgetten die bij de Turap niet zijn gemeld.

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van alle stortingen in de reserve budgetoverheveling.

x € 1.000

Stortingen in reserve budgetoverheveling		**Rekening 2010**	**Turap 2010**
Nr.	**Programma**		
1.	**Cultuur**		
	Theater- en filmpodia	574	
2.	**Jeugd en onderwijs**		
	Brede scholen	333	333
	Wet OKE	75	
	Combinatiefuncties	36	
	Voortijdig schoolverlaten	419	419
	Speelruimten	517	551
	Aanpak kindermishandeling	123	93
3.	**Economie en toerisme**		
	Exploitatie diverse panden vastgoed	50	
	Stallingsvoorzieningen praamvaren	30	
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**		
	Maatschappelijke opvang vrouwenopvang	387	
	Bewonersinitiatieven	495	400
	Multicultureel centrum (MCC)	77	
	Vluchtelingen	102	
5.	**Werk en inkomen**		
	Inburgering	371	
	Jeugdwerkloosheid	3.814	
6.	**Wonen**		
	Omgevingsvergunning (Wabo)	67	
10.	**Openbare orde en veiligheid**		
	Vermindering overlast coffeeshops	150	
	Veiligheidsmiddelen	448	322
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen	134	
	Overheveling middelen reserve dienstverlening	604	
	Herinrichting Stadshal	133	125
	Schenking Haïti (*Rainmaker*)	71	
	Totaal	**9.010**	**2.243**

Stand Impuls Sociale Investeringen (ISI)

Stand van het ISI per 31-12-2010 is:

- 2010 € 0
- 2011 € 180.000 (restant)
- 2012 € 200.000 (aangenomen motie bij raadsbehandeling programmabegroting 2010)
- 2013 € 200.000 (idem)

De volgende bestaande en nieuwe incidentele verplichtingen zijn van toepassing op de hiervoor aangegeven stand van het ISI voor de jaren 2011 en 2012:

- PC project voor kinderen: € 75.000 in 2011
- Stichting Present: € 30.000 in 2011
- Voedselbank: € 15.000 in 2011
- Graffiti: € 20.000 in 2011 en 2012

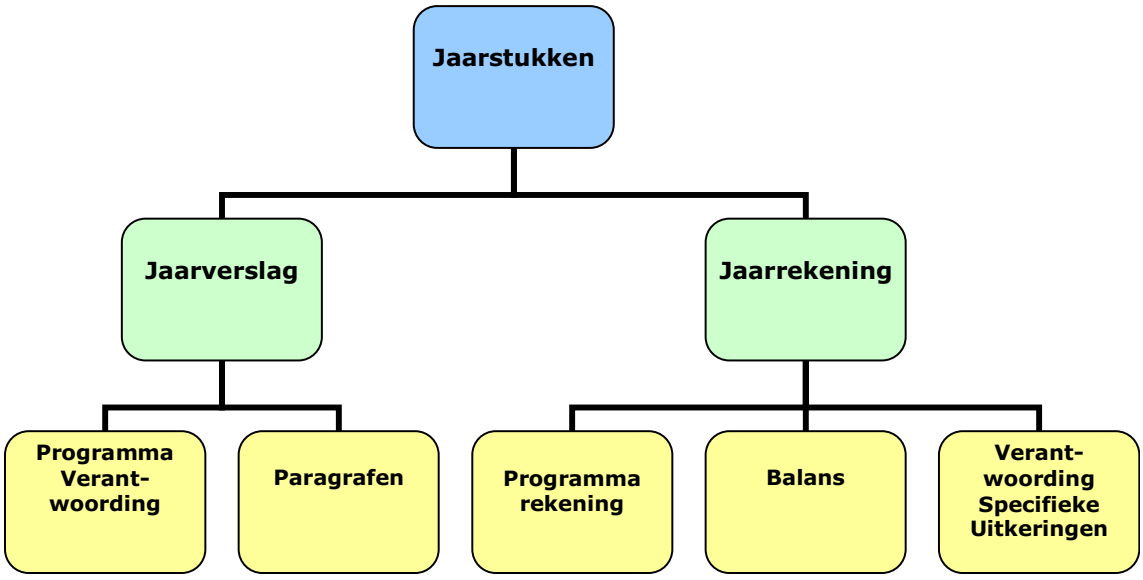
Het budget voor 2011 is benut voor het wegwerken van het tekort in 2010 van € 36.000 en 2012 en er is voor zowel 2012 en 2013 € 0,2 mln incidenteel beschikbaar gesteld. Dit laatste ter uitvoering van de motie die de raad heeft aangenomen bij de behandeling van de programmabegroting 2010 (november 2009).

De stand van het ISI wordt dan:

- 2011 € 4.000 (restant)
- 2012 € 200.000
- 2013 € 200.000

1.4 Leeswijzer

De opbouw van de jaarstukken wordt in belangrijke mate voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en is als volgt:

In hoofdstuk 2 staat het jaarverslag. Aan het begin van dit hoofdstuk staan de paragrafen die specifiek aan Leeuwarden zijn verbonden zijn, namelijk: verslaglegging over de Stadsvisie, het Grote Steden Beleid, het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) en over het Strategisch Investerings- en Ontwikkelingsfonds.

In paragraaf 2.1 staat ook de beleidsverantwoording. Dit betreft de beleidsverantwoording voor 14 programma's. Hierin staat in elk programma de vraag centraal of de gestelde doelen uit de Programmabegroting 2010 zijn gerealiseerd. Als een doel, prestatie of speerpunt niet, gedeeltelijk of anders is uitgevoerd dan is vastgelegd in de begroting, wordt deze afwijking verklaard. Omgekeerd geldt ook dat een prestatie die wel is verricht, maar niet in de begroting is opgenomen, wordt toegelicht en verklaard.

Programma 15 wijkt af van de andere programma's. Hierin is een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en inzicht in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien opgenomen.

In paragraaf 2.2 staan de paragrafen die op grond van het BBV verplicht zijn.

In hoofdstuk 3 staan de jaarrekening en toelichting. Het financiële resultaat op hoofdlijnen en de belangrijkste financiële verschillen per programma staan in paragraaf 3.1. De balans en de toelichting staan in paragraaf 3.2. De verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen staat in paragraaf 3.3.

De Jaarstukken worden afgesloten met de kerngegevens en de accountantsverklaring.

2. Beleidsverantwoording

2.1 Programmaverantwoording

2.1.1 Stadsvisie "Leeuwarden, fier verder! Op weg naar een duurzame stad"

Stadsvisie en actualisatie

In mei 2008 is de Stadsvisie "Leeuwarden fier verder! Op weg naar een duurzame stad" vastgesteld. De geactualiseerde Stadsvisie is input geweest voor de samenwerkingsagenda met de provincie en voor het nieuwe regioconvenant voor de Stadsregio Leeuwarden. Nieuw thema is 'water'. Daarbij gaat het niet alleen om vaarrecreatie, transport en waterbeheer, maar vooral ook watertechnologie. De ontwikkeling van een Watercampus is daar een uitdrukking van.
Duurzaamheid is de 'groene' draad door al het beleid. De ontwikkeling in "Nieuw Stroomland" van een ketenpark van kennis, experimenteren, produceren en consumeren wordt voor een deel al ingevuld door de universiteit Wageningen (Dairy Campus). Op de locatie Nij Bosma Zathe worden experimenten uitgevoerd op het gebied van veehouderij, landbouw en energie (bio vergisting).

Leeuwarden heeft gekozen voor een nadrukkelijker profilering van stad en provincie, ook in relatie tot elkaar. Daarbij passen:

- kandidaatstelling van Fryslân als culturele hoofdstad 2018;
- voorstellen rondom water en watertechnologie;
- excellente zorg en innovatie;
- energie en duurzaamheid;
- het concept van een universitaire netwerkorganisatie University Campus Fryslân.

Bereikbaarheid van de stad via weg en spoor en een voldoende, kwalitatief hoog en gevarieerd aanbod aan woningen zijn belangrijke randvoorwaarden voor de profilering. De financiële crisis, die zich in september 2008 aandiende, heeft ook consequenties voor onze gemeente. De productie van woningen is afgenomen en de werkloosheid weer toegenomen. In een dergelijke situatie is het goed om als gemeente een visie te hebben op de te volgen koers. Deze is vastgelegd, het geld bepaalt het tempo.

Stadsregio

In december 2009 is het nieuwe convenant van Leeuwarden met de omliggende gemeenten ondertekend op basis van het visiedocument "De kroon van Fryslân". De speerpunten van de Stadsregio Leeuwarden zijn:

1. bereikbaarheid/cultuur/toerisme/recreatie en voorzieningen;
2. kennis en economie;
3. wonen.

Voor de eerste twee punten worden in het begin van de nieuwe convenantperiode (2010-2020) twee beleidsvisies opgesteld. Eind 2010 heeft het Bestuurlijk Overleg van de Stadsregio besloten een Ontwikkelkaart op te stellen. Daarop komen de ontwikkelingen te staan op het terrein van: kennis/water/energie, toerisme, wonen, en bedrijventerreinen. Deze kaart kan ook in promotionele zin gebruikt worden. Een promotieplan is voorbereid, zodat de Stadsregio zich kan "verkopen en op de kaart zetten". Er wordt aansluiting gezocht met de bestaande promotie van Leeuwarden.

Samenwerking tussen en bestuurskracht van Friese gemeenten

In het Collegeprogramma "Doorpakken in nieuwe tijden" is over de samenwerking met buurgemeenten en andere overheden de volgende passage opgenomen:

"*Samenwerken als kernbegrip, in de meest tastbare zin van het woord, geldt ook voor de samenwerking met de buurgemeenten. Leeuwarden staat positief-kritisch tegenover het proces van bestuurlijke herindeling. Het verzorgingsgebied van Leeuwarden kan hierbij als uitgangspunt dienen. De dienstverlening aan de burger moet verbeteren en de basis, ook in financiële zin, van de betreffende gemeenten moet op orde zijn.*

Leeuwarden gaat meer strategische allianties aan op stads-, regionaal, provinciaal, landsdelig én Europees niveau."

In 2010 is de gemeente Súdwest Fryslân gevormd. Het fusieproces in de zuidwesthoek van de provincie heeft de discussie over samenwerking en herindeling in Fryslân in een stroomversnelling gebracht. Leeuwarden staat positief-kritisch tegenover het proces van bestuurlijke herindeling in Fryslân. Gehecht wordt aan een open proces waarbij de belangen van de inwoners centraal staan. Vanuit dat standpunt heeft het college gereageerd op het besluit van de gemeenteraad van Boarnsterhim om de gemeente op te heffen en delen van de gemeente bij andere gemeenten te voegen. Zoals het er nu naar uit ziet zal het noordelijk deel van Boarnsterhim vanaf 2014 bij Leeuwarden worden gevoegd. Inmiddels is een projectgroep ingesteld om het proces tot 2014 vorm te geven.

Daarnaast kiest Leeuwarden vooralsnog voor de lijn van intensivering van de samenwerking met andere gemeenten – al of niet aangrenzend - om Leeuwarden te versterken in het belang van de gehele regio. Vanuit dit gemeenschappelijk belang is Leeuwarden betrokken bij de bestuurlijke toekomst van, vooral de omliggende gemeenten. Ook hier kenmerkt deze betrokkenheid van de gemeente zich door één en ander als een open proces te benaderen.

Met de gemeente Boarnsterhim en met de Waddengemeenten wordt al op verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering samengewerkt.

<u>Stadsconvenant/Samenwerkingsagenda met de provincie</u>
Het Stadsconvenant Leeuwarden, dat afgesloten was met de provincie, liep af per 31 december 2010. In de afgelopen 10 jaar is door de provincie per jaar ca € 5 mln beschikbaar gesteld. Een groot deel van de jaarlijkse bijdrage vanuit het stadsconvenant voor grote infrastructurele projecten op het gebied van bereikbaarheid werd de laatste 2 jaar gestort in het Mobiliteitsfonds Leeuwarden. Dit fonds wordt gebruikt voor financiering van majeure infrastructurele projecten zoals: de westelijke invalsweg, de rondweg en het Drachtstercomplex.

In 2010 is door provincie en gemeente de Samenwerkingsagenda vastgesteld, voor een periode van 10 jaar (2011-2021). De Samenwerkingsagenda is het vervolg op het Stadsconvenant. De agenda bevat een vijftal grote projecten, waarvan realisatie zowel door provincie als stad van belang wordt geacht. Deze projecten zijn als prioritair opgenomen in het Collegeprogramma "Doorpakken in nieuwe tijden". De projecten zijn:

- ontwikkeling van een Watercampus nabij de Oostergoweg;
- de ontwikkeling van "Nieuw Stroomland" als een gebied waar innovaties in de landbouw, duurzaamheid en energie worden gecombineerd en op hun toepasbaarheid onderzocht;
- ontwikkeling van het gebied rond WTC/Expo en Lange Markstraat en omgeving;
- Universiteitscampus Fryslân als vehikel voor universitair onderwijs gecentreerd rond de Friese *hotspots* (Berenschot-rapport);
- Culturele Hoofdstad van Europa.

Provincie en gemeente hebben afgesproken zich gezamenlijk in te spannen deze projecten te realiseren en daarvoor externe financiering binnen te halen. Voor resterende tekorten dragen provincie en gemeente over het geheel genomen elk voor 50% bij (verdeling kan per project verschillen). Daarbij dient altijd de financiële haalbaarheid van een bijdrage voor elk van de partners betrokken te worden. De daadwerkelijke verdeling van de bijdrage in de kosten wordt per (onderdeel van een) project, in onderling overleg en na behandeling in de colleges van B&W en GS vastgesteld. In 2010 zijn op die manier besluiten genomen over de Dairy Campus en Watercampus.

Voor het verder verbeteren van de samenwerking tussen gemeente en provincie is eind 2010 gestart met de voorbereiding van een toekomstgerichte digitale manier van werken. In 2011 gaan ambtenaren en bestuurders die betrokken zijn bij de Samenwerkingsagenda al hun informatie delen in het samenwerkingsprogramma S*harepoint*.

2010 was het laatste jaar van het Stadsconvenant. In de hierna volgende tabel is aangegeven voor welke projecten uit het werkplan 2010 de stuurgroep Stadsconvenant middelen beschikbaar heeft gesteld.

Op dit moment is nog sprake van een budgetoverschrijding van de provinciale middelen van € 366.652. Er wordt in samenwerking met de provincie gewerkt aan een oplossing in de sfeer van het benutten van een overcommiteringsbudget en het behalen van een aanbestedingsvoordeel op enkele projecten. Binnenkort wordt een voorstel voorgelegd aan GS.

Overzicht vastgestelde projecten Werkplan 2010 Stadsconvenant Leeuwarden:

x € 1.000

Thema	nr.	Project	Bijdrage provincie	Bijdrage gemeente
			2010	
A. Leeuwarden Werkstad	1	WTC-Expo parkeren en Westelijke kantorenhaak (ontwikkeling FEC/WTC/Tesselschadestraat)	**2.000**	**2.250**
B. Leeuwarden Woonstad	2	Financieringsstromen genereren voor het realiseren van extra omgevingskwaliteit t.b.v. de uitbreidingsplannen voor woningbouw 2008 (Vrijheidswijk en Wielengebied)	**90**	**300**
C. Leeuwarden bereikbaar ontsloten	3	Bijdrage aan Regionaal Mobiliteitsfonds Leeuwarden voor de projecten uit de periode 2007 tot en met 2011 zoals Westelijke Invalsweg, stadsring, fietsvoorzieningen, mobiliteitsmanagement, DVM/GGB en Drachtstercomplex	**3.000**	**8.795**
	4	Bijdrage noordwest tangent (bedragen prijspeil 2006)	**0**	**2.000**
D. Leeuwarden Waterstad			**0**	**0**
E. Leeuwarden Kennisstad			**0**	**0**
F. Leeuwarden Verzorgende en Culturele hoofdstad	5	Realisatie van het project Leeuwarden Festivalstad door een aanbod van festivals met kwaliteit en aandacht voor de jongeren bijdrage 2009	**175**	**175**
	6	Projectbudget Artistiek klimaat bijdrage 2009	**100**	**0**
	8	Samenbrengen van wijkvoorzieningen binnen Multifunctionele centra (MFC's) (€ 1.000.000 van 2008 doorgeschoven naar 2009).	**459**	**459**
	9	Huis voor Jongeren	**380**	**0**
		TOTAAL	**6.204**	**13.979**

Grote Stedenbeleid

Leeuwarden neemt sinds 1995 deel aan het Grote stedenbeleid. Het stedenbeleid is gestart om de achterstandspositie van steden ten opzicht van de rest van Nederland in te lopen. Als uitgangspunten werden geformuleerd:

- het terugdringen van verkokering bij het rijk en bevordering van verdere decentralisatie;
- het versterken van de regiefunctie van het stedelijke bestuur;
- het door herschikking vergroten van de financiële armslag van de steden.

In 1995 werden de convenanten met de G4 en de G15 gesloten. Inmiddels is de G15 uitgegroeid tot de G32. De laatste convenant periode liep eind 2009 af. De eindverantwoording is in 2010 afgerond: Leeuwarden heeft het goed gedaan, slechts 6 doelstellingen zijn niet gehaald. Deze doelstellingen zijn beargumenteerd en door het rijk geaccepteerd.

Vanaf 2010 is het stedenbeleid gedecentraliseerd in lijn met de bestuursakkoorden. Met ingang van 2010 is de sociale brede doeluitkering (BDU) vervangen door een aantal decentralisatie-uitkeringen. Deze zijn opgenomen in de programma's Jeugd en onderwijs (2), Sociaal maatschappelijke ontwikkeling ((4), Werk en inkomen (5) en Veiligheid, openbare orde en handhaving (10). De BDU Fysiek/ISV (investeringsbudget stedelijke vernieuwing) wordt eveneens gedecentraliseerd. De voor het stedenbeleid beschikbare budgetten worden daarmee onderdeel van het gemeentefonds, maar blijven wel zichtbaar. De BDU Economie is per 1 januari 2010 vervallen.

Een decentralisatie-uitkering is voor de gemeente vrij te besteden geld, dat tot de algemene middelen van de gemeenten behoort. Wel zullen rijk en steden als partners op hoofdlijnen afspraken maken. Deze hebben betrekking op te bereiken doelen, inclusief de wijze van monitoring. Over deze afspraken vindt verantwoording plaats aan de gemeenteraad. Op basis van monitoring kan het Rijk steden op de voortgang aanspreken.

Alleen voor het ISV is nog een meerjarenontwikkelingsprogramma opgesteld. Dit programma is opgenomen in de programmabegroting 2011 bij het onderdeel Grote Stedenbeleid (paragraaf 2.1.2 blz. 25/26).

Het netwerk van de 32 steden blijft bestaan. Het netwerk kent een sociale, fysieke en economische pijler waarin zowel bestuurders van steden als ambtenaren zitting hebben. Het netwerk wordt bestuurd door een dagelijks bestuur van bestuurders van steden. Voorzitter is burgemeester Bruls van Venlo. Burgemeester Crone is lid van het Dagelijks Bestuur. Het netwerk richt zich op lobby en kennisdeling.

Samen staan de steden sterker. De middelgrote steden, verenigd in het netwerk van de G32, herbergen ruim vier mln inwoners. In deze 32 steden wordt meer dan de helft van Bruto Binnenlands Product (BBP) verdiend. Met de G4 erbij hebben we het over 36 steden met in totaal 6,24 mln inwoners, die goed zijn voor meer dan driekwart van het BBP.

Leeuwarden in Europa

In januari 2010 is een delegatie onder leiding van burgemeester Crone naar de stad Klaipeda in Litouwen geweest. Doel van dit bezoek was een verdere verkenning naar samenwerkingsmogelijkheden tussen beide steden binnen Europese programma's. De delegatie bestond eveneens uit vertegenwoordigers van het Leeuwarder bedrijfsleven. Zij wilden vooral de mogelijkheden van een handelsmissie later in het jaar nader verkennen. Conclusie van het bezoek was dat er vooralsnog te weinig aanknopingspunten liggen voor verdere samenwerking. Dit gold ook voor een eventuele handelsmissie. De gevolgen van de economische crisis in Litouwen zijn hieraan eveneens debet.

Leeuwarden neemt deel aan een Europees uitwisselingsprogramma (CLIQ) en heeft in dat kader de deelnemende landen in februari 2010 in Leeuwarden ontvangen. In een masterclass kwamen vragen aan de orde als hoe je er voor zorgt dat samenwerking tussen diverse bedrijven, maar ook kennisinstellingen en overheid in Europa wordt verbeterd; hoe je in internationaal verband onderwerpen als innovatie, marketing, maar ook financiering van projecten en bedrijven kunt regelen en welke communicatiemiddelen je daarbij kunt inzetten. Het CLIQ project loopt nog tot 2012 en wordt gefinancierd door de Europese Unie.

Op 24 maart 2010 heeft het Samenwerkingsverband noord Nederland (SNN) in Brussel een Noord Nederland manifestatie georganiseerd. Bestuurders en vertegenwoordigers vanuit de kennisinstellingen, bedrijfsleven en hogescholen uit noord Nederland waren daartoe naar Brussel afgereisd. Daar werden de noordelijke 'pieken' gepresenteerd waaronder Wetsus. Europese politici, ambtenaren en lobbyisten kregen hiermee een goed beeld wat noord Nederland te bieden heeft en welke kansen hier liggen om Europese doelstellingen te behalen.

In 2010 kwamen er diverse aanvragen binnen voor stedenbanden, samenwerkingsprojecten of deelnames aan (handels)missie. Niet alleen vanuit Europa maar ook van daarbuiten zoals China, Nieuw-Zeeland en Afrika. Dit heeft de aanzet gegeven tot het herijken van het internationale beleid. Eind 2010 zijn hiervoor de voorbereidingen gestart.

Conclusie

Uit het voorgaande blijkt dat de in de geactualiseerde Stadsvisie uitgezette koers geleidelijk aan tot uitvoering wordt gebracht. Het beschikbare geld bepaalt het tempo. De beleidsaandacht is geconcentreerd op de strategisch concepten: werken & ondernemen, kennisstad, tijd voor schoonheid en water. De geactualiseerde Stadsvisie is mede basis geweest voor de Samenwerkingsagenda met de provincie.

Investeren in samenwerking en goede relaties met omliggende gemeenten, andere stedelijke centra, de provincie en andere grote steden is meer dan ooit noodzakelijk. Er zijn immers rechtstreekse raakvlakken tussen het beleid van gemeenten. We kunnen leren van andere gemeenten (GSB, 100.000 +) en samen staan de steden sterker. De discussie over samenwerking en herindeling in Fryslân is in een stroomversnelling geraakt. Zoals het er nu naar uit ziet zal een deel van Boarnsterhim op termijn bij Leeuwarden worden gevoegd.

Diverse aanvragen voor stedenbanden, samenwerkingsprojecten of deelnames aan (handels)missie buiten Europa hebben ertoe geleid dat het internationale beleid in 2011 wordt herijkt.

In 2010 is de samenhang tussen de activiteiten van de gemeente op strategisch gebied goed gemonitord: Actualisatie Stadsvisie, het Collegeprogramma 2010-2014, de Samenwerkingsagenda en het Regioconvenant sluiten goed op elkaar aan. Daardoor is het beleid koersvast. Dat draagt bij aan de vergroting van de daadkracht van de gemeente.

2.1.2 Meerjaren Investering Programma 2010

In onderstaand overzicht wordt ingegaan op de afwijkingen van de projecten die in het Meerjaren Investering Programma (MIP) 2010 zijn opgenomen.

Stand van zaken MIP-projecten 2010 (alleen projecten met een bijdrage GSB (ISV/SIOF).	**Majeure wijzigingen en overige opmerkingen**
RSP Pakket (inclusief WIW)	Kasritme wijziging als gevolg van nadere afspraken met de provincie in het kader van bereikbaarheid Leeuwarden over de dekking van het project Westelijke invalsweg fase 1. Een deel van het budget is nu beschikbaar voor Westelijke invalsweg fase 2. Onder het RSP pakket vallen de projecten Westelijke Invalsweg, Drachtstercomplex en Haak om Leeuwarden. Verder zitten hierin de spoorprojecten Station Werpsterhoek en het Friese deel van de verbetering van de spoorlijn Leeuwarden-Groningen.
Stedelijke economie	Kasritme wijziging als gevolg van systematiek die gevolgd wordt bij "Stedelijke economie". De middelen zijn voor het overgrote deel belegd door verplichtingen, vaak in de vorm van subsidiebijdragen. Deze middelen worden pas uitgekeerd na succesvolle afronding van de projecten. Dit heeft een vertragend effect waardoor uitbetaling later zal plaatsvinden evenals het beslag op de SIOF middelen.
Wielengebied	Kasritme wijziging als gevolg van opschuiven deel werkzaamheden naar 2011. Met het Wetterskip Fryslân is het Inrichtingsplan 2010 uitgewerkt. Er is een beperkte start gemaakt met de uitvoering, namelijk met de aanleg van 3 paden en het herstel en verbeteren van de waterspeelplaats. De start van de verdere uitvoering is gepland in de periode februari – mei 2011, wanneer begonnen wordt met aanleg van het zwemwatercompartiment. De aanleg zal over meerdere jaren uitgesmeerd worden, zodat het gebied in de zomermaanden te gebruiken blijft als recreatief gebied.
Fietstunnel Oostergoplein	Kasritme wijziging als gevolg van gunstige aanbesteding en goedkopere uitvoering. De fietstunnel is in december 2010 opgeleverd. Het investeringsniveau van dit project valt aanzienlijk lager uit dan begroot. Bij de vaststelling van de begroting 2011 is hiermee al rekening gehouden. Hierin is een taakstelling van 3 mln opgenomen die uit het aanbestedingsvoordeel van dit project wordt gehaald. Tevens is voorgesteld om de bijdrage voor dit project uit het SIOF met 0,9 mln te verlagen. De resterende 2,25 mln zal in 2011 worden opgevraagd.

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV-III)

2010 was het eerste jaar van de derde ISV-periode. Het rijk heeft voor de periode 2010 tot 2015 aan de gemeente een investeringsbudget stedelijke vernieuwing beschikbaar gesteld ter grootte van € 17,8 mln Met de vaststelling van het Meerjaren Ontwikkeling Programma (MOP) voor de periode 2010-2015 heeft de gemeenteraad de lijn uitgezet voor de verdeling van de ISV-III middelen. Samen met de corporaties en bewonersorganisaties is in 2010 gewerkt aan het opstellen van zes wijkactieplannen voor de wijken Vlietzone, Valeriuskwartier, Tjerk Hiddes Cambuursterhoek, Schepenbuurt, Oldegalileën & Bloemenbuurt en Nylân. Ook is een concept-verdeling gemaakt van het ISV-budget voor de komende jaren (2010 t/m 2014). In de verdeling van de ISV-middelen worden naast de uitvoering van de zes wijkactieplannen ook nog een aantal andere thema's uit het MOP meegenomen: bodemsanering, geluidsanering, stedelijke woonkwaliteit en de binnenstad. Aan de gemeenteraad wordt in maart 2011 het verdeelvoorstel voor de ISV-middelen voorgelegd.

2.1.3 Programma's

Leeswijzer voor de programma's

In elk programma staat de vraag centraal of de gestelde doelen uit de Programmabegroting 2010 zijn gerealiseerd:

- Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?
- Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?
- Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

De belangrijkste onderwerpen staan op het voorblad van elk programma:

- speerpunten van een programma met de realisatie en voortgang daarvan;
- successen;
- verbeterpunten;
- eindconclusie; de eindconclusie is van belang voor de begroting van het volgende jaar.

Per programma wordt inzicht gegeven in de mate waarin de strategische hoofddoelen zijn gerealiseerd. In de tabel met de subdoelstellingen is in de kolom "Realisatie 2010" de meting van de indicatoren in 2010 weergegeven. In de kolom "Saldo" wordt het verschil van deze realisatie ten opzichte van de prognose in de programmabegroting 2010 weergegeven.

In de tabellen van de prestaties (incidenteel, structureel en onder speerpunten begrotingsjaar) is aangegeven of een prestatie wel ("+"), niet ("-"), gedeeltelijk of anders ("+/-") is uitgevoerd.

Per programma wordt onder het kopje *Analyse en toelichting* in ieder geval de relevante afwijkingen toegelicht. De volgende vuistregels zijn hiervoor gehanteerd:

<u>Subdoelstellingen – indicatoren</u>

Subdoelstellingen worden beschreven als een gewenste toestand en vertaald in meetbare indicatoren. De realisatie van deze doelen wordt uitgedrukt in de indicatoren en wordt nader geanalyseerd als tussen de gerealiseerde en geprognosticeerde indicatoren:

<u>Welke afwijkingen analyseren?</u>

Als het verschil tussen de indicator bij een bepaald effect in de begroting van 2010 en de jaarrekening van 2010 groter is dan 10%. Een subdoel is niet geanalyseerd als het betreffende subdoel in de nieuwe programmabegroting is geschrapt.

<u>Prestaties</u>

Als een prestatie niet, gedeeltelijk of anders is uitgevoerd dan is vastgelegd in de begroting, wordt deze afwijking verklaard. Omgekeerd geldt ook dat een prestatie die wel is verricht, maar niet in de begroting is opgenomen, wordt toegelicht en verklaard.

<u>Kosten</u>

De gerealiseerde baten en lasten worden zonodig toegelicht onder de vraag: *Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?*. Deze analyse vindt op programmaniveau plaats en niet per te onderscheiden hoofddoel.

Baten en lasten

Deze toelichting is opgebouwd uit een drietal componenten te weten:

1. kapitaallasten;
2. apparaatskosten;
3. overige lasten;
4. de totale baten.

Kapitaallasten
Afwijkingen op de kapitaallasten zijn per onderwerp binnen een programma toegelicht als de afwijking groter is dan € 100.000. In de toelichting is vermeld welke investeringskredieten de afwijking hebben veroorzaakt en wat de reden is (bijvoorbeeld vertraging in de uitvoering als gevolg van een bezwaarprocedure, een onjuiste planning etcetera).

Apparaatskosten
De apparaatskosten worden per programma toegelicht indien sprake is van een afwijking groter dan 25% ten opzichte van het bedrag gemeld in de gewijzigde begroting en voor zover de afwijking groter dan € 250.000 is en er een causaal verband bestaat met het aantal geleverde prestaties. De toelichting op de apparaatskosten is gericht op een verklaring van het verschil tussen de gerealiseerde en geraamde productieve uren.

Overige lasten en totale baten
Het resultaat op een programma moeten worden toegelicht indien t.o.v. de begroting:
- op het saldo van de overige lasten en de baten sprake is van een afwijking groter dan € 100.000;
- er sprake is van afwijkingen op de totale begrote lasten en/of baten groter dan € 250.000.

Programma Cultuur (1)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Welzijn	Wethouder I. Diks	De heer J. de Waard

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang speerpunten
• Huisvesting culturele instellingen	Er wordt voortvarend gewerkt aan de planontwikkeling voor de invulling van het Harmoniekwartier waarin de knelpunten die nu worden ervaren met Poppodium Romein in de Westerkerk tot een oplossing worden gebracht.
• Cultuurimpuls kleine en grote culturele producties	Met behulp van deze uitzetting aan incidentele middelen is een groot aantal grotere en kleine culturele activiteiten (voorstellingen, presentaties, evenementen) mogelijk gemaakt.
• Gemeentelijke monumentenlijst	Zie programma Wonen (6)
• Verbetering dienstverlening Monumentenzorg en Archeologie, voorlichting over zorgtaken, ook op de gemeentelijke website (doorlopend vanaf 2007)	Zie programma Wonen (6)
• Uitvoering plan Cultuurparticipatie	Met de uitvoering van het plan Cultuurparticipatie zijn initiatieven gehonoreerd die vooral amateurkunstorganisaties in staat stellen om meer mensen deel te laten nemen aan cultuur (actief en receptief).
• Uitvoering plan Beeldende Kunst en Vormgeving	De ambities van de gemeente op het gebied van kunst in de openbare ruimte zijn vertaald in een plan dat voorziet in acties in de periode tot en met 2012.

Successen

Verloop proces "Omvorming cultuureducatie" (Parnas/Historisch centrum Leeuwarden/BV Cultuur)

Verbeterpunten

Naar aanleiding van de "Omvorming cultuureducatie" en de ombuigingen zal de nota Cultuurvuur moeten worden herijkt om te bepalen wat de ambities op cultuur nog kunnen zijn.

Eindconclusie

In het programma Cultuur staat de opgave centraal om de omvorming te realiseren die als taakstelling in het Collegeprogramma is opgenomen (cultureel kwartiermaker). Daarover zal in de eerste helft van 2011 besluitvorming plaatsvinden.

Wat wilden we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Leeuwarden is hét culturele centrum van Fryslân	Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief	A. Meer sociale cohesie in buurten en wijken door inzet van kunst en cultuur B. Het cultureel bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld, het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur, vooral bij jongeren, zijn merkbaar gegroeid
	Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad	C. Een sterke en verbeterde culturele basisinfrastructuur D. Professionele instellingen met een uitstekende bestuurscultuur
	Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit	E. De binnenstad is een podium en het (monumentaal) decor voor een breed geschakeerd aanbod van culturele activiteiten w.o. een artistiek hoogstaand en spraakmakende, inspirerende festivalagenda F. De (monumentale) binnenstad heeft een grote aantrekkingskracht op bezoekers door bijzondere stedenbouwkundige en architectuurhistorische kwaliteiten G. Groeiende omzet in cultuurtoerisme
	Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt	*H. Grotere aantrekkelijkheid van Leeuwarden als monumentale stad in Noord-Nederland** *I. Bescherming en duurzaam beheer van cultureel erfgoed: monumenten en beschermde stadsgezichten, archieven, archeologische waarden, gemeentelijke kunstcollectie en archeologische vindplaatsen** J. Het cultuur-historisch bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld met dito draagvlak voor de instandhouding van roerend en onroerend cultureel erfgoed K. Burgers hebben een positieve grondhouding ten aanzien van het Fries in relatie met de identiteit van de stad
	Een inspirerend klimaat voor cultureel en creatief ondernemerschap met ruimte voor experimenten	L. Een breed geschakeerde, in de stad gevestigde *creative community* (beeldend kunstenaars, podiumkunstenaars, architecten, webdesigners, grafische ontwerpers, reclamemakers etcetera) M. Toename aantal talentvolle kunstvakstudenten als startend ondernemer in hun cultureel/creatieve praktijk N. Een levendig productie- en expositieklimaat (podium en beeldend) met stimulansen voor disciplines die tot dusver weinig ontwikkeld zijn

* De subdoelstellingen H en I zijn met ingang van de programmabegroting 2011 ondergebracht in het programma Wonen (6).

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nulmeting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief						
A Meer sociale cohesie in buurten en wijken door inzet van kunst en cultuur						
Indicator:	(2005)					
• Percentage inwoners Leeuwarden dat vaak/regelmatig deelneemt aan activiteiten in de buurten of dorpen	11%	*	22%		25%	25%
Bron: Wijksignalering, nulmeting 2005						
B Het cultureel bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld, het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur, vooral bij jongeren, zijn merkbaar gegroeid.	(2006)					
Indicatoren:						
• Aantal museumbezoekers (x 1.000)	142	**105**	95	+ 10	95	95
• Aantal bezoekers Harmonie (verkochte kaarten) (x 1.000)		**130**	150	- 20	150	150
• Aantal cursisten (in de breedste zin) Parnas	12.250	*			14.000	14.000
• Aantal bezoekers Bibliotheek (x 1.000)	753		14.000		730	740
• Aantal leden Bibliotheek	28.750		720		25.000	25.000
• Aantal bezoekers Poppodium (nulmeting 2006: september t/m december)	6.650	**16.000**	25.000 12.000	+4.000	20.000	22.000
Bron: cultuurparticipatieonderzoek						
• Percentage ingeleverde bonnen voor culturele en kunstzinnige vorming van het totaal aantal uitgereikte bonnen aan middelbare scholieren	70%	**85,3%**	70%	+15,3%	75%	80%
Bron: CJP						
Een culturele infrastructuur die past bij de centrumfunctie						
C Een sterke en verbeterde culturele basisinfrastructuur Versterken Erfgoedkwartier. Versterken Cultureel Kwartier.						
Indicatoren:						
• Het aantal culturele infrastructuurfuncties volgens het VNG model (max. 41)	37	**37**	37	0	37	37
• Aantal erfgoedinstellingen in Erfgoedkwartier	5	**6**	6	0	6	6
• Uitbreiding culturele instellingen in het Cultureel Kwartier	31	**34**	34	0	37	35
D Professionele instellingen met een uitstekende bestuurscultuur						
Indicator:						
• Aantal instellingen dat werkt volgens de code *Cultural Governance*	Nog niet bekend	*	25	nvt	25	25

Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit							
E	De binnenstad is een podium en het (monumentaal) decor voor een breed geschakeerd aanbod van culturele activiteiten waaronder een artistiek hoogstaand en spraakmakende, inspirerende festivalagenda (onderdeel Stadsconvenant)						
	Indicatoren:	(2006)					
	• Percentage Leeuwarders dat vindt dat Leeuwarden leuke festivals heeft	32%	*	35%	nvt	36%	37%
	Bron: Cultuurparticipatie onderzoek, nulmeting 2006	(2001)					
	• Percentage Leeuwarders dat vindt dat Leeuwarden een gevarieerd aanbod aan cultuur/evenementen heeft	68%	*	72%	nvt	73%	75%
	• Percentage Friezen dat vindt dat Leeuwarden een gevarieerd aanbod aan cultuur/evenementen heeft	64%	*	68%	nvt	69%	70%
	• Rapportcijfer cultuuraanbod binnenstad (theaters, festivals)	7,23	*	7,75	nvt	8	8
	Bron: Woonimago onderzoek 2001, herhaling 2007 en gemeente enquête 2009						
Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt							
F	De (monumentale) binnenstad heeft een grote aantrekkingskracht op bezoekers door bijzondere stedenbouwkundige en architectuurhistorische kwaliteiten						
	Indicatoren:	(2001)					
	• Het percentage Friezen dat denkt aan een historische binnenstad als Leeuwarden wordt genoemd	24%	*	28%	nvt	29%	30%
	• Percentage Friezen dat vindt dat Leeuwarden een mooie stad is.	52%	*	55%	nvt	57%	60%
	Bron: Woonimago-onderzoek 2001, herhaling 2007 en 2009						
G	Groeiende omzet in cultuurtoerisme						
	Indicatoren:	(2006)					
	• Gemiddeld bedrag dat een toerist per bezoek uitgeeft in de stad aan cultuur (museum, theater, bioscoop, aanschaf kunst etcetera)	€ 20	*	€27,50	nvt	€ 25	€ 30
	• Gemiddeld bedrag dat een inwoner van de gemeente uitgeeft per jaar aan cultuur (museum, theater, bioscoop, aanschaf kunst etcetera)	€ 20	*	€22,50	nvt	€ 25	€ 30
	Bron: Cultuurparticipatieonderzoek, nulmeting eind 2006						
H	Grotere aantrekkelijkheid van Leeuwarden als monumentale stad in Noord-Nederland		**				
	en						
I	Bescherming en duurzaam beheer van cultureel erfgoed: monumenten en beschermde stadsgezichten, archieven, archeologische waarden, gemeentelijke kunstcollectie en archeologische vindplaatsen		**				

J	Het cultuur- historisch bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld met dito draagvlak voor de instandhouding van roerend en onroerend cultureel erfgoed						
	Indicatoren:						
	• Aantal leden van de historische vereniging Aed levwerd	1.356	**1.700**	1.500	+200	1.650	1.750
	• Aantal verschenen publicaties over historisch Leeuwarden:						
	- Leovardia	3x/jr	**3x/jr**	3x/jr	0	3x/jr	3x/jr
	- Artikel via website	12x/jr	**12x/jr**	12x/jr	0	12x/jr	12x/jr
	- Leeuwarden Historische Reeks (LHR)	1x/2jr	*	1x/2jr	nvt	1x/2jr	1x/2jr
	• Aantal bezoekers Open Monumentendag	2.500	**4.000**	3.000	+1.000	3.000	3.000
K	Burgers hebben een positieve grondhouding ten aanzien van het Fries in relatie met de identiteit van de stad						
	Indicator:						
	• Het percentage inwoners dat Fries als thuistaal heeft	20%	**20%**	20%	0	20%	20%
	Bron: Onderzoek Bery Frysk, nulmeting 2005						
Een inspirerend klimaat voor cultureel/creatief ondernemerschap							
L	Een breed geschakeerde, in de stad gevestigde *creative community* (beeldend kunstenaars, podiumkunstenaars, architecten, webdesigners, grafische ontwerpers, reclamemakers etcetera)						
	Indicatoren:						
	• Aantal vestigingen creatieve industrie	660	**657**	660		660	660
	• Werkgelegenheid creatieve industrie	3096	**3500**	3100		3100	3100
	Bron: Werkgelegenheidsregister						
M	Toename aantal talentvolle kunstvakstudenten als startend ondernemer in hun cultureel/creatieve praktijk						
	Indicator:						
	• aantal startende ondernemers op gebied van podiumkunsten/beeldende kunsten (nulmeting gemiddelde 2003-2005)	14		18		20	22
	Bron KvK						
N	Een levendig en stimulerend productie- en expositieklimaat (podium/beeldend) met stimulansen voor disciplines die tot nu toe weinig ontwikkeld zijn.						
	Indicator:						
	• aantal gerealiseerde producties (podium en beeldend) die artistiek van betekenis zijn en lokaal draagvlak genieten (nulmeting 2007)	6	**7**	7	0	8	8

* Geen cijfers beschikbaar omdat in 2010 geen onderzoek is uitgevoerd of het volgende onderzoek in 2011 is.

** De subdoelstellingen H en I zijn met ingang van de programmabegroting 2011 ondergebracht in het programma Wonen (6).

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad						
• Huisvesting culturele instellingen	X	X				C
Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt						
• Opzetten van cultuurhistorische/archeologische routes		-	X	X		H, I
• Realiseren van archeologische visualisaties	X	X		X		H, I

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief		
• Het behandelen (advisering, verlening) van incidentele subsidies in het kader van de Regelingen: subsidie kleine producties cultuur, subsidie grote producties cultuur, subsidie cultuureducatie, subsidie beeldende kunst en vormgeving	+	A, B, E G, K, L
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid in het kader van het programma cultuurparticipatie (uitvoering van projecten en subsidieverlening van activiteiten die bijdragen aan een vergroting van de cultuurparticipatie van met name jongeren en amateur-kunstenaars)	+	A, B
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Cultuureducatie (uitvoering van cultuur educatieve projecten die in samenspraak met scholen en culturele instellingen worden ontwikkeld)	-	A, B, K
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid in het kader van de decentralisatieregeling Beeldende Kunst en Vormgeving	+	A, B, C L, M, N
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Festivals en Evenementen	+	A, B, E G, K
• Invoeren wijkgerichte cultuureducatie d.m.v. realisatie 4 nevenlocaties kunst- en cultuureducatie	+	A, B
• Invoeren wijkgerichte cultuureducatie d.m.v. inzetten bibliobus	+	A, B
Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad		
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van bibliotheken en documentatiecentrum (het in stand houden van de Stichting Bibliotheken Midden Fryslân)	+	A, B, C, E
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van bibliotheek/documentatiefunctie over homo-lesbische leefwerelden (Anna Blaman Huis)	+	H
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van theater, muziek- en filmpodia (het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid op het gebied van theaterpodia, het in stand houden van stadsschouwburg De Harmonie, het ontwikkelen van specifiek aanbod voor amateurkunst, het financieel ondersteunen van de organisatie van het jaarlijks filmfestival, in stand houden van Centrum voor Film in Friesland en het in het in stand houden van een poppodium in Leeuwarden)	+	B, C, D, E
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Culturele Vorming en muziekonderwijs (het in stand houden van centrum voor de kunsten Parnas)	+	A, B, C D, E
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Cultureel Erfgoed (het in stand houden van Keramiekmuseum Het Princessehof, het doen beheren en exploiteren van het Pier Pander Museum en de Tempel)	+	B, C, D E, G, H, I, J
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk Lokale Omroepbeleid (het in stand houden van lokale omroep Mercurius en het ondersteunen van de programmaraad UPC)	+	A, C, E

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Aanvullende Voorzieningen (het verlenen van meerjarensubsidies aan diverse programmerende organisaties die een aanvullende waarde hebben op het structurele kernaanbod)	+	B, C, E
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Beeldende Kunst en Vormgeving in de Openbare Ruimte (projectleiding projecten uit nieuwe verordening Percentagefonds)	+	A, B, C, L, M, N
Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit		
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk Festivalbeleid	+	E
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk en provinciaal beleid (stadsconvenant) van Artistiek Klimaat	+	A, B, C, E
Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt		
• Het uitvoeren van de toekenning van een culturele prijs: Jan Jansz. Starterprijs voor podiumkunsten	+	J, K, L
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk Fryske Taal en Kultuer beleid (het subsidiëren van een aantal instellingen op basis van de nota Fris Fries)	+	I
Een inspirerend klimaat voor cultureel/creatief ondernemerschap		
• Het (doen) uitvoeren van het atelierbeleid en broedplaatsontwikkeling	+/-	J, K, L
• Het uitvoeren van de WWIK-regeling; zorgdragen voor faciliteiten ten behoeve van de in Leeuwarden beroepsmatig werkzame kunstenaars	+/-	J, K, L
• Het uitvoeren van de regeling subsidie grote producties cultuur	+/-	J, K, L

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Huisvesting culturele instellingen	+	
• Cultuurimpuls kleine en grote culturele producties	+	
• Gemeentelijke monumentenlijst	*	
• Verbetering dienstverlening Monumentenzorg en Archeologie, voorlichting over zorgtaken, ook op de gemeentelijke website (doorlopend vanaf 2007)	*	
• Uitvoering programma Cultuurparticipatie	+	
• Uitvoering programma Beeldende Kunst en Vormgeving	+	

* Wordt verantwoord in het programma Wonen (6).

Analyse en Toelichting

Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Aantal bezoekers Harmonie (B)*	De oorzaak voor het lager aantal bezoekers aan de Harmonie is gelegen in de afname van de belangstelling van het publiek voor theatervoorstellingen als gevolg van de kredietcrisis. Er is een verschuiving te zien naar de goedkopere voorstellingen/ uitgaansmogelijkheden.
Aantal bezoekers Poppodium (B)	Het Poppodium Romein is minder risicovol gaan programmeren. Dit heeft geleid tot een stijging van het aantal bezoekers.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties *Wijkgerichte cultuureducatie*	De ambitie om wijkgerichte cultuureducatie gefaseerd tot uitvoering te brengen heeft nu een plaats gekregen in de aangekondigde omvorming van het culturele domein (Collegeprogramma/opdracht cultureel kwartiermaker). Door het voornemen de subsidie aan de centrale, stedelijke instelling Parnas per 2013 te beëindigen wordt

	de gefaseerde uitvoering van de wijkgerichte cultuureducatie anders ingekleurd dan bij de vaststelling van de nota Cultuurvuur voor ogen stond.
Verloop proces "omvorming cultuureducatie"	Met Erik Akkermans van BMC als cultureel kwartiermaker is het proces van consultatie van het 'veld' direct na de zomervakantie van start gegaan. Door kennis te nemen van wat leeft en speelt in het lokale veld wordt input verzameld voor het opstellen van modellen (herinrichten cultuureducatie – versterken culturele infrastructuur door samenwerking in de uitvoering – uitplaatsen toekenning incidentele cultuursubsidies van de gemeente). Personen en instellingen die daarbij worden ontmoet tonen een hoge mate van betrokkenheid en werken consciëntieus mee aan het leveren van gegevens. In de planning is voorzien om de gedachtewisseling over modellen nog in het eerste kwartaal te starten en de besluitvorming voor de zomer af te ronden.
Subconclusie	In het domein cultuur staat de opgave centraal om de omvorming te realiseren die als taakstelling die in het Collegeprogramma is opgenomen (cultureel kwartiermaker). Daarover zal in de eerste helft van 2011 besluitvorming plaatsvinden.
Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Cultuurhistorie* (J)	Er is een toename te signaleren van mensen die geïnteresseerd zijn in de cultuurhistorie van Leeuwarden.
Subconclusie	De uitvoering verloopt volgens planning.
Een inspirerend klimaat voor cultureel en creatief ondernemerschap met ruimte voor experimenten	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Creatieve economie (L en M)*	Onderzocht is waar kansen liggen voor de 'creatieve economie' in Leeuwarden. Het segment van de arbeidsmarkt dat het betreft (in arbeidsplaatsen) is niet significant groot in Leeuwarden/Friesland, maar biedt wel interessante kansen en groeimogelijkheden. Landelijke cijfers laten zien dat de creatieve industrie de sector is waar de groei van het aantal bedrijven het grootst is. Netwerkvorming is de sleutel tot meer interactie tussen zzp'ers en andere creatieve beroepen (niet alleen kunstenaars). De markt van ondernemers zal zelf initiatieven moeten ontwikkelen. De facilitaire rol van de gemeente (o.a. bij ondersteuning van startende ondernemingen) zal nader worden onderzocht in twee netwerk/studiebijeenkomsten.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties *Ateliers*	De stedelijke planontwikkeling geeft veel ruimte voor nieuwe tijdelijke accommodaties zoals in vrijkomende (school)gebouwen (Blokhuispoort, technische school Nylân, Vrije School). Het vroegere atelierbeleid (met focus op verhuur van een beperkt aantal vaste voorzieningen) raakt daarmee achterhaald, ook omdat veel meer flexibiliteit wenselijk is. Er komt een startnotitie om een andere insteek te verkennen.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
001	Kunst en cultuur	36	0	182	219	-166	**53**
002	Historisch Centrum Leeuwarden	-48	0	-41	-89	33	**-56**
080	Cultuurhistorisch beheer			1	1		**1**
		-12	**0**	**142**	**130**	**-133**	**-3**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	1.913	12	8.677	10.602	387	-10.215
B	Begroting 2010 na wijziging :	1.893	12	10.504	12.409	916	-11.493
C	Rekening 2010 :	1.905	12	10.362	12.279	783	-11.496
	Resultaat B-C	**-12**	**0**	**142**	**130**	**-133**	**-3**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Beeldende Kunst en Vormgeving			182	182		**182**
2.	Theater- en filmpodia			574	574		**574**
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Kunst in de openbare ruimte					-182	**-182**
2.	Reserve budgetoverheveling			-574	-574		**-574**
	- niet relevante posten :		-12	-40	-52	49	**-3**
	Totaal		**-12**	**142**	**130**	**-133**	**-3**

Analyse en Toelichting

Programma Cultuur

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Toelichting *Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV)*	In de periode 2009-2012 stelt het Rijk per jaar een budget van € 150.000 beschikbaar voor BKV. De gemeente moet eenzelfde bedrag uit eigen middelen bijdragen. De gemeentelijke middelen zijn gestort in een reserve Kunst in de openbare ruimte. Van het budget van € 300.000 in 2010 is een bedrag van € 182.000 niet besteed. Gedurende de jaren 2011 en 2012 wordt op basis van een nieuw opgesteld beleidsplan het geld besteed, zodat zowel het rijksgeld als de gemeentelijke bijdrage binnen de projectperiode van vier jaar wordt uitgegeven. Als gevolg van de lagere uitgaven is er een lagere bijdrage van € 182.000 vanuit de reserve nodig, zodat er gedurende de jaren 2011 en 2012 alsnog een beroep op kan worden gedaan.
Theater- en Filmpodia	De Raad heeft in 2010 besloten om een aanvullend budget van € 998.000 beschikbaar te stellen om de negatieve balanspositie van De Harmonie te repareren. Dit bedrag is gebaseerd op de gerealiseerde negatieve resultaten van de jaren 2007 tot en met 2009 en het verwachte resultaat over 2010. Omdat in 2011 bij de afrekening c.q. vaststelling van de subsidie 2010 pas de definitieve balanspositie over 2010 bekend wordt is € 574.000 van het aanvullend budget nog niet bevoorschot. Dit bedrag zal beschikbaar moeten blijven om de verwachte negatieve balanspositie over 2010 te kunnen repareren. Het bedrag wordt gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Jeugd en Onderwijs (2)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Welzijn	Wethouder T. Koster	Mw. A. Muller

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang speerpunten
• Herziening onderwijshuisvestingsplan	Met de onderwijsbesturen is afgesproken om gezamenlijk te werken aan een onderwijshuisvestingsplan dat op zijn vroegst in 2013 wordt ingevoerd. Daarin zullen de jongste ontwikkelingen, bijvoorbeeld de invoering van Passend Onderwijs, verwerkt worden.
• Definitieve invoering Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en start Centrum Jeugd en Gezin 12+	Het CJG heeft inmiddels gestalte gekregen. In 2011 wordt het CJG 12+ doorontwikkeld.
• Jongerenloket	Het Jongerenloket is gerealiseerd.

Successen

1. Het CJG heeft gestalte gekregen, zowel stedelijk als in verschillende wijken, en sluit onder meer aan bij de Brede scholen.
2. Over het schooljaar 2008–2009 is een daling van het aantal voortijdig schoolverlaters opgetreden van 22,2% in de RMC-regio Fryslân-Noord (Leeuwarden = centrumgemeente). Dat is meer dan met het rijk is overeengekomen.
3. De ontwikkeling van de University Campus Fryslân heeft zijn beslag gekregen in een uitgewerkt plan voor de komende jaren.
4. De ambitie voor de ontwikkeling van de Brede school is ruimschoots gehaald. De evaluatie in 2010 onderstreept het belang van deze ontwikkeling.

Verbeterpunten

1. Er wordt een *lean*traject[1] op de onderwijshuisvesting uitgevoerd.
2. De doelen en ambities in het programma Jeugd en Onderwijs worden voor de Programmabegroting van 2012 aangepast.

Eindconclusie

De ambities van het Programma Jeugd en Onderwijs worden in de uitwerking van de speerpunten waargemaakt. Van groot belang is om de nieuwe ontwikkelingen goed in te bedden in de bestaande kaders (bijvoorbeeld invoering Passend Onderwijs, komst van Jeugdzorg naar de gemeente, Welzijn Nieuwe Stijl-Jeugd). Het zorgvuldig en slim inzetten van de budgetten is daarbij van groot belang.

N.B.: Het programma Jeugd en Onderwijs 2012 wordt in 2011 geheel herzien.

1 Procesverbeteringsaanpak gericht op het elimineren van verspilling.

Wat wilden we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Een optimale deelname van jongeren aan het maatschappelijke verkeer en een toegankelijke onderwijs-infrastructuur die behoort bij de centrumfunctie van Leeuwarden	Een toegankelijk (sociaal, economisch, cultureel), gevarieerd en innovatief aanbod van onderwijs voorzieningen (basis-, voortgezet, beroeps-, wetenschappelijk en tweede kansonderwijs)	A. Over de stad gespreid aanbod van basis- en Brede scholen B. Op niveau brengen van de kwaliteit van alle schoolgebouwen C. Het starten en afronden van educatieve trajecten binnen het participatiebudget
	Jongerenparticipatie, ontmoeting- en algemene jongerenvoorzieningen voor 0-23 jarigen	D. Het vergroten van de jongerenparticipatie op wijk- en gemeentelijk niveau E. Vergroten van het aantal jongerenvoorzieningen
	Geen jongere valt tussen wal en schip: elke jongere is bezig met opleiding of betaald werk of is actief in een werk-leertraject of neemt deel aan een activering- of zorgtraject	F. Voorkomen en verminderen van taalachterstanden G. Jongeren die niet op school zitten, volgen een specifiek traject H. Vergroten van het aantal voortijdige schoolverlaters (VSV) dat herplaatst wordt I. Het door preventieve maatregelen verminderen van het aantal VSV-ers
	Een sterke positie van Leeuwarden als kennis- en studiestad	J. Een sterk MBO en HBO (en WO) K. Afgestemd evenwicht tussen de vraag naar specifieke kennis en te starten nieuwe opleidingen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting 2006	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Onderwijsvoorzieningen						
A Over de stad gespreid aanbod van basis- en Brede scholen						
Indicatoren:						
• In elk verwijsgebied minimaal één voorziening voor basisonderwijs	100%	**100%**	100%	0		
• Aantal Brede scholen in Leeuwarden met een specifiek op het gebied toegesneden voorzieningenpakket	3	**10**	7	+3	10	11
B Op niveau brengen van de kwaliteit van alle schoolgebouwen						
Indicator:						
• Percentage scholen dat voldoet aan de brandveiligheid- en inbraakeisen	100%	**100%**	100%	0		
C Het starten en afronden van trajecten voor deelnemers volwasseneneducatie (MOP)						
Indicatoren:						
- Aantal ingekochte cursussen basisvaardigheden, m.n. alfabetiseringscursussen		**155**		nvt		
- Aantal ingekochte vavo-trajecten		**38**		nvt		
- Aantal behaalde vavo-diploma's		**-**				
- Aantal behaalde certificaten Staatsexamen NT2 I of II		**-**				
Jeugd Algemeen						
D Het vergroten van de jongerenparticipatie op wijk- en gemeentelijk niveau						
Indicator:						
• Aantal jongerenplatforms c.q. jongereninitiatieven	7	**0**	10	-		
E Vergroten van het aantal jongerenvoorzieningen						
Indicatoren:						
• Percentage wijken waar minimaal één centrale speelplek en enkele kleine speelplekken aanwezig zijn	90%	**100%**	100%	0		
• Percentage van de ruimte en de gemeentelijke investeringssom dat in nieuwe uitleg- en stedelijke vernieuwingsgebieden aan speelruimte wordt besteed		**3%**	3%	0		
Jeugd specifiek						
F Voorkomen en verminderen van taalachterstanden						
Indicatoren:						
• Percentage doelgroepkinderen (peuters en kleuters) dat deelneemt aan voorschoolse educatie (nulmeting 2006)		**100%**	100%	0	100%	100%
• Aantal leerlingen (cumulatief) dat aan schakelklassen deelneemt (nulmeting 2006)	40	**40**	40	0		

Subdoelstellingen		Nul-meting 2006	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
G	Jongeren die niet op school zitten of werk hebben volgen een specifiek traject *Indicatoren:* • Aantal jongeren dat terug gaat naar school • Aantal jongeren dat instroomt in een activerings- of zorgtraject	 60 50	 **46** **23**	 100 75	 -44 -52		
H	Vergroten van het aantal voortijdige schoolverlaters (VSV) dat herplaatst wordt *Indicatoren:* • Regionaal aantal (ten opzichte van de doelgroep voortijdige schoolverlaters) allochtone en autochtone scholieren dat herplaatst is (nulmeting 2004)	 177	 **153**	 245	 -92		
I	Het door preventieve maatregelen verminderen van het aantal VSV-ers (jaarlijks met 20% t/m 2011) *Indicator:* • Aantal VSV-ers in RMC regio Friesland Noord dat instroomt (RMC=Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Jongeren)	 (2005) 888	 **210**	 525	 -315		
Kennisstad							
J	Een sterk MBO en HBO (en WO) *Indicator:* • Gerealiseerde Kenniscampus HBO naast de bestaande campussen van MBO (Friesland College en Friese Poort)		**ja**	X	0		
K	Afgestemd evenwicht tussen de vraag naar specifieke kennis en te starten nieuwe opleidingen *Indicator:* • Aantal gezamenlijke kenniscirculatieprogramma's MBO/HBO/bedrijfsleven (*hotspots*)	0	**3**	6	-3	4	6

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub-doel
Onderwijsvoorzieningen						
• Onderwijshuisvesting:						
○ Zuidlanden				X		A, B
○ Spoedeisende voorzieningen	X	+	X	X		A, B
○ Algehele aanpassingen	X	+	X	X		A, B
• Realisering Brede scholen in Oud-Oost en Camminghaburen, Zuidlanden, Aldlân	X	+	X			A, B
Jeugd algemeen						
• Realisatie Centrum voor Jeugd en Gezin	X	+	X	X	X	D, E

Jeugd specifiek						
• Gestroomlijnde, integrale aanpak jongeren	X	+	X	X	X	F, G
Kennisstad						
• Realisatie Kenniscampus	X	+				J, K
• Zes ontwikkelingsprogramma's (*hotspots*)	X	+/-	X	X	X	J, K
• Europees Kenniscentrum Meertaligheid en Taalleren (Mercator)	X	+	X	X		J, K

Prestaties Structureel	**Real. 2010**	**Sub-doel**
Onderwijsvoorzieningen		
• Het doen uitvoeren van de (verlengde) schoolbestuurlijke taak door de Bestuurscommissie Proloog (openbaar primair onderwijs) en de stichting OSG Piter Jelles (openbaar voortgezet onderwijs)	+	A, B
• Het in stand houden en (doen) optimaliseren van onderwijshuisvesting	+	A, B
• Verdere verspreiding van Brede scholen	+	A, B
• Het stimuleren van de ontwikkeling van het MBO (ROC's) en HBO	+	A t/m C
• Het doen uitvoeren van tweede kansonderwijs (VAVO)	+	C
Jeugd algemeen		
• Het in stand houden en optimaliseren van voorzieningen voor de jeugd	+	D, E
• Het in stand houden en uitbreiden van jongerenplatforms en –initiatieven in de wijken	-	D, E
• Het in stand houden van een gemeentelijke jongerenadviesraad	+	D, E
• Het doen uitvoeren van jeugd- en jongerenwerk	+	D, E
• Het doen uitvoeren van de vijf functies van het lokaal preventief jeugdbeleid: Pedagogische hulpverlening, Zorgcoördinatie, Informatie en Advies, Signalering, Toeleiding	+	D, E
• Verder verspreiden van de aanpak Gezond en Veilig Opgroeien	+	D, E
• Het in stand houden van het peuterspeelzaalwerk	+	D, E
• Het in stand houden van speelruimtevoorzieningen	+	D, E
Jeugd specifiek		
• Het bevorderen van een gezonde ontwikkeling van 0-25 jarigen	+	F t/m I
• Het versterken van de Sluitende Aanpak Leeuwarden	+	F t/m I
• Het uitvoeren van de Verordening Leerlingenvervoer	+	F t/m I
• Het uitvoeren van de Leerplichtwet	+	F t/m I
• (Collectieve en individuele) ondersteuning van scholen en leerlingen	+	F t/m I
• Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten	+	F, H, I
• Het voorkomen van schooluitval en schoolverzuim	+	F t/m I
• Het doen uitvoeren van opvoeding- en gezinsondersteuning	+	F t/m I
• Het regisseren van de onderwijsachterstandbestrijding in overleg met schoolbesturen/ scholen/welzijnsinstellingen	+	F t/m I
• Het verder ontwikkelen van de zorgmonitor voor zorg- en risicoleerlingen (binnen CJG)	+	F t/m I
• Het uitvoeren van de RMC-wet	+	F t/m I
• Het verder uitbouwen van het concept Brede school	+	F t/m I
• Het inkopen en doen uitvoeren van re-integratietrajecten voor jongeren (zie programma Werk en Inkomen)	+	F t/m I
Kennisstad		
• Europees Kenniscentrum Meertaligheid en Taalleren (Mercator)	+	J, K
• Stimulering en facilitering van studentenvoorzieningen	+	J, K
• Stimuleren nieuwe vormen van samenwerking tussen VMBO, MBO, HBO, (semipubliek) bedrijfsleven, kennisinstituten en overheden	+	J, K

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Herziening onderwijshuisvestingsplan	-	A
• Definitieve invoering Centrum Jeugd en Gezin en start Centrum jeugd en Gezin 12+	+	D, E
• Jongerenloket	+	F t/m I

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
(I-07) Intensiveringen wegwerken analfabetisme (i)	+	C
(C-01) Brede scholen (i, met structureel karakter)	+	A
(E-04) Reservering kapitaallasten onderwijshuisvesting (i)	+	A, B
(E-05) Beëindiging subsidie godsdienst- en vormingsonderwijs (s)	+	A, B
Jongerenwerk (i)	+	D t/m I
Jongeren en alcohol (i tlv ISI)	+	D

Analyse en Toelichting

Onderwijsvoorzieningen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Afwijking *Aantal Brede scholen (A)*	Een drietal scholen dat buiten het programma valt heeft de gemeente toestemming gevraagd een Brede school te starten. De scholen geven hier, met een lichte ondersteuning van de gemeente, zelf invulling aan.
VAVO's en NT2 (C)	De cijfers voor deze indicatoren zijn in april 2011 beschikbaar.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten *Onderwijshuisvestings-plan*	Er zijn vooralsnog geen middelen voor investeringen in onderwijshuisvesting. Met de onderwijsbesturen is afgesproken om gezamenlijk te werken aan een onderwijshuisvestingsplan dat op zijn vroegst in 2013 wordt ingevoerd. Daarin zullen de jongste ontwikkelingen, bijvoorbeeld de invoering van Passend Onderwijs, verwerkt worden.
Subconclusie	De onderwijshuisvestingsvoorzieningen zijn op dit moment op maat. Wijzigingen door nieuwe ontwikkelingen zoals Passend Onderwijs worden samen met de schoolbesturen uitgewerkt.
Jeugd Algemeen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Jongerenplatforms*	De jongerenplatforms zijn in 2008 opgeheven.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Subconclusie	De doelen en prestaties en de voorstellen nieuw beleid zijn voor het overgrote deel uitgevoerd zoals gepland.

Jeugd Specifiek	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Jongeren die teruggaan naar school (G)*	De gerealiseerde cijfers hebben betrekking op de schoolperiode 1 september 2010 tot 12 januari 2011, terwijl de streefcijfers betrekking hebben op een kalenderjaar. Er zijn veel jongeren teruggeleid naar school door onder meer de inzet van een MBO-leerplichtambtenaar en de MBO-reboundvoorziening. Instroom in een activerings- of zorgtraject was daarbij niet meer nodig.
Aantal VSV-ers (H)	Over het schooljaar 2009–2010 is een daling van het aantal voortijdig schoolverlaters opgetreden van 22,2% in de RMC-regio Fryslân-Noord (Leeuwarden is centrumgemeente). Dat is meer dan met rijk is overeengekomen.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten *Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG)*	Het CJG heeft inmiddels gestalte gekregen, zowel stedelijk als in verschillende wijken, aansluitend onder meer bij de Brede scholen. Er is een uitgebreid trainingsprogramma voor betrokkenen uitgevoerd. Er is ook ruime scholing geweest op het terrein van kindermishandeling.
Jongerenloket	Het Jongerenloket is gerealiseerd door het Team Leerlingenzorg (RMC, leerplicht, leerlingenvervoer) onder te brengen bij de Sector Sociale Zaken in het Werkplein.
Overige Toelichting	De amendementen jongerenwerk en jongeren en alcohol zijn uitgevoerd.
Subconclusie	De gemeentelijke inzet op CJG en bestrijding/voorkomen vroegtijdig schoolverlaten begint zijn vruchten af te werpen. Dit blijkt uit een toenemend aantal terugleidingen van leerlingen naar school in plaats van plaatsing in speciale trajecten.
Kennisstad	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Kenniscirculatie-programma's (K)*	Er zijn drie *hotspots* gestart (toerisme, water en meertaligheid). De andere drie *hotspots* (*livability*, duurzaamheid en *lifesciences*) waren in gang gezet, maar worden nu in UCF-verband op een andere wijze verder ontwikkeld.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige Toelichting *University Campus Fryslân*	De ontwikkeling van de University Campus Fryslân (UCF) heeft zijn beslag gekregen in een uitgewerkt plan voor de komende jaren. Provincie en gemeente hebben daarover in januari 2011 een positief besluit genomen zodat in Leeuwarden/Fryslân een doorlopende leerweg ontstaat tot en met het academisch niveau op voor Fryslân unieke en kansrijke thema's (*hotspots*).
Subconclusie	Met de UCF waarin alle hoger onderwijs- en –onderzoekinstituten verbonden zijn, wordt Leeuwarden de kennisstad die het in potentie al was. Dat gebeurt op aansprekende (inter)nationale thema's waarbij ook nadrukkelijk het bedrijfsleven gezocht wordt.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
004	Hoger onderwijs	-83		51	-32	0	**-32**
032	Kinderopvang	-40		68	28	20	**48**
038	Openbaar primair onderwijs	0		18	18	0	**18**
040	Leerlingenzorg	328	-30	-392	-95	329	**234**
041	Onderwijsachterstandbestrijding	-370		420	50	165	**215**
042	Volwasseneneducatie	-2		6	5		**5**
084	Jeugdbeleid	4	1	695	700	-470	**230**
		-162	**-29**	**867**	**675**	**43**	**718**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	2.782	8.069	12.920	23.771	7.108	-16.663
B	Begroting 2010 na wijziging :	2.736	7.952	15.898	26.586	5.545	-21.041
C	Rekening 2010 :	2.898	7.982	15.031	25.912	5.588	-20.324
	Resultaat B-C	**-162**	**-29**	**867**	**675**	**43**	**718**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Peuterspeelzaalwerk			69	69		**69**
2.	Schade schoolgebouwen			115	115	2	**117**
3.	Exploitatie gymlokalen			-104	-104	-20	**-124**
4.	OAB / Brede scholen		-52	579	527		**527**
5.	Wet OKE			75	75		**75**
6.	Combinatiefuncties			104	104		**104**
7.	Project Zorgmonitor			56	56	5	**61**
8.	Voortijdig schoolverlaten			498	498		**498**
9.	Speelruimten			452	452	65	**517**
10.	Kindermishandeling			123	123		**123**
	- verrekeningen met reserves :						
4.	Brede scholen			-333	-333		**-333**
5.	Wet OKE			-75	-75		**-75**
6.	Combinatiefuncties			-36	-36		**-36**
8.	Voortijdig schoolverlaten			-419	-419		**-419**
9.	Speelruimtes			-517	-517		**-517**
10.	Kindermishandeling			-123	-123		**-123**
	- niet relevante posten :						
	Overig	-29	-110	402	263	-9	**254**
	Totaal	**-29**	**-162**	**866**	**675**	**43**	**718**

Analyse en Toelichting

Programma Jeugd en onderwijs	
Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?	
Toelichting	
1. Peuterspeelzaalwerk	Het onderdeel Peuterspeelzaalwerk kent een voordeel van € 69.000. Dit voordeel wordt veroorzaakt door een lagere subsidieaanvraag van Sinne Welzijn van € 111.000 in verband met minder groepen peuterspeelzaalwerk. Een deel van dit voordeel is ingezet om de kosten van vervanging bij ziekte van € 42.000 op te vangen.
2. Schade schoolgebouwen	Als gevolg van minder schadegevallen, en dus minder te betalen eigen risico per schadegeval, is er een voordelig resultaat van € 117.000 op schade-uitkeringen.
3. Exploitatie gymlokalen	De exploitatiekosten van de gymlokalen laten dit jaar een nadelig resultaat zien van € 238.000 als gevolg van stijgende energielasten en schoonmaakkosten. Daarnaast was er voor € 20.000 minder inkomsten uit verhuur. Hiertegenover staat een voordeel van € 134.000 als gevolg van een afrekening met de belastingdienst over de jaren 2005 tot en met 2009 voor compensabele btw op het commerciële gebruik van gymlokalen.
4. Onderwijsachter-standenbeleid (OAB) /	De Raad heeft voor 2010 € 300.000 beschikbaar gesteld voor nieuw beleid Brede Scholen. In het Collegeprogramma zijn grote bezuinigingen doorgevoerd voor de Brede Scholen en de middelen voor nieuw beleid zijn in 2010 niet aangewend. De afrekeningen van de kosten voor Brede Scholen in 2009-2010 zijn lager uitgevallen (voordeel van € 100.000). Verder is er in 2010 een resultaat op onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Met de sterke bezuinigingen op komst is dit in 2010 niet incidenteel in OAB geïnvesteerd (met het risico om dit in 2011 weer te moeten stoppen). Dit levert een voordeel van € 127.000 op.
Brede scholen	De Brede scholen worden in 2010 bekostigd uit rijksbudget en gemeentelijke middelen. Uitvoering van dit beleid is in schooljaar 2010-2011 en de kosten drukken op 2010 en 2011. In het LEJA (Lokale Educatieve Jongeren Agenda) overleg van 23 juni 2010 zijn afspraken gemaakt tussen onder andere de wethouder Jeugd en Onderwijs en de schoolbesturen om € 333.000 in de eerste helft van 2011 te besteden aan Brede scholen. Het college heeft dit in november 2010 besloten. Van het totale voordeel van € 527.000 is daarom € 333.000 gedoteerd aan de reserve budgetoverheveling.
5. Wet OKE	De gemeente krijgt vanaf 2010 extra middelen voor de uitvoering van de Wet OKE (onderwijskansen door kwaliteit en educatie, wettelijke eisen peuterspeelzaalwerk, VVE en een geïntegreerde voorziening kinderopvang en peuterspeelzaal). In 2010 ging het om een bedrag van € 123.000. Omdat de wet pas medio 2010 in werking is ingetreden is het budget voor 2010 maar voor een deel benut. Er resteert nog een bedrag van € 75.000. Dit budget is in 2011 nodig om investeringen te doen om de beoogde taakstelling van € 500.000 op het Peuterspeelzaalwerk te kunnen realiseren en is daarom gedoteerd aan de reserve budgetoverheveling.
6. Combinatiefuncties	Het college heeft op 15 december 2009 besloten door te gaan met de ontwikkeling van combinatiefuncties Brede school-sport-cultuur in 2010, 2011 en 2012. Met de schoolbesturen, BV Sport en Parnas zijn afspraken gemaakt over de inzet en de bekostiging van de combinatiefunctionarissen in 2010 en volgende jaren. Het gaat in totaal om de inzet van 7 fte in 2010 oplopend naar 11,7 fte in 2012 en verder.

	In 2010 is in de begroting uitgegaan van een volledige bezetting, maar door de geleidelijke opbouw van de combinatiefuncties gedurende het jaar 2010 is er niet het hele jaar een volledige bezetting geweest. Dit resulteert in een voordelig resultaat over 2010 van € 104.000. Van dit resultaat is, conform de meerjarenplanning van het project, € 36.000 gedoteerd aan de reserve budgetoverheveling om de kosten van de combinatiefuncties in 2011 te financieren.
7. Project zorgmonitor	De kosten van het project zorgmonitor vallen € 61.000 lager uit. Dit heeft verschillende oorzaken, zoals lagere kosten van technisch beheer, lagere kosten van onderhoud software, een éénmalige bijdrage Provincie en een voordelige afrekening van kosten uit voorgaande jaren.
8. Voortijdig schoolverlaten (VSV)	De aanpak voortijdig schoolverlaten wordt in 2010 bekostigd uit rijksbudget en gemeentelijke middelen. Voor de intensivering van het VSV beleid heeft de raad in 2009 en 2010 in totaal € 700.000 extra budget beschikbaar gesteld. De notitie "Voortijdig schoolverlaten: voorkomen en bestrijden" is op 17 juni 2009 met de Raad besproken. De uitvoering van de plannen lopen van schooljaar 2009/2010 tot het einde van het schooljaar 2010/2011. Van het nog niet bestede bedrag van € 229.000 is € 175.000 nodig voor de dekking van de doorlopende verplichtingen in de eerste helft van 2011. Het betreft toezeggingen voor de Sluisgroep en de MBO Opvangvoorziening Van de overige VSV-middelen is in 2010 in totaal € 269.000 niet besteed als gevolg van een efficiënte aanwending van middelen, onder andere het benutten van participatiebudget voor trajecten voor jongeren. Het college van B&W heeft op 31 augustus 2010 besloten om € 244.000 van dit budget in te zetten voor een driejarig project "de School als Werkplaats, lopend tot en met 2013. In totaal is een bedrag van € 419.000 gedoteerd aan de reserve budgetoverheveling.
9. Speelruimten	Op 29 juni 2009 is door de raad de nota Speelruimtebeleid 2009-2015 vastgesteld. Voor het speelruimtebeleid is in 2009 incidenteel € 1 mln beschikbaar gesteld. Met het vaststellen van de nota is besloten om het geld over meerdere jaren uit te geven. Tot nu toe is een bedrag van € 483.000 uitgegeven. Het bedrag dat nu nog niet is besteed ad € 517.000 is gedoteerd aan de reserve budgetoverheveling.
10. Aanpak kindermishandeling	In 2008 heeft het ministerie voor Jeugd en Gezin afspraken gemaakt met de gemeente Leeuwarden over de zogenoemde RAAK-middelen (aanpak kindermishandeling). Deze middelen zijn via een integratie-uitkering in het gemeentefonds aan centrumgemeenten toegekend in 2008. Leeuwarden is kerngemeente voor Fryslân. De middelen zijn bestemd voor het aanstellen van een provinciale coördinator en het organiseren van deskundigheidsbevordering. Het najaar 2008 is besteed aan de provinciale verkenningsfase. De coördinator is van start gegaan met ingang van april 2009, waarna de aanpak programmatisch is en wordt ingevuld in overleg met de 31 Friese gemeenten en de betrokken instellingen. De middelen van in totaal € 250.000, worden in de projectperiode van 1 maart 2009 tot en met 1 september 2011 volledig ingezet. Tot en met 2010 is hiervan € 127.000 uitgegeven. Het resterende bedrag van € 123.000, dat nodig is om het volledige programma te realiseren, is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Economie en Toerisme (3)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Bestuur en Middelen	Wethouder H. Deinum (Economie) Wethouder I. Diks (Toerisme)	H. Brink

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
Strategische locatieontwikkeling	Ontwikkelingen staan als gevolg van de bouwcrisis stil en het is uiterst moeizaam om te komen tot haalbare planontwikkeling dan wel uitvoering.
Professionalisering vastgoed	De samenwerking, tussen de verschillende partijen binnen de organisatie die te maken hebben met vastgoed (als beheerder, eigenaar, huurder of subsidiënt), krijgt steeds meer gestalte.
"Stedelijke economie"	Het strategische project "Stedelijke economie" is per 1 januari 2011 afgelopen. Maatregelen hebben geleid tot een duidelijke investeringsimpuls. Bij de totstandkoming van het nieuwe Collegeprogramma zijn nieuwe accenten gelegd die zich richten op "Slim omgaan met Energie en Water" en de participatie in economisch renderende projecten.
Acquisitie en relatiebeheer	Het werkplan Profilering en Acquisitie is eind 2010 besproken met de raad en zal een vervolg krijgen in 2011.

Successen

1. Subsidietoekenning voor de ontwikkeling van de Watercampus.
2. Start van de Wateralliantie.
3. Subsidietoekenning Limis/MCL.
4. Start *healthy ageing* netwerk.
5. Uitvoering aanleg fijnmazig glasvezelnetwerk *fiber to the home* in Leeuwarden 650 km, investering € 50 mln.

Verbeterpunten

Locatieontwikkeling.

Eindconclusie

Het project "Stedelijke economie" is conform planning uitgevoerd en afgesloten. In de periode tot en met 2010 is € 10 mln geïnvesteerd, met als effecten:
- uitgelokte investering minimaal € 135 mln;
- 300 directe arbeidsplaatsen;
- 250 indirecte arbeidsplaatsen;
- 30 startende ondernemers en minimaal 60 fte.

Door de bouwcrisis nemen boekwaarden toe, evenals het risicoprofiel van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Een centrumstad met kwaliteit, aantrekkingskracht en onderscheidende economische potentie.	**Economie** • Leeuwarden wordt door het eigen bedrijfsleven beschouwd als een stad met een goed ondernemersklimaat • Leeuwarden beschikt over een hecht en goed functionerend kennisnetwerk met een innoverend bedrijfsleven.	A. Groei van de werkgelegenheid B. Niveau gemeentelijk ondernemingsklimaat op landelijk niveau C. Stimulering innovatie en kennis
	Bedrijfslocaties • Leeuwarden beschikt over kwalitatief goede bedrijventerreinen.	D. Uitvoering van parkmanagement op het bedrijventerrein De Hemrik
	Vastgoed en grondzaken • Leeuwarden heeft voldoende, kwalitatief goede ruimte voor vestiging van nieuwe en uitbreiding van bestaande bedrijven. • Het vastgoedbestand verkeert in een meer dan voldoende staat van onderhoud; er is geen achterstallig onderhoud; het planmatige, structurele onderhoud is financieel en organisatorisch op de rit.	E. De panden in de vastgoedportefeuille verkeren in een redelijke tot goede staat van onderhoud. Niet-strategisch vastgoed wordt, indien er sprake is van een negatief financieel resultaat (verhouding kosten – opbrengsten), vermarkt F. IJzeren voorraad uitgeefbare bedrijfsterreinen

Zie vervolg op volgende pagina.

Toerisme, recreatiegebieden en recreatievaart

- Een aantrekkelijk en gevarieerd aanbod van recreatiemogelijkheden voor ontspanning en natuurbeleving op fietsafstand van de woonomgeving.
- Een aantrekkelijk aanbod van (aanleg)voorzieningen voor watersporttoeristen.

G. Groei van aantal overnachtingen pleziervaart

H. Groei van aantal overnachtingen in hotels en op campings

I. Toename Leeuwarder bezoekers van recreatiegebieden

J. Hogere waardering van bezochte recreatiegebieden

Markten, standplaatsen en kermissen

- Een aantrekkelijk en divers aanbod van markten, standplaatsen en verhuur van grond aan ambulante handel als aanvulling op de bestaande detailhandel.

K. Het aantal kramen van bestaande weekmarkten en bloemenmarkt is stabiel

L. De afname van het aantal standplaatsen is beperkt

M. Stabilisering attracties en selectie op kwaliteit

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul meting	Real 2010	Begr. 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Economie							
A	Groei van de werkgelegenheid structureel op landelijk niveau (LN) *Indicator:* • Ontwikkeling werkgelegenheid	(2002) -1,2%	**(2009) L'wrdn +0,3% Ned. -1,3%**	LN	+1,6%	LN	LN
B	Niveau gemeentelijk ondernemingsklimaat op landelijk gemiddelde (LG) *Indicator:* • Rapportcijfer voor het gemeentelijk ondernemersklimaat	(2005) 6,5	**LG**	LG	0	LG	LG
Bedrijfslocaties							
C	Uitvoering van parkmanagement op het bedrijventerrein De Hemrik *Indicator:* • Uitvoering convenant parkmanagement De Hemrik		**fase 2**	fase 2	0	fase 3	
Vastgoedbeheer en grondzaken							
D	De panden in de vastgoedportefeuille verkeren in een redelijke tot goede staat van onderhoud. Niet-strategisch vastgoed wordt, indien er sprake is van een negatief financieel resultaat (verhouding kosten - opbrengsten), vermarkt *Indicator:* • Aantal panden dat bij actualisering onderhoudsplannen niet voldoet aan de norm		**4**	4	0	4	4
E	IJzeren voorraad uitgeefbare bedrijfsterreinen *Indicator:* • IJzeren voorraad bedraagt het aantal ha uitgegeven bouwterreinen		**36 ha**	20 ha	16 ha	20 ha	20 ha
Toerisme, recreatiegebieden en recreatievaart							
F	Groei van aantal overnachtingen pleziervaart *Indicator:* • Aantal overnachtingen pleziervaart neemt toe tot 11.000 in 2010	9.500	**11.639**	11.000	+639	11.000	11.000

	Subdoelstellingen	Nul meting	Real 2010	Begr. 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
G	Groei van aantal overnachtingen in hotels en op campings *Indicator:* • Aantal overnachtingen in hotels en op campings neemt toe tot 104.000 in 2010	99.000	**(2009) 92.500**	104.000	-11.500	104.000	104.000
H	Toename Leeuwarder bezoekers van recreatiegebieden *Indicator:* • Percentage bezoekers uit Leeuwarder van de volgende recreatiegebieden:						
	○ Het Leeuwarder Bos	33%	*		-	50%	
	○ Groene Ster	61%	*		-	65%	
	○ Froskepôlle	21%	*		-	25%	
I	Hogere waardering van bezochte recreatiegebieden *Indicator:* • Percentage bezoekers dat de waardering "hoog" geeft aan de volgende recreatiegebieden:						
	○ Het Leeuwarder Bos	50%	*		-	65%	
	○ Groene Ster	78%	*		-	80%	
	○ Froskepôlle	60%	*		-	60%	
Markten, standplaatsen en kermissen							
J	Het aantal kramen van bestaande weekmarkten en bloemenmarkt is stabiel						
	Indicator:	(2005)		min		min	min
	• aantal kramen op weekmarkt	109	**64**	75	-11	75	75
	• deelnemers bloemenmarkt	180	**180**	180	0	180	180
K	De afname van het aantal standplaatsen is beperkt *Indicator:*						
	• Inkomsten (in €) uit verhuur standplaatsen	(2005) 22.000	**50.900**	30.000	+20.900	30.000	30.000
L	Stabilisering attracties en selectie op kwaliteit *Indicator:*						
	• Aantal attracties	32	**35**	ntb	-		

* Geen cijfers beschikbaar omdat het volgende onderzoek in 2011 is.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr 2010	Real 2010	Begr 2011	Begr 2012	Begr 2013	Sub doel
Economie						
• Bijdrage aan realisering starterhuisvesting	x	+				A, B
• Bijdrage aan uitvoering *Life Science* programma	x	+				A
• Stimulering ontwikkeling grotere kantoorruimten	x	+				C
• Bijdrage aan regionaal programma Wetsus	x	+	x	x		A, B
• Uitvoering programma parkmanagement	x	+				C
• Uitvoeren aanbevelingen scans dienstverlening en overheid	x	+				A, B
• Benadering 50 bedrijven uit speerpunten "Stedelijke economie" (intensivering acquisitie)	x	+				A
• Netwerkvorming speerpunten multimedia en dienstverlening (intensivering acquisitie)	x	+				B
Bedrijfslocaties						
• Projecten SBL/Ontwikkelingsbedrijf	x	+	x			C
• Ontwikkeling Newtonpark IV fase 2	x	-				C
• Stimulering ontwikkeling grotere kantoorruimten	x	+				C
• Ontwikkeling LPF-locatie		-		x		C
• Ontwikkeling Watercampus	x	+				C
Vastgoedbeheer en grondzaken						
• Aantal vernieuwde sportconcentratiegebieden	1	-				D
• Aantal nog te renoveren gebouwen/opstallen	0	-				D
• Nieuwe strategische verwervingen	x	+	x			E
Toerisme, recreatiegebieden en recreatievaart						
• Bijdrage aan Aqua Zoo Akwarama				x		H, I
Markten, standplaatsen en kermissen						
• Verplaatsen markt	x	+	x			J
• Optimaal gebruik maken van beschikbare ruimte met in achthouding van o.a. veiligheidsvoorwaarden	x	+	x			K
• Verplaatsen kermis	x	+	x			L

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Economie		
• Kwartaaloverleg Verenigd Bedrijfsleven Leeuwarden	+	B
• Netwerkbijeenkomsten speerpunten "Stedelijke economie" (3 per speerpunt) (intensivering acquisitie)	+	B
• Deelname Stedenlink	+/-	A, B
• Bijeenkomsten starterplatform 2x per jaar	+	A, B
• Jaarlijkse bijeenkomsten startende bedrijven 4x per jaar	+	A, B
• 80 bedrijfsbezoeken per jaar, waaronder 15 grootste accounts 1x per jaar lokaal, hoofddirecties 1x per 2 jaar	+	B
• 10 relatiebijeenkomsten (intensivering acquisitie)	+	B
• Deelname aan acquisitieclusters Watertechnologie, Multimedia, *Life Science* en Duurzame Energie	+	A, B
• Deelname aan vier beurzen (intensivering acquisitie)	+	A, B
Toerisme, recreatiegebieden en recreatievaart		
• Een hoog niveau van het beheer van de openbare ruimte in de recreatiegebieden	+	H, I
• Een hoog niveau van het beheer van de openbare ruimte in de jachthaven Prinsentuin	+	H, I

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Strategische locatieontwikkeling	-	C, F
• Professionalisering vastgoed	+	E
• "Stedelijke economie"	+	B, C
• Acquisitie en relatiebeheer	+	B

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
(I-01) Impuls economie binnenstad en gebiedsontwikkeling binnenstad (i)	+	A
"Stedelijke economie" (nieuw beleid SIOF)	+	A, C

Analyse en toelichting

Economie	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Ontwikkeling werkgelegenheid (A)*	De ontwikkeling van de werkgelegenheid over 2010 is nog niet bekend. Daarom zijn de cijfers van 2009 opgenomen. Voor Leeuwarden is dit een gunstige ontwikkeling (groei van 0,3%). De landelijke economie laat een ander beeld zien: daling van 1,3%. Voor 2010 wordt een naijleffect verwacht dat minder gunstig is.
Overige toelichting *Stimulering innovatie en kennis*	Innovatie en kennis zijn gestimuleerd door uitvoering van het project "Stedelijke economie". Daarin spelen netwerkbijeenkomsten een belangrijke rol. Dankzij bijdragen van de gemeente organiseert de Wateralliantie het Waterplein. De Wateralliantie is een netwerkorganisatie waar overheid, kennisinstellingen en marktpartijen samenwerken met de focus op duurzame en innovatieve watertechnologie. Bij multimedia heeft de Stichting *Game-Academy* zogenaamde *gamedinners*

	georganiseerd. Bij *Healthy ageing* wordt het netwerk vooralsnog georganiseerd door de gemeente.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Deelname Stedenlink*	De deelname aan Stedenlink is stopgezet, omdat het beleid ten aanzien van ICT is aangepast. De gemeente voert geen actief beleid meer ten aanzien van ontwikkeling en aanbieden van IT-infrastructuur. Het ontwikkelen van diensten loopt via de markt.
Speerpunten (toelichting) *"Stedelijke economie"*	Het project "Stedelijke economie" liep tot 1 januari 2011. In 2010 heeft de ontwikkeling van watertechnologie zich toegespitst op locatieontwikkeling van het voormalig Atoglas terrein en Clusterontwikkeling. Voor de ontwikkeling van de Watercampus zijn bijdragen toegezegd vanuit "Pieken in de Delta" en Europese middelen voor Noord-Nederland. Bij de totstandkoming van het nieuwe Collegeprogramma zijn nieuwe accenten gelegd die zich vooral richten op "Slim met energie en water". Zie ook Programma Milieu, Energie en Water (13).
Subconclusie	Met uitzondering van de groei van de werkgelegenheid, waarvan de cijfers nog niet bekend zijn, zijn de doelstellingen van het programmaonderdeel Economie gehaald.
Bedrijfslocaties	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Overige toelichting *Regionale afstemming*	Onder regie van de provincie is gewerkt aan een regionale afstemming voor bedrijventerreinen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Doel was het voorkomen van overcapaciteit. Dit krijgt in 2011 een vervolg.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Ontwikkeling Newtonpark IV fase 2*	Het bestemmingsplan Newtonpark IV is nog niet definitief. De Raad van State zal naar verwachting voor de zomer van 2011 hierover uitspraak doen.
Stimulering ontwikkeling grotere kantoorruimten	Door CJIB en UPC worden nieuwe kantoren ontwikkeld. De gemeente heeft hierin een belangrijke faciliterende rol vervuld.
Ontwikkeling LPF-locatie	Er hebben geen ontwikkelingen plaatsgevonden ten aanzien van het LPF-terrein, als gevolg van het feit dat de eigenaar nog geen partij heeft gevonden die samen met hem het terrein wil ontwikkelen.
Speerpunten (afwijking) *Strategische locatieontwikkeling*	Door vertraging bij locatieontwikkeling lopen boekwaarden op. Daarom is in 2010 besloten om bepaalde locaties af te boeken (Bakker Postma terrein, Philipslocatie en Ype Kramer). De vrijgekomen schoollocaties (Cornelis Trooststraat, Nijlânsdyk, Schieringerweg, Brandemeer) zijn moeilijk te ontwikkelen. Vertraging wordt veroorzaakt door de bouwcrisis. Door langere ontwikkeltijd lopen beheerkosten voor de diverse locaties op. Hierdoor ontstaat een spagaat tussen begrote en te behalen opbrengsten. Ook bepaalde locaties van ontwikkelaars blijven liggen (bijvoorbeeld LPF-terrein).

Overige toelichting *Parkmanagement*	Het parkmanagement wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de bedrijvenvereniging De Hemrik. De uitvoering gebeurt op basis van een uitvoeringsplan waarin de gemeente, vooral op het gebied van groenonderhoud en veiligheid, een actieve rol heeft.
Subconclusie	De ontwikkeling van bestaande locaties verloopt moeizaam. Het is van belang hierin tijd en energie te blijven steken om in ieder geval planvorming tot stand te brengen. Daarnaast is de bouwkolom (architecten, adviesbureaus en bouwondernemingen) bereid om mee te denken in andere consortia om zo tot oplossingen te komen.
Vastgoed en grondzaken	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *IJzeren voorraad uitgeefbare bedrijfsterreinen (E)*	Leeuwarden heeft ruim voldoende ijzeren voorraad door het ontwikkelen van Newtonpark IV, Businesspark IV en de geringe vraag naar bedrijfslocaties op dit moment.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Aantal vernieuwde sportconcentratiegebieden*	Er is nog niet begonnen met de herinrichting van het sportcomplex Kalverdijkje, omdat met diverse sportclubs nog gesprekken plaatsvinden.
Aantal nog te renoveren gebouwen/opstallen	De gevel van de Westerkerk is nog niet gerenoveerd; door het afwijzen van de monumentensubsidie zijn de werkzaamheden opgeschoven naar 2011. De werkzaamheden zullen in 2011 worden uitgevoerd, ook indien een hernieuwde aanvraag voor monumentensubsidie wederom wordt afgewezen. De ingang van de Beurs is eveneens nog niet gerenoveerd. Het onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen aan de luchtbehandelingsinstallatie is in 2010 afgerond. De werkzaamheden (die niet los van elkaar zijn op te pakken) staan voor 2011 op de planning.
Subconclusie	In grote lijnen is de planningscyclus voor het onderhoud aan panden voor 2010 gehaald en afgerond. De geconstateerde afwijkingen zijn veroorzaakt door externe, niet te beïnvloeden, factoren. Leeuwarden heeft voldoende ruimte voor vestiging van bedrijven.
Toerisme, recreatiegebieden en recreatievaart	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Aantal overnachtingen in hotels en op campings (G)*	De cijfers over 2010 zijn nog niet bekend. Maar de verwachting is dat net als in 2009 ook voor 2010 de doelstelling niet wordt gehaald. Het aantal overnachtingen blijft achter, mede door de slechte economische conjunctuur en een slecht voorjaar (weersomstandigheden) voor toeristische activiteiten (Aqua Zoo).
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting	Begin 2010 is er door de raad een krediet beschikbaar gesteld voor de verbetering van de watersportvoorzieningen in de binnenstad (Prinsentuin, Westerplantage en Noordersingel). Hiervoor zijn verschillende maatregelen genomen: vervanging havengeldautomaten, verbetering stroom- en watervoorziening, verbetering aanlegmogelijkheden en uitbreiding capaciteit (douches/toiletten) servicegebouw.

Subconclusie	Met de genoemde maatregelen is aan de voorzieningen voor de watersport een positieve impuls gegeven. Omdat de gegevens van het wijksignaleringssysteem nu niet beschikbaar zijn, kunnen er geen conclusies worden getrokken ten aanzien van de aantallen en waardering van de recreatiegebieden.

Markten, standplaatsen en kermissen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen (afwijking) *Aantal kramen op weekmarkt (J)*	Het aantal kramen op de weekmarkt is met de verhuizing (in 2009) naar de Nieuwestad/Wirdumerdijk verminderd in verband met de beschikbare ruimte. Overigens heeft dit niet tot problemen c.q. afwijzingen geleid; er was sprake van natuurlijk verloop. Deze tijdelijke locatie wordt positief ervaren.
Inkomsten uit verhuur standplaatsen (K)	De inkomsten uit standplaatsen zijn fors hoger geweest. Dit is vooral veroorzaakt door hogere opbrengsten (door inschrijvingen) van de oliebollenstandplaatsen.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Overige Toelichting *Kermislocatie*	In 2010 is er veel aandacht besteed aan de locatie voor de kermis, gedurende de werkzaamheden op het Zaailand. Er zijn gesprekken met de kermisbond gevoerd en de locatie van 2010 (Fonteinland) is geëvalueerd. Op het Fonteinland is de kermis helaas teleurstellend verlopen. De exploitanten willen niet weer terug naar deze locatie. Vervolgens zijn er diverse locaties onderzocht. Besluitvorming over de kermis in 2011 en 2012 vindt begin 2011 plaats.
Subconclusie	De nieuwe tijdelijke locatie voor de markt op de Nieuwestad/Wirdumerdijk wordt positief ervaren door betrokkenen. Dat gold niet voor de tijdelijke locatie voor de kermis op het Fonteinland.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	4.001	11.586	44.353	59.940	56.824	-3.116
B	Begroting 2010 na wijziging :	4.015	10.199	72.398	86.613	82.976	-3.637
C	Rekening 2010 :	3.871	8.737	54.345	66.953	63.407	-3.546
	Resultaat B-C	**144**	**1.463**	**18.053**	**19.660**	**-19.569**	**91**

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
005	Economisch beleid	-18	25	110	117	-147	**-29**
059	Markten	-11		-43	-54	0	**-54**
060	Standplaatsen	7		-6	1	9	**10**
061	Vastgoedbeheer	47	369	-372	43	61	**104**
062	Grondzaken	78	1.060	18.452	19.590	-19.563	**27**
063	Recreatiegebieden	-30	1	17	-13	4	**-8**
064	Recreatievaart	-33	11	28	6	19	**25**
065	Kermissen	9		-39	-29	29	**-0**
066	Toerisme	95	-3	-94	-2	18	**16**
		144	**1.463**	**18.053**	**19.660**	**-19.569**	**91**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Vastgoedbeheer	369	47	-70	346	-242	**104**
2.	Bouwgrondexploitatie	1.060	39	22.727	23.826	-20.618	**3.208**
3.	Stimulering werkgelegenheid			212	212		**212**
	- verrekeningen met reserves :						
2.	Bouwgrondexploitatie			-2.128	-2.128	-1.080	**-3.208**
3.	Stimulering werkgelegenheid					-212	**-212**
	- niet relevante posten :						
	Overig	34	58	-2.688	-2.596	2.583	**-13**
	Totaal	**1.463**	**144**	**18.053**	**19.660**	**-19.569**	**91**

Analyse en Toelichting

Programma Economie en Toerisme

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

1. Vastgoedbeheer

Het voordeel op Vastgoedbeheer bedraagt € 104.000.

- Kapitaallasten voordeel € 369.000
  Deze onderuitputting is voor € 261.000 veroorzaakt door de sporthal Kenniscampus doordat deze sporthal pas eind 2010 gereed is gemeld.
  De overige onderuitputting ten bedrage van € 108.000 is voornamelijk het gevolg van planningstechnische redenen. Zo is onder andere het werk aan de Westerkerk uitgesteld tot 2011 (€ 19.000), omdat deze werkzaamheden dan kunnen worden gecombineerd met een aantal andere maatregelen. Daarnaast is onderuitputting opgetreden in verband met de latere aanvang van diverse werkzaamheden zoals onder andere de Oldehove (€ 10.000) en tegeltjes Oldehoofsterkerkhof (€ 7.000).
- Apparaatskosten voordeel € 47.000
  Het voordeel is veroorzaakt doordat een deel van de geraamde uren is ingezet voor de coördinatie van vastgoedinvesteringen.
- Overige lasten nadeel € 70.000
  Door een aantal onvoorziene uitgaven heeft een aanvullende storting plaatsgevonden van € 145.000 in de onderhoudsvoorziening om deze weer op peil te brengen.
  Voor het onderhoud van de eind 2010 opgeleverde sporthal Kenniscampus is een bedrag geraamd van € 110.000. Hiervan is in overeenstemming met een raadsmotie bij de vaststelling van de begroting 2011 € 50.000 beschikbaar gesteld voor upgrading Camminghahal, zodat een voordeel resteert van € 60.000.
  Voor het overige nog diverse voor- en meevallers met per saldo een voordeel van € 15.000.
- Baten nadeel € 242.000
  De huur van de sporthal Kenniscampus kon nog niet in rekening worden gesteld, nadeel € 194.000. Vanwege leegstand en huuraanpassingen is € 101.000 minder huur ontvangen. Tot slot nog diverse voor- en nadelen van per saldo € 53.000 voordeel.

2. Bouwgrondexploitatie

De raming 2010 van de lasten en baten met betrekking tot de bouwgrondexploitatie is gebaseerd op de hercalculaties per 1-1-2010 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 27 september 2010. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de verwachte aan- en verkopen evenals de overige lasten en baten in 2010.

De lasten waren begroot op € 65,5 mln en de baten op € 35,3 mln. Het verschil van € 30,2 mln betreft de zogenaamde voorraadmutatie en gaat via de baten naar de balans als toename van de grondvoorraad. Voor de exploitatie zijn hiermee de lasten en baten in evenwicht.

De werkelijke lasten over 2009 bedragen € 44,9 mln en de werkelijke baten € 20,9 mln. Het verschil van € 24 mln betreft de zogenaamde voorraadmutatie en is via de baten naar de balans gegaan als toename van de grondvoorraad.
Dit geeft de volgende overzichten:

Lasten/baten

Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Verschil	V/N
Lasten	65,5	44,9	20,6	Voordeel
Baten	35,3	20,9	-14.4	Nadeel
Bijdrage balans (toename grondvoorraad)	30,2	24,0	-6,2	Nadeel
Saldo exploitatie	**0,0**	**0,0**	**0,0**	

Balans (Grondvoorraad)

Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Verschil
Boekwaarde 01-01-2010	73,8	73,8	0
Toename 2010	30.2	24,0	-6,2
Boekwaarde 31-12-2010	**104,0**	**97,8**	**-6,2**

De boekwaarde van de grondcomplexen is in 2010 met € 24 mln toegenomen van € 73,8 mln naar € 97,8 mln.[2]

Verrekening reserves (nadeel € 3.208.000)
Op de verrekeningen met de reserves is per saldo een nadeel ontstaan van € 3.208.000 ten opzichte van de begroting. Dit bestaat enerzijds uit hogere stortingen in reserves van € 2.128.000 en anderzijds uit een lagere onttrekking uit de reserve grondexploitatie ten bedrage van € 1.080.000.

De hogere stortingen zijn het gevolg van het afsluiten van een drietal grondcomplexen (€ 1,1 mln), extra winstuitnames (€ 0,8 mln) en een hogere storting in de reserve bovenwijkse voorzieningen (€ 0,2 mln).

De onttrekking uit de reserve grondexploitatie is per saldo € 1.080.000 lager dan geraamd. Omdat de afwaardering van de strategische verwervingen, in overeenstemming met het raadsbesluit van 15 december 2010, nog niet in zijn geheel heeft plaatsgevonden. De sloop van het Philipscomplex vindt namelijk in 2011 plaats.

2 Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.2.7 Grondbeleid en de productenrekening.

3. Stimulering werkgelegenheid

Het budget voor Stimulering Werkgelegenheid bedraagt € 271.000 en wordt toegevoegd aan de reserve Stimulering Werkgelegenheid. Ter uitvoering van deze regeling wordt (indien de reserve het toelaat) € 450.000 geraamd als subsidie en vervolgens € 450.000 als onttrekking uit de reserve.
In 2010 is in totaal € 238.000 uitgekeerd ter stimulering van de werkgelegenheid en daarom is ook maar € 238.000 onttrokken aan de reserve. Per saldo betekent dit bij overige lasten een voordeel van € 212.000 en bij de baten een nadeel van € 212.000.

De stand van de reserve Stimulering Werkgelegenheid bedraagt per 31 december 2010 € 547.000.

Programma Sociaal Maatschappelijke ontwikkeling (4)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Welzijn	Wethouder M. Florijn	Mw. F. Ytsma

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
Tussentijdse evaluatie Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) beleidsplan 2008-2011	Een integrale tussentijdse evaluatie van het Wmo beleidsplan is niet uitgevoerd omdat er op alle verschillende beleidsterreinen van de negen prestatievelden al evaluaties hebben plaatsgevonden, nieuwe kaders zijn gesteld en er een nieuw integraal kader in de vorm van Welzijn Nieuwe Stijl is opgesteld.
Invoering nieuwe Wmo	De nieuwe wet op de Wmo is ingevoerd. Alle cliënten zijn geïnformeerd en hebben een keuze gemaakt over welke vorm van huishoudelijke hulp zij wensen. Verder is na de aanbesteding van de huishoudelijke hulp met elf aanbieders een nieuwe raamovereenkomst afgesloten.
Herziening ambities 2010 Kompas maatschappelijke opvang voor de regio Fryslân met Leeuwarden als centrumgemeente, periode 2008-2012	In 2010 is een begin gemaakt met de herziening van het Kompas. Het Kompas zal in 2011 zijn geactualiseerd.
Implementatie beleid Nieuw verdeelmodel financiën maatschappelijke opvang	In 2010 is een begin gemaakt met het doorvoeren van de jaarlijkse korting op het rijksbudget voor de opvangsector. De centrumgemeente Leeuwarden krijgt met ingang van 2010 een jaarlijkse korting op het rijksbudget van € 350.000 tot het totale bedrag van € 2,2 mln in 2016 is gehaald.

Successen

1. De nieuwe Wmo is op tijd per 1-1-2010 ingevoerd.
2. De Veranderagenda Wmo 2010-2014 is vastgesteld door de gemeenteraad.
3. In 2010 is tijdens een drukbezocht landelijk congres "Een kijkje in de Leeuwarder achtertuin" het Leeuwarder model voor het vinden van nieuwe locaties voor de maatschappelijke opvang besproken.
4. Het sociaal pension Bonifatiusplein van Zienn is geopend.

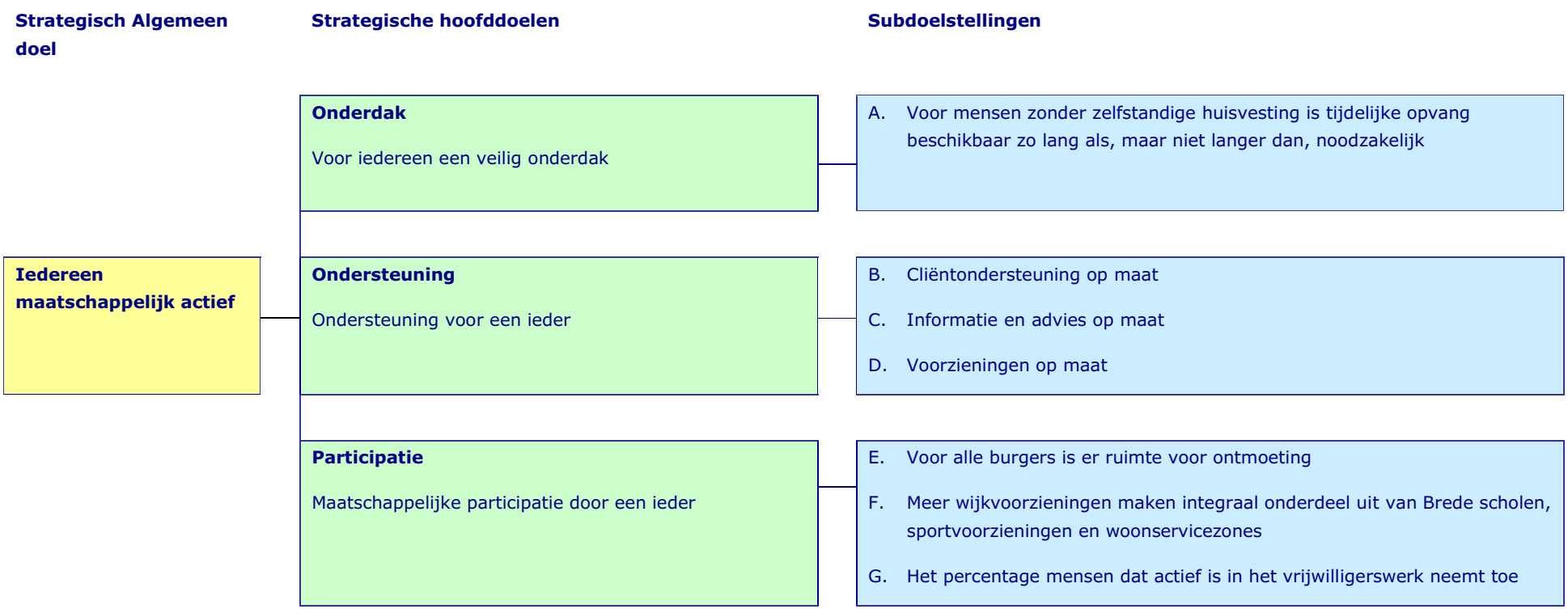
Verbeterpunten

Doorstroombevordering maatschappelijke opvang en crisisopvang: overleg met o.a. woningcorporaties voor het beschikbaar stellen van huurwoningen.

Eindconclusie

De uitvoering van het programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling verloopt goed. Er zijn ontwikkelingen op het gebied van decentralisatie van taken (AWBZ) met grote financiële en inhoudelijke consequenties.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nulmeting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Onderdak						
A Voor mensen zonder zelfstandige huisvesting is tijdelijke opvang beschikbaar zo lang als, maar niet langer dan, noodzakelijk						
Indicator (verblijfsduur in maanden):						
• Algemene opvang	15,5	**5,4**	<10	- 4,6	<10	<10
• Crisisopvang LIMOR en Zienn	4		3	3	3	3
	LIMOR	**8,35**		+ 5,35		
	Zienn	**2,3**		- 0,7		
• Vrouwenopvang (Blijf van mijn lijf en Asja)	3		3		3	3
	Blijf	**2,60**		- 0,4		
	Asja	**2,23**		- 0,77		
• Huis voor Jongeren	7,5	**7,5**	7	+ 0,5	7	7
Ondersteuning						
B Cliëntondersteuning op maat Er is naar behoefte ondersteuning voor alle doelgroepen						
Indicatoren:						
• Aantal contacten met zorgmijders	530	**493**	400	+ 93	400	400
• Percentage begeleide verwijzing bij verwijzing van particulieren die contact opnemen met het advies- en steunpunt huiselijk geweld	42	**33,5**	45	- 11,5		
• Directe hulpverlening casemanagers bij uitreiking huisverbod	start in 2009	**80%**	80%	0%		
• Aantal gehonoreerde aanvragen mantelzorgondersteuning	70	**80**	100	- 20		
C Informatie en advies op maat Hogere waardering en tevredenheid van de publieke dienstverlening in het Wmo-loket						
Indicatoren:						
• De tevredenheid over de Sociale Winkel	8,1	*	8,1	nvt	8,1	8,1
• Het aantal bezoekers regelhulp en website Leeuwarden	100	*	200			

* Geen cijfers beschikbaar omdat in 2010 geen onderzoek is uitgevoerd.

Subdoelstellingen	Nulme-ting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
D Voorzieningen op maat Alle Leeuwarder burgers met een beperking of chronische ziekte kunnen een beroep doen op voorzieningen op het terrein van wonen, vervoer, hulpmiddelen en hulp bij het huishouden *Indicatoren:*						
• Aantal nieuwe en toegekende aanvragen WRV	455	**2857**	455	+2402		
• Aantal nieuwe en toegekende aanvragen HH	94	**2270**	94	+2176		
• Aantal gebruikers WRV voorzieningen	5909	**2738**	5909	-3171		
• Aantal gebruikers HH voorzieningen	332	**3816**	332	+3484		
• De tevredenheid van de aanvragers (rapportcijfer van 1 tot 10)	7,5	**7,4**	7,5	- 0,1		
Het percentage van schoolkinderen met overgewicht neemt niet toe ten opzichte van het landelijk gemiddelde dat hoger ligt *Indicatoren:*						
• Percentage overgewicht in groep 2 basisschool	10%	**10%**	10%	0%		
• Percentage overgewicht in groep 7 basisschool	17%	**19%**	17%	- 2%		
• Percentage overgewicht in het Voortgezet onderwijs	12,5%	**14%**	12,5%	- 1,5%		
Participatie						
E Voor alle burgers is er ruimte voor ontmoeting en activiteiten *Indicator:*						
• Ieder dorps- en wijkhuis en multifunctionele centra moet opengesteld worden ten behoeve van ontmoeting en activiteiten	30	**30**	30	0		
• Er moet een aanbod zijn van activiteiten dat aansluit bij de bewoners zowel op inhoud als diversiteit:						
○ Het aantal verschillende activiteiten in de buurt-, wijk- en dorpshuizen voor jongeren en volwassenen	5	**5**	5	0		
F Meer wijkvoorzieningen maken integraal onderdeel uit van Brede scholen, sportvoorzieningen, woonservicezones of culturele voorzieningen *Indicator:*						
• Aantal wijkvoorzieningen dat verbonden is aan Brede scholen, sportvoorzieningen, woonservicezones of culturele voorzieningen	4	**5**	5	0	7	8
G Het percentage mensen dat actief is in het vrijwilligerswerk neemt toe *Indicatoren:*						
• Aantal succesvolle matches bij het Vrijwilligers Servicepunt	259	**720**	500	+ 220	500	500
• Aantal mensen dat zich aanmeldt bij het Vrijwilligers Servicepunt	622	**876**	700	+ 176		
• Aantal vacatures	634	**959**	500	+ 459		

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr 2010	Real 2010	Begr 2011	Begr 2012	Begr 2013	Sub-doel
Onderdak						
• Invoering verdeelsystematiek middelen MO	X	+				A
Ondersteuning						
• Invoering verdeelsystematiek middelen MO	X	+				B
• Invoering verdeelsystematiek compensatiemiddelen vervallen grondslag psychosociaal voor ontregelde gezinnen	X	+/-				B

Prestaties Structureel	Real 2010	Sub-doel
Onderdak		
• Het doen uitvoeren van de beleidsvoornemens van het Kompas maatschappelijke opvang voor de regio Fryslân	+	A en B
• Het doen uitvoeren van maatschappelijke opvang. Minimaal behouden van het aantal plaatsen in de dak- en thuislozenopvang (inclusief dagopvang) (292 pl.) en crisisopvang (55 pl.)	+	A
• Het doen uitvoeren van vrouwenopvang	+	A
• Het doen verbeteren van doorstroom door inzet op preventie, opvang met persoonlijk begeleidingsplan. (keten van opvang naar zelfstandig wonen)	+	A en B
• Het doen verkrijgen van beleidsinformatie MO/VO (incl. verslavingszorg) d.m.v. de monitor dak- en thuislozen en de monitor De Opvang Vertaald.	+	A en B
Ondersteuning		
• Verbetering preventie en nazorg in de vrouwenopvang	+	B
• Het doen uitvoeren van het beleid op het terrein van huiselijk geweld	+	B
• Het doen uitvoeren van het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld	+	B
• Het doen uitvoeren van ambulante verslavingszorg	+	B
• Het doen uitvoeren van de medische behandeling met heroïne	+	B
• Het doen uitvoeren van sociale teams	+	B
• Door samenwerking tussen de instellingen in de sociale teams hebben cliënten met een meervoudige problematiek één verantwoordelijk casemanager (registratie vanuit de sociale teams)	+	B
• Het doen uitvoeren van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	+	B
• Het doen bevorderen van acceptatie van seksevraagstukken	+	C
• Het doen terugdringen van discriminatie op grond van ras, geloof, culturele achtergrond en seksuele voorkeur	+	C
• Het doen uitvoeren van digitale huiskamers	+	D
• Het doen uitvoeren van Wmo beleid prestatieveld 6, te weten intake, indicatiestelling, advisering en realisatie van voorzieningen in de vorm van woonvoorzieningen, hulpmiddelen, vervoersvoorzieningen en hulp bij het huishouden	+	D
• Het in stand houden van specifiek ouderenwerk	+	B en C
• Ontwikkelen en uitvoeren Wmo-loket (informatie, advies en cliëntondersteuning)	+	B en C
• Het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid	+	B, C, D
• Het doen uitvoeren van maatschappelijke dienstverlening	+	B en C
• Het doen uitvoeren van gemeentelijk gezondheidsbeleid	+	C
• Aanpak van overgewicht in het basis- en voortgezet onderwijs	+	D

Participatie		
• Het in stand houden van buurtopbouwwerk met een duidelijke opdracht	+	E en F
• Het doen uitvoeren van activiteiten en ontmoeting in de nabijheid van de woonomgeving van de burgers	+	E en F
• Het doen realiseren van voldoende niet-commerciële voorzieningen in het te ontwikkelen stadsdeel De Zuidlanden	+	E
• Het doen realisering van multifunctionele centra	+	E
• Het regisseren van de totstandkoming van woonservicezones	+	E
• Ontwikkelen en uitvoeren mantelzorg en vrijwilligerswerk	+	B, C, G
Overig		
• Het doen uitvoeren van de gemeentelijke taak op grond van de Wet op de dierenbescherming (500 zwerfdieren)	+	

Realisatie speerpunten rekeningjaar	**Real. 2010**	**Sub doel**
• Herziening ambities 2010 Kompas maatschappelijke opvang voor de regio Fryslân	+/-	A en B
• Implementatie beleid Nieuw verdeelmodel financiën maatschappelijke opvang	+	A en B
• Tussentijdse evaluatie Wmo beleidsplan 2008-2011	-	A - G
• Invoering nieuwe Wmo	+	D

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	**Real. 2010**	**Sub doel**
(I-06) De coördinatie van de opvang van ex-gedetineerden in maatschappelijke opvang (i)	+	A
(I-04) Verstevigen wijkopbouwwerk (i)	+	B
Motie Stichting Present (i, - € 10.000)	+	G
Motie MFC Wytgaard (i, - €100.000)	+	E
Amendement buurtopbouw (i, - € 100.000) + (€ 200.000)	+	B

Analyse en toelichting

Onderdak

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen *Verblijfsduur (A): Algemene opvang Zienn (Nieuweweg)*	De verblijfsduur in de algemene opvang Zienn is afgenomen. Dit komt door het in gebruik nemen van een locatie (waarbij nu in het tweede jaar de positieve effecten op de verblijfsduur zichtbaar zijn) en de effecten van de toegepaste methodiek (CTI). Daarnaast is de werkwijze/teamsamenstelling in het laatste kwartaal 2010 gewijzigd.
Crisisopvang LIMOR	De gemiddelde verblijfsduur is in 2010 significant hoger dan de voorgaande jaren. Hieraan liggen grotendeels twee factoren ten grondslag:
Locatie De Kei Leeuwarden	<u>1. Afname vroegtijdige beëindiging opname</u> 2010 is het eerste volledige jaar dat de crisisopvang verzorgd wordt vanuit de nieuwe locatie De Kei. Qua begeleidingsomgeving is deze locatie aanzienlijk toegankelijker voor de doelgroep. Dat wil zeggen: waar een aantal cliënten (vanuit problematiek) zich niet in de oude locatie kon handhaven (groepsbegeleiding), kunnen zij dat in de nieuwe locatie wel. De mate van privacy (eigen appartementje) is hier de bepalende factor. Vanaf het moment dat De Kei in

	gebruik is genomen, is het nog niet voorgekomen dat een opname vroegtijdig is beëindigd naar aanleiding van niet begeleidingsgerelateerde factoren. Bovenstaande heeft tot gevolg dat (bijna) alle trajecten in 2010 tot een passend en geslaagd vervolgtraject hebben geleid. Ten opzichte van de oude situatie is dit een behoorlijke verbetering. Dit betekent echter wel dat er in 2010 minder cliënten zijn opgenomen en dat de verblijfsduur enigszins is toegenomen. Hoewel de kwaliteit een zeer belangrijk aspect is (geslaagde trajecten), heeft de crisisopvang ook een verplichting om zoveel mogelijk mensen 'van de straat' te kunnen halen. LIMOR zal zich in de komende periode inspannen om de verhouding tussen kwaliteit en kwantiteit te optimaliseren en zal altijd blijven trachten om de gemiddelde verblijfsduur zo laag mogelijk te houden. 2. Doorstroom/uitstroom in specifieke situaties vertraagd. De doelgroep crisisopvang bestaat onder andere uit een subdoelgroep, die na opvang dient door te stromen naar een gespecialiseerde voorziening. Helaas is in 2010 gebleken dat de doorstroommogelijkheden niet altijd direct beschikbaar waren, grotendeels vanwege lange wachttijden. Tenslotte hebben de woningbouwcorporaties, waar een urgentieconvenant mee is afgesloten, zich niet altijd aan de vastgestelde termijn van drie maanden gehouden, waar het gaat om het verstrekken van woningen. Eén en ander heeft te maken met de druk op de lokale woningmarkt, in 2010 mede veroorzaakt door de herinrichting van de wijken Vrijheidswijk en Bilgaard.
Locatie Sneek	De gemiddelde verblijfsduur in crisisopvang Sneek is te hoog. De (enige) mogelijkheid om tot kortere trajecten te komen ligt op het terrein van de doorstroommogelijkheden. In deze regio acteren meerdere (kleinere) woningbouwcorporaties, waarmee adequate afspraken gemaakt zouden moeten worden. Tot nu toe is dit LIMOR nog niet voldoende gelukt. Inmiddels intensiveert LIMOR haar inspanningen met als doel om in 2011 tot eenzelfde constructie te komen dan in Leeuwarden (afspraken over urgentiewoningen). De initiatieven daartoe zijn inmiddels genomen, waarbij ook de centrumgemeente Leeuwarden en de gemeente Súdwest Fryslân zullen worden betrokken.
Vrouwenopvang (Blijf van mijn lijf en Asja)	De lagere verblijfsduur bij Blijf van mijn lijf heeft te maken met het aantal regelmatige crisisplaatsingen met een korte verblijfsduur. De lagere verblijfsduur bij Asja heeft te maken met snellere doorplaatsing van cliënten naar een andere voorziening van Fier en het snellere vertrek van cliënten zelf uit de voorziening.
Overige toelichting *Locatiekeuze MO*	In 2010 liep het project "Locatiekeuze maatschappelijke opvang". Er is één locatie geopend: het sociaal pension Bonifatiusplein. Voor voormalig sociaal pension De Bel is een andere locatie gevonden op de Hoekstersingel. Er moet nog een locatie worden gevonden voor de nachtopvang.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten *Kompas MO*	Het beleid, de ontwikkelingen en de ambities op de terreinen MO, VO, VZ en OGGz, inclusief het aspect van veiligheid en openbare orde, worden in het Kompas integraal in beeld gebracht. Vanwege prioriteiten voor andere werkzaamheden waarover onder meer besluitvorming door de raad noodzakelijk was, kon de herziening in 2010 niet worden afgerond. In 2011 zal een geactualiseerd Kompas aan de raad worden aangeboden.
Nieuw verdeelmodel financiën MO	Met de directeuren van de opvanginstellingen heeft constructief overleg plaatsgevonden over het doorvoeren van de bezuiniging op de subsidiebedragen

	voor hun instellingen en de door de gemeente vastgestelde beleidsuitgangspunten voor prioritering binnen het aanbod van de instellingen als gevolg van de bezuinigingen.
Subconclusie	De uitvoering van het programmaonderdeel onderdak verloopt goed op het onderdeel verblijfsduur van de decentrale opvangvoorziening na.

Ondersteuning

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen *Aantal contacten met zorgmijders (B)*	Het aantal contacten met zorgmijders is gedaald ten opzichte van de nulmeting omdat de eerste jaren waarin de gemeente de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz) subsidieerde veel cliënten die gemakkelijk te vinden waren zijn bereikt en naar reguliere hulp zijn begeleid. Voor de jaren vanaf 2010 gaat het om een harde kern die moeilijker te vinden is en moeilijker te motiveren is om regulier hulp te aanvaarden.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties *Invoering verdeel-systematiek compensatiemiddelen*	Er is een tijdelijke verdeelsystematiek compensatiemiddelen ontregelde gezinnen ontwikkeld. In 2011 wordt er een nieuwe systematiek ontwikkeld die direct gerelateerd is aan de sociale wijkteams en de interventieteams.
Speerpunten *Tussentijdse evaluatie Wmo beleidsplan 2008-2011*	Een integrale tussentijdse evaluatie van het Wmo beleidsplan is niet uitgevoerd omdat er op alle verschillende beleidsterreinen van de negen prestatievelden al evaluaties hebben plaatsgevonden, nieuwe kaders zijn gesteld en er een nieuw integraal kader in de vorm van Welzijn Nieuwe Stijl is opgesteld.
Ontwikkelen en uitvoeren Wmo-loket	De ontwikkeling van het Wmo-loket loopt alleen op het gebied van de ontwikkeling van een digitale sociale kaart niet naar wens. Na lang de samenwerking te hebben gezocht met andere gemeenten in Friesland heeft de gemeente Leeuwarden er in juni 2010 voor gekozen de GGD Fryslân de opdracht te verstrekken om samen met MEE Friesland en Bibliotheekservice Fryslân een digitale sociale kaart voor Leeuwarden samen te stellen en via de website te publiceren. Deze sociale kaart is gebaseerd op de Friese sociale kaart van deze drie organisaties en is een database met adressen, organisatie-informatie en producten en diensten van verschillende organisaties. De digitale sociale kaart wordt in het voorjaar 2011 opgeleverd.
Overige toelichting *De pakketmaatregel AWBZ*	Per 1 januari 2009 is de zogenaamde pakketmaatregel AWBZ ingevoerd. Als gevolg daarvan krijgen mensen minder begeleiding of helemaal geen begeleiding meer. Omdat verwacht werd dat een deel van de personen die gevolgen ondervinden van de pakketmaatregel een beroep zou doen op de gemeenten, worden de gemeenten vanaf 2010 financieel gecompenseerd. Voor onze gemeente betekent dit in 2010 een bedrag van € 616.000. In 2010 is een groot deel van deze middelen, onderdeel van het Wmo-budget, incidenteel ingezet voor versterking van de sociale infrastructuur door versnelde vorming van de sociale wijkteams en interventieteams in het kader van Welzijn Nieuwe Stijl. Daarnaast is zorgaanbieders en welzijnsinstellingen de gelegenheid geboden te experimenteren met 'tussenvoorzieningen' tussen geïndiceerde dagbesteding en de vrijwillige activiteiten voor ouderen in een op een ouderensociëteit lijkende setting.
Subconclusie	De uitvoering van het programmaonderdeel ondersteuning voor een ieder verloopt goed.

Participatie	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Vrijwilligerswerk (G)*	Het aantal succesvolle matches lijkt toegenomen ten opzichte van de nulmeting. Dit is echter niet het geval. Alleen de manier van registreren is anders geworden in 2010. Hierdoor worden de matches beter in beeld gebracht.
Subconclusie	De uitvoering van het programmaonderdeel maatschappelijke participatie door een ieder verloopt goed.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
023	Opvang en zorgverlening	-116		316	200	-22	**178**
028	Sociale integratie achterst.groepen	-25		-83	-108	118	**10**
033	Ouderen- en gehandicaptenzorg	-201		-1.565	-1.766	-18	**-1.784**
		-342	**0**	**-1.332**	**-1.674**	**78**	**-1.597**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	1.758		40.507	42.265	18.468	-23.797
B	Begroting 2010 na wijziging :	1.765		47.872	49.637	6.411	-43.227
C	Rekening 2010 :	2.108		49.204	51.312	6.489	-44.823
	Resultaat B-C	**-342**		**-1.332**	**-1.674**	**78**	**-1.597**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat:	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Maatschappelijke opvang			326	326		**326**
2.	Vrouwenopvang			95	95		**95**
3.	Vouchers bewonersinitiatieven			512	512		**512**
4.	Multicultureel Centrum			77	77		**77**
5.	Vluchtelingen			102	102		**102**
6.	Wmo			-1.636	-1.636	-144	**-1.780**
	- verrekeningen met reserves						
	Reserve budgetoverheveling						
1.	Maatschappelijke opvang			-319	-319		**-319**
2.	Vrouwenopvang			-68	-68		**-68**
3.	Vouchers bewonersinitiatieven			-495	-495		**-495**
4.	Multicultureel Centrum			-77	-77		**-77**
5.	Vluchtelingen			-102	-102		**-102**
	- niet relevante posten:						
	Overig		-342	253	-89	222	**133**
	Totaal		**-342**	**-1.332**	**-1.674**	**78**	**-1.596**

Analyse en toelichting

Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling	
Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?	
Toelichting	
Apparaatskosten	De apparaatskosten zijn € 342.000 hoger dan begroot. Dit betreft onder meer werkzaamheden die verricht zijn voor de nazorg ex-gedetineerden (€ 118.000), het Frieslab (€ 114.000) en de Wmo (€ 105.000). Het beschikbare budget voor de nazorg en het Frieslab is begroot onder de Overige kosten, terwijl de kosten in werkelijkheid zijn verantwoord onder de apparaatskosten. De overschrijding van apparaatskosten met betrekking tot de Wmo wordt gedekt door twee bijdragen van derden.
Overige resultaten	
1. en 2. Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang	Op de budgetten van maatschappelijke opvang en vrouwenopvang is een voordeel ontstaan van € 421.000. Het voordeel is voornamelijk ontstaan omdat de extra incidentele middelen die het rijk in de juni- en septembercirculaire beschikbaar heeft gesteld, niet zijn besteed. Gezien de relatief late beschikbaarheid in het jaar konden deze middelen niet op een adequate manier worden ingezet. Immers de subsidies voor de reguliere activiteiten zijn op dat moment al verleend. Van het voordeel van € 421.000 is € 387.000 gestort in de reserve budgetoverheveling. Voor maatschappelijke opvang is de dotatie € 319.000. Deze middelen zijn in 2011 en verder nodig om schommelingen in de mate waarin het budget de komende jaren wordt gekort (totale geprognosticeerde korting 2.2 mln in 6 jaren) op te vangen/te egaliseren. Dit heeft te maken met de mate en tempo van overheveling van de bedragen (voorzieningen) naar de AWBZ. Voor vrouwenopvang is de dotatie € 68.000. In de septembercirculaire heeft het rijk incidenteel een bedrag van € 68.000 via de decentralisatie-uitkering beschikbaar gesteld. Dit zijn middelen in het kader van de beleidsbrief "Beschermd en Weerbaar" . Deze bedragen konden niet meer in 2010 worden ingezet. Gezien de ontwikkelingen in het kader van het stelselonderzoek vrouwenopvang en de evaluatie van het huisverbod zijn de middelen nodig om in te zetten voor wijzigingen en verbeteringen binnen de opvang.
3. Bewonersinitiatieven	Het project Wijkidee heeft van het ministerie van VROM voor 2008, 2009 en 2010 € 300.000 per jaar gekregen voor de uitvoering van bewonersinitiatieven die "de leefbaarheid en de sociale cohesie" in de wijk bevorderen. De middelen worden aan bewoners verstrekt in de vorm van Wijkwaardebonnen, op advies van het Adviesplatform Wijkidee. Pas in de loop van 2009 is dit project goed van de grond gekomen. Voor een groot aantal ideeën zijn inmiddels Wijkwaardebonnen beschikbaar gesteld, maar nog niet alle waardebonnen zijn door de bewoners omgezet in geld. De uitvoering zal in 2011 plaats vinden. Het resultaat was hierdoor € 512.500. Hiervan is € 495.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.
4. Multicultureel Centrum (MCC)	Van het rijk zijn middelen ontvangen voor het Vadercentrum (periode 2010-2012) en voor het project Alle troeven in handen (periode 2010-2011). Het opstarten van het Vadercentrum en het project Alle troeven in handen heeft meer tijd gekost dan was voorzien omdat dit gecombineerd werd met de opzet van het MCC. In 2010 is daarom het budget van in totaal € 77.000 niet besteed. Dit bedrag is wel nodig voor het uitvoeren van het Vadercentrum en het project Alle troeven in handen en is gestort in de reserve budgetoverheveling.

5. Vluchtelingen	In 2009 en 2010 is van het rijk een bijdrage ontvangen van in totaal € 193.000 voor de uitvoering van het experiment perspectief ex-amv's (alleenstaande minderjarige vluchteling). De kosten die op deze vergoedingen betrekking hebben worden gemaakt in 2010 en 2011. In totaal is tot en met 2010 € 91.000 besteed. Het resterende bedrag van € 102.000 is gestort in de reserve budgetoverheveling.
6. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	De kosten van de Wmo omvatten uitvoeringkosten en programmakosten. De programmakosten zijn onder te verdelen in de uitgaven die betrekking hebben op wonen, rollen en vervoer (WRV) en de uitgaven voor de hulp bij het huishouden (HHH). Het nadeel op de lasten Wmo van € 1.636.000 is als volgt opgebouwd: uitvoeringskosten (buiten de apparaatskosten) nadeel van: € 37.000 programma WRV nadeel van: € 1.972.000 programma HHH voordeel van: € 373.000 <u>Uitvoeringskosten</u> Het budget van de uitvoeringskosten is overschreden omdat het CIZ hogere kosten maakt als gevolg van toenemende aantallen cliënten. Het CIZ voert het proces uit van aanvraag, indicatiestelling, besluit, toetsing, controle van facturen, betaling van facturen etcetera. Er zijn in vergelijking met 2009 in 2010 11% meer HHH besluiten en 16% meer WRV besluiten genomen. <u>Programmakosten Wonen Rollen en Vervoer</u> De programmakosten WRV bestaan uit de kosten voor woonvoorzieningen, de kosten voor hulpmiddelen (rolstoelen e.d.) en de kosten voor vervoer. Het totaal van deze kosten in 2010 bedraagt € 6.896.000. Dat is € 1.972.000 meer dan het beschikbare budget voor WRV. Binnen de programmakosten WRV nemen vooral de kosten van woonvoorzieningen erg sterk toe. Het gaat hierbij om kosten als trapliften, balkonverhogingen en allerlei andere (dure) aanpassingen aan het huis. De kosten van rollen en vervoer zijn hoger dan het beschikbare budget als gevolg van een toename van de kosten van individuele vervoersvoorzieningen, meer scootmobielen en een groter gebruik van collectieve vervoersvoorzieningen. <u>Programmakosten Huishoudelijke Hulp</u> De programmakosten HHH bestaan uit de kosten voor reguliere hulp via de thuiszorg en de persoonsgebonden budgetten (Pgb). Als cliënten kiezen voor een Pgb, dan moeten ze daarmee zelf in hun zorgbehoefte voorzien. De totale kosten voor HHH in 2010 bedragen € 10.770.000. Dat is € 373.000 minder dan het beschikbare budget.

Programma Werk en inkomen (5)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Welzijn	Wethouder M. Florijn	Mw. E. de Bruin

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
• Aanpak gevolgen kredietcrisis	De effecten van de kredietcrisis worden strak gemonitord en waar mogelijk worden acties uitgezet. Onder andere door tijdig in te spelen om mensen van werk naar werk te krijgen.
• Integrale dienstverlening Werkplein Leeuwarden	De dienstverlening op het Werkplein is integraler en doelmatiger ingericht waarbij er meer regie bij de gemeente is komen te liggen.
• Werkgeversteam	Het is gebleken dat de inzet van de jobcoach merkbaar leidt tot minder terugval in de bijstand. Een succesvolle duurzame uitstroom is door dit middel beter gegarandeerd.
• Integraal klantproces participatiebudget	Door een integrale aanbesteding is een gedifferentieerd aanbod aan instrumenten beschikbaar, zoals scholing, *assessment*, trainingen en (begeleiding op) leerwerkplekken.
• Sluitende aanpak jongeren door jongerenloket	Gezamenlijk met het UWV Werkbedrijf wordt een werkwijze georganiseerd waarbij sprake is van één jongere, één plan, één werker.
• Modernisering WSW	Belangrijke beleidsdoelstelling is afname van beschermde werkplekken en een toename van detacheren en begeleid werken bij externe werkgevers, de zogenaamde 'beweging van binnen naar buiten'.
• Wijkgerichte inburgering	De inburgeringcoaches zijn actief bezig. Er zijn inmiddels 127 coaches actief en zij hebben 168 koppelingen met inburgeraars.
• Nieuw multicultureel centrum (MCC)	Leeuwarden heeft een nieuw MCC met een multifunctioneel karakter. Eind 2010 heeft de projectgroep transitie multicultureel centrum haar werk afgerond.
• Effectieve schuldhulpverlening	Om te testen welke werkwijzen kunnen zorgen voor optimalisering van de effectiviteit van de schuldhulpverlening, is er aan de hand van vier pilots geëxperimenteerd. Deze worden in 2011 ingebed.
• Bereik armoederegelingen	De laagdrempeligheid van de aanvraagprocedure en de acties om het niet-gebruik tegen te gaan, werpen hun vruchten af bij het gebruik van inkomensondersteunende regelingen. Over het geheel genomen is het aantal aanvragen gestegen.

Successen

1. Samenvoeging tot één jongerenteam per 1 januari 2011. Hierdoor kan er nog klantgerichter worden gewerkt en kan voortijdige schoolverlating nog beter worden aangepakt.
2. Afbouw gesubsidieerde arbeid.
3. Implementatie participatieladder op het Werkplein.
4. De gemeentelijke ambitie van 150 inburgeringstrajecten in 2010 is gehaald. Er zijn totaal 160 inburgeringstrajecten gestart in 2010.
5. De inburgeringcoaches zijn actief bezig.

Verbeterpunten

1. Werk: Een nog betere regie op de klant, zodat het beschikbare participatie instrumentarium zo effectief mogelijk kan worden ingezet.
2. Participatie: Sturingsmogelijkheden op de uitvoeringsorganisatie van de WSW: sturing op het WSW beleid loopt via de Gemeenschappelijke Regeling (GR) SW Fryslân. De GR heeft beleidsdoelen vastgesteld (nota Creativiteit in verbondenheid) maar kan daarop nog meer sturen.

Eindconclusie

Werk en Participatie:
Het is gelukt om de dienstverlening op het Werkplein integraler en doelmatiger in te richten waarbij er meer regie bij de gemeente is komen te liggen. De participatieladder is door de casemanagers als een zeer nuttig instrument ervaren en geeft beter inzicht in de klant en de *caseload*. De economische crisis heeft zich in 2010 sterker gemanifesteerd. Toch is het gelukt om veel mensen te laten uitstromen. De afbouw gesubsidieerde arbeid is succesvol verlopen. Alle mensen die vanuit een regeling gesubsidieerde arbeid een tijdelijk contract hadden zijn op de participatieladder geplaatst en op een andere wijze geactiveerd. De aanpak heeft een aanzienlijke daling van de vaste claim op de W-middelen tot gevolg gehad.

Voor de inburgering en integratie is 2010 een erg succesvol jaar geweest vol innovatie. De aanbesteding inburgering heeft meer maatwerk gebracht. De integrale opdracht inburgering en integratie heeft een bundeling van activiteiten (o.a. 1001K en vadercentrum) en middelen opgeleverd. De welzijnsorganisaties en de allochtone zelforganisaties voeren deze activiteiten uit in het nieuwe multicultureel centrum.

Inkomen:
Het tegengaan van niet-gebruik heeft een duidelijk effect geressorteerd. Over het geheel genomen is het aantal aanvragen gestegen.

Algemeen:
Er zijn geen (grote) afwijkingen te melden ten opzichte van de voorgenomen prestaties en speerpunten.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	2011	2012
Werk						
A Daling bijstandsbestand en duurzame uitstroom naar werk						
Indicatoren:		**(2008)**				
• Percentage bijstandsgerechtigden dat duurzaam uitstroomt naar regulier werk		**72%**	60%	+ 12%	65%	70%
• Tevredenheid werkzoekende ten aanzien van Werkplein Leeuwarden (rapportcijfer van 1 – 10)		**6,9**	7	+ 0,1		
• Tevredenheid werkgevers ten aanzien van Werkplein Leeuwarden (rapportcijfer van 1 – 10)		**7**	7	0		
B Instroom in de bijstand is beperkt						
Indicatoren:						
• Poortwachterquote: aantal klanten dat direct op werk wordt geplaatst zonder een uitkering aan te vragen		**12,9%**	10%	+2,9%		
C Jongeren tot 27 jaar, die zich melden bij het jongerenloket, krijgen binnen 2 maanden een scholingsaanbod of werkleeraanbod						
Indicator:						
• Percentage jongeren dat het werkleeraanbod aanvaardt		**zie analyse**	80%	nvt		
• Percentage jongeren dat geplaatst is op een leerwerkbaan (BBL)			60%	nvt		
Participatie						
D Korte WSW-wachtlijst en optimale uitstroom naar reguliere arbeid						
Indicatoren:	(2008)					
• Percentage beschut buiten en deta/begeleid werken	27 / 20	**29/18**	30/25	-1/-7	33 / 32	33 / 30
• Verkorten van de WSW wachtlijst	147	**185**	120	+ 65	115	110
• Outplacementtrajecten uit WSW naar regulier werk	0	**1**	5	-4		
• Aantal Wwb trajecten uitgevoerd door het SW bedrijf		**96**	-	nvt		
• Percentage Wajongers op de wachtlijst	18%	**20%**	16%	+ 4%		
E Burgers, zonder arbeidsplicht, zijn gemotiveerd en maatschappelijk actief						
Indicator:	(2009)					
• Percentage bijstandsgerechtigden, zonder arbeidsplicht, dat deelneemt aan het maatschappelijk participatieprogramma	10%	**12%**	40%	-28%		

Subdoelstellingen		Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	2011	2012
F	Burgers met een gesubsidieerde baan stromen structureel uit naar reguliere arbeid *Indicator:* • Percentage personen, dat uitstroomt uit een gesubsidieerde baan naar een reguliere baan	(2008) 10%	**zie analyse**	10%	nvt		
G	Verbetering beheersing Nederlandse taal, kennis van de Nederlandse samenleving en als ook participatie van etnische minderheden *Indicatoren:*						
	• aantal inburgeraars dat een duaal traject volgt		**128**	130	- 2		
	• aantal inburgeraars dat een staatsexamen I of II aflegt		**32**	15	+ 17		
	• aantal inburgeraars dat een taalkennisvoorziening volgt		**0**	10	- 10		
	• aantal inburgeraars dat een voortraject alfabetiseringstraject volgt		**33**	40	- 7		
H	Optimale en duurzame inburgering en integratie van de volledige doelgroep *Indicatoren:*						
	• Percentage personen dat een traject is gestart, dat deelneemt aan het inburgeringexamen		**90%**	90%	0%		
	• Percentage inburgeraars, dat gedurende het inburgeringtraject aan enige vorm van participatie doet (betaalde arbeid, vrijwilligerswerk of maatschappelijke participatie)		**80%**	80%	0%		
	• Aantal allochtone vrouwen duurzaam laten participeren op verschillende treden van de participatieladder		**220**	100	+ 120	150	150
	• Percentage van allochtone en Antilliaanse Leeuwarders, die in het kader van de wijkaanpak thuis worden bezocht en niet actief participeren in de samenleving, worden geactiveerd d.m.v. ontmoetingsactiviteiten en vrijwilligerswerk		**5%**	25%	-20%		
Inkomen							
I	Burgers beschikken tenminste over een inkomen op sociaal minimum *Indicatoren:*	(2007)					
	• Gemiddeld aantal bijstandsgerechtigden jonger dan 65 jaar	3.570	**3.547**	3.748	- 201		

Subdoelstellingen		Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	2011	2012
J	Burgers maken optimaal gebruik van alle inkomensondersteunende maatregelen en instrumenten						
	Indicatoren:	(2007)					
	• Percentage aanvragers, dat succesvol een schuldhulpverleningstraject doorloopt	30%	**zie analyse**	50%	nvt		
	• Aantal duale trajecten schuldhulpverlening en re-integratie	0	**-**	100	nvt		
	• Aantal scholen met lesmateriaal en voorlichtingsactiviteiten gericht op preventie schuldhulpverlening	0	**3**	5	- 2		
	• Percentage personen –van de totale doelgroep- dat een verstrekking ontvangt						
	· Langdurigheidtoeslag	60%	**61%**	65%	- 4%		
	· Collectieve verzekeringen	35%	**30%**	40%	- 10%		
K	Burgers zijn op de hoogte van alle voorzieningen en instrumenten ter voorkoming en bestrijding van financiële en sociaal-maatschappelijke armoede						
	Indicatoren:						
	• De gemeentelijke website "Bereken je recht" wordt door burgers/inwoners en dienstverleners bezocht		**1.945**	2.200	- 265		
	• Aantal cliënten waarvoor door de Formulierenbrigade de voorzieningentoets is uitgevoerd		**745**	pm	nvt		
L	Zoveel mogelijk burgers participeren sociaal-maatschappelijk in de samenleving						
	Indicator(en):						
	• Percentage personen (van de totale doelgroep) dat een verstrekking ontvangt	(2007)					
	○ Incidentele Bijzondere Bijstand (IBB)	15%	**34%**	25%	+ 9%		
	○ Regeling ouderen, gehandicapten en chronisch zieken	0	**65%**	25%	+ 40%		
	○ Minimabeleid; declaratieregeling en zwemvangnetregeling	53%	**40%**	60%	- 20%		

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr 2010	Real 2010	Begr 2011	Begr 2012	Begr 2013	Sub-doel
Werk						
• Project Kansen en vernieuwingen		+				A
• Crisismaatregel tegen oplopende werkloosheid		+				A t/m C
Participatie						
• Wijkgerichte inburgering		+	x	x		G, H
• Project prettig kennismaken		+	x			G, H
• Project 1001 kracht		+				G, H
• Realiseren nieuw multicultureel centrum		+				G, H
• Project alleenstaande minderjarige asielzoekers		+				G, H
Inkomen						
• Projecten effectieve schuldhulpverlening		+				J

Prestaties Structureel	Real 2010	sub doel
Werk		
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor personen uit de nieuwe aanvragen voor bijstand	+	A
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor personen uit het zittende bijstandsbestand	+	A
• Het zorgdragen voor een werkleeraanbod vanuit het participatiebudget voor jongeren van 18-27 jaar met een startkwalificatie	+	C
• Het voeren van een premiebeleid voor aanvaarding van regulier betaalde arbeid	+	A, C
• Het inzetten van instrumenten tijdens de Werkacademie, waaronder:		A, C
○ arrangementen met werkgevers	+	
○ loonkostensubsidies	+	
○ detacheringsbanen	+	
○ No risk polissen	+	
○ Jobcoaching	+	
○ Stipejild	+	
• Het inzetten van scholing tijdens de Werkacademie	-	A, C, E
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor personen die onder de Wet Inburgering vallen	+	G
• Het aanbieden van schuldhulpverlening als een Wwb voorziening	+	A, C, E
• Het aanbieden van medische advisering	+	A, C
• aanbieden van kinderopvang voor bepaalde doelgroepen (zie programma Jeugd en Onderwijs)	+	A, C
• Kwaliteitsbewaking kinderopvang	+	
• Monitoren aan wie een voorziening vanuit het participatiebudget is aangeboden	+	A, C
• Afrekenen subsidies met uitvoeringsorganisaties en het rijk	+	A, C

Participatie		
• Het doen beheren van sociale werkvoorziening plaatsen	+	D
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor bijstandsgerechtigden op de WSW-wachtlijst om hen gedurende de wachttijd te activeren	+	D
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor het maatschappelijk participatieprogramma van de Werkacademie	+	E
• Het doen beheren van Wwb-voorzieningen gesubsidieerde arbeid (blijversbanen)	+	F
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor burgers met een gesubsidieerde baan om uitstroom naar een reguliere baan te realiseren	+	F
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor personen die onder de Wet Inburgering vallen	+	G
• Het in stand houden van allochtonenopbouwwerk met een duidelijke opdracht	+	G, H
• Het faciliteren van burgerinitiatieven op het terrein van de multiculturele samenleving		G, H
• Het aanbieden van inburgeringtrajecten aan inburgeringsplichtigen en inburgeringsbehoeftigen	+	G, H
• Het handhaven van de inburgeringplicht van inburgeringsplichtigen	+	G, H
• Vernieuwen en onderhouden van voorlichtingsmateriaal	+	A t/m L
• Uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek	+	A t/m L
• Bevorderen van cliëntenparticipatie door te overleggen met de cliëntenraad	+	A t/m L
Inkomen		
• Afhandeling van nieuwe uitkeringsaanvragen door middel van intake, onderzoek, rapportage, toetsing en beschikking, administratieve verwerking en dossiervorming	+	I
• Het zorgdragen voor een correct, tijdig en rechtmatig onderhoud en betaling van lopende uitkeringen Wwb	+	I
• Het zorgdragen voor een correcte, tijdige en rechtmatige betaling en onderhoud van de lopende uitkeringen IOAW, IOAZ, Bbz en WWIK	+	I
• Afhandeling van beëindigingen Wwb door middel van onderzoek, rapportage, toetsing en beschikking en administratieve verwerking	+	I
• Beheer van Wwb vorderingen op (ex)uitkeringsgerechtigden	+	I
• Het uitvoeren van maatregelonderzoeken	+	I
• Verwerken van fraudesignalen en opstellen processen-verbaal door de Sociale Recherche Fryslân	+	I
• Tijdige afhandeling van bezwaarschriften	+	I
• Het zorgdragen voor toekenningen langdurigheidtoeslag	+	J
• Laten afhandelen van schuldregelingsverzoeken	+	J
• Verwerken van borgstellingverzoeken voor saneringskredieten	+	J
• Het zorgdragen voor collectieve ziektekostenverzekeringen van uitkeringsgerechtigden en niet uitkeringsgerechtigden	+	J
• Burgers weten waar zij moeten zijn om een beroep te doen op en voor welke voorzieningen en instrumenten zij in aanmerking komen	+	K
• Het zorgdragen voor verstrekkingen bijzondere bijstand	+	L
• Het zorgdragen voor toekenningen in het kader van de declaratieregeling	+	L
• Het afhandelen van aanvragen voor kwijtscheldingen	+	L

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
Werk		
• Aanpak gevolgen kredietcrisis	+	
• Integrale dienstverlening Werkplein Leeuwarden	+	
• Werkgeversteam	+	
• Integraal klantproces participatiebudget	+	
• Sluitende aanpak jongeren door jongerenloket	+	
Participatie		
• Modernisering WSW	+	
• Wijkgerichte inburgering	+	
• Nieuw multicultureel centrum	+	
Inkomen		
• Bereik minimaregelingen	+	
• Effectieve schuldhulpverlening	+	

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
Van Harte (i)	+	
Formulierenbrigade (i)	+	
Noodhulp Vluchtelingen (i)	+	

Analyse en toelichting

Werk	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Bijstandsbestand (A)*	Duurzame uitstroom uit de bijstand wordt gemeten over een periode van twee jaar. Hier is het percentage opgenomen van in 2008 uitgestroomde klanten.
Instroom in de bijstand (B)	Meer klanten dan begroot worden direct op regulier werk geplaatst.
Scholings- en leerwerkaanbod jongeren (C)	Op dit moment is geen percentage beschikbaar, alleen aantallen. Op 31 december 2010 volgen 123 jongeren een re-integratietraject. In 2010 zijn 57 jongeren geplaatst op een leerwerkbaan (is met arbeidsovereenkomst) en 30 op een leerwerkvergoeding (is met stagevergoeding).
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties *De Werkacademie*	De Werkacademie is met ingang van 2010 overgegaan in de integrale participatiedienstverlening.
Speerpunten *Integrale dienstverlening Werkplein*	De integrale dienstverlening Werkplein tussen gemeente en UWV, zoals die in 2009 gestalte kreeg, is in 2010 niet in die vorm gecontinueerd. Onder andere door financiële beperkingen bij het UWV. De gemeente heeft zelf de integrale dienstverlening opgepakt. Dit deels ook als uitvloeisel van de integrale aanbesteding participatiedienstverlening.
Werkgeversteam	Het werkgeversteam heeft in 2010 totaal 431 plaatsingen gerealiseerd, bestaande uit 343 Wwb-ers (inclusief de WET WIJ), 30 niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers), 38 kort WW en 17 lang WW. Uiteindelijk zijn 55 mensen teruggemeld aan hun casemanager, omdat het Werkgeversteam niet heeft kunnen bemiddelen naar een baan.

Integraal klantproces participatiebudget	Door de integrale aanbesteding is een gedifferentieerd aanbod aan instrumenten beschikbaar, zoals scholing, *assessment*, trainingen en (begeleiding op) leerwerkplekken. De inzet van deze instrumenten duurt in principe maximaal een half jaar. Op deze manier kan zo optimaal mogelijk maatwerk toegesneden op het individu aan de klanten worden geboden. De participatiecoach (casemanager) heeft de regierol bij het inzetten van dit instrumentarium. Bij het bepalen van de in te zetten dienstverlening wordt gebruik gemaakt van de participatieladder.
Sluitende aanpak jongeren	Gezamenlijk met het UWV Werkbedrijf wordt een werkwijze georganiseerd waarbij sprake is van één jongere, één plan, één werker. Iedere jongere tot 27 jaar dient op school te zitten, aan het werk te zijn of een traject richting onderwijs of de arbeidsmarkt te volgen. Hierbij staat duurzame uitstroom voorop en vormt het behalen van een startkwalificatie een belangrijk uitgangspunt.
Overige toelichting *Jongerenteam*	Het jongerenteam van de sector Sociale Zaken en het team Leerlingenzorg van de sector Jeugd & Onderwijs worden per 1 januari 2011 samengevoegd tot één jongerenteam. Hierdoor kan er nog klantgerichter worden gewerkt en kan voortijdige schoolverlating nog beter worden aangepakt.
Subconclusie	Het is gelukt om de dienstverlening op het Werkplein integraler en doelmatiger in te richten waarbij er meer regie bij de gemeente is komen te liggen. De participatieladder is door de casemanagers als een zeer nuttig instrument ervaren en geeft beter inzicht in de klant en de *caseload*. De economische crisis heeft zich in 2010 sterker gemanifesteerd. Toch is het gelukt om veel mensen te laten uitstromen. De afbouw gesubsidieerde arbeid is succesvol verlopen. Alle tijdelijke blijvers zijn op de participatieladder geplaatst en op een andere wijze geactiveerd. De aanpak heeft een aanzienlijke daling van de vaste claim op de W-middelen tot gevolg gehad.
Participatie	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Uitstroom naar werk (D)*	Mede door de economische situatie zijn vooral op het onderdeel detachering de gevolgen merkbaar. Grotere partners voor groepsdetachering haken af, terwijl het vinden van nieuwe (individuele) detacheringplekken achterblijft.
Outplacementtrajecten (D)	Er zijn tien personen op traject gegaan, waarvan er nu één is uitgeplaatst en twee op de nominatie staan om uitgeplaatst te worden. Het project is nog gaande en kan nog verder resultaat opleveren. Maar ook hier speelt de economische tegenwind een negatieve rol.
Wwb-trajecten (D)	Dit is een activiteit die in 2010 in het kader van de nieuwe participatiedienstverlening is gestart, er is nog geen referentiegetal.
Verkorten van de WSW wachtlijst (D)	Er is een flinke stijging van bijna 20% meer mensen op de wachtlijst. Naar het zich laat aanzien zal deze stijging nog verder doorzetten. Er is een reguliere groei waarneembaar door nieuwe instroom. Door geringere uitstroom dan instroom groeit de wachtlijst ook verder. In 2011 wordt de taakstelling van het rijk iets verhoogd, waardoor begin 2011 meerdere mensen van de wachtlijst uitstromen naar een dienstverband. Het aandeel Wajong is iets gegroeid. Dat heeft te maken met de groei van de

	totale wachtlijst en de groei van het aantal Wajongers. Met het "experiment wachtlijst" worden negen Wajongers bereikt.
Maatschappelijk participatieprogramma (MPP) (E)	Er zijn 115 personen uit de doelgroep met ontheffing arbeidsplicht (Wwb en WIJ samen: 968) in 2010 aangemeld voor het MPP. Daarmee is het aandeel dat maatschappelijk actief is een kleiner aandeel van het totaal dan was begroot. Redenen hiervoor zijn: tot juli 2010 werd de pilot van het MPP uitgevoerd. Deze pilot had een beperkte omvang van maximaal 80 trajecten; de start van het MPP is vertraagd doordat vele van de trajectpartners niet gewend waren om op aanbestedingen te offreren; de trajecten kwamen traag op gang, omdat er de nodige startproblemen waren ("verleiden" van aspirant deelnemers, problematiek deelnemers, inrichten van op maat gesneden activiteiten, e.d.). Bovendien bleek vooral een drietal van de aanbieders in het begin erg populair, waardoor deze overvoerd dreigden te raken. Door Sociale Zaken wordt de gehele doelgroep herbeoordeeld op de ontheffing van arbeidsplicht. Naar verwachting slinkt daardoor de omvang van de doelgroep, waardoor het deel dat maatschappelijk actief is een groter aandeel uit gaat maken van de totale doelgroep.
Van gesubsidieerd werk naar regulier werk (F)	Het begrote percentage is niet meer van toepassing. In 2010 heeft op grote schaal afbouw van de gesubsidieerde arbeid plaatsgevonden. Er is afgebouwd van ruim 500 naar nu nog structureel ruim 180 gesubsidieerde banen. Deze zijn in beginsel voor onbepaalde tijd. Er wordt ook voor deze groep wel ingezet op uitstroomgerichte activiteiten, maar er is geen normpercentage meer aan verbonden, gezien de gemiddeld zeer grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt.
Staatsexamen I of II (G)	In 2010 hebben 32 inburgeraars het traject richting staatsexamen I of II afgelegd. Dit is meer dan twee keer zoveel als de ambitie. Dit examen geeft toegang tot het beroepsonderwijs. Het is een betere start dan het reguliere inburgeringsexamen.
Taalkennisvoorziening (G)	Gebleken is dat er in 2010 geen mensen binnen de groep inburgeraars waren die in aanmerking wilden komen voor dit traject. In 2010 is voor het eerst gewerkt met meer maatwerk in de inburgeringstrajecten waardoor iedereen een passend aanbod heeft gekregen. Van te voren is niet goed in te schatten hoe de doelgroep eruit ziet.
Voortraject alfabetisering (G)	33 inburgeraars hebben een voortraject inburgering in de zin van een alfabetiseringstraject afgelegd. De ambitie is nagenoeg behaald.
Allochtone vrouwen (H)	Het project 1001 Kracht is succesvol. Meer vrouwen dan verwacht participeren op een duurzame manier in de samenleving.
Overige toelichting *Participatie*	De aanbesteding integraal aanbod participatiedienstverlening is afgerond en deze wijze van dienstverlening is geïmplementeerd.
Inburgering	Door de integrale opdracht inburgering en integratie komt er steeds meer een sluitende keten van dienstverlening. Inburgering staat niet meer op zichzelf, maar is nu ook onderdeel van de Brede integrale participatiedienstverlening.
Multicultureel Leeuwarden	De relatie tussen Kleurrijk Beraad en de gemeente is aanzienlijk verbeterd.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten *Wijkgerichte inburgering*	Een belangrijke rode draad van het innovatietraject is dat de opgedane kennis wordt gedeeld. Leeuwarden onderscheidt zich, ook landelijk, in haar aanpak. Met onze ervaringen kunnen andere professionals hun voordeel doen. De kennis wordt gedeeld door tijdens de projectperiode regelmatig een handreiking uit te geven. In 2010 zijn de handreikingen *pressurecooker*, onderzoek, werving en ouderparticipatie verschenen.
Multicultureel Centrum	Leeuwarden heeft een nieuw Multicultureel Centrum (MCC) met een multifunctioneel karakter. Het beheer van het pand is bij Sinne Welzijn en Welzijn Leeuwarden gelegd. De samenwerkende organisaties zijn verantwoordelijk voor de projectstructuur. In deze structuur ligt ook een eigen verantwoordelijkheid om de exploitatie van het pand dekkend te houden.
Subconclusie	Voor de inburgering en integratie is 2010 een erg succesvol jaar geweest vol innovatie. De aanbesteding inburgering heeft meer maatwerk gebracht. De integrale opdracht inburgering en integratie heeft een bundeling van activiteiten (onder andere 1001K en het Vadercentrum) en middelen opgeleverd. De welzijnsorganisaties en de allochtone zelforganisaties voeren deze activiteiten uit in het nieuwe MCC.
Inkomen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Schuldhulpverlening (J)*	Er zijn vier pilots gestart op het terrein van schuldhulpverlening als opmaat naar een nieuw plan van aanpak effectieve en efficiënte schuldhulpverlening Leeuwarden. Door de Kredietbank Nederland (KBNL) wordt op een wijze gerapporteerd die moeilijk is te koppelen aan het streefpercentage schuldhulpverleningstrajecten. Met de uitvoeringsorganisaties (KBNL, Schuldhulpverlening voor Ondernemers (SVO) en Sinne Welzijn) wordt gewerkt aan een rapportage om te komen tot een situatie die beter aansluit bij de wensen van de gemeente.
Preventie schuldhulpverlening (J)	Het verzorgen van drie budgetcursussen is het maximaal haalbare. Er blijkt onvoldoende animo bij zowel de scholen als de ouders te zijn.
Collectieve verzekering (J)	Het aantal verstrekkingen voor de collectieve verzekering ligt iets lager dan het gewenste streefniveau. Er is wel sprake van een stijgende lijn voor wat betreft het aantal toekenningen. Er kan voorzichtig geconcludeerd worden dat voorlichting en het bestaan van 1-aanvraagformulier zijn vruchten afwerpt.
De website Bereken je recht (K)	De website voorziet duidelijk in een behoefte bij burgers en intermediairs. De website wordt goed bezocht. Het aantal bezoekers vertoont een stijgende lijn, maar blijft nog net onder het streefcijfer.
Formulierenbrigade (K)	De formulierenbrigade bereikt veel meer huishoudens dan verwacht.
Verstrekkingen minimaregelingen (L)	Het gebruik van de individuele bijzondere bijstand ligt hoger dan het streefcijfer. Er kan worden geconcludeerd dat het intensiveren van de activiteiten om het niet-gebruik tegen te gaan en ook het *lean* maken van de werkwijze, het aantal aanvragen bij de bijzondere bijstand sterk heeft gestimuleerd.

	Ook ten aanzien van de Regeling voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken geldt dat het streefcijfer gerealiseerd is. De realisatie van de declaratie blijft achter hoewel deze in absolute zin wel gestegen is. Hier is echter geen verklaring voor. Vooral omdat ten aanzien van de declaratieregeling ook is geïnvesteerd in de voorlichting en het *lean* maken van het proces. Voor wat betreft de zwemregeling kan er geen adequate uitspraak worden gedaan over het aantal verstrekkingen omdat we geen inzicht hebben in de omvang van de doelgroep van deze regeling.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Subconclusie	Door voorlichting, een vereenvoudigde werkwijze en de inzet van de formulierenbrigade zijn meer mensen bereikt en geholpen bij het gebruik van de individuele bijzondere bijstand. Deze aanpak zal in 2011 ingebed worden in de reguliere hulpverlening. Door middel van vier pilots schuldhulpverlening is meer actief ingezet om de doelgroep te bereiken. Dit heeft met succes gewerkt.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
027	Arbeidsmarkt en sociale integratie	-878		-6.867	-7.745	7.375	**-370**
030	Inkomensvoorziening	-470	-39	-3.127	-3.636	2.307	**-1.329**
031	Armoedebestrijding	-99		49	-50	181	**130**
		-1.446	**-39**	**-9.946**	**-11.431**	**9.862**	**-1.569**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	17.516	259	93.255	111.031	88.386	-22.644
B	Begroting 2010 na wijziging :	22.486	259	99.805	122.550	93.512	-29.038
C	Rekening 2010 :	23.932	299	109.751	133.981	103.374	-30.607
	Resultaat B-C	**-1.446**	**-39**	**-9.946**	**-11.431**	**9.862**	**-1.569**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat:	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Sociale werkvoorziening			-490	-490		**-490**
2.	Wijkgerichte inburgering		-107	418	311		**311**
3.	Instapcursussen inburgering			60	60		**60**
4.	Jeugdwerkloosheid		-421	3.075	2.654	1.160	**3.814**
5.	Wet BUIG (Wwb etcetera)			-3.260	-3.260	2.167	**-1.093**
6.	Overige regelingen: Bbz			134	134	-120	**14**
7.	Handhaving inkomensondersteuning					-223	**-223**
8.	Minima			-225	-225		**-225**
	- verrekeningen met reserves:						
	Reserve budgetoverheveling						
2.	Wijkgerichte inburgering			-311	-311		**-311**
3.	Instapcursussen inburgering			-60	-60		**-60**
4.	Jeugdwerkloosheid			-3.814	-3.814		**-3.814**
	- niet relevante posten:						
	Overig	-39	-918	-5.473	-6.430	6.878	**448**
	Totaal	**-39**	**-1.446**	**-9.946**	**-11.431**	**9.862**	**-1.569**

Analyse en toelichting

Programma Werk en inkomen

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Toelichting

Apparaatskosten

De afwijking op de apparaatskosten van € 1.446.000 betreft onder andere:

1. Werkzaamheden die verricht zijn voor de re-integratie en participatieprogramma's van € 177.000. Tegenover deze kosten staat onder de baten een bijdrage vanuit het participatiebudget.
2. Voor bepaalde verrichte werkzaamheden staat het budget onder de overige kosten, terwijl de werkelijke kosten zijn verantwoord onder de

	apparaatskosten. Dit betreft de wijkgerichte inburgering € 107.000, de jeugdwerkloosheid € 421.000, middelen van het Wwb W-deel van € 393.000, reorganisatiekosten € 63.000, schuldhulpverlening Schepenbuurt € 90.000 en schuldhulpverlening Mondriaanbuurt € 154.000.
1. Sociale werkvoorziening	In de 3e kwartaalrapportage van Caparis NV wordt een verlies over 2010 verwacht van € 2,2 mln. De gemeente Leeuwarden is voor 22,12% aandeelhouder. Er moet dus, gelet op het verlies van Caparis, rekening mee worden gehouden dat de gemeente als aandeelhouder gevraagd zal worden een deel van het verlies af te dekken door een extra bijdrage. Op basis van deze gegevens is er een storting gedaan in de voorziening Caparis van € 490.000.
2. Wijkgerichte inburgering	Voor het project Wijkgerichte inburgering ontvangt de gemeente op basis van een plan van aanpak een rijksvergoeding in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Het project heeft een looptijd tot en met 2011. Tot en met 2010 heeft Leeuwarden € 720.000 ontvangen en € 409.000 uitgegeven. Om het plan van aanpak uit te kunnen voeren is het noodzakelijk dat het saldo beschikbaar blijft gedurende de looptijd van het project. Het saldo van € 311.000 is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.
3. Instapcursussen inburgering	Het rijk heeft via een decentralisatie-uitkering middelen beschikbaar gesteld voor extra voortrajecten inburgering. Deze instapcursussen zijn bedoeld voor vrijwillige en verplichte inburgeraars voor wie de stap naar de inburgeringcursus te groot is. Het gaat om een laagdrempelige cursus waardoor de deelnemers worden gemotiveerd en gestimuleerd om door te stromen naar een alfabetiseringscursus of een inburgeringtraject. In het Collegeprogramma is aangegeven de participatie van allochtonen in de samenleving te willen bevorderen. Met deze instapcursussen wordt hier een bijdrage aan geleverd. De rijksvergoeding van € 60.000 voor de instapcursussen is in 2010 ontvangen, maar de kosten zullen worden gemaakt in 2011. Het bedrag is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.
4. Jeugdwerkloosheid	In 2009 heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld om te voorkomen dat jongeren in de periode van economische crisis langdurig aan de kant komen te staan. Op basis van het regionale actieplan Jeugdwerkloosheid in Fryslân heeft Leeuwarden in 2009 € 2.500.000 ontvangen uit deze rijksmiddelen. In 2010 is daar nog eens € 2.930.000 bijgekomen en er is een ESF-subsidie ontvangen van € 1.060.000. Het actieplan heeft een looptijd tot september 2012. Tot en met 2010 is € 6.490.000 ontvangen en € 2.676.000 uitgegeven. Het saldo van € 3.814.000 moet gedurende de gehele looptijd van het actieplan beschikbaar blijven en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.
5. Wet Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG)	Met ingang van 1 januari 2010 zijn op grond van de Wet BUIG de inkomsten vanuit het rijk voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de volgende wetten gebundeld: de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet investeren in jongeren (WIJ), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 voor zover deze uitkeringen betrekking hebben op levensonderhoud voor startende ondernemers en de Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK).

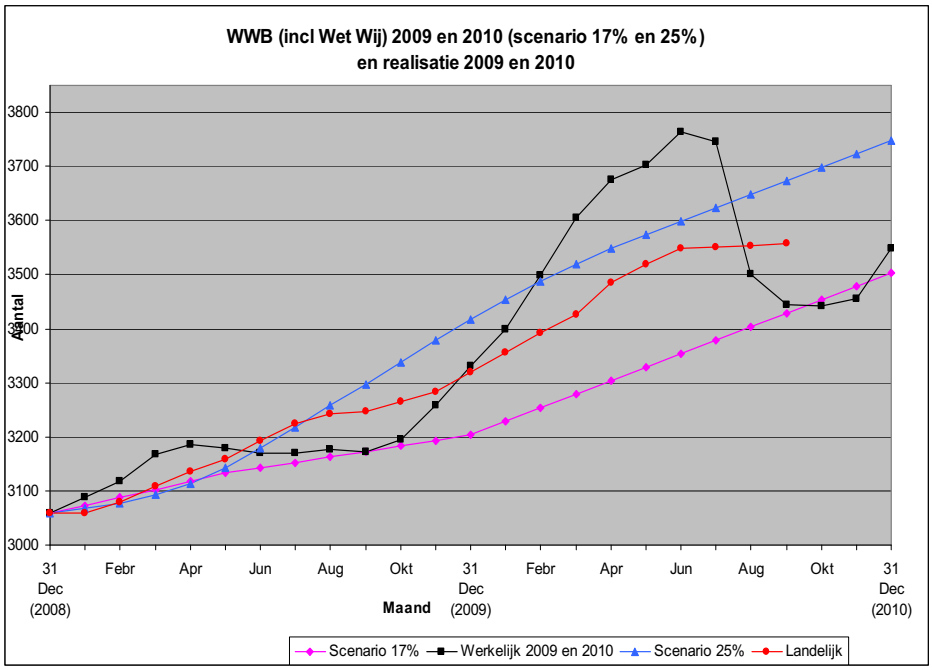
Het totale nadeel is als volgt opgebouwd:

x € 1.000

Omschrijving	Lasten		Baten	
Uitkeringen Wet BUIG	2.883	nadeel	18	nadeel
Vrijval voorziening debiteuren			1.944	voordeel
Langdurigheidtoeslag	377	nadeel	241	voordeel
Totaal	3.260	nadeel	2.167	voordeel

Uitkeringen Wet BUIG
Lasten

De ontwikkeling van het aantal Wwb-ers (inclusief Wij) over 2009 en 2010 ziet er als volgt uit:

Voor de raming van de verslechterende economische ontwikkeling en de daaraan gekoppelde verwachting van de toename van het aantal Wwb-ers zijn begin 2009 twee scenario's bepaald. Beide scenario's hebben een looptijd tot medio 2011. "Scenario 17%" gaat er vanuit dat het aantal Wwb klanten eind 2011 gestegen is met 17% ten opzichte van de eindstand 2008. "Scenario 25%" gaat uit van een toename van 25% tot medio 2011. Het "Scenario 25%" is in de meerjarenbegroting verwerkt.

Het gemiddelde aantal Wwb-ers over 2010 is lager uitgekomen dan begroot. Rekening was gehouden met gemiddeld 3.583 Wwb-ers. Het werkelijke gemiddelde is uitgekomen op 3.547 Wwb-ers. Dit hoeveelheidverschil van 36 Wwb-ers levert een voordeel op van € 478.800.
Het nadeel over 2010 qua uitgaven is ontstaan door de hogere gemiddelde uitkering per Wwb-ers, omdat door de uitstroom van veel jongeren het aantal oudere uitkeringsgerechtigden verhoudingsgewijs hoog is. Het prijsverschil is uitgekomen op € 778 per uitkering (gemiddelde uitkering was begroot op € 13.300 en is € 14.078 geworden). Uitgaande van 3.583 Wwb-ers levert dit een prijsnadeel op van € 2.759.700. Per saldo dus een nadeel van € 2.280.900.
De overige verschillen op de lasten bedragen € 13.100.

Op de overige uitkeringsregelingen die nu ook onder de Wet BUIG vallen is een overschrijding ontstaan van per saldo € 589.000. Deze overschrijding is vooral ontstaan als gevolg van de verslechterende economische situatie. Vooral het aantal IOAW-ers is fors toegenomen. Deze toename van 37% (van 77 eind 2009 tot 106 eind 2010) betekende een overschrijding van € 512.000. Op de overige regelingen

is per saldo een tekort ontstaan van € 77.000.

Baten

Door het rijk is voor alle regelingen onder BUIG in totaal € 45,7 mln aan Leeuwarden verstrekt. Begroot was een bedrag van € 47 mln. Er is daarom € 1.285.000 minder ontvangen van het rijk dan begroot. Dit heeft te maken met de korting die het rijk heeft toegepast bij de bundeling van de budgetten.
In 2010 zijn er door het samenwerkingsverband Sociale Recherche Fryslân specifiek voor de gemeente Leeuwarden veel fraudezaken opgepakt en afgerond. Dit heeft veel opgeleverd aan fraudevorderingen en beëindigde uitkeringen. Hierdoor zijn de baten € 1.453.000 hoger.

De baten wegens rente en aflossing op leningen aan zelfstandigen zijn € 226.000 lager uitgevallen. De overige verschillen op de baten bedragen € 40.000 voordelig.

Vrijval voorziening debiteuren

In 2010 is de toereikendheid van de voorziening voor dubieuze bijstandsdebiteuren opnieuw beoordeeld. Op grond van het meerjarige percentage oninbaarheid is gebleken dat de voorziening € 1.944.000 te hoog is. Dit bedrag is dan ook vrijgevallen.

Langdurigheidtoeslag

Door een vereenvoudiging van de aanvraagmethode en de verruiming van de doelgroep die in aanmerking komt voor een langdurigheidtoeslag is € 377.000 meer uitgegeven dan is begroot. Dit bedrag is inclusief de bedragen over voorgaande jaren waarop men met terugwerkende kracht nog aanspraak kon maken. Een deel van het tekort (€ 241.000) is gedekt uit het Fonds voor Werk en Inkomen.

6. Overige regelingen: Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz)

De Bbz laat de volgende afwijkingen zien:

x € 1.000

Omschrijving	Lasten		Baten	
Bbz	134	voordeel	120	nadeel
Totaal	134	voordeel	120	nadeel

Om cliënten uit de Wwb te laten uitstromen of om al lopende ondernemingen te ondersteunen kan een beroep worden gedaan op de Bbz-regeling. Met ingang van 2010 zijn de Bbz uitkeringen voor levensonderhoud onderverdeeld in beginnende zelfstandigen en gevestigde zelfstandigen. Levensonderhoud voor gevestigde zelfstandigen blijft volgens het oude systeem declarabel bij het rijk. Uitkeringen voor levensonderhoud voor beginnende zelfstandigen vallen nu onder de Wet BUIG. Ook de onderzoekskosten blijven declarabel bij het rijk. Totaal is er voor € 166.000 aan declarabele onderzoekskosten betaald. Dit is € 134.000 minder dan begroot. De rijksbijdrage is dan ook € 120.000 lager dan begroot.

7. Handhaving Inkomensondersteuning

In 2010 zijn er door het samenwerkingsverband Sociale Recherche Fryslân specifiek voor de gemeente Leeuwarden veel fraudezaken opgepakt en afgerond. Dit heeft € 223.000 extra kosten met zich meegebracht voor de uitvoering. (Zie ook de toelichting bij punt 5: fraudevorderingen).

8. Armoedebestrijding

De uitgaven voor armoedebestrijding zijn per saldo € 225.000 hoger dan begroot, door een toename van de aanvragen voor bijzondere bijstand en declaratieregeling minima als gevolg van de economische crisis, maar ook omdat de doelgroep voor de minimaregelingen beter bereikt wordt. Bovendien is de doelgroep toegenomen, omdat nu wordt uitgegaan van 120% van het wettelijk minimum. Dat was 105%.

Programma Wonen (6)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Stadsontwikkeling	Wethouder I. Diks	Mw. H.E. Bannink

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
• Uitvoering programma Woonplan Leeuwarden 2008 - 2013 Eltsenien syn hûs	Door de aanhoudende stagnatie op de woningmarkt heeft het accent gelegen op het treffen van crisismaatregelen voor het aanjagen van de productie. Hierdoor is minder aandacht geweest voor het completeren van het woningaanbod via differentiatie of met bijzondere woonvormen.
• Uitvoering prestatieafspraken woningbouwcorporaties	In maart 2010 is het raamwerk tussen gemeente Leeuwarden en corporaties getekend. In 2011 zal, met de wijkaanpak als basis, een nieuwe set van afspraken met de corporaties worden gemaakt, die aangepast is aan de veranderde omstandigheden.
• Implementatie omgevingsvergunning	De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 in werking getreden. De ten gevolge van de veranderde wetgeving noodzakelijke aanpassingen in de werkwijze zijn in ontwikkeling. De eerste Wabo-vergunningen zijn inmiddels afgegeven. Het inregelen van de automatisering zal de eerste helft van 2011 nog de nodige aandacht vragen.
• Verbetering dienstverlening Monumentenzorg en Archeologie, voorlichting over monumentenzorgtaken, ook op de gemeentelijke website (doorlopend vanaf 2007)[3]	De vernieuwde monumentendatabase is in gebruik genomen en er zijn voorbereidingen getroffen om deze ook grafisch toegankelijk te maken. Uitvoeringsrichtlijnen Monumentenzorg Leeuwarden (UML) zijn in ontwikkeling.

Successen

1. Ondanks de crisis op de woningmarkt is in Leeuwarden in 2010 de woningvoorraad met bruto 369 woningen toegenomen (voorlopige cijfers). Leeuwarden heeft in totaal € 1,84 mln aan Versnellingsgelden[4] van het Rijk binnengehaald, waarmee de woningbouwproductie in 2010 en in 2011 substantieel (in totaal ca 280 woningen) wordt versterkt.
2. Het in 2010 vastgestelde handhavingsbeleid met bijbehorend uitvoeringsprogramma (zogenaamde HUP's) voor Wabo- en bodemtaken ondersteunt de keus om de inspanningen gericht in te zetten op die plaatsen waar de risico's het grootst zijn en vormt tevens de basis voor het bevorderen van naleefgedrag, waardoor de efficiency wordt vergroot.
3. Het archeologiebeleid heeft effect. De waardekaart en erfgoedverordening geven inzicht en duidelijkheid. De publieksvriendelijke activiteiten vergroten het draagvlak.

3 Dit doel komt uit het programma Cultuur (1) en is in de begroting 2011 ondergebracht in het programma Wonen.

4 Met de tijdelijke stimuleringsregeling woningbouwprojecten 2009 (Versnellingsgelden) had het Kabinet tot doel om de woningbouw te stimuleren. De maatregel voorzag in een subsidiebedrag per woning. Leeuwarden heeft voor ca 280 woningen subsidie toegekend gekregen.

Verbeterpunten

1. De verduurzaming (energetisch verbeteren) van de bestaande woningvoorraad is tot op heden vooral in het stadium van pilots en kortlopende projecten gebleven. Om daadwerkelijk tot een stevige reductie van het (fossiele) energieverbruik te komen, is een programmatische aanpak noodzakelijk. Het uitvoeringsplan Aanpak "Slim met energie en water" voorziet hierin.
2. Na het opstellen van het handhavingsbeleid wordt er in 2011 een start gemaakt met het opstellen van een vergunningenbeleid.
3. In 2011 zal verder worden gewerkt aan het optimaliseren van de automatisering ten behoeve van het vergunningverlening- en handhavingsproces.

Eindconclusie

Ondanks de lastige context, is in Leeuwarden de woningmarkt in de volle breedte in beweging gebleven, in combinaties van nieuwbouw en renovatie. Maar de woningmarkt beweegt nog onvoldoende om te spreken van een gezonde situatie. Ook in 2011 zal hard gewerkt moeten worden om met slimme oplossingen en voldoende handreikingen naar marktpartijen de woningmarkt te laten functioneren.
De recessie heeft ook een duidelijke invloed gehad op vooral de vergunningverlening van bouwvergunningen (30% minder aanvragen dan in de voorgaande jaren) en de legesinkomsten (40% lagere inkomsten). Bijsturing via personele bezetting door nagenoeg geen gebruik te maken van de flexibele schil in de personele bezetting heeft tot gevolg dat de druk op de (wettelijke) afhandeltermijnen van bouwvergunningen is opgevoerd.
Implementatie van de veranderingen in werkwijze als gevolg van wetswijzigingen van vooral de Wabo is in volle gang, waarbij automatisering een aandachtspunt vormt. Desondanks is de regelgeving uitgevoerd.
Na een trage start, is er een forse inhaalslag gerealiseerd in het aanwijzen van gemeentelijke monumenten.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Het behouden en versterken van een evenwichtige, concurrerende woningmarkt met een duurzaam en gedifferentieerd aanbod van woningen en woonmilieus. **Een stad waarin bouwwerken voldoen aan eisen t.a.v. veiligheid, duurzaamheid en gezondheid, die een veilige leefomgeving biedt voor burgers, bedrijven en bezoekers, en waarbij tevens het aanzien van de bebouwde omgeving is gewaarborgd**	**Bestaande stad** • Beter benutten potentiële kansen/mogelijkheden bestaande stad door onder andere nieuwbouw, transformatie (delen corporatiebezit) en investeren in kwaliteit • Wijkgerichte benadering waarbij stadsbrede uitgangspunten een vertaalslag krijgen in de vorm van een wijkperspectief of wijkplan	A. Wijken onderscheiden zich duidelijker qua leefstijlen en woonmilieus B. De kwaliteit (bouw- en woontechnisch en energetisch) van bestaande woningvoorraad is verbeterd B2 Bescherming en duurzaam beheer van cultureel erfgoed met breed draagvlak voor de instandhouding C. Toonaangevende nieuwbouwprojecten op gebied van innovatie en duurzaamheid in bestaand stedelijk gebied zijn opgeleverd en gestart D. Verlagen van (tijdelijke) leegstand in bestaand stedelijk gebied
	Nieuwbouw • Bedienen van de vraag van midden- en hogere inkomens • Realiseren van doorstroming in de bestaande woningvoorraad, zodat goedkopere woningen (huur en koop) beschikbaar komen voor de lage inkomensgroepen • Keuzemogelijkheden door voldoende variatie in locaties, architectuur, woningtype en indeling	E. Voor elke doelgroep is een aanbod huur en/of koopwoningen F. Gedifferentieerde nieuwbouwproductie naar type, eigendomsverhouding (koop en huur), prijsklasse en locatie G. De sociale huurvoorraad groeit netto met 400 woningen tussen 2008 en 2013 H. Groter aandeel nieuwbouw bestaat uit consumentgericht bouwen of (collectief) particulier opdrachtgeverschap I. Nieuwbouw corporatiebezit heeft EPC van maximaal 0,5 en voor koopsector wordt hetzelfde niveau nagestreefd J. Vergroten (bijzonder) aanbod van wonen in combinatie met water K. Meer innovatieve projecten (architectuur en/ of duurzaamheid) L. Verdere professionalisering studentenhuisvesting bij Kenniscampus en overige delen stad M. Groter aanbod beschermd en verzorgd wonen N. Het beschikbaar zijn van ligplaatsen met voorzieningen voor bewoners van schepen O. Standplaatsen woonwagens voor kermisexploitanten zijn beschikbaar

Zie vervolg op volgende pagina.

Vergunningverlening en handhaving	P. De milieu, bouw- en ruimtelijke regelgeving wordt nageleefd Q. De gemeente voldoet aan de landelijke kwaliteitscriteria van VROM

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen		Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Bestaande stad							
A	Wijken onderscheiden zich duidelijker qua leefstijlen en woonmilieus *Indicator:* • Wijken met duiding qua leefstijl(en) en woonmilieu(s)	0	**1**	1	0	3	5
B	De kwaliteit (bouw- en woontechnisch en energetisch) van bestaande woningvoorraad is verbeterd *Indicator:* • Percentage huurwoningen binnen grootschalige renovatie	0	**7-10%**[5]	10%	-3%-0	15%	20%
B2	Bescherming en duurzaam beheer van cultureel erfgoed: monumenten en beschermde stadsgezichten, archieven, archeologische waarden, gemeentelijke kunstcollectie en archeologische vindplaatsen *Indicatoren:*						
	• Aantal rijksmonumenten (bovengronds) – nulm. 2006	555	**555**	555	0	555	555
	• Aantal rijksmonumenten (archeologisch) - nulm. 2006	7	**7**	7	0	7	7
	• Aantal gem. monumenten (bovengronds) - nulm. 2007	0	**176**	375	-199	375	375
	• Aantal gem. monumenten (archeologisch) - nulm. 2007	0	**5**	6	-1	9	9
	• Aantal rijksbeschermde stadsgezichten - nulmeting 2006	2	**4**	4	0	4	4
	• Aantal gemeentelijke beschermde stadsgezichten – nulmeting 2007	0	**0**	2	-2	5	5
	• Aantal gesubsidieerde restauraties van rijksmonumenten (Brim)		**9**	10	-1	10	10
	• Aantal gesubsidieerde restauraties van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden (RfL)		**2**	10	-8	10	10
	• Aantal archeologische AMK-terreinen zonder rijksmonumentstatus - nulmeting 2007	105	**105**	105	0	105	105
	• Het percentage van wat op de vondstplaats behouden is – nulmeting 2007[6]	100%	**96%**	96%	0	95%	94%
	• Het percentage van hetgeen dat op een andere plaats dan waar gevonden, behouden wordt[7] (nulmeting 2005)	0%	**4%**	4%	0	5%	6%

5 Dit kengetal is cumulatief en gebaseerd op een opgaaf van Elkien (400 in 2010, zijnde 5%) en een inschatting van het aantal van WoonFriesland (tussen de 2 en 5% in 2010). Het totaal bedraagt hiermee tussen de 7 en 10%.

6 Dit is een inschatting van wat er nog behouden c.q. niet opgegraven is van het totale oppervlak aan beschermde archeologische terreinen.

7 Dit is een schatting van wat er onderzocht c.q. opgegraven is in verhouding tot het totale oppervlak aan beschermde archeologische terreinen.

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
C	Toonaangevende nieuwbouwprojecten op gebied van innovatie en duurzaamheid *Indicator:* • 5 projecten met een uitzonderlijk woonmilieu zijn in ontwikkeling	0	**2**	2	-0	3	0
D	Verlagen van (tijdelijke) leegstand in bestaand stedelijk gebied *Indicator:* • Percentage van alle (tijdelijke) gebouwen, inclusief woningen, worden gebruikt totdat er een nieuwe bestemming voor is c.q. het gebouw wordt gesloopt	50%	**nb**	70%	nb	80%	80%
Nieuwbouw							
E	Voor elke doelgroep is een aanbod huur en koopwoningen *Indicator:* • Aantal nieuwbouwwoningen van 400-640 per jaar in de periode 2008-2013	400	**369**	400	-31	400	nnb
F	Gedifferentieerd nieuwbouwproductie naar type, eigendomsverhouding (koop en huur), prijsklasse en locatie *Indicator:*	(2008)					
	• Aantal woningen[8]:	134	**148**	100	+48	100	nnb
	Huur goedkoop < € 499 (25% van nieuwbouw)*	156	**36**	34	+2	34	nnb
	Huur duur > € 499 (8,5% van nieuwbouw)**	1	**24**	50	-26	50	nnb
	Koop goedkoop < € 160.000 (12,5% van nieuwbouw)	150	**117**	116	+1	116	nnb
	Koop midden < € 230.000 (29% van nieuwbouw)	80	**24**	66	-42	66	nnb
	Koop duur < € 340.000 (16,52% van nieuwbouw)	66	**20**	34	-14	34	nnb
	Koop exclusief > € 340.000 (8,5% van nieuwbouw)						
	* minimaal programma sociale huur is 100 woningen per jaar ** nieuwe aftoppingsgrenzen huurtoeslag per 1 juli 2008 < € 499,51 en < € 535,33						
G	De sociale huurvoorraad groeit netto met 400 woningen tussen 2008 en 2013 *Indicator:* • Aantal huurwoningen	100	**53**[9]	100	-47	100	nnb
H	Groter aandeel nieuwbouw bestaat uit consumentgericht bouwen of (projectmatig) particulier opdrachtgeverschap *Indicator:* • Gemiddeld 20% van de woningbouwproductie is gebouwd volgens het principe van consumentgericht bouwen	0	**7%**	20%	-13%	20%	nnb
	• 2 projecten (projectmatige) particulier opdrachtgeverschap zijn gestart	0	**1**	0	+1	2	nnb

8 Het betreft voorlopige cijfers. Definitieve cijfers over 2010 volgen medio 2011.

9 Betreft voorlopige cijfers.

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
I	Nieuwbouw corporatiebezit heeft EPC van maximaal 0,5 en voor koopsector wordt hetzelfde niveau nagestreefd						
	Indicator:						
	• EPC huurwoningen nieuwbouw	0,5	**0,5**	0,3	0,2	0,3	0,3
	• EPC koopwoningen nieuwbouw	0,8	**0,8**	0,5	0,3	0,3	0,3
J	Vergroten aanbod bijzondere woonmilieus onder andere met en op het water						
	Indicator:						
	• 5 projecten	0	**2**	2	0	3	0
K	Meer innovatieve projecten (architectuur en/of duurzaamheid)						
	Indicator:						
	• Tweejaarlijkse architectuur/duurzaamheidprijs	1	**1**	1	0	0	1
	• 10 architectonische hoogstaande woningen zijn opgeleverd of projecten zijn gestart	0	**4**	4	0	6	0
L	Verdere professionalisering studentenhuisvesting bij Kenniscampus en overige delen stad						
	Indicator:						
	• Eerste studenteneenheden van de kenniscampus Rengerspark zijn opgeleverd	0	**0**	nnb[10]	-	nnb	nnb
M	Groter aanbod beschermd en verzorgd wonen						
	Indicator:						
	• Beschermd wonen 150 woningen	66	**40**	38	2	38	38
	• Verzorgd wonen 400 tot 550 woningen	1.831	**111**	100	11	100	100
N	Het beschikbaar zijn van ligplaatsen met voorzieningen voor bewoners van schepen						
	Indicator:	(2005)					
	• Aantal ligplaatsen	180	**180**	180	0	180	nnb
O	Standplaatsen voor woonwagens van kermisexploitanten zijn beschikbaar						
	Indicator:	(2005)					
	• Aantal standplaatsen	38	**34**	36	-2	36	nnb
Vergunningverlening en handhaving							
P	De milieu, bouw- en ruimtelijke regelgeving wordt nageleefd						
	Indicator:						
	• Het hebben van een handhavingbeleidsplan conform de wettelijke voorschriften		**100%**	100%	0%	100%	100%
Q	De gemeente voldoet aan de landelijke kwaliteitscriteria van VROM						
	Indicator:	(2003)					
	• Percentage van de gestelde kwaliteitscriteria VROM waar de gemeente aan voldoet	65%	**100%**	100%	0%	100%	nnb[11]

10 In afwachting van de uitkomsten van het onderzoek naar studentenhuisvesting ten tijde van opstellen begroting 2010, is uitgevoerd in 2010.

11 Op dat moment zullen er nieuwe landelijke kwaliteitscriteria gelden, waarvan de inhoud nu nog niet bekend is.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr 2010	Real 2010	Begr 2011	Begr 2012	Begr 2013	Subdoel
Bestaande stad						
• Stedelijke vernieuwing Vrijheidswijk	x	+	x			A,B,E,F,G,M
• Kleinschalig Stedelijk Vernieuwingsproject Vlietzone	x	+				B,E,F
• PPS 3Plus	x	-	x			A,B,E,F,G,M
• Mondriaanbuurt	x	+	x	x		A,B,E,F,G,M
• Heechterp-Schieringen	x	+	x	x		A,B,E,F,G,M
• De volgende 4 locaties zijn in ontwikkeling:						A,B,C,E,F,G,H,I,J,K,M
- LPF locatie		-				
- Bakker Postma locatie	x	+				
• - Sint Bonifatiuspark c.q. MCL Noord locatie	x	+	x			
• - Rengerspark		-				
• Voor de volgende schoollocaties is minimaal een programma van eisen opgesteld:						A,B,C,E,F,G,H,I,J,K,M
- NHL locatie Tesselschadestraat	x	+				
- Nylan (Nijlânsdyk)						
- Huizum west (Cornelis Trooststraat)	x	-				
- NHL Aldlânsdyk (Pieter Jelles & Erasmushiem)		+/-				
• Positiebepaling van Wijken	x	+				A,B,C,G,L,M
• Onderzoek Leefstijlen	x	+/-				A,B,C,D,E,F, H,J,K,L,M,N
• Plan van aanpak particuliere woningvoorraad	x	+/-				B,D,H,K,M
• Aanwijzen gemeentelijke monumenten (bovengronds)	x	+/-				B2
• Voorlichtingsfolders (ook uitbouw website)	x	+/-	x			B2
• Nieuwe versie van Simon (Samenwerking Informatisering Monumentenzorg) implementeren	x	+				B2
• Evaluatie Restauratiefonds Leeuwarden		nvt	x			B2
• Beleidsmatige voorbereidingen voor het aanwijzen van gemeentelijke beschermde stads- en dorpsgezichten	x	-				B2
• Aanwijzen gemeentelijke monumenten (archeologisch)	x	+/-				B2
• Opzetten van cultuurhistorische/archeologische routes		nvt	x	x		B2
• Realiseren van archeologische visualisaties	x	+		x		B2
Nieuwbouw						
• Project De Zuidlanden	x	+	x	x	x	E,F,G,H,I,J,K,M
• Project Blitsaerd	x	+	x	x	x	E,F,H,J,K
• Afronding project Zuiderburen	x	+	x			E,F,H,J,K
Vergunningsverlening en handhaving						
• Omgevingsvergunning	x	+/-	x	x	x	P
• Implementatie handhavingsbeleid	x	+/-				P
• Stimulering bodemsanering op eigen terrein (bedrijvenregeling)	x	+				P

Prestaties Structureel	Real 2010	Subdoel
Bestaande stad en Nieuwbouw		
Woningmarktonderzoek: Monitor	+	A,B,C,D,E,F,G,H,L,M
Woningmarktbeleid: Prestatieafspraken, Regionaal programma, ISVIII convenant, overige advisering	+/-	A,B,D,E,F,G,H,I,L,M
Uitvoering: Coördinatie afstemming en projectadvies	+	A t/m M
Financieel: Uitvoering BLS subsidies, stadsvernieuwing en ISV	+	A t/m M
Relatiebeheer: Contacten andere overheden en marktpartijen	+	A t/m M
• Het leveren van een goed woongebied voor de woonbootbewoners	+	N
• Het leveren van een goed woongebied voor de Leeuwarder kermisexploitanten	+	O
• Beheren en actualiseren van monumentenlijsten	+	B2
• Beheren digitale monumentendatabase Simon	+	B2
• Beleidsadviezen en cultuurhistorische adviezen ten behoeve van duurzaam gebruik en/of herbestemming van monumentale panden en grote gemeentelijke projecten	+	B2
• Stedenbouwkundig-historische adviezen voor ruimtelijke planprocessen	+	B2
• Initiëren en stimuleren van (gesubsidieerde en ongesubsidieerde) restauraties	+	B2
• Verstrekken van beschikkingen voor het mogelijk maken van restauratiehypotheken uit het Restauratiefonds Leeuwarden voor beeldbepalende panden en gemeentelijke monumenten	+/-	B2
• Verwerven van rijks- en provinciale subsidies (o.a. op grond van het Brim, art. 43)	+	B2
• Behandelen van monumentenvergunningaanvragen voor rijksmonumenten – ca 50 per jaar	+	B2
Stimuleren en begeleiden bouwhistorisch onderzoek in het kader van vergunningverlening –ca 2-3 per jaar	+	B2
• Verstrekken van kleuradviezen – ca 35 per jaar	+	B2
• Technische advisering voor (gesubsidieerde en ongesubsidieerde) restauraties	+	B2
• Handhaving Monumentenwet en Monumentenverordening (aanschrijvingen en bestuursdwang)	+	B2
• Verstrekken subsidies Reserve Zadelfonds	+	B2
• Opstellen programma's van eisen voor archeologisch onderzoek – ca 11 per jaar	+/-	B2
• Laten uitvoeren archeologisch vooronderzoek (Inventariserend Veld Onderzoek) – ca 9 per jaar	+/-	B2
• Laten uitvoeren archeologische opgravingen – ca 2 per jaar	+/-	B2
• Laten uitvoeren archeologische waarnemingen door amateurs op gedeselecteerde terreinen – ca 6 per jaar	+/-	B2
• Organiseren publiekspresentaties archeologie – ca 2 per jaar	+	B2
Vergunningverlening en handhaving		
Algemeen: Geven van informatie en voorlichting en afhandelen van:		
• Bouwen (500 aanvragen)(544)	+	P
• Slopen (300 aanvragen sloop/asbest) (210)	-	P
• Asbestmeldingen: 120 (178)	+	P
• Aanleggen (10 aanvragen) (17)	+	P

Prestaties Structureel	Real 2010	Subdoel
• Rijksmonumenten (50 aanvragen) (47)	+	P
• Gemeentelijke monumenten (25 aanvragen) (1)	-	P
• Milieu (15 aanvragen) (25)	+	P
• Kappen (300 aanvragen) (375)	+	P
• Uitweg (50 aanvragen) (33)	-	P
• Periodieke controles van bestaande milieumeldingen en –vergunningen, conform prioritering (300st.) (357)	+	P
• Afhandeling klachten en handhavingsverzoeken (100 st.) (87)[12]	-	P
• Controles i.v.m. horeca en overlast bij evenementen (25) (14)	-	P
• Zorgen dat bedrijven beschikken over een actuele milieuvergunning of melding. Het gaat hierbij om ca 2300 bedrijven waarvan ongeveer 360 vergunningplichtig zijn en de overige onder de meldingsplicht vallen	+	P
• Kamerverhuur (5 gebruiksvergunningen, 15 omzettingsvergunningen, 10 splitsingsvergunningen, 65 hercontroles) (10) • Periodieke controles van bestaande gebruiksvergunningen en –meldingen (brandveiligheid) 123 vergunningen, 612 meldingen (150)	- +/-	P
• Ligplaatsvergunningen	+	P
• Geschiktheidverklaring sexinrichtingen (5 aanvragen)	-	P
• Makelaarsfaxen (800 aanvragen)	-	P
• 340 handhavingdossiers. Het betreft voornamelijk handhavingdossiers die voortvloeien uit bouwen zonder en in afwijking van de vergunning, controles tijdens de bouw en eindopleveringen en kamerverhuur. Daarnaast aanpak brandveiligheid, (ernstig) verwaarloosde panden, hygiënische woonoverlast en handhaving ruimtelijke regelgeving.	+	P
• Advisering bij vergunningen bouwwerken (omgevingsvergunning) en vergunningen van provincie en waterschap	+	P
• Actualisatie van het bedrijvenbestand	+	Q
• Actueel houden en uitvoeren van Handboek Werkprocessen	+	Q

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Uitvoering programma Woonplan Leeuwarden 2008-2013 Eltsenien syn hûs	+/-	A t/m M
• Uitvoering prestatieafspraken woningbouwcorporaties	-	A, B, D, E, F, G, I, L, M
• Implementatie omgevingsvergunning	+/-	P
• Verbetering dienstverlening Monumentenzorg en Archeologie, voorlichting over zorgtaken, ook op de gemeentelijke website (doorlopend vanaf 2007)	+/-	B2

Analyse en toelichting

Bestaande stad	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Aanwijzen gemeentelijke monumenten (bovengronds) (B2)*	Per 31-12-2010 is voor 176 (potentiële) gemeentelijke monumenten de aanwijsprocedure gestart en/of afgerond. In de laatste maanden van 2010 is een grote inhaalslag gemaakt. In 4 maanden tijd zijn 100 gemeentelijke monumenten in procedure gebracht. De aanwijzing staat nu procesmatig goed op de rit, maar de procedure blijft arbeidsintensief.

12 Betreft milieuklachten.

Aanwijzen gemeentelijke monumenten (archeologisch)	Er zijn ultimo 2010 5 gemeentelijke archeologische monumenten aangewezen. De voorbereidingen voor het aanwijzen van het 6e archeologische monument zijn in volle gang.
Aantal gesubsidieerde restauraties van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden (LRf) (B2)	De vraag naar leningen uit het Leeuwarder Restauratiefonds (LRf) blijft achter bij de verwachtingen en de doelstelling blijkt niet realistisch te zijn. Het LRf wordt mede daarom in 2013 geëvalueerd als onderdeel van de nieuwe beleidsnota Monumentenzorg. Tegelijkertijd is ook opgemerkt, dat voor een betrouwbaar oordeel over het fonds de gemeentelijke monumentenlijst moet zijn voltooid, omdat die in belangrijke mate kan zorgen voor een toename van de vraag naar leningen uit het LRf. Het is verheugend om te constateren, dat juist in de voorbije maanden voor een aantal restauratieprojecten van nieuwe gemeentelijke monumenten door de eigenaren LRf-hypotheken zijn aangegaan.
Verlagen van (tijdelijke) leegstand in bestaand stedelijk gebied (D)	De gemeente maakt, net zoals de corporaties, gebruik van een leegstandsbeheerder voor haar eigen bezit. Er zijn alleen globale cijfers over de particuliere markt beschikbaar. Eind 2010 is een ambtelijke werkgroep begonnen met het onderzoeken van nut en noodzaak van de nieuwe Wet kraken in relatie tot de aanpak van leegstand; medio 2011 volgt hieruit een voorstel voor de raad.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties (afwijking) *PPS 3Plus*	De gemeente Leeuwarden werkt samen met Consortium Noord (WoonFriesland en een aantal bouwbedrijven) in het publiekprivate samenwerkingsverband PPS 3Plus. De samenwerking heeft tot doel om vaart achter de stedelijke vernieuwing te houden. De beoogde woningbouwproductie van PPS 3Plus bleef in 2010 achter. Een belangrijke reden hiervoor is de toestand op de woningmarkt. Hierdoor is er momenteel te weinig marktpotentie om de beoogde productie te realiseren. Een aantal projecten wordt mede daardoor herontwikkeld.
Ontwikkeling locaties	Door verschillende omstandigheden, waaronder de tegenvallende markt (als gevolg van de economische crisis), zijn nog niet alle locaties in ontwikkeling gekomen. Het Sint Bonifatiuspark wordt verder ontwikkeld. Voor een serie andere locaties is ook in het kader van Versnellingsgelden geld van het Rijk binnengehaald, waardoor projecten sneller zijn gestart (o.a. Amicitia en Bolmanterrein).
Programma van eisen woningbouw op schoollocaties	Voor de NHL locatie aan de Tesselschadestraat is over wonen in relatie tot het Woonplan geadviseerd. Voor de andere locaties niet of slechts beperkt. Door o.a. de crisis op de woningmarkt verkeren deze locaties nog in het planstadium.
Onderzoek leefstijlen	De wijkaanpak is eerst gestart met het maken van 6 wijkactieplannen. Tegelijkertijd participeert Leeuwarden in een landelijk (wetenschappelijk) onderzoek naar nut en noodzaak van leefstijlen. Dit onderzoek is nog niet afgerond. De resultaten hiervan worden verwacht in 2012 en dienen te worden vertaald in concrete acties voor de wijken.
Plan van aanpak particuliere woningvoorraad	In plaats van een totale aanpak, heeft dit onderdeel zich anders ontwikkeld. In de wijkaanpak (ISV III) is de kwaliteit van de particuliere woningvoorraad een van de prioriteiten. Daarnaast participeert Leeuwarden in een landelijk (wetenschappelijk) onderzoek naar de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. De definitieve resultaten van dit onderzoek worden in 2012 bekend.
Voorlichtingsfolders (ook	Als gevolg van de implementatie van een nieuwe gemeentelijke website in

uitbouw website)	augustus 2010 is de informatie over monumenten opnieuw en in een andere structuur opgebouwd. Het uitbouwen van de bestaande basisinformatie vindt in 2011 plaats.
Woningmarktbeleid: prestatieafspraken, regionaal programma, ISVIII, overige advisering	Zie toelichting op speerpunten m.b.t. prestatieafspraken en uitvoering Woonplan.
Opstellen Programma's van Eisen en het laten uitvoeren van archeologisch vooronderzoek en opgravingen	Er zijn relatief weinig bodemverstorende projecten geweest, waarbij archeologische resten in gevaar dreigden te komen en (voor)onderzoek vereist was.
Archeologische waarnemingen door amateurs op gedeselecteerde terreinen	Alle voor waarneming interessante terreinen zijn onderzocht. Het waren er drie, te weten: 1. Nieuwestad/hoek Weerd: voormalig deel stadsbinnengracht; 2. Pundyk 9 te Wytgaard: een (afgegraven) terp uit de Middeleeuwen; 3. Zaailand: Wirdumerdijk/voormalig Mercuriusplein = Wirdumerpoortcomplex. Het onderzoek van de amateurarcheologen naar de grachtvulling, tevoorschijn gekomen bij de opgraving op het Zaailand naast de voormalige Wirdumerpoort, heeft veel interessante vondsten en daarmee historische informatie over de stad Leeuwarden in de 16e-18e eeuw opgeleverd. De andere twee gevallen leverden geen interessante vondsten op.
Speerpunten (afwijking) *Uitvoering Woonplan Leeuwarden 2008-2013 Eltsenien syn hûs*	Ook in 2010 bleef de crisis op de woningmarkt voortduren. Hierdoor zijn in de werkzaamheden andere prioriteiten gesteld. Er is hard gewerkt aan het uitvoeren van de maatregelen uit het Plan van Aanpak van het Platform Aanpak Woningmarkt Leeuwarden (PAWL). De focus heeft in belangrijke mate gelegen op het terugbrengen en in standhouden van de dynamiek op de markt, o.a. door de introductie van het BNG-model. Andere elementen uit het uitvoeringsprogramma, die meer gericht zijn op bijv. differentiatie of bijzondere woonvormen, hebben een lage prioriteit gekregen. Het woonplan hanteert een bandbreedte van een bruto woningproductie van 400 tot 640 per jaar. Door de kredietcrisis en de gevolgen voor de markt is aangegeven dat een jaarlijkse bruto-productie rond de 350 (2010) en de 300 (2011 e.v.) woningen haalbaar is. De productie over 2010 stemt in die zin niet ontevreden.
Uitvoering prestatieafspraken woningbouwcorporaties	In maart 2010 is het Raamwerk Prestatieafspraken tussen Leeuwarden en de beide corporaties getekend. De prestatieafspraken gaan voor een belangrijk deel over de wijkaanpak, en hier is prioriteit aan gegeven. Er zijn wijkactieplannen opgesteld, waarmee de zes prioritaire ISV-wijken krachtiger gemaakt gaan worden. Dit proces wordt in 2011 afgerond en vormt de basis voor de prestatieafspraken die in 2011 worden gemaakt.
Verbetering dienstverlening Monumentenzorg en Archeologie, voorlichting over zorgtaken, ook op de gemeentelijke website (doorlopend vanaf 2007)	De vernieuwde monumentendatabase is in gebruik genomen. Grote winst daarvan is, dat de adressen van alle monumentale zaken (Rijks- en gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden en andere karakteristieke objecten) gekoppeld zijn aan het gestandaardiseerde adressenbestand. Dit geeft een hoge mate van betrouwbaarheid, van groot belang voor de Front-office en andere gebruikers. De voorbereidingen om de database ook grafisch (via de digitale kaart) raadpleegbaar te maken, zijn begonnen.

	Het opstellen van Uitvoeringsrichtlijnen Monumentenzorg Leeuwarden (UML) is in volle gang. Dit als "Leidraad duurzaam onderhouden en restaureren" in het Uitvoeringsprogramma Monumentenzorg 2010-2013 opgenomen document vormt een belangrijke aanzet en randvoorwaarde om uitvoering te kunnen geven aan het voornemen vergunningplichtge werkzaamheden gedeeltelijk vergunningvrij en alleen meldingplichtig te maken.
Overige toelichting *Algemeen*	De woningmarkt heeft zich in 2010 gestabiliseerd. Dit betekent dat Leeuwarden andere keuzes heeft gemaakt, en dat de prioriteit in eerste instantie is komen te liggen in het treffen van maatregelen om de markt in beweging te houden. Daarnaast is tijd gestoken in het opstellen van wijkactieplannen, waarmee de zes prioritaire ISV-wijken krachtiger gemaakt gaan worden. In 2010 is de visie "Slim met energie en water" door de gemeente vastgesteld, waarbij meer nadruk ligt op het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad.
Tussentijdse evaluatie archeologiebeleid	Het archeologiebeleid is tussentijds geëvalueerd. De conclusie is dat het beleid effect heeft. De waardekaart en erfgoedverordening geven inzicht en duidelijkheid over de gemaakte keuzes en omgang met het gemeentelijk erfgoed. Deze keuzes resulteren erin dat minder vaak onderzoek noodzakelijk is. Daarnaast hebben publieksvriendelijke activiteiten als lezingen, het boek en de tentoonstelling over de opgraving Oldehoofsterkerkhof, voor draagvlakverbreding bij burgers gezorgd.
Subconclusie	De aanpak van de bestaande stad is gericht op de wijkaanpak en het verduurzamen van de woningvoorraad. Dit zijn beide zaken die de nodige tijd kosten om goed voor te bereiden en om samenwerkingspartners bij te vinden. Daarnaast zijn m.b.v. Versnellingsgelden een aantal projecten in de bestaande stad versneld gestart, zodat de woningmarkt zoveel mogelijk in beweging is gehouden. De aanwijzing van gemeentelijke monumenten, zowel bovengronds als ondergronds, vordert goed. Het eerste deel van het aanwijzingstraject (de verwachte lijst van 350-360 onroerende zaken) is vanwege de arbeidsintensiteit getemporiseerd en is gereed aan het einde van het eerste kwartaal in 2012. De aanwijzing van het 6e archeologische monument zal in 2011 een feit zijn. Uit tussentijdse evaluatie van het archeologiebeleid is gebleken dat het beleid effect heeft: de waardekaart en erfgoedverordening geven inzicht en duidelijkheid en publieksvriendelijke activiteiten dragen bij aan draagvlakverbreding.
Nieuwbouw	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Nieuwbouwprogramma (E en F)*	Het nieuwbouwprogramma wijkt op een aantal punten af van de doelstellingen. Het aandeel sociale huur is aanmerkelijk hoger dan vooraf ingeschat. De grootste afwijkingen zijn te vinden in de goedkope koopwoningen en de duurste segmenten in de koopsector. De goedkope koop wordt vaak gerealiseerd in de vorm van goedkope appartementen en studio's. Daarvan zijn in 2010 weinig gerealiseerd. Een deel van de projecten is uitgesteld naar 2011 of later. In de duurste segmenten is het vooral de economische crisis en de lastige situatie op de woningmarkt die de productie hier parten speelt.
Groei sociale huurvoorraad (G)	De toename van 53 sociale huurwoningen bestaat uit het saldo van 148 opgeleverde en 95 gesloopte sociale huurwoningen. De economische omstandigheden gecombineerd met de prioriteit van de wijkaanpak en kwaliteitsverbetering van de bestaande voorraad, maken het niet mogelijk om

	deze absolute taakstelling van 400 woningen binnen de termijn van het geldende woonplan (t/m 2012) te realiseren. De netto sociale opgave is op langere termijn na 2012 in het planaanbod en de opgaven van De Zuidlanden opgenomen.
Groter aandeel nieuwbouw bestaat uit consumentgericht bouwen (H)	Het percentage is gebaseerd op het uitgangspunt dat alle gereed gemelde vrijstaande woningen volgens het principe van consumentgericht bouwen zijn gebouwd. Consumentgericht bouwen vindt in belangrijke mate plaats bij koopwoningen in de nieuwbouwlocaties buiten bestaand bebouwd gebied. Dit is het segment dat sterk getroffen is door de crisis. De productie in 2010 bestond voor een belangrijk deel uit sociale huur in de bestaande stad.
Scherpere nieuwbouwnorm (I)	Voor corporatiewoningen is in 2010 aangehaakt bij de specifieke energieprestatie-afspraken die hierover zijn gemaakt. Deze stellen een energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,5 bij nieuwbouw vast. Leeuwarden heeft zich samen met andere noordelijke partijen hard gemaakt om in het Noorden wettelijk een lagere EPC te krijgen. Het kabinet heeft hier om een aantal redenen van afgezien. Intussen zijn meer marktpartijen uit eigen beweging zich gaan afficheren met energiezuinige nieuwbouw, omdat de markt hiervoor aan het toenemen is. Tevens is de aanpak gehandhaafd om via voorlichting en overleg zowel marktpartijen als particulieren over te halen vrijwillig een lagere energienorm te hanteren.
Vergroten aanbod bijzondere woonmilieus (J)	Met de crisis in de woningmarkt is het bij de nieuwbouw nu de hoogste prioriteit om te zorgen dat de woonwensen en -mogelijkheden van consumenten nog scherper in beeld zijn. Daarnaast is het noodzakelijk dat er voldoende woningen worden gebouwd. In 2010 is dan ook gewerkt aan een bijdrage in de ontwerpcompetitie Europan. Als dit ontwerp wordt gerealiseerd, is sprake van een bijzonder woonmilieu.
Studentenhuisvesting (L)	In 2010 maakte WoonFriesland bekend niet langer de studentenhuisvesting bij de Kenniscampus te willen ontwikkelen. Er is vervolgens contact gezocht met een andere aanbieder. Het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk, waardoor naar verwachting in 2011 met de bouw gestart gaat worden van de eerste studentenwoningen. De regiegroep Studentenhuisvesting heeft in 2010 een onderzoek naar de woonwensen onder studenten uitgezet. De resultaten hiervan zijn in 2011 beschikbaar om daarmee de beleidskaders t.a.v. studentenhuisvesting te actualiseren.
Subconclusie	Vanwege de groei van de bevolking en het aantal huishoudens blijft het de komende decennia nodig dat Leeuwarden nieuwe woningen bouwt. Door de crisis op de woningmarkt verschuift de vraag (tijdelijk) meer naar goedkopere woningen. Het kost echter tijd om plannen aan te passen. Op basis van de marktomstandigheden en de kennis van plannen die in voorbereiding zijn, is onze inschatting dat ook de komende jaren de bouwproductie waarschijnlijk onder de bandbreedte van het woonplan blijft.

Vergunningverlening en Handhaving	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Overige toelichting	
Algemeen	De doelstelling om de wettelijke taken op een kwalitatief goed niveau uit te voeren staat onder druk. Er is als gevolg van de economische crisis en de daarmee gepaard gaande verminderde inkomsten scherp gestuurd op de personeelsbezetting. De afhandeltermijnen, hoewel nog binnen de wettelijke termijn, staan hiermee eveneens onder druk.
Handhavingsbeleid	Met het vastgestelde handhavingsbeleid (zie toelichting onder prestaties) voldoen we aan de vastgestelde kwaliteitscriteria voor de milieuhandhaving en handhaving van bouw- en ruimtelijke regelgeving.
Nieuwe kwaliteitscriteria	Het Rijk werkt aan nieuwe kwaliteitscriteria. Deze liggen hoger dan de bestaande. De status van deze criteria is nog niet bekend. De consequenties van de nieuwe criteria zullen het komende jaar in beeld worden gebracht.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking)	
Implementatie handhavingsbeleid	In juni 2010 is het handhavingsbeleid vastgesteld voor de Wabo en de bodemtaken. Het is een uitwerking van de kadernota handhaving van november 2009. Tegelijk met het beleid is ook het handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) vastgesteld voor 2010. Hiermee is het beleid geactualiseerd, geschoeid op hedendaagse inzichten en wordt voldaan aan wettelijke vereisten. Het handhavingsbeleid kiest voor risicogestuurd werken en legt de focus op naleving. Voortaan wordt jaarlijks een HUP opgesteld en een handhavingsjaarverslag. Ook in 2011 moet verder gewerkt worden aan de implementatie van het handhavingsbeleid. Het beleid zelf staat vast en wordt in praktijk gebracht. Er zijn echter verbeteringen in de bedrijfsvoeringsinformatie nodig, zodat betere monitoring mogelijk wordt van de behaalde effecten en beter gestuurd kan worden op de realisatie van de handhavingsdoelen.
Slopen	Het geringere aantal sloopvergunningen is het gevolg van enerzijds de recessie, waardoor er niet alleen minder wordt gebouwd, maar ook minder wordt gesloopt en anderzijds doordat er een parapluvergunning is gemaakt voor de woningbouwcorporaties. Door de parapluvergunning is het niet nodig voor elk object afzonderlijk een vergunning te vragen, maar kan worden volstaan met een melding per object.
Controles i.v.m. horeca en overlast evenementen	Het aantal controles is lager dan begroot, omdat - waar mogelijk - controles op elkaar zijn afgestemd en zijn geïntegreerd.
Gemeentelijke monumenten	Bij de gemeentelijke monumenten speelt enerzijds de economische recessie een rol en anderzijds de vertraging die bij het aanwijzen van gemeentelijke monumenten heeft plaatsgevonden, waardoor er in 2010 minder gemeentelijke monumenten waren.
Vergunningen	De in het programma genoemde vergunning voor geschiktheidverklaring seksinrichtingen is komen te vervallen. De uitwegvergunning is vervangen door een melding en de afhandeling van makelaarsfaxen is gedigitaliseerd, waarbij de makelaars zelf via internet de benodigde informatie kunnen opzoeken. De in het programma genoemde aantallen vergunningen zijn gebaseerd op aannames en evaluaties uit voorgaande jaren. Sturing op deze aantallen is niet

	rechtstreeks mogelijk. De ontvangen aantallen aanvragen komen redelijk overeen met de gedane aanname, hoewel de afwijking hier en daar groter is dan 10%. Voor wat betreft kamerverhuur geldt dat er geen gebruiksvergunningen of splitsingsvergunningen zijn verleend. Gebruiksvergunningen voor kamerverhuur komen niet meer voor sinds 2008; er geldt nu alleen een meldingsplicht. Daarnaast zorgt de recessie ervoor dat het aantal vergunningen voor omzetting en splitsing onder het verwachte aantal is gebleven.
Periodieke controles bestaande gebruiksvergunningen en meldingen	Door prioritering heeft er een verschuiving plaatsgevonden van reguliere controles op omzettingsvergunningen naar controles als gevolg van overlast en illegale situaties.
Afhandeling klachten en handhavingsverzoeken	Er zijn opvallende verschuivingen binnen de opgepakte handhavingsdossiers. Er is sprake van afname van bouwactiviteiten en uit een oogpunt van kostenreductie is de inzet van bouwinspecteurs teruggebracht. Deze vermindering van menskracht is sterker dan de afname van werk, waardoor er scherpe prioriteiten zijn gesteld. Hierdoor zijn er veel minder handhavingsgevallen aangedragen door bouwinspecteurs over kleine bouwactiviteiten. Maar er zijn veel meer klachten in behandeling genomen over kamerverhuur. Zie ook programma Veiligheid en Openbare orde over problemen rondom (illegale) kamerverhuur. Bovendien zijn er omvangrijke en complexe handhavingsdossiers op het gebied van brandveiligheid en milieu onder handen. De klachten over kamerverhuur en overlast krijgen een vervolg in de aanpak van huisjesmelkers in 2011.
Speerpunten (afwijking) *Implementatie omgevingsvergunning*	Op 1 oktober 2010 is de Wabo in werking getreden. Hierdoor is de omvang van bijv. het vergunningvrij bouwen vergroot en zijn de lichte bouwvergunningen komen te vervallen. De implementatie van de invoering van de Wabo is in volle gang. De organisatie is aangepast en de werkprocessen en de daarbij behorende automatisering bevinden zich in het implementatieproces. De procedures voor vergunningverlening voor de verschillende activiteiten binnen een Wabo-vergunning zijn geüniformeerd tot twee procedures. Dit heeft nieuwe werkprocessen tot gevolg. Vooralsnog wordt gewerkt met de standaardprocessen van de leverancier van onze automatisering. De komende periode zullen de standaardprocessen worden omgebouwd tot maatwerk voor de eigen situatie. Het is de bedoeling om uiteindelijk het gehele vergunningverleningproces te digitaliseren.
Overige toelichting *Ontwikkeling RUD's*	Door de provincie wordt (op verzoek van het Rijk) onderzoek gedaan naar de aard, omvang en vorm van een Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) op Friese schaal voor een deel van de taken op het gebied van de Wabo. De resultaten van het onderzoek en de financiële consequenties zullen in de loop van het komende jaar duidelijk worden, waarbij ook kan worden bepaald wat de gevolgen voor de gemeente zullen zijn.
Subconclusie	De milieu-, bouw- en ruimtelijke regelgeving wordt nageleefd. De implementatie van de veranderde wetgeving is in volle gang.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
003	Cultuurhistorisch beheer	12	-2	29	39	22	**61**
008	Woningmarktbeleid	71	55	-39	86	307	**393**
009	Overige huisvesting	3	1	-12	-8	7	**-1**
010	Beleid ISV	-23		19	-4	0	**-3**
025	Bouw- en milieutoezicht	57		-102	-45	-13	**-58**
029	Omgevingsvergunning (Wabo)	659		-77	581	-929	**-348**
039	Handhaving omgevingsrecht	7		-1	6	28	**33**
058	Kwaliteit gebouwde omgeving	-35		-40	-76	63	**-13**
082	Stadsvernieuwing	40		528	568	-568	
		790	**54**	**304**	**1.148**	**-1.084**	**64**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	6.590	1.023	1.710	9.323	5.011	-4.312
B	Begroting 2010 na wijziging :	6.833	1.023	2.699	10.554	5.920	-4.634
C	Rekening 2010 :	6.042	969	2.395	9.406	4.836	-4.570
	Resultaat B-C	**790**	**54**	**304**	**1.148**	**-1.084**	**64**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Woonwagenschap			313	313		**313**
2.	Bouwvergunningen		440		440	-825	**-385**
3.	Stadsvernieuwing			568	568		**568**
	- verrekeningen met reserves :						
3.	Stadsvernieuwing					-568	**-568**
	- niet relevante posten :						
	Overig	54	350	-577	-173	309	**136**
	Totaal	**54**	**790**	**304**	**1.148**	**-1.084**	**64**

Analyse en Toelichting

Programma Wonen

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

1. Woonwagenschap

Om het gemeentelijk aandeel in toekomstige saneringen van de woonwagenlocaties in Friesland te bekostigen heeft de gemeente in het verleden de voorziening Woonwagenschap ingesteld. Nu de laatste locatie door het Woonwagenschap in 2010 is overgedragen aan de gemeente Leeuwarden (verzamelvoorstel begrotingswijzigingen d.d. 15 december 2010), is het Woonwagenschap geliquideerd. De omvang/noodzaak van de saneringen is meegevallen waardoor met het opheffen van deze voorziening een bedrag van € 280.000 is vrij gevallen ten gunste van de exploitatie.
Daarnaast heeft de opheffing van het Woonwagenschap geleid tot een voordelig liquidatiesaldo. Het aandeel van Leeuwarden daarin bedraagt € 33.000.

	Per saldo daarom een voordelig resultaat van € 313.000.
2. Bouwvergunningen	Op de afgifte van bouwvergunningen is in 2010 een nadelig resultaat gerealiseerd van € 385.000. Dit bestaat enerzijds uit een nadeel op de baten van € 825.000 en anderzijds uit voordeel op de apparaatskosten van € 440.000. Baten (nadeel € 825.000) Voor het dienstjaar 2010 was voor de afgifte van bouwvergunningen een opbrengst geraamd van € 2.025.000. Evenals in 2009 is ook in 2010 de teller blijven steken op € 1,2 mln. Een nadeel daarom van € 825.000. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn: • Het aantal bouwaanvragen is in absolute zin lager; • Binnen het lagere aantal bouwaanvragen is het aandeel lichte bouwvergunningen relatief groot. De in rekening te brengen leges zijn hierdoor veel lager (grote bouwaanvragen tikken veel harder door in de totale opbrengsten); • In tegenstelling tot voorgaande jaren is sprake van veel minder grote bouwprojecten die verhoudingsgewijs een groot deel van de opbrengsten bepalen. Apparaatskosten (voordeel € 440.000) Om de verliezen als gevolg van de teruggang in het aantal bouwaanvragen zoveel mogelijk te beperken is zeer sterk gestuurd op de invulling van de aanwezige vacatureruimte en de contracten voor externe inhuur. Hierdoor is op apparaatskosten een voordeel gerealiseerd van € 440.000.
3. Stadsvernieuwing	Ter afronding van de oude stadsvernieuwingsplannen wordt jaarlijks een bedrag in de begroting opgenomen. Dit bedrag wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve Stadsvernieuwing. Van de geraamde € 651.000 is in 2010 € 83.000 besteed. Hierdoor is op de lasten een voordeel ontstaan van € 568.000. Door de lagere lasten kon ook de onttrekking aan de reserve Stadsvernieuwing beperkt blijven tot € 83.000 waardoor op de baten een nadeel naar voren komt van € 568.000. De stand van de reserve Stadsvernieuwing bedraagt per 31 december 2010 € 780.000. In het kader van de begroting 2008 is onderzocht welke reserves afgeroomd kunnen worden. Op basis van dat onderzoek is bij de vaststelling van de Programmabegroting 2008 besloten om deze reserve in 2011 met een bedrag van € 270.000 af te romen. Het restant wordt aangewend voor de al geplande projecten.

Programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Stadsontwikkeling	Wethouder T. Koster	L. Kappert

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
• Westelijke invalsweg	Met een positieve uitspraak van de Raad van State in 2010 over het Tracébesluit RW31 Haak om Leeuwarden is de ruimtelijke procedure afgerond. In de nieuwe planning zal het werk in 2012 van start gaan. In 2014 zal de weg worden opengesteld voor het verkeer. De uitwerking van fase 2 zal in 2011 aan de raad worden voorgelegd.
• Stadsring	De eerste fase van de aanpak van de Stadsring behelst het gedeelte van de westelijke Stadsring tussen Europaplein en Stephensonviaduct. De uitvoering is in 2010 afgerond met de herinrichting van de Heliconweg, waaronder de uitbouw van de rotonde Heliconweg/ Tesselschadestraat en de rotonde Heliconweg/Snekertrekweg tot zogenaamde meerstrooksrotondes. Daardoor is de verkeersafwikkeling verbeterd.
• Mobiliteits- en verkeersmanagement	In het kader van het project "Gebiedsgericht Benutten Leeuwarden" is in 2010 het laatste gedeelte van de busbaan Mr. P.J. Troelstraweg opgeheven ten behoeve van een extra opstelvak voor de verkeerslichten. Daarnaast zijn er in mei 2010 een tweetal convenanten gesloten: een koepelconvenant en een werkgeversconvenant, dat inmiddels is ondertekend door 18 grote(re) bedrijven uit de regio. Hierin committeren de deelnemende werkgevers zich aan de doelstelling van autokilometerreductie tijdens spitstijden.
• Drachtstercomplex	In 2010 is vooral gewerkt aan het maken van het ontwerp voor het Drachtsterplein. Dat ontwerp is een uitwerking/detaillering van het ontwerp zoals de raad en de Provinciale Staten dat hebben vastgesteld in mei/juni 2009. Vanaf de zomer van 2010 is de omvangrijke verlegging van kabels en leidingen gestart. Het bestemmingsplan voor het Drachtsterplein is eind 2010 gepubliceerd.

Successen

1. In zijn algemeenheid zijn de vier speerpunten met uitzondering van de Westelijke Invalsweg en de (tijdelijke)transferia volgens planning verlopen. Vooral voor de Drachtsterweg en omgeving is de planning goed op schema, mede door de goede communicatie rondom het project. Hierdoor is tijdig voldoende draagvlak voor het project verkregen.
2. Door goede communicatie met belanghebbenden rondom de diverse projecten verloopt de voorbereidingen en uitvoering van die projecten zonder noemenswaardige problemen.

Verbeterpunten

In de projectplanningen en de daarbij behorende communicatie een voorbehoud maken ten aanzien van de start van de realisatiefase vanwege mogelijke vertraging als gevolg van ruimtelijke (beroeps)procedures en/of de bouwfasering in relatie tot andere projecten.

Eindconclusie

Over het algemeen verlopen de belangrijke bereikbaarheidsprojecten volgens planning. De opgetreden vertragingen van een aantal (deel)projecten zijn beperkt en hebben geen negatieve invloed op de werking van het totale bereikbaarheidsprogramma.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Een bereikbare stad met een doelmatig, veilig en duurzaam verkeer- en vervoersysteem	**Autoverkeer** Een goede doorstroming van het autoverkeer op het hoofdwegennet	A. Afname van de groei (in zowel de ochtendspits als de avondspits) op andere wegen dan het hoofdwegennet van Leeuwarden B. Een acceptabele gemiddelde rijsnelheid voor autoverkeer op de Stadsring C. Afname van de vertraging van het autoverkeer in de ochtendspits op de invalswegen (tot aan de Stadsring) D. Goede verkeersafwikkeling op het hoofdwegennet E. Toename van bedrijven die over een vervoerplan beschikken voor: Bedrijven met meer dan 50 werknemers in binnenstad of kantorenhaak; Elders gevestigde bedrijven met meer dan 100 werknemers
	Openbaar vervoer Behoud van de positie van het openbaar vervoer met een betere kostendekkingsgraad	F. Stabilisatie van het aantal reizigers dat gebruik maakt van de stadsdienst G. Goed algemeen oordeel van reizigers over totale rit met de stadsdienst H. Goede sociale veiligheid (veiligheidsgevoel) tijdens rit met de stadsdienst
	Parkeren Toename van de parkeercapaciteit in gebouwde voorzieningen op strategische locaties aan de rand van de binnenstad	I. Toename effectieve parkeercapaciteit van parkeerplaatsen (betaald parkeren conform definitieve parkeerbeleidsplan; kaart 5.1) in en rond de binnenstad J. Voldoende parkeergelegenheid in de binnenstad K. Evenwicht tussen vraag en aanbod van parkeerplaatsen in de binnenstad op piekmomenten

Zie vervolg op volgende pagina.

Fietsverkeer Goede doorstroming en voldoende stallingmogelijkheden voor fietsverkeer	L. Handhaven van de gemiddelde fietssnelheid op het hoofdfietsnet M. Handhaving aandeel fietsgebruik tussen de stad en omliggende gemeenten (externe verplaatsingen) N. Voldoende stallingmogelijkheden voor fietsen in en rond de binnenstad O. Evenwicht tussen vraag en aanbod fietsstallingen
Verkeersmaatregelen/verkeersveiligheid Afname van de objectieve en subjectieve verkeersonveiligheid	P. Afname verkeersslachtoffers

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nulmeting (2005)	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Autoverkeer						
A Afname van de groei (in zowel de ochtendspits als de avondspits) op andere wegen dan het hoofdwegennet van Leeuwarden *Indicator:* • Groei autoverkeer op geselecteerde wegen op het onderliggend wegennet. Tot max. 20% tussen 2005 en 2020. Dit betekent in 2010 een groei van maximaal 7%	100 (index)	*			Max 8%	Max 9%
B Een acceptabele gemiddelde rijsnelheid voor autoverkeer op de Stadsring *Indicator:* • Een gemiddelde snelheid van 25 km per uur in de spitsperioden op de Stadsring in 2010	25,8 km/u	*			25 Km/u	25 km/u
C Afname van de vertraging van het autoverkeer in de ochtendspits op de invalswegen (tot aan de Stadsring) *Indicator:* • Afname van de vertraging tot maximaal 10 minuten in 2010. (de nulmeting betreft de gemiddelde rijtijd van de drukste invalsweg in de ochtendspits)	9.8 min	*			<10 min.	<10 min.
D Goede verkeersafwikkeling op het hoofdwegennet *Indicator:* • Hogere waardering van weggebruikers over de verkeersafwikkeling op het hoofdwegennet. (uitgedrukt in gem. rapportcijfer)	5.9	*			6.0	6.0
E Toename van bedrijven die over een vervoerplan beschikken voor: • Bedrijven met meer dan 50 werknemers in binnenstad of kantorenhaak; • Elders gevestigde bedrijven met meer dan 100 werknemers *Indicator:* • Percentage bedrijven met vervoerplan	17%	*			10%	10%
Openbaar Vervoer						
F Stabilisatie van het aantal reizigers dat gebruik maakt van de stadsdienst *Indicator:* Hoeveelheid reizigers dat gebruik maakt van de stadsdienst (per jaar)	2,9 mln	*			2,9 mln	2,9 mln
G Goed algemeen oordeel van reizigers over totale rit met de stadsdienst *Indicator:* • Algemene waardering van reizigers over de busrit (uitgedrukt in gem. rapportcijfer)	7.1	*			7.6	7.7

	Subdoelstellingen	Nulmeting (2005)	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
H	Goede sociale veiligheid (veiligheidsgevoel) tijdens rit met de stadsdienst *Indicator:* • Waardering van reizigers over de (subjectieve)veiligheid tijdens de busrit (uitgedrukt in rapportcijfer)	7.9	*			8.0	8.0
	Parkeren						
I	Toename effectieve parkeercapaciteit van parkeerplaatsen (betaald parkeren conform definitie parkeerbeleidsplan; kaart 5.1) in en rond de binnenstad *Indicator:* Aantal parkeerplekken in en rond de binnenstad	3.200	*			4.270	4.270
J	Voldoende parkeergelegenheid in de binnenstad *Indicator:* • Hogere waardering van weggebruikers over de beschikbaarheid van parkeerplaatsen in de binnenstad (uitgedrukt in gem. rapportcijfer)	6.0	*			7.0	7.0
K	Evenwicht tussen vraag en aanbod van parkeerplaatsen in de binnenstad op piekmomenten *Indicator:* • Bezettingsgraad parkeerplaatsen binnenstad (binnen de stadsgrachten)		**85%**	<90%	-	<90%	<90%
	Fietsverkeer						
L	Handhaven van de gemiddelde fietssnelheid op het hoofdfietsnet *Indicator:* • De gemiddelde snelheid op een aantal geselecteerde hoofdfietsroutes	14 km/u	*			14 km/u	14 km/u
M	Handhaving aandeel fietsgebruik tussen de stad en omliggende gemeenten (externe verplaatsingen) *Indicator:* Stabilisatie van het aandeel fiets in het totale aantal verplaatsingen van het externe vervoer	10%	*			12%	12%
N	Voldoende stallingmogelijkheden voor fietsen in en rond de binnenstad *Indicator:* Hogere waardering van fietsers over de beschikbaarheid van stallingen in en rond de binnenstad (uitgedrukt in rapportcijfer)	6.6	*			7.0	7.0
O	Evenwicht tussen vraag en aanbod fietsstallingen *Indicator:* Aantal fietsenstallingen	1.300 tekort	*			geen tekort	geen tekort

Verkeersmaatregelen/verkeersveiligheid							
P	Afname verkeersslachtoffers *Indicator:* Afname van het gemiddeld aantal slachtoffers met 3,1% per jaar op alle wegen in de gemeente t.o.v. de periode 1997-1999	(1999) nulmeting 1997-1999: gemiddeld 184 slachtoffers per jaar	**2007-2009: 120 slacht-offers per jaar**	124	-4	120	115
Waterlopen en aanverwante zaken*							
Q	Goede en stabiele doorvaart van de Leeuwarder bruggen *Indicator:* • Het aantal schepen dat de bruggen passeert (tellingen door brugwachters)		**110.000**			111.000	111.000
R	Beter onderhoud van vijvers en waterpartijen *Indicator:* • Het aandeel bewoners dat tevreden is over onderhoud openbaar water (wss)		*			42%	42%
S	Minder afval in vijvers/grachten *Indicator:* • Het percentage bewoners dat zich vaak ergert aan het afval in vijvers/grachten (wss)		*			27%	27%
T	In redelijke staat houden van walkeringen en walbeschoeiingen *Indicator:* • Hanteren kwaliteitsniveau 3 = functioneel in redelijke staat, om bescherming te bieden tegen het water alsmede tegen de effecten van het waterverkeer en het verkeer te land door middel van walkeringen en walbeschoeiing (Controles staat van onderhoud walkeringen en walbeschoeiingen)	Redelijke staat	**Idem**	Idem	-	Idem	Idem

* Geen cijfers beschikbaar omdat het volgende onderzoek in 2011 is.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr 2010	Real 2010	Begr 2011	Begr 2012	subdoel
Autoverkeer					
• Haak om Leeuwarden	x	+	x	x	A, B, C, D, L, M, P
• Westelijke Invalsweg 1e fase en 2e fase	x	-	x	x	A, B, C, D, L, M, P
• Stadsring	x	+	x	x	A, B, C, D, L, M, P
• Drachtstercomplex	x	+	x	x	A, B, C, D, L, M, P
• Mobiliteits- en verkeersmanagement	x	+/-	x		A, B, C, D, L, M, P
Openbaar vervoer					
• Busstation e.o. en kenniscampus	x	+/-	x		F,G
• Station Werpsterhoek	x	+	x	x	F,G
Parkeren					
• Parkeergarage Zaailand	x	+/-			I, J, K
• Transferium nabij zuidelijke invalswegen	x	-	x		A, B, D, F
Fietsverkeer					
• Fietspad Oostergoweg		+/-			B,D, L, M
• Binnenstad-Zuidlanden 1e fase	x	+	x	x	L, M
• Fietsenstallingen binnenstad	x	+	x		L, M, N, O
Verkeersmaatregelen/verkeersveiligheid					
• Optimaliseren verkeersluwe gebieden	x	+	x	x	A, P

Prestaties Structureel	Real 2010	Subdoel
Autoverkeer		
• Beleidsontwikkeling, beheer verkeersregelinstallaties, verlenen van vergunningen en nemen van verkeersbesluiten.	+	A t/m E
Openbaar vervoer		
• Subsidiëring van Connexxion voor exploitatie Stadsdienst op basis van concessie per 1-1-2008.	+	F, G, H
Parkeren		
• Beleidsontwikkeling, uitvoering en beheer van parkeerplaatsen op maaiveld.	+	I, J, K
• Handhaving betaald parkeren en opleggen naheffingsaanslagen.	+	I, J, K
• Deelname in CV exploitatie vier parkeergarages incl. fietsenstallingen.	+	I, J, K
• Verstrekken van vergunningen, ontheffingen en abonnementen op het gebied van parkeren.	+	I, J, K
Fietsverkeer		
• Beleidsontwikkeling en beheer fietsvoorzieningen	+	L, M, N, O
Verkeersmaatregelen/verkeersveiligheid		
• Beheer en onderhoud van bebording, bebakening en wegmarkering.	+	P
• Monitoren en analyse verkeersongevallen.	+	P
• In samenwerking met verkeersveiligheidsorganisaties initiëren en coördineren van diverse activiteiten op gebied verkeersveiligheid gericht op diverse leeftijdscategorieën.	+	P

Waterlopen en aanverwante zaken		
• In stand houden van een goed havengebied voor de beroepsvaart, inclusief voorzieningen.	+	Q t/m T
• Beheer en onderhoud van walkeringen en walbeschoeiingen	+	Q t/m T
• Beheer en onderhoud van watergangen, vaarwegen en vijverpartijen	+	Q t/m T
• Het bedienen van bruggen	+	Q t/m T

Realisatie speerpunten rekeningjaar	**Real. 2010**	**Subdoel**
• Westelijke invalsweg	-	A, B, C, D, L, M, P
• Stadsring	+	A, B, C, D, L, M, P
• Mobiliteits- en verkeersmanagement	+/-	A, B, C, D, L, M, P
• Drachtstercomplex	+	A, B, C, D, L, M, P

Analyse en toelichting

Autoverkeer	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Overige toelichting *Verkeersmetingen*	De metingen vinden 1 keer in de 2 jaar plaats (2011 is de volgende meting). Hierdoor zijn er voor 2010 geen resultaten beschikbaar en kunnen bij deze indicatoren geen conclusies worden getrokken.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten (afwijking) *Westelijke Invalsweg*	Als vervolg op de Haak om Leeuwarden wordt een nieuwe Westelijke invalsweg aangelegd. Deze hoogwaardige invalsweg vormt de directe verbinding met de Haak en het westelijk deel van de stad. De Westelijke invalsweg (WIW) wordt gefaseerd uitgevoerd en bestaat uit twee fasen. Voor de eerste fase van de WIW is in 2008 een realisatiebesluit genomen. Deze eerste fase loopt van de aansluiting op De Haak tot en met de rotonde bij de Zwettestraat. Om de doorstroming van de weg te bevorderen zijn de kruisingen met het spoor ongelijkvloers. Daarnaast zal het nieuwe aquaduct in het Van Harinxmakanaal een bijdrage leveren aan de doorstroming en bereikbaarheid van de stad. De Westelijke invalsweg is in de ruimtelijke procedure gekoppeld aan de Haak om Leeuwarden. Met een positieve uitspraak van de Raad van State in 2010 over het Tracébesluit RW31 Haak om Leeuwarden is de ruimtelijke procedure afgerond. Daarnaast is er een sterke relatie qua bouwfasering. Tijdens de voorbereidingsfase en vooral de ruimtelijke procedure is vertraging ontstaan in de planning voor de Haak. Deze vertraging werkt door in de Westelijke invalsweg, waardoor in de nieuwe planning het werk in 2012 van start zal gaan. In 2014 zal de weg opengesteld worden voor het verkeer. Fase 2 loopt van de Zwettestraat over het huidige tracé van de Marshallweg tot aan de Tesselschadestraat. Voor dit onderdeel wordt onderzoek gedaan naar het meest optimale (verkeerstechnische) ontwerp. Dit heeft meer tijd gekost dan verwacht. De uitwerking van fase 2 zal in 2011 aan de raad worden voorgelegd.
Mobiliteits- en verkeersmanagement	Vooruitlopend op en tijdens de uitvoering van de grootschalige ingrepen ter verbetering van de bereikbaarheid van Leeuwarden zijn maatregelen nodig om de stad bereikbaar te houden. Het gaat daarbij een palet van maatregelen variërend van het stimuleren van het gebruik van andere vervoersmogelijkheden dan de auto

	in vooral het woon- werkverkeer tot fysieke ingrepen om bestaande routes optimaal te kunnen gebruiken. In het eerste kwartaal van 2011 zullen de mogelijkheden worden bekeken voor de verdere uitbouw van (tijdelijke) transferia aan de randen van de stad. Dit onderzoek zou normaal gesproken 4e kwartaal 2010 worden afgerond. Uitzoeken ruimtelijke procedures en afstemming met de concessieverlener, provincie Fryslân, heeft iets langer geduurd dan gepland. Daardoor is de planning één kwartaal opgeschoven. Onder mobiliteit- en verkeersmanagement valt ook het project "Gebiedsgericht Benutten Leeuwarden". Dit is een gezamenlijk project van Rijkswaterstaat Noord-Nederland, de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden. Bij gebiedsgericht benutten gaat het om een zo optimaal mogelijk gebruik van de bestaande infrastructuur. Er wordt gezamenlijk gekeken naar optimalisatiemogelijkheden in het wegennet qua verkeersafwikkeling. Zo is in dit kader in 2010 het laatste gedeelte van de busbaan Mr. P.J. Troelstraweg opgeheven ten behoeve van een extra opstelvak voor de verkeerslichten. Door deze maatregel is de verkeersafwikkeling verbeterd zonder afbreuk te doen aan de vlotte doorstroming van het busverkeer. Daarnaast zijn er in mei 2010 een tweetal convenanten gesloten. Eén met de drie overheden en de drie koepelpartijen (VNO-NCW Noord, MKB en KvK) die zich gezamenlijk inspannen om een goede invulling te geven aan de mogelijkheden van mobiliteitsmanagement. Enerzijds in het geven van het goede voorbeeld richting de omgeving en hun achterban en anderzijds door een financiële impuls te geven. Het tweede convenant is een werkgeversconvenant met verwijzing naar het koepelconvenant. Het werkgeversconvenant is inmiddels ondertekend door 18 grote(re) bedrijven uit de regio. Hierin committeren de deelnemende werkgevers zich aan de doelstelling van autokilometerreductie tijdens spitstijden. De drie overheden brengen daarnaast hun kennis in op het gebied van mobiliteitsmanagement en de publieke partijen worden gevraagd van hun zijde te investeren. Werkgevers wordt gevraagd maatregelen uit te voeren en de investeringen, gedaan door de overheid, zo goed mogelijk te benutten. Het gaat om aspecten die bijdragen aan niet reizen (als het niet nodig is), op andere tijden reizen (buiten de spits) en op andere manieren reizen (andere vervoersvormen). Instrumenten zijn bijvoorbeeld het stimuleren van 'anders werken', oftewel onderdelen als het elders vergaderen, flexibele begin- en eindtijden, telewerken en stimuleren van fiets- en OV-gebruik. Ook wordt er gekeken naar mogelijkheden van andere mobiliteit. Overstappen op de fiets, gebruik maken van transferia en *Park & Ride* voorzieningen.
Speerpunten (toelichting) *Stadsring*	Het verbeteren van de doorstroming op de Stadsring is een belangrijke schakel in de verbetering van de bereikbaarheid van Leeuwarden. In het project Stadsring is gekeken naar welke maatregelen nodig zijn om de doorstroming te bevorderen, dit met nadrukkelijke aandacht voor de leefbaarheid rond de Stadsring en het verbeteren van de uitstraling en de herkenbaarheid van de Stadsring. In 2008 zijn met de vaststelling van "Rondje Stad" de kaders bepaald waaraan de herinrichting van de Stadsring moet voldoen. De eerste fase van de aanpak van de Stadsring behelst het gedeelte van de westelijke Stadsring tussen Europaplein en Stephensonviaduct. De uitvoering hiervan is in 2010 afgerond met de herinrichting van de Heliconweg waaronder de uitbouw van de rotonde Heliconweg/Tesselschadestraat en de rotonde Heliconweg/Snekertrekweg tot zogenaamde meerstrooksrotondes, waardoor de verkeersafwikkeling is verbeterd.

	De komende jaren zullen de Julianalaan, de Valeriusstraat en het Europaplein worden aangepakt. De volgorde en het tempo hiervan hangen af van de samenhang met andere infrastructurele maatregelen in het kader van de bereikbaarheid Leeuwarden en met de beschikbaarheid van middelen.
Drachtstercomplex	Het jaar 2010 heeft voor het project Drachtsterweg e.o. in het teken gestaan van diverse onderzoeken ten behoeve van de planologische procedures. Begin 2010 zijn - na verkrijging kapvergunning - de bomen gekapt om de nutsbedrijven een vrij tracé te kunnen bieden voor te verleggen kabels en leidingen. Het project is opgedeeld in 2 deelprojecten, te weten het Drachtsterplein en het gedeelte zuidelijk daarvan. Dat zuidelijk deel behelst dan het aquaduct, de ongelijkvloerse aansluiting Zuiderburen/Goutum/Hempens-Teerns en de fiets-sloepenroute Wiarda. Het project wordt - als onderdeel van VrijBaan - gezamenlijk gerund door gemeente en provincie. De gemeente trekt het Drachtsterplein, de provincie het zuidelijke deel. Daarover zijn afspraken gemaakt en vastgelegd. Het bestemmingsplan voor het Drachtsterplein is eind 2010 gepubliceerd. Het bestemmingsplan voor het zuidelijke deel is in voorbereiding en is nog in afwachting van de afronding van enkele onderzoeken (o.a. externe veiligheid voor het aquaduct). Vanaf de zomer van 2010 is de omvangrijke verlegging van kabels en leidingen gestart. Grootste partijen daarin zijn Enexis, Vitens en KPN. De gemeente doet zelf ook mee in deze verlegging met de "persleiding Zuidlanden". De bestaande geboorde persleiding aan de oostzijde van de Drachtsterweg is succesvol verwijderd en kon volledig worden hergebruikt. De persleiding is opnieuw gestuurd geboord aangelegd aan de westzijde. Ten behoeve van de verleggingen is archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Zuiderburen- en Goutum-zijde. Dat heeft geen waardevolle vondsten opgeleverd die belemmerend waren voor het tracé van de kabels en leidingen. In 2010 is vooral gewerkt aan het maken van het ontwerp voor het Drachtsterplein. Dat ontwerp is een uitwerking/detaillering van het ontwerp zoals de raad en de Provinciale Staten dat hebben vastgesteld in mei/juni 2009. De realisatie van het plein is gepland van zomer 2011 tot eind 2012. De uitvoering het aquaduct zal volgens de huidige planning van eind 2012 tot begin 2015 plaatsvinden. Vanaf januari 2015 zullen vervolgens de overige zuidelijke projectonderdelen worden uitgevoerd. Dit in verband met de afstemming met overige werkzaamheden.
Subconclusie	Omdat er geen gegevens voor 2010 beschikbaar zijn van de indicatoren kunnen geen conclusies worden getrokken m.b.t. de subdoelstellingen voor het autoverkeer. Voorts liggen de voorbereidingen van de projecten op schema (met uitzondering van de Westelijke Invalsweg en de (tijdelijke) transferia).
Openbaar vervoer	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Busstation e.o. en Kenniscampus*	Voor wat betreft het onderzoek of het busstation bij het NS-station aanpassing behoeft (mede in verband met de herkenbaarheid van de busverbindingen die naar of via de Kenniscampus lopen) kan worden vermeld dat er alleen een ambtelijke voorverkenning is uitgevoerd. Daarin zijn de knelpunten en wensen van diverse relevante partijen geïnventariseerd.

Overige toelichting *Station Werpsterhoek*	Station Werpsterhoek is opgenomen in het Convenant RSP-ZZL (compensatie Zuiderzeelijn) en het convenant Bereikbaarheid Leeuwarden, zoals dat gesloten is met de provincie Fryslân (taakstellend budget van € 29 mln). Door ProRail is in 2010 een verkenningsstudie naar de inpassing van station Werpsterhoek afgerond. Het resultaat is dat het station zowel ruimtelijk als in de dienstregeling ingepast kan worden. Twee processen bepalen vervolgens de doorlooptijd tot en met de realisatie van het station Leeuwarden Werpsterhoek: • het verkrijgen van de bedieningsgarantie; • planvoorbereiding (waaronder planologische inpassing) en daadwerkelijke realisatie. Momenteel wordt door NS de *businesscase* voor de bediening van het station uitgewerkt. De resultaten worden voorjaar 2011 verwacht. In het voorjaar van 2011 zal ook de definitieve scope voor het station, passend binnen het taakstellend budget, vastgesteld worden.
Subconclusie	Omdat er geen gegevens voor 2010 beschikbaar zijn van de indicatoren kunnen geen conclusies worden getrokken m.b.t. de subdoelstellingen voor het openbaar vervoer. Voorts liggen de voorbereidingen van de projecten op schema. Het onderzoek of het busstation bij het NS-station aanpassing behoeft (mede in verband met de herkenbaarheid van de busverbindingen die naar of via de Kenniscampus lopen) is voor een klein deel in 2010 uitgevoerd. De ambtelijke voorverkenning is gereed.
Parkeren	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Parkeergarage Zaailand* *Transferia*	De renovatie en uitbreiding van de parkeerkelder onder het Wilhelminaplein is in 2009 van start gegaan. In maart 2011 wordt de parkeergarage Zaailand geopend. In 2011 zullen de mogelijkheden worden bekeken voor de verdere uitbouw van transferia aan de zuidkant van de stad. Door meer voorbereidingstijd dan was voorzien is dit plan vertraagd.
Subconclusie	Omdat er geen gegevens voor 2010 beschikbaar zijn van de indicatoren kunnen geen conclusies worden getrokken m.b.t. de subdoelstellingen voor parkeren. In 2011 zullen de mogelijkheden worden bekeken voor de verdere uitbouw van transferia aan de zuidkant van de stad. In maart 2011 is de parkeergarage Zaailand geopend in plaats van de eerder geplande opening van eind 2010.
Fietsverkeer	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Fietspad Oostergoweg*	De voorbereiding van dit project is iets vertraagd. In de eerste helft van 2011 zal er besluitvorming over dit tracé plaatsvinden.
Overige toelichting *Fietsenstallingen binnenstad*	In 2010 zijn twee overdekte, bewaakte en gratis te gebruiken stallingen gerealiseerd. De stalling in de St. Jacobsstraat heeft een capaciteit van 400 fietsen en de stalling Zaailand heeft een capaciteit van 500 fietsen. In totaal 900 waarbij in de locatie Zaailand nog een uitbreiding kan plaatsvinden met 500 fietsen. Hiermee is de capaciteit uit te breiden tot circa 1.400 fietsen. In 2012 wordt het fietsbeleidsplan geactualiseerd en wordt ook ingegaan op de behoefte aan stallingen (straat en overdekt/bewaakt).

Subconclusie	Omdat er geen gegevens voor 2010 beschikbaar zijn van de indicatoren kunnen geen conclusies worden getrokken m.b.t. de subdoelstellingen voor het fietsverkeer.

Verkeersmaatregelen/verkeersveiligheid

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subconclusie	Omdat er geen gegevens voor 2010 beschikbaar zijn van de indicatoren kunnen geen conclusies worden getrokken m.b.t. de subdoelstellingen voor de verkeersveiligheid. De optimalisatie van de verkeersluwe gebieden loopt volgens planning.

Waterlopen en aanverwante zaken

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Overige toelichting	T.a.v. het schoonhouden van het oppervlaktewater is het basisniveau overal gehaald. Daar waar 'hoog' niveau is afgesproken, is dat niet altijd gehaald (voorjaars- en zomerschouw). Bij de najaarsschouwronde werd het niveau 'hoog' wel gehaald.
Subconclusie	Met de jaarlijkse uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden (baggeren, verwijderen drijfvuil en herstel oevers) wordt een belangrijke bijdrage aan dit onderdeel van het programma geleverd. Daarnaast draagt de adequate afhandeling van meldingen ook bij aan de tevredenheid van de burgers.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
012	Openbaar vervoer	2		10	12	5	**18**
018	Verkeer en vervoer	-51	69	15	33	44	**77**
019	Parkeren	209	48	-470	-213	213	**-0**
074	Verhardingen		100	-0	100		**100**
		160	**217**	**-445**	**-68**	**263**	**195**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	1.851	3.437	4.684	9.972	8.186	-1.786
B	Begroting 2010 na wijziging :	1.854	3.456	4.663	9.973	8.186	-1.787
C	Rekening 2010 :	1.694	3.239	5.108	10.041	8.449	-1.592
	Resultaat B-C	**160**	**217**	**-445**	**-68**	**263**	**195**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats-kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Parkeren	48	209	-107	150	425	**575**
2.	Verhardingen	100			100		**100**
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Parkeren			-575	-575		**-575**
	- niet relevante posten :						
	Overig	69	-49	25	45	50	**95**
	Totaal	**217**	**160**	**-445**	**-68**	**263**	**195**

Analyse en Toelichting

Programma Infrastructuur / bereikbaarheid

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

1. Parkeren

Omdat het resultaat van het product Parkeren wordt verrekend met de reserve parkeren, heeft dit onderdeel geen invloed op het resultaat. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met een tekort op parkeren van € 912.000 (in de begroting is dit bedrag als onttrekking aan de reserve parkeren geraamd en vervolgens ook geboekt).
In 2010 bedraagt het voordelig resultaat, na onttrekking van het geraamde tekort, € 575.000 voordelig.

Het resultaat van € 575.000 voordelig kan als volgt worden verklaard:

Kapitaallasten (voordeel € 48.000)

- De vervanging van de parkeerautomaten is doorgeschoven naar 2011 waardoor een onderuitputting optreedt van € 48.000.

Apparaatskosten (voordeel € 209.000)

- De inzet voor parkeercontrole was € 180.000 lager in verband met onderbezetting van de parkeerpolitie wegens moeilijk in te vullen vacatures.
- Per saldo was de inzet op de overige onderdelen voor parkeren, zoals parkeerbeleid, parkeeronderzoek en het verwijderen van fout gestalde fietsen € 29.000 lager dan begroot.

Overige kosten (€ 107.000 nadeel)

- Resultaat CV Parkeren (nadeel € 129.000)
  Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van een verwacht tekort bij de CV parkeren in 2010 van € 566.000 in verband met de sluiting van parkeergarage Zaailand. Op basis van de tussentijdse rapportages wordt over 2010 een tekort verwacht van € 667.000. Een nadeel daarom van € 101.000 (nadeel op overige kosten).
  Daarnaast is bij het opstellen van de gemeenterekening 2009 het verwachte resultaat van de CV Parkeren op basis van tussentijdse rapportages van de CV ingeschat op € 500.000 nadelig. Het resultaat over 2009 bedroeg echter € 528.000 nadelig. Een nadeel daarom m.b.t. de afrekening 2009 van € 28.000.
- Diverse voor- en nadelen (voordeel € 22.000)
  Op overige kosten diverse voor- en nadelen van per saldo € 22.000 voordeel.

Baten (voordeel € 425.000)

- Rentevergoeding CV (voordeel € 412.000)
  De gemeente ontvangt van de CV Parkeergarages een rentevergoeding over het ingebrachte kapitaal (commanditair kapitaal). Een nadeel bij de CV Parkeergarages wordt in mindering gebracht op het commanditair kapitaal en bij een voordeel wordt het commanditair kapitaal verhoogd. Omdat het commanditair kapitaal hoger is dan ingeschat, is ook de rentevergoeding hoger. Op basis van de definitieve jaarrekening van de CV parkeergarages is de rentevergoeding uiteindelijk € 212.000 hoger en ook over 2010 is de verwachte rentevergoeding € 200.000 hoger dan begroot.
- Diverse voor- en nadelen van per saldo € 13.000 voordeel.

De stand van de reserve parkeren bedraagt per 31 december 2010 € 5,2 mln.

2. Verhardingen	Het voordeel op verhardingen bedraagt € 100.000 en doet zich voor op het onderdeel kapitaallasten. Kapitaallasten (voordeel € 100.000) • Op het onderdeel kapitaallasten een voordeel van € 100.000 dat vooral wordt veroorzaakt doordat de uitvoering van een aantal investeringen uit de Programma's Infra 2009 en 2010 al wel is opgestart, maar dat de hierin opgenomen investeringen nog niet gereed zijn waardoor de afschrijving nog niet is begonnen . Met betrekking tot het Programma 2009 gaat het onder andere om Transferia c.a. en DVM/GGB Stadsbreed. Voor wat betreft het Programma 2010 zijn het onder andere de investeringen in de Stadsring (Europaplein) en het Mobiliteits- en verkeersmanagement.

Programma Dienstverlening (8)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Bestuur en Middelen	Wethouder T. Koster	S. van den Broek

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
• Vermindering regeldruk	Binnen verschillende sectoren zijn succesvolle initiatieven uitgevoerd die de regeldruk te verminderen. Zo is bijvoorbeeld de nota Bijzondere wetten opgesteld waarin een aantal elementen zitten die tot een vermindering van de regeldruk leiden. Ook is door een wijziging in de APV voor een aantal vergunningen de lex silencio positivo opgenomen. Verder is het proces voor de verlening van de horecavergunning voor de commerciële horeca zodanig aangepast dat de afgiftetermijn wordt verkort en de ondernemer wordt begeleid. Daarnaast is de aanvraag levensonderhoud zodanig aangepast dat de klant minimale bewijslast moet aanleveren.
• Project leesbaar Leeuwarders	De ongeveer 800 standaardbrieven zijn geïnventariseerd. Hiervan is 30% aangepast. Voorjaar 2011 vindt een evaluatie van het project plaats. De verwachting is dat het traject in 2011 afgerond wordt.
• Openingstijden	In 2010 is het onderzoek naar de aanpassing van de openingstijden om de kwaliteit van de dienstverlening te verhogen, afgerond. Geconcludeerd is dat Leeuwarden bovengemiddeld scoort op de klanttevredenheid van de openingstijden. Een verdere investering in de service en kwaliteit van het telefonische- en digitale kanaal leidt ertoe dat ruimere openingstijden geen noodzaak zijn. Toch is besloten voor alle afdelingen gelijke openingstijden te hanteren welke ruimer zijn dan de huidige tijden.
• Vernieuwing website	De website is gelanceerd en operationeel. Hiermee is de afstemming van het continue verbeterproces om de kwaliteit van de website te waarborgen gestart.
• Kwaliteitshandvest	In 2010 is de gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven gemeten aan de hand van het Normenkader Bedrijven. Begin 2011 wordt dit onderzoek afgerond. Hieruit komt een aantal aanknopingspunten naar voren welke als verbeterpunten meegenomen kunnen worden bij de herziening van het kwaliteitshandvest.

Successen

1. Het nieuwe, gestandaardiseerde, algemene 14058 nummer is met succes ingevoerd. 67% van het binnenkomend telefoonverkeer bij de gemeente, komt binnen via dit nummer.
2. Om de dienstverlening organisatiebreed te laten leven, is met succes een workshop Dienstverlening van start gegaan.
3. Per 1 oktober 2010 is het gemeentelijk klantcontactcentrum operationeel. Alle klantvragen worden hier centraal gebundeld en uniform afgehandeld.
4. De website staat op de landelijke monitor overheid.nl op plek 49 van de 418 gemeenten. Provinciaal staat Leeuwarden op plek 2.

Verbeterpunten

Het begrote aantal nieuwe webdiensten is niet behaald. Dit komt onder andere doordat de implementatie van het nieuwe belastingloket uitgesteld is naar het tweede kwartaal van 2011.

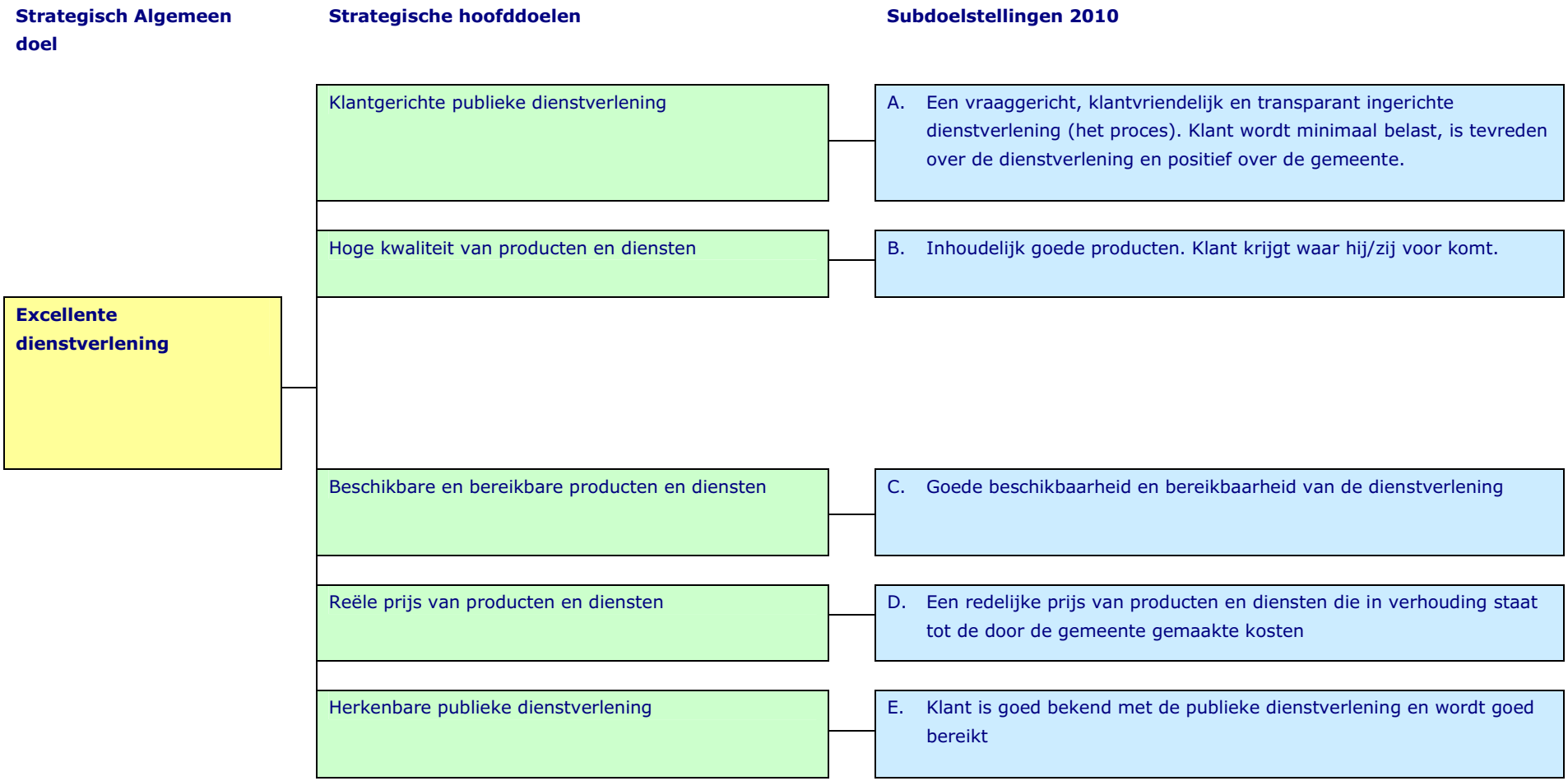
Eindconclusie

Het Programma Dienstverlening heeft laten zien dat zij in staat is de belangrijkste doelstellingen te realiseren. Per 1 oktober 2010 is het nieuwe gemeentelijke klantcontactcentrum (KCC) operationeel. Alle klantvragen worden hier gebundeld en uniform afgehandeld. Om dit te realiseren is geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van het telefonie-, digitale en fysieke kanaal om de gemeente toegankelijker te maken. Het algemene 14058-nummer is met succes in gebruik genomen, de nieuwe website is operationeel, het aantal digitale producten is uitgebreid. De verdere uitvoering en borging van het project Leesbaar Leeuwarders en de eventuele aanpassing naar uniforme openingstijden zal bijdragen aan een betere dienstverlening.

Diverse decentrale initiatieven (zie speerpunt Vermindering regeldruk) hebben geleid tot het verminderen van de regeldruk.

Het Programma Dienstverlening heeft organisatiebreed geïnvesteerd in het onder de aandacht brengen van goede dienstverlening door het aanbieden van een workshop Dienstverlening. Dit is goed ontvangen.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting 2007	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Klantgerichte publieke dienstverlening						
A Een vraaggericht, klantvriendelijk en transparant ingerichte dienstverlening; klant wordt minimaal belast, is tevreden over de dienstverlening en positief over de gemeente.						
Indicatoren:						
• klanttevredenheid algemeen	6,8	**7,2**	7,0	0,2	7,5	7,5
• klanttevredenheid burgers (rapportcijfer)	6,8	**7,2**	7,0	0,2	7,5	7,5
• ondernemerstevredenheid (rapportcijfer)	5,5	**6,2**	6,5	-0,3	7.0	7,0
• benchmark vermindering regeldruk[13]	ntb	**ntb**				
Hoge kwaliteit van producten en diensten						
B Inhoudelijk goede producten. Klant krijgt waar hij/zij voor komt.						
Indicatoren:						
• percentage (deels) gegronde bezwaren t.o.v. het totale aantal bezwaarschriften[14]	17%[16]	**14%**	15%	-1%	15%	15%
• percentage klanten dat vraagt om verduidelijking van een brief[15]	nvt	**nvt**	10%	-	10%	10%
Beschikbare en bereikbare producten en diensten						
C Goede beschikbaarheid en bereikbaarheid van de dienstverlening						
Indicatoren:						
WEBSITE						
• score checklist monitor overheid.nl (onderdeel dienstverlening)	60%	**62,59%**	70%	-7,4	75%	75%
• klanttevredenheid website[17]	5,9	**6,8**	6,9	-0,1	7,5	7,8
• aantal webdiensten	16[18]	**21**	42	-21	ntb	ntb
TELEFOON						
• klanttevredenheid telefonie	7,3	**7,3**	7,5	-0,2	7,5	7,8
BALIE						
• klanttevredenheid balie	7,3[19]	**7,4**	7,5	-0,1	7,5	7,8
Reële prijs van producten en diensten						
D Een redelijke prijs van producten en diensten die in verhouding staat tot de door de gemeente gemaakte kosten						
Indicatoren:						
• Percentage afwijking t.o.v. gemiddeld prijsniveau deelnemende gemeenten benchmark[20]	7%	**≤7%**	≤7%	0	≤7%	≤7%
• Klanttevredenheid over prijs/kwaliteit–verhouding (rapportcijfer)	6.4[21]	**6,3**	7,0	-0,7	7,0	7,0

13 Op basis van de benchmark Vermindering regeldruk is geen indicator vast te stellen.

14 Percentage is gebaseerd op bezwaarschriften Awb exclusief Sociale Zaken en Belastingen.

15 Op basis van de aanwezige gegevens is geen indicator vast te stellen.

16 Percentage 2006, Awb exclusief bezwaren Belastingen, Sociale Zaken.

17 Meting is verricht in juni 2010 en op basis van de oude website.

18 Nulmeting in 2007

19 Nulmeting in 2004

Subdoelstellingen	Nul-meting 2007	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Herkenbare publieke dienstverlening						
E Klant is goed bekend met de publieke dienstverlening en wordt goed bereikt Indicatoren:						
• Percentage telefoontjes (van totaal aantal telefoontjes Callcenter) naar nieuwe algemene nummer 14058	nvt	**67%**	50%	17%	70%	80%
• Aantal aanvragen via digitaal loket op jaarbasis		**6.049**	6.000	49	12.000	

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Klantgerichte publieke dienstverlening						
• Trainen medewerkers om klantcontact te professionaliseren	x	+				A, B
• Werkgroep vermindering regeldruk	x	+/-				A
Hoge kwaliteit van producten en diensten						
• Inventarisatie en herschrijven standaardbrieven (Klare taal)	x	+	x			A
• Realiseren basisadministratie personen, adressen en gebouwen	x	+				B, C
• Coördinatie klachtenbehandeling	x	+				A
Beschikbare en bereikbare producten en diensten						
Website						
• Implementatie vernieuwde website	x	+				A, C
• Beheer inhoud organiseren	x	+	x			A, C
Telefoon						
• Invoeren nieuw, gestandaardiseerd, algemeen nummer 14058	x	+				A, C, E
Balie						
• Voorstel (uniforme) openingstijden	x	+				A, C, E
• Voorstel voor herinrichting Stadshal	x	+/-				A, C
• Verkenning afstemming dienstverlening op verschillende fysieke locaties	x	+				A, C, E
Reële prijs van producten en diensten						
• Scan met behulp van 'standaard kostenmodel'	x	+				A, D

20 Het gaat hier over de gemiddelde prijs van 4 vergelijkbare producten: uittreksel BS, uittreksel GBA, paspoort, rijbewijs. De score is het percentage dat de gemiddelde prijs van de producten in Leeuwarden afwijkt van de gemiddelde prijs van alle aan de benchmark Publiekszaken deelnemende gemeenten.

21 Nulmeting in 2006.

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Klantgerichte publieke dienstverlening		
• Benchmarken met andere gemeenten	+	A
• Leveren producten en diensten door Klantcontactcentrum	+	A
Hoge kwaliteit van producten en diensten		
• Kwaliteitszorg Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)	+	A
• Beveiligingsbeleid	+	A
• Bescherming persoonsgegevens	+	A
• Inhoudelijke scholing medewerkers	+	A, B
• Uitvoering borgingsplan Leesbaar Leeuwarders	+/-	A, B
Beschikbare en bereikbare producten en diensten		
• Stimuleren klantcontact op afspraak	**+**	A, C
• Intake en coördinatie meldingen over de woon- en leefomgeving en sociale overlast	**+**	C
Herkenbare publieke dienstverlening		
• Uitvoering/handhaving kwaliteitshandvest	**+**	A

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Vermindering regeldruk	**+/-**	
• Project leesbaar Leeuwarders	**+/-**	
• Openingstijden	**+**	
• Vernieuwing website	**+**	
• Kwaliteitshandvest	**+**	

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
Ombudsman	+/-	B

Analyse en toelichting

Klantgerichte publieke dienstverlening	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Doelstellingen (afwijking) *Werkgroep verminderen regeldruk*	Door capaciteitsproblemen heeft de werkgroep Vermindering regeldruk minder goed haar aanjagersrol kunnen invullen dan verwacht. Desondanks zijn er decentraal initiatieven geweest welke geleid hebben tot vermindering van de regeldruk.
Speerpunten (afwijking) *Vermindering regeldruk*	De verplichtingen die voortvloeien uit de ondertekening van het Convenant vermindering regeldruk zijn in kaart gebracht. Een deel hiervan is uitgevoerd.
Hoge kwaliteit van producten en diensten	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Doelstellingen (afwijking) *Uitvoering borgingsplan Leesbaar Leeuwarders*	Om structurele aandacht voor "Klare Taal" te waarborgen, wordt een borgingsplan opgesteld. Een deel van de punten en voorstellen zijn bepaald in 2010. In 2011 wordt het plan opgesteld.
Speerpunten (afwijking) *Project Leesbaar Leeuwarders*	In 2010 is vooral geïnvesteerd in de uitvoering van het project. Zo zijn de ongeveer 800 brieven geïnventariseerd, waarvan 30% is aangepast. Organisatiebreed coachen twintig briefcoaches binnen reguliere werktijd op de brieven. Daardoor heeft de coaching niet altijd prioriteit. Een deel van de standaardbrieven zijn

	landelijk vastgelegd en daardoor niet makkelijk aan te passen. Er wordt gezocht naar een oplossing.
Nieuw beleid/ombuiging (Afwijking) *Ombudsman*	De motie gemeentelijke ombudsman en het in het Collegeprogramma opgenomen voornemen tot instelling van een gemeentelijke ombudsman, is uitgewerkt in de notitie klachten en ombudscoördinator Leeuwarden. Deze notitie wordt in april 2011 aan de gemeenteraad aangeboden.
Overige toelichting	In 2010 heeft de gemeente 150 klachten ontvangen. Hiervan is 66% ongegrond verklaard. De afgelopen jaren is het aantal klachten vrij constant gebleven, 2010 wijkt hierin niet af. Zeker 93% van de klachten is binnen de wettelijke vastgestelde termijn afgehandeld. De overige 7% behoefde meer onderzoek. In alle gevallen is telefonisch of persoonlijk contact geweest met de indieners om de procedure en verdere afhandeling te bespreken. In die gevallen dat de klacht gegrond was, heeft de gemeente middels een brief of bloemen excuus gemaakt.
Beschikbare en bereikbare producten en diensten	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Aantal webdiensten (C)*	Het aantal webdiensten moest in 2010 uitgebreid worden naar 42. Op dit moment is van 32 diensten de functionaliteit gerealiseerd, waarvan 21 ook geïmplementeerd zijn. Begin 2011 worden de overige 11 geïmplementeerd.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Voorstel voor herinrichting Stadshal*	Voor de herinrichting van de Stadshal heeft de raad in 2010 een budget beschikbaar gesteld. Op basis hiervan heeft de organisatie gewerkt aan een conceptvoorstel. In de programmabegroting 2011 heeft de raad dit budget naar beneden bijgesteld waardoor het conceptvoorstel niet langer haalbaar was. De definitieve uitwerking en implementatie van het voorstel gebaseerd op het nu vastgestelde budget vindt in 2011 plaats.
Reële prijs van producten en diensten	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Klanttevredenheid prijs/kwaliteitverhouding (D)*	Voor 2010 is een rapportcijfer van 7 begroot. Op dit moment scoort de gemeente een 6,3. Daar uit de cijfers over de kwaliteit van de dienstverlening blijkt dat de burger deze voldoende waardeert, kan worden aangenomen dat de burger minder tevreden is over de prijs.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
067	Persoonsinformatie	-0		2	2	-13	**-11**
068	Indentificerende documenten	0		17	17	4	**21**
069	Advisering derden burgerzaken	-0		-19	-19	16	**-3**
070	Burgerlijke stand	0		8	8	-19	**-12**
		0	**0**	**7**	**7**	**-12**	**-5**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	3.160		649	3.809	1.754	-2.055
B	Begroting 2010 na wijziging :	3.160		649	3.809	1.749	-2.060
C	Rekening 2010 :	3.160		642	3.802	1.737	-2.065
	Resultaat B-C	**0**		**7**	**7**	**-12**	**-5**

x € 1.000

Analyse van het resultaat:	Apparaats-lasten	Kapitaal Kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
- verrekeningen met reserves:						
- niet relevante posten:			7	7	-12	**-5**
Totaal			**7**	**7**	**-12**	**-5**

Analyse en toelichting

Programma Dienstverlening

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Toelichting

De afwijkingen in dit programma zijn dusdanig beperkt dat deze niet verder zullen worden toegelicht.

Behalve de op dit programma verantwoorde lasten en baten zijn er ook lasten en baten geweest in 2010 die niet hier verantwoord worden, maar wel samenhangen met het Programma Dienstverlening.
Betreffende lasten en baten zijn verantwoord onder programma 15 Algemene Dekkingsmiddelen.
Eén en ander hangt samen met de wijze waarop de Raad in 2007 voor de beleidsperiode 2007-2010 middelen beschikbaar gesteld heeft voor de verbetering van de dienstverlening van de gemeente. De hiervoor geformuleerde doelstellingen en bijbehorende prestaties hangen hiermee samen.
Deze middelen, een bedrag van totaal € 2.000.000, zijn namelijk gespreid in de periode 2007 tot en met 2009 beschikbaar gesteld, waarbij deze middelen vervolgens zijn doorgestort naar een speciale bestemmingsreserve Dienstverlening. Uit deze reserve worden vervolgens in de beleidsperiode de verschillende activiteiten bekostigd.
Eind 2009 bedroeg het saldo van deze bestemmingsreserve Dienstverlening € 913.000. In 2010 is in dit kader een bedrag van € 303.000 besteed aan diverse verbeteracties. Het beschikbare saldo van de bestemmingsreserve Dienstverlening bedroeg inclusief bespaarde rente eind 2010 € 604.000.
Dit bedrag is dus nog de komende periode beschikbaar om het programma dienstverlening van de gemeente op een afdoende wijze te kunnen uitvoeren.
De oorspronkelijke uitvoeringsperiode van dit verbeterprogramma was voorzien voor de jaren 2007 tot en met 2010. Conform de afspraken in de nieuwe financiële verordening over incidentele middelen wordt voorgesteld om het saldo van € 604.000 over te boeken naar de nieuwe reserve Budgetoverheveling.

Programma Politiek bestuur (9)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Bestuur en Middelen	Burgemeester Ferd J.M. Crone	L. van Santen

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
Vernieuwen samenwerking met provincie en gemeenten stadsregio Leeuwarden	Middels een convenant is de samenwerkingsagenda Leeuwarden - Provincie opgesteld, waarin 5 projecten zijn opgenomen. *(zie ook paragraaf 2.1.1)*
Versterken van burgerparticipatie	Het jaar 2010 was een bijzonder jaar vanwege de gemeenteraadsverkiezingen. Er is sterk ingezet op een aansprekende communicatiecampagne voor deze verkiezingen. Een aparte website, een stemwijzer, publicaties in het huis-aan-huis blad, een aparte verkiezingsbijlage, verkiezingsmarkten, stadsdebatten, lijsttrekkersdebat, filmpje, busreclame, verkiezingsborden. Het is daarom des te teleurstellender dat het opkomstpercentage is blijven steken op 50.6%. In de evaluatie naderhand is geconcludeerd dat de geënquêteerde raadsleden en andere betrokkenen zich op hoofdlijnen positief hebben uitgelaten over de communicatie-inzet. Een goede analyse van dit tegenvallende opkomstpercentage is niet te geven. Het enige dat opvalt is, dat het blijkbaar een landelijke trend is. In het kader van de raadsbehandeling van de Programmabegroting 2011 - 2014 is een hoorzitting georganiseerd omdat de omvangrijke bezuinigingen die hierin opgenomen zijn, veel burgers en organisaties treffen. Op deze avond hebben veel burgers de kans genomen om in te spreken bij de vergadering van de raad. Blijkbaar voelen burgers zich wèl betrokken als ze rechtstreeks in hun persoonlijk belang getroffen worden. Dan weet men de weg naar de gemeenteraad ook goed te vinden.

Successen

1. Organisatie VNG congres
2. Hoorzitting bij de behandeling van de Programmabegroting 2011.
3. Politieke Duurzaamheidmarkt in de binnenstad

Verbeterpunten

Meer rekening houden met de verschillende doelgroepen, burgerschapstijlen bij communicatie.
In het Collegeprogramma is een passage opgenomen over burgerschap, waarin aangegeven is dat eigen verantwoordelijkheid en minder leunen op de gemeente als uitgangspunt zijn opgenomen. Er is een ambtelijke werkgroep ingesteld, die met voorstellen komt voor de invulling van 'burgerschap'. Communicatie naar en met burgers maakt daar onderdeel van uit.

Eindconclusie

Burgerparticipatie blijft hoog in het vaandel staan ondanks de tegenvallende resultaten. Er worden landelijk veel onderzoeken verricht naar het nut, noodzaak, effecten en methoden van het betrekken van burgers bij het gemeentelijk beleid. De gemeente blijft zich onverminderd inzetten vorm en inhoud aan burgerparticipatie te geven.

Wat wilden we bereiken?

Strategisch algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Een transparant, effectief en samenwerkend bestuur	Goede volksvertegenwoordiging	A. Goed functioneren van raad en raadsleden. B. Een goede publieke verantwoording. C. Betrokkenheid van de burgers bij het ontwikkelen van beleid.
	Helder en consistent beleid	D. Leesbare en toegankelijke beleidsuitgangspunten (kaderbrief, programmabegroting, jaarstukken en beleidsnota's). E. Een goed geïnformeerde raad en college.
	Versterking positie Leeuwarden	F. In "de atlas voor gemeenten" en in het Elsevier-onderzoek "de beste gemeente" scoort Leeuwarden goed.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting 2007	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Goede volksvertegenwoordiging						
A Goed functioneren van raad en raadsleden. *Indicator:*						
• Goede kwaliteit van besluitvorming (daarbij inbegrepen de vergaderingen):	(2008)					
a. vergaderingen	6.5[22]	**Nvt**	7.2		7,5	7,7
b. besluitvorming	6.5	**Nvt**	7.2		7.5	7.7
(rapportcijfer via burgervisitatiecommissie)						
• Toegankelijkheid van raad en raadsleden (rapportcijfer via burgervisitatiecommissie)		**Nvt**	7.2		7.5	7.7
B Een goede publieke verantwoording. Indicator:						
• Opkomst gemeenteraad verkiezingen	(2006)					
○ Absoluut percentage (2002: 56.23%)	56,78%	**50.6%**	60%	-10,1%		
○ Relatief percentage t.o.v. de G30	+4,6%	**-2.9%**	≥ 5%	-6,6%		
• Oordeel burger over juistheid, en volledigheid van gemeentelijke informatie			5,4		5,7	6,0
• Oordeel burger over de tijdigheid van gemeentelijke informatie		**21%**[23]				
• Oordeel van de burger over de toegankelijkheid van de gemeentelijke informatie		**25%**[24]				
C Betrokkenheid van de burgers bij het ontwikkelen van beleid. *Indicator*	(2007)					
• Percentage burgers, dat vindt dat hij tijdig wordt betrokken bij het ontwikkelen van beleid	19%[25]	**57%**	60%	-3%		65%
• Percentage burgers, dat vindt dat hij invloed kan uitoefenen op het beleid	(2007) 54 %	**53%**	70%	-20%		75%

22 Als indicator wordt uitsluitend rapportcijfer van de BVC gebruikt en niet langer de waardering door de raad zelf. De waardering van de BVC heeft in 2010 echter niet plaatsgevonden.

23 Bron: Gemeente-enquête 2009, uitgevoerd in december 2009. 21% is positief, 25%neutraal, 37% geen mening en 17% negatief.

24 Bron: Gemeente-enquête 2009, uitgevoerd in december 2009. 25% is positief, 25%neutraal, 33% geen mening en 17% negatief.

25 In 2008 was de realisatie eveneens 19%. Via een kwalitatief onderzoek zal worden achterhaald waarom de realisatie zo laag is. De ambitie van een score van 60% wordt vooralsnog gehandhaafd. De meting vindt eens in de twee jaar plaats.

Heldere en consistent beleid							
D	Leesbare en toegankelijke beleidsuitgangspunten (kaderbrief, programmabegroting, jaarstukken en beleidsnota's).						
	Indicator:						
	• Het percentage raadsleden dat de	(2003)					
	○ Aanbiedingsbrief;	-	**85%**	65%		67%	69%
	○ Programmabegroting: *realisatie 2007: 70%*	61% (2007)	**87%**	81%		82%	82%
	○ Jaarstukken	74%	**75%**	87%		88%	88%
	als helder en consistent typeert.						
	• De waardering door de burgervisitatiecommissie van de vergaderstukken uitgedrukt in een cijfer op een schaal van 1 – 10		**vervalt**	7,0		7,3	7,6
	• Het percentage raadsleden dat van mening is dat, op basis van beleidsnota's, zijn kaderstellende en controlerende rol voldoende tot goed kan uitvoeren.	(2009) Moet nog plaats vinden	**68%**	75%		80%	85%
E	Een goed geïnformeerde raad en een goed informerend college.						
	Indicator:						
	• Het percentage raadsleden dat de ontvangen informatie als voldoende en bruikbaar beschouwt.	*85%*	**vervalt**	85%		86%	88%
	• Het percentage raadsvragen dat binnen de afhandelingtermijn wordt beantwoord.	*(2007) 25%*	**vervalt**	60%		65%	70%
Versterking positie Leeuwarden							
F	In landelijke onderzoeken scoort Leeuwarden goed op het onderdeel sterkte positie van Leeuwarden.						
	Indicator:	(2008)					
	• Positie van Leeuwarden op de schaal van 1 tot 50 (in de Atlas voor gemeenten worden 50 steden op 40 punten met elkaar vergeleken.	31	**29**	30	-1	29	27
	• Positie van Leeuwarden op de schaal van 1 tot 68 van Noord Nederlandse gemeenten (in het Elsevier- onderzoek "De beste gemeente" wordt Leeuwarden op diverse onderdelen vergeleken met alle andere gemeenten)[26]	4 (2009)	**4**	3	+1	3	3

26 Ten behoeve van een meer valide vergelijking wordt Leeuwarden vergeleken met 66 gemeenten uit de Noord Nederlandse provincies Friesland, Groningen en Drenthe.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Goede volksvertegenwoordiging						
• Opzetten nieuwe website	x	+				A, B, D
• Verkiezingen en collegeonderhandelingen	x	+				A, B, D
• Uitvoeren besluiten n.a.v. rapportage burgervisitatie commissie	x	+				C
• Lokale tv optimaal benutten voor gemeentelijke raadsinformatie	x	+				A, B, C
• Analyse van lage waardering burgerparticipatie	x	-				C
Helder en consistent beleid						
• Relatie tussen conclusies jaarstukken en richtinggevend debat versterken	x	+				D, E,
• Eenmaal per twee jaar kwaliteitsonderzoek Lokale Rekenkamer BV naar inzet en gebruik van programmabegroting en jaarstukken		Nvt	x		x	A, B, D, E
Versterking positie Leeuwarden						
• Voorbereiding vernieuwde samenwerking met provincie	x	+				F
• Samenwerken binnen de regio, Nederland en Europa	x	+	x	x	x	F

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Goede volksvertegenwoordiging		
• Tijdig betrekken van de burger bij plan- en beleidsvoorbereiding door middel van doelgroepgerichte communicatie	+	B, C
• De burger informeren over het werk van de gemeenteraad (persberichten, internet, stadsposters)	+	A, B, D
• Houden van een periodieke meting naar de kwaliteit van het bestuur	+	A t/m F
• Het organiseren en afleggen van werkbezoeken	+	A
• Het optimaliseren van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de communicatie tussen burger en raad	+	B
• Duidelijk en begrijpelijk communiceren naar de burger over wat de raad wil en wat gedaan is	+	B
• Het vergroten van bekendheid van de raad bij burgers	+	B
• Scholen en trainen van raadsleden	+	A, B, E
• Het ondersteunen van de raad	+	A, B, D, E
Helder en consistent beleid		
• Kwaliteit producten P&C cyclus verder verbeteren	+	D, E
• Aansturen van de accountant	+	D, E, G
• Het laten uitvoeren van rekenkameronderzoek	+	G
• Monitoren uitvoering Collegeprogramma	+	D
• Het verbeteren en maken van de Programmabegroting en de Jaarstukken	+	D,E
• Het maken en verbeteren van de Aanbiedingsbrief/Informatiepakket	+	C, D,E

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
• Het maken van een publiekgerichte verantwoording van beleid	+/-	B,E
• Het verbeteren van programmatisch werken	+	D
Versterking positie Leeuwarden		
• Goede, beleidsmatige coördinatie Grote Steden Beleid	+	G
• Goede, beleidsmatige coördinatie Stadsconvenant	+	G
• Deelname, ondersteuning bestuurders, Stadsregio Leeuwarden (BOSL), Gebiedsplatform Midden Fryslân, Westergozone en Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	+	D, G
• City marketing	+	D, G
• De implementatie en borging van de inhoud en onderliggende filosofie van de Stadsvisie en andere relevante ontwikkelingskaders	+	D, F, G
• Aangaan van samenwerking/betrekkingen met één of enkele steden binnen Europa, mede om in aanmerking te komen voor meer subsidiemogelijkheden	+	G

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Vernieuwen samenwerking met provincie en gemeenten Stadsregio Leeuwarden	+	
• Versterken van burgerparticipatie	+	

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
• Organisatie VNG congres	+	
• Communicatiebudget raad	+	
• Ombuiging griffie-werkplektarief	+	

Analyse en toelichting

Goede volksvertegenwoordiging	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Opkomst bij gemeenteraadsverkiezing*	De opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen was toch weer lager dan verwacht. Ook net iets lager (-1,6%) dan de gemiddelde opkomst in G30-steden. De steeds lagere opkomst is een landelijke trend, daar is Leeuwarden dus niet uniek in.
Betrokkenheid burgers bij ontwikkelen beleid (C)	Burgers zijn in 2010 nog beter vroegtijdig betrokken bij het ontwikkelen van beleid en plannen. Voorbeelden hiervan zijn: • Reacties tijdens informatie- en inspraakavonden werden zorgvuldig behandeld en leidden bijvoorbeeld tot aanpassing van de plannen (Zuidlanden). • Overleg met de cliëntenraad werk en inkomen over nieuwe lokale regelgeving over participatie, inburgering en educatie leidde tot toezeggingen. • Bewoners werden met informatiebijeenkomsten, rondvaart, paneldiscussie en presentatie in het wijkpanel MTV betrokken bij de Dokkumer Ee visie. Inspraak leidde ertoe dat in de visie uiteindelijk meer aandacht is besteed aan recreatieve voorzieningen. • Met vertegenwoordigers van het overgrote deel van de 22 wijkpanels en alle 5 dorpsbelangen uit Leeuwarden is gezocht naar een invulling van de bezuinigingsopgave van 150.000 euro. De wensen van de panels zijn verwerkt in het uiteindelijke voorstel.

	Minpunt blijft dat desondanks de helft van de bevolking in zijn algemeenheid nog steeds vindt geen invloed te kunnen uitoefenen op het beleid. In 2011 wordt gekeken of hier iets aan te doen is.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties(i) *Analyse van lage waardering burgerparticipatie*	Er heeft geen analyse van de lage waardering van burgerparticipatie plaatsgevonden, omdat er geen goede methode is gevonden.
Nieuw beleid/ombuiging (afwijking)	Over 2010 is het raadscommunicatiebudget structureel gemaakt, waar het voorheen incidenteel was. Er is geen sprake van verhoging van het budget. Er is dus in die zin ook geen extra taken of activiteiten voor uitgevoerd. Wel is er een tegenvaller gemeld als gevolg van de extra uitgaven in verband met de verkiezingen en de lasten ten gevolge van de communicatiecampagne. Tegenover het structureel maken van het communicatiebudget van de raad, staat een bezuiniging van het werkplektarief. Dat wil zeggen dat raadsleden geen laptop meer via de gemeente ontvangen, dit levert een directe bezuiniging op van 30.000 euro. Omdat er ook geen ondersteuning meer wordt geleverd in de zin van ondersteuning, onderhoud, software, bedrijfsvoering en dergelijke, zal er ook op termijn nog een bezuiniging mogelijk zijn, die is nu nog niet ingeboekt
Overige toelichting *Burgerschap*	Naast betrokkenheid bij beleidsontwikkeling heeft het accent in 2010 vooral ook gelegen op burgerschap: meepraten over en meedoen in de wijk, een actievere rol van bewoners in het oplossen van problemen en wederzijds begrip. Dit onderwerp is in 2010 veelvuldig in de organisatie en politiek besproken. Met bijvoorbeeld plannen voor de Vrijheidswijk en Mondriaanbuurt (De jeugd maakt de toekomst) heeft burgerschap ook daadwerkelijk invulling gekregen. Een ambtelijke werkgroep werkt het begrip in 2011 nog verder uit naar praktische uitvoering.
Helder en consistent beleid	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Speerpunten *Het maken van een publiekgerichte verantwoording van beleid (s)*	Over 2010 verschijnt geen burgerjaarverslag zoals de afgelopen jaren het geval was. In plaats daarvan verschijnt een publiekgerichte samenvatting van de Jaarstukken en wordt in de verantwoording over de programma's Politiek bestuur en Publieke Dienstverlening respectievelijk dieper ingegaan op burgerparticipatie en op de afdoening van klachten van burgers.
Overige toelichting *Leesbare en toegankelijke beleidsuitgangspunten (kaderbrief, programmabegroting, jaarstukken en beleidsnota's)*	Een veel gemaakte opmerking door de raadsleden is dat men van mening is dat in veel gevallen het maatschappelijk effect niet meetbaar is en veel doelen niet smart geformuleerd zijn. De relatie tussen de inzet en de prestatie wordt daardoor onduidelijk en in veel gevallen indirect. Voorts vindt men dat de vertaling van beleid in financiën beter kan, in de zin van transparanter. Dan kunnen kaders en keuzes beter onderbouwd gemaakt worden.
Versterking positie Leeuwarden	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Overige toelichting Samenwerking	Samenwerken binnen de regio, Nederland en Europa wordt vormgegeven door samenwerking in SNN en G32. Daarnaast wordt er structureel invulling aan gegeven via bezoek aan Klaipeda, Litouwen. Ook wordt geparticipeerd in Europees Interreg. c project CLIQ. Daarnaast via deelname aan het netwerk Eurotown.
VNG Congres	In 2010 heeft het VNG Congres succesvol in Leeuwarden plaatsgevonden.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
071	Gemeenteraad	5		-33	-28	38	**10**
072	College van B&W	-146	0	-103	-249	334	**85**
		-141	**0**	**-137**	**-277**	**372**	**95**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	4.307	6	4.389	8.702	393	-8.308
B	Begroting 2010 na wijziging :	4.426	6	4.489	8.921	700	-8.221
C	Rekening 2010 :	4.566	6	4.626	9.198	1.072	-8.126
	Resultaat B-C	**-141**	**0**	**-137**	**-277**	**372**	**95**

x € 1.000

Analyse van het resultaat van het programma:	Apparaats kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
Gemeenteraad			-33	-33	38	**5**
College van B&W			-103	-103	334	**231**
- niet relevante posten:	-141					**-141**
Totaal	**-141**		**-137**	**-137**	**372**	**95**

Analyse en toelichting

Programma Politiek bestuur

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Beleidsproduct *College van B&W*	De wachtgeldvoorziening voormalig bestuurders is aangevuld met een bedrag van € 135.000 omdat het herintreden van voormalig bestuurders op de arbeidsmarkt trager verloopt dan verondersteld. De contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen voor (gewezen) wethouders is lager dan de stand van de betreffende voorziening. Daarom kan de voorziening met € 300.000 worden afgeroomd ten gunste van de exploitatie. Tot een bedrag van € 51.000 is er een meevaller ontstaan op de salariskosten van B&W, voornamelijk als gevolg van de daling van het aantal wethouders van 5 naar 4 in de loop van 2010. Diverse oorzaken hebben in totaliteit geleid tot een voordeel van € 19.000.

Programma Veiligheid, openbare orde, handhaving (10)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Bestuur en Middelen	Burgemeester Ferd J.M. Crone	S. Tolsma

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
• Samenwerking met de Brandweer van gemeente Boarnsterhim	Met ingang van 1 juli 2010 wordt de samenwerkingovereenkomst tussen de gemeente Leeuwarden en gemeente Boarnsterhim uitgevoerd. Hierin is de uitvoering van de brandweerzorg in de gemeente Boarnsterhim geregeld. De brandweerzorg in Boarnsterhim wordt formeel uitgevoerd door de commandant van het samenwerkingsverband Midden Fryslân.
• Het structureel evalueren van grote of anderszins belangrijke inzetten van de brandweer	In 2010 vindt de evaluatie van incidenten maandelijks plaats. Leerpunten uit de evaluaties hebben geleid tot het uitvoeren van verbeterpunten in repressieve procedures
• Uitvoeren kadernota IV 2010-2014	Alle voorgenomen activiteiten en projecten zijn in uitvoering genomen in 2010.
Speerpunten:	
Aanpak Jeugdoverlast	Aanpak is geïntensiveerd in 2010 met de inzet van de straatcoaches en uitbreiding Taskforce jeugdoverlast. Ook is de aanpak in het veiligheidshuis geïntensiveerd.
Aanpak voetbalvandalisme	Alle voorgenomen maatregelen zijn uitgevoerd (o.a. flex camera's en inzet fan coaches) met als resultaat geen voetbaloverlast in 2010.
Aanpak georganiseerde misdaad	In 2010 zijn voorbereidingen getroffen om problemen rondom (illegale) kamerverhuur en malafide vastgoedeigenaren aan te pakken. Er is een projectplan opgesteld. Verdere uitvoering vindt plaats in 2011 en 2012. In de Vlietzone zijn panden waar meldingen over waren al in 2010 in beeld gebracht en acties uitgezet (toezicht en handhaving).

Successen

1. De inzet van straatcoaches. Hiermee is een nieuwe manier gevonden om de jeugdoverlast op straat grondiger en steviger aan te pakken. In de laatste maanden van 2010 zien we een kentering in het aantal jeugdgroepen op straat en in de politiejaarcijfers zien we een afname van de jeugdoverlast (incidenten). In het veiligheidshuis wordt wekelijks een jeugdbriefing gehouden.
2. Het afgelopen jaar zijn er (vrijwel) geen incidenten geweest rondom voetbalwedstrijden van sc Cambuur.
3. De aanpak van veelplegers is zo succesvol dat er nog maar een kleine 60 overblijven van de lijst. In 2011 wordt de categorie aangevuld met een nieuwe categorie veelplegers.
4. Eind 2010 is na een intensief integraal proces de kadernota Bijzondere wetten door het college ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. Na vaststelling in 2011 wordt de uitvoering ter hand genomen.
5. Persoonsgerichte aanpak veiligheidshuis: naast de dagelijkse briefings, worden personen besproken in de casusoverleggen en zorgoverleggen die het hele jaar door hebben plaatsgevonden.
6. Samenwerking met Brandweer Boarnsterhim.
7. Advisering Brandweer in proactieve fase bestemmingsplannen Haak om Leeuwarden en Drachtsterplein.
8. Incidentevaluatie Brandweer.

Verbeterpunten

1. de gemeentelijke wijkgerichte aanpak veiligheid moet worden geïntegreerd (en daarmee geborgd) in de reguliere wijkaanpak. Nu worden ad hoc activiteiten ingezet daar waar dat nodig is. In het ISV programma dat in 2011 start neemt veiligheid een (prominente) plaats in binnen een samenhangend pakket aan maatregelen.
2. Het heeft vrij lang geduurd voor het toezicht- en handhavingmodel voor de binnenstad kon worden toegepast. Met de vaststelling van het nieuwe handhavingsarrangement eind 2010 is dit probleem in 2011 ondervangen. Gezamenlijke briefings zijn gestart.
3. De integrale aanpak van het Weazegebied is voortvarend ter hand genomen, maar de overlast blijft. Er wordt samen met politie en Openbaar Ministerie gezocht naar mogelijkheden om veroorzakers van de (drugs) overlast langer van de straat te houden.
4. De gebiedsgerichte aanpak binnen het veiligheidshuis is in 2010 incidenteel uitgewerkt. In 2011 krijgt dit een structureel karakter.

Eindconclusie

We kunnen terugkijken op een goed veiligheidsjaar. De jeugd- en voetbaloverlast is teruggedrongen. Wat nog zorgen baart is de drugsgerelateerde problematiek met de concentratie in het Weaze gebied. We hebben in 2010 talloze bestuurlijke en fysieke maatregelen genomen (gebiedsverbod, individueel verblijfsverbod, samenscholingsverbod etcetera), maar de overlast duurt onverminderd voort. In de laatste maanden van 2010 is samen met politie Leeuwarden en het openbaar Ministerie een plan van aanpak ontwikkeld. Daarbij worden (onder bepaalde) voorwaarden 'verdachten' van een delict langer vastgehouden en bovendien komen ze eerder in aanmerking voor de nieuwe veelplegeraanpak.

Alle genomen maatregelen en activiteiten zijn merendeels gefinancierd met rijksmiddelen veiligheid. Deze middelen (€ 739.000,- per jaar) zijn in 2011 nog beschikbaar, maar vallen weg per 2012. Dit betekent een verarming van het veiligheidsbeleid.

In het voorjaar van 2011 wordt een inventarisatie gemaakt met de diensten Welzijn en Stadsontwikkeling en met politie, team Leeuwarden. Doel van deze inventarisatie is het stellen van prioriteiten en onderzoeken welke maatregelen kunnen vervallen (project gereed of doelstelling bereikt) of uit reguliere middelen kunnen worden gedekt. Eind maart is deze inventarisatie klaar. Aangezien we nog in 2012 en 2013 over extra door de raad beschikbaar gestelde middelen beschikken (€ 300.000,- per jaar) lopen belangrijke zaken als het Meldpunt Overlast en het Veiligheidshuis nog geen direct gevaar. Toch staat wel vast dat succesvolle activiteiten zullen vervallen. De inventarisatie en prioriteitstelling zullen in 2011 aan de raad worden voorgelegd ter bespreking.

Wat wilden we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen[27]	Subdoelstellingen
Een veilig Leeuwarden	**1.Veiligheid en openbare orde** • Minder veelplegers en minder door hen veroorzaakte kleine criminaliteit (MOP,). • Aanpak van huiselijk geweld, leidend tot een vermindering van (de herhaling van) huiselijk geweld. (MOP). • Minder overlast zowel in de openbare ruimte als in woningen veroorzaakt door personen (waaronder jongeren, dak- en thuislozen, verslaafden) (MOP). • Minder criminaliteit en overlast (o.a. door minderjarigen) in de risicogebieden en de woonomgeving (MOP).	A. Daling van het aantal veelplegers. B. Vermindering overlast in de eigen woonomgeving door drugs, alcohol e.d. C. Minder overlast door jongeren en jeugdgroepen (MOP). D. Veilige wijken. E. Vermindering criminaliteit en recidive onder delinquente jongvolwassenen, waaronder Antillianen en Marokkanen F. Lagere criminaliteit en uitval.
	2. Brandweer • Goede brandweerzorg en hulpverlening voor de bewoners en bezoekers van de gemeente Leeuwarden • Het voorkomen van incidenten	G. Het redden van levens, beperkte schade bij brand en een grotere overlevingskans bij (water)ongevallen. H. Bewustzijn van brandveiligheid en de veiligheid bij andere gevaarlijke situaties.

27 Aanpak van het huiselijk geweld, leidend tot een vermindering van (de herhaling van) huiselijk geweld(MOP): zie programma Zorg en Opvang van de dienst Welzijn

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Veiligheid en openbare orde						
A Verdere daling van het aantal veelplegers (Stedenbeleid)						
Indicator:25% vermindering vanaf 2002	Woning					
• Percentage waarmee de kleine criminaliteit veroorzaakt door veelplegers daalt (totaal woning- en auto-inbraken)	711 Auto 804	**682** **293**	25%	4% 64%	25%	25%
• Het percentage minderjarige veelplegers dat meer dan een jaar niet meer recidiveert.		**75%**[28]	45%			
• Het percentage volwassen veelplegers dat meer dan een jaar niet meer recidiveert	34%	**33%**				
• Het percentage volwassen overlastgevende en ordeverstorende veelplegers waarvoor een zogenaamde VAV-traject wordt aangeboden ten opzichte van het totale aantal geregistreerde volwassen overlastgevende en ordeverstorende veelplegers		**69%**[29]	35%	34%	45%	45%
B Vermindering overlast en verloedering in de eigen woonomgeving door drugs, alcohol e.d.						
Indicator: 25% vermindering vanaf 2002						
• Het percentage van de bevolking op wijkniveau dat aangeeft de afgelopen 12 maanden in de eigen woonomgeving overlast te hebben ervaren van drugsgebruikers, drugsdealers, alcoholisten en/of 'enge' mensen (cijfers in 2009 en 2011, 2010 geen meting						
• Vrijheidswijk	17[30]	**17%**	30%	nvt	30%	30%
• Heechterp/Schieringen	8/11%	**8/11%**		nvt		
• Mondriaanbuurt (Bilgaard)	11%	**11%**				
• ISV prioritaire gebieden, :						
Vliet	17%	**17%**	30%	nvt	30%	30%
Oldegalileën/Bloemenbuurt	14%	**14%**		nvt		
Tj. Hiddes/Cambuursterhoek	11%	**11%**		nvt		
Nylan	6%	**6%**		nvt		
• Binnenstad	42%	**42%**		nvt		

28 2010 is tevens het jaar van de nulmeting

29 2010 is tevens het jaar van de nulmeting

30 De veiligheidsmonitor wordt eens per twee jaar gehouden en niet in 2010, vandaar dat de belevingscijfers gelijk zijn aan vorig jaar

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
C	Minder overlast door jongeren en jeugdgroepen (Stedenbeleid) alsmede de aanpak voetbal hooligans *Indicator: 25% vermindering vanaf 2002* (cijfers alleen beschikbaar in 2009 en 2011)	16%	**16%**[31]	11%	nvt	11%	11%
	• Het percentage van de Leeuwarder bevolking dat aangeeft de afgelopen 12 maanden in de eigen woonomgeving regelmatig en vaak overlast te hebben ervaren van rondhangende jongeren						
	• Het percentage vermindering politie-inzet bij thuiswedstrijden van sc Cambuur	2009-2010: 4528	**4528 uur**	10%	nvt	10%	10%
D	Veilige wijken. • Veiligheidsindex (monitor) (monitor: de gemiddelde veiligheidsituatie uitgedrukt in rapportcijfer)	6,71	**7.35**	7,2	0.64	7,2	7,2
	Indicator: • De cijfers van de door Leeuwarden ontwikkelde veiligheidsindex, een door de gemeente in samenwerking met het rijk ontwikkelde indicator (indeling wijken in rood, geel, blauw en groen).						
	• Rood:	2	**1**	o.b.v.	-1	O.b.v.	o.b.v
	• Geel:	7	**2**	ana-	-5	ana-	ana-
	• Blauw	11	**12**	lyse	+1	lyse	lyse
	• Groen:	7	**12**	2010	+5[32]	2011	2012
E	Vermindering criminaliteit en recidive onder delinquente jongvolwassenen, waaronder Antillianen (Stedenbeleid) *Indicator:*						
	• Het percentage Antilliaanse en Marokkaanse jongeren dat in een traject zit en deze succesvol afrond	20 tra-jecten	**50 personen, 39 trajecten = 78%**	60%	82%	60%	60%
Brandweer							
F	Het redden van levens, beperkte schade bij brand en een grotere overlevingskans bij (water)ongevallen Indicator:	(2004)					
	• Het voldoen aan de norm met betrekking tot de genormeerde opkomsttijden.	100%[33]	**100%**	100%	-	100%	100%
	• Het voldoen aan de Leidraad Oefenen.	-	**100%**	100%	-	100%	100%

31 De belevingsenquête veiligheidsmonitor is in 2010 niet afgenomen, cijfers is dus gelijk aan 2009.

32 De groei van het aantal blauwe en groene wijken gaat ten gunste van de afname van de rode en gele wijken en is dus positief. De wijkveiligheidsindex is in 2010 alleen aangepast vwb de politiecijfers omdat de veiligheidsmonitor niet is afgenomen in 2010.

33 Nulmeting voor alle indicatoren brandweer is 2004

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
G	Bewustzijn van veiligheid en de veiligheid bij andere gevaarlijke situaties						
	Indicatoren:						
	geven van voorlichting over brandveiligheid:	(2004)					
	• aantal scholen (per school 1 groep);	30	**90**	30	60	30	30
	• aantal maatschappelijke groeperingen;	15	**15**	15	-	15	15
	• het organiseren van bewonersbijeenkomsten na grote incidenten	100%	**nvt**	100%	-	100%	100%

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Veiligheid en openbare orde						
• Veiligheidshuis	x	x	x			E
• Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit	x	x	x			D
Brandweer						
• Brandweer Leeuwarden heeft uiterlijk 1 januari 2011 het aantal loze meldingen (peiljaar 2008) met 20% teruggedrongen.	x	**+/-**				F
• Voorbereiding en uitvoering besluit regionalisering Brandweer		**+**	x			F
• Brandweer Leeuwarden stelt een aanvalsplan Vliegbasis op.	x	**+**				F

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Veiligheid en openbare orde		
Alle minderjarige veelplegers (100%) komen in traject. (MOP)		
• Jaarlijks worden 30 meerderjarige veelplegers in de stelselmatige daderaanpak opgenomen. (Stedenbeleid)	**+**	A, B
• Jaarlijks wordt aan 30 meerderjarige veelplegers een resocialisatietraject aangeboden. (Stedenbeleid)	**+**	A, B
• Realisatie van een sluitende opvang en hulpverlening, gericht op overlastgevende personen (Stedenbeleid).	**+**	A, B
• Jaarlijks wordt aan 30 Vav-veelplegers een resocialisatietraject aangeboden. Dat betreft 45 % van het totale aantal overlastgevende en ordeverstorende veelplegers. (Stedenbeleid)	**+**	A, B
• Jaarlijks worden alle jeugdgroepen in kaart gebracht (al vastgesteld politiebeleid) en wordt op elke groep een plan van aanpak ontwikkeld en uitgevoerd. Er zijn thans 12 jeugdgroepen. (Stedenbeleid)	**+**	B, C
• Er wordt een plan van aanpak gemaakt voor de wijk(en) met de code rood en in de wijken met code geel worden activiteiten opgezet en uitgevoerd binnen het jaaractieprogramma integrale veiligheid. Als gevolg van de maatregelen krijgen de wijken die nu de code rood hebben, de code geel. De wijken met code geel gaan naar code blauw. (Stedenbeleid)	**+**	D

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
• Surveillance door Stadstoezicht in Binnenstad, Stationsgebied, Woonwijken en Buitengebieden, Surveillance in de woonwijken vindt bij voorkeur plaats in de actiewijken: Mondriaanbuurt, Vrijheidswijk en Heechterp/Schieringen.	+	A t/m E
• Toezicht door Stadswachten in de Binnenstad van Leeuwarden	+	A t/m E
• Uitvoering gemeentelijke taak betreffende 'Gevonden Voorwerpen' (stadswachten)	+	A t/m E
• Jaarlijks worden 20 Antilliaanse en Marokkaanse jongeren in intensief traject opgenomen (Stedenbeleid)	+	B, E
Brandweer		
• In alle gevallen (100 %) tweezijdig aanrijden naar incidenten in overeenstemming met de in de uitrukprocedure tweezijdig aanrijden benoemde situaties.	+	F
• Geven van voorlichting over brandveiligheid aan 30 scholen en 15 groepen.	+	G
• Het opgeleid en (realistisch) geoefend houden van het repressieve personeel in overeenstemming met de daarvoor gestelde eisen in Kwaliteit Brandweerpersoneel en de Leidraad Oefenen.	+	F
• Het operationeel houden van het brandweermaterieel.	+	F
• Het introduceren en in stand houden van het loopbaanbeleid, aanstellingskeuring en Periodiek Preventief Medisch Onderzoek (PPMO).	+/-	F
• Het uitvoering geven aan het loopbaanbeleid.	+	F
• Toepassen van het evaluatiesysteem na grote incidenten.	+	G

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Samenwerking met de Brandweer van gemeente Boarnsterhim.	+	
• Het structureel evalueren van grote of anderszins belangrijke inzetten van de brandweer.	+	
• Uitvoeren kadernota IV 2010-2014	+	

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
(I-02) Continueren inzet integrale veiligheid + extra maatregelen (i)	+	
(C-03) Cameratoezicht (i)	+	

Analyse en toelichting

Veiligheid en openbare orde	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking)	1. Het aantal veelplegers is afgelopen jaar fors gedaald, meer dan verwacht. 2. de jeugdoverlast is in de laatste vier maanden voor het eerste sinds jaren gedaald. Ook het aantal overlastgevende jeugdgroepen is afgenomen. 3. De drugsoverlast in wijken is nog steeds (te) hoog. Vooral de binnenstad scoort erg laag (politiecijfers) 4. 2010 is de nulmeting voor de politie-inzet bij voetbalwedstrijden. Door 2 risicowedstrijden viel de inzet in 2009-2010 hoog uit. De verwachting is de politie inzet over het lopende seizoen veel lager zal uitvallen. Overigens zijn er vrijwel geen incidenten geweest bij het voetbal 5. Er zijn fors meer Antillianen in trajecten opgenomen. Dit wordt mede veroorzaakt omdat we in het veiligheidshuis met enige drang en dwang intensieve gezin coaching opleggen, waardoor weigeren om aan een traject

	mee te doen niet of nauwelijks meer aan de orde is. 6. De woninginbraken zijn gestegen in 2010. Dit is mede veroorzaakt omdat een groot aantal kelderboxen is open gebroken. De inbraken worden niet alleen door Leeuwarders uitgevoerd, maar ook door personen uit de rest van Nederland en uit het Oostblok. Een woning inbraakteam van politie is ingezet om deze toename te doen afnemen.
Overige toelichting	De wijkveiligheidsindex laat een stabilisatie zien t.o.v. vorig jaar. (0.07 punt lager). Dit jaar heeft geen enquête plaatsgevonden. Dit betekent dat de verschuivingen in de index veroorzaakt zijn door de politiecijfers incidenten. Ook is de indicator "schoon, heel en veilig" uitgebreid, wat resulteert in een lager cijfer.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking)	1. Extra inzet straatwerkers vanuit Verslavingszorg en realisatie casusoverleggen in veiligheidshuis. Hier betaalt gemeente volop aan mee. Dit resulteert in behandeling volgende zaken en uitvoering trajecten: Huiselijk Geweld 112 Huiselijk Geweld 18-23 4 Huiselijk Geweld + overlast 1 18-23 jarigen 7 Leerplicht 55 Overlast gevende personen 19 Zorg 9 Hooligans 16 Criminele en overlastgevende Antillianen 39 2. Inzet straatcoaches en interventiewerkers van Stichting Aanpak Overlast Leeuwarden (SAOL). En directe relatie naar Taskforce jeugdoverlast en veiligheidshuis. 3. De toename van incidenten drugsoverlast zijn deels te wijten aan de vele veegacties die politie afgelopen jaar heeft georganiseerd. Deels ook te wijten aan een verloederende buurt. In 2010 is een integraal plan van aanpak Weaze gemaakt en uitgevoerd. Eind 2010 is gestart met het opleggen van gebiedsverboden in het kader van de nieuwe wet MBVEO (voetbal/overlastwet)
Nieuw beleid (afwijking)	Continueren inzet integrale veiligheid en extra maatregelen. Er is door de raad extra budget ingezet vanwege de vermindering van de rijksbijdrage veiligheid in 2010. Met dit budget is het veiligheidshuis gefinancierd en maatregelen om de voetbalveiligheid te vergroten (inzet flexibele camera's, aanstellen van de fan coaches bij sc Cambuur in 2010 en 2011). Ook heeft het Meldpunt Overlast tijdelijke personele uitbreiding gehad om het grote aantal overlastzaken goed te verwerken. Dit is gelukt.
Brandweer	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Het organiseren van bewonersbijeenkomsten na grote incidenten (G)*	Deze prestatie is niet gerealiseerd omdat er zich geen groot incident heeft voorgedaan. De reden van het niet realiseren van deze prestatie is dat met de dienst Algemene Zaken, sector JVZ is afgesproken dat na grote incidenten het proces "nazorg" van het gemeentelijk rampenplan in werking treedt.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Brandweer Leeuwarden heeft uiterlijk 1 januari 2011 het aantal loze meldingen (peiljaar 2008) met 20 % teruggedrongen*	In het verleden werden alleen loze meldingen geteld waarop daadwerkelijk werd uitgerukt, dat waren in 2008 376 stuks, daarnaast is ruim 100 keer gealarmeerd waarvoor geen uitruk heeft plaatsgevonden. Dit gaf een totaal van ongeveer 480 loze meldingen. In 2009 waren dit 468 en in 2010 453. Ten opzichte van het peiljaar bedraagt de daling 6 %. In 2009 is Brandweer Leeuwarden begonnen met het project "terugdringen loze meldingen". Daarbij is gekozen om met de top 20 van de veroorzakers van loze meldingen in gesprek te gaan. Inmiddels zijn of worden maatregelen genomen bij SMO-Zienn, Achmea-Avéro en Palet. Het betreft hier verschillende panden van genoemde organisaties. Daarnaast zal in het kader van de aangepaste aansluitvoorwaarden op het OMS eind dit jaar een fors aantal abonnees worden afgesloten van het OMS. Momenteel wordt juridisch onderzocht welke mogelijkheden we hebben om op te treden tegen loze meldingen van particuliere alarmcentrales.
Overige toelichting *Voorbereiding en uitvoering besluit regionalisering brandweer*	De Wet Veiligheidsregio is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. Binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet dienden de gemeenten een keuze te maken om al dan niet de basisbrandweerzorg te regionaliseren. Binnen het samenwerkingsverband Midden Fryslân hebben de gemeenteraden van Boarnsterhim en Leeuwarden de gezamenlijke beleidslijn gehanteerd om de gemeentelijke brandweer vooralsnog in stand te houden.
Nieuwbouw brandweerkazerne	Nadat in 2009 het programma van eisen gereed is gekomen heeft in 2010 de architecten selectie plaatsgevonden. De verschillende werkgroepen binnen de dienst Brandweer hebben input geleverd voor het voorlopig en definitief ontwerp. Het project met betrekking tot de nieuwbouw van de brandweerkazerne verloopt volgens schema.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
020	Integraal veiligheidsbeleid	192		-18	174	22	**197**
021	Brandweer	-101	49	25	-26	46	**20**
022	Rampenbestrijding	-11		2	-9	9	**-0**
		80	**49**	**10**	**139**	**78**	**217**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	7.802	294	1.487	9.584	198	-9.386
B	Begroting 2010 na wijziging :	7.784	294	3.102	11.181	416	-10.765
C	Rekening 2010 :	7.704	245	3.093	11.042	493	-10.548
	Resultaat B-C	**80**	**49**	**10**	**139**	**78**	**217**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat:	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
	Ontvangen taakmutatie gem. fonds :						
	Vermindering overlast coffeeshop			-150	-150		**-150**
	Veiligheidsmiddelen			-448	-448		**-448**
							26
	- verrekeningen met reserves:						
	Ontvangen taakmutatie gem. fonds:						
	Overlast /verloedering coffeeshop			150	150		**150**
	Veiligheidsmiddelen			448	448		**448**
	- niet relevante posten:						
	apparaatskosten		80				**80**
	kapitaalslasten	49					**49**
Overig				10	10	78	**88**
	Totaal	**49**	**80**	**10**	**78**		**217**

Analyse en Toelichting

Programma Veiligheid, openbare orde en handhaving

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Toelichting	Als gevolg van uitstel van vervangingsinvesteringen is een voordeel ontstaan van € 49.000 op kapitaallasten. Het voordeel op apparaatskosten van € 80.000 heeft hoofdzakelijk de volgende oorzaken. Voor stadstoezicht en veiligheid zijn via REAX drie gesubsidieerde krachten van REAX ingezet waaraan geen salariskosten zijn verbonden en daarnaast is er een verschuiving van indirecte/productieve uren bij de brandweer. Het ministerie van BZK en WWI hebben voor de jaren 2010 en 2011 een bedrag beschikbaar gesteld via het gemeentefonds ter vermindering van overlast en verloedering gerelateerd aan coffeeshops. De gemeente Leeuwarden heeft eind 2010 hiervoor eenmalig via taakmutatie gemeentefonds een bedrag van € 150.000 ontvangen, naar verwachting zal dit bedrag in 2011 worden besteed en is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Bij de Turap 2010 d.d. 22 september 2010 is ten aanzien van de middelen die beschikbaar zijn voor het integrale veiligheidsbeleid een overschot gemeld van € 322.000. De besteding van dit bedrag is verantwoord in het actieprogramma veiligheid 2011 dat het college op 16 november 2010 heeft vastgesteld en op 13 december 2010 is besproken in de commissie Bestuur en Middelen.

Bij het bepalen van de hoogte van het overschot 2010 is in september 2010 geïnventariseerd welke activiteiten nog in dat jaar plaats zouden gaan vinden. Een aantal hiervan is niet in 2010 uitgevoerd/is goedkoper uitgevallen dan begroot, wat heeft geresulteerd in een hoger restantbudget 2010, te weten € 448.000. Dit bedrag wordt deels in 2011 uitgegeven aan activiteiten:

- die voor 2010 gepland stonden maar toen niet hebben plaatsgevonden;
- zoals opgenomen in het actieprogramma Veiligheid 2011.

Het bedrag van € 448.000 is bovenstaande redenen gestort in de reserve budgetoverheveling.

Overig € 88.000

In 2010 is voor een bedrag van € 64.000 aan inkomsten gerealiseerd uit samenwerking met de brandweer Boarnsterhim. De helft van dit bedrag is gestort in de reserve intergemeentelijke samenwerking. Omdat tijdens het opstellen van de begroting nog geen sprake was van samenwerking met de gemeente Boarnsterhim ontstaat als gevolg van de inkomsten een positieve bijdrage aan het resultaat van € 32.000.

Programma Sport (11)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Welzijn	Wethouder M. Florijn	Mw. F. Ytsma

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang
• Meer beweging ter bevordering van de gezondheid	In 2010 is gestart met de uitvoering van de regeling Combinatiefuncties. In totaal is zes fte ingevuld met zeven combinatiefunctionarissen. De combinatiefunctionarissen werken vanuit bv SPORT binnen de Brede scholen. Ze verzorgen beweeglessen tijdens schooltijd, organiseren naschoolse activiteiten en betrekken sportverenigingen bij die activiteiten.
• Programmatische uitwerking sportzone de Zuidlanden	De vertraging in de ontwikkeling van de Zuidlanden heeft ook een vertragende werking op de ontwikkeling van het sportconcentratiegebied daar.
• Herontwikkeling Kalverdijkje Zuid	In het kader van de herontwikkeling van het sportconcentratiegebied Kalverdijkje zijn de afgelopen periode de ruimtelijke mogelijkheden voor dit gebied onderzocht en zijn goede stappen gezet in het projectplan.

Successen

1. Het EK Korfbal 2010 is succesvol verlopen voor zowel de organisatie als de Leeuwarder korfbalfans. Er is veel regionale en landelijke media-aandacht geweest. Het EK heeft de stad Leeuwarden als topsportstad op de kaart gezet.
2. De website "Sporten in Leeuwarden" is gelanceerd. Veel verenigingen maken gebruik van de mogelijkheid om zichzelf te presenteren en hun nieuwtjes en successen te delen. Voor de inwoners van de gemeente Leeuwarden is er nu één site met alle informatie over sporten in Leeuwarden.
3. De activiteiten van bv SPORT zijn gedefinieerd als diensten van algemeen economisch belang (daeb) en bv SPORT is aangewezen als beheerder en uitvoerder van de daeb's. De verordening Taaktoedeling bv SPORT Leeuwarden is hierop aangepast .
4. De projecten BOS (buurt-onderwijs-sport) Impuls Vrijheidswijk en Vlietzone zijn succesvol afgesloten en de subsidie is vastgesteld door het ministerie van VWS. Deze impuls is gericht op het stimuleren van sport en bewegen voor kinderen en jongeren.
5. De invoering en uitvoering van de regeling Combinatiefuncties via Impuls Brede School. De combinatiefunctionarissen zijn het aanspreekpunt voor sport en bewegen in de school en in de wijk.

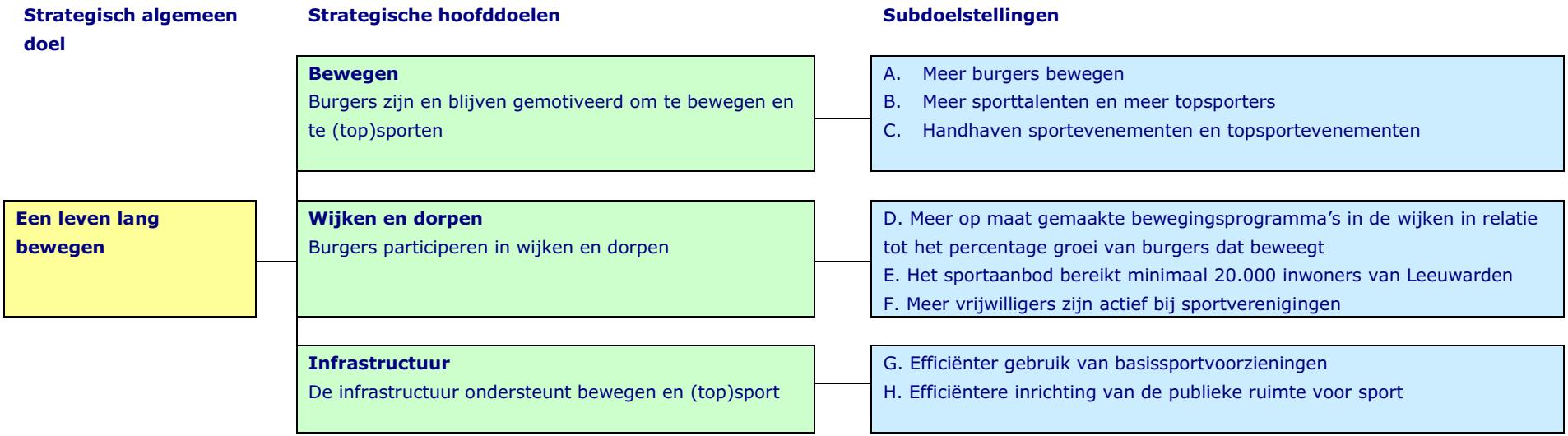
Verbeterpunten

Er zijn geen verbeterpunten.

Eindconclusie

Het programma Sport is grotendeels conform uitgevoerd. Bovendien is het programma Sport aangepast aan het nieuwe Collegeprogramma. Dit betekent voor de komende jaren een focus op kinderen, jongeren en aandachtwijken.

Wat wilden we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Bewegen						
A Meer burgers bewegen						
Indicatoren:						
• Het percentage burgers dat meer dan 12 keer per jaar sport stijgt in 4 jaar met gemiddeld 8 %	56%	**Zie analyse**		nvt		
• Percentage schoolkinderen (12-22 jaar) dat beweegt stijgt.	41%					
• Percentage jonge ouders (25-34 jaar) dat beweegt stijgt.	25%					
• Percentage masters (45 - 54 jaar) dat beweegt stijgt.	19%					
• Percentage senioren (60+) dat beweegt stijgt	19%					
B Meer sporttalenten en meer topsporters						
Indicatoren:		**Zie**				
• Aantal sporttalenten senioren (Regio Senior)	0	**analyse**	0			
• Aantal sporttalenten jeugd (Regio Junior)	10		10			
• Aantal topsporters senioren (A-/B-/HP-status)	1		1			
• Aantal topsporters jeugd (IT/NT/BT)	8		8			
(Volgens criteria Stichting Topsport Steunpunt Noord)						
C Handhaven sportevenementen en topsportevenementen op niveau 2009						
• Aantal sportevenementen	10	**14**	10	+4	10	10
• Aantal topsportevenementen	4	**6**	4	+2	4	4
Wijken en dorpen						
D Meer op maat gemaakte bewegingsprogramma's in de wijken in relatie tot het percentage groei van burgers dat beweegt						
Indicatoren:						
• Aantal programma's voor schoolkinderen (12-22 jaar)	5	**6**	5	+1	5	5
• Aantal programma's voor jonge ouders (25-34 jaar)	5	**2**	5	-3		
• Aantal programma's voor masters (45-54 jaar)	0	**1**	1	0		
• Aantal programma's voor senioren (60+)	1	**1**	1	0		
Meer bewegingsprogramma's ter bevordering van de algehele gezondheid voor kinderen en ouders:						
Indicator:						
• Aantal keren dat het programma ouder en kind sport in wijken met een lage sociaal economische status wordt uitgevoerd	3	**2**	3	-1		
• Aantal keren dat het programma VMBO-sport wordt uitgevoerd	2	**1**	2	-1		
Aantal keren dat het programma Lady Fit in wijken met een lage sociaal economische status wordt uitgevoerd	2	**2**	2	0		

Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
E Het sportaanbod (aantal programma's, zie D) bereikt minimaal 20.000 inwoners van Leeuwarden (zie toelichting)						
Indicator:						
Aantal deelnemers aan de verschillende sportprogramma's		**Zie analyse**		nvt		
F Meer vrijwilligers zijn actief bij sportverenigingen						
Indicator:						
• Opstellen actieplan		**-**	x	-		
• Aantal vrijwilligers bij sportverenigingen	1169	**694**	1250	-556	1330	1410
○ bestuurlijk - kader	605	**403**	670	-267	730	790
○ overige	564	**291**	580	-289	600	620
(Volgens criteria Vrijwilligers Servicepunt)						
Infrastructuur						
G Efficiënter gebruik van basissportvoorzieningen						
Indicator:						
Bezettingsgraad basissportvoorzieningen						
- Sporthallen norm 2000 uur per jaar	75%	**76%**	75%	+ 1%	80%	85%
- Gymlokalen norm 1000 uur per jaar: Schoolgebruik	100 %	**100%**	100%	0%	100%	100%
- Verenigingsgebruik	20%	**26%**	20%	+6%	25%	30%
- Sportvelden norm 15.000 uur trainingsuren en wedstrijduren	volgt	**-**				
- Zwembaden (aantal zwembadbezoekers in relatie tot de capaciteit	100%	**60%**	60%	0%		
H Efficiëntere inrichting van de publieke ruimte voor sport *Indicator:*						
Betere ontsluiting van sportconcentratiegebieden met doorgaande fiets- en wandelpaden:						
Indicatoren:						
• Realisatie Magere Weide		**x**			x	
• Realisatie Kalverdijkje Noord		**-**	x	-	x	
• Realisatie Kalverdijkje Zuid		**-**	x	-	x	
• Realisatie Nylân		**x**	x		x	
• Realisatie Zuidlanden		**-**		-		

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Bewegen						
• Combinatiefuncties	x	+	x			A
Infrastructuur						
• Ontwikkelen 4e sportconcentratiegebied in de Zuidlanden		nvt		x	x	H
• Optimalisering gebruik bestaande complexen	x	+/-	x			H

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Bewegen		
• Het (doen) organiseren van activiteiten die burgers stimuleren om deel te nemen aan sportactiviteiten	**+**	A, C
• Het bevorderen van de ontwikkeling van nieuwe sporten en bewegingsactiviteiten	**+**	A en D
• Financieel bijdragen aan breedtesport - en topsportevenementen	**+**	A t/m E
Wijken en dorpen		
• In de driehoek sport-welzijn-onderwijs zal meer inhoud gegeven worden aan de breedtesport	+	A, C, D, E
• Het (doen) aanbieden van sport- en spelmogelijkheden voor specifieke doelgroepen op buurt- en wijkniveau	+	D
• Het (doen) aanbieden van programma's voor schoolkinderen (12-22 jaar); jonge ouders (25-34 jaar); masters (45-54 jaar) en senioren (60+)	+	D
Infrastructuur		
• Het (doen) realiseren van nieuwe sportvoorzieningen in de stad	+	H
• Het (doen) beheren, exploiteren en onderhouden (en vernieuwen) van gemeentelijke basissportaccommodaties[34]	+	G
• Het laten opstellen en uitvoeren van een actieplan ter stimulering en bevordering van het aantal vrijwilligers bij sportverenigingen in samenwerking met bv SPORT en de sportverenigingen	-	F

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Meer beweging ter bevordering van de gezondheid	**+**	A
• Programmatische uitwerking sportzone de Zuidlanden	**-**	H
• Herontwikkeling Kalverdijkje Zuid	**+/-**	H

34 Deze prestaties zijn opgedragen aan de bv SPORT via een activiteitenplan.

Analyse en toelichting

Bewegen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Meer burgers bewegen (A)*	De nulmeting van 2009 is gebaseerd op de stadsenquête. In 2010 heeft een wijkenquête plaatsgevonden. De vraagstelling in de beide enquêtes is verschillend geweest, waardoor de genoemde percentages niet vergelijkbaar zijn en de saldoverschillen geen betekenis hebben. Uit de wijkenquête zijn de volgende resultaten naar voren gekomen: Aantal sporters dat één of meerdere keren per maand sport: 0-11 jaar 68% 12-17 jaar 70% 18-24 jaar 69% 24-34 jaar 63% 35-44 jaar 66% 45-64 jaar 64% 65+ 66%
Sporttalenten (B)	Dit doel komt niet meer terug in de Programmabegroting 2011. Er zijn geen recente cijfers over 2010.
(Top)sportevenementen (C)	Wederom hebben in 2010 meerdere breedtesport- en topsportevenementen plaatsgevonden als gevolg van meerdere subsidieaanvragen met lagere verzoeken.
Overige toelichting	In 2010 is een nieuwe regeling subsidie Top- en Breedtesport vastgesteld. Hiermee kan beter gestuurd worden op spreiding van sportevenementen over een lopend kalenderjaar. Bovendien wordt de verlening hierdoor vergemakkelijkt.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Subconclusie	Hoewel de cijfers uit de wijkenquête niet te vergelijken zijn met die uit de stadsenquête, geven de genoemde cijfers een goede indruk van het aantal sportende mensen in de gemeente Leeuwarden. Verder geeft de regeling Combinatiefuncties een goede impuls aan sporten en bewegen in Leeuwarden.
Wijken en dorpen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Programma's voor jonge ouders (D)*	Het programma voor jonge ouders is tweemaal gedraaid. Door het inkopen van kinderopvang werd het programma te duur om vaker uit te voeren.
Sportaanbod (E)	bv SPORT registreert in de huidige systematiek op deelnamen. Dit betekent dat in de registratie van het aantal deelnamen niet is meegenomen welke deelnemers aan meerdere activiteiten meedoen. Hierdoor wordt het moeilijk om het aantal deelnemers exact te vermelden. Registratie op deelnemers is alleen mogelijk met een persoonsgericht registratiesysteem, zoals het bartracksysteem.
Aantal vrijwilligers bij sportverenigingen (F)	Het vrijwilligersservicepunt is gevraagd een plan van aanpak te schrijven om meer actieve vrijwilligers bij sportverenigingen aan de slag te krijgen. Het eerste concept is in januari 2011 aangeleverd. Het Vrijwilligersservicepunt heeft opnieuw onderzocht hoeveel vrijwilligers er werkzaam zijn bij de sportverenigingen. Maar doordat in 2010 andere

	verenigingen hebben gereageerd dan in 2009 kunnen geen conclusies worden verbonden aan de uitkomsten en zijn de cijfers niet te vergelijken met 2009.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Subconclusie	Vanaf 2011 ligt de nadruk binnen het programma sport op sport voor kinderen. Het aantal programma's voor schoolkinderen is gerealiseerd.
Infrastructuur	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Gebruik basissportvoor-zieningen (G)* *Inrichting publieke ruimte (H)*	 Door een efficiënter gebruik van de zaalruimte is de ambitie voor 2011 al in 2010 gehaald. Realisatie Kalverdijkje Noord en Zuid: zie onder speerpunten.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties *Actieplan vrijwilligers*	Zie onder wijken en dorpen (doelstelling F)
Speerpunten *Sportzone de Zuidlanden* *Herontwikkeling Kalverdijkje*	 De vertraging in de ontwikkeling van de Zuidlanden heeft ook een vertragende werking op de ontwikkeling van het sportconcentratiegebied daar. In de tweede helft van de huidige collegeperiode wordt gestart met een projectgroep sportzone Zuidlanden voor verdere programmatische uitwerking. Herontwikkeling Kalverdijkje is gerelateerd aan de ontwikkelingen rondom het stadiongebied en de opbrengsten van dit gebied. Met deze opbrengsten kan in de herontwikkeling de positionering van vv Leeuwarden op Kalverdijkje Noord-Zuid worden meegenomen. Na het door de projectontwikkelaar gegeven uitsluitsel van de gemeentebieding worden de verschillende scenario's verder uitgewerkt en vindt er financiële doorrekening plaats. De betrokken verenigingen worden regelmatig geïnformeerd over de gang van zaken.
Subconclusie	Er wordt uitvoering gegeven aan de subdoelstellingen van het programma.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
034	Sport en ontspanning	-8		44	36	-4	**32**
035	IJswegen	-4		1	-3		**-3**
		-12	**0**	**45**	**33**	**-4**	**29**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	162		5.747	5.909	8	-5.902
B	Begroting 2010 na wijziging :	331		5.895	6.226	8	-6.218
C	Rekening 2010 :	343		5.850	6.193	3	-6.189
	Resultaat B-C	**-12**		**45**	**33**	**-4**	**29**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat:	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
	- verrekeningen met reserves:						
	- niet relevante posten:						
	Overig		-12	45	33	-4	**29**
	Totaal		**-12**	**45**	**33**	**-4**	**29**

Analyse en toelichting

	Programma Sport
	Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?
Toelichting	Gezien de hoogte van de afwijkende bedragen is er geen nadere toelichting nodig.

Programma Ruimtelijke ordening (12)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Stadsontwikkeling	Wethouder H. Deinum	L. Kappert

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang speerpunten
• Binnenstad-Nieuwe Stad fase 2	Dit betreft de oostelijke binnenstad: op basis van het raadsbesluit uit januari 2010 is het herinrichtingsplan Tweebaksmarkt-Turfmarkt-Druifstreek uitgewerkt en begin 2011 wordt een realisatiebesluit voor de parkeergarage voor de provincie aan de raad voorgelegd. De Kanselarij is de beoogde nieuwe locatie van de University Campus Fryslân (UCF). Voor de Blokhuispoort wordt door de Rijksgebouwendienst in samenwerking met de gemeente een marktconsultatie gehouden in de 1e helft van 2011. De planvorming rond de Amelandsestraat is (tijdelijk) stilgevallen, omdat de initiatiefnemer (Stadsherstel) zich heeft teruggetrokken.
• Uitwerkingsplannen "Nieuw Stroomland"	De structuurvisie "Nieuw Stroomland" is in januari 2011 vastgesteld. Er is enige vertraging ontstaan vanwege de noodzakelijke verdiepingsslag t.b.v. het energiepark Schenkenschans. In overleg met initiatiefnemers worden in 2011 de deelplannen uitgewerkt.
• Digitale Wro	Met ingang van 1 januari 2010 wordt gewerkt volgens de vereisten van de Wro. Oudere plannen (vanaf ongeveer 2000) zijn als PDF via de landelijke en gemeentelijke website raadpleegbaar.

Successen

1. Door de nieuwbouw van het Provinciehuis, de komst van de UCF en het tijdelijk gebruik van de Blokhuispoort zal de dynamiek in de oostelijke binnenstad duidelijk toenemen.
2. De structuurvisie "Nieuw Stroomland" geeft een grote impuls aan zowel de economische als de ruimtelijke ontwikkeling van Zuidwest-Leeuwarden.
3. Het grootste gedeelte van de geldende bestemmingsplannen is zowel thuis als op de werkplek voor iedereen raadpleegbaar.

Verbeterpunten

De beoogde planning van de bestemmingsplannen is nog niet gehaald.

Eindconclusie

De beoogde doelen zijn grotendeels gehaald: De herontwikkeling van de oostelijke binnenstad komt op stoom, de ontwikkelrichting van "Nieuw Stroomland" is bestuurlijk vastgelegd en de voordelen van digitale bestemmingsplannen staan ook ter beschikking in onze gemeente. Aandachtspunt tot 2013 blijft de actualisatie van de bestemmingsplannen. Daarvoor is op uitvoeringsniveau middels een pakket van maatregelen afgesproken om vóór 1 juli 2013 de actualisatie te hebben afgerond.

Wat wilden we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Een evenwichtige woon- werk- en leefstad (inclusief de dorpen), die een sterke positie inneemt in Fryslân en het Noorden.	**Ruimtelijke ordening** Een adequaat ruimtelijk beleid om de gemeentelijke ambities mogelijk te maken.	A. Gewenste dynamiek bestuurlijk vastgesteld. B. Actuele bestemmingsplannen. C. Bestemmingsplan digitaal toegankelijk. D. Actuele digitale geometrische basisobjecten beschikbaar.

* Wijken en dorpen maakten in de begroting 2010 deel uit van dit programma. Met ingang van de begroting 2011 zijn de wijken en dorpen ondergebracht in het programma Woon- en leefomgeving (14).

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Ruimtelijke ordening							
A	Gewenste dynamiek bestuurlijk vastgesteld *Indicator:* • Aantal kaderstellende deelplannen per jaar voor dynamische gebieden uit Stadsvisie die bestuurlijk zijn vastgesteld	0	**2**	2	0	2	2
B	Actuele bestemmingsplannen *Indicator:* • Percentage gemeentelijk grondgebied dat is voorzien van een maximaal 10 jaar oud bestemmingsplan	(2006) 72%	**73%**	88%	-15%	92%	96%
C	Bestemmingsplan digitaal toegankelijk *Indicator:* • Percentage geactualiseerde bestemmingsplannen dat digitaal opgesteld is	(2006) 30%	**100%**	100%	0%	100%	100 %
D	Actuele digitale geometrische basisobjecten beschikbaar *Indicatoren:* • Percentage van de basisobjecten dat digitaal is vastgelegd	60%	**95%**	95%	0%	98%	100%

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Ruimtelijke ordening						
• "Nieuw Stroomland"	x	+	x	x	x	A,B
• Zuidlanden	x	+	x	x	x	A,B
• Actualisatie bestemmingsplannen (jaarstukken)	x	-	x			B,C
• Binnenstad-Nieuwe Stad fase 2	x	+	x	x	x	A
• (digitale) maquette	x	+	x	x		A

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Ruimtelijke ordening		
• Structuurvisies: gebiedsontwikkeling WTC/Tesselschadestraat e.o., Stationsgebied/Spoordok, Dokkumer Ee, Kalverdijkje, verkenning structuurvisie stadsbreed	+	A
• Jaarlijks worden regulier ca 5 bestemmingsplannen opgesteld n.a.v. veroudering (meer dan 10 jaar) of ruimtelijke ontwikkelingen als gevolg waarvan bijstelling van het bestemmingsplan noodzakelijk is. Voor 2010 betreft dit de plannen Vrijheidswijk, Camminghaburen, Vossepark, Bonifatiuspark, Wijtgaard, Goutum, Binnenstad, Centrale en enkele deelplannen in het Stroomlandgebied	-	B, C
• Beheer Grootschalige Basiskaart (GBKN/GBKL) en andere digitale basisobjecten. Vastleggen van de fysieke bestanden van de ruimtelijke omgeving en rechtstoestand van gemeente eigendommen. Betreft ca 100 GBKN/GBKL mutaties, 175 kadastermutaties per jaar en 600 inlichtingen per jaar.	+	D

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Binnenstad-Nieuwe Stad fase 2	+	A
• Uitwerkingsplannen "Nieuw Stroomland"	+	A, B
• Digitale Wro	+	C

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
(I-08) Digitale 3D maquette en (binnen)stadsmaquette (i)	+	A

Analyse en toelichting

Ruimtelijke ordening	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Actuele bestemmingsplannen (B)*	De beoogde 88% van het grondgebied dat is voorzien van een actueel bestemmingsplan is niet gehaald. Gerealiseerd is ca 73%. In de 1e helft van 2011 zullen de bestemmingsplannen Camminghaburen en Vossepark ter vaststelling worden aangeboden. Dit zijn twee grote plangebieden waarvan de vaststelling in

	2010 was voorzien. De vaststelling van het plan Camminghaburen is vertraagd door de vertaling van de uitbreiding van het winkelcentrum, waarvoor in 2010 plannen ontwikkeld zijn. Het plan Vossepark is vertraagd door de afstemming tussen de Westelijke Invalsweg en de bouwlocaties rond de Tesselschadestraat.
Overige toelichting *Eigen procedure*	In 2010 is afgewacht in hoeverre ontwikkelingen in Camminghaburen (centrumgebied) en Vossepark (plannen rond Tesselschadestraat) konden 'meeliften' met de actualisatieslag. In het vervolg zullen ontwikkelingen meer met een eigen procedure worden afgehandeld, los van de actualisatieslag. Er is een planning t/m 2014 opgesteld met een doorkijk naar 2018, waarin de actualisatie van de plannen is vastgelegd.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Actualisatie bestemmingsplannen*	De plannen Vrijheidswijk, Camminghaburen, Vossepark, Bonifatiuspark, Wijtgaard, Goutum, Binnenstad, Centrale en enkele deelplannen in het Stroomlandgebied zijn nog niet vastgesteld. Vaststelling is gepland in 2011. In 2010 zijn wél het plan Vrijheidswijk-Tolhuis, het gewijzigde plan Jabikswoude en het plandeel Wiarda van de Zuidlanden en een drietal postzegelplannen vastgesteld (Park & Bike, Van Swietenstraat, Voorstreek). Dankzij een intensief mediation-traject is het beroep tegen het plan Wirdum ingetrokken bij de Raad van State, zodat ook dat plan in 2010 rechtskracht heeft gekregen. Verder is er eerder dan gepland begonnen met de plannen Zamenhofpark, Indische Buurt en Industriegebied-West.
Overige toelichting *Harmoniekwartier*	Naast de oostelijke binnenstad wordt voor het Harmoniekwartier momenteel een stedenbouwkundig plan met exploitatieopzet uitgewerkt.
Subconclusie	Met uitzondering van de voortgang van de actualisatie van bestemmingsplannen zijn de doelstellingen van het programma RO gehaald. Door een strakke voortgangsbewaking en prioritering en het niet meer afwachten van initiatieven in plangebieden zal de opgelopen achterstand die is ontstaan bij de actualisatieslag vóór 1 juli 2013 worden ingelopen.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
036	Ruimtelijke ordening	228		-94	133	16	**149**
037	Geometriebeheer	-164		54	-110	1	**-109**
097	Bestuursadvisering ROI	-17		4	-13		**-13**
		47	**0**	**-37**	**10**	**18**	**28**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	1.407		1.087	2.494	126	-2.368
B	Begroting 2010 na wijziging :	1.414		1.248	2.662	206	-2.456
C	Rekening 2010 :	1.367		1.285	2.652	224	-2.428
	Resultaat B-C	**47**		**-37**	**10**	**18**	**28**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
	- verrekeningen met reserves :						
	- niet relevante posten :						
	Overig		47	-37	10	18	**28**
	Totaal	**0**	**47**	**-37**	**10**	**18**	**28**

Analyse en toelichting

Programma Ruimtelijke ordening, wijken en dorpen	
Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?	
Toelichting	Gezien de hoogte van de afwijkende bedragen is er geen nadere toelichting nodig.

Programma Milieu, energie en water (13)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Stadsontwikkeling	Wethouder I. Diks	Mw. H.E. Bannink

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang speerpunten
• Bodem: detecteren van spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging	Eind 2010 is conform afspraken uit het bodemconvenant een overzicht van humane spoedlocaties ingediend bij het Rijk.
• Duurzaamheid: Uitvoeringsprogramma *Full Sustainable City*	Het uitvoeringsprogramma Aanpak "Slim met energie en water" is opgesteld. Het programma is door het college vastgesteld en in de raad besproken (29-11-2010). De uitvoering ervan vindt plaats tussen 1 januari 2011 en 31 december 2014. Daarnaast lag het accent op: 1. Aanjagers zonnestroom en duurzaam voortbewegen; 2. Subsidieregeling elektrische scooters en auto's; 3. LED-feestverlichting binnenstad.
• Aanleg grondwatermeetnet	Dit is aangelegd in 2010. Met de huidige wetgeving heeft de gemeente de regie over de grondwaterproblematiek en is het gezegde 'meten is weten' van toepassing.

Successen

1. Realisatie van beleidsvisie Duurzaam Leeuwarden en Aanpak "Slim met energie en water", met breed draagvlak bij instanties en grote bedrijven.
2. Klimaattop waarbij 33 bedrijven de "Verklaring van Leeuwarden" hebben ondertekend, waarmee ze aangeven de duurzaamheidambities te steunen.
3. De aanleg van het grondwatermeetnet is gereed en er is direct al gebruik van gemaakt. Dit geeft goed inzicht in het grondwaterpeil.
4. De vooruitgang in de bodemsaneringsoperatie.
5. Verlaging afvalstoffenheffing.

Verbeterpunten

1. Monitoren van duurzaamheidambities. De ontwikkeling van indicatoren is onderdeel van het in 2010 vastgestelde uitvoeringsprogramma.
2. Betere afvalscheiding: in 2011 wordt een raadsnotitie Optimalisatie afvalscheiding opgesteld.

Eindconclusie

De wettelijke verplichtingen (inzameling afval, riolering, bodem, geluid en lucht, bedrijfsadviezen) zijn adequaat en doeltreffend uitgevoerd. Kansen zijn benut om op bepaalde terreinen extra inspanningen te verrichten (warmte- en koude opslag in de bodem). Vanuit het streven naar lagere milieudruk is het fundament gelegd voor een programmatische aanpak van het thema duurzaamheid. Deze aanpak reikt verder dan het strategisch hoofddoel waar tot nu toe het thema duurzaamheid onder viel. Energie, watertechnologie en economische ontwikkeling door middel van het stimuleren en aantrekken van bedrijvigheid op het gebied van duurzaamheid, zijn geïntegreerd in de duurzaamheidvisie met bijbehorend uitvoeringsplan. Dit heeft tot gevolg dat een groot aantal subdoelen en indicatoren in 2010 al niet meer goed bruikbaar waren, en in 2011 geheel zijn losgelaten. In 2011 werken we met een herzien programma. Milieucommunicatie vindt vanaf 2011, als gevolg van de doorgevoerde bezuinigingen, plaats vanuit de Aanpak "Slim met energie en water". De betreffende functie is per 31 december 2010 komen te vervallen.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel

Een duurzaam Leeuwarden, dat een aantrekkelijke leefomgeving biedt voor burgers, bedrijven en bezoekers. Een schone en gezonde (milieuhygiëne) en leefbare woonomgeving nu en in de toekomst is hierbij het uitgangspunt.

Strategische hoofddoelen

Lagere milieudruk (reductie afval, energie, water, bouwen & ruimtelijke inrichting, communicatie) en voldoen aan de wettelijke verplichtingen (inzameling afval, bedrijfsadviezen, riolering, bodem, geluid, lucht).

Subdoelstellingen

A. Minder restafval.

B. Geen lastenverzwaring voor burgers.

C. De vuiluitworp vanuit de riolering dient acceptabel te zijn.

D. Uittreden van rioolwater (lekke riolering) moet zo min mogelijk voorkomen.

E. Hogere score op de landelijke duurzaamheidmeter.

F. Vermindering CO2 uitstoot.

G. Duurzaam energiegebruik.

H. Duurzaam bouwen.

I. De bodemsaneringsoperatie is voor 2030 beheersbaar, d.w.z. de milieuhygiënisch urgente locaties zijn gesaneerd en bodemvervuiling is geen stagnerende factor meer in de stedelijke ontwikkeling.

J. Verantwoord hergebruik van vrijkomende grond.

K. De bodemkwaliteit is bekend en geschikt voor (beoogd) locatiegebruik of -functie.

L. Zo groot mogelijke marktbijdrage.

M. Nieuwe geluidshindersituaties worden voorkomen.

N. Situaties waar ernstige geluidshinder optreedt, worden voor 2020 gesaneerd.

O. De luchtkwaliteit in Leeuwarden voldoet aan de normen in het Besluit Luchtkwaliteit.

P. Milieubewustwording en gedragsverandering.

Q. Minder ergernis bij burger m.b.t. hondenpoep.

R. Geen gevaar voor de volksgezondheid.

Zie vervolg op volgende pagina.

Beleven, benutten en beheren van water.	S. Aantrekkelijk woon- en werkklimaat als gevolg van water.
Koppeling van economie en milieu voor de verdere ontwikkeling van het bedrijfsleven	T. Geen onacceptabele gevolgen voor het milieu en gezondheid U. Bevordering van duurzaam ondernemen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul-meting 2006	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Lagere milieudruk en voldoen aan de wettelijke verplichtingen							
A	Minder restafval						
	Indicatoren:	(2004)					
	• Percentage gescheiden afval	38%	**48%**	53%	-5%	53%	53%
	• Ingezamelde hoeveelheid gescheiden afval per inwoner	(2004) 211 kg	**255 kg**	283 kg	-28 kg	283 kg	283 kg
B	Geen lastenverzwaring voor burgers	(2005)					
	Indicator:		**daling**				
	Tarief afvalstoffenheffing (index)	inflatie	**ca 2%**	inflatie	-	inflatie	inflatie
C	De vuiluitworp vanuit de riolering dient acceptabel te zijn						
	Indicator:						
	De mate waarin de vuiluitworp voldoet aan door de waterkwaliteitsbeheerder gestelde eisen	100%	**100%**	100%	0%	100%	100%
D	Uittreden van rioolwater (lekke riolering) c.q. intreden van grondwater moet zo min mogelijk voorkomen						
	Indicatoren:						
	• De mate waarin wordt voldaan aan de opleveringsinspectie/maatstaven conform Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte	100%	**100%**	100%	0%	100%	100%
	• Tevredenheid burger over onderhoud riolering/straatkolken	(2005) 40%	**58%**[35]	45%	13%	45%	45%
E	Duurzame overheid (o.a. duurzaam inkopen en duurzame voertuigen) a. Hogere score op de landelijke duurzaamheidmeter						
	Indicator	(2005)					
	• Percentage van het maximaal aantal haalbare punten (=123) van 3 basisvragenlijsten georganiseerd door het COS Noord-Holland	70% (2008)	**83%**[36]	74%	+9%	75%	76%
	• landelijke benchmark duurzaam inkopen percentage en plaats ranglijst	79% (2e)	**-**	75%	-	75%	76%
	• Aandeel voertuigen van de gemeentelijke organisatie op duurzame brandstoffen	30%	**38%**	38%	0%	47%	55%

35 Uit wijkmonitor 2009.

34 Gebaseerd op gegevens uit 2009.

	Subdoelstellingen	Nul-meting 2006	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
F	Vermindering CO_2 uitstoot/energiebesparing De gemeente voldoet aan de lokale vertaling van het Kyoto-protocol door met projecten 69,9 kiloton CO_2- te besparen						
	Indicator:	(2006)					
	• Reductie CO_2 uitstoot ten opzichte van autonome groei	34 kton	**ca 64 kton**	69,9 kton	-5,9 kton	69,9 kton	69,9 kton
	• Energiebesparing op eigen gebouwen % per jaar	(2008) 7,5%	**-**	4%	-	4%	4%
G	Duurzame energieopwekking *Indicator:* Het percentage van de totale energieproductie dat als duurzame energie wordt opgewekt (MOP)	0,5%	**2,5%**	4%	-1,5%	4%	4%
H	Duurzaam bouwen/energiezuinige woningen *Indicator*						
	• Het percentage van de projectmatig gebouwde nieuwbouwwoningen dat voldoet aan de gemeentelijke lijst duurzaam bouwen	nvt	**90%**	90%	0%	90%	90%
	○ Realiseren van een 25% verscherpte EPC bij kansrijke nieuwbouwprojecten w.o. voldoen aan gemeentelijke dubolijst		**21,4%**[37]	25%	-3,6%	30%	35%
	• Bestaande bouw: aandeel van de woningen met een verbeterde energetische kwaliteit, energielabel omhoog		**2%**	2%	0%	5%	5%
I	De bodemsaneringsoperatie is voor 2030 beheersbaar, d.w.z. de milieuhygiënisch urgente locaties zijn gesaneerd en bodemvervuiling is geen stagnerende factor meer in de stedelijke ontwikkeling	(2003) (aantal onder-zoeken)					
	Indicatoren/bodemsaneringprestatie–eenheden (MOP):	(2002)					
	• Aantal onderzoeken	127	**161**	125	36	125	125
	• Aantal saneringen	6	**9**	10	-1	10	15
	• Aantal bpe's (bodemsaneringprestatie-eenheden)	5.250	**12.973**	27.000	-14.027	27.000	27.000
J	Verantwoord hergebruik van vrijkomende grond *Indicator:*	(2003)					
	Aantal meldingen/controles	79	**111**	100	11	100	100

37 Het gaat om 39 woningen in de Mondriaanbuurt (Woon Friesland) en 40 woningen in de Zuidlanden (vanwege biogas automatisch op EPC van 0,6).

	Subdoelstellingen	Nul-meting 2006	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
K	De bodemkwaliteit is bekend en geschikt voor (beoogd) locatiegebruik of –functie	(2003) (san. locaties) 2004)					
	Indicator:						
	• Bodemtoets bij aanvragen bouwvergunning	330	**250**	330	-80	330	330
	• Bodemtoets bij grondtransacties	916	**18**	40	-22	40	40
	• Beoordeling bodemkwaliteit nutstracés	87	**150**	100	50	100	100
	• Aantal saneringslocaties met toezicht en handhaving	12	**9**	12	-3	15	15
L	Zo groot mogelijke marktbijdrage						
	Indicator:						
	De verhouding tussen de geïnvesteerde saneringskosten door derden en de bijdrage uit ISV middelen	(2004) 2:1	**100% markt gefinan-cierd**	3:1	-	3:1	3:1
M	Nieuwe geluidshindersituaties worden voorkomen						
	Indicator:						
	Percentage dat voldoet aan de geluidsnorm conform de wet geluidshinder/bouwbesluit		**100%**	100%	0%	100%	100%
N	Situaties waar ernstige geluidshinder optreedt worden voor 2020 gesaneerd						
	Indicator:	(1999)					
	Aantal gesaneerde woningen per jaar van de A- en raillijstwoningen	67 woningen	**0**	2	-2	2	2
O	De luchtkwaliteit in Leeuwarden voldoet aan de normen in het Besluit Luchtkwaliteit						
	Indicator:						
	Percentage dat voldoet aan de norm	(2002)	**100%**	100%	0%	100%	100%
P	Milieubewustwording en gedragsverandering						
	Indicator:						
	Aantal milieucommunicatie projecten	(5)	**10**	5	5	5	5
Q	Minder ergernis bij burgers m.b.t. hondenpoep						
	Indicator:	(2005)					
	Percentage aantal burgers dat zich ergert aan hondenpoep	56%	**39%**[38]	45%	-6%	40%	40%
R	Geen gevaar voor de volksgezondheid						
	Indicator:						
	• percentage kadavers dat wordt afgevoerd	100%	**100%**	100%	0%	100%	100%
	• percentage afgehandelde meldingen (voor rattenoverlast)	100%	**100%**	100%	0%	100%	100%

38 Uit wijkmonitor van 2009.

	Subdoelstellingen	Nul-meting 2006	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Beleven, benutten en beheren van water							
S	Aantrekkelijk woon- en werkklimaat als gevolg van water. Het aspect water is hierbij hoogwaardig in de ruimtelijke planvorming geïntegreerd en geprofileerd *Indicator:* Nog niet beschikbaar		**Nvt**				
Koppeling van economie en milieu voor verdere ontwikkeling van het bedrijfsleven							
T	Geen onacceptabele gevolgen voor het milieu en gezondheid *Indicator:* Percentage bedrijven dat voldoet aan het wettelijke regime (bij de 2e hercontrole)	(2003) 70%	**96%**	90%	6%	90%	90%
U	Bevordering van duurzaam ondernemen *Indicator:* Aantal gerichte acties per jaar		**1**	1	0	1	1

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Lagere milieudruk en voldoen aan de wettelijke verplichtingen						
Afval						
• Voorbereiden diftarnota aan de Raad	x	+				A
• Aanleg ondergrondse containers binnenstad	x	+/-				A
• Implementatie AMvB Verpakkingen v.w.b. inzameling kunststof	x	+				B
• Aanpassing systeem afvalinzameling	x	+	x			A
• Extra voorlichting en handhaving grofvuilinzameling	x	+			x	B
• DVO met Stadstoezicht inzake inspanningen Milieucontroleurs	x	+				
• Communicatie en voorlichting n.a.v. verbetervoorstellen 2007	x	+	x	x		A, P
Riolering						
• Meetproject Bilgaard	x	+/-				C
• Implementatie Wet gemeentelijke watertaken	x	+	x			
• Stimuleringsregeling groene daken	x	+				C
Uitvoeren beleidsimpulsen duurzaamheidprogramma						
• Uitreiken architectuur en duurzaamheidprijs		+	x		x	A, B, P
• Projecten vergunningverlening- en handhaving (koelafdekking supermarkt)	x	+				T, U
Energie, duurzaam bouwen en duurzaam inrichten						
• Uitvoeringsprogramma *Full Sustainable City*	x	+				E,F,G,H
• Uitvoeringsprogamma Slok en afspraken G27	x	+	x	x	x	F, G, H
• Initiatieven op het gebied van energiebesparing en het stimuleren van duurzame vormen van energie, zoals: Toepassing LED-verlichting bij Openbare verlichting	x	+	x	x		G
• Stimuleren en adviseren van initiatieven op het gebied van duurzaam bouwen o.a. EPAL	x	+/-	x			H
• Gebruik van FSC producten	x	+	x			E
• "Nieuw Stroomland" duurzaam inrichten	x	+/-	x			H, P
Milieucommunicatie						
Promotie alternatieve brandstoffen, o.a. CNG (*compressed natural gas*) en biogas, gericht op schone mobiliteit	x	+	x			F, G, P
Bodem						
• Opstellen locatielijst met spoedlocaties	x	+				I
• Bodemonderzoek vragen/eisen bij bedrijven en andere verantwoordelijken	x	+				I
• Besluit bodemkwaliteit benaderbaar via digitale loket	x	+				J
• Nazorg- en monitoringverplichtingen aanschrijven	x	+	x	x	x	K
• Controle op oude beschikkingen E+U op actualiteit	x	+				I
• Locaties met veel onderzoek maar zonder beschikking controleren	x	+/-				I
• Inhoudelijke kwaliteitsslagen op bodemdata	x	+				I, J, K
• Vormgeven aan ontwikkelingen in de ondergrond	x	+	x			I

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Geluid						
Er kunnen A- en raillijstwoningen worden gesaneerd tot en met 2010 indien ontwikkelingen (Overijsselselaan, renovatie woningen Keizersgracht) daar aanleiding toe geven.	x	+				N
Lucht						
• Leeuwarden zet zich in voor de toepassing van alternatieve brandstoffen, zoals aardgas en puur plantaardige olie. Hierdoor kan het lokale aandeel van fijn stof door motorvoertuigen worden verlaagd.	x	+	x			O
• Bij aanbesteding van OV-routes wordt ingezet op aardgas als brandstof.	x	+	x			O
• Bij de aanschaf van gemotoriseerde voertuigen krijgen types die geschikt zijn voor alternatieve brandstof de voorkeur.	x	+	x			O
Voorzieningen honden						
Het aanbrengen van meer hondenpoepbakken	x	+	x	x		Q
Beleven, benutten en beheren van water						
• Doorstroming zwemplas Groene Ster om blauwalg te verdrijven	x	+/-	x			S
• Uitvoering waterplan	x	+				S
• Pilot realiseren grasdaken op 2 gebouwen met als inzet dit te laten volgen door een subsidieregeling voor particulieren	x	+				S
Koppeling van economie en milieu voor de verdere ontwikkeling van het bedrijfsleven						
• Promotie duurzaam ondernemen op beurzen, bijeenkomsten (Bedrijvencontactdagen)	x	+	x	x		U, P
• Uitvoeren LED-verlichtingprojecten	x	+	x	x		T

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Lagere milieudruk en voldoen aan de wettelijke verplichtingen		
Afval		
• Afsluiten en monitoren prestatieovereenkomst met Fryslân Miljeu N.V.	+	A, B
• Voorlichting en communicatie over afval en afvalinzameling	+	A, P
• Ondersteuning gemeente als aandeelhouder in Fryslân Miljeu N.V. en Afvalsturing Friesland N.V.	+	B
• Wijkgerichte projecten	+	A, P
Riolering		
Het inzamelen van binnen het gemeentelijk gebied geproduceerde afvalwater en het hemelwater dat niet mag of kan worden gebruikt voor de lokale waterhuishouding en vervolgens het transporteren daarvan naar de ontvangstpunten van de rioolwaterzuiveringen. Hierbij moet worden voldaan aan in het GRP gestelde doelen, functionele eisen en maatstaven.	+	C, D
Duurzaamheidsbeleid Algemeen		
• Het opstellen, uitvoeren en evalueren van jaarprogramma	+	E
• Onderzoek gericht op nieuwe ontwikkelingen (water, lucht, straling, volksgezondheid)	+	E
• Advisering over duurzame ontwikkeling (o.a. energie, FSC)	+	E
• Coördineren, voorlichten en rapporteren over de uitvoering van het FSC convenant (hout)	+	E

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
• Advisering en projectontwikkeling gericht op duurzaamheid (o.a. energie energiegebruik en CO2-reductie)	+	E
Bodem		
• Uitvoeren onderzoek spoedlocaties en ontwikkelingen in de ondergrond (ISV)	+	I
• Uitvoeren WBB programma	+	I
• Controle en handhaving van alle meldingen besluit bodemkwaliteit	+	J
• Beheer bodeminformatie op internet	+	I, J, K
Geluid		
• Advisering bij planologische en infrastructurele projecten	+	M
• Beheer van geluidzones rond de industrieterreinen De Hemrik, Leeuwarden Oost en West	+	M
• Advisering bij evenementen en (bouw)werkzaamheden in de open lucht	+	M
• Advisering bij vergunningverlening Wet Milieubeheer	+	M
Lucht		
• Luchtkwaliteittoets bij planologische en in structurele projecten	+	O
• Driejaarlijkse rapportage luchtkwaliteit	+	O
Milieucommunicatie		
• Jaarlijkse bijeenkomst duurzaamheid/promotie/deelname beurzen	+	A t/m U
• Actieve informatie over milieu via diverse media w.o. de gemeentelijke website	+	A t/m U
• Organisatie milieu en duurzaamheidsproject voor scholen (Himmelwike)	+	A t/m U
Voorzieningen honden		
• Hondenpoepbakken	+	Q
• Ca 36 losloopterreinen	+	Q
• Voorlichting en handhaving	+	Q
Rattenbestrijding		
• Afsluiten van prestatieovereenkomst	+	R
• Informatie naar burgers over ongedierte	+	R
Afvoer kadavers		
• Verstrekken van een bijdrage aan de dierenambulance Leeuwarden	+	R
Beleven, benutten en beheren van water		
• Uitvoerende werkzaamheden t.b.v. Kaderrichtlijn Water, zoals project Kleine Wielen	+/-	S
• Uitvoering waterplan	+	S
Koppeling van economie en milieu voor de verdere ontwikkeling van het bedrijfsleven		
• Het onderdeel energiebesparing zal bij de vergunningverlening en handhaving extra aandacht krijgen. Zonodig wordt energiebesparing afgedwongen via vergunningen	+	T
• Stimuleren duurzame bedrijvigheid (GEV) o.a. zonnepanelen, biomassa, LED (nog afstemmen met GEV)	+	U
• De gemeente stimuleert bedrijven waarvan de ruimtelijke ligging er om vraagt verkeer- en Vervoerplannen op te stellen	+	T, U

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Bodem: detecteren van spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging	+	I
• Duurzaamheid: Uitvoeringsprogramma *Full Sustainable City*	+	E, F, G, H, S, U
• Aanleg grondwatermeetnet	+	S

Analyse en toelichting

Lagere milieudruk en voldoen aan de wettelijke verplichtingen
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen (afwijking)
Minder restafval (A)

2010 was het eerste jaar waarbij gedurende het hele jaar nascheiding van kunststoffen plaatsvond. Dit heeft er toe geleid dat het scheidingspercentage t.o.v. 2009 met 1% is verbeterd.
Het scheidingspercentage voor de reguliere stromen (excl. kunststof via nascheiding) zit op een stabiel niveau van rond 47% en blijft daarmee achter bij de doelstelling van 53%. Zoals is gemeld in een brief aan de raad inzake diftar van december 2010 zijn er aanvullende maatregelen nodig voor het optimaliseren van afvalscheiding. Hiervoor komt in november 2011 een voorstel.

Ingezameld aantal kg's gescheiden afval per inwoner (A)

Deze indicator wordt in mindere mate beïnvloed door de kwaliteit van het gevoerde beleid. De hoeveelheid afval is vooral erg conjunctuurgevoelig. De waarde van deze indicator is bepaald op basis van het beoogde scheidingspercentage van 53%, wat, zoals hierboven beschreven, niet wordt gehaald. De afgelopen drie jaar (2008-2010) lag de hoeveelheid gescheiden afval tussen de 255 en 257,5 kg per inwoner.

Stijging tarief afvalstoffenheffing beperken tot inflatie (B)

De daling van het tarief afvalstoffenheffing met ruim 2% is vooral het gevolg van de lagere verwerkingskosten en de resultaten op afval uit 2008. Het jaar 2008 was het eerste jaar waarin een vergoeding uit het Verpakkingenfonds is ontvangen i.v.m. de gerealiseerde scheiding van papier- en glasverpakkingen. Dit resultaat is destijds toegevoegd aan de reserve egalisatie heffingen[39] en het surplus van deze reserve, boven de maximale stand van € 200.000[40], is verdisconteerd in de tarieven van begrotingsjaar 2010.

De ontwikkeling van het tarief voor afvalstoffenheffing over de afgelopen periode is als volgt:

Omschrijving	2007	2008	2009	2010
Eenpersoonshuishouden	€ 257,15	€ 241,46	€ 246,77	€ 240,65
Meerpersoonshuishouden	€ 294,45	€ 276,49	€ 282,57	€ 275,56

Tevredenheid burger over onderhoud riolering/straatkolken (D)

De tevredenheid over het schoonhouden van de kolken is behoorlijk gestegen. De intensievere samenwerking tussen de buitendienst en Omrin zal hier ongetwijfeld aan hebben bijgedragen.

Duurzame overheid (E)

De score op de landelijke duurzaamheidmeter is gebaseerd op gegevens uit 2009. De landelijke benchmark voor duurzaam inkopen wordt niet meer uitgevoerd. In 2010 is daarom geen nieuwe vragenronde uitgevoerd.

Vermindering CO2 uitstoot (F)

Leeuwarden zit evenals in 2009 op ca 64 kton vermindering. Hiermee blijven we ca 9% achter op de doelstelling. De daadwerkelijke deadline voor de Kyotodoelstelling van 69 kton is 2012. Op basis van projecten die op dit moment (door derden) in de pijplijn zitten (aanleg van restwarmteleiding tussen de locatie van Friesland Campina en Camminghaburen-Noord en de aanleg van de biogasringleiding), is de inschatting dat we de doelstelling halen.

39 Deze reserve heeft m.i.v. eind 2010 de voorziening egalisatie reinigingsheffingen vervangen.
40 Conform raadsmotie d.d. 6 november 2006.

Energiebesparing gebouwen (F)	Het percentage energiebesparing op eigen gebouwen is ten tijde van het opstellen van deze programmaverantwoording (februari 2011) nog niet bekend. Wel is bekend dat het gasverbruik van het Stadskantoor t.o.v. 2009 met 2 procent is afgenomen en het gasverbruik van het Stadhuis met 3%.
Duurzame energieopwekking (G)	De realisatie op het gebied van duurzaam energiegebruik en opwekking ervan is de laatste jaren nauwelijks veranderd (blijft 2,5%). Op dit moment zijn in Leeuwarden gerealiseerd: 5 windmolens, 10.000 m² PV (Photo Voltaïsch ofwel zonnestroom) en worden enkele miljoenen m³ biogas geproduceerd op een drietal plaatsen. Daarnaast werken er op meerdere plaatsen warmtekrachtkoppeling (wkk)-installaties in de stad, die zowel elektriciteit opwekken, als restwarmte duurzaam inzetten. Tevens komen er steeds meer aardwarmte-installaties die kantoren of woningen van duurzame warmte voorzien. De gemeente heeft het afgelopen jaar via aanjagers voor zonnestroom en biogas meegewerkt aan de uitvoering van enkele grote duurzame energieprojecten, zoals een zonnepanelenproject met Bedrijvenvereniging De Hemrik, met de aanleg van de biogasleiding vanuit Noord Friesland en met het warmtenet in samenwerking met Friesland Campina en Medisch Centrum Leeuwarden (MCL). Met de Aanpak "Slim met energie en water" wordt mede als uitwerking van een expliciete toezegging aan de raad een nieuwe monitoringssystematiek ontwikkeld. Hiertoe zijn verschillende monitoringsinstrumenten in ontwikkeling. Studenten van de TU Delft hebben in 2010 het totale energieverbruik van de stad in beeld gebracht.
Realiseren van 25% verscherpte EPC (H)	Het betreft woningen welke deels zijn gebouwd in de Mondriaanbuurt (39) en deels in de Zuidlanden (40). Deze laatste categorie heeft alleen al door de aansluiting op het warmtenet een verlaagde energieprestatiecoëfficiënt (EPC).
Bodemsaneringsoperatie is voor 2030 beheersbaar (I)	De saneringsoperatie loopt op schema, de humane spoedlocaties zijn in beeld gebracht. Bovendien zijn er afspraken gemaakt over de sanering van deze locaties. Ook is een mooi aantal niet-spoedlocaties (door de markt) gesaneerd. Het aantal en de omvang van deze saneringen is wel iets kleiner dan verwacht: het aantal bpe's (bodemprestatie-eenheden) blijft achter bij het begrote aantal. Dit is echter nauwelijks te beïnvloeden door de gemeente.
Bodemkwaliteit is bekend en geschikt voor locatiegebruik of –functie (K) *Zo groot mogelijke marktbijdrage (L)*	Deze indicator geeft het aantal verzoeken en aanvragen door derden weer dat is ingediend. Op deze aantallen heeft de gemeente vrijwel geen sturing. Uit de gegevens volgt dat de aantallen achter blijven bij de begroting. Dit is een direct gevolg van het verminderde economische klimaat. Alle uitgevoerde saneringen zijn door de markt verricht.
Situatie waar ernstige geluidshinder optreedt worden voor 2020 gesaneerd (N)	Door vertraging van het renovatieproject voor 9 woningen aan de Keizersgracht van WoonFriesland, zijn er in 2010 geen woningen gesaneerd. Inmiddels is men hier wel mee begonnen en in 2011 zal dit worden afgerond. In totaal zijn er tot nu toe 50 woningen gesaneerd, waarmee het percentage gesaneerde woningen ca 75% bedraagt.
Aantal milieu communicatieprojecten: Klimaattop en duurzame markt (P)	In 2010 zijn 10 milieucommunicatieprojecten uitgevoerd. Noemenswaardig in dit verband zijn de organisatie van de duurzame markt en de Klimaattop op 11 november 2010 voor bedrijven en instellingen. Beide activiteiten waren erop gericht het draagvlak voor duurzaamheid onder inwoners en bedrijven in Leeuwarden te vergroten, zodat het voorstel "Aanpak Slim met energie en water" een grotere slagingskans heeft. Ter ondersteuning van dit plan is er door 33

	bedrijven en instellingen een verklaring ondertekend, waarin ze aangeven deze aanpak van Leeuwarden te ondersteunen. De duurzaamheidmarkt vond plaats op 30 oktober 2010 en was met diverse voorbeelden van duurzaamheid gericht op een breed publiek.
Minder ergernis hondenpoep (Q)	Mede door het in 2007 vastgestelde Hondenbeleid is de ergernis over hondenpoep verder afgenomen. Het resultaat van 2009 is lager dan de prognose voor 2010.
Overige toelichting *Vijverpartijen Camminghaburen*	In de vijverpartijen van Camminghaburen is een overheersende begroeiing aanwezig van de uitheemse waterplant Ongelijkbladig verderkruid. De explosieve groei van deze waterplant zorgt o.a. voor een slechte ecologische toestand met zuurstofloosheid en daardoor risico op vissterfte. Omdat de plant niet is uit te roeien wordt gezocht naar een beheersbare situatie.
WKO (warmte- en koude opslag)	Het diepe grondwater van Leeuwarden wordt steeds vaker benut om gebouwen duurzaam te verwarmen of te koelen met gebruik van warmtepompen. Er wordt al ca 250.000 m3 grondwater per jaar rondgepompt in deze koudewarmte opslagsystemen. In 2010 heeft Leeuwarden, als eerste gemeente in Fryslân, opdracht gegeven om een "Masterplan koudewarmte opslag" te maken. Dit plan gaat over het toekomstig kantoorgebied langs de Overijsselselaan en zal garanderen dat toekomstige eigenaren voldoende ondergrondse ruimte kunnen gebruiken voor hun koudewarmte opslagsystemen.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Aanleg ondergrondse containers*	Het voorstel voor de aanleg van ondergrondse containers in de binnenstad is in december 2010 door het college vastgesteld. Tevens zijn voorbereidingen voor vergunningaanvragen getroffen. De plaatsing van de ondergrondse containers zal in het tweede kwartaal van 2011 gerealiseerd zijn.
Meetproject Bilgaard	Het meetproject Bilgaard is deels gereed. Softwarematig moeten er door de leverancier nog een aantal zaken worden opgelost, voordat dit operationeel is. De bedoeling is dat dit in 2011 wordt afgerond, waarna het functioneren van de riolering gemeten kan worden (meting van overstorten).
Subsidieregeling Duurzaam bouwen	De subsidieregeling voor duurzaam bouwen op eigen kavels loopt niet storm. Sinds de introductie zijn er drie aanvragen binnengekomen. In 2011 zal hernieuwde aandacht voor de regeling worden gevraagd.
"Nieuw Stroomland" duurzaam inrichten	De gemeenteraad van Leeuwarden heeft op 31 januari 2011 de intergemeentelijke structuurvisie "Nieuw Stroomland" vastgesteld. Hiermee is het kader bepaald voor de uitvoering van een duurzame inrichting van het gebied ten zuidwesten van Leeuwarden. In 2011 en verder zal de structuurvisie geconcretiseerd worden in een werkboek, in beeldkwaliteitplannen, in bestemmingsplannen e.d. De daadwerkelijke uitvoering is natuurlijk sterk afhankelijk van de beschikbare (komende) financiële middelen.
Bodem: locaties met veel onderzoek maar zonder beschikking controleren	De werkzaamheden (dossieronderzoek) zijn goed op dreef, en de laatste losse eindjes worden afgerond in het eerste kwartaal van 2011. De verwachting is dat hier geen risico's uit voortvloeien.

Speerpunten (toelichting) *Detecteren van spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging*	Het detecteren van spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging heeft zich in 2010 toegespitst op locaties met humane risico's. In het "Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties" is overeengekomen dat eind 2010 een overzicht van humane spoedlocaties wordt geleverd. Dit overzicht is 29 december 2010 opgesteld. Voor de betreffende locaties zijn saneringsmaatregelen uitgevoerd c.q. afgesproken. In de volgende onderzoeksfase tot 2014 richten we ons op overige spoedeisende gevallen. Dit zijn gevallen met risico's door verspreiding via het grondwater of risico's voor ecologie.
Overige toelichting *Architectuur en duurzaamheidprijs*	Het college reikte in 2010 voor het eerst de gemeentelijke Architectuur- en duurzaamheidprijs De Gouden Oldehove voor woningbouw uit. Daarmee wil de gemeente innovatieve en spraakmakende woningbouw stimuleren, waarbij het samengaan van duurzaamheid en architectuur voorop staat. De bedoeling is dat hiermee een gesprek op gang komt over de kwaliteit van wat er is gebouwd. Leeuwarden is de eerste gemeente in Nederland die de architectuurprijs in zijn naamgeving direct koppelt aan duurzaamheid.
Voorbereiden diftarnota aan de Raad	Op basis van een Quick Scan is besluitvorming over diftar uitgesteld. Besloten is de ervaringen met diftar in de meest vergelijkbare gemeente (Hengelo, Overijssel) af te wachten, en in 2013 het onderzoek te hervatten.
Subconclusie	Afval: Het tarief van de afvalstoffenheffing is t.o.v. 2009 met ruim 2% gedaald en zit daarmee ruim boven de doelstelling. Er zijn aanvullende maatregelen nodig voor het optimaliseren van de afvalscheiding. Bodem: Met het gereedkomen van de lijst met humane spoedlocaties eind 2010 is voldaan aan de afspraken uit het bodemconvenant. Dit is een belangrijke stap in de bodemsaneringsoperatie die voor 2030 beheersbaar moet zijn. Duurzaamheid: Tot en met 2010 is het onderwerp duurzaamheid vooral op adhoc basis aangepakt. Met het gereed gekomen van de Aanpak "Slim met energie en water" is het fundament gelegd voor een programmatische aanpak van duurzaamheid. Monitoren blijft een aandachtspunt. De huidige indicatoren richten zich op activiteiten die voor de gemeente veelal niet direct beïnvloedbaar zijn en daardoor niet goed bruikbaar. Met de Aanpak "Slim met energie en water" wordt een nieuwe monitoringssystematiek ontwikkeld. Milieucommunicatie zal met het beëindigen van de functie van milieucommunicatieadviseur een belangrijk aandachtspunt zijn bij het uitvoeren van de Aanpak "Slim met energie en water".
Beleven, benutten en beheren van water	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Uitvoerende werkzaamheden t.b.v. Kaderrichtlijn Water*	Waterprojecten in de zin van inrichtingselement worden uitgevoerd vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water. Per project wordt aandacht besteed aan de versterking van de ecologische kwaliteit en waar mogelijk worden verbeteringen uitgevoerd. Waterprojecten in de zin van watertechnologie vallen onder de Aanpak "Slim met energie en water". Deze projecten hebben meer betrekking op economische potenties rondom de bedrijvigheid in de water*business*.

Overige toelichting *Algemeen*	Het onderwerp water vanuit economisch perspectief met kansen (stimuleren en aantrekken van bedrijvigheid) voor watertechnologie is geïntegreerd in de visie Duurzaam Leeuwarden met bijbehorend uitvoeringsplan.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Doorstroming zwemplas Groene Ster om blauwalg te verdrijven*	Door middel van een nieuw inrichtingsplan wordt de blauwalg-problematiek in de Kleine Wielen aangepakt. De vorm en aanpak zijn bekend, de uitvoering gaat plaatsvinden in 2011.
Speerpunten (toelichting) *Aanleg grondwatermeetnet*	Het grondwatermeetnet is geïnstalleerd. De eerste metingen komen binnen. Over een jaar, na 4 seizoenen, kunnen we naar verwachting de eerste conclusies trekken over de hoogte en eventuele problemen met de grondwaterstand.
Overige toelichting *Subsidieregeling grasdaken*	De subsidieregeling voor grasdaken is verruimd.
Subconclusie	Het grondwatermeetnet is succesvol aangelegd. Tijdens de opstelling van het visiedocument *Full Sustainable City* is water als integraal onderdeel opgenomen, waardoor een op zich zelf staand Waterplan geen toegevoegde waarde meer heeft.
Koppeling van economie en milieu voor de verdere ontwikkeling van het bedrijfsleven	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Overige toelichting *Algemeen*	In het nieuwe duurzaamheidplan "Duurzaam Leeuwarden, de sterke stad" is duurzaamheid en economische potentie gekoppeld. Economische ontwikkelingen worden o.a. gezocht in het aantrekken van bedrijvigheid op het gebied van duurzaamheid, waardoor de economische basis van de stad wordt versterkt en het aantal banen groeit.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Subconclusie	Koppeling van economie en milieu heeft waar mogelijk plaatsgevonden. De koppeling van duurzaamheid en economie is vanaf 2011 geïntegreerd in de Aanpak "Slim met energie en water".

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
024	Milieuvergunningen en controles						
043	Inzameling afval	-53	0	-243	-296	305	**8**
044	Riolering	24	64	-277	-189	189	**0**
045	Milieubeleid	127		-64	62	-36	**27**
046	Bodem en geluid	-28		152	124	7	**132**
047	Milieucommunicatie	40		-7	33		**33**
048	Ongediertebestrijding			-1	-1		**-1**
050	Lijkbezorging	12		21	34	0	**34**
051	Voorzieningen honden	-27	-5	-6	-38	38	
052	Afvoer kadavers			3	3		**3**
		96	**59**	**-422**	**-268**	**503**	**235**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	3.360	2.748	19.710	25.818	24.792	-1.026
B	Begroting 2010 na wijziging :	3.360	2.748	19.893	26.001	24.457	-1.544
C	Rekening 2010 :	3.264	2.689	20.316	26.269	24.960	-1.309
	Resultaat B-C	**96**	**59**	**-422**	**-268**	**503**	**235**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Inzameling afval		-53	496	443	305	**748**
2.	Riolering	64	24		88	87	**175**
3.	Bodem en geluid			118	118		**118**
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Inzameling afval			-740	-740		**-740**
2.	Riolering			-175	-175		**-175**
	- niet relevante posten :						
	Overig	-5	125	-121	-2	111	**109**
	Totaal	**59**	**96**	**-422**	**-268**	**503**	**235**

Analyse en Toelichting

Programma Milieu, energie en water

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

1. Inzameling afval

Het resultaat op inzameling afval wordt, met uitzondering van de post onvoorzien Fryslân Miljeu, verrekend met de reserve "Egalisatie heffingen".
Het budget onvoorzien Fryslân Miljeu bedroeg in 2010 € 126.000 waarop een beroep is gedaan van € 118.000. Per saldo daarom een voordeel van € 8.000 op de post onvoorzien en daarmee ook op het product Inzameling afval.

Bij het opstellen van de begroting 2010 is ter egalisatie van de tarieven een onttrekking aan de reserve geraamd van € 312.000.
Het resultaat 2010 bedraagt, na onttrekking van € 312.000 aan de voorziening,

€ 740.000 voordelig dat is toegevoegd aan de reserve 'Egalisatie heffingen'.

Het voordelig resultaat van € 740.000 bestaat uit de saldi op de volgende onderdelen:

Inzameling en verwerking huishoudelijk afval (voordeel € 215.000)

- Verwerkingskosten grof ongescheiden afval voordeel € 146.000
  De verwerkte hoeveelheid grof afval was 860 ton lager dan begroot, voordeel € 146.000.
- Verwerkingskosten grof gescheiden afval voordeel € 78.000
  Het aanbod in met name de milieustraat was 940 ton lager dan begroot. Daarnaast was ook het verwerkingstarief lager dan begroot.
- Inzameling grof en illegaal afval nadeel € 40.000
  In 2010 4.000 meldingen meer dan de begrote 40.000. Hierdoor is een nadeel ontstaan van € 40.000.
- Meerkosten inzameling binnenstad nadeel € 65.000
  Deze meerkosten zijn ontstaan doordat de efficiënte nieuwe inzamelingsauto "dubbele diamond" niet in de binnenstad kon worden ingezet. Hierdoor moest qua inzameling een duurdere auto worden ingezet.
- Verwerkingskosten takken voordeel € 30.000.
  Via de takkenroutes zijn veel minder takken ingezameld dan begroot.
- Baten voordeel € 66.000
  De vergoeding uit verpakkingsbelasting voor ingezamelde en afgedankte elektrische en elektronische (AEEA) is op grond van de begin 2010 afgesloten overeenkomst met NVMP en ICT-milieu € 31.000 hoger dan begroot. Daarnaast waren de diverse opbrengsten in de milieustraat € 34.000 hoger dan begroot. De metaalprijs in 2010 was vooral in het tweede halfjaar zeer gunstig. Daarnaast is er ook meer metaal naar de milieustraat gebracht.

Inzameling en verwerking KGA, glas e.d. (nadeel € 62.000)

- De overschrijding is het gevolg van de niet geraamde kosten voor het inrichten van diverse milieuparkjes alsmede het plaatsen van een ondergrondse container aan de Bildtsestraat.

Inzameling oud papier (voordeel € 458.000)

- Op de inzamelkosten een voordeel van € 201.000.
  In de begroting 2010 is als uitgangspunt gehanteerd dat 7.200 ton oud papier via verenigingen ingezameld zou worden. De werkelijke ingezamelde hoeveelheid was uiteindelijk 1.870 ton lager.
- Op de baten een voordeel van € 257.000.
  Bij het opstellen van de begroting 2010 (halverwege 2009) lag de marktprijs rond de € 45 / ton. In 2010 lag de gemiddelde marktprijs als gevolg van de wereldwijde stijging van de prijs van grondstoffen echter rond de € 105/ton. Een voordeel daarom van € 60/ton.

Kwijtschelding (voordeel € 53.000)

- Aan kwijtschelding is in 2010 € 1.548.000 geraamd (13% van de totale opbrengst). Over 2010 is € 90.000 meer kwijtschelding verleend dan begroot, maar met betrekking tot de afwikkeling van de balansposten 2009 en eerdere jaren is € 143.000 vrijgevallen. Per saldo daarom een voordeel € 53.000.

Dividend (voordeel € 57.000)

- Het dividend over 2009 (dat wordt uitgekeerd in 2010) van Afvalsturing NV en

	Fryslân Miljeu is € 57.000 hoger dan begroot. Dit voordeel is vooral ontstaan door een behoorlijk resultaat bij Fryslân Miljeu dankzij verregaande bezuinigingen. Diverse voor- en nadelen van per saldo € 19.000 voordeel. De stand van de reserve "Egalisatie heffingen" bedraagt per 31 december 2010 voor het onderdeel afvalstoffenheffing € 1.770.000. Op basis van de raadsmotie van 6 november 2006 mag dit onderdeel van de reserve maximaal € 200.000 bedragen. In de begroting 2011 wordt ter egalisatie van de tarieven € 800.000 onttrokken aan de reserve. Het surplus in de reserve bedraagt daarom € 770.000 (€ 1.770.000 minus € 800.000 en € 200.000). In de gemeente zijn ruim 45.000 huishoudens zodat per huishouden omgerekend ongeveer € 17 in de voorziening staat. Bij de bepaling van de tarieven 2012 zal dit surplus samen met de inschatting van het te verwachten resultaat afval 2011 worden verdisconteerd in de tarieven 2012.
2. Riolering	Het resultaat van het product riolering wordt eveneens verrekend met de reserve "Egalisatie heffingen" en heeft daarom geen invloed op het resultaat. Over 2010 bedraagt het voordeel op dit product € 175.000 dat is toegevoegd aan de reserve "Egalisatie heffingen". Dit resultaat kan als volgt worden verklaard. Apparaatskosten (voordeel € 24.000) • De doorbelaste uren zijn iets lager dan begroot. Kapitaallasten (voordeel € 64.000) • Een aantal investeringen is al wel opgestart, maar nog niet afgerond waardoor per saldo een voordeel is ontstaan van € 64.000. Baten (voordeel € 87.000) • De opbrengst afvalstoffenheffing is € 59.000 hoger dan begroot. • Diverse overige baten van per saldo € 28.000 voordeel. De stand van het onderdeel riolering binnen de reserve egalisatie heffingen bedraagt per 31 december 2010 € 211.000 en dient voor de verrekening van exploitatieresultaten. De stand van de voorziening riolering bedraagt per 31 december 2010 € 3.475.000 en wordt aangewend voor de vervanging van riolering.
3. Bodem en geluid	Het voordeel op dit beleidsproduct bedraagt € 118.000 en is als volgt tot stand gekomen. Overige kosten (voordeel € 118.000) • De storting in de voorziening bodemsanering is € 52.000 lager omdat in 2010 veel minder uren ten laste van de voorziening zijn gebracht dan geraamd wegens vacatureruimte. • De bijdrage aan de Milieu Advies Dienst (MAD) was als gevolg een lager aantal geluidadviezen € 43.000 lager. • Het budget voor externe adviezen voor onder andere bodemsaneringstrajecten was in 2010 niet in zijn geheel nodig, voordeel € 23.000.

Programma Woon- en leefomgeving (14)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Stadsontwikkeling	Wethouder I. Diks	M.S. Vogelzang

Speerpunten begrotingsjaar 2010	Realisatie en voortgang speerpunten
• Meer openbaar groen, minder regels	In 2010 is aan de beleidsnotitie "Meer openbaar groen, minder regels" gewerkt. De notitie richt zich op de compensatieplicht bij het verwijderen van groen en de regelgeving rond de kapvergunningen. In het voorjaar van 2011 is de inspraak gestart en medio 2011 vindt besluitvorming plaats door de raad. Met de invoering van de nieuwe regeling komt meer openbaar groen terug en vooral op plaatsen waar het de groenstructuur versterkt. De regels rond kapvergunningen worden vereenvoudigd.
• Mooier maken van het openbaar groen	Van het uitvoeringsplan Intensivering Groen zijn in 2010 het wijkpark Camminghaburen en de laanbeplanting Legedyk Wirdum opgepakt. Ook is gestart met de groene herinrichting van rotondes (ontwerpwedstrijd) en voorbereidingen voor een educatiekaart 'Groen'. De aantrekkelijkheid van het openbaar groen heeft een flinke impuls gekregen.
• Zwerfafval	Het plusproject "Zwerfafval" is in 2010 succesvol afgerond. Daarbij zijn de afvalvoorzieningen verbeterd door extra afvalbakken en strategischer plaatsing van de bakken. Tevens zijn er acties geweest op scholen en in wijken en is er veel aandacht geweest voor de handhaving. Het project heeft positief bijgedragen aan het verzorgingsbeeld van de openbare ruimte.
• Openbare verlichting	In 2010 zijn er op diverse locaties in Leeuwarden pilots gedaan met openbare verlichting. Daarnaast zijn er landelijk ook pilots uitgevoerd. De resultaten hiervan vormen de input voor het nieuwe OV-beleidsplan dat medio 2011 ter besluitvorming aan de raad wordt aangeboden.

Successen

1. In verschillende wijkparken is het openbaar groen mooier gemaakt.
2. Verbeterd resultaat basisniveau bij verzorging van de openbare ruimte.
3. Aanpak zwerfafval met als resultaat een beter verzorgend beeld.
4. Afronding project opwaardering begraafplaatsen.
5. De afhandeling van de meldingen is succesvol, ondanks de forse toename van het aantal.

Verbeterpunten

De gebiedsgerichte, integrale aanpak van het onderhoud en intensievere regie op verschillende externe partijen.

Eindconclusie

Het zoeken naar efficiëntieverbeteringen is een continu proces binnen het beheer van de openbare ruimte. Dit proces wordt versterkt door de op stapel staande bezuinigingen. Het verzorgingsniveau van de openbare ruimte laat een stijgende lijn laat zien. Vooral daar waar het gewenste niveau 'hoog' in eerdere jaren regelmatig niet werd gehaald lukt dat nu steeds vaker en in meerdere gebieden. Daarnaast is het met behulp van het kwaliteitsdocument openbare ruimte (geactualiseerd in 2010) steeds beter mogelijk al bij de inrichting/aanpassing van de openbare ruimte zoveel mogelijk rekening te houden met het toekomstig beheer.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen
Een onderhoudsniveau van de openbare ruimte dat voldoende bijdraagt aan de veiligheid en leefbaarheid voor de burgers en bezoekers van Leeuwarden	**Onderhoud groen** Een hoog niveau van beheer en onderhoud van kantorenhaak, parken en plantsoenen in de binnenstad en een basisniveau voor de wijken conform de systematiek "BOR in beeld"	A. De inwoners v/d gemeente zijn tevreden met hun woon- en leefomgeving B. Een goed toegankelijk Melddesksysteem C. Toename kwaliteit groengebieden D. Groei aantal bezoekers groengebieden E. Hoge waardering van de gemeentelijke groengebieden door Leeuwarders F. Tevredenheid bewoners over onderhoud groenvoorzieningen
	Verlichting Een goed onderhoudsniveau van de straatverlichting dat bijdraagt aan de sociale- en verkeersveiligheid conform de richtlijn van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde	G. Tevredenheid bewoners met openbare verlichting
	Onkruidbestrijding Een hoog niveau van onkruidbestrijding op verhardingen voor de kantorenhaak, de parken en de binnenstad. Een basisniveau voor alle andere wijken en structuurelementen conform de systematiek "BOR in beeld"	H. Bewoners zijn tevreden over onkruidbestrijding verhardingen

Zie vervolg op volgende pagina.

Zwerfvuil en graffiti Een hoog niveau van zwerfvuilbestrijding in het openbaar groen en verhardingen voor de binnenstad en een basis niveau voor de wijken. Een acceptabel niveau in binnenstad en winkelgebied Schrans van de graffitibestrijding	I. Tevredenheid zwerfvuilbestrijding en afname ergernis over graffiti
Onderhoud speelvoorzieningen Een acceptabel niveau van beheer en onderhoud van speelvoorzieningen dat voldoet aan de geldende wettelijke veiligheidseisen conform het attractiebesluit	J. Veiligheid speeltoestellen in de stad
Begraafplaatsen Er is gelegenheid tot een waardige teraardebestelling, de grafrust is gewaarborgd en er is gelegenheid tot een goede rouwverwerking	K. Voldoende voorzieningen treffen voor een waardige teraardebestelling en instaan voor de grafrust en het in gelegenheid stellen tot een goede rouwverwerking
Buitenreclame Een bij de woon- en leefomgeving passende buitenreclame	
Verharding en aanverwante zaken Een onderhoudsniveau van de wegen, fietspaden en trottoirs dat voldoende bijdraagt aan de veiligheid en bereikbaarheid voor de gebruikers	L. Staat van onderhoud aan verhardingen bevindt zich voor de gehele stad op kwaliteitsniveau "basis" conform kwaliteitskeuzes "BOR in beeld" M. Toename tevredenheid bewoners ten aanzien van de openbare weg
Wijken en dorpen* Een grotere zelfstandigheid en deskundigheid onder bewoners en meer invloed van bewoners op het beleid.	N. Bewoners zijn zelfstandig en deskundig en hebben voldoende invloed op gemeentelijk beleid. O. Wijk- en dorpspanels zijn bekend.

* Wijken en dorpen maakten in de begroting 2010 deel uit van programma Ruimtelijke Ordening, wijken en dorpen (12). Met ingang van de begroting 2011 zijn wijken en dorpen ondergebracht in dit programma

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
Onderhoud groen							
A	De inwoners van de gemeente zijn tevreden met hun woon- en leefomgeving *Indicator:* Het percentage burgers dat tevreden is met zijn of haar leefomgeving[41] (aangepast MOP-doel)	20% (2005)	*	25%	-	25%	25%
B	Een goed toegankelijk Melddesksysteem *Indicator:* Het aantal meldingen per hoofdcategorie:	(2008) 8.515	**12.088**	+5% 8.940	3.148	+5%	+5%
	• Afval	1.356	**3.794**	1.425	2.369		
	• Bruggen/Kunstwerken	74	**68**	78	-10		
	• Geluid	108	**99**	113	-14		
	• Groen	1.377	**1.904**	1.446	458		
	• Kabels/leidingen	27	**42**	28	14		
	• Lucht	11	**11**	12	-1		
	• Openbare verlichting en VRI	1.209	**1.474**	1.269	205		
	• Recreatie	140	**154**	147	7		
	• Riolering	634	**719**	666	53		
	• Uitvoeringsprojecten	148	**150**	155	-5		
	• Verharding	1.498	**1.684**	1.573	111		
	• Verkeer	534	**1.165**	561	604		
	• Water	169	**255**	177	78		
	• Wegmeubilair	423	**490**	444	46		
	• Reclame & uitstallingen	23	**79**	24	55		
C	Toename kwaliteit groengebieden *Indicator:* Het aantal m2 groen/water/paden van parken en recreatiegebieden dat opgewaardeerd wordt	n.v.t.	**7,4 ha**	8,4 ha	-1 ha	9 ha	9 ha
D	Groei aantal bezoekers groengebieden *Indicator:* Het percentage Leeuwarders dat de gemeentelijke groengebieden bezoekt:	(2005)					
	○ *Prinsentuin*	71%	*	75%	-	75%	75%
	○ *Potmarge*	45%	*	45%	-	45%	45%
	○ *Rengerspark*	40%	*	40%	-	40%	40%
	○ *Parkje(s) in de buurt*	57%	*	55%	-	60%	60%
	(meting via wijksignaleringssysteem)						

41 Deze meting wordt ook beïnvloed door andere omstandigheden in de buurt, zoals: omgang in de buurt met elkaar en achterstallig onderhoud aan de woning en privé-tuinen.

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Real 2010	Begr 2010	Saldo	Begr 2011	Begr 2012
E	Hoge waardering van de gemeentelijke groengebieden door Leeuwarders *Indicator:* Het percentage Leeuwarders dat het bezochte groen met 'hoog' waardeert:	(2005)					
	○ *Prinsentuin*	90%	*	92%	-	92%	92%
	○ *Potmarge*	77%	*	80%	-	80%	80%
	○ *Rengerspark*	78%	*	80%	-	80%	80%
	○ *Parkje(s) in de buurt*	64%	*	65%	-	65%	65%
	(meting via wijksignaleringssysteem)						
F	Tevredenheid bewoners over onderhoud groenvoorzieningen onderhoud *Indicator:*	(2005)					
	Het percentage bewoners dat tevreden is met het onderhoud van de groenvoorzieningen *(meting via wijksignaleringssysteem)*	44%	*	46%	-	46%	46%
Verlichting							
G	Tevredenheid bewoners met openbare verlichting *Indicator:*	(2005)					
	Het percentage bewoners dat vindt dat er voldoende lantaarns zijn blijft stabiel *(meting via wijksignaleringssysteem)*	86%	*	83%	-	83%	83%
Onkruidbestrijding							
H	Bewoners zijn tevreden over onkruidbestrijding verhardingen *Indicator:*	(2005)					
	Het percentage bewoners dat zich vaak ergert aan onkruidgroei op verhardingen *(meting via wijksignaleringssysteem)*	45%	*	40%	-	38%	38%
Zwerfvuil en graffiti							
I	Tevredenheid zwerfvuilbestrijding en afname ergernis over graffiti *Indicator:*	(2005)					
	• Het percentage bewoners dat zich vaak ergert aan zwerfvuil *(meting via wijksignaleringssysteem)*	36%	*	31%	…	31%	31%
	• Het percentage bewoners dat aangeeft zich nooit te ergeren aan graffiti in de binnenstad	30% (2005)	*	20%	…	15%	15%
Onderhoud speelvoorzieningen							
J	Veiligheid speeltoestellen in de stad *Indicator:* Het percentage speeltoestellen dat voldoet aan de veiligheidseisen conform het Attractiebesluit	100%	**100%**	100%	0%	100%	100%
Begraafplaatsen							
K	Voldoende voorzieningen treffen voor een waardige teraardebestelling en instaan voor de grafrust en het in gelegenheid stellen tot een goede rouwverwerking *Indicator:* Voldoen aan de vraag	100%	**100%**	100%	0%	100%	100%

Verharding en aanverwante zaken							
L	Staat van onderhoud aan verhardingen bevindt zich voor de gehele stad op kwaliteitsniveau "basis" conform kwaliteitskeuzes "BOR in beeld" *Indicator:* Kwaliteitsniveau (resultaten schouwrapporten)	Basis	**Basis**	Basis	-	Basis	Basis
M	Toename tevredenheid bewoners ten aanzien van de openbare weg *Indicator:* Het aandeel bewoners dat tevreden oordeelt over het onderhoud van:						
	○ Trottoirs	48%	*	52%	-	52%	52%
	○ Wegdek	54%	*	61%	-	61%	61%
	○ Fietspaden	51%	*	60%	-	60%	60%
	○ Wandelpaden door het gras/park	46%	*	55%	-	55%	55%
	(nulmeting 2005)						
Wijken en dorpen							
N	Bewoners zijn zelfstandig en deskundig en hebben voldoende invloed op gemeentelijk beleid *Indicatoren:*						
	• Percentage bewoners dat tevreden is over het functioneren van panels in wijken/dorpen (totaal scores zeer goed/goed/neutraal)	66% (2007)	**64% (2010)**	60%	4%		60%
	• Tevredenheid van bewoners over invloed op beleid (minimum 1 en maximum 10)	4,35 (2007)	**4,2 (2010)**	5,5	-1,3		5,5
	• Het aandeel van wijk- en dorpsbudgetten dat daadwerkelijk besteed of gereserveerd wordt aan het op hetzelfde niveau houden (in % van het totale beschikbare jaarbudget)	97	**95**	-	-	95-100	95-100
O	Wijk- en dorpspanels zijn bekend: *Indicatoren:*						
	• Percentage inwoners dat niet van het bestaan van panels afweet.	17% (2007)	**17% (2010)**	20%	-3%		20%
	• Percentage inwoners dat weet wat de taak van de wijkpanels is.	42% (2007)	**41% (2010)**	40%	1%		40%
	(meting via wijksignaleringssysteem en wijkenquête 2010)						

***** Geen onderzoek uitgevoerd in 2010 of volgende onderzoek in 2011.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren welke niet of deels zijn uitgevoerd.

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
Onderhoud groen						
• Uitvoering aanbevelingen evaluatie "BOR in beeld"	x	+/-				A,C,D,E,F
• Reconstructie groen Aldlân	x	+				F
• Reconstructie Julianapark	x	+/-				D t/m F
• Reconstructie deel wijkpark Camminghaburen	x	+/-				D t/m F

Prestaties Incidenteel	Begr. 2010	Real. 2010	Begr. 2011	Begr. 2012	Begr. 2013	Sub doel
• Uitvoeringsprogramma groenkaart	x	+/-				F
• Kwaliteitsverbeteringen groenvoorziening op hoofdinfrastructuur	x	+				F
Verlichting						
• Experimenten ten behoeve van beleidsplan OV	x	+				G
Zwerfvuil en graffiti						
• Zwerfafvalproject	x	+				I
• Stimulering graffitikunst	x	+				I
• Graffiti evenement in combinatie met Nieuw Zaailand	x	+				I
Begraafplaatsen						
• Opwaardering begraafplaats (parkeervoorziening, verbeteren groen en verhardingen)	x	+/-				K
Buitenreclame						
• Actualisering beleidsregels reclame	x	+				
Wijken en dorpen						
• Uitvoering maatregelen Dorpennota	x	+				N, O
• Uitvoering verbeterplan werkwijze gebiedsgericht werken	x	+/-	x	x		N, O
• Realisatie van 4 à 5 integrale toekomstbeelden per wijk/dorp	x	+/-	x	x	x	N, O

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
Onderhoud groen		
• Intensivering groenbeleid	+/-	A, D t/m F
• Uitvoering compensatie bomen o.b.v. meer bomen, minder regels	+/-	A, D t/m F
• Groenvoorzieningen 516 ha	+	A, D t/m F
• Bomen 38.000 stuks	+	A, D t/m F
• Op kwaliteitsniveaus "basis" en "hoog": Beeld: resp. maximaal 10% (basis) en 2% (hoog) voldoet niet aan het eindbeeld Schade: resp. maximaal 20% en 5% schade aan beplanting en bomen Volledigheid: bomenrij en groenvlakken resp. maximaal 20% en 5% niet volledig beplant Vitaliteit: resp. maximaal 20% en 5% matige of slechte kwaliteit	+	A, D t/m F
• Voor de (cultuurhistorische) parken, de binnenstad en de kantorenhaak is gekozen voor kwaliteitsniveau "hoog". De overige structuurelementen worden onderhouden op niveau "basis"	+	A, D t/m F
Verlichting		
• In stand houden van lichtmasten en het verlichtingsniveau. Behandelen en registreren van aanvragen en klachten.	+	G
Onkruidbestrijding		
• Onkruidbestrijding op verharding voor de structuurelementen binnenstad, kantorenhaak en (cultuurhistorische) parken op kwaliteitsniveau "hoog": 10% tot 15% van het totale oppervlak elementenverharding (voegen) is begroeid. De hoogte van de begroeiing is maximaal 10 cm. Rondom obstakels en muren komt maximaal 5% begroeiing voor.	+/-	H
• Voor de overige stadsgebieden geldt onkruidbestrijding op verharding op kwaliteitsniveau "basis": de hoogte van de begroeiing is maximaal 30 cm. Rondom obstakels en muren komt maximaal 25% begroeiing voor.	+	H
Zwerfvuil en graffiti		

Prestaties Structureel	Real. 2010	Sub doel
• Het (laten) bestrijden van zwerfvuil op het niveau "hoog" voor de structuurelementen binnenstad, kantorenhaak en (cultuurhistorische) parken conform de systematiek "BOR in beeld": plantvakken zijn schoon en grondig ontdaan van zwerfvuil. 420.000 m2	+	I
• Voor de overige stadsgebieden geldt het (laten) bestrijden van zwerfvuil op het niveau "basis" conform de systematiek "BOR in beeld": plantvakken zijn matig geschoond van zwerfvuil. 4.740.000 m2	+	I
• Verwijderen ongewenste graffiti in de binnenstad en de Schrans	+	I
Onderhoud speelvoorzieningen		
• Hoge gebruikswaarde en het in goede staat houden van het materiaal overeenkomstig Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen (aantal centrale speeltuinen 11, aantal speeltoestellen 850, aantal speelplaatsen 267)	+	J
• Zorgdragen voor jaarlijkse inventarisatie i.h.k.v. vervanging/verbetering speeltoestellen.	+	J
Begraafplaatsen		
• De 2 gemeentelijke begraafplaatsen worden meegenomen met de wijkmonitoring. Daarnaast wordt een waarderingsonderzoek onder bezoekers en gebruikers van de begraafplaatsen uitgevoerd naar het gebruik en het economisch functioneren ervan.	-	K
• Voorzien in de teraardebestelling, crematie van een stoffelijk overschot indien niemand daar in voorziet	+	K
Buitenreclame		
• Beoordelen vergunningaanvragen reclame	+	-
Verharding en aanverwante zaken		
• Beheer en onderhoud van verhardingen conform "BOR in beeld" op kwaliteitsniveau "basis"	+	L, M
• Beheer en onderhoud van beweegbare en vaste bruggen, viaducten en tunnels	+	L, M
Wijken en dorpen		
• Jaarlijkse opstelling en uitvoering van wijkgerichte programma's en mogelijke verbreding daarvan	+	N, O
• Stimuleren externe oriëntatie	+	N, O
• Jaarlijkse verantwoording van de besteding van budgetten door de panels aan de inwoners	+	N, O
• Het verbeteren van de interactieve werkwijze tussen gemeente en vooral bewonerspanels in wijken en dorpen bij (de afstemming van) maatregelen op wijk- en dorpniveau door: - programmatisch te werken in de gemeente verder door te voeren; - het consolideren en verder uitwerken van instrumenten.	+	N, O
• Activiteiten van woningbouwcorporaties in wijkprogramma	+	N, O
• Monitoren voortgang toekomstbeelden	+	N, O

Realisatie speerpunten rekeningjaar	Real. 2010	Sub doel
• Intensivering groenbeleid incl. meer bomen, minder regels	+/-	A, C t/m F
• Mooier maken van het openbaar groen	+/-	A, C t/m F
• Zwerfafval	+	I
• Openbare verlichting	+	G

Realisatie nieuw beleid/ombuiging	Real. 2010	Sub doel
• Led-feestverlichting	+	G
• Verlenging graffitiproject	+	I

Analyse en toelichting

Algemeen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Overige toelichting *Veiligheidsmonitor*	De metingen uit de Veiligheidsmonitor vinden 1 keer in de 2 jaar plaats (2011 is de volgende meting). Hierdoor zijn er voor 2010 geen resultaten beschikbaar en kunnen bij deze indicatoren geen conclusies worden getrokken.
Doelstellingen (afwijking) *Melddesksysteem*	Op diverse onderdelen is er een behoorlijke toename van het aantal meldingen. Dit in tegenstelling tot vorig jaar, toen leek het aantal meldingen zich te stabiliseren. Ondanks deze toename is de afhandeling van de meldingen wel sterk verbeterd. Juist de adequate afhandeling is het succes van het systeem en dat zal ook weer voor een toename zorgen. De meldingen over afval zijn flink toegenomen. Oorzaak hiervan is o.a. een verbeterde registratie van de meldingen, meer aandacht voor het afval waardoor er ook veel meer is gemeld en ook een toename van het afval in een aantal gebieden. De meldingen over groen zijn ook flink toegenomen. Oorzaak hiervan is o.a. klachten over onkruid in het groen in de wijk Camminghaburen. Daarbij is tot en met de zomer een achterstand in het niveau ontstaan, die pas daarna is ingelopen. Er zijn ook meer meldingen over openbare verlichting binnengekomen. Dit is onder andere veroorzaakt door een langdurige storing. Daarnaast neemt de afhandeling van de meldingen in de praktijk soms meer tijd dan de norm, waardoor er weer kans is op nieuwe meldingen. Dit proces is in 2010 verbeterd.
"BOR in beeld"	Aan de aanbevelingen uit de evaluatie "BOR in beeld" is gevolg gegeven, behalve aan de communicatie via de website over de onderhoudsniveaus. Deze actie is doorgeschoven naar begin 2011. Bij de evaluatie "BOR in beeld" is bij aanbeveling 7 aangegeven onderzoek te doen om in 2010 de kantorenhaak op niveau 'hoog' te krijgen. Gemiddeld is dat ook zeker gelukt. Drie aspecten (graffiti en beplakking, onkruid in groen en onkruid op verharding) hebben slechts 1 van de 3 rondes een basisniveau gescoord. De overige aspecten hebben bij alle schouwrondes hoog gescoord. Ook bij de andere gebieden, waarvoor niveau 'hoog' is afgesproken (binnenstad en parken), is een stijgende lijn te zien en wordt het niveau op veel onderdelen gehaald.
Onderhoud groen	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Reconstructie van diverse wijkparken*	De reconstructie van het groen in Aldlân (West) is nagenoeg geheel afgerond. Het Julianapark wordt in fasen aangepakt (intensivering groen). De 1e fase (Westzijde) is inmiddels in uitvoering. Wijkpark Camminghaburen: het grondwerk voor herinrichting groen is momenteel in uitvoering. Afronding van de aanplant zal in het voorjaar van 2011 plaatsvinden.

Speerpunten (afwijking) *Meer openbaar groen, minder regels*	In 2010 is aan een beleidsnotitie gewerkt over meer openbaar groen, minder regels. Maar door onvoldoende capaciteit is deze nog niet helemaal afgerond. In de notitie is de compensatieplicht nader uitgewerkt en is de versoepeling van de regels rond de kapvergunning bekeken.
Mooier maken van het openbaar groen	Van het uitvoeringsprogramma Intensivering Groen zijn in 2010 het wijkpark Camminghaburen en de laanbeplanting Legedyk Wirdum uitgevoerd. Er zijn voorbereidingen gedaan voor een ontwerpwedstrijd voor de groene herinrichting van rotondes en voorbereidingen voor een educatiekaart groen.
Subconclusie	Door de verschillende reconstructies van groen wordt het beeld van het openbaar groen steeds fraaier. Mede door de bezuinigingen wordt de aandacht voor efficiënt werken steeds groter.
Verlichting	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Algemeen*	De diverse pilots (LED, statisch en dynamisch dimmen, avond/nachtschakeling etcetera) zijn afgerond. Tevens is in 2010 de bevolking de gelegenheid gegeven om hun oordeel te geven over de experimenten. De pilots en de bevindingen vormen de input voor het nieuw op te stellen beleidsplan Openbare Verlichting.
Subconclusie	Op basis van de landelijke ontwikkelingen, de lokale pilots en de mening van de bevolking zal een gedegen keuze voor het nieuwe beleid voor de komende jaren worden voorgelegd. Naast duurzaamheid (die zich o.a. vertaald in 2% energie-besparing op de openbare verlichting) wordt ook een structurele bezuiniging van € 75.000 hierin meegenomen door o.a. vermindering van het aantal lichtmasten (ombuiging met ingang van 2012).
Onkruidbestrijding	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Methode van onkruidbestrijding*	In 2010 is er in het kader van de bezuinigingen een voorstel ingediend om structureel te besparen op de onkruidbestrijding op verharding (met dezelfde beeldkwaliteit). Bij de raadsbehandeling is besloten om over de methode in januari 2011 eerst een bredere discussie te voeren, waarbij ook Omrin en Caparis worden betrokken. Hierna zal een plan van aanpak worden opgesteld.
Subconclusie	Het beeldresultaat van *onkruid op verharding* heeft in 2010 gemiddeld genomen goed gescoord. Het basisniveau is op bijna alle onderdelen gehaald, uitgezonderd de grote groengebieden in de zomer. Het 'hoog' niveau is in het voorjaar en de herfst ook gehaald. Het beeldresultaat van *onkruid in groen* heeft in 2010 gemiddeld genomen goed gescoord. Het basisniveau is op nagenoeg alle onderdelen gehaald, uitgezonderd de grote groengebieden in de zomer. Het 'hoog' niveau is in zomer in de kantorenhaak en in de herfst in de drie afgesproken gebieden ook gehaald.
Zwerfvuil en graffiti	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Graffitibeleid*	Het graffitibeleid is in Leeuwarden inmiddels 10 jaar in werking. Belangrijk onderdeel hiervan is het stimuleren van graffitikunst. In het jubileumjaar zijn er veel activiteiten ontplooid, zoals workshops graffiti, bespuiten van diverse objecten (bouwschuttingen, nutskasten etcetera), het maken van een film over 10 jaar graffitibeleid en een stadswandeling langs diverse objecten.

Subconclusie	Het beeldresultaat van zwerfvuil en graffiti heeft in 2010 gemiddeld genomen goed gescoord. Voor graffiti is het basisniveau op alle onderdelen gehaald. Het niveau hoog is slechts bij 1 schouwronde in de kantorenhaak niet gehaald. De aanpak met het zwerfafvalproject heeft zeker zijn vruchten afgeworpen. In de kantorenhaak en de parken is op dit aspect gemiddeld ook het 'hoog' niveau gehaald, in de binnenstad is er nog een basisniveau gehaald.
Onderhoud speelvoorzieningen	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Algemeen*	In 2010 zijn bij de vaststelling van de programmabegroting 2011 de structurele middelen voor de uitvoering en de formatie meegenomen, op basis van het huidige areaal.
Subconclusie	Met de structurele middelen is het onderhoud en daarmee de veiligheid (gelet op het attractiebesluit) van het huidige areaal speelvoorzieningen gewaarborgd.
Begraafplaatsen	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Waarderingsonderzoek* *Opwaardering begraafplaats*	Het waarderingsonderzoek wordt voorlopig niet uitgevoerd. Er wordt na de fysieke opwaardering eerst ingezet op verbetering van de interne organisatie en processen. De opwaardering van de begraafplaats is zo goed als afgerond in 2010. De verhardingen zijn verbeterd en de parkeervoorziening is aangepakt. Ook is de oprijlaan aangepakt en de toegang naar de Noorderbegraafplaats vernieuwd. Alleen de verbetering van het groen op de begraafplaats moet nog worden afgerond.
Overige toelichting *Noorderbegraafplaats*	Uit 75 inzendingen voor de Vredeman de Vries Prijs voor Architectuur 2010 waren 4 projecten genomineerd, waaronder de aula op de Noorderbegraafplaats. Hierbij is de publieksprijs gewonnen.
Subconclusie	Met het project opwaardering begraafplaats is veel achterstallig onderhoud weggewerkt. Daarnaast is er ook veel aandacht geweest voor het aanbod van producten en transparante tarieven, waarmee het weer een volwaardige voorziening is geworden.
Buitenreclame	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Reclameborden*	In 2010 is door de raad de nota "Oog voor reclame" vastgesteld. De *two sign* reclame borden zijn opnieuw aanbesteed, waarbij het aantal nogmaals met 50 is verminderd. Bij het vaststellen van de nota is een motie aangenomen voor het verbeteren van de kwaliteit vrije aanplakborden. De middelen hiervoor zijn meegenomen bij de vaststelling van de programmabegroting 2011. In 2011 wordt dit verder uitgewerkt en worden er plakzuilen geplaatst.
Subconclusie	De kwaliteit van de reclame in de buitenruimte is ook in 2010 verder verbeterd en het beleid is nu compacter, eenvoudiger, duidelijker en toegankelijker.

Verharding en aanverwante zaken	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Vorstschade*	Als gevolg van de vorstschade na de winter van 2009-2010 is er een extra budget beschikbaar gesteld van € 750.000, waarmee het herstelprogramma is c.q. wordt uitgevoerd.
Subconclusie	Het gemiddelde onderhoudsniveau van de verhardingen is "basis". Dit betekent wel dat er ook wegvakken laag scoren. Bovendien is het gemiddelde cijfer in 2010 lager dan in 2009. De oorzaak en consequentie hiervan wordt begin 2011 in beeld gebracht.
Wijken en dorpen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen (afwijking) *Invloed op gemeentelijk beleid (N)*	De score op de indicatoren t.a.v. "invloed op gemeentelijk beleid" blijft achter bij de doelstelling. Gebiedsgericht werken is gericht op het vergroten van de invloed van bewoners op gemeentelijk beleid. De afgelopen jaren heeft Leeuwarden flinke stappen vooruit gezet op dit punt en ook successen geboekt. Gebiedsgericht werken in Leeuwarden en de Leeuwarder wijkaanpak trekken veel aandacht, onder andere omdat bewoners een belangrijke plek in het proces hebben. Er zijn twee onderzoeken van de Universiteit van Tilburg, die dat voor Heechterp-Schieringen bevestigen. Leeuwarden scoort landelijk in de top-3 als het gaat om bewonersbetrokkenheid, met een zeer ruime voldoende. Tegelijkertijd blijkt uit de wijkenquête dat de doelstelling op het punt "invloed op gemeentelijk beleid" lang niet wordt gehaald, en dat – ondanks de successen van de laatste drie jaar – de score terugloopt.
Bekendheid wijkpanels (O)	Er is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in de bekendheid van wijkpanels door de panels zelf en door de gemeente via verschillende communicatiekanalen. Desondanks loopt de bekendheid van panels (licht) terug.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties (afwijking) *Uitvoering verbeterplan*	Het verbeterplan is opgesteld voordat de consequenties van de bezuinigingen voor de budgetten van de wijkpanels en de personele consequenties voor wijkmanagement duidelijk waren. Deze consequenties hebben de nodige tijd en energie gevraagd. Veel van de maatregelen in het verbeterplan zijn het afgelopen jaar desondanks uitgevoerd.
Realisatie 4 à 5 integrale toekomstbeelden	Deze toekomstbeelden (6 in totaal) worden gerealiseerd in de wijkactieplannen van de 6 ISV-wijken. De wijkactieplannen zijn meeromvattend dan de toekomstbeelden die wijkmanagement de voorgaande jaren opstelde. Aan de plannen wordt momenteel hard gewerkt; naar verwachting zijn ze voor de zomervakantie uitvoeringgereed.
Overige toelichting *Bezuiniging op wijkpanelbudgetten*	Op de wijkpanelbudgetten is een bezuiniging voorbereid, die ingaat per 1 januari 2011. Dit onderwerp is breed besproken met de panels. Zij zijn zelf met een breed gedragen voorstel gekomen.
Subconclusie	Het Leeuwarder gebiedsgericht werken ligt goed op koers en de opgave van de bezuinigingen is inmiddels verwerkt in onze aanpak.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
013	Spoorlijnen	-3		6	3		**3**
014	Waterwerken	-24	2	4	-18	-4	**-22**
015	Verhardingen	7	0	-93	-85	71	**-15**
016	Kunstwerken	-12	-2	24	10	-4	**5**
017	Verkeersmaatregelen	39	25	-25	39		**39**
026	Wijkaanpak	4		-30	-26	129	**103**
049	Begraafplaatsen	-45	5	-25	-64	64	**-0**
054	Straatverlichting	-6	5	149	148		**148**
055	Reiniging verhardingen	-16		-78	-94	-29	**-123**
056	Openbaar groen	37	0	-98	-61	35	**-26**
057	Zwerfvuilbestrijding	2		-7	-5	-0	**-5**
085	Speelplaatsen	-10	-4	3	-10	1	**-9**
090	Buitenreclame	-1		2	1	9	**10**
		-27	**31**	**-168**	**-164**	**272**	**107**

x € 1.000

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	10.975	374	11.673	23.022	2.250	-20.772
B	Begroting 2010 na wijziging :	10.975	374	12.174	23.523	2.250	-21.273
C	Rekening 2010 :	11.002	343	12.342	23.688	2.522	-21.166
	Resultaat B-C	**-27**	**31**	**-168**	**-164**	**272**	**107**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Wijkaanpak					44	**44**
2.	Straatverlichting			148	148		**148**
3.	Gladheidsbestrijding			-132	-132		**-132**
	- verrekeningen met reserves :						
	- niet relevante posten :						
	Overig	31	-27	-184	-180	228	**47**
	Totaal	**31**	**-27**	**-168**	**-164**	**272**	**107**

Analyse en Toelichting

Programma Woon- en leefomgeving	
Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?	
1. Wijkaanpak	Op het onderdeel Wijkaanpak een voordeel € 44.000 vanwege de vrijval uit de voorziening wijkbudgetten. • Vrijval voorziening wijkbudgetten (voordeel € 44.000) In totaal kon een bedrag van € 44.000 uit de voorziening vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat 2010. Dit betreft middelen waarvoor geen specifiek bestedingsdoel meer aanwezig is of waarvan het bestedingsdoel met lagere kosten is gerealiseerd.
2. Straatverlichting	Het voordeel op straatverlichting bedraagt € 148.000. Dit bestaat enerzijds uit een voordeel van € 74.000 dat betrekking heeft op afrekeningen van het energieverbruik over voorgaande jaren en anderzijds een voordeel van € 74.000, dat ontstaan is wegens lagere netbeheerkosten.
3. Gladheidsbestrijding	Vanwege de strenge winters in 2010 waren de kosten voor gladheidsbestrijding met € 132.000 fors hoger dan begroot.

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (15)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Bestuur en Middelen	Wethouder M. Florijn	P. Meerdink

x € 1.000

	Resultaat 2010 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
007	Financieringen en beleggingen	-16	2	-429	-443	-193	**-636**
053	Stelposten c.a.	301		147	448	-231	**217**
077	Algemene belastingen	-128	0	-107	-234	8	**-226**
079	Algemene baten en lasten	-125		1.540	1.415	637	**2.052**
086	Gemeentefonds	8			8	-98	**-89**
091	Onvoorzien			76	76		**76**
		40	**2**	**1.228**	**1.271**	**123**	**1.394**

	Lasten en baten 2010 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2010
A	Begroting 2010 primitief	4.452	738	38.843	44.033	176.383	132.351
B	Begroting 2010 na wijziging :	4.480	849	38.208	43.536	210.930	167.394
C	Rekening 2010 :	4.440	846	36.980	42.266	211.053	168.788
	Resultaat B-C	**40**	**2**	**1.228**	**1.271**	**123**	**1.394**

Financieringen en beleggingen

x € 1.000

BLP007	Financieringen en beleggingen	Begroting 2010 Lasten	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Resultaat 2010
Lasten					
BHP488	Treasury	800	876	1.463	**-587**
BHP496	Beheer deelnemingen	29	64	62	**2**
BHP506	Saldo van de financieringsfunctie	263	263	0	**263**
BHP516	Bespaarde rente	260	390	511	**-121**
Totaal lasten		**1.352**	**1.593**	**2.036**	**-443**
Baten					
BHP488	Treasury	683	759	1.310	**550**
BHP496	Beheer deelnemingen	538	492	491	**-1**
BHP506	Saldo van de financieringsfunctie	721	1.129	-211	**-1.339**
BHP516	Bespaarde rente	4.500	5.462	6.058	**597**
Totaal baten		**6.442**	**7.842**	**7.648**	**-193**
Totaal resultaat financieringen en beleggingen		**5.090**	**6.249**	**5.613**	**-636**

Lasten

Treasury

Het nadeel op de lasten van € 587.000 betreft tot een bedrag van € 550.000 het tegenboeken van overlopende rente van de deposito bij de ING (523.000) en de overlopende rente van de Kredietbank Nederland (€ 27.000) (zie ook onder baten). Daarnaast is er een nadeel op de apparaatskosten tot een bedrag van € 23.000 en een nadeel op de kosten van betalingsverkeer van € 14.000.

Saldo van de financieringsfunctie
In de begroting is ervan uitgegaan dat het positieve renteresultaat deels weglekt naar de zogenaamde rendabele sectoren (grondexploitatie bijvoorbeeld). Daarom wordt er op het "Saldo van de financieringsfunctie" onder de lasten een stelpost geraamd om dit weglekeffect te corrigeren. Omdat in werkelijkheid het weglekeffect in diverse programma's wordt gerealiseerd en er tegenover de raming op deze stelpost geen daadwerkelijke uitgaven worden geboekt is hierdoor op de lasten van de financieringsfunctie een voordeel ontstaan van € 263.000.

Bespaarde rente
Doordat een aantal voorzieningen hoger zijn dan geraamd, levert dit meer bespaarde rente op. Deze hogere bespaarde rente van € 121.000 wordt op dit product overgeboekt naar de betreffende producten waarop de uitgaven worden geboekt die een relatie hebben met de betreffende voorzieningen. Als gevolg hiervan ontstaat op dit product onder de lasten een nadeel van € 121.000.

Baten
Treasury
De meevaller van € 550.000 betreft overlopende rente (zie ook onder lasten). Per saldo geeft de overlopende rente geen resultaat.

Saldo van de financieringsfunctie
De investeringen die door de gemeente worden gedaan brengen een vermogensbeslag met zich mee. Om dit vermogensbeslag te kunnen financieren trekt de gemeente vreemd vermogen aan of zet zij haar reserves en voorzieningen in. In beide gevallen brengt dit rentekosten met zich mee (te betalen rente aan derden c.q. bespaarde rente van reserves en voorzieningen). Deze rentekosten worden via de methodiek van de rente-omslag toegerekend aan de investeringen en op deze wijze ten laste van de programma's gebracht.
Na de toerekening van de rente via de methodiek van de rente-omslag aan de diverse programma's resteert altijd een saldo (=renteresultaat). Dit renteresultaat komt tot uitdrukking op dit product. Het renteresultaat is € 1.339.000 negatief. Dit negatieve renteresultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door onderuitputting. Voor zover deze onderuitputting zich voordoet in de onrendabele sectoren levert onderuitputting geen resultaat op. Maar omdat een groot deel van de onderuitputting wordt gerealiseerd in de rendabele sectoren (vooral de grondexploitatie) levert een lagere rente ontvangst voor de centraal geraamde rentepost geen meevaller op in de exploitatielasten van de diverse programma's tot hetzelfde bedrag.

Bespaarde rente
De bespaarde rente over reserves, voorzieningen en vooruit ontvangen bijdragen van overheidslichamen valt in totaliteit € 597.000 hoger uit dan geraamd.
Over de Algemene Reserve is € 265.000 meer rente bespaard dan geraamd en over het SIOF is de meevaller op bespaarde rente € 134.000. De bespaarde rente over andere reserves en voorzieningen is in totaliteit € 80.000 hoger dan geraamd. Over vooruit ontvangen bijdragen van overheidslichamen is de bespaarde rente € 118.000 hoger dan geraamd.

Stelposten c.a.

x € 1.000

BLP053	Overige stelposten	Begroting 2010 Lasten	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Resultaat 2010
Lasten					
BHP001	Overige stelposten	16.736	716	268	448
Totaal lasten		**16.736**	**716**	**268**	**448**
Baten					
BHP001	Overige stelposten	335	255	24	-231
Totaal baten		**335**	**255**	**24**	**-231**
Totaal resultaat overige stelposten		**-16.401**	**-460**	**-243**	**217**

Lasten
Tot een bedrag van € 162.000 is een voordeel ontstaan, doordat niet op alle gereserveerde middelen voor taakmutaties (vooral nettering van BTW) en decentralisatie-uitkeringen een beroep is gedaan.

In de begroting worden de lasten van algemeen personeel op dit product geraamd. In de begroting is verder verondersteld dat dit personeel rendabel kan worden gemaakt. Daarom wordt op dit product ook een baat geraamd tot het bedrag van de uitgaven. In werkelijkheid komen de kosten van algemeen personeel ten laste van de producten waarvoor daadwerkelijk wordt gewerkt. Daardoor ontstaat op dit product op de lasten een meevaller tot het bedrag van de raming (€ 231.000).

Doordat een aantal stelposten niet is aangewend ontstaat een voordeel van € 55.000.

Baten
Voor de verklaring van de tegenvaller van € 231.000 wordt verwezen naar de toelichting onder de lasten betreffende het algemeen personeel.

Algemene belastingen

x € 1.000

BLP077	Algemene belastingen	Begroting 2010 Lasten	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Resultaat 2010
Lasten					
BHP005	Heffing en invordering algemeen	1.210	1.206	1.398	-192
BHP015	Roerende-zaakbelastingen	0	0	22	-22
BHP489	Onroerende-zaakbelastingen	2.017	2.017	1.954	63
BHP490	Waardering onroerende zaken	848	890	955	-65
BHP491	Vergunningen en ontheffingen	329	329	358	-29
BHP492	Precariobelasting	25	26	16	10
Totaal lasten		**4.429**	**4.469**	**4.703**	**-234**
Baten					
BHP005	Heffing en invordering algemeen	196	196	265	70
BHP015	Roerende-zaakbelastingen	0	0	0	0
BHP489	Onroerende-zaakbelastingen	23.631	23.631	23.505	-126
BHP490	Waardering onroerende zaken	0	0	0	0
BHP491	Vergunningen en ontheffingen	16	16	34	19
BHP492	Precariobelasting	153	153	198	45
Totaal baten		**23.995**	**23.995**	**24.003**	**8**
Totaal resultaat Algemene belastingen		**19.566**	**19.526**	**19.300**	**-226**

Lasten
Door het vertrek van een deurwaarder en het uitvoeren van een inhaalslag rond de invordering moest externe ondersteuning worden ingehuurd. Dit leidde tot extra kosten van € 50.000. Diverse overige mee- en tegenvallers leiden per saldo tot een nadeel € 57.000.

Baten
In verband met een opschoningslag met betrekking tot de invordering is een extra bedrag van € 70.000 aan invorderingsopbrengsten ontstaan (in rekening gebrachte aanmaningskosten, dwangbevel- en rentekosten, etcetera).

Over 2010 is sprake van een nadeel op de OZB opbrengst van € 96.000. Verder blijkt dat bij de jaarrekening 2009 op de balans een te hoog bedrag aan nog te ontvangen belastingen is opgenomen. Daardoor is in 2009 een negatief afwikkelingsverschil ontstaan van € 30.000. Per saldo is daarom sprake van een nadeel van € 126.000 op de OZB opbrengsten.
Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt door achterblijvende belastingopbrengsten als gevolg van leegstand van kantoorgebouwen vooral door overcapaciteit en door de economische crisis. Omdat er voorlopig ook geen verbetering van deze situatie wordt verwacht kan deze tegenvaller als een structureel nadeel worden aangemerkt die zal worden meegenomen bij de bepaling van de financiële positie voor de begroting 2012.
Verder is er op precario en bij vergunningen en ontheffingen in totaal een voordeel van € 64.000.

Algemene baten en lasten

x € 1.000

BLP079	Algemene lasten en baten	Begroting 2010 Lasten	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Resultaat 2010
Lasten					
BHP008	Gemeentebrede indirecte kosten	1.455	1.484	1.555	-71
BHP013	Kabellegging	126	126	99	27
BHP501	Arbeidsmaatr. en bovenformat.	121	429	418	11
BHP503	Algemene lasten en baten	2.383	7.102	5.197	1.905
BHP505	Werken voor derden	170	170	183	-13
BHP512	Zorg voormalig personeel	1.793	1.495	1.449	45
BHP513	Saldi kostenplaatsen	1.898	1.445	-872	2.318
BHP515	Mutaties reserves	13.058	24.343	27.151	-2.808
Totaal lasten		**21.005**	**36.594**	**35.179**	**1.415**
Baten					
BHP008	Gemeentebrede indirecte kosten	0	0	0	0
BHP013	Kabellegging	126	126	101	-25
BHP501	Arbeidsmaatr. en bovenformat.	0	0	0	0
BHP503	Algemene lasten en baten	1.550	5.979	6.430	451
BHP505	Werken voor derden	278	353	557	204
BHP512	Zorg voormalig personeel	0	0	0	0
BHP513	Saldi kostenplaatsen	188	582	0	-582
BHP515	Mutaties reserves	10.037	32.005	32.595	590
Totaal baten		**12.180**	**39.045**	**39.682**	**637**
Totaal resultaat algemene lasten en baten		**-8.825**	**2.451**	**4.503**	**2.052**

Lasten

Gemeentebrede indirecte kosten

Voornamelijk doordat er meer tijd is besteed aan de interne producten van Bestuur en Concernstaf is op dit product een nadeel ontstaan van € 71.000.

Kabellegging

Diverse oorzaken hebben geleid tot een meevaller van € 27.000 (zie ook onder baten).

Arbeidsmaatregelen en bovenformatieven

Diverse oorzaken hebben geleid tot een meevaller van € 11.000.

Algemene lasten en baten
In verband met de afwikkeling van een juridische procedure en mogelijke claims voor nieuwe procedures is er een aanvullende storting gedaan in de voorziening lopende procedures tot een bedrag van € 206.000.

Tot een bedrag van 53.000 is er onderhoud verricht door BV Sport voor Meinga Boarnsterhim.
Zowel de lasten als de baten worden verrekend via de Gemeente Leeuwarden. (zie ook onder baten)

Via dit programma verlopen de verrekeningen van de reserves met de investeringen en projecten.
Bij deze verrekening bedraagt het voordeel onder de lasten € 2.079.000. Deze verschillen ontstaan doordat verrekeningen met reserves worden geraamd in het jaar waarin het krediet beschikbaar wordt gesteld. De werkelijke verrekening vindt in de regel later plaats.

Op grond van hercalculaties in de BTW-administratie is gebleken dat over diverse jaren recht op teruggave bestond in verband met een te hoge zogenaamde suppletiekorting. Over 2010 levert dit een voordeel op van € 57.000.

Diverse oorzaken hebben geleid tot een voordeel van € 28.000.

Werken voor derden
Diverse oorzaken hebben geleid tot een tegenvaller van 13.000.

Zorg voormalig personeel
De kosten voor de levensloopregeling bij de Brandweer zijn € 63.000 lager dan geraamd.
Diverse oorzaken hebben geleid tot een nadeel van € 18.000.

Saldi kostenplaatsen
Op de kostenplaatsen is per saldo sprake van een voordeel van € 1.736.000. Dit voordeel is als volgt ontstaan:

	x € 1.000	
- lagere kapitaallasten	549	voordeel
- hogere kosten personeel	58	nadeel
- doorbelaste apparaatskosten/interne doorbelastingen	934	voordeel
- minder kosten automatisering	271	voordeel
- saldo diverse kleinere mee- en tegenvallers	40	voordeel
Totaal saldi kostenplaatsen	**1.736**	**voordeel**

Lagere kapitaallasten (€ 549.000 voordeel)
Het voordeel van € 549.000 op de post kapitaallasten wordt vooral veroorzaakt door nog niet gerealiseerde investeringen op het gebied van automatisering (€ 313.000) en door doorschuiven van investeringen op tractie buitendienst wijkzaken (€ 114.000 voordeel).

Minder kosten personeel (€ 58.000 nadeel)
Op de kostenplaatsen is op de personeelslasten sprake van een nadeel van € 58.000. Dit nadeel wordt veroorzaakt door enerzijds minder salariskosten voor vast personeel (vooral vacatures) en anderzijds door hogere kosten wegens inhuur van personeel (bijv. in verband met ziekte, vacatures, maar ook in verband met speciale deskundigheid of vanwege andere invulling van formatie bijv. ter verbetering van de flexibiliteit). Daarnaast is er in bepaalde gevallen personeel ingehuurd, waar vergoedingen van derden tegenover staan welke in deze jaarstukken worden verantwoord onder andere programma's (zie ook de toelichting onder apparaatskosten).

Doorbelaste apparaatskosten/overige interne doorbelastingen (€ 934.000 voordeel)
Vanuit de kostenplaatsen zijn per saldo meer kosten (apparaatskosten/overige kosten) doorbelast naar de programma's dan begroot. Dit komt doordat in 2010 aanzienlijk meer productieve uren zijn gemaakt dan begroot. Een belangrijke reden hiervoor is dat er bij de gemeente in 2010 een hogere gemiddelde bezetting is geweest door meer inhuur, waar in veel gevallen vergoedingen van derden tegenover staan (zie de opmerking hiervoor onder kosten personeel). Van inhuurpersoneel is in het algemeen bekend dat deze meer productieve uren maken omdat deze groep minder bij overleg is betrokken. Onder de doorbelaste apparaatskosten/overige interne doorbelastingen zijn naast vergoedingen voor extra inhuur van personeel ook begrepen vergoedingen voor andere kosten zoals bijv. diverse werkplekkosten.

Minder kosten automatisering (€ 271.000)
Op het onderhoud van automatiseringsprogrammatuur en op de kosten van software en licenties ontstaat in totaal een voordeel van € 231.000. Verder is door een softwareleverancier de factureringsperiode gewijzigd wat in 2010 eenmalig een voordeel oplevert van € 40.000.

Mutaties reserves
Omdat de standen van reserves en voorzieningen hoger zijn dan geraamd is hierdoor meer rente bespaard. Daardoor is er € 540.000 meer rente aan reserves toegevoegd dan geraamd.

In de reserve budgetoverheveling is voor winkelstraatmanagement een bedrag van € 116.000 gestort en voor vrouwenopvang een bedrag van € 18.000. Deze bedragen zijn op basis van de decembercirculaire 2010 via de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds ontvangen.

De samenwerking met Boarnsterhim levert een inkomst op. Tot een bedrag van € 98.000 wordt de opbrengst gestort in de Reserve gemeentelijke samenwerking.

Er is een nieuwe Reserve egalisatie heffingen gevormd. In deze reserve is het saldo van de voorziening egalisatie reinigingsheffing tot een bedrag van € 1.297.000 gestort.

De uitvoeringsperiode van het programma dienstverlening was oorspronkelijk voorzien voor de duur van 4 jaren (2007 tot en met 2010). De verwachting is dat ook in 2011 nog activiteiten zullen worden uitgevoerd die tot verbetering van de dienstverlening moet leiden. Daarom wordt voorgesteld het nog beschikbare budget van € 604.000 te storten in de Reserve budgetoverheveling.
Daarnaast is het resterende budget voor planontwikkeling voor herinrichting van de Stadshal tot een bedrag van € 133.000 gestort in de Reserve budgetoverheveling.

Diverse oorzaken hebben geleid tot een tegenvaller van € 2.000.

Baten
Algemene baten en lasten
De kosten van onderhoud Meinga Boarnsterhim tot een bedrag van € 53.000 zijn op dit product terugontvangen (zie onder lasten). Verder is er een meevaller ontstaan van € 21.000 wegens terug ontvangst van gemaakte advocaatkosten.

Voor de verklaring van een tegenvaller tot een bedrag van € 2.105.000 voor verrekeningen van reserves met investeringen en projecten wordt verwezen naar de onder de lasten vermelde toelichting.

Via beschikking over de reserve "Saldo rekening baten en lasten" is een bedrag ter hoogte van het nadelig rekeningresultaat 2010 van € 1.052.000 ten gunste dit product geboekt.

Tot een bedrag van € 133.000 is een meevaller ontstaan op het budget voor planontwikkeling voor herinrichting van de Stadshal (zie ook onder Mutaties reserves)

Door de vorming van de Reserve egalisatie heffingen wordt de voorziening egalisatie reinigingsheffingen opgeheven. Op dit product is het saldo van de betreffende voorziening
(€ 1.297.000) tot uitdrukking gebracht. Dit bedrag wordt vervolgens gestort in de nieuw gevormde Reserve egalisatie heffingen (zie toelichting Mutatie reserves).

Werken voor derden
Over 2009 is van het rijk een bijdrage ontvangen voor de kosten die zijn gemaakt voor de grieppandemie. Daardoor is er een voordeel ontstaan van € 126.000. In 2009 was het niet duidelijk of er wel een vergoeding van het rijk zou worden ontvangen.

Tot een bedrag van € 66.000 wordt de opbrengst wegens dienstverlening aan Boarnsterhim op het product Werk voor derden geboekt.

Diverse oorzaken leiden tot een meevaller van € 12.000.

Mutaties reserves
Het saldo van de Reserve Dienstverlening valt in eerste instantie tot een bedrag van € 604.000 vrij (zie de toelichting onder Mutaties reserves. Dit bedrag wordt zoals hiervoor is aangegeven vervolgens gestort in de Reserve budgetoverheveling.

Diverse oorzaken hebben geleid tot een nadeel van € 14.000.

Gemeentefonds

x € 1.000

BLP086 Gemeentefonds	Begroting 2010 Lasten	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Resultaat 2010
Lasten				
BHP494 Algemene uitkering	51	51	42	8
Totaal lasten	**51**	**51**	**42**	**8**
Baten				
BHP494 Algemene uitkering	133.431	139.713	139.615	-98
Totaal baten	**133.431**	**139.713**	**139.615**	**-98**
Totaal resultaat gemeentefonds	**133.380**	**139.662**	**139.573**	**-89**

Lasten
Aan het product Algemene uitkering is 75 uur minder besteed dan geraamd. Daardoor is op de apparaatskosten een voordeel van € 8.000 ontstaan.

Baten
Over de jaren 2008 tot en met 2010 bedraagt de uitkering in totaliteit € 98.000 lager dan geraamd.
Over 2008 bedraagt het nadelig afwikkelingsverschil € 358.000. De voornaamste oorzaken zijn;

- een lagere uitkering voor de Wmo van € 149.000;
- lagere opbrengst maatstaf huishouden laag inkomen van € 130.000;
- lagere uitkeringsfactor € 71.000;
- diversen leiden tot een lagere opbrengst van € 8.000.

Over 2009 is het afwikkelingsverschil € 3.000 positief. Hoewel het om een klein bedrag gaat zijn de afwijkingen die leiden tot het bedrag van € 3.000 wel groot.

De uitkeringsfactor leidt tot een negatief resultaat van € 280.000, daarentegen leidt de maatstaf huishoudens laag inkomen tot een positief effect van € 251.000. Diverse andere afwijkingen leiden in totaliteit tot een positief effect van € 32.000.

Over 2010 is er € 257.000 meer ontvangen aan Algemene uitkering dan geraamd.

Deze meevaller bestaat uit:

- Op basis van de decembercirculaire 2010 zijn er decentralisatie uitkeringen ontvangen tot een totaalbedrag van € 198.000. (winkelstraatmanagement € 116.000, vrouwenopvang € 18.000 en Wmo € 64.000). Gelet op het late tijdstip was het niet meer mogelijk hiervan een begrotingswijziging te maken.
- Voor het overige is er in 2010 een afwijking t.o.v. de raming van € 59.000. Tot een bedrag van € 147.000 betreft dit het nadelig effect van de uitkeringsfactor en is er op de maatstaven een voordelig effect van € 206.000 (vooral bijstand).

Onvoorzien

x € 1.000

BLP091	Onvoorzien	Begroting 2010 Lasten	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Resultaat 2010
Lasten					
BHP007	Onvoorzien structureel	220	95	37	58
BHP495	Onvoorzien incidenteel	239	19	0	19
Totaal lasten		**460**	**114**	**37**	**76**
Baten					
BHP007	Onvoorzien structureel	0	0	0	0
BHP495	Onvoorzien incidenteel	0	0	0	0
Totaal baten		**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal resultaat onvoorzien		**-460**	**-114**	**-37**	**76**

Van de structurele post voor onvoorziene uitgaven is een bedrag van € 58.000 niet besteed. Van de incidentele post voor onvoorziene uitgaven is een bedrag van € 19.000 niet besteed. Voor een specificatie van de besteding van beide posten wordt verwezen naar de bijlage (H) “aanwending onvoorzien”.

2.2 Paragrafen

2.2.1 Lokale heffingen

Algemeen

Belastingen en overige heffingen vormden in 2010 circa 12% van de totale gemeentelijke baten.
In onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de diverse lokale heffingen weergegeven.

x € 1.000

Omschrijving heffing	Rekening 2009	Begroting* 2010	Rekening 2010
Algemene heffingen (programma Algemene dekkingsmiddelen)			
OZB	23.470	23.631	23.505
Precariobelasting	150	153	198
Subtotaal	**23.620**	**23.784**	**23.703**
Bestemmingsheffingen (overige programma's)			
Reinigingsheffingen	11.999	11.573	11.579
Hondenbelasting	403	388	412
Leges Burgerzaken	1.632	1.749	1.737
Parkeerbelastingen	2.972	2.675	2.535
Marktgelden	120	164	120
Bouwleges	1.231	2.015	1.189
Rioolheffing	8.904	8.898	8.957
Begraafplaatsrechten	640	574	651
Overige heffingen (m.n. leges)	790	711	554
Subtotaal	**28.691**	**28.747**	**27.734**
Totaal-Generaal	**52.311**	**52.531**	**51.437**

*Begroting na wijziging.

De eventuele verschillen tussen de geraamde opbrengsten en de werkelijke opbrengsten in 2010 worden toegelicht bij de betreffende programma's.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente heeft de mogelijkheid om belastingen kwijt te schelden. Het beleid van de gemeente Leeuwarden was er ook in 2010 weer op gericht om de wettelijke kwijtscheldingsmogelijkheden zo ruimhartig als mogelijk te benutten. Daarnaast is het streven om de kwijtscheldingsregeling zo makkelijk mogelijk voor de burgers toe te passen. Dit betekent onder andere dat burgers, van wie bekend is bij de gemeente dat zij voor kwijtschelding in aanmerking komen, automatisch kwijtschelding krijgen en dat dus niet apart hoeven aan te vragen.

Kwijtgescholden belastingbedragen per belastingsoort per jaar (in €).

Belastingsoort	Rekening 2009	Begroting 2010	Rekening 2010
OZB	19.484	20.000	13.329
Rioolheffing	388.570	382.525	389.525
Afvalstoffenheffing	1.681.990	1.586.992	1.634.366
Hondenbelasting	58.255	50.000	54.462
Totaal	**2.148.299**	**2.039.517**	**2.091.682**

Uitvoering Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ)

Eind februari 2010 zijn de WOZ-waarden 2010 met als waardepeildatum 1 januari 2009 aan alle belanghebbenden meegedeeld. Hierbij is door 1.579 belanghebbenden bezwaar gemaakt tegen de WOZ-waarde van 6.133 WOZ-objecten. Het totaal aantal WOZ-objecten is circa 53.000 zodat bij bijna 12% van de WOZ-objecten bezwaar is gemaakt. Dit beeld wordt enigszins vertekenend door een paar bulkbezwaren van de woningcorporaties, exclusief deze bulkbezwaren is bij 3,6% van de objecten bezwaar gemaakt.
De bezwaren waren eind 2010 op een enkeling na allemaal afgehandeld. In 27% van de gevallen leidde dit tot een verlaging van de WOZ-waarde.

In 2010 is de waardering van het tijdvak 2011 met als waardepeildatum 1 januari 2010 uitgevoerd.

Invordering belastingen

In het rapport van bevindingen bij de jaarrekening 2008 zijn door de accountant enkele kritische kanttekeningen geplaatst bij de openstaande posten rond de gemeentelijke belastingen. Naar aanleiding daarvan zijn de volgende maatregelen genomen:

- aanscherpen invorderingsprocedures;
- maken van een inhaalslag voor oude vorderingen;
- aanscherpen van de richtlijnen voor de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

Dit alles heeft ertoe geleid dat de omvang van de openstaande belastingdebiteuren van circa € 5,1 mln eind 2008 is teruggelopen tot circa € 3,3 mln eind 2009. In 2010 zijn de invorderingsinspanningen verder opgevoerd en is de omvang van de openstaande belastingdebiteuren verder teruggebracht tot € 3,1 mln. Verwachting is dat in 2011 een verdere vermindering van het saldo aan openstaande posten mogelijk moet zijn.

2.2.2 Weerstandsvermogen

In de begroting 2010 is in de paragraaf Weerstandsvermogen een aantal risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit. In de rekening was het tot nu gebruikelijk om een actualisatie van de risico's te geven. Zoals bekend is met ingang van de begroting 2011 gestart met een andere opzet en invulling van de paragraaf Weerstandsvermogen. Er zal voortaan alleen bij de begroting een integrale risico-inventarisatie, kwantificering en simulatie plaatsvinden. In de rekening zal dan worden volstaan met een terugblik op die risico's. Nieuwe risico's die zich in het lopende begrotingsjaar voordoen dan wel toegenomen risico's komen in de rapportages gedurende dat jaar naar voren en zullen afhankelijk van de aard van de risico's meegenomen worden in de dan lopende risico-inventarisatie voor het daaropvolgende begrotingsjaar. Dit alles geldt overigens in deze rekening nog niet omdat de risico-inventarisatie 'nieuwe stijl' nog niet volledig is gerealiseerd.

In de onderstaande tabel worden de risico's die in de begroting 2010 zijn genoemd kort nagelopen. Tevens worden de grootste risico's, die in de begroting 2011 zijn geïnventariseerd maar niet in de begroting 2010 voorkomen, ook weer bekeken. De grootste risico's zijn in dit verband de risico's waarvan de kans meer dan 50% is dat zij zich voor zullen doen en met een financiële impact van meer dan € 500.000:

Risicogroep	**Ontwikkelingen en Stand van Zaken**
Ondernemende gemeente	*Terugblik* In 2009 is als gevolg van kredietcrisis de woningmarkt ingestort. In 2010 is daarin weinig of geen verbetering in gekomen. De woningbouwproductie is sterk verminderd, ook in de gemeente Leeuwarden. In verband met de stagnerende economische ontwikkeling is een aantal verwervingen afgewaardeerd ten laste van de reserve Grondbeleid. Desondanks kan in 2010 ten laste van de reserve Grondbeleid de geraamde afdracht aan het SIOF en de algemene middelen wel plaatsvinden. *Stand van Zaken* In de begroting 2011 is aangegeven dat de omvang reserve Grondexploitaties net voldoende is om de toegenomen risico's af te dekken. Daar is sinds het opstellen van de begroting 2011 helaas geen verandering in gekomen. Wel is aangegeven dat de afdracht vanuit de reserve aan het SIOF en de algemene middelen onder druk komt te staan.
Ontwikkeling uitkering Gemeentefonds	
Gemeentefonds	*Terugblik* In 2010 hebben zich ten opzichte van de risicoverwachtingen geen afwijkingen voorgedaan. *Ontwikkeling* De omvang en vooral de fasering van de korting op het gemeentefonds in verband met de bezuinigingen van het kabinet Rutte is nog niet duidelijk. Pas bij de mei circulaire krijgen we daarover duidelijkheid. Wat in begroting 2011 daarover is gemeld behoeft geen wijziging.
Juridische risico's	
Algemeen	*Terugblik* Er zijn in 2010 geen juridische procedures gevoerd waarvan de kosten de uitstegen boven het daarvoor in de begroting geraamde bedrag. *Ontwikkeling* In verband met de afwikkeling van een doorlopende procedure en mogelijke claims en voor nieuwe procedures is een aanvullende storting gedaan in de voorziening lopende procedures.

Risicogroep	Ontwikkelingen en Stand van Zaken
Bodemvervuiling, bodem-sanering, baggerwerken	*Terugblik* In 2010 zijn alle noodzakelijk bodemsaneringen binnen de grondexploitaties uitgevoerd. Een beroep op de Algemene Reserve was niet nodig.
Decentralisatie rijkstaken/beleidswijzigingen en intensiveringen Rijk	
Rijksbeleid gesubsidieerde arbeid en Wwb	*Terugblik* Ondanks dat in de begroting rekening was gehouden met een forse toename van het aantal bijstandsgerechtigden is er in 2010 toch sprake van een overschrijding op dit onderdeel. Voor uitgebreide toelichting op deze overschrijding wordt verwezen naar Programma 5 Werk & Inkomen. *Ontwikkeling* Voor 2011 moet rekening gehouden worden met nieuwe en grotere tegenvallers op dit dossier. Deze zullen worden meegenomen in de bepaling van de financiële positie voor het opstellen van de begroting 2012. Na 2011 gaat het rijk hoogstwaarschijnlijk de 'oude' financieringswijze van de Wwb in ere herstellen waardoor, anders dan nu, er altijd sprake zal zijn van een toereikend macro-budget. De risico's die dan resteren hangen samen met de verdeling van dat budget op basis van het zogenaamde objectieve verdeelmodel.
(Invoering) Wet Maatschappelijke Ondersteuning	*Terugblik* In de begroting 2010 werd aangegeven dat er rekening mee gehouden moest worden dat het budget voor de Wmo overschreden zou kunnen worden. Dat is in 2010 helaas werkelijkheid geworden. In programma 4 Sociaal Maatschappelijke Ondersteuning wordt dit toegelicht. *Ontwikkeling* De gemeenteraad heeft inmiddels een bezuinigingspakket vastgesteld om te voorkomen dat ook de komende jaren het budget voor de Wmo wordt overschreden. De fasering van dat pakket betekent wel dat er nog incidentele overschrijdingen zullen zijn in de jaren 2011, 2012 en 2013. Die worden meegenomen in de bepaling van de financiële positie voor het opstellen van de begroting 2012.
Decentralisatie AWBZ en Jeugdzorg	*Ontwikkeling* Het kabinet heeft aangekondigd dat ze taken op het gebied van de AWBZ en de Jeugdzorg wil decentraliseren naar de gemeenten. In het verleden hebben omvangrijke decentralisatie tot tegenvallers geleid. Gelet op de omvang en complexiteit van de te decentraliseren beleidsterreinen kan dat ook deze niet uitgesloten worden.
Verlaging Participatiebudget in combinatie met nieuwe Wet Werken naar Vermogen (herziening WSW, Wajong)	*Ontwikkeling* Het kabinet Rutte heeft aangekondigd dat er ingrijpende wijziging komt in de regelgeving en financiering van de WSW, Wajong in combinatie met een verlaging van het Participatiebudget. Over dit onderwerp gesproken in het kader van het tussen rijk en gemeenten (VNG) af te sluiten bestuursakkoord. Er bestaan aanzienlijke verschillen van inzicht; de VNG is van mening dat de voornemens van het rijk tot grote financiële risico's voor de gemeenten gaan leiden.

Verbonden partijen

BTW BV Sport	*Terugblik* Dit risico kan worden afgevoerd.
Afvalverwijdering	*Terugblik* In 2010 heeft de rechtbank Leeuwarden uitspraak gedaan in de door Sita en van Gansewinkel aangespannen rechtszaak. De afvalverwerkers betichten de gemeente ervan dat het contract met Fryslân Milieu Noord-West inzake de afvalinzameling niet conform de Europese aanbestedingsregels tot stand is gekomen en elementen van staatsteun bevat. In de rechtelijke uitspraak zijn de eisen van Sita en van Gansewinkel afgewezen en de gemeente in het gelijk gesteld. Eiseressen hebben bij dagvaarding van 26 april 2010 beroep in gesteld tegen dit vonnis bij het gerechtshof. Deze beroepsprocedure is inmiddels gestart.
GR SW Fryslân en Caparis NV	*Terugblik* In 2010 is Caparis NV weer in de rode cijfers terecht gekomen. Oorzaken hiervoor zijn de economische crisis en de tegenvallende inkomsten uit activiteiten op het terrein van de arbeidsreintegratie. Over 2010 wordt een verlies verwacht waarvoor tlv het rekeningresultaat van de gemeente Leeuwarden een voorziening is getroffen. Het ontstaan van een negatief eigen vermogen is niet wenselijk. *Ontwikkeling* De financiële situatie bij Caparis NV is zorgwekkend en voor 2011 zijn de vooruitzichten slecht. Een ingrijpende bezuiniging bij Caparis NV is noodzakelijk maar het is onzeker of die op tijd en in voldoende mate de financiële situatie zal verbeteren. Op de langere termijn krijgt Caparis NV te maken met de gevolgen van de nieuwe wet Werken naar Vermogen.

Overig

Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	*Terugblik* Er is geen beroep gedaan op de garantie door het WEW.
Bouwvergunningen	*Terugblik* Ondanks de lager geraamde inkomsten in de begroting 2010 is er in het afgelopen jaar toch sprake van een tegenvaller. Het aantal aanvragen voor bouwvergunningen en minder grote bouwprojecten zijn hiervoor de oorzaak. In het programma 6 Wonen wordt dit verder toegelicht. *Ontwikkeling* De kosten zijn inmiddels aanzienlijk verlaagd waardoor deze weer nagenoeg volledig worden afgedekt door de geraamde te ontvangen bouwleges. Het risico kan derhalve worden afgevoerd.
Tekorten gesubsidieerde instellingen	*Ontwikkeling* Door diverse oorzaken kunnen gesubsidieerde instellingen in de financiële problemen komen, bijvoorbeeld als gevolg van de huidige economische crisis. In dergelijke gevallen wordt veelal een financieel beroep gedaan op de gemeente.

2.2.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

2.2.3.a Omvang van het te onderhouden areaal

In onderstaande tabel wordt de omvang van het te onderhouden areaal aangegeven met de bijbehorende financiële middelen, zodat inzicht wordt geboden in de onderhoudsopgave van de gemeente.

X €1.000

	Begroting 2010 na wijziging	Jaarrekening 2010	Resultaat 2010
Onderhoud wegen - onderhoud van 5.385.000 m² (539 ha) verharding	**6.431**	6.342	89
Riolering - onderhoud van 520 km riool - onderhoud van 13.880 inspectieputten - schoonmaken van 48.000 straatkolken - reinigen van 100 km riool - vervangen van 4,5 km riool	**10.340**	10.354	-14
Kunstwerken - 25 beweegbare bruggen (110.110 passages schepen) - 371 vaste bruggen, tunnels en viaducten	**1.773**	1.768	5
Water - 12,5 km walmuren - 20 km zware walbeschoeiing - 42,5 km lichte walbeschoeiing - 420 ha vijvers, plassen en vaarten - ca 180 km sloot	**1.045**	1.067	-22
Groen - Groene Ster (400 ha), Froskepôlle (13 ha), Lwd. Bos (110 ha), Hempenser Bos (100 ha) - gras 1.520.000 m² (152,0 ha) - gazons 1.302.400 m² (130,2 ha) - beplanting 1.020.000 m² (102,0 ha) - bomen ca 38.000	**6.574**	6.601	-27
Reiniging verhardingen - schoonhouden wegen en pleinen - onkruidbestrijding op 2.125.000 m² (430 ton onkruid)	**1.566**	1.689	-123
Zwerfvuilbestrijding - zwerfvuilbestrijding op 3.555.000 m²	**130**	135	-5

2.2.3.b Wegen

In 2000 heeft de raad op basis van het beleidsstuk "BOR in beeld" het gewenste onderhoudsniveau - met behulp van de landelijke gehanteerde CROW methodiek - voor wegen c.q. verhardingen bepaald op het niveau van "basis".

Voor het planmatig beheren van verhardingen wordt een beheerpakket gebruikt, genaamd "Mi2 Wegen". Het systeem is ondersteunend bij de inventarisatie, inspectie en planvorming en daarnaast wordt hierin ook de wijzigingen in de onderhoudstoestand geregistreerd. Naast het reguliere onderhoudsbudget voor wegen is er jaarlijks ook een behoorlijk investeringsbedrag beschikbaar voor een omvangrijk infrastructuurprogramma van reconstructies. Tevens vindt jaarlijkse vervanging van een deel van de riolering op basis van het Gemeentelijk

RioleringsPlan (GRP) plaats. Logischerwijs wordt met het vervangen van de riolering ook de bovenliggende bestrating opnieuw gelegd of vervangen.

In 2010 zijn er weer weginspecties uitgevoerd. De resultaten hiervan vormen weer de input voor de meerjarenplanning en -begroting. Ten laste van het onderhoudsbudget zijn in 2010 onder andere werkzaamheden uitgevoerd aan de Aldlânsdyk, het Cambuursterpad, fietspad Wergeasterdyk en fietspad Camminghaburg. In 2010 is er een extra budget van € 750.000 beschikbaar gesteld voor het herstel van vorstschade. Ten laste van dat budget zijn o.a. de Harlingerstraatweg, de Camminghaburg, en straten in Bilgaard aangepakt.

Het streefdoel is om de staat van de verhardingen voor de gehele gemeente op kwaliteitsniveau "basis" te onderhouden conform kwaliteitskeuzes "BOR in beeld". Gemiddeld gezien is binnen de gehele gemeente het niveau "basis" gerealiseerd. Dit betekent wel dat er ook wegvakken laag scoren. Andere verhardingen, waar bijvoorbeeld recentelijk onderhoud is verricht, scoren weer boven het basisniveau. Bovendien is het gemiddelde cijfer in 2010 lager dan in 2009. De oorzaak en consequentie hiervan wordt begin 2011 in beeld gebracht.

2.2.3.c Riolering

De rioleringswerkzaamheden (vervanging en verbetering) worden uitgevoerd op basis van het GRP. Op 15 december 2008 is door de raad het vernieuwde GRP (2009-2012) vastgesteld. Hiermee is een nieuwe basis gelegd voor het duurzaam omgaan met de afvoer van hemel- en afvalwater en de gemeentelijke taken betreffende de grondwaterproblematiek.
Verharding- en rioleringswerkzaamheden vinden voor zover mogelijk tegelijkertijd plaats in verband met efficiëntere uitvoering en het verminderen van de overlast voor de burgers en weggebruikers. Dit leidt soms tot doorschuiven van rioleringsprojecten. Een voorbeeld hiervan is de grootschalige renovatie van woningen in de Hollanderwijk. Projecten hebben hierdoor een langere doorlooptijd. Dit brengt vaak wel extra kosten met zich mee door de nodige extra reinigingsbeurten of reparaties.

Bovenstaande effecten zullen echter de komende jaren minder invloed hebben, omdat het investeringsvolume (= aantal projecten) aanzienlijk minder is dan de laatste jaren, doordat de verbeteringswerken inmiddels gereed zijn. De komende tijd worden er (naast nieuwe werken) alleen nog vervangingswerken uitgevoerd.

In 2010 is 5,8 km riool vervangen, waarbij zoveel mogelijk "werk met werk" is gemaakt. Rioleringswerken zijn uitgevoerd in o.a. de wijken Camminghaburen, Aldlân, Bilgaard/Mondriaanbuurt en Valeriuskwartier.

2.2.3.d Water, kademuren, bruggen e.d.

Beweegbare-, vaste bruggen, viaducten en tunnels

Naar aanleiding van de situatie met de bruggen in Westeinde zijn de houten bruggen in diverse wijken in 2006 en 2007 geïnspecteerd. Uit deze inspectie is naar voren gekomen dat veel bruggen eveneens aan het einde van hun technische levensduur zijn en dus toe zijn aan vervanging. Voor de renovatie van deze bruggen is inmiddels een meerjarenplanning opgesteld voor de periode 2008 t/m 2033. In het kader van nieuw beleid zijn er incidenteel middelen beschikbaar gekomen voor de periode 2008 t/m 2010 (3 x € 200.000) voor de verdere vervanging van houten bruggen. In 2010 zijn ten laste van dit budget bruggen vervangen en hersteld in Aldlân, Goutum, Wirdum, Camminghaburen en het Abbingapark.

De technische gegevens van de kunstwerken zijn ingevoerd in een software pakket voor alle civieltechnische kunstwerken, waarmee meerjarenplanningen zijn te maken en waaruit ook vervangingsinvesteringen naar voren komen. De bedoeling is om dit te migreren naar het pakket MI2 dat ook voor de overige objecten in de openbare ruimte wordt gebruikt. In 2009 is een technische inspectie uitgevoerd van alle bruggen. In 2010 is gewerkt aan een meerjarenplanning voor de vervangingen.
In 2010 is een deel van de vervanging van de kademuur aan de Westersingel aanbesteed, de uitvoering zal begin 2011 starten. Deze vervanging wordt gefinancierd uit het reguliere onderhoudsbudget.

Openbare verlichting
De openbare verlichting (eind 2010: 18.440 masten, 19.088 armaturen en 19.851 lampen) is eigendom van de gemeente Leeuwarden en wordt voor het overgrote deel beheerd en onderhouden door Ziut op grond van een overeenkomst. Zij hebben hiervoor een beheerprogramma met een raadpleegfunctie voor de gemeente Leeuwarden. In 2007 heeft besluitvorming plaatsgevonden m.b.t. de overeenkomst met het toenmalige Essent Lighting. In eerste instantie zal de uitvoering rond verlichting worden losgekoppeld en aanbesteed en in tweede instantie ook de engineering. Daarbij is een overgangsperiode van 5 jaar overeengekomen. In 2010 is hiertoe als pilot het bestek van de aanleg van openbare verlichting op Businesspark IV aanbesteed.

Bij de actualisatie van het beleidsplan Openbare Verlichting zullen de diverse ontwikkelingen, o.a. ten aanzien van LED-verlichting en dimmen, worden betrokken. Hiertoe zijn een aantal pilots met energiezuinige verlichting gehouden en ook landelijk zijn er pilots geweest. Tevens hebben de inwoners van Leeuwarden hun reactie op de pilots kunnen geven.

Op basis van de landelijke ontwikkelingen, de lokale pilots en de mening van de bevolking zal in 2011 een gedegen beleidskeuze voor de komende jaren worden voorgelegd. Naast duurzaamheid (die zich onder andere vertaald in 2% energiebesparing op de openbare verlichting) wordt ook een structurele bezuiniging van € 75.000 hierin meegenomen door onder ander vermindering van het aantal lichtmasten.

Verkeersvoorzieningen
De ruim 14.000 objecten, zoals verkeersborden en ANWB-bewegwijzeringsinstallaties, worden op een geautomatiseerde wijze beheerd. De Buitendienst van Wijkzaken geeft grotendeels uitvoering aan het onderhoud. De ANWB heeft een onderhoudscontract met de gemeente op basis waarvan zij de bewegwijzeringsinstallaties (portalen en bewegwijzering) beheren en onderhouden. In 2010 zijn er voorbereidende werkzaamheden gedaan voor aanpassing van de fietsbewegwijzering.

Water
Een meerjarenplanning voor het baggeren in de periode 2008-2011 is opgesteld. In 2008 is hiervoor incidenteel een budget van € 2.025.000 beschikbaar gesteld. In 2010 zijn de vijvers in de wijk Westeinde (fase 2) gebaggerd en is gestart met baggerwerkzaamheden in het Grote Wielengebied. Deze laatste locatie wordt in samenwerking met de gemeente Tytjerksteradiel uitgevoerd.
Tevens zijn de voorbereidingen gedaan voor het baggeren van de Wirdumervaart en Nije Wirdumervaart, in het kader van het bevaarbaar maken van deze routes. In het najaar van 2010 is circa 130 kilometer sloot gehekkeld. Het schoon houden van het oppervlaktewater (drijfvuil) is aan twee partijen uitbesteed.

2.2.3.e Groen
In 2000 is de gemeente Leeuwarden met het project "BOR in beeld" een nieuwe weg ingeslagen voor het integraal beheer van de openbare ruimte. Het beheer van het openbaar groen wordt volgens deze systematiek beheerd en er is een relatie gelegd tussen de kosten en het gewenste niveau van de openbare ruimte. Per structuurelement is dit vastgelegd voor openbaar groen, verhardingen en straatmeubilair. Voor de binnenstad, de parken en de kantorenhaak geldt het kwaliteitsniveau "hoog". Voor de overige structuurelementen geldt het niveau "basis". In 2010 is wederom ¼ deel van de stad technisch geschouwd.
De laatste jaren is ten behoeve van de monitoring de verzorgingsschouw (van o.a. zwerfvuil, de mate van onkruidgroei) intensiever opgepakt. De Evaluatie "BOR in beeld" is in de raadsvergadering van 23 februari 2009 behandeld. Het basisniveau is in 2010 nagenoeg overal gehaald, het niveau "hoog" is op verschillende onderdelen op verschillende momenten ook gehaald.

In 2010 is de reconstructie van het groen in Aldlân nagenoeg geheel afgerond. Het Julianapark wordt in fasen aangepakt (de 1e fase is inmiddels in uitvoering) en in wijkpark Camminghaburen zijn de grondwerkzaamheden uitgevoerd. Afronding van de aanplant zal in het voorjaar van 2011 plaatsvinden. Voor alle wijken zijn groenbeheerplannen opgesteld en vastgesteld. Deze plannen zijn met de wijkpanels besproken en vormen de basis voor uitvoeringsplannen van het groenbeheer in de wijken voor de komende jaren. In 2010 is gewerkt aan de beheerplannen voor de parken.

2.2.3.f Gebouwen

Het team Vastgoed beheert en exploiteert ultimo 2010 ca 140 objecten (exclusief onderwijsgebouwen) met een totaal vloeroppervlak van ca 115.000 m². Hiervan is ongeveer 26.000 m² voor eigen gebruik (Stadhuis, Stadskantoor, HCL, pand Groeneweg 3 etcetera). Voor eigen gebruik wordt bovendien nog ca 4.500 m² van derden ingehuurd (Sector Wijkzaken). In 2010 zijn enkele objecten in het Harmoniekwartier als strategisch vastgoed verworven en is 1 school aan de schoolbestemming onttrokken.
Naast deze gebouwen beheert Vastgoed ca 90 kunstobjecten die in de openbare ruimte staan opgesteld.

Dagelijks onderhoud

Voor het dagelijks onderhoud was voor 2010 € 675.000 beschikbaar. Aan dagelijks onderhoud is in 2010 € 933.000 besteed. Ten gevolge van schades en werkzaamheden voor derden is voor € 185.000 aan onderhoud uitgevoerd. Deze kosten zijn in rekening gebracht of terugontvangen van de verzekering. Grootste post hierbij was gevolg van de brand in het pand Brandemeer 31.
Door de nieuwbouw van de sporthal Kenniscampus was extra schilderwerk (€ 30.000) aan de Blauwe Golf noodzakelijk om een eenduidige kleurstelling te verkrijgen. De verbouw van de Westerkerk tot poppodium is voorlopig op de lange baan geschoven. Bij de oorspronkelijke verbouwplannen zouden ook de problemen met de draagbalken (houtrot) worden aangepakt. Onderhoud kon niet langer achterwege blijven en heeft geleid tot extra kosten van € 15.000. Bij de sporthal Bilgaard heeft de cv-ketel het begeven. Aangezien de nieuwe sporthal bij de Kenniscampus nog niet gereed was, was vervanging (€ 8.000) noodzakelijk. In het stadskantoor was sprake van een hoog aantal storingen in de technische installaties. Hierdoor is het budget van dagelijks onderhoud met €20.000 overschreden.

Planmatig onderhoud

De totale uitgaven voor planmatig onderhoud bedroegen in 2010 € 1.467.000. Deze kosten zijn ten laste van de voorziening Onderhoud Vastgoed gebracht. De reguliere storting voor toekomstig planmatig onderhoud was in 2010 € 1.192.000. In 2010 is € 40.000 extra in het onderhoudsfonds gestort. Dit betreft de ontvangen uitkering voor een schade in de Harmonie en de rijksbijdrage voor onderhoud aan de muziekkoepel. Betreffende uitgaven zijn vorig jaar ten laste van de onderhoudsvoorziening gebracht.

Ultimo 2010 bedraagt de stand van de voorziening Onderhoud Vastgoed € 2.292.000. Vanwege een aantal onvoorziene uitgaven heeft een aanvullende storting plaatsgevonden van € 145.000 in de onderhoudsvoorziening om deze weer op peil te brengen.

2.2.4 Financiering

Renteontwikkeling
De rentestand heeft zich gunstig ontwikkeld voor de gemeente. Het percentage voor het opnemen van kort geld (leningen korter dan een jaar) is over 2010 uitgekomen op gemiddeld 0,85%, terwijl 2,7% was begroot. Lang geld (opgenomen leningen langer dan een jaar) zijn niet aangetrokken over 2010.
De omslagrente die wordt gehanteerd voor de toerekening van rente aan de investeringen en de bespaarde rente op reserves en voorzieningen was begroot op 4,25%. In werkelijkheid is de omslagrente uitgekomen in 2010 op 5,04 %. Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat meerdere investeringen, vooral die van rioleringen en de grondexploitatie, niet zijn uitgevoerd.

Treasurybeheer algemeen
Belangrijke basis van het treasurybeheer is een goede liquiditeitsplanning. De schommelingen op maandbasis waren in 2010 vrij groot. Op jaarbasis bedroeg de afwijking tussen begroting en rekening van de geldstromen (circa 487 mln) uiteindelijk per saldo slechts € 1,2 mln.

Renterisicobeheer
Het renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van rentewijzigingen (stijgingen vooral) op de financiële resultaten van de gemeente. Dit renterisico kan worden beperkt door de aflossing van leningen zoveel mogelijk te spreiden over de tijd. De Wet fido bepaalt het maximale bedrag dat in een jaar mag worden afgelost op 20% van het begrotingsvolume, de zogenaamde renterisiconorm. Het werkelijke renterisico was in 2010 6,2% (€ 24,1 mln) en blijft dus ruimschoots onder het wettelijk maximum.

Naast de renterisiconorm schrijft de Wet fido ook nog een zogenaamde kasgeldlimiet voor. Dit is het bedrag dat de gemeente maximaal met kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) mag lenen. De kasgeldlimiet voor Leeuwarden bedroeg in 2010 € 33,1 mln en is niet overschreden.

Kredietrisicobeheer op verstrekte gelden
Het gaat hier hoofdzakelijk om leningen aan woningcorporaties, gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Een uitgebreide specificatie is opgenomen in paragraaf 3.2.2 toelichting op de balans.

Korte termijn financiering
Door het achterblijven van de investeringen alsmede het aantrekken van een geldlening om rentestijging te voorkomen heeft de werkelijke netto vlottende schuld de kasgeldlimiet minder dicht benaderd dan begroot was.

Bedragen per kwartaal in € x 1 mln (2010)

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kasgeldlimiet	-33,1	-33,1	-33,1	-33,1
Begrote netto vlottende schuld	-29,2	-32,5	-25,9	-31,3
Werkelijke netto vlottende schuld	23,3	21,9	24,6	17,3

Lange termijn financiering

Het onderstaande overzicht geeft de ontwikkeling van de lange termijn financiering in 2010 weer.

Mutaties leningenportefeuille werkelijk 2010 (x € 1 mln)

Omschrijving	Bedrag in Euro's	Gemiddelde rente	Invloed op rente
Stand per 1 januari 2010	280,5	4,31%	
Nieuwe leningen	1,4	0,00%	-0,02%
Reguliere aflossingen	-20,2	4,31%	-0,00%
Vervroegde aflossingen	-3,9	3,90%	-0,00%
Rente aanpassing (oud percentage)	-0,0	0,00%	-0,00%
Rente aanpassing (nieuw percentage)	0,0	0,00%	0,00%
Stand per 31 december 2010	258,4	4,29%	-0,02%

Bij de begroting 2010 was ervan uitgegaan dat de gemiddelde (lange) rente over 2010 4,63% zou bedragen.

Administratieve organisatie

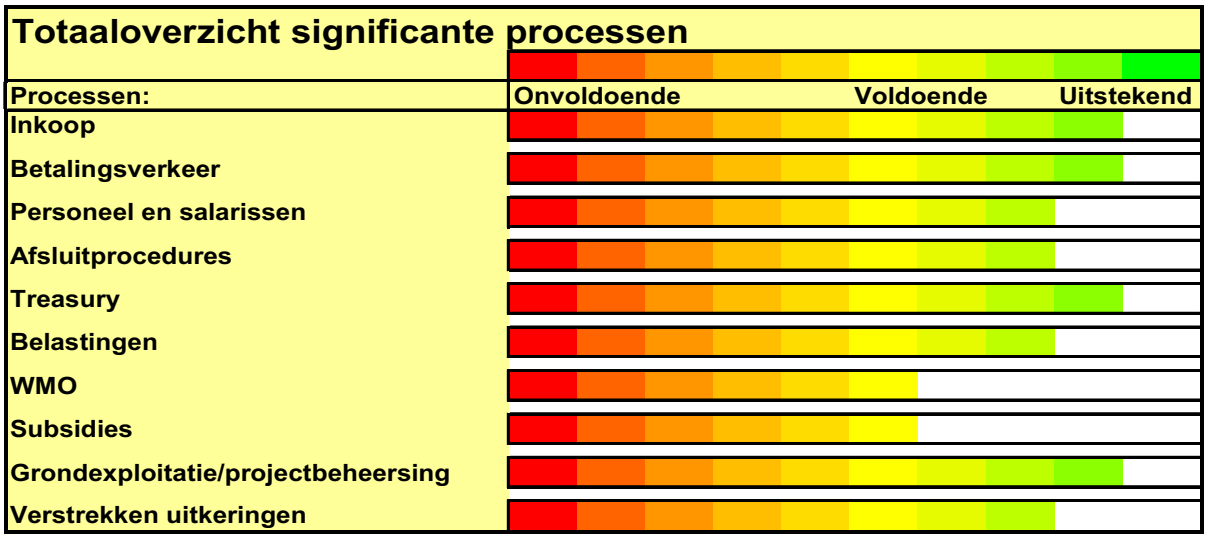
Conform de richtlijnen is het beleid van de gemeente om correct te betalen en actief in te vorderen. Facturen kleiner dan € 7.500.- worden direct betaald. Facturen groter dan € 7.500 worden precies op 30 dagen na factuurdatum betaald. Werd in 2009 71% van de binnengekomen facturen op tijd door de gemeente betaald, in 2010 is dit door diverse maatregelen verbeterd naar 73%. De verwachting is dat door verdere automatisering en vereenvoudiging van de inkoopprocedure het betaalgedrag in 2011 nog verder verbeterd kan worden.

2.2.5 Bedrijfsvoering

Controlling en risicomanagement

Algemeen

De algemene staat van de organisatie op het gebied van procesbeheersing en interne controle kan kort en bondig worden samengevat aan de hand van het onderstaande overzicht, afkomstig uit de door de accountant opgestelde managementletter over 2010.

Uit dit overzicht blijkt dat de beheersing van de basisprocessen verloopt van voldoende tot uitstekend. Dat betekent dat de processen in het algemeen beschreven zijn, de opzet en werking in hoofdlijnen toereikend is en dat op alle processen interne controle plaatsvindt. Concluderend kan worden gesteld dat de organisatie ook in het verslagjaar in staat is geweest het goede niveau dat de afgelopen jaren op dit terrein is opgebouwd, vast te houden of te verbeteren.

Projectcontrol

Projectcontrol is enkele jaren geleden geïntroduceerd ter verbetering van de beheersbaarheid van majeure projecten. De projectcontroller functioneert als financieel-economisch geweten. Hierdoor worden aansturing en uitvoering scherp gehouden en is een tijdige signalering en tussentijdse aansturing op projecten mogelijk. De methodieken en standaarden voor majeure projecten, worden al enige jaren organisatiebreed gehanteerd. In 2010 is een rekenkameronderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de project- en risicobeheersing van het project Nieuw Zaailand. De algehele conclusie van het onderzoek was dat de project- en risicobeheersing in zijn algemeenheid goed verloopt. De inhoudelijke kwaliteit van de projectbeheersing is op orde. Verbeterpunten zitten in de presentatie en informatievoorziening, deze verbeterpunten zullen in 2011 verder worden opgepakt.

Risicomanagement

Tijdens het verslagjaar is een start gemaakt met de verbetering van het risicomanagement van de gemeente. De gewijzigde aanpak houdt in dat de belangrijkste risico's explicieter dan in het verleden worden beoordeeld op enerzijds de waarschijnlijkheid dat zij daadwerkelijk zullen optreden en anderzijds de omvang van de schade die optreedt wanneer de risico's zich inderdaad manifesteren. Hierdoor kunnen risico's beter gekwantificeerd worden waardoor het mogelijk wordt om deze mogelijke tegenvallers te relateren aan de omvang van de reserves die beschikbaar zijn om dergelijk tegenvallers op te vangen (de zogenaamde weerstandscapaciteit). Op deze wijze ontstaat een stevige basis voor bestuurlijke afwegingen over de minimale omvang van het benodigde weerstandsvermogen gegeven het risicoprofiel van de gemeente. De eerste voorlopige uitkomsten van deze nieuwe aanpak zijn vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting 2011. Begin 2011 zal deze werkwijze verder worden doorgevoerd zodat de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting 2012 volledig op deze werkwijze gebaseerd zal zijn.

Informatiebeveiliging

De gemeente Leeuwarden heeft zijn informatiebeveiliging goed op orde. Dit wordt in de eerste plaats gestaafd door de positieve uitkomsten van een benchmark die in 2010 is uitgevoerd, waarbij Leeuwarden op het gebied van informatiebeveiliging op objectieve wijze is vergeleken met 13 andere (middel)grote gemeenten. In de tweede plaats blijkt dit uit het feit dat zich in 2010 geen grote beveiligingsincidenten hebben voorgedaan. En in de derde plaats kan worden genoemd de succesvol doorlopen externe onderzoeken. Dit betrof onder meer de reguliere audit van de GBA (Gemeentelijke Basis Administratie), de toelatingsaudit voor de BAG (Basisregistraties Adressen en Gebouwen), de beveiliging van de centrale databases en een zogenaamde *hack*test van de vernieuwde website.

Monitor bezuinigingsopgaven Collegeprogramma

Met de vaststelling van de begroting 2011 en de meerjarenplanning 2011-2014 is tevens het pakket aan bezuinigingsmaatregelen voor die periode door de raad vastgesteld. Om de startpositie van deze majeure bezuinigingsoperatie te markeren en een kader te hebben voor de toekomstige monitoring en bewaking van de maatregelen is het in bijlage F(1) opgenomen overzicht opgesteld. Dit overzicht zal worden benut als een monitor aan de hand waarvan de bezuinigingsoperatie en de daarmee gepaard gaande ontwikkelopgaven worden bewaakt. Daartoe zal de monitor worden ingebed in de reguliere P&C-cylus. Dat betekent dat de raad op de reguliere P&C-momenten (Turap en jaarverslag) geïnformeerd wordt over de uitvoering van de maatregelen in zijn totaliteit. Daar waar de maatregelen tussentijds vragen om afzonderlijke afwegingen van college en/of raad, zal dit uiteraard via afzonderlijke voorstellen plaatsvinden. In het overzicht is d.m.v. het gebruik van kleuren het risicoprofiel van de maatregelen geduid. Daarmee wordt in één oogopslag zichtbaar welke maatregelen de komende tijd extra sturing en control behoeven.

Taakstelling bedrijfsvoering

Als onderdeel van het totale bezuinigingspakket van het Collegeprogramma is een taakstelling op de bedrijfsvoering opgenomen van in totaal € 6,4 mln. waarvan 3 mln. in de huidige collegeperiode. In bijlage F(2) is aangeven hoe deze taakstelling is verdeeld over de verschillende organisatieonderdelen. Genoemd bedrag is het resultaat van een proces waarbij de gehele programmabegroting is doorgewerkt met als uitgangspunt dat er 5 tot 10% bespaard kan worden op de bedrijfsvoering zonder dat er taken hoeven te worden afgestoten. Als er wordt ingezoomd op de onderliggende maatregelen dan kunnen deze als volgt worden gekenschetst.

- Versobering van de geleverde producten en diensten. Bijvoorbeeld doordat maatwerk wordt vervangen door standaardproducten.
- Efficiencymaatregelen i.c.m. kwaliteitsverbetering door processen aan te pakken en "*lean*" te maken.
- Bijdragen vragen aan de markt voor bepaalde activiteiten (bijvoorbeeld kostenverhaal bij de begeleiding van externe initiatieven)
- Vermijden of weghalen extra controleslagen.
- Scherpere keuzes tussen zelf doen, inhuur of uitbesteding.
- Realiseren van aanvullende inkoopvoorwaarden door bestekken te koppelen en in één keer op de markt te zetten.

Auditing en leanmanagement

De stand van zaken (eind januari 2011) van het auditjaarplan 2010 is als volgt:

Omschrijving audit	Jaarplan	Status / toelichting
Concernbrede *lean*trajecten: doel optimaliseren processen programmabegroting en jaarrekening, bezwaarschriften.	2010	Afgerond.
Applicatie-audit: Doel is het verwerven van inzicht in functioneren, het gebruik en het beheer van drie bedrijfskritische applicaties.	2010	Verschoven naar 2e kwartaal 2011.
Audit Front-Office: Doel onderzoeken in hoeverre duidelijke afspraken tussen de Front Office en de back offices van de verschillende sectoren aanwezig zijn en hoe de samenwerking	2010	Afgerond en voorzien van actieplan.

Omschrijving audit	Jaarplan	Status / toelichting
met deze back offices en andere sectoren verloopt en of indien nodig deze samenwerking verbeterd kan worden.		
Audit Businesscases: Toets op opzet en werking (na vaststelling /toekenning ICT-middelen) van het instrument *businesscases*.	2010	Afgerond en voorzien van actieplan.

Alle afgeronde auditrapportages zijn/worden voorzien van een actieplan waarin het management aangeeft op welke manier zij uitvoering gaan geven aan de aanbevelingen. De belangrijkste conclusies en de daarop door het management geformuleerde acties worden als bijlage G bij de jaarstukken gevoegd.

Leanmanagement
In 2009 is gestart met het uitvoeren van *lean*managementtrajecten en deze werkwijze verder uitgezet in de organisatie. Inmiddels heeft elke dienst *lean*begeleiders die dergelijke trajecten begeleiden. Binnen de diensten is dan ook ervaring opgedaan met de *lean*werkwijze. In 2011 wordt een evaluatie uitgevoerd om zicht te krijgen op (meetbare) resultaten van deze *lean*trajecten en zullen zonodig maatregelen worden genomen om de methodiek meer te verfijnen.

Personeel en Organisatie
Sociaal Akkoord
Eind 2008 is met de vakorganisaties die zijn vertegenwoordigd in het Georganiseerd Overleg van Leeuwarden, een nieuw Sociaal Akkoord afgesloten. De kern van het Sociaal Akkoord bestaat eruit dat een werkgelegenheidsgarantie is afgegeven in ruil voor meer sturing op de interne mobiliteit door het gemeentelijk management. Dit akkoord heeft een looptijd tot eind 2012.Tot nu toe voldoet dit akkoord aan de verwachtingen. Wel lopen we er in toenemende mate tegenaan dat er een (gelukkig nog bescheiden) harde kern van boventallige medewerkers ontstaat die bijzonder lastig op een reguliere werkplek is te plaatsen.
Ook in het Collegeprogramma is opgenomen dat er geen gedwongen ontslagen zullen plaatsvinden als gevolg van de noodzakelijke bezuinigingen. Na 2 jaar (2012) vindt een *midterm review* plaats.
In 2012, als meer bekend is over de effecten van het Bestuursakkoord, moet dan ook beoordeeld worden of het verantwoord is dat opnieuw een werkgelegenheidsgarantie wordt afgegeven in een al dan niet af te sluiten nieuw Sociaal Akkoord.

Regiegroep mobiliteit
Het voeren van regie op de mobiliteit was de afgelopen jaren succesvol. Het heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het realiseren van de taakstelling op de bedrijfsvoering zonder gedwongen ontslagen en daarmee gepaard gaand menselijk leed en hoge kosten.
In 2010 zien we een daling van het aantal vacatures (2009: 103; 2010: 76). Als gevolg van een besluit van het management in verband met de taakstellingen op de gemeentelijke bedrijfsvoering, laat het aantal tijdelijke vacatures een forse stijging zien (van 46% naar 72%). Het aantal vacatures dat is ingevuld met transferkandidaten is gestegen van 10% naar 24%.
Ondanks de goede resultaten van het werken met de regiegroep, lopen we tegen de grenzen van de mogelijkheden aan. Dat is de reden dat onderzocht wordt hoe we meer kunnen focussen op die transferkandidaten die niet vrijwillig zijn ingeschreven, d.w.z. die (binnenkort) geen reguliere functie (meer) vervullen.

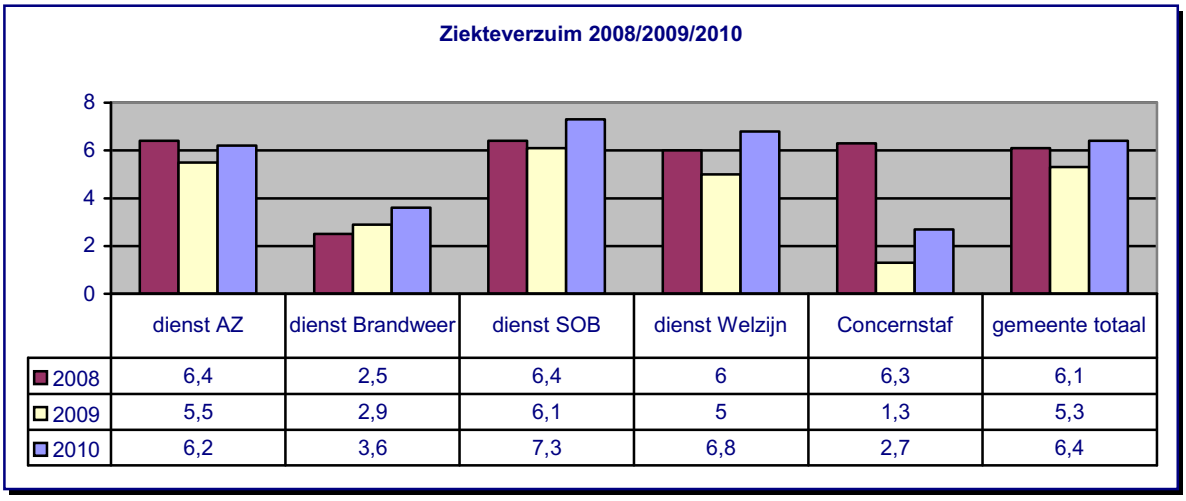
Diversiteit naar etniciteit
Ter uitvoering van een motie van de raad, waarin het college is opgedragen om te streven naar een percentage allochtone medewerkers van niet-westerse afkomst dat overeen komt met het landelijk gemiddelde (8,4%), hebben wij een plan van aanpak vastgesteld, met als ambitie om in 2013 op die 8,4% uit te komen. Het college informeert de raad hier jaarlijks over bij de jaarstukken.
Het aantal allochtone medewerkers van niet-westerse afkomst bedroeg in 2008 4,0%. Over 2009 was dit percentage 4,7 en over 2010 4,3%. In absolute aantallen waren in 2008 43, in 2009 48 en in 2010 43

personen uit de doelgroep in dienst van de gemeente Leeuwarden. Ten behoeve van de realisatie van het diversiteitbeleid *Winst door verschil* is een aanjaagteam geformeerd.
In 2010 hebben alle leidinggevenden deelgenomen aan een workshop diversiteit van een gerenommeerde trainer/auteur. Ook zijn door hem workshops verzorgd voor de sector Publiekzaken. Daarnaast is een ambassadeursnetwerk opgericht om vacatures beter onder de aandacht van biculturelen te krijgen. We hopen dat deze acties bijdragen aan onze ambities om meer niet-westerse allochtonen in dienst te hebben. Dit ondanks het feit dat de uitvoering van de krimpoperatie onvermijdelijk leidt tot een vermindering van het aantal medewerkers dat kan worden aangetrokken.

Verhouding vrouwen/mannen
De vrouw/man ratio (het aantal vrouwen gedeeld door het aantal mannen) bedraagt ultimo 2010: 0,68. Over 2009 was dat 0,66 en over 2008 was dat 0,64. Er is sinds 2000 sprake van een geleidelijke stijging. De v/m ratio bedroeg toen 0,49.

Integriteit
Over 2010 is in het kader van de klokkenluiderregeling één melding geweest bij een van de vertrouwenspersonen. Deze melding bleek na zorgvuldig onderzoek, ongegrond.

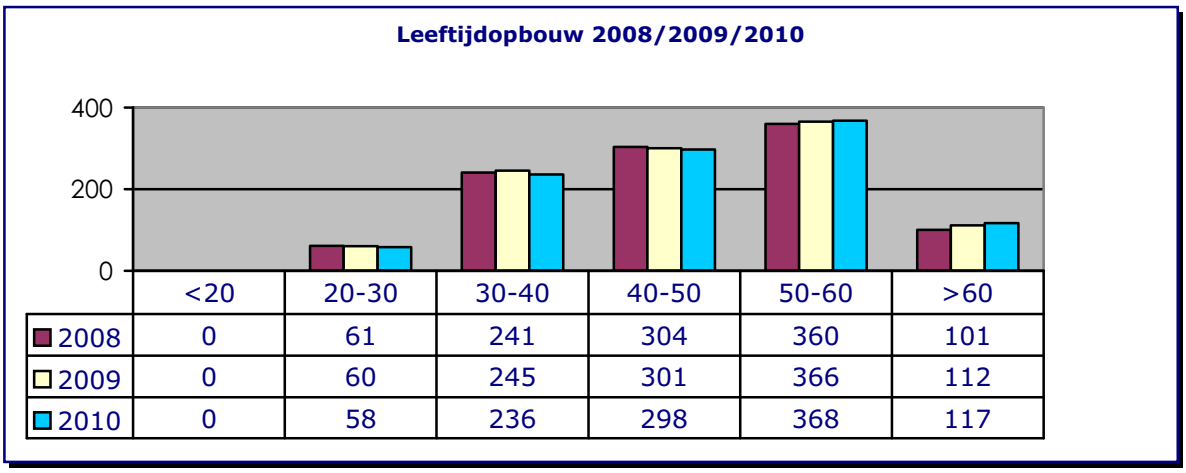
Ziekteverzuim
Het ziekteverzuim 2010 is helaas goed voor een stijging van 1,1%. Een eerste globale analyse levert de volgende mogelijke oorzaken op: leeftijdopbouw (vergrijzing) en de vele veranderingen die mede als gevolg van de bezuinigingen moeten worden doorgevoerd (belasting, regelmogelijkheden, motivatie). In het arboverslag over 2010 wordt hier nader op ingegaan. Dan wordt ook beoordeeld welke acties nodig en mogelijk zijn om het verzuim terug te dringen.
Mede als gevolg van ons beleid is de instroom in de WIA/WGA sterk teruggedrongen. Van 8 personen in 2003 tot 0 personen in 2008, 1 persoon in 2009 en 2 personen in 2010. Dit lage aantal heeft een gunstig effect op de WGA-premie waarvoor de gemeente wordt aangeslagen.

	dienst AZ	dienst Brandweer	dienst SOB	dienst Welzijn	Concernstaf	gemeente totaal
2008	6,4	2,5	6,4	6	6,3	6,1
2009	5,5	2,9	6,1	5	1,3	5,3
2010	6,2	3,6	7,3	6,8	2,7	6,4

Leeftijdopbouw
De gemiddelde leeftijd van het personeel dat we in dienst hebben blijft onverminderd hoog. Per 1 januari 2008 was dat 46 jaar (rond), per 1 januari 2009: 45 jaar en 10 maanden, per 1 januari 2010: 46 jaar en 1 maand en per 1 januari 2011: 46 jaar en 5 maanden.
Het aantal 50 en 60 plussers neemt geleidelijk toe. Het aantal jongeren (< 30 jaar) neemt geleidelijk af.

Deze scheve leeftijdsopbouw stelt ons de komende jaren voor een complex vraagstuk. Invoering van strategische personeelsplanning (kwalitatief en kwantitatief) moet zorgen voor meer inzicht in het vraagstuk, zodat verdere acties kunnen worden genomen. Het traineeprogramma dat in 2011 gaat starten moet intussen zorgen voor de instroom en het behoud van (jong) talent.

	<20	20-30	30-40	40-50	50-60	>60
2008	0	61	241	304	360	101
2009	0	60	245	301	366	112
2010	0	58	236	298	368	117

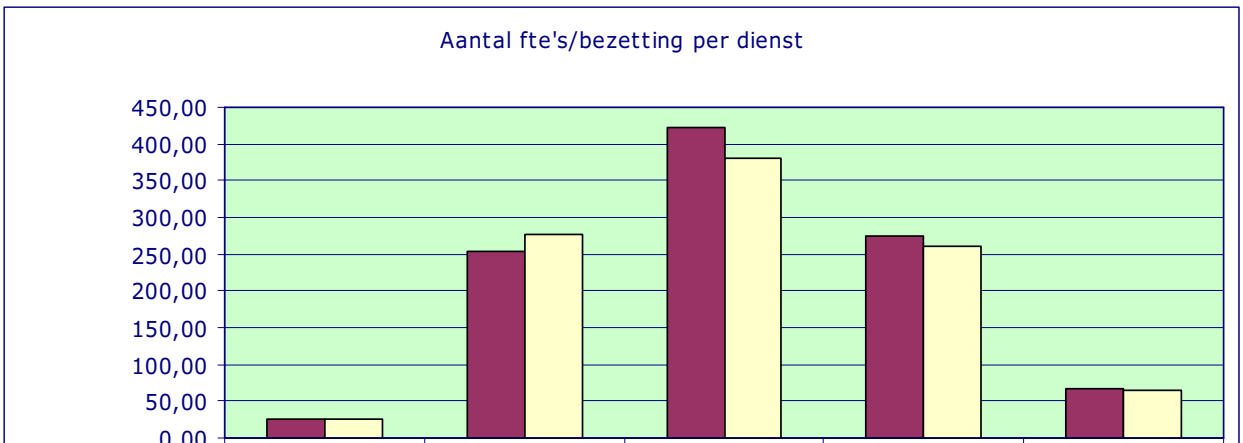
Formatie en Personeelskosten

De geraamde formatie in 2010 is ten opzichte van 2009 gestegen, zoals blijkt uit het onderstaande overzicht:

	formatie 2007	**formatie 2008**	**formatie 2009**	**formatie 2010**
Bestuur en Concernstaf	24,78	24,78	25,27	25,61
dienst Welzijn	225,42	226,63	226,05	253,13
dienst SOB	370,91	409,06	406,20	421,61
dienst Algemene Zaken	265,89	265,72	269,67	273,47
dienst Brandweer	68,67	68,67	66,25	65,89
Totaal	**955,67**	**994,86**	**993,44**	**1039,71**

In de volgende grafiek wordt de bezetting in 2010 afgezet tegen de formatie in 2010. Bij twee diensten is sprake van een groot verschil tussen de bezetting en de formatie.

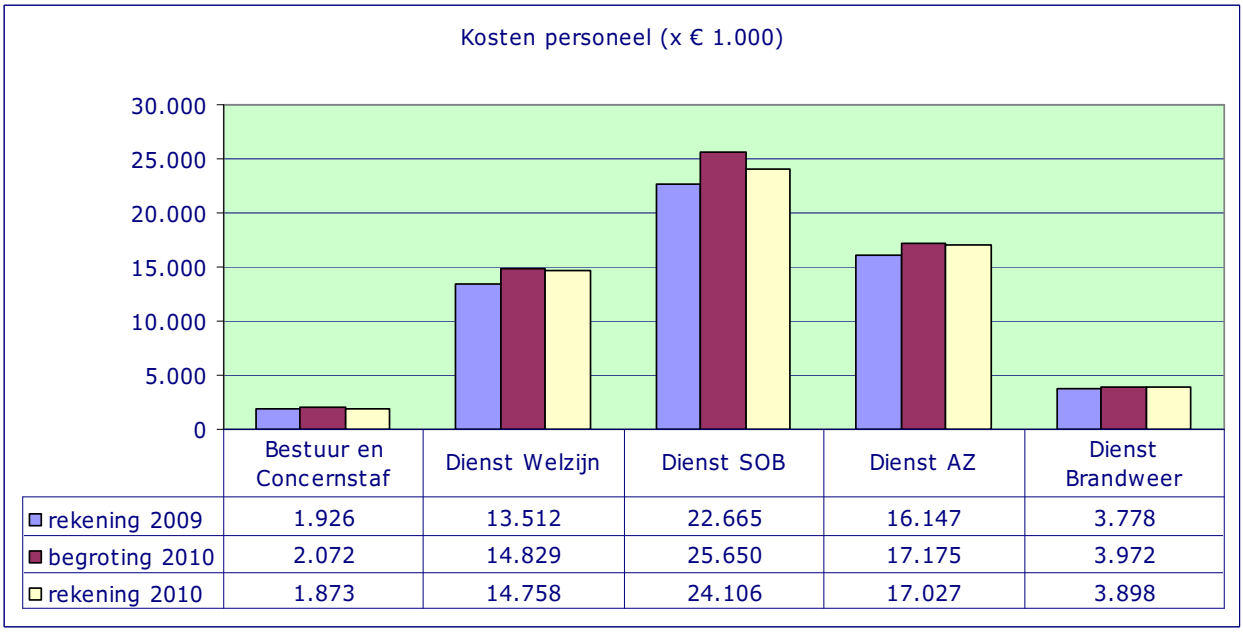
Bij de diensten Welzijn is de bezetting in 2009 hoger geweest dan de formatie, terwijl bij de dienst Stadsontwikkeling en Beheer van het omgekeerde sprake was.
Bij de dienst Welzijn is de bezetting hoger dan de formatie omdat van een aantal medewerkers met een aanstelling voor onbepaalde tijd de loonkosten gedekt worden door externe inkomsten. Er is daardoor in formatieve zin sprake van overbezetting maar niet in financiële zin.
Bij de dienst Stadsontwikkeling en Beheer is net als in de vorige jaren bewust een deel van de vaste formatie niet bezet. Op die wijze wordt ruimte gemaakt voor het in dienst nemen van tijdelijk personeel en wordt een flexibele inzet van de personeelsbudgetten gerealiseerd. Ook bij andere diensten zien we deze beweging.

	Bestuur en Concernstaf	Dienst Welzijn)*	Dienst SOB	Dienst AZ	Dienst Brandweer
formatie 2010 (begroting)	25,61	253,13	421,61	273,47	65,89
bezetting 2010 (rekening)	24,65	276,17	379,95	260,1	65,26

)* *exclusief de formatie van de Werkacademie*

Er is net als vorig jaar ook dit jaar weer sprake van een onderschrijding van de beschikbare personeelsbudgetten. In de onderstaande grafiek worden de netto kosten in beeld gebracht; de kosten minus de ontvangen vergoedingen van derden dan wel de dekking ten laste andere begrotingsbudgetten (bijvoorbeeld het Werkdeel van het Wwb-budget):

	Bestuur en Concernstaf	Dienst Welzijn	Dienst SOB	Dienst AZ	Dienst Brandweer
rekening 2009	1.926	13.512	22.665	16.147	3.778
begroting 2010	2.072	14.829	25.650	17.175	3.972
rekening 2010	1.873	14.758	24.106	17.027	3.898

De totale personeelskosten bedroegen in 2010 per saldo € 61 mln en dat is € 2,0 mln lager dan geraamd. Hieronder wordt weergegeven hoe dit verschil tussen begroting en rekening is opgebouwd:

Personeelslasten 2010	Begroting	Rekening	Saldo
lasten	65.897	65.969	-72
baten	2.199	4.307	2.108
saldo	63.698	61.662	2.036

De hogere baten zijn de belangrijkste verklaring voor de lagere (netto) personeelskosten ten opzichte van de begroting. Bij de dienst Welzijn zijn net als vorig jaar zowel de lasten als de baten hoger ten opzichte van de begroting. Per saldo valt die uitgaventegenvaller weg tegen de inkomstenmeevaller waardoor nagenoeg geen verschil is. Bij de dienst Algemene Zaken is per saldo sprake van een meevaller; de baten zijn iets lager dan geraamd maar dat nadeel wordt ruim gecompenseerd door de lagere lasten ten opzichte van de begroting. Bij de dienst Brandweer zijn de lasten nagenoeg gelijk aan de begroting is een klein voordeel op de baten gerealiseerd. Verder is het de dienst Stadsontwikkeling en Beheer gelukt om in 2010 aanzienlijk meer baten te genereren dan geraamd waardoor er per saldo sprake is van een meevaller. Maar bij die dienst is er ook grote meevaller in de lasten waardoor per saldo een aanzienlijk positief verschil ten opzichte van de begroting ontstaat. De relatief grote meevaller bij Bestuur en Concernstaf ten slotte maken het beeld compleet.

Ook in 2010 is een deel van de personeelslasten een gevolg van het inhuren van personeel van derden; in 2010 was daar € 11,6 mln mee gemoeid, nagenoeg evenveel als in 2009. In het onderstaande overzicht worden de achtergronden van het aantrekken van tijdelijk personeel aangegeven; het volledige overzicht is in bijlage E terug te vinden.

Personeel van derden > € 100.000	Bedrag
Werkacademie dienst Welzijn	4.400
Vacatures	2.307
Flexibele schil Sociale Zaken	1.274
Ziektevervanging	933
Flexibele schil Ruimtelijke Inrichting	397
Flexibele schil team Service en Informatie	383
Flexibele schil seizoensgebonden werk dienst SOB	246
Fiber to Home (glasvezel)	192
Ondersteuning team Belastingen	154
Advisering Onderhoud	113
Totaal > € 100.000	10.399
Totaal < € 100.000	1.291
Totaal Personeel van derden	11.690

Naar aanleiding van het rapport "Externe inhuur" van de Rekenkamer, wordt op dit moment gewerkt aan een visiedocument Inhuur Extern Personeel. Dit rapport zal nog vóór de zomer van 2011 aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Informatie en Communicatie Technologie (ICT)

In 2010 heeft de voorgenomen versterking van de centrale regie op een samenhangende ontwikkeling van de elektronische overheid zowel landelijk als lokaal gestalte gekregen.
Landelijk zijn diverse maatregelen getroffen naar aanleiding van de uitkomsten van de Gateway review naar het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-Overheid (NUP). Onderdeel hiervan is de versterking van de sturing en de slagvaardigheid van het NUP.
Ook binnen de organisatie van de gemeente Leeuwarden wordt nadrukkelijker gestuurd op de samenhang, kwaliteit en doelmatigheid van de informatiehuishouding. Cruciaal hierbij is de beschikbaarheid en de effectuering van de gemeentelijke informatiearchitectuur. In 2010 is de nota Werken onder architectuur door de

Directieraad vastgesteld. Samen met de vorming van de nieuwe sector Informatiemanagement heeft dit ertoe geleid dat de sturing op de informatievoorziening een flinke impuls heeft gekregen.

Voortgang aansluiting op landelijke basisvoorzieningen

Leeuwarden sluit qua landelijke ontwikkelingen zoveel mogelijk aan bij het NUP. In 2010 zijn hierbij de volgende resultaten geboekt:

- na het succesvol afronden van de toelatingsaudit is Leeuwarden eind 2010 aangesloten op de Landelijke Voorziening BAG (Basisregistraties Adressen en Gebouwen). Het binnengemeentelijk gebruik van de BAG inclusief de terugmeldfaciliteit wordt in 2011 ingevoerd;
- in 2010 is de aansluiting van Leeuwarden op de landelijke voorziening Omgevingsloket Online (OLO) gerealiseerd. Aanvragen voor een omgevingsvergunning kunnen hiermee elektronisch worden ingediend en worden daarna digitaal verstuurd naar de afhandelende overheid. Daarbij zou tevens gebruik gemaakt gaan worden van de landelijke standaard voor elektronisch berichtenverkeer Digikoppeling, maar dat is uitgesteld tot 2011. In de praktijk worden we soms geconfronteerd met problemen in de koppeling tussen diverse leveranciers en OLO;
- de nieuwe website is in augustus 2010 in gebruik genomen, evenals de opnieuw ingerichte beheerorganisatie. De nieuwe website kent een moderne, vraaggerichte ontsluiting van de gemeentelijke informatie. In de praktijk blijkt dat dit voor zowel gebruikers als beheerders nog enige gewenning vraagt. Hier wordt kritisch naar gekeken en waar nodig worden maatregelen getroffen. De website voldoet in belangrijke mate maar nog niet volledig aan de landelijke eisen van de Webrichtlijnen en Samenwerkende Catalogi met betrekking tot standaardisatie en toegankelijkheid van overheidwebsites. Om dit alsnog te bewerkstelligen vinden in 2011 diverse technische en inhoudelijke aanpassingen aan de website plaats;
- vanuit het Leeuwarder platform voor digitale dienstverlening is inmiddels een aansluiting gerealiseerd op MijnOverheid.nl. Hiermee wordt gepersonaliseerde informatie en bekendmakingen vanuit Leeuwarden aangeboden op dit landelijk digitale overheidsportaal. Tevens is een aansluiting gerealiseerd op het landelijke elektronische Dienstenloket t.b.v. ondernemers in Nederland en Europa.

Herinrichting O&I- en ICT-functie

2010 heeft voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de implementatie van de nieuwe organisatie van de O&I- en ICT-functie (conform het BISL model). Vanaf 1 januari zijn voor het team ICT-Service en de nieuwe sector Informatiemanagement kwartiermakers aangesteld.
Per 1 juni 2010 zijn de sector Informatiemanagement en het team ICT-Service formeel van start gegaan. De sector informatiemanagement bundelt de bestaande kennis en formatie en vormt zo een belangrijke pilaar ter ondersteuning van het management.

Centrale O&I-prioritering

In 2010 heeft de centrale O&I-prioritering voor het eerst in één ronde plaatsgevonden, met besluitvorming door de Directieraad in december.
De belangrijkste geprioriteerde O&I-/ICT-projecten voor uitvoeringsjaar 2011 zijn:

- verhuizing van de ICT-uitwijkruimte in het Stadhuis naar het ISZF in Bolsward;
- invoering eHRM, fase 2 (digitalisering werkprocessen P&O);
- digitale routering inkoopfacturen;
- invoering informatiesysteem professioneel handhaven;
- realisatie intern draadloos internet (in delen van het Stadskantoor, Stadhuis en het HCL).

ICT-samenwerking

Sinds enige jaren werkt de gemeente Leeuwarden samen met het ICT Samenwerkingsverband Zuidwest Fryslân (ISZF). Dit heeft onder meer geresulteerd in de ingebruikname van een gemeenschappelijk systeem voor dataopslag en in het verlengde daarvan is in 2010 besloten om een gemeenschappelijke uitwijkvoorziening te gaan realiseren. De samenwerking verloopt goed en biedt perspectief. Daarom is op directieniveau besloten tot een verdere intensivering. Naar aanleiding daarvan is in 2010 gestart met het verkennen van de samenwerkingsmogelijkheden en het maken van afspraken hierover.
De ICT-samenwerking met de gemeente Boarnsterhim is in 2010 bestendigd en niet verder uitgebouwd.

In 2010 is de prille samenwerking met de vier Friese Waddeneilanden op het terrein van ICT verder ontwikkeld, met als resultaat dat in januari 2011 een raamovereenkomst is getekend tussen de gemeente Leeuwarden en de gemeenschappelijke regeling VAST, waarin de Friese Waddeneilanden verenigd zijn.
Ook in 2010 heeft Leeuwarden wederom ICT-diensten verleend aan diverse overheidsgerelateerde partijen in de gemeente, zoals de Milieu Advies Dienst (MAD), BV Sport, Hûs en Hiem, de Vereniging voor Friese Gemeenten en de Friese Sociale Recherche.

Inkoop
De beleidsregels Inkoop en Aanbestedingen zijn begin 2010 geactualiseerd met de nieuwe drempelbedragen voor Europese Aanbestedingen. Vanaf dit jaar moet er 75% duurzaam ingekocht worden. Dit wordt bereikt door het opnemen van duurzaamheidcriteria van het Agentschap.nl. Afgelopen jaar zijn de volgende zaken (Europees) aanbesteed: parkeerticketautomaten, kleurendrukapparatuur, papier (FSC gecertificeerd), hulp bij het huishouden, brandverzekeringen, aanpak risicojongeren, verwerking groenafval, digitale werkplek, participatiediensten, geo magazijn, personeelsadministratie en salarissysteem.
Samenwerking met andere publieke aanbesteders heeft plaatsgevonden op het gebied van energie met de Friese gemeenten. Samen met het CJIB, de provincie het de NHL is een inkoopoverleg gestart met als doel kennisuitwisseling en daarnaast eventueel het gezamenlijk aanbesteden.
Tevens is veel energie gestoken in het identificeren van aanbestedingen met een besparingspotentieel. Het inkoopjaarplan 2011, zal hieraan uitvoering geven.

2.2.6 Verbonden partijen

In bijlage B van de jaarstukken wordt per verbonden partij standaardinformatie verstrekt, zoals naam en vestigingsplaats, de juridische status, aard zeggenschap/stemverhouding, etcetera.

Voor de jaarstukken zijn deze gegevens zoveel mogelijk geactualiseerd naar de meest recente informatie. Niet altijd zijn de benodigde gegevens over het verslagjaar 2010 al beschikbaar. In dat geval zijn zoveel mogelijk de definitieve gegevens over 2009 vermeld.

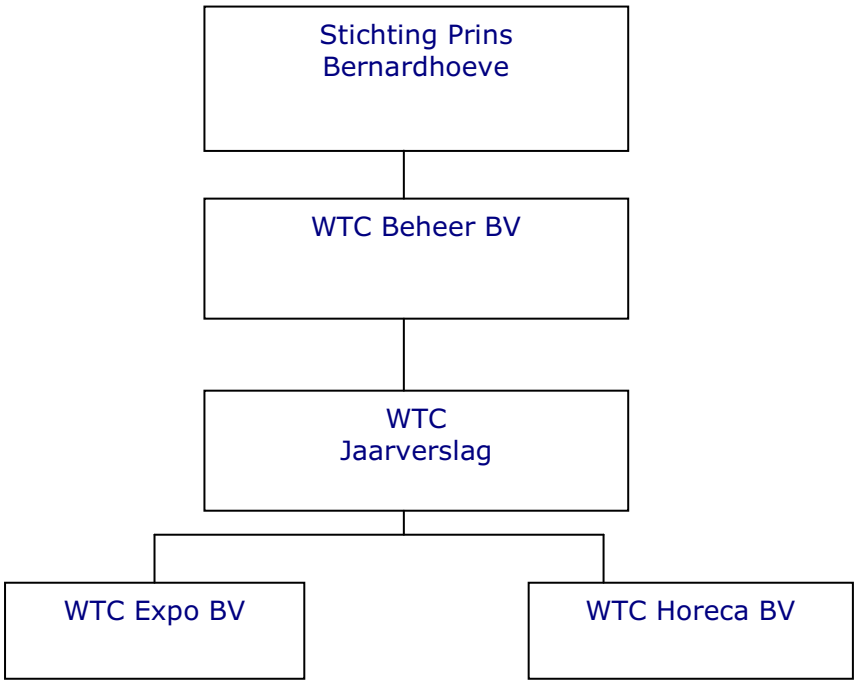
Ontwikkelingen in 2010

WTC Expo
In 2010 heeft er een organisatorische en juridische reconstructie plaatsgevonden van de BV/CV constructie van het WTC Concern. De Stichting Administratiekantoor is geliquideerd en de aandelen van de gemeente Leeuwarden zijn overgenomen door Frieslandia BV. Daarna is de naam van deze vennootschap gewijzigd in WTC Beheer BV. De activa en passiva van de commanditaire vennootschap FEC Expo CV zijn ingebracht in een nieuw opgerichte vennootschap WTC Expo BV. Daarna is de CV geliquideerd. De lening die de gemeente Leeuwarden in 2007 heeft verstrekt aan Frieslandia wegens de verkoop van haar commanditaire kapitaal aan Frieslandia (oorspronkelijk groot € 3,3 mln) is onder dezelfde voorwaarden op naam gesteld van WTC Beheer BV.

Daarnaast is door het college van B&W van Leeuwarden op 31 augustus 2010 besloten om uitstel van betaling te verlenen voor de verschuldigde rente en aflossing van deze lening over de jaren 2009 tot en met 2011. Op 28 januari 2011 is een overeenkomst gesloten tussen gemeente Leeuwarden, Stichting Prins Bernardhoeve en WTC Beheer BV over een nieuw aflossing- en renteschema van deze lening.

Bij de juridische reconstructie is ook het recht van de gemeente Leeuwarden vervallen om een toezichthoudend commissaris te benoemen in het WTC concern. Wel is in de statuten van WTC Beheer BV opgenomen een instemmingsrecht van de gemeente Leeuwarden bij belangrijke bestuursbesluiten van WTC Beheer BV. Hiermee blijft de invloed van de gemeente Leeuwarden bij belangrijke beslissingen binnen het WTC concern ook voor de toekomst gewaarborgd.

Na de herstructurering ziet de groepsstructuur er als volgt uit:

De gemeente Leeuwarden heeft daarom geen deelneming meer in het WTC concern. De financiële verbondenheid beperkt zich tot de lening verstrekt aan WTC Beheer BV, per 31 december 2010 groot € 3.331.328.

De Zuidlanden

Begin 2010 heeft de gemeenteraad ingestemd met een andere vorm van samenwerking met marktpartijen in de Zuidlanden. Deze nieuwe samenwerking houdt in dat de huidige Publiek Private Samenwerk (PPS) constructie wordt omgezet in een bouwclaim model. Hierdoor krijgt de gemeente Leeuwarden alle zeggenschap en daarmee ook de totale regie van de ontwikkeling van de Zuidlanden.

Op 27 december 2010 heeft de gemeente Leeuwarden alle aandelen in Gem de Zuidlanden Beheer BV en al het commanditair kapitaal in Gem de Zuidlanden CV verworven.

In 2011/2012 zullen zowel de BV, de CV en de Participatiemaatschappij Gem de Zuidlanden BV (fungeerde als gemeentelijke commanditaire vennoot) worden geliquideerd. De activa en passiva van de CV zullen in de gemeentelijke administratie worden ingebracht.

In de onderstaande tabel zijn de meeste actuele gegevens opgenomen:

Volgnr.	Naam verbonden partij	Boekwaarde op 31-01-2010 (geactualiseerd) Bedragen in €		
		Deelneming	Lening	Totaal
	Verbonden partijen gerangschikt naar juridische status			
	Stichtingen:			
1.	St. Ontwikkelingsbedrijf Leeuwarden (SBL)		478.735	478.735
2.	St. Cultureel Centrum "De Harmonie"			
3.	St. Kredietbank Nederland (KBNL)		1.300.000	1.300.000
4.	WTC EXPO Beheer BV		3.551.328	3.551.328
	Vennootschappen:			
5.	Ontwikkelingsmaatschappij Westergo			
5a.	- Ontwikkelingsmaatschappij Westergo CV	226.890		226.890
5b.	- Ontwikkelingsmaatschappij Westergo BV	3.630		3.630
6.	Parkeergarages Leeuwarden CV	6.611.783	5.800.000	12.411.783
7.	NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	162.000		162.000
8.	NV Fryslân Miljeu (Omrin)	261.079		261.079
9.	NV Stadsherstel Leeuwarden	33.352		33.352
10.	BV Sport	136.134		136.134
11.	Caparis NV	9.990		9.990
12.	BNG NV	290.355		290.355
13a.	Attero (Essent Milieu Holding NV)	16.287		16.287
13b.	Enexis Holding NV	84.150	1.632.172	1.716.322
13c.	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	35.289		35.289
	Publieke Private Samenwerking (PPS):			
14.	GEM Beheer De Zuidlanden			
14a.	GEM Beheer De Zuidlanden BV	15.001	5.002	20.003
14b.	GEM Beheer De Zuidlanden CV	158.651		158.651
14c.	Participatiemaatschappij BV De Zuidlanden	18.000	120.000	138.000
15.	3 PLUS BV	8.000		8.000
16.	Blitsaerd			
16a.	Blitsaerd BV	9.000		9.000

Volgnr.	Naam verbonden partij	Boekwaarde op 31-01-2010 (geactualiseerd) Bedragen in €		
		Deelneming	Lening	Totaal
16b.	Blitsaerd CV			
17.	Kenniscampus			
17a.	Kenniscampus CV	320		320
17b.	Kenniscampus BV	5.752		5.752
	Gemeenschappelijke regelingen:			
18.	De Marrekrite			
19.	Hûs en Hiem			
20.	Regio Noordfriesland (MAD)			
21.	OLAF			
22.	Woonwagenschap Friesland (i.l.)			
23.	Hulpverleningsdienst Fryslân			
24.	Sociale Werkvoorziening Fryslân			
		8.085.663	**12.887.237**	**20.772.390**

Bij die verbonden waarbij geen sprake is van een deelneming en/of lening bestaat het financieel belang uit de financiële aansprakelijkheid indien een verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Voor meer informatie over elk van de verbonden partijen wordt verwezen naar bijlage B.

2.2.7 Grondbeleid

2.2.7.a Uitvoering van de grondbeleidskaders

Om te opereren als ontwikkelbedrijf en actief grondbeleid te kunnen voeren is het noodzakelijk een krediet voor strategische verwervingen aan te houden. Het restant krediet bij aanvang van 2010 was € 4,83 mln. Ten laste van dit krediet is Zalen Schaaf, Molensteeg 5 ca en Haniasteeg 18 ca aangekocht voor totaal € 1,93 mln, waarvan € 1,2 mln als onrendabele top ten laste van de reserve komt. Het restant krediet voor strategische verwervingen is ultimo 2010 € 2,9 mln.

Het raamkrediet voor verwervingen in De Zuidlanden was bij aanvang van 2010 nog € 13,26 mln. Begin 2010 is het koopcontract (uit 1996) aangaande 71 ha in De Zuidlanden geëffectueerd. Hiermee was een – in het raamkrediet opgenomen – bedrag gemoeid van € 10,8 mln.

Overigens is de mate waarin actief grondbeleid gevoerd kan worden mede afhankelijk van de risico's die hiermee gepaard gaan en de ruimte in de reserve grondexploitaties om deze risico's op te kunnen vangen.

De overname van GEM De Zuidlanden door de gemeente is in 2010 stand gekomen. Een belangrijk argument bij het overnemen van de regie over de ontwikkeling van De Zuidlanden is het vergroten van de flexibiliteit en het bieden van reële keuzemogelijkheden voor het gemeentebestuur. Dat, in combinatie met het vergroten van de financiële sturing, maakt een nauwe samenhang tussen structuurvisie en grondexploitatie (GREX) noodzakelijk. Beide zullen in maart 2011 aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter besluitvorming.

2.2.7.b Uitvoering van het grondbeleid

Het grondbeleid is bedoeld om de verschillende ruimtelijke opgaven op het gebied van vooral woningbouw en bedrijventerreinen uit te voeren:

<u>Woningbouw</u>

In Zuiderburen heeft het accent gelegen op het woonrijp maken van fase 2 en 3 en bosaanleg. Het gebied is daarmee grotendeels gereed. De woningbouw in Blitsaerd (PPS) verloopt traag. Vooral dit segment heeft last van het economisch tij. De woningbouw in De Zuidlanden verloopt naar bijgestelde verwachting. Uitgifte van kavels aan ontwikkelaars in deelgebied Jabikswoude verliep voorspoedig. Eind van het jaar zijn ook de eerste kavels in Wirdum (Hekkemieden) in de verkoop gegaan. Wytgaard (Noord) zal in 2011 volgen.

In de bestaande stad is de Stedelijke Vernieuwing in de Vrijheidswijk vervolgd. In Zuid-west zijn fase 1 tot en met 3 afgerond, het merendeel van de woningen in fase 4 en 5 zijn verkocht en opgeleverd. De ontwikkeling van appartementen in Vrijheidswijk Centrum verloopt moeizaam. Voor Vrijheidswijk Tolhuis is het bestemmingsplan afgerond en vastgesteld door de raad.
Een aantal andere binnenstedelijke locaties zijn in het samenwerkingsverband de PPS 3Plus BV aangepakt of worden door private partijen ontwikkeld zoals het Bonifatiusterrein.

<u>Bedrijventerreinen</u>

Op de Hemrik is hard gewerkt aan de definitieve inrichting van het gebied. Er resteert nog één kavel te verkopen. Op het Marnixveld-Bodeterrein is de laatste kavel verkocht. De bouw van het CJIB en het UPC-gebouw verloopt gestaag, zodat volgend jaar het gebied ingericht kan worden. De nog resterende kavels op het Businesspark 1/2a liggen ten oosten van de Heliconweg en worden betrokken in de planvorming rondom het WTC. In Leeuwarden-Oost is, nadat in 2009 de laatste gronden aan FrieslandCampina geleverd zijn, nog een fietspad aangelegd. Er resteert nog een aan te leggen ontsluitingsweg voor de Jachthaven.
Uitbreiding van bedrijventerreinen vindt plaats aan de westkant van de stad: Businesspark IV en Newtonpark fase 4. Op het Businesspark is ruim 700 m2 bedrijventerrein verkocht. In de ontwerp structuurvisie "Nieuw Stroomland" is Newtonpark 3 als toekomstig bedrijventerrein bestempeld, evenals Schenkenschans. Tevens zijn voor de verdere toekomst zoekgebieden aangegeven. Ook zal het gebied ruimte bieden voor de ontwikkeling van de Dairy Campus.

Overige ontwikkelingen
Het voormalige Philipscomplex is aangekocht met de bedoeling om in samenhang met WTC-Expo te ontwikkelen. Dit terrein kan onder andere voorzien in de lange termijn gemiddelde parkeerbehoefte. Op dit moment is ontwikkeling echter nog ongewis. Daarom is besloten het complex te slopen, tijdelijk in te richten als parkeerterrein en af te waarderen naar aanschafwaarde.

Herontwikkelingsplannen van de LPF-locatie hebben nog niet geleid tot een overeenkomst. Bij de planvorming wordt het gemeentelijk grondbezit (locatie Ype Kramer) in dit gebied betrokken. Het pand is inmiddels gesloopt en afgewaardeerd naar aankoopwaarde.

De Bakker Postma locatie in Oldegalileën is nog niet tot ontwikkeling gekomen. Ook hier is afwaardering naar aankoopwaarde noodzakelijk geweest.

In de Potmargezone wordt ontwikkeling van de verschillende deelgebieden in principe niet door de gemeente zelf ter hand genomen, aangezien het grondbezit in handen is bij derden. De planvorming van de ontwikkeling van de Watercampus is in 2009 nader uitgewerkt en heeft geleid tot subsidieaanvragen en de aankoop van het voormalig Atoglas-terrein.

In 2010 is gewerkt aan het nader onderzoeken van ontwikkelmogelijkheden voor het Harmoniekwartier. De aankopen daar zullen steeds onrendabele toppen kennen.

2.2.7.c Financiële verantwoording grondexploitaties
Jaarlijks worden alle grondexploitaties volledig herzien, in 2010 zijn de hercalculaties in het najaar door de raad vastgesteld.

Uit de complexen Hemrik (€ 0,49 mln), Marnix/ Bodeterrein (€ 0,6 mln), Businesspark 1/2a (€ 0,34 mln), Businesspark 3 (€ 0,06 mln), Leeuwarden-Oost (€ 0,47 mln), Newtonpark 1 (€ 0,8 mln) en Newtonpark 2 (€ 0,2 mln) is tussentijds winst genomen. Hierdoor is € 2,96 mln aan de reserve grondexploitaties toegevoegd. De eerder opgestelde eindcalculaties van Hemrik, Newtonpark 1 en Newtonpark 2 zijn afgesloten, waardoor € 1 mln aan de reserve toegevoegd kon worden. Daarnaast kon door gerealiseerde winsten uit de complex verspreide percelen en Kalverdijkje nog eens € 0,8 mln aan de reserve toegevoegd worden. De voorziening negatieve complexen bedraagt € 0,25 mln en is gevormd ter afdekking van het verwachte negatieve resultaat van Businesspark 4. Het totale verwachte resultaat op waarde 31 december 2010 over de lopende grondexploitaties bedraagt € 2,4 mln.

De gronden in voorraad zijn allen beoordeeld op reële inbrengwaarde. De gronden die een te hoge boekwaarde hadden zijn afgewaardeerd ten laste van de reserve grondexploitaties. Het betreft evenals voorgaande jaren de gronden van Newtonpark 3 (€ 0,1 mln) en Zwettepark-Noord (€ 0,2 mln). Daarnaast is besloten om een aantal strategische verwervingen af te waarderen: Bakker Postma, Ype Kramer, Philipscomplex, Harmoniekwartier.

2.2.7.d Reserve grondexploitaties
De reserve grondexploitatie is bedoeld om de risico's in de grondexploitatie op te vangen. Ten gunste van de reserve worden de positieve exploitatieresultaten gebracht.

De begroting 2010 ging uit van een saldo van € 17,7 mln per ultimo voor de reserve grondexploitaties. Vooral door tussentijdse winstneming en het afsluiten van complexen van totaal € 4,9 mln is de omvang per 31 december 2010 van de reserve grondexploitaties € 17,4 mln. Er heeft in overeenstemming met de begroting een afdracht aan de algemene dekkingsmiddelen/SIOF ad € 0,9 mln plaatsgevonden. Dit was mogelijk, omdat de omvang van de risico's per die datum € 15,7 mln bedroeg (zoals ten behoeve van de begroting 2010 is berekend).

In grote lijnen bestonden de mutaties van de reserve grondexploitaties in 2010 uit:

x € 1.000

Stand reserve grondexploitatie 1-1-2010	**14.644**	**V**
Rentebijschrijvingen 2010	608	V
Afdracht exploitatie / SIOF	-882	N
Tussentijdse winstneming	2.960	V
Aanvulling Voorziening negatieve complexen	-96	N
Afwaardering gronden nog niet in exploitatie Newtonpark 3, Zwettepark	-266	N
Winsten afgesloten complexen Hemrik, Newtonpark 1, Newtonpark 2, Kalverdijkje + overig	1.900	V
Onrendabele top:		
- Harmoniekwartier (Molensteeg, Ruiterskwartier, Gr. Schavernek)	-299	N
- Zalen Schaaf	-506	N
- Oldegalileën – Bakker Postma	-344	N
- Bagijnestraat	-168	N
- Ype Kramer	-131	N
Ontwikkelbudget	-43	N
Stand reserve grondexploitaties 31-12-2010	**17.377**	**V**

Als gevolg van de economische situatie is het risico toegenomen. Het benodigd weerstandsvermogen dat in het kader van de begroting 2011 is opgesteld, was € 16,3 mln; een actualisatie van het benodigd weerstandsvermogen zal in het kader van de begroting 2012 plaatsvinden.

In de meerjarenraming is een bijdrage voorzien uit de reserve grondexploitatie (van € 0,9 mln per jaar) aan de algemene dekkingsmiddelen en SIOF.
In de begroting is het perspectief geschetst:

- In de lopende grondexploitaties zullen de resultaten minder positief zijn. Bewaking van kosten en opbrengsten is essentieel. Economische-/marktinvloeden zijn moeilijk beïnvloedbaar;
- Het samenwerkingsverband PPS 3 plus genereert geen winst(uitkeringen);
- Zwettepark en Newtonpark kennen boekwaardes die het noodzakelijk maken jaarlijks af te waarderen, dit gaat in de toekomst waarschijnlijk voor meerdere locaties gelden;
- De strategische verwervingen blijken door de recessie minder snel en met minder opbrengsten ontwikkeld te kunnen worden. Afwaarderingen zijn noodzakelijk.

Concluderend kan gezegd worden dat de reserve grondexploitaties per 31 december 2010 voldoende is om de risico's op te kunnen vangen. Rekening houdend met het perspectief, en het toegenomen risicoprofiel door de marktontwikkelingen, staat de jaarlijkse afdracht aan SIOF en algemene dekkingsmiddelen onder druk. In het kader van de begroting 2012 zal een herziening van de taakstelling aan de raad voorgelegd worden.

2.2.8 Strategisch Investerings- en Ontwikkelingfonds (SIOF)

De volgende mutaties hebben plaatsgevonden in het SIOF

Investeringsdeel SIOF		**Bedragen in €**
Beginstand per 1 januari 2010		**27.309.885**
Voeding in 2010		
Investeringsdeel		
Inflatie	156.930	
Correctie boekingen inflatie	-440.993	
Stadsvernieuwingsfonds	324.430	
Grote Stedenbeleid	94.324	
Ontwikkelingsfonds	172.647	
Taakstelling Grondbedrijf	427.596	
Aanvullende storting t.l.v. Grondbedrijf	1.764.000	
Huuropbrengst Cityring	85.000	
Storting t.l.v. algemene reserve (jaarstukken 2009)	4.500.000	
Meevaller Blauw Wit	385.131	
Totaal		**7.469.065**
Investeringsdeel		
Terugstorting Waterplan de Blauwe Diamant	514.234	
Noordwesttangent	-1.000.000	
"Stedelijke economie" fase II ('08) en III ('09)	-2.000.000	
Mercator Kennissintrum Meartaligens en Taallearen	-200.000	
Kenniscirculatie (6 *hotspots*)	-142.799	
Totaal		**-2.828.565**
Nog beschikbaar 31 december 2010		**31.950.385**
Voeding in 2011		
Investeringsdeel		
Inflatie	167.037	
Stadsvernieuwingsfonds	322.808	
Grote Stedenbeleid	93.852	
Ontwikkelingsfonds	171.784	
Taakstelling Grondbedrijf	427.596	
Huuropbrengst Cityring	85.000	
Totaal		**1.268.077**
Reserveringen in 2011 (door de raad vastgesteld)		
Hoofdinfrastructuur (De Haak)	1.950.000	
Noordwesttangent	1.000.000	
Gebiedsontwikkeling Potmarge	425.000	
Mercator kennissintrum meartaligens en teaallearen	200.000	
Kenniscirculatie (6 *hotspots*)	300.000	
Oldehove	450.000	
Storting vanuit ontwikkelingsdeel	-1.307.048	
University Campus	500.000	

Reserveringen in 2011 (door de raad vastgesteld)		
RSP-Pakket (Inclusief ww) *Inclusief voorstel voor doorschuiven reserveringen 1.750.000 van 2010 naar 2011*	4.250.000	
Fietstunnel Oostergoplein *(inclusief meevaller 900.000). Voorstel voor doorschuiven reservering van 2010 naar 2011*	2.250.000	
Voorstel voor doorschuiven reservering van 2010 naar 2011		
Gebiedsontwikkeling Wielengebied	800.000	
"Stedelijke economie" fase II ('08) en III ('09) *voorstel voor doorschuiven reserveringen van 2010 naar 2011*	2.000.000	
Totaal		**-12.817.952**
Nog beschikbaar 31 december 2011		**20.400.510**
Voeding in 2012		
Investeringsdeel		
Inflatie	102.003	
Stadsvernieuwingsfonds	322.808	
Grote Stedenbeleid	93.852	
Ontwikkelingsfonds	171.784	
Taakstelling Grondbedrijf	427.596	
Huuropbrengst Cityring	85.000	
Totaal		**1.203.043**
Reserveringen in 2012 (door de raad vastgesteld)		
Hoofdinfrastructuur (De Haak)	-1.499.392	
RSP-pakket	-6.750.000	
Gebiedsontwikkeling	-800.000	
Mercator kennissintrum meartaligens en teaallearen	-200.000	
Kenniscirculatie (6 *hotspots*)	-157.201	
Dairy Campus (landbouwcampus)	-250.000	
University Campus	-500.000	
"Stedelijke economie" fase IV (2010) *voorstel voor doorschuiven reserveringen van 2011 naar 2012*	-2.070.000	
Totaal		**-12.226.593**
Nog beschikbaar 31 december 2012		**9.376.960**
Voeding in 2013		
Investeringsdeel		
Inflatie	46.885	
Stadsvernieuwingsfonds	322.808	
Grote Stedenbeleid	93.852	
Ontwikkelingsfonds	171.784	
Taakstelling Grondbedrijf	427.596	
Huuropbrengst Cityring	85.000	
Totaal		**1.147.925**
Reserveringen in 2013 (door de raad vastgesteld)		
RSP-pakket (inclusief WIW)	100.000	
Dairy Campus	250.000	
University Campus	500.000	
Totaal		**850.00**
Nog beschikbaar 31 december 2013		**9.674.885**

Beginstand 1 januari 2014		**9.674.885**
Voeding in 2014		
Investeringsdeel		
Inflatie	50.124	
Stadsvernieuwingsfonds	322.808	
Grote Stedenbeleid	93.852	
Ontwikkelingsfonds	171.784	
Taakstelling Grondbedrijf	427.596	
Huuropbrengst Cityring	85.000	
Totaal		**1.151.164**
Reserveringen in 2014 e.v.(door de raad vastgesteld)		
Investeringsdeel		
Dairy campus(landbouwcampus)	-250.000	
University campus	-500.000	
Totaal		**-750.000**
Nog beschikbaar 31 december 2014		**10.076.049**
Nog beschikbaat 31 december 2021		**16.493.868**

Ontwikkelingsdeel SIOF		**Bedragen in €**
Beginstand per 1 januari 2010		**932.048**
Uitbetalingen in 2010		
Wilhelminaplein e.o. Terugstorting	525.000	
Totaal		**525.000**
Nog beschikbaar 31 december 2010		**1.457.048**
Reserveringen in 2011 (door de raad vastgesteld)		
Voorstel voor doorschuiven reservering Wielengebied van 2010 naar 2011		
- Ontwikkelschets Wielengebied	-150.000	
Storting in investeringsdeel vanuit ontwikkelingsdeel	-1.307.048	
Totaal		**-1.457.048**
Vervallen reservering 2011		
-		
Nog beschikbaar 31 december 2011		**0**
Nog beschikbaar 31 december 2013		**350.000**
Nog beschikbaat 31 december 2021		**350.000**

Het is van groot belang dat de majeure investeringen, nodig voor de strategische ontwikkeling van de stad, zoveel mogelijk kunnen doorgaan. Het is noodzakelijk dat er SIOF-middelen beschikbaar zijn en blijven om cofinanciering door vooral de provincie en rijk voor de gemeentelijke strategische projecten mogelijk te maken. Het SIOF is en wordt o.a. ingezet voor de cofinanciering van de majeure projecten die opgenomen zijn in het stadsconvenant 2000-2011. Ook voor de Samenwerkingsagenda 2011-2021 gemeente Leeuwarden – provincie Fryslân is het SIOF een belangrijke dekkingsbron. Voor o.a. de Watercampus, Dairy Campus, University Campus Fryslân, WTC-Expo en Westelijke kantorenhaak en Culturele Hoofdstad (huisvesting culturele instellingen etcetera) zal aanzienlijke (co)financiering noodzakelijk zijn. In de programmabegroting 2011 is hiervoor een raming opgenomen.

Voeding SIOF

Bij de raadsbehandeling van de programmabegroting 2011 heeft de raad de volgende motie aangenomen:
Draagt het college op:

1. dat bij de bestemming van het jaarrekening resultaat 2010 rekening dient te worden gehouden met voldoende vulling van het SIOF en het ISI;
2. dat bij een eventueel positief uitvallen van het jaarrekening resultaat dit positieve deel door het college wordt gestort in het SIOF en het ISI;
3. een plan te ontwikkelen met daarin de planning aangaande de vulling van het SIOF in de komende college periode. Dit te doen voor 1 april 2011, de raad daarover te informeren, en daarbij een goed overzicht te geven van het geplande kasritme van na 2013;
4. tevens een meer concrete inschatting te maken van de financiële situatie rondom de geplande SIOF projecten in de komende 10 jaar.

Het college heeft de intentie deze motie uit te voeren maar wordt met een aantal zaken geconfronteerd die invloed hebben op de bestemming van het rekeningresultaat. Hierdoor kan deze motie op dit moment niet worden uitgevoerd. Elementen die van invloed zijn:

- Het rekeningresultaat 2010 is negatief.
- Nog altijd is onduidelijkheid over de financiële consequenties voor de gemeente van de maatregelen die het kabinet voorstelt.
- Leeuwarden moet de komende jaren een grote ombuigingsoperatie doorvoeren.
- Groeiende behoefte aan structurele voeding van het SIOF.
- Gelet op de raming in de programmabegroting 2011 van de prioritaire strategische projecten in het Collegeprogramma wordt ingeschat dat de komende 10 jaar ca € 10 mln in het SIOF gestort zou moeten worden om vanuit het SIOF voldoende dekking te kunnen geven.

Gelet op het voorgaande stelt het college voor om bij de vaststelling van de programmabegroting 2012 de voeding en positie van het SIOF in een breder perspectief te behandelen.

In het navolgende SIOF-overzicht staat de huidige stand van zaken van het SIOF verwerkt.

SIOF SAMENVATTEND OVERZICHT (€)

	1999 - 2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Startpositie per 1 januari	-	28.241.933	33.407.433	20.400.510	9.376.960	10.024.885	10.426.049	11.329.219	12.236.905	13.149.130	14.065.916	14.987.285	15.913.262
Opnemen reservering 1999 t/m 2009	19.020.824												
Voeding	97.398.371	7.469.065	1.268.077	1.203.043	1.147.925	1.151.164	1.153.170	1.157.686	1.162.225	1.166.786	1.171.370	1.175.976	1.180.606
Reserveringen in het Ontwikkelingsdeel	1.268.786-	525.000	1.457.048-	-	350.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserveringen in het Investeringsdeel	67.887.652-	2.828.565-	12.817.952-	12.226.593-	850.000-	750.000-	250.000-	250.000-	250.000-	250.000-	250.000-	250.000-	250.000-
Nog beschikbaar per 31-12	**47.262.757**	**33.407.433**	**20.400.510**	**9.376.960**	**10.024.885**	**10.426.049**	**11.329.219**	**12.236.905**	**13.149.130**	**14.065.916**	**14.987.285**	**15.913.262**	**16.843.868**
Reservering voor 2005-2010	**19.020.824**												
Stand	**28.241.933**	**33.407.433**	**20.400.510**	**9.376.960**	**10.024.885**	**10.426.049**	**11.329.219**	**12.236.905**	**13.149.130**	**14.065.916**	**14.987.285**	**15.913.262**	**16.843.868**

ONTWIKKELINGSDEEL

	1999-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Startpositie per 1 januari	*2.200.834*	*932.048*	*1.457.048*	*0-*	*0-*	*350.000*	*350.000*	*350.000*	*350.000*	*350.000*	*350.000*	*350.000*	*350.000*
Voeding	2.200.834	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekking/reservering	1.268.786	525.000-	1.457.048	-	350.000-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nog beschikbaar per 31-12	**932.048**	**1.457.048**	**0-**	**0-**	**350.000**	**350.000**	**350.000**	**350.000**	**350.000**	**350.000**	**350.000**	**350.000**	**350.000**

INVESTERINGSDEEL

	1999-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Startpositie per 1 januari	*19.020.824*	*27.309.885*	*31.950.385*	*20.400.510*	*9.376.960*	*9.674.885*	*10.076.049*	*10.979.220*	*11.886.906*	*12.799.130*	*13.715.916*	*14.637.285*	*15.563.262*
Voeding	97.398.371	7.469.065	1.268.077	1.203.043	1.147.925	1.151.164	1.153.170	1.157.686	1.162.225	1.166.786	1.171.370	1.175.976	1.180.606
Onttrekking/reservering	89.109.310	2.828.565	12.817.952	12.226.593	850.000	750.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
Nog beschikbaar per 31-12	**27.309.885**	**31.950.385**	**20.400.510**	**9.376.960**	**9.674.885**	**10.076.049**	**10.979.220**	**11.886.906**	**12.799.130**	**13.715.916**	**14.637.285**	**15.563.262**	**16.493.868**

SIOF VOEDING (€)

		GEPLAND	Gestort	Resteert	1999-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	OPMERKINGEN
	Startpositie per 1 januari				-	***28.241.933***	***33.407.433***	***20.400.510***	***9.376.960***	***10.024.885***	***10.426.049***	***11.329.219***	***12.236.905***	***13.149.130***	***14.065.916***	***14.987.265***	***15.913.262***	
1	Inflatie (raming)	7.061.782	6.235.194	826.588	6.078.264	156.930	167.037	102.003	46.885	50.124	52.130	56.646	61.185	65.746	70.330	74.936	79.566	O.b.v. opgave ABC financiën
	Correctie inflatie 2007 (1,25 i.p.v. 1,75 %)	70.400-	70.400-	-	70.400-													
	Correctie inflatie 2006 (1,5%) en 2007 (1,75%)	114.946-	114.946-	-	114.946-													
	Correctie inflatie 2009	434.993-	434.993-			434.993-												
2	Reserve Investeringen Economische Infrastructuur	6.334.072	6.334.072	-	6.334.072													O.b.v. raadsbesluit 03-02-2000
3	Verkoop aandelen Frigem/EDON	15.339.568	15.339.568	-	15.339.568													
4	Verkoop aandelen WLF	10.708.130	10.708.130	-	10.708.130													
5	Stadsvernieuwingsfonds (niet geoormerkte middelen)	4.333.601	4.333.601	-	4.333.601													B&W-besluit 05-06-2000
6	Stadsvernieuwingsfonds (niet geoormerkte middelen)	7.385.887	3.834.999	3.550.888	3.510.569	324.430	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	322.808	B&W-besluit 05-06-2000
7	Verkoop aandelen Bouwfonds *	6.379.242	6.379.242	-	6.379.242													Zie pag. 48/49 P-nota 2001
8	Grote Steden Beleid	2.034.843	1.002.471	1.032.372	908.147	94.324	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	93.852	
9	Ontwikkelingsfonds	3.711.089	1.821.465	1.889.624	1.648.818	172.647	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	171.784	
10	Afromen Egalisatiereserve Grondbedrijf	816.804	816.804	-	816.804													B&W-besluit d.d. 25-04-2000
11	Taakstelling Grondbedrijf (Perspectiefnota 2001)	6.835.217	2.131.661	4.703.556	1.704.065	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	427.596	Hoogte wordt jaarlijks bepaald!
	Correctieboeking inflatie over reguliere storting 2010	6.000-	6.000-			6.000-												
12	Aanvullende storting t.l.v. Grondbedrijf voor '05 en '06	1.764.000	1.764.000	-		1.764.000												
13	Algemene Reserve 1999	2.268.901	2.268.901	-	2.268.901													Perspectiefnota 2000
14	Algemene Reserve 2000	-	-	-	-													Perspectiefnota 2001
15	Activering aandelen Essent	61.260	61.260	-	61.260													
16	Activering aandelenkapitaal havenuitbr. Harlingen	3.630	3.630	-	3.630													
17	Algemene Reserve 2004	3.000.000	3.000.000	-	3.000.000													P-nota 2004, 2005 afh terugb.ISV
18	Algemene Reserve 2005	3.000.000	3.000.000	-	3.000.000													P-begroting 2005
19	Algemene Reserve 2006	2.000.000	2.000.000	-	2.000.000													MvA P-begr. 7-11-2006
20	Algemene Reserve 2007	5.000.000	5.000.000	-	5.000.000													P-begroting 2007
21	a. Algemene Reserve 2008	5.000.000	5.000.000	-	5.000.000													Jaarstukken 2007
	b. Algemene Reserve 2008	769.000	769.000	-	769.000													MvA P-begr. 2009
22	a. Algemene Reserve 2009	2.500.000	2.500.000	-	2.500.000													jaarstukken 2008
	b. Algemene Reserve 2009	2.500.000	2.500.000	-	2.500.000													Amendement jaarstukken 2008
22	Huuropbrengst Cityring	1.445.000	510.000	935.000	425.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	In 2010 komt een inflatiecorrectie
23	kasmutatie (afronding 2003)	384	384	-	384													
24	Foutieve onttrekking SOB	53.000-	53.000-	-	53.000-													
	Correctieboeking	53.000	53.000	-	53.000													Nog niet gestort in SIOF (d.d.21-01-2010)
25	Foutieve onttrekking SOB	25.000-	25.000-	-	25.000-													
	Correctieboeking	24.940	24.940	-	24.940													
26	Terugstorting ZZL-middelen	13.294.322	13.294.322	-	13.294.322													
	Storting ten laste van rekeningresultaat 2009	4.500.000	4.500.000	-		4.500.000												Besluit raad 26 april jaarrekening 2009
27	Meevaller Blauw Wit	385.131	385.131	-		385.131												
	Opname reserveringen 1999-2004 voor 2005-2010	19.020.824	19.020.824	-	19.020.824													
	SUBTOTAAL	**117.805.464**	**104.867.436**	**12.938.028**	**97.399.371**	**7.469.065**	**1.268.077**	**1.203.043**	**1.147.925**	**1.151.164**	**1.153.170**	**1.157.686**	**1.162.225**	**1.166.786**	**1.171.370**	**1.175.976**	**1.180.606**	
	voortschrijdende voeding				**97.399.371**	**104.867.436**	**106.135.513**	**107.338.556**	**108.486.481**	**109.637.645**	**110.790.816**	**111.948.502**	**113.110.726**	**114.277.512**	**115.448.881**	**116.624.858**	**117.805.464**	

** Omdat de aandelen in 2000 verkocht zijn, moeten ze administratief ook in dat jaar geboekt staan.De afspraak is echter dat dit bedrag in twee gelijke delen aan het fonds toegevoegd wordt in de jaren 2003 en 2005*

SIOF ONTWIKKELINGSDEEL (€)

		GERESERVEER	Uitbetaald	Resteert	1999 - 2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	OPMERKINGEN
	STARTPOSITIE				2.200.834													
	RETOUR (revolving fund)				-													
	Startpositie per 1 januari				2.200.834	932.048	1.457.048	0-	0-	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	startpos. 1990-2003: 2000
	TOEKENNING / RESERVERING																	
1	HBO (LEVI)	161.385	161.385	-	161.385													P-nota 2000
	HBO (extra)	8.459	8.459	-	8.459													Cie B&M: dec. 1999/max. bedrag
	Terugstorting	170.000-	170.000-	-	170.000-													
2	Verzorgende & Culturele Hoofdstad (LEVI)		-		-													Cie B&M: 24-11-1999
	a.algemeen (geen terugstorting mogelijk)	23.930	23.930	-	23.930													
	b.Cultureel kwartier (geen terugstorting mogelijk)	16.632	16.632	-	16.632													B&W 20-2-01/ B&M 11-4-01
	c.Mata Hari Experience (geen terugstorting mogelijk)	25.000	25.000	-	25.000													geen terustorting (project stopgezet)
3	MFC Zuiderburen	112.537	112.537	-	112.537													Cie B&M: dec. 1999
	Terugstorting	112.537-	112.537-	-	112.537-													
4	Historisch Centrum Leeuwarden (voorheen PHDCF)	45.378	45.378	-	45.378													P-nota 2000
	vervallen reservering (€28.362 wordt niet teruggestort)	17.016-	17.016-	-	17.016-													
5	Middelseerûte	38.883	38.883	-	38.883													P-nota 2000
	Terugstorting	38.884-	38.884-	-	38.884-													
6	Waterplan Blauwe Diamant																	Cie B&M febr. 2000/raad mrt. 2000
	Watersysteem Potmarge	31.765	31.765	-	31.765													
	vervallen reservering	31.765-	31.765-	-	31.765-													
	Verbetering waterkwaliteit binnenstad	58.991	58.991	-	58.991													
	vervallen reservering	58.991-	58.991-	-	58.991-													
7	Life-sciences fase 1 (geen terugstorting mogelijk)	26.319	26.319	-	26.319													Cie B&M 13-9-2000 (geen terugstorting,brief DSO 19-12-2007)
8	Structuurvisie Leeuwarden West	56.722	56.722	-	56.722													Cie B&M 11-7-2001 (schriftelijk)
	Terugstorting	56.722-	56.722-	-	56.722-													
9	Life-sciences fase 2	10.350	10.350	-	10.350													Cie B&M 28-11-2001
	vervallen reservering	10.350-	10.350-	-	-10.350													vervallen 2006
10	Multifunctionele centra en woonservicezones	90.756	90.756	-	90.756													Cie Welzijn 13-6-2002
	vervallen reservering (€48.700 wordt niet teruggestort)	42.056-	42.056-	-	42.056-													
11	Wilhelminaplein e.o.	525.000	525.000	-	525.000													Cie B&M 16-4-2003
	Terugstorting	525.000-	525.000-	-		525.000-												
12	Revitalisering bedrijventerrein Leeuwarden West	686.000	686.000	-	686.000													Programmabegroting 2005
	Terugstorting	686.000-	686.000-	-	-686000													
13	SV Vrijheidswijk	156.516	156.516	-	156.516													Programmabegroting 2006
	vervallen reservering	156.516-	156.516-	-	156.516-													
14	Herontwikkeling Cambuur e.e. (geen terugstorting)	200.000	200.000	-	200.000													Programmabegroting 2007
15	Sporthal Kenniscampus/onderzoek zwembad	330.000	330.000	-	330.000													Raadsbesluit (geen terugstorting (budgetoverschrijding))
	vervallen reservering	205.000-	205.000-	-	205.000-													
16	Topsportlocatie Zuidlanden (onderzoek)	50.000	50.000	-	50.000													
17	Ontwikkelschets Wielengebied	350.000	200.000	150.000	200.000		150.000											
	Terugstorting	350.000-		350.000-					350.000-									
18	*Storting in investeringsdeel vanuit ontwikkelingsdeel*	1.307.048	1.307.048	-			1.307.048											
	(GERAAMDE) ONTTREKKING	***1.550.834***	***2.050.834***	***200.000-***	***1.268.786***	***525.000-***	***1.457.048***	-	***350.000-***	-	-	-	-	-	-	-	-	
	stand per 31 december				932.048	1.457.048	0-	0-	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	

SIOF INVESTERINGSDEEL (€)

		GERESERVEERD	Uitbetaald	Resteert	1999 -2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	OPMERKINGEN
	Startpositie per 1 januari				***19.020.824***	***27.309.885***	***31.950.385***	***20.400.510***	***9.376.960***	***9.674.885***	***10.076.049***	***10.979.220***	***11.886.906***	***12.799.130***	***13.715.916***	***14.637.285***	***15.563.262***	
	Voeding tijdens het jaar				*97.396.371*	*7.469.065*	*1.268.077*	*1.203.043*	*1.147.925*	*1.151.164*	*1.153.170*	*1.157.686*	*1.162.225*	*1.166.786*	*1.171.370*	*1.175.976*	*1.180.606*	
	Maximaal beschikbaar in het jaar				*116.419.195*	*34.778.950*	*33.218.462*	*21.603.553*	*10.524.885*	*10.826.049*	*11.229.220*	*12.136.906*	*13.049.130*	*13.965.916*	*14.887.285*	*15.813.262*	*16.743.868*	
1	Financiële & Service-sector	-	-	-														
	a. Masterplan FEC-City	640.210	640.210	-	640.210													Raadsbesluit d.d. 13-03-2000
	b. ICT Center	671.763	671.763	-	671.763													Raadsbesluit d.d. 02-12-1999
2	Stedelijke Vernieuwing	6.989.424	6.989.424	-	6.989.424													Raadsbesluit d.d. 13-03-2000 en
3	Binnenstad Nieuwe Stad	6.475.984	6.475.984	-	6.475.984													Raadsbesl. 13-03-2000/20-1-2003
4	Kennisstad (HBO)	6.000.000	6.000.000	-	6.000.000													Raadsbesluit d.d. 2-07-2001
	Vervallen deel reservering in 2008	58.746-	58.746-		-58.746													Rentevoordeel
5	a. Revitalisering Leeuwarden Oost (Hemrik west)	2.246.002	2.246.002	-	2.246.002													Rd besl.13-03-'02/21-10-'02 € 90998 vervalt (br. DSO 19-12-'07)
8	Cultureel Kwartier	600.000	600.000	-	600.000													Raadsbesluiten 16-9 en 18-11-2002
9	Waterplan De Blauwe Diamant	3.059.000	3.059.000	-	3.059.000													
	Terugstorting	514.234-	514.234-	-		514.234-												Raadsbesluit 21-10-2002 en 20-1-2003
10	NewtonPark Leeuwarden Zuid	2.403.000	2.403.000	-	2.403.000													Reservering
11	Hoofdinfrastructuur (De Haak)	6.810.000	3.360.608	3.449.392	3.360.608		1.950.000	1.499.392										Reservering
12	Middelseerûte	178.117	178.117	-	178.117													Raadsbesluit 21-10-2002
13	Cityring (Local Loop)	1.267.124	1.267.124	-	1.267.124													Raadsbesluiten 11-3 en 26-8-2002
14	Magneetzweefbaan MZB (is teruggestort in 2008)	11.718.166	11.718.166	-	11.718.166													incl inflatie t/m '31-12-2004
15	Centre of excellence sustainable water	343.000	343.000	-	343.000													Programmabegroting 2004
16	Revitalisering bedrijventerrein Leeuwarden West	2.533.000	2.533.000	-	2.533.000													Programmabegroting 2005
17	Herinrichting Eewal/Mortelhaven	416.000	416.000	-	416.000													Programmabegroting' 05 (€6.000 vervalt brief DSO 19-12-2007)
18	Noordwestangent	2.000.000	1.000.000	1.000.000		1.000.000	1.000.000											Programmabegroting '05 (totaal 2011 afgerekend)
19	a. Nieuw Zaailand	5.000.000	5.000.000	-	5.000.000													Programmabegroting 2006
	b. Nieuw Zaailand uitvoering motie raad 30-01-2006	300.000	300.000	-	300.000													Motie Raad 30-01-2006
	c. Nieuw Zaailand bijdrage tekort april 20008	5.400.000	5.400.000	-	5.400.000													Raadsbesluit 23 april 2008
20	Oldehoofsterkerkhof (plein)	1.615.000	1.615.000	-	1.615.000													Programmabegroting 2006
21	RSP pakket (inclusief WIWI)	11.100.000	-	11.100.000			4.250.000	6.750.000	100.000									Programmabegroting 2010 en 2011
22	Kenniscirculatie Friesland	300.000	300.000	-	300.000													Programmabegroting 2007
23	Stedelijke economie 2007-2012 (fase I)																	
	a. Diensten en dataverwerking	347.500	347.500	-	347.500													Raadsbesluit
	b. Ontwikkelfonds duurzame energietransitie	300.000	300.000	-	300.000													Raadsbesluit
	c. Bevorderen startersklimaat	482.500	482.500	-	482.500													Raadsbesluit
24	Stedelijke economie (fase II (' 08)en III (' 09))	6.800.000	4.800.000	2.000.000	2.800.000	2.000.000	2.000.000											Programmabegroting 2008 en 2009
25	Stedelijke economie (fase IV (2010))	2.070.000	-	2.070.000				2.070.000										Programmabegroting 2010
26	Gebiedsontwikkeling Potmarge	425.000	-	425.000			425.000											Programmabegroting 2008
27	Gebiedsontwikkeling Wielengebied	1.600.000	-	1.600.000			800.000	800.000										Programmabegroting 2009
28	Mercator Kennissintrum Meertaligens en Taallearen	800.000	400.000	400.000	200.000	200.000	200.000	200.000										Programmabegroting 2009
29	Kenniscirculatie (6 hotspots)	600.000	142.799	457.201		142.799	300.000	157.201										Programmabegroting 2009
30	Oldehove	450.000	-	450.000			450.000											Programmabegroting 2009 amendement
31	Fietstunnel Oostergoplein	2.250.000	-	2.250.000			2.250.000											Raadsbesluit (na aanbesteding €2.250.000 ipv € 3.150.000)
32	Watercampus	2.300.000	2.300.000	-	2.300.000													Raadsbesluit 14 december 2009
33	Dairy Campus (Landbouwcampus)	2.500.000	-	2.500.000				250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	Raadsbesluit 27 september 2010
34	Storting vanuit ontwikkelingsdeel	1.307.048-	-	1.307.048-			1.307.048-											Programmabegroting 2011
35	University Campus	2.000.000	-	2.000.000			500.000	500.000	500.000	500.000								Raadsbesluit 31 januari 2011
	Ontwikkelingsdeel (afgezonderd; zie aparte tabel)	**2.200.834**	**2.200.834**	-	**2.200.834**													
		-	-	-														
	Reservering periode 2005-2010 in 2005 toegevoegd	19.020.824			***19.020.824***													
	Totaal reservering (excl.1/3 deel (tot 05) en Ontw. deel	**99.110.762**	**70.716.217**	**28.394.545**	**67.897.652**	**2.828.565**	**12.817.952**	**12.226.593**	**850.000**	**750.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	
	TOTALEN				**89.109.310**	**2.828.565**	**12.817.952**	**12.226.593**	**850.000**	**750.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	
	Nog beschikbaar per 31 december*				**27.309.885**	**31.950.385**	**20.400.510**	**9.376.960**	**9.674.885**	**10.076.049**	**10.979.220**	**11.886.906**	**12.799.130**	**13.715.916**	**14.637.285**	**15.563.262**	**16.493.868**	
	Uitbetaald van investeringsdeel		**70.716.217**															
	* na aftrek van gereserveerde projecten in betreffend jaar.																	

3 Financiële rekening en balans

3.1 Financieel resultaat

3.1.1 Financieel resultaat 2010 op hoofdlijnen

Ten opzichte van de gewijzigde begroting is in 2010 een nadelig resultaat behaald van € 1.053.000. Hierbij is rekening gehouden met een storting van een bedrag van € 9.010.000 in de reserve budgetoverheveling. In de Turap 2010 werd een nadelig verwacht resultaat gemeld € 2.652.000. Toen werd rekening gehouden met een storting in de reserve budgetoverheveling van € 2.243.000.
Ten opzichte van Turap 2010 is het resultaat derhalve € 1.599.000 gunstiger uitgevallen.

Het verschil tussen rekening en Turap 2010 kan globaal worden verklaard door:

- een groter voordeel op apparaatskosten (voordeel € 1,8 mln);
- een nadeel op de kapitaallasten (nadeel € 0,9 mln);
- een minder groot nadeel op inkomensvoorzieningen (wet BUIG) (voordeel € 1,0 mln);
- een storting in de voorziening Caparis (nadeel € 0,5 mln);
- overige posten (voordeel € 0,2 mln).

Hieronder worden de belangrijkste mee- en tegenvallers vermeld en toegelicht. Ook wordt daarbij aangegeven in hoeverre deze posten al in Turap 2010 zijn gemeld. Het resultaat over 2010 is op hoofdlijnen per programma als volgt opgebouwd:

x € 1.000

	RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	**Rekening 2010**		**Turap 2010**	
	Kapitaallasten	84	N	784	V
	Apparaatskosten	2.520	V	721	V
	Overige verschillen:				
Nr.	**Programma**				
2.	**Jeugd en onderwijs**				
	Onderwijsachterstandenbeleid/Brede scholen	246	V	198	V
3.	**Economie en toerisme**				
	Exploitatie diverse panden vastgoed	312	N	160	V
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**				
	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	1.780	N	2.054	N
5.	**Werk en inkomen**				
	Sociale werkvoorziening	490	N		
	Wet BUIG	1.316	N	2.339	N
	Armoedebestrijding	225	N	386	N
6.	**Wonen**				
	Woonwagenschap	313	V		
	Omgevingsvergunning (Wabo)	825	N	600	N
9.	**Politiek Bestuur**				
	Div. kosten college van B&W	216	V	137	N
13.	**Milieu, energie en water**				
	Bodem en geluid	118	V		
14.	**Woon- en leefomgeving**				
	Straatverlichting	148	V		
	Gladheidbestrijding	132	N	94	N
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**				

x € 1.000

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	Rekening 2010		Turap 2010	
Onroerende zaakbelastingen	126	N	65	V
Voorziening lopende procedures	206	N		
Minder kosten automatisering	271	V	260	V
Rijksbijdrage grieppandemie	126	V	109	V
Algemene uitkering uit Gemeentefonds	232	N		
Div. kleinere mee- en tegenvallers < € 100.000	717	V	661	V
Totaal	**1.053**	**N**	**2.652**	**N**

***) V = Voordeel / N= Nadeel**

3.1.2 Toelichting op de voor- en nadelen

Hogere kapitaallasten (nadeel € 84.000)
Het later uitvoeren resp. gereedkomen van investeringen (zoals de bouw sporthal Kenniscampus, de verbouw van de Westerkerk, diverse investeringen uit de programma's Infra 2009 en 2010, investeringen op het gebied van automatisering en tractie) hebben geleid tot een voordeel van € 985.000 op rente- en afschrijvingskosten (kapitaallasten). Een deel van het voordeel op de rentekosten heeft betrekking op de zogenaamde rendabele sectoren. Rekening houdende met een weglekeffect naar rendabele sectoren is in 2010 levert dit een rentenadeel op van € 1.069.000. Per saldo is dus sprake van een nadeel op de kapitaallasten van € 84.000.

Apparaatskosten (voordeel € 2.520.000)
Op de apparaatskosten is sprake van een voordeel van € 2.520.000.

Een bedrag van € 1.453.000 aan apparaatskosten wordt doorberekend naar de balansmutaties investeringen/projecten (€ 905.952);voorzieningen (€ 366.875) en rioleringen(€ 179.728) en komt niet ten laste van de exploitatie. Voor de exploitatie levert dit daarom een voordeel op ter grootte van dit bedrag. Verder wordt van het bedrag aan doorberekende apparaatskosten een deel doorbelast naar rendabele producten zoals parkeren, bouwgrondexploitatie, stadsvernieuwing, begraafplaatsen, rioleringen en afvalstoffenheffing. Een eventueel saldo op deze producten wordt verrekend via reserves en voorzieningen. Het voordeel op apparaatskosten moet daarom voor een bedrag van € 214.000 gecorrigeerd worden in verband met een weglekeffect naar de rendabele sector.
Per saldo is daarom sprake van een voordeel van € 1.239.000.

Ter beperking van de verliezen, als gevolg van minder grote bouwaanvragen, is besloten om de aanwezige vacatureruimte niet verder in te vullen en contracten voor externe inhuur zoveel mogelijk te beëindigen. Dit levert een voordeel op de apparaatskosten op van € 440.000.

Het overige voordeel van € 841.000 kan grotendeels worden verklaard doordat er in werkelijkheid meer apparaatskosten zijn toegeschreven aan producten, waarbij kosten (incl. apparaatskosten) kunnen worden gedekt door bijdragen van derden. Het betreft onder meer middelen die zijn verkregen voor het actieplan jeugdwerkloosheid, wijkgerichte inburgering, participatiebudget en schuldhulpverlening.

Overige verschillen

Programma Jeugd en onderwijs (2)

- **Onderwijsachterstandbeleid/Brede Scholen (voordeel € 246.000)**
  Het voordelig resultaat van de Brede Scholen ad € 119.000 is voornamelijk een gevolg van een lagere afrekening van de kosten van Brede Scholen over 2009-2010. Verder is er in 2010 een resultaat op

onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Met de sterke bezuinigingen op komst is er in 2010 niet incidenteel in OAB geïnvesteerd (met het risico om dit in 2011 weer te moeten stoppen). Dit levert een voordeel op van € 127.000.

Programma Economie en toerisme (3)

- **Exploitatie diverse panden vastgoed (nadeel € 312.000)**

Vanwege een aantal onvoorziene uitgaven heeft een aanvullende storting plaatsgevonden van € 145.000 in de onderhoudsvoorziening om deze weer op peil te brengen. Voor het onderhoud van de eind 2010 opgeleverde sporthal Kenniscampus is een jaarlijks bedrag geraamd van € 110.000. Hiervan is in overeenstemming met een raadsmotie bij de vaststelling van de begroting 2011 € 50.000 beschikbaar gesteld voor upgrading Camminghahal zodat per saldo een voordeel resteert van € 60.000.
Vanwege leegstand en huuraanpassingen is € 295.000 minder huur ontvangen. Van dit nadeel heeft een bedrag van € 194.000 betrekking op de sporthal Kenniscampus. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op de kapitaallasten tot eenzelfde bedrag.
Diverse kleinere voor- en nadelen leiden per saldo tot een voordeel van € 68.000.

Programma Sociaal Maatschappelijke Ondersteuning (4)

- **Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (nadeel € 1.780.000)**

De kosten van de Wmo omvatten uitvoeringkosten en programmakosten.
De programmakosten zijn onder te verdelen in de uitgaven die betrekking hebben op wonen, rollen en vervoer (WRV) en de uitgaven voor de hulp bij het huishouden (HHH).

Het nadeel op de lasten Wmo van € 1.780.000 is als volgt opgebouwd:

- uitvoeringskosten (buiten de apparaatskosten)	€	37.000	nadeel
- programma WRV	€	1.972.000	nadeel
- programma HHH	€	373.000	voordeel
- eigen bijdrage hulp bij huishouden	€	144.000	nadeel
totaal	€	1.780.000	nadeel

Uitvoeringskosten
Het budget van de uitvoeringskosten is overschreden omdat het CIZ hogere kosten maakt als gevolg van toenemende aantallen cliënten. Het CIZ voert het proces uit van aanvraag, indicatiestelling, besluit, toetsing, controle van facturen, betaling van facturen etc. Er zijn in vergelijking met 2009 in 2010 11% meer HHH besluiten en 16% meer WRV besluiten genomen.

Programmakosten Wonen Rollen en Vervoer
De programmakosten WRV bestaan uit de kosten voor woonvoorzieningen, de kosten voor hulpmiddelen (rolstoelen e.d.) en de kosten voor vervoer. Het totaal van deze kosten in 2010 bedraagt € 6.896.000. Dat is € 1.972.000 meer dan het beschikbare budget voor WRV.

Binnen de programmakosten WRV nemen vooral de kosten van woonvoorzieningen erg sterk toe. Het gaat hierbij om kosten als trapliften, balkonverhogingen en allerlei andere (dure) aanpassingen aan het huis. De kosten van rollen en vervoer zijn hoger dan het beschikbare budget als gevolg van een toename van de kosten van individuele vervoersvoorzieningen, meer scootmobielen en een groter gebruik van collectieve vervoersvoorzieningen.

Programmakosten Huishoudelijke Hulp
De programmakosten HHH bestaan uit de kosten voor reguliere hulp via de thuiszorg en de persoonsgebonden budgetten (Pgb). Als cliënten kiezen voor een Pgb, dan moeten ze daarmee zelf in hun

zorgbehoefte voorzien. De totale kosten voor HHH in 2010 bedragen € 10.770.000. Dat is € 373.000 minder dan het beschikbare budget.
Per 1-1-2010 is de nieuwe wet op de Wmo in Leeuwarden ingevoerd. Er heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden op basis van de nieuwe wet en alle cliënten hebben een keuze gemaakt (geïnformeerde toestemming). De invoering van de wetswijziging Wmo heeft tot gevolg dat de kosten enorm zijn gestegen. In totaal hebben 85% van de cliënten (in 2009: 48%) gekozen voor de duurdere zorg in natura.

De consequentie is dat – in tegenstelling tot voorgaande jaren – het haast gebruikelijke tekort op de programmakosten WRV niet meer door het overschot op het programma HHH kan worden gecompenseerd.

Eigen bijdrage voor hulp bij huishouden
Cliënten betalen een eigen bijdrage voor de hulp bij het huishouden. Die eigen bijdrage wordt berekend aan de hand van het aantal zorguren en het inkomen van de cliënt. De berekening wordt gedaan door het Centraal administratiekantoor (CAK). Het CAK zorgt ook voor de invordering van de eigen bijdrage. Alle bijdragen die het CAK op kasbasis jaarlijks incasseert worden afgedragen aan de gemeente. In 2010 is € 144.000 minder van het CAK ontvangen dan is begroot.

Programma Werk en inkomen (5)

- **Sociale werkvoorziening (nadeel € 490.000)**
  In de 3e kwartaalrapportage van Caparis NV wordt een verlies over 2010 verwacht van € 2,2 mln. De gemeente Leeuwarden is voor 22,12% aandeelhouder. Er moet dus, gelet op het verlies van Caparis, rekening mee worden gehouden dat de gemeente als aandeelhouder gevraagd zal worden een deel van het verlies af te dekken door een extra bijdrage. Op basis van deze gegevens is er een storting gedaan in de voorziening Caparis van € 490.000.

- **Wet Bundeling van uitkeringen Inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (nadeel € 1.316.000)**
  Met ingang van 1 januari 2010 zijn op grond van de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) de inkomsten vanuit het rijk voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de volgende wetten gebundeld: de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet investeren in jongeren (WIJ), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004) voor zover deze uitkeringen betrekking hebben op levensonderhoud voor startende ondernemers en de Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK).

  Het totale nadeel is als volgt opgebouwd:

Uitkeringen Wet Buig	€ 2.883.000	nadeel
Lagere rijksbijdrage Wet Buig	€ 1.285.000	nadeel
Vrijval voorziening bijstanddebiteuren	€ 1.944.000	voordeel
Fraudevorderingen/beëindigde uitkeringen	€ 1.230.000	voordeel
Diversen	€ 322.000	nadeel
Totaal	€ 1.316.000	nadeel

  Uitkeringen wet BUIG
  Het nadeel in 2010 op de uitkeringen wet BUIG is vooral ontstaan op de Wwb.
  Het gemiddelde aantal Wwb-ers over 2010 is lager uitgekomen dan begroot.
  Rekening was gehouden met gemiddeld 3.583 Wwb-ers. Het werkelijke gemiddelde is uitgekomen op 3.547 Wwb-ers. Dit hoeveelheidverschil van 36 Wwb-ers levert dus een voordeel op van € 478.800.
  Hier staat een nadeel tegenover van € 2.759.700 door een hogere gemiddelde uitkering per Wwb-er. Dit komt door de uitstroom van veel jongeren waardoor het aantal oudere uitkeringsgerechtigden verhoudingsgewijs hoog is. Het prijsverschil is uitgekomen op € 778 per uitkering (gemiddelde uitkering

was begroot op € 13.300 en is € 14.078 geworden). Uitgaande van 3.547 Wwb-ers levert dit een prijsnadeel op van € 2.759.700.
Inclusief wat kleinere verschillen is per saldo sprake van een nadeel van € 2.294.000 op de Wwb.

Ook op de overige uitkeringsregelingen die nu ook onder de Wet BUIG vallen is een overschrijding ontstaan van per saldo € 589.000. Deze overschrijding is vooral veroorzaakt door de verslechterende economische situatie. Vooral het aantal IOAW'ers is fors toegenomen. Deze toename van 37% (van 77 eind 2009 tot 106 eind 2010) betekende een overschrijding van € 512.000. Op de overige regelingen is per saldo een tekort ontstaan van € 77.000.

Lagere rijksbijdrage wet BUIG
Door het rijk is voor alle regelingen onder BUIG in totaal € 45,7 mln aan Leeuwarden verstrekt. Begroot was een bedrag van € 47 mln. Er is daarom € 1.285.000 minder ontvangen van het rijk dan begroot. Dit heeft te maken met een korting die het rijk heeft toegepast bij de bundeling van de budgetten.

Vrijval voorziening Bijstanddebiteuren
In 2010 is de toereikendheid van de voorziening voor dubieuze bijstandsdebiteuren opnieuw beoordeeld. Op grond van het meerjarige percentage oninbaarheid is gebleken dat de voorziening € 1.944.000 te hoog is. Dit bedrag is dan ook vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

Fraudevorderingen/beëindigde uitkeringen
In 2010 zijn er door het samenwerkingsverband Sociale Recherche Fryslân specifiek voor de gemeente Leeuwarden veel fraudezaken opgepakt en afgerond. Dit heeft veel opgeleverd aan fraudevorderingen en beëindigde uitkeringen. Hierdoor zijn de baten € 1.453.000 hoger.
De extra werkzaamheden hebben ook een bedrag van € 223.000 aan extra kosten met zich meegebracht voor de uitvoering. Per saldo is dus sprake van een voordeel van € 1.230.000.

Diversen
Het overige nadeel van € 322.000 wordt veroorzaakt door:
1. minder inkomsten rente en aflossing van leningen aan zelfstandigen (€ 226.000 nadeel);
2. meer uitgaven in verband met de langdurigheidtoeslag (€ 136.000 nadeel);
3. overige kleine posten (€ 40.000 voordeel).

Door een vereenvoudiging van de aanvraagmethode en de verruiming van de doelgroep die in aanmerking komt voor een langdurigheidtoeslag is € 377.000 meer uitgegeven dan is begroot. Dit bedrag is inclusief de bedragen over voorgaande jaren waarop men met terugwerkende kracht nog aanspraak kon maken. Een deel van het tekort (een bedrag van € 241.000) is gedekt uit het Fonds voor Werk en Inkomen.

- **Armoedebestrijding (nadeel € 225.000)**
  De uitgaven voor armoedebestrijding zijn per saldo € 225.000 hoger dan begroot, door een toename van de aanvragen voor bijzondere bijstand en declaratieregeling minima als gevolg van de economische crisis, maar ook omdat de doelgroep voor de minimaregelingen beter bereikt wordt. Bovendien is de doelgroep toegenomen, omdat nu wordt uitgegaan van 120% van het wettelijk minimum. Dat was voorheen 105%.

Programma Wonen (6)

- **Woonwagenschap (voordeel € 313.000)**
  Om het gemeentelijk aandeel in toekomstige saneringen van de woonwagenlocaties in Friesland te bekostigen heeft de gemeente in het verleden de voorziening Woonwagenschap ingesteld. Nu de laatste locatie door het Woonwagenschap in 2010 is overgedragen aan de gemeente Leeuwarden, is het Woonwagenschap geliquideerd. De omvang/noodzaak van de saneringen is meegevallen waardoor met het opheffen van deze voorziening een bedrag van € 280.000 is vrij gevallen ten gunste van de exploitatie.

Daarnaast heeft de opheffing van het Woonwagenschap geleid tot een voordelig liquidatiesaldo. Het aandeel van Leeuwarden daarin bedraagt € 33.000.

- **Omgevingsvergunning (Wabo) (nadeel € 825.000)**
  Voor het dienstjaar 2010 was voor de afgifte van bouwvergunningen een opbrengst geraamd van € 2.025.000. Evenals in 2009 is ook in 2010 de teller blijven steken op € 1,2 mln. Een nadeel daarom van € 825.000. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

  - Het aantal bouwaanvragen is in absolute zin lager;
  - Binnen het lagere aantal bouwaanvragen is het aandeel lichte bouwvergunningen relatief groot. De in rekening te brengen leges zijn hierdoor veel lager (grote bouwaanvragen tikken veel harder door in de totale opbrengsten);
  - In tegenstelling tot voorgaande jaren is sprake van veel minder grote bouwprojecten die verhoudingsgewijs een groot deel van de opbrengsten bepalen.

  Tegenover bovengenoemd nadeel van € 825.000 staat een voordeel op de apparaatskosten van € 440.000 als gevolg van minder inzet van personeel (zie toelichting op de apparaatskosten).

Programma Politiek Bestuur (9)

- **Kosten college van B&W (voordeel € 216.000)**
  De wachtgeldvoorziening voormalige bestuurders is aangevuld met een bedrag van € 135.000 omdat het herintreden van voormalige bestuurders op de arbeidsmarkt trager verloopt dan verondersteld. Verder bleek dat de voorziening voor toekomstige pensioenverplichtingen voor (gewezen) wethouders met een bedrag van € 300.000 kon worden afgeroomd ten gunste van de exploitatie.
  Tot een bedrag van € 51.000 is er een meevaller ontstaan op de salariskosten van het college van B&W, voornamelijk als gevolg van de daling van het aantal wethouders van 5 naar 4 in de loop van 2010.

Programma Milieu, energie en water (13)

- **Bodem en geluid (voordeel € 118.000)**
  De storting in de voorziening bodemsanering is € 52.000 lager omdat in 2010 veel minder uren ten laste van de voorziening zijn gebracht dan geraamd wegens vacatureruimte. Ook was de bijdrage aan de Milieu Advies Dienst (MAD) € 43.000 lager als gevolg een lager aantal geluidadviezen en was het budget voor externe adviezen voor onder meer bodemsanerings-trajecten in 2010 niet in zijn geheel nodig, voordeel € 23.000.

Programma Woon- en leefomgeving (14)

- **Straatverlichting (voordeel € 148.000)**
  Het voordeel op straatverlichting bedraagt € 148.000. Dit bestaat enerzijds uit een voordeel van € 74.000 dat betrekking heeft op afrekeningen van het energieverbruik over voorgaande jaren en anderzijds een voordeel van € 74.000, dat ontstaan is wegens lagere netbeheers-kosten.

- **Gladheidbestrijding (nadeel 132.000)**
  Vanwege de strenge winters in 2010 waren de kosten voor gladheidbestrijding met € 132.000 fors hoger dan begroot.

Programma Algemene dekkingsmiddelen (15)

- **Onroerende zaakbelastingen (OZB) (nadeel € 126.000)**
  Over 2010 is sprake van een nadeel op de OZB opbrengst van € 96.000.

Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt door achterblijvende belastingopbrengsten als gevolg van leegstand van kantoorgebouwen vooral door overcapaciteit en door de economische crisis. Omdat er voorlopig ook geen verbetering van deze situatie wordt verwacht kan deze tegenvaller als een structureel nadeel worden aangemerkt.
Verder blijkt dat bij de jaarrekening 2009 op de balans een te hoog bedrag aan nog te ontvangen belastingen is opgenomen. Daardoor is in 2010 een negatief afwikkelingsverschil ontstaan van € 30.000. Per saldo is daarom sprake van een nadeel van € 126.000 op de OZB opbrengsten.

- **Voorziening lopende procedures (nadeel € 206.000)**
  In verband met de afwikkeling van een juridische procedure en mogelijke claims voor nieuwe procedures is er een aanvullende storting gedaan in de voorziening lopende procedures tot een bedrag van € 206.000.

- **Minder kosten automatisering (voordeel € 271.000)**
  Op het onderhoud van automatiseringsprogrammatuur en op de kosten van software en licenties ontstaat in totaal een voordeel van € 231.000. Verder is door een softwareleverancier de factureringsperiode gewijzigd wat in 2010 eenmalig een voordeel oplevert van € 40.000.

- **Rijksbijdrage grieppandemie (voordeel € 126.000)**
  Over 2009 is van het rijk een bijdrage ontvangen voor de kosten die zijn gemaakt voor de grieppandemie. Daardoor is er een voordeel ontstaan van € 126.000. In 2009 was het niet duidelijk of er wel een vergoeding van het rijk zou worden ontvangen.

- **Algemene uitkering uit het gemeentefonds (nadeel € 232.000)**
  Over de jaren 2008 tot en met 2010 is de algemene uitkering uit het gemeentefonds in totaliteit € 232.000 lager dan geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door een lagere uitkeringsfactor over de betreffende periode (totaal nadeel € 498.000) en door een lagere uitkering Wmo (nadeel € 85.000). Tegenover deze nadelen staan ook voordelen tot een bedrag van in totaal € 351.000 vooral op de maatstaf huishouden laag inkomen en de maatstaf bijstand).

3.1.3 Toelichting op de verschillen tussen rekening en Turap 2010

Hogere kapitaallasten (verschil € 868.000 nadeliger)
Ten opzichte van de Turap 2010 is sprake van een verslechtering van het resultaat op kapitaallasten van € 868.000. Deze verslechtering is het gevolg van de verrekening van renteresultaat met de rendabele sectoren (vooral de grondexploitatie).

Apparaatskosten (verschil € 1.799.000 voordeliger)
In de Turap werd nog een voordeel gemeld van € 721.000 op de apparaatskosten.
Het verschil ten opzichte van de Turap kan vooral worden verklaard doordat in werkelijkheid meer productieve uren zijn toegeschreven aan projecten/investeringen en doordat apparaatskosten zijn toegeschreven aan producten waar bijdragen tegenover staan van derden.

Overige verschillen

Programma Economie en toerisme (3)

- **Exploitatie diverse panden vastgoed (verschil € 472.000 nadeliger)**
  Ten opzichte van de Turap 2010 is er op de overige lasten en baten een nadeel van € 472.000 ontstaan. Dit nadeel bestaat uit een nadeel op de huuropbrengsten tot een totaalbedrag van € 295.000 (€ 194.000 sporthal Kenniscampus doordat deze sporthal pas eind 2010 gereed is en € 101.000 vanwege leegstand en huuraanpassingen).
  Om de onderhoudsvoorziening op het juiste peil te brengen is er een bedrag van € 145.000 aanvullend gestort. Diverse oorzaken hebben geleid tot een nadeel van € 32.000.

Programma Sociaal Maatschappelijke Ondersteuning (4)

- **Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (verschil € 274.000 voordeliger)**
  Ten opzichte van de Turap 2010 is spraken van een voordeliger resultaat van € 274.000.

  Het lagere tekort komt enerzijds tot stand door aanpassingen in het totale budget als gevolg van aanpassingen aan de ontwikkelingen in de circulaires. Ten opzichte van het budget in de Turap 2010 is het uiteindelijke budget dit jaar € 5.000 lager geworden onder andere als gevolg van ontwikkelingen van de integratie-uitkering Wmo in de september- en decembercirculaires.

  Daarnaast zijn de uitgaven € 279.000 lager dan ten tijde van de Turap 2010 werd verwacht. De afwijkingen tussen rekening en Turap 2010 kunnen als volgt weergegeven worden:

			x € 1.000
	Turap 2010	**Rekening 2010**	**verschil**
Uitvoeringskosten	2.208	2.268	-60
Programmakosten WRV	7.048	6.896	152
Programmakosten HH	11.102	10.770	332
Programmakosten AWBZ	500	616	-116
Totaal uitgaven	**20.858**	**20.550**	**308**
Inkomsten uit eigen bijdragen	**1.125**	**1.096**	**-29**
Verschil ten opzichte van Turap 2010			**279**

  In augustus is op basis van de toen bekende gegevens een prognose van de kosten en opbrengsten voor 2010 gemaakt waarbij een inschatting voor de resterende vijf maanden van het jaar wordt gedaan. Hierin zit een zekere mate van onzekerheid. Hoe dichter je op het einde van het jaar zit hoe kleiner de onzekerheid in de schatting is en hoe zekerder de prognose is. De afwijking van de rekeningcijfers ten opzichte van de voortgangsrapportage Wmo (stand 1 november) is bijvoorbeeld € 132.000. Vooral op het onderdeel Huishoudelijke hulp (HH) blijft de schatting in absolute bedragen lastig.

Programma Werk en inkomen (5)

- **Sociale werkvoorziening (verschil € 490.000 nadeliger)**
  In de 3e kwartaalrapportage van Caparis NV wordt een verlies over 2010 verwacht van € 2,2 mln. De gemeente Leeuwarden is voor 22,12% aandeelhouder. Er moet dus, gelet op het verlies van Caparis, rekening mee worden gehouden dat de gemeente als aandeelhouder gevraagd zal worden een deel van het verlies af te dekken door een extra bijdrage. Op basis van deze gegevens is er een storting gedaan in de voorziening Caparis van € 490.000.
  Op het moment van samenstelling van de Turap was deze tegenvaller nog niet bekend.

- **Wet Bundeling van uitkeringen Inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (verschil € 1.023.000 voordeliger)**
  Ten opzichte van de Turap is het resultaat € 1.023.000 positiever.
  In de Turap is uitgegaan van een nadeel op de (voorlopig toegekende) rijksbijdrage van € 300.000. Op 29 september 2010 is de rijksbijdrage definitief vastgesteld. Hierdoor is in werkelijkheid € 1.285.000 minder van het rijk ontvangen. Ten opzichte van de Turap dus een nadeel van € 985.000. Verder is in de Turap

onder de aandachtspunten aangegeven dat de voorziening voor dubieuze bijstands debiteuren beoordeeld zou worden op toereikendheid. Hierdoor kon eind 2010 incidenteel een bedrag van € 1.944.000 vrijvallen.

- **Armoedebestrijding (verschil € 161.000 voordeliger)**
  In de Turap 2010 was nog uitgegaan van een nadeel op de uitgaven van € 386.000. Deze voordelige afwijking ten opzichte van de Turap van € 161.000 is veroorzaakt door het niet meer besteden van overige minimabudgetten voor een bedrag van € 90.000 om de overschrijding zo veel mogelijk te beperken. Bij de declaratieregeling is eind 2010 € 44.000 terugontvangen vanwege niet verzilverde theater-, fiets-, sport- en bioscoopbonnen.

Programma Wonen (6)

- **Woonwagenschap (verschil € 313.000 voordeliger)**
  Het Woonwagenschap is eind 2010 geliquideerd. Ten tijde van de Turap was nog onduidelijk of dit in 2010 zijn beslag zou krijgen.

- **Omgevingsvergunning (Wabo) (verschil € 225.000 nadeliger)**
  De legesbaten zijn bij de Turap te optimistisch ingeschat. Dit moet echter wel worden afgezet tegen het voordeel op de personele kosten.

Programma Politiek Bestuur (9)

- **Kosten college van B&W (verschil € 353.000 voordeliger)**
  Het verschil met de Turap 2010 is € 353.000 voordeliger. De voornaamste reden hiervan is het afromen van de pensioenvoorziening wethouders met € 300.000 ten gunste van het rekeningresultaat.

Programma Milieu, energie en water (13)

- **Bodem en geluid (verschil € 118.000 voordeliger)**
  Bij de opstelling van de Turap 2010 was dit nog niet bekend.

Programma Woon- en leefomgeving (14)

- **Straatverlichting (verschil € 148.000)**
  Bij de opstelling van de Turap 2010 was dit nog niet bekend.

Programma Algemene dekkingsmiddelen (15)

- **Onroerende zaakbelastingen (OZB) (verschil € 191.000 nadeliger)**
  In de Turap 2010 werd een voordelige OZB opbrengst verwacht van € 65.000. Het nadeliger verschil van € 191.000 ten opzichte van Turap 2010 wordt vooral veroorzaakt door de achterblijvende belastingopbrengst door vooral leegstand van kantoorgebouwen. Dit was op dat moment nog niet bekend.

- **Voorziening lopende procedures (verschil € 206.000 nadeliger)**
  Bij de Turap was deze storting nog niet voorzien. Daardoor is ook ten opzichte van de Turap een nadeel ontstaan.

- **Algemene uitkering uit het gemeentefonds (verschil € 232.000 nadeliger)**
  Bij de Turap was nog niet de inhoud van de decembercirculaire bekend en was er onvoldoende zicht op de afwikkeling van de jaren 2008 en 2009 en de ontwikkeling van de maatstaven 2010.

3.1.4. Reserve budgetoverheveling

Op grond van de huidige regelgeving vallen alle niet bestede budgetten aan het einde van het jaar vrij ten gunste van het rekeningresultaat. De raad beslist dan vervolgens of het rekeningresultaat aan de algemene reserve wordt toegevoegd of een andere bestemming krijgt. Probleem is echter dat een groot deel van het resultaat niet meer vrij aan te wenden is omdat op voorhand duidelijk is dat het om politieke redenen gewenst is dat zij voor een bepaald doel aangewend zouden moeten worden.
Daarom wordt in artikel 11 van de nieuwe financiële verordening, die is vastgesteld op 15 december 2010 door de gemeenteraad, de mogelijkheid gegeven om onder bepaalde voorwaarden de bedragen te storten in een nieuw in te stellen reserve budgetoverheveling. Globaal geldt dit voor de volgende categorieën:

1. Van andere overheidslichamen ontvangen middelen die weliswaar vrij besteedbaar zijn, maar waarvan op voorhand duidelijk is dat het wenselijk is ze te in te zetten voor het doel waarvoor ze door het betreffende overheidslichaam beschikbaar gesteld zijn;
2. Eenmalige middelen met een meerjarig kasritme (niet zijnde investeringskredieten).

Door deze middelen in een aparte reserve budgetoverheveling te storten houdt de Gemeenteraad een duidelijk zicht op deze middelen en wordt een vertekening van het rekeningresultaat voorkomen.

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van alle stortingen in de reserve budgetoverheveling.

x € 1.000

Stortingen in reserve budgetoverheveling		Rekening 2010	TURAP 2010
Nr.	**Programma**		
1.	**Cultuur**		
	Theater- en filmpodia	574	
2.	**Jeugd en onderwijs**		
	Brede scholen	333	333
	Wet OKE	75	
	Combinatiefuncties	36	
	Voortijdig schoolverlaten	419	419
	Speelruimten	517	551
	Aanpak kindermishandeling	123	93
3.	**Economie en toerisme**		
	Exploitatie diverse panden vastgoed	50	
	Stallingsvoorzieningen praamvaren	30	
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**		
	Maatschappelijke opvang vrouwenopvang	387	
	Bewonersinitiatieven	495	400
	Multicultureel centrum (MCC)	77	
	Vluchtelingen	102	
5.	**Werk en inkomen**		
	Inburgering	371	
	Jeugdwerkloosheid	3.814	
6.	**Wonen**		
	Omgevingsvergunning (Wabo)	67	
10.	**Openbare orde en veiligheid**		
	Vermindering overlast coffeeshops	150	
	Veiligheidsmiddelen	448	322
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen	134	
	Overheveling middelen reserve dienstverlening	604	
	Herinrichting Stadshal	133	125
	Schenking Haïti (*Rainmaker*)	71	
	Totaal	**9.010**	**2.243**

Programma Cultuur (1)

- **Theater- en filmpodia (storting € 574.000)**
  De gemeenteraad heeft in 2010 besloten om een aanvullend budget van € 998.000 beschikbaar te stellen om de negatieve balanspositie van De Harmonie te repareren. Dit bedrag is gebaseerd op de gerealiseerde negatieve resultaten van de jaren 2007 tot en met 2009 en het verwachte resultaat over 2010.
  Omdat in 2011 bij de afrekening c.q. vaststelling van de subsidie 2010 pas de definitieve balanspositie over 2010 bekend wordt is € 574.000 van het aanvullend budget nog niet bevoorschot. Dit bedrag zal beschikbaar moeten blijven om de verwachte negatieve balanspositie over 2010 te kunnen repareren. Het bedrag wordt gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Jeugd en onderwijs (2)

- **Brede scholen (storting € 333.000)**
  De Brede scholen worden in 2010 bekostigd uit rijksbudget en gemeentelijke middelen. Uitvoering van dit beleid is in schooljaar 2010-2011 en de kosten drukken op 2010 en 2011. In het LEJA (Lokale Educatieve Jongeren Agenda) overleg van 23 juni 2010 zijn afspraken gemaakt tussen onder andere de wethouder Jeugd en Onderwijs en de schoolbesturen om € 333.000 in de eerste helft van 2011 te besteden aan Brede scholen. Het college heeft dit in november 2010 besloten. Daarom is een bedrag van € 333.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Wet OKE (storting € 75.000)**
  De gemeente krijgt vanaf 2010 extra middelen voor de uitvoering van de Wet OKE (onderwijskansen door kwaliteit en educatie, wettelijke eisen peuterspeelzaalwerk, VVE en een geïntegreerde voorziening kinderopvang en peuterspeelzaal). In 2010 ging het om een bedrag van € 123.000. Omdat de wet pas medio 2010 in werking is ingetreden is het budget voor 2010 maar voor een deel benut. Het resterende budget ten bedrage van € 75.000 is in 2011 nodig om investeringen te doen om de beoogde taakstelling van € 500.000 op het Peuterspeelzaalwerk te kunnen realiseren en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Combinatiefuncties (storting € 36.000)**
  Het college heeft op 15 december 2009 besloten door te gaan met de ontwikkeling van combinatiefuncties Brede school-sport-cultuur in 2010, 2011 en 2012. Met de schoolbesturen, BV Sport en Parnas zijn afspraken gemaakt over de inzet en de bekostiging van de combinatiefunctionarissen in 2010 en volgende jaren. Het gaat in totaal om de inzet van 7 fte in 2010 oplopend naar 11,7 fte in 2012 en verder. In 2010 is in de begroting uitgegaan van een volledige bezetting, maar door de geleidelijke opbouw van de combinatiefuncties gedurende het jaar 2010 is er niet het hele jaar een volledige bezetting geweest. Dit resulteert in een voordelig resultaat over 2010 van € 104.000. Van dit resultaat is, conform de meerjarenplanning van het project, € 36.000 gestort in de reserve budgetoverheveling om de kosten van de combinatiefuncties in 2011 te financieren.

- **Voortijdig schoolverlaten (VSV) (storting € 419.000)**
  De aanpak voortijdig schoolverlaten wordt in 2010 bekostigd uit rijksbudget en gemeentelijke middelen. Voor de intensivering van het VSV beleid heeft de raad in 2009 en 2010 in totaal € 700.000 extra budget beschikbaar gesteld. De notitie "Voortijdig schoolverlaten: voorkomen en bestrijden" is op 17 juni 2009 met de Raad besproken. De uitvoering van de plannen lopen van schooljaar 2009/2010 tot het einde van het schooljaar 2010/2011. Van het nog niet bestede bedrag van € 229.000 is € 175.000 nodig voor de dekking van de doorlopende verplichtingen in de eerste helft van 2011. Het betreft toezeggingen voor de Sluisgroep en de MBO Opvangvoorziening.
  Van de overige VSV-middelen is in 2010 in totaal € 269.000 niet besteed door een efficiënte aanwending van middelen, onder andere het benutten van participatiebudget voor trajecten voor jongeren. Het college van B&W heeft op 31 augustus 2010 besloten om € 244.000 van dit budget in te zetten voor een 3 jarig project "de School als Werkplaats, lopend tot en met 2013.

In totaal is een bedrag van € 419.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Speelruimten (storting € 517.000)**
  Op 29 juni 2009 is door de raad de nota Speelruimtebeleid 2009-2015 vastgesteld. Voor het speelruimtebeleid is in 2009 incidenteel € 1 mln beschikbaar gesteld. Met het vaststellen van de nota is besloten om het geld over meerdere jaren uit te geven. Tot nu toe is een bedrag van € 483.000 uitgegeven. Het nog niet bestede bedrag van € 517.000 is toegevoegd aan de reserve budgetoverheveling.

- **Aanpak kindermishandeling (storting €123.000)**
  In 2008 heeft het ministerie voor Jeugd en Gezin afspraken gemaakt met de gemeente Leeuwarden over de zogenoemde RAAK-middelen (aanpak kindermishandeling). Deze middelen zijn via een integratie-uitkering in het gemeentefonds aan centrumgemeenten toegekend in 2008. Leeuwarden is kerngemeente voor Fryslân. De middelen zijn bestemd voor het aanstellen van een provinciale coördinator en het organiseren van deskundigheidsbevordering. Het najaar 2008 is besteed aan de provinciale verkenningsfase. De coördinator is van start gegaan met ingang van april 2009, waarna de aanpak programmatisch is en wordt ingevuld in overleg met de 31 Friese gemeenten en de betrokken instellingen. De middelen (in totaal € 250.000) worden in de projectperiode van 1 maart 2009 tot en met 1 september 2011 volledig ingezet. Tot en met 2010 is hiervan € 127.000 uitgegeven. Het resterende bedrag van € 123.000, dat nodig is om het volledige programma te realiseren, is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Economie en toerisme (3)

- **Upgrading Camminghahal (storting € 50.000)**
  Voor het onderhoud van de eind 2010 opgeleverde sporthal Kenniscampus is een jaarlijks bedrag geraamd van € 110.000. Via een raadsmotie is bij de vaststelling van de begroting 2011 € 50.000 beschikbaar gesteld voor upgrading Camminghahal ten laste van het niet bestede onderhoudsbudget. Daarom is een bedrag van € 50.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Stallingsvoorzieningen voor praamvaren (storting € 30.000)**
  In verband met het uitgebreide vergunningentraject kon de aanleg van de stallings-voorzieningen voor praamvaren niet meer gerealiseerd worden in 2010 waardoor de uitvoering moest worden doorgeschoven naar 2011. Het beschikbare bedrag van € 30.000 is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Sociaal Maatschappelijke Ondersteuning (4)

- **Maatschappelijke opvang/vrouwenopvang (storting € 387.000)**
  Op de budgetten van maatschappelijke opvang en vrouwenopvang is een voordeel ontstaan van € 421.000. Het voordeel is vooral ontstaan omdat de extra incidentele middelen die het rijk in de juni- en septembercirculaire beschikbaar heeft gesteld, niet zijn besteed. Gezien de relatief late beschikbaarheid in het jaar konden deze middelen niet op een adequate manier worden ingezet. Immers de subsidies voor de reguliere activiteiten zijn op dat moment al verleend.
  De middelen voor maatschappelijke opvang zijn in 2011 en verder nodig om schommelingen in de mate waarin het budget de komende jaren wordt gekort (totale geprognosticeerde korting van € 2.2 mln in 6 jaren) op te vangen/te egaliseren. Dit heeft te maken met de mate en tempo van overheveling van de bedragen (voorzieningen) naar de Algemene wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).
  Verder heeft het Rijk in de septembercirculaire incidenteel een bedrag van € 68.000 via de decentralisatie-uitkering beschikbaar gesteld. Dit zijn middelen in het kader van de beleidsbrief "Beschermd en Weerbaar" . Deze bedragen konden niet meer in 2010 worden ingezet. Gezien de ontwikkelen in het kader van het stelselonderzoek vrouwenopvang en de evaluatie van het huisverbod zijn de middelen nodig om in te zetten voor wijzigingen en verbeteringen binnen de opvang.
  In totaal is een bedrag van € 387.000 gestort in de reserve budgetoverheveling waarvan een bedrag van € 319.000 betrekking heeft op maatschappelijke opvang en een bedrag van € 68.000 op vrouwenopvang.

- **Bewonersinitiatieven (storting € 495.000)**
  Het project Wijkidee heeft van het ministerie van VROM voor 2008, 2009 en 2010 € 300.000 per jaar gekregen voor de uitvoering van bewonersinitiatieven die "de leefbaarheid en de sociale cohesie" in de wijk bevorderen. De middelen worden aan bewoners verstrekt in de vorm van Wijkwaardebonnen, op advies van het Adviesplatform Wijkidee. Pas in de loop van 2009 is dit project goed van de grond gekomen. Voor een groot aantal ideeën zijn inmiddels Wijkwaardebonnen beschikbaar gesteld, maar nog niet alle waardebonnen zijn door de bewoners omgezet in geld.
  De uitvoering zal in 2011 plaats vinden. Het resultaat was hierdoor € 512.500. Hiervan is € 495.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Multicultureel Centrum (MCC) (storting € 77.000)**
  Van het rijk zijn middelen ontvangen voor het Vadercentrum (periode 2010-2012) en voor het project Alle troeven in handen (periode 2010-2011). Het opstarten van het Vadercentrum en het project Alle troeven in handen heeft meer tijd gekost dan was voorzien omdat dit gecombineerd werd met de opzet van het MCC. In 2010 is daarom het budget van € 77.000 niet besteed. Dit bedrag is wel nodig voor het uitvoeren van het Vadercentrum en het project Alle troeven in handen. Het bedrag is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Vluchtelingen (storting € 102.000)**
  In 2009 en 2010 is van het rijk een bijdrage ontvangen van in totaal € 193.000 voor de uitvoering van het experiment perspectief ex-amv's (alleenstaande minderjarige vluchteling). De kosten die op deze vergoedingen betrekking hebben worden gemaakt in 2010 en 2011.
  In totaal is tot en met 2010 € 91.000 besteed. Het nog resterende bedrag is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Werk en inkomen (5)

- **Inburgering (storting € 371.000)**
  Het Rijk heeft door middel van decentralisatie-uitkeringen middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van wijkgerichte inburgering en voor instapcursussen inburgering.

  Voor het project Wijkgerichte inburgering ontvangt de gemeente op basis van een plan van aanpak een rijksvergoeding in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Het project heeft een looptijd tot en met 2011. Tot en met 2010 heeft Leeuwarden € 720.000 ontvangen en € 302.000 uitgegeven. Inclusief apparaatskosten is tot en met 2010 in totaal een bedrag van € 409.000 uitgegeven. Om het plan van aanpak uit te kunnen voeren is het noodzakelijk dat het resterende saldo van € 311.000 beschikbaar blijft gedurende de looptijd van het project.

  De instapcursussen zijn bedoeld voor vrijwillige en verplichte inburgeraars voor wie de stap naar de inburgeringcursus te groot is. Het gaat om een laagdrempelige cursus waardoor de deelnemers worden gemotiveerd en gestimuleerd om door te stromen naar een alfabetiseringscursus of een inburgeringtraject. In het Collegeprogramma staat aangegeven de participatie van allochtonen in de samenleving te bevorderen. Met deze instapcursussen wordt hier een bijdrage aan geleverd. De rijksvergoeding van € 60.000 voor de instapcursussen is in 2010 ontvangen, maar de kosten zullen worden gemaakt in 2011.

  In totaal is een bedrag van € 371.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Jeugdwerkloosheid (storting € 3.814.000)**
  In 2009 heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld om te voorkomen dat jongeren in de periode van economische crisis langdurig aan de kant komen te staan. Op basis van het regionale actieplan Jeugdwerkloosheid in Fryslân heeft Leeuwarden in 2009 € 2.500.000 ontvangen uit deze rijksmiddelen. In 2010 is daar nog eens € 2.930.000 bijgekomen en er is een ESF-subsidie ontvangen van € 1.060.000. Het actieplan heeft een looptijd tot september 2012. Tot en met 2010 is € 6.490.000 ontvangen en € 2.255.000 (exclusief apparaatskosten) uitgegeven. Inclusief apparaatskosten (€ 421.000) is in totaal een bedrag van € 2.676.000 uitgegeven.
  Dit saldo van € 3.814.000 moet gedurende de gehele looptijd van het actieplan beschikbaar blijven en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Wonen (6)

- **Omgevingsvergunning (Wabo) (storting € 67.000)**
  Voor de invoering van de Wabo was in 2010 een budget beschikbaar van € 144.000.
  Omdat de invoering pas op 1 oktober 2010 heeft plaatsgevonden en nog niet alle noodzakelijke maatregelen zijn verricht resteert nog een bedrag van € 67.000. Dit bedrag is in 2011 nog benodigd voor het ontwikkelen van procedures en het volgen van cursussen nieuwe applicaties en opleidingen brandveiligheid. Daarom is het resterende bedrag gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Openbare Orde en veiligheid (10)

- **Vermindering overlast coffeeshop (storting € 150.000)**
  Het ministerie van BZK en WWI hebben voor de jaren 2010 en 2011 een bedrag beschikbaar gesteld via het gemeentefonds ter vermindering van overlast en verloedering gerelateerd aan coffeeshops. De gemeente Leeuwarden heeft eind 2010 hiervoor eenmalig via een taakmutatie gemeentefonds een bedrag van € 150.000 ontvangen. Naar verwachting zal dit bedrag in 2011 worden besteed en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Veiligheidsmiddelen (storting € 448.000)**
  Bij de Turap 2010 d.d. 22 september 2010 is ten aanzien van de middelen die beschikbaar zijn voor het integrale veiligheidsbeleid een overschot gemeld van € 322.000. De besteding van dit bedrag is verantwoord in het actieprogramma veiligheid 2011 dat het college op 16 november 2010 heeft vastgesteld en op 13 december 2010 is besproken in de commissie Bestuur en Middelen.

  Bij het bepalen van de hoogte van het overschot 2010 is in september 2010 geïnventariseerd welke activiteiten nog in dat jaar plaats zouden gaan vinden. Een aantal hiervan is niet in 2010 uitgevoerd/is goedkoper uitgevallen dan begroot, wat heeft geresulteerd in een hoger restantbudget 2010, te weten € 448.000. Dit bedrag wordt deels in 2011 uitgegeven aan activiteiten:
  - die voor 2010 gepland stonden maar toen niet hebben plaatsgevonden;
  - zoals opgenomen in het actieprogramma Veiligheid 2011.

  Het bedrag van € 448.000 is om bovenstaande redenen gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Algemene dekkingsmiddelen (15)

- **Schenking Haïti (Rainmaker) (storting € 71.000)**
  Begin 2010 is besloten om € 100.000 te schenken aan de slachtoffers van de aardbeving van 12 januari 2010 in Haïti. Een onderdeel van deze schenking is het beschikbaar stellen van € 71.000 voor een Rainmaker waarvan de totale kosten ca € 300.000 bedragen. Op dit moment is de initiatiefnemer van het project in overleg met een Belgische partner voor deelname. In het tweede kwartaal van 2011 wordt hierover mee duidelijkheid verwacht.
  Daarom is het niet bestede bedrag van € 71.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Overheveling middelen reserve Dienstverlening (storting € 604.000)**
  De gemeenteraad heeft in 2007 voor de beleidsperiode 2007-2010 middelen beschikbaar gesteld heeft voor de verbetering van de dienstverlening van de gemeente. Deze middelen, een bedrag van totaal € 2.000.000, zijn gespreid in de periode 2007 tot en met 2009 beschikbaar gesteld, waarbij deze middelen vervolgens zijn doorgestort naar een speciale bestemmingsreserve Dienstverlening. Het beschikbare saldo van de bestemmingsreserve Dienstverlening bedroeg inclusief bespaarde rente eind 2010 € 604.000. Dit bedrag is nodig om de komende periode dienstverlening verder te verbeteren en de doelstellingen van het programma dienstverlening op een afdoende wijze uit te voeren.
  Het gaat hierbij onder meer om het realiseren van activiteiten die vertraging hebben opgelopen door externe factoren zoals de invoering van de Wabo en de nieuwe website. Het borgen van de diverse zaken vraagt daardoor meer tijd dan oorspronkelijk was gepland.
  De oorspronkelijke uitvoeringsperiode van dit verbeterprogramma was voorzien voor de jaren 2007 tot en met 2010.
  Conform de afspraken in de nieuwe financiële verordening over incidentele middelen wordt voorgesteld om het saldo van € 604.000 over te boeken naar de nieuwe reserve Budgetoverheveling.

- **Herinrichting Stadshal (storting € 133.000)**
  Voor 2009 en 2010 zijn er middelen beschikbaar gesteld voor de planontwikkeling van een nieuw huisvestingconcept alsmede voor extra bewaking ten behoeve van de publieke dienstverlening in de Stadshal. De werkzaamheden voor de planontwikkeling zijn later opgestart dan oorspronkelijk de bedoeling was.
  Het nog resterende budget voor planontwikkeling voor herinrichting van de Stadshal tot een bedrag van € 133.000 is gestort in de Reserve budgetoverheveling.

- **Algemene uitkering uit het gemeentefonds (storting € 134.000)**
  Op basis van de decembercirculaire 2010 zijn er decentralisatie uitkeringen ontvangen tot een totaalbedrag van € 198.000. (winkelstraatmanagement € 116.000, vrouwenopvang € 18.000 en Wmo 64.000). Gelet op het late tijdstip was het niet meer mogelijk hiervan een begrotingswijziging te maken.

  De ontvangen bedragen voor winkelstraatmanagement (€ 116.000) en vrouwenopvang (€ 18.000) zijn daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

3.1.5 Financiële overzichten

Bij de primitieve begroting 2010 was sprake van een begroot voordeel van € 1.348.000 zonder de mutaties van reserves. Door per saldo een bedrag van € 570.000 toe te voegen aan reserves resteerde er een begrotingsoverschot van € 778.000. Dit begrotingsoverschot is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
In onderstaand overzicht is weergegeven hoe het resultaat na mutaties van reserves zich ontwikkeld heeft na wijziging van de begroting en hoe dit er voor de rekening uitziet.

x € 1.000

		Begroting 2010 primitief	Begroting 2010 na wijziging	Rekening 2010	Verschil t.o.v. begroting
A.	Resultaat voor mutaties reserves	1.348 V	17.577 N	241 N	17.336 V
B.	Mutaties bestemmingsreserves	570 N	13.696 V	4.693 N	18.389 N
C.	Storting in/onttrekking aan algemene reserve in verband met verwacht voordelig begrotingsresultaat	778 N	3.881 V	3.881 V	0
D.	**Resultaat na mutaties reserves**	**0**	**0**	**1.053 N**	**1.053 N**

Ad. A Resultaat voor mutaties reserves

Voor mutaties in reserves is er sprake van een voordelig saldo van € 17.336.000 ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit resultaat is ontstaan door een voordeel op de lasten van € 24.087.000 en een nadeel op de baten van € 6.751.000. Onderstaande tabel laat zien hoe dit resultaat is opgebouwd per programma.

x € 1.000

	PROGRAMMA'S	Begroting 2010 primitief		Begroting 2010 na wijziging		Rekening 2010	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
PRG001	Cultuur	10.602	287	12.409	79	11.705	128
PRG002	Jeugd en onderwijs	23.771	6.908	26.572	5.192	24.395	5.217
PRG003	Economie en toerisme	56.842	55.051	83.275	78.765	61.420	60.363
PRG004	Sociaal maatschapp. ontwikkeling	42.265	18.468	49.637	6.411	50.251	6.489
PRG005	Werk en inkomen	111.031	88.386	122.550	93.463	129.796	103.325
PRG006	Wonen	9.141	4.295	10.202	5.060	9.049	4.559
PRG007	Infrastructuur/bereikbaarheid	9.972	7.239	9.973	7.239	9.466	7.503
PRG008	Dienstverlening	3.809	1.754	3.809	1.749	3.802	1.737
PRG009	Politiek bestuur	8.634	335	8.853	457	9.130	829
PRG010	Veiligheid en Openbare orde	9.584	198	11.181	222	10.444	299
PRG011	Sport	5.909	8	6.226	8	6.193	3
PRG012	Ruimtelijke ordening	2.194	126	2.362	126	2.352	144
PRG013	Milieu, energie en water	25.797	24.792	25.980	24.282	25.254	24.473
PRG014	Woon- en leefomgeving	23.022	2.250	23.523	2.250	23.688	2.522
PRG015	Algemene dekkingsmiddelen	30.974	164.796	19.193	172.867	14.715	173.826
A.	**Totaal voor mutaties reserves**	**373.547**	**374.894**	**415.746**	**398.169**	**391.659**	**391.418**
	Saldo voor mutaties reserves		**1.348**	**-17.577**		**-241**	

Ad. B Mutaties bestemmingsreserves

In 2010 zijn ten laste respectievelijk ten bate van diverse bestemmingsreserves onttrekkingen (dit zijn dus baten voor de exploitatie) en stortingen (lasten voor de exploitatie) gedaan.
In onderstaand overzicht worden deze mutaties per programma gespecificeerd.

x € 1.000

	PROGRAMMA'S	Begroting 2010 primitief		Begroting 2010 na wijziging		Rekening 2010	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
PRG001	**Cultuur**						
	Reserve flankerend beleid				25		25
	Reserve budgetoverheveling					574	
	Reserve kunst in de openbare ruimte		50		312		130
	Algemene reserve		50		500		500
PRG002	**Jeugd en onderwijs**						
	Reserve overschrijding SO			7	8	7	8
	Reserve SIOF		200		275		275
	Reserve budgetoverheveling					1.503	
	Reserve SIOF				50		68
	Reserve overschrijding BO			7	20	7	20
PRG003	**Economie en toerisme**						
	Reserve grondexploitatie	1.775	1.291	2.976	3.699	4.860	2.735
	Algemene reserve	86		86		73	26
	Reserve bovenwijkse voorzieningen	733				183	
	Reserve stedelijke vernieuwing	224				61	
	Reserve budgetoverheveling					80	
	Reserve flankerend beleid				30		30
	Reserve afschrijvingen		32		32		16
	Reserve stimulering werkgelegenheid	280	450	275	450	275	238
PRG004	**Sociaal maatschappelijke ontwikkeling**						
	Reserve budgetoverheveling					1.061	
PRG005	**Werk en inkomen**						
	Reserve minima				49		49
	Reserve budgetoverheveling					4.185	
PRG006	**Wonen**						
	Resultaatbestemming 2009				144		144
	Algemene reserve	98		170		170	
	Reserve budgetoverheveling					67	
	Reserve *Revolving Fund* monumenten			98		120	
	Reserve BWS volkshuisvesting	85	65	85	65		50
	Reserve Stadsvernieuwing		652		652		83
PRG007	**Infrastructuur/bereikbaarheid**						
	Reserve parkeren		913		913	575	913
	Reserve afschrijvingen		34		33		34
PRG008	**Dienstverlening**						
PRG009	**Politiek bestuur**						
	Mutaties res Egalisatie Verkiezingen	68	58	68	243	68	243
PRG010	**Veiligheid en Openbare orde**						
	Reserve budgetoverheveling					598	
	Resultaatbestemming 2009				194		194
PRG011	**Sport**						
PRG012	**Ruimtelijke ordening**						
	Reserve herstructurering binnenstad	300		300		300	
	Resultaatbestemming 2009				80		80
PRG013	**Milieu, energie en water**						
	Reserve riolering	21		21	175	21	175

	Reserve egalisatie heffingen					994	312
PRG014	**Woon- en leefomgeving**						
PRG015	**Algemene dekkingsmiddelen**						
	Resultaatbestemming 2009:						
	- diverse resultaatbestemmingen 2009				6.687		6.687
	- naar algemene reserve				6.868		6.868
	Rentebijschrijving reserves	3.925		4.874		5.413	
	Algemene reserve	681	5.313	3.493	5.659	3.496	5.656
	Reserve gemeentelijke samenwerking					98	
	Reserve dienstverlening				315		918
	Reserve egalisatie heffingen					1.297	
	Reserve garantie financiering PWVB					-3	
	Reserve stimulering werkgelegenheid					-6	
	Reserve afschrijvingen					160	
	Reserve SIOF	2.868		7.362	3.255	7.362	2.010
	Reserve BWS volkshuisvesting				256	-24	26
	Reserve herstructurering binnenstad					-12	
	Reserve bovenwijkse voorzieningen				190		-125
	Reserve parkeren		1.550		2.550		1.554
	Reserve stadsvernieuwing				13		300
	Reserve referendum						3
	Reserve flankerend beleid	400	316	1.282	1.058	1.282	1.041
	Reserve *Revolving Fund* monumenten						21
	Reserve budgetoverheveling					942	
	Reserve kunst in de openbare ruimte					213	
B. Totaal mutaties reserves		**11.544**	**10.974**	**21.104**	**34.800**	**36.000**	**31.307**
Saldo mutaties		**-570**			**13.696**	**-4.693**	

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel is in 2010 per saldo een bedrag van € 18.389.000 minder aan bestemmingsreserves onttrokken dan was begroot. Op begrotingsbasis werd in 2010 rekening gehouden met per saldo onttrekkingen aan bestemmingsreserves en de Algemene Reserve tot een bedrag van € 13.696.000. In werkelijkheid is per saldo een bedrag van € 4.693.000 aan reserves toegevoegd.

Ad. C Verrekening resultaten met Algemene Reserve

x € 1.000

		Begroting 2010 primitief		**Begroting 2010 na wijziging**		**Rekening 2010**	
		Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
	Verrekening resultaten met Algemene Reserve	**5.185**	**4.407**	**7.333**	**11.214**	**7.333**	**11.214**

De geraamde onttrekking aan de algemene reserve van € 3.881.000 (€ 11.214.000 minus € 7.333.000) heeft in 2010 ook daadwerkelijk plaatsgevonden.

Ad. D Resultaat na mutaties reserves

x € 1.000

	PROGRAMMA'S	Begroting 2010 primitief		Begroting 2010 na wijziging		Rekening 2010	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
A.	Totaal voor resultaatbestemming	373.547	374.894	415.746	398.169	391.659	391.418
B.	Totaal mutaties bestemmingreserves	11.544	10.974	21.104	34.800	36.000	31.307
	Totaal A + B	**385.091**	**385.868**	**436.850**	**432.969**	**427.659**	**422.725**
C.	Mutatie Algemene Reserve in verband met begrotingsresultaat	5.185	4.408	7.333	11.214	7.333	11.214
	Totaal na resultaatbestemming	**390.276**	**390.276**	**444.183**	**444.183**	**434.992**	**433.939**
	Nadelig resultaat					**1.053**	

Geconcludeerd kan worden dat het werkelijke nadelige rekeningresultaat in 2010 € 1.052.000 bedraagt ten opzichte van de gewijzigde begroting. Voor mutaties reserves is sprake van een nadeel van € 241.000. Aan reserves werd toegevoegd per saldo een bedrag van € 4.692.000.
Verder is het geraamde begrotingsresultaat voor 2010 ad € 3.881.000 daadwerkelijk aan de Algemene Reserve onttrokken.

Ad. E Overzicht lasten en baten na mutaties reserves

x € 1.000

	Programma's Lasten 2010	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Resultaat
PRG001	Cultuur	10.602	12.409	12.279	**130**
PRG002	Jeugd en onderwijs	23.771	26.586	25.912	**675**
PRG003	Economie en toerisme	59.940	86.613	66.953	**19.660**
PRG004	Sociaal maatschapp. ontwikkeling	42.265	49.637	51.312	**-1.674**
PRG005	Werk en inkomen	111.031	122.550	133.981	**-11.431**
PRG006	Wonen	9.323	10.554	9.406	**1.148**
PRG007	Infrastructuur/bereikbaarheid	9.972	9.973	10.041	**-68**
PRG008	Dienstverlening	3.809	3.809	3.802	**7**
PRG009	Politiek bestuur	8.702	8.921	9.198	**-277**
PRG010	Veiligheid en Openbare orde	9.584	11.181	11.042	**139**
PRG011	Sport	5.909	6.226	6.193	**33**
PRG012	Ruimtelijke ordening	2.494	2.662	2.652	**10**
PRG013	Milieu, energie en water	25.818	26.001	26.269	**-268**
PRG014	Woon- en leefomgeving	23.022	23.523	23.688	**-164**
PRG015	Algemene dekkingsmiddelen	44.033	43.536	42.266	**1.271**
	Totaal lasten 2010	**390.276**	**444.182**	**434.992**	**9.190**

x € 1.000

	Programma's Baten 2010	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Resultaat
PRG001	Cultuur	387	916	783	**-133**
PRG002	Jeugd en onderwijs	7.108	5.545	5.588	**43**
PRG003	Economie en toerisme	56.824	82.976	63.407	**-19.569**
PRG004	Sociaal maatschapp. ontwikkeling	18.468	6.411	6.489	**78**
PRG005	Werk en inkomen	88.386	93.512	103.374	**9.862**
PRG006	Wonen	5.011	5.920	4.836	**-1.084**
PRG007	Infrastructuur/bereikbaarheid	8.186	8.186	8.449	**263**
PRG008	Dienstverlening	1.754	1.749	1.737	**-12**
PRG009	Politiek bestuur	393	700	1.072	**372**
PRG010	Veiligheid en Openbare orde	198	416	493	**78**
PRG011	Sport	8	8	3	**-4**
PRG012	Ruimtelijke ordening	126	206	224	**18**
PRG013	Milieu, energie en water	24.792	24.457	24.960	**503**
PRG014	Woon- en leefomgeving	2.250	2.250	2.522	**272**
PRG015	Algemene dekkingsmiddelen	176.383	210.930	211.053	**123**
	Totaal baten 2010	**390.276**	**444.182**	**434.992**	**-9.190**

3.2 Balans

3.2.1 Balans

	BALANS PER X € 1.000	
	Stand ultimo 2009	**Stand ultimo 2010**
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	**256.387**	**268.447**
Investeringen met een economisch nut	226.042	231.512
Materiële vaste activa welke in erfpacht zijn uitgegeven	6.235	6.220
Totaal materiële vaste activa met een economisch nut	***232.277***	***237.732***
Totaal investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	***24.110***	***30.715***
Financiële vaste activa	**56.304**	**39.708**
Kapitaalverstrekkingen aan:	***1.906***	***1.944***
- deelnemingen	1.710	1.748
- gemeenschappelijke regelingen	163	163
- overige verbonden partijen	33	33
Leningen aan:	***29.424***	***26.770***
- woningbouwcorporaties	17.136	10.822
- deelnemingen	8.988	8.369
- overige verbonden partijen	3.300	7.579
Overige langlopende leningen	14.647	100
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	10.285	11.163
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	42	-269
Totaal vaste activa	**312.691**	**308.155**
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	**70.479**	**88.962**
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	77.906	96.452
Bouwgronden in exploitatie	-4.092	1.312
Onderhanden werk	-3.338	-8.811
Overige voorraden	3	9
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < dan 1 jaar	**77.463**	**42.720**
Vorderingen op openbare lichamen	17.951	20.187
Overige vorderingen	14.512	22.008
Verstrekte kasgeldleningen	45.000	
Rekening-courant niet financiële instellingen		525
Liquide middelen	**40**	**16**
Kassaldo	35	16
ING bank	5	0
Overlopende activa	**9.543**	**7.769**
Nog te ontvangen bedragen	4.032	6.275
Overige transitorische posten	1.137	515
Vooruitbetaalde bedragen	4.374	979
Totaal vlottende activa	**157.525**	**139.467**
Totaal-generaal	**470.216**	**447.622**

x € 1.000

	Stand ultimo 2009	Stand ultimo 2010
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	**105.849**	**105.610**
Reserves		
Algemene reserve	30.292	28.175
Overige bestemmingsreserves	61.585	78.488
Resultaat na mutaties reserves	13.972	-1.053
Voorzieningen	**29.753**	**24.016**
Voorzieningen	29.753	24.016
Vaste schulden	**280.490**	**257.875**
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	271.993	253.047
- overige binnenlandse sectoren	8.492	4.812
Waarborgsommen	5	16
Totaal vaste passiva	**416.092**	**387.501**
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	**18.285**	**25.924**
Crediteuren	13.319	14.418
Banksaldo BNG	4.700	11.397
Rekening-courantsaldo	166	9
Overige schulden	100	100
Overlopende passiva	**35.839**	**34.197**
Nog te betalen bedragen	16.792	16.928
Vooruit ontvangen bedragen	14.240	13.289
Overige transitorische posten	4.807	3.980
Totaal vlottende passiva	**54.124**	**60.121**
Totaal-generaal	**470.216**	**447.622**
Gewaarborgde geldleningen	289.345	335.966
Leaseverplichtingen	159	64

3.2.2 Toelichting op de balans

ACTIVA

Vaste Activa

De boekwaarden van de vaste activa zijn per balansdatum als volgt te specificeren:

Specificatie vaste activa

x € 1.000

	Boek-waarde 1-1-2010	Boek-waarde 31-12-2010
Materiële vaste activa	256.389	268.447
Financiële vaste activa	56.303	39.708
Totaal vaste activa	**312.692**	**308.155**

Materiële vaste activa

Bij de materiële vaste activa wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen:
- met een economisch nut;
- in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Overzicht materiële vaste activa

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Boek-waarde 31-12-2010
- Materiële vaste activa met economisch nut	226.044	231.512
- Materiële vaste activa welke in erfpacht zijn uitgegeven	6.235	6.220
Totaal materiële vaste activa met economisch nut	232.279	237.732
- Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	24.110	30.715
Totaal materiële vaste activa	**256.389**	**268.447**

Specificatie materiële vaste activa met een economisch nut (incl. erfpachtgronden)

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Inves-teringen 2010	Desinves-teringen 2010	Afschrij-vingen 2010	Boek-waarde 31-12-2010
Gronden:					
Erfpachtterreinen	6.235	108	123		6.220
Cultuurgronden	868				868
Gronden/terreinen m. waardevermindering	124			6	118
Overige gronden	9.539			9	9.530
Totaal gronden	**16.766**	**108**	**123**	**15**	**16.736**
Aankoop/Verkoop gronden:					
- Erfpachtterreinen		*108*	*123*		
Totaal aan/verkoop gronden		*108*	*123*		
Woonruimten					
Totaal woonruimten	**397**				**397**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Inves-teringen 2010	Desinves-teringen 2010	Afschrij-vingen 2010	Boek-waarde 31-12-2010
Bedrijfsgebouwen					
- Gebouwen	83.239	1.967		2.542	82.664
- Stadskantoor	16.441			120	16.321
- Parkeergarages	13.206			368	12.838
- Overige gemeentelijke panden	21.441	1.092	140	559	21.834
- Sportvoorzieningen	12.058	4.134		585	15.607
- Verbouw en restauratie stadhuis	5.338	269		296	5.311
- Overige verbouw gebouwen	6.277		8	626	5.643
- Noodgebouwen	417	218		145	490
- Inrichting van gebouwen	62			12	50
Totaal bedrijfsgebouwen	**158.479**	**7.680**	**148**	**5.253**	**160.758**
Investeringen onderwijshuisvesting:					
- Comenius Zamenhof		*1.000*			
- Bogerman		*323*			
- Vrijheid Bilgaard		*275*			
- Uitbreiding de Weide		*100*			
- Noodgebouwen Aquamarijn		*218*			
- Overige investeringen		*269*			
Totaal onderwijsinvesteringen		*2.185*	*0*		
Overige investeringen bedrijfsgebouwen:					
- (Was- en kleedruimten) sportaccommodaties		*468*			
- Sporthal Kenniscampus		*3.869*			
- Burmaniahuis		*102*			
- Breedstraat 48		*563*			
- Nieuwbouw Brandweer		*250*			
- Aanpassingen Groeneweg		*123*			
Totaal overige investeringen bedrijfsgebouwen		*120*	*148*		
Totaal investeringen bedrijfsgebouwen		*7.680*	*148*		
Grond-, weg en waterb. werken EN:					
Rioleringen	38.714	881		586	39.009
Parkeerhavens- en terreinen	3.413			88	3.325
Overige	726	252		48	930
Totaal Grond weg- waterb. Werk. (EN)	**42.853**	**1.133**	**0**	**722**	**43.264**
- Riolering Bilgaard		*478*			
- Drukriolering Wytgaard		*212*			
- Grondwatermeetnet		*183*			
Begraafplaatsen (verhardingen/parkeervoorzieningen)		*252*			
- Overige investeringen		*8*			
Totaal inv. Grond, weg en waterb. Werken EN		*1.133*	*0*		
Vervoermiddelen					
- diverse investeringen tractie	1.462	1.014		374	2.102
- brandweer	958	13		149	822
- overige vervoermiddelen	58	190		21	227
Totaal vervoermiddelen	**2.478**	**1.217**	**0**	**544**	**3.151**
- Diverse investeringen tractie		*1.014*			
- Aanschaf elektrische taxi's		*160*			

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Inves-teringen 2010	Desinves-teringen 2010	Afschrij-vingen 2010	Boek-waarde 31-12-2010
- Ov. Investeringen Buitendienst/Stadstoezicht		*43*			
Totaal investeringen Vervoermiddelen		*1.217*	*0*		
Overige machines en installaties EN:					
Computers en software	3.159	2.932	4	1.103	4.984
Overige machines en installaties (EN)	6.147	1.268		651	6.764
Totaal ov. machines en installaties	**9.306**	**4.200**	**4**	**1.754**	**11.748**
- Vervanging digitale werkplek		*1.824*			
- KCC Digitaal loket II/vervanging website		*490*			
- Verbetering testprocessen testomgeving		*268*			
- Diverse investeringen computers en software		*350*			
- Vervangen parkeerautomaten		*130*			
- Installaties Rengershal		*614*			
- Technische installatie watersport		*264*			
- Overige(des)investeringen machines en installaties		*260*	*4*		
Totaal (des)investeringen ov. mach. en installaties		*4.200*	*4*		
Overige materiële vaste activa EN:					
Onderwijsvoorzieningen	673	23		227	469
Diverse materiële vaste activa EN	1.327	160		278	1.209
Totaal ov. materiële vaste activa	**2.000**	**183**	**0**	**505**	**1.678**
Totaal materiële vaste activa EN	**232.279**	**14.521**	**275**	**8.793**	**237.732**

Specificatie van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Inves-teringen 2010	Desinves-teringen 2010	Afschrij-vingen 2010	Boek-waarde 31-12-2010
Grond-, weg en waterb. werken MN:					
Voorzieningen verkeer en water	16.016	7.700	244	622	22.850
Sportvoorzieningen	4.738	30		349	4.419
Overige	1.273	55		108	1.220
Totaal grond- weg waterb. Werken MN	***22.027***	***7.785***	***244***	***1.079***	***28.489***
Investeringen:					
Stadsring		*2.055*			
Snekertrekweg-Tesselschadestraat		*1.450*			
Fietstunnel Oostergoplein		*1.170*			
Westelijke invalsweg		*724*			
Kenniscampus OV en busstation		*525*			
Transferia		*393*			
Binnenstad-Zuidlanden 1e fase		*305*			
Drachtstercomplex		*294*			
Aquaduct Langdeel-Zuiderburen			*215*		

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Inves-teringen 2010	Desinves-teringen 2010	Afschrij-vingen 2010	Boek-waarde 31-12-2010
DVM/GGB Stadsbreed		*169*			
Optimaliseren verkeersluwe gebieden		*140*			
Busstation e.o.		*130*			
Overige investeringen		*430*	*29*		
Totaalgrond, weg- en waterb. werken MN		*7.785*	*244*		
Overige machines en installaties MN:					
Verkeersregelinstallaties	625	295		115	805
Overige machines en installaties	414	86		50	450
Totaal ov. machines en installaties	***1.039***	***381***	***0***	***165***	***1.255***
Overige materiële vaste activa MN:					
Voorbereidingskredieten bouw scholen	448	239		445	242
Diverse materiële vaste activa MN	596	254		121	729
Totaal	**1.044**	**493**	**0**	**566**	**971**
(Des)investeringen:					
- Div. investeringen scholen w.o. 1e inrichting		*489*			
- accommodatie FVC		*4*			
Overige (des)investeringen					
Totaal invest. ov. mat. vaste activa MN		*493*	*0*		
Totaal materiële vaste activa MN	**24.110**	**8.659**	**244**	**1.810**	**30.715**

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa hebben betrekking op kapitaalverstrekkingen, verstrekte geldleningen door de gemeente, uitzettingen met een rentetypische looptijd van langer dan een jaar en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

x € 1.000

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Kapitaalverstrekkingen door gemeente	1.906	1.944
Verstrekte geldleningen door gemeente	29.903	26.770
Overige langlopende leningen	14.167	100
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd > 1 jaar	10.285	11.163
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	42	-269
Totaal financiële vaste activa	**56.303**	**39.708**

x € 1.000

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Specificatie van de kapitaalverstrekkingen door de gemeente		
Deelnemingen:		
Aandelenkapitaal Bank Nederlandsche Gemeenten	290	290
Aandelenkapitaal Fryslân Miljeu	261	261
Deelname BV Sport Leeuwarden	136	136
Deelname Escrow, CBL en ASA	822	822
Aandelenkapitaal Enexis Holding	85	85
Aandelenkapitaal Attero	16	16
Aandelenkapitaal PBE BV	35	35
Aandelenkapitaal Participatiemaatschappij Zuidlanden	18	57
Aandelenkapitaal Zuidlanden Beheer BV	9	15
Aandelenkapitaal Blitsaerd BV	9	9
Aandelenkapitaal 3 Plus BV	8	8
Aandelenkapitaal FEC beheer	7	0
Aandelenkapitaal Caparis	10	10
Aandelenkapitaal NV/CV Haven van Harlingen	4	4
Totaal deelnemingen:	1.710	1.748
Gemeenschappelijke regelingen:		
OLAF afvalinzameling	163	163
Overige verbonden partijen:		
Deelname in kapitaal NV Stadsherstel	33	33
Totaal kapitaalverstrekkingen door gemeente	**1.906**	**1.944**

De verkoop van de aandelen Essent heeft o.a. als gevolg gehad dat de gemeente aandeelhouder wordt in een aantal andere vennootschappen. We blijven aandeelhouder van twee vennootschappen omdat die niet zijn verkocht: Enexis NV (het netwerkbedrijf) en Attero NV (voorheen Essent Milieu). De verkoop van één bedrijfsonderdeel van Essent NV is op last van de rechter opgeschort (de kerncentrale) en dat onderdeel is in een vennootschap ondergebracht waar de gemeente Leeuwarden aandeelhouder van is: PBE NV. Tenslotte is een aantal reserveringen voor afwikkelrisico's ten laste van de verkoopsom gebracht en ondergebracht in een aantal vennootschappen. Ook van die vennootschappen is de gemeente Leeuwarden aandeelhouder geworden (Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV).

Begin 2010 heeft de Raad besloten de huidige pps-constructie voor de ontwikkeling van de Zuidlanden te beëindigen. Dit betekent dat de gemeente de volledige regie en de ontwikkeling weer voor eigen risico en rekening op zich neemt. Met de marktpartijen is afgesproken dat voordat de CV/BV constructie wordt ontmanteld de gemeente de aandelen van zowel

GEM De Zuidlanden Beheer B.V. als de CV van de

marktpartijen overneemt. Eind december 2010 is hiertoe een akte van levering gepasseerd waarin is opgenomen dat de gemeente de aandelen van de BV (drie aandelen) voor totaal € 6.001 koopt van de marktpartijen.
De deelnemingen van de drie commandieten (Heijmans, BAM en Bouwfonds) zijn voor een totaalbedrag van € 38.651 overgegaan aan de gemeente. De totale deelneming van de gemeente is daarmee met € 44.651 toegenomen.

In de overeenkomst met WTC Expo van 28 juni 2007 is onder artikel 4.2 bepaald dat de certificaten van aandelen ten bedrage van € 7.269 zullen worden verkocht binnen een termijn van 5 jaren, gerekend vanaf 1 januari 2006 zodra een bedrag van minimaal € 12 mln is geïnvesteerd in het WTC complex.
Aan deze voorwaarde is voldaan per 29 oktober 2010.

Overzicht van het verloop van verstrekte geldleningen door de gemeente

x €1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Verstrekte leningen 2010	Af-lossingen 2010	Buiten-gewone afloss ing	Boek-waarde 31-12-2010
Woningbouwcorporaties:					
Leningen aan woningbouwcorporaties	17.136		5.309	1.005	10.822
Deelnemingen:					
Parkeergarages	7.140	-528			6.612
Geldlening Enexis tranche A t/m D	1.632				1.632
Geldlening PBE	91		91		0
Overige geldleningen	125				125
Totaal leningen aan deelnemingen	8.988	-528	91	0	8.369
Overige verbonden partijen:					
Geldlening OBL	479				479
Geldlening KBNL (werkkapitaal)	1.300				1.300
Lening St. Parkeergarage Nieuw Zaailand	2.000	4.000	200		5.800
Totaal leningen aan ov. Verbonden partijen	3.779	4.000	200	0	7.579
Totaal verstrekte geldleningen	**29.903**	**6.944**	**5.400**	**1.005**	**26.770**

Een deel van de verkoopopbrengst van de aandelen Essent bestaat uit het verkrijgen van een vordering lening) op Enexis en een vordering op Publiek Belang Electriciteitsproducten BV (PBE). De in de jaarrekening 2009 opgevoerde geldlening aan PBE moet worden terug gedraaid. Nadere informatie heeft geleerd dat Essent het bedrag van € 100 mln (aandeel gemeente Leeuwarden € 90.676) heeft gestort als agio in PBE. Het in 2009 opgevoerd positief resultaat tot dit bedrag moet in 2010 worden gecorrigeerd. In verband met de bouw van een nieuwe parkeergarage aan het Zaailand is de stichting Parkeergarages met de gemeente Leeuwarden een leningsovereenkomst aangegaan van € 6 mln tegen een rentepercentage van 5,18%. Gedurende het jaar 2009 is een bedrag opgenomen van € 2 mln. In 2010 is het restant verstrekt. In 2010 was een geldlening aan renteherziening onderhevig. Op verzoek van WoonFriesland is een geldlening van € 1 mln vervroegd afgelost.

Overzicht van het verloop overige langlopende leningen

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Verstrekte leningen 2010	Af-lossingen 2010	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2010
Overige langlopende leningen:					
Deposito ING	14.067		14.067		0
Geldlening SPL/VVV	100				100
Totaal verstrekte geldleningen	**14.167**	**0**	**14.067**	**0**	**100**

Specificatie overige uitzettingen met looptijd >= 1 jaar

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Verstrekte leningen 2010	Af-lossingen 2010	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2010
Leenbijstand	6.418	2.028	1.550		6.896
Geldleningen aan Frieslandia	2.970	471	110		3.331
Krediethypotheken Bijstand	610	99	60		649
Leeuwarder restauratiefonds bij NRF	250				250
Waarborgsommen TPG/bedrijfsrestaurant	37				37
Totaal verstrekte geldleningen	**10.285**	**2.598**	**1.720**	**0**	**11.163**

Specificatie bijdrage aan activa in eigendom van derden

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Verstrekte leningen 2010	Af-lossingen 2010	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2010
Vervangen sportvloer de Golle	42		4		38
Verbouw Knooppunt	0	-307			-307
Totaal verstrekte geldleningen	**42**	**-307**	**4**	**0**	**-269**

Cambuur- Leeuwarden
Op 15 januari 2005 heeft het college van B&W besloten om de renteloze leningen die in februari 2000 aan Cambuur- Leeuwarden zijn verstrekt om te zetten in een rentedragende lening onder gelijktijdige verlaging van de hoofdsom met € 100.000. De betreffende lening is inmiddels via een sponsorovereenkomst afgelost.

Voor de verbouw van het Knooppunt is een bijdrage ontvangen van een woningbouwcorporatie.
De werkelijke verbouw heeft nog niet plaatsgevonden.

Vlottende activa

Tot de vlottende activa behoren voorraden, uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, liquide middelen en de overlopende activa.

Specificatie vlottende activa:

		x € 1.000
Omschrijving van het actief	**Boekwaarde 1-1-2010**	**Boekwaarde 31-12-2010**
Voorraden	70.478	88.962
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar	77.463	42.720
Liquide middelen	40	16
Overlopende activa	9.543	7.769
Totaal vlottende activa	**157.524**	**139.467**

Voorraden

Specificatie van de voorraden

		x € 1.000
Omschrijving voorraden	**Boekwaarde 1-1-2010**	**Boekwaarde 31-12-2010**
Grondvoorraden:		
- Gronden woningbouw	-4.303	-2.857
- Gronden bedrijfslocaties	210	4.169
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	77.906	96.452
Totaal grondvoorraden	73.813	97.764
Overige voorraden:		
Onderhanden werk	-3.338	-8.811
Overige voorraden	3	9
Totaal voorraden	**70.478**	**88.962**

Verloop van de grondvoorraden

Gronden woningbouw

Het verloop van de voorraad gronden woningbouw is als volgt:

		x € 1.000
Boekwaarde voorraad gronden woningbouw per 1 januari 2010		-4.303
Bij:		
Vrijheidswijk Zuid West	1.384	
Zuiderburen	1.222	
Vrijheidswijk Tolhuis	369	
Wirdum Hekkemieden	311	
Wijtgaard	183	3.469
Af :		
Vrijheidswijk Centrum		2.023
Mutatie boekwaarde:		1.446
Boekwaarde voorraad gronden woningbouw per 31 december 2010		**-2.857**

De negatieve boekwaarde per 31 december 2010 is als volgt opgebouwd:

Wirdum Hekkemieden	1.568
Wijtgaard	803
Vrijheidswijk Tolhuis	142
Vrijheidswijk Centrum	-1.663
Vrijheidswijk Zuid West	-1.750
Zuiderburen	-1.957
Totaal boekwaarde gronden woningbouw	**-2.857**

Mutatie boekwaarde

De toename van de boekwaarde van afgerond € 3,5 mln doet zich in hoofdzaak voor bij de complexen Zuiderburen en Vrijheidswijk Zuid West. De toename bij Zuiderburen van ruim € 1,2 mln is inherent aan de eindfase waarin het grondcomplex zich bevindt. De opbrengsten van de verkopen nemen af en de kosten van het woonrijp maken worden nu gemaakt. De toename van bijna € 1,4 mln bij het complex Vrijheidswijk Zuid West is veroorzaakt doordat een deel van de baten (zie het raadsbesluit van 27 sept 2010) is overgeheveld naar
de complexen Vrijheidswijk Centrum (€ 0,95 mln) en Vrijheidswijk Tolhuis (€ 0,1 mln). De rest van de toename zijn de kosten van de werkzaamheden die in 2010 zijn uitgevoerd. De afname van de boekwaarde bedraagt ruim € 2 mln en doet zich voor bij het complex
Vrijheidswijk Centrum. Dit bestaat enerzijds uit een bijdrage voor de rioleringswerkzaamheden (€ 1,4 mln) en een overheveling van de baten uit complex Vrijheidswijk Zuid West (€ 0,95 mln) en anderzijds uit kosten van de uitgevoerde werkzaamheden (€ 350.000).

Contante waarde

De contante waarde van de complexen woningbouw bedraagt € 370.000.

Gronden bedrijfslocaties

Het verloop van de voorraden gronden Bedrijfslocaties is als volgt:

			x € 1.000
Boekwaarde voorraad gronden bedrijfslocaties per 1 januari 2010			210
Bij:			
Marnixveld/Bodeterrein	29		
Businesspark fase 3	44		
Businesspark fase 4	153		
Businesspark fase 1 en 2a	324		
Newtonpark 2	372		
Leeuwarden-Oost	531		
Newtonpark 4	602		
Newtonpark 1	835		
Hemrik	1.165		
		4.055	
Af:			
Verliesvoorziening gronden bedr.loc.		96	
Mutatie boekwaarde:			3.959
Boekwaarde voorraad gronden bedrijfslocaties per 31 december 2010			**4.169**

De boekwaarde van € 4,17 mln per 31 december 2010 wordt bepaald door:

	x € 1.000
Marnixveld/Bodeterrein	-2.163
Businesspark fase 3	-1.089
Leeuwarden-Oost	-792
Businesspark fase 1 en 2a	-295

Verliesvoorziening gronden bedr.loc.	-250
Businesspark fase 4	2.351
Newtonpark 4	6.407
Totaal boekwaarde voorraad gronden bedrijfslocaties	**4.169**

Mutatie boekwaarde

De boekwaarde is met ruim € 4 mln toegenomen. Dit wordt voor ruim € 2,4 mln veroorzaakt door het afsluiten van de complexen Newtonpark 1 en 2 en Hemrik.

Daarnaast is de boekwaarde met € 1,47 mln toegenomen in verband met tussentijds winstnemen op de complexen Marnixveld/Bodeterrein (€ 0,6 mln), Leeuwarden-Oost (0,47 mln), Businesspark 1 en 2a (€ 0,34 mln) en Businesspark fase 3 (€ 60,000).

De resterende toename van de boekwaarde met € 130.000 is het saldo van gemaakte kosten en gerealiseerde opbrengsten.

Tussentijdse winstneming

In overeenstemming met het raadsbesluit van 27 september 2010 is voor een bedrag van € 2,96 mln tussentijds winst genomen.
Daarnaast zijn de complexen Newtonpark 1 en 2 alsmede Hemrik eind 2010 afgesloten waardoor aanvullend nog eens € 1,1 mln aan de reserve grondexploitatie kon worden toegevoegd.

Verliesvoorziening gronden bedrijfslocaties

Voor grondexploitaties die een nadelig resultaat laten zien is het treffen van een voorziening verplicht. Dit gebeurt door een waardecorrectie op de boekwaarde van gronden in exploitatie.
Bij het complex Newtonpark 4 wordt een nadeel verwacht van € 250.000 (2009: € 154.000).
Deze post is gevormd door een onttrekking aan de reserve grondexploitatie.

Contante waarde

De contante waarde van de complexen bedrijfslocaties bedraagt € 2.030.000.

Gronden niet in exploitatie

Het verloop van de voorraad bouwgronden niet in exploitatie is als volgt:

			x € 1.000
Boekwaarde voorraad bouwgronden niet in exploitatie per 1 januari 2010			77.906
Bij:			
Grondcompl algemeen WB	14.425		
Kalverdijkje Zuidzijde	2.335		
Afgesloten complexen BT	710		
Newtonpark 3	465		
Omgeving FEC	464		
Leeuwarden West revitalisering	232		
Sportvelden Hemrik (FVC)	225		
Kalverdijkje bouwgrondexploitatie	83		
Nieuw Zaailand	47		
Grondbank Zuidlanden	6		
Watercampus	5		
		18.997	
Af:			
Afgesloten complexen WB	183		
Zuidlanden plankosten	168		
Complex Hergebruik Grond	36		
Grondcompl algemeen BT	33		
Rengerspark -Kenniscampus	25		
Ontwikkeling schoollocaties	6		
		451	
Mutatie boekwaarde			18.546
Totaal voorraad bouwgronden niet in exploitatie per 31 december 2010			**96.452**

Per 31 december 2010 bedraagt de boekwaarde € 96,45 mln en is als volgt opgebouwd:

	x € 1.000
Grondbank Zuidlanden	92.869
Watercampus	4.713
Newtonpark 3	4.696
Tri-modale terminal	4.039
Omgeving FEC	2.775
Afgesloten complexen WB	738
Sportvelden Hemrik	396
Ontwikkeling schoollocaties	285
Afgesloten complexen BT	181
Leeuwarden West revitalisering	-133
Kalverdijkje bouwgrondexploitatie	-500
Zuidlanden plankosten	-1.657
Rengerspark -Kenniscampus	-1.834
Nieuw Zaailand	-10.150
Overig	34
Totaal boekwaarde voorraad bouwgronden niet in exploitatie	**96.452**

De toename van de boekwaarde bedraagt per saldo € 18,5 mln.

De toename doet zich in hoofdzaak (+ € 16,8 mln) voor bij de complexen Nieuw Zaailand (+ € 2,3 mln) en grondbank de Zuidlanden (+ € 14,4 mln).
De toename van de boekwaarde bij het complex Nieuw Zaailand is inherent aan de fase waarin het project zich bevindt.
Bij de grondbank de Zuidlanden bestaat de toename uit rentekosten (€ 3,7 mln) en aankoop van gronden (+ € 10,7 mln).

Afwaardering
Bij de complexen Newtonpark 3 (€ 0,1 mln) en de Tri-modale terminal (€ 0,2 mln) heeft afwaardering plaatsgevonden naar marktwaarde ten laste van de reserve grondbedrijf.

Gronden totaal

De totale boekwaarde van de gronden is met € 24,0 mln toegenomen van € 73,8 mln naar € 97,8 mln

			x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2010			73.814
Bij:			
Planontwikkeling	596		
Aankopen grond	12.695		
Bouw- en woonrijpmaken grond	21.289		
Exploitatie/tijdelijk beheer	610		
Overige kosten	7.859		
		43.049	
Af :			
Verkopen grond	3.111		
Subsidies/bijdragen	15.892		
Voorziening verliesgevende complexen	96		
		19.099	
Mutatie boekwaarde			23.950
Boekwaarde voorraad grond per 31 december 2010			**97.764**

Onderhanden werk

Overzicht van het verloop onderhanden werk

x € 1.000

Omschrijving		Boek-waarde 1-1-2010	Inves-teringen 2010	Desinves-teringen 2010	Afschrij-vingen 2010	Boek-waarde 31-12-2010
Oldegalileën (Bakker Postma)		2.268		9		2.259
Harlingertrekweg 47		1.075	225			1.300
Gem. bijdrage Noordwesttangent	West		1.000			1.000
Bagijnestraat 57		854		135		719
"Stedelijke economie" SIOF		93	364			457
Nieuw Zaailand Parkeergarage		28	273			301
Revitalisering Leeuwarden Oost		-913	913			0
Verbetering waterkwaliteit Binnenstad		330		358		-28
Gebiedsontwikkeling Tesselschade/WTC		10		214		-204
Parkeergarage Tesselschadestraat				216		-216
Groot Schavernek 9		139		372		-233
Duurzaamheidsprogramma		-331	75			-256
BDU - economie 2005-2009		237		535		-298
Impuls economie Binnenstad		8		314		-306
Maatregelen Dorpennota 2007-2010		-386	55			-331
Bestemmingsplannen		-291	28	68		-331
Baggerplan 2008		-169		190		-359
Fiber to Home				404		-404
Vitaliteit		-323		153		-476
Digitale werkplekken		-41		445		-486
Stimuleringsreg. reg. Lok. Klimaatinitiatief		-1.028	493			-535
Digitaal loket II		-436		190		-626
Herstucturering Vrijheidswijk		-347		315		-662
Full Sustainable City		-182		638		-820
Fietstunnel Oostergoplein		-5		898		-903
Grootsch. Onderh. verhardingen 2008/10		-218	166	1.065		-1.117
Stadsring Heliconweg		10		1.625		-1.615
Heechterp-Schieringen		-2.074		112		-2.186
Diverse projecten < 300.000		-1.646	1.690	2.499		-2.455
Totaal onderhanden werk		**-3.338**	**5.282**	**10.755**	**0**	**-8.811**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

x € 1.000

			Boekwaarde 1-1-2010		Boekwaarde 31-12-2010
a. Vorderingen op openbare lichamen			17.951		20.187
b. Rekening-courant niet financiële instellingen			0		525
c. Verstrekte kasgeldleningen			45.000		0
d. Overige vorderingen:					
- vorderingen op derden		8.122		12.911	
- belastingvorderingen		3.882		3.750	

		Boekwaarde 1-1-2010		Boekwaarde 31-12-2010
- vorderingen bijstandsverlening	7.693		8.496	
Totaal uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		19.697		25.157
Af voorziening voor :				
- debiteuren bijstandsverlening	4.068		2.124	
- belastingdebiteuren	556		485	
- overige	561		540	
		-5.185		-3.149
Totaal vorderingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		**77.463**		**42.720**

Vorderingen op derden
Onder de post overige vorderingen zijn onder meer vorderingen opgenomen op:

- Parkveste XIII B.V. (grondoverdracht project Nieuw Zaailand) € 6,6 mln
- Kenniscampus € 2,3 mln
- Sport Leeuwarden e.o. € 0,8 mln
- GEM de Zuidlanden CV € 0,3 mln

De vorderingen op openbare lichamen betreffen hoofdzakelijk vorderingen op de:

- Belastingdienst in verband met te vorderen compensabele BTW € 14,4 mln
- Provincie Fryslân € 3,1 mln
- Ministerie van Financiën € 1,4 mln
- Diverse gemeenten € 1,0 mln

Ouderdomsanalyse debiteuren

€ 1.000

	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
< 3 maand oud	24.812	17.934
3 tot 6 maanden oud	818	6.667
6 maanden tot 1 jaar	2.648	7.859
ouder dan 1 jaar	1.677	4.387
Ouderdomsanalyse excl. bijstandsdebiteuren	**29.955**	**36.847**
Bijstandsdebiteuren	7.693	8.497
Totaal debiteuren	**37.648**	**45.344**
Voorzieningen voor dubieuze debiteuren	-5.185	-3.149
Rekeningcourant verhouding niet financiële instellingen	0	525
Verstrekte kasgeldleningen	45.000	
Totaal uitzettingen < 1 jaar	**77.463**	**42.720**

Debiteuren ouder dan 6 maanden:
Het bedrag aan debiteuren per 31 december 2010 ouder dan 6 maanden bestaat voornamelijk uit:

- Belastingdebiteuren € 2,4 mln
- Parkveste XIII B.V. (grondoverdracht project Nieuw Zaailand) € 6,6 mln
- Kenniscampus € 2,3 mln

Rekening-courantverhouding niet financiële instellingen
De rekening-courantverhouding met stadsschouwburg De Harmonie geeft ultimo 2010 een debetsaldo aan van € 525.041. Ultimo 2009 was sprake van een creditsaldo van € 158.949.
Dat bedrag is toen opgenomen onder de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar.

Kasgeldleningen
In 2009 is een geldlening tegen een lage rente opgenomen van € 45 mln ter afdekking van het renterisico bij de Zuidlanden (zie ook bij langlopende geldleningen onder de vaste passiva). Door deze actie kon het rentepercentage van de grondbank de Zuidlanden vanaf 2010 worden verlaagd van 5,1% naar 4,15%. Genoemde geldlening van € 45 mln is in 2009 tijdelijk als kasgeldlening bij BNG uitgezet. In 2010 is deze kasgeldlening door de BNG afgelost.

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

x € 1.000

Omschrijving liquide middelen	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Kasgelden	35	16
ING Bank	5	0
Totaal liquide middelen	**40**	**16**

Overlopende activa
Onder de overlopende activa worden onder andere opgenomen:

Specificatie overlopende activa

x € 1.000

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Nog te ontvangen bedragen	4.032	6.275
Overige transitorische posten	1.137	515
Vooruitbetaalde bedragen	4.374	979
Totaal overlopende activa	**9.543**	**7.769**

x € 1.000

Nog te ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Leenbijstand buitengemeenten		1.300
Voorschotbedragen programmakosten Wmo	1.125	1.170
Actieplan Jeugdwerkloosheid (ESF)	686	1.060
Voorschot Proloog 2011		317
Rente kapitaalverstrekking CV Parkeergarages	218	290
Inkomsten parkeerbelasting	225	251
Bank Nederlandse Gemeenten		177
Afgesloten complex Blitsaerd	154	154
Uitvoeringskosten Besluit Zelfstandigen		152
Stadsconvenant	140	145
Hulp huishouden (incl. eigen bijdrage)	385	142
Overige nog te ontvangen bedragen	1.099	1.117
Totaal nog te ontvangen bedragen	**4.032**	**6.275**

Specificatie overige transitorische posten:

x € 1.000

Omschrijving overige transitorische posten	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Toegekende budgetten BWS	-60	54
Overlopende rente woningbouwcorporaties	647	431
Renteopbrengst geldleningen	550	30

Opbouw vakantierechten		
Diverse kleinere posten		
Totaal overige transitorische posten	**1.137**	**515**

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt in totaal € 105,6 mln
Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

		x € 1.000
Omschrijving reserve	**Boekwaarde 1-1-2010**	**Boekwaarde 31-12-2010**
Algemene reserve	30.292	28.175
Overige bestemmingsreserves	61.584	78.488
Resultaat na mutaties aan/uit reserves	13.973	-1.053
Totaal reserves	**105.849**	**105.610**

Overzicht verloop van de algemene reserve

			x € 1.000
Stand algemene reserve per 1 januari 2010			30.292
Stortingen :			
Reguliere storting	681		
Rentetoevoegingen	4.639		
Rekeningresultaat 2009	2.368		
Afkoopsom Woonwagenschap	170		
Diversen	90		
		7.948	
Onttrekkingen :			
Geraamd begrotingsresultaat 2010	9.303		
Vijversburg	450		
Motie rekening 2008 De Bres en ISI	150		
LED-verlichting	100		
Diversen	62		
		10.065	
Nettomutatie 2010			-2.117
Stand algemene reserve per 31 december 2010			**28.175**

Overzicht en verloop van de overige bestemmingsreserves

				x € 1.000
Omschrijving van de bestemmingsreserve	**Boekwaarde 1-1-2010**	**Stortin-gen**	**Onttrek-kingen**	**Boekwaarde 31-12-2010**
Reserve SIOF	**28.242**			**33.408**
- *rentetoevoeging/jaarlijkse storting*		*1.255*		
- *aanvullende storting Grondbedrijf*		*1.764*		
- *storting t.l.v. rekeningresultaat 2009*		*4.500*		
- *diverse onttrekkingen investeringsdeel*			*3.343*	
- *correctie inflatie 2009*			*434*	
- *meevallers Blauw Wit/Blauwe Diamant*			*-899*	
- *terugstorting Wilhelmaplein*			*-525*	
Bovenwijkse voorzieningen	**1.693**			**2.084**

- rentebijschrijving		*83*		
- bijdrage Zuidlanden		*183*		
- decharge sportcomplex Wiarda (Rb. 20-10-2010)-			*-528*	
- bijdrage aquaduct Langdeel Zuiderburen			*213*	
- aanvullend krediet (Rb. 25-1-2010)			*190*	
Reserve dekking exploitatie grondplannen	**14.644**			**17.377**
- rentetoevoeging		*608*		
- tussentijdse winstopname hercalculaties		*4.860*		
- bijdrage aan exploitatie/reserve SIOF			*882*	
- onrendabele top aankoop diverse percelen			*1.368*	
- afboeking grondwaarden NP3/Zwettepark			*265*	
- overige onttrekkingen			*220*	
Parkeren	**6.769**			**5.171**
- rentetoevoeging		*293*		
- resultaat parkeren 2010			*338*	
- bijdrage aan fietsenstalling Binnenstad			*1.553*	
Stadsvernieuwing	**1.039**			**780**
- herbouw winkelcentrum Bilgaard		*41*	*300*	
Flankerend beleid	**681**			**869**
- rentetoevoeging/reguliere storting		*1.323*		
- storting budget sportdag		*52*		
- onttrekkingen frictiekosten			*1.187*	
Reserve dienstverlening	**913**			**0**
- rentebijschrijving		*5*		
- naar reserve budgetoverheveling			*604*	
- kosten uitvoering 2010 programma Dienstverlening			*314*	
BWS Volkshuisvesting	**1.539**		176	**1.363**
Stimuleringsreserve Werkgelegenheid	**513**	275	241	**547**
***Revolving fund* Monumenten**	**3.083**	120	21	**3.182**
Herstructurering Binnenstad Oostelijk deel	**934**	300	7	**1.227**
Reserve afschrijvingen	**200**	160	49	**311**
Reserve Heffingen	**0**			**2.327**
- overboeking saldi reserve riolering/reinigingsheffingen		1.333		
- resultaat riolering		175		
- resultaat hondenbelasting		34		
- dotatie conform begroting		740		
- diversen		45		
Kunst in de openbare ruimte	**276**	214	130	**360**
Reserve Budgetoverheveling	**0**	9.010	0	**9.010**
- zie afzonderlijke specificatie				
Diverse bestemmingsreserves < € 500.000	**1.058**	**790**	**1.376**	**472**
Totaal overige bestemmingsreserves	**61.584**	**28.163**	**11.259**	**78.488**

Resultaat na mutaties aan/uit reserves

x € 1.000

Resultaat rekening na mutaties aan/uit reserves	**Boekwaarde 1-1-2010**	**Boekwaarde 31-12-2010**
Resultaat rekening na mutaties aan/uit reserves	**13.973**	**-1.053**

Het jaar 2010 is afgesloten met een negatief resultaat van ruim € 1 mln ten opzichte van de begroting. Voor een nadere analyse van het rekeningresultaat wordt verwezen naar de toelichting per programma en de toelichting op het resultaat in de jaarrekening.

Overzicht verloop van de reserve budgetoverheveling

		x € 1.000
Stand reserve budgetoverheveling per 1 januari 2010		**0**
Stortingen :		
Overheveling van reserve Dienstverlening	604	
Aanvulling eigen vermogen 2010 Harmonie	574	
Speelruimte	517	
Brede scholen	333	
Coffeeshops	150	
Stadshal	133	
Actie Haïti (*Rainmaker*)	71	
Bijdrage Camminghahal (motie raad)	50	
Stallingsvoorziening praamvaren	30	
Diverse taakmutaties/decentralisatieuitkeringen gemeentefonds	6.548	
		9.010
Onttrekkingen :		
		0
Nettomutatie 2010		9.010
Stand reserve budgetoverheveling per 31 december 2010		**9.010**

Voorzieningen

Overzicht en verloop van de voorzieningen 2010

				x € 1.000
Omschrijving van de voorziening	**Boekwaarde 1-1-2010**	**Stor-tingen**	**Onttrek-kingen**	**Boekwaarde 31-12-2010**
Diverse afgesloten complexen	**339**			**814**
- complex Blitsaerd		*47*	*25*	
- complex Hemrik		*280*		
- complex Newtonpark 1 en 2		*157*		
- div. stortingen en onttrekkingen		*17*	*1*	
Werk en inkomen	**1.570**			**487**
- realisatie Werkplein			*226*	
- langdurigheidstoeslag			*241*	
- project kansen en vernieuwingen			*584*	
- diversen			*32*	
Pensioenen voormalige bestuurders	**2.914**	*433*	*556*	**2.791**
Onderhoud gebouwen onderwijs	**741**			**203**
- jaarlijkse storting		*259*		
- verbeteren binnenklimaat huisv. primair onderwijs			*717*	
- diversen		*57*	*137*	
Bodemsanering	**944**			**914**
- div. bijdragen		*376*		
- bodemprojecten			*406*	
Onderhoudsvoorziening Vastgoed	**2.381**			**2.291**
- storting groot onderhoud		*1.377*		
- groot onderhoud			*1.372*	
- div. onttrekkingen			*95*	
Voorziening openbaar vervoer	**550**	*97*	*123*	**524**
Voorziening ISV-1	**1.293**			**1.185**
- herinrichting Mondriaanbuurt			*46*	
- particuliere woningverbetering			*67*	

x € 1.000

Omschrijving van de voorziening	Boekwaarde 1-1-2010	Stor-tingen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2010
- diversen		*42*	*37*	
BDU - Fysiek 2005 - 2009 GSB III	**1.810**			**924**
- rijksbijdrage		*213*		
- Kalverdijkje centrale hal			*316*	
- bodemsaneringsproject			*200*	
- herinrichting Mondriaanbuurt			*168*	
- herhuisvesting Bilgaard			*160*	
- part. Woningverbetering Vlietzone			*127*	
- herstructurering Vrijheidswijk			*125*	
- div. onttrekkingen			*3*	
BDU - Sociale Integratie en Veiligheid GSB - III	**3.283**			**2.805**
- Wet Inburgering			*486*	
- diversen (o.a. GOA 2006-2009)			*-8*	
Wijkbudgetten	**786**	328	406	**708**
Voorziening garantie Escrow, CBL en ASA	**822**			**822**
Voorziening FPU	**702**	237	397	**542**
Wachtgeld voormalige bestuurders	**306**	*188*	*230*	**264**
Egalisatie rioleringen	**3.764**			**3.476**
- bespaarde rente		*161*		
- budget vervangingsprogramma riolering 2010		*3.832*		
- rioleringswerken 2010			*4191*	
- diversen			*90*	
Afkoopsommen onderhoud graven	**508**	*65*	367	**206**
Voorziening Caparis	**0**	*490*		**490**
MFC Vrijheidswijk	**2.906**			**2.809**
- bespaarde rente		*131*		
- onttrekkingen t.g.v. de exploitatie			*228*	
Overige voorzieningen < € 500.000	**4.134**	**1.007**	**3.380**	**1.761**
Totaal voorzieningen	**29.753**	**9.794**	**15.531**	**24.016**

Als gevolg van de verkoop van Essent aan RWE is de gemeente deelnemer in een foundation welke ter zekerheid dient van mogelijke claims voortvloeiende uit de transactie of rechtshandelingen van voor de verkoop. Omdat op dit moment geen inschatting kan worden gemaakt
of de vermogens moeten worden aangewend voor de dekking van de claims dient hiervoor een voorziening te worden getroffen.

Overzicht van het verloop van opgenomen geldleningen door de gemeente

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2010	Opge-nomen leningen	Af-lossingen 2010	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2010
Onderhandse leningen van:					
- binnenlandse banken en overige	271.993		18.946		253.047
- overige binnenlandse sectoren	8.492	1.468	1.261	3.887	4.812
Waarborgsommen	5	11			16
Totaal verstrekte geldleningen	**280.490**	**1.479**	**20.207**	**3.887**	**257.875**

In 2010 is de restantboekwaarde van € 3,9 mln van een fixe geldlening van GEM de Zuidlanden CV tegen een rentepercentage van 3,9% buitengewoon afgelost. Bij het afsluiten van deze geldlening is vastgelegd dat vervroegde aflossing is toegestaan. De samenwerkende partijen hebben besloten om de samenwerkingsovereenkomst per 1 januari te beëindigen. Het gevolg hiervan is dat de onderhavige geldlening per 31 december 2010 geheel wordt afgelost en de aangetrokken geldlening van € 36 mln door Gem. de Zuidlanden per 1 januari 2011 wordt overgedragen aan de gemeente Leeuwarden.

Vlottende passiva
Tot de vlottende passiva behoren de netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en de overlopende passiva.

Specificatie van de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar

x € 1.000

Omschrijving soort lening	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
- Crediteuren	13.112	14.067
- Schulden aan openbare lichamen	207	351
- Banksaldo BNG	4.700	11.397
- Rekening-courant niet financiële instellingen	166	9
- Overige kortlopende schulden	100	100
Totaal kortlopende schulden	**18.285**	**25.924**

Rekening-courantverhouding niet financiële instellingen
De rekening-courantverhouding met stadsschouwburg De Harmonie geeft ultimo 2010 een debetsaldo aan van € 525.041. Ultimo 2009 was sprake van een creditsaldo van € 158.949. Dat bedrag is toen opgenomen onder de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar.

Overlopende passiva

Specificatie van de overlopende passiva

x € 1.000

Omschrijving soort lening	Boek waarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
- Nog te betalen bedragen	16.792	16.928
- Vooruit ontvangen bedragen	14.240	13.289
- Overige transitorische posten	4.807	3.980
Totaal overlopende passiva	**35.839**	**34.197**

Specificatie nog te betalen bedragen

x € 1.000

Nog te betalen bedragen	Boek waarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Diverse afdrachten belastingdienst en premie ABP	4.872	5.581
Diverse subsidieafrekeningen	3.827	2.643
Diverse subsidies Wmo	1.016	1.172
Loonkostensubsidies	1.201	129
Versnellingsgelden woningbouw		800
Resultaat CV Parkeren	500	668
Afrekening BBZ		628
Kosten afvalinzameling en riolering	393	576
Diverse kosten Sociale zaken m.n. inhuur		330
Brutouitkeringen ABW		283
Subsidie KBNL		230
Subsidies Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)		218
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	365	200
Uitkeringen uitvoering ABW en IOAW	456	
BDU economie 2005-2009	384	
Wet educatie volwassenen (WEB)	267	
Overige nog te betalen bedrag < € 0,2 mln	3.511	3.470
Totaal nog te betalen bedragen	**16.792**	**16.928**

Specificatie van vooruit ontvangen bedragen

x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2010	Stortin-gen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2010
Voorschotbedragen ontvangen van Europese of Nederlandse overheidslichamen				
Wwb- Werkdeel	**10.205**			**3.873**
- rijksvergoeding re-integratie (participatiebudget)		*19.851*		
- gesubsidieerde arbeid			*7.605*	
- loonkostensubsidies c.a.			*6.824*	
- casemanagement			*4.481*	
- re-integratie en participatieprogramma's			*3.365*	
- instrumenteren projecten			*1.990*	
- uitgaven en afwikkelingen voorgaande jaren			*701*	
- bureau zelfstandigen			*504*	

x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2010	Stortin-gen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2010
- verzekeringen			*357*	
- overig			*356*	
Stimulering Bijdrage Huisvesting Brede Scholen	**791**			**500**
- kosten huisvesting Brede school PCOB Willem Alexander			**291**	
RMC Algemeen	**708**			**539**
- inkomensoverdrachten van het rijk		*568*		
- bijdragen RMC gemeenten		*127*		
- ingezette uren/personeelskosten			683	
- RMC bijdrage aan gemeenten kosten Sluisgroep			104	
- diversen			*77*	
Extra middelen schuldhulpverlening	**300**			**195**
- inkomensoverdrachten van het Rijk		*453*		
- subsidie KBNL (Kredietbank Nederland)			*458*	
- subsidie St. SVO (Schuldhulpverlening (ex-)ondernemers)			*100*	
Centrum Jeugd en Gezin	**234**			**443**
- inkomensoverdrachten van het Rijk 2010		*699*		
- inkomensoverdrachten van het Rijk 2009 (OVA-middelen)		*65*		
- bijdrage Hulpverleningsdienst Fryslân			*357*	
- uitgaven t.l.v. de exploitatie			*198*	
Generaal pardon	**169**			**182**
- ontvangen van COA		*30*		
- diversen			*17*	
Maatschappelijke opvang	**133**		*3*	**130**
Actieplan jeugdwerkloosheid	**0**			**0**
- ESF subsidies		*1.060*		
- uitvoering deelprojecten			*915*	
- loonkostensubsidies			*107*	
- diversen			*38*	
Preventie Kindermishandeling Fryslân	**89**			**237**
- bijdragen van derden		*233*		
- kosten van trainingen preventie kindermishandeling			*85*	
Jeugd en alcohol	**78**		-1	**79**
- uitgaven t.l.v. de exploitatie				
Project MBO Rebound	**43**			**50**
- uitgaven t.l.v. de exploitatie			*-7*	
Vrouwenopvang	**41**		*24*	**17**
Duiktaak Brandweer	**31**			**29**
- bijdrage hulpverleningsdienst		*57*		
- overige uitgaven t.l.v. de exploitatie			*59*	
ISV-3 2010-2014	**0**			**4.314**
- rijkssubsidie		*4.314*		
Voorbereiding Participatiefonds	**11**	**-11**		**0**
- inkomensoverdrachten van het Rijk				
- personele inzet				
- diversen				
IPW Participatie	**-105**			**0**
- inkomensoverdrachten van de overheid		152		
- diversen			*47*	
Wet Inburgering (participatiebudget)	**0**			**442**
- rijksvergoeding Wet Inburgering (Participatiebudget)		1.319		
- trajecten inburgering			*182*	
- personele inzet			*695*	
Project School als Werkplaats	**0**			**180**
- bijdrage Provinsje Fryslân		180		
Overige vooruit ontvangen bedragen	**1.512**	**1.057**	**490**	**2.079**
Totaal vooruit ontvangen bedragen	**14.240**	**30.154**	**31.105**	**13.289**

x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2010	Stortin-gen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2010

Specificatie van de overige transitorische posten

x € 1.000

Overige transitorische posten	Boekwaarde 1-1-2010	Boekwaarde 31-12-2010
Overlopende rente	3.627	3.115
Toegekende budgetten BWS	1.175	860
Overige transitorische posten	5	5
Totaal overige transitorische posten	**4.807**	**3.980**

3.3 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

Sinds 2006 vindt de verantwoording van een groot aantal specifieke uitkeringen plaats via de Single Information/Single Audit (SISA)-methodiek. Op grond van artikel 24 lid 3 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt de bijlage met verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen onderdeel uit van de jaarrekening van de gemeente. Deze bijlage wordt normaal gesproken opgenomen in het bijlagenboek van de jaarstukken (Bijlage K). Het ministerie van Binnenlandse zaken moet nog uitsluitsel geven over de verantwoording van de gebundelde uitkering (WWB/WIJ/IAOW/IAOZ levensonderhoud beginnende zelfstandigen Bbz 2004/WWIK). Daarom zal de SISA-bijlage worden opgenomen in de Memorie van Antwoord die onderdeel uitmaakt van de jaarstukken 2010.

Accountantverklaring

Ernst & Young Accountants LLP hebben nog geen accountantverklaring kunnen afgeven. De bijlage over Single Information/Single Audit (SISA)-methodiek wordt normaal gesproken opgenomen in het bijlagenboek van de jaarstukken (Bijlage K). Maar omdat het ministerie van Binnenlandse zaken nog uitsluitsel moet geven over de verantwoording van de gebundelde uitkering (WWB/WIJ/IAOW/IAOZ levensonderhoud beginnende zelfstandigen Bbz 2004/WWIK) is deze bijlage nog niet definitief. Op dit moment kan men daarom nog geen accountantverklaring afgeven. Daarom zal de SISA-bijlage en de accountantverklaring worden opgenomen in de Memorie van Antwoord die onderdeel uitmaakt van de jaarstukken 2010.

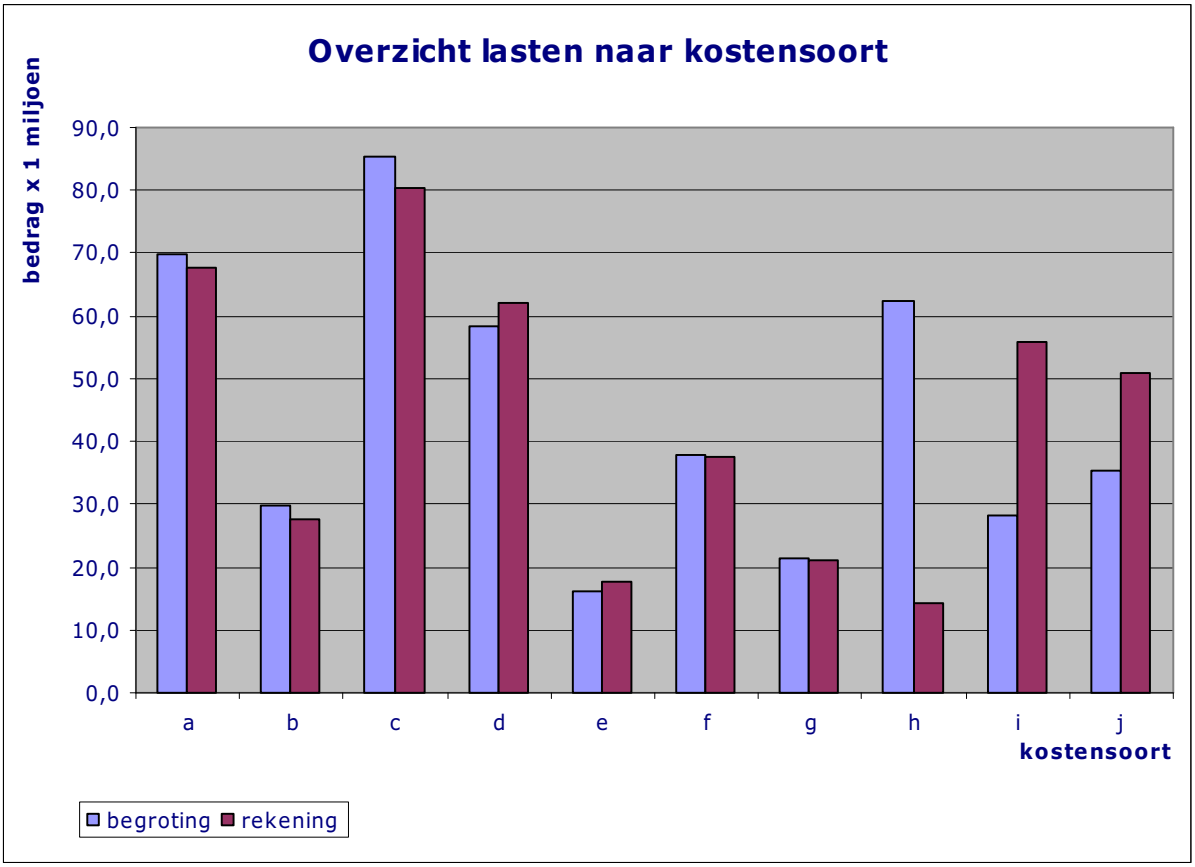
Kerngegevens middelen

	Begroting 2010	Rekening 2010
Aantal raadsleden	37	37
Burgemeester en wethouders	6	5
Gemeentepersoneel		
Formatie begroting	1.039,71	
Gemiddelde bezetting rekening		1.007,13

	Bedragen x € 1 mln
Exploitatie:	
Exploitatielasten	435,0
Exploitatiebaten	433,9
Nadelig resultaat 2010	1,1
Balans:	
Activa:	
- Materiële vaste activa	268,4
- Financiële vaste activa	39,7
- Vlottende activa	138,9
Passiva :	
- Eigen vermogen	105,6
- Vreemd lang vermogen	281,8
- Vlottende passiva	59,6

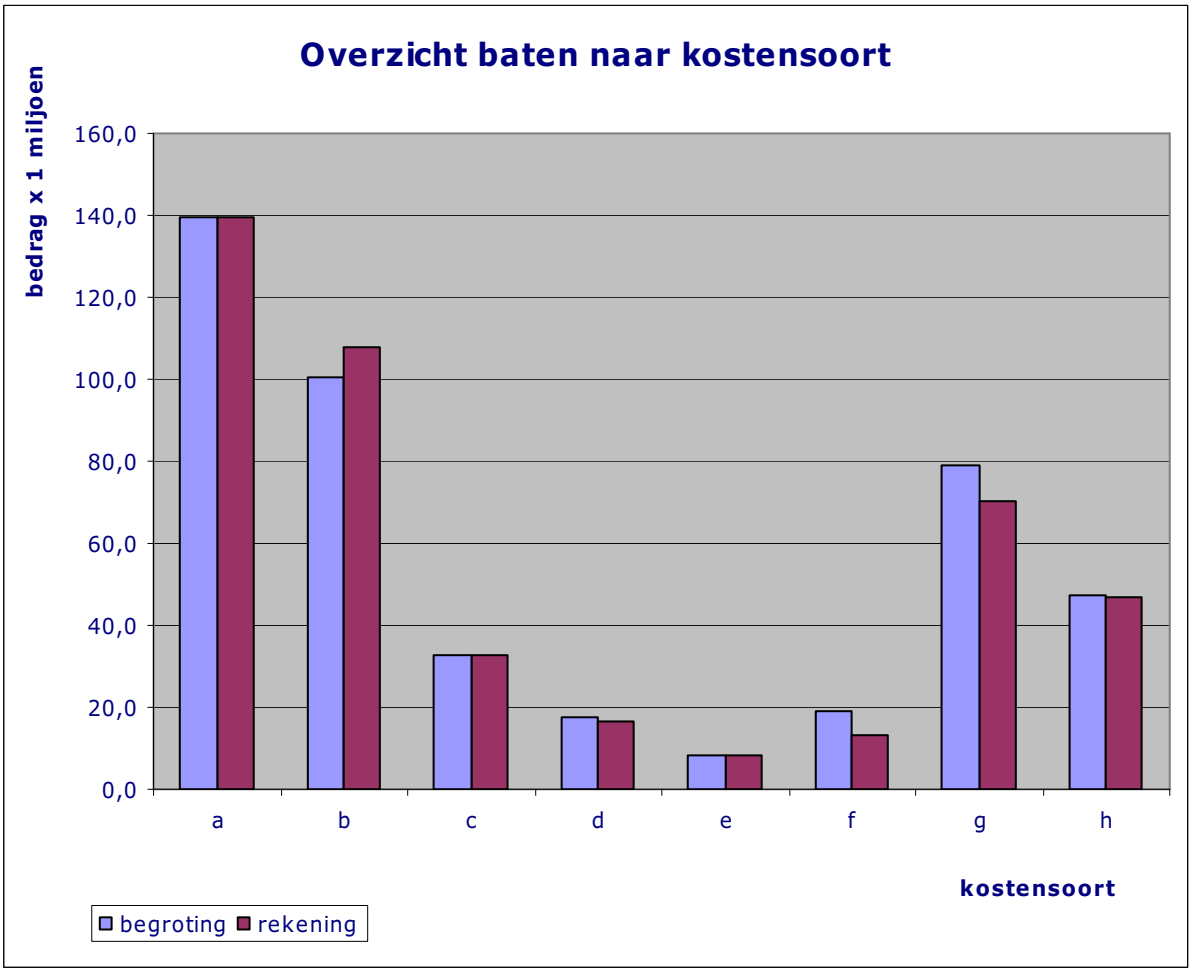
Overzicht lasten naar kostensoort

			x € 1 mln
	Kostensoort	**Begroting**	**Rekening**
a.	Personeelslasten (incl. salarissen onderwijzend personeel)	69,7	67,6
b.	Kapitaallasten	29,7	27,5
c.	Subsidies	85,5	80,4
d.	Bijstandsuitkeringen	58,2	62,2
e.	Verstrekkingen Wmo	16,1	17,8
f.	Dienstverlening/uitbesteding van werk	37,8	37,4
g.	Huur en onderhoud	21,3	21,0
h.	Grondexploitatie	62,3	14,2
i.	Overige uitgaven	28,3	55,9
j.	Mutaties reserves en voorzieningen	35,3	51,0
	Totaal lasten na mutaties reserves	444,2	435,0

Overzicht baten naar opbrengstensoort

			x € 1 mln
	Opbrengstensoort	**Begroting**	**Rekening**
a.	Algemene uitkering	139,7	139,6
b.	Doeluitkeringen	100,7	107,7
c.	Belastingen	32,9	32,9
d.	Rechten leges en retributies	17,6	16,5
e.	Huren en pachten	8,5	8,1
f.	Grondexploitatie	18,9	13,3
g.	Overige opbrengsten	78,7	70,1
h.	Mutaties reserves en voorzieningen	47,2	46,8
	Totaal baten na mutaties reserves	444,2	435,0

Fysieke kerngegevens. *)

Omschrijving	Begroting 2010	Rekening 2010	2009	2008	2007
A. Sociale structuur					
Aantal inwoners begin van het jaar	***93.832***	**94.073**	**93.498**	**92.864**	**92.342**
waarvan :					
inwoners < 20 jaar	20.625	20.679	20.700	20.638	20.599
inwoners > 64 jaar	13.911	13.998	13.766	13.538	13.402
Leerlingen.	**16.680**	**15.459**	**15.448**	**15.561**	**15.340**
Basisonderwijs	8.212	7.470	7.423	7.466	7.340
Speciaal onderwijs (SO/VSO)	1.223	1.235	1.213	1.215	1.247
Voortgezet onderwijs	7.245	6.754	6.812	6.880	6.753
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	**3.508**	**3.584**	**3.290**	**3.405**	**4.373**
waarvan :					
Wwb/BBZ/Adreslozen	3.423	3.496	3.200	3.329	4.270
I.O.A.W./I.O.A.Z.	85	88	90	76	103
Werkgelegenheid	**5.909**	**5.090**	**6.111**	**5.936**	**5.469**
WAO	2.786	2.420	2.613	2.786	2.969
Waz	188	153	172	188	210
Wajong	1.231	1.405	1.333	1.231	1.104
militairen	49	56	55	49	48
aantal WSW werknemers	558	760	760	558	567
WIA	147	296	214	147	66
B. Fysieke structuur					
Aantal woonruimten voor de algemene uitkering :	**49.297**	**49.279**	**49.176**	**48.420**	**47.467**
- woningen	46.538	46.391	46.201	45.661	44.865
- wooneenheden	395	408	406	395	132
- recreatiewoningen	4	10	10	4	4
- capaciteit bijzondere gebouwen	2.360	2.470	2.559	2.360	2.466
Oppervlakte in hectaren	**8.411**	**8.411**	**8.411**	**8.411**	**8.411**
waarvan :					
- binnenwater	497	520	497	497	497
- land	7.914	7.891	7.914	7.914	7.914
Lengte van waterwegen (in km.)	80	80	80	80	80
Lengte van wegen (in km.)	605	580	605	605	580
Aantal ha. openbaar groen	554	515	554	531	515

*) Voor de kerngegevens zijn de CBS gegevens gebruikt die ten grondslag liggen aan de definitieve vaststelling van de algemene uitkering. De presentatie van deze getallen wijkt daardoor enigszins af van de begroting en van voorgaande jaren.

Gemeente Leeuwarden

Jaarstukken 2010

Bijlagen

April 2011

Gemeente Leeuwarden

Jaarstukken 2010

Bijlagen

April 2011

Inhoudsopgave Bijlagen

pagina

Bijlage A: Inforaster **303**

Bijlage B: Verbonden Partijen **361**

Bijlage C: Verloop reserves en voorzieningen **393**

Bijlage D: Overzicht van gewaarborgde geldleningen **399**

Bijlage E: Overzicht personele sterkte, personeelslasten en inzet van personeel van derden **403**

Bijlage F: Overzicht bezuinigingen *(F1 en F2)* **411**

Bijlage G: Samenvatting uitkomsten auditrapportages **423**

Bijlage H: Aanwending onvoorzien **435**

Bijlage I: Overzicht incidentele lasten en baten **437**

Bijlage J: Monitors Inkomen en Werk & Participatie **443**

Bijlage K: Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SISA)
(Wordt opgenomen in de memorie van antwoord)

BIJLAGE A

Inforaster

Algemeen strategisch doel:

Leeuwarden culturele hoofdstad van Fryslân, waarin de cultuurhistorische potenties worden uitgedragen en versterkt.

Bezoekersaantallen musea/vrije tijdsvoorzieningen in Leeuwarden

	Jaar									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fries Museum	52.645	61.543	57.855	52.007	53.281	67.326	47.823	59.338	65.784	43.116
Natuurmuseum Friesland[a]	29.212	36.487	0	0	38.500	37.569	42.655	43.065	37.752	48.667
Oldehove								3.643	7.499	11.902
Tresoar								39.324	49.242	51.478
Museum Grutterswinkel	23.000	14.000	13.015	14.000	13.330	13.250	14.850	14.750	17.350	15.030
Princessehof	20.453	23.195	26.069	22.489	21.500	24.986	30.577	23.691	39.242	29.525
Pier Pandermuseum[d]	0	0	0	0	0	0	6.000	367	450	762
Aqua Zoo				100.000	115.000	150.000	165.000	165.000	165.000	155.000
bioscopen (excl filmhuis)						208.300	223.400	214.600	267.300	279.500
filmhuis						23.687	29.616	17.384	15.742	16.531
Holland Casino						21.000	194.734	182.417	158.282	148.444
Subtotaal musea	*129.610*	*138.725*	*96.939*	*88.496*	*126.611*	*143.131*	*141.905*	*184.178*	*217.319*	*200.480*
Totaal vrije tijdsvoorzieningen				*188.496*	*241.611*	*546.118*	*754.655*	*763.579*	*823.643*	*799.955*

a-d zie statistisch jaarboek gemeente Leeuwarden

Bezoekersaantal Stadsschouwburg de Harmonie

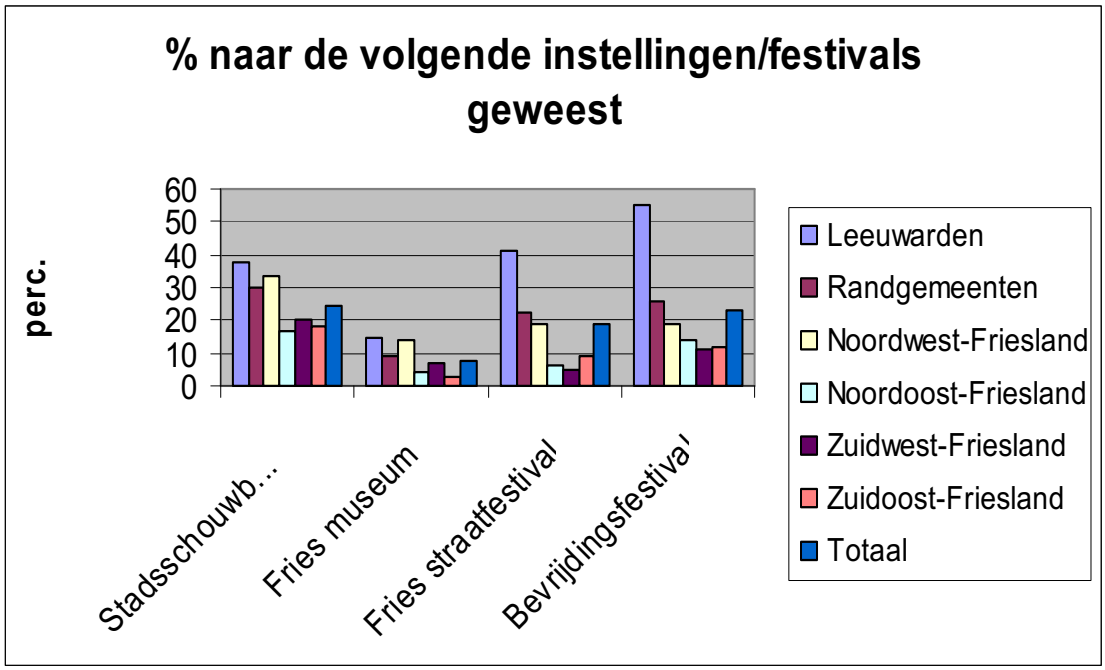
	Jaar									
	01/02	02/03	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal abonnementen	8975	8750	10500	9300	8200	8800	8400	9000	7200	5700
Verkochte kaarten	149000	153000	201200	184000	168000	144000	155000	149000	148000	130000
Omzet (in euro's)	2608000	2737000	3242000	3477000	2773000	2719000	3079000	333400	351200	277200

Bron: Leeuwarden in cijfers

	rijksmonum.	Rijksm/1.000 inw	rijksmonum.	Rijksm/1.000 inw	monumenten.	monum/1.000 inw
	01-01-01	01-01-01	1-1-2009	1-1-2009	1-1-2010	1-1-2010
Leeuwarden	493	5,6	561	6,0	606	6,4

vanaf 1-1-2010 zijn er ook gemeentelijke (ipv alleen rijks-) monumenten in Leeuwarden

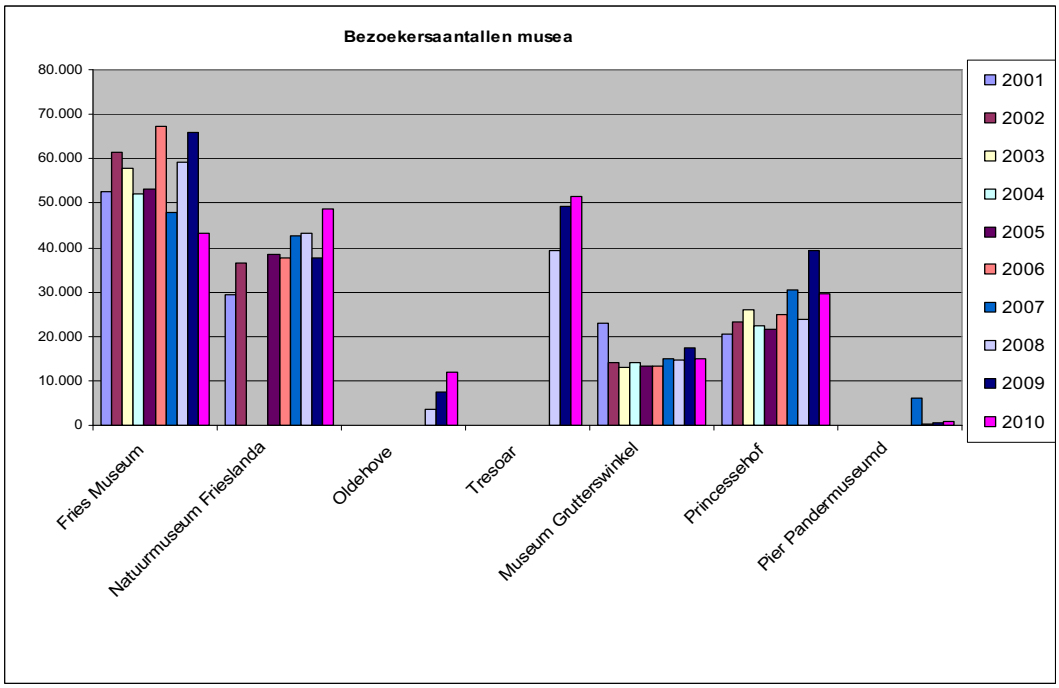
bron: "Monumentenjaarboek 2001" Stichting Nationaal Contact Monumenten (NCM,2001), sector BWM team AO (2009 ev)

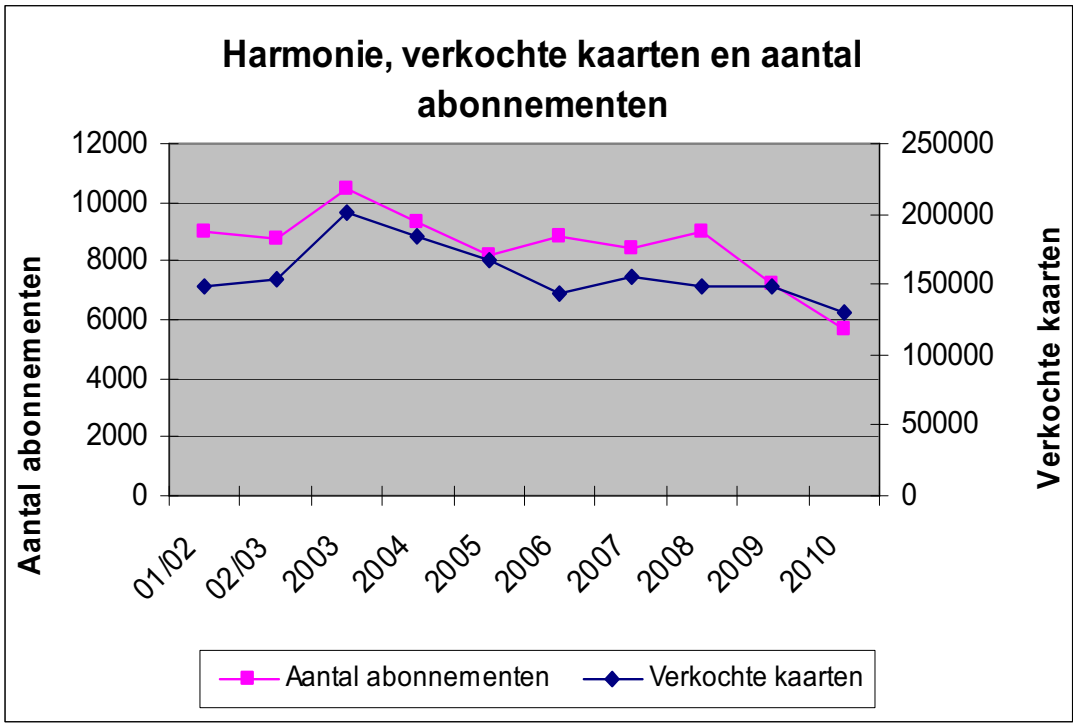

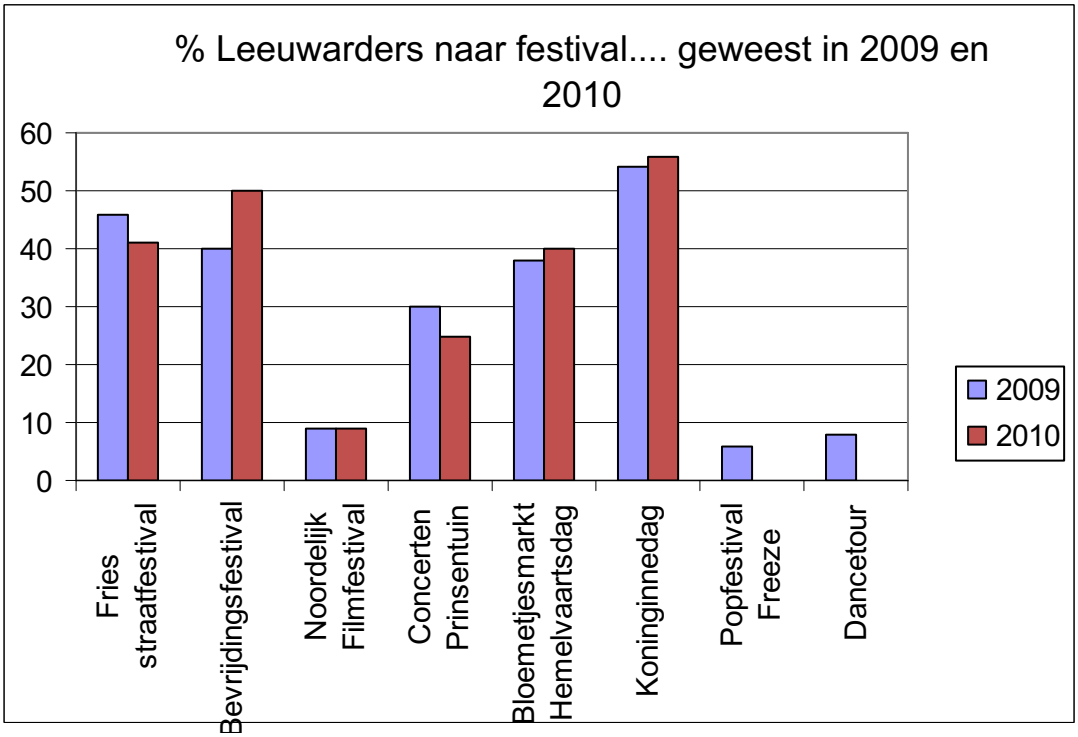
% in Leeuwarders naar festivals in Leeuwarden geweest?

	2009	2010
Fries straatfestival	46	41
Bevrijdingsfestival	40	50
Noordelijk Filmfestival	9	9
Concerten Prinsentuin	30	25
Bloemetjesmarkt Hemelvaartsdag	38	40
Koninginnedag	54	56
Popfestival Freeze	6	Nb
Dancetour	8	Nb

Bron: gemeente enquete 2009

Harmonie, verkochte kaarten en aantal abonnementen
Aantal abonnementen
Verkochte kaarten
12000
10000
8000
6000
4000
2000
0
250000
200000
150000
100000
50000
0
01/02
02/03
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
Aantal abonnementen
Verkochte kaarten

% Leeuwarders naar festival.... geweest in 2009 en 2010
60
50
40
30
20
10
0
Fries straatfestival
Bevrijdingsfestival
Noordelijk Filmfestival
Concerten Prinsentuin
Bloemetjesmarkt Hemelvaartsdag
Koninginnedag
Popfestival Freeze
Dancetour
2009
2010

Strategisch doel: Een kwantitatief en kwalitatief goede onderwijsinfrastructuur

Trendcijfers bij strategisch hoofddoel: Een toegangkelijk openbaar en bijzonder (basis- en voortgezet) onderwijs

	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Aantal scholen	**Aantal leerlingen**	**Aantal scholen**	**Aantal leerlingen**	**Aantal scholen**	**Aantal leerlingen**	**Aantal scholen**	**Aantal leerlingen**	**Aantal scholen**	**Aantal leerlingen**	**Aantal scholen**	**Aantal leerlingen**	**Aantal scholen**	**Aantal leerlingen**
Openbaar basisonderwijs	16	3692	16	3668	16	3582	16	3531	16	3512	15	3427	15	3341
Bijzonder basisonderwijs	17	3792	17	3807	17	3802	17	3809	17	3867	17	3996	18	4129
Openbaar speciaal onderwijs	4	632	2	283	2	292	2	286	2	270	3	276	2	284
Bijzonder speciaal onderwijs	3	407	5	811	5	770	5	675	5	675	3	622	3	669
	40	8523	40	8569	40	8446	40	8301	40	8324	38	8321	38	8423

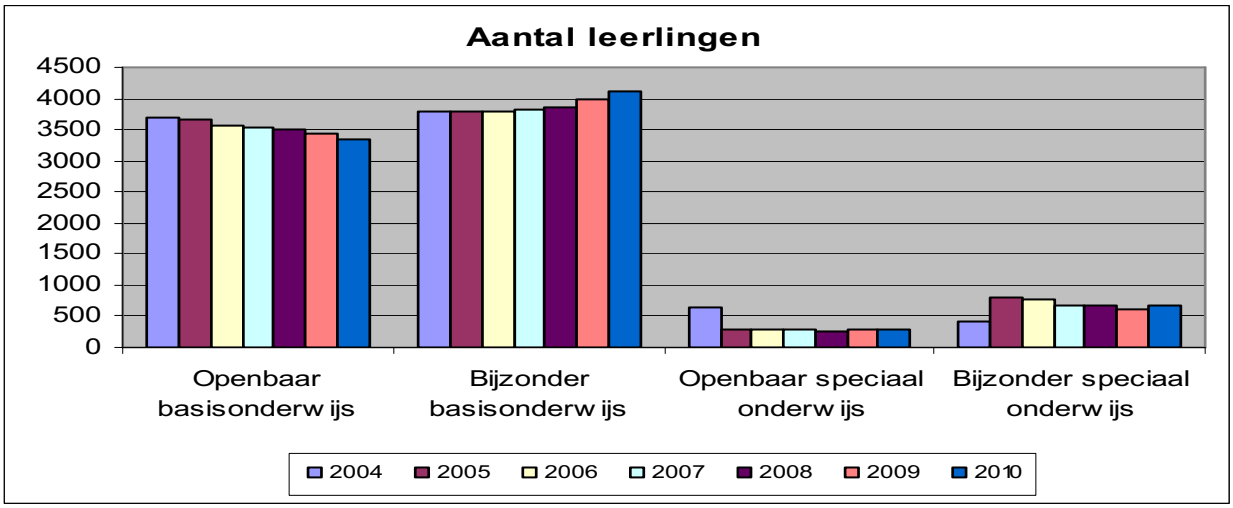
Bron: Statistisch jaarboek gemeente Leeuwarden

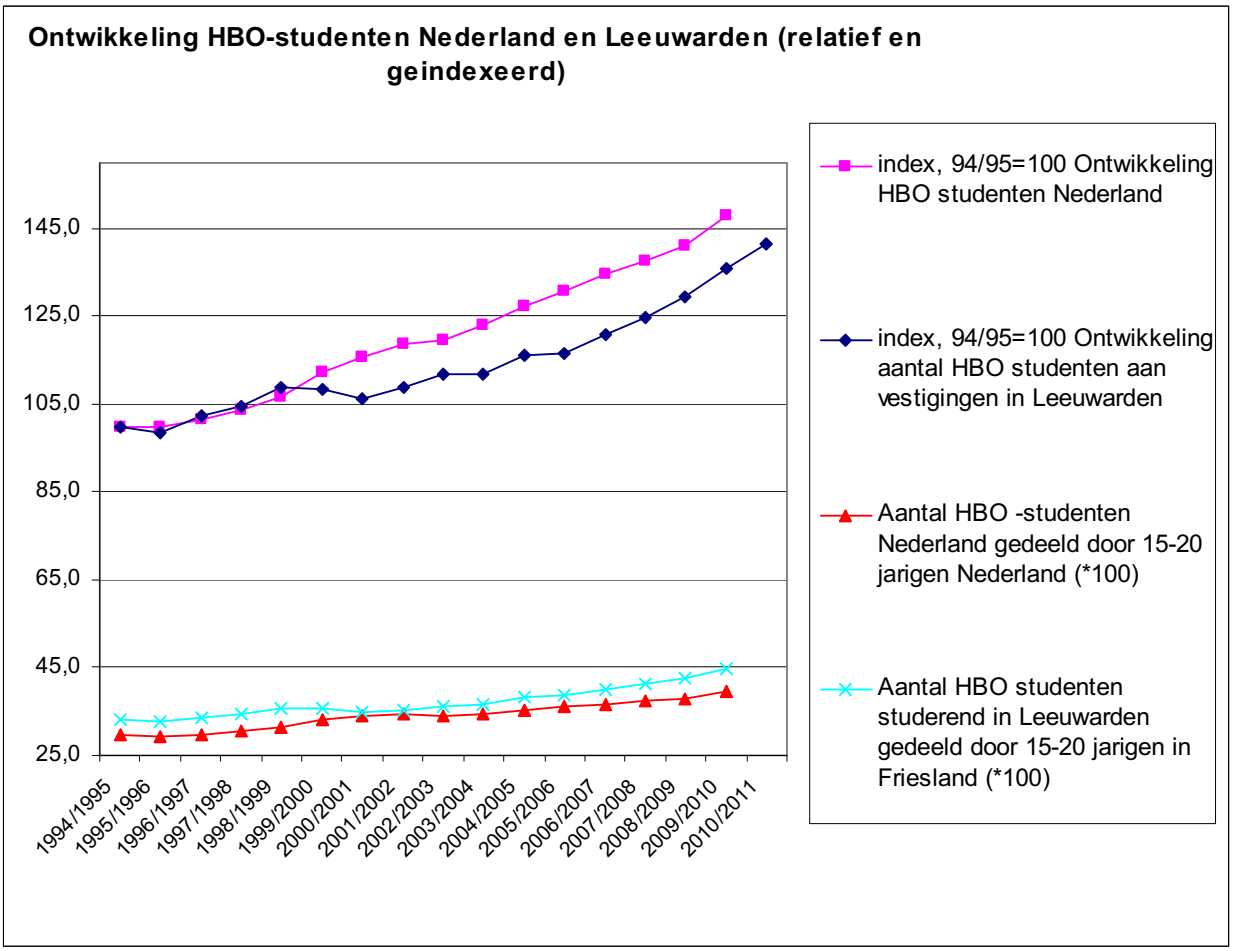
Trendcijfers bij strategisch hoofddoel:

Een sterke positie als kennisstad. Leeuwarden is een aantrekkelijke studiestad

	Nederland					**Leeuwarden/Friesland**				
	Totaal ingeschrevenen HBO Nederland	index, 94/95=100 Ontwikkeling HBO studenten Nederland	Aantal 15-20 jarigen Nederland	index, 94/95=100 ontwikkeling 15-20 jarigen Nederland	Aantal HBO -studenten Nederland gedeeld door 15-20 jarigen Nederland (*100)	Studenten HBO-vestigingen Lwden	index, 94/95=100 Ontwikkeling aantal HBO studenten aan vestigingen in Leeuwarden	Aantal 15-20 jarigen Friesland	index, 94/95=100 ontwikkeling 15-20 jarigen Friesland	Aantal HBO studenten studerend in Leeuwarden gedeeld door 15-20 jarigen in Friesland (*100)
1994/1995	272240	100,0	921788	100,0	29,5	13392	100,0	40237	100,0	33,3
1995/1996	272170	100,0	923789	100,2	29,5	13180	98,4	40488	100,6	32,6
1996/1997	276330	101,5	926011	100,5	29,8	13733	102,5	40618	100,9	33,8
1997/1998	282000	103,6	926240	100,5	30,4	14018	104,7	40891	101,6	34,3
1998/1999	290530	106,7	923931	100,2	31,4	14577	108,8	40758	101,3	35,8
1999/2000	305810	112,3	927465	100,6	33,0	14529	108,5	40821	101,5	35,6
2000/2001	315300	115,8	930515	100,9	33,9	14237	106,3	40888	101,6	34,8
2001/2002	323590	118,9	942388	102,2	34,3	14552	108,7	41110	102,2	35,4
2002/2003	325950	119,7	958911	104,0	34,0	14963	111,7	41208	102,4	36,3
2003/2004	334490	122,9	971853	105,4	34,4	14958	111,7	40809	101,4	36,7
2004/2005	346760	127,4	979383	106,2	35,4	15539	116,0	40665	101,1	38,2
2005/2006	356540	131,0	991042	107,5	36,0	15620	116,6	40146	99,8	38,9
2006/2007	366690	134,7	998488	108,3	36,7	16178	120,8	40366	100,3	40,1
2007/2008	374799	137,7	1003579	108,9	37,3	16717	124,8	40362	100,3	41,4
2008/2009	383713	140,9	1010527	109,6	38,0	17330	129,4	40518	100,7	42,8
2009/2010	403087	148,1	1015423	110,2	39,7	18213	136,0	40516	100,7	45,0
2010/2011	417057	153,2				18950	141,5			

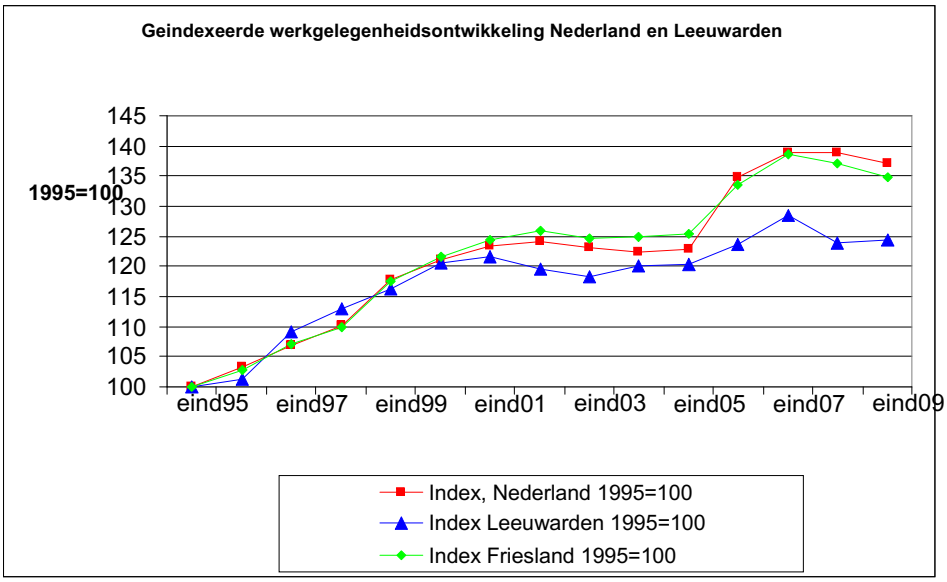
Bron:CBS en gemeente Leeuwarden
bron ingeschrevenen HBO 2010/2011: HBO-Raad

Aantal leerlingen
4500
4000
3500
3000
2500
2000
1500
1000
500
0
Openbaar basisonderw ijs
Bijzonder basisonderw ijs
Openbaar speciaal onderw ijs
Bijzonder speciaal onderw ijs
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010

Ontwikkeling HBO-studenten Nederland en Leeuwarden (relatief en geindexeerd)
145,0
125,0
105,0
85,0
65,0
45,0
25,0
1994/1995
1995/1996
1996/1997
1997/1998
1998/1999
1999/2000
2000/2001
2001/2002
2002/2003
2003/2004
2004/2005
2005/2006
2006/2007
2007/2008
2008/2009
2009/2010
2010/2011
index, 94/95=100 Ontwikkeling HBO studenten Nederland
index, 94/95=100 Ontwikkeling aantal HBO studenten aan vestigingen in Leeuwarden
Aantal HBO -studenten Nederland gedeeld door 15-20 jarigen Nederland (*100)
Aantal HBO studenten studerend in Leeuwarden gedeeld door 15-20 jarigen in Friesland (*100)

Algemeen doel:

Een centrumstad met kwaliteit, aantrekkingskracht en onderscheidende economische potentie waarvan de economische ontwikkeling vergelijkbaar is met het landelijk gemiddelde

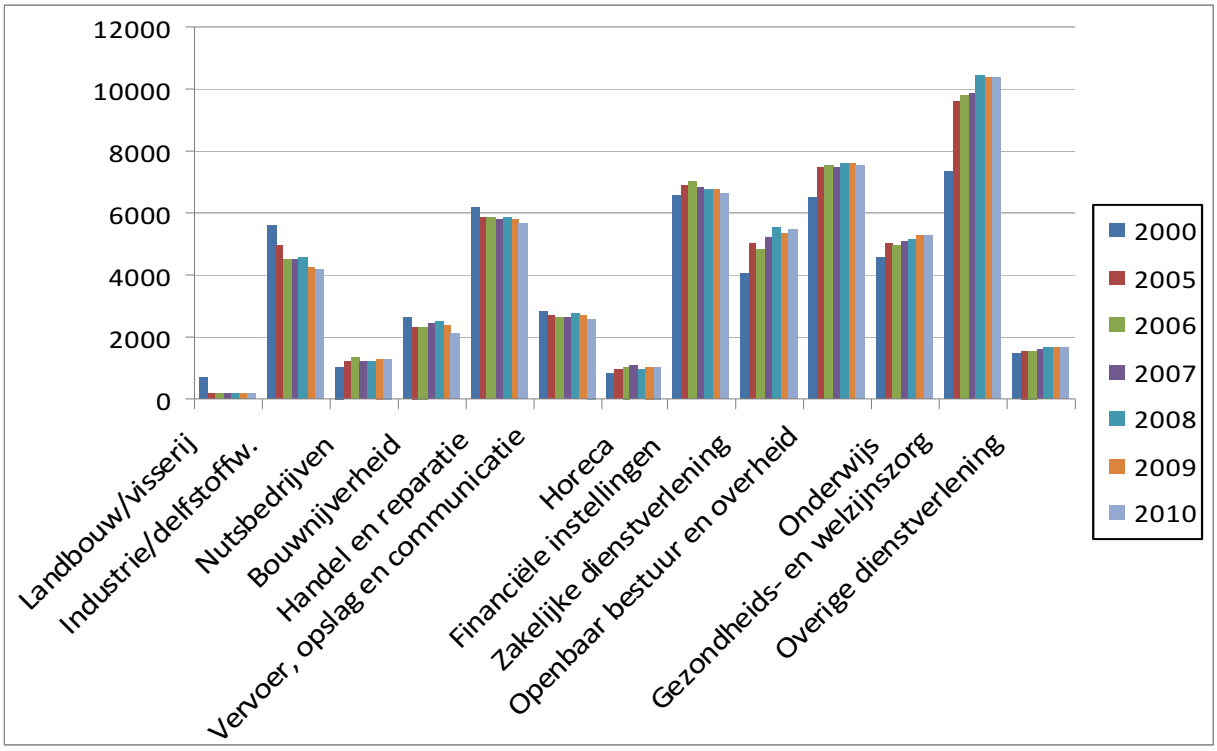

Ontwikkeling banen van werknemers 1 uur per week en meer, Leeuwarden en Nederland

	Nederland	Index, Nederland 1995=100	Leeuwarden	Index Leeuwarden 1995=100	Friesland	Index Friesland 1995=100	
1995 31 december	5677,4	100,0	54,11	100,0	185,6	100,0	eind95
1996 31 december	5869,2	103,4	54,79	101,3	190,9	102,9	eind96
1997 31 december	6067,2	106,9	59,02	109,1	198,6	107,0	eind97
1998 31 december	6261,8	110,3	61,06	112,8	204	109,9	eind98
1999 31 december nader voorlopig	6694,1	117,9	62,9	116,2	218,1	117,5	eind99
2000 31 december nader voorlopig	6870,7	121,0	65,2	120,5	225,9	121,7	eind00
2001 31 december nader voorlopig	6998,6	123,3	65,8	121,6	231	124,5	eind01
2002 31 december nader voorlopig	7055,6	124,3	64,74	119,6	233,9	126,0	eind02
2003 31 december nader voorlopig	6995	123,2	64	118,3	231,6	124,8	eind03
2004 31 december nader voorlopig	6947,4	122,4	65,01	120,1	231,8	124,9	eind04
2005 31 december voorlopig	6975,4	122,9	65,05	120,2	233	125,5	eind05
2006 nader voorlopig	7660,9	134,9	66,88	123,6	247,9	133,6	eind06
2007 nader voorlopig	7885,5	138,9	69,47	128,4	257,5	138,7	eind07
2008 nader voorlopig	7892,2	139,0	67,09	124,0	254,6	137,2	eind08
2009 voorlopig	7788,6	137,2	67,32	124,4	250,3	134,9	eind09

* vanaf 2006 definitiewijziging

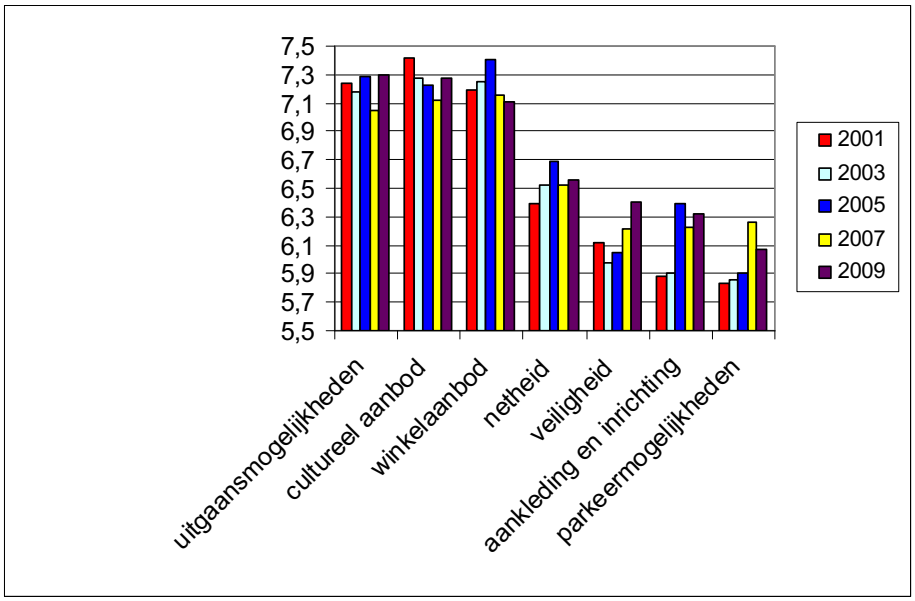
Sectie omschr	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2009-2010 abs.	2009-2010 %	2005-2010 abs.	2005-2010 %	2000-2010 abs.	2000-2010 %
Landbouw/visserij	706	186	182	179	176	175	165	-10	-5,7%	-21	-11,3%	-541	-76,6%
Industrie/delfstoffw.	5627	4958	4544	4511	4564	4288	4184	-104	-2,4%	-774	-15,6%	-1443	-25,6%
Nutsbedrijven	1026	1244	1374	1242	1228	1263	1305	42	3,3%	61	4,9%	279	27,2%
Bouwnijverheid	2670	2323	2339	2460	2487	2365	2109	-256	-10,8%	-214	-9,2%	-561	-21,0%
Handel en reparatie	6168	5875	5894	5837	5881	5834	5700	-134	-2,3%	-175	-3,0%	-468	-7,6%
Vervoer, opslag en communicatie	2865	2728	2644	2624	2772	2684	2605	-79	-2,9%	-123	-4,5%	-260	-9,1%
Horeca	861	978	1010	1118	1000	1030	1023	-7	-0,7%	45	4,6%	162	18,8%
Financiële instellingen	6586	6903	7014	6845	6783	6765	6671	-94	-1,4%	-232	-3,4%	85	1,3%
Zakelijke dienstverlening	4084	5058	4848	5215	5531	5373	5470	97	1,8%	412	8,1%	1386	33,9%
Openbaar bestuur en overheid	6504	7493	7517	7503	7588	7600	7571	-29	-0,4%	78	1,0%	1067	16,4%
Onderwijs	4553	5014	4969	5084	5133	5321	5311	-10	-0,2%	297	5,9%	758	16,6%
Gezondheids- en welzijnszorg	7336	9638	9780	9874	10426	10358	10388	30	0,3%	750	7,8%	3052	41,6%
Overige dienstverlening	1459	1579	1554	1607	1656	1696	1699	3	0,2%	120	7,6%	240	16,4%
Subtotaal gemeente	**50445**	**53977**	**53669**	**54099**	**55225**	**54752**	**54201**	-551	-1,0%	224	0,4%	3756	7,4%

Oordeel over een aantal aspecten in de Binnenstad, van Leeuwarders, in rapportcijfers

	uitgaansmogelijkheden	cultureel aanbod	winkelaanbod	netheid	veiligheid	aankleding en inrichting	parkeermogelijkheden
2001	7,23	7,42	7,20	6,39	6,12	5,88	5,84
2003	7,18	7,27	7,25	6,52	5,97	5,91	5,86
2005	7,29	7,23	7,40	6,69	6,05	6,39	5,90
2007	7,05	7,12	7,15	6,52	6,21	6,23	6,26
2009	7,30	7,27	7,11	6,56	6,40	6,32	6,07

Bron: Enquete wijksignalering (2001 tm 2007), Gemeente enquete (2009)

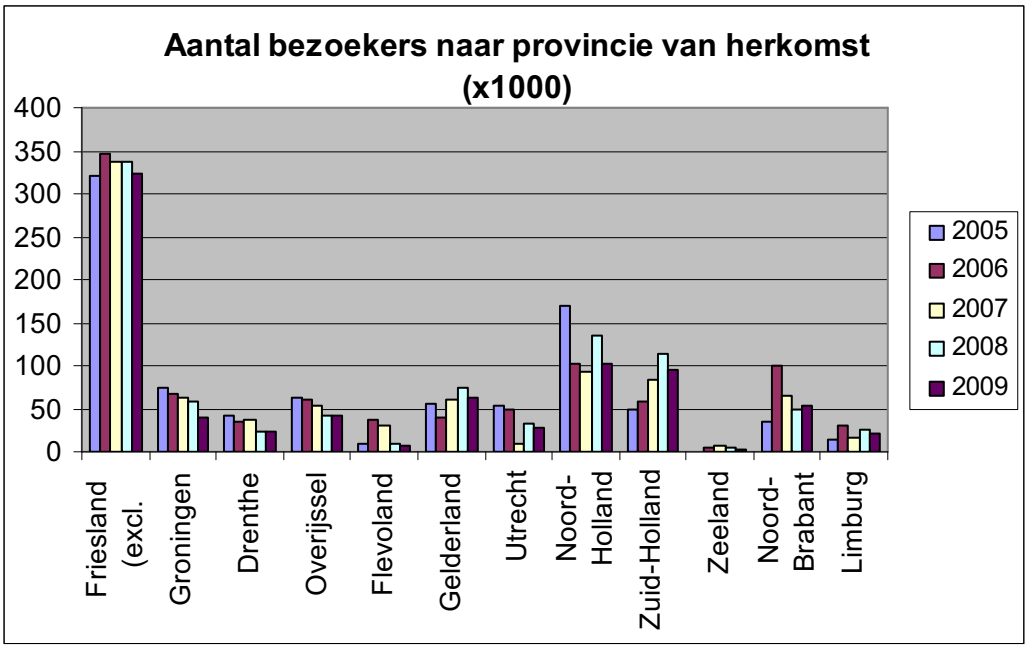
Uitgifte bedrijventerrein	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
in hectare	12	21	35	15	10	3	4	8	4	3	2	4	1

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Inwoners Nederland (mln)	16,31	16,33	16,36	16,41	16,49	16,57
Aandeel Leeuwarden bezocht	5,4%	5,7%	5,3%	5,5%	4,9%	0,0%
Bezoekers absoluut (mln)	0,885	0,93	0,859	0,905	0,803	

Naar provincie	2008 bezoekers	2008 aandeel bezoekers	2008 bezoeken*	2008 aandeel bezoeken	2009 bezoekers	2009 aandeel bezoekers	2009 bezoeken*	2009 aandeel bezoeken
Friesland (excl. Leeuwarden)	337	37%	1827	70%	323	40%	1674	67%
Groningen	59	6%	86	3%	40	5%	65	3%
Drenthe	24	3%	34	1%	24	3%	58	2%
Overijssel	41	5%	46	2%	43	5%	95	4%
Flevoland	10	1%	24	1%	7	1%	7	0%
Gelderland	74	8%	133	5%	63	8%	100	4%
Utrecht	32	4%	45	2%	28	3%	50	2%
Noord-Holland	135	15%	169	7%	103	13%	248	10%
Zuid-Holland	114	13%	126	5%	96	12%	114	5%
Zeeland	4	0%	4	0%	2	0%	2	0%
Noord-Brabant	50	5%	74	3%	53	7%	62	2%
Limburg	25	3%	25	1%	20	3%	25	1%
Totaal aantal bezoekers	905		2594		803		2501	

* maximaal 6 bezoeken per persoon per kwartaal mogelijk, cijfers maal 1000

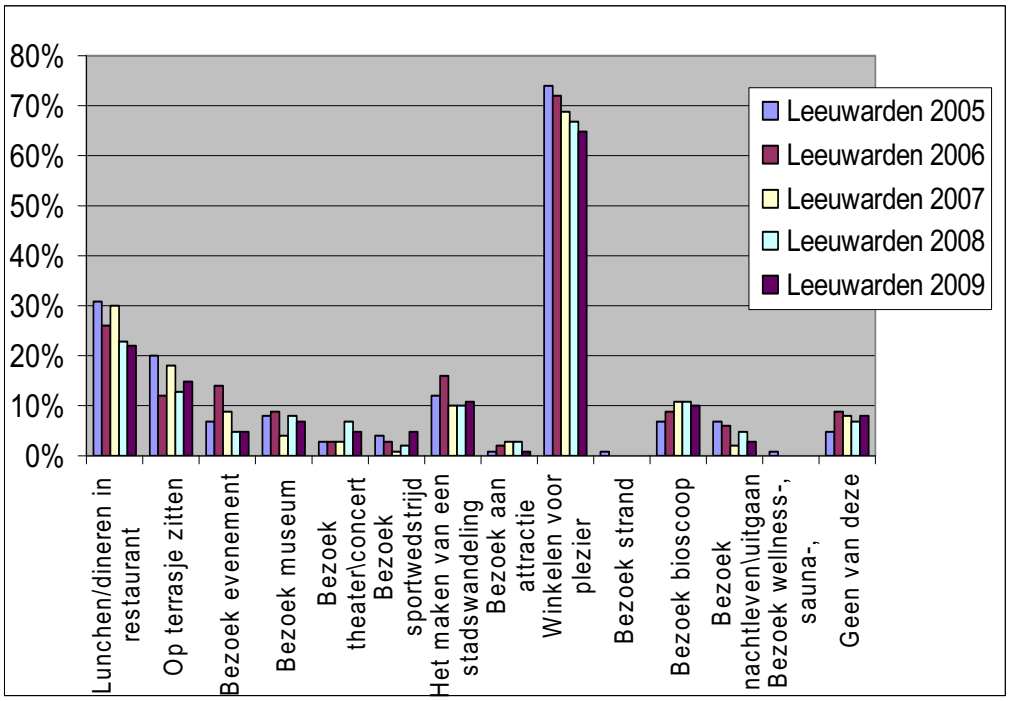
Naar provincie	2005 Bezoekers*	2005 aandeel bezoekers	2005 bezoeken*	2005 aandeel bezoeken	2006 Bezoekers*	2006 aandeel bezoekers	2006 bezoeken*	2006 aandeel bezoeken	2007 bezoekers	2007 aandeel bezoekers	2007 bezoeken*	2007 aandeel bezoeken	2008 bezoekers
Friesland (excl. Leeuwarden)	320	36%	1625	60%	346	37%	2170	71%	338	39%	1956	67%	337
Groningen	75	8%	123	5%	68	7%	126	4%	62	7%	96	3%	59
Drenthe	43	5%	64	2%	36	4%	39	1%	38	4%	54	2%	24
Overijssel	62	7%	101	4%	61	7%	83	3%	53	6%	83	3%	41
Flevoland	10	1%	15	1%	37	4%	48	2%	31	4%	88	3%	10
Gelderland	56	6%	96	4%	39	4%	69	2%	61	7%	91	3%	74
Utrecht	54	6%	95	3%	48	5%	54	2%	9	1%	15	1%	32
Noord-Holland	169	19%	454	17%	102	11%	177	6%	94	11%	266	9%	135
Zuid-Holland	48	5%	77	3%	57	6%	79	3%	84	10%	102	4%	114
Zeeland	1	0%	1	0%	4	0%	4	0%	8	1%	15	1%	4
Noord-Brabant	34	4%	53	2%	101	11%	141	5%	65	8%	120	4%	50
Limburg	13	1%	15	1%	30	3%	54	2%	17	2%	17	1%	25
Totaal aantal bezoekers	885		2719		929		3044		859		2903		905

	Leeuwarden					Groningen					Alkmaar				
Ondernomen activiteiten	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Lunchen/dineren in restaurant	31%	26%	30%	23%	22%	32%	37%	36%	31%	33%	33%	34%	38%	34%	34%
Op terrasje zitten	20%	12%	18%	13%	15%	24%	22%	21%	19%	20%	32%	27%	27%	29%	29%
Bezoek evenement	7%	14%	9%	5%	5%	6%	4%	9%	6%	6%	6%	7%	6%	5%	6%
Bezoek museum	8%	9%	4%	8%	7%	7%	10%	10%	12%	9%	3%	8%	5%	3%	3%
Bezoek theater\concert	3%	3%	3%	7%	5%	5%	3%	4%	1%	4%	1%	2%	1%	3%	3%
Bezoek sportwedstrijd	4%	3%	1%	2%	5%	2%	3%	3%	4%	6%	4%	1%	3%	2%	1%
Het maken van een stadswandeling	12%	16%	10%	10%	11%	11%	12%	13%	10%	11%	15%	13%	15%	13%	13%
Bezoek aan attractie	1%	2%	3%	3%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	1%	2%
Winkelen voor plezier	74%	72%	69%	67%	65%	73%	71%	70%	66%	70%	74%	76%	76%	71%	75%
Bezoek strand	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	1%	2%	1%
Bezoek bioscoop	7%	9%	11%	11%	10%	10%	9%	12%	9%	8%	2%	2%	5%	2%	1%
Bezoek nachtleven\uitgaan	7%	6%	2%	5%	3%	6%	6%	10%	7%	6%	2%	5%	8%	7%	3%
Bezoek wellness-, sauna-, beautycentrum	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
Geen van deze	5%	9%	8%	7%	8%	5%	6%	6%	6%	6%	6%	4%	4%	6%	6%
Totaal activiteiten	1,81	1,82	1,68	1,60	1,58	1,83	1,84	1,96	1,72	1,81	1,82	1,8	1,87	1,77	1,76

	Totaal 24/25 steden				
Ondernomen activiteiten	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Lunchen/dineren in restaurant	31%	30%	33%	31%	31%
Op terrasje zitten	26%	23%	25%	22%	23%
Bezoek evenement	8%	9%	9%	8%	7%
Bezoek museum	10%	11%	10%	9%	10%
Bezoek theater\concert	6%	7%	7%	7%	6%
Bezoek sportwedstrijd	3%	3%	3%	3%	3%
Het maken van een stadswandeling	15%	13%	13%	12%	11%
Bezoek aan attractie	5%	5%	4%	4%	4%
Winkelen voor plezier	60%	60%	61%	59%	61%

	Totaal 24/25 steden				
Ondernomen activiteiten	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Bezoek strand	4%	3%	3%	3%	3%
Bezoek bioscoop	7%	7%	7%	7%	7%
Bezoek nachtleven\uitgaan	6%	5%	6%	6%	5%
Bezoek wellness-, sauna-, beautycentrum	1%	1%	1%	1%	1%
Geen van deze	6%	6%	6%	7%	7%
Totaal activiteiten	1,88	1,82	1,88	1,79	1,77

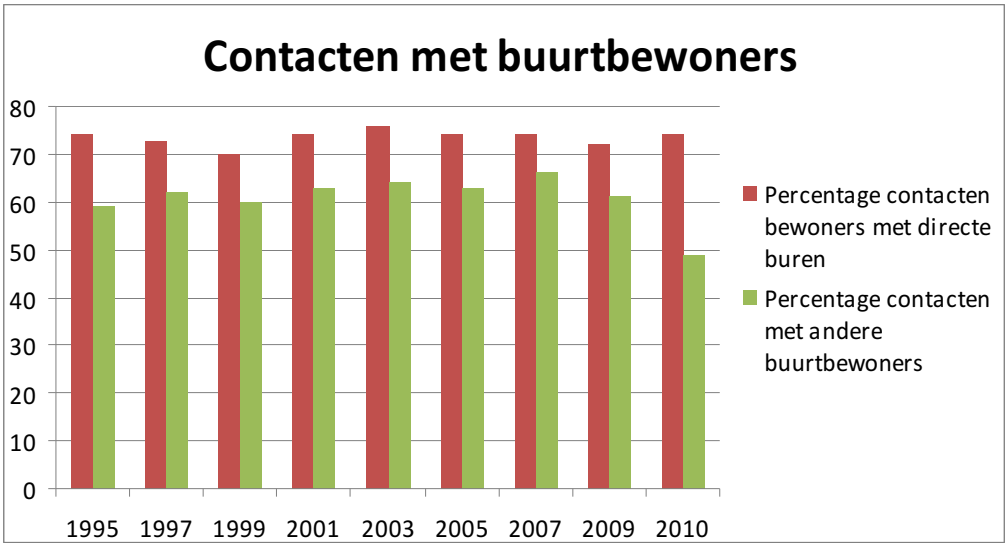
		2007					2008						2009					
	inwoners	*1000	*1000				*1000	*1000					*1000	*1000				
	2006	bezoekers	bezoeken	gem per bezoeker	bezoekers per inw. 2006	bezoeken per inw.	bezoekers	bezoeken	gem per bezoeker	bezoekers per inw. 2006	bezoeken per inw.	% stad in 2008 bezocht	bezoekers	bezoeken	gem per bezoeker	bezoekers per inw. 2006	bezoeken per inw.	% stad in 2009 bezocht
Alkmaar	94293	1377	4039	2,9	14,6	42,8	1358	4071	3,0	14,4	43,2	9	1341	3756	2,8	14,2	39,8	9
Almere	178626	666	1718	2,6	3,7	9,6	634	1648	2,6	3,5	9,2	4	529	1002	1,9	3,0	5,6	3
Amersfoort	137236	1297	3117	2,4	9,5	22,7	1151	2853	2,5	8,4	20,8	7	1084	2510	2,3	7,9	18,3	7
Amsterdam	743393	4554	13985	3,1	6,1	18,8	4353	12802	2,9	5,9	17,2	28	4326	12734	2,9	5,8	17,1	28
Arnhem	142217	1783	4446	2,5	12,5	31,3	1777	4099	2,3	12,5	28,8	11	1654	4160	2,5	11,6	29,3	11
Breda	169943	1467	4746	3,2	8,6	27,9	1513	4399	2,9	8,9	25,9	10	1451	4292	3,0	8,5	25,3	9
Delft	94770	1005	2650	2,6	10,6	28,0	1006	2424	2,4	10,6	25,6	6	865	2153	2,5	9,1	22,7	6
Deventer	96808	943	1749	1,9	9,7	18,1	920	1845	2,0	9,5	19,1	6	905	1871	2,1	9,3	19,3	6
Dordrecht	118889	666	1501	2,3	5,6	12,6	711	1515	2,1	6,0	12,7	5	746	1783	2,4	6,3	15,0	5
Gouda	71426	567	1425	2,5	7,9	20,0	532	1331	2,5	7,4	18,6	3	504	1097	2,2	7,1	15,4	3
's-Gravenhage	475197	3206	8072	2,5	6,7	17,0	3133	7734	2,5	6,6	16,3	20	2899	7327	2,5	6,1	15,4	19
Groningen	181113	1641	5063	3,1	9,1	28,0	1760	4654	2,6	9,7	25,7	11	1688	4978	2,9	9,3	27,5	11
Haarlem	146916	1089	2758	2,5	7,4	18,8	1120	2652	2,4	7,6	18,1	7	1163	2825	2,4	7,9	19,2	7
Hengelo (O.)	81340	nvt				0,0				0,0	0,0		430	902	2,1	5,3	11,1	3
's-Hertogenbosch	134875	1807	4810	2,7	13,4	35,7	1626	4255	2,6	12,1	31,5	10	1626	4618	2,8	12,1	34,2	10
Hoorn	67776	653	2388	3,7	9,6	35,2	596	2133	3,6	8,8	31,5	4	586	1947	3,3	8,6	28,7	4
Kampen	49301	234	701	3,0	4,7	14,2	297	731	2,5	6,0	14,8	2	271	524	1,9	5,5	10,6	2
Leeuwarden	**91769**	**859**	**2902**	**3,4**	**9,4**	**31,6**	**905**	**2594**	**2,9**	**9,9**	**28,3**	**6**	**803**	**2501**	**3,1**	**8,8**	**27,3**	**5**
Leiden	118111	955	2100	2,2	8,1	17,8	1022	2222	2,2	8,7	18,8	7	996	2174	2,2	8,4	18,4	6
Maastricht	120221	1616	3522	2,2	13,4	29,3	1701	3169	1,9	14,1	26,4	11	1701	3421	2,0	14,1	28,5	11
Rotterdam	588500	2899	10184	3,5	4,9	17,3	2678	9722	3,6	4,6	16,5	17	2535	9003	3,6	4,3	15,3	16
Schiedam	75399	363	967	2,7	4,8	12,8	349	1560	4,5	4,6	20,7	2	344	1009	2,9	4,6	13,4	2
Tilburg	200251	879	2417	2,7	4,4	12,1	813	1887	2,3	4,1	9,4	5	794	1871	2,4	4,0	9,3	5
Utrecht	281055	2918	7631	2,6	10,4	27,2	2619	6433	2,5	9,3	22,9	17	2629	6166	2,3	9,4	21,9	17
Zutphen	46631	nvt				0,0	599	1153	1,9	12,8	24,7	4	625	1502	2,4	13,4	32,2	4
Apeldoorn	156051	nvt				0,0				0,0	0,0					0,0	0,0	
Eindhoven	209172	1771	5358	3,0	8,5	25,6	1543	4236	2,7	7,4	20,3	10	1587	4959	3,1	7,6	23,7	10
Zwolle	113078	1427	3652	2,6	12,6	32,3	1438	4130	2,9	12,7	36,5	9	1245	3310	2,7	11,0	29,3	8
Subtotaal stad bezocht		12410	101903	8,2			12360	101114	8,2			80	12477	99553	8,0			80
Geen van de steden bezocht		3059					3150					20	3082					20
Totaal personen * 1000		15469					15510						15559					
Steekproef		6276	34354	5,5			5935	30188	5,1				6053	30963	5,1			

Algemeen Strategisch doel: Een gezonde en leefbare samenleving

Rapportcijfer voor de manier waarop mensen met elkaar omgaan in de buurt	
1995	6,55
1997	6,60
1999	6,70
2001	6,80
2003	6,80
2005	6,89
2007	6,92
2010	6,67

Percentage contacten bewoners met directe buren		
(vaak en regelmatig)	directe buren	andere buurtbewoners
1995	74	59
1997	73	62
1999	70	60
2001	74	63
2003	76	64
2005	74	63
2007	74	66
2009	72	61
2010	74	49

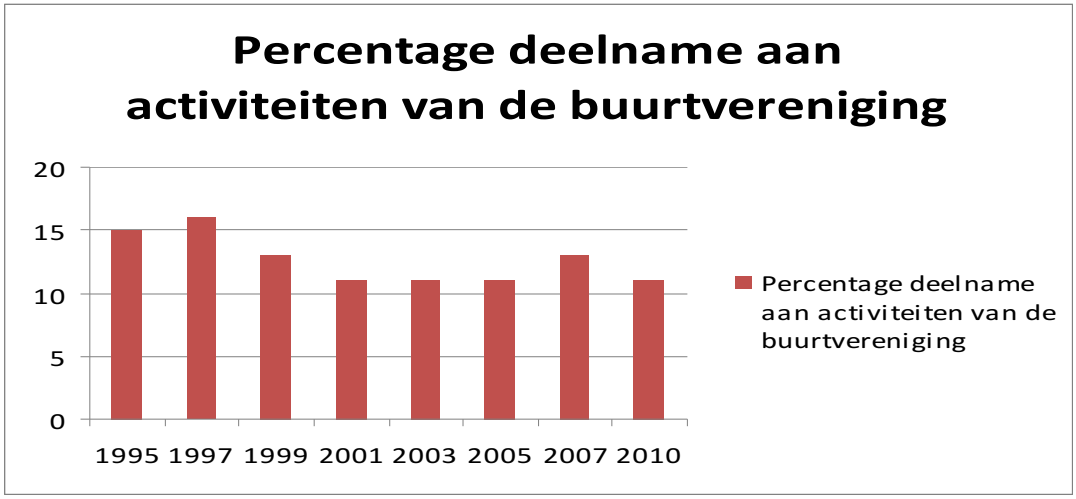
Percentage contacten met andere buurtbewoners	
1995	59
1997	62
1999	60
2001	63
2003	64
2005	63
2007	66
2009	61
2010	49

Percentage contacten tussen buurt- en dorpsbewoners uit andere culturen (=Programmadoel)	
2001	34
2003	36
2005	34
2007	38
2010*	47,5

* andere vraagstelling "heeft u wel eens contact met andere culturen?

Percentage deelname aan activiteiten van de buurtvereniging	
(vaak en regelmatig)	
1995	15
1997	16
1999	13
2001	11
2003	11
2005	11
2007	13
2010	11

Bron: Enquete wijksignalering

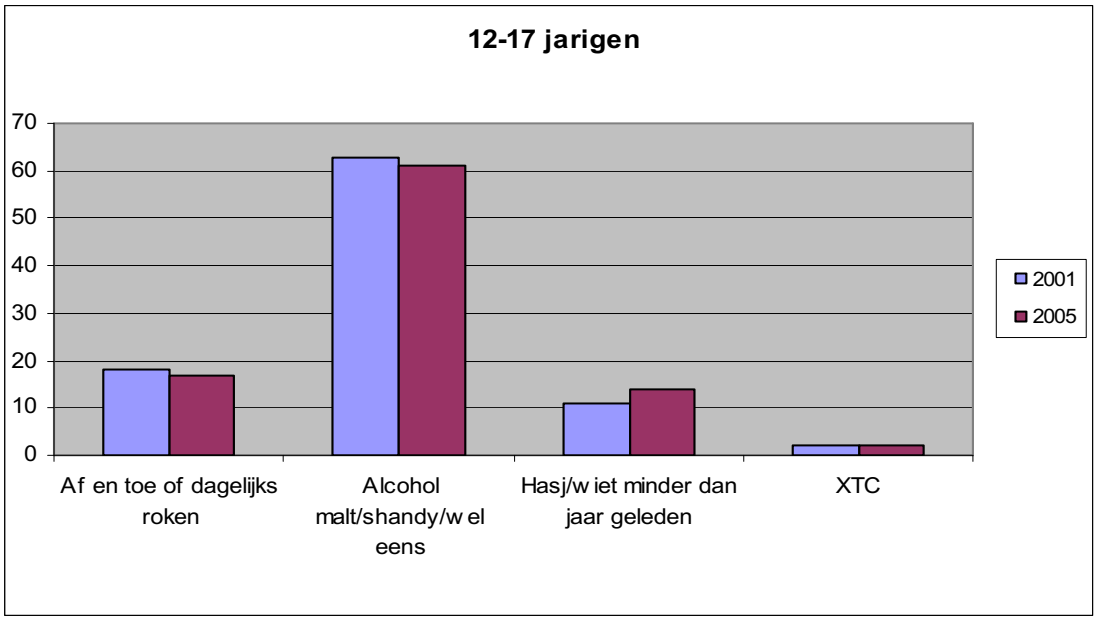

Gezondheid en participatie jeugd		
	2003/2004	verschil met provincie
Jeugd met overgewicht (10-11 jaar) %	16	hoger in Leeuwarden
Onvoldoende bewegen (10-11 jaar) %	35	hoger
Ongezond eetgedrag (10-11 jaar) %	39	iets hoger

Bron: GGD

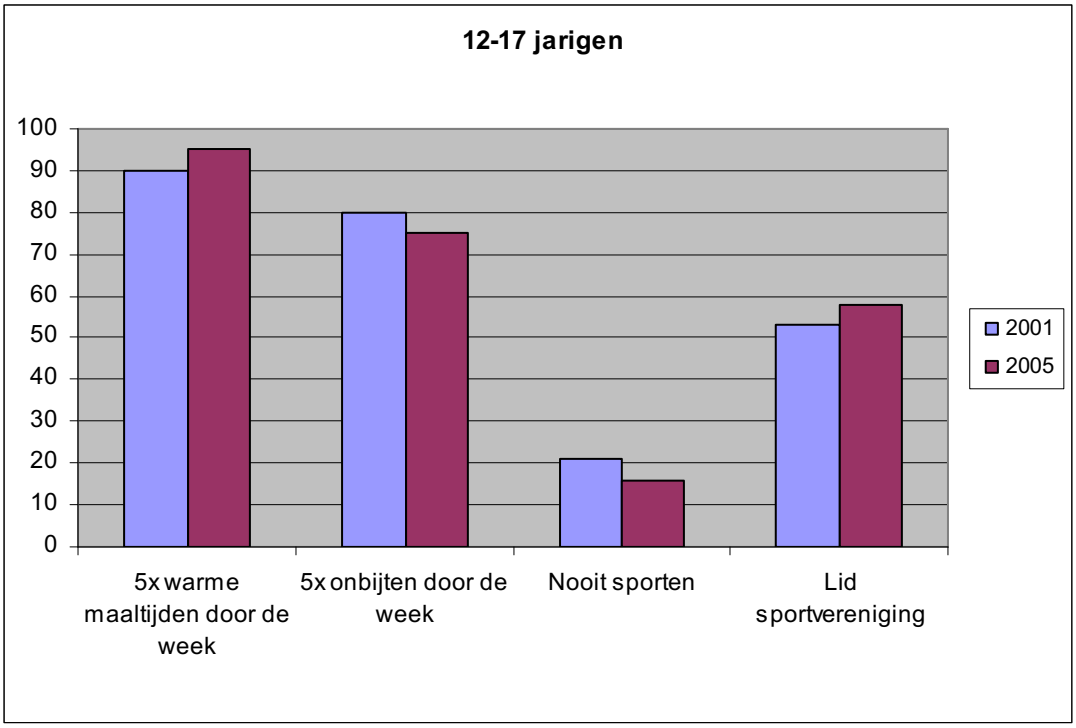
Bovenbouw basisschool	2000	2002
Niet ontbijten	4	3
Brood als ontbijt	82	78
Melk of thee bij ontbijt	81	72
waarvan thee	47	40
Door de week 5 keer ontbijt	85	76
Door de week 5 keer warm	87	77
Door de week 1 keer warm	4	12
Nog nooit gerookt	82	87
Nooit alcohol gedronken	73	69
Nooit gokken	65	58
Lid sportvereniging of club	64	71
Kunnen zwemmen	98	99
Zwemdiploma	93	90
Soms of vaak verdrietig	77	75
Gelukkig	82	79
Ongelukkig	5	9

12-17 jaar	2001	2005
Goede gezonheid (eigen opgave)	85	82
Zorgen over de toekomst	10	5
Gelukkig (helemaal/beetje) mee eens	95	
Eenzaam (helemaal/beetje) mee eens	18	
Somber (helemaal/beetje) mee eens	19	
Af en toe of dagelijks roken	18	17
Alcohol malt/shandy/wel eens	63	61
Hasj/wiet minder dan jaar geleden	11	14
XTC	2	2
Afslankmiddelen	3	

12-17 jaar	2001	2005
5x warme maaltijden door de week	90	95
5x onbijten door de week	80	75
Nooit sporten	21	16
Lid sportvereniging	53	58
Lid andere vereniging	31	30
Gebruik sportzaal nooit	47	46
Gebruik gymzaal nooit	46	49
Gebruikt overdekt zwembad nooit	45	42
Gebruik kunstijsbaan nooit	71	69
Gebruik sportcomplex/openlucht bad	59	
Groene ster geweest	56	66
Clubhuis	46	
Harmonie/Zalen Schaaf/Romein	50	69
Bioscoop	85	91
Museum geweest	49	64
(pop)concert geweest	14	25
Lid bieb	80	81
Cursus muziek gevolgd	17	19
Cursus handenarbeid	10	6
Op straat hangen (elke dan >1 per wk)	24	

Bron: Jeugdmonitor

Gezondheid volwassenen

	1998
Overgewicht	41
Sport niet	55
Bewegingsarmoede	28
Eet minder dan 2 stuks fruit per dag	89

Bron: GGD-onderzoek

Gedrag ouders volgens opgave 12-17 jarigen

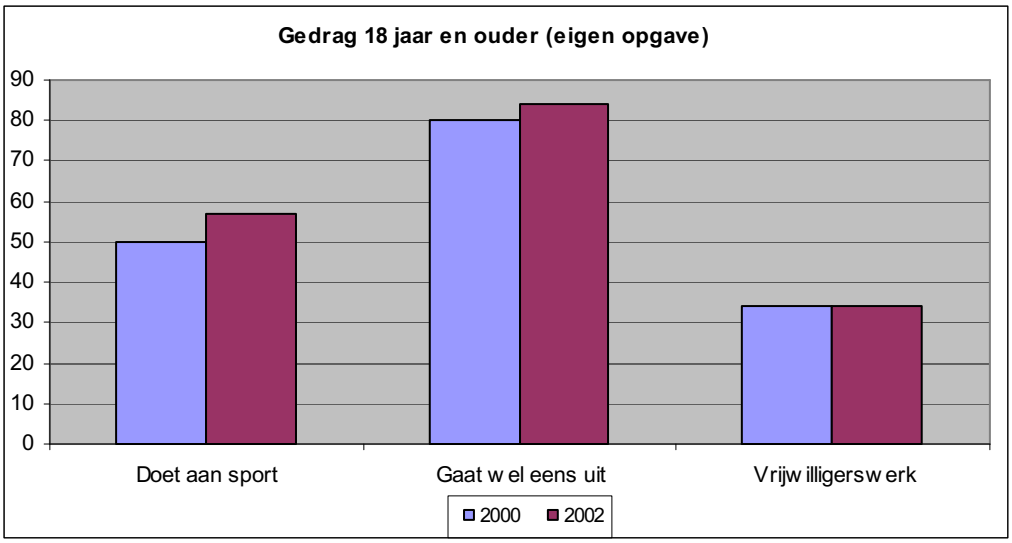
	2001	2005
Sporten (nooit)	34	28
Sigaretten roken (nooit)	48	57
Alcohol drinken (nooit)	14	12
Aangeschoten/dronken (nooit)	79	79
Kalmerende middelen gebruiken (nooit)	92	93
Slaapmiddelen gebruiken (nooit)	90	91

Bron: Jeugdmonitor

Gedrag 18 jaar en ouder (eigen opgave)

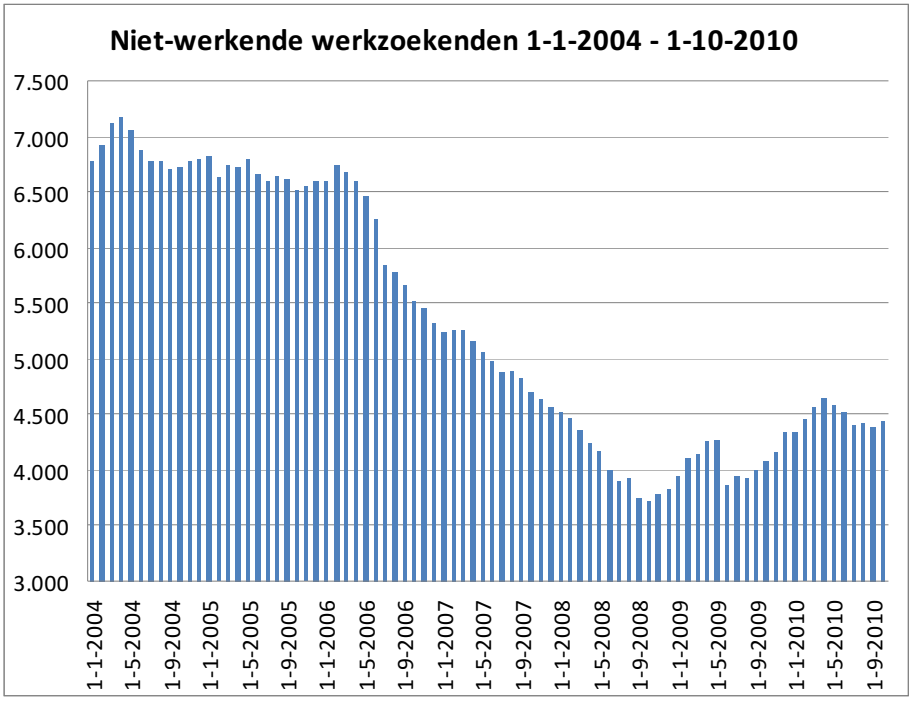
	2000	2002
Doet aan sport	50	57
Gaat wel eens uit	80	84
Vrijwilligerswerk	34	34
Te weinig contacten met anderen	8	6
Geld als belemmering voor contacten	1	3
Fries Museum geweest		26
Princessehof		16
Harmonie		61
Filmhuis		16
Theater Romein		26
Tryater		8

Gedrag 18 jaar en ouder en naar eigen zeggen laag inkomen	
	2002
Doet aan sport	48
Gaat wel eens uit	76
Vrijwilligerswerk	25
Te weinig contacten met anderen	14
Geld als belemmering voor contacten	7
Fries Museum geweest	28
Princessehof	16
Harmonie	45
Filmhuis	17
Theater Romein	25
Tryater	7

Gedrag 18 jaar en oudernaar eigen zeggen laag inkomen en werkloos, arbeidsongeschikt of gepensioneerd	
	2002
Doet aan sport	33
Gaat wel eens uit	55
Vrijwilligerswerk	21
Te weinig contacten met anderen	13
Geld als belemmering voor contacten	7
Fries Museum geweest	26
Princessehof	16
Harmonie	33
Filmhuis	12
Theater Romein	13
Tryater	11

Strategisch doel: Er is een maatschappelijk vangnet voor die mensen die dat nodig hebben

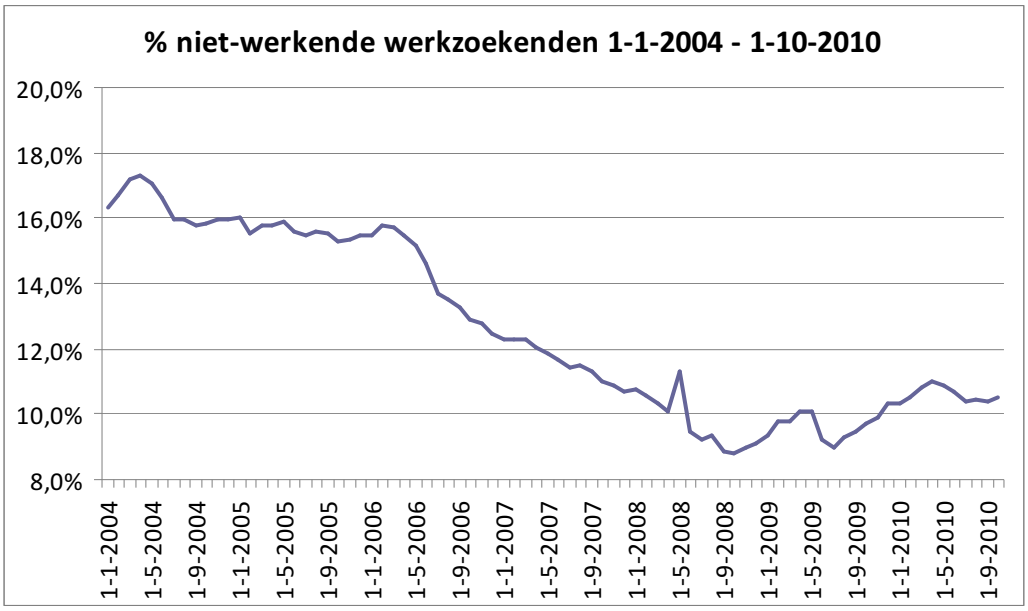

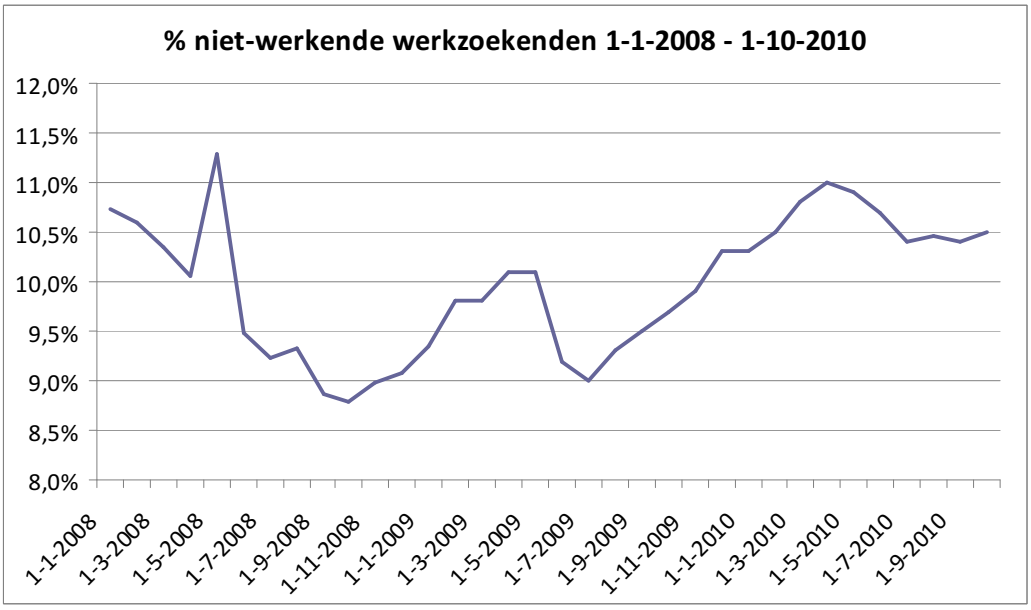
Niet werkende werkzoekenden per maand

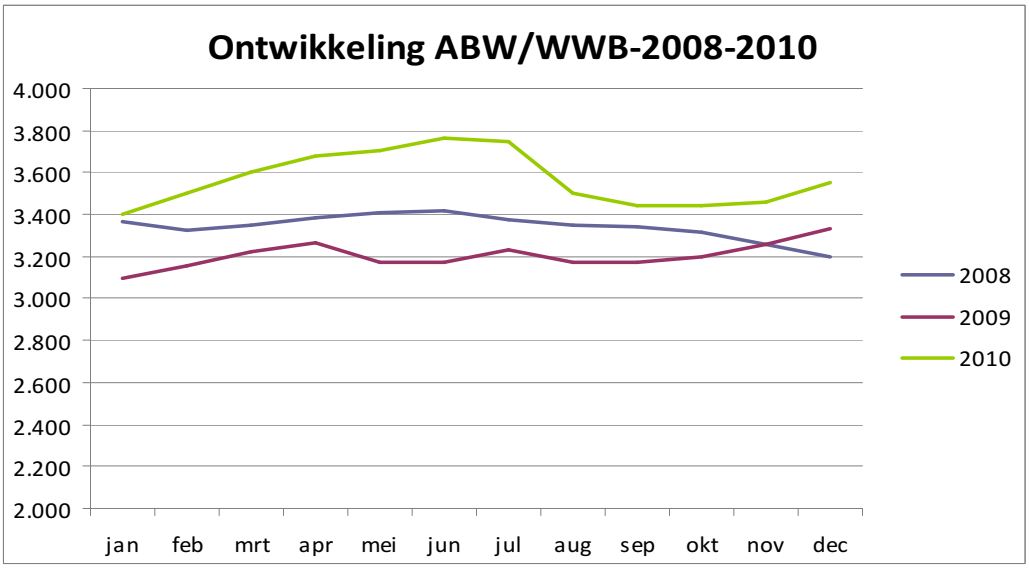
Gem. Leeuwarden	Totaal	Ber.Bevolk	Percentage
1-1-2004	6.774	41431	16,4%
1-2-2004	6.921	41431	16,7%
1-3-2004	7.116	41431	17,2%
1-4-2004	7.174	41431	17,3%
1-5-2004	7060	41431	17,0%
1-6-2004	6.879	41431	16,6%
1-7-2004	6.780	42553	15,9%
1-8-2004	6.786	42553	15,9%
1-9-2004	6.710	42553	15,8%
1-10-2004	6.731	42553	15,8%
1-11-2004	6.785	42553	15,9%
1-12-2004	6.802	42553	16,0%
1-1-2005	6.827	42553	16,0%
1-2-2005	6640	42707	15,5%
1-3-2005	6748	42707	15,8%
1-4-2005	6732	42707	15,8%
1-5-2005	6797	42707	15,9%
1-6-2005	6663	42707	15,6%
1-7-2005	6603	42707	15,5%
1-8-2005	6651	42707	15,6%
1-9-2005	6621	42707	15,5%
1-10-2005	6519	42707	15,3%
1-11-2005	6551	42707	15,3%
1-12-2005	6602	42707	15,5%
1-1-2006	6596	42707	15,5%
1-2-2006	6749	42707	15,8%
1-3-2006	6689	42707	15,7%

Niet werkende werkzoekenden per maand			
1-4-2006	6594	42707	15,4%
1-5-2006	6476	42707	15,2%
1-6-2006	6250	42707	14,6%
1-7-2006	5848	42707	13,7%
1-8-2006	5780	42707	13,5%
1-9-2006	5671	42707	13,3%
1-10-2006	5513	42707	12,9%
1-11-2006	5459	42707	12,8%
1-12-2006	5326	42707	12,5%
1-1-2007	5242	42707	12,3%
1-2-2007	5252	42707	12,3%
1-3-2007	5254	42707	12,3%
1-4-2007	5153	42707	12,1%
1-5-2007	5060	42707	11,8%
1-6-2007	4979	42707	11,7%
1-7-2007	4874	42707	11,4%
1-8-2007	4906	42707	11,5%
1-9-2007	4826	42707	11,3%
1-10-2007	4703	42707	11,0%
1-11-2007	4637	42707	10,9%
1-12-2007	4568	42707	10,7%
1-1-2008	4528	42200	10,7%
1-2-2008*	4.468	42200	10,6%
1-3-2008	4.366	42200	10,3%
1-4-2008	4.243	42200	10,1%
1-5-2008	4.174	42200	11,3%
1-6-2008	3.998	42200	9,5%
1-7-2008	3.897	42200	9,2%
1-8-2008	3.935	42200	9,3%
1-9-2008	3.745	42200	8,9%
1-10-2008	3.712	42200	8,8%
1-11-2008	3.793	42200	9,0%
1-12-2008	3.834	42200	9,1%
1-1-2009	3941	42200	9,3%
1-2-2009	4120	42200	9,8%
1-3-2009	4143	42200	9,8%
1-4-2009	4266	42200	10,1%
1-5-2009	4274	42200	10,1%
1-6-2009	3873	42200	9,2%
1-7-2009	3950	42200	9,0%
1-8-2009	3934	42200	9,3%
1-9-2009	4005	42200	9,5%
1-10-2009	4086	42200	9,7%
1-11-2009	4168	42200	9,9%
1-12-2009	4340	42200	10,3%
1-1-2010	4340	42000	10,3%
1-2-2010	4453	42400	10,5%
1-3-2010	4575	42400	10,8%
1-4-2010	4655	42400	11,0%
1-5-2010	4591	42400	10,9%
1-6-2010	4519	42400	10,7%
1-7-2010	4401	42400	10,4%
1-8-2010	4416	42400	10,5%
1-9-2010	4391	42400	10,4%
1-10-2010	4439	42400	10,5%

Bron: UWV Werkbedrijf, bewerking S&O gemeente Leeuwarden

% niet-werkende werkzoekenden 1-1-2004 - 1-10-2010
20,0%
18,0%
16,0%
14,0%
12,0%
10,0%
8,0%
1-1-2004
1-5-2004
1-9-2004
1-1-2005
1-5-2005
1-9-2005
1-1-2006
1-5-2006
1-9-2006
1-1-2007
1-5-2007
1-9-2007
1-1-2008
1-5-2008
1-9-2008
1-1-2009
1-5-2009
1-9-2009
1-1-2010
1-5-2010
1-9-2010

% niet-werkende werkzoekenden 1-1-2008 - 1-10-2010
12,0%
11,5%
11,0%
10,5%
10,0%
9,5%
9,0%
8,5%
8,0%
1-1-2008
1-3-2008
1-5-2008
1-7-2008
1-9-2008
1-11-2008
1-1-2009
1-3-2009
1-5-2009
1-7-2009
1-9-2009
1-11-2009
1-1-2010
1-3-2010
1-5-2010
1-7-2010
1-9-2010

Ontwikkeling ABW/WWB-2008-2010
4.000
3.800
3.600
3.400
3.200
3.000
2.800
2.600
2.400
2.200
2.000
jan
feb
mrt
apr
mei
jun
jul
aug
sep
okt
nov
dec
2008
2009
2010

Niet werkende werkzoekenden, naar samenstelling vanaf 1-2-2008

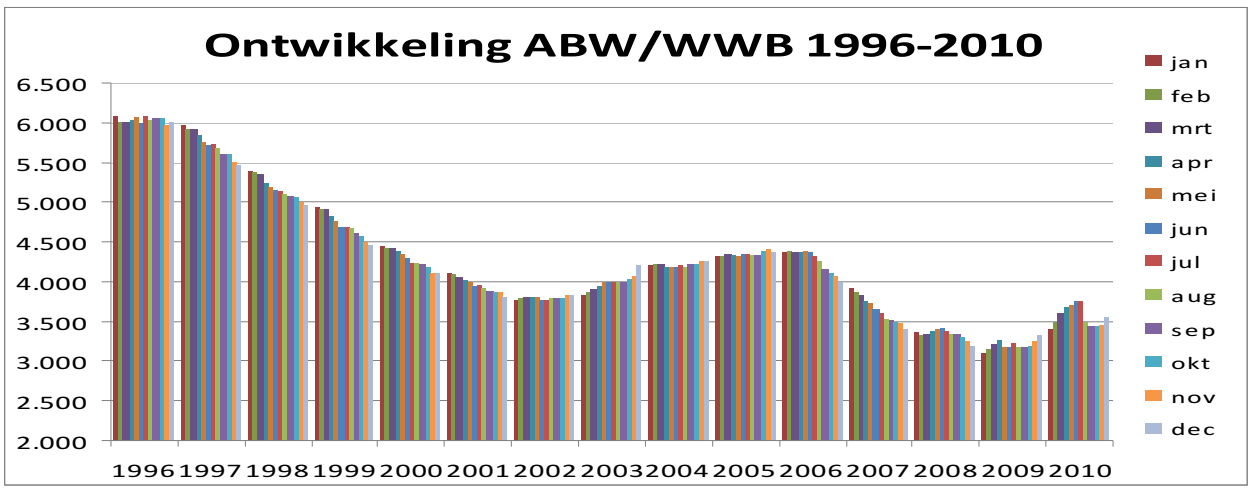
	1-2-2008	1-1-2009	1-1-2010
15-27 jr	613	518	623
27-45 jr	1920	1616	1859
>45 jr	1935	1807	1858
	1-2-2008	1-1-2009	1-1-2010
0-6 mnd	1095	1379	1802
>6 mnd	3373	2562	2538
	1-2-2008	1-1-2009	1-1-2010
Percentage	10,7%	10,7%	10,3%
Totaal	4468	3941	4340

Ber.Bevolk	42200	42200	42200

Ontwikkeling aantal ABW-ers

Maand/jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
jan	6.093	5.974	5.407	4.928	4.438	4.108	3.780	3.839	4.196	4.307	4.379	3.917	3.364	3.099	3400
feb	6.009	5.925	5.374	4.921	4.420	4.088	3.793	3.869	4.221	4.324	4.382	3.874	3.327	3.156	3499
mrt	6.015	5.914	5.355	4.907	4.426	4.053	3.805	3.903	4.221	4.345	4.369	3.822	3.348	3.223	3605
apr	6.038	5.838	5.258	4.825	4.392	4.014	3.819	3.934	4.188	4.328	4.376	3.764	3.380	3.269	3676
mei	6.076	5.759	5.184	4.757	4.346	3.997	3.817	3.990	4.180	4.323	4.391	3.733	3.406	3.176	3703
jun	5.998	5.725	5.147	4.690	4.297	3.951	3.780	4.003	4.184	4.346	4.365	3.653	3.415	3.177	3763
jul	6.084	5.733	5.144	4.691	4.249	3.955	3.783	4.006	4.196	4.359	4.308	3.597	3.378	3.236	3746
aug	6.035	5.672	5.096	4.678	4.235	3.923	3.786	4.000	4.187	4.337	4.258	3.530	3.352	3.176	3501
sep	6.061	5.610	5.078	4.617	4.215	3.895	3.797	3.992	4.225	4.339	4.172	3.517	3.340	3.173	3445
okt	6.049	5.605	5.065	4.568	4.178	3.865	3.794	4.040	4.228	4.383	4.104	3.500	3.315	3.195	3443
nov	5.983	5.511	5.010	4.503	4.114	3.861	3.821	4.070	4.264	4.412	4.078	3.475	3.254	3.259	3458
dec	6.022	5.469	4.962	4.457	4.111	3.805	3.829	4.196	4.254	4.373	3.998	3.395	3.201	3.331	3550

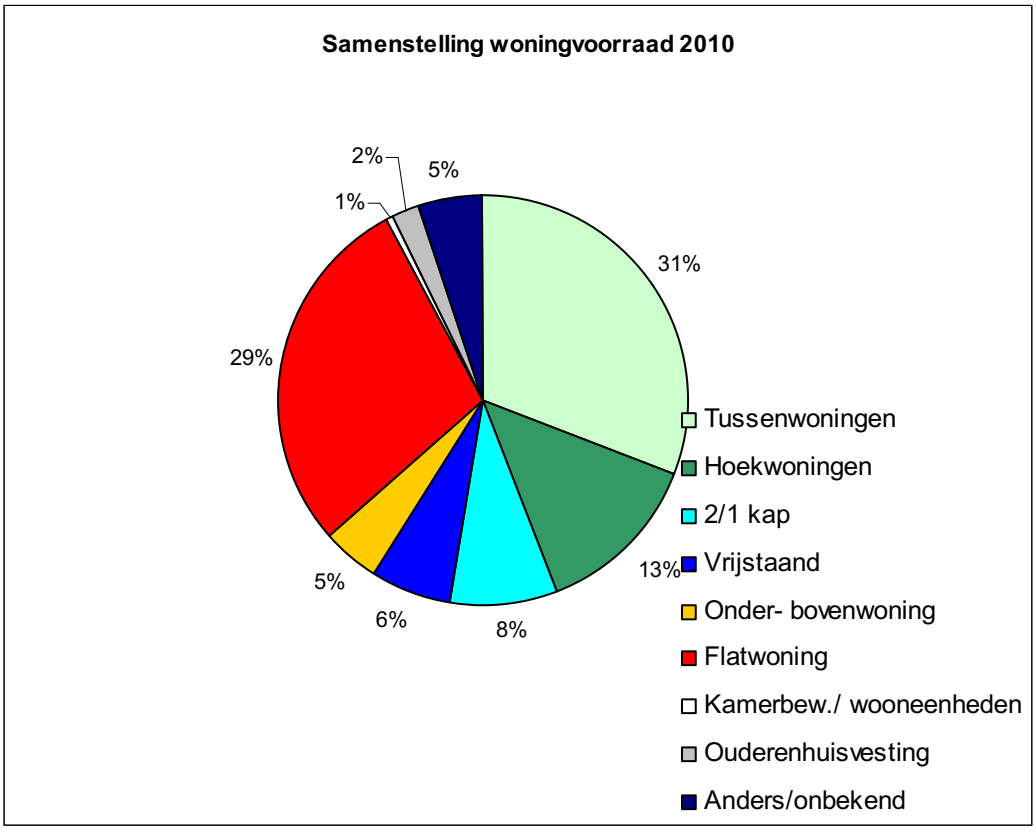
Bron: Soza, bewerking S&O gemeente Leeuwarden

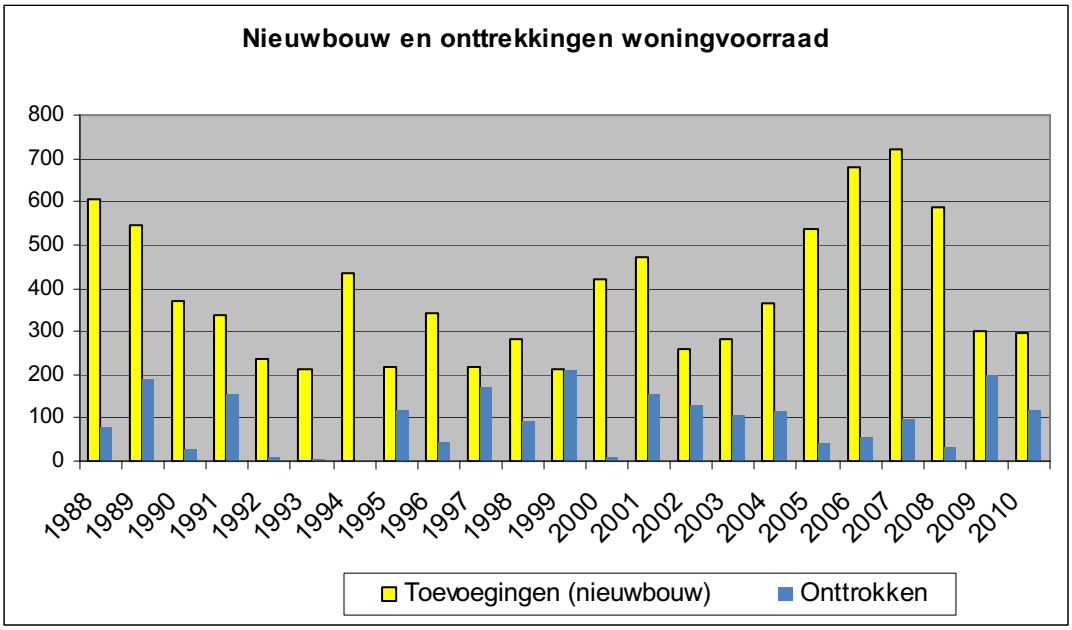
Strategisch doel: Een evenwichtige concurrerende woningmarkt met een voldoende kwantitatief, maar vooral kwalititatief , gedifferentieerd aanbod van woningen en woonmilieus – MOP

Bouwwerken voldoen aan eisen tav veiligheid, duurzaamheid en gezondheid, waarbij tevens het aanzien van de bebouwde omgeving is gewaarborgd.

Samenstelling woningvoorraad	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tussenwoningen	13687	13715	13777	13926	14230	14003	14239	14259
Hoekwoningen	5903	6033	6043	6058	6127	6099	6211	6215
2/1 kap	3214	3295	3396	3537	3630	3733	3841	3849
Vrijstaand	2325	2477	2624	2702	2865	2827	2984	2949
Onder- bovenwoning	1597	1608	1633	1619	1825	1762	2097	2091
Flatwoning	12554	12632	12849	12722	13301	13365	13904	13493
Kamerbew./ wooneenheden	222	217	353	482	685	581	754	256
Ouderenhuisvesting	990	970	1651	1648	1361	959	980	970
Anders/onbekend	2988	2726	1600	1627	841	2218	1210	2322
Totaal	**43480**	**43673**	**43926**	**44321**	**44865**	**45547**	**46220**	**46404**

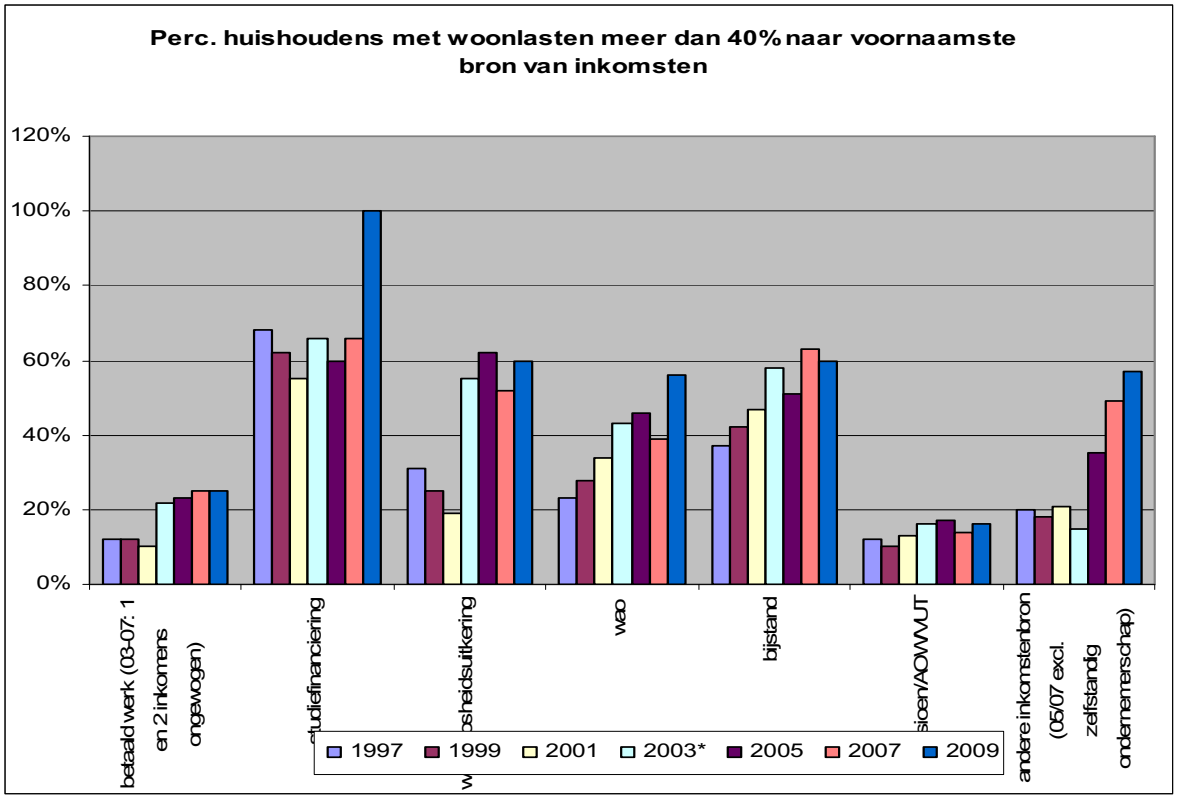

Wijzingingen in de woningbouw	Toevoegingen (nieuwbouw)	Onttrokken
1988	606	78
1989	545	189
1990	369	28
1991	339	157
1992	235	11
1993	215	4
1994	436	1
1995	219	118
1996	342	45
1997	216	169
1998	282	93
1999	215	213
2000	420	8
2001	472	158
2002	261	129
2003	282	105
2004	364	115
2005	538	41
2006	678	56
2007	722	98
2008	586	32
2009	302	197
2010	298	120

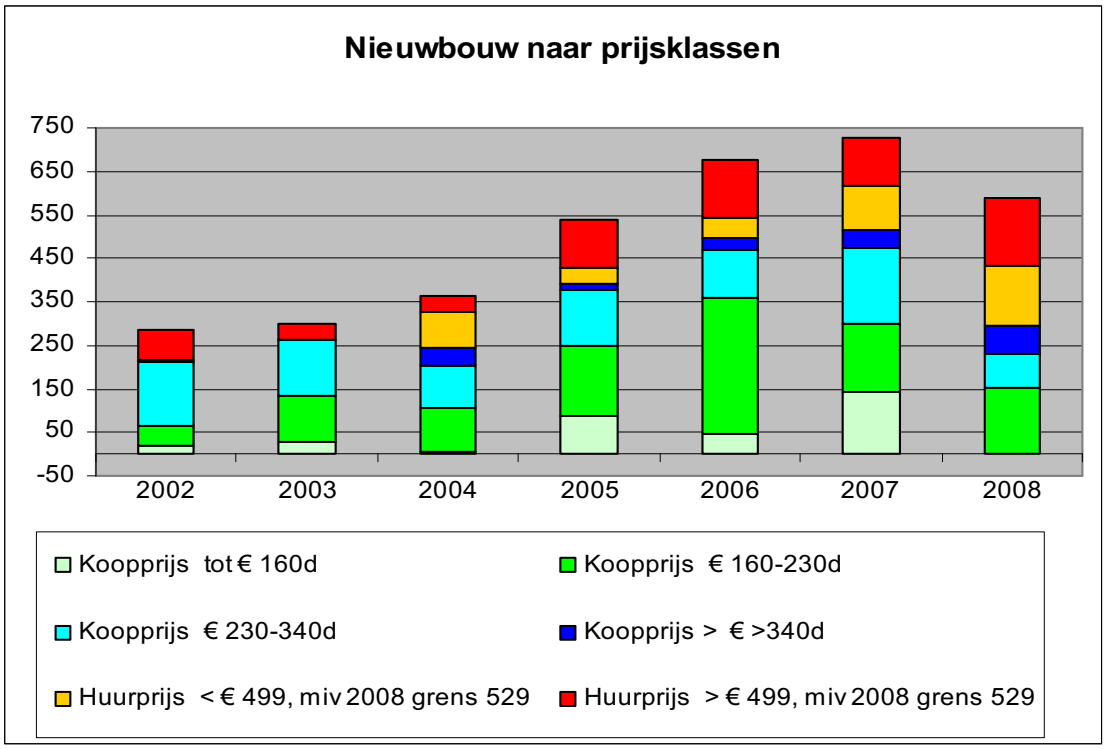

Perc. huishoudens met woonlasten meer dan 40% van het inkomen							
naar besteedbaar huishoudinkomen per mnd	**1997**	**1999**	**2001**	**2003***	**2005**	**2007**	**2009**
tot f 1000,- (2001 tot f 1500,-)(2003 tot 750 euro)	79%	78%	59%	62%			
f1000,- - f1800,- (2005/2007 tot 1000 euro)	39%	41%			64%	62%	64%
f1800,- - f2000,- (2001 f 1500-2000,-)(2003: 750-1000 euro)	33%	21%	31%	38%			
f2000,- - f2250,-	18%	31%					
f2250,- - f 2500,- (2001 f 2000-2500,-)(03-07: 1000-1250 euro)	20%	23%	41%	40%	38%	44%	61%
f2500,- - f 3000,-	14%	13%	12%				
naar voornaamste bron inkomsten huishouden	**1997**	**1999**	**2001**	**2003***	**2005**	**2007**	**2009**
betaald werk (03-07: 1 en 2 inkomens ongewogen)	12%	12%	10%	22%	23%	25%	25%
studiefinanciering	68%	62%	55%	66%	60%	66%	100%
werkloosheidsuitkering	31%	25%	19%	55%	62%	52%	60%
wao	23%	28%	34%	43%	46%	39%	56%
bijstand	37%	42%	47%	58%	51%	63%	60%
pensioen/AOW/VUT	12%	10%	13%	16%	17%	14%	16%
andere inkomstenbron (05/07 excl. zelfstandig ondernemerschap)	20%	18%	21%	15%	35%	49%	57%
zelfstandig ondernemerschap					14%	13%	33%

* vanaf 2003 is in de antwoordcategorien een kleine wijziging doorgevoerd, dit kan deels de oorzaak zijn van toegenomen gemeld hoge woonlasten: in 2009: zeer kleine aantallen ivm kleinere enquete/minder respons

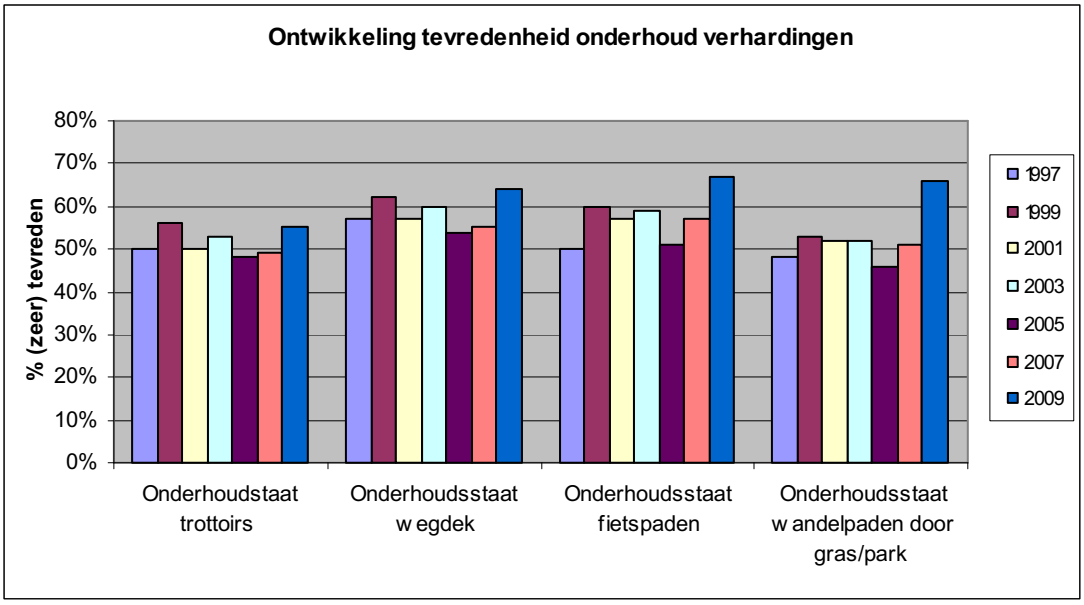
Nieuwbouw (en toevoegingen)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
naar koop-/huurprijs (klassen beperkt vergelijkbaar*)							
Koopprijs tot € 160d	19	27	4	90	46	144	1
Koopprijs € 160-230d	48	106	102	160	311	157	150
Koopprijs € 230-340d	144	130	99	129	114	175	80
Koopprijs > € >340d	3	1	41	14	26	39	66
Huurprijs < € 499, miv 2008 grens 529	3	0	79	34	44	102	134
Huurprijs > € 499, miv 2008 grens 529	69	34	39	111	136	108	156
totaal nieuwbouw	**286**	**298**	**364**	**538**	**677**	**725**	**587**

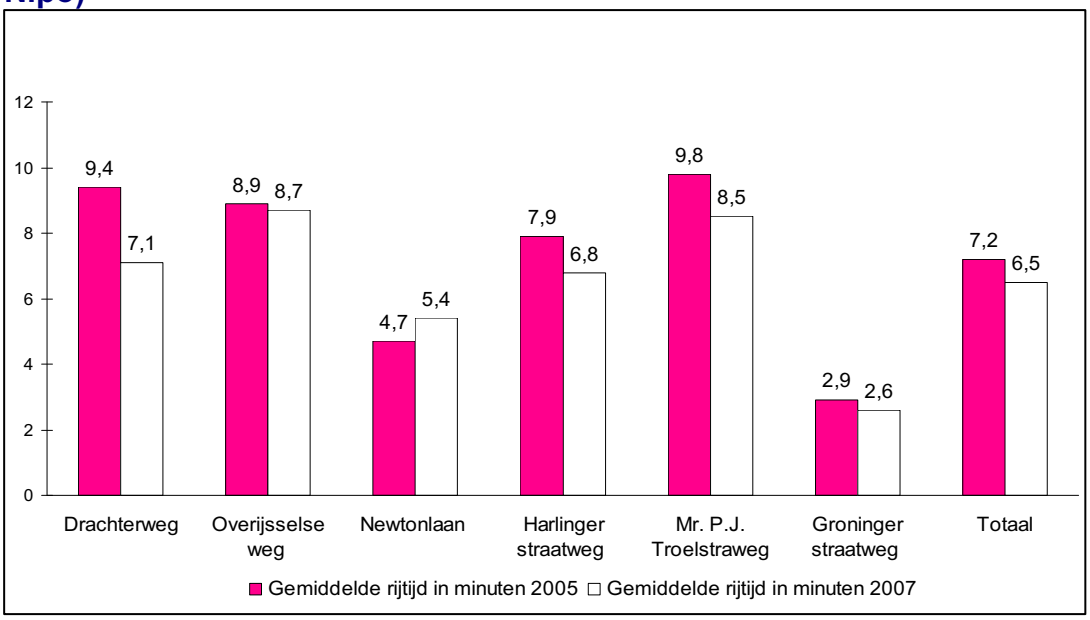
Onderhoud en infrastructuur

Percentage bewoners tevreden met: (=Programmadoel)	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Onderhoudstaat trottoirs	50%	56%	50%	53%	48%	49%	55%
Onderhoudsstaat wegdek	57%	62%	57%	60%	54%	55%	64%
Onderhoudsstaat fietspaden	50%	60%	57%	59%	51%	57%	67%
Onderhoudsstaat wandelpaden door gras/park	48%	53%	52%	52%	46%	51%	66%

Bron: WSS

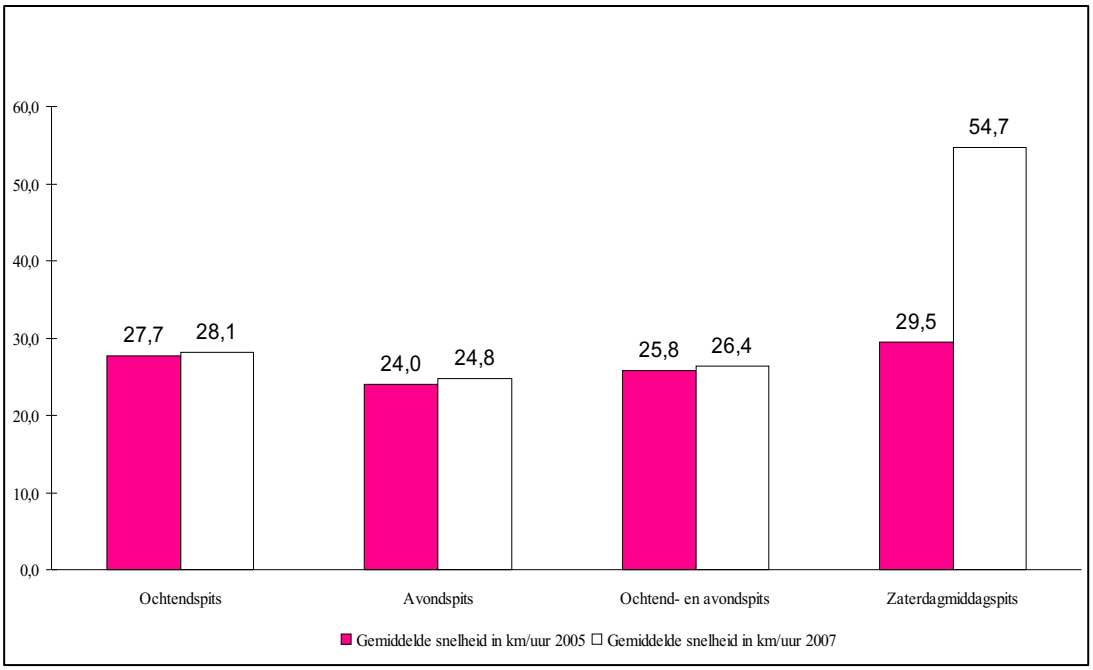
Rijtijden toevoerwegen (bron verkeersgrafieken: Monitoring GVVP, 2007, TNS Nipo)

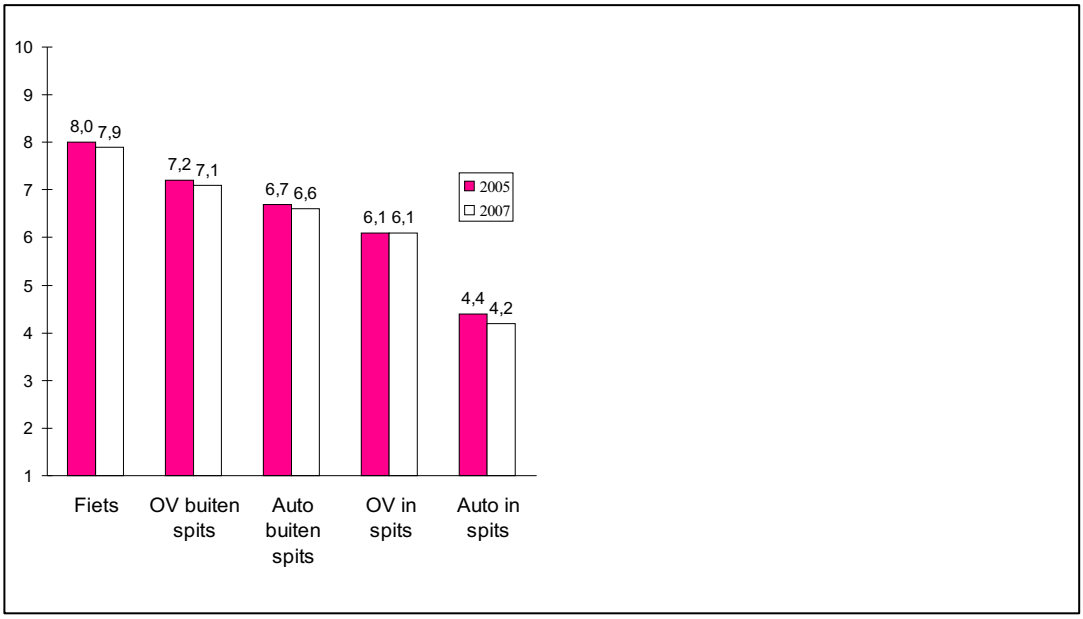
De gemiddelde reistijd bedraagt 6,5 minuten op de toevoerwegen naar de binnenstad van Leeuwarden. In 2005 was dit nog 7,2 minuten.

De enige toevoerweg waar de gemiddelde reistijd is toegenomen is de Newtonbaan (van 4,7 naar 5,4 minuten)

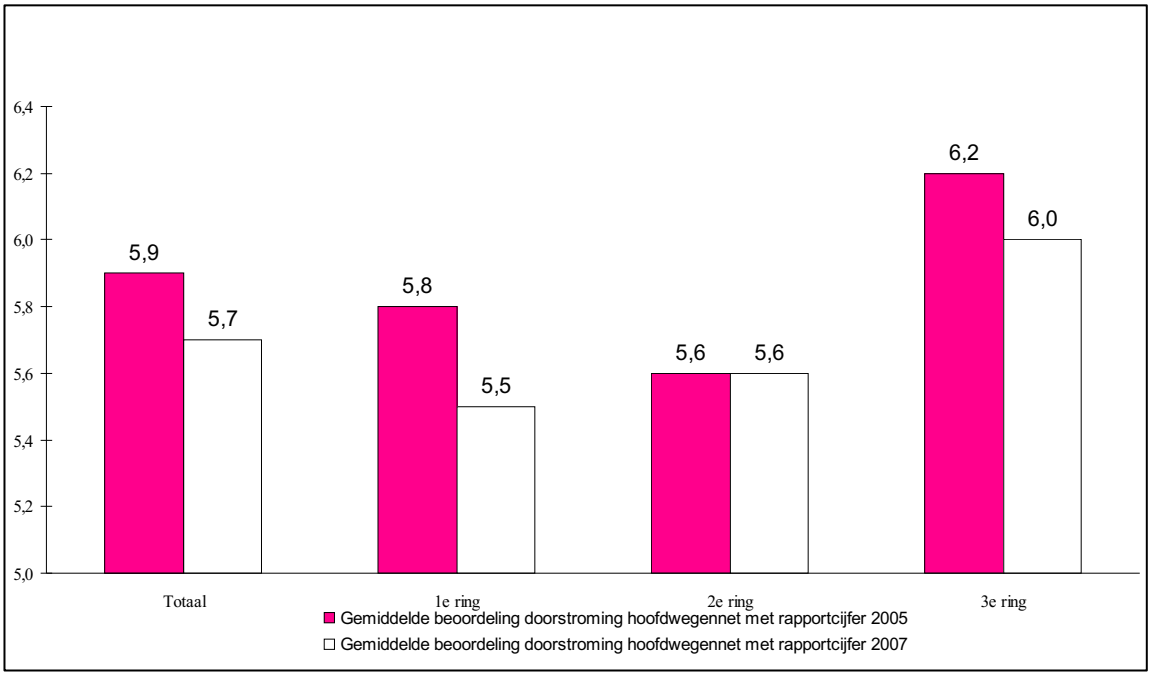
Gemiddelde snelheid op de Stadsring

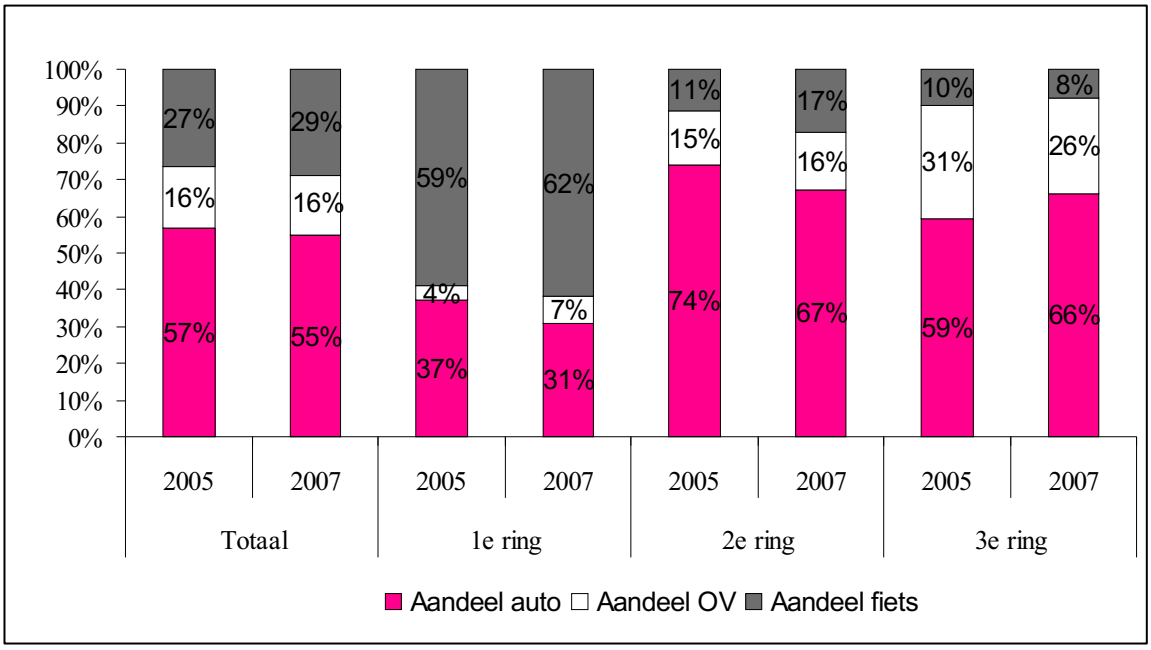
Rapportcijfer bereikbaarheid binnenstad

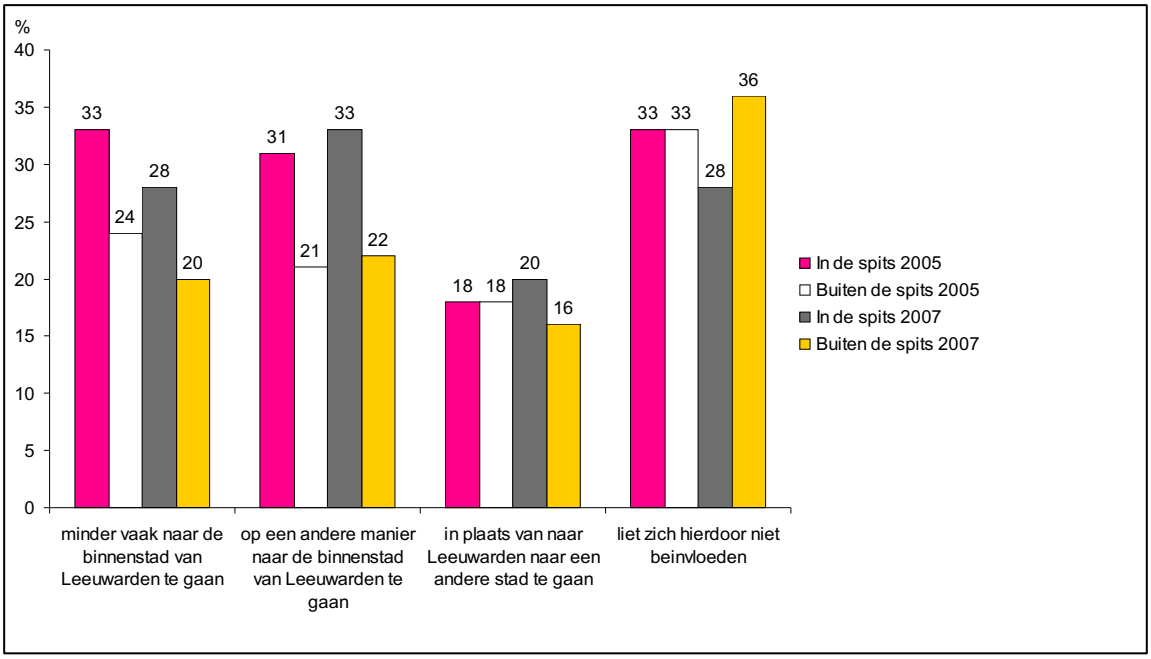
Gemiddelde rapportcijfer doorstroming hoofdwegennet

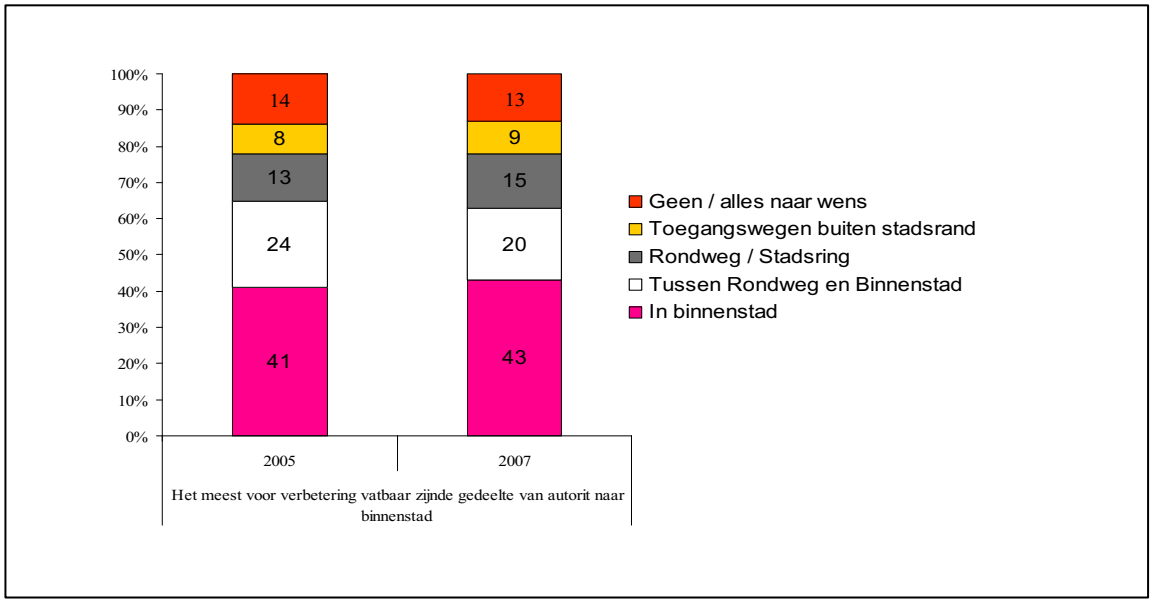
Modal Split verplaatsingen naar binnenstad

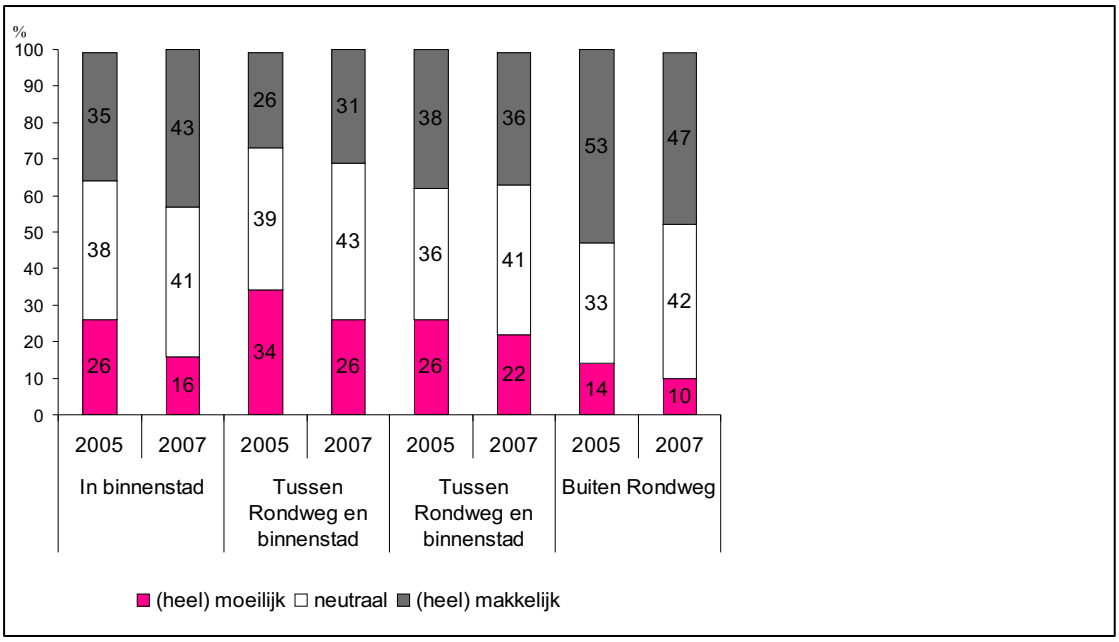
Lage beoordeling van de bereikbaarheid van de binnenstad was reden om…

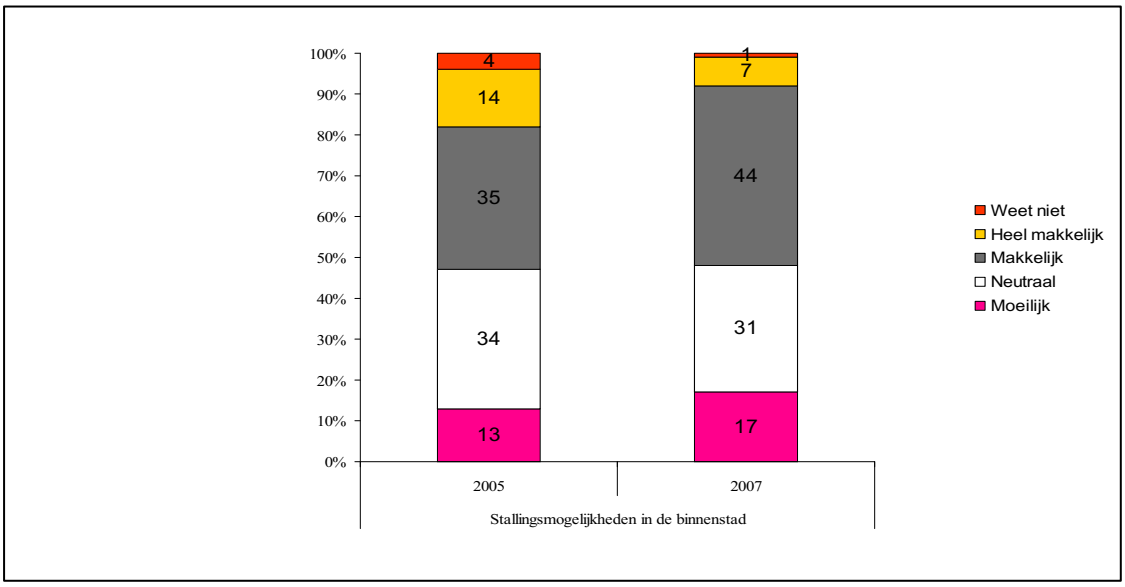
Gedeelte van de autorit dat het meest voor verbetering vatbaar is

Gemak waarmee parkeerplek gevonden kan worden

Beoordeling stallingmogelijkheden voor fiets

Bron: Monitoring GVVP, 2007, TNS Nipo

Algemeen doel: Een goede publieke dienstverlening met een positieve bijdrage aan het maatschappelijk verkeer en het uitvoeren van de gemeentelijke taken".

Inwoners op leeuwarden.nl geweest	2001	2003	2005	2007	2009
Percentage inw. 18 jaar eo wel eens op de site geweest (van de internetters)	28%	42%	62%	74%	67%

Bron: WSS, gemeente enquete

Waardering internetsite	2000	2005
Rapportcijfer	7,1	6,8

Bron: Onderzoek Communicatiemiddelen

Klanttevredenheid bij burgers onderdelen	2007	2008	2009	2010
Rapportcijfer totaal oordeel resultaat telefonisch contact	6,6	6,7	6,5	6,6
Totaaloordeel wijze waarop de beller werd geholpen	7,1	7,3	7,3	7,3
Rapportcijfer totaal oordeel balie dienstverlening	7,8	7,7	7,8	7,4
Totaal oordeel website		5,9	6,9	6,8
Totaal oordeel bestellen spec. produkt via website		5,7	6,7	7,3

Bron: Benchmark Publiekszaken

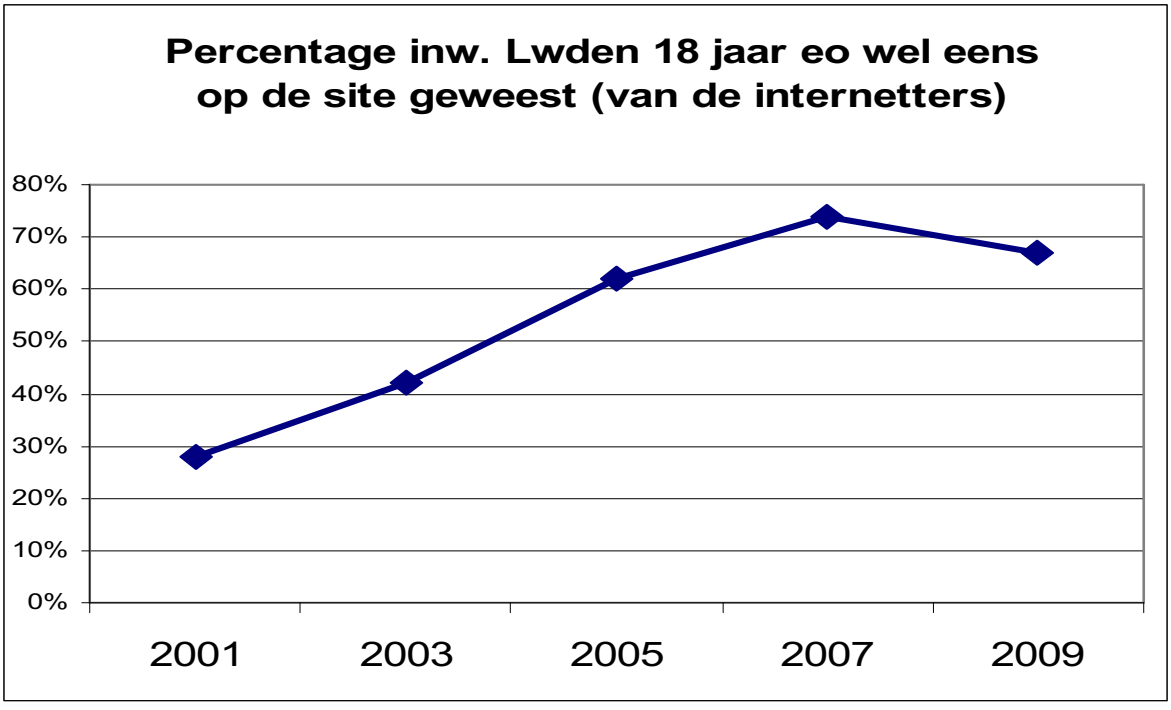
Tevredenheid bedrijven over gemeentelijke dienstverlening	2002	2005	2007	2010
Rapportcijfers	5,5	5,8	6,1	6,5

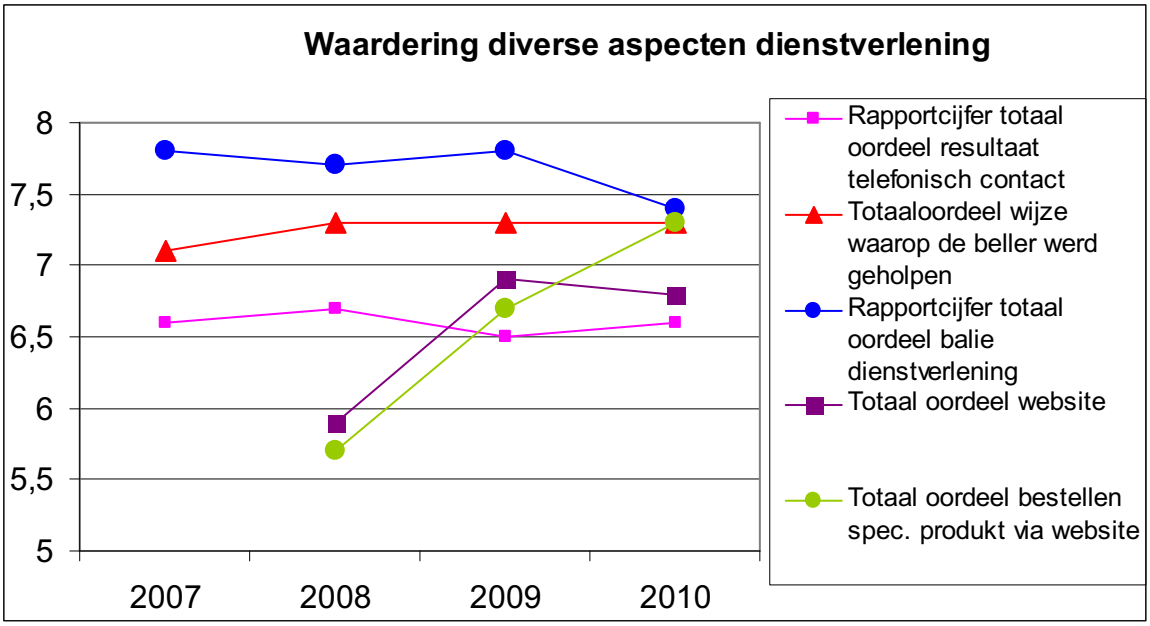
Bron: Benchmark Ondernemingsklimaat, eindmeting in 2010

In onderzoek Servicepunt Bedrijven (eind 2009) geven bedrijven een 6,4 voor algemeen oordeel over gemeentelijke dienstverlening

Klanttevredenheid bij burgers algemeen	2004	2005	2006	2007	2008
Rapportcijfer	6,8	6,7	6,9	6,7	6,9

Bron: Dienstverleningsmonitor

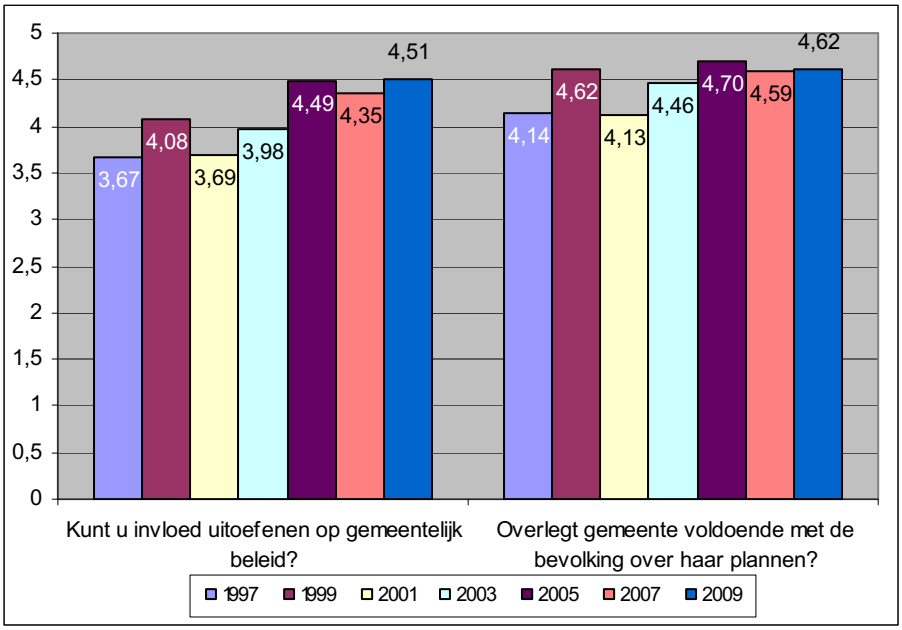

Waardering diverse aspecten dienstverlening
8
7,5
7
6,5
6
5,5
5
2007
2008
2009
2010
Rapportcijfer totaal oordeel resultaat telefonisch contact
Totaaloordeel wijze waarop de beller werd geholpen
Rapportcijfer totaal oordeel balie dienstverlening
Totaal oordeel website
Totaal oordeel bestellen spec. produkt via website

Algemeen strategisch doel: Een transparant politiek bestuur

	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2010
Kunt u invloed uitoefenen op gemeentelijk beleid?	3,67	4,08	3,69	3,98	4,49	4,35	4,51	4,18
Overlegt gemeente voldoende met de bevolking over haar plannen?	4,14	4,62	4,13	4,46	4,70	4,59	4,62	

	1996	2000	2007
Volgt politieke situatie in Leeuwarden (regelmatig en soms)	48%	50%	78%
Bekendheid naam burgemeester	75%	58%	80%
Bekendheid naam tenminste 1 wethouder	38%	41%	50%
Oordeel over gemeentebestuur (rap.cijfer) (2007=gem.bgm/weth/rd)	5,8	6,2	6,1

bron: burger over bestuur en imago-onderzoek medio 2007

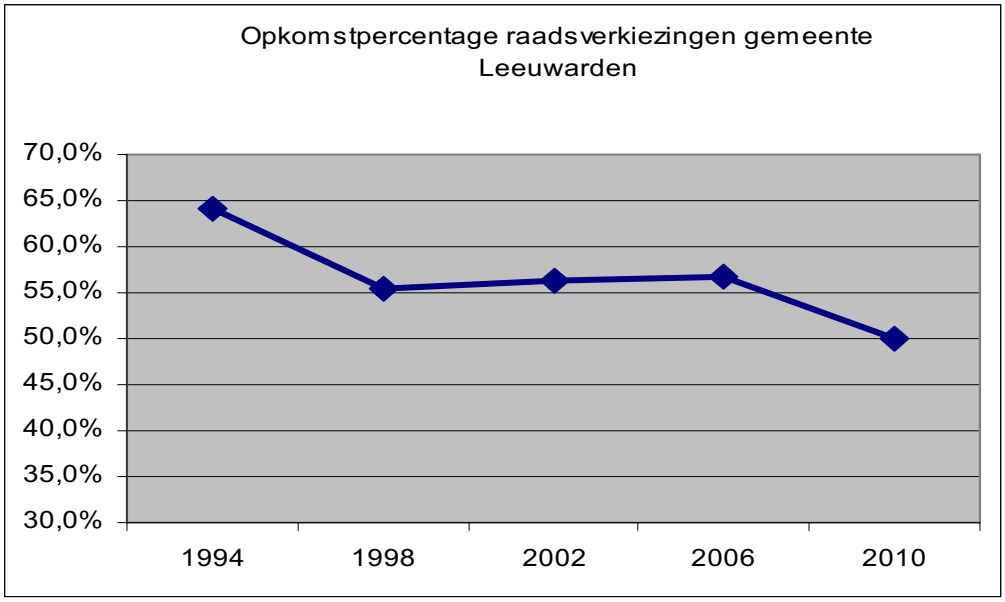
	2005	2007	2009
Bent u van oordeel dat u op tijd bij de ontwikkeling van beleid en plannen van de gemeente Leeuwarden betrokken wordt? (%nee)	44%	43%	
Vindt u dat gemeente uw inbreng bij de besluitvorming betrekt (%nee)	43%	47%	
Volgt u de lokale politiek in leeuwarden (regelmatig en soms)	79%	78%	63%
Aantal gebruikte media bij volgen politiek	1,41	2,11	2,52
Bezoek raads- en cie vergaderingen	3%	7%	2%
Bezoek informatie-avonden	9%	nb	3%
Rapportcijfer oordeel over de gemeenteraad	5,68	5,64	5,85
Rapportcijfer oordeel over het college van b. en w.	5,92	5,81	5,99

antw categorieen zijn in 2009 gewijzigd, niet meer vergelijkbaar

niet gesteld in 2009

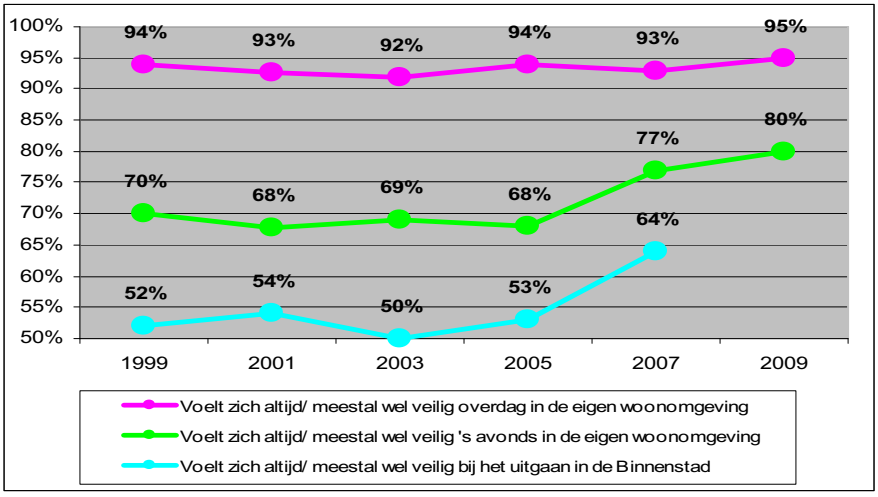
bron: enquete wss 2005 en 2007, gemeente enquete 2009

	1994	1998	2002	2006	2010
Opkomstpercentage raadsverkiezingen	64,1%	55,5%	56,2%	56,8%	49,9%

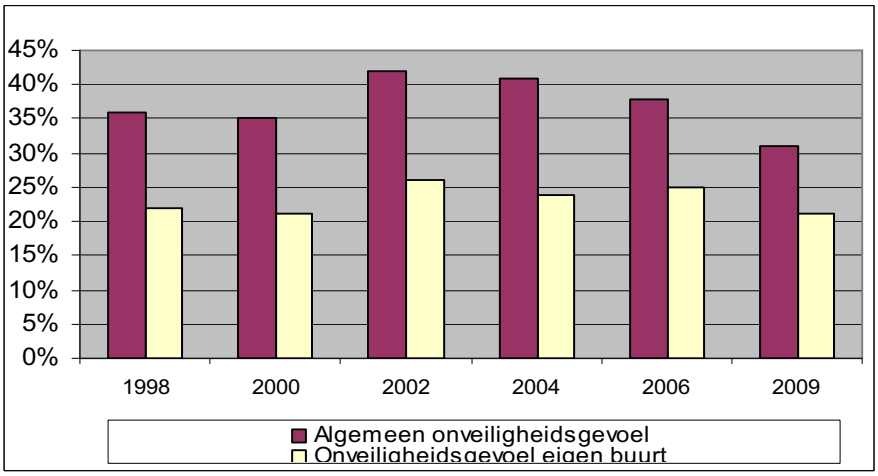

Strategisch doel: Een veilig Leeuwarden

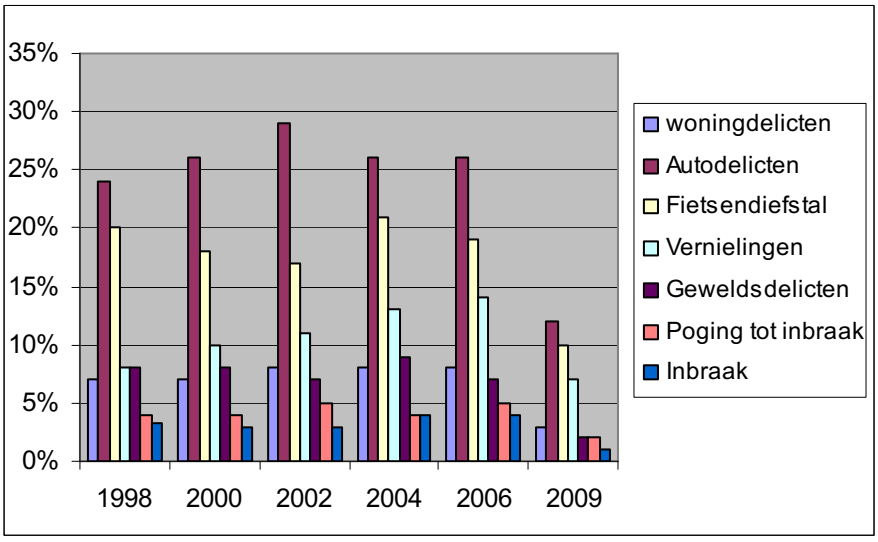
Veiligheidsgevoel (wss enquete)	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Voelt zich altijd/ meestal wel veilig overdag in de eigen woonomgeving	94%	93%	92%	94%	93%	95%
Voelt zich altijd/ meestal wel veilig 's avonds in de eigen woonomgeving	70%	68%	69%	68%	77%	80%
Voelt zich altijd/ meestal wel veilig bij het uitgaan in de Binnenstad	52%	54%	50%	53%	64%	

Veiligheid (GSB)	1998	2000	2002	2004	2006	2009 VMR
Algemeen onveiligheidsgevoel	36%	35%	42%	41%	38%	31%
Onveiligheidsgevoel eigen buurt	22%	21%	26%	24%	25%	21%

Slachtofferschap (GSB)	1998	2000	2002	2004	2006	2009 VMR
woningdelicten	7%	7%	8%	8%	8%	3%
Autodelicten	24%	26%	29%	26%	26%	12%
Fietsendiefstal	20%	18%	17%	21%	19%	10%
Vernielingen	8%	10%	11%	13%	14%	7%
Geweldsdelicten	8%	8%	7%	9%	7%	2%
Poging tot inbraak	4%	4%	5%	4%	5%	2%
Inbraak	3%	3%	3%	4%	4%	1%

Veiligheidsprestatie-index scores	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Binnenstad	3,71	4,18	4,25	4,58	4,53	4,00	4,35
Transvaalwijk & Rengerspark	7,47	7,35	7,42	8,07	7,98	7,43	7,60
Bilgaard & Havankpark e.o.	6,43	6,29	6,40	6,90	6,58	6,64	6,68
Vrijheidswijk	4,43	6,50	6,79	5,31	5,49	6,61	6,73
Lekkum e.o.	7,98	7,99	8,16	8,61	8,44	8,19	8,44
Bloemenbuurt & Oldegalileën	6,17	7,16	7,30	6,88	6,45	6,57	6,70
T.Hiddes & Cambuursterhoek	5,62	5,34	5,60	6,57	6,35	6,50	6,66
t Vliet	5,22	5,75	5,94	5,55	5,35	6,52	6,39
Oranjewijk & Tulpenburg	5,89	6,11	6,29	6,90	6,93	7,71	7,57
Heechterp	5,28	5,00	5,19	6,00	5,92	5,77	5,36
Schieringen & De Centrale	5,76	6,50	6,43	6,05	5,85	6,16	6,15
Camminghaburen	7,41	7,36	7,39	7,31	7,20	7,42	7,70
Achter de Hoven	6,36	6,44	6,58	7,52	7,33	6,90	6,66
Schepenbuurt	6,78	6,30	6,28	6,56	6,28	6,98	7,40
Wielenpolle	6,06	6,40	6,47	5,85	5,70	5,71	6,00
Huizum-Oost	5,83	6,00	6,28	7,12	7,08	7,54	7,64
Huizum-West	7,16	6,40	6,43	7,51	7,58	7,99	7,89
Aldlan	6,80	7,20	7,38	7,76	7,45	7,97	8,12
Nijlan	7,50	7,40	7,40	7,26	7,20	7,39	7,52
Hempens/Teerns & Zuiderburen	8,57	8,58	8,65	9,01	8,83	8,73	8,77
Wirdum & Swichum e.o.	7,83	8,39	8,52	8,78	8,60	8,94	9,09
Wytgaard e.o.	8,94	8,69	8,70	9,04	8,91	8,45	8,30
Goutum & De Zuidlanden	8,63	9,05	9,03	8,95	8,68	8,52	8,59
Vossepark & Helicon	7,92	7,97	7,98	8,59	8,44	8,41	8,38
Vogelwijk & Muziekwijk	7,13	7,63	7,76	8,60	8,39	8,23	8,25
Valeriuskwartier & Magere Weide	5,92	6,99	7,01	7,19	7,31	7,36	7,30
Westeinde	8,32	8,06	8,01	7,99	7,82	8,17	8,33
totaal	6,71	6,93	7,02	7,28	7,14	7,29	7,35

Bron: Veiligheidsprestatie-index gemeente Leeuwarden

Algemeen strategisch doel: Een sportieve, gezonde en leefbare samenleving

Gezondheid en participatie jeugd	2003/2004	verschil met provincie
Jeugd met overgewicht (10-11 jaar) %	16	hoger in Leeuwarden
Onvoldoende bewegen (10-11 jaar) %	35	hoger
Ongezond eetgedrag (10-11 jaar) %	39	iets hoger

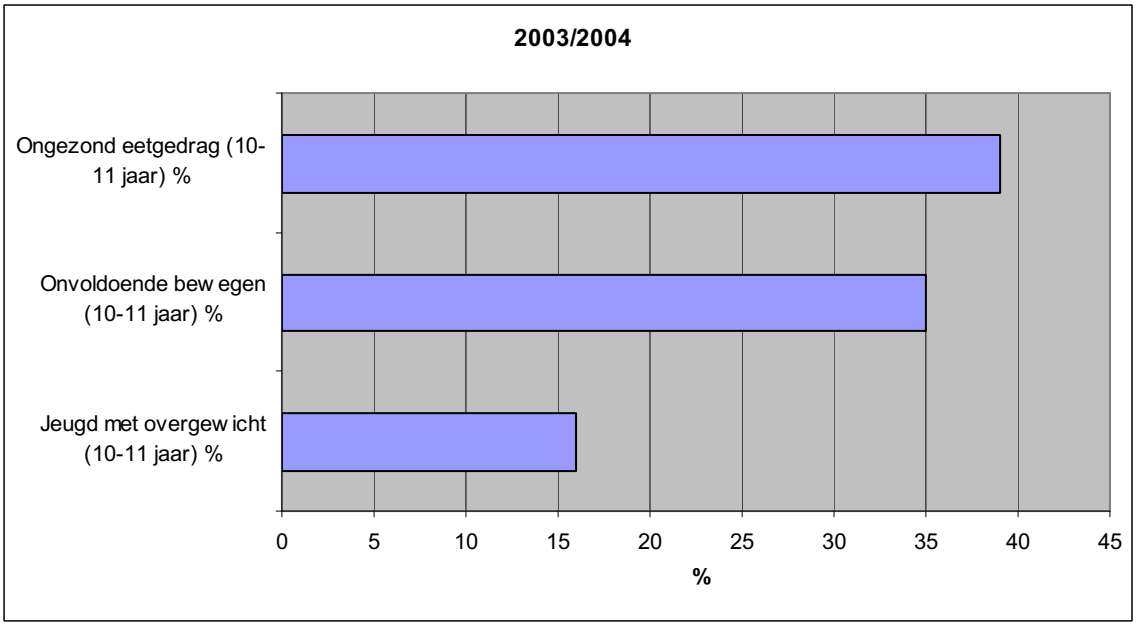
Bron: GGD

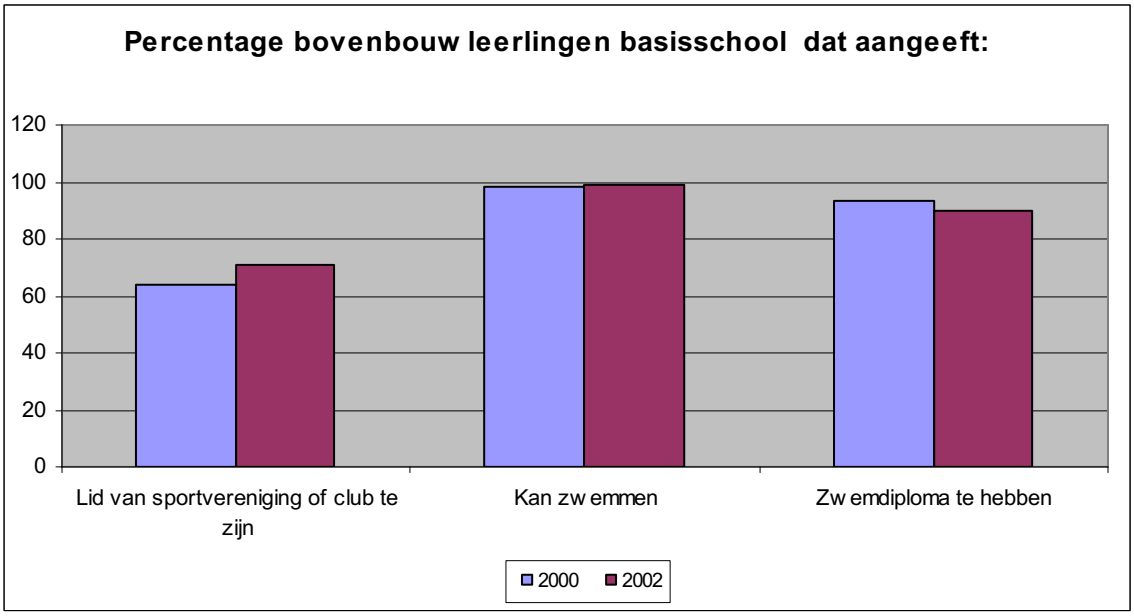
Bovenbouw basisschool (%)	2000	2002
Lid van sportvereniging of club te zijn	64	71
Kan zwemmen	98	99
Zwemdiploma te hebben	93	90

Bron: jeugdmonitor basisschooljeugd (95% betr. marge 3%)

Gedrag 12-17 jarigen (%)	2001	2005
Nooit sporten	21	16
Lid sportvereniging	53	58
Lid andere vereniging	31	30
Gebruik sportzaal nooit	47	46
Gebruik gymzaal nooit	46	49
Gebruikt overdekt zwembad nooit	45	42
Gebruik kunstijsbaan nooit	71	69
Gebruik sportcomplex/openlucht bad nooit	59	
Groene ster geweest	56	66

Bron: Jeugdmonitor 2001

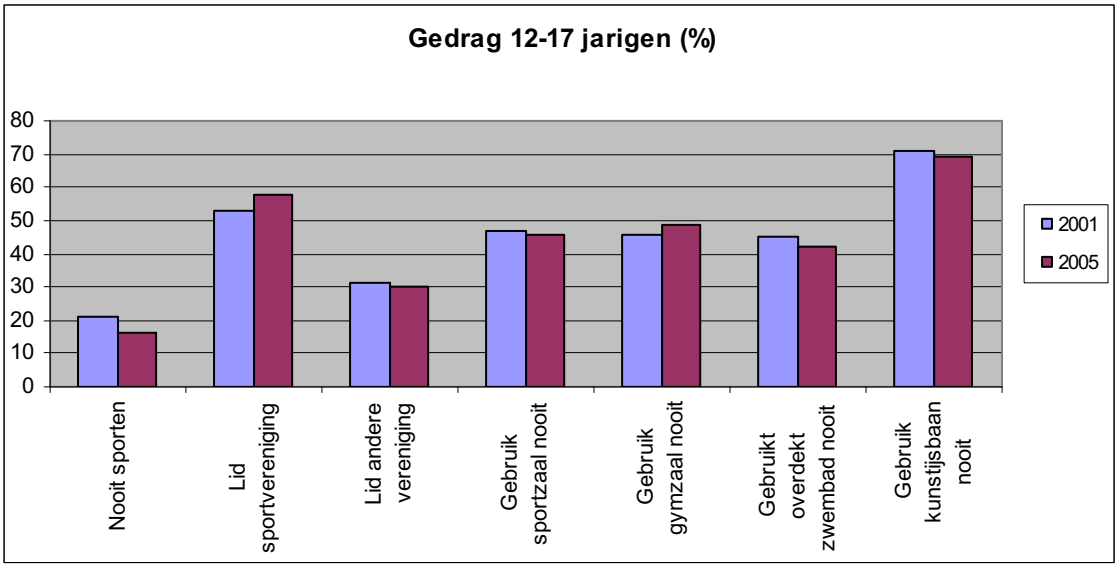
Sportdeelname 19-64 jaar 2006 (%)	2006
12 keer of meer sporten per jaar Leeuwarden	62
12 keer of meer sporten per jaar Friesland	60
12 keer of meer sporten per jaar Nederland	63

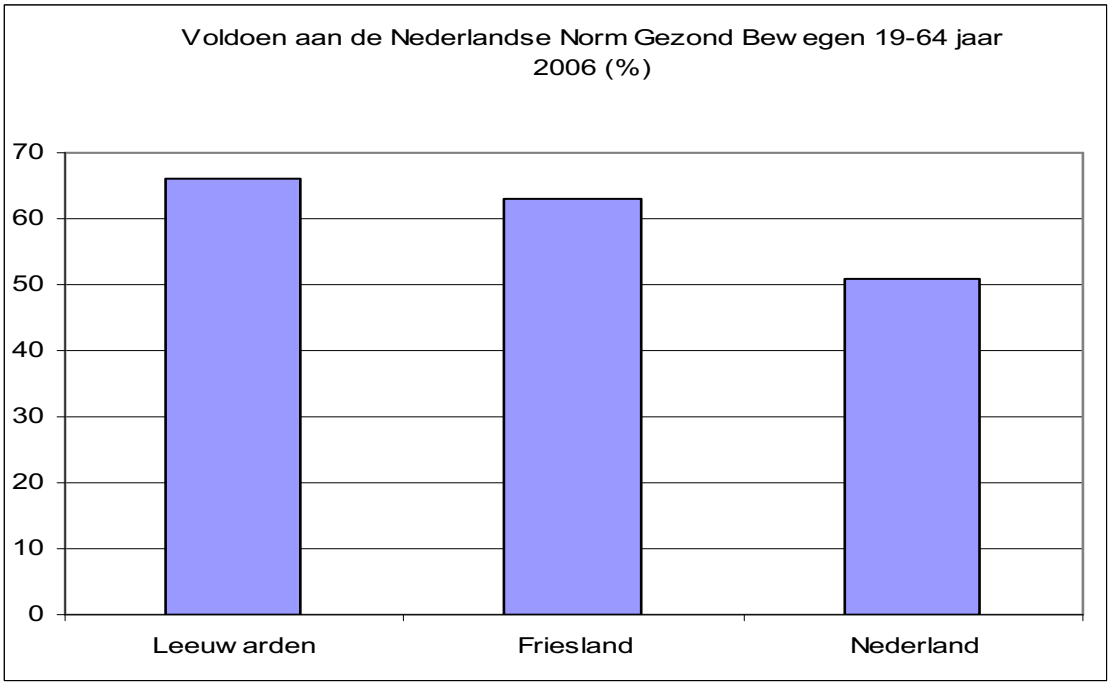
Voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen 19-64 jaar 2006 (%)	2006
Leeuwarden	66
Friesland	63
Nederland	51

Bron: Gezondheidsenquete GGD-Fryslan 2006

Top 10 van de in Leeuwarden boefende sporten	2009
Fitness conditie	18%
Zwemsport	16%
Trimmen/ hardlopen/ joggen	16%
Fitness kracht	10%
Wandelsport	8%
Wielrennen/toerfietsen ed.	8%
Biljart/poolbiljart/snooker	5%
Watersport/zeilen/surfen	5%
Schaatsen	5%
Klimsport/bergwandelen	4%

Bron: Gemeente-enquete 2009

Gedrag 12-17 jarigen (%)
80
70
60
50
40
30
20
10
0
2001
2005
Nooit sporten
Lid sportvereniging
Lid andere vereniging
Gebruik sportzaal nooit
Gebruik gymzaal nooit
Gebruikt overdekt zwembad nooit
Gebruik kunstijsbaan nooit

Voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bew egen 19-64 jaar 2006 (%)
70
60
50
40
30
20
10
0
Leeuw arden
Friesland
Nederland

Leeftijd 2009	Ziet u zichzelf als sporter?						
	nee, in het geheel niet	nee, nauwelijks	enigszins	ja, tamelijk	ja, zonder meer	weet niet / geen mening	Totaal
18-24	25%	11%	19%	21%	20%	4%	100%
25-34	24%	13%	36%	22%	5%	0%	100%
35-44	16%	21%	13%	28%	22%	0%	100%
45-54	8%	39%	27%	12%	13%	0%	100%
55-64	16%	34%	14%	21%	12%	2%	100%
65 e.o	24%	29%	25%	13%	6%	2%	100%
Leeuwarden totaal	19%	23%	24%	20%	13%	1%	100%

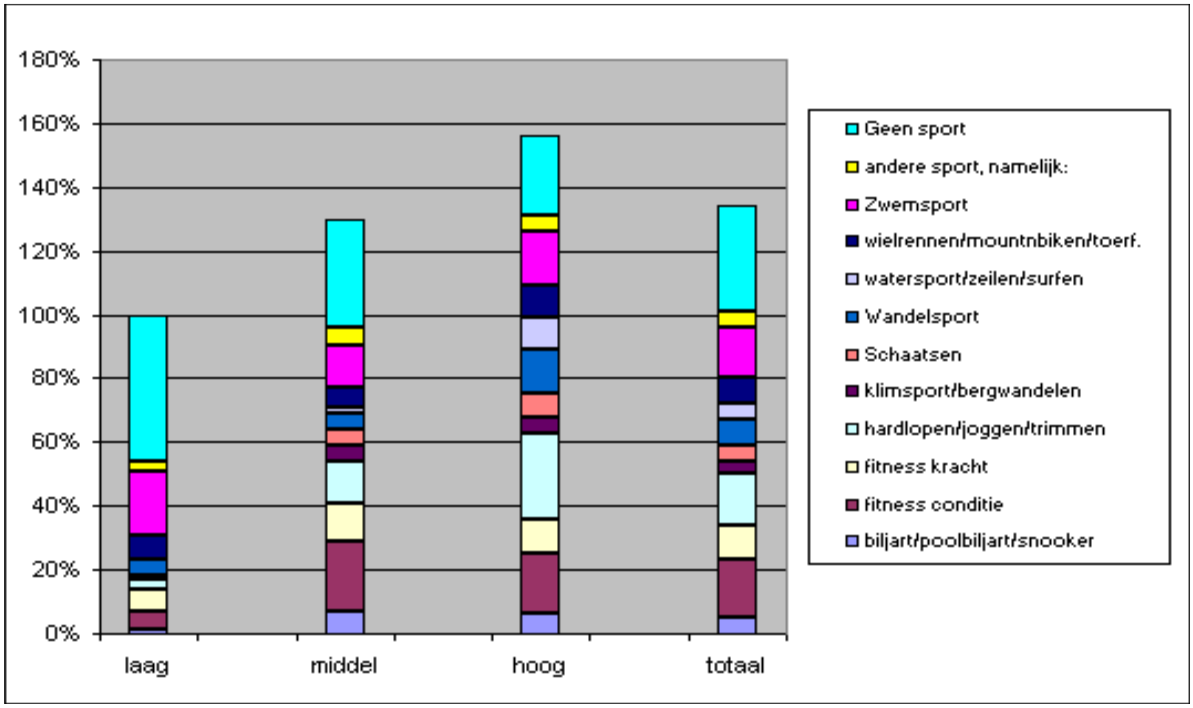
Bron: Gemeente-enquete 2009, vraag alleen gesteld aan degenen die een sport beoefenen

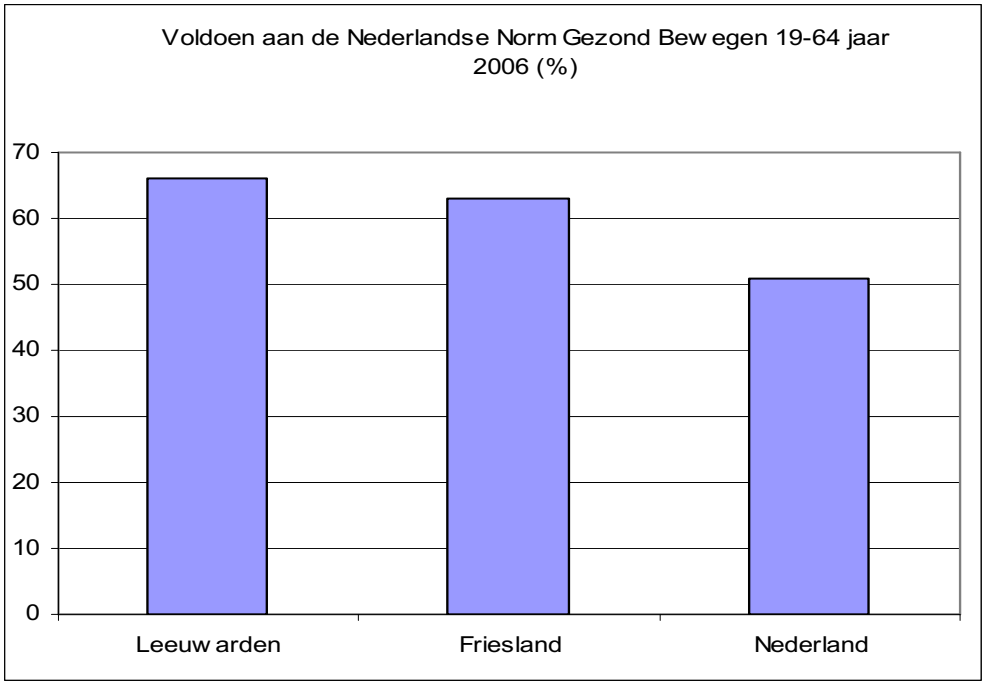
Sport en opleiding in Leeuwarden 2009 (rel.)

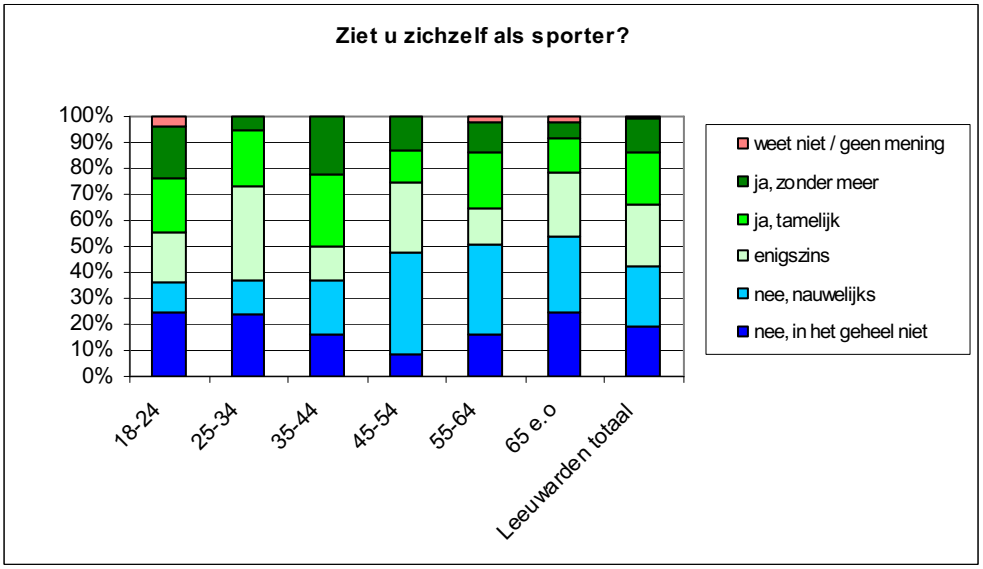
	laag	middel	hoog	totaal
biljart/poolbiljart/snooker	1%	7%	6%	5%
fitness conditie	6%	22%	19%	18%
fitness kracht	7%	12%	11%	11%
hardlopen/joggen/trimmen	3%	13%	27%	16%
klimsport/bergwandelen	1%	5%	5%	4%
Schaatsen	0%	5%	7%	5%
Wandelsport	5%	5%	14%	8%
watersport/zeilen/surfen	0%	2%	10%	5%
wielrennen/mountnbiken/toerf.	8%	6%	10%	8%
Zwemsport	20%	13%	17%	16%
andere sport, namelijk:	3%	6%	5%	5%
Geen sport	46%	34%	25%	33%

Bron: Gemeente-enquete 2009

Sport en opleiding in Leeuwarden 2009 (rel.) Bron: Gemeente-enquete 2009

Bron: Gemeente-enquete 2009, vraag alleen gesteld aan degenen die een sport beoefenen

Wel of geen sport beoefening naar leeftijdsgroep	geen
18-24	17%
25-34	25%
35-44	38%
45-54	29%
55-64	39%
65 e.o	52%
totaal	33%

Bron: Gemeente-enquete 2009

Algemeen doel:
Een evenwichtige woon- werk- en leefstad (inclusief de dorpen), die een sterke positie inneemt in Fryslan en het Noorden

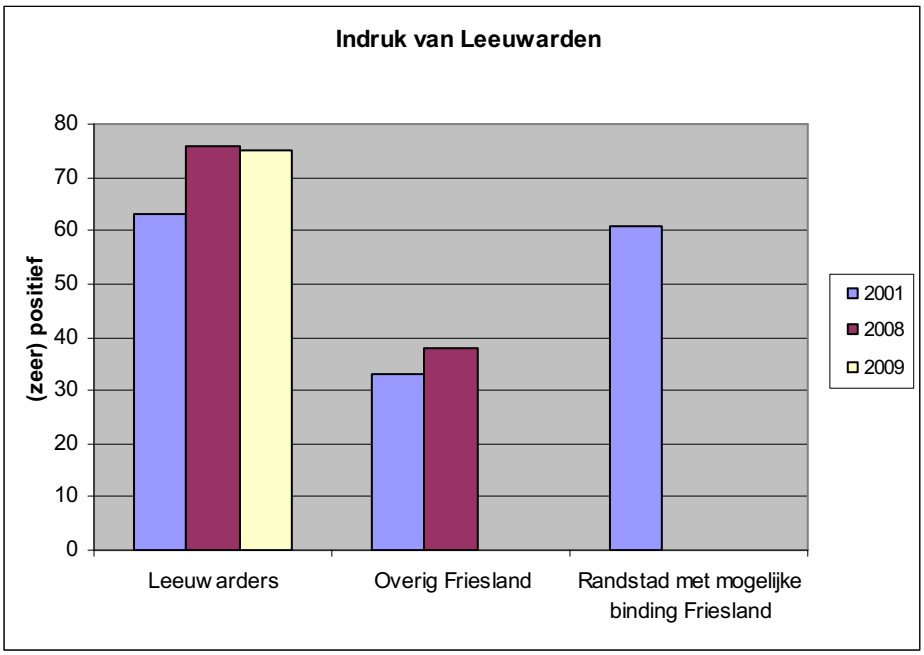
Algemene indruk Leeuwarden (zeer) positief	2001	2008	2009
Leeuwarders	63	76	75
Overig Friesland	33	38	nvt
Randstad met mogelijke binding Friesland	61	ngevr	nvt

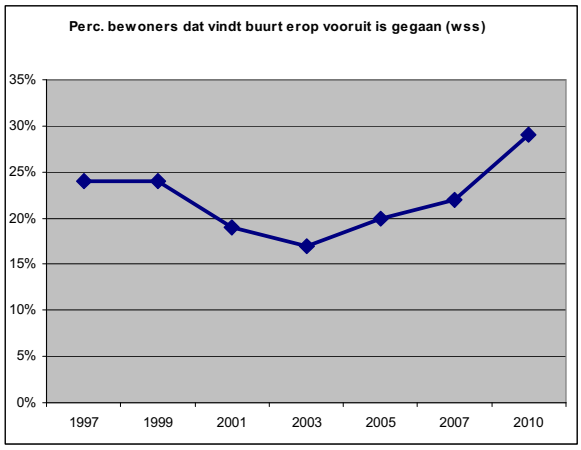
De nieuwe wijken ten zuiden van Leeuwarden zijn een aanwinst	2001	2008	2009
Leeuwarden	50	36	35
Friesland	30	16	nvt

Leeuwarden is een mooie stad (helemaal/grotendeels) mee eens	2001	2008
Leeuwarders	68	68
Overig Friesland	52	46
Randstad met mogelijke binding Friesland	65	

Leeuwarden ligt in een mooie waterrijke omgeving % (heel/grotendeels mee eens)	2001	2008
Leeuwarders	77	73
Overig Friesland	59	45
Randstad met mogelijke binding Friesland	78	

Bron: Woonimago-onderzoek 2001 en Imago-onderzoek 2008 gewogen naar Ift 2001, gemeenteenquete 2009

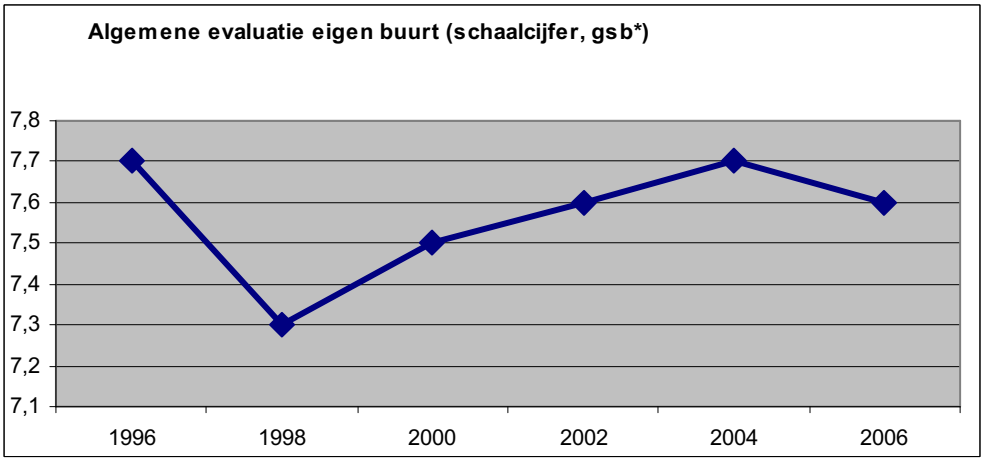

Woonomgeving	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2010
Perc. bewoners dat vindt buurt erop vooruit is gegaan (wss)		24%		24%		19%		17%		20%		22%	29%
Algemene evaluatie eigen buurt (schaalcijfer, gsb*) (heeft betrekking op stellingen als graag blijven wonen/prettige buurt, na 2006 niet meer gevraagd)	7,7		7,3		7,5		7,6		7,7		7,6		

	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2010
Kunt u invloed uitoefenen op gemeentelijk beleid? (=Programmadoel)	3,67	4,08	3,69	3,98	4,49	4,35	4,53	4,18
Overlegt gemeente voldoende met de bevolking over haar plannen?	4,14	4,62	4,13	4,46	4,70	4,59	4,62	
	1997	**1999**	**2001**	**2003**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**
Tevredenheid functioneren wijkpanels, goed-neutraal (2007 obv respons voor sprongopd.)				50%	51%	57%	57%	64%

Bron: WSS, gemeente enq. 2009

	2010 helemaal eens+eens
Leeuwarden is een stad met nationale uitstraling	55%
Leeuwarden is een stad met veel culturele mogelijkheden	73%
Ik heb veel vertrouwen in de toekomst van Leeuwarden	60%
Ik voel me Leeuwarder	63%

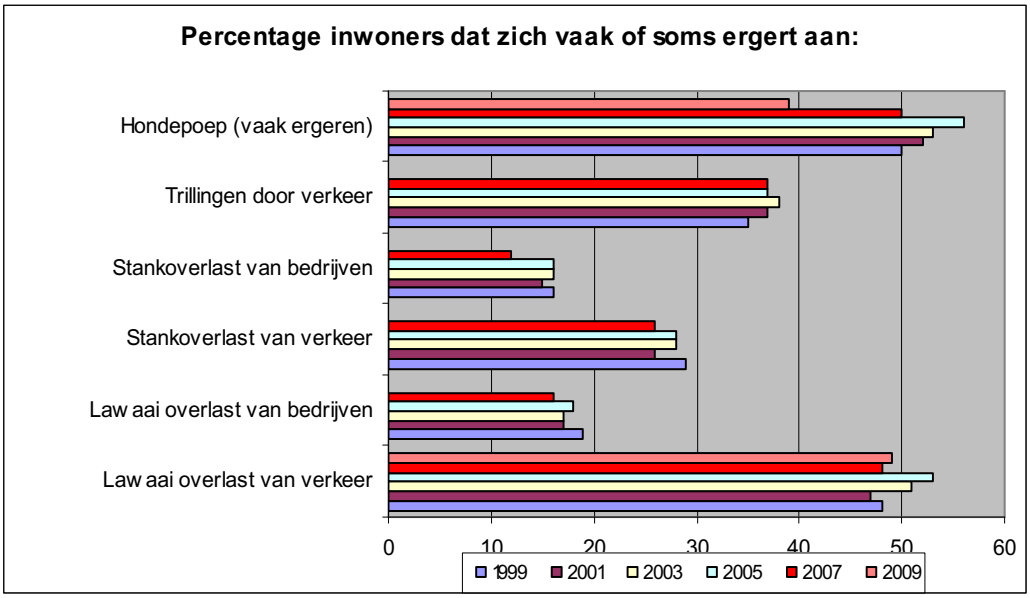
bron: wijkenquete 2010

Strategisch doel:

Een duurzaam Leeuwarden dat een aantrekkelijke en veilige leefomgeving voor burgers, bedrijven en bezoekers biedt.
Een schone en gezonde (milieuhygiene) en leefbare woonomgeving nu en in de toekomst is hierbij het uitgangspunt

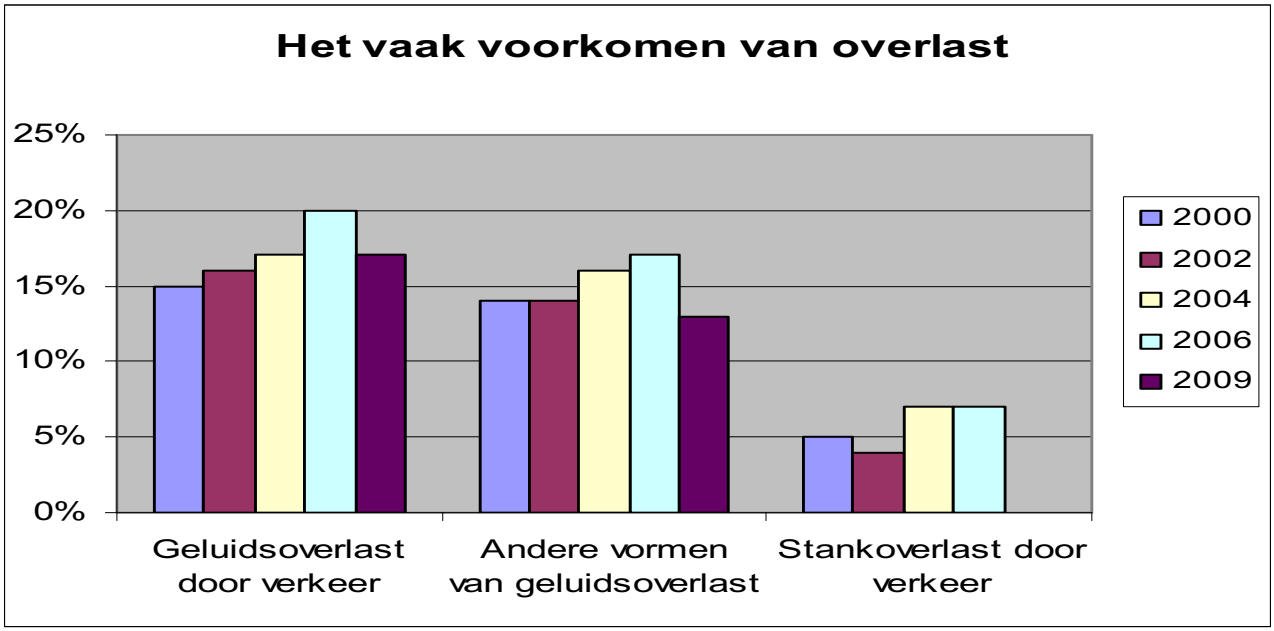
Percentage bewoners dat vaak of soms ergert aan:						
	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Lawaai overlast van verkeer	48	47	51	53	48	49
Lawaai overlast van bedrijven	19	17	17	18	16	nb
Stankoverlast van verkeer	29	26	28	28	26	nb
Stankoverlast van bedrijven	16	15	16	16	12	nb
Trillingen door verkeer	35	37	38	37	37	nb
Hondepoep (vaak ergeren)	50	52	53	56	50	39
Tevredenheid onderhoud straatkolken	42	40	40	40	46	58

Bron: wss

Het vaak voorkomen van overlast															
Voorkomen van vormen van overlast	Komt vaak voor					Komt soms voor					Komt bijna nooit voor				
	2000	2002	2004	2006	2009	2000	2002	2004	2006	2009	2000	2002	2004	2006	2009
Geluidsoverlast door verkeer	15%	16%	17%	20%	17%	18%	25%	24%	30%	32%	67%	59%	59%	50%	51%
Andere vormen van geluidsoverlast	14%	14%	16%	17%	13%	22%	25%	25%	36%	35%	64%	60%	59%	48%	52%
Stankoverlast door verkeer	5%	4%	7%	7%	nb	11%	13%	13%	17%	nb	84%	83%	81%	76%	nb

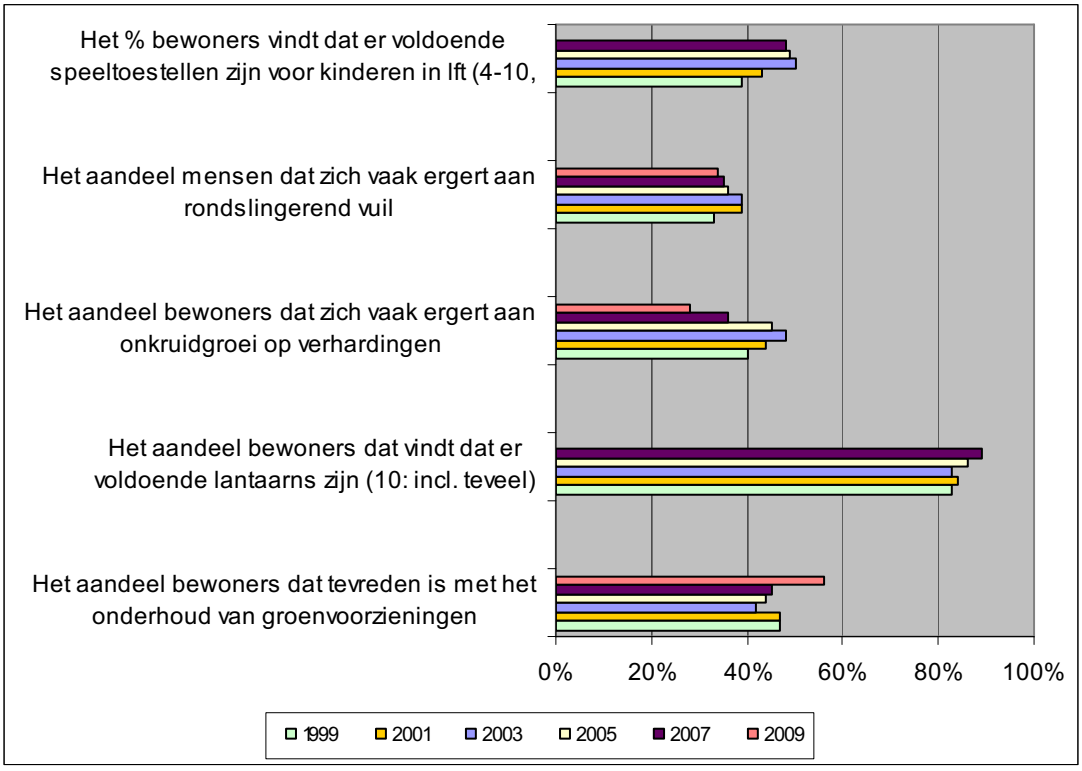
Bron: GSB

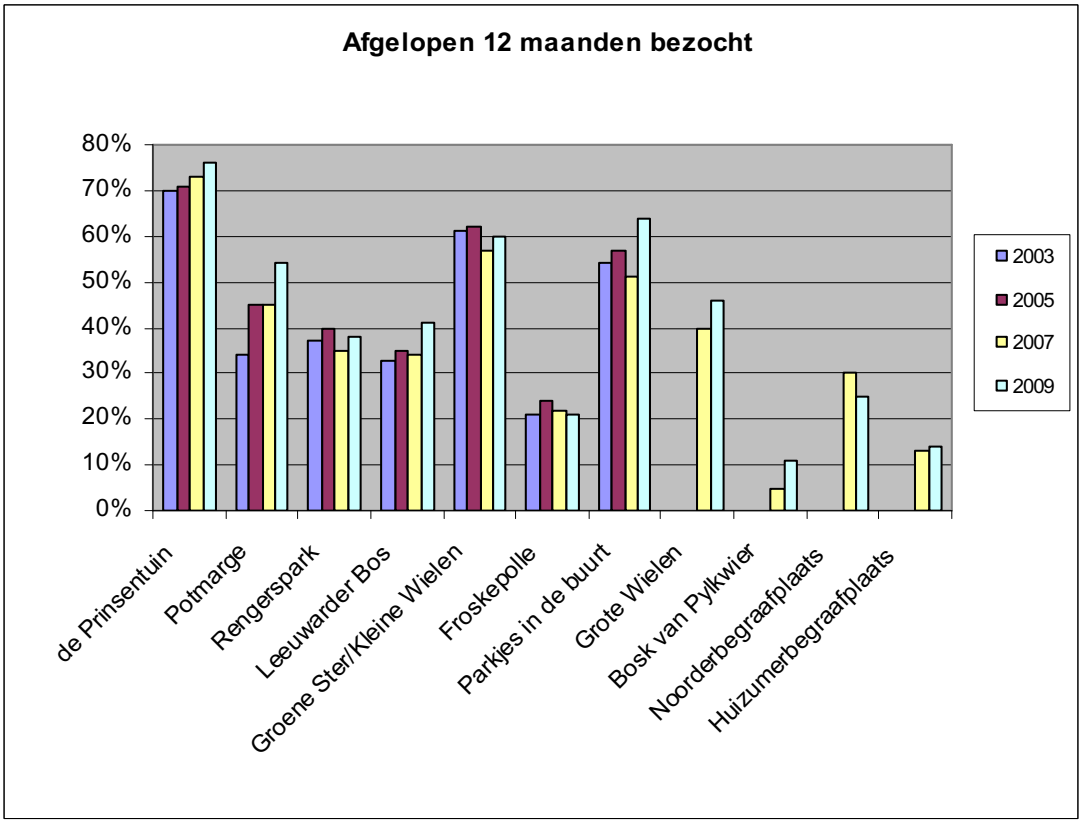

Het vaak voorkomen van overlast
25%
20%
15%
10%
5%
0%
Geluidsoverlast door verkeer
Andere vormen van geluidsoverlast
Stankoverlast door verkeer
2000
2002
2004
2006
2009

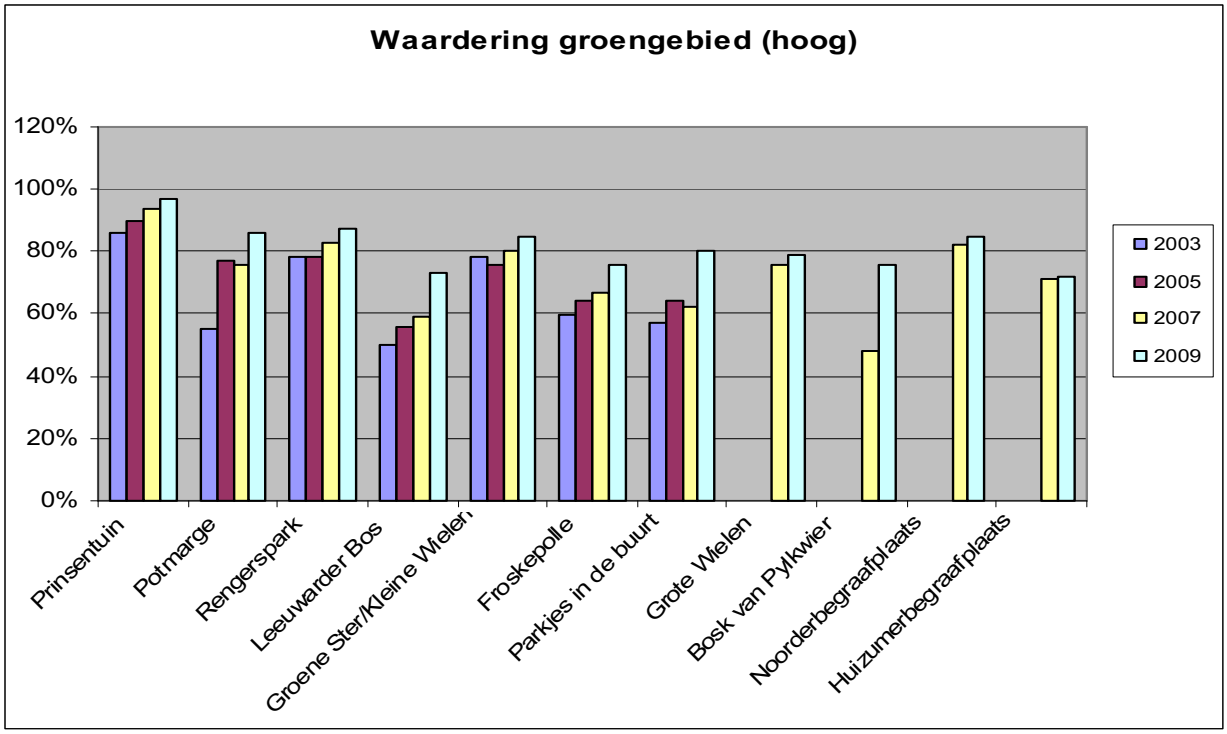
Strategisch doel:

Een onderhoudsniveau van de openbare ruimte dat voldoende bijdraagt aan de veiligheid en leefbaarheid voor de burgers en bezoekers van Leeuwarden

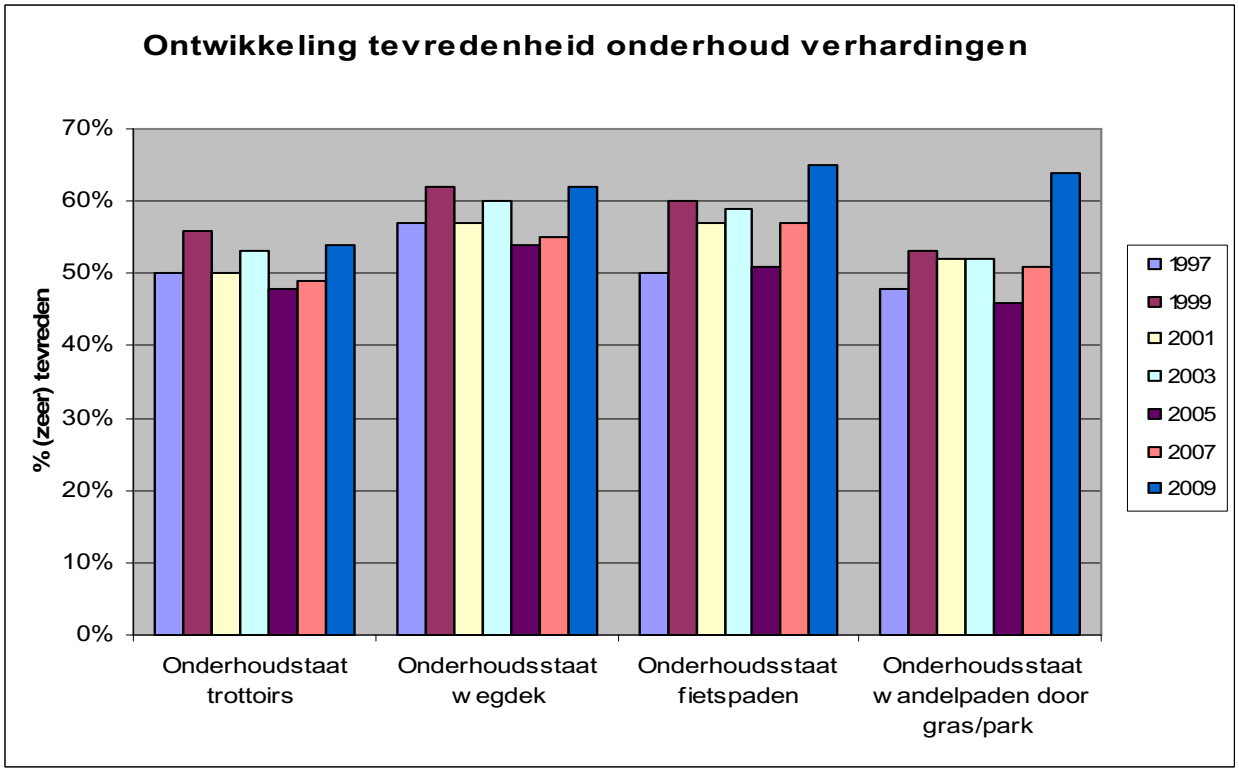
nderhoud	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2009	2010
penbare ruimte/ leefomgeving				nulmeti	nulmeting						
Het percentage burgers dat tevreden is met de openbare ruimte in de herstructureringswijken	50%		50%		48%		53%		49%	55%	
(na afronding 5jr lang +1%, Ahoven&Vrhdswijk, verhardingen,groen,waterpart. en verlichting)											
De gemiddelde positieve beoordeling van de Leeuwarder inzake zijn of haar leefomgeving (vooruitgang van de buurt)	24%		19%		17%		20%		22%		29%
Bezoek plantsoenen en parken											
de Prinsentuin					70%		71%		73%	76%	
Potmarge					34%		45%		45%	54%	
Rengerspark					37%		40%		35%	38%	
Leeuwarder Bos					33%		35%		34%	41%	
Groene Ster/Kleine Wielen					61%		62%		57%	60%	
Froskepolle					21%		24%		22%	21%	
Parkjes in de buurt					54%		57%		51%	64%	
Grote Wielen									40%	46%	
Bosk van Pylkwier									5%	11%	
Noorderbegraafplaats									30%	25%	
Huizumerbegraafplaats									13%	14%	
Hoge waardering											
Prinsentuin					86%		90%		94%	97%	
Potmarge					55%		77%		76%	86%	
Rengerspark					78%		78%		83%	87%	
Leeuwarder Bos					50%		56%		59%	73%	
Groene Ster/Kleine Wielen					78%		76%		80%	85%	
Froskepolle					60%		64%		67%	76%	
Parkjes in de buurt					57%		64%		62%	80%	
Grote Wielen									76%	79%	
Bosk van Pylkwier									48%	76%	
Noorderbegraafplaats									82%	85%	
Huizumerbegraafplaats									71%	72%	
Tevredenheid van de bewoners over de groenvoorziening stijgt		77%		71%		76%		73%		71%	
Het aandeel bewoners dat tevreden is met het onderhoud van groenvoorzieningen	47%		47%		42%		44%		45%	56%	
erlichting											
Het aandeel bewoners dat vindt dat er voldoende lantaarns zijn (10: incl. teveel)	83%		84%		83%		86%		89%		86%
erwijderen onkruid op verhardingen											
Het aandeel bewoners dat zich vaak ergert aan onkruidgroei op verhardingen (1999=nulmeting)	40%		44%		48%		45%		36%	28%	
werfvuil bestrijding											
Het aandeel mensen dat zich vaak ergert aan rondslingerend vuil	33%		39%		39%		36%		35%	34%	
peelvoorziening											
Het % bewoners vindt dat er voldoende speeltoestellen zijn voor kinderen in lft (4-10, 2010: speelplekke 4-12)	39%		43%		50%		49%		48%		59%
cijfers afkomstig uit VMR: voorlopig, 5 mrt 2010											

Het % bewoners vindt dat er voldoende speeltoestellen zijn voor kinderen in Ift (4-10,
Het aandeel mensen dat zich vaak ergert aan rondslingerend vuil
Het aandeel bewoners dat zich vaak ergert aan onkruidgroei op verhardingen
Het aandeel bewoners dat vindt dat er voldoende lantaarns zijn (10: incl. teveel)
Het aandeel bewoners dat tevreden is met het onderhoud van groenvoorzieningen
0%
20%
40%
60%
80%
100%
1999
2001
2003
2005
2007
2009

Afgelopen 12 maanden bezocht
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
2003
2005
2007
2009
de Prinsentuin
Potmarge
Rengerspark
Leeuwarder Bos
Groene Ster/Kleine Wielen
Froskepolle
Parkjes in de buurt
Grote Wielen
Bosk van Pylkwier
Noorderbegraafplaats
Huizumerbegraafplaats

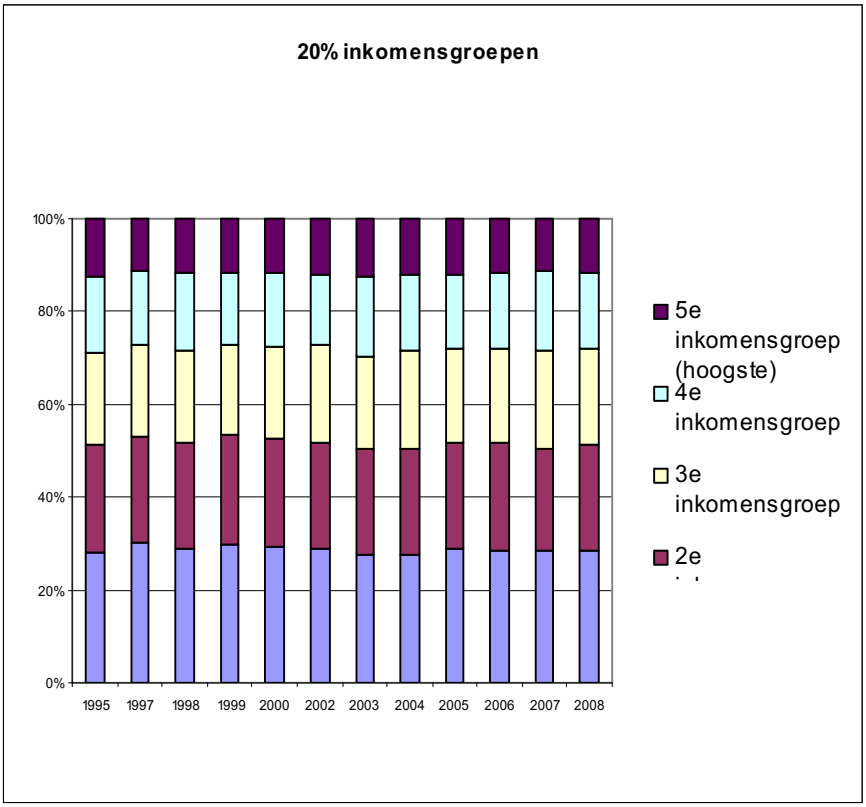

Percentage bewoners tevreden met: (=Programmadoel Infra&Ber.)	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Onderhoudstaat trottoirs	50%	56%	50%	53%	48%	49%	54%
Onderhoudsstaat wegdek	57%	62%	57%	60%	54%	55%	62%
Onderhoudsstaat fietspaden	50%	60%	57%	59%	51%	57%	65%
Onderhoudsstaat wandelpaden door gras/park	48%	53%	52%	52%	46%	51%	64%

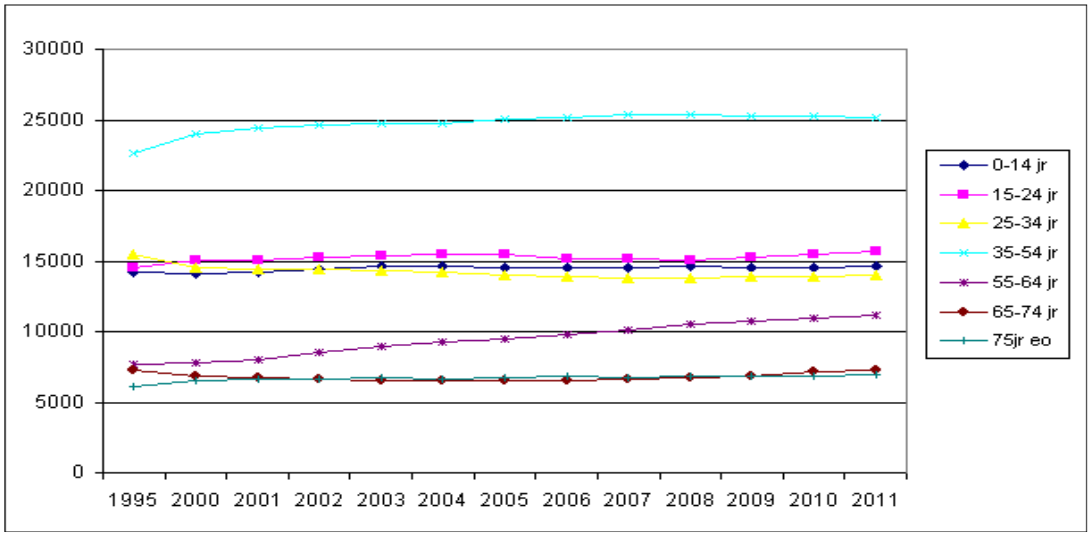
Inkomensverdeling part. huishoudens (besteedbaar inkomen, aantal huishoudens)	2005	2006	2007	2008
1e 10% inkomensgroep (laagste)	5990	6210		
2e 10% inkomensgroep	5680	5470	11750	11880
3e 10% inkomensgroep	4920	5010		
4e 10% inkomensgroep	4370	4470	9150	9550
5e 10% inkomensgroep	4460	4370		
6e 10% inkomensgroep	3890	4050	8620	8710
7e 10% inkomensgroep	3410	3600		
8e 10% inkomensgroep	3080	3080	7050	6970
9e 10% inkomensgroep	2720	2850		
10e 10% inkomensgroep (hoogste)	2160	1940	4700	4790
totaal huishoudens	**40680**	**41030**	**41270**	**41900**
perc. 1e tm 2e inkomensgroep	28,7	28,5	28,5	28,4
perc. 3e tm 4e inkomensgroep	22,8	23,1	22,2	22,8
perc. 5e tm 7e inkomensgroep	28,9	29,3		
perc. 8e tm 10e inkomensgroep	19,6	19,2		
perc. hoogste 6 inkomensgroepen	48,5	48,5	49,4	48,9

Bron: CBS

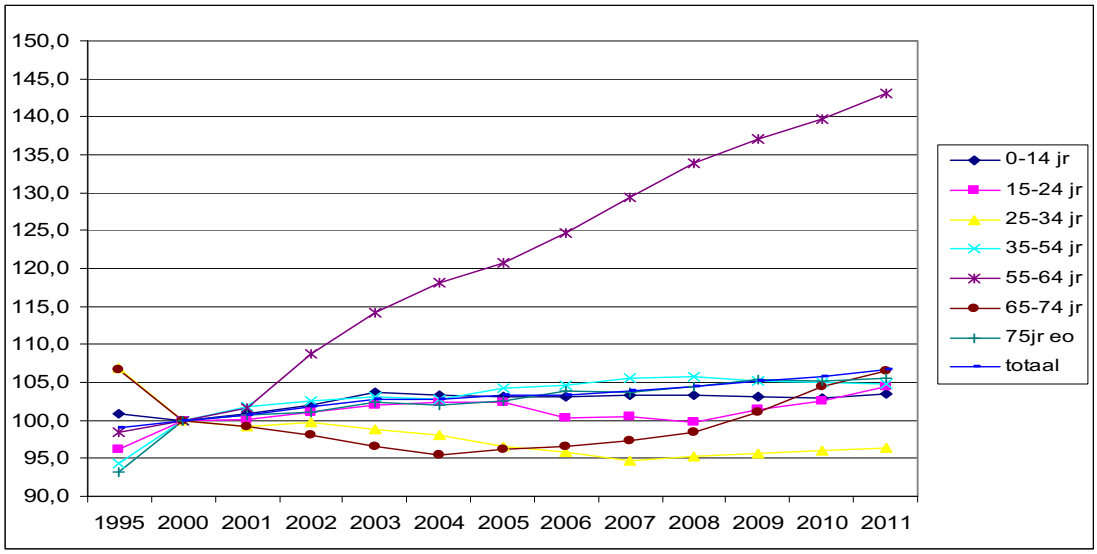

Leeftijdsopbouw	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
totaal	87945	88887	89453	90516	91284	91354	91749	91817	92342	92864	93498	94073	94848
Bevolking naar lft. en geslacht, 0-4 jaar [aantal]	4977	4847	4853	4921	5051	5033	5055	5008	5115	5097	5068	5084	5204
Bevolking naar lft. en geslacht, 5-9 jaar [aantal]	4646	4692	4803	4777	4801	4780	4727	4670	4676	4739	4804	4783	4813
Bevolking naar lft. en geslacht, 10-14 jaar [aantal]	4622	4571	4565	4699	4767	4775	4779	4862	4787	4743	4684	4666	4591
Bevolking naar lft. en geslacht, 15-19 jaar [aantal]	5373	6062	6121	6032	6024	5996	6062	5936	6016	6056	6139	6134	6156
Bevolking naar lft. en geslacht, 20-24 jaar [aantal]	9131	9011	8971	9202	9338	9434	9374	9183	9125	8988	9157	9327	9579
Bevolking naar lft. en geslacht, 25-29 jaar [aantal]	8355	7451	7335	7258	7153	7199	7263	7348	7460	7630	7625	7677	7584
Bevolking naar lft. en geslacht, 30-34 jaar [aantal]	7138	7052	7063	7201	7172	7014	6730	6558	6281	6193	6241	6242	6401
Bevolking naar lft. en geslacht, 35-39 jaar [aantal]	6475	6489	6568	6656	6764	6678	6808	6748	6815	6734	6479	6249	6137
Bevolking naar lft. en geslacht, 40-44 jaar [aantal]	5969	6183	6246	6287	6300	6339	6406	6455	6481	6519	6537	6624	6569
Bevolking naar lft. en geslacht, 45-49 jaar [aantal]	5836	5783	5862	6051	6130	6156	6149	6172	6123	6173	6207	6301	6396
Bevolking naar lft. en geslacht, 50-54 jaar [aantal]	4364	5564	5771	5626	5572	5522	5679	5753	5922	5970	6048	6042	6058
Bevolking naar lft. en geslacht, 55-59 jaar [aantal]	3960	4146	4262	4757	5146	5402	5431	5622	5505	5451	5461	5594	5676
Bevolking naar lft. en geslacht, 60-64 jaar [aantal]	3746	3689	3699	3763	3799	3850	4030	4140	4631	5035	5284	5357	5529
Bevolking naar lft. en geslacht, 65-69 jaar [aantal]	3714	3440	3380	3364	3370	3396	3465	3533	3582	3645	3763	3889	3952
Bevolking naar lft. en geslacht, 70-74 jaar [aantal]	3549	3370	3375	3315	3202	3107	3088	3037	3045	3064	3113	3229	3305
Bevolking naar lft. en geslacht, 75-79 jaar [aantal]	2671	2955	2931	2905	2939	2908	2829	2861	2792	2738	2706	2683	2652
Bevolking naar lft. en geslacht, 80-84 jaar [aantal]	1908	1932	2013	2036	2067	2095	2199	2197	2218	2235	2219	2201	2209
Bevolking naar lft. en geslacht, 85-89 jaar [aantal]	1049	1118	1087	1149	1140	1145	1148	1187	1193	1263	1329	1386	1405
Bevolking naar lft. en geslacht, 90-94 jaar [aantal]	392	428	443	418	443	439	442	441	472	467	488	486	502
Bevolking naar lft. en geslacht, 95 jaar en ouder [aantal]	70	104	105	99	106	86	85	106	103	124	146	119	130

Bevolkingssamenstelling gemeente Leeuwarden, 1995-2011

Geindexeerde ontwikkeling bevolking, 2000=100

Leeftijdsopbouw	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Totaal	87945	88887	89453	90516	91284	91354	91749	91817	92342	92864	93498	94073	94848
Bevolking naar lft. en geslacht, 0-4 jaar [aantal]	4977	4847	4853	4921	5051	5033	5055	5008	5115	5097	5068	5084	5204
Bevolking naar lft. en geslacht, 5-9 jaar [aantal]	4646	4692	4803	4777	4801	4780	4727	4670	4676	4739	4804	4783	4813
Bevolking naar lft. en geslacht, 10-14 jaar [aantal]	4622	4571	4565	4699	4767	4775	4779	4862	4787	4743	4684	4666	4591
Bevolking naar lft. en geslacht, 15-19 jaar [aantal]	5373	6062	6121	6032	6024	5996	6062	5936	6016	6056	6139	6134	6156
Bevolking naar lft. en geslacht, 20-24 jaar [aantal]	9131	9011	8971	9202	9338	9434	9374	9183	9125	8988	9157	9327	9579
Bevolking naar lft. en geslacht, 25-29 jaar [aantal]	8355	7451	7335	7258	7153	7199	7263	7348	7460	7630	7625	7677	7584
Bevolking naar lft. en geslacht, 30-34 jaar [aantal]	7138	7052	7063	7201	7172	7014	6730	6558	6281	6193	6241	6242	6401
Bevolking naar lft. en geslacht, 35-39 jaar [aantal]	6475	6489	6568	6656	6764	6678	6808	6748	6815	6734	6479	6249	6137
Bevolking naar lft. en geslacht, 40-44 jaar [aantal]	5969	6183	6246	6287	6300	6339	6406	6455	6481	6519	6537	6624	6569
Bevolking naar lft. en geslacht, 45-49 jaar [aantal]	5836	5783	5862	6051	6130	6156	6149	6172	6123	6173	6207	6301	6396
Bevolking naar lft. en geslacht, 50-54 jaar [aantal]	4364	5564	5771	5626	5572	5522	5679	5753	5922	5970	6048	6042	6058
Bevolking naar lft. en geslacht, 55-59 jaar [aantal]	3960	4146	4262	4757	5146	5402	5431	5622	5505	5451	5461	5594	5676
Bevolking naar lft. en geslacht, 60-64 jaar [aantal]	3746	3689	3699	3763	3799	3850	4030	4140	4631	5035	5284	5357	5529
Bevolking naar lft. en geslacht, 65-69 jaar [aantal]	3714	3440	3380	3364	3370	3396	3465	3533	3582	3645	3763	3889	3952
Bevolking naar lft. en geslacht, 70-74 jaar [aantal]	3549	3370	3375	3315	3202	3107	3088	3037	3045	3064	3113	3229	3305
Bevolking naar lft. en geslacht, 75-79 jaar [aantal]	2671	2955	2931	2905	2939	2908	2829	2861	2792	2738	2706	2683	2652
Bevolking naar lft. en geslacht, 80-84 jaar [aantal]	1908	1932	2013	2036	2067	2095	2199	2197	2218	2235	2219	2201	2209
Bevolking naar lft. en geslacht, 85-89 jaar [aantal]	1049	1118	1087	1149	1140	1145	1148	1187	1193	1263	1329	1386	1405
Bevolking naar lft. en geslacht, 90-94 jaar [aantal]	392	428	443	418	443	439	442	441	472	467	488	486	502
Bevolking naar lft. en geslacht, 95 jaar en ouder [aantal]	70	104	105	99	106	86	85	106	103	124	146	119	130
bron: Leeuwarden in Cijfers													

Gem. Leeuwarden inw. naar lft	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0-14 jr	14245	14110	14221	14397	14619	14588	14561	14540	14578	14579	14556	14533	14608
15-24jr	14504	15073	15092	15234	15362	15430	15436	15119	15141	15044	15296	15461	15735
25-34jr	15493	14503	14398	14459	14325	14213	13993	13906	13741	13823	13866	13919	13985
35-54jr	22644	24019	24447	24620	24766	24695	25042	25128	25341	25396	25271	25216	25160
55-64jr	7706	7835	7961	8520	8945	9252	9461	9762	10136	10486	10745	10951	11205
65-74jr	7263	6810	6755	6679	6572	6503	6553	6570	6627	6709	6876	7118	7257
75jr eo	6090	6537	6579	6607	6695	6673	6703	6792	6778	6827	6888	6875	6898
totaal	87945	88887	89453	90516	91284	91354	91749	91817	92342	92864	93498	94073	94848
	2000=100												

Gem. Leeuwarden inw. naar lft	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0-14 jr	101,0	100,0	100,8	102,0	103,6	103,4	103,2	103,0	103,3	103,3	103,2	103,0	103,5
15-24jr	96,2	100,0	100,1	101,1	101,9	102,4	102,4	100,3	100,5	99,8	101,5	102,6	104,4
25-34jr	106,8	100,0	99,3	99,7	98,8	98,0	96,5	95,9	94,7	95,3	95,6	96,0	96,4
35-54jr	94,3	100,0	101,8	102,5	103,1	102,8	104,3	104,6	105,5	105,7	105,2	105,0	104,8
55-64jr	98,4	100,0	101,6	108,7	114,2	118,1	120,8	124,6	129,4	133,8	137,1	139,8	143,0
65-74jr	106,7	100,0	99,2	98,1	96,5	95,5	96,2	96,5	97,3	98,5	101,0	104,5	106,6
75jr eo	93,2	100,0	100,6	101,1	102,4	102,1	102,5	103,9	103,7	104,4	105,4	105,2	105,5
totaal	98,9	100,0	100,6	101,8	102,7	102,8	103,2	103,3	103,9	104,5	105,2	105,8	106,7
Gem. Leeuwarden inw. naar lft	**1995**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
	2000=100												
totaal	98,9	100,0	100,6	101,8	102,7	102,8	103,2	103,3	103,9	104,5	105,2	105,8	106,7
0-4jr	102,7	100,0	100,1	101,5	104,2	103,8	104,3	103,3	105,5	105,2	104,6	104,9	107,4
5-9jr	99,0	100,0	102,4	101,8	102,3	101,9	100,7	99,5	99,7	101,0	102,4	101,9	102,6
10-14jr	101,1	100,0	99,9	102,8	104,3	104,5	104,6	106,4	104,7	103,8	102,5	102,1	100,4
15-19jr	88,6	100,0	101,0	99,5	99,4	98,9	100,0	97,9	99,2	99,9	101,3	101,2	101,6
20-24jr	101,3	100,0	99,6	102,1	103,6	104,7	104,0	101,9	101,3	99,7	101,6	103,5	106,3
25-29jr	112,1	100,0	98,4	97,4	96,0	96,6	97,5	98,6	100,1	102,4	102,3	103,0	101,8
30-34jr	101,2	100,0	100,2	102,1	101,7	99,5	95,4	93,0	89,1	87,8	88,5	88,5	90,8
35-39jr	99,8	100,0	101,2	102,6	104,2	102,9	104,9	104,0	105,0	103,8	99,8	96,3	94,6
40-44jr	96,5	100,0	101,0	101,7	101,9	102,5	103,6	104,4	104,8	105,4	105,7	107,1	106,2
45-49jr	100,9	100,0	101,4	104,6	106,0	106,4	106,3	106,7	105,9	106,7	107,3	109,0	110,6
50-54jr	78,4	100,0	103,7	101,1	100,1	99,2	102,1	103,4	106,4	107,3	108,7	108,6	108,9
55-59jr	95,5	100,0	102,8	114,7	124,1	130,3	131,0	135,6	132,8	131,5	131,7	134,9	136,9
60-64jr	101,5	100,0	100,3	102,0	103,0	104,4	109,2	112,2	125,5	136,5	143,2	145,2	149,9
65-69jr	108,0	100,0	98,3	97,8	98,0	98,7	100,7	102,7	104,1	106,0	109,4	113,1	114,9
70-74jr	105,3	100,0	100,1	98,4	95,0	92,2	91,6	90,1	90,4	90,9	92,4	95,8	98,1
75-79jr	90,4	100,0	99,2	98,3	99,5	98,4	95,7	96,8	94,5	92,7	91,6	90,8	89,7
80-84jr	98,8	100,0	104,2	105,4	107,0	108,4	113,8	113,7	114,8	115,7	114,9	113,9	114,3
85-89jr	93,8	100,0	97,2	102,8	102,0	102,4	102,7	106,2	106,7	113,0	118,9	124,0	125,7
90-94jr	91,6	100,0	103,5	97,7	103,5	102,6	103,3	103,0	110,3	109,1	114,0	113,6	117,3
95jr eo	67,3	100,0	101,0	95,2	101,9	82,7	81,7	101,9	99,0	119,2	140,4	114,4	125,0

Migratie gemeente Leeuwarden

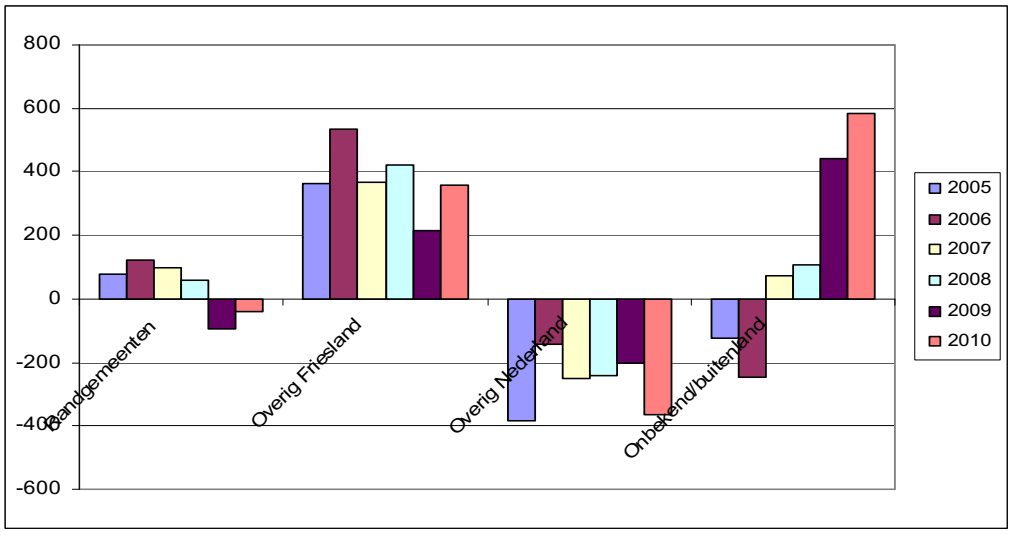
vestiging	Randgemeenten	Overig Friesland	Overig Nederland	Onbekend/buitenland	totaal
2005	950	1776	2402	869	5997
2006	985	1751	2623	996	6355
2007	945	1664	2531	1144	6284
2008	937	1764	2588	1353	6642
2009	787	1511	2470	1259	6027
2010	787	1597	2446	1526	6356

vertrek	Randgemeenten	Overig Friesland	Overig Nederland	Onbekend/buitenland	totaal
2005	870	1412	2787	991	6060
2006	862	1218	2767	1241	6088
2007	849	1298	2781	1071	5999
2008	878	1343	2831	1246	6298
2009	883	1296	2670	818	5667
2010	829	1240	2811	942	5822

Migratie gemeente Leeuwarden

saldo	Randgemeenten	Overig Friesland	Overig Nederland	Onbekend/buitenland
2005	80	364	-385	-122
2006	123	533	-144	-245
2007	96	366	-250	73
2008	59	421	-243	107
2009	-96	215	-200	441
2010	-42	357	-365	584

Migratiesaldo, 2005 tot en met 2010

Migratie gemeente Leeuwarden

	vestiging										vertrek										saldo										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	randgem	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
migratie naar	Rand- gemee	Rand- gemee	Rand- gemee	Randgemeer	Randgemeenten	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeenten	Randgemeer	Rand- gemee	Rand- gemee	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	saldo	Rand- gemee	Rand- gemee	Rand- gemee	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeer	Randgemeen
0-14	88	80	79	103	99	119	88	91	72	63	131	110	132	144	157	159	126	165	157	131	0-14	-43	-30	-53	-41	-58	-40	-38	-74	-85	-68
15-19	126	119	117	122	125	124	146	130	128	117	35	40	42	46	62	48	61	48	71	56	15-19	91	79	75	76	63	76	85	82	57	61
20-24	237	223	219	242	241	222	233	257	231	225	140	138	120	152	138	122	126	135	157	153	20-24	97	85	99	90	103	100	107	122	74	72
25-34	177	174	170	149	183	190	171	149	132	145	278	274	237	208	242	259	233	240	229	229	25-34	-101	-100	-67	-59	-59	-69	-62	-91	-97	-84
35-44	94	85	83	86	110	130	104	118	72	83	97	114	108	122	131	141	115	138	142	96	35-44	-3	-29	-25	-36	-21	-11	-11	-20	-70	-13
45-54	81	74	79	70	79	92	71	58	73	63	72	63	79	70	63	76	79	63	49	63	45-54	9	11	0	0	16	16	-8	-5	24	0
55-64	48	36	26	54	55	63	60	61	40	44	34	35	43	43	38	21	36	40	36	49	55-64	14	1	-17	11	17	42	24	21	4	-5
65-74	27	24	23	20	26	18	43	31	16	21	12	21	20	16	13	15	27	19	7	19	65-74	15	3	3	4	13	3	16	12	9	2
75-84	21	18	17	17	19	16	21	27	13	17	17	11	26	17	15	13	25	15	17	20	75-84	4	7	-9	0	4	3	-4	12	-4	-3
85 eo	8	14	9	5	13	11	8	15	10	9	10	16	19	19	11	8	21	15	18	13	85 eo	-2	-2	-10	-14	2	3	-13	0	-8	-4
totaal	907	847	822	868	950	985	945	937	787	787	826	822	826	837	870	862	849	878	883	829	totaal	81	25	-4	31	80	123	96	59	-96	-42

	vestiging										vertrek					vertrek															
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	ovfrl	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesland	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesland	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	saldo	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl	Overig Friesl
0-14	169	141	146	140	183	135	159	129	100	123	165	156	153	203	198	129	166	151	162	148	0-14	4	-15	-7	-63	-15	6	-7	-22	-62	-25
15-19	341	352	333	402	399	343	296	356	323	383	123	113	95	115	149	114	110	125	124	136	15-19	218	239	238	287	250	229	186	231	199	247
20-24	450	464	457	488	473	474	457	495	456	413	271	248	319	301	337	330	301	340	367	327	20-24	179	216	138	187	136	144	156	155	89	86
25-34	292	310	304	286	274	364	314	353	285	300	322	343	367	370	369	330	352	324	309	330	25-34	-30	-33	-63	-84	-95	34	-38	29	-24	-30
35-44	177	146	171	194	208	184	162	166	127	133	132	161	168	174	194	139	178	178	149	132	35-44	45	-15	3	20	14	45	-16	-12	-22	1
45-54	125	92	83	97	103	98	127	110	97	100	83	89	91	92	78	92	104	102	86	75	45-54	42	3	-8	5	25	6	23	8	11	25
55-64	67	55	52	62	68	66	64	70	54	52	38	49	44	33	31	38	48	69	45	37	55-64	29	6	8	29	37	28	16	1	9	15
65-74	51	30	22	28	34	50	46	45	34	32	27	19	23	13	22	20	24	18	20	21	65-74	24	11	-1	15	12	30	22	27	14	11
75-84	33	27	17	25	26	26	26	25	21	39	27	17	23	27	21	18	10	27	21	21	75-84	6	10	-6	-2	5	8	16	-2	0	18
85 eo	13	12	7	17	8	10	13	15	14	22	12	8	8	11	14	8	5	9	13	13	85 eo	1	4	-1	6	-6	2	8	6	1	9
	1718	1629	1592	1739	1776	1750	1664	1764	1511	1597	1200	1203	1291	1339	1413	1218	1298	1343	1296	1240	totaal	518	426	301	400	363	532	366	421	215	357

	vestiging										vertrek					vertrek														
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Overig Ned	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Nederland	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Nederland	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	saldo	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder	Overig Neder
0-14	324	301	248	243	228	218	222	185	162	141	336	244	282	247	233	204	215	208	181	146	0-14	-12	57	-34	-4	-5	14	7	-23	-19	-5
15-19	715	729	747	703	714	747	751	847	815	803	381	382	399	362	381	367	383	397	423	464	15-19	334	347	348	341	333	380	368	450	392	339
20-24	708	694	739	662	674	795	741	765	804	821	1223	1262	1129	1090	1145	1176	1140	1203	1136	1254	20-24	-515	-568	-390	-428	-471	-381	-399	-438	-332	-433
25-34	567	498	445	450	375	409	390	396	359	374	710	675	655	639	606	637	627	611	577	596	25-34	-143	-177	-210	-189	-231	-228	-237	-215	-218	-222
35-44	262	265	183	205	194	194	197	179	156	147	266	207	262	202	223	209	207	199	180	164	35-44	-4	58	-79	3	-29	-15	-10	-20	-24	-17
45-54	116	116	82	97	97	88	93	95	89	67	101	104	120	78	101	82	92	96	91	95	45-54	15	12	-38	19	-4	6	1	-1	-2	-28
55-64	58	52	52	40	52	62	80	68	42	53	52	50	51	58	57	42	62	73	42	44	55-64	6	2	1	-18	-5	20	18	-5	0	9
65-74	35	24	27	17	22	21	24	23	21	16	28	23	23	18	19	30	24	19	20	23	65-74	7	1	4	-1	3	-9	0	4	1	-7
75-84	15	12	12	17	35	24	24	18	13	14	19	11	21	14	13	14	23	14	9	16	75-84	-4	1	-9	3	22	10	1	4	4	-2
85 eo	4	2	6	6	11	8	9	12	9	10	8	2	11	9	9	6	8	11	11	9	85 eo	-4	0	-5	-3	2	2	1	1	-2	1
	2804	2693	2541	2440	2402	2566	2531	2588	2470	2446	3124	2960	2953	2717	2787	2767	2781	2831	2670	2811	totaal	-320	-267	-412	-277	-385	-201	-250	-243	-200	-365

	vestiging										vertrek					vertrek														
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totaal	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	saldo	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal
0-14	744	658	541	531	562	539	530	490	413	415	683	561	657	695	668	591	592	604	559	493	0-14	61	97	-116	-164	-106	-52	-62	-114	-146	-78
15-19	1342	1370	1302	1362	1357	1380	1343	1520	1443	1492	552	557	566	565	648	587	601	615	643	687	15-19	790	813	736	797	709	793	742	905	800	805
20-24	1638	1719	1746	1665	1710	1886	1869	2052	1965	2201	1705	1781	1747	1730	1868	1946	1922	2051	1952	2089	20-24	-67	-62	-1	-65	-158	-60	-53	1	13	112
25-34	1275	1196	1147	1088	1072	1194	1173	1218	1091	1105	1401	1435	1528	1462	1583	1678	1567	1638	1387	1442	25-34	-126	-239	-381	-374	-511	-484	-394	-420	-296	-337
35-44	617	576	507	556	596	632	584	593	482	488	537	544	660	615	677	682	629	676	550	496	35-44	80	32	-153	-59	-81	-50	-45	-83	-68	-8
45-54	368	309	272	296	309	325	344	324	314	295	282	274	357	289	307	339	340	342	277	293	45-54	86	35	-85	7	2	-14	4	-18	37	2
55-64	196	164	147	170	187	213	218	224	159	174	134	154	166	162	159	126	171	211	151	155	55-64	62	10	-19	8	28	87	47	13	8	19
65-74	118	84	77	71	88	90	121	107	78	72	75	68	75	60	66	72	81	68	57	70	65-74	43	16	2	11	22	18	40	39	21	2
75-84	70	58	47	61	82	66	72	72	49	71	63	43	72	63	51	45	62	58	48	59	75-84	7	15	-25	-2	31	21	10	14	1	12
85 e.o.	25	29	23	28	34	30	30	42	33	43	30	27	38	40	34	22	34	35	43	38	85 eo	-5	2	-15	-12	0	8	-4	7	-10	5
	6393	6163	5809	5828	5997	6355	6284	6642	6027	6356	5462	5444	5866	5681	6061	6088	5999	6298	5667	5822	totaal	931	719	-57	147	-64	267	285	344	360	534

Bron: GBA, bewerking S&O

samenvatting:

Totaal	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0-14	61	97	-116	-164	-106	-52	-62	-114	-146	-78
15-19	790	813	736	797	709	793	742	905	800	805
20-24	-67	-62	-1	-65	-158	-60	-53	1	13	112
25-34	-126	-239	-381	-374	-511	-484	-394	-420	-296	-337
35-44	80	32	-153	-59	-81	-50	-45	-83	-68	-8
45-64	148	45	-104	15	30	73	51	-5	45	21
65 eo	45	33	-38	-3	53	47	46	60	12	19
totaal	931	719	-57	147	-64	267	285	344	360	534

BIJLAGE B

Verbonden partijen

Dienst:	Stadsontwikkeling en -beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum, H.
Sector:	Grond, Economie en Vastgoed	**Contactpersoon:**	Taekema, M.
Volgnummer:	01		
Naam		**Stichting Ontwikkelingsbedrijf Leeuwarden**	
Juridische status		Stichting	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur	
Zeggenschap/invloed		De gemeente Leeuwarden heeft het recht om 1 van de 5 bestuursleden te benoemen. Momenteel zijn er 3 bestuurders.	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het bevorderen van vestiging en uitbreiding van industriële bedrijven, handelsbedrijven en instellingen behorende tot de dienstverlenende sector	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		geen	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 2.344.500 per 31-12-2008 € 2.345.409 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het eigen vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 5.390.080 per 31-12-2008 € 5.413.261 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		Saldo achtergestelde lening per 31-12-2009 € 478.738	
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat boekjaar 2008 € 84 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Sociale gebiedsontwikkeling en	**Contactpersoon:**	Hollander, D.
Volgnummer:	cultuur 02		
Naam		**Stichting Cultureel Centrum De Harmonie**	
Juridische status		Stichting (B3)	
Bestuurlijke positie		Bestuursleden worden voorgedragen aan de gemeente met besluitvorming in de gemeenteraad	
Zeggenschap / stemverhouding			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		1. Programmeren en distribueren van een gevarieerd aanbod aan theater- en muziekvoorstellingen 2. Verhuren van zaalruimten tegen commerciële condities aan uiteenlopende organisaties en instellingen	
veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft			
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		Stichtingskapitaal	€ 45
		Bestemmingsreserve ID-banen	€ 92.367
		Bestemmingsreserve risicofonds	€ 145.378
		Algemene reserve	€ -196.834
		Negatief resultaat 2009	€ -202.106
		Totaal Eigen vermogen	€ -161.150
		Egalisatiereserves	€ 527.773
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		Kortlopende schulden: 01-01-2009 € 2.641.996 31-12-2009 € 2.275.113	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Op basis van de geconsolideerde jaarrekening Stichting en B.V. € - 202.106	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De Stichting Stadsschouwburg De Harmonie beheert en exploiteert de gemeentelijke schouwburg en voert daarbij activiteiten uit om de doelstellingen van het gemeentelijk cultuurbeleid te realiseren.	
De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij		In het meerjarenbeleidsplan 'De Harmonie Inspireren, Excelleren en nu Realiseren' heeft de schouwburg zijn visie uiteen gezet over de koers die het varen wil in de periode 2008 – 2016. Gelet op de verslechterde financiële positie van De harmonie wordt in 2010 e.v. aandacht gegeven aan de financiële gezondheid in relatie tot de programmering en bedrijfsvoering. Mede hieruit vloeit een impuls in het eigen vermogen vanuit de gemeente Leeuwarden van maximaal € 998.000.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 03	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Florijn, M M. Bosma
Naam		**Kredietbank Nederland (KBNL)**	
Juridische status		Stichting	
Bestuurlijke positie		Lid van de Raad van Toezicht	
Zeggenschap / stemverhouding		Enkelvoudig	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Uitoefening van het toezicht op de bank op basis van de Wet op het Financieel Toezicht. Het verlenen van hulp aan mensen die in financiële problemen zijn gekomen. De daarmee samenhangende producten bestaan uit: - minnelijke regeling van schulden - wettelijke regeling van schulden - trajectbewaking bij integrale schuldhulpverlening - inkomens- en budgetbeheer	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Er hebben zich in 2010 geen veranderingen voorgedaan.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		1 januari 2009 31 december 2009	€ 1.658.932 € 1.861.158
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 0	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		Lang vreemd vermogen (incl. voorzieningen): 1 januari 2009 31 december 2009 Kort vreemd vermogen: 1 januari 2009 31 december 2009 Excl. beheerde gelden van derden: 1 januari 2009 31 december 2009	 € 3.034.192 € 4.071.937 € 16.722.647 € 18.971.878 € 2.666.724 € 2.706.809
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Lang vreemd vermogen (lening): 31 december 2009 Kort vreemd vermogen (rekening courant): 31 december 2010	 € 1.300.000 € 1.300.000
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat 2009	€ 202.225
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De Kredietbank Nederland voert in het kader van het gemeentelijk minimabeleid de schuldhulpverlening uit. In 2003 is de gemeentelijke visie op de positie en taken van de toenmalige GKB-F vastgesteld en ten gevolge daarvan versterkt.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 04	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Florijn, M M. Bosma
Naam		**WTC EXPO Beheer**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		Geen formele bestuurlijke positie. Statutair heeft de gemeente een aantal instemmingsplichtige onderwerpen.	
Zeggenschap / stemverhouding		Statutair bepaald	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het organiseren van beurzen en tentoonstellingen	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		In 2010 heeft een juridische herstructurering plaatsgevonden van het gehele WTC concern. De bestaande CV is ingebracht in een BV. De stichting administratiekantoor is geliquideerd. De lening die de gemeente Leeuwarden in 2007 heeft verstrekt aan Frieslandia BV is bij deze herstructurering overgeheveld naar WTC Beheer BV, een 100% dochter van Stichting Prins Bernardhoeve.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 5.215.939 per 31-5-2009 (WTC Expo) € 5.136.157 per 31-5-2010 (WTC Expo)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 18.345.422 per 31-5-2009 (WTC Expo) € 18.111.196 per 31-5-2010 (WTC Expo)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Lening WTC Beheer BV per 31-12-2010 € 3.551.328	
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat boekjaar 2010 € 79.782 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Grond, Economie en Vastgoed 05	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Deinum, H. Besselse, H.
Naam		**Ontwikkelingmaatschappij Westergo CV/BV**	
Juridische status		CV/BV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Harlingen	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het voor gemeenschappelijke rekening tot ontwikkeling brengen en uitbreiden van een industrie- en zeehavencomplex, onder meer door het verwerven van daartoe bestemde gronden en het aanleggen en verbeteren van de infrastructurele voorzieningen, het uitgeven van gronden, voorts het initiëren en intensiveren van de samenwerking tussen gemeenten en bedrijven in de zogenaamde Westergozone.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 6.990.831 per 31-12-2008 (CV) € 5.362.367 per 31-12-2009 (CV) € 50.894 per 31-12-2008 (BV) € 61.546 per 31-12-2009 (BV)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het commanditair kapitaal (CV) en in het eigen vermogen van de BV		Inbreng bedraagt € 226.890 (CV) 10% van de 800 aandelen of € 3.630 (BV). Aandeel gemeente Leeuwarden bedraagt dus 10%.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 8.467.118 per 31-12-2008 (CV) € 9.501.968 per 31-12-2009 (CV) € 68.256 per 31-12-2008 (BV) € 37.553 per 31-12-2009 (BV)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij		Resultaat 2009 van de CV; € 1.628.462 negatief Resultaat 2009 van de BV; € 10.652 positief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum, H.
Sector:	Ruimtelijke Ordening en Inrichting.	**Contactpersoon:**	Kappert, L.
Volgnummer:	06		
Naam		**Parkeergarages Leeuwarden CV**[42]	
Juridische status		CV	
Bestuurlijke positie		Stille vennoot	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Zorg dragen voor openbare parkeerplaatsen middels het verwerven en behouden van parkeergarages en het beheren en exploiteren van die parkeergarages.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Geen veranderingen voorzien.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 7.474.372 per 31-12-2008 € 6.946.334 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 6.611.783 per 31-12-2009	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 510.046 per 31-12-2008 € 463.739 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 5.800.000 per 31-12-2010 (aan de stichting parkeergarage Leeuwarden)	
Het resultaat van de verbonden partij.		**Het resultaat over 2009 bedraagt** € 528.038 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		• De CV de ruimte geven om de bedrijfsvoering te richten op het optimaliseren van het resultaat.	

42 Parkeergarages Leeuwarden CV is een samenwerkingsorgaan tussen de Stichting Parkeergarage Leeuwarden / Parkeergarages Leeuwarden BV als beherend vennoot en de gemeente Leeuwarden als stille vennoot

Dienst:	Stadsontwikkeling en -beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Boer, H.
Volgnummer:	07		
Naam		**Afvalsturing Friesland NV**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Wethouder Diks vertegenwoordigster in aandeelhoudersvergadering;	
Zeggenschap/invloed		Gemeente Leeuwarden is een van de aandeelhouders. De formele invloed is daarom beperkt **.**	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Verwerken van afval op een efficiënte en milieuhygiënische manier	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft			
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 32.061.000 per 31-12-2008 € 33.234.000 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 162.000 bestaande uit 360 aandelen à € 450	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		Per 31-12-2009 volgens geconsolideerde balans: € 141.160.000 (2008 € 93.063.000)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		*nihil*	
Het resultaat van de verbonden partij.		Het resultaat over 2009 bedroeg € 1.268.000 (2008 € 3.229.000) Conform het bepaalde in art. 23 lid van de statuten wordt 7% primair dividend over het nominale bedrag van de aandelen uitgekeerd, zijnde een bedrag van € 95.000. De resterende winst is ten gunste van de algemene reserve gebracht.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Boer, H.
Volgnummer:	08		
Naam		**NV Fryslân Miljeu**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Wethouder Diks is vertegenwoordiger in de vergadering van aandeelhouders;	
Zeggenschap/invloed		50% zeggenschap	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Inzamelen van afval en het schoon- en berijdbaar houden van wegen c.a. op een efficiënte en milieuhygiënische manier	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft			
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 3.325.000 per 31-12-2008 € 3.660.000 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 261.079,27, bestaande uit 41.612 aandelen à € 4,54 = € 188.827,02 en overig: € 72.252,25	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 11.602.000 per 31-12-2008 € 10.557.000 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Het geconsolideerde resultaat over 2009 bedroeg € 501.000 (2008 € 278.000) Conform het bepaalde in art. 19 lid 5 van de statuten wordt hiervan 7% primair dividend over het nominale bedrag v.d. aandelen en agio uitgekeerd, zijnde een bedrag van € 60.000. De resterende winst is deels uitgekeerd aan aandeelhouders, deels gereserveerd of toegevoegd aan het eigen vermogen.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Bouwen, Wonen en Milieu 09	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Diks, I. Bert de R.
Naam		**NV Stadsherstel**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		Gemeente Leeuwarden heeft globaal 17% van de aandelen in bezit.	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat op behartigd wordt		Behoud historisch belangwekkende panden door middel van restauratie/rehabilitatie en herstel van de woonfunctie	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De NV is in financiële problemen geraakt door naheffingen van de belastingdienst in combinatie met een tweetal moeilijk verkoopbare woningen. De directeur is opgestapt medio 2010. De gemeente heeft zich inmiddels intensief bemoeit met de financiële zaken.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		31-12-2010: - € 100.000 *)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 33.352 (1.335 aandelen x nominaal € 45,38 minus afwaardering met 45%)	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		31-12-2010: € 282.000 *)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		2010: 458.000 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		In 2010 is er intensieve bemoeienis geweest van de gemeente Leeuwarden vanwege de financiële problemen. Met de belastingdienst is in beginsel overeenstemming bereikt over de naheffingen. Momenteel wordt nader uitgezocht hoe Stadsherstel nieuwe stijl en de samenwerking met woningcorporatie Elkien verder kan worden voortgezet.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		Begin 2011 is 1 van de laatste 2 woningen verkocht.	

*) Van de NV Stadsherstel zijn geen jaarstukken beschikbaar. Omstreeks mei zal de situatie omtrent de NV Stadsherstel nader in de gemeenteraad aan de orde komen.

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Florijn, M.
Sector:	Zorg, Hulpverlening, Sport	**Contactpersoon:**	Gaspers, I.
Volgnummer:	10		

Naam.	**BV Sport**		
Juridische status.	BV		
Bestuurlijke positie.	Aandeelhouder		
Zeggenschap/invloed.	100% van de geplaatste aandelen		
Vestigingsplaats.	Leeuwarden		
Het openbaar belang dat behartigd wordt.	Uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid met als strategisch doel: een sportieve, gezonde en leefbare samenleving.		
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.	Geen.		
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar.	1 januari 2009 31 december 2009	€ €	1.035.272 1.566.504
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen.	Aandelenkapitaal Agioreserve Totaal	€ € €	45.378 90.756 136.134
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar.	Lang vreemd vermogen: 1 januari 2009 31 december 2009 Kort vreemd vermogen: 1 januari 2009 31 december 2009 Voorzieningen: 1 januari 2009 31 december 2009	 € € € € € €	 0 0 2.398.969 1.837.605 189.000 150.000
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen.	Lang vreemd vermogen: 31 december 2009 Kort vreemd vermogen: 31 december 2009	 € €	 0 0
Het resultaat van de verbonden partij.	Resultaat 2009	€	531.674
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	De BV Sport beheert en exploiteert de gemeentelijke sportaccommodaties en voert een breed scala aan activiteiten uit om de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid te realiseren.		
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.	De geleverde prestaties hebben bijgedragen aan de realisering van het gemeentelijke strategische doel.		

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Koster, T.
Sector:	Werk en Inkomen	**Contactpersoon:**	M. Bosma/Wijkhuijs, A.
Volgnummer:	11		
Naam		**Caparis NV**	
Juridische status		NV (structuurregime)	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		22,2 % aandelen	
Vestigingsplaats		Drachten	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Uitvoering Wet sociale werkvoorziening	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Geen	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ - 5.044.000 per 31-12-07 € 185.000 per 31-12-08 € 259.000 per 31-12-09	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 9.990 (aankoopwaarde aandelen)	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 35.349.000 per 31-12-07 € 35.108.000 per 31-12-08 € 25.970.000 per 31-12-09	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Leeuwarden is 1 van de 8 deelnemers in de GR SW Fryslân. De GR heeft een garantstelling van geldleningen met Caparis.	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ - 2.349.000 in 2007 € 5.185.000 in 2008 (incl. € 5 miljoen en na aftrek € 73.000 in 2009 kosten transitieplan)	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De visie op Caparis is geformuleerd in het Transitieplan 2008-2012 en is een afgeleide van de visie op de GR SW Fryslân. De visie op de GR is vastgelegd in de notitie "creativiteit in verbondenheid" welke op 29 oktober 2007 door de raad is behandeld.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		560 Wsw-geïndiceerde inwoners van Leeuwarden tewerkgesteld.	

Dienst:	Algemene Zaken	**Portefeuillehouder:**	Florijn,M.
Sector:	Financiële Dienstverlening	**Contactpersoon:**	Klaver, D.
Volgnummer:	12		
Naam		**Bank Nederlandse Gemeenten**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Geen	
Zeggenschap / stemverhouding		Aandelen	
Vestigingsplaats		Den Haag	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Verstrekken van kredieten aan Nederlandse Gemeenten	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		01-01-2009 € 1.979 miljoen 31-12-2009 € 2.253 miljoen 30-06-2010 € 2.142 miljoen	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 290.355	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		01-01-2009 € 99.386 miljoen 31-12-2009 € 102.243 miljoen 30-06-2010 € 116.436 miljoen	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil.	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ 278 miljoen netto winst na belasting over 2009 € 110 miljoen netto winst na belasting over het 1e halfjaar 2010	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	
De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij		Beleid continueren.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 13 a	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Florijn, M M. Bosma
Naam		**Attero (Essent Milieu Holding NV)**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap / stemverhouding		0,0108% van de aandelen	
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		De vennootschap heeft als doel het deelnemen in vennootschappen die werkzaam zijn op het gebied van afvalverwijdering en –verwerking, recycling/verwerking en het geschikt maken van afval tot producten voor hergebruik en energieopwekking.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Na afsplitsing van het afverwerkingsbedrijf en daarop volgende verkoop van de aandelen Essent NV is de gemeente aandeelhouder geworden van het afvalverwerkingsbedrijf.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 149.682.196	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 16.287	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		onbekend	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 0	
Het resultaat van de verbonden partij.		onbekend	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Partij is niet betrokken bij de uitvoering van doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 13 b	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Florijn, M M. Bosma
Naam		**Enexis Holding NV**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Geen	
Zeggenschap / stemverhouding		0,0558% van de aandelen	
Vestigingsplaats		Rosmalen	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		De vennootschap heeft als doel: a. distributie en transport van energie b. in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie- en transportnetwerken c. uitvoering van taken op grond van Elektriciteitsnet 1998 en Gaswet d. overige activiteiten binnen de grenzen van de wet	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Na afsplitsing van het netwerkbedrijf en daarop volgende verkoop van de aandelen Essent NV is de gemeente aandeelhouder geworden van het netwerkbedrijf.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 149.682.196	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 84.150	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		onbekend	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 1.632.172	
Het resultaat van de verbonden partij.		onbekend	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Partij is niet betrokken bij de uitvoering van doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 13 c	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Florijn,M M. Bosma
Naam		**Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap / stemverhouding		0,0234% % van de aandelen	
Vestigingsplaats		‘’s-Hertogenbosch	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		In afwachting van een uitspraak van de rechter het, via eigendom van aandelen, borgen van de publieke belangen die gemoeid zijn met o.a. productie van elektriciteit door de kerncentrale te Borssele.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De rechter heeft in kort geding bepaald dat de verkoop van het 50% belang van Essent in de NV EPZ niet mag worden verkocht aan RWE. De verkopende aandeelhouders blijven dus voorlopig eigenaar van het 50% belang van Essent NV.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 149.682.196	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 35.289	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		onbekend	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 0	
Het resultaat van de verbonden partij.		onbekend	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Partij is niet betrokken bij de uitvoering van doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	diverse
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	de Haas, H.
Volgnummer:	14 a/b		
Naam		**GEM BEHEER BV/CV (De Zuidlanden)**	
Juridische status		BV/CV	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		100%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren van een woongebied van ca. 6.500 woningen, en het realiseren van gebieden voor dienstverlening ten behoeve van kantoren, commerciële voorzieningen c.a. Daarnaast: diverse verkeerstechnische aanpassingen, Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV), diverse niet-commerciële voorzieningen (scholen, sport, kinderopvang, etc.)	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De gemeente heeft eind 2010 alle aandelen in zowel de BV als de CV overgenomen van de andere partijen.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		GEM BEHEER BV heeft een gestort aandelenkapitaal van € 18.000. GEM CV heeft een gestort kapitaal van € 250.000 Het aandelenkapitaal is tevens het eigen vermogen.	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		De gemeente heeft door middel van een transactie op 16 december 2010 alle aandelen in zowel de BV als de CV verkregen.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		Zowel op 1 januari 2009 als op 31 december 2009 een vreemd vermogen van € 36 miljoen.	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Garantstelling voor lening ad. € 36 miljoen. Lening aan de BV voor € 5.002, zijnde het kapitaal van de BV welke gestort is in de CV.	
Het resultaat van de verbonden partij.		In de Grondexploitatie is rekening gehouden met het advies van Nijland. Er is nog geen resultaat geboekt omdat er nog geen deel exploitatiegebied is afgesloten.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		In 2009 hebben de aandeelhouders zich bezonnen op de samenwerking in GEM De Zuidlanden. Als resultaat van deze heroriëntatie hebben zij besloten de samenwerking in de Zuidlanden te vernieuwen. Een efficiëntere en slagvaardigere samenwerking tussen gemeente en marktpartijen moet leiden tot een grotere marktgerichtheid, meer flexibiliteit, en grotere snelheid van uitvoering en beheersing van kosten. De basis daarvan is een heldere verdeling van rollen en taken gebaseerd op het principe: dat doen waar je goed in bent. Dat betekent dat de PPS	

	tussen gemeente en marktpartijen wordt omgezet in een bouwclaimmodel. De aandelen van de marktpartijen in de vennootschap zijn inmiddels overgedragen aan de gemeente. De gemeente krijgt hiermee de algehele regie over de planontwikkeling.
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.	Gem de Zuidlanden ontwikkelt en verkoopt grond ten behoeve van woningbouw. Op dit moment betreft dit alleen nog deelgebied Techum

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	diverse
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	
Volgnummer:	14 c		
Naam		**Participatiemaatschappij BV De Zuidlanden**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		100%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren van een woongebied van ca. 6.500 woningen, en het realiseren van gebieden voor dienstverlening ten behoeve van kantoren, commerciële voorzieningen c.a. Daarnaast: diverse verkeerstechnische aanpassingen, Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV), diverse niet-commerciële voorzieningen (scholen, sport, kinderopvang, etc.)	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De participatiemaatschappij opereert als commandiet (stille vennoot) van de GEM CV. Het aandeel in de GEM CV bedraagt 48% van € 250.000 = € 120.000	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		Participatiemaatschappij BV heeft een gestort aandelenkapitaal van € 18.000. De algemene reserve heeft een negatieve stand van € 1.639.	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 16.361 per 31-12-2008 € 15.550 per 31-12-2009	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 120.000 per 1-1-2009 € 120.000 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 120.000 per 1-1-2009 € 120.000 per 31-12-2009	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ 811 negatief over 2009 (-€ 272 over 2008)	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		In 2009 hebben de aandeelhouders zich bezonnen op de samenwerking in GEM De Zuidlanden. Als resultaat van deze heroriëntatie hebben zij besloten de samenwerking in de Zuidlanden te vernieuwen. Een efficiëntere en slagvaardigere samenwerking tussen gemeente en marktpartijen moet leiden tot een grotere marktgerichtheid, meer flexibiliteit, en grotere snelheid van uitvoering en beheersing van kosten. De basis daarvan is een heldere verdeling van rollen en taken gebaseerd op het principe: dat doen waar je goed in bent. Dat betekent dat de pps tussen gemeente en marktpartijen wordt omgezet in een bouwclaimmodel. De aandelen van de marktpartijen in de vennootschap zijn eind 2010 overgedragen aan de gemeente. De gemeente krijgt hiermee de algehele regie over de planontwikkeling.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum H.
Sector:	Grond, Economie en Vastgoed	**Contactpersoon:**	Vrancken R.
Volgnummer:	15		
Naam		**3 plus BV**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		40% van het aandelenkapitaal; Besluitvorming op basis van unanimiteit	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren (kostenneutraal) van woningbouwprojecten in met name het binnenstedelijk gebied van de gemeente Leeuwarden in de periode 2003 tot 2015 middels een publiek-private samenwerking tussen de gemeente Leeuwarden en Consortium Noord BV	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De BV is in 2003 opgericht. De gemeente heeft een belang van 40% in de BV; de overige 60% is in handen van Consortium Noord BV	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		Het aandelenkapitaal van de BV is € 20.000. Het totaal eigen vermogen bedraagt per 31-12-2009 € 8.901	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 3.560 (40%)	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 63.124 per 31-12-2008 € 83.081 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Het resultaat over 2009 bedraagt € 11.099 negatief. Overeengekomen is een neutraal eindresultaat aan het einde van de samenwerkingsperiode op 31 december 2014. Indien geen neutraal eindresultaat is behaald zal de samenwerking met maximaal vijf jaar worden verlengd om dit alsnog te bereiken. Het beheer van het Reservefonds waarmee de (positieve of negatieve) projectresultaten worden verrekend geschiedt door de BV	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Het Consortium Noord BV bestaat uit de CHF en een viertal onder de naam De Fuut BV samenwerkende bouwbedrijven. Deze partijen zorgen in principe voor de uitvoering van de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) overeengekomen projecten tegen het op grond van een overeengekomen basisrekenmodel bepaald bedrag. Doordat binnen de AvA besluitvorming op basis van unanimiteit geschiedt, kan directere beïnvloeding door de	

	gemeente plaatsvinden op woningbouwprojecten die via de BV worden vermarkt. Het gemeentelijk (woningmarkt)beleid is daarbij leidend.

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum, H.
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	Hornstra, R.
Volgnummer:	16 a/b		
Naam		**CV/BV Blitsaerd**	
Juridische status		CV/BV	
Bestuurlijke positie		Stille vennoot/aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		CV 49%/BV 50%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren van een woongebied voor 400 woningen in het dure segment	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De gemeente heeft een 50% belang in de BV en 49% belang in de CV (de BV heeft 2% belang in de CV). Hierin hebben zich geen wijzigingen in voorgedaan. De andere aandeelhouder is Vastgoed De Friesche Wouden.	
Het eigen vermogen van de CV per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar Het eigen vermogen van de BV per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 765.613 per 31-12-2008 € 168.137 per 31-12-2009 € 14.598 per 31-12-2008 € 14.373 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen van de BV		50% derhalve € 7.168	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 16.308.017 per 31-12-2008 € 17.791.915 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		geen	
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat CV over 2009 € 597.476 negatief. Resultaat BV over 2008 € 225 negatief.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De verbonden partij gaat ten uitvoer brengen de beleidsuitgangspunten van de Gemeente Leeuwarden zoals deze omschreven zijn in de Structuurvisie Leeuwarden Open Stad (1995), LEVI 2030 (1999), MOP (1999). Daarnaast zal de verbonden partij uitvoering geven aan het Ontwikkelingskader Leeuwarden waarin afspraken zijn gemaakt met de Provincie en de regio inzake de Woningbouwproductie	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Koster, T.
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	Bijma, B.
Volgnummer:	17a/b		
Naam		**CV/BV Kenniscampus**	
Juridische status		CV/BV	
Bestuurlijke positie		De portefeuillehouder is tevens aandeelhouder.	
Zeggenschap/invloed		CV: 32% BV: 33.3%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat op behartigd wordt		Herstructurering openbare ruimte Kenniscirculatie	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Ondertekening samenwerkingsovereenkomst op 18 december 2006. Dit heeft de weg vrijgemaakt voor het statutair oprichten van de CV/BV	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		CV: € 1.000 BV: € 17.256	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het eigen vermogen		CV: € 320 BV: € 5.752	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 756.198	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		€ nihil De Gemeente stelt € 6 miljoen beschikbaar. Omdat de CV/BV nog geen juridische entiteit is, is dit nog niet als vreemd vermogen opgenomen.	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ 651 negatief in 2008	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Het integraal aanpakken van de openbare ruimte in het Kenniscampus gebied zoals aangegeven in het door de Raad vastgestelde masterplan, en de samenwerkingsovereenkomst.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		In 2007 is het voorlopig ontwerp vastgesteld, welke wordt vertaald in het definitief ontwerp en het inrichtingsplan.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Wijkzaken	**Contactpersoon:**	Kerkhof, H.
Volgnummer:	18		
Naam		**De Marrekrite**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Middels het samenwerkingsorgaan van de Provincie en 20 Friese gemeenten, het Friese waterland zowel toeristisch als recreatief zo goed mogelijk te laten functioneren, daarbij rekening houdend met de belangen van landschap en natuur. Het maken van aanlegvoorzieningen in het buitengebied alsmede het beheer en onderhoud daarvan is de hoofdactiviteit.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 4.234.713 per 31-12-08 € 5.056.355 per 31-12-09	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het eigen vermogen		n.v.t.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		nihil	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		n.v.t.	
Het resultaat van de verbonden partij.		In 2009: € 821.642 (2008: € 418.047) Een eventueel exploitatietekort wordt gedekt door de deelnemers: de provincie Fryslân en 20 Friese gemeenten voor resp. 45% en 55% (waarvan Leeuwarden 6%).	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De Marrekrite wil het takenpakket uit gaan breiden met landrecreatie. De gemeente Leeuwarden is hier voorstander van.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		De Marrekrite verzorgt het onderhoud van een aantal steigers ten behoeve van de watersport en draagt dient ten gevolge bij aan de ontwikkeling van het toerisme in Leeuwarden.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum, H.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Laarman, J.H.
Volgnummer:	19		
Naam		**Hûs en Hiem**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Wethouder Deinum in Algemeen Bestuur	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Hûs en Hiem verzorgt voor de gemeente de verplichte welstandsadvisering voor aangevraagde bouwvergunningen zoals bedoeld in de Woningwet. Daarnaast adviseert Hûs en Hiem omtrent monumenten voor monumenten-vergunningen.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		01-01-2009: € 282.318 31-12-2009: € 16.407	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		01-01-2009: € 33.234 31-12-2009: € 68.360	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		2008: € 3.714 positief 2009: € 265.911 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Hûs en Hiem levert een bijdrage in het realiseren van de volgende gemeentelijke doelstellingen uit de programma-begroting: • goede kwaliteit gebouwde omgeving • duurzaam behoud van monumenten	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		Het geven van welstandsadviezen als onderdeel van de bouwvergunning en monumentadviezen ten behoeve van monumentenvergunningen	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Bouwen, Wonen en Milieu 20	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Diks, I. Laarman, J.H.
Naam		**Milieuadviesdienst (MAD)**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in AB en DB	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Behartigen belang milieubeheer	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 1.469.795 per 31-12-2008 € 1.170.584 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 1.697.916 per 31-12-2008 € 1.645.719 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Over 2009 heeft de Milieu Advies Dienst een nadelig resultaat behaald van € 121.720. Omdat ook over 2008 al een nadelig resultaat is behaald was de algemene reserve nagenoeg nihil. Begin 2010 is besloten om de algemene reserve aan te vullen met een bedrag van € 230.000. Voor Leeuwarden betekende dit een aanvullende storting van € 82.000.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Momenteel zijn er externe ontwikkelingen voor de vorming van een Regionale Uitvoeringsdienst (RUD). Het is nog niet duidelijk welke rol de Milieu Advies Dienst bij de vorming van de RUD gaat krijgen.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		De gemeente neemt diensten af voor specifieke milieuvraagstukken. Er ligt momenteel een concept dienstverleningsovereenkomst om deze af te nemen diensten nader te concretiseren.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Boer, H.
Volgnummer:	21		

Naam	**OLAF**
Juridische status	GR
Bestuurlijke positie	Vertegenwoordigd in AB
Zeggenschap/invloed	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Het openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalverwijdering. OLAF 'slaapt'. Afvalsturing Friesland NV is voor OLAF in de plaats gekomen. OLAF is in stand gehouden om de volgende redenen: • via de GR hebben alle Friese gemeenten leveringsplicht voor het huishoudelijk afval; door OLAF in stand te houden kon vermeden worden dat er een nieuwe moeizame overeenkomst met afvalsturing moest worden gesloten. • de werknemers van afvalsturing kunnen hun ambtenarenstatus behouden en werd voorkomen dat alle gemeenten een garantieverklaring naar het ABP moesten sturen • de door OLAF opgenomen geldleningen konden in stand blijven
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	n.v.t.
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar	nihil
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen	n.v.t.
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	nihil
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij.	nihil
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen	n.v.t.
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.	

Dienst: Algemene Zaken **Sector:** Juridische en Veiligheidszaken **Volgnummer:** 22	**Portefeuillehouder:** Crone, F. **Contactpersoon:** Burgt, L.
Naam	Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
Juridische status (GR/BV/CV/NV of Stichting)	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijke positie	Lid dagelijks en algemeen bestuur. Lid adviescommissie Gezondheidszorg
Zeggenschap /Invloed	Elke gemeente in Fryslân heeft 1 stem.
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Het openbaar belang dat behartigd wordt	De PGVF (voormalig HVD), bestaande uit de GGD, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en Brandweer Fryslân, is een gemeenschappelijke regeling van alle 31 Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor alle inwoners van Fryslân. Het betreft voornamelijk de wettelijke taken, zoals bepaald in de Wet Publieke Gezondheid en Wet Veiligheidsregio's (met bepalingen over de brandweerzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening Op hoofdlijnen wordt onderscheid gemaakt in twee HVD programma's: gezondheid en veiligheid. Het eerste programma richt zich voornamelijk op: algemene gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en beleid en ondersteuning. Het tweede programma betreft voornamelijk: risicobeheersing en operationele voorbereiding en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en brandweerzorg.
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het rekeningjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	De Wet Veiligheidsregio's is op 1 oktober 2010 in werking getreden, die eisen stelt aan de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Deze wet vervangt: Brandweerwet, Wet Rampen en Zware Ongevallen en de Wet Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen Binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet dienden de gemeenten een keuze te maken om al dan niet de basisbrandweerzorg te regionaliseren. Binnen het samenwerkingsverband Midden Fryslân hebben de gemeenteraden van Boarnsterhim en Leeuwarden de gezamenlijke beleidslijn gehanteerd om de gemeentelijke brandweer vooralsnog in stand te houden. Het besluit is mede op basis van het onderzoek naar de kwaliteit en financiën van Cap Gemini - dat in 2009 uitgevoerd is genomen. Uit het onderzoek is de conclusie getrokken dat er onvoldoende onderbouwing bestaat om te komen tot het besluit om de brandweer te regionaliseren. Vooruitlopend op de invoering van de Wet op de Veiligheidsregio is in het kader van het regionaal crisisplan een nota opgesteld over de wijze waarop gemeenten invulling aan de rampen- en crisisbestrijding in de acute fase. De zogenaamde nota Oranje Kolom. Hiervoor hebben alle gemeenten per 2011 € 1,34 per inwoner beschikbaar gesteld. De gemeenten moeten vanwege teruglopende financiële middelen bezuinigen. De ingezette bezuinigingsronde is ook doorgetrokken naar de HVD met de opdracht te komen met bezuinigings-voorstellen. Hier heeft de HVD in voorzien. De voorgestelde bezuinigingen passen binnen onze begroting aan mindering in de bijdrage aan de HVD van € 138.000. Aansluitend op de in voering van de nieuwe wet is ook binnen de gestelde termijn van drie maanden de gemeenschappelijke regeling gewijzigd.

	Voor het beter toetsen, stroomlijnen en professionaliseren van de financiële huishouding heeft met instemming van het algemeen bestuur de HVD een auditcommissie ingesteld. De commissie is in de eerste plaats adviseur van het Algemeen Bestuur, met tevens een adviesrolnaar het Dagelijks Bestuur als het gaat om de informatievoorziening en meer specifiek de verantwoording. De commissie houdt zich in het bijzonder bezig met de wijze waarop het Algemeen Bestuur sturing geeft en in relatie daarmee met de verantwoording door het Dagelijks Bestuur van haar activiteiten en prestaties.
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	Eigen vermogen per 1-1-2010 : € 4.282.899. Eigen vermogen per 31-12-2010 : nog niet bekend
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen[43]	nihil
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	Vreemd vermogen per 1-1-2010 : € 16.914.706 Vreemd vermogen per 31-12-2010: nog niet bekend
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen[44]	nihil
Het resultaat van de verbonden partij.	Positief saldo van € 866.925 (2009) Saldo 2010 nog niet bekend
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen	Wettelijke taken op adequate en doelmatige wijze uitvoeren daarbij zoveel mogelijk rekening houdend met de individuele belangen van de deelnemende gemeenten.
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid	De HVD voert de taken uit die de gemeente wettelijk verplicht is op het gebied van de publieke gezondheid en geeft de gemeente advies over het te voeren gemeentelijk gezondheidsbeleid. Een brede uitvoeringstaak heeft de HVD op het gebied van de jeugdgezondheidszorg. In principe worden alle kinderen en jeugdigen gevolgd op het gebied van hun veilig en gezond opgroeien. Deze taken liggen wettelijk vast en worden getoetst door de Inspectie op de Volksgezondheid. De geleverde prestaties van de Hulpverleningsdienst bevinden zich voor de brandweer op het gebied van het voorbereiden van bestrijden van grotere incidenten en de organisatie van de uitvoering van specialistische taken. Oefeningen in groter verband worden georganiseerd. Op het gebied van materieel beheert zij het gemeenschappelijke materieel en zorgt voor mantel-overeenkomsten voor de aanschaf van materieel. Daarnaast draag de regionale brandweer zorg voor randvoorwaarden: zoals alarmering. Geconcludeerd kan worden dat de regionale brandweer een taak uitvoert die een aantal voorwaarden schept om het gemeentelijk beleid uit te voeren en een aantal taken uitvoert bij het groter dan wel specifieker worden van een incident.

43 Indien van toepassing: het bedrag moet gelijk zijn aan het bedrag dat wordt vermeld in de balans van de gemeente onder de financiële activa (kapitaalverstrekkingen). Zie ook art. 36 onder letter a.

44 Indien van toepassing: het bedrag moet gelijk zijn aan het bedrag dat wordt vermeld in de balans van de gemeente onder de financiële activa (leningen). Zie ook art. 36 onder letter b.

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Florijn, M.
Sector:	Werk en Inkomen	**Contactpersoon:**	Wijkhuijs A.
Volgnummer:	23		
Naam		**Sociale Werkvoorziening Fryslân**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vanaf 1 januari 2008 is er sprake van 1 lid van het college in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur (is tevens voorzitter GR).	
Zeggenschap/invloed		Vanaf 1 januari 2008 per deelnemende gemeente (8) 1 stem.	
Vestigingsplaats		Drachten	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Beleidsontwikkeling en uitvoering Wet sociale werkvoorziening	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 0 per 31-12-2007 € 0 per 31-12-2008 € 0 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 25.319.000 per 31-12-2007 € 28.372.000 per 31-12-2008 € 15.856.000 per 31-12-2009	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Maximaal risico betreft circa 1/8 van € 15.856.000, dat is circa € 1.982.000.	
Het resultaat van de verbonden partij.			
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De visie op de GR is vastgelegd in de notitie "creativiteit in verbondenheid" welke op 29 oktober 2007 door de raad is behandeld.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		560 Wsw-geïndiceerden via Caparis tewerkgesteld.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Bouwen, Wonen en Milieu	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	 Bert de R.
Naam		**Woonwagenschap Friesland** (is geliquideerd in 2010)	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie			
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats			
Het openbaar belang dat behartigd wordt			
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft			
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar			
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen			
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar			
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen			
Het resultaat van de verbonden partij.			
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen			
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.			

BIJLAGE C

Verloop reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen

x € 1.000

Dienst	Stand 1-1-2010	Vermeerderingen rente	Vermeerderingen overig	Verminderingen	Stand ultimo 2010	Bespaarde rente
Algemene en bestemmingsreserves						
Bestuur en Concernstaf	59.216	1.576	31.608	20.938	71.462	2.777
Welzijn	353	1	213	207	360	11
Stadsontwikkeling en -beheer	30.704	1.042	6.352	6.006	32.092	1.304
Algemene Zaken	1.606	14	2.634	1.506	2.748	73
Administratieve Dienst	13.972	0	0	15.025	-1.053	0
Totaal reserves	**105.851**	**2.633**	**40.807**	**43.682**	**105.609**	**4.165**
Vooruit ontvangen bedragen derden						
Welzijn	12.698	0	24.726	30.556	6.868	587
Stadsontwikkeling en -beheer	0	0	4.314	0	4.314	71
Brandweer	31	0	58	59	30	1
Totaal vooruitontvangen bedragen derden	**12.729**	**0**	**29.098**	**30.615**	**11.212**	**659**
Voorzieningen						
Bestuur en Concernstaf	4.709	0	828	879	4.658	198
Welzijn	9.309	0	994	3.433	6.870	386
Stadsontwikkeling en -beheer	15.005	0	7.023	10.169	11.859	619
Algemene Zaken	730	0	237	426	541	30
Brandweer	0	0	264	176	88	1
Totaal voorzieningen	**29.753**	**0**	**9.346**	**15.083**	**24.016**	**1.234**
Totaal generaal	**148.333**	**2.633**	**79.251**	**89.380**	**140.837**	**6.058**

Overzicht reserves en voorzieningen

Code	Omschrijving	Begin saldo2010	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2010	Bespaarde rente
R2RES100 - Algemene reserve							
RES001	Algemene reserve	30.292.717	1.416.107	13.864.191	17.398.229	28.174.786	*1.416.107*
	Algemene reserve	**30.292.717**	**1.416.107**	**13.864.191**	**17.398.229**	**28.174.786**	***1.416.107***
R2RES300 - Overige bestemmingsreserves							
RES003	SIOF	28.241.933	156.930	7.361.997	2.353.427	33.407.433	*1.333.902*
RES005	Budgetoverheveling	0	0	9.009.894	0	9.009.894	*0*
RES006	Egalisatie heffingen	0	0	2.326.726	311.821	2.014.905	*0*
RES007	Overschrijding BO	19.743	82	0	19.825	0	*698*
RES008	Overschrijding SO	8.303	35	0	8.337	0	*294*
RES014	Bovenwijkse voorzieningen	1.693.187	82.786	183.357	-124.500	2.083.831	*82.786*
RES015	Grondexploitatie	14.643.938	607.940	4.860.011	2.734.638	17.377.250	*607.940*
RES016	Parkeren	6.769.220	293.363	575.053	2.466.470	5.171.165	*293.363*
RES018	Garantie financiering PWVB	174.192	866	-2.722	0	172.336	*7.362*
RES019	Stimulering werkgelegenheid	513.365	2.557	268.820	237.500	547.242	*21.732*
RES020	Stadsvernieuwing	1.039.132	40.761	0	300.000	779.893	*40.761*
RES031	Reserve afschrijvingen	199.870	0	160.000	48.900	310.970	*11.894*
RES034	Reserve Egalisatie Verkiezingen	309.787	1.696	68.000	243.000	136.483	*14.416*
RES035	Loon- & Prijsontw. Gesubs. Inst.	0	-1	1	0	0	*-8*
RES036	Bestemmingsreserve flankerend beleid	681.293	3.220	1.371.886	1.186.502	869.897	*27.369*
RES037	Reserve minima	48.652	203	0	48.854	0	*1.721*
RES038	BWS Volkshuisvesting	1.538.703	7.668	-24.101	159.363	1.362.906	*65.174*
RES044	Reserve referendum	2.520	5	0	2.525	0	*45*
RES045	Reserve Revolving Fund Monumenten	3.082.750	0	120.391	21.422	3.181.719	*131.017*
RES046	Reserve herstructurering Binnenstad	933.815	4.777	288.846	0	1.227.438	*40.603*
RES047	Reserve Dienstverlening	913.288	4.542	0	917.829	0	*38.606*
RES048	Reserve kunst in de openbare ruimte	276.285	1.000	213.000	129.912	360.374	*8.501*
RES049	Reserve stedelijke vernieuwing	126.392	633	60.965	0	187.990	*5.381*
RES050	Reserve riolering	188.788	946	21.228	210.962	0	*8.042*
RES051	Reserve gemeentelijke samenwerking	180.474	8.053	79.748	-17.946	286.221	*8.053*
	Totaal overige bestemmingsreserves	**61.585.628**	**1.218.060**	**26.943.100**	**11.258.841**	**78.487.946**	***2.749.651***
RES099	Saldo van rekening baten en lasten	13.972.207	0	0	15.024.872	-1.052.665	*0*
	Saldo baten en lasten	**13.972.207**	**0**	**0**	**15.024.872**	**-1.052.665**	***0***
Totaal reserves		**105.850.552**	**2.634.167**	**40.807.291**	**43.681.943**	**105.610.067**	***4.165.758***

Vooruitontvangen bedragen overheidslichamen		Begin saldo 2010	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2010	Bespaarde rente
VBD0001	Duiktaak Hulpverl.dienst Fryslân	30.702	0	57.855	59.064	29.493	*1.222*
VBD0003	WWB-Werkdeel, 100% compensabele BTW	30.146.706	0	19.851.055	17.906.605	32.091.157	*1.521.088*
VBD0004	WWB-Werkdeel, 0% compensabele BTW	-19.941.440	0	0	8.276.536	-28.217.975	*-1.032.351*
VBD0005	RMC - algemeen	708.012	0	695.361	864.320	539.053	*36.274*
VBD0006	IPW-participatie, 100% compens. BTW	-104.400	0	152.000	47.600	0	*-3.532*
VBD0007	IPW-participatie, 0% compens. BTW	-248	0	0	-248	0	*-11*
VBD0008	Voorbereiding Participatiefonds	10.873	0	-10.873	0	0	*455*
VBD0009	Generaal pardon, 100% comp. BTW	168.792	0	30.600	17.227	182.165	*6.965*
VBD0013	Centrum Jeugd en Gezin (BDU)	234.234	0	763.914	555.020	443.128	*12.678*
VBD0015	Maatschappelijke opvang (v.h.VRZ521)	132.708	0	0	2.533	130.175	*5.622*
VBD0016	Vrouwenopvang (v.h. VRZ521)	41.482	0	0	25.000	16.482	*1.763*
VBD0017	Extra middelen schuldhulpverlening	300.328	0	453.062	558.162	195.228	*14.365*
VBD0018	Stim bijdr huisvesting brede scholen	790.479	0	0	290.479	500.000	*24.201*
VBD0019	Jeugd en alcohol	78.455	0	0	-1.451	79.906	*2.482*
VBD0020	Preventie kindermishandeling Fryslan	88.895	0	232.500	84.892	236.503	*3.028*
VBD0021	Project MBO rebound	42.807	0	0	-7.193	50.000	*1.819*
VBD0022	Aktieplan Jeugdwerkloosheid (ESF)	0	0	1.060.000	1.060.000	0	*-8.088*
VBD0023	ISV-3 2010-2014	0	0	4.314.154	0	4.314.154	*71.303*
VBD0024	40+ wijken	0	0	0	0	0	*-3*
VBD0025	Wet Inburgering (part budget)	0	0	1.318.891	876.911	441.980	*0*
VBD0027	Project School als Werkplaats	0	0	180.000	0	180.000	*0*
Totaal vooruitontv. bedragen overheidslchamen		**12.728.387**	**0**	**29.098.519**	**30.615.457**	**11.211.450**	**659.279**

Voorieningen		Begin saldo 2010	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2010	Bespaarde rente
VAG802	Afgesloten complex Goutum Noord	21.726	0	4.184	1.385	24.525	*1.009*
VAG804	Afgesl complex Jelsumerstr-Dammelaan	293.223	0	12.462	0	305.685	*12.462*
VAG808	Afgesloten compl Blitsaerd	24.300	0	46.282	24.745	45.837	*810*
VAG813	Afgesloten complex Hemrik	0	0	280.326	0	280.326	*0*
VAG814	Afgesloten complex Newtonpark 1	0	0	50.900	0	50.900	*0*
VAG815	Afgesloten complex Newtonpark 2	0	0	106.072	0	106.072	*0*
VRZ502	Lopende procedures	634.245	0	206.480	60.783	779.943	*26.110*
VRZ504	Wachtgeld voormalige bestuurders	306.313	0	188.428	230.362	264.378	*9.691*
VRZ505	Pensioenen voormalige bestuurders	2.914.464	0	433.470	556.098	2.791.836	*125.513*
VRZ507	Werk en Inkomen	1.569.891	0	0	1.083.047	486.843	*65.672*
VRZ509	Geoormerkte rijksbijdragen W&I	134.198	0	0	134.198	0	*5.703*
VRZ510	Expl. en onderh. gymnastieklokalen	82.661	0	57.000	65.263	74.398	*4.625*
VRZ511	Onderhoud gebouwen onderwijs	741.266	0	316.231	853.863	203.634	*27.677*
VRZ512	Geoormerkte rijksbijdragen J&O	401.990	0	0	401.990	0	*13.218*
VRZ515	Bodemsanering	944.611	0	375.809	405.881	914.538	*41.087*
VRZ517	Woonwagenschap	280.311	0	0	280.311	0	*11.913*
VRZ519	Groot Onderhoud Vastgoed	2.381.610	0	145.000	235.103	2.291.508	*99.063*
VRZ521	Geoormerkte rijksbijdragen ZHS	142.173	0	0	142.173	0	*6.042*
VRZ522	Geoormerkte rijksbijdragen SGC	26.516	0	0	26.516	0	*1.127*
VRZ523	Spaarverlof dienst Welzijn	20.000	0	0	20.000	0	*283*
VRZ527	Versterkt ouderdomspensioen BW	0	0	264.303	175.897	88.406	*936*
VRZ537	FPU	701.981	0	236.950	397.358	541.573	*29.244*
VRZ547	Zadelfonds monumentenzorg	471.557	0	20.041	16.712	474.886	*20.041*
VRZ548	Openbaar vervoer	550.228	0	82.705	108.605	524.328	*23.452*
VRZ549	Egalisatie reinigingsheffingen	1.296.792	0	1.296.792	2.593.583	0	*55.114*
VRZ550	Afkoopsommen onderhoud graven	508.118	0	65.000	367.035	206.083	*19.907*
VRZ551	Onderhoud graven fam. Zadel	297.262	0	5.856	0	303.118	*6.312*
VRZ552	Riolering	3.763.085	0	3.993.194	4.281.223	3.475.056	*161.194*
VRZ555	Voorziening ISV-1	1.292.675	0	42.968	150.287	1.185.356	*54.939*
VRZ556	BDU - Soc. integr.&veiligh. GSB-III	3.283.380	0	0	478.167	2.805.213	*139.544*
VRZ557	BDU - Fysiek 2005-2009 GSB III	1.810.047	0	213.226	1.099.183	924.090	*72.529*
VRZ558	BDU - Economie 2005-2009 GSB III	111.595	0	0	111.595	0	*4.034*
VRZ561	Voorziening Wijkbudgetten	786.083	0	328.044	406.049	708.078	*28.181*

Voorieningen		Begin saldo 2010	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2010	Bespaarde rente
VRZ562	Geoorm. rijksbijdr. Wet Bodembesch.	0	0	0	0	0	*0*
VRZ563	Project Risicojongeren	28.500	0	0	28.500	0	*505*
VRZ565	Wet Bodembescherming	171.827	0	-46.200	87.463	38.164	*7.303*
VRZ566	MFC Vrijheidswijk	2.906.500	0	130.793	228.500	2.808.793	*121.758*
VRZ567	Caparis	0	0	490.000	0	490.000	*0*
VRZ568	Garantie Escrow,CBL en ASA	822.161	0	0	0	822.161	*34.942*
VRZ569	Dijkstal II	32.000	0	0	32.000	0	*1.360*
Totaal voorzieningen		**29.753.289**	**0**	**9.346.315**	**15.083.873**	**24.015.730**	***1.233.300***
Totaal-generaal		**148.332.228**	**2.634.167**	**79.252.125**	**89.381.273**	**140.837.247**	***6.058.337***

Het overzicht mutaties reserves en voorzieningen is digitaal beschikbaar op www.leeuwarden.nl.

BIJLAGE D

Overzicht gewaarborgde geldleningen

STAAT VAN GEWAARBORGDE GELDLENINGEN GEMEENTE LEEUWARDEN JAARREKENING 2010

Dienst	1 Risico van de lening	2 Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	3 Doel van de lening	4 Naam van de geldnemer	5 Geldverstrekker	6 Leningnr	7 Datum en nummer van het raadsbesluit c.q. collegebesluit	8 Datum en nummer van het goedkeurings-besluit	9 Rente-percentage	10 Restantbedrag van de geldlening aan het begin van het dienstjaar Totaal	11 Waarvan door de gemeente gewaarborgd	12 Restantbedrag van de geldleningen aan het einde van het dienstjaar Totaal	13 Waarvan door de gemeente gewaarborgd		
WZ	laag	€ 34.033,52	Bouw en inrichting botenloods annex clubhuis	Roeivereniging Wetterwille	Friesland Bank	290330149	09-01-1984, 20177	12-03-1984, 3612	8,0000	€ 4.244,26	€ 4.244,26	€ 0	€ 0	3	mail 06.01.2011 Friesland Bank
WZ	iets hoger	€ 210.000,00	renovatie en uitbreiding clubhuis	voetbalvereniging LAC Frisia 1883	Friesland Bank	295599758	13-2-2007,nr 1	nvt		€ 189.000,00	€ 94.500,00	€ 178.500,00	€ 89.250,00	3	mail 06.01.2011 Friesland Bank
WZ	laag	€ 200.000,00	aankoop dienstencentrum Dirk Boutstraat 36	St. Cultuurcentrum Leeuwarden	Friesland Bank	293435553	01-03-2005,nr 25		3,65	€ 176.667,04	€ 176.667,04	€ 171.667,12	€ 171.667,12	3	mail 06.01.2011 Friesland Bank
WZ	iets hoger	€ 603.822,44	Saneringskredieten div.personen	St.Gem.kredietbank			geen	geen	nvt	€ 712.726,60	€ 712.726,60	€ 579.864,04	€ 579.864,04	18	24.01.11 overzicht KBNL
WZ	laag	€ 18.151,21	Uitbr. Buurtluis Kobbekooi	St. Wielepolle buurtwerk	Friesland Bank	290345243	11-03-1985, 4096	11-04-1985, 8209	7,875	€ 426,04	€ 426,04	€ 0	€ 0	3	mail 06.01.2011 Friesland Bank
WZ	iets hoger	€ 226.890,00	uitbr.clubhuis Golfbaan Lwd en de Groene Ster	stg.Golfbaan en de Groene Ster	Rabo Lewd-Noordwest Friesland			18-08-2009, nr 16		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	5	mail 07.01.2011 Rabo
WZ	iets hoger	€ 4.537.802,00	Grondaank.loc.zuid	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93471	10-03-1987, 5852	13-05-1987, 23336	5,92	€ 363.024,18	€ 363.024,18	€ 181.512,09	€ 181.512,09	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 2.559.320,00	Fin.grond en voorraad	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93472	26-10-1987, 17466	12-11-1987, 78511	6,12	€ 307.118,48	€ 307.118,48	€ 204.745,64	€ 204.745,64	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 6.806.703,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93474	04-10-1985, 17339	23-05-1985, 23767	6,1	€ 2.943.490,76	€ 2.943.490,76	€ 2.759.528,25	€ 2.759.528,25	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 9.075.604,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93475	26-06-1984, 9942	27-07-1984, 14045	5,97	€ 4.060.146,23	€ 4.060.146,23	€ 3.821.314,90	€ 3.821.314,90	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 2.268.901,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93476	26-06-1984, 9942	23-01-1987, 6841	6,28	€ 295.955,45	€ 295.955,45	€ 197.308,17	€ 197.308,17	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 6.806.703,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93477	26-06-1984, 9942	02-06-1987, 34431	5,95	€ 887.866,36	€ 887.866,36	€ 591.924,52	€ 591.924,52	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 9.075.604,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93478	26-06-1984, 9942	21-07-1987, 49805	6,11	€ 1.183.821,82	€ 1.183.821,82	€ 789.232,70	€ 789.232,70	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 6.806.703,00	Nieuwb.loc.zuid	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93479	26-06-1984, 9942	03-03-1988, 17264	6,01	€ 1.089.072,52	€ 1.089.072,52	€ 816.804,39	€ 816.804,39	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 11.344.505,00	Nieuwb.loc.zuid	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93480	26-06-1984, 9942	09-01-1989, 89417	6,47	€ 1.815.120,88	€ 1.815.120,88	€ 1.361.340,66	€ 1.361.340,66	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 10.709.213,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93481	26-06-1984, 9942	27-07-1984, 14045	6,09	€ 1.070.921,30	€ 1.070.921,30	€ 535.460,65	€ 535.460,65	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	laag	€ 1.575.921,96	Omzetting garanties vml. St. L'der Buitenschool	St Jeugdzorg Friesland	BNG	88924	23-02-1999, 2670		5,15	€ 992.247,16	€ 992.247,16	€ 933.879,68	€ 933.879,68	11	14.01.11 overzicht BNG
WZ	iets hoger	€ 1.715.000,00	nieuwbouw Fries Museum	Stg. Ht Fries Museum	BNG	40.105.725	31-03-2010,257014		4,15			€ 1.715.000,00	€ 1.715.000,00	11	14.01.11 overzicht BNG
SO	verhoogd	€ 300.000,00	extra rek.courant Friesland bank	WTC								€ 0	€ 0	2	B.& W besluit 31.08.2010
SO	laag	€ 4.084.021,94		St Aldlanstate	BNYMellon (v.h. F & C AbnAmro)	AP00319	27-03-1963, 3809	21-05-1963, 174	4,5	€ 1.217.787,30	€ 1.217.787,30	€ 1.065.927,44	€ 1.065.927,44	4	mail 07.01.2011 BNY Mellon
SO	iets hoger	€ 200.000,00	Verbouw dorpshuis	Ien en Mien	Rabo		6-5-2008 218778		5,1	€ 166.900,00	€ 166.900,00	€ 137.100,00	€ 137.100,00	5	mail 07.01.2011 Rabo
SO	hoog	€ 200.000,00	borg voor een deel van de lening NOM	Advanced Photovoltaic Applications (APA)	NOM		29-01-2008, 2309		7,00	€ 200.000,00	€ 200.000,00	€ 200.000,00	€ 200.000,00	27	borgstellingovereenkomst 30.1.2008
SO	hoog	€ 140.000,00	ontwikkeling nieuwe games	Grendel Games	Rabo i.s.m. NOM	3204925528	12-02-2008, 3190		6,4	€ 114.500,00	€ 114.500,00	€ 72.500,00	€ 72.500,00	5	mail 07.01.2011 Rabo
SO	hoog	€ 422.000,00	ontwikkeling nieuwe games	Gamesvalley/Gameslip	ING		10-02-2009 253146			€ 422.000,00	€ 211.000,00	€ 422.000,00	€ 211.000,00	6	mail 10.01.2011 ING
WZ	laag			CBD/Openbare bibliotheek Smallingerland	Friesland Bank	294003681				€ 56.779,60	€ 56.779,60	€ 38.812,83	€ 38.812,83	3	mail 06.01.2011 Friesland Bank
SO	hoog	€ 750.000,00	liquiditeit	Cambuur	Friesland Bank		15-12-2010 24514			€	€	€ 750.000,00	€ 750.000,00	3	mail 06.01.2011 Friesland Bank
SO	verhoogd	€ 36.000.000,00		Gem de Zuidlanden bv	BNG	97409	22.04.2003 nr 0.1		5,025	€ 36.000.000,00	€ 36.000.000,00	€ 36.000.000,00	€ 36.000.000,00	11	14.01.11 overzicht BNG
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Obvion (Stichting Pensioenfonds ABP)					€ 3.131.602,44	€ 3.131.602,44	€ 2.950.007,71	€ 2.950.007,71	20	overzicht januari 2011 Obvion
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Aegon					€ 1.113.727,34	€ 1.113.727,34	€ 1.065.248,62	€ 1.065.248,62	23	overzicht 01.02.2011 Aegon
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Fortis bank					€ 779.997,57	€ 779.997,57	€ 333.096,46	€ 333.096,46	15	overzichten januari 2010 Fortis en For
SO	laag		Hypotheken	Diversen	SPF Beheer bv					€ 36.581,12	€ 36.581,12	€ 32.817,97	€ 32.817,97	19	overzicht 24.0.2011 SPF
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Direktbank					€ 155.536,47	€ 155.536,47	€ 149.974,36	€ 149.974,36	22	overzicht 02.02.2011 Direktbank
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Friesland bank					€ 5.723.133,83	€ 5.723.133,83	€ 5.333.770,18	€ 5.333.770,18	10	overzicht 12.01.2011 Frieslandbank
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Westland / Utrecht					€ 183.125,60	€ 183.125,60	€ 166.338,46	€ 166.338,46	9	overzicht 07.01.2011 Westl.Utr.Hyp.b
SO	laag		Hypotheken	Diversen	SNS Bank					€ 158.474,63	€ 158.474,63	€ 122.212,99	€ 122.212,99	21	overzicht 11.01.2011 Regio bank onde
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Delta Loyd Levensverzekering					€ 80.795,57	€ 80.795,57	€ 80.795,57	€ 80.795,57	16	overzicht januari 11 Stater
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Philips Pensioenfonds					€ 1.641,55	€ 1.641,55	€ 0	€ 0	29	tel. 23.02.11 Philips Pensioenfonds le
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Rabobank Leeuwarden					€ 974.573,58	€ 974.573,58	€ 793.973,75	€ 793.973,75	26	overzicht 21.01.2010 Rabo Bank Leeu
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Reaal verzekeringen					€ 113.489,01	€ 113.489,01	€ 110.492,14	€ 110.492,14	31	overzicht d.d. 01.03.2011 Reaal
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Florius vh Bouwfonds Hypotheken BV					€ 878.832,80	€ 878.832,80	€ 832.576,37	€ 832.576,37	14	overzichten januari 2010 Florius

STAAT VAN GEWAARBORGDE GELDLENINGEN GEMEENTE LEEUWARDEN JAARREKENING 2010

Dienst	1 Risico van de lening	2 Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	3 Doel van de lening	4 Naam van de geldnemer	5 Geldverstrekker	6 Leningnr	7 Datum en nummer van het raadsbesluit c.q. collegebesluit	8 Datum en nummer van het goedkeurings-besluit	9 Rente-percentage	10 Restantbedrag van de geldlening aan het begin van het dienstjaar Totaal	11 Waarvan door de gemeente gewaarborgd	12 Restantbedrag van de geldleningen aan het einde van het dienstjaar Totaal	13 Waarvan door de gemeente gewaarborgd		
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Onderlinge 's Gravenhage					€ 30.403,00	€ 30.403,00	€ 30.403,00	€ 30.403,00	7	overzicht 06.01.2011 Onderlinge
SO	laag		Hypotheken	Diversen	OHRA					€ 77.142,64	€ 77.142,64	€ 77.142,64	€ 77.142,64	16	overzicht januari 10 Stater
SO	laag		Hypotheken	Diversen	ING bank					€ 6.370.946,76	€ 6.370.946,76	€ 5.698.528,12	€ 5.698.528,12	30	overzicht 22.02.11 ING bank
SO	laag		Hypotheken	Diversen	PVF/Syntrus Achmea					€ 247.990,90	€ 247.990,90	€ 237.239,45	€ 237.239,45	8	overzicht 10.01.2011 Syntrus Achmea
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Rabobank Sneek/z.w. Friesland					€ 15.751,60	€ 15.751,60	€ 12.778,01	€ 12.778,01	12	overzicht mail 07.01.10 Rabo Sneek
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Nationale Nederlanden					€ 477.698,38	€ 477.698,38	€ 389.471,21	€ 389.471,21	25	overzicht 07.02.11 Nat. Nederlanden
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Rijnlandse en Ned. Hypotheekbank					€ 1.357,13	€ 1.357,13	€ 598,37	€ 598,37	28	jan 2011 Rijnl. & Ned. Hyp.bank tel.d
SO	laag		Hypotheken	Diversen	ABN AMRO					€ 4.239.564,25	€ 4.239.564,25	€ 4.588.374,99	€ 4.588.374,99	17	overzichten januari 2011 ABN/Amro
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Generali overzicht 31.12.2008 op 21.12.2009 ontvangen					€ 190.584,06	€ 190.584,06	€ 149.124,11	€ 149.124,11	1	overzicht d.d. 11.05.2010 Quion
SO	laag		Hypotheken	Diversen	Rabo Eindhoven					€ 94.641,19	€ 94.641,19	€ 81.797,02	€ 81.797,02	13	overzicht 11.01.11 Rabo Eindhoven
		Door het WSW geborgde geldleningen met de gemeente als achtervang (indirecte borgstelling)													
Indirect SO-R	laag	€ 285.781.000,00	Diversen	Stichting WoonFriesland	diversen					€ 209.675.000,00	€ 104.837.500,00	€ 253.510.000,00	€ 126.755.000,00	24	overzicht 20.01.2011 WSW
Indirect SO-R	laag	€ 259.440.000,00	Diversen	Elkien	diversen					€ 173.583.000,00	€ 86.791.500,00	€ 219.924.000,00	€ 109.962.000,00	24	overzicht 20.01.2011 WSW
Indirect SO-R	laag	€ 43.816.000,00	Diversen	Stichting Habion v.h.Woonpalet	diversen					€ 27.983.000,00	€ 13.991.500,00	€ 36.898.000,00	€ 18.449.000,00	24	overzicht 20.01.2011 WSW
Indirect SO-R	laag	€ 12.228.000,00	Diversen	Woonzorg Nederland	diversen					€ 9.365.000,00	€ 4.682.500,00	€ 8.678.000,00	€ 4.339.000,00	24	overzicht 20.01.2011 WSW
Resumé:															
SO		€ 42.096.021,94								€ 63.198.778,72	€ 62.987.778,72	€ 61.884.288,94	€ 61.673.288,94		
WZ		€ 74.574.877,12								€ 16.148.628,68	€ 16.054.128,68	€ 14.876.895,64	€ 14.787.645,64		
Indirect SO-R		€ 601.265.000,00								€ 420.606.000,00	€ 210.303.000,00	€ 519.010.000,00	€ 259.505.000,00		
		€ 717.935.899,07								€ 499.953.407,40	€ 289.344.907,40	€ 595.771.184,58	€ 335.965.934,58		
										saldi 31.12.009 overgenomen d.d. 18.05.2010					

BIJLAGE E

Overzicht van:

- **personele sterkte**
- **personeelslasten**
- **inzet personeel van derden**

Overzicht personele sterkte 2010 (in fte)	Begrote sterkte	Gemiddelde bezetting
RAADSLEDEN	**37**	**37**
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS	**6**	**5**
OVERIG GEMEENTEPERSONEEL		
Bestuur en Concernstaf	**25,61**	**24,65**
Dienst Welzijn *)	**253,13**	**276,17**
Dienst Stadsontwikkeling	**421,61**	**379,95**
Dienst Algemene Zaken	**273,47**	**260,10**
Dienst Brandweer	**65,89**	**65,26**
Totaal	**1.082,71**	**1.049,13**
*) exclusief formatie werkplein/inburgering	69,54	70,09

Overzicht van de personeelslasten

Bedragen x € 1.000

Overzicht salarissen en sociale lasten huidig personeel 2010

Dienst	Begroting	Rekening
RAADSLEDEN	**744**	**723**
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS	**667**	**616**
HUIDIG PERSONEEL		
Bestuur en Concernstaf		
- kosten personeel	2.072	1.930
- vergoedingen voor personeel		57
nettokosten personeel	**2.072**	**1.873**
Dienst Welzijn *)		
- kosten personeel	16.460	18.027
- vergoedingen voor personeel	1.631	3.269
- werkacademie/inburgering	4.500	4.535
nettokosten personeel	**19.329**	**19.293**
Dienst Stadsontwikkeling		
- kosten personeel	25.650	24.507
- vergoedingen voor personeel		401
nettokosten personeel	**25.650**	**24.106**
Dienst Algemene Zaken		
- kosten personeel	17.728	17.520
- vergoedingen voor personeel	553	493
nettokosten personeel	**17.175**	**17.027**
Dienst Brandweer		
- kosten personeel	3.763	3.789
- vergoedingen voor personeel	15	87
- kosten vrijwilligers	224	196

nettokosten personeel	**3.972**	**3.898**
TOTAAL	**67.874**	**65.787**

Bedragen x €. 1.000

Overzicht uitkeringen en sociale lasten voormalig personeel en bovenformatieven 2009

	Begroting	Rekening
Burgemeester en wethouders	**265**	**468**
Dienst Stadsontwikkeling en Beheer		
Dienst Welzijn	**353**	**353**
Dienst Algemene Zaken	**873**	**808**
Dienst Brandweer	**813**	**926**
TOTAAL	**2.304**	**2.555**
TOTAAL GENERAAL	**69.704**	**67.633**

Opmerking: 1 FTE = 36,00 uur/week

** = exclusief onderwijspersoneel*

Model VIII

Overzicht inzet personeel van derden 2010

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Sector Interne Dienstverlening						
Ondersteuning team Facilitair Beheer/ICT Service	90.122	140.860	5.610	236.592	5.240	inzet oproepkrachten voor restauratieve diensten
Sector Juridische en Veiligheidszaken						
Ondersteuning sectormanagement		40.215		40.215	1.460	
Sector Klant Contact Centrum						
Ondersteuning team Sectormanagement/Burgerzaken	56.667		28.394	85.061	3.211	Opvang piekmomenten en verlof vaste medewerkers
Ondersteuning team Service en Informatie			383.424	383.424	18.897	Flexibele inzet op het Callcenter gelet op ontwikkeling KCC
Ondersteuning team Vergunningenen Leefomgeving	83.700	40.296	107.031	231.027	3.358	Inhuur van vakspecialisme i.v.m. vacatures
Sector Informatiebeheer						
Ondersteuning team DI		179.684	23.363	203.047	7.275	Spec. opdrachten: waarmerken en opschoningsproject
Ondersteuning team HCL	25.750	7.007	11.318	44.075	3.282	Invalreceptionist bij verlof/Overbrugging medewerker werkplein
Sector Financiële dienstverlening						
Ondersteuning belastingen			154.354	154.354	2.442	Afhandeling WOZ bezwaren/taxatiewerkzaamheden
Ondersteuning belastingen			43.568	43.568	1.708	Pers. knelpunt bij invordering belasting/controle modelwaarden
Ondersteuning belastingen/CFA			19.268	19.268	1.196	Organisatorische en personele knelpunten CFA (Crediteuren)
Sector Communicatie en Bestuursondersteuning						
Ondersteuning communicatie	36.669	65.817	81.230	183.716	2.266	Ondersteuning bij projecten/wegens interne werkdruk
Sector Personeel en organisatie						
Ondersteuning sectormanagement		111.734		111.734	960	
Ondersteuning team advies			81.036	81.036	2.198	Ondersteuning werving en selectie/projecten/zwangerschap
Ondersteuning team advies			53.743	53.743	904	Vanwege jur. en arbeidsvoorwaardelijke workload binnen BOA
Ondersteuning			62.164	62.164	1.999	Medewerker PSA; 16 uur voor Boarnsterhim/werkdruk PSA
Totaal dienst Algemene Zaken	**292.908**	**585.613**	**1.054.503**	**1.933.024**	**56.396**	

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Sector Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting						
Civiele technische werkzaamheden	31.028		397.928	428.956	5.750	Flexibele schil rond team
GEO informatie			85.355	85.355	1.504	Opzetten basisadministratie gebouwen (BAG)
Verkeerskundig adviseur			53.908	53.908	630	Flexibele schil rond team
Senior adviseur RO			87.346	87.346	916	Flex.schil rond team/uitvoering DURP/actual.bestemmingsplan.
Stedenbouwkundig supervisor/adviseur		139.296	40.532	179.828	1.798	Supervisie op RO- werkzaamheden
Medewerker ruimtelijke ordening		74.461		74.461	1.206	
Sector Grond, Economie en vastgoed						
Advisering onderhoud		38.678	113.028	151.706	2.495	Extra onderhoudswerkz. Vastgoed/extra werk voor Welzijn
Senior inkoopadviseur		87.714		87.714	833	
Senior adviseur GEV			37.646	37.646	841	Tijdelijke projectleider
Sector Wijkzaken						
Onderhoud/administratie begraafplaatsen	79.410	66.402		145.812	5.939	
Werkzaamheden groencluster		113.347		113.347	1.900	
Onderhoud groenvoorzieningen		157.268		157.268	15.468	
Brugwachters, havenmeesters			246.173	246.173	18.516	Uit budget brugbediening/exploitatie en beheer aanlegplaatsen
Toezicht en handhaving		32.991		32.991	1.595	
Secretariaat Stadstoezicht	34.645			34.645	1.393	
Riolering/Baggerplan	13.534	13.645	58.625	85.804	1.373	Dekking uit project Baggerplan
Fiber to Home			192.964	192.964	2.587	Dekking uit project Fiberl to Home
Parkeercontrole		48.504		48.504	1.910	
NH-team/banenplan			40.920	40.920	2.710	Dekking uit bijdrage kunstwerken
Vogelbeleid		1.391		1.391	60	Decking uit restruimte beleidsmedewerkers
Onderhoud beheerssystemen	6.147			6.147	267	
Juridische ondersteuning Stadstoezicht		30.365		30.365	493	
Diversen		19.442		19.452	33.878	
Projecten						
Projectleiding Callcenter			64.746	64.746	1.191	
Projectleiding aanpassing Website			68.834	68.834	978	

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Sector Bouwen, Wonen en Milieu						
Monumentenzorg			10.814	10.814	147	Werkdruk monumentenvergunningen
Vergunningverlening		190.127		190.127	2.620	
Juridische medewerker bodem			39.110	39.110	333	Speciale juridische taken Wet bodembeheer
Inspecteurs bouw- en woningtoezicht		171.494		171.494	2.754	
Beleidsadviseurs wonen		232.082		232.082	2.130	
Medewerker ICT			63.195	63.195	1.167	Incidenteel budget invoeren WABO
Medewerker afscheiding en preventie	30.000		25.142	55.142	763	Werkdruk
Bodemmedewerker		43.651		43.651	705	
Huisnummering en straatnaamgeving			3.269	3.269	176	Werkdruk
Sectorsecretaresse	23.664			23.664	871	
Diversen					455	
Totaal dienst Stadsontwikkeling	**218.428**	**1.460.858**	**1.629.535**	**3.308.821**	**118.352**	
Beleidssectoren						
Sectormanager Jeugd en onderwijs	62.475			62.475	902	
Leerlingenzorg	1.470			1.470	42	
Sociale Zaken						
Sociale zaken	358.561	4.414.978	1.260.845	6.034.384	126.019	Flexibele schil rondom teams
Bureau Zelfstandigen/Sociale recherche		212.253		212.253	5.799	
Totaal dienst Welzijn	**422.506**	**4.627.231**	**1.260.845**	**6.310.582**		

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Concernstaf						
Commissie griffier			6.477	6.477	312	
Totaal Concernstaf	**0**	**0**	**6.477**	**6.477**	**312**	
Brandweer						
Diversen		48.287	83.601	131.888	3.113	Beleidsadvisering/archivering/ouderschapsverlof
Totaal dienst Brandweer	**0**	**48.287**	**83.601**	**131.888**	**3.113**	
Totaal Generaal	**933.842**	**6.721.989**	**4.034.961**	**11.690.792**		

BIJLAGE F (1 en 2)

Overzicht bezuinigingen

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Inkomstenverhoging							
Verhoging rioolbelasting	1.000		2011				Conform besloten middels vaststellen verordening rioolheffing 2011
Stijging opbrengst grafrechten	125		2011	3 x 31, 1 x 32			Uitvoering cf. voorstel; finale besluitvorming d.m.v. vaststellen verordeningen betrokken jaren.
Verhoging parkeeropbrengsten	500		2014				Maatregel in voorbereiding en wordt cf. toezegging in raad 8/11/2010 in 2e kwartaal 2011 aan raad voorgelegd.
Efficiency en optimalisatie hondenbelasting	100		2011				Is samenvoeging van "afschaffen kwijtschelding" en "kostenverhaal maaien uitlaatplaatsen". Behelst combinatie van afschaffen kwijtschelding, efficiënter werken en preciezere kostentoerekening; conform besloten d.m.v. vaststellen verordening 2011
Invoeren roerend zaakbelasting (RZB)	80		2011				Ingetrokken o.g.v amendement 4a raad 8-11-2010
Precarioheffing woonschepen en OZB woonwagens	41		2011				Opgevoerd o.g.v. amendement 4a raad 8-11-2010

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Aanvullende maatregel ter dekking van niet gecompenseerd deel van wegvallen opbrengst RZB	39		2011				Wordt binnen OZB-opbrengsten afgedekt door stijging invorderingsopbrengsten door aangescherpt invorderingsbeleid
Technische maatregelen							
Schrappen stelpost toekomstige tegenvallers	1.816		2011	4 x 454			Uitvoering cf. voorstel
Verlengen afschrijvingstermijnen	248		2011				Uitvoering cf. voorstel
Verlagen post onvoorzien	550		2011	366/427/ 488/550			Uitvoering cf. voorstel
Balanssanering	545		2011	273/272.			Uitvoering cf. voorstel
Bedrijfsvoering ca							
Taakstelling bedrijfsvoering (generieke korting)	3000	3040	2012	1 x 1040; 2 x 1000			Uitwerking en voorbereiding in volle gang; in 2011 verhoogd met 40.000 ter compensatie wegvallen besparing op kunstbezit
Politiek bestuur	100		2011				Besparing verwerkt in begroting 2011 (1 wethouder minder)

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Taakstelling gemeenschappelijke regelingen (HVD)	138		2014				In de brief van 19/10/2010 heeft het college erop gewezen dat de bijdrage aan de HVD m.i.v. 2014 met 138.000 moet worden verlaagd. De huidige ombuigingsvoorstellen van de HVD benaderen op zich wel dit bedrag maar in de brief zijn diverse argumenten aangedragen die nog van invloed zijn op de haalbaarheid van de maatregelen. Dit betekent dat er rekening mee moet worden gehouden dat er aanvullende bezuinigingsmaatregelen nodig zijn
WOONKLIMAAT							
Hervormen kunst- en cultuureducatie (Parnassca)	1.400		2013				Kwartiermaker is gestart, voorstellen volgen in voorjaar 2011. Raadsbesluit voor zomervakantie.
Subsidie Mercurius stapsgewijs verlagen tot € 60.000	44		2011	4/14/24/ 34/44			Bezuiningsomvang taakstellend; exacte tijdspad en invulling onderwerp van bestuurlijk overleg
Verlagen kosten beheer kunstbezit	40		2011				Maatregel afgevoerd; taakstelling toegevoegd aan generieke taakstelling AZ

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Versobering HCL	128		2013				Wordt betrokken in onderzoek culturele kwartiermaker. Zie ombuiging cultuureducatie.
Beëindigen bespelen carillon	10		2011				Uitvoering cf. voorstel
Efficiëntere inzet beleids- en pr activiteiten woningbouw	42		2011				Uitvoering cf. voorstel
Vervallen wethoudersbudget	25		2011				Uitvoering cf. voorstel
Formatievermindering stadswachten (2 fte)	100		2011				Uitvoering cf. voorstel
Sportinzet alleen in 6 prioriteitswijken	49		2011				Verwerkt in begroting 2011(korting BV Sport en subsidieregeling gebruik niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties)
Incidenteel maken subsidie topsport	50		2011				Uitvoering cf. voorstel
Verhogen tarieven sportaccommodaties	73		2011				Uitvoering cf. voorstel
Beperking wijkpanelbudgetten	150		2011				Budget is taakstellend; vorm waarin is afhankelijk van overleg en afstemming met wijkpanels. Duidelijkheid naar verwachting in dec. 2010

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Vermindering aantal lantaarnpalen	75		2012				Bezuiniging is taakstellend.In nieuw op te stellen OV-beleid (1e helft 2011) wordt bedrag als kader meegenomen
Vereenvoudiging openbaar groen	22		2011				Bezuiniging is taakstellend. Opzet is ombouw sleets groen. Vorm/omvang en locatie wordt i.o.m. omwonenden in 1e kwartaal 2011 bepaald.
Slimmere methode van onkruidbestrijding	150		2011				Bezuiniging onzeker. Methode, tijdpad en omvang is afhankelijk van brede bespreking in raad in januari 2011. Na vaststelling methode vindt verdere voorbereiding tot uitvoering plaats. Tijdspad en omvang besparing is op dit moment onzeker
ZORGKLIMAAT							
Akten Fries stoppen	4		2011				Uitvoering cf. voorstel
Taakstelling onderwijshuisvesting	20		2011				Uitvoering cf. voorstel
Beëindigen urenpost stelpost onderwijs specifieke doelgroepen	26		2011				Uitvoering cf. voorstel;

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Beëindigen gemeentelijk deel onderwijsachterstanden beleid	252		2011				Uitvoering cf. voorstel; scholen zijn op de hoogte dat er fors bezuinigd moet worden.
Herinrichting WMO	1.120		2012	2x 560			NB tekort inmiddels naar bovenbijgesteld; veranderagenda door raad vastgesteld.
Beëindigen anti-discriminatieprijs	10		2011				Uitvoering cf. voorstel
Koerswijziging maatschappelijk vastgoed	130		2013				Nadere planuitverwerking in voorbereiding
Digitale huiskamers beëindigen	255		2011		80.000 in 2011; volledig bedrag vanaf 2012		Uitvoering cf. voorstel (aangepaste fasering)
Besparing loketfunctie Welzijnsinstellingen	442		2012	2 x 221			Aan de Welzijnsinstellingen is bij de uitwerking van Welzijn Nieuwe Stijl (Amaryllis) meegegeven dat daaraan in 2012 en 2013 een taakstelling verbonden is en dat deze in de meerjarenafspraken wordt meegenomen.

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010
Integratie MCC in MFC	85		2013				Voorbereidend onderzoek gestart
Monitoring arbeidsparticipatie	42		2011				Uitvoering cf. voorstel
WWB werkdeel: beëindigen gemeentelijke deel	117		2012				Uitvoering cf. voorstel
Beëindigen aanvullende bijdrage Sociale Werkvoorziening	493		2013				Omvang en tempo onzeker; inmiddels bredere herorientaie SW noodzakelijk.
ECONOMISCH KLIMAAT							
Incidenteel maken stimuleringsfonds	240		2011				Uitvoering cf. voorstel
Efficiencytaakstelling brugbediening	100		2013	2 x 50			Voorbereiding moet nog worden gestart
Korting stelpost infrastructuur met 10%	72		2011	4 x 18			Uitvoering cf. voorstel
Beëindigen milieuvoorlichting en milieucommunicatie	131		2011	94 in 2011; 131 vanaf 2012			Uitvoering cf. voorstel (Nb oorspronkelijk 2 aparte voorstellen)
Beëindigen investeringsimpuls groen	112		2013				Uitvoering cf. voorstel

F1. MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorsponkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangs-datum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 1/12/2010

Toelichting

Uitvoering volgens plan (geen/laag risico)
Extra aandacht vereist: Omvangrijke, complexe opgave; onzekere variabelen; grote maatschappelijke en politiek impact

Voorstel afgevoerd (i.c.m. opvoeren alternatief voorstel)

Wijziging t.o.v. oorspronkelijke voorstel uit Collegeprogramma in blauw weergegeven

2. Generieke bezuinigingen 2012 - 2017 febr 2011

Algemene Zaken/ Sector	wijze van bezuiniging	formatie	bedrag
Juridische en Veiligheidszaken	formatiereductie	0,78	39.000
Personeel en Organisatie	formatiereductie	3,00	150.000
	budgetreductie		72.000
Financiële dienstverlening	formatiereductie	4,00	200.000
Informatiebeheer	formatiereductie	7,00	384.000
Communicatie & bestuursondersteunig	formatiereductie	0,50	54.000
Klantcontact centrum	formatiereductie	3,00	161.000
Interne Dienstverlening	formatiereductie	2,80	142.000
	budgetreductie		235.000
Informatiemanagement	budgetreductie		200.000
	formatiereductie	0,50	27.000
Algemene zaken	formatie/budgetreductie	2,50	278.000
	totaal	**24,08**	**1.942.000**
Stadsontwikkeling en Beheer/ Sector	**wijze van bezuiniging**	**formatie**	**bedrag**
Directie, Strategie en Bedrijfsvoering	formatiereductie	1,50	75.000
	budgetreductie		94.000
Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting	formatiereductie	2,50	125.000
	budgetreductie		181.000
Grondzaken, Economie en Vastgoed	formatiereductie	3,34	167.000
	budgetreductie		130.000
Wijkzaken	formatiereductie	10,00	500.000
	budgetreductie		514.000
Bouwen, Wonen en Milieu	formatiereductie	3,50	175.000
	budgetreductie		154.000
	totaal	**20,84**	**2.115.000**

Welzijn	**wijze van bezuiniging**	**formatie**	**bedrag**
Cultuur	formatiereductie	1,00	50.000
	budgetreductie		2.000
Jeugd en Onderwijs	formatiereductie	1,00	50.000
	budgetreductie		436.000
Zorg, Hulpverlening en Sport	formatiereductie	1,00	50.000
	budgetreductie		375.000
Werk en Inkomen	formatiereductie	1,00	50.000
	budgetreductie		14.000
Sociale Zaken	formatiereductie	11,57	579.000
	budgetreductie		136.000
Bedrijfsvoering	formatiereductie	2,00	100.000
	budgetreductie		8.000
Sociale gebiedsontwikkeling +projecten	formatiereductie	2,00	100.000
Directie, Staf	budgetreductie	-	6.000
	totaal	**19,57**	**1.956.000**
Concern(breed)	**wijze van bezuiniging**	**formatie**	**bedrag**
Corncernstaf	formatiereductie	1,00	91.000
Control & auditing	formatiereductie	2,00	107.000
Griffie	pm	pm	106.000
Onverdeeld	pm	pm	78.000
	totaal	**3,00**	**382.000**
Brandweer	**wijze van bezuiniging**		
	formatiereductie	3,40	200.000
	budgetreductie		27.000
	totaal	**3,40**	**227.000**
Generaal totaal	**wijze van bezuiniging**	**formatie**	**bedrag**
	formatiereductie	**70,89**	3.854.000
	budgetreductie		2.768.000
	totaal	**70,89**	**6.622.000**

BIJLAGE G

Samenvatting uitkomsten auditrapportages

SAMENVATTING UITKOMSTEN AUDITRAPPORTAGES 2010

Op basis van artikel 213a uit de Gemeentewet is de gemeente verplicht onderzoeken (audits) te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. De gemeenteraad heeft daarom de verordening "Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid" vastgesteld. Het College is de bestuurlijk opdrachtgever van deze onderzoeken (audits) en stelt jaarlijks een auditjaarplan vast.

In deze context zijn in 2010 de volgende auditonderzoeken uitgevoerd en afgerond:

1. Audit Front Office

2. Audit Business cases

3. Stand van zaken leantrajecten

Hieronder wordt per auditonderzoek samengevat weergegeven wat het doel van de betreffende audit is geweest, de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen en de acties die hierop door het management zijn geformuleerd.

1. AUDITRAPPORTAGE FRONT OFFICE

Doel audit

Het doel van de audit is te onderzoeken in hoeverre er duidelijke afspraken tussen de Front Office en de back offices van de verschillende sectoren aanwezig zijn en te onderzoeken hoe de samenwerking met deze backoffices en andere sectoren verloopt en of indien nodig deze samenwerking verbeterd kan worden.

Eindconclusie

De afspraken tussen Front Office en de vakafdelingen zijn zeker bij de overgang van de Front office in 2008 onvoldoende geweest. Het eerste jaar heeft vooral de Front office en in mindere mate de backoffice verbeteringen doorgevoerd om duidelijke afspraken te maken om 'achterstallig onderhoud' weg te werken. Dit proces is nog in volle gang.
Deze situatie heeft gevolgen voor de samenwerking die in het begin matig was. Door diverse acties is dit verbeterd maar heeft nog niet haar optimale vorm bereikt.

Belangrijkste uitkomsten

Om het onderzoek af te bakenen zijn een aantal deelvragen geformuleerd. De belangrijkste uitkomsten per deelvraag zijn hieronder opgenomen.

1. *Zijn er per aandachtgebied duidelijke afspraken vastgelegd tussen Front office en de vakafdelingen?*
   Ja, er zijn inmiddels afspraken per aandachtsgebied vastgelegd en er worden nog steeds aanvullende afspraken gemaakt. Op verschillende onderdelen ontbraken deze bij de invoering van de Front office in 2008 ondanks de vele kaders die toen bekend waren.

2. *Is duidelijk wat er van de Front Office verwacht wordt door andere sectoren en vice versa? Liggen deze afspraken vast bijvoorbeeld in de vorm van een dienstverleningsovereenkomst (DVO)?*
   Nee, het verwachtingspatroon tussen Front office en backoffice is niet overal gelijk

3. *Hoe ervaart de Front Office de samenwerking en*

4. *hoe ervaren de vakafdelingen de samenwerking?*

Tussen de Front Office en de vakafdelingen zijn overeenkomsten en verschillen geconstateerd over de onderlinge samenwerking. Het algemene beeld is dat de samenwerking sinds 1 september 2008 is verbeterd maar nog niet optimaal is.

De bevindingen zijn een moment opname en moeten worden gerelativeerd doordat de Front Office nog volop in ontwikkeling is, knelpunten tijdens overleggen regelmatig de aandacht krijgen en waar nodig verbeteringen worden doorgevoerd.

5. *Is de Front Office voldoende geëquipeerd voor de uit te voeren taken, dit betreft capaciteit, managementinformatie, automatisering, kwaliteit en geld (budget)?*
   Ja, over het algemeen heeft de Front Office nu voldoende faciliteiten om de haar taak uit te voeren maar er is niet sprake van een situatie waardoor het team optimaal kan functioneren. Bij de invoering in 2008 was het team echter volstrekt onvoldoende voorbereid.
   Vooral op het gebied van automatisering, kennis en kwaliteit van medewerkers zijn nog investeringen nodig

Aanbevelingen en te ondernemen acties

Aanbeveling nummer	**:**	**1. Het verbeteren van de samenwerking voor evenementenvergunningen en apv vergunningen door:** **a. het toepassen van de " lean " methodiek (voor het regulier proces en bij knelpunten) met als doel om de processen, rollen en de onderling bijbehorende verwachtingen scherper te krijgen (middels gezamenlijke bijeenkomsten met de verschillende interne functionarissen);** **b. het benoemen van een procesregisseur voor apv vergunningen en evenementen;** **c. het beschrijven van de nog ontbrekende relevante processen;** **d. medewerkers vakopleidingen laten volgen naast competentie gerichte trainingen.**
Aanpak	**:**	**1a: Aanwijzen van een trekker voor dit leergebied. Sessies beleggen met FOSOB medewerkers en adviseurs en evenementen coördinator.** **1b: De reorganisatie van Publiekszaken naar KCC zorgt voor een functiehuis voor de huidige FOSOB waarin nog vacatureruimte voor een medewerker C zit. De komende tijd zal onderzocht worden of dit (kwalitatief en kwantitatief) voldoende is om deze rol in te vullen. Zo niet dan zal naar extra middelen voor deze rol moeten worden gezocht.** **1c: Medewerker B van de FOSOB in samenwerking met de specialisten van de betreffende sector als BO.**

1d:zowel vanuit gemeente (stimulans), sector (coachen) als team (gerichte cursussen zowel in-company als persoonlijk)

Verantwoordelijk(en)	:	**1a en 1b Sectormanager PZ** **1c en 1d Teamleider FOSOB**
Betrokkenen	:	**Naast medewerkers FOSOB moeten de sectoren BWM, JVZ, ROI en Wijkzaken betrokken worden (adviseurs:inhoudelijk en juridisch) en beleidsopstellers**
Start	:	**1a en 1d vinden plaats sinds medio 2009 en is ook belegd voor 2010.** **1a en 1b zullen in 2010 plaatsvinden**
Gereed	:	**1b en 1c zullen naar verwachting eind 2010 gereed zijn.** **1a en 1c zullen binnen de reguliere werkzaamheden een vaste plaats moeten krijgen (coachen)**

Aanbeveling nummer	:	**2. Het vastleggen van afspraken:** **a. Met de sectoren Bouwen Wonen Milieu, ROI en JVZ** **b. en actualiseren voor de sector Wijkzaken** **c. communiceren met medewerkers van de Front office én de backoffice** **d. bewaken en afspraken periodiek monitoren.**

Aanpak	:	**2a, b en d werkafspraken opstellen en daaraan gekoppeld de wijze van monitoren** **2 c reguliere overleggen**
Verantwoordelijk(en)	:	**FOSOB en de genoemde sectoren.** **De genoemde sectoren zijn de opsteller.**
Betrokkenen	:	**Teamleiders c.q. sectorhoofden van FOSOB en genoemde sectoren.**

Start	:	**2a sectoren ROI, JVZ en BWM najaar 2010** **2b met Wijkzaken lopen er afspraken over actualisering** **Andere sectoren (ROI, JVZ, BWM) najaar 2010** **2c is een continu proces dat geborgd moet zijn in diverse overleggen**
Gereed	:	**Werkafspraken 1 januari 2011** **2c is reeds gestart**

Aanbeveling nummer	:	**3. Verbeteren van de inhoud en teksten van vergunningen en standaardisering van de adviezen;**
Aanpak	:	**De sectoren BWM, JVZ, ROI en Wijkzaken zijn als BO verantwoordelijk voor juridische en inhoudelijk teksten van vergunningen en adviezen. Medewerkers van FOSOB zorgen voor de juiste uitvoering van processen en de administratieve afhandeling.**
Verantwoordelijk(en)	:	**Teamleiders c.q sectorhoofden van betreffende sectoren als BO en FOSOB**
Betrokkenen	:	**Juridische en inhoudelijke specialisten en adviseurs van de betreffende sectoren BO de medewerkers van FOSOB.**
Start	:	**Reeds gestart.**
Gereed	:	**Continue proces om alle wets- beleidwijzigingen**

Aanbeveling nummer	:	**4. Verbeteren van de informatievoorziening door:** **a. het verbeteren van periodieke rapportages;** **b. benoemen van een applicatiebeheerder voor parkeervergunningen.**
Aanpak	:	**4a Overeenkomstig aanbeveling 3** **4b V&V (eigenaar applicatie) en sector informatiemanagement/ID moeten een applicatiebeheerder benoemen**
Verantwoordelijk(en)	:	**4a V&V, sector informatiemanagement/ID, FOSOB,CFA** **4b V&V, sector informatiemanagement/ID**

Betrokkenen : ***4a V&V, sector informatiemanagemen/ID, FOSOB, CFA***

Start : ***Zo spoedig mogeljk***

Gereed :

2. AUDITRAPPORTAGE AUDIT BUSINESS CASES

Toelichting op instrument business cases

In opzet houdt een business case (samengevat) het volgende in. Een business case is een projectmanagementterm, een document waarin de zakelijke afweging (de investeringsbeslissing) om een project te initiëren beschreven wordt. De kern ervan is een kosten- en batenanalyse. Het maken van de afweging – wel of niet investeren – vindt plaats op basis van de in de business case opgenomen informatie over: achtergrond van een project, verwachte voordelen / baten, mogelijke te overwegen opties, verwachte kosten van een project, verwachte risico's, verwachte bijdrage aan de organisatiedoelstellingen. De rechtvaardiging van een project wordt afgeleid van al deze informatie.

Een business case garandeert (in opzet althans) dat: de belangrijkste eisen in een project gedocumenteerd zijn, informatie beschikbaar is om verschillende voorstellen te beoordelen, zowel de baten als de risico's helder zijn, inzichtelijk is hoe een project gefinancierd wordt, de uitvoering de toewijding heeft van een manager met de capaciteiten en bevoegdheid om de voordelen van een project waar te maken, de uitvoerder instemt dat een project technisch uitvoerbaar is en de oplevering van het eindresultaat en de voordelen traceer- en meetbaar zijn.

De Directieraad heeft – mede naar aanleiding van de taakstelling op het terrein van O&I en ICT – in april 2004 besloten om met ingang van 2005 te gaan werken met een integraal investeringsplan onder centrale regie. In het verlengde hiervan is in juni 2004 een prioriteringskader vastgesteld als instrument om te komen tot een zorgvuldige afweging en besluitvorming voor voorstellen op dit terrein. Om de verschillende initiatieven op het terrein van O&I en ICT te prioriteren wordt sinds 2004/2005 gebruikt gemaakt van het instrument business cases.

Doel audit

Het doel van de audit is te onderzoeken of de uitvoering overeenkomstig het beschrevene in business cases plaats vindt, of gestelde doelen gehaald worden en wat de belangrijkste redenen voor eventuele afwijkingen zijn. Waar het gaat om de realisatie van gestelde doelen, wordt tevens onderzocht of het resultaat gekwantificeerd is of kan worden.

Belangrijkste uitkomsten

1. Gebruik instrument business cases

De business case als instrument was geen onderwerp van onderzoek. Lopende het onderzoek is echter informatie verzameld (primair bedoeld voor het beantwoorden van de deelvragen) op basis waarvan ook een uitspraak gedaan kan worden over het gebruik van het instrument business cases. Vanuit deze context is de conclusie dat de functie van de business case zich beperkt tot een methode voor centrale afweging en prioritering van ict-initiatieven.

Ondanks dat het gebruik van de term "business case" anders doet vermoeden, vormt het geen kader als:

- inhoudelijk stuurinstrument tijdens de uitvoeringsfase van business cases. Business cases worden niet aangepast bij (structurele) wijzigingen / afwijkingen (management by exceptions) in bijvoorbeeld de planning (doorloop) of aanpassingen in de inzet van medewerkers;

- zakelijke rechtvaardiging gedurende de uitvoeringsfase van een business case. Na prioritering en toekenning van de middelen wordt lopende de uitvoeringsfase niet meer gecontroleerd of de in de business case opgenomen aannames nog valide zijn. Ter verduidelijking, voor het prioriteren zelf wordt de business case wél als instrument voor de zakelijke rechtvaardiging gebruikt en wordt het initiatief beoordeeld op kosten, baten en de onvermijdelijkheid.

Het risico hiervan is dat de zakelijke rechtvaardiging van een project buiten beeld raakt en dat daardoor beoogde bijdrages aan de bedrijfsdoelstellingen niet (geheel) worden gehaald.

2. Organisatie en uitvoering business cases

Door het niet verplicht stellen van het gebruik van projectondersteunende instrumenten (zoals plan van aanpak, voortgangsrapportage) en de geringe managementsturing, zijn de bij de uitvoering betrokken medewerkers vrij in de wijze waarop de business case organisatorisch ten uitvoer wordt gebracht. Op onderdelen, zoals de planning en betrokkenheid van het management, zijn tekortkomingen in de uitvoeringssituatie aangetroffen. Dit leidt tot het risico dat de bewaking en (bij)sturing op onder andere tijd, geld/middelen, kwaliteit, doel- en resultaatbereiking onvoldoende geborgd wordt.

3. Baten en de realisatie daarvan

De formulering van baten in de business cases is hoofdzakelijk kwalitatief. Dat baten niet worden gekwantificeerd heeft zowel praktische (niet herkennen, te ver in tijd) als meer culturele oorzaken (terughoudend opstellen i.v.m. mogelijke formatie- of middelenreductie en het doen van uitspraken over baten die op plekken vallen waar ze niet ontstaan zijn). De conclusie is dan ook dat de baten (zowel in de ist- als in de soll-situatie) onvoldoende kwantitatief en concreet meetbaar worden gemaakt. Voor zover de baten wél kwantitatief zijn opgenomen, krijgt de monitoring c.q. de realisatie te weinig aandacht. Dit betekent dat lopende de uitvoeringssituatie en na afronding van de implementatie gerealiseerde baten niet gemeten én ingeboekt worden. Het risico hiervan is dat de (begrote) baten niet als besparing ten goede komen van de organisatie en dat feitelijk sprake is van uitzetting van kosten.

Aanbevelingen en te ondernemen acties

Aanbeveling 1 : ***Kosten- batenanalyse***

1A. Aanbevolen wordt:

- **De businesscase primair te gebruiken voor de kosten-batenanalyse waarbij (indicatief) inzichtelijk wordt gemaakt wat invoering wanneer gaat opleveren.**
- **Business cases waarvan de kosten-batenanalyse niet uitgewerkt of de afwezigheid niet of onvoldoende onderbouwd is, niet voor prioritering in aanmerking te laten komen.**
  - **Het Bedrijfsvoeringsplatform de bevoegdheid te geven te besluiten of gezien de wijze waarop de kosten – batenanalyse is uitgewerkt, de business case voor besluitvorming door de Directieraad in behandeling te nemen (of niet).**
- **In het geval de baten op een andere plek vallen dan waar de kosten worden gemaakt, de signalerende rol van de informatieadviseur te benutten en deze de betreffende manager te laten ondersteunen bij het benoemen c.q. kwantificeren van de potentiële baten én het resultaat van dit overleg (al dan niet gekwantificeerd) op te nemen in de business case.**

Aanpak	:	**1. Governance van batensturing inrichten: afspraken maken over de manier waarop baten worden belegd in de organisatie en het ontwikkelen van een methode voor de wijze waarop de realisatie van baten wordt gemonitord en geëffectueerd.** **2. Aanpassing procesbeschrijving O&I-prioritering** **3. Aanpassing businesscase-format** **4. Invoering gewijzigd prioriteringsproces bij Bedrijfsvoeringsplatform** **5. Invoering gewijzigd prioriteringsproces binnen sector Informatiemanagement** **6. Communiceren wijzigingen in prioriteringsproces naar sectormanagers**
Verantwoordelijk(en)	:	**Programmadirecteur Bedrijfsvoering (1)** **Voorzitter Bedrijfsvoeringplatform (4)** **Sectormanager Informatiemanagement (2, 3, 5, 6)**
Betrokkenen	:	**Directieraad** **Bedrijfsvoeringsplatform** **Sector Informatiemanagement** **P&C-platform**
Start	:	**1 januari 2011**
Gereed	:	**30 juni 2011**

Aanbeveling 2	:	***Sturing en structuur in uitvoeringsfase*** **1B. Om de genoemde risico's aangaande de bewaking en (bij)sturing te verkleinen en de invulling van het opdrachtgeverschap verder te professionaliseren wordt aanbevolen meer sturing en structuur in de uitvoeringsfase van de business cases aan te brengen door:** – **In de business case alleen die indicatieve informatie (over vooral kosten en baten) op te nemen die noodzakelijk is voor de prioritering.** – **Voor naar het oordeel van de sector Informatiemanagement:** ○ **'grote' businesscases (na prioritering) een projectplan op te stellen (overeenkomstig het handboek projectmanagement). De beoordeling of een business case 'groot' is vindt onder andere plaats op criteria als investering, capaciteitsbeslag, organisatie-impact en complexiteit.** ○ **'kleine' business cases uit te werken in een plan van aanpak voor kleine business cases en deze als bijlage toe te voegen aan het sectorplan van het komende jaar.**

		– **Over de status (inclusief realisatie baten / lasten) van business cases consequent te rapporteren in de sectorrapportages.**
Aanpak	:	**1. Aanpassing businesscase-format** **2. Aanpassing procesbeschrijving O&I-prioritering** **3. Ontwikkeling format voor plan-van-aanpak voor kleine(re) business cases** **4. Invoering gewijzigd prioriteringsproces bij diensten** **5. Communiceren wijzigingen in prioriteringsproces naar sectormanagers** **6. Invoering gewijzigd prioriteringsproces binnen sector Informatiemanagement**
Verantwoordelijk(en)	:	**Voorzitter Bedrijfsvoeringplatform (4, 5)** **Sectormanager Informatiemanagement (1, 2, 3, 6)**
Betrokkenen	:	**Bedrijfsvoeringsplatform** **Sector Informatiemanagement** **Sectormanagers en teamleiders**
Start	:	**1 januari 2011**
Gereed	:	**30 juni 2011**

Aanbeveling 3 : ***Proces in hoofdlijnen***

1C. Aanbevolen wordt het proces in hoofdlijnen als volgt te laten verlopen:

- **Er wordt door de sectormanager, met ondersteuning van de sector Informatiemanagement een initiële business case opgesteld, waarbij met name de kosten tegen de baten worden afgewogen (Hooguit 2 A-4tjes zijn, zie ook aanbeveling 1A);**
- **Binnen de sector Informatiemanagement:**
  - **wordt bepaald of het een grote of kleine business case betreft;**
  - **worden de verschillende projectinitiatieven (onderling) afgestemd aan de hand van de projectportfolioplanning, capaciteitsplanning en financiële planning en**
  - **wordt één keer per jaar inhoudelijk en op samenhang beoordeeld.**
- **De huidige rol van het Bedrijfsvoeringsplatform – het adviseren over de O&I-prioritering aan de Directieraad - blijft gehandhaafd.**
- **De DR beslist op basis van het prioriteringsadvies welke business cases voor uitvoering in aanmerking komen.**
  - **In het geval van grote business cases (qua investering, capaciteitsbeslag, organisatie-impact en complexiteit) wordt gekozen voor uitwerking in een projectplan conform het gemeentelijk**

projectenprotocol. De uitwerking (van grote business cases) in het projectplan wordt samen met de goedgekeurde businesscase voorgelegd aan de betreffende dienstdirecteur voor een go/no-go besluit;

- **Kleine(re) businesscases worden uitgewerkt in een plan van aanpak. De uitwerking in het plan van aanpak wordt als bijlage voor het nieuwe sectorplan opgenomen. In het sectorplan zelf wordt melding gemaakt van de (geprioriteerde) business case.**

- **Bij een 'final go' door de dienstdirecteur gaat het project van start, uitgevoerd in de organisatievorm zoals in het projectplan is vastgelegd. Gedurende de uitvoeringsfase van het project wordt de voortgang verantwoord door de sectormanager in de sectorrapportage of (indien van toepassing) door de projectleider in de majeure projectrapportage;**
- **Bij afronding van het project wordt door de dienstdirecteur decharge verleend aan de projectleider en wordt het resultaat inclusief de gemaakte kosten vastgelegd in het format decharge uit het handboek projectmanagement en overgedragen aan de sectormanager;**
- **De sectormanager is na implementatie verantwoordelijk en verplicht om de werkelijke baten in te boeken, welke eveneens verantwoord worden in de sectorrapportage.**

Aanpak	**:**	**1. Aanpassing procesbeschrijving O&I-prioritering** **2. Aanpassing businesscase-format** **3. Invoering gewijzigd prioriteringsproces bij Bedrijfsvoeringsplatform** **4. Invoering gewijzigd prioriteringsproces binnen sector Informatiemanagement** **5. Communiceren wijzigingen prioriteringsproces naar sectormanagers**
Verantwoordelijk(en)	**:**	**Voorzitter Bedrijfsvoeringplatform (3)** **Sectormanager Informatiemanagement (1, 2, 4, 5)**
Betrokkenen	**:**	**Bedrijfsvoeringsplatform** **Sector Informatiemanagement** **Sectormanagers en teamleiders**
Start	**:**	**1 januari 2011**
Gereed	**:**	**31 december 2011**

3. STAND VAN ZAKEN LEANTRAJECTEN

Leanmanagement (binnen de gemeente Leeuwarden)

De lean filosofie staat voor het gebruik van minder van alles (kapitaal, voorraad, tijd, inspanning) over alle aspecten van productie en dienstverlening. De filosofie is gericht op het terugdringen van kosten en doorlooptijd en het verbeteren van kwaliteit door het verwijderen van verspilling uit een organisatie. Het doel is om alle activiteiten van waarde te laten zijn voor de klant. Van oorsprong werd leanmanagement vooral binnen productieorganisaties toegepast. De afgelopen jaren is het aantal gemeenten waarin de leanmanagementinzichten worden toegepast, sterk toegenomen.

Een leantraject start met het maken van de opdrachtbrief. In de opdrachtbrief geeft de opdrachtgever (verantwoordelijk management) aan wat de gekwantificeerde doelstellingen van het traject zijn. Tevens geeft de opdrachtgever aan onder welke voorwaarden de doelstellingen gerealiseerd moeten worden. Vervolgens is een verbetergroep aan de slag gegaan met het benoemen van:

- de huidige procesgang;
- de verliezen hierin;
- de door te voeren verbeteringen.

De verbetergroep is een afspiegeling van medewerkers die vanuit verschillende rollen / disciplines betrokken zijn bij het betreffende proces. De opdrachtgever maakt geen onderdeel uit van de verbetergroep. De verbetergroep doet verbetervoorstellen die passen binnen de gestelde randvoorwaarden. De verbetergroep presenteert de verbetervoorstellen aan de opdrachtgever. De opdrachtgever is verplicht alle voorstellen over te nemen die passen binnen de gestelde randvoorwaarden. De verbetervoorstellen worden voor zoveel als mogelijk toegewezen aan de leden van de verbetergroep. Deze leden dragen tenslotte zorg voor het doorvoeren van de verbetervoorstellen en de communicatie hierover richting medewerkers die geen deel uitmaakten van het verbeterteam.

Leantrajecten 2010

In 2010 is per dienst nagegaan van welke processen substantiële verbeteringen (ten aanzien van efficiency, dienstverlening) verwacht worden indien deze geoptimaliseerd worden met behulp van de leanmethodiek. Dit heeft geresulteerd in totaal 13 leantrajecten. Begin 2011 wordt een evaluatie uitgevoerd waarbij inzichtelijk wordt gemaakt tot welke (meetbare) resultaten de leantrajecten hebben geleid. Aan de hand daarvan worden aanbevelingen gedaan over de aanpak (methodiek) en de organisatie omtrent het leanmanagement binnen de gemeente Leeuwarden.

BIJLAGE H

Aanwending onvoorzien

MODEL I – AANWENDING BEDRAG ONVOORZIEN

Naar programma		Werkelijk besteed	Begroot bedrag
	Onvoorzien incidenteel		261.135
001	**Cultuur**		
	Extra bijdrage bevrijdingsfestival	20.000	
	World Press Photo	15.000	
002	**Jeugd en onderwijs**		
	Euralex	8.800	
003	**Economie en vastgoed**		
	Noodstroomvoorziening	39.500	
	Stalling praamvaren	30.000	
010	**Veiligheid,openbare orde en handhaving**		
	Aftelfeest	25.000	
015	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Nominale ontwikkelingen	4.200	
	Noodhulp Haïti	100.000	
	Totaal besteed	**242.500**	
	Restant budget		**18.635**
	Onvoorzien structureel		197.700
002	**Jeugd en onderwijs**		
	Euralex	6.200	
003	**Economie en vastgoed**		
	Noodstroomvoorziening	36.000	
	Winterfeest	37.400	
	Opwaardering Oldehove	18.900	
008	**Dienstverlening**		
	Vergoeding leden stembureau	8.000	
009	**Politiek bestuur**		
	Compensatie dienstauto	17.300	
010	**Veiligheid, openbare orde en handhaving**		
	Aftelfeest	3.000	
011	**Sport**		
	Batavus Pro Race	10.000	
015	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Inflatie	3.200	
	Totaal besteed	**140.000**	
	Restant budget		**57.700**
	Totaal restant budget		**76.335**

BIJLAGE I

Overzicht incidentele lasten en baten

MODEL II – OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Overzicht van incidentele lasten en baten

Lasten

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
1	**Cultuur**		
	Implementatie nieuwe cultuurnota	200.000	200.000
	Investeren in bouwstenen	200.000	200.000
	Debatcentrum "De Bres"	80.000	80.000
	Decentralisatie-uitkering cultuurparticipatiefonds	73.000	73.000
	Decentralisatie-uitkering beeldende kunst en vormgeving	150.000	150.000
	Beveiliging bevrijdingsfestival	10.000	10.000
	Harmonie	998.000	424.000
	Kwartiermaker cultuur	25.000	50.000
2	**Jeugd en onderwijs**		
	Bestrijding voortijdig schoolverlaten	570.000	151.000
	Aanpak kindermishandeling	193.000	70.000
	Mercator Kennissintrum	200.000	200.000
	Op niveau houden jongerenwerk	50.000	50.000
	Brede scholen	531.000	383.000
	Onderwijsachterstandenbeleid	1.238.000	864.000
	Extra Jongerenwerk HWL/WL en zakgeldproject	155.000	155.000
	Schoolveiligheid, preventie op wijkniveau	60.000	53.000
	Combinatiefuncties	119.000	119.000
	Vervangingsinvesteringen speelruimte	864.000	347.000
	Jeugdgezondheidszorg	88.000	88.000
	Taakstelling onderwijshuisvestingsgebouwen	180.000	180.000
	Kapitaallasten onderwijshuisvesting	290.000	290.000
3	**Economie en toerisme**		
	Citymarketing	160.000	160.000
	Participatie Westergozone	100.000	100.000
	Participatie SNN	113.000	90.000
	Intensivering acquisitie	200.000	200.000
	Parkmanagement	30.000	30.000
	Evenementen	100.000	100.000
	Impuls economie binnenstad	400.000	400.000
4	**Zorg & Opvang**		
	Multicultureel vrouwencentrum	35.000	35.000
	Homo-emancipatiebeleid	20.000	20.000
	Participatie vrouwen uit etnische minderheden	50.000	50.000
	Coördinatie opvang ex-gedetineerden in de MO	100.000	75.000
	Beheer buurt-, wijk- en dorpscentra	225.000	225.000
	Buurtopbouwwerk	100.000	100.000
	Noodhulp vluchtelingen	120.000	18.000
	Drang op maat	54.000	54.000

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
	Alle troeven in handen	27.000	0
	Outreachende aanpak VNN	150.000	150.000
	Gezond in de stad	35.000	15.000
	Bewonersinitiatieven wijken G31	527.000	315.000
	Bewonersinitiatieven	300.000	0
	Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang	425.000	397.000
	MFC Wijtgaard	200.000	200.000
	Multicultureel Centrum	85.000	85.000
	Woonzorg zone Zuidlanden	325.000	325.000
	Kunstproject Vlietzone/Kijk in de wijk	70.000	67.000
	WMO AWBZ pakketmaatregel	192.000	192.000
	WMO	1.720.000	1.720.000
	Vadercentrum	50.000	0
	Impuls nationaal actieplan Sport en Bewegen	41.000	41.000
	Vrouwenopvang	68.000	0
	Integratie en participatie allochtonen	200.000	200.000
5	**Werk & inkomen**		
	WWB incidenteel	-2.849.000	-2.849.000
	Herijking armoedebeleid en schuldhulpverlening	431.000	431.000
	Schuldhulpverlening	752.000	752.000
	Inzet w-deel WWB	-225.000	-225.000
	Taalcoaches	15.000	15.000
	Innovatietraject wijkgerichte inburgering	228.000	177.000
	Innovatietrajecten inburgering	260.000	0
	Formulierenbrigade	145.000	145.000
	Van Harte	35.000	35.000
	Integrale schuldhulpverlening	230.000	230.000
	Jeugdwerkloosheid	2.500.000	1.616.000
	Actieplan jeugdwerkloosheid	1.250.000	0
	Jeugdwerkloosheid (tweede tranche)	1.680.000	0
	Instapcursussen inburgering	60.000	0
	Uitvoeringskosten WWIK	54.000	54.000
	Reorganisatiekosten Sociale Zaken	109.000	109.000
	Bijdrage aan knelpunten inburgering	84.000	84.000
6	**Wonen**		
	Resultaatbestemming WABO-omgevings-vergunning	144.000	77.000
9	**Politiek Bestuur**		
	VNG-congres	50.000	50.000
	Afscheidsreceptie wethouders	25.000	13.000
10	**Veiligheid, openbare orde en hand-having**		
	Veiligheid tlv restant voorziening Caparis	194.000	194.000
	Project rookmelders DSOB	50.000	50.000
	Schade voertuigen	0	26.800

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
11	**Sport**		
	Subsidie Batavus Pro Race	10.000	10.000
12	**Ruimtelijke ordening**		
	Gebiedsontwikkeling	100.000	100.000
	Stadsmaquette	95.000	95.000
	Intensivering groenbeleid	80.000	80.000
13	**Milieu, energie en water**		
	Full Sustainable City	400.000	400.000
	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK)	93.000	93.000
	Regenton actie	20.000	10.000
14	**Woon- en leefomgeving**		
	Bewonersinitiatieven	75.000	75.000
	Wijkactieplannen	540.000	540.000
	Houten bruggen	200.000	200.000
	Extra inzet aanpak zwerfafval	25.000	25.000
	Baggerprogramma	129.000	129.000
	Graffitibeleid	20.000	20.000
	Kwaliteitsverbetering buitenreclame	18.000	18.000
	Vorstschade 2009/2010	750.000	750.000
15	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Opsporing en controle ABW	145.000	145.000
	Programmatisch handhaven	40.000	40.000
	Frictiekosten applicatiebeheerder	35.000	35.000
	Uitvoeringskosten WWIK	38.000	38.000
	Vergoeding openbaar vervoer	19.000	19.000
	Vervroegd uittreden Welzijn	310.000	311.000
	Impuls sociale investeringen	93.000	93.000
	Herbestemming en herontwikkeling aandachtswijken	23.000	23.000
	Kosten medewerker Wijkzaken	80.000	80.000
	Kosten medewerker Vastgoed	30.000	30.000
	Restauratie Stadsbegraafplaats	125.000	125.000
	Gebiedsontwikkelingsmanager	50.000	50.000
	LED-verlichting	100.000	100.000
	Noodhulp Haïti	100.000	28.000
	Verdeling Mobiliteitsplan	-44.000	-44.000
	Frictiemiddelen inrichting Call Center	129.000	129.000
	Planontwikkeling Huisvesting	150.000	17.000
	Digitaal Loket II	187.000	187.000
	Frictiekosten HOI	135.000	119.000
	Storting aangepaste rente in reserves	589.000	589.000
	Extra storting rente in Algemene Reserve	904.000	904.000
	Storting in Reserve flankerend beleid	300.000	300.000
	Storting in SIOF	6.264.000	6.264.000
	Apparaatskosten rekenkamer	30.000	0
	Storting restant rekeningsresultaat 2009 in Algemene Reserve	2.368.000	2.368.000

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
div	**Diversen**		
	Afroming reserves i.v.m. te hoge inflatie	126.000	126.000
	Impuls sociale investeringen		
4	**Zorg & opvang**		
	Extra impuls buurt opbouwwerk	65.000	65.000
	Wijkprijs	5.000	5.000
	Steunpunt huiselijk geweld	25.000	25.000
	Verstevigen wijkopbouwwerk	200.000	200.000
	Stichting Present	10.000	10.000
	Jongeren en alcohol	100.000	100.000
5	**Werk & Inkomen**		
	Van Harte	19.000	19.000
11	**Sport**		
	Breedtesportimpuls	105.000	105.000
Totaal lasten		**33.128.000**	**25.635.800**

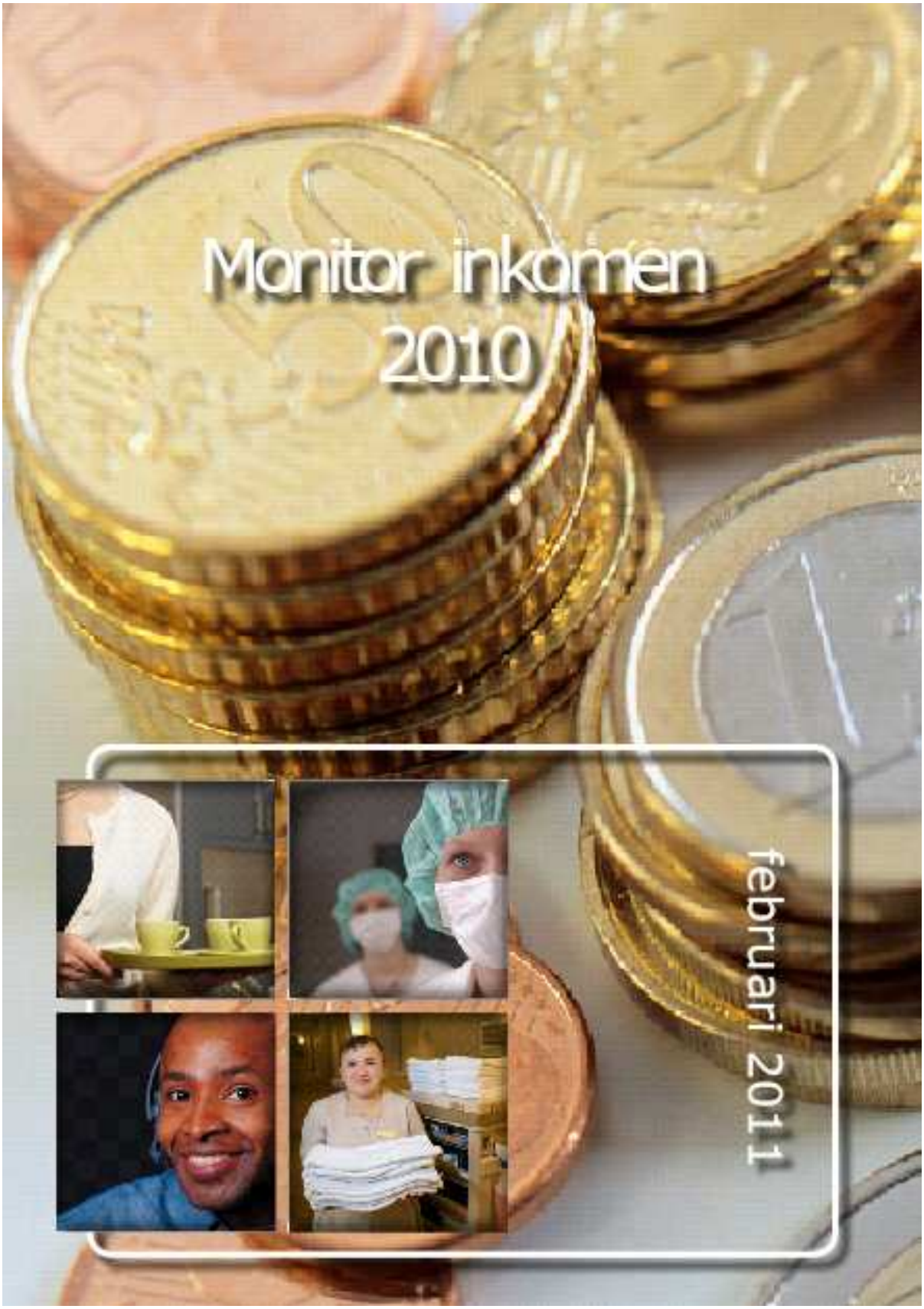
Baten

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
1	**Cultuur**		
	Onderzoek cultuur tlv reserve flankerend beleid	25.000	25.000
2	**Jeugd en onderwijs**		
	Mercator Kennissintrum tlv SIOF	200.000	200.000
6	**Wonen**		
	Resultaatbestemming WABO – omgevingsvergunning	144.000	77.000
10	**Veiligheid, openbare orde en handhaving**		
	Uitkering verzekering schade voertuigen	0	26.200
	Verkoop afgeschreven voertuig	0	2.100
	Subsidie A&O-fonds loopbaanbeleid	0	15.700
12	**Ruimtelijke ordening**		
	Intensivering groenbeleid	80.000	80.000
13	**Milieu, energie en water**		
	Bijdrage regentonactie (res.riolering)	20.000	10.000
15	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Frictiekosten Beleid t.l.v flankerend beleid	35.000	35.000
	Frictiekosten Welzijn t.l.v. flankerend beleid	310.000	310.000

	Frictiekosten Sociale Zaken t.l.v. flankerend beleid	109.000	109.000
	Afdracht afroming reserves i.v.m. te hoge inflatie aan de Algemene Reserve	126.000	126.000
	Bijdrage kosten medewerker Wijkzaken (reserve flankerend beleid)	80.000	80.000
	Bijdrage kosten medewerker Vastgoed (reserve flankerend beleid)	30.000	30.000
	Bijdrage gebiedsontwikkelingsmanager (reserve flankerend beleid)	50.000	50.000
	Bijdrage LED-verlichting (algemene Reserve)	100.000	100.000
	Beschikking over reserve flankerend Beleid voor frictiekosten HOI	135.000	119.000
	Uitkering dividend BV Sport over 2009	140.000	140.442
	Lening PBE	-91.000	-90.676
	Extra bespaarde rente reserves en voor-zieningen	1.493.000	1.493.000
	Onttrekking aan Reserve saldo rekening baten en lasten voor storting in SIOF	4.500.000	4.500.000
	Idem voor storting restant rekenings-resultaat aan de Algemene reserve	2.368.000	2.368.000
div.	**Diversen**		
	Resultaatbestemming t.l.v. reserve "saldo rekening baten en lasten"	6.537.000	6.357.000
	Moties en amendementen n.a.v. jaarrekening 2008 t.l.v. de Algemene Reserve	150.000	150.000
	Impuls sociale investeringen		
15	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Aanvullende storting ISI	322.000	322.000
Totaal baten		**16.863.000**	**16.634.760**

BIJLAGE J

Monitors Inkomen en Werk & Participatie

Monitor inkomen
2010
februari 2011

INHOUD

Inleiding

1. Inkomen en armoede
1.1 Inkomen
1.2 Armoede
1.3 Huidige situatie armoede in Leeuwarden

2. Inkomensbeleid
2.1 Armoedebeleid en de schuldhulpverlening
2.2 Armoedebeleid Leeuwarden
2.3 Schuldhulpverlening
2.4 Handhaving: de resultaten van het handhavingsbeleid

INLEIDING

U leest de inleiding van de monitor Inkomen 2010. In deze monitor wordt er ingezoomd op inkomensondersteunde activiteiten waarbij de Wet Werk en Bijstand (WWB) een rode draad vormt. We gaan in deze monitor vooral in op de door de gemeente Leeuwarden in werking gezette inspanningen die bovenop de bij wet voorgeschreven verlening van algemene bijstand komen.

Net als vorig jaar is er naast de monitor die u nu leest, ook een monitor Participatie en Werk van de pers gerold.

De monitoren zijn inhoudelijk nauw met elkaar verweven. In hoofdstuk 1 van de monitor Werk en Participatie 2010 wordt er cijfermatig ingegaan op werkgelegenheid en werkloosheid in Leeuwarden. De informatie die daarin wordt gegeven is ook van belang voor de monitor Inkomen 2010.

Vele onderdelen kunnen zowel gelezen worden door een “participatie-” alsook een “inkomensbril”. Handhaving lijkt op het eerste gezicht direct gerelateerd te zijn aan het inkomen, toch werkt een goed uitgevoerd handhavingsbeleid niet zeldzaam tot een hogere uitstroom.

Een ander voorbeeld is schuldhulpverlening, in eerste instantie van bittere noodzaak op de bestrijding van armoede. Toch is het voortijdig signaleren en interveniëren van schuldenproblematiek van belang voor het slagen van participatie- inspanningen.

Ik wens u veel leesplezier!

Ellen de Bruin

Plaatsvervangend sectormanager Werk en Inkomen
Gemeente Leeuwarden

1 INKOMEN EN ARMOEDE

1.1 Inkomen

De gemeente is verantwoordelijk voor een aantal sociale voorzieningen, waaronder de WWB, IOAW, IOAZ en de WWIK. De WWB- doelgroep is veruit de omvangrijkste van deze 4 aangezien de WWB het sluitstuk is van de Nederlandse sociale zekerheid. Ook in Leeuwarden zorgt dit vangnet voor een omvangrijk bestand aan mensen die (tijdelijk) aan de kant staan. Het college is o.a. verantwoordelijk voor het verlenen van bijstand (de algemene bijstand) aan deze personen.

Het is duidelijk dat er binnen de doelgroep van de WWB veel armoede aangetroffen wordt, al is armoede niet enkel voorbehouden aan WWB- ers.

1.2 Armoede

Armoede is een complex verschijnsel met samenhangende dimensies: inkomen, participatie, opleidingsniveau, (psychische) gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving. De gemeente is door de korte afstand tot de burger het overheidsorgaan, dat bij uitstek problemen bij individuele burgers kan onderkennen.

De gemeente Leeuwarden heeft een belangrijke rol in het bestrijden van armoede. Naast het verstrekken van bijstand worden er ook initiatieven ontwikkeld op het gebied van inkomensondersteuning en participatiebevordering. Gemeenten hebben de zorgplicht om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers te verbeteren. Via het armoedebeleid krijgt de zorgplicht vorm en kunnen gemeenten maatwerk leveren.

Armoedebeleid is continu in beweging. Vanwege politieke ontwikkelingen en de realiteit van alledag. Het aantal burgers met problematische schulden neemt toe. Ook het beroep op voedselbanken stijgt. De crisis heeft ingrijpende gevolgen voor de onderkant van de samenleving. Deze ontwikkelingen hebben direct gevolg voor het gemeentelijk armoedebeleid.

1.3 Huidige situatie armoede in Leeuwarden

In Leeuwarden moeten 7990 (cijfers 2009) huishoudens rondkomen van een laag inkomen. Het gaat daarbij om huishoudens die een inkomen hebben tot 120% van de bijstandsnorm. De minimahuishoudens vormen een aandeel van 16.5% van alle huishoudens in Leeuwarden. Ten opzichte van 2007 is het aandeel minimahuishoudens licht gestegen van 16.1% naar 16.5%.

Kenmerken minimahuishoudens

- Leeuwarden heeft 48.384 huishoudens.
- 16.5% behoort tot de minima.
- Van de huishoudens met een inkomen tot 120% heeft 41% een Wwb uitkering, 28% een inkomen uit AOW en 31% een ander inkomen.
- 61% van de minimahuishoudens bestaan uit alleenstaanden, 28% bestaat uit een meerpersoonshuishouden en 11% zijn éénoudergezinnen.
- Verreweg de grootste deel (42%) zit in de leeftijdscategorie 40-65 jaar, 28% is ouder dan 65 jaar, 22% is in de leeftijdscategorie 27-40 en 8% is 18- 27 jaar.
- 29% van de minimahuishoudens is van allochtone afkomst.
- Bekend is dat bijna 72% van alle huishoudens 3 jaar of langer van een laag inkomen moet rondkomen.

Stedelijke spreiding

- De gemeente Leeuwarden heeft een tiental aandachtswijken gedefinieerd namelijk: Vlietzone, Schepenbuurt, Valeriuskwartier, Oldegalileën/ Bloemenbuurt, Tjerk Hiddes/ Cambuursterhoek, Nijlan, Vrijheidswijk, Mondriaanbuurt, Wielenpôlle en Heechterp-Schieringen. Daarnaast behoort Heechterp-Schieringen ook tot één van de 40 Vogelaarwijken.
- Uit onderzoek is gebleken dat in de Wielenpôlle (45%), Heechterp-Schieringen (36%), de Vrijheidswijk (35%) en de Schepenbuurt (32%) het meest aantal minima wonen.

Kinderen

- Van de 17.582 kinderen in Leeuwarden leven 2.801 kinderen in een minimahuishouden, dit is 16%.
- Bijna 59 %van de kinderen in minimahuishoudens groeit op in een huishouden met een bijstandsuitkering.
- Van alle kinderen die in een eenoudergezin opgroeien, leeft 46% op de bijstandsnorm.
- Verder is 48% van de kinderen in een minimahuishouden van niet-westers allochtone afkomst, in een huishouden met een minimuminkomen leeft.
- In Kinderen in Tel wordt onderzoek gedaan naar de leefsituatie van kinderen. Leeuwarden met 4 wijken op de lijst van de minst scorende wijken. In Wielepôlle leeft 44% van de kinderen in armoede, in Bilgaard en Schieringen/Heechterp groeit meer dan de helft van de kinderen op in een minimahuishouden. In de Schepenbuurt is dat zelfs 71%.

2 INKOMENSBELEID

2.1 Armoedebeleid en de schuldhulpverlening

In de nota "ARMOEDE AAN DE KANT!, Herijking van het armoedebeleid en de schuldhulpverlening" is in 2008 een nieuwe koers uitgezet.

- Dereguleren instrumenten.
- Meer regie.
- Effectievere schuldhulpverlening.
- Verruiming van de inkomensgrens.
- Focus meer richten op kinderen, jongeren en langjarige minima.
- Aandacht voor preventie en tegengaan niet-gebruik.
- Monitoren van het beleid.
- Samenwerking met particuliere initiatieven.

2.2 Armoedebeleid Leeuwarden

Voor het bestrijden van armoede en schulden heeft Leeuwarden een aantal verschillende instrumenten.

1. De collectieve ziektekostenverzekering

Huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen via de gemeente een collectieve ziektekostenverzekering afsluiten bij De Friesland Zorgverzekeraar. Deze verzekering biedt een korting aan op de premie voor de basisverzekering en op de premie van de aanvullende verzekering, de AV-Frieso.
In 2010 hebben 4560 volwassenen deelgenomen aan deze verzekering. De totale kosten hiervan bedragen € 405.413,--.
In 2009 ging het om 3489 deelnemers. Dit betekent dus een toename van 30%.

2. De regeling ouderen, chronisch zieken en gehandicapten

Ouderen en mensen met een chronische ziekte of lichamelijke beperking hebben door hun ouderdom, ziekte of handicap vaak extra kosten. Denk bijvoorbeeld aan hogere telefoonkosten, duurdere boodschappen omdat een goedkopere supermarkt niet in de buurt is, duurdere boodschappen door aangepaste voeding, hogere verwarmingskosten of lidmaatschapskosten van belangen- en/of patiëntenvereniging. Voor deze doelgroep met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm is de regeling ouderen, chronisch zieken en gehandicapten ingevoerd in 2008. De vergoeding bedraagt
€ 75,- per persoon per jaar en kan met terugwerkende kracht vanaf 2006 worden verstrekt.

In 2010 zijn er 3685 verstrekkingen geweest. De kosten hiervan bedragen € 370.800,-. Het aantal verstrekkingen ligt 35% lager dan 2009. Vermoedelijk komt dit doordat in 2009 veel meer verstrekkingen met terugwerkende kracht tot 2006 werden gedaan. Onduidelijk is namelijk of ook het aantal aanvragers is gedaald.

3. Declaratieregeling

Deze regeling is bedoeld om mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm deel te laten nemen aan sociale, culturele en sportieve activiteiten. In 2010 bedroeg de vergoeding maximaal € 60,- per persoon. In 2009 waren er 5093 verstrekkingen. In 2010 is dit gestegen naar 6007 verstrekkingen. Het bedrag dat gemoeid is met de Declaratieregeling is € 352.270,--

De verstrekkingen voor ID-bewijzen vallen ook onder de Declaratieregeling. In 2010 zijn er 775 vergoedingen voor een ID-bewijs verstrekt. Daar was een bedrag van € 33.575,- mee gemoeid. In 2009 zijn er 476 verstrekkingen geweest voor een bedrag van € 19.766,55. Er is dus sprake van een flinke toename.

Er is een flinke toename te zien in het gebruik van de Declaratietregeling. Mogelijkerwijs is dit het gevolg van meer bekendheid en het gebruik van 1 aanvraagformulier voor alle minimaregelingen.

4. Zwemregeling

De zwemregeling is bedoeld voor kinderen uit minimahuishoudens die nog niet kunnen zwemmen het zwemdiploma A te laten halen. Aan de regeling zit daarnaast de voorwaarde dat de kinderen in groep 5, 6, 7 of 8 van de basisschool moeten zitten.
In 2010 hebben 57 kinderen gebruik gemaakt van deze regeling. In vergelijking met 2009 is dat een daling van zo'n 30%. Een mogelijke verklaring kan zijn dat de regeling in 2010 niet extra onder de aandacht is gebracht bij de basisscholen.
Voor de uitvoering van deze regeling door BV Sport is op jaarbasis een bedrag van €18.900,-- beschikbaar.

5. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen

De volgende gemeentelijke belastingen/heffingen komen in aanmerking voor kwijtschelding:
- de onroerendezaakbelastingen (OZB);
- de rioolheffingen;
- de afvalstoffenheffing;
- de hondenbelasting.

Tabel: Aantallen kwijtscheldingsverzoeken per jaar

Aantal kwijtscheldingsverzoeken	2010	2009	2008	2007	2006
Ozb		134	70	62	nvt
Rioolheffing		7.041	6.800	6.745	nvt
Afvalstoffenheffing		6.916	6.800	6.729	6.535
Hondenbelasting		829	675	663	685
Totaal		**14.920**	**14.345**	**14.199**	**7.220**

Tabel: kwijtgescholden belastingbedragen per belastingsoort per jaar

Belastingsoort	2010	2009	2008	2007	2006
Ozb	8.329	2.523	49.000	33.000	97.000
Rioolheffing	349.525	323.649	363.000	320.000	0
Afvalstoffenheffing	1.434.366	1.347.926	1.479.000	1.869.000	1.808.000
Hondenbelasting	49.462	49.580	59.000	49.000	53.000
Totaal	**1.841.682**	**1.723.678**	**1.950.000**	**2.271.000**	**1.958.000**

Het totale bedrag dat aan kwijtschelding is verleend is toegenomen. Het aantal aanvragen over 2010 was ten tijde van het opstellen van deze monitor nog niet beschikbaar. Gelet op de uitgaven 2010 kan worden geconcludeerd dat het aantal aanvragen vermoedelijk is toegenomen. Over het geheel genomen verschilt het totale kwijtscheldingsbedrag 2010 niets erg veel van 2009. In 2011 zal het kwijtscheldingsbedrag in ieder geval met €50.000 tot €60.000,-- lager zijn, want met ingang van 2011 is het niet meer mogelijk om kwijtschelding voor hondenbelasting aan te vragen.

6. De Langdurigheidstoeslag

Met de komst van de Wet werk en bijstand in 2004 is de langdurigheidstoeslag ontstaan met als doel een aanvulling te geven op het inkomen voor huishoudens die minimaal 5 jaar van een minimuminkomen leefden en geen perspectief op arbeid hadden. De toeslag was zwaar beregeld en bestond enkel voor huishoudens op bijstandsniveau. Per 1 januari 2009 is de Wet werk en bijstand (WWB) daarom aangepast. Elke gemeente is hierin verplicht per 1 januari 2009 een eigen verordening langdurigheidstoeslag in te voeren. De wet geeft de gemeenten uitdrukkelijk de mogelijkheid voor het bepalen van eigen beleid op de volgende punten:

Wat is langdurig voor de langdurigheidstoeslag?
Wat is een laag inkomen voor de langdurigheidstoeslag?
Wat is de hoogte van de langdurigheidstoeslag?

De raad heeft op 26 januari 2009 de 'Verordening langdurigheidstoeslag Wet werk en bijstand gemeente Leeuwarden' vastgesteld. In de voorwaarden voor het toekennen van de nieuwe LDT is in Leeuwarden niets gewijzigd. De langdurigheidstoeslag staat open voor burgers die vijf jaar lang op het bijstandsniveau hebben geleefd en de hoogte van de langdurigheidstoeslag is gelijk gebleven. Door de nieuwe landelijke wet is wel een verandering aangebracht: de langdurigheidstoeslag staat nu ook open voor anderen dan bijstandsgerechtigden. Eerder kwamen alleen mensen die geen of een 'gebrek aan arbeidsmarktperspectief' hadden in aanmerking. Nu wordt deze voorwaarde losgelaten, waardoor een ieder die een inkomen heeft gehad tot 100% in aanmerking komt voor de langdurigheidstoeslag na vijf jaar, ook werkenden met een laag inkomen.

In 2010 zijn 2127 aanvragen gehonoreerd. Dat is een lichte daling van 15% ten opzichte van 2009 (2412). De kosten bedroegen in 2010 € 807.346,--.

7.De individuele bijzondere bijstand

Door bijzondere omstandigheden kan zich de situatie voordoen dat in het individuele geval het inkomen of de uitkering niet volledig toereikend is ter voorziening in bepaalde noodzakelijke kosten. Voor zover de belanghebbende voor dergelijke kosten geen beroep kan doen op een voorliggende voorziening en deze uitgaven naar het oordeel van het college evenmin uit de eigen middelen kan voldoen, kan daarvoor bijzondere bijstand worden verstrekt. De bijzondere bijstand is bedoeld voor een ieder met een laag inkomen en niet voorbehouden aan personen die algemene bijstand ontvangen. Ook degene die uit een andere bron dan de WWB beschikt over een inkomen dat naar het oordeel van het college niet toereikend is ter voorziening in bepaalde noodzakelijke kosten, kan een beroep op bijzondere bijstand doen.

In 2010 zijn er 4356 verstrekkingen geweest in het kader van de bijzondere bijstand. In 2009 ging het om 3980 verstrekkingen. Ten opzichte van 2009 is er een stijging van zo'n 10%. Het totale bedrag dat in 2010 is uitgekeerd bedraagt € 2.211.256,--.

8. De Formulierenbrigade
Het doel van de Formulierenbrigade is het verminderen en tegengaan van het "niet-gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen". Gebleken is dat veel mensen met een laag inkomen geen gebruik maken van de regelingen waar zij wel recht op hebben. Het niet gebruik maken van deze inkomensondersteunende voorzieningen draagt bij aan het armoedeprobleem. Dit is de belangrijkste reden geweest om in april 2008 te starten met het project Formulierenbrigade. De doelgroep van de Formulierenbrigade bestaat uit burgers met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. De Formulierenbrigade is een samenwerkingsverband tussen de 3 organisaties Welzijn Leeuwarden, Sinne Welzijn en MEE (informatie, advies en ondersteuning aan mensen met een beperking en hun ouders/verwanten).

De Formulierenbrigade is bereikbaar via telefoon, antwoordkaart en website. Na de aanmelding wordt een afspraak gemaakt voor een huisbezoek. De brigadier heeft een labtop met mobiel internet. Na het maken van een afspraak komt de Formulierenbrigade langs om samen met de cliënt uit te zoeken waar men recht op heeft en hoe dit aangevraagd kan worden. Daarnaast worden er inloopspreekuren georganiseerd en voorlichting gegeven aan cliënten én intermediairs. Waar nodig wordt verwezen en samengewerkt met de bestaande instellingen.
De Formulierenbrigade houdt in 2011 op als project en zal worden ingebed bij de welzijnsinstellingen.

In 2010 heeft de Formulierenbrigade 622 cliënten geholpen. Dat is een daling ten opzicht van de 781 cliënten die in 2009 zijn geholpen. De reden daarvoor ligt in het feit dat er meer tijd besteed is aan de inbedding van de werkzaamheden in de reguliere dienstverlening. De hulp heeft een totaalbedrag van € 276,785,- opgebracht; dat is € 445,- per cliënt. Ondanks een daling van het aantal cliënten heeft de formulierenbrigade per cliënt wel meer opgebracht als in 2009. In 2009 heeft de formulierenbrigade € 421,- per cliënt opgebracht.

9. Bereken je recht
Sinds 2008 biedt de gemeente Leeuwarden een nieuw instrument aan in het kader van de armoedebestrijding. Het gaat om het internetprogramma 'Bereken je recht'.
'Bereken je recht' is een gebruiksvriendelijk internetprogramma, bedoeld voor mensen met weinig inkomen en vermogen. Zij kunnen met het programma eenvoudig zélf berekenen of én op welke vergoedingen ze recht hebben. Een bijkomend voordeel is dat de bezoeker anoniem blijft en dus vrijblijvend kan checken of er sprake is van een mogelijke financiële tegemoetkoming. Dat maakt de drempel lager om het programma daadwerkelijk te raadplegen. Het programma is ook bedoeld voor medewerkers van hulpverleningsinstanties en uitvoeringsinstellingen, die met financiële vragen geconfronteerd worden. Bezoekers komen op 'Bereken je recht' terecht via de site van de gemeente Leeuwarden.

Het programma maakt gebruik van meerkeuzevragen omtrent inkomen, vermogen en woonsituatie, waarbij het juiste antwoord eenvoudig aangeklikt kan worden. Het kost hooguit 10 minuten om de complete vragenlijst te doorlopen. Het eindresultaat is een helder overzicht van alle mogelijke lokale vergoedingen en tegemoetkomingen, zoals kwijtschelding gemeentebelastingen, minimaregelingen, langdurigheidstoeslag en bijzondere bijstand.

Over het gehele jaar 2010 was het aantal bezoekers 1945. Ten opzichte van 2009 is dit een daling van 269 bezoekers.

10. Geldkompas Leeuwarden
In het eerste kwartaal van 2010 is Geldkompas Leeuwarden geïntroduceerd. Op Geldkompas Leeuwarden staat op een toegankelijke manier de informatie van talrijke organisaties op het terrein van de armoedebestrijding en schuldhulpverlening gebundeld. Aan de hand van iconen en ingesproken teksten worden Leeuwarders die het financieel niet ze breed hebben, gewezen op de voor hun interessante voorzieningen. Geldkompas Leeuwarden is een goede manier om de financieel kwetsbare groep in Leeuwarden te ondersteunen. Uit een eerste rapportage blijkt dat de site 538 bezoekers heeft gehad. In tegenstelling tot Bereken je recht konden bezoekers niet rechtstreeks via de site van de gemeente terecht op de site van Geldkompas. De huidige naamsbekendheid van de site komt vooral voort uit een reclamecampagne die er tijdens de lancering van Geldkompas Leeuwarden is geweest en uit de nieuwsbrief voor klanten van sociale zaken.

2.3 Schuldhulpverlening
Het schuldhulpverleningsbeleid van de gemeente richt zich behalve op particulieren, re-integratiedeelnemers en jongeren ook op de schuldenproblematiek van (ex)ondernemers. De Kredietbank Nederland KBNL (voorheen: de Gemeenschappelijke Kredietbank) en de Stichting Schuldhulpverlening voor Ondernemers (SVO) richten zich op de financiële schuldhulpverlening. Sinne Welzijn richt zich op het psychosociale aspect van de schuldhulpverlening.

- Voor 2010 heeft de gemeente in totaal 650 schuldhulpverleningstrajecten ingekocht bij KBNL.

- Hiervan zijn 250 duaal en 400 regulier.
  In deze duale trajecten werken Sinne Welzijn en de KBNL nauw samen met de cliënt ten behoeve van de integrale schuldhulpverlening. Aandacht besteden aan de schulden is in sommige gevallen ook noodzakelijk om bij de klanten "het hoofd vrij te maken" alvorens een werktraject kan worden ingezet.

- Als gevolg van de kredietcrisis was er sprake van een toename van het aantal aanvragen bij KBNL. Daarom zijn er gaandeweg 2010 nog 150 extra trajecten ingekocht. Naar verwachting zullen uiteindelijk 800 trajecten zijn uitgezet. Vanuit het rijk zijn extra middelen beschikbaar gesteld om deze stijging als gevolg van de kredietcrisis te financieren.

- SVO heeft in 2010 een subsidie ontvangen van € 100.000,--. Ten opzichte van 2009 is dit een stijging van €40.000,--. Als gevolg van de kredietcrisis zag er naar uit dat ook voor wat betreft de ondernemers er sprake zou zijn van een flinke toename van de vraag naar schuldhulpverlening. De verwachte flinke toename is uitgebleven en inmiddels is er tot en met het derde kwartaal gefactureerd voor € 67.000,--.

Om te testen welke werkwijzen kunnen zorgen voor optimalisering van de effectiviteit van de schuldhulpverlening zijn wordt er aan de hand van 4 pilots geëxperimenteerd

1. Pilot Ping
In het kader van de preventieve schuldhulpverlening is er in samenwerking met de Kredietbank Nederland een financieel loket op het Werkplein neergezet. Mensen met een financiële vraag worden hier direct van een praktisch advies (oplossing op maat dan wel doorverwijzing) voorzien. Het doel is het voorkomen van een (problematische) schuldensituatie. Ping heeft tot eind 2010 587 klanten bediend. De contacten variëren van eenvoudige financiële vragen, zoals het invullen van een formulier, tot uitgebreide budget- en schuldenadvies. In 73 gevallen is daadwerkelijk een aanvraag voor een schuldhulpverleningstraject bij KBNL ingediend. In 20 gevallen is doorverwezen naar Sinne Welzijn. De pilot is operationeel tot medio 2011.

2. Pilot jongerenloket
Jongeren met een WWB-uitkering of een RMC verwijzing met zware schuldproblematiek laten uitstromen door (al dan niet betaald) werk of studie en vrij van problematische schulden. Deze jongeren met zware schuldproblematiek worden gedurende het gehele traject door een persoonlijke coach begeleid. De coach werkt met de methode 'life entrepreneurship' en heeft de regie over alle trajecten welke de jongere volgt bij de diverse instanties en hij begeleid de jongere stap voor stap door het hele proces. Ook na het doorlopen van de diverse trajecten worden de jongere langere tijd gemonitord om terugval te voorkomen. Eind 2010 is de pilot afgerond. Uit de resultaten blijkt de pilot succesvol is geweest en dat inbedding van deze werkwijze zeer aan te raden is bij jongeren met een zware schuldenproblematiek. Daarom zal in 2011 ook worden overgegaan tot het inbedden van deze werkwijze in de reguliere dienstverlening van het Jongerenloket.

3. Pilot Schepenbuurt
Door middel van een integrale aanpak worden gezinnen met kinderen ondersteund in het oplossen van problemen op het gebied van de schuldhulpverlening. Er wordt een proactieve werkwijze gehanteerd: 2 casemanagers van Sociale Zaken gaan langs de deuren. Tegelijkertijd moet het niet gebruik van regelingen worden tegengaan. Doordat de pilot voorspoedig verliep is deze uitgebreid naar de Wielenpôlle. De pilot is eind 2010 afgerond. De resultaten laten zien dat de outreachende werkwijze tot gevolg heeft dat het gebruik van regelingen wordt tegengegaan en dat bij eventuele problematische schulden oplossingen geboden worden. Daarnaast is met het doornemen van de verschillende minimaregelingen geborgd dat er kennis bestaat over het bestaan van de regelingen. Deze outreachende aanpak van de problemen op het gebied van de schuldhulpverlening wordt in 2011 ingebed in de reguliere werkwijze van 3 sociale wijkteams.

4. Pilot Mondriaanbuurt
Alle huishoudens worden benaderen door inzet van een integraal werkende sociaal werker (eerste lijner). Per huishouden wordt de heersende problematiek inzichtelijk gemaakt, waarnodig wordt er doorverwezen naar de tweede lijn. Inzet van vrijwilligers (onder supervisie) gebeurt voor het uitrollen van een mappenproject. Dit project leert mensen zelf verantwoordelijk te zijn en blijven voor hun administratie. Hier gaat tevens een preventieve werking vanuit. De pilot is operationeel sinds december 2009 en de resultaten zijn medio 2011 bekend. Indien de pilot succesvol is dan zal worden gestreefd naar een inbedding van deze werkwijze bij de sociale wijkteams. Uit een tussenevaluatie blijkt dat er reeds vele huishoudens zijn benaderd en dat er nagenoeg geen sprake is van problematische schulden die doorverwijzing naar KBNL behoeft. Veelal blijkt men voldoende geholpen te zijn met het op orde krijgen van de financiële huishouding.

2.4 Handhaving: de resultaten van het handhavingsbeleid
Het handhavingsbeleid
Het beleid is in 2009 onderworpen aan een herijking. Er is een samenhangend en activerend handhavingsbeleid geformuleerd welke ook heeft geleid tot het aanpassen van de verordeningen. Centraal staat dat handhaving effectief wordt ingezet om de participatiedoelstellingen van de gemeente Leeuwarden te realiseren en fraude en misbruik zowel preventief als repressief te bestrijden.

Maatregelen
Indien een persoon die een uitkering ontvangt zich niet aan de regels houdt die bij het ontvangen van een uitkering van toepassing zijn, dan kan er een maatregel worden opgelegd. Door het opleggen van een maatregel wordt de uitkering voor een bepaalde periode verlaagd.

	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Afgehandelde onderzoeken	472	1289	1016	1253	1957	2005
Opgelegde maatregelen	190	350	562	672	573	961

Er bestaat een grote discrepantie tussen de cijfers van 2010 en de voorgaande jaren. Uit een nadere analyse blijkt niet wat de reden hiervan is. Enerzijds kan een verklarende factor zijn dat de casemanager simpelweg minder maatregelen oplegt. Anderzijds kan een daling van het aantal maatregelen ook het gevolg zijn van de effectieve coachende werkwijze van de casemanager. De casemanager weet de klant zo te activeren dat het opleggen van een maatregel niet noodzakelijk is.

Fraudebestrijding
Van fraude is sprake indien een persoon ten onrechte uitkering ontvangt door het verstrekken van onjuiste of onvolledige gegevens.

	Vermogens fraude	zwarte fraude	adres/ samenlevingsfraude	overige fraude	Totaal
Afgehandelde fraudesignalen 2008	81	40	156	20	**297**
Afgehandelde fraudesignalen 2009	28	49	177	22	**276**
Afgehandelde fraudesignalen 2010	n.v.t.	58	181	58	**297**

Het aantal signalen zat in 2010 op het niveau van 2008 en lag hiermee iets hoger dan in 2009. Opvallend is dat er geen sprake is van vermogensfraude. Mogelijkerwijs is dit verwerkt in het cijfer dat is opgenomen onder overige fraude.

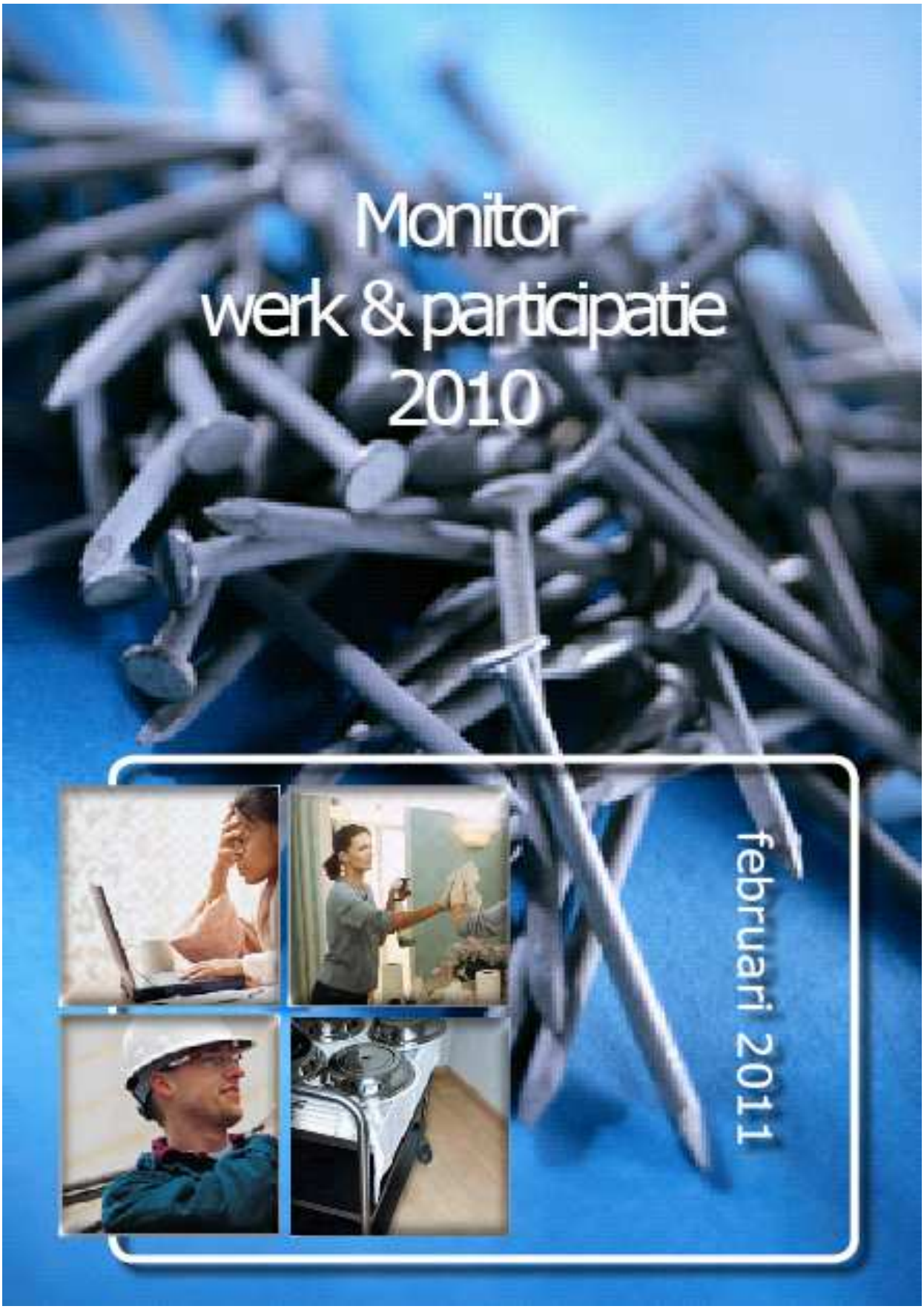
Debiteuren
Debiteuren zijn (ex)klanten van Sociale Zaken die een schuld (vordering) hebben opgebouwd bij de sector. Deze vordering wordt via een aflossingsregeling of op basis van een periodieke verhaalsverplichting afgelost.

	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Aantal debiteuren	1713	3416	3712	3705	3726	3237
Aantal vorderingen	Niet bekend	7136	6621	6592	6368	6592

Het is niet bekend om hoeveel debiteuren het in totaal gaat. Het cijfer dat voor 2010 is opgenomen in de tabel betreft waarschijnlijk alleen het aantal debiteuren zonder een uitkering. Ook het aantal vordering is onbekend.

	2010	2009	2008
Totaal vorderingen	**€ 27,2 mln.**	**€ 23,7 mln.**	**€ 21,5 mln.**
Waarvan excl. BZF	€10,3 mln.	€ 11,3 mln.	€ 9,4 mln.
Waarvan BZF	€ 16,9 mln.	€ 12,4 mln.	€ 12,1 mln.

Het saldo van de openstaande vorderingen is ten opzichte van 2009 gestegen. Dat doet vermoeden dat het totale aantal debiteuren ook is toegenomen. De vorderingen van BZF (Bureau Zelfstandigen Fryslân) zijn afzonderlijk weergegeven, omdat deze vorderingen ook betrekking hebben op personen uit andere gemeenten, waarvoor de Bbz wordt uitgevoerd.

Monitor
werk & participatie
2010
februari 2011

INHOUD

Inleiding

1. Sociaal economische ontwikkeling in Leeuwarden
1.1 Werkgelegenheid en werkloosheid
1.2 Ontwikkeling van het aantal WWB- gerechtigden
1.3 Bestandsanalyse

2. Participatiebeleid
2.1 Het Participatiebudget
2.2 Nieuw dienstverleningsconcept participatie
2.3 Werkgeversteam
2.4 Sluitende aanpak jongeren
2.5 Maatschappelijk participatieprogramma
2.6 Gesubsidieerde arbeid
2.7 Sociale Werkvoorziening
2.8 Benutting van instrumenten

3. Inburgering en integratie
3.1 Integrale opdracht inburgering en integratie
3.2 integratie
3.3 Inburgering

Inleiding

Voor u ligt de monitor Werk & Participatie 2010. In deze monitor wordt de effectiviteit in beeld gebracht van het beleid en de instrumenten die zijn ontwikkeld en ingezet om een duurzame uitstroom van onze doelgroep richting de arbeidsmarkt te garanderen. Hierbij is het van belang om daar waar duurzame uitstroom nog niet te verwezenlijken is, er een zo hoog mogelijke participatiegraad wordt nagestreefd. Deze graad hoeft (nog) niet een directe plaatsing op de arbeidsmarkt te betekenen.

Net als vorig jaar is er naast de monitor die u nu leest, ook een monitor Inkomen van de pers gerold.

De monitoren zijn inhoudelijk nauw met elkaar verweven. In hoofdstuk 1 van deze monitor wordt er cijfermatig ingegaan op werkgelegenheid en werkloosheid in Leeuwarden. De informatie die hierin wordt gegeven is ook van belang voor de monitor Inkomen 2010.

Vele onderdelen kunnen zowel gelezen worden door een “participatie-” alsook een “inkomensbril”. Handhaving lijkt op het eerste gezicht direct gerelateerd te zijn aan het inkomen, toch werkt een goed uitgevoerd handhavingsbeleid niet zeldzaam tot een hogere uitstroom.

Een ander voorbeeld is schuldhulpverlening, in eerste instantie van bittere noodzaak op de bestrijding van armoede. Toch is het voortijdig signaleren en interveniëren van schuldenproblematiek van belang voor het slagen van participatie- inspanningen.

Ik wens u veel leesplezier!

Ellen de Bruin

Plaatsvervangend sectormanager Werk en Inkomen
Gemeente Leeuwarden

1 SOCIAAL ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN IN DE GEMEENTE LEEUWARDEN

1.1 Werkgelegenheid en werkloosheid

Op 1 januari 2011 bedraagt de potentiële beroepsbevolking in Leeuwarden ruim 65.000. De feitelijke beroepsbevolking is echter een stuk lager: 43.400. Binnen de potentiële beroepsbevolking bevinden zich namelijk ook scholieren, studenten, huismannen/ -vrouwen en vroeggepensioneerden. De feitelijke beroepsbevolking is binnen een tijdsbestek van 1 jaar met ongeveer 1000 personen toegenomen!

Aan het eind van 2010 bedraagt het aantal niet- werkende werkzoekenden in de gemeente Leeuwarden 3.760. Dit is een daling van maar liefst 13% ten opzichte van een jaar daarvoor (4.340). Door het aantal niet-werkende werkzoekenden te relateren aan de feitelijke beroepsbevolking wordt het werkloosheidspercentage verkregen. Voor Leeuwarden is dit in 1 jaar gedaald van 10,1 naar 7,9%.

Verzorging, dienstverlening, techniek, industrie, openbare orde en veiligheid scoren qua werkgelegenheid goed in Leeuwarden. Maar ook economisch- administratieve beroepen blijven stevig verankerd in Leeuwarden.

1.2 Ontwikkeling van het aantal WWB-gerechtigden

Aan het eind van 2009 bedroeg het aantal bijstandsgerechtigden 3.331. Per 1 januari 2011 bedraagt het aantal WWB-gerechtigden 3.570. Dit betekent een toename van 239, ofwel een stijging van 7,2% van het totale bijstandsvolume in 2010.

De vanaf 2006 tot stand gekomen daling van het aantal WWB- gerechtigden heeft zich in 2009 gekeerd met een WWB aanwas van 8,6% van het totale volume. Alhoewel minder hevig, heeft deze stijgende trend zich dus ook doorgezet in 2010. Toch lijkt de aanwas van de WWB- populatie inmiddels tot staan te zijn gebracht. Vooral in de eerste maanden van 2010 stegen de bestanden aanzienlijk.

Er is geen prototype klant te schetsen. De groep die zich in 2010 heeft gemeld voor een uitkering vertoont een sterk heterogeen beeld: van direct bemiddelbaar tot meervoudige problematiek. Wel kan vastgesteld worden dat veel personen vanuit de WW naar de bijstand zijn gestroomd. Ook is er een piek waarneembaar in participatietrede 3 (zie paragraaf 2.2).

1.3 Bestandsanalyse

Hieronder volgen belangrijke kenmerken van het bijstandsbestand van de gemeente Leeuwarden zoals die rond 01-01-2011 zijn gemeten.

Verdeling bijstandsgerechtigden naar samenlevingsvorm

Alleenstaand	Samenwonend	Eenoudergezin
70%	9%	21%

Ten opzichte van 2009, zijn de categorieën alleenstaanden en eenoudergezinnen ieder afzonderlijk met 2% gestegen. Het aandeel aan gezinnen binnen de bijstand is daarentegen sterk gedaald (4%). Opmerkelijk is dat het aantal alleenstaanden in 2007 65% was. Trend: structurele stijging alleenstaanden en eenoudergezinnen!

Verdeling bijstandsgerechtigden naar leeftijd

< 27 jr	27-35 jr	35-45 jr	45 -55 jr	55-65 jr
14%	19%	24%	23%	20%

Het aandeel jongeren is in de periode vanaf 2005 tot 2007 sterk gedaald. Vanaf 2008 is het percentage werkloze jongeren weer iets omhoog gegaan. Deze stijgende trend hebben we in 2010 gelukkig weten te keren! Dit is mede te danken aan de voortvarende integrale aanpak van de jeugdwerkloosheid.

Verdeling bijstandsgerechtigden naar duur van de uitkering

< 1 jaar	> 1 jaar
39%	61%

De vanaf 2006 in beeld gebrachte trend van langere naar kortere uitkeringsduur zet zich onverminderd door. Het percentage "< 1 jaar" is in 1 jaar gestegen van 35 naar 39%.

In- en uitstroom in 2010

In 2010 zijn 2.490 bijstandsuitkeringen toegewezen en 2.248 beëindigd. De instroom is daarmee hoger dan de uitstroom.

2 PARTICIPATIEBELEID

2.1 Het Participatiebudget

De doelgroep van het Participatiebudget bestaat volgens de wet uit alle inwoners van 18 jaar en ouder, die ondersteuning van de gemeente nodig hebben om voldoende te kunnen participeren. Daarnaast maakt de wet het ook mogelijk om mensen die met werkloosheid bedreigd worden een participatievoorziening aan te bieden. De raad heeft in 2010 een participatieverordening vastgesteld die het kader biedt waarbinnen het college participatie-instrumenten kan inzetten.

Het budget zal de komende jaren afnemen. Druk op het budget vraagt om principiële keuzes ten aanzien van de doelgroepen. Deze discussie zal met de raad gevoerd worden. Daarnaast vraagt het ook om een flexibele aanpak t.a.v. de financiën en een zo laag mogelijk vast beslag op.

2.2 Nieuw dienstverleningsconcept participatie

In 2010 is de gemeente Leeuwarden begonnen met het nieuwe dienstverleningsconcept. Er is voor gekozen om geen langdurige trajecten meer in te zetten. Uit onze ervaring bleek namelijk dat klanten hierdoor soms onnodig lang in traject bij een re-integratiebedrijf bleven zonder dat dit tot een resultaat leidde. Vanuit de integrale aanbesteding Participatiedienstverlening die in 2010 is afgerond hebben we daarom een gedifferentieerd aanbod aan instrumenten in huis gehaald. We hebben op dit moment bij 26 aanbieders diverse instrumenten als bv. scholing, assessment, trainingen en (begeleiding op) leerwerkplekken ingekocht. Deze instrumenten duren in principe maximaal een half jaar. Op deze manier willen we zo optimaal mogelijk maatwerk aan de klanten bieden.

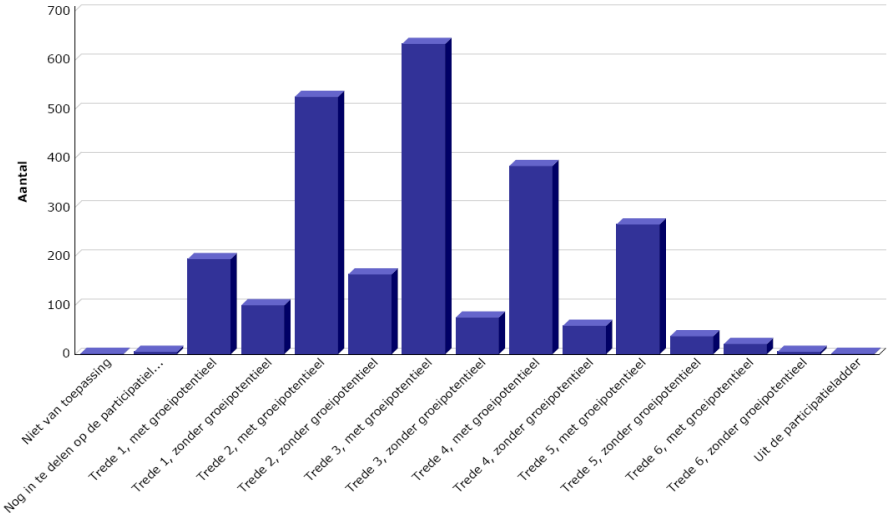
De participatiecoach (casemanager) heeft de regierol bij het inzetten van dit instrumentarium, er wordt zoveel mogelijk maatwerk geleverd, toegesneden op het individu.

Het doel van al onze dienstverlening is om mensen zo zelfstandig mogelijk deel te laten nemen aan de samenleving. Om de startpositie van participatie te bepalen, maken we gebruik van de participatieladder. Ons streven is om mensen een zo hoog mogelijke positie op de participatieladder te laten verkrijgen.

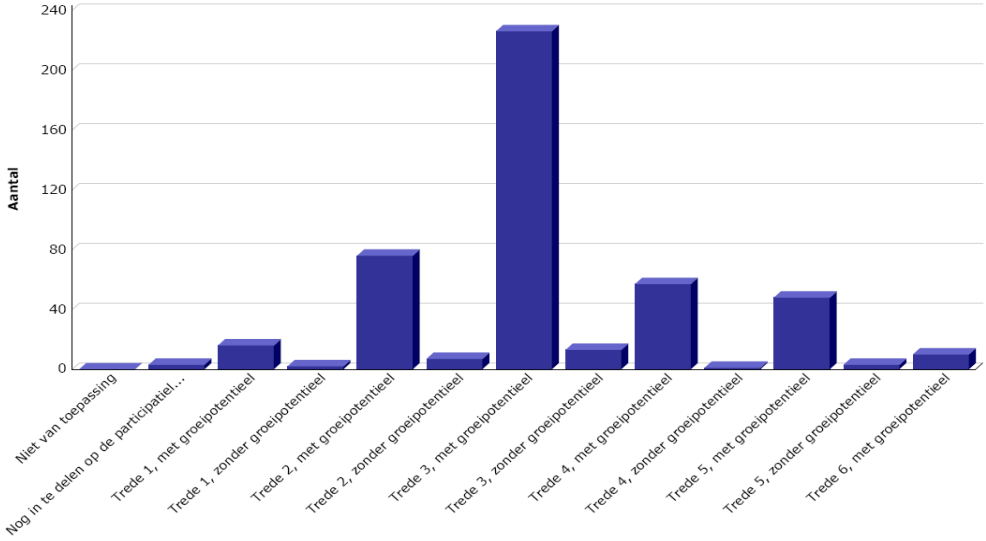

Naast het feit dat we onze doelgroep positioneren op de participatieladder, wordt ook het groeipotentieel ingeschat om het uiteindelijke doel goed te kunnen bepalen. Alle nieuwe instroom is vanaf 2010 direct op de participatieladder gezet.

Opvallend veel WWB- klanten bevinden zich in de “middencategorie”, vooral participatietrede 3 is een drukbezette trede. Onderstaand figuur laat dit duidelijk zien.

Voor wat betreft het participatiebeeld ten aanzien van jongeren met een WIJ- uitkering is dit beeld nog scherper, zie onderstaande grafiek.

We vinden het belangrijk dat mensen zo actief mogelijk participeren in de maatschappij. Je kunt stellen dat participatie als hefboom werkt op zowel individueel- als wijk- of samenlevingsniveau. Personen die doorstromen naar een hogere participatietrede maken bovendien significant minder gebruik van (zorg-)voorzieningen. Daarnaast is het een vaststaand feit dat een laag participatieniveau dikwijls gepaard gaat met armoede.

De dienstverlening die gericht is op het realiseren van trede 5 en 6 bieden we grotendeels zelf. Ons werkgeversteam draagt zorg voor het werven van vacatures en voor arrangementen met werkgevers waarin afspraken worden gemaakt over het opdoen van werkervaring en het volgen van scholing. Voor deze groepen kopen we alleen ondersteunende producten in zoals scholing, aanvullende diagnose en oriënterende, activerende en ondersteunende producten. Deze dienstverlening bestaat uit modules die door de casemanagers kunnen worden ingezet om maatwerk te kunnen leveren.

Voor de klanten met een wat grotere afstand tot de arbeidsmarkt (participatietrede 3 en 4) maken we vooral gebruik van leerwerkplekken. Dit zijn plekken waar werkzoekenden werkervaring en scholing opdoen en al werkend hun competenties verhogen.

De leerwerkplekken zijn bestemd voor klanten die nog niet direct plaatsbaar zijn op werk. Het kan bij de activiteiten op de leerwerkplekken gaan om verschillende soorten werkzaamheden. Deze plekken duren maximaal een half jaar en kunnen eenmalig worden verlengd met een half jaar. De leerwerkplekken zijn zoveel mogelijk bij echte werkgevers. De re-integratiebedrijven doen de begeleiding daarop. De klanten zijn onder anderen geplaatst in de horeca, de administratieve sector en het bakkersbedrijf. Ook kleine ondernemers bieden onze klanten een kans, zo zijn er ook mensen werkzaam bij een klussendienst en een restaurant.

Het instrument is in 2010 een krappe 750 maal ingezet. Bovendien hebben ruim 600 klanten aan een verloonde leerwerkplek deelgenomen. Een verloonde leerwerkplek betekent dat de leerwerkplek gecombineerd wordt met een verloningsconstructie bij een re-integratiebedrijf. Deze verloonde leerwerkplekken duren net als de leerwerkplekken zonder een verloningsconstructie in principe ook maximaal een half jaar. Zodra een klant kan worden doorbemiddeld naar werk, wordt de klant bij het werkgeversteam aangemeld. Hierbij kan de leerwerkplek bij een werkgever bv. ook worden omgezet naar regulier werk. De verloningsmogelijkheid is vanaf 1 september 2010 mogelijk geworden, de leerwerktrajecten die daaraan gekoppeld zijn duren derhalve nog tot en met het eerste kwartaal van 2011. Inmiddels zijn er al 50 personen uitgestroomd naar de reguliere arbeidsmarkt.

Kwaliteit re-integratiebedrijven
In de overeenkomsten met de re-integratiebedrijven zijn samenwerkingsafspraken vastgelegd. Om de kwaliteit van de dienstverlening van de re-integratiebedrijven te bewaken vinden er periodiek (variërend van maandelijks tot eens per kwartaal of half jaar) gesprekken tussen de re-integratiebedrijven en de gemeente plaats. Tijdens een voortgangsoverleg worden de resultaten en aandachtspunten op het gebied van samenwerking en dienstverlening besproken. Op klantniveau worden de re-integratietrajecten door de casemanagers gevolgd.

De casemanagers hebben binnen het nieuwe dienstverleningsconcept een nadrukkelijke regierol gekregen. De casemanagers monitoren de voortgang van een traject periodiek en ondernemen actie naar aanleiding van signalen van de klant en het re-integratiebedrijf. Als een dienstverlener goede resultaten boekt, dan zullen de casemanagers ook meer klanten naar deze dienstverlener toeleiden.

2.3 Werkgeversteam
Het werkgeversteam bemiddelt op vacatures, doet aan jobhunting en biedt begeleiding aan personen die zijn bemiddeld (jobcoaching).

Plaatsingen:
Het werkgeversteam heeft in 2010 totaal 431 plaatsingen gerealiseerd, bestaande uit 343 WWB- ers (inclusief de WET WIJ), 30 nuggers, 38 kort WW en 17 lang WW.
Ook zijn er in 2010 3 wajongers geplaatst.

Vervallen plaatsingen:
Het aantal vervallen plaatsingen komt uit op 128.
Deze personen zijn als volgt onderverdeeld:

- 30 mensen zijn doorgeplaatst door onze jobcoaches;
- 29 mensen hebben tijdens hun plaatsing zelf een andere betaalde baan gevonden;
- 8 mensen konden na uitval terugvallen op een WW- uitkering en hoefden dus geen WWB aan te vragen;
- 6 mensen zijn na plaatsing nooit gestart, aangezien het project niet doorging;
- 55 mensen zijn daadwerkelijk uitgevallen en terug gemeld aan hun casemanager.

Werkgeversteam

Jaar	**2010**		
Vacatures	geworven	469	
	vervuld	431	
	nog in behandeling	38	
	vervallen	onbek.	
waarvan	ingetrokken door werkgever	18	
	niet vervulbaar door gemeente	onbek.	
Klanten	geplaatst	431	
waarvan	succesvol	362	
	tussentijds verbroken	55	12, 8% netto

Jaar	**2010**	
Onderverdeling plaatsingen		
	regulier werk	53
	werk + loonk.sub.	47
	werkarrangement	182
	proefplaatsing	149
	Totaal	431

Het is gebleken dat de inzet van de jobcoach merkbaar leidt tot minder terugval in de bijstand, een succesvolle duurzame uitstroom is door dit middel beter gegarandeerd.

2.4 Sluitende aanpak jongeren

Bestand

Op 31 december 2009 ontvingen 560 jongeren (tot 27 jaar) een uitkering. Op 31 december 2010 ontvingen 494 jongeren een uitkering. Ondanks de economische crisis is het aantal verstrekte uitkeringen aan jongeren met 11,8 % ten opzichte van 2009 gedaald. De belangrijkste redenen voor beëindiging van de uitkeringen in 2010 waren: regulier werk, aanvang studie, plaatsing op een verloonde leerwerkplek en verhuizing naar een andere gemeente.

WIJ

Vanaf 1 oktober 2009 is de Wet Investeren in Jongeren (WIJ) in werking getreden. De nieuwe benadering in het kader van deze wet houdt in dat jongeren geen aanvraag indienen voor een uitkering maar een werkleeraanbod. Dit werkleeraanbod en de acceptatie daarvan door jongeren is voorwaarde voor de inkomensvoorziening, tenzij de jongeren in kwestie niet kúnnen werken of leren. De WIJ is in principe voor elke jongere van 16 tot 27 jaar die niet werkt of leert. Jongeren die geen recht op een inkomensvoorziening hebben kunnen ook vrijwillig aan een werkleeraanbod deelnemen.

De jongeren die vanaf 1 oktober 2009 nieuw in de uitkering stromen, ontvangen een uitkering op grond van de WIJ. Per 1 juli 2010 zijn de WWB-uitkeringen van jongeren tot 27 jaar ook omgezet naar WIJ-uitkeringen.

Project jongerenloket

In juni 2009 is het project 'Jongerenloket' gestart. Gezamenlijk willen het team Leerlingenzorg van de sector Jeugd en Onderwijs, het Jongerenteam Werk van de sector Sociale Zaken en het UWV Werkbedrijf een werkwijze organiseren waarbij sprake is van één jongere, één plan, één werker. Iedere jongere tot 27 jaar dient op school te zitten, aan het werk te zijn of een traject richting onderwijs of de arbeidsmarkt te volgen. Hierbij staat duurzame uitstroom voorop en vormt het behalen van een startkwalificatie een belangrijk uitgangspunt. Jongeren met belemmeringen die daardoor niet in staat zijn om deel te nemen aan een traject, worden door de medewerkers van het jongerenloket in contact gebracht met de juiste instanties, waarna de voortgang van de hulpverlening nauwlettend wordt gevolgd.

Het project 'Jongerenloket' heeft inhoud gekregen door het opstellen van een gewenst klantproces voor de doelgroep 18 – 27 jaar. Vanuit de uitgangspunten 'zo weinig mogelijk overdrachten' en 'klantvriendelijkheid' werd de jongere centraal gezet en een proces ingericht waarbij sprake is van één intakegesprek en één contactpersoon gedurende het gehele proces. Er werd geconcludeerd dat het wenselijk is om hierbij te werken met 'generieke medewerkers'. Door de takenpakketten van de RMC-trajectcoördinatoren van het team Leerlingenzorg en de casemanagers werk samen te voegen, worden overdrachten en dubbele gesprekken voorkomen en wordt er efficiënter en effectiever gewerkt. 2011 wordt als experimentjaar benut waarin wordt onderzocht en ervaren of de generieke functie in de praktijk een goede oplossing is.

Actieplan bestrijding jeugdwerkloosheid 'Geen jongere aan de kant in Fryslân'

Vanuit het Rijk worden extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid in de periode 2009 – 2011. De gemeente Leeuwarden is als Werkpleinplusvestiging gevraagd voor de regio Fryslân het voortouw te nemen bij de ontwikkeling van het Regionaal actieplan jeugdwerkloosheid Fryslân. Leeuwarden is verantwoordelijk voor de voortgang van het project in Friesland, bewaakt dat de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen worden gehaald en volgt daartoe het verloop van het proces. Voor de regio Fryslân heeft het Ministerie van SZW voor het jaar 2009 € 2,5 miljoen gereserveerd en voor 2010 € 2.9 miljoen. De middelen voor 2011 worden vastgesteld op basis van de geleverde prestaties in 2010. Daarnaast is in 2010 ESF subsidie aangevraagd en toegekend. Dit betreft een bedrag van € 1 miljoen.

Jongeren en re-integratie/participatie

Om de re-integratie van de jongeren te bevorderen, wordt er sterk ingezet op scholing en het behalen van een startkwalificatie. Zo wordt de jongere een werkleeraanbod gedaan. Bij het vaststellen van het werkleeraanbod is het de bedoeling dat zoveel mogelijk maatwerk wordt geleverd en er dus rekening wordt gehouden met de omstandigheden, bekwaamheden en wensen van de jongere. Een werkleeraanbod kan bestaan uit het aanbieden van:

- algemeen geaccepteerde arbeid;

- een voorziening gericht op arbeidsinschakeling;
- ondersteuning bij arbeidsinschakeling.

Alle jongeren hebben inmiddels een plek gekregen op de participatieladder, hierbij valt het op dat circa 50% van alle jongeren op trede 3 staat. Bijna alle jongeren op deze trede hebben de potentie om door te stromen naar een hoger participatieniveau.

Jongeren hebben in 2010 net als de klanten > 27 jaar deelgenomen aan het reguliere aanbod van trajecten, leerwerkplekken en ondersteunende producten. Trajecten en leerwerkplekken voor jongeren zonder een startkwalificatie zijn zoveel mogelijk met een opleiding gecombineerd.

Het werkgeversteam heeft vacatures voor de doelgroep jongeren geworven en de jongeren richting regulier werk bemiddeld. In totaal zijn 269 jongeren via het werkgeversteam aan het werk geholpen, waarvan

Regulier werk	**133**
Arrangement	136

Naast het reguliere aanbod hebben jongeren in 2009 en 2010 deelgenomen aan diverse extra projecten in het kader van het actieplan bestrijding jeugdwerkloosheid. Het actieplan Leeuwarden is bedoeld voor jongeren uit drie gemeenten, te weten: de gemeente Leeuwarden, de gemeente Boarnsterhim en de gemeente Tytsjerksteradiel (deels). Hieronder volgt een opsomming van de Leeuwarder projecten:

De landelijke banenmarkt
Op 1 oktober 2009 werd een banenmarkt georganiseerd met als thema 'Jongeren' en 'Mobiliteit'. Er zijn 300 jongeren uitgenodigd waarvan er 23 een baan hebben gevonden.

CJIB
Vanaf september 2009 hebben 8 jongeren een leerwerkbaan bij het CJIB gekregen, waarbij ze middels de combinatie van leren, werken en goede begeleiding een beter perspectief op een reguliere baan verkrijgen. 2 jongeren zijn inmiddels uitgestroomd naar een reguliere baan.

Caparis
Het werkgeversteam heeft met Caparis een arrangement voor 8 leerwerkplekken gesloten. In dit project worden de jongeren opgeleid voor de functie van 1e medewerker. Het project bestaat uit een combinatie van werken, leren en vitaliteitsbevordering gedurende 12 maanden voor minimaal 32 uur per week. De jongeren hebben een persoonlijke mentor en volgen opleidingen (zowel intern als extern via het Friesland College) en een bewegingsprogramma.

Jawis
14 jongeren hebben gedurende 6 weken aan het voortraject 'Kleur' van Jawis deelgenomen. In dit programma spelen creativiteit, levenslessen en het opdoen van dagritme een grote rol. De jongeren hebben een theatervoorstelling gemaakt en uitgevoerd. Na afronding van het traject hebben de jongeren geleerd waar zij zelf mee aan de slag moeten om een vervolgstap richting werk of een opleiding te maken en zijn ze gemotiveerd om de benodigde acties te ondernemen.

Cambuur Werkt
45 jongeren hebben deelgenomen aan een intensieve empowerment training bij de voetbalclub Cambuur in samenwerking met het re-integratiebedrijf FourstaR. Doel van de training is om jongeren in een korte periode klaar te stomen voor een passend vervolg richting werk of een opleiding waarbij de inhoud wordt afgestemd op de individuele mogelijkheden.

Parnas
In dit project hebben 15 jongeren met verschillende achtergronden intensief samengewerkt. Hierbij stonden zaken als elkaar helpen, structuur en het opdoen van dagritme centraal. De jongeren hebben een theatervoorstelling gemaakt en uitgevoerd.

Jongeren in Beweging
32 jongeren hebben deelgenomen aan het training Jongeren in beweging. Dit project is verzorgd door het re-integratiebedrijf FourstaR in samenwerking met diverse sportverenigingen. Het programma bestaat uit een combinatie van sport, beweging en persoonlijke ontwikkeling. Doel van de training is om jongeren in een korte periode klaar te stomen voor een passend vervolg richting werk of een opleiding waarbij de inhoud wordt afgestemd op de individuele mogelijkheden.

Leerwerkplekken gemeente Leeuwarden
In het project 'Leerwerkplekken gemeente Leeuwarden' zijn 10 leerwerkplekken voor kansarme jongeren, waaronder twee jongeren met een Wajonguitkering en een jongere met een WSW-indicatie, gerealiseerd. In het project wordt jongeren een tijdelijke leerwerkplek bij de gemeente Leeuwarden, begeleiding op de leerwerkplek, zonodig aanvullende scholing en begeleiding/coaching naar regulier werk aangeboden. Op deze wijze wordt het perspectief op regulier werk voor deze jongeren vergroot.

Resultaten Actieplan Leeuwarden
Door de extra inzet vanuit het Actieplan zijn er ruim 300 plaatsingen op reguliere banen, leerwerkbanen en stages in de periode 1 september 2009 t/m 1 december 2010 geweest.

2.5 Maatschappelijk participatieprogramma

Het Maatschappelijk Participatieprogramma (MPP) richt zich op de doelgroep, die vanwege omstandigheden een volledige ontheffing heeft van de arbeidsplicht. Ondanks dat deze doelgroep geen arbeidsgerelateerde verplichtingen heeft, vindt de gemeente dat ook aan deze doelgroep een aanbod van dienstverlening gedaan moet worden. Ook deze burgers horen erbij en kunnen op hun talenten aangesproken worden om mee te doen.

Om ervaring op te doen met het MPP is besloten om in eerste instantie een pilot te starten voor maximaal 80 trajecten in de periode van juli 2009 tot juli 2010. Er is vooral een aanbod aan participatieplekken en -activiteiten ontwikkeld, welke de doelgroep moeten verleiden om niet aan de kant te blijven staan. Deelname is vrijwillig.
Uiteindelijk zijn er 14 partners (instellingen, organisaties en bedrijven), die een aanbod hebben geformuleerd voor de doelgroep. Daardoor is het aanbod in totaliteit buitengewoon divers en valt er voor de doelgroep heel veel te kiezen: van onkruid wieden tot koffieschenken en van pc-werkzaamheden tot een maatjesproject, etc. Het is in alle gevallen maatwerk met een activiteit, die betekenis heeft voor zowel de deelnemer persoonlijk, als de straat, de buurt en de samenleving in het algemeen.

Begin 2010 heeft er een evaluatie van het MPP plaats gevonden. Deze evaluatie is uitgevoerd door een stagiaire van de Hanzehogeschool. De evaluatie bestond uit een tevredenheidonderzoek onder de 3 partijen: deelnemers, casemanagers en trajectpartners. Alle partijen waren overwegend tevreden en stelden voortzetting van het MPP voor.
Tijdens de pilot hebben casemanagers van Sociale Zaken 87 mensen aangemeld bij één van de partners. Daarvan zijn er 9 teruggemeld nog voordat er een trajectplan was opgesteld. Van de 78 deelnemers aan het MPP hebben er 4 voortijdig het traject beëindigd, waarvan 1 een re-integratietraject richting arbeid ging volgen. Het was soms nodig om eerst concrete problemen aan te pakken alvorens deelname aan het MPP mogelijk was. Dat vergde voor alle partijen dan meer tijd. Soms ook werd zorg en/of hulp als eerste activiteit binnen het MPP ingezet.

Eind 2010 heeft B&W besloten om het MPP voort te zetten en een structurele plek te geven binnen het gehele aanbod aan participatiedienstverlening van de gemeente.
Het team van Sociale Zaken, dat zich bezig houdt met de uitvoering van het MPP blijft dat ook in het vervolg doen en zal kandidaten daartoe blijven uitnodigen en voorlichten, ook samen met trajectpartners.

Eind 2010 zijn er 115 personen aangemeld voor deelname aan het MPP bij de diverse trajectpartners. Van de aanvankelijke 14 partners zijn er nog 12 over, omdat 1 partner helaas begin 2010 failliet ging en 1 partner is afgehaakt om organisatorische redenen.
Van de gehele doelgroep (968) is dan 12% actief deelnemer aan het MPP. De ambitie is om een participatiegraad van 40% van de gehele doelgroep tot stand te brengen.

2.6 Gesubsidieerde arbeid

In 2010 is de afbouw van de gesubsidieerde arbeid voortgezet. In de 1e helft van 2010 liepen de laatste tijdelijke gesubsidieerde dienstbetrekkingen met Reax af. De sector Sociale Zaken heeft samen met Reax en het UWV gezorgd voor een goed vervolg voor de mensen van wie de gesubsidieerde baan eindigde. Dit vervolg bestaat uit bijvoorbeeld een kortdurende plaatsing op een leerwerkplek, vrijwilligerswerk met behoud van uitkering, scholing of andere passende participatie- en re-integratie-instrumenten.

De lopende gesubsidieerde dienstbetrekkingen met de werknemers die onder de oude Wet inschakeling werkzoekenden of onder het oude Besluit in- en doorstroombanen vielen (de voormalige WIW- en ID-werknemers) zijn in 2010 voor onbepaalde tijd voortgezet. Na de aanbesteding van participatiediensten is aan Reax als zeer ervaren dienstverlener op het terrein van uitvoering van gesubsidieerde arbeid de opdracht gegund om vanaf september 2010 tot 2013 - met een verlengingsoptie tot 2015 - te blijven voorzien in het werkgeverschap voor deze oud WIW- werknemers en in het verstrekken van loonkostensubsidies aan de werkgevers van de voormalige ID- werknemers. Daarbij is aan Reax tevens de opdracht gegeven om binnen dit gesubsidieerde werknemersbestand daar waar mogelijk activiteiten in te zetten die alsnog kunnen leiden tot uitstroom naar een reguliere betaalde baan. Ultimo 2010 zijn nog geen uitstroomactiviteiten ingezet. Reax is voornemens hiermee begin 2011 een aanvang te maken.

Behoudens de instroom in 2010 van een aantal z.g. leeftijdsblijvers (oudere personen van wie de tijdelijke gesubsidieerde baan afliep is er geen nieuwe instroom meer in de gesubsidieerde dienstbetrekkingen voor onbepaalde tijd. Deze gesubsidieerde banen nemen dus geleidelijk in aantal af door natuurlijk verloop (bereiken pensioengerechtigde leeftijden, overlijden, verhuizen e.d.) Wel is in 2010 in een aantal gevallen het dienstverband met een derde- werkgever gewijzigd in een dienstverband met Reax zelf. Dit is samen met de instroom van leeftijdsblijvers de verklaring voor de toename in 2010 van het aantal dienstbetrekkingen met Reax en de afname van het aantal dienstbetrekkingen met derden- werkgevers.

Per 31 december 2009 bedroeg het aantal vaste arbeidsplaatsen (voormalige WIW/ID) 177 in totaal en 184 per 31 december 2010, waarvan 96 gesubsidieerde dienstbetrekkingen tussen Reax en de voormalige WIW-

werknemers en 88 gesubsidieerde dienstbetrekkingen tussen derden- werkgevers en voormalige ID-werknemers (bron: Reax). We hebben gestalte gegeven aan een zeer succesvolle afbouw van gesubsidieerde arbeid, de wijze waarop wij dit inhoudelijk hebben aangepakt is een succesformule en dient als voorbeeld voor andere gemeenten.

	31 dec. '09	31 dec. '10
Dienstbetrekkingen met Reax (vm. WIW)	82	96
Dienstbetrekkingen met derden- werkgevers (vm. ID)	95	88
Totaal		

Door de afbouw daalt het financiële beslag op het WWB- werkdeel van het Participatiebudget van de gesubsidieerde dienstbetrekkingen met of via Reax en inclusief de brugbanen bij Reax en Meteos; (zie hieronder) van ± 65% in 2009 naar ± 28% in 2011.

2.7 Sociale Werkvoorziening

Door de modernisering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) per 1 januari 2008 is de gemeente weer verantwoordelijk geworden voor de Wsw. De gemeenteraad stelt de kaders en de verordeningen vast en het College voert uit. Voor de uitvoering is het college op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling een samenwerking aangegaan met de gemeenten Heerenveen, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Opsterlân en Achtkarspelen. De "Gr Sw Fryslân" geeft voor de feitelijke uitvoering van de Wsw opdracht aan Caparis NV. Van dit bedrijf zijn de deelnemende gemeenten van de Gr Sw Fryslân aandeelhouder.

Belangrijke beleidsdoelstelling is afname van beschermde werkplekken en een toename van detacheren en begeleid werken bij externe werkgevers, de zogenaamde "Beweging van binnen naar buiten".
Hieronder volgen enkele cijfers van Caparis met betrekking tot de bezetting van Wsw-instrumenten voor zover het personen woonachtig in de gemeente Leeuwarden betreft.

	Aantal		
Instrument	**2008**	**2009**	**2010**
Beschermde werkplek	440	484	
Detacheringplek	49	41	
Begeleid werken plek	28	20	
Buiten Caparis werkzaam	20	18	15
Totaal	**537**	**563**	

Daarnaast staan per 31 december 2010 186 personen, die woonachtig zijn in de gemeente Leeuwarden, op de wachtlijst voor een Wsw-dienstverband. Dit is 62 meer dan vorig jaar, een stijging van 50%.
Van de 186 personen op de wachtlijst hebben 114 een advies Begeleid Werken. Dat houdt in dat deze personen met aanpassingen in het reguliere bedrijfsleven kunnen werken. Van deze 186 personen op de wachtlijst hebben 65 een inkomen uit de WWB of uit de WIJ. Dat is ruim een derde.

Brugbanen Wsw

Om de wachttijd op een Wsw-plaatsing te overbruggen zijn eind 2008 volledig gesubsidieerde Wsw-brugbanen in het leven geroepen voor Wwb-ers met een Wsw-indicatie. De werkzaamheden zijn inhoudelijk vergelijkbaar met de gesubsidieerde arbeid dan wel de werkzaamheden die in het kader van de Wsw worden uitgevoerd. De uitvoering van de brugbanen is uitbesteed aan de Stichting Meteos en aan Reax Deta bv. Eind 2010 waren 19 Wwb-ers met een Wsw-indicatie geplaatst op een brugbaan bij de Stichting Meteos en 17 bij Reax Deta bv. Voor jongeren met een Wsw-indicatie op de Wsw-wachtlijst is er een experimenteel wachtlijstproject. Hieraan namen eind 2010 11 jongeren deel. De brugbanen hebben een tijdelijk karakter en zijn op projectmatige basis ingezet vanuit het reeds afgesloten project "Kansen en Vernieuwingen".

2.8 Benutting van instrumenten

In 2010 zijn diverse instrumenten ingezet ter ondersteuning van de bevordering van arbeidsdeelname.

Proefplaatsing

Een voor werkgevers stimulerend instrument om werkzoekenden met behoud van uitkering relevante en perspectiefvolle werkervaring te laten opdoen. De werkgever heeft hierbij de intentie om na de proefperiode een arbeidscontract van minimaal 6 maanden aan te bieden. Het instrument is 149 maal ingezet. Dit is 15% minder dan in 2009 maar nog altijd 30% meer dan in 2008. Het blijkt in de praktijk nog steeds een effectief instrument te zijn.

No-riskpolis

De No-riskpolis dekt loonschade bij ziekteverzuim van de werknemer. Het instrument is 163 keer ingezet. Een afname van 56% ten opzichte van 2009. Het instrument is in 2010 doelgerichter en effectiever ingezet. Werkgevers zijn erg blij met de polis. Een bijstandgerechtigde kan hierdoor sneller in dienst worden genomen omdat het werkgevers vaak net even over de streep trekt.

Loonkostensubsidie reguliere werkplekken
Hiermee wordt een mogelijke onderproductiviteit van de werkzoekende gecompenseerd. De werkgever wordt ertoe bewogen een werkzoekende in dienst te nemen. Werkgevers hebben in 2010 t.b.v. 191 personen loonkostensubsidie aangevraagd. Op 220 nog vanuit 2009 lopende dossiers is in 2010 eveneens loonkostensubsidie betaalbaar gesteld.

Vergoeding scholing
Scholing wordt ingezet als onderdeel van een traject gericht op arbeidsinschakeling. De participatiecoaches hebben dit instrument 163 maal ingezet. Daarnaast is er door het Werkgeversteam 354 maal gebruik gemaakt van dit instrument.

Benutting van ondersteunende instrumenten
Voor het verstrekken van inkomensondersteuning en het aanbieden van participatie-/re-integratieactiviteiten, kan medisch onderzoek nodig zijn. De medische adviezen worden ingekocht bij Ausems & Kerkvliet. In 2010 zijn in totaal voor de gemeentelijke sector Sociale Zaken 1.114 medische adviezen verstrekt.

Stipejild
Daarnaast kan er voor het soepel laten verlopen van een participatie-/re-integratietraject "Stipejild" worden ingezet. Het Stipejild is een budget van maximaal
€ 900,00 per deelnemer. Dit budget mag alleen worden ingezet als voorliggende voorzieningen geen oplossing bieden. In 2010 is door de sector Sociale Zaken voor
€ 85.000,- aan Stipejild ingezet. Ruim 700 personen zijn hierdoor geholpen.

3 INBURGERING EN INTEGRATIE

3.1 Integrale opdracht inburgering en integratie

In Leeuwarden maken veel partijen zich hard voor de inburgering en integratie van Nieuwe Leeuwarders, vluchtelingen en migranten. Wij zijn op het dossier integratie en participatie dan ook met recht gidsgemeente. In de uitvoeringspraktijk merken we dat Leeuwarden een keur aan aanbod heeft. Om het aanbod en de vraag nog beter op elkaar af te stemmen is een goede samenwerking nodig. In 2009 zijn daarom de middelen, doelstellingen en de inzet gebundeld. Sinne Welzijn en Welzijn Leeuwarden hebben van de gemeente een integrale opdracht inburgering en integratie gekregen. In deze opdracht zijn de activiteiten van de wijkgerichte inburgering, integratie, 1001K en de exploitatie van een nieuw Multicultureel Centrum, met een multifunctioneel karakter samengevoegd. De samenwerkende organisaties zijn verantwoordelijk voor een projectstructuur waarbij optimaal wordt samengewerkt en vraaggericht wordt gewerkt. Vanuit het Multifunctionele centrum aan het Zuidvliet, werken alle partijen samen om de integratie- en inburgering, vanuit de participatiegedachte, vorm te geven. Dit betekent dat inspanningen niet op zich staan, maar onderdeel zijn van een plan. Hierbij wordt de participatieladder niet als doel, maar als middel gebruikt. Voor een goede stedelijke dekking, vinden de activiteiten zowel in het MCC als in de wijken plaats. Globaal kunnen de uitgevoerde activiteiten onderverdeeld worden in de thema's ontmoeting, participatie (vrijwilligerswerk en arbeidsparticipatie), voortrajecten inburgering, voorlichting en scholing, alfabetisering, mannen-activiteiten en coaching.

3.2 Integratie

Multicultureel centrum

Eind 2010 heeft de projectgroep transitie multicultureel centrum haar werk afgerond. Stichting Kleurrijk Beraad, de Ark of convenant church, P-team, Turkse moskee en de moskee Egelantierstraat, Welzijn Leeuwarden, Sinne Welzijn hebben het proces tot het daadwerkelijk in gebruik nemen van een nieuw Multicultureel Centrum, met multifunctionele bestemming gehaald. De transitie naar een nieuw multicultureel centrum is een intensief en niet altijd gemakkelijk proces geweest. Het beheer van het pand is bij Sinne Welzijn en Welzijn Leeuwarden gelegd. De oorspronkelijke gedachte om een aparte stichting met een aparte projectleiding te benoemen, is medio 2010 niet nodig gebleken. De beide welzijnsorganisatie hebben besloten geen aparte stichting op te richten. Aansturing wordt vanuit de eigen organisaties uitgevoerd. De samenwerkende organisaties hebben geïnvesteerd in een goede structuur, In deze structuur ligt ook een eigen verantwoordelijkheid om de exploitatie van het pand dekkend te houden. In het pand Zuidvliet 620-622 is in de tweede helft van 2010 hard gewerkt om het voor haar bestemming geschikt te maken en alle gebruikers een plek te geven. Zo zullen het sociale wijkteam, het team inburgering, de welzijnsorganisaties en de zelforganisaties vaste gebruikers zijn. Voor de omwonenden aan het Zuidvliet, worden regelmatig bewonersavonden gehouden. De sfeer op deze avonden is, buiten afwachtende geluiden t.a.v. mogelijke parkeer- en geluidsoverlast, positief. Met het nieuwe pand, is het pand van Kleurrijk Beraad aan de Voorstreek medio 2010 gesloten.

Duizend en één kracht (1001K)

Leeuwarden is één van de 22 koplopergemeenten 1001K waarbinnen extra inzet wordt gepleegd op de participatie van allochtone vrouwen en meisjes. In 2009 is de toolkit participatie allochtone vrouwen en meisjes uitgevoerd. Via de toolkit is een scan gemaakt van alle activiteiten in de stad om een beeld te krijgen van de witte vlekken maar ook van de overlap. Er zijn hierbij gesprekken gevoerd met zowel instellingen als met de doelgroep zelf. Duidelijk is geworden dat er al ontzettend veel gedaan wordt in Leeuwarden, met name op de voorkant van 1001K-keten. Er zijn veel ontmoetingsprojecten. Maar er moet meer geïnvesteerd worden in projecten die vrouwen toeleiden naar vrijwilligerswerk en werk. Ook ontbrak gerichte coaching van vrouwen om hen door het proces van 1001K te helpen. Inmiddels zijn de aanbevelingen vanuit de toolkit verwoord in het plan van aanpak 1001K Leeuwarden en zijn ook de lijnen voor de eerste projecten uitgezet. Zo is in 2009 en in 2010 het project Aan de slag in de zorg uitgevoerd. Het vacatureteam Werkplein heeft samen met Palet en Welzijn Leeuwarden een project uitgezet waarbij allochtone vrouwen een opleiding en baan in de zorg krijgen. Ook zijn er in 2010 coachingstrajecten voor vrouwen gestart. Het doel van de coaching is om alle inspanningen te bundelen en ook daadwerkelijk een effect op langere termijn te geven.

Gesteld kan worden dat er in het kader van 1001K gunstige resultaten geboekt worden, zo participeren inmiddels 220 vrouwen op een duurzame manier in de samenleving.

Mannen/ Vadercentrum

Leeuwarden heeft bij het ministerie van OCW kenbaar gemaakt in aanmerking te willen komen voor middelen voor het opzetten van een vadercentrum. Het plan en de middelen hiervoor zijn gehonoreerd. Onder de naam MA®CEL starten er activiteiten voor mannen en vaders. De naam staat voor de afkorting MAnnenvader CEntrum Leeuwarden De letter ® is ingevoegd om het gemakkelijker uit te spreken en een sprekend logo te hebben. Het vadercentrum richt zich op de participatie van allochtone en autochtone mannen. Door zogenaamd doe-activiteiten worden mannen in groepen bij elkaar gebracht en worden thema's als inburgering, opvoeding, armoede, participatie etc. besproken. Het vadercentrum is gehuisvest in het nieuwe multiculturele centrum aan het Zuidvliet. In 2011 zal het contact met het Werkplein geïntensiveerd worden.

3.3 Inburgering

Ontwikkelingen

In het jaar 2010 is het Deltaplan inburgering afgesloten. Dit deltaplan was gericht op een reparatie van de knelpunten in de uitvoering van de Wet Inburgering en gericht op de koppeling tussen integratie, inburgering en participatie. De gemeente Leeuwarden heeft ook het afgelopen jaar flink geïnvesteerd in een veelzijdig aanbod op het gebied van integratie, inburgering en participatie uitgaande van de vraag en behoefte van inburgeraars. Het ministerie heeft echter aangekondigd dat het er flink bezuinigd wordt op het inburgeringsbudget en een hervorming van het inburgeringsbeleid op komst is. De verwachting is dat de gemeente vanaf 2014 geen inburgeringsgelden meer ontvangt.

De gemeentelijke ontwikkelingen in 2010

Ambitie

Leeuwarden heeft met het Rijk onderhandeld voor een reële ambitie inburgering van 150 trajecten. Deze ambitie van 150 trajecten en ook een slagingspercentage van 80% voor het inburgeringsexamen is voor 2010 gehaald.
Iedere inburgeraar (vrijwillig of verplicht, hoog- of laag opgeleid) heeft in 2010 een inburgeringsaanbod gekregen. Het aanbod is vastgelegd in zes profielen: werk, opvoeding gezondheid en onderwijs (OGO), maatschappelijke participatie, etnisch ondernemerschap, staatsexamen en de taalkennisvoorziening.
Met de nodige inspanning is het ook gelukt om een goede verantwoording af te geven aan het ministerie van de trajecten tot en met 2009 (BDU-SIV). Vanaf 2010 is het budget inburgering een onderdeel van het participatiebudget.

Aanbesteding

Per 1 maart 2010 is via een gunning aanbesteding participatie contracten afgesloten met zes taalaanbieders. Er zijn vooral inburgeringstrajecten ingezet bij de Friese Poort en ROC Friesland College. De duale componenten van de trajecten worden naast welzijnsorganisaties ook door re-integratiebedrijven ingevuld (wanneer er een leerwerkplek wordt ingezet). De samenwerking met de verschillende partijen verloopt goed. De lijnen zijn kort en er is frequent overleg.

Participatieladder

In 2010 is een start gemaakt om de inburgering te koppelen aan de participatieladder. Deze ladder kent zes treden van participatie, waarbij we er met een klant naar streven om een zo hoog mogelijke trede te bereiken. Dit betekent dat naast het uitvoeren van de inburgeringsintakes, trajecten, afnemen van toetsen en het begeleiden van de inburgeringstrajecten de participatiemogelijkheden van de inburgeraar centraal staan.
In 2011 zal verder op de sluitende aanpak en de participatie van inburgeraars worden ingezet. Er is eind 2010 een subsidie aangevraagd bij het Europese Integratiefonds. Met deze extra middelen (€ 114.775,00) willen we het doelperspectief van de inburgeraar 'voor, tijdens en na de inburgering' koppelen aan de participatieladder. Echt leren betekent meedoen in de praktijk. De taal is hierbij een belangrijk onderdeel. Het doel is een taalloket op het werkplein te ontwikkelen voor een betere klantherkenning en alle taalvoorzieningen een plek te geven.

Verordening

In de inburgeringverordening zijn twee onderdelen toegevoegd; de rechten en plichten van de vrijwillige inburgeraar en de mogelijkheid van een persoonlijk inburgeringsbudget.

Inburgering voor werknemers

Er is het afgelopen jaar geïnvesteerd in de inburgering voor werknemers. Alle grote werkgevers in de stad zijn benaderd om na te gaan of er ook werknemers zijn met taalproblemen dan wel potentiële inburgeraars. Het ministerie heeft in 2010 een accountmanager inburgering op de werkvloer aangesteld om deze aanpak te ondersteunen. Bij sociale werkvoorziening Caparis is het goed gelukt om een groep werknemers een inburgeringstraject aan te bieden.

Instapcursussen

De gemeente heeft een rijkssubsidie ontvangen voor de inzet van 60 instapcursussen. De instapcursus is bedoeld om kandidaten te motiveren voor en voor te bereiden op deelname aan een alfabetiseringstraject en/of een inburgeringtraject met als uiteindelijke doel te komen tot een actieve participatie in de maatschappij. De werving van deelnemers heeft veel tijd in beslag genomen, waardoor uiteindelijk maar een derde van het beoogde aantal van start is gegaan met een instapcursus.

Diploma-uitreiking

Ook in 2010 is er aandacht besteedt aan de diploma-uitreiking van de geslaagde inburgeraars. Er is in 2010 vijf keer een diploma-uitkering georganiseerd. Hiermee geeft de gemeente Leeuwarden een signaal af van waardering en hoopt hiermee ook potentiële inburgeraars te bereiken.

Proeftuin

De gemeente Leeuwarden en het Friesland College nemen deel aan een proeftuin van het ministerie van WWI met een looptijd van september 2009 tot en met december 2010 om de kwaliteit van de inburgeringstrajecten te verbeteren. De 2 proeftuingroepen zijn gestart eind 2009 en de doorloop in 2010. Het aantal deelnemers is 23. De uitslagen van de toetsen zijn uitgewisseld met het ministerie. Al deze gegevens worden op dit moment geanalyseerd. Het is de bedoeling dat in maart 2011 de eindpresentatie volgt.

Taalcoaches
Welzijn Leeuwarden geeft uitvoering aan het project taalcoaches. Dit project is er op gericht ondersteuning te geven aan inburgeraars, tijdens het inburgeringstraject. Het volgende resultaat is behaald: er zijn 127 coaches actief en zij hebben in totaal 168 koppelingen met inburgeraars.

Wijkgerichte Inburgering
In 2008 is Leeuwarden, als één van de acht gemeenten, door het ministerie van VROM/WW&I ingeloot voor het innovatietraject Wijkgerichte Inburgering. Het innovatietraject loopt van 2009/2011. Het project biedt extra procesmanagement en middelen vanuit het Rijk om de inburgering op wijkniveau een impuls te geven.

In het plan van aanpak 'Wijkgerichte inburgering: Inburgering een stap vooruit!' is een duidelijke ambitie voor de inburgering op wijkniveau geformuleerd. In Heechterp-Schieringen, Bilgaard en de Vrijheidswijk zijn activiteiten die zich richten op participatie, werven, verleiden en ontmoeten van met name de vrijwillige inburgeraars. Het centrale doel is de inburgering in de wijk zichtbaar te maken en Nieuwe Leeuwarders, migranten en vluchtelingen, uit te dagen mee te doen in buurt, wijk en stad! Duidelijk is dat dit begint bij het goed spreken van de Nederlandse taal.

In de stad wonen mensen die verplicht moeten inburgeren. Daarnaast zijn er ook inburgeraars die deze plicht niet hebben omdat ze al genaturaliseerd zijn. Onder deze groep zijn burgers die de taal beter kunnen spreken of actiever mee kunnen doen, door stappen in hun participatieproces te maken. In de beginfase van het project hebben we o.a. door onderzoek, meer informatie gekregen over deze vrijwillige inburgeraars. Door een actieve wervingsstijl "Taal en Talent", heeft de inburgering in onze stad meer een gezicht gekregen. Ook in 2010 is foldermateriaal ontwikkeld en zijn er portretten van succesvolle inburgeraars in de pers geweest. Met beeld en tekst alleen zijn we er niet. Door een proactieve werving met intermediairs en rolmodellen lukt het om ook die mensen te bereiken die normaliter niet voor op de barricaden staan of in beeld zijn.

Inburgeraars, op basis van intrinsieke motivatie, in beweging te krijgen, is een vak. Het vraagt maatwerk en creativiteit in het aanbod, kontakten, een goede samenwerking tussen partijen. Daarnaast is ondernemerschap en zelfreflectie van de casemanagers van doorslaggevend belang. Door coaching, intervisie en trainingen interculturalisatie krijgen de medewerkers van het team inburgering en het frontlijnteam handvatten om het maximale uit zichzelf en uit de klanten te halen.

Een belangrijke rode draad van het innovatietraject is dat de opgedane kennis wordt gedeeld. Leeuwarden onderscheidt zich, ook landelijk, in haar aanpak. Met onze ervaringen kunnen andere professionals hun voordeel doen. De kennis wordt gedeeld door tijdens de projectperiode regelmatig een handreiking uit te geven. In 2010 zijn de handreikingen pressurecooker, onderzoek, werving en ouderparticipatie verschenen.

Woonwagenschap documenten in PlanPlus

1. Collegebesluit op 2 nov 200, Collegevoorstel 334802DP

Aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat van Woonwagenschap Friesland i.l. || Organisatie eenheid: Sector Grond, Economie en Vastgoed || Opsteller: 5.1.2e

Commented [5.1.2e]: Ik kan uit PlanPlus niet goed halen of dit voorstel wel of niet in het college is behandeld

2. Collegevoorstel Kenmerk 352620
   Jaarstukken 2010 en productenrekening 2010, 24-3-2011,

   de volgende reserve en voorzieningen op te heffen:
   · Voorziening woonwagenschap (VRZ517)

3. Jaarstukken 2011, pag 196

4. Jaarrekening 2010, 30-03-2011
   Opheffing Woonwagenschap, baten € 313.000
   1. Woonwagenschap
   Om het gemeentelijk aandeel in toekomstige saneringen van de woonwagenlocaties in Friesland te bekostigen heeft de gemeente in het verleden de voorziening Woonwagenschap ingesteld. Nu de laatste locatie door het Woonwagenschap in 2010 is overgedragen aan de gemeente Leeuwarden (verzamelvoorstel begrotingswijzigingen d.d. 15 december 2010), is het Woonwagenschap geliquideerd. De omvang/noodzaak van de saneringen is meegevallen waardoor met het opheffen van deze voorziening een bedrag van € 280.000 is vrij gevallen ten gunste van de exploitatie.
   Daarnaast heeft de opheffing van het Woonwagenschap geleid tot een voordelig liquidatiesaldo. Het aandeel van Leeuwarden daarin bedraagt € 33.000.
   Per saldo daarom een voordelig resultaat van € 313.000.

Verzamelvoorstel begrotingswijzigingen december 2010 (B&W besluit 2-11-2010)

5.

Programma 006 – Wonen

Beleidsproduct 008 – Woningmarktbeleid

17. Aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat

De Stichting Woonwagenschap Friesland wordt opgeheven. Alleen het woonwagencentrum aan de Boornstraat in Leeuwarden moet nog worden overgedragen. Om de liquidatie van het Woonwagenschap Friesland uiteindelijk mogelijk te maken hebben wij besloten om het juridisch eigendom van het woonwagencentrum aan de Boornstraat te Leeuwarden over te nemen. Ter compensatie van een eventueel toekomstige sanering bij herontwikkeling van deze locatie, heeft

het Woonwagenschap een afkoopsom van € 170.000 betaald aan de gemeente. Voorgesteld wordt om deze afkoopsom te storten in de algemene reserve.

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Gemeente Leeuwarden

JAARSTUKKEN 2011

April 2012

Inhoudsopgave Jaarstukken 2011

	Samenstelling van het Bestuur	5
Hoofdstuk 1	**Inleiding en samenvatting**	
	1.1 Inleiding	7
	1.2 Samenvatting en conclusies op hoofdlijnen	8
	1.3 Stand van zaken Impuls Sociale Investeringen (ISI)	19
	1.4 Leeswijzer	20
Hoofdstuk 2	**Beleidsverantwoording**	
	2.1 Programmaverantwoording	21
	2.1.1 Stadsvisie, stedenbeleid en samenwerking	21
	2.1.2 Meerjaren Investering Programma (MIP)	25
	2.1.3 Programma's	27
	Leeswijzer voor de programma's	27
	Programma Cultuur (1)	29
	Programma Jeugd en onderwijs(2)	41
	Programma Economie en toerisme (3)	49
	Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling (4)	57
	Programma Werk en inkomen (5)	67
	Programma Wonen (6)	83
	Programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7)	93
	Programma Dienstverlening (8)	103
	Programma Politiek bestuur (9)	111
	Programma Veiligheid, openbare orde en handhaving (10)	119
	Programma Sport (11)	131
	Programma Ruimtelijke ordening (12)	139
	Programma Milieu, energie, water (13)	145
	Programma Woon- en leefomgeving (14)	157
	Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (15)	167
	2.2 Paragrafen	175
	2.2.1 Lokale Heffingen	175
	2.2.2 Weerstandsvermogen	177
	2.2.3 Onderhoud Kapitaalgoederen	181
	2.2.4 Financiering	185
	2.2.5 Bedrijfsvoering	187
	2.2.6 Verbonden Partijen	195
	2.2.7 Grondbeleid	197
	2.2.8 Strategisch investeringsfonds (SIOF)	200
Hoofdstuk 3	**Financiële rekening en balans**	
	3.1 Financieel resultaat	205
	3.1.1 Financieel resultaat 2011 op hoofdlijnen	205
	3.1.2 Toelichting op de voor- en nadelen/verschillen rekening en Turap	206
	3.1.3 Reserve budgetoverheveling	214
	3.1.4 Financiële overzichten	218
	3.2 Balans	223
	3.2.1 Balans	223
	3.2.2 Toelichting op de balans	225
	Accountantsverklaring	247
	Kerngegevens middelen	249

Overzicht	Bijlagen	
	A Informatieraster	257
	B Verbonden Partijen	299
	C Verloop reserves en voorzieningen	331
	D Overzicht van gewaarborgde geldleningen	339
	E Overzicht van de personele sterkte, personeelslasten en inzet van Personeel van derden	349
	F Stand van zaken bezuinigingen	359
	G Samenvatting uitkomsten auditrapportages	371
	H Aanwending onvoorzien	379
	I Overzicht incidentele lasten en baten	381
	J Monitors Inkomen en Werk & Participatie	385
	K Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SISA)	427

Burgemeester dhr. drs. F.J.M. Crone

Verantwoordelijk voor:

- veiligheid, openbare orde en handhaving
- grote stedenbeleid
- gemeentelijke herindeling

Wethouder dhr. A. Ekhart

Portefeuilles:

- zorg & opvang
- werk & inkomen
- financiën
- sport

Wethouder dhr. H.S. Deinum

Portefeuilles:

- economische zaken en citymarketing
- ruimtelijke ordening
- Grond

Wethouder mw. I. Diks MA

Portefeuilles:

- wonen
- cultuur
- recreatie en toerisme
- woon en leefomgeving
- duurzame ontwikkeling

Wethouder mw. drs. T. Koster

Portefeuilles:

- jeugd & onderwijs
- stedelijke vernieuwing
- bereikbaarheid
- publieke dienstverlening
- bedrijfsvoering

Gemeentesecretaris
Tot 1 januari 2012
dhr. drs. C.H.J. Brugman
Per 1 mei 2012
dhr. mr. drs. R. Hoek

Verantwoordelijk voor:

- de gemeentelijke organisatie

1. Inleiding en samenvatting

1.1 Inleiding

In deze jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de programmabegroting 2011. Hoewel de vooruitzichten in het eerste kwartaal van 2011 nog positief waren, kwam de economische groei in 2011 tot stilstand. In Leeuwarden zijn de gevolgen merkbaar aan de verslechterde situatie op de arbeidsmarkt, de stagnerende woningmarkt, teruglopende investeringen en de achterblijvende uitgifte van bedrijfslocaties. Er wordt een groter beroep gedaan op de bijstand en het is moeilijker om mensen naar werk te begeleiden. De gemeente heeft oog voor de verslechterde situatie van toch al kwetsbare burgers en doet er alles aan om de mensen die het écht nodig hebben te ondersteunen.

Ondanks de economische tegenwind wordt het Collegeprogramma 2010-2014 geleidelijk aan tot uitvoering wordt gebracht. In 2011 zijn de eerste stappen gezet om de gevolgen van de grote decentralisaties en rijksbezuinigingen op te kunnen vangen. Er is een samenhangende aanpak in ontwikkeling van Welzijn nieuwe stijl, invoering Wet werken naar vermogen, overname AWBZ-begeleiding en zorg voor de jeugd. Ook is samen met de bewoners en andere betrokkenen geïnvesteerd in verbetering van de sociale en fysieke leefomgeving in die wijken waar veel problemen zich concentreren (de zes ISV-3 wijken en Heechterp/Schieringen, Vrijheidswijk, Mondriaanbuurt en Wielenpôlle).

De gemeente kiest er daarnaast voor om juist in tijden van bezuinigingen op een verantwoorde manier te blijven investeren in economie en bereikbaarheid. De projecten in het kader van de samenwerkingsagenda met de provincie, projecten in het kader van gebiedsontwikkeling en de Binnenstad, liggen goed op koers. De focus op de ‘beste binnenstad’ blijkt een goede drager voor het verkrijgen van middelen te zijn. De projecten Watercampus en Landbouwcampus uit de samenwerkingsagenda zijn in uitvoering en met het rijk wordt overlegd over cofinanciering. Ook de infrastructuurprojecten verlopen zonder veel vertragingen.

Belangenbehartiging en lobby blijven voor Leeuwarden belangrijk, vaak samen met anderen en vooral gericht op speerpunten als energie en watertechnologie. Duurzaamheid is de ‘groene’ draad door al het beleid. Het thema duurzaamheid leeft steeds meer onder de Leeuwarder bevolking, bij ondernemers en instanties.

Alle genoemde ontwikkelingen hebben een forse impact op het financieel beleid en de gemeentelijke organisatie. Gelukkig, zo constateert ook de accountant, blijken zowel de gemeentefinanciën als de uitvoeringskracht van de organisatie op orde.

Deze gemeente wil in een veranderende en financieel uitdagender wereld scherp op koers blijven. Daartoe zullen we nu en in de toekomst een beroep blijven doen op de kracht van mensen om samen op creatieve en innovatieve wijzen de kansen en uitdagingen voor onze stad aan te gaan.

1.2 Samenvatting en conclusies op hoofdlijnen

1.2.1 Programmaverantwoording algemeen

De realisatie van de voorgenomen doelstellingen en ambities, zoals die in de begroting 2011 zijn opgenomen, is over het algemeen goed verlopen. Veel ging er goed, maar er zijn ook dingen die beter kunnen. Hieronder worden een aantal in het oog springende voorbeelden genoemd.

Wat ging goed?

1. Mede dankzij de inzet van combinatiefunctionarissen en een mooi sportaanbod in de aandachtwijken zijn meer kinderen en jongeren gaan sporten en bewegen.
2. Met de start van drie sociale wijkteams met allround sociale werkers in acht aandachtwijken is een belangrijke basis gelegd voor een nieuwe sociale infrastructuur.
3. De hulpverlening aan mensen met schulden is effectiever geworden.
4. De brandveiligheid bij zorginstellingen en kinderdagverblijven in Leeuwarden is verbeterd.
5. De ingebruikname van ondergrondse afvalcontainers levert o.a. een schonere binnenstad en minder ergernis op.
6. Leeuwarden is in 2011 duurzamer geworden o.a. door plaatsing van veel nieuwe zonnepanelen.
7. Het programma Bereikbaarheid Leeuwarden (Vrij Baan) loopt in het algemeen volgens planning en in goede samenwerking met de provincie en Rijkswaterstaat.
8. De onderhoudsstaat van de openbare ruimte (o.a. in de binnenstad en parken) is verbeterd.
9. Mede dankzij de inzet van fancoaches, politie en de BVO Sc Cambuur is voetbalvandalisme uitgebleven.
10. Leeuwarden heeft als Kennisstad een belangrijke impuls gekregen door de komst van Nij Bosmazathe, de afronding van de Kenniscampus (nieuwbouw NHL) en de start van de University Campus Fryslân.

Wat kan beter?

1. Minder mensen in de bijstand en meer mensen, waaronder jongeren, aan het werk.
2. Vermindering van de drugsoverlast in de binnenstad, vooral bij de Weaze.
3. De aanpak van jeugdoverlast van jongeren die op geen enkele manier willen meewerken.
4. Versnelling in de realisatie van prestatieafspraken met de woningcorporaties over o.a. studentenhuisvesting, ouderen & zorg en duurzaamheid.
5. Versnelling in de grootschalige aanpak van energiebesparing in bestaande woningen.
6. Vereenvoudiging van het proces van behandeling cultuursubsidieaanvragen.
7. Verbetering van de afhandeling van storingsmeldingen in de openbare verlichting.
8. Bij de voorbereiding van toekomstige infrastructuurprojecten (o.a. de aanleg van wegen en fietspaden) de belangen van betrokkenen nog beter meewegen.
9. www.leeuwarden.nl nog beter inzetten om mensen te betrekken bij de gemeente.
10. Profilering als City of Watertechnology en centrumstad met kwaliteit en aantrekkingskracht.

1.2.2 Financieel resultaat 2011 samengevat

Het rekening resultaat is € 2.143.000 voordelig. Bij de Tussenrapportage (Turap) werd nog rekening gehouden met een nadelig resultaat van € 2.241.000. Het verschil tussen rekening en Turap 2011 kan globaal worden verklaard door:

- een groter voordeel op apparaatskosten (voordeel € 1,8 mln);
- een nadeel op de kapitaallasten (nadeel € 1,9 mln);
- een minder groot nadeel op inkomensvoorzieningen (wet BUIG) (voordeel € 0,9 mln);
- een hogere algemene uitkering uit gemeentefonds (voordeel € 2,1 mln);
- een nagekomen betaling PBE (voordeel € 0,8 mln);
- overige posten (voordeel € 0,7 mln).

Hieronder worden de belangrijkste mee- en tegenvallers per programma vermeld.

x € 1.000

	RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	**Rekening 2011**		**Turap 2011**	
	Kapitaallasten	1.634	N	294	V
	Apparaatskosten	2.579	V	801	V
	Overige verschillen:				
Nr.	**Programma**				
1.	**Cultuur**				
	Theater en filmpodia	255	N	300	N
2.	**Jeugd en onderwijs**				
	Kinderopvang	110	V		
	Exploitatie gymlokalen	192	N		
	Centrum Jeugd en Gezin	139	V		
3.	**Economie en toerisme**				
	Garantstellingen	263	N		
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**				
	Vluchtelingen	90	V	90	V
	Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	490	V		
5.	**Werk en inkomen**				
	Sociale werkvoorziening	1.004	N	850	N
	Wet BUIG	992	N	1.856	N
	Overige regelingen BBZ	452	V	203	V
	Inkomensondersteuning minima	453	N	263	N
6.	**Wonen**				
	Omgevingsvergunning (WABO)	620	N	400	N
7.	**Infrastructuur/bereikbaarheid**				
	Verkeersregelinstallaties	105	V		
10.	**Openbare Orde en Veiligheid**				
	Antillenflat	105	N	90	N
14.	**Woon- en leefomgeving**				
	Straatverlichting	141	V		
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**				
	Invordering openstaande belastingdebiteuren	83	V	75	V
	Nagekomen ontvangst PBE	784	V		
	Stelpost taakmutaties c.a.	180	V		
	Voorziening lopende procedures	387	N		
	Algemene uitkering uit Gemeentefonds	2.089	V		
	Onvoorziene uitgaven	89	V		
	Div. kleinere mee- en tegenvallers < € 100.000	717	V	55	V
	Totaal	**2.143**	**V**	**2.241**	**N**

***) V = Voordeel / N= Nadeel**

1.2.3 Programma's samengevat

Programma Cultuur (1)
In 2011 had Leeuwarden een goed gevulde activiteitenkalender. Met inzet van provinciaal geld konden meer spraakmakende cultuurproducties (podium en beeldend) worden gerealiseerd dan beoogd. Onder meer door betere profilering nam het aantal bezoekers aan de Oldehove, het HCL en het Pier Pandermuseum in 2011 toe. Leeuwarden scoort hoog als Erfgoedstad en eindigde op plaats vijf op de cultuurkaart van de Atlas voor gemeenten na de steden Amsterdam, Groningen, Utrecht en Leiden.
De kwartiermaker die het proces van culturele omvorming trok, heeft in 2011 zijn werk afgerond. Kunst- en cultuureducatie wordt ondergebracht in de wijken via een te vormen netwerkorganisatie waarin alle culturele instellingen samenwerken. Vóór 1 juli 2012 is hiervoor een uitvoeringsprogramma gereed. De subsidie aan Parnas wordt met ingang van 2013 beëindigd. De omvorming noodzaakt tot herziening van het beleid uit de kadernota CultuurVuur.
Door genomen maatregelen kon stadsschouwburg de Harmonie voor 2012 een sluitende begroting bij de gemeente indienen. In 2011 is er nog wel een tekort van € 255.000. Omdat dit statutair zo is vastgelegd, komt dit voor rekening van de gemeente.

Programma Jeugd en onderwijs (2)
Leeuwarden richt zijn welzijnsbeleid op de minder of niet zelfredzame burgers. De focus ligt daarbij op het vergroten van kansen voor kwetsbare kinderen en jongeren in tien aandachtwijken. Dankzij extra investeringen namen in 2011 meer kinderen met een achterstand deel aan Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Deze kinderen hebben daardoor minder aanvangsproblemen in het basisonderwijs.
Verder is er in 2011 volop ingezet op positieversterking van jongeren. De jeugdwerkloosheid is met alle middelen succesvol bestreden, bijvoorbeeld door extra te investeren in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Leeuwarden wordt met ingang van 2015 verantwoordelijk voor de Jeugdzorg die nu op het bordje van de provincie ligt. Met de voorbereiding van deze overgang is gestart. Naar verwachting gaat de ontwikkeling van Brede scholen en Centra voor Jeugd en gezin ouders, jongeren en kinderen op termijn veel ondersteuning bieden.
Door een eenduidige aanpak voldoen alle voorzieningen voor kinderopvang en peuterspeelzalen in Leeuwarden inmiddels aan de wettelijk gestelde hogere kwaliteitseisen.
De University Campus Fryslân (UCF) is in het najaar van 2011 gestart met de voorbereiding van een drietal masters op het gebied van watertechnologie, meertaligheid en *environmental and energymanagement*.
Kennisstad Leeuwarden heeft daarnaast een belangrijke impuls gekregen door de komst van Nij Bosmazathe (experimenteert op het gebied van veehouderij, landbouw en energie) en de afronding van de Kenniscampus (nieuwbouw NHL).

Programma Economie en toerisme (3)
Leeuwarden wil een centrumstad met kwaliteit en aantrekkingskracht zijn en profileert zich als *City of watertechnology*. In 2011 is de acquisitie van watertechnologie uitbesteed aan de Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord Nederland (NOM). Met Wetsus, de Wateralliantie, Marketing Leeuwarden en het Ontwikkelbedrijf Leeuwarden is een marketingplan opgesteld voor watertechnologie en zijn activiteiten uitgevoerd. In het project Binnenstad Boppe is gewerkt aan het versterken van de aantrekkingskracht van de binnenstad voor ondernemers en investeerders.
Met de provincie en met marktpartijen is op uiteenlopende onderwerpen goed samengewerkt (bijvoorbeeld Klimaattop). Door de economische crisis verloopt het ontwikkelen van strategisch aangekochte locaties helaas moeizaam. Dit vergt meer creativiteit en samenwerking met partijen dan voorheen. Ook de facilitering door de gemeente van de aanleg van een warmtenet voor distributie van 'groene' warmte (restwarmte, warmte uit geothermie en warmte uit reststromen) verliep minder voorspoedig dan beoogd. Friesland Campina heeft in 2011 geen restwarmte geleverd aan Camminghaburen. De rol van de gemeente in dergelijke duurzaamheidsprojecten wordt in 2012 herzien. Uit onderzoek is gebleken dat het niet rendabel is om op korte termijn extra energiebesparende maatregelen uit te voeren bij cultureel vastgoed.

Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling (4)

Er is hard gewerkt aan een nieuwe structuur van maatschappelijke ondersteuning voor burgers die dat nodig hebben. Er zijn drie sociale wijkteams met allround sociale werkers actief geweest in de aandachtwijken. De teams werken vanuit wijkcentra waarin buurtservicepunten zijn ingericht voor informatie en advies.
In 2011 is besloten dat er voor tijdelijke opvang van dak- en thuislozen een sociaal pension komt aan de Hoekstersingel. Over verbouwing van de Buitenschool voor huisvesting van het zorgpension wordt nog onderhandeld. Er wordt gestreefd naar vermindering van het aantal daklozen en doorstroming naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan.
De kosten voor uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) bleven in 2011 dankzij genomen maatregelen binnen het beschikbare budget: onder andere door versterkte controle op persoonsgebonden budgetten en het hanteren van maximale normen voor de bijdrage aan huishoudelijke hulp.
In 2011 zijn uitgangspunten geformuleerd en procesafspraken gemaakt over de nieuwe koers voor het maatschappelijk vastgoed (zoals buurt- en wijkaccommodaties, onderwijshuisvesting, woonservice zones, culturele instellingen en sportaccommodaties). In nauw overleg met de besturen van het buurt-, wijk- en dorpswerk zijn voorstellen gemaakt om per wijk invulling te geven aan de beoogde kostenbesparing van in totaal jaarlijks € 130.000 per 2013. Er is een nieuw multicultureel centrum 'De verbinding' aan het Vliet geopend. Zowel het buurtservicepunt als het sociale wijkteam is hier al in ondergebracht.
Verder is er een multidisciplinair centrum kindermishandeling in Leeuwarden geopend. Dit centrum kan de hulpverlening bij kindermishandeling versnellen.
De subsidie voor het project digitale huiskamers is zoals aangekondigd beëindigd. Deze voorzieningen blijven wel gewoon bestaan in Bilgaard, Heechterp Schieringen, Achter de Hoven, Schepenbuurt, Wielenpôlle en Valerius.

Werk en inkomen (5)

Helaas is door de economische crisis in 2011 een groter beroep gedaan op de bijstand. Gebleken is dat de inspanningen om bijstandsgerechtigden aan het werk te krijgen meer kost en minder kans op succes biedt. Door de extra uitgaven op het i-deel is een tekort ontstaan. De aanpak van re-integratie en arbeidsparticipatie staat onder druk door gewijzigd rijksbeleid en rijksbezuinigingen. Om deze gevolgen op te vangen zijn aanpassingen binnen het gemeentelijk beleid doorgevoerd. De motivatie van mensen en hun afstand tot de arbeidsmarkt bepalen nu hoeveel ondersteuning het Werkplein mensen biedt. Overigens daalde de jeugdwerkeloosheid door een succesvolle aanpak.
In deze tijden van crisis wil de gemeente burgers blijven stimuleren om deel te nemen aan de samenleving en een toekomstperspectief te vinden. In 2011 is bijvoorbeeld de hulpverlening aan mensen met schulden verbeterd. Gestart is met meer nadruk te leggen op preventie (voorkomen van schulden) en het anders inrichten van de nazorg.
In 2011 is onderzoek gedaan naar de toekomst van de sociale werkvoorziening (SW). Het voorstel is om binnen de bestaande organisatiestructuur het uitvoeringsbedrijf Caparis NV met 2/3 te laten krimpen en te komen tot een SW-bedrijf voor beschut werken. De gemeente betaalt mee aan het dekken van het verlies dat Caparis over 2011 heeft geleden.

Wonen (6)

Leeuwarden wil een aantrekkelijke stad zijn om te wonen met een goed functionerende woningmarkt. Inmiddels is een belangrijk fundament gelegd onder een duurzame en sterke stad. De prestatieafspraken met de woningcorporaties (onder andere over duurzaamheid, studentenhuisvesting, ouderen & zorg) zijn in concept klaar. Samen met de wijkactieplannen vormen ze een goede leidraad voor verdere verhoging van de kwaliteit van wijken en woningen. Plaatsing van zonnepanelen en energetische verbeteringen aan woningen hebben in 2011 geleid tot meer energiebesparing in Heechterp. De gemeente streeft naar een nog hoger tempo waarin de wijkactieplannen uitgevoerd worden en de energiebesparing in bestaande woningen wordt aangepakt.
Door de crisis stagneert de doorstroming op de woningmarkt (eigen woning eerst willen verkopen). De woningproductie blijft daardoor in het goedkope, maar vooral in het middensegment van de koopwoningen achter. Het woonbeleid is hierop in 2011 aangescherpt en bouwprognoses zijn bijgesteld. Er wordt bijvoorbeeld beter ingespeeld op de groei van eenpersoonshuishoudens. Met initiatieven als de Aebingaschool (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) en de prijsvraag 'Mooi Goedkoop Wonen' is geprobeerd de woningmarkt op

positieve wijze te prikkelen. Door minder grote bouwprojecten waren de legesopbrengsten voor bouwvergunningen toch weer € 620.000 lager dan begroot.
In 2011 is de brandveiligheid bij zorginstellingen en kinderdagverblijven in Leeuwarden verbeterd.
Er zijn 279 monumentale panden voor bescherming op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. Met de opening van een archeologisch steunpunt in het Historisch Centrum Leeuwarden is de informatievoorziening over cultureel erfgoed verbeterd. In 2011 is verder de restauratie van de stadsbegraafplaats aan de Spanjaardslaan en het historisch deel van het Provinsjehûs voltooid.

Infrastructuur en bereikbaarheid (7)
Leeuwarden streeft naar een goede doorstroming van het auto- en fietsverkeer in en rond de stad. De uitvoering van het programma Bereikbaarheid Leeuwarden (Vrij Baan) verliep in 2011 in het algemeen volgens planning en in goede samenwerking met de partners provincie en Rijkswaterstaat. De variantenkeuze voor het Europaplein is voorbereid. Er is gestart met de aanleg van vier fietstunnels bij het Drachtsterplein. Het ontwerp voor de Overijsselselaan is verder uitgewerkt. Er is een beperkt aantal vertragingen opgelopen in (deel-) projecten, waaronder uitstel van de bouw van de parkeergarage Reviusstraat. De aankoop van grond bleek meer tijd te kosten dan was voorzien. Desondanks is de tevredenheid van bewoners over de parkeermogelijkheden in de stad in 2011 sterk gestegen.
Leeuwarden heeft in 2011 verschillende maatregelen genomen om, zoals afgesproken in een mobiliteitsconvenant, 5% minder autokilometers in de spits te realiseren: Transferium P+R Hemriksein is klaar, hiervandaan rijden verschillende pendelbussen; een 'Werk slim, reis slim'-pas geeft bijvoorbeeld korting op de pendelbus of een e-bikearrangement.
Verder zijn de maatregelen die de verkeersveiligheid in verkeersluwe gebieden bevorderen herzien en is het aantal verkeersslachtoffers in Leeuwarden gedaald. In 2012 wordt extra aandacht besteed aan verkeersveiligheid in woonbuurten en bij scholen.

Dienstverlening (8)
In het afgelopen jaar is de afhandeling van een groot aantal taken en producten overgeheveld naar het Klantcontactcentrum (KCC). Inmiddels wordt 80% van de klantvragen nu in het KCC afgehandeld. Voor de burger is het daardoor allemaal eenvoudiger geworden. Het maakt niet uit welk kanaal (telefoon, balie, internet of per post) men kiest: de vraag hoeft maar één keer gesteld te worden en het antwoord is juist en volledig, onafhankelijk van het gekozen kanaal. De klanttevredenheid over de telefonische- en baliedienstverlening is in 2011 gestegen. Over de dienstverlening via internet waren mensen minder tevreden. In de periode van onderzoek verkeerde de nieuwe website van Leeuwarden nog in de 'bouwfase'. Veel informatie was nog niet op de juiste plaats of niet terug te vinden. Het aanbod van digitale producten is in 2011 verder uitgebreid: men kan nu bijvoorbeeld via www.leeuwarden.nl een klacht indienen of een marktplaatsvergunning aanvragen. De afhandeling van vragen per post moet nog worden verbeterd. Om het stadskantoor toegankelijker te maken wordt de Stadshal in 2011 en 2012 aangepast.
Eind 2011 verdubbelde in twee weken tijd de vraag naar Jeugdidentiteitskaarten plotseling. Oorzaak was de uitgebreide aandacht in de pers voor de tariefsverhoging van de jeugdidentiteitskaart per 2012 (door rijksregelgeving). Dit leverde de gemeente in 2011 een incidenteel voordeel op van € 45.000.

Politiek bestuur (9)
Voor Leeuwarden is de samenwerking met omliggende gemeenten, provincie, het Noorden en het rijk steeds belangrijker. Door gedeeld inzicht in de relatie tussen stad en omliggende gemeenten wordt steeds gerichter samengewerkt. In 2011 is ook het principebesluit genomen tot herindeling met een deel van Boarnsterhim per 1 januari 2014. De (voorbereiding van de) herindeling met een deel van Boarnsterhim heeft geleid tot verdere versterking van de positie van Leeuwarden.
De gemeente legt op diverse manieren (politieke) verantwoording af aan het publiek over wat is beloofd en gedaan. In 2011 werden door bestuurders bijvoorbeeld diverse wijk- en dorpsbezoeken afgelegd en maandelijks waren er uitzendingen te volgen van het programma 'Raad deze maand' en Dag-tv. In 2011 vonden meer inwoners de bestuurlijke informatie volledig, juist en duidelijk. Men vindt wel dat bestuurlijke informatie nog tijdiger verstrekt en beter toegangelijk moet worden.

Leeuwarden kent een goed georganiseerde participatiestructuur in het gebiedsgericht werken. Op diverse beleidsterreinen zijn in 2011 bewoners, ondernemers en instellingen betrokken bij het maken van beleid of de uitvoering daarvan. Verschillende duurzaamheidsprojecten en de wijkactieplanen zijn al genoemd. Die betrokkenheid heeft veelal geleid tot draagvlak of begrip voor gemaakte keuzes. In 2011 is onderzocht in hoeverre de doelstellingen van ons burgerparticipatiebeleid (beleidsnota 'Burgerparticipatie en raadscommunicatie', 2006) zijn behaald. Hierover wordt in 2012 besloten. Er gaat in ieder geval nog meer aandacht besteed worden aan het betrekken van mensen bij beleid en uitvoering en het bevorderen van burgerschap.

Veiligheid, openbare orde en handhaving (10)

De criminaliteit en overlast werd in 2011 redelijk succesvol aangepakt. In veel wijken nam het gevoel van veiligheid toe. De aanpak van jeugdoverlast was intensief maar had nog niet volledig het gewenste effect. Het aantal incidenten van jeugdoverlast nam toe. Inmiddels is met een hardere aanpak gestart en kunnen op persoonsniveau gebiedsverboden worden opgelegd. Mede dankzij de inzet van fancoaches, politie en de BVO Sc Cambuur bleef voetbalvandalisme in 2011 uit.
Aan een oplossing voor de drugs(overlast)problematiek in de binnenstad van Leeuwarden, vooral de Weaze, wordt nog gewerkt. Eind 2011 is gestart met intensiever toezicht in de binnenstad door politie, stadstoezicht, buurtgastheren en straatcoaches en dat lijkt de overlast te beperken.
Malafide vastgoed praktijken (woonoverlast bij kamerverhuur) en mensenhandel zijn volgens de afspraken aangepakt. Ook is de georganiseerde hennepteelt aangepakt en heeft de gemeente vastgoedeigenaren hierover aangeschreven.
Bewoners van de Antillenflat in Leeuwarden ondervonden in 2011 nare overlast. Door roestvorming kwam op 23 mei een deel van de galerijen in de Antillenflat naar beneden. De flat moest daardoor onbewoonbaar verklaard worden. Het in goede banen leiden van de ontruiming, de zorg voor de bewoners en de afwikkeling heeft in 2011 € 386.000 gekost.
De nieuwbouw van de brandweerkazerne verloopt tot nog toe volgens planning. Tijdens de bouw stond de zorg voor de continuïteit van de bedrijfsvoering voorop. In 2011 is besloten dat de brandweerkorpsen van Leeuwarden en Sneek in het kader van de waterongevallenbeheersing de duiktaken in Fryslân gaan uitvoeren.

Sport (11)

Het sportjaar is goed verlopen. De gemeente heeft net als voor cultuur ook voor sport meer verbinding gezocht met scholen en wijken. In de aandachtwijken zijn, mede dankzij de inzet van combinatiefunctionarissen en een mooi sportaanbod, meer kinderen en jongeren gaan sporten en bewegen.
De gemeente heeft in 2011 26 (top)sportevenementen gesubsidieerd. Zoals het topsportevenement *Armwrestling Tournament The Battle* en de best bezochte marathon van Fryslân, Loop Leeuwarden. Deze evenementen hebben een positieve invloed op de levendigheid in de stad.
In 2011 is bij zwembad De Blauwe Golf en dicht bij de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden sporthal Rengers geopend. De tarieven van de sportaccommodaties zijn per 2011 verhoogd. In 2012 wordt gestart met de herontwikkeling Kalverdijkje.

Ruimtelijke ordening (12)

In het gebied ten zuidwesten van de stad vinden diverse ontwikkelingen plaats, zoals de aanleg van de Westelijke invalsweg, bedrijfslocaties en realisering van de Dairy campus. Met de gebiedsontwikkeling Nieuw Stroomland worden deze ontwikkelingen zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. De keten van duurzaamheid is het dragende concept. In 2011 is het samenwerkingsverband in werking getreden tussen de verschillende overheden en het waterschap. Voor het energiepark is een projectplan opgesteld. Gestart is met uitwerking van de plannen voor de Dairy campus en het daarbij behorende bestemmingsplan.
In 2011 is structuurvisie Zuidlanden herzien en geactualiseerd. Er zijn stedenbouwkundige modellen voor het stationsgebied ontwikkeld. Deze worden ook betrokken bij de manifestatie die in 2011 startte: 'Kloppend hart, bouwen aan de binnenstad van Leeuwarden'. Vanaf oktober 2011 was er iedere maand in de Blokhuispoort een druk bezocht 'café binnenstad' waar marktpartijen werden gestimuleerd om nieuwe projecten te ontwikkelen die de ruimtelijke kwaliteit en aantrekkingskracht van de binnenstad vergroten.

Bestemmingsplannen die in 2011 zijn vastgesteld zijn: Vossepark, Vrijheidswijk, Wijtgaard, Camminghaburen, Goutum (waren al voor vaststelling gepland in 2010). Uitgewerkt, maar nog vast te stellen zijn: bestemmingsplannen Lekkum, Binnenstad, Achter de Hoven en 2x Stroomland.

Milieu, energie en water (13)
Op veel beleidsterreinen is bijgedragen aan het streven naar een duurzaam Leeuwarden. Plaatsing van zonnepanelen en energetische verbeteringen aan woningen zijn al genoemd. Daarnaast is bijvoorbeeld de natuurverwarmingsinstallatie Kalverdijkje in gebruik genomen en is bij de nieuwbouw van UPC een warmte-koude-opslag installatie aangelegd. Leeuwarden heeft ook het rijden op 'groen' gas succesvol gestimuleerd. In 2011 zijn er 120 voertuigen bij gekomen die rijden op 'groen' gas en Friesland heeft twee nieuwe verkooppunten van 'groen' gas. Ondernemers kunnen aanspraak maken op een korting van € 1000 bij aanschaf van een groengasauto of de ombouw naar een Groengastank. Het thema duurzaamheid leeft onder de Leeuwarder bevolking en bij ondernemers en instanties.
De gemeente heeft zijn wettelijke verplichtingen (inzameling afval, riolering, bodem, geluid en lucht) adequaat en binnen de beschikbare middelen uitgevoerd. In 2011 zijn de laatste wijken van hondenpoepbakken voorzien. De ingebruikname van ongeveer 45 ondergrondse afvalcontainers levert een schonere binnenstad en minder ergernis op. De afvalscheiding (en daarmee het hergebruik) is verbeterd omdat mensen hun grof vuil minder illegaal dumpen en vaker bij de Milieustraat aanbieden. Bewoners zijn aangesproken op hun gedrag en voelen zich meer verantwoordelijk. De verbeterde afvalscheiding en het feit dat we met zijn allen minder afval produceren, heeft de gemeente aanzienlijk minder geld gekost.

Woon- en leefomgeving (14)
Leeuwarden streeft naar een schone, goed onderhouden en veilige leefomgeving. Door betere afstemming met betrokken partijen en een andere werkwijze van de buitendienst is de onderhoudsstaat van de openbare ruimte (onder andere in de binnenstad en parken) in 2011 verbeterd. Ook vrijwillige schoonmaakacties en campagnes tegen zwerfvuil droegen bij aan een schonere omgeving. Prettig resultaat is dan ook dat de ergernis van inwoners over zwerfvuil, te volle prullenbakken en onkruidgroei op stoepen en straten daalde. Door zorgvuldige afweging, politieke discussie en besluitvorming eind 2011 is gebruik gemaakt van een nieuwe methode van onkruidbestrijding ('heetwatermethode') en de daarmee beoogde bezuiniging uitgesteld tot 2012.
In 2011 zijn er diverse storingen aan de openbare verlichting geweest. De afhandeling van de storingsmeldingen door het bedrijf dat dit voor de gemeente doet, duurde veelal te lang. Dat moet in 2012 beter. Op basis van pilots met energiezuinige verlichting en samen met bewoners is nieuw openbaar verlichtingsbeleid tot stand gekomen. Met het openbaar verlichtingsbeleid, maar ook het reclamebeleid, ligplaatsenbeleid en dergelijke, is het beheer van de openbare ruimte ook beleidsmatig steeds beter op orde.
In 2011 is het verbeterplan gebiedsgericht werken ('Doelen halen en successen vieren') grotendeels afgerond. Met de beschikbaarheid van de wijkprogramma's via internet is de informatievoorziening naar de wijkbewoners verbeterd. Voor de uitvoering van de Dorpennota (2011-2014) was in 2011 € 200.000 beschikbaar. In overleg met de verenigingen van dorpsbelang is de Dorpennota in 2011 geactualiseerd. Hierin staat hoe het budget over de dorpen is verdeeld en wat prioriteit heeft. Het gaat bijvoorbeeld om de aanleg van fiets- en voetpaden (diverse dorpen) of een speeltoestel voor het speelterrein Emersonstrjitte (Wirdum en Swichem). In 2012 wordt meer aandacht besteed aan het betrekken van bewoners bij het schoon en veilig maken van de leefomgeving en de faciliterende rol die de gemeente daarin kiest.

1.2.4 Paragrafen samengevat

Lokale heffingen (2.2.1)
De gemeente streeft ernaar de heffingen zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. De totale opbrengst aan belastingen en overige heffingen was in 2011 € 52 mln. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de belastingdruk voor particulieren en bedrijven in 2011 gelijk is gebleven.
De gemeente heeft de mogelijkheid om belastingen kwijt te schelden. Burgers van wie bekend was bij de gemeente dat ze voor kwijtschelding in aanmerking kwamen, hebben automatisch kwijtschelding gekregen. Maar er is in 2011 € 732.000 minder kwijtgescholden dan begroot. Uit een toetsing door het landelijke

Inlichtingenbureau bleek namelijk dat een fors aantal mensen niet meer voor automatische kwijtschelding in aanmerking kwamen, omdat men bijvoorbeeld een te dure auto had of te veel spaargeld.
In 2011 is door 1.860 belanghebbenden bezwaar gemaakt tegen de waardering onroerende zaken (Wet WOZ). In 37% van de gevallen leidde het indienen van een bezwaar tot een verlaging van de WOZ-waarde. Deze stijging ten opzichte van 2010 laat zich deels verklaren door de activiteiten van intermediairs die aanboden gratis WOZ bezwaren in te dienen.
Door aangescherpte invorderingsprocedures is het openstaande bedrag aan belastingdebiteuren in 2011 verder teruggelopen van € 3,1 naar € 3,0 mln.

Weerstandsvermogen (2.2.2)
In deze jaarstukken wordt teruggeblikt op de bij de begroting 2011 benoemde risico's. In de terugblik staat of het mee of tegen viel.
Enkele tegenvallers waren:

- Het tekort op het inkomensdeel van de WWB is nog hoger uitgevallen dan geraamd.
- De budgetten langdurigheidstoeslag, bijzondere bijstand en declaratieregelingen zijn overschreden.
- Het financieel tekort op de bouwleges is een reëel risico gebleken. Het nadeel is wel veel lager uitgevallen.

Risico's met een relatief hoge kans, zoals hiervoor genoemd, hebben zich dus inderdaad voorgedaan. Risico's waarvan vooraf de kans dat ze zouden optreden als laag werd ingeschat hebben zich in 2011 niet voorgedaan. Het enige (substantiele) risico dat afwijkt van dit beeld is de meevaller dat de WMO budgetten niet zijn overschreden. De aangehouden weerstandscapaciteit is voldoende gebleken voor het opvangen van alle risico's. Nieuwe risico's die zich in het lopende begrotingsjaar hebben voorgedaan of toegenomen risico's zijn in de risico-inventarisatie voor 2012 meegenomen. Zie ook paragraaf 2.2.6 Grondbeleid voor de risico's van grondexploitaties.

Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3)
In 2011 zijn er wegeninspecties uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn input voor de meerjarenplanning en –begroting. Er zijn wegwerkzaamheden uitgevoerd aan de Dammelaan, Stationsweg, Oostergoweg, Brandemeer, Anne Vondelingweg en diverse fietspaden.
In 2011 is 5,4 km riool vervangen. Rioleringswerken zijn uitgevoerd in Aldlân, Bilgaard, Hollanderwijk, Schepenbuurt, Nylân en Vrijheidswijk. Andere uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden waren:

- Het baggeren van de watergangen van Industrieterrein de Hemrik, de vaarten in het Grutte Wielengebied/Sierdwiel en de (Nije) Wurdumer Feart.
- Het hekkelen van 130 km sloot.
- De reconstructie van het groen in Aldlân West is afgerond, er is gestart met aanpak van het Julianapark en wijkpark Camminghaburen is klaar.
- Voor alle wijken zijn met de wijkpanels groenbeheerplannen gemaakt.

Verder onderhield de gemeente in 2011 140 gebouwen en 90 kunstwerken in de openbare ruimte. Bij sporthal de Blauwe Golf lieten de tegeltjes van het recreatiebad los. De vervanging kostte € 73.000 meer dan begroot.
De stand van de voorziening Onderhoud Vastgoed is ultimo 2011 € 2,4 mln en daarmee toereikend om het planmatig onderhoud voor de komende tien jaar uit te voeren.

Financiering (2.2.4)
De gemeente heeft in 2011 weer tegen aanvaardbare risico's geld geleend om alle betalingen te kunnen doen die het uitvoeren van de begroting met zich meebrengt. De rentestand heeft zich gunstig ontwikkeld. Het rentepercentage waarmee de gemeente rentekosten omslaat over de diverse gemeentelijke investeringen, kwam uit op 5,93% i.p.v. 4%. Om een dergelijke grote afwijking in de toekomst te voorkomen denkt de gemeente over wijziging van de rentetoerekeningssystematiek.
De wet FIDO bepaalt dat het maximale bedrag dat in een jaar mag worden afgelost 20% van het begrotingsvolume is. Het renterisico van de gemeente bleef met 5,6% ruimschoots onder dat wettelijke maximum. De wet FIDO bepaalt ook het bedrag dat de gemeente maximaal met kortlopende financiering mag lenen. Dit bedrag was in 2011 € 31,8 mln en heeft daarmee de zogeheten kasgeldlimiet niet overschreden.

Verder is het beleid van de gemeente om correct facturen te betalen en actief in te vorderen. In 2010 werd 74% van de binnengekomen facturen op tijd door de gemeente betaald, in 2011 is dit door diverse maatregelen verbeterd naar 76%.

Bedrijfsvoering (2.2.5)

Aan de bedrijfsvoering worden hoge eisen gesteld. Tegelijkertijd moet in de periode 2011-2014 een efficiencytaakstelling van € 3 mln gerealiseerd worden en is daarnaast nog sprake van een oude taakstelling van € 1,2 mln. Dit heeft grote consequenties voor de bedrijfsvoering en het personeel.
In 2011 is duidelijk geworden dat er geen reële ruimte is om de werkgelegenheidsgarantie uit het vigerende Sociaal Akkoord (loopt tot eind 2012) onverkort voort te zetten. De gemiddelde leeftijd van het personeel dat in dienst is, is hoog (46 jaar) en blijft stijgen. Dit stelt de gemeente de komende jaren voor een complex vraagstuk. De totale (netto) personeelslasten bedroegen in 2011 € 62,9 mln. Dat is € 1,4 mln lager dan geraamd. De verschillen tussen de begroting en rekening voor zowel de personeelslasten als baten zijn marginaal, met uitzondering van de Brandweer. Het verschil is daar relatief groot doordat bij de Brandweer vooruitlopend op de taakstelling een aantal vacatures niet is vervuld. Een deel van de personeelslasten bestaat uit € 9,3 mln voor de inhuur van personeel. Dat is € 2,3 mln minder dan in 2010.
Verder is in 2011 is het handboek projectcontrol geactualiseerd, een handreiking *leanmanagement* gemaakt en zijn belangrijke verbeteringen doorgevoerd in het control-instrumentarium. Er is nadrukkelijk gestuurd op samenhang, kwaliteit en doelmatigheid van de informatiehuishouding. De gemeentelijke informatiearchitectuur was hierbij leidend en gericht op ontwikkeling en gebruik van landelijke en lokale basisvoorzieningen (bijvoorbeeld aanbesteding platform zaak- en documentmanagent, ingebruikname platform geografische informatie).

Verbonden partijen (2.2.6)

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Subsidie instellingen vallen hier dus niet onder, omdat er alleen een financiële relatie bestaat met subsidie instellingen.
CV Blitsaerd is wel een verbonden partij. De liquiditeit van CV Blitsaerd kwam na het drastisch verminderd aantal verkochte kavels in 2009 en 2010 onder druk te staan. Deze vermindering werd veroorzaakt door de kredietcrisis. Het college heeft daarom in januari 2011 besloten om de liquiditeitspositie te verbeteren door het storten van het statutair afgesproken commanditair kapitaal van ongeveer € 2,3 mln.
NV Stadsherstel is in augustus 2011 door de rechtbank van Leeuwarden failliet verklaard. Het aandelenkapitaal van de gemeente Leeuwarden bedroeg € 33.352. Door het faillissement is het aandelenkapitaal afgewaardeerd tot nihil. De gemeente onderzoekt momenteel op welke wijze de activiteiten van NV Stadsherstel kunnen worden voortgezet.

Grondbeleid (2.2.7)

Door de economische crisis is het risico toegenomen dat grond niet geëxploiteerd wordt en dat de boekwaarde van de grond hoger wordt dan wat de grond nog opbrengt. Door vertragingen in de woningbouwmarkt en bedrijfslocaties is dit bijvoorbeeld het geval bij Zwettepark Noord en Newtonpark 3. Maar ook locaties die strategisch verworven zijn stagneren in ontwikkeling. De gronden die een te hoge boekwaarde hadden zijn afgewaardeerd. Het betreft rentelasten van Newtonpark 3 (€ 0,14 mln) en strategische verwervingen (€ 0,63 mln). Tevens is van Zwettepark-Noord (€ 3,22 mln) afgewaardeerd naar cultuurgrond. De inbrengwaarde van de locaties Oldegalileën en Ype Kramer zijn met respectievelijk € 0,76 mln en € 0,9 mln afgewaardeerd, omdat de verwachte opbrengsten lager worden ingeschat.
De reserve grondexploitatie is bedoeld om de risico's in de grondexploitatie op te vangen. Door noodzakelijke afwaardering van de genoemde grondvoorraad is de omvang van de reserve ultimo 2011 € 11,1 mln. Het benodigd weerstandsvermogen was bij opstellen van de begroting 2012 € 12,1 mln. Hierin was rekening gehouden met een waarderingsrisico van de strategische verwervingen van € 1,3 mln. Door afwaardering van de strategische verwervingen is het risicoprofiel afgenomen en is de stand van de reserve grondexploitatie voorlopig toereikend als benodigd weerstandsvermogen.

Strategisch investeringsfonds (SIOF) (2.2.8)

Met geld uit het Strategisch investeringsfonds (SIOF) draagt de gemeente bij aan co-gefinancierde majeure strategische projecten die onder andere opgenomen zijn in de samenwerkingsagenda met de provincie Fryslân. Vooral dankzij de besluitvorming over de herinrichting van het Europaplein is het veronderstelde tekort van het SIOF in 2021 niet meer aanwezig. In 2021 is de verwachte eindstand € 1,16 mln.
De projecten uit de Samenwerkingsagenda met de provincie Fryslân zijn in het SIOF voor de volgende bedragen opgenomen:

- Landbouwcampus € 2,5 mln
- Watercampus € 4,5 mln
- UCF € 5 mln
- Culturele Hoofdstad i.c. Harmoniekwartier € 5 mln (de cofinanciering van de SNN-bijdrage).

Het project Valeriusplein/Julianalaan is meegenomen voor een gewijzigd bedrag: € 2,5 mln.

1.2.5 Reserve budgetoverheveling samengevat

In 2010 is op grond van de nieuwe financiële verordening 2010 de Reserve budgetoverheveling ingesteld. Hierin worden bedragen gestort die niet vrij aan te wenden zijn omdat op voorhand duidelijk is dat het om politieke redenen gewenst is dat zij voor een bepaald doel aangewend worden. In 2011 is € 7,1 mln gestort in de reserve budgetoverheveling. Bij de Turap werd rekening gehouden met € 6,3 mln.

In onderstaande tabel staat een overzicht van alle stortingen in de reserve budgetoverheveling.

x € 1.000

Stortingen in reserve budgetoverheveling		**Rekening 2011**	**Turap 2011**
Nr.	**Programma**		
1.	**Cultuur**		
	Cultuurvuur	218	90
2.	**Jeugd en onderwijs**		
	School als werkplaats	244	148
	Speelruimten	312	
3.	**Economie en toerisme**		
	Stimuleringsfonds economische participatie		1.000
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**		
	Maatschappelijke opvang	319	319
	Bewonersinitiatieven	564	550
	Integratie etnische minderheden	321	321
5.	**Werk en inkomen**		
	Eigen kracht	50	
	Jeugdwerkloosheid	3.034	3.242
10.	**Openbare orde en veiligheid**		
	Integraal veiligheidsbeleid	564	500
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen	363	156
	Correctie projecten	1.112	
	Dienstverlening	35	35
	Totaal	**7.136**	**6.361**

1.3 Stand van zaken Impuls Sociale Investeringen (ISI)

Tabel 1 Moties & amendementen met financiële consequenties t.l.v. het ISI 2011 **x € 1.000**

Incidenteel ten laste van ISI				
Motie / Amendement	**2011**	**2012**	**2013**	**Totaal**
Motie PC project voor kinderen	75			*75*
Motie Stichting Present	30			*30*
Amendement en motie Subsidie Voedselbank	15	15	15	*45*
Motie buiten de orde: Internationaal schaaktoernooi	3			*3*
Motie zakgeldproject		50		*50*
Motie Vergoeding eigen bijdrage chronisch zieken e.d.		40		*40*
Totaal	**123**	**105**	**15**	***-243***

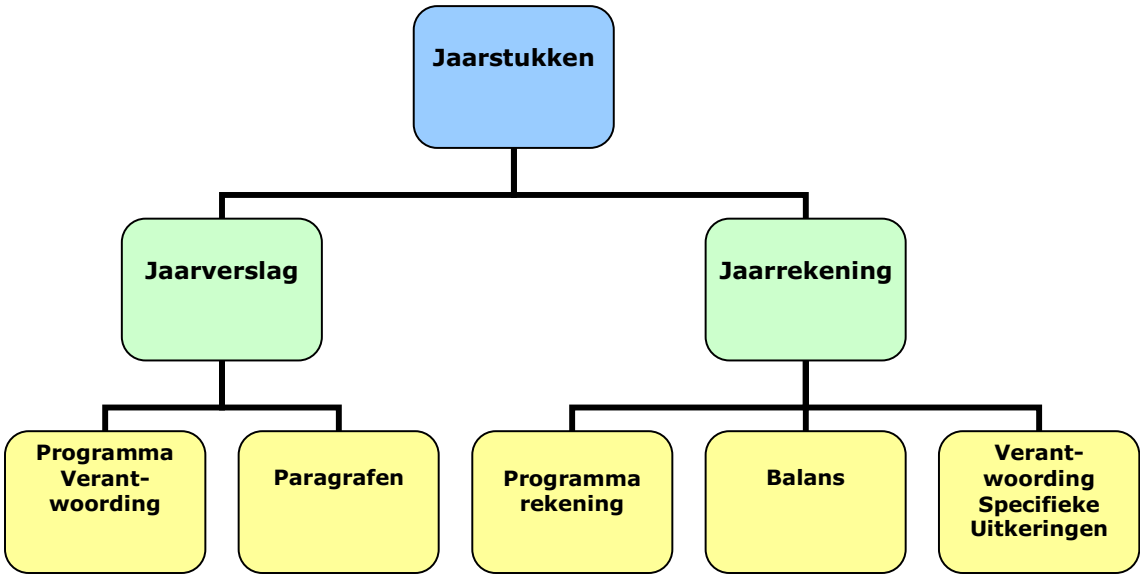
Tabel 2 Financiële eindstanden ISI na verwerken moties & amendementen in 2011

Stand ISI	**2011**	**2012**	**2013**
Saldo begin 2011	123.500	200.000	200.000
Onttrekkingen	-123.500	-105.000	-15.000
Saldo na onttrekkingen	**0**	**95.000**	**185.000**

Bij vaststelling van de begroting 2011 en gedurende het jaar 2011 bestemde de raad in totaal € 123.500 voor incidentele sociale investeringen genoemd in tabel 1. De moties en het amendement in 2011 zijn volledig uitgevoerd.

1.4 Leeswijzer

De opbouw van de jaarstukken wordt in belangrijke mate voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en is als volgt:

In hoofdstuk 2 staat het jaarverslag. Hierin staat wat er in 2011 is gebeurd en waar de gemeente zich voor heeft ingezet. Aan het begin van dit hoofdstuk staan de paragrafen met verslaglegging over de Stadsvisie, stedenbeleid en samenwerkingsverbanden (2.1.1) en wijzigingen in het Meerjaren Investering Programma (MIP), Meerjaren Programma Infrastructuur (MPI) en Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) (2.1.2).

In paragraaf 2.1.3 staat de beleidsverantwoording voor 14 programma's. Hierin staat in elk programma de vraag centraal of de gestelde doelen uit de Programmabegroting 2011 zijn gerealiseerd. Als een doel, prestatie of speerpunt niet, gedeeltelijk of anders is uitgevoerd dan is vastgelegd in de begroting, wordt deze afwijking verklaard. Omgekeerd geldt ook dat een prestatie die wel is verricht, maar niet in de begroting is opgenomen, wordt toegelicht en verklaard.

Programma 15 wijkt af van de andere programma's. Hierin is een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en inzicht in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien opgenomen.

In paragraaf 2.2 staan de paragrafen, waarvan de meeste op grond van het BBV verplicht zijn.

In hoofdstuk 3 staan de jaarrekening met toelichting daarop. Het financiële resultaat op hoofdlijnen en de belangrijkste financiële verschillen per programma staan in paragraaf 3.1. De balans en de toelichting staan in paragraaf 3.2.

De Jaarstukken worden afgesloten met de kerngegevens en de accountantsverklaring.

2. Beleidsverantwoording

2.1 Programmaverantwoording

2.1.1 Stadsvisie, stedenbeleid en samenwerking

Stadsvisie 'Leeuwarden, fier verder! Op weg naar een duurzame stad'
De Stadsvisie 'Leeuwarden fier verder! Op weg naar een duurzame stad' met als nieuw thema 'water' is input geweest voor de samenwerkingsagenda met de provincie (2010) en voor het nieuwe regioconvenant voor de Stadsregio Leeuwarden (eind 2009). Duurzaamheid is de 'groene' draad door al het beleid.
Bij 'water' gaat het niet alleen om vaarrecreatie, transport en waterbeheer, maar vooral ook om watertechnologie. De ontwikkeling van een Watercampus is daar een uitdrukking van. De realisatie van de Watercampus is in 2011 Europees aanbesteed. De oplevering is gepland in 2014.

De financiering van toptechnologisch instituut Wetsus, de belangrijkste gebruiker van de Watercampus, is de afgelopen maanden een belangrijk punt van aandacht geweest. Overleg met de minister heeft geleid tot zekerstelling van rijksfinanciering voor 4 jaar (tot 2017) vanuit het topsectorenbeleid. Dit besluit biedt toegang tot Europese subsidies en voor nieuwe bijdragen van het rijk en van het NWO. De financiële omvang is echter nog niet volledig en de looptijd is korter dan tot nu toe als uitgangspunt is genomen. Daardoor is die financiering nog niet afgestemd op de maximale groei(potentie) die Wetsus verwacht. De grootte (omvang m2) van de fysieke uitbreiding moet nog definitief worden bepaald op basis van voorgaande financiële zekerheden en ontwikkelingen. Doel is uiteraard om een financieel haalbaar concept van de Watercampus te realiseren met acceptabele risico's. Concreet betekent dat, dat de uitbreiding mogelijk kleiner wordt dan oorspronkelijk de bedoeling was.

De ontwikkeling in 'Nieuw Stroomland' van een ketenpark van kennis, experimenteren, produceren en consumeren wordt voor een deel al ingevuld door de universiteit Wageningen (Dairy Campus). Op de locatie Nij Bosma Zathe worden experimenten uitgevoerd op het gebied van veehouderij, landbouw en energie (bio vergisting).

Stadsregio
De speerpunten van de Stadsregio Leeuwarden zijn:
1. bereikbaarheid/cultuur/toerisme/recreatie en voorzieningen;
2. kennis en economie;
3. wonen.

In 2011 is gewerkt aan het opstellen van een digitale Ontwikkelkaart. Op deze kaart worden naast feitelijke gegevens ook plannen opgenomen voor woningbouw en bedrijventerreinen. Verwacht wordt dat de Ontwikkelkaart in april 2012 via de website van de Stadsregio Leeuwarden beschikbaar komt.

Behalve aan de Ontwikkelkaart is ook gewerkt aan het Handboek Landschap.
Verankering van ruimtelijke kwaliteit in het gebied van de Stadsregio is de gezamenlijke ambitie. Het Handboek Landschap komt eind maart 2012 beschikbaar.

Bestuurlijke samenwerking/herindeling Friese gemeenten
De afgelopen jaren zijn er verschillende samenwerkingsprojecten gestart tussen Leeuwarden en Boarnsterhim. Aanleiding hiervoor was dat Boarnsterhim niet meer op eigen kracht alle werkzaamheden kon organiseren. De raad van Boarnsterhim heeft vervolgens in 2011 besloten dat zij zich wil opheffen en de gemeente te willen herindelen met 4 omliggende gemeente. Leeuwarden heeft in november 2011 het principebesluit genomen met een deel van Boarnsterhim te willen herindelen. Bij een bestuurlijke herindeling moet de basis, ook in financiële zin, op orde zijn. Resultaat moet zijn dat de dienstverlening aan de burger verbetert. Vanuit deze benadering is de fusie met (een deel van) de gemeente Boarnsterhim beoordeeld. Op 17 april 2012 zal

definitieve besluitvorming plaatsvinden waarna de herindeling per 1 januari 2014 een feit wordt. Er is inmiddels een projectgroep ingesteld om het proces tot 2014 vorm te geven.

De provincie heeft eind 2011 haar visie op de bestuurlijke inrichting in Noord Fryslân gepresenteerd. De provincie ziet herindeling als de meest wenselijke oplossing als gemeenten er met onderlinge samenwerking niet uit komen of wanneer samenwerking teveel bestuurlijke drukte met zich meebrengt.
In de visie van de provincie moet er één gemeente in het Noordwesten ontstaan, bestaande uit Harlingen, Franekeradeel, Littenseradiel, Menameradiel, Het Bildt en het noordelijke deel (langs de lijn Zurich, Pingjum, Lollum) van Súdwest Fryslân (circa 70.000 inwoners), één gemeente in het Noordoosten, bestaande uit Ferwerderadiel, Dongeradeel, Dantumadiel en Kollumerland c.a. (circa 65.000 inwoners) en zouden de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel (circa 60.000 inwoners) moeten samengaan.
Leeuwarderadeel zou volgens de visie van de provincie moeten worden geherindeeld met de gemeente Leeuwarden. Leeuwarden moet hierover nog een standpunt innemen.

Streekagenda Noordwest Fryslân
Eind 2013 lopen diverse investeringsprogramma's voor het platteland ten einde. Onder andere het Europese Plattelands Ontwikkelings Programma (POP) en het Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied. Dat betekent ook het einde van het samenwerkingsverband Plattelânsprojekten in zijn huidige vorm. Het Gebiedsplatform Plattelânsprojekten Noardwest Fryslân heeft in december 2011 geconcludeerd dat een Streekagenda een goed middel is om de samenwerking in Noordwest Fryslân voort te zetten en bij voorkeur met een bredere reikwijdte en meer integraal. Provinciale Staten hebben in april 2011 het coalitieakkoord 'Nije Energy foar Fryslân' vastgesteld en geven daarin aan de Koöperaasje Fryslân gestalte te willen geven via Samenwerkingsagenda's met de vier grote kernen in Fryslân en via Streekagenda's voor de vijf Friese plattelandsregio's, waaronder Noordwest Fryslân.
De Streekagenda bestaat uit:

- een korte samenbindende visie (tot en met 2020)
- een meerjarig uitvoeringsprogramma (vierjarig, voortschrijdend)
- een uitvoeringsprogramma met afspraken en prioritering over:
  * concrete projecten met een gebiedsgerichte of bovenlokale betekenis of uitstraling
  * ontwikkelingsprocessen gericht op het realiseren van ambities (visie-/ambitie-projecten)
  * 'bottom-up'-projecten uit de streek die, bijdragen aan het realiseren van de visie/ambities.

Op basis van gesprekken met bestuurders van de 8 gemeenten en Wetterskip Fryslân is een vijftal thema's voor de samenwerking in het verband van de Streekagenda geselecteerd: economie, ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid, bevolkingsontwikkeling en als leidend thema de relatie stad en platteland.

Leeuwarden staat positief tegenover het werken met een Streekagenda, maar geeft vooralsnog prioriteit aan de Stadsregio Leeuwarden. Te veel bestuurlijk overleg moet worden voorkomen. De inhoud van de samenwerking binnen Stadsregio Leeuwarden en Streekagenda Noordwest Fryslân is leidend.

Samenwerkingsagenda met provincie Fryslân
De gemeente Leeuwarden werkt op meerdere fronten intensief samen met de provincie Fryslân. Dat komt bijvoorbeeld tot uiting in het infrastructuurprogramma VrijBaan, in de gebiedsontwikkeling Nieuw Stroomland en in talloze kwesties die tot het reguliere werk van beide organisaties horen. In de Samenwerkingsagenda 2011-2021 zijn vijf majeure projecten opgenomen die de gemeente Leeuwarden en provincie Fryslân gezamenlijk van de grond willen tillen dan wel verder willen ontwikkelen. Deze vijf projecten zijn opgenomen in het Leeuwarder collegeprogramma 2010-2014. De stand van zaken wordt hieronder per project kort beschreven. Wij constateren op alle onderdelen van de samenwerking dat de beide organisaties, de beide besturen en de politiek elkaar steeds beter weten te vinden. Daarbij worden de specifieke kwaliteiten van de beide organisaties ingezet op de opgaven die er binnen de verschillende projecten en klussen liggen.

Dairy campus (in collegeprogramma: landbouwcampus)
Een belangrijk resultaat van de inspanningen rondom de Dairy campus is het binnenhalen van het praktijkonderzoek rondom melk(veehouderij). Al dit onderzoek in Nederland wordt geconcentreerd in de Dairy Campus. Daarnaast vestigt Groen Gas Nederland zich hier. De start van de bouw van de Dairy campus staat gepland voor 2012/2013. Eind december 2011 is de aanvraag voor rijksdeel REP-financiering ingediend bij het ministerie van EL&I. De ontwikkelingen zijn in lijn met de ambities in het collegeprogramma**.**

Watercampus
De Watercampus in het algemeen en Wetsus in het bijzonder vormen belangrijke onderdelen in onze ambitie om Europese waterhub en *Capital of Watertechnlogy* te worden. Het *Science Centre* Johannes de Doper draait intussen en Wetsus kent een stevige doorgroei. De locatie voor de watercampus is eind 2009 aangekocht en subsidies in het kader van EFRO en Pieken zijn toegekend. Momenteel loopt de Europese aanbesteding van de locatie-ontwikkeling en de campusuitbreiding. Over de rijksfinanciering is intussen duidelijk dat er voor 4 jaar een bijdrage komt uit het topsectorenbeleid. De uitbreiding van de Watercampus zal in lijn zijn met de financiële mogelijkheden.

University Campus Fryslân
De besluiten over de start van de UCF zijn genomen in de gemeenteraad en Provinciale Staten. De hoogleraar/bestuurder (prof. Dr. Frans Zwarts) is benoemd. Op 18 november 2011 heeft het openingssymposium plaatsgevonden. Van daaruit is de UCF begonnen met het invullen van zijn rol in de kennisinfrastructuur (zowel lokaal als daarbuiten). De ontwikkelingen zijn in lijn met de ambities in het collegeprogramma.

WTC Expo en westelijke kantorenhaak
Leeuwarden is door het Rijk aangewezen als één van de 12 concentratiesteden voor rijksdiensten. De nieuwbouw van het CJIB wordt mede daarom een rijksverzamelgebouw. Een ander succes uit de afgelopen periode is de komst van UPC met 400 arbeidsplekken. Tenslotte wordt de gezamenlijke parkeergarage Reviusstraat binnenkort aanbesteed en is gestart met het projectplan Revitalisering Tesselschadestraat.

Culturele Hoofdstad 2018
Leeuwarden is in 2011 begonnen met de voorbereidingen van de kandidatuur voor Europese Culturele hoofdstad in 2018. Hiervoor is een participatieproject gestart en wordt er nauw samengewerkt met de provincie en de andere gemeenten in Fryslân.

<u>Stedenbeleid</u>
Het stedenbeleid is gedecentraliseerd in lijn met de bestuursakkoorden. Er zijn geen aparte middelen meer voor het stedenbeleid met uitzondering van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Zie paragraaf 2.1.2.c.

Hoewel er geen door het rijk gecoördineerd stedenbeleid meer is, hebben de steden geconstateerd dat ze samen sterker staan. De middelgrote steden, verenigd in het netwerk van de G32, herbergen ruim vier mln inwoners. In deze 32 steden wordt meer dan de helft van Bruto Binnenlands Product (BBP) verdiend. Met de G4 erbij hebben we het over 36 steden met in totaal 6,24 mln inwoners, die goed zijn voor meer dan driekwart van het BBP. Het netwerk van de 32 steden blijft daarom bestaan. In 2011 is de stad Delft toegetreden zodat er nu 33 steden meedoen. Het netwerk kent een sociale, fysieke en economische pijler waarin zowel bestuurders van steden als ambtenaren zitting hebben. Het netwerk wordt bestuurd door een dagelijks bestuur van bestuurders van steden. Voorzitter is burgemeester Bruls van Venlo. Burgemeester Crone is lid van het Dagelijks Bestuur. Het netwerk richt zich op lobby en kennisdeling. Het afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van kennisdeling en lobbyactiviteiten. De lobbyactiviteiten waren gericht op de veiligheidsmiddelen en de uitwerking van de decentralisaties op sociaal terrein. Het netwerk heeft tevens een belangrijke rol gespeeld bij de uitwerking van het bestuursakkoord. Ook richt het netwerk zich meer op Europa; hiervoor is een *bidbook* opgesteld.

Leeuwarden in Europa/Internationaal

In 2011 is door de raad het nieuwe beleidskader 'Leeuwarden Internationaal' vastgesteld. Belangrijkste uitgangspunt hierin is dat internationale activiteiten een economische meerwaarde voor de stad moeten hebben. Bij handelscontacten moet het initiatief liggen bij het bedrijfsleven en zal de gemeente hooguit ondersteunend optreden. De *Friendly City Relationship* met de stad Liyang in China, welke in oktober 2011 is afgesloten, is hiervan een voorbeeld. In 2011 is door de gemeente en ondernemers aan deze stad een bezoek gebracht. Ook zijn vertegenwoordigers uit Liyang in Leeuwarden geweest. Een en ander heeft er toe geleid dat Liyang een zonneboot heeft laten bouwen in Friesland en gaat participeren in de Friese zonnebootrace.
De samenwerking tussen Leeuwarden en Liyang concentreert zich op de thema's water(technologie) en duurzame energie. Zowel op het gebied van bedrijvigheid, als op het gebied van recreatie/toerisme en educatie/onderzoek wordt de samenwerking gezocht. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor de bouw van een biogasinstallatie in Liyang.
Leeuwarden faciliteert het bedrijfsleven bij de realisatie van projecten. De regie ligt bij ondernemers. Doelen zijn:

- Leeuwarden/ Fryslân op de kaart te krijgen in China als potentieel investeringsgebied voor China,
- contacten te leggen tussen bedrijven die in Nederland totaalconcepten bedenken en deze willen verkopen aan China,
- contacten met China te leggen zodat daar goedkoop en adequaat geproduceerd kan worden.

Vanaf 2014 breekt een nieuwe periode aan voor de Europese subsidiefondsen. Sinds begin 2011 vinden hiervoor de voorbereidingen plaats. Van belang hierbij is dat de Europese Raad in juni 2010 de Europa 2020-strategie heeft vastgesteld; de nieuwe langetermijnstrategie van de Europese Unie met als doel slimme, duurzame en inclusieve groei en werkgelegenheid in de EU. De Europese doelstellingen zijn bevordering van de arbeidsparticipatie, betere voorwaarden voor innovatie, onderzoek en ontwikkeling, verwezenlijking van de klimaat- en energiedoelstellingen, verhoging van de onderwijsniveaus en bevordering van sociale insluiting. De lidstaten zijn jaarlijks verplicht een Nationaal Hervormingsprogramma (NHP) te maken. Dit is een document dat moet laten zien hoe de lidstaat bijdraagt aan de overkoepelende EU 2020-strategie. Leeuwarden is via SNN, de VNG en de G32 betrokken bij de lobby om het decentrale belang van regio's en steden goed te verankeren in de verdere uitwerking van het NHP in een mogelijk Partnerschapcontract tussen EU en Nederland. Een stevige positie is van belang omdat de EU2020 strategie wordt gekoppeld aan de Europese subsidiefondsen voor de periode 2014-2020.

Conclusie

Uit het voorgaande blijkt dat uitgezette koers geleidelijk aan tot uitvoering wordt gebracht. Het beschikbare geld bepaalt het tempo. De beleidsaandacht is geconcentreerd op de strategisch concepten: werken & ondernemen, kennisstad, tijd voor schoonheid en water.

2.1.2 Meerjaren Investering Programma (MIP)

2.1.2.a MIP-projecten

In tabel 3 wordt ingegaan op de afwijkingen van de projecten die in het Meerjaren Investering Programma (MIP) 2011 zijn opgenomen.

Tabel 3

Stand van zaken MIP-projecten 2011 (alleen projecten met een bijdrage GSB (ISV/SIOF)).	**Majeure wijzigingen en overige opmerkingen**
RSP Pakket (inclusief WIW)	Kasritme wijziging als gevolg van de relatie met uitvoering van reconstructie Drachtsterplein. In 2011 is € 1,1 mln onttrokken aan het SIOF als bijdrage in de gemaakte uitvoeringskosten.
Stedelijke economie	Kasritme wijziging als gevolg van systematiek die gevolgd wordt bij 'Stedelijke economie'. De middelen zijn voor het overgrote deel belegd door verplichtingen, vaak in de vorm van subsidiebijdragen. Deze middelen worden pas uitgekeerd na succesvolle afronding van de projecten. Dit heeft een vertragend effect waardoor uitbetaling later zal plaatsvinden evenals het beslag op de SIOF middelen.
Wielengebied	Kasritme wijziging als gevolg van opschuiven deel werkzaamheden naar 2012. Een aantal zaken is aangepakt en afgerond namelijk de aanleg van 3 paden en het herstel en verbeteren van een aantal speelactiviteiten. De start van de verdere uitvoering is nu gepland in begin 2012, wanneer begonnen wordt met de aanleg van het zwemwatercompartiment (inlaat en verbinden van westelijk eiland met oever en de gedeeltelijke inrichting van het westelijk eiland). De verdere aanleg zal over meerdere jaren uitgesmeerd worden, zodat het gebied in de zomermaanden te gebruiken blijft als recreatief gebied. Het grootste deel van de aanleg vindt plaats in de periodes januari 2012 – mei 2012 en september 2012 – mei 2013.
Fietstunnel Oostergoplein	De oorspronkelijk voor 2010 opgenomen bijdrage uit het SIOF is met € 0,9 mln verlaagd naar € 2,25 mln. Dit bedrag is in 2011 opgevraagd.

2.1.2.b Meerjarenprogramma Infrastructuur (MPI)

Het MPI geeft een overzicht van de infrastructurele maatregelen die binnen de gemeente worden uitgevoerd dan wel voorbereid. Daarbij gaat het om infrastructurele werkzaamheden in de grondexploitatiegebieden, rioleringswerkzaamheden en de investeringen die voortvloeien uit het Programma Bereikbaarheid Leeuwarden (Leeuwarden Vrij-Baan). Eventuele afwijkingen komen aan de orde in de verschillende programma's. In het programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7) wordt ingegaan op de verschillende onderdelen uit het Programma Bereikbaarheid Leeuwarden.

2.1.2.c Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV-3)

2011 was het tweede uitvoeringsjaar van de derde ISV-periode. Het rijk heeft voor de derde ISV-periode die loopt van 2010 tot 2015 aan de gemeente een investeringsbudget stedelijke vernieuwing beschikbaar gesteld ter grootte van € 17,8 mln. Met de vaststelling van het Verdeelbesluit ISV-middelen door de gemeenteraad in maart 2011 is de uitvoering van start gegaan. Samen met de corporaties en bewonersorganisaties is in 2011 gewerkt aan de uitwerking en uitvoering van zes wijkactieplannen voor de wijken Vlietzone, Valeriuskwartier, Tjerk Hiddes Cambuursterhoek, Schepenbuurt, Oldegalileën & Bloemenbuurt en Nylân, hierna ISV-3 wijken genoemd. In de verdeling van de ISV-middelen is naast de uitvoering van de zes wijkactieplannen ook nog een aantal andere thema's uit het MOP meegenomen: bodemsanering, geluidsanering, stedelijke woonkwaliteit en de binnenstad. Ook deze thema’s zijn in 2011 in uitvoering genomen.

2.1.3 Programma's

Leeswijzer voor de programma's
In elk programma staat de vraag centraal of de gestelde doelen uit de Programmabegroting 2011 zijn gerealiseerd:
- Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?
- Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?
- Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

De belangrijkste onderwerpen staan op het voorblad van elk programma:
- speerpunten van een programma met de realisatie en voortgang daarvan;
- successen;
- verbeterpunten;
- eindconclusie; de eindconclusie is van belang voor de begroting van het volgende jaar.

Per programma wordt inzicht gegeven in de mate waarin de strategische hoofddoelen zijn gerealiseerd. In de tabel met de subdoelstellingen is in de kolom 'Realisatie 2011' de meting van de indicatoren in 2011 weergegeven. In de kolom 'Saldo' wordt het verschil van deze realisatie ten opzichte van de prognose in de programmabegroting 2011 weergegeven.

Bij de speerpunten op het voorblad en in de tabellen met prestaties, realisatie collegeprogramma 2010-2014 en moties/amendementen bij de begroting 2011 is aangegeven of een prestatie wel (+), niet (-), gedeeltelijk of anders (+/-) is uitgevoerd.

Per programma wordt onder het kopje *Analyse en toelichting* in ieder geval de relevante afwijkingen toegelicht. De volgende vuistregels zijn hiervoor gehanteerd:

Subdoelstellingen
Subdoelstellingen worden beschreven als een gewenste toestand en vertaald in meetbare indicatoren. Analyse vindt plaats als het verschil tussen de indicator bij een bepaald effect in de begroting van 2011 en de jaarrekening van 2011 groter is dan 10%. Een subdoel is niet geanalyseerd als het betreffende subdoel in de nieuwe programmabegroting is geschrapt.

Prestaties
Als een prestatie of speerpunt, intensivering of bezuiniging gedeeltelijk of anders is uitgevoerd dan is vastgelegd in de begroting, wordt deze afwijking verklaard. Omgekeerd geldt ook dat een prestatie die wel is verricht, maar niet in de begroting is opgenomen, wordt toegelicht en verklaard.

Kosten
De gerealiseerde baten en lasten worden zonodig toegelicht onder de vraag: 'Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?' Deze analyse vindt op programmaniveau plaats en niet per te onderscheiden hoofddoel.

Baten en lasten
Deze toelichting is opgebouwd uit vier componenten te weten:
1. kapitaallasten;
2. apparaatskosten;
3. overige lasten;
4. de totale baten.

Kapitaallasten
Afwijkingen op de kapitaallasten zijn per onderwerp binnen een programma toegelicht als de afwijking groter is dan € 100.000. In de toelichting is vermeld welke investeringskredieten de afwijking hebben veroorzaakt en wat de reden is (bijvoorbeeld vertraging in de uitvoering als gevolg van een bezwaarprocedure, een onjuiste planning etcetera).

Apparaatskosten
De apparaatskosten worden per programma toegelicht indien sprake is van een afwijking groter dan 25% ten opzichte van het bedrag gemeld in de gewijzigde begroting en voor zover de afwijking groter dan € 250.000 is en er een causaal verband bestaat met het aantal geleverde prestaties. De toelichting op de apparaatskosten is gericht op een verklaring van het verschil tussen de gerealiseerde en geraamde productieve uren.

Overige lasten en totale baten
Het resultaat op een programma wordt toegelicht als t.o.v. de begroting:

- op het saldo van de overige lasten en de baten sprake is van een afwijking groter dan € 100.000;
- er sprake is van afwijkingen op de totale begrote lasten en/of baten groter dan € 250.000.

Programma Cultuur (1)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Welzijn	Wethouder I. Diks	J. de Waard

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Opstarten omvorming Parnas en HCL (cultureel kwartiermaker)	+/-	De cultureel kwartiermaker heeft begin 2011 een rapport opgeleverd. Dit rapport heeft in afgeleide vorm geresulteerd in nadere besluitvorming door de gemeenteraad in juni 2011.
• Huisvesting culturele instellingen	+	Er is voortvarend gewerkt aan de planontwikkeling voor de invulling van het Harmoniekwartier, waarin de knelpunten die nu worden ervaren met Poppodium Romein in de Westerkerk tot een oplossing worden gebracht.
• Cultuurimpuls kleine en grote culturele producties	+	De cultuurimpuls kleine en grote culturele producties is uitgevoerd in 2011 en heeft tot talloze kleine producties en tot de volgende grote producties geleid: Festival klassieke muziek *City Proms*, Metalfestival *Into the Grave*, Opening Culturele seizoen UIT! Artistiek Klimaat: *Explore the North*, Blaasmuziekfestival *Open Windows*.
• Uitvoering programma Cultuurparticipatie	+	Met de uitvoering van dit programma zijn initiatieven gehonoreerd die vooral amateurkunstorganisaties in staat stellen om meer mensen deel te laten nemen aan cultuur (actief en receptief).
• Uitvoering programma Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV)	+	De ambities van de gemeente op het gebied van BKV zijn vertaald in een programma dat voorziet in acties in de periode tot en met 2012.

Successen

1. Leeuwarden eindigde op plaats vijf op de cultuurkaart van de Atlas voor gemeenten na de steden Amsterdam, Groningen, Utrecht en Leiden.
2. Het in nauwe samenwerking met Parnas verlopen proces 'omvorming cultuureducatie'.
3. Leeuwarden scoort hoog als Erfgoedstad: Leeuwarden hoorde bij de negen genomineerden (van de 34 inzendingen).

Verbeterpunten

1. Door de culturele omvorming is het culturele landschap gewijzigd. Een dusdanig forse krimp in de omvang van de gemeentelijke middelen zet de toon voor een herwaardering van de bestaande gemeentelijke ambities en dwingt tot focus in de doelen en resultaten in de programmabegroting. Daarvoor is het noodzakelijke om de kadernota voor cultuur (*Cultuurvuur)* aan nader onderzoek te onderwerpen met de vraag waar dit beleidskader bijstelling behoeft.
2. Om een soepel verloop van het behandelingsproces van subsidies te vergroten kan een forse vereenvoudiging van behandelingsprocedures plaatsvinden door verruiming van het instrument van de enkelvoudige toekenning.

Eindconclusie

Besluitvorming over de culturele omvorming (juni 2011) heeft geleid tot nadere beschouwingen en modellenstudies in het najaar van 2011. Besluitvorming heeft begin 2012 kunnen plaatsvinden.
Alle voorgenomen belangrijke activiteiten om het programma te realiseren zijn uitgevoerd.
Door een intensief traject past de begroting 2012 van De Harmonie weer binnen de gemeentelijke financiële kaders. Ook in 2011 was er sprake van een goed gevulde activiteitenkalender.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Leeuwarden is hét culturele centrum van Fryslân	Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief	A. Meer sociale cohesie in buurten en wijken door inzet van kunst en cultuur B. Het cultureel bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld, het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur, vooral bij jongeren, zijn merkbaar gegroeid	– Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van het Programma Cultuurparticipatie (S) – Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van (wijkgerichte) cultuureducatie (S)
	Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad	C. Een sterke en verbeterde culturele basisinfrastructuur D. Professionele instellingen met een uitstekende bestuurscultuur	– Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid op het gebied van podiumkunsten, film, media en letteren, cultureel erfgoed, beeldende kunst, amateurkunst en kunsteducatie (S)
	Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit	E. Een breed geschakeerd aanbod van culturele activiteiten met artistiek hoogstaande en spraakmakende festivals en evenementen F. Groeiende omzet in cultuurtoerisme	– Het doen uitvoeren van het gemeentelijk beleid van Festivals en Evenementen (S) – Het doen uitvoeren van het gemeentelijk en provinciaal beleid (stadsconvenant) van Artistiek Klimaat (S)

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Leeuwarden is hét culturele centrum van Fryslân	Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt	G. Het cultuurhistorische bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld met dito draagvlak voor de instandhouding van cultureel erfgoed H. Burgers hebben een positieve grondhouding ten aanzien van het Fries in relatie met de identiteit van de stad	– Bescherming en duurzaam beheer van cultureel erfgoed zoals in gemeentelijke archieven en collecties (S) – Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid op het gebied van Friese taal en cultuur (S)
	Een inspirerend klimaat voor cultureel en creatief ondernemerschap met ruimte voor experimenten	I. Een breed geschakeerde, in de stad *gevestigde creative community* (beeldend kunstenaars, podiumkunstenaars, architecten, webdesigners, grafische ontwerpers, reclamemakers etc.) J. Een levendig productie- en expositieklimaat (podium en beeldend) met stimulansen voor disciplines die tot dusver weinig ontwikkeld zijn	– Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van Beeldende Kunst en Vormgeving (S) – Het (doen) uitvoeren van het atelierbeleid en broedplaatsontwikkeling (S)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief						
A	Meer sociale cohesie in buurten en wijken door inzet van kunst en cultuur						
	Indicator:	(2005)					
	• Percentage inwoners Leeuwarden, dat vaak/regelmatig deelneemt aan activiteiten in de buurten of dorpen	11%	22%	11%	-11	25%	25%
	Bron: Wijksignalering						
B	Het culturele bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld, het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur zijn merkbaar gegroeid.	(2006)					
	Indicatoren:						
	• Aantal museumbezoekers (x 1.000)	142	95	135	+40	95	95
	• Aantal bezoekers Harmonie (verkochte kaarten x 1.000)		150	126	-24	150	155
	• Aantal cursisten Parnas	12.250	14.000	nb	-	14.000	14.000
	• Aantal uitleningen bibliotheek (x 1.000)	753	720	768	+48	720	720
	• Aantal leden bibliotheek	28.750	25.000	24.000	-1.000	25.000	25.000
	• Aantal bezoekers Poppodium	6.650	18.000	22.300	+4.300	16.000	16.000
	Bron: cultuurparticipatieonderzoek						
	Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad						
C	Een sterke en verbeterde culturele basisinfrastructuur Versterken Erfgoedkwartier. Versterken Cultureel Kwartier.						
	Indicatoren:						
	• Het aantal culturele infrastructuurfuncties volgens het VNG model (max. 41)	37	37	37	0	37	37
	• Aantal erfgoedinstellingen in Erfgoedkwartier	5	6	6	0	6	6
	• Uitbreiding culturele instellingen in het Cultureel Kwartier	31	33	33	0	31	31
D	Professionele instellingen met een uitstekende bestuurscultuur						
	Indicatoren:						
	• Aantal instellingen dat op een professioneel niveau bestuurd wordt (professionals in dienst, kwaliteitstoets)		25	25	0	25	25
	• Aantal besturen van instellingen dat werkt volgens de code *Cultural Governance*		25	25	0	25	25

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit						
E	De binnenstad is een podium en het (monumentaal) decor voor een breed geschakeerd aanbod van culturele activiteiten waaronder een artistiek hoogstaand en spraakmakende, inspirerende festivalagenda (onderdeel Stadsconvenant)						
	Indicatoren:	(2006)					
	• Percentage Leeuwarders dat vindt dat Leeuwarden aantrekkelijke festivals heeft	32%	35%	-*	-	36%	37%
	• Percentage Leeuwarders dat vindt dat Leeuwarden een gevarieerd aanbod aan cultuur/evenementen heeft	(2001) 68%	72%	72%	0	73%	75%
	• Percentage Friezen dat vindt dat Leeuwarden een gevarieerd aanbod aan cultuur/evenementen heeft	64%	68%	-*	-	69%	70%
	• Rapportcijfer cultuuraanbod binnenstad (theaters, festivals)	7,23	7,75	7,2	-0,55	8	8
	Bron: Gemeente-enquête						
	* Deze vraag is niet meer gesteld in de Gemeente-enquête 2011						
F	Groeiende omzet in cultuurtoerisme						
	Indicatoren:	(2006)					
	• Gemiddeld bedrag dat een toerist per bezoek uitgeeft in de stad aan cultuur (museum, theater, bioscoop, aanschaf kunst etc.)	€ 20	€27,50	€20,20	-€7,30	€ 25	€ 30
	Bron: Cultuurparticipatieonderzoek						
	Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt						
G	Het cultuurhistorische bewustzijn van burgers is sterk ontwikkeld met dito draagvlak voor de instandhouding van roerend en onroerend cultureel erfgoed						
	Indicatoren:						
	• Aantal verschenen publicaties over historisch Leeuwarden:						
	- Leoverdia	3x/jr	3x/jr	3	0	3x/jr	3x/jr
	- Artikel via website	12x/jr	12x/jr	12	0	12x/jr	12x/jr
	- Leeuwarden Historische Reeks (LHR)	1x/2jr	1x/2jr	Ja	0	1x2jr	1x2jr
H	Burgers hebben een positieve grondhouding ten aanzien van het Fries in relatie met de identiteit van de stad						
	Indicator:						
	• Het percentage inwoners met Fries als thuistaal	20%	20%	21%	+1	20%	20%
	Bron: Onderzoek Bery Frysk, nulmeting 2005						

	Een inspirerend klimaat voor cultureel en creatief ondernemerschap met ruimte voor experimenten						
I	Een breed geschakeerde, in de stad gevestigde *creative community* (beeldend kunstenaars, podiumkunstenaars, architecten, webdesigners, grafische ontwerpers, reclamemakers etc.) *Indicatoren:*						
	• Aantal vestigingen creatieve industrie	660	660	1206	+546	660	660
	• Werkgelegenheid creatieve industrie	3096	3100	2820	-280	3100	3100
	Bron: Werkgelegenheidsregister						
J	Een levendig en stimulerend productie- en expositieklimaat (podium/beeldend) met stimulansen voor disciplines die tot dusver weinig ontwikkeld zijn *Indicator:*	(2007)					
	• aantal gerealiseerde producties (podium en beeldend) dat artistiek van betekenis is en lokaal draagvlak geniet * Podium: 6 (exclusief de festivals) en beeldend: 5 producties.	6	7	11*	+4	6	6

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief						
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van het Programma Cultuurparticipatie (S)	X	+	X	X	X	B
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van (wijkgerichte) cultuureducatie (S)	X	+	X	X	X	A
Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad						
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van bibliotheken en documentatiecentrum en documentatiefunctie over homo-lesbische leefwerelden (S)	X	+	X	X	X	C
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van theater, muziek- en filmpodia (S)	X	+	X	X	X	C
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van Culturele Vorming en muziekonderwijs (S)	X	+	X	X		C
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van Cultureel Erfgoed (S)	X	+	X	X	X	C
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijk Lokale Omroepbeleid (S)	X	+	X	X	X	C
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van Aanvullende Voorzieningen (S)	X	+	X	X	X	C
Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit						
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van Festivals en Evenementen (S)	X	+	X	X	X	E
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke en provinciale beleid (stadsconvenant) van Artistiek Klimaat (S)	X	+	-	-	-	E
Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt						
• Beschermen en duurzaam beheer van cultureel erfgoed zoals in gemeentelijke archieven en collecties (S)	X	+	X	X	X	G
• Het doen uitvoeren van het beleid op het gebied van Friese taal en cultuur (S)	X	+	X	X	X	H
Een inspirerend klimaat voor cultureel en creatief ondernemerschap met ruimte voor experimenten						
• Het doen uitvoeren van het gemeentelijke beleid van Beeldende Kunst en Vormgeving (S)	X	+	X	X	X	I
• Het (doen) uitvoeren van het atelierbeleid en broedplaatsontwikkeling (S)	X	+	X	X	X	J

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-01-01	Herinvesteren in cultuur (S)	+	A - J
N-01-02	Kwartiermaker herstructurering culturele infrastructuur (I)	+	A
N-01-03	Mercurius gedeeltelijke afbouw structurele subsidie (I)	+	C
N-01-04	Cultuurimpuls (I)	+	A - J

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-01-01	Hervormen kunst- en cultuureducatie (Parnas) (S)	+	A - J
O-01-02	Subsidie Mercurius stapsgew. verlagen tot € 60.000 (S)	+	C
O-01-03	Versobering HCL (S)	+	G
O-01-04	Beëindiging bespelen carillon 2011 (S)	+	G

Analyse & toelichting

Cultuur leeft en wordt beleefd, actief én passief

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Meer sociale cohesie in buurten en wijken (A)

In 2011 zijn twee community-art projecten opgestart (Vlietzone en Valeriuskwartier). Dit heeft niet geleid tot een hogere score op de participatieladder, gemeten door het wijksignaleringssysteem. Het project Valeriuskwartier is weliswaar in 2011 opgestart, maar zal in 2012 leiden tot zichtbare activiteiten.
Succesvol was het project van stadskunstenaar Marten Winters. Zijn schip van papier-maché was een participatieproject bij uitstek. De te waterlating trok duizenden belangstellenden. Ook dit komt niet terug in de meetresultaten van de cultuurparticipatie in het wijksignaleringssysteem. Dit komt mogelijk door de vraagstelling.

Groei publieksbereik (B)

De toename van het aantal museumbezoekers is toe te schrijven aan het ondernemend expositiebeleid van het Fries Natuurmuseum. Het Fries Museum trok minder bezoekers, omdat een deel van de expositieruimtes gesloten werd vanwege de naderende verhuizing.
Het bezoekersaantal van De Harmonie is lager dan verwacht door inkrimping van het programma-aanbod. De aantallen bezoekers poppodium zijn hoger doordat alle verhuuractiviteiten meegenomen zijn in de telling. Zonder de huur is er ook een verhoging van 138.000 (2010) naar 152.000 in 2011, onder meer dankzij de danceprogrammering en een verhoging van het aantal caféconcerten.

Subconclusie

Ondanks de vele activiteiten en grote deelname van bewoners daaraan op buurt en wijkniveau komt dit niet voldoende tot uiting in de resultaten van de wijksignaleringsenquête.

Een culturele infrastructuur die past bij de identiteit van een culturele hoofdstad

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt

Omvorming cultuur (A)

De cultureel kwartiermaker heeft begin 2011 een rapport opgeleverd. Dit rapport heeft in afgeleide vorm geresulteerd in nadere besluitvorming door de gemeenteraad in juni 2011. Dit besluit behelsde onder andere de stopzetting van de subsidie aan Parnas met ingang van 1 januari 2013 en de opbouw van een nieuw model voor cultuureducatie. In de zomer en het najaar van 2011 zijn diverse modellenstudies over deze culturele omvorming aan de raad voorgelegd en uitgebreid besproken. De raad heeft (in januari

2012) uiteindelijk besloten zijn eerdere besluit tot stopzetten subsidie aan Parnas niet te herzien en de toekomstige cultuureducatie plaats te laten vinden door een nieuw te vormen netwerkorganisatie. Deze netwerkorganisatie zal in het najaar van 2012 operationeel zijn en bestaat uit een samenwerking tussen alle culturele organisaties in Leeuwarden.

Een bruisende binnenstad met een hoge (ruimtelijk) culturele kwaliteit

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstelling

Groeiende besteding cultuurtoerisme (F)

De verklaring voor het lager bedrag dat toeristen in 2011 besteed hebben aan cultuur ten opzichte van wat was begroot kan teruggevoerd worden op de huidige financieel wankele tijden.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Overige toelichting

Bezoek aan Leeuwarden

Er zijn aanzienlijk hogere bezoekcijfers gemeten. Zo is de Oldehove 15.000 keer bezocht in 2011, terwijl dit in 2010 nog zo'n 5.000 keer was. Het HCL trok 19.344 bezoekers in 2011 (was in 2010 18.352) en het Pier Pandermuseum werd in 2011 ruim 900 keer vaker bezocht dan in 2010.

Subconclusie

Er is een toestroom van het aantal toeristische bezoekers.

Cultureel erfgoed dat gekoesterd wordt en vitaliteit behoudt

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Overige toelichting

Bescherming en beheer cultureel erfgoed (G)

Het archeologisch steunpunt is gerealiseerd.
De Oldehove is op 24 mei heropend met de ingebruikstelling van de Kuperuslift door Ada Kuperus-Bijlsma en wethouder Diks.

Uitvoering beleid Friese taal (H)

Percentage inwoners dat goed Fries verstaat	85%
Percentage inwoners dat goed Fries spreekt	35%
Percentage inwoners dat goed Fries leest	31%
Percentage inwoners dat goed Fries schrijft	8%

Bron: Gemeente-enquête 2011

Een inspirerend klimaat voor cultureel en creatief ondernemerschap met ruimte voor experimenten

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Creatieve economie (I)

De meting rond de creatieve economie laat een afwijking zien die kan worden verklaard door het gebruik van verschillende bronnen. Volgend jaar zal als bron het werkgelegenheidsregister worden gebruikt, wat een betrouwbaarder beeld zal geven.

Producties (I)

Door de mogelijkheid, geboden door provincie Fryslân, om restbudget Artistiek Klimaat 2010 in te mogen zetten voor producties in 2011, zijn er meer producties gerealiseerd.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt

Uitvoering BKV

De ambities van de gemeente op het gebied van BKV zijn vertaald in een programma dat voorziet in acties in de periode tot en met 2012. Een aanvang is gemaakt met groot en klein onderhoud van kunst in de openbare ruimte. Er is een community art project in de Vlietzone gerealiseerd en een community art in het Valeriuskwartier is opgestart en wordt afgerond in 2012. Het kunstwerk 'de Boom' is verplaatst van de Tesselschadestraat naar Camminghaburen.

Er zijn plannen gemaakt voor kunsttoepassingen binnen het project 'Vrij Baan' en er is gestart met de uitvoer daarvan. Er zijn subsidies verstrekt in het kader van de regelingen produceren en presenteren.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
001	Kunst en cultuur	113	0	-277	-164	40	**-124**
002	Historisch Centrum Leeuwarden	15	0	-14	1	21	**23**
080	Cultuurhistorisch beheer						
		129	**0**	**-291**	**-162**	**61**	**-101**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	1.726	12	8.706	10.443	129	-10.315
B	Begroting 2011 na wijziging :	2.065	12	9.404	11.481	814	-10.667
C	Rekening 2011 :	1.936	11	9.696	11.643	875	-10.768
	Resultaat B-C	**129**	**0**	**-291**	**-162**	**61**	**-101**

X € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Theater- en filmpodia			-255	-255		-255
2.	CultuurVuur			218	218		218
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Reserve budgetoverheveling			-218	-218		-218
	- niet relevante posten :		129	-36	93	61	154
	Totaal		**129**	**-291**	**-162**	**61**	**-101**

Analyse & toelichting

Programma Cultuur

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Theater- en filmpodia

De Commissie Welzijn is in september 2011 op de hoogte gebracht van de laatste stand van zaken rondom de financiële situatie van stadsschouwburg 'De Harmonie'. Daarin is aangegeven dat adviesbureau BMC de opdracht heeft gekregen om een maatregelenpakket te ontwerpen met minimaal de omvang van het exploitatietekort. Dit heeft tot gevolg gehad dat stadsschouwburg De Harmonie voor 2012 een sluitende begroting heeft kunnen indienen. In 2011 is er echter nog wel een tekort van € 255.000 en op basis van artikel 17 lid 2 van de statuten komt dit voor rekening van de gemeente. In de Turap was nog rekening gehouden met een nadeel van € 300.000.

CultuurVuur

De gemeenteraad heeft voor de jaren 2011 en 2012 een extra cultuurimpuls beschikbaar gesteld van € 325.000. In 2011 is nog € 218.000 niet is besteed. Om de middelen gericht in te zetten op het versterken van de culturele infrastructuur is het de bedoeling deze middelen aan te haken aan de omvorming cultuur. Nu de besluitvorming hierover pas in januari 2012 heeft kunnen plaatsvinden zijn niet alle middelen voor de extra cultuurimpuls in 2011 ingezet. De inzet van de resterende € 218.000 zal daarom in 2012 plaatsvinden. In de Turap was een restantbedrag van € 90.000 gemeld. Het bedrag van € 218.000 zal worden gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Jeugd en onderwijs (2)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Welzijn	Wethouder T. Koster	M. Klappe

Speerpunten 2011	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Aansluiting onderwijs – zorg – arbeidsmarkt	+/-	Er is volop ingezet op de positieversterking van jongeren.
• Harmonisatie peuterspeelzaalwerk/ Kinderopvang	+	De Harmonisatie peuterspeelzaalwerk/Kinderopvang wordt in 2012 voltooid. In 2011 is gestart met een eenduidige kwalitatieve aanpak.
• Inpassing Brede school, Centra Jeugd en Gezin (CJG) en jongerenwerk in het vernieuwende welzijnsbeleid (Amaryllis voor jeugd en jongeren)	+/-	Brede Scholen/CJG 12- en 12+ (de toekomstige frontoffice jeugdzorg) ontwikkelen zich tot belangrijke centra in buurten en wijken; voorzieningen die ontwikkel- en ondersteuningskracht bieden aan ouders en kinderen en die op termijn kostenverlagend in de zorg moeten zijn.

Successen

1. De ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin en de investering in voorschoolse educatie van kinderen en de voor- en vroegschoolse schoolverlaters vergroot de ontwikkelingskansen van (ouders en) kinderen.
2. In de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzalen is veel winst geboekt. De GGD heeft hierin ook een goede rol vervult door zodanige controle op de voorzieningen uit te voeren dat er in Leeuwarden geen enkele voorziening is die niet voldoet aan de wettelijke termen.
3. De University Campus Fryslân (UCF) is in het najaar formeel gestart met een aansprekende en wervende opening, gevolgd door (academische) activiteiten in de stad en planuitwerking voor een 3-tal *hotspots* waarmee in de loop van 2012 een start wordt gemaakt.

Verbeterpunten

1. Aandacht voor rechtmatigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid bij subsidiëring. Dit mede naar aanleiding van het rapport uit 2011 van de Lokale Rekenkamer over subsidiëring. Subsidiëring bij ontbreken van een deelverordening nadrukkelijk baseren op de speerpunten/indicatoren uit dit programma en versterken monitoring beleidsinzet.
2. Opstellen risicoprofielen voor een aantal beleidsontwikkelingen w.o. bestuur (openbaar) onderwijs, kinderopvang (volgen/verklaren teruglopend aantal deelnemers), onderwijshuisvesting, transitie Jeugdzorg, Passend Onderwijs, Leerlingenvervoer.

Eindconclusie

Naast de reguliere werkzaamheden is in 2011 een groot aantal (rijks)ontwikkelingen gestart: Transitie Jeugdzorg, Passend Onderwijs, ontwikkeling Kindcentra, UCF, voor- en vroegschoolse educatie/verlengde leertijd. De trajecten zijn inhoudelijk en financieel onder controle. Monitoring van de resultaten is daarbij van groot belang.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Optimale ontwikkeling en optimale deelname aan het maatschappelijke verkeer van kinderen en jongeren	**Onderwijs** Een toegankelijk, gevarieerd en innovatief aanbod van educatieve voorzieningen	A. Over de stad gespreid aanbod van kwalitatief goede educatieve voorzieningen	- In stand houden en (doen) optimaliseren van onderwijshuisvesting inclusief brede scholen (S) - Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang (I)
		B. Ieder kind/ jongere kan deelnemen aan educatieve voorzieningen, een leer-, werk-, activerings- of zorgtraject of heeft betaald werk	– Het aan (laten) bieden van programma's ter voorkoming en bestrijding van taalachterstanden (S) – Het voorkomen dat jongeren voortijdig school verlaten (S)
	Jeugd en gezin Geen jongere valt tussen wal en schip	C. Ieder kind/ jongere krijgt de ondersteuning/ zorg die het nodig heeft.	- Verdere ontwikkeling en invoering vernieuwend welzijnsbeleid (S) - Verdere ontwikkeling en verspreiding CJG (S)
		D. Alle kinderen/jongeren kunnen participeren/ deelnemen aan activiteiten op wijk- en gemeentelijk niveau.	- Het in stand houden van een gemeentelijke jongerenadviesraad (S) - Het doen uitvoeren van jeugd- en jongerenwerk (S) - In stand houden van speelruimtevoorzieningen (S)
	Kennisstad Het beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek zijn motor voor economie en kennisontwikkeling in Fryslân	E. Een gestroomlijnd hoogwaardig beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek	- Het ontwikkelen van de University Campus Fryslân (I)
		F. Kansrijke en unieke onderwijs- en onderzoeksthema's (*hotspots*)	- Het ontwikkelen van gezamenlijke kenniscirculatie-programma's tussen MBO/HBO/bedrijfsleven (*hotspots*) (I)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real. 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Onderwijs						
A	Over de stad gespreid aanbod van kwalitatief goede educatieve voorzieningen. *Indicatoren:*						
	• Aantal zwakke scholen/ opleidingen		13	1	-12	5	5
	• Aantal brede scholen		10	10	0	11	12
B	Ieder kind/ jongere kan deelnemen aan educatieve voorzieningen, een leer-, werk-, activerings- of zorgtraject of heeft betaald werk. *Indicatoren:*						
	• Aantal gestarte VAVO trajecten		38	22	-16	38	38
	• Aantal VSV-ers in Leeuwarden		567	284	-283	510	510
	• Aantal VSV-ers dat teruggaat naar school of instroomt in een activerings- of zorgtraject		185	263	+78	210	230
	Jeugd en gezin						
C	Ieder kind/ jongere krijgt de ondersteuning/ zorg die het nodig heeft. *Indicatoren:*						
	• Aantal wijken dat een CJG heeft		13	11	-2	11	11
	• Aantal doelgroepkinderen dat deelneemt aan voorschoolse educatie		200	750	+550	750	750
D	Alle jongeren kunnen participeren/ deelnemen aan activiteiten op wijk- en gemeentelijk niveau. *Indicator:*						
	• Aantal gevraagde en ongevraagde adviezen aan de jongeren advies raad (JAR)		3	6	+3	4	4
	• Gemiddeld aantal jongeren dat per avond deelneemt aan de jongerensozen		25	20	-5	25	25
	Kennisstad						
E	Een gestroomlijnd hoogwaardig beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek *Indicator:*						
	Gerealiseerde UCF	0	1	1	0	1	1
F	Kansrijke en unieke onderwijs- en onderzoeksthema's (*hotspots*) *Indicator:*						
	Aantal kenniscirculatieprogramma's	0	2	2	0	4	6

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Onderwijs						
• Het in stand houden en (doen) optimaliseren van onderwijshuisvesting, inclusief brede scholen (S)	X	+	X	X	X	A
• Verdere verspreiding van brede scholen (S)	X	+	X	X	X	B
Jeugd en gezin						
• Verdere ontwikkeling en verspreiding CJG (S)	X	+	X	X	X	C
• Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang (I)	X	+	X			
• Verdere ontwikkeling en invoering vernieuwend welzijnsbeleid inclusief CJG en brede school (S)	X	+	X	X	X	C
• Het in stand houden van een gemeentelijke jongerenadviesraad (S)	X	+	X	X	X	D
• Het doen uitvoeren van jeugd- en jongerenwerk (S)	X	+	X	X	X	D
• In stand houden van speelruimtevoorzieningen (S)	X	+	X	X	X	D
Kennisstad						
• Het ontwikkelen van de UCF	X	+	X	X	X	E
• Het ontwikkelen van kenniscirculatieprogramma's	X	+	X	X	X	F

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-02-01	Middelen voor speelruimtebeleid (S)	+	D
N-02-02	Onderwijsachterstandenbestrijding (taalachterstand) (I)	+	B

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-02-01	Taakstelling onderwijshuisvesting (S)	+	A
O-02-02	Beëindiging urenpost onderwijs specifieke doelgroepen 2011 (S)	+	A
O-02-03	Beëindiging gem. deel onderwijsachterstandenbeleid 2011 (S)	+	A
O-02-04	Akten Fries stoppen 2011 (S)	+	A

Analyse & toelichting

Onderwijs

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Over de stad gespreid aanbod van kwalitatief goede educatieve voorzieningen (A)

Het aantal zwakke scholen is van dertien teruggebracht naar één. Daarmee verdienen vooral de schoolbesturen een pluim. Voor de jaren 2012 en 2013 wordt vooralsnog uitgegaan van een aantal van vijf, omdat nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs (onder meer het Passend Onderwijs) een belangrijke wissel op scholen trekken.

Ieder kind/ jongere kan deelnemen aan educatieve voorzieningen (B)

Het lager aantal gestarte VAVO-trajecten is veroorzaakt door aanscherping van de exameneisen van het VO. Het gemiddelde cijfer centrale examinering mag niet lager zijn dan 5,5. Gezakte leerlingen moeten daardoor vaak meer vakken over doen. Voor de VAVO-cursisten betekent dit een negatief financieel gevolg. Het DUO brengt bij de cursisten namelijk lesgeld per vak (€ 115) in rekening. Bovendien is er geen boekengeldregeling. Deze eigen bijdrage voor afnemers is kennelijk zodanig hoog dat men niet kiest voor deelname aan een traject.
Als dit een trend wordt, is het belangrijk om na te gaan of dat onacceptabele gevolgen heeft voor individu en samenleving.

De cijfers voor de aantallen VSV-ers betreffen een heel schooljaar, in dit geval 2010-2011. Het aantal geraamde VSV-ers was: 567. In werkelijkheid komt het neer op 284 voor het schooljaar 2010-2011. Dat is een behoorlijk lager aantal. Te danken aan de inzet op en in het onderwijsveld en de werkzaamheden van leerplicht, RMC en casemanagers binnen het Jongerenteam. Nog mooier is dat in het VSV-bestand in plaats van de geraamde 184 uitstromers er 263 zijn geconstateerd.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunten

Aansluiting onderwijs – zorg – arbeidsmarkt

Met de invoering van de Wet Werken naar Vermogen, de komst van Jeugdzorg naar gemeenten en de speciale positie van jongeren in onderwijs, zorg en arbeidsmarkt, wordt ingezet op positieversterking van jongeren. Jeugdwerkloosheid wordt met alle middelen bestreden; de beperking van het aantal voortijdig schoolverlaters en initiatieven als de School als Werkplaats, de Werkschool (combi Onderwijs, zorg, duurzaam werk voor jongeren uit Praktijkonderwijs en MBO-1) moeten vruchten afwerpen in 2013 e.v. De transitie AWBZ en de ontwikkeling van Passend Onderwijs zijn gestart. Gerichtheid op werk staat voorop.

Inpassing Brede school, CJG en jongerenwerk in het vernieuwende welzijnsbeleid

Brede Scholen ontwikkelen zich tot belangrijke centra in buurten en wijken. Een aantal brede scholen ontwikkelt zich mogelijk tot Kindcentrum. De ontwikkeling van het CJG 12- en 12+ houdt daarmee gelijke tred. Wanneer het CJG eenmaal als frontoffice van de Jeugdzorg fungeert, zal een kwalitatief sterke en voor burgers nabije voorziening gerealiseerd zijn. Een voorziening die ontwikkel- en ondersteuningskracht biedt aan ouders en kinderen en die op termijn kostenverlagend in de zorg zal moeten zijn.

Overige toelichting

Brede scholen

De ontwikkeling van Brede scholen (in een aantal gevallen mogelijk tot Kindcentrum) is met de evaluatie van de brede scholen voortgezet en wordt ingebed in een breder kader maatschappelijk vastgoed. Daarmee wordt ook de

	buurt- en wijkfunctie versterkt; speelruimte voor kinderen krijgt hierin steeds meer een integrale plaats. Met de inzet van de combinatiefunctionarissen wordt op goede wijze invulling gegeven aan een gevarieerd aanbod op scholen.
Subconclusie	Op een innoverende werkwijze en goed inspelend op de ontwikkelingen is uitvoering gegeven aan de onderwijszaken.

Jeugd en gezin

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstelling	
Ieder kind/jongeren krijgt de ondersteuning/zorg die het nodig heeft (C)	Het aantal van dertien wijken met een Centrum Jeugd en Gezin (CJG) was een aanname. Met een CJG in elf wijken is stedelijke dekking voor het CJG een feit. De dekking over de stad is daarmee volledig en het aantal wijken met een CJG kan gehandhaafd blijven op elf. Dankzij de extra investeringen in Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is het aantal doelgroepkinderen dat deelneemt drastisch gestegen. De investeringen betalen zich uit. Dat is hoopvol voor de startsituatie van deze kinderen in het basisonderwijs; het voorkomt achterstanden in school.
Alle jongeren kunnen participeren aan activiteiten op wijk- en dorpsniveau (D)	Het aantal allerjongste jongeren dat gemiddeld jongerensozen in de wijk bezoekt, is lager dan geraamd (20 tegenover 25). Tieners gaan juist steeds meer de stedelijke voorzieningen bezoeken en daar ligt het cijfer gemiddeld hoger. Van een trend kan echter nog niet gesproken worden. Daartegenover is het aantal adviezen van de Jongeren Advies Raad verdubbeld van drie (geraamd) naar zes. Dat is hoopvol omdat het binding met de stad versterkt.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Overige toelichting	
Transitie Jeugdzorg	De procesmatige aanpak en beschrijving van de Transitie Jeugdzorg is zodanig in tijd en middelen klaargezet dat dit complexe transitieproces op koers is.
Speelruimte	De focus ligt op onderhoud van de speelvoorzieningen. Er is vooralsnog geen financiële ruimte voor nieuwe initiatieven. Initiatieven van buiten (bijvoorbeeld Jantje Beton) worden ambtelijk ondersteund. Dat leidt inmiddels tot speelaanleidingen met een fraaie en zichtbare uitstraling - er ontstaan hier en daar zogenoemde speellinten - voor kinderen en ouders.
Subconclusie	Het lukt goed om greep te krijgen op de voorschoolse fase van ouders en kinderen en ook om aanvangsproblemen in het basisonderwijs te reduceren. Dat heeft een positieve invloed op de kwaliteit van leerlingen. Zonder dat er al sprake is van een trend, lijkt de deelname van jongeren aan activiteiten iets af te nemen ten gunste van meer stedelijke geuite betrokkenheid.

Kennisstad

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties	
Het ontwikkelen van de UCF (E)	De UCF is eind 2011 definitief van start gegaan. Er is een meerjarenprogramma geformuleerd. Voor huisvesting van studenten/docenten en voor het zogenoemde academisch klimaat van de stad worden programma's uitgewerkt in 2012.

Subconclusie	Leeuwarden heeft als Kennisstad een belangrijke impuls gekregen in 2011 door de komst van Nij Bosmazathe, de afronding van de Kenniscampus (nieuwbouw NHL) en de start van de UCF.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
004	Hoger onderwijs	-134		44	-90	80	**-10**
032	Kinderopvang	-23		92	69	18	**87**
038	Openbaar primair onderwijs	-4			-4		**-4**
040	Leerlingenzorg	84	-2	-184	-102	34	**-68**
041	Onderwijsachterstandbestrijding	-17		-224	-240	288	**48**
042	Volwasseneneducatie	3		-3	0	3	**3**
084	Jeugdbeleid	15	-0	11	26	154	**180**
		-76	**-2**	**-263**	**-341**	**577**	**236**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	2.851	7.904	11.915	22.670	6.382	-16.288
B	Begroting 2011 na wijziging :	2.944	7.536	14.631	25.110	8.142	-16.968
C	Rekening 2011 :	3.019	7.538	14.894	25.451	8.719	-16.732
	Resultaat B-C	**-76**	**-2**	**-263**	**-341**	**577**	**236**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	University Campus Fryslân		-121	41	-80		**-80**
2.	Kinderopvang			92	92	18	**110**
3.	Exploitatie gymlokalen			-206	-206	14	**-192**
4.	Schade schoolgebouwen			73	73	5	**78**
5.	School als werkplaats			244	244		**244**
6.	Speelruimten		-15	205	190	122	**312**
7.	Centrum Jeugd en Gezin		8	-341	-333	472	**139**
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Reserve SIOF					80	**80**
	Reserve budgetoverheveling						
5.	- School als werkplaats			-244	-244		**-244**
6.	- Speelruimtes			-312	-312		**-312**
	- niet relevante posten :						
	Overig	-2	52	185	235	-134	**101**
	Totaal	**-2**	**-76**	**-263**	**-341**	**577**	**236**

Analyse & toelichting

Programma Jeugd en onderwijs

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

University Campus Fryslân	Binnen het SIOF is in totaal voor de jaren 2011 tot en met 2014 door de Raad € 2 mln beschikbaar gesteld voor de UCF. In 2011 was begroot dat er € 132.000 zou worden ingezet voor de UCF. Dit bedrag was onttrokken aan het SIOF. De werkelijke kosten waren € 212.000. Het verschil tussen het begrote bedrag en het werkelijke bedrag van € 80.000 wordt daarom bij de jaarrekening alsnog aan het SIOF onttrokken.
Kinderopvang	Het voordeel op de kinderopvang wordt veroorzaakt door minder bestede middelen voor inspecties van kinderopvang- en peuterspeelzaallocaties en doelgroepenbeleid (voordeel van € 47.000). Nu er door het Rijk fors wordt bezuinigd op het re-integratiebudget, zijn er minder re-integratietrajecten en worden er ook minder kosten gemaakt. Ook de middelen voor kinderopvang voor sociaal medische indicatie laten een overschot van € 63.000 zien. Sinds dit jaar moeten de mensen die gebruik maken van deze kinderopvang een eigen bijdrage betalen die aansluit bij de tabel van de landelijke ouderbijdrage. Een hogere eigen bijdrage betekent een lagere inzet van gemeentelijke middelen.
Exploitatie gymlokalen	Sinds 2008 is een aantal gymlokalen overgenomen van het bijzonder onderwijs. Dit betekent dat de volledige exploitatielasten van deze lokalen op de begroting drukken. De begroting is daar niet op aangepast, waardoor er jaarlijks een overschrijding is op de exploitatie van de gymlokalen. In 2011 betekent dit een tekort van € 192.000.
Schade schoolgebouwen	Als gevolg van minder schadegevallen, en dus minder te betalen eigen risico per schadegeval, is er een voordelig resultaat van € 73.000 op schade-uitkeringen.
Voortijdig schoolverlaten	Het college van B&W heeft op 31 augustus 2010 besloten om VSV-middelen in te zetten voor een driejarige project 'de School als Werkplaats'. Het project duurt tot en met 2013. In 2011 zijn hiervoor middelen ontvangen van de provincie Fryslân. Alle in 2011 gemaakte kosten konden ten laste worden gebracht van deze middelen. Hierdoor zijn de voor het project gereserveerde gemeentelijke middelen van in totaal € 244.000 nog niet ingezet. Via de reserve budgetoverheveling is het bedrag van € 244.000 meegenomen om in te zetten in 2012 en 2013.
Speelruimten	Op 29 juni 2009 is door de raad de nota Speelruimtebeleid 2009-2015 vastgesteld. Voor het speelruimtebeleid is in 2009 incidenteel € 1 mln beschikbaar gesteld. Met het vaststellen van de nota is besloten om het geld over meerdere jaren uit te geven. Tot nu toe is een bedrag van € 687.750 uitgegeven. Het bedrag dat nu nog niet is besteed ad € 312.250 is gestort in de reserve budgetoverheveling.
Centrum Jeugd en Gezin (CJG)	Voor het CJG is in de begroting voor 2011 een gemeentelijk budget geraamd van € 139.000 voor het verder ontwikkelen van het CJG. Deze kosten konden in 2011 ten laste gebracht worden van de rijksbijdrage CJG. Hierdoor valt het gemeentelijk budget vrij.

Programma Economie en toerisme (3)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Bestuur en Middelen	Wethouder H. Deinum Wethouder I. Diks	H. Brink

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Acquisitie- en marketingplan Watertechnologie	+	In 2011 is de acquisitie van watertechnologie op contractbasis uitbesteed aan de NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland). Met Wetsus, Wateralliantie, Marketing Leeuwarden en het Ontwikkelbedrijf Leeuwarden is een marketingplan opgesteld voor watertechnologie en zijn activiteiten uitgevoerd.
• Uitvoering Binnenstad Boppe	+	In het afgelopen jaar zijn alle maatregelen geoperationaliseerd en tot uitvoering gebracht.
• Voorbereiding stadsmarketing 2012-2014	+	De voorbereiding stadsmarketing 2012-2014 heeft plaatsgevonden en is op 19 december 2011 goedgekeurd door de gemeenteraad.
• Samenwerking marktpartijen	+	Met marktpartijen is op uiteenlopende onderwerpen samengewerkt: acquisitie, marketing, watertechnologie, energie (klimaattop), evenementen en locatieontwikkeling. In voorbereiding is intensivering economie-arbeidsmarktbeleid, waarbij externe stakeholders worden betrokken.

Successen

1. Verkregen externe financiering van SNN en provincie voor projecten Revitalisering Tesselschadestraat en Harmoniekwartier.
2. Herstructurering WTC/FEC.

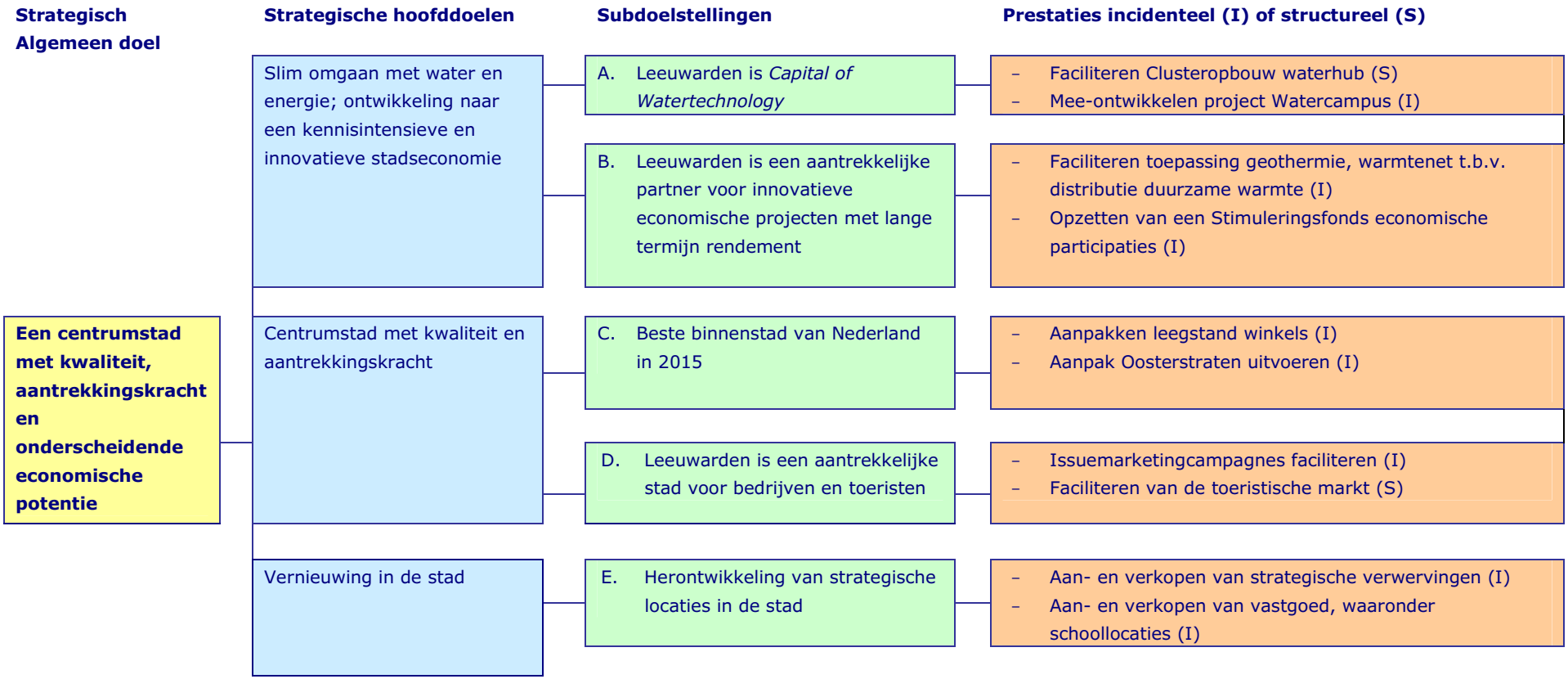
Verbeterpunten

Het opzetten van het warmtenet is gestagneerd, doordat de eerste fase (leveren van restwarmte aan Camminghaburen) niet is gelukt. Nagedacht wordt over een eventueel vervolg.

Eindconclusie

Het programma 'Slim met water en energie' wordt bijgestuurd mede op basis van vertraging in marktontwikkelingen. De ontwikkeling van de Watercampus vergt nadere keuzes in de aanpak van het vastgoed. Marketing en Binnenstad zijn voorbereid om de ambities ten aanzien van Beste Binnenstad en watertechnologie in de periode t/m 2014 verder te gaan invullen. De herontwikkeling van strategische locaties moet mede bezien worden in het licht van de ontwikkeling van de gemeentebegroting. De rol en mogelijkheden van het Ontwikkel Bedrijf Leeuwarden (OBL) moeten daarbij in ogenschouw worden genomen.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Slim omgaan met water en energie						
A	Leeuwarden is *Capital of Watertechnology*						
	Indicatoren:						
	• Fysieke realisatie m2 aan voorzieningen	0	0	**0**	0	1.500	1.500
	• Werkgelegenheidsgroei watertechnologiesector (in arbeidsplaatsen)	0	50	**nntb**	-	50	50
	Bron: OBL, c.q. provinciaal werkgelegenheidsregister						
B	Leeuwarden is een aantrekkelijke partner voor innovatieve economische projecten met lange termijn rendement						
	Indicator:		minimaal				
	• Deelname gemeente in aantal projecten	0	1	**1**	0	-[1]	-
	Centrumstad met kwaliteit en aantrekkingskracht						
C	Beste binnenstad van Nederland in 2015						
	Indicatoren:						
	• Toename bezoekers en passanten binnenstad	pm	pm	**pm**	-		
	• Toename bestedingen	pm	pm	**pm**	-		
D	Leeuwarden is een aantrekkelijke stad voor bedrijven en toeristen						
	Indicator:						
	• Halen van doelstellingen issuemarketingcampagnes	pm	pm	**pm**[2]	-		
	Vernieuwing in de stad						
E	Herontwikkeling van strategische locaties in de stad						
	Indicatoren:						
	• Ontwikkeling strategische verwervingen	0	1	**0**	-1	0	0
	• Ontwikkeling vastgoed	0	2	**2**	0	2	2

[1] In de begroting 2012 wordt voor 2012 de streefwaarde: minimaal 9 opgenomen. Voor 2013 wordt geen streefwaarde meer aangegeven, omdat er vanuit het Stimuleringsfonds economische participatie geen middelen meer beschikbaar zijn.
[2] De doelstellingen van de issuemarketingcampagnes zijn begin 2012 bekend.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-Doel
Slim omgaan met water en energie						
• Faciliteren Clusteropbouw waterhub (S)	X	+	X	X	X	A
• Mee-ontwikkelen project Watercampus (I)	X	+	X	X	X	A
• Opzetten van een Stimuleringsfonds economische participaties (I)	X	+				B
• Faciliteren toepassing geothermie, warmtenet t.b.v. distributie duurzame warmte (I)	X	+/-	X			B
Centrumstad met kwaliteit en aantrekkingskracht						
• Aanpakken leegstand winkels (I)	X	+	X	X		C
• Aanpak Oosterstraten uitvoeren (I)	X	+	X			C
• Issuemarketingcampagnes faciliteren (I)	X	+	X	X	X	D
• Faciliteren van de toeristische markt (S)	X	+	X	X	X	D
Ontwikkeling locaties en panden						
• Aan- en verkopen van strategische verwervingen (I)	X	+/-	X	X	X	E
• Aan- en verkopen van vastgoed, waaronder schoollocaties (I)	X	+/-	X	X	X	E

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-03-01	Toerisme (I)	+	D
N-03-02	Marketing Leeuwarden (I)	+	D
N-03-03	Profilering en acquisitie (I)	+	B
N-03-04	Stimuleringsfonds werkgelegenheid (I)	+	B
N-03-05	Stimuleringsfonds economische participatie (I)	+	B

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-03-01	Incidenteel maken Stimuleringsfonds werkgelegenheid (S)	+	B

Realisatie moties/amendementen bij begroting 2011	Real 2011	Subdoel
• Motie marketing (I)	+	D
• Amendement evenementen met bovenregionale uitstraling (I)	+/-	D
• Motie Aftel-/Winterfeest (I)	+/-	D
• Amendement Wifi in Prinsentuin (I/S)	+/-	D
• Onderzoek alternatieve financiering cultureel vastgoed (I)	+/-	E
• Energie onderzoek energieverbruik cultureel vastgoed (I)	-	E

Analyse & toelichting

Slim omgaan met water en energie	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen	
Werkgelegenheidsgroei watertechnologiesector (A)	De algemene werkgelegenheidsgroei over 2011 komt in april 2012 beschikbaar; de specifieke werkgelegenheidsgroei watertechnologiesector vergt nader onderzoek. De groei in 2010 ten opzichte van 2009 bedroeg 23 banen van 15 uur of meer.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties	
Faciliteren toepassing geothermie, warmtenet (B)	De realisatie van een duurzaam warmtenet is gestagneerd, omdat de restwarmte van Friesland Campina niet wordt geleverd aan de wijk Camminghaburen. Een nieuwe strategische formulering t.b.v. warmtenet en de positie van de gemeente in dit soort projecten wordt voorbereid. Ten aanzien van het programmaonderdeel energie geldt dat meer focus wordt gelegd op projecten waarop de overheid direct regie heeft. Daarin wordt ook meer aandacht geschonken aan mogelijkheden voor werkgelegenheid voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.
Overige toelichting	Het opzetten van het projectbureau Energie & Water, de samenwerking met de provincie, de realisatie van zonnestroomprojecten en organisatie van evenementen en bijeenkomsten verlopen voorspoedig. Het transitiefonds heeft in 2011 ook effect gehad: meer dan 30 nieuwe banen en een uitgelokte investering van € 1 à 2 mln.
Subconclusie	In 2012 zal meer de focus komen te liggen op daadwerkelijke projectrealisatie. Daarnaast blijft het faciliteren van de markt een aandachtspunt.
Centrumstad met kwaliteit en aantrekkingskracht	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Moties/amendementen	
Amendement evenementen met bovenregionale uitstraling (D)	De gemeenteraad heeft eenmalig middelen beschikbaar gesteld voor het aantrekken van evenementen met een bovenregionale uitstraling. Beoogd was hiermee het Winterfeest te financieren. Door gebrek aan overige financiering heeft het evenement geen doorgang gevonden.
Motie Aftel-/Winterfeest (D)	Het Aftelfeest is doorgegaan. De middelen bestemd voor het Winterfeest zijn doorgeschoven naar 2012.
Amendement Wifi in Prinsentuin (D)	De aanleg van Wifi in de Prinsentuin heeft enige vertraging opgelopen in de uitvoering. Begin 2e kwartaal 2012 is Wifi in werking.
Overige toelichting	
Algemeen	2011/2012 zijn overgangsjaren in de marketing, vooral ten aanzien van beschikbaar budget, daarmee samenhangend de organisatie en het aanbrengen van focus. De wens om Beste Binnenstad te worden is vastgelegd in juni 2011.
Markten	In 2011 is de concept nota 'Naar een marktgerichte warenmarkt in Leeuwarden' door het college vastgesteld en in de inspraak gebracht. Hoofdthema van deze nota is de terugkeer van de vrijdagsmarkt naar het Nieuw Zaailand (najaar 2012). Doelstelling is om de positie van de warenmarkt te versterken en de

	recreatieve aantrekkelijkheid te vergroten. De ambitie is om binnen enkele jaren weer bij de beste markten van Nederland te horen.
Subconclusie	Om de ambitie Beste Binnenstad 2015 te realiseren, moeten nadere uitvoeringsafspraken worden gemaakt met externe partijen; de gemeente zal extra moeten inzetten op de kwaliteit van de openbare ruimte in het centrum.

Ontwikkeling locaties en panden

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen	
Aan- en verkopen strategische verwervingen en vastgoed (E)	Het ontwikkelen van gemeentelijke locaties verloopt moeizaam en trager dan vorig jaar nog werd aangenomen. Dat geldt zowel voor strategisch verworven locaties, als voor vrijgekomen schoollocaties.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties	
Strategische verwervingen (E)	De ontwikkeling van strategische verwervingen verloopt door de economische teruggang moeizaam.
Aan- en verkopen vastgoed (E)	De locaties Sem Dresdenstraat 6 en Nieuwe Schrans 11a zijn verkocht. De feitelijke levering en ontwikkeling van Nieuwe Schans zal na aanpassing bestemmingsplan plaatsvinden in 2012.
Moties/amendementen	
Onderzoek alternatieve financiering cultureel vastgoed (E)	In afwachting van besluitvorming rondom Parnas is dit doorgeschoven naar 2012.
Energie onderzoek energieverbruik cultureel vastgoed (E)	De raad is in 2011 geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek. Conclusie: het is niet rendabel om op korte termijn extra energiebesparende maatregelen uit te voeren.
Subconclusie	Het vergt meer creativiteit en samenwerking met partijen dan voorheen om tot ontwikkeling van een locatie te kunnen komen. Tevens is de opbrengstenverwachting neerwaarts bijgesteld.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
005	Economisch beleid	7	16	-4	19	-363	**-344**
059	Markten	-6		-32	-38	-20	**-59**
060	Standplaatsen	7		-4	3	-33	**-29**
061	Vastgoedbeheer	141	95	-726	-490	500	**10**
062	Grondzaken	370	-1.125	-3.379	-4.134	4.148	**14**
063	Recreatiegebieden	-21	1	7	-13	11	**-2**
064	Recreatievaart	-32	8	27	3	31	**34**
065	Kermissen	24		15	38	-35	**4**
066	Toerisme	-23	-3	-20	-46	53	**6**
		466	**-1.008**	**-4.116**	**-4.659**	**4.292**	**-367**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	4.296	12.209	32.538	49.043	44.145	-4.897
B	Begroting 2011 na wijziging :	4.221	11.059	80.139	95.419	90.828	-4.592
C	Rekening 2011 :	3.756	12.068	84.255	100.078	95.120	-4.958
	Resultaat B-C	**466**	**-1.008**	**-4.116**	**-4.659**	**4.292**	**-367**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale Lasten	Totale baten	Saldo
1.	Garantstellingen APA en ATT			-263	-263		-263
2.	Bouwgrondexploitatie	374	532	-5.538	-4.632	4.632	0
3.	Verrekeningen grondbedrijf		-1.663		-1.663		-1.663
	- verrekeningen met reserves :						
3.	Verrekeningen grondbedrijf					1.663	1.663
	- niet relevante posten :	92	123	1.685	1.899	-2.003	-104
	Totaal	**466**	**-1.008**	**-4.116**	**-4.659**	**4.292**	**-367**

Analyse & toelichting

Programma Economie en toerisme

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Garantstellingen

In het kader van de regeling 'Stimulering Werkgelegenheid' zijn in voorgaande jaren garantstellingen verstrekt aan de bedrijven APA en ATT van respectievelijk € 200.000 en € 150.000. Conform de regeling is hiervoor in de reserve een claim meegenomen van 25%. Door het opvragen van deze 2 garantstellingen komt een bedrag van afgerond € 263.000 (zijnde 75%) ten laste van het resultaat.

Bouwgrondexploitatie

De raming 2011 van de lasten en baten met betrekking tot de bouwgrondexploitatie is gebaseerd op de hercalculaties per 1-1-2011 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 september 2011. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de verwachte aan- en verkopen evenals de overige lasten en baten in 2011.

De lasten waren begroot op € 66,6 mln en de baten op € 30,7 mln. Het verschil van € 35,9 mln betreft de zogenaamde voorraadmutatie en gaat via de baten naar de balans als toename van de grondvoorraad. Voor de exploitatie zijn hiermee de lasten en baten in evenwicht.

De werkelijke lasten over 2011 bedragen € 71,3 mln en de werkelijke baten € 33,0 mln. Het verschil van € 38,3 mln betreft de zogenaamde voorraadmutatie en is via de baten naar de balans gegaan als toename van de grondvoorraad.

Dit geeft de volgende overzichten:

Lasten/baten **x 1mln**

Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Verschil	V/N
Lasten	66,6	71,3	-4,7	Nadeel
Baten	30,7	33,0	2,3	Voordeel
Bijdrage balans (toename grondvoorraad)	35,9	38,3	-2,4	Nadeel
Saldo exploitatie	**0,0**	**0,0**	**0,0**	

Balans (Grondvoorraad) **x 1mln**

Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Verschil
Boekwaarde 01-01-2011	97,8	97,8	0
Toename 2011	35,9	38,3	2,4
Af: verliesvoorziening	-1,6	-1,6	0
Boekwaarde 31-12-2011	**132,1**	**134,5**	**2,4**

De boekwaarde van de grondcomplexen is in 2011 met € 38,3 mln toegenomen van € 97,8 mln naar € 136,1 mln, maar vanwege het verwachte nadelige resultaat op de complexen Newtonpark 4 en Businesspark 4 is de verliesvoorziening met € 1,6 mln verhoogd van € 250.000 naar € 1,85 mln. Per saldo is de boekwaarde daardoor gestegen met € 36,7.
Deze stijging kan bijna in zijn geheel worden toegeschreven als gevolg van het overhevelen van de boekwaarde van De Zuidlanden van GEM De Zuidlanden naar de gemeente in verband met de beëindiging van de GEM.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.2.7 Grondbeleid.

Verrekeningen grondbedrijf

Het nadeel op kapitaallasten van € 1.662.750 betreft de afwaardering van de strategische verwervingen Bakker Postma en LPF met respectievelijk € 759.000 en € 903.750 ten laste van de reserve grondexploitatie.

Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling (4)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Welzijn	Wethouder A. Ekhart	F. Ytsma

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
In gang zetten van een basisstructuur voor de brede sociaal werker en het eerste interventieteam	+	Vanaf begin 2011 zijn drie sociale wijkteams met allround sociale werkers operationeel in acht aandachtwijken. De teams werken vanuit wijkcentra met buurtservicepunten voor informatie en advies. Voor burgers met complexere problemen zijn twee interventieteams gevormd. Hiermee is de basis gelegd voor een nieuwe sociale infrastructuur. Er wordt in 2012 gewerkt aan positionering en samenwerking.
De verhuisbeweging naar de nieuwe locaties voor de maatschappelijke opvang	+/-	Behalve voor de nachtopvang is de besluitvorming over nieuwe locaties in 2011 afgerond.
Uitvoeren WMO-voorzieningen binnen financiële kaders	+	De uitvoering van de WMO-voorzieningen heeft binnen de financiële kaders plaatsgevonden. Door versterkte controles op de pgb's, goedkopere aanbesteding op de hulpmiddelen en het hanteren van maximale normen voor de bijdrage huishoudelijke hulp is de beoogde bezuiniging van € 1 mln gehaald.
Visie op het maatschappelijk vastgoed	+	Er zijn uitgangspunten geformuleerd en procesafspraken gemaakt om samen met de besturen van buurt- en wijkcentra te komen tot een taakstelling op de regeling buurt-, wijk- en dorpswerk. De koers op het Leeuwarder maatschappelijk vastgoed is vastgesteld .

Successen

1. De uitvoering van de 'Veranderagenda WMO 2010-2014 verloopt goed.
2. De nieuwe WMO Verordening 2012 is vastgesteld.
3. In het samenwerkingsverband tussen Zienn, ROC's, corporaties, Welzijn Centraal, provincie en gemeente zijn de eerste jongeren in het kader van 'Kamers met kansen' gehuisvest.

Verbeterpunten

Afstemming van ontwikkelingen en activiteiten op de deelterreinen wonen, zorg en welzijn.

Eindconclusie

De voorgenomen prestaties uit het programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling zijn volgens plan uitgevoerd. De ontwikkelingen op het gebied van decentralisatie van AWBZ-begeleiding hebben grote financiële en inhoudelijke consequenties voor de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Iedereen maatschappelijk actief	**Onderdak** Voor iedereen een veilig onderdak	A. Voor mensen zonder zelfstandige huisvesting is tijdelijke opvang beschikbaar zo lang als, maar niet langer dan, noodzakelijk	- Het doen uitvoeren van maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, crisisopvang en opvang van jongeren (S)
	Ondersteuning Ondersteuning voor iedereen die daarvan afhankelijk is	B. Cliëntondersteuning op maat C. Handhaven waardering en tevredenheid van de publieke dienstverlening in het WMO-loket D. Alle Leeuwarder burgers met een beperking of chronische ziekte kunnen een beroep doen op voorzieningen op het terrein van wonen, vervoer, hulpmiddelen en hulp bij het huishouden	- Het doen uitvoeren van ondersteuning door middel van algemene en individuele voorzieningen, informatie, advies en cliëntondersteuning voor mensen met een psychosociaal probleem, lichamelijke of geestelijke beperking, cliënten van de maatschappelijke opvang en verslavingszorg, slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en zorgmijders (S)
	Participatie Maatschappelijke participatie door een ieder	E. Voor alle burgers is er ruimte voor ontmoeting en participatie	- Het bieden van ruimte voor ontmoeting en participatie (S)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Onderdak						
A Voor mensen zonder zelfstandige huisvesting is tijdelijke opvang beschikbaar zo lang als, maar niet langer dan, noodzakelijk						
Indicator (verblijfsduur in maanden):						
• Algemene opvang	15,5	<10	5.5	-4.5	<10	<10
• Crisisopvang	4	3	3.2	+0.2	3	3
- Limor			3.85	+0.85		
- Zienn			2.6	-0.4		
• Vrouwenopvang (Blijf van mijn Lijf en Asja)	3	3	2.75	-0.25	3	3
• Huis voor Jongeren	7,5	7	6.3	-0.7	7	7
Bron: Rapportage instellingen						
Ondersteuning						
B Cliëntondersteuning op maat						
Indicatoren:						
• Aantal contacten met zorgmijders	530	400	300	-100	450	425
• Het percentage van het aantal huisverboden waarbij binnen 10 dagen hulpverlening op gang is gebracht	start in 2009	80%	82%	+2%	85%	90%
Bron: Rapportage instellingen						
C Handhaven waardering en tevredenheid van de publieke dienstverlening in het WMO-loket						
Indicatoren:						
• De tevredenheid over de Sociale Winkel (rapportcijfer van 1 tot 10)	8,1	8,1	-*	-	8,1	8,1
* De tevredenheid van de Sociale Winkel is in 2011 niet meer gemeten.						
D Alle Leeuwarder burgers met een beperking of chronische ziekte kunnen een beroep doen op voorzieningen op het terrein van wonen, vervoer, hulpmiddelen en hulp bij het huishouden						
Indicator:						
• De tevredenheid van de aanvragers (rapportcijfer van 1 tot 10)	7,5	7,5	7,2	-0,3	7,5	7,5
Bron: WMO tevredenheidsonderzoek						
Participatie						
E Voor alle burgers is er ruimte voor ontmoeting en participatie						
Indicatoren:						
• Aantal wijkvoorzieningen dat verbonden is aan brede scholen, sportvoorzieningen, woonservicezones of culturele voorzieningen	4	6	6	0	5	6
• Aantal succesvolle matches bij het Vrijwilligers Servicepunt	259	500	480	-20	500	500
Bron: Voormalig Vrijwilligers Servicepunt						

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Onderdak						
• Het doen uitvoeren van maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, crisisopvang en opvang van jongeren (S)	X	+	X	X	X	A
Ondersteuning						
• Het doen uitvoeren van ondersteuning door middel van algemene en individuele voorzieningen, informatie, advies en cliëntondersteuning voor mensen met een psychosociaal probleem, lichamelijke of geestelijke beperking, cliënten van de maatschappelijke opvang en verslavingszorg, slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en zorgmijders (S)	X	+	X	X	X	B - D
Participatie						
• Het bieden van ruimte voor ontmoeting en participatie (S)	X	+	X	X	X	E
Overig						
• Het doen uitvoeren van de gemeentelijke taak op grond van de Wet op de dierenbescherming (500 zwerfdieren) (S)	X	+	X	X	X	nvt

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-04-01	Opvangen tekort WMO (S)	+	B
N-04-02	Beheer buurt-, wijk- en dorpscentra (I)	+/-	C

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-04-01	Herinrichting WMO (S)	+	B
O-04-02	Koerswijziging maatschappelijk vastgoed (S)	+	C
O-04-03	Beëindiging digitale huiskamers 2012 (S)	+	C
O-04-04	Welzijn Nieuwe Stijl *(vervangt Besparing loketfunctie welzijnsinstellingen)* (S)	+	B
O-04-05	Diverse maatregelen WMO (I)	+	B
O-04-06	Integratie MCC in MFC *(€ 85.000 verdeeld over 2 programma's, zie ook O-05-05)* (S)	+	E

Realisatie moties/amendementen	Real 2011	Subdoel
• Amendement Dierenambulance (S)	+	nvt

Analyse & toelichting

Onderdak	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstelling *Tijdelijke opvang voor mensen zonder zelfstandige huisvesting (A)*	
Algemene opvang Zienn (Nieuweweg)	Sinds 2009 is de algemene opvang gevestigd aan de Nieuweweg. Vanaf dat jaar zijn de positieve effecten op de verblijfsduur en de effecten van de toegepaste methodiek (*Critical Time Intervention*-CTI) op de cliënten zichtbaar.
Crisisopvang Zienn (locatie Burgum)	De toename van de verblijfsduur in de Crisisopvang Burgum is vooral te verklaren doordat de uitstroommogelijkheden (beschikbare woonruimte) beperkt zijn. Dit geldt vooral voor gezinnen, maar ook voor individuen speelt dit een rol. Daarnaast blijkt het steeds lastiger in een korte periode het totale financiële plaatje van een cliënt in beeld te brengen. Daardoor wordt pas later in het traject bekend welke vervolgmogelijkheden er voor een cliënt bestaan.
Limor (Locaties Leeuwarden en Sneek)	Binnen de crisisopvanglocaties Leeuwarden en Sneek is de verblijfsduur duur 0,85 maanden hoger dan de begrote duur van drie maanden. Voor beide locaties liggen dezelfde oorzaken ten grondslag aan de hogere verblijfsduur. De opvang richt zich op positieve uitstroom, wat zich toespitst op het realiseren van passende herhuisvesting. Herhuisvesting wordt gerealiseerd op globaal drie manieren: via het particuliere circuit, via woningbouwcorporaties en via de zgn. urgentieregelingen. Deze laatste bestaat uit afspraken van verschillende aard met een aantal 'omliggende' woningbouwcorporaties. Deze afspraken bespoedigen een snelle uitstroom naar passende herhuisvesting en zijn daarmee zeer bepalend voor de gemiddelde verblijfsduur. In sommigen gevallen wordt een urgentie verstrekt wanneer de financiële situatie gestabiliseerd is, en in andere gevallen wordt een urgentie verstrekt ná een verblijf van drie maanden. De meeste cliënten die worden opgevangen stromen binnen 3,85 maanden uit richting passende huisvesting én in een gestabiliseerde conditie. In dit licht is de gemiddelde verblijfsduur 2011 niet hoog en wijkt niet af van voorgaande jaren. Verlaging van deze duur kan gerealiseerd worden door een toename van beschikbaarheid van (urgentie)woningen. Limor is continue actief om het aantal beschikbare woningen uit te breiden.
Huis voor Jongeren	De afname van de verblijfsduur bij het Huis voor Jongeren kent een aantal oorzaken. De belangrijkste oorzaak is dat al enige tijd vóór de opname in het Huis voor Jongeren gestart wordt met begeleiding. In 2011 is in deze begeleiding een verdere professionaliseringsslag gemaakt. Door de actieve hulp in dit voorstadium kan de opname in de voorziening zelf van kortere duur zijn. Daarnaast kiezen sommige jongeren voor een alternatieve woonvorm omdat de opvangvoorziening niet bij hen past. Zij verblijven daardoor soms kort in de voorziening.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten *De verhuisbeweging naar de nieuwe locaties voor de maatschappelijke opvang (A)*	Behalve voor de nachtopvang is de besluitvorming over nieuwe locaties in 2011 afgerond. De verwachting is dat voor de zomer 2012 de besluitvorming over de nieuwe locatie van de nachtopvang is afgerond. Voor de nachtopvang wordt de geschiktheid van een beoogd pand onderzocht.

	Het sociaal pension Hoekstersingel wordt na de zomer van 2012 geopend. Over de verbouwing van de Buitenschool voor huisvesting van het zorgpension wordt nog onderhandeld. Daarom is het onduidelijk wanneer de huisvesting van het zorgpension zal plaatsvinden.
Overige toelichting *Kompas maatschappelijke opvang 2008-2012 (A)*	Het Kompas maatschappelijke opvang voor Fryslân met Leeuwarden als centrumgemeente, periode 2008-2012, is in 2011 geactualiseerd en zal in het eerste kwartaal 2012 ter vaststelling worden aangeboden aan het college. Het Kompas richt zich op het verminderen van het aantal daklozen, de doorstroming naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan, verbetering van de kwaliteit van leven van de doelgroep en het verminderen van de overlast.
Afname rijksmiddelen (A)	De afname van de rijksmiddelen voor AWBZ-begeleiding en de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang is van invloed op de overlastbestrijding en het aantal zorgmijders.
Subconclusie	Er is een trend waarneembaar dat de verblijfsduur in de opvang lager wordt.
Ondersteuning	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstelling *Cliëntondersteuning op maat (B)*	In 2011 hebben GGZ en VNN met 300 nieuwe zorgmijders contact gelegd. Daarnaast heeft GGZ met de aan haar beschikbaar gestelde subsidiemiddelen voor zorgmijders in het kader van Directe Hulp bij Huiselijk Geweld bemoeienis gehad met 104 gezinnen. Deze gezinnen zijn echter niet altijd zorg mijdend. Naar aanleiding van een inhoudelijke bijeenkomst over zorgmijders met de raad op 15 februari 2012 wordt deze ambitie in de begroting 2013 aangepast.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting *Huisverboden*	Het Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling is in 2011 geopend. Dit centrum kan de hulpverlening in het kader van kindermishandeling versnellen.
Invoering verdeel-systematiek compensatiemiddelen	Er is een tijdelijke verdeelsystematiek compensatiemiddelen ontregelde gezinnen ontwikkeld door de gemeente. Het was de bedoeling in 2011 een nieuwe systematiek te ontwikkelen, maar deze ontwikkeling wordt nu meegenomen in de transitie van de begeleiding.
Aanbesteding hulpmiddelen WMO	De overgang naar de nieuwe aanbieder van hulpmiddelen WMO, Welzorg, per 1 februari 2011, is goed verlopen.
Participatie	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunten *Visie op het maatschappelijk vastgoed (E)*	Er is voor de jaren 2011 en 2012 opnieuw incidenteel geld beschikbaar gesteld om in een zestal wijkcentra een betaalde beheerder te kunnen inzetten. In het kader van de bezuiniging op de regeling buurt-, wijk- en dorpswerk is aangegeven aan de besturen dat zij zich in 2011 moeten voorbereiden op een tijd zonder deze middelen. Oplossingsrichting is om buurtbewoners met een uitkering in te gaan zetten om de taken uit te gaan voeren. We zijn met de besturen hierover in overleg. Voor 2013 is een taakstelling van 30% op de regeling buurt-, wijk- en dorpswerk

	ingeboekt. Om deze taakstelling te realiseren zijn er in 2011 uitgangspunten geformuleerd en procesafspraken gemaakt. In de periode april – december 2011 zijn er meerdere gesprekken geweest met de besturen, een analyse gemaakt van de huidige situatie en is een voorstel per wijk voorgelegd aan de besturen. Dit voorstel is besproken en de besturen hebben ook schriftelijk kunnen reageren. Het college heeft de voorstellen vastgesteld.
Overige toelichting	
Multicultureel Centrum (E)	Zie toelichting bij programma 5 Werk en Inkomen.
Beëindiging digitale huiskamers (E)	De bezuiniging op de digitale huiskamers is gerealiseerd. In de wijken Bilgaard, Heechterp Schieringen, Achter de Hoven, Schepenbuurt, Wielenpôlle en Valerius blijft de voorziening bestaan, zonder gemeentelijke subsidie.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
023	Opvang en zorgverlening	91		100	191	-26	**164**
028	Sociale integratie achterst. groepen	21		-83	-62	182	**120**
033	Ouderen- en gehandicaptenzorg	25		-69	-44	551	**507**
		137	**0**	**-52**	**85**	**707**	**792**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	1.790		43.436	45.226	5.819	**-39.407**
B	Begroting 2011 na wijziging :	2.128		46.593	48.722	3.827	**-44.894**
C	Rekening 2011 :	1.991		46.646	48.637	4.534	**-44.103**
	Resultaat B-C	**137**		**-52**	**85**	**707**	**792**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Maatschappelijke Opvang			319	319		**319**
2.	Vouchers bewonersinitiatieven			554	554	13	**567**
3.	Integratie etnische minderheden			321	321		**321**
4.	Vluchtelingen			90	90		**90**
5.	WMO			-69	-69	559	**490**
	- verrekeningen met reserves :						
	Reserve budgetoverheveling						
1.	- Maatschappelijke Opvang			-319	-319		**-319**
2.	- Vouchers bewonersinitiatieven			-564	-564		**-564**
3.	Integratie etnische minderheden			-321	-321		**-321**
	- niet relevante posten :						
	Overig		137	-63	74	135	**209**
	Totaal		**137**	**-52**	**85**	**707**	**792**

Analyse & toelichting

Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Maatschappelijke opvang

Eind 2010 is een budget van € 319.000 uit de maatschappelijke opvang gestort in de reservebudgetoverheveling. Deze middelen zouden in 2011 worden ingezet voor schommelingen in het budget van de maatschappelijke opvang.
Gedurende 2011 is de gemeente bezig geweest met het zoeken naar een geschikte locatie voor de nachtopvang van Zienn. Geschat wordt dat de middelen nodig zijn voor een éénmalige bijdrage voor het geschikt maken van het toekomstige pand. Tot op heden is de geschikte locatie nog niet gevonden. De verwachting is dat de eerste helft van 2012 het college een besluit kan nemen over een locatie en dat de middelen daarna zullen worden ingezet. Vandaar dat de middelen wederom gestort worden in de reserve budgetoverheveling.

Bewonersinitiatieven	Het project Wijkidee heeft van het ministerie van VROM van 2008 tot en met 2011 jaarlijks ongeveer € 300.000 gekregen voor de uitvoering van bewonersinitiatieven die 'de leefbaarheid en de sociale cohesie' in de wijk bevorderen. De middelen worden aan bewoners verstrekt in de vorm van Wijkwaardebonnen, op advies van het Adviesplatform Wijkidee. Pas in de loop van 2009 is dit project goed van de grond gekomen. Voor een groot aantal ideeën zijn inmiddels Wijkwaardebonnen beschikbaar gesteld, maar nog niet alle waardebonnen zijn door de bewoners omgezet in geld. Daarnaast loopt het project door tot en met 2012. Aan het eind van 2011 is in totaal € 567.000 niet besteed. Hiervan is € 564.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.
Integratie etnische minderheden	Op 12 oktober 2010 heeft B&W besloten om aan Stichting Welzijn Leeuwarden een subsidie te verlenen van € 1.233.500 voor de in samenwerking met Sinne Welzijn uit te voeren inburgerings- en integratieactiviteiten in de periode 2010-2012. Tot en met 2011 wordt een bedrag van € 912.500 besteed aan de activiteiten. Voor 2012 resteert een bedrag van € 321.000. Dit bedrag is gestort in de reserve budgetoverheveling.
Vluchtelingen	De afhandeling van het generaal pardon is in Leeuwarden zeer succesvol verlopen. In totaal zijn 266 personen (183 leefeenheden) in Leeuwarden gehuisvest waarmee Leeuwarden ruimschoots aan haar taakstelling huisvesting (167) heeft voldaan. Door een effectieve aanpak van de noodopvang is het rijksbudget voor de uitvoering van het generaal pardon niet volledig nodig gebleken en kan € 90.000 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.
Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	Eind 2010 heeft de raad de 'Veranderagenda 2010-2014' vastgesteld. De veranderagenda is opgesteld met het doel de uitvoering van de WMO binnen het beschikbare budget te houden door middel van het verlagen van de uitgaven en het verhogen van de inkomsten. Voor de jaarschijf 2011 moest een bedrag van € 1.000.000 bezuinigd worden. Het effect van alle genomen maatregelen in 2011 is een besparing van € 1.490.000, dus per saldo een voordeel van € 490.000. In de WMO voortgangsrapportage 2011 werd, op basis van de eerste 10 maanden, nog uitgegaan van een voordeel van € 350.000. De genomen maatregelen betreffen: versterkte controles op de pgb's, goedkopere aanbesteding op de hulpmiddelen en hanteren van maximale normen voor de bijdrage huishoudelijke hulp.

Programma Werk en inkomen (5)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Welzijn	Wethouder A. Ekhart	E. de Bruin

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Aanpak jeugdwerkloosheid	+	De aanpak vanuit het Actieplan bestrijding jeugdwerkloosheid was succesvol.
• Werkplein Leeuwarden / Participatieladder	+	De nieuwe visie op de dienstverlening Werkplein krijgt steeds meer vorm in de uitvoering. Alle WWB- en WIJ-klanten zijn geplaatst op de Participatieladder waardoor de mate van participatie goed in beeld is gebracht. In het rapportageportaal van de participatieladder wordt in de eerste helft van 2012 ook de beweging op de ladder zichtbaar.
• Modernisering WSW	+/-	De Wet Werken naar Vermogen zal per 1 januari 2013 van kracht worden. Deze wet heeft gevolgen voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening, zowel vanuit financieel als ook sociaal perspectief. Dit leidt tot de noodzaak de uitvoering van de sociale werkvoorziening te herstructureren om deze in lijn te brengen met die gevolgen. De voorbereiding van deze herstructurering is in 2011 gestart.
• Effectieve schuldhulpverlening	+	In 2011 is met de beleidsnota 'In eigen hand' een visie op schuldhulpverlening vastgesteld, met als doel effectieve en efficiënte schuldhulpverlening. In deze nieuwe visie is aansluiting gezocht met welzijn nieuwe stijl. Speerpunten zijn: meer preventie, werken met klantprofielen, anders en goedkoper inrichten van de nazorg. In 2011 is al begonnen met de uitvoering van de speerpunten.
• Kinderen in armoede	+/-	In samenwerking met sector Jeugd en Onderwijs wordt een visie op kinderen in armoede geformuleerd. Realisatie is nog niet voltooid en wordt in 2012 verder opgepakt.

Successen

1. Herontwerp dienstverlening Werkplein en succesvolle voorbereiding op invoering WWB 2012.
2. Verbetering van de effectiviteit van de schuldhulpverlening met een nieuwe visie op schuldhulpverlening; minima zijn beter op de hoogte van de minimaregelingen.
3. Succesvolle wijkgerichte inburgering en realisatie van een multicultureel centrum en de transitie naar een multifunctioneel centrum.

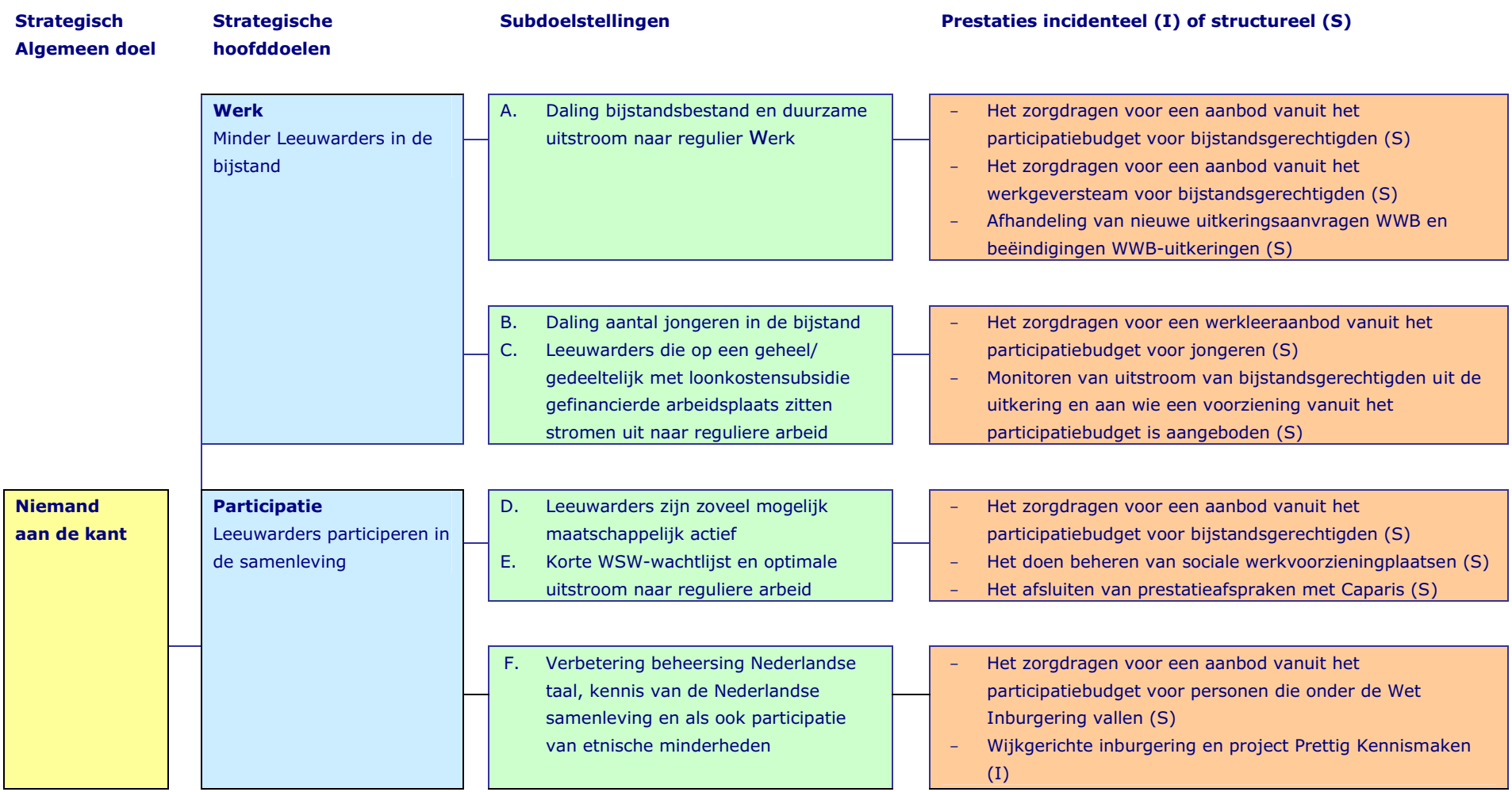
Verbeterpunten

1. Daling bijstandsbestand en duurzame uitstroom naar regulier werk.
2. Korte WSW-wachtlijst en optimale uitstroom naar reguliere arbeid.

Eindconclusie

Alle voorgenomen prestaties en speerpunten zijn volgens plan uitgevoerd. Helaas is het aantal uitkeringsaanvragen als gevolg van de economische crisis fors toegenomen. De focus heeft vooral gelegen op reductie van de kosten I-deel.

Wat willen we bereiken?

Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Inkomen Minder Leeuwarders in armoede	G. Leeuwarders kunnen een beroep doen op effectieve schuldhulpverlening	– Het zorgdragen voor een aanbod voor schuldhulpverlening (S) – Laten afhandelen van schuldregelingsverzoeken (S)
	H. Leeuwarders zijn op de hoogte van alle voorzieningen en instrumenten ter voorkoming en bestrijding van financiële en sociaal-maatschappelijke armoede	– Uitvoeren van een klantenonderzoek of mensen bekend zijn en een beroep doen op armoederegelingen (S) – Het aanbieden van de websites 'Bereken je recht' en 'Geldkompas Leeuwarden' (S)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Werk						
A Daling bijstandsbestand en duurzame uitstroom naar regulier werk	(2009)					
Indicatoren:						
• Percentage bijstandsgerechtigden dat uitstroomt naar regulier werk	30%	30%	30%	0	30%	35%
• Percentage daarvan dat duurzaam (>24 maanden) aan het werk blijft		60%	64%	+4%	65%	65%
• Gemiddeld aantal bijstandsgerechtigden jonger dan 65 jaar	3420	3830	4259	429		
• Poortwachterquote: percentage bijstandsgerechtigden dat de aanvraag intrekt vanwege plaatsing op werk of andere redenen	10%	15%	15%	0	20%	25%
• Doorstroom klanten van WW naar WWB	25%	10%	13%	+3%	10%	10%
Bron: Re-integratie Module (RIM)						
B Daling aantal jongeren in de bijstand						
Indicator:						
• Termijn waarbinnen jongeren op werkleeraanbod worden geplaatst		2 mnd	Niet bekend, zie toelichting		2 mnd	1 mnd
Bron: RIM						
C Leeuwarders die op een geheel/gedeeltelijk met loonkostensubsidie gefinancierde arbeidsplaats zitten stromen uit naar reguliere arbeid						
Indicator:						
• Percentage bijstandsgerechtigden dat uitstroomt naar reguliere arbeid		50%	30%	-20%	50%	50%
Bron: RIM						
Participatie						
D Leeuwarders zijn zoveel mogelijk maatschappelijk actief						
Indicator:						
• Percentage bijstandsgerechtigden dat doorstroomt op de participatieladder		40%	34%	-6%	30%	30%
Bron: RIM						
E Korte WSW-wachtlijst en optimale uitstroom naar reguliere arbeid	(2009)					
Indicatoren:						
• Percentage beschut buiten en deta/begeleid werken	27/20	30/27	27/23	-3/-4	30/30	30/30
• Daling van de WSW wachtlijst	120	115	150	+35	110	105
Bron: Caparis						

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
F Verbetering beheersing Nederlandse taal, kennis van de Nederlandse samenleving en als ook participatie van etnische minderheden	(2009)					
Indicatoren:						
• Aantal inburgeraars dat een inburgeringstraject volgt	128	150	142	-8	50	50
• Percentage inburgeraars dat het inburgeringsexamen haalt		80%	79%	-1%	80%	80%
• Aantal allochtone vrouwen duurzaam laten participeren in de samenleving	150	250	175	-75	250	
Bron: Rapportage (wijkgerichte) inburgering						
Inkomen						
G Leeuwarders kunnen een beroep doen op effectieve schuldhulpverlening	(2009)					
Indicatoren:						
• Aantal gestarte schuldhulpverleningstrajecten	670	700	470	-230	500	450
• Percentage succesvol afgeronde trajecten	30%	50%	82%	+32%	50%	50%
Bron: Rapportage KBNL						
H Leeuwarders zijn op de hoogte van alle voorzieningen en instrumenten ter voorkoming en bestrijding van financiële en sociaal-maatschappelijke armoede						
Indicator:						
• Percentage personen dat bekend is met alle voorzieningen/instrumenten ter voorkoming en bestrijding van armoede		60%	50%	-10%	65%	70%
Bron: Wijk-/Gemeente-enquête						

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Werk						
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor bijstandsgerechtigden (S)	X	+	X	X	X	A
• Het zorgdragen voor een werkleeraanbod vanuit het participatiebudget voor jongeren (S)	X	+	X	X	X	B
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het werkgeversteam voor bijstandsgerechtigden(S)	X	+	X	X	X	A
• Monitoren van uitstroom van bijstandsgerechtigden uit de uitkering en aan wie een voorziening vanuit het participatiebudget is aangeboden (S)	X	+	X	X	X	C
• Afhandeling van nieuwe uitkeringsaanvragen WWB en beëindiging WWB-uitkeringen (S)	X	+	X	X	X	A
Participatie						
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor bijstandsgerechtigden (S)	X	+	X	X	X	D
• Het doen beheren van sociale werkvoorzieningplaatsen (S)	X	+	X	X	X	E
• Het afsluiten van prestatieafspraken met Caparis (S)	X	+	X	X	X	E
• Het zorgdragen voor een aanbod vanuit het participatiebudget voor personen die onder de Wet Inburgering vallen (S)	X	+	X	X	X	F
• Wijkgerichte inburgering (I)	X	+				F
• Project prettig kennismaken (I)	X	+	X			F
Inkomen						
• Het zorgdragen voor een aanbod voor schuldhulpverlening (S)	X	+	X	X	X	G
• Laten afhandelen van schuldregelingsverzoeken (S)	X	+	X	X	X	G
• Uitvoeren van een klantenonderzoek of mensen bekend zijn en een beroep doen op armoederegelingen (S)	X	+	X	X	X	H
• Het aanbieden van de websites 'Bereken je recht' en 'Geldkompas Leeuwarden' (S)	X	+	X	X	X	H

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-05-01	Dekking tekort Langdurigheidtoeslag (S)	+	H
N-05-02	Herijking Bijzondere Bijstand (S)	+	H
N-05-03	Monitor arbeidsparticipatie c.a. (I)	+	G
N-05-04	Financiering schuldhulpverlening (I)	+	G

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-05-01	Monitoring arbeidsparticipatie (S)	+	C
O-05-02	WWB-werk deel: Beëindiging gemeentelijk deel 2012 (S)	+	A
O-05-03	Beëindiging aanvullende gemeentelijke bijdrage Sociale werkvoorziening 2013 (S)	+	E
O-05-04	Beëindiging anti-discriminatieprijs 2011 (S)	+	F
O-05-05	Integratie MCC in MFC *(€ 85.000 verdeeld over 2 programma's, zie ook O-04-06)* (S)	+	F

Realisatie moties/amendementen begroting 2011	Real 2011	Subdoel
• Motie Vereenvoudiging minimaregelingen en kwijtscheldingsregeling (I)	+/-	H
• Motie PC project voor kinderen (I)	+	D
• Amendement continueren zakgeldproject (I)	+	D
• Motie Continuering noodhulp vluchtelingen (I)	+	A
• Motie Stichting Present (I)	+	E
• Amendement Subsidie voedselbank (I)	+	B

Analyse & toelichting

Werk

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Daling bijstandsbestand en duurzame uitstroom naar regulier werk (A)

Door de economische crisis is de doelstelling niet gerealiseerd. Het grootste deel van de groei van het bestand in 2011 heeft zich vooral voorgedaan tot en met de zomer. Daarna is een stabilisering van de instroom gerealiseerd, onder andere door versterking van de poortwachtersfunctie en het consequenter toepassen van maatregelen. Door een veranderde toonzetting wordt voor de klanten het signaal helder dat de uitkering er is voor kwetsbaren en dat er van kansrijken wordt verwacht dat ze aan de slag gaan.

Daling aantal jongeren in de bijstand (B)

Er zijn geen cijfers over de realisatie van de indicator bekend. Er zijn wel andere cijfers beschikbaar waaruit blijkt dat het jongerenbestand in 2011 is gedaald. In week 25 van 2011 bedroeg het WIJ-bestand 695 jongeren, in week 52 bedroeg het WIJ-bestand 650 jongeren en in week 2 van 2012 bedraagt het WIJ-bestand 615 jongeren. Aan de poort wordt de jongeren verteld dat ze aan de slag moeten en dat zo nodig handhaving wordt ingezet. Verder is er een zoekperiode van vier weken ingevoerd en wordt er een groepsintake gehouden waarbij de jongeren meteen worden opgepakt.

Leeuwarders die op een geheel/gedeeltelijk met loonkostensubsidie gefinancierde arbeidsplaats zitten stromen uit naar reguliere arbeid (C)	Als gevolg van de aangekondigde bezuinigingen op de re-integratiemiddelen is deze inzet afgebouwd en zijn andere instrumenten via publiek private samenwerk-constructie beschikbaar gekomen. Ook wordt succesvol gewerkt met no-risk-polissen.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt *Aanpak jeugdwerkloosheid (B)*	Voor jongeren is momenteel een beperkt aantal werkstages beschikbaar, wat het in een aantal gevallen lastig maakt om een passend aanbod te doen. Daarnaast wordt een deel van de groep door de casemanager persoonlijk begeleid. Deze individuele begeleiding kon tot voor kort niet als werkleeraanbod in het systeem worden geregistreerd. 135 jongeren hebben geen werkleeraanbod in verband met belemmeringen en 141 jongeren (20 procent) wegens werkachterstanden of andere redenen. De verbinding met onderwijs en arbeidsmarkt blijft cruciaal. De aanpak jeugdwerkeloosheid Leeuwarden is in lijn gebracht met de nieuwe visie op dienstverlening Werkplein.

Overige toelichting *Sociale zekerheid*	Het jaar 2011 kenmerkte zich als de start van grote veranderingen op het domein van de sociale zekerheid. Het is gelukt om al vroegtijdig te anticiperen op veranderingen en daardoor tekorten op de re-integratiemiddelen te voorkomen. De financiële crisis is inmiddels een recessie geworden en veel mensen verliezen hun baan. Vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt laat dit in Leeuwarden een problematisch beeld zien. De aanpak op het Werkplein is inmiddels succesvol gekanteld waarbij motivatie en de afstand tot de arbeidsmarkt bepalend zijn geworden voor de geboden inzet aan klanten op het Werkplein. Door de veranderde toonzetting wordt het signaal helder dat de uitkering er is voor kwetsbaren en dat er van kansrijken wordt verwacht dat ze aan de slag gaan. Het Werkplein zal toegroeien naar een netWerkplein waarbij de gemeente als regiogemeente samen met andere partners in een publiek private samenwerk-constructie de regionale inzet op het gebied van werkgelegenheid zal realiseren. Veel mensen hebben in 2011 een uitkering aangevraagd. De poortwachter functie is aangescherpt maar de realiteit laat zien dat veel mensen geen baan kunnen vinden. In 2011 heeft de focus verscherpt gelegen op reductie van de kosten op het I-deel. De acquisitie van Leeuwarden, maar ook de provincie Fryslân zal zich, naast midden- en hogeropgeleid werk, ook uitdrukkelijk op de onderkant moeten richten. Hiertoe zijn de eerste stappen gezet. *Social return*[3] zal een belangrijke factor zijn in het genereren van werk aan de onderkant. Mensen die weinig actueel perspectief op werk hebben zullen door middel van leerwerkconstructies, werkstages en maatschappelijk nuttig werk zoveel mogelijk arbeidsfit gehouden worden. Een concreet voorbeeld van publiek private samenwerking is de start van de pilot Baanbrekend Fryslân, samen met Randstad in november 2011. Ook andere dienstverleners zijn door de nieuwe visie geprikkeld om hun aanbod te herijken, waardoor nu dienstverlening wordt aangeboden op basis van alternatieve financiering of op basis van *no cure - no pay*.

[3] Bij Social Return gaat het erom dat een investering die de gemeente doet, naast het 'gewone' rendement ook een concrete sociale winst (return) oplevert.

Subconclusie	Het jaar 2011 kenmerkte zich als de start van grote veranderingen op het domein van de sociale zekerheid. De invoering van de WWB 2012 (harmonisatie WWB en WIJ) is in korte tijd succesvol opgepakt.

Participatie

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen	
Leeuwarders zijn zoveel mogelijk maatschappelijk actief (D)	Alle WWB klanten zijn geplaats op de participatieladder. De beschikbare rapportage kan nog niet goed de indicator 'doorstroom op de ladder' genereren, maar gecombineerd met de indicator over uitstroom is een redelijk mate van betrouwbaarheid te krijgen. Dan blijkt dat we met enige marge in de buurt van de begrote doorstroom komen. Er zijn ook voorbereidingen gemaakt om het gebruik van de participatieladder in de wijk in te voeren.
Korte WSW wachtlijst en optimale uitstroom naar reguliere arbeid (E)	Begin van het jaar stonden er 180 personen op de wachtlijst, die eind 2011 is gedaald naar 150. Dit is een daling van 20% in 2011. Echter het begrote aantal van 115 is niet gehaald en is niet realistisch gebleken. Door uitbreiding van de taakstelling van het rijk en door niet deel te nemen aan uitruil binnen de gemeenteschappelijke regeling is de grootste daling in de eerste helft van 2011 gerealiseerd. De daling is verder in 2011 gestabiliseerd door grotere uitstroom naar Caparis dan instroom op de wachtlijst en door natuurlijk verloop, welke groter is dan begroot.
Verbetering beheersing Nederlandse taal, kennis van de Nederlandse samenleving en als ook participatie van etnische minderheden (F)	De ambitie inburgeringstrajecten is gerealiseerd. Door een korting van het rijk valt het budget Wet Inburgering compleet weg in 2014. In 2011 is hierop al geanticipeerd door meer de verbinding te maken met de wijkaanpak en het Werkplein. Door het wegvallen van projecten zijn minder allochtone vrouwen via speciale participatieprojecten bereikt. Wel zijn projecten op het Werkplein zoals 'Aan de slag in de zorg' verder uitgebreid en zijn nu onderdeel van de reguliere aanpak.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt	
Modernisering WSW (E)	De financiële situatie van Caparis blijft bijzonder slecht door tekorten in de exploitatie en rijksbezuinigingen. Onder druk van de bezuinigingen en op basis van onderzoeken in 2011 adviseert het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) en de acht aangesloten colleges om binnen de bestaande organisatiestructuur het uitvoeringsbedrijf Caparis NV met 2/3 te laten krimpen en te komen tot een SW-bedrijf voor beschut werken.

Overige toelichting	
Multicultureel Centrum (F)	In 2011 is het multiculturele centrum 'De verbinding' aan het Vliet geopend en draait succesvol. Het centrum heeft een goede verbinding met de omliggende wijken en zowel het buurtservicepunt als het sociale wijkteam zitten in het centrum. Het vadercentrum is een groot succes waarbij zowel allochtone als autochtone mannen bereikt worden. Er is een verbinding tussen het centrum en het Werkplein. De inzet vanuit de wijkgerichte inburgering is een belangrijke katalysator in de aanpak.

Inkomen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstelling	
Leeuwarders kunnen een beroep doen op effectieve schuldhulpverlening (G)	De aanpak schuldhulpverlening is als uitwerking van het collegeprogramma en al anticiperend op de Wet schuldhulpverlening in 2011 opnieuw geformuleerd. De verwachting was dat de economische crisis in 2011 zou leiden tot een hoger beroep op de schuldhulpverlening. Het aantal aanvragen is in 2011 gedaald. Er heeft zich een afvlakking voorgedaan. Oorzaak hiervan is vermoedelijk toch het tijdig aangepaste consumptiegedrag van de burgers (het zgn. consuminderen). Ook is de preventieve aanpak PING succesvol. Daarnaast zijn meer trajecten dan was begroot succesvol afgerond. De al ingezette nieuwe werkwijze binnen de schuldhulpverlening zal van invloed zijn geweest.
Leeuwarders zijn op de hoogte van alle voorzieningen en instrumenten ter voorkoming en bestrijding van financiële en sociaal-maatschappelijke armoede (H)	Het streven was gericht op een bekendheid van 60%. De mate van bekendheid van de voorzieningen eindigt in 2011 op 50%. Dit is lager dan het streefcijfer. Toch neemt ten opzichte van 2010 het niet-gebruik af. Wel is opnieuw het tegengaan van het niet-gebruik verbeterd. De aanvragen zijn gestegen. Echter of alle groepen evenredig bereikt worden zal moeten blijken. Het onderzoek van de Rekenkamer geeft hiervoor mogelijk punten mee.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt	
Kinderen in armoede	Met het uitvoeren van de van rijkswege opgelegde verordening plicht om de participatie van kinderen in armoede te realiseren, is deels voldaan aan dit speerpunt. Het streven was echter gericht op het formuleren van een visie op kinderen in het algemeen en kinderen in armoede in het bijzonder. In 2012 wordt, in samenwerking met sector Jeugd en Onderwijs, het uitwerken van dit speerpunt verder opgepakt.
Motie vereenvoudiging minimaregelingen en kwijtschelding	Doel was een vereenvoudiging van de aanvraag voor de voorzieningen. De vereenvoudiging is gerealiseerd voor wat betreft de aanvraagprocedure van alle regelingen met uitzondering van de kwijtschelding. Uitvoering van de kwijtschelding is onderhevig aan andere wettelijke regels dan de overige minimaregelingen. Vereenvoudiging van de kwijtschelding is daarom minder eenvoudig. Uitvoering van dit onderdeel van de motie vergt meer onderzoek en wordt in 2012 aan de raad voorgelegd.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
027	Arbeidsmarkt en sociale integratie	-320		832	512	-1.537	**-1.025**
030	Inkomensvoorziening	-433	10	-65	-488	-617	**-1.105**
031	Armoedebestrijding	-11		-100	-111	-175	**-286**
		-764	**10**	**667**	**-87**	**-2.330**	**-2.416**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	17.728	312	95.193	113.233	92.534	**-20.699**
B	Begroting 2011 na wijziging :	20.015	312	108.663	128.989	94.848	**-34.141**
C	Rekening 2011 :	20.778	302	107.995	129.076	92.518	**-36.557**
	Resultaat B-C	**-764**	**10**	**667**	**-87**	**-2.330**	**-2.416**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Sociale werkvoorziening			-996	-996	-8	**-1.004**
2.	Eigen Kracht			50	50		**50**
3.	Jeugdwerkloosheid		-85	3.119	3.034		**3.034**
4.	Wet BUIG (WWB etc.)			-521	-521	-471	**-992**
5.	Overige regelingen: BBZ			588	588	-136	**452**
6.	Inkomensondersteuning minima			-453	-453		**-453**
	- verrekeningen met reserves :						
	Reserve budgetoverheveling						
3.	- Eigen Kracht			-50	-50		**-50**
4.	- Jeugdwerkloosheid			-3.034	-3.034		**-3.034**
	- niet relevante posten :						
	Overig	10	-679	1.964	1.295	-1.715	**-420**
	Totaal	**10**	**-764**	**667**	**-87**	**-2.330**	**-2.417**

Analyse & toelichting

Programma Werk en inkomen

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Apparaatskosten

De afwijking op de apparaatskosten van € 764.000 betreft onder andere :
In 2011 is meer capaciteit ingezet om het toenemend aantal aanvragen inkomensvoorzieningen te kunnen afhandelen. Daarnaast is er sprake geweest van een lager ziekteverzuim dan begroot. Dit heeft geleid tot meer productieve uren waardoor er een overschrijding van € 433.000 is ontstaan. Deze hogere apparaatskosten worden volledig gecompenseerd door een voordeel op resultaat kostenplaatsen (verantwoord op programma 15 Algemene dekkingsmiddelen).
Voor bepaalde verrichte werkzaamheden staat het budget onder de overige kosten, terwijl de werkelijke kosten onder de apparaatskosten zijn verantwoord. Dit betreft

de Jeugdwerkloosheid € 85.000, middelen van de WWWB W-deel van € 43.000 en het actieplan Jeugdwerkloosheid wat bekostigd wordt uit het ESF van € 196.000.

Sociale Werkvoorziening

In de 3e kwartaalrapportage van Caparis NV wordt een verlies over 2011 verwacht van € 4,3 mln. De gemeente Leeuwarden is voor 22,12% aandeelhouder. Er moet dus, gelet op het verlies van Caparis, rekening mee worden gehouden dat de gemeente als aandeelhouder gevraagd zal worden een deel van het verlies af te dekken door een extra bijdrage. Op basis van deze gegevens is er een storting gedaan in de voorziening Caparis van € 950.000.
De overige afwijking van € 54.000 betreft onder andere een hogere aanvullende gemeentelijke bijdrage van € 21.000 en de bijdrage van de gemeente Leeuwarden van € 25.000 in de kosten van een onderzoek naar de toekomst van de sociale werkvoorziening.
De negatieve bate van € 8.000 betreft een terugbetaling aan het rijk bij de vaststelling van de rijksvergoeding 2010.

Eigen Kracht

Het kabinet heeft nieuwe actielijnen geschetst om de participatie van vrouwen te stimuleren. Eén van die lijnen is het programma 'Eigen Kracht'. Het betreft de aanpak om laagopgeleide vrouwen te stimuleren om stappen naar werk en opleiding te zetten en een aanpak voor minder laaggeletterdheid bij niet-werkende vrouwen. Het Rijk geeft een financiële bijdrage van € 50.000 per gemeente per jaar (2011, 2012 en 2013). In de gemeente Leeuwarden wordt het project 'Eigen kracht' aangesloten bij het programma 'Duizend en één kracht' (integratie van vrouwen), het inburgeringsaanbod, participatieaanbod vanuit het werkplein en het educatieaanbod. Het ministerie heeft aangegeven dat in de volledige projectperiode van de jaren 2011, 2012 en 2013 minimaal 450 vrouwen moeten deelnemen, waarbij het uitgangspunt is dat 20% is uitgestroomd naar werk of een opleiding. Het college van B & W is op 1 september akkoord gegaan met deze inzet van middelen. In 2011 zijn geen uitgaven gedaan. Het bedrag van € 50.000 is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Jeugdwerkloosheid

Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden heeft het kabinet met 30 regiogemeenten convenanten afgesloten om op regionaal niveau uitvoering te geven aan het Actieplan Jeugdwerkloosheid. Het kabinet heeft in 2009, 2010 en 2011 in totaal € 6.337.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het regionaal actieplan jeugdwerkloosheid Fryslân. In 2009 en 2011 is voor de uitvoering van dit actieplan ESF-subsidie toegekend van in totaal € 2.530.000. Het totale projectbudget bedraagt daarmee € 8.867.000, te besteden gedurende de periode oktober 2009 tot september 2012.
Tot en met 2011 is € 5.833.000 uitgegeven. Het saldo van € 3.034.000 moet gedurende de gehele looptijd van het actieplan beschikbaar blijven en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

Wet BUIG (WWB etc.)

De ontwikkeling van het budget WWB-inkomensdeel laat een nadeel zien van € 992.000. Zoals blijkt uit onderstaande tabel wordt dit zowel veroorzaakt door een hoger uitkeringsbedrag WWB als door een lagere rijksbijdrage.

x € 1 mln

	Begroting	**Werkelijk**	**Saldo**
Rijksbijdrage	46,6	45,9	**- 0,75**
Uitkeringen	59,2	59,5	**- 0,25**
Totaal nadeel	**-12,6**	**- 13,9**	**- 1,00**

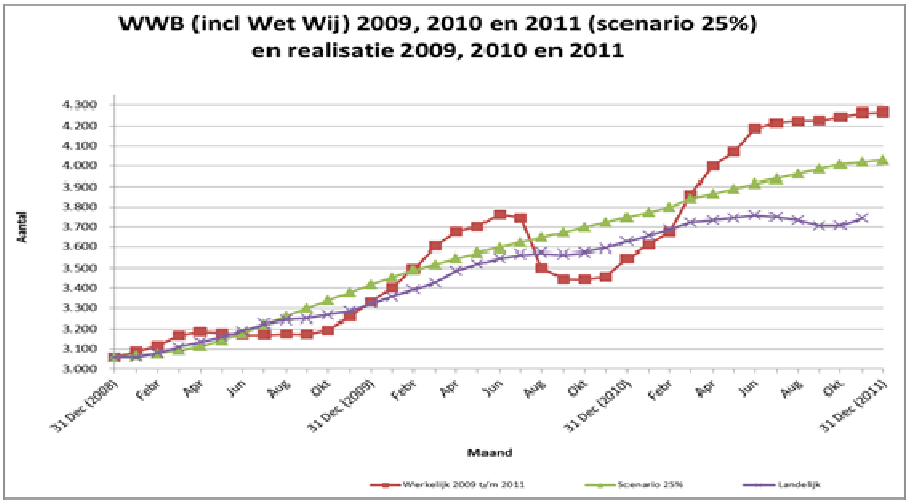
Lagere rijksbijdrage

De verlaging van de rijksbijdrage leidt ten opzichte van de begroting 2011 tot een nadeel van € 0,7 mln. De uitgaven zijn naar verwachting € 0,3 mln hoger dan begroot. In totaal is dus sprake van een nadeel ten opzichte van de begroting van € 1,0 mln.

Met ingang van 1 januari 2010 zijn op grond van de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) de inkomsten vanuit het rijk voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de volgende wetten gebundeld: de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet investeren in jongeren (WIJ), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (BBZ 2004) voor zover deze uitkeringen betrekking hebben op levensonderhoud voor startende ondernemers en de Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK). Door het rijk is voor alle regelingen onder BUIG in totaal € 45,82 mln aan Leeuwarden verstrekt. Begroot was een bedrag van € 46,57 mln. Er is daarom € 748.000 minder ontvangen van het rijk dan begroot. De rijksvergoeding is daarmee veel te gering om alle kosten te dekken.

Hogere uitkeringsbedragen WWB

De ontwikkeling van het aantal WWB'ers (inclusief WIJ) over 2009 t/m 2011 ziet er als volgt uit:

Voor de raming van de verslechterende economische ontwikkeling en de daaraan gekoppelde verwachting van de toename van het aantal WWB'ers is voor 2011 het scenario van 25% gehanteerd. Dit 'Scenario 25%' is sinds een aantal jaren in de begroting verwerkt. Duidelijk valt te zien dat een groot deel van het jaar het bestand zowel boven dit scenario als boven de landelijke trend zat. Het gemiddelde aantal WWB'ers over 2011 is dan ook hoger uitgekomen dan begroot.

Rekening was gehouden met gemiddeld 3.987 WWB'ers. Het werkelijke gemiddelde is uitgekomen op 4.112 WWB'ers. Dit hoeveelheidverschil van 125 WWB'ers levert een nadeel op van € 1.759.750.
Door de instroom van jongeren is het gemiddelde uitkeringsbedrag iets afgenomen.
Het prijsverschil is uitgekomen op € 275 per uitkering (gemiddelde uitkering was begroot op € 14.078 en is € 13.803 geworden). Uitgaande van 4.112 WWB'ers levert dit een prijsvoordeel op van € 1.130.800. Per saldo dus een nadeel van afgerond € 629.000.

De terugvorderingen laten over 2011 een voordeel zien van € 222.000. Dit voordeel is met name ontstaan in de 2e helft van 2011 waarin door uitstroom van het project Baanbrekend Fryslân verrekening van uitkering (terugvordering) heeft plaatsgevonden en door een groter bedrag aan fraudeterugvorderingen vanuit de handhavingsrol.

Op de IOAW is een prijsvoordeel ontstaan van € 89.000. Begroot was een gemiddelde prijs van € 14.573. De werkelijke prijs per uitkering is uitgekomen op gemiddeld € 13.806. Een prijsverschil van € 767 maal gemiddeld 116 IOAW'ers levert een voordeel op van € 89.000.
De WWIK en de IOAZ laten een voordeel zien van respectievelijk € 36.000 en € 38.000.

Samengevat laat dit een volgend beeld zien:

		x € 1.000
Prijsverschil WWB/Wij (4.112 maal € 275)	1.131	voordeel
Hoeveelheidsverschil (125 maal € 14.078)	1.760	nadeel
Toename on vangsten uit terugvorderingen en fraudevorderingen	222	voo deel
Pr jsverschil op regelingen IOAZ, IOAW en Wwik	163	voordeel
Totaal nadeel op uitgaven uitkeringsregelingen	244	nadeel

Overige regelingen BBZ

De BBZ laat de volgende afwijkingen zien:

x € 1.000

Omschrijving	**Lasten**		**Baten**	
BBZ	438	voordeel		
BBZ onderzoekskosten	150	voordeel	136	nadeel
Totaal	**588**	**voordeel**	**136**	**nadeel**

Een groot deel van de uitgaven BBZ kon worden gedeclareerd bij het rijk en er zijn minder kosten gemaakt aan uitkeringen dan begroot. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 438.000. Om cliënten uit de WWB te laten uitstromen of om al lopende ondernemingen te ondersteunen kan een beroep worden gedaan op de BBZ-regeling. De BBZ uitkeringen voor levensonderhoud zijn onderverdeeld in beginnende zelfstandigen en gevestigde zelfstandigen. Levensonderhoud voor gevestigde zelfstandigen is declarabel bij het rijk. Uitkeringen voor levensonderhoud voor beginnende zelfstandigen vallen nu onder de BUIG.
De onderzoekskosten naar de levensvatbaarheid blijven declarabel bij het rijk. Totaal is er voor € 151.000 aan declarabele onderzoekskosten uitgegeven. Dit is €150.000 minder dan begroot. De rijksbijdrage (90%) die we voor de onderzoeken kunnen ontvangen is dan ook € 136.000 lager dan begroot.

Inkomensondersteuning minima

De gemeente heeft veel instrumenten (zoals de website 'bereken je recht' de formulierenbrigade, PING, één aanvraagformulier voor alle regelingen) ingezet om het niet-gebruik tegen te gaan. Dit heeft geresulteerd in een groter beroep op de regelingen. Daarnaast is het aantal WWB'ers als gevolg van de economische crisis verder toegenomen en is de doelgroep verruimd van 105% naar 120% van het wettelijk minimum. In 2011 werd duidelijk dat juridisch gezien geen gebruik kan worden gemaakt van een financieel plafond, waardoor alle regelingen een open einde-regeling blijven. Door goede voorlichting, de afschaffing van fiscale compensatie en de verslechterende economische omstandigheden zorgen voor extra druk op deze regeling.
Doordat een steeds grotere groep bijstandsgerechtigden langdurig aangewezen is op

een uitkering komt ook een grotere groep in aanmerking voor de 'regeling langdurigheidstoeslag'. Daardoor is ruim € 132.000 meer uitgegeven dan begroot.

Doordat er een groter beroep op de declaratieregeling is gedaan dan er aan budget geraamd was, is er een overschrijding ontstaan van € 125.000. Halverwege 2011 is geprobeerd het budgetplafond voor deze regeling te hanteren, maar dit was juridisch gezien niet houdbaar.

De uitgaven voor de Regeling ouderen, gehandicapten en chronisch zieken zijn vanwege bovenstaande redenen per saldo € 76.000 hoger dan begroot.

Op het budget bijzondere bijstand is € 53.000 over gebleven. Dit is 2,2% van het beschikbare budget. De uitgaven voor de collectieve verzekering AV Frieso over 2011 zijn € 47.000 lager uitgevallen dan begroot doordat er minder deelnemers waren.

In 2011 is een schikking getroffen met De Friesland over een geschil rond de premieafdrachten uit het verleden. De schikking heeft eenmalig € 220.000 bedragen. Dit bedrag was niet begroot en was redelijkerwijs ook niet meer te verhalen op de betreffende klanten. In de Turap 2011 is dit risico benoemd.

Programma Wonen (6)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Stadsontwikkeling	Wethouder I. Diks	Mw. H.E. Bannink

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Uitvoeren prestatieafspraken woningcorporaties	+/-	Een ambitieuze, realistische en integrale set prestatieafspraken is eind 2011 gereed gekomen. In december is deze in de Commissie Stadsontwikkeling besproken. Op basis van reacties van raad en huurderorganisaties worden nog enkele aanscherpingen en verduidelijkingen doorgevoerd. De realisatie is op onderdelen al in uitvoering of gestart.
• Uitvoeren wijkactieplannen	+	De wijkactieplannen voor de zes aandachtwijken (ISV-3) zijn, breed gedragen, in juni 2011 aangenomen. De zes wijkprojectgroepen o.l.v. aanjagers van corporaties en gemeente, zijn daarna gestart. De wijkactieplannen bestaan in hoofdlijn uit een aantal basismaatregelen en 12 grote projecten.
• Aanwijzing gemeentelijke monumenten	+/-	Het merendeel van de monumenten op de basisgroslijst met panden & complexen is definitief of voorlopig (voorbescherming) als monument aangewezen. Per 31 december 2011 gaat het om 279 monumenten. De laatste 3 tranches worden in 2012 aangewezen.

Successen

1. Ondanks de huidige omstandigheden blijft de woningbouwproductie kwalitatief en kwantitatief op een acceptabel niveau. Mede dankzij enkele specifieke maatregelen en initiatieven waaronder de prijsvraag 'Mooi goedkoop wonen' zijn er bruto 354 wooneenheden toegevoegd.
2. De prestatieafspraken met woningcorporaties zijn in concept gereed. De uitvoering ervan is gestart.
3. Verbeterslag brandcompartimentering. Dit project om de brandveiligheid bij gevoelige functies/gebouwen (met grote aantallen en/of minder zelfredzame bewoners/gebruikers) te vergroten loopt door in 2012. In 2011 zijn verbeteringen bereikt bij zorginstellingen en kinderdagverblijven.

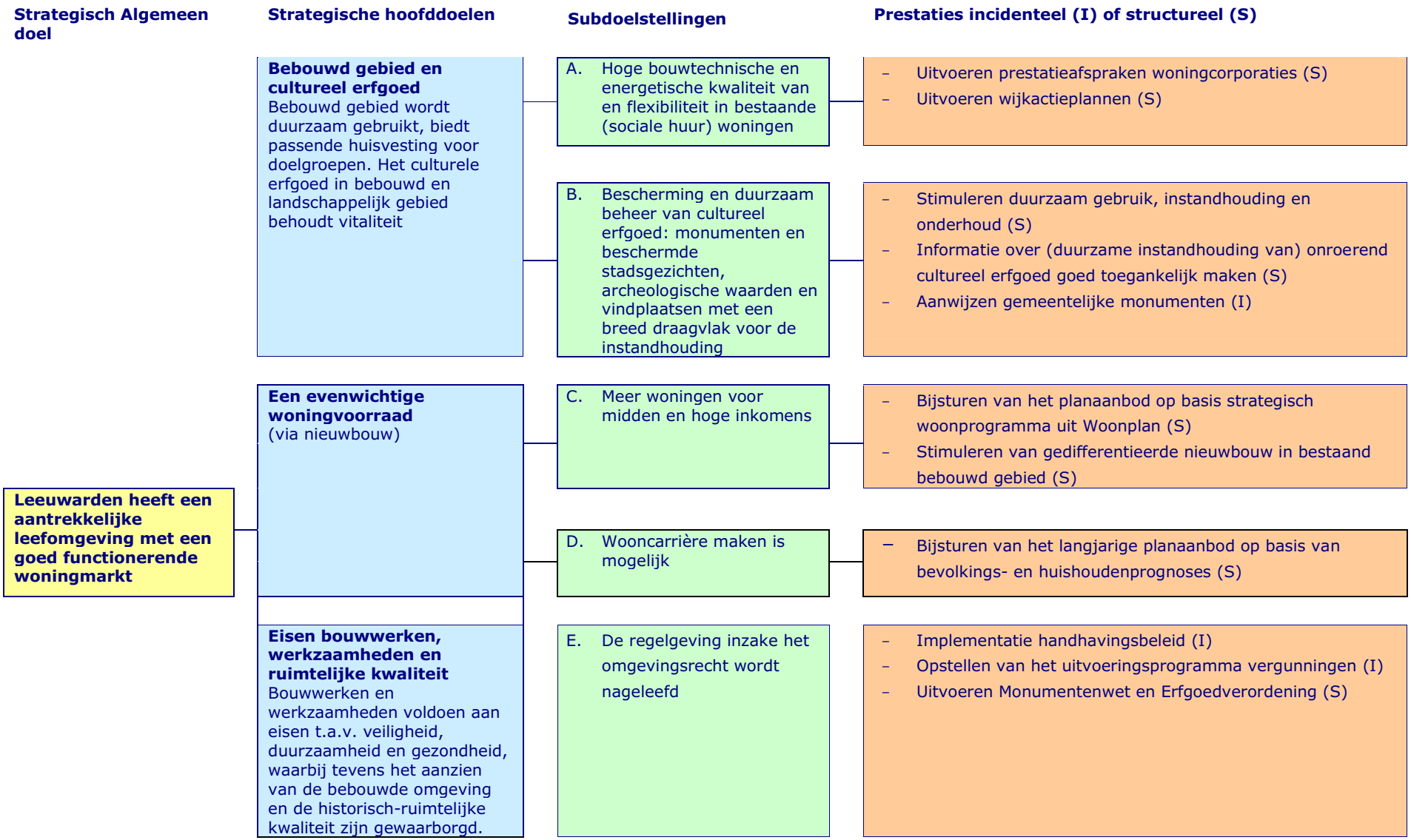
Verbeterpunten

1. De prioriteiten in het woonbeleid zijn aangescherpt. Daarom moet het bouwplanaanbod (nader) worden herzien. Nieuwe plannen moeten kritisch worden beoordeeld. Aandacht voor vraaggericht bouwen en voorkomen van concurrentie tussen locaties.
2. Tempoversnelling in realisatie prestatieafspraken, waaronder wijkactieplannen.
3. Anticiperen op een woningmarkt waar de komende jaren weinig beweging in komt. Aandacht voor de onderkant van de voorraad (goedkope, bestaande woningen), financiering, niches en attent blijven op potentiële crisismaatregelen.

Eindconclusie

Ondanks de crisis op de woningmarkt blijft Leeuwarden er in slagen een acceptabele woningproductie te halen. Het woonbeleid is aangescherpt. Bouwplannen worden herijkt en nieuwe plannen worden kritisch beoordeeld. Met initiatieven als de Aebingaschool (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) en de prijsvraag 'Mooi Goedkoop Wonen' is de woningmarkt op positieve wijze geprikkeld.
Leeuwarden heeft belangrijke vorderingen gemaakt in het fundament voor een duurzame en sterke stad. De prestatieafspraken hebben definitieve vorm gekregen en samen met de wijkactieplannen vormt dit een goede leidraad voor de toekomstige ontwikkeling van de stad.
De regelgeving op het gebied van het omgevingsrecht wordt nageleefd, de implementatie van de WABO is geslaagd.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Bebouwd gebied en cultureel erfgoed						
A Hoge bouwtechnische en energetische kwaliteit van en flexibiliteit in bestaande (sociale huur) woningen						
Indicatoren:						
• Jaarlijks 5% van de corporatieve huurwoningen 2 energielabels omhoog		5%	**6%**	1%	5%	5%
• Energiebesparing ISV-3 wijken en Heechterp-Schieringen	0%	0%	**0,8%**[4]	0,8%	2%	2%
Bron: Elkien en WoonFriesland						
B Bescherming en duurzaam beheer van cultureel erfgoed met een breed draagvlak voor de instandhouding						
Indicatoren:	(2009)					
• Aantal beschermde monumenten (rijks- en gemeentelijk, zowel ondergronds als bovengronds)	627	937	**839**	-98	975	1.010
• Aantal restauraties incl. herbestemmingen (zowel gesubsidieerd als ongesubsidieerd)	30	30	**31**	1	30	30
• Het % illegale werkzaamheden aan monumenten en bodem verstorende activiteiten t.o.v. het % werkzaamheden waarvoor een vergunning is aangevraagd	20:80	20:80	**6:94**	-14	17:83	15:85
• Het aantal bezoekers van de gemeentelijke website (SIMON)	1.435	1.600	**1.681**	81	1.700	1.800
Bron: AZ informatiemanagement						
Evenwichtige woningvoorraad						
C Meer woningen voor midden en hoge inkomens						
Indicator:						
• Aandeel meerpersoonshuishoudens in uitleglocaties	86%	86%	**90%**	4%	86%	86%[5]
Bron: GBA Leeuwarden						
D Wooncarrière maken is mogelijk						
Indicatoren:						
▪ Gewenst versus gerealiseerd woonprogramma[6]:	(2008)					
Huur goedkoop < € 499 (25% van nieuwbouw)	134	100	**143**	43	100[7]	nntb
Huur duur > € 499 (8,5% van nieuwbouw)	156	34	**44**	10	34	nntb
Koop goedkoop < € 160.000 (12,5% van nieuwbouw)	1	50	**21**	-29	50	nntb
Koop midden < € 230.000 (29% van nieuwbouw)	150	116	**28**	-88	116	nntb
Koop duur < € 340.000 (16,52% van nieuwbouw)	80	66	**94**	28	66	nntb
Koop exclusief > € 340.000 (8,5% van nieuwbouw)	66	34	**24**	-10	34	nntb
Bron: Statistiek en Onderzoek gemeente Leeuwarden						

[4] Berekend op basis van 100 woningen het Vliet gedeeld door 12.984 woningen totaal van ISV-3 wijken en Heechterp-Schieringen.
[5] Het huidige Woonplan loopt tot 2013.
[6] Betreft voorlopige cijfers: definitieve cijfers volgen altijd medio het jaar. Totaal bruto 354 woningen toegevoegd.

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Eisen bouwwerken, werkzaamheden en ruimtelijke kwaliteit						
E De regelgeving inzake het omgevingsrecht wordt nageleefd						
Indicatoren:						
• Het handhavingsuitvoeringsplan wordt gerealiseerd		100%	**100%**	0%	100%	100%
• Alle vergunningen/meldingen worden tijdig en correct afgehandeld		100%	**98%**	2%	100%	100%
Bron: OVX-BWT						

[7] Op basis van de crisis op de woningmarkt zijn de prognoses bijgesteld t.o.v. het Woonplan 2008; verwachte bruto-productie is 300 woningen.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Bebouwd gebied en cultureel erfgoed						
• Uitvoeren prestatieafspraken woningcorporaties (S)	X	+/-	X	X	X	A
• Uitvoeren wijkactieplannen (S)	X	+	X	X	X	A
• Stimuleren duurzaam gebruik, instandhouding en onderhoud (S)	X	+	X	X	X	B
• Informatie over onroerend cultureel erfgoed wordt goed bereikbaar gemaakt (S)	X	+	X	X	X	B
• Aanwijzen gemeentelijke monumenten (I)	X	+/-	X	X		B
Evenwichtige woningvoorraad						
• Bijsturen van het planaanbod op basis strategisch woonprogramma uit Woonplan (S)	X	+/-	X	X	X	C
• Stimuleren van gedifferentieerde nieuwbouw in bestaand bebouwd gebied (S)	X	+	X	X	X	C
• Bijsturen van langjarig planaanbod op basis van bevolking- en huishoudenprognoses (S)	X	+/-	X	X	X	D
Eisen bouwwerken, werkzaamheden en ruimtelijke kwaliteit						
• Implementatie handhavingsbeleid (I)	X	+				E
• Opstellen van het vergunningen uitvoeringsprogramma (I)	X	+/-				E
• Uitvoeren monumentenwet en erfgoedverordening (S)	X	+	X	X	X	B

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-06-01	Efficiëntere inzet beleids- en pr-activiteiten woningbouw (S)	+	C
O-06-02	Afromen *revolving fund* monumenten (I)	+	B

Analyse & toelichting

Bebouwd gebied en cultureel erfgoed

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Jaarlijks 5% van de corporatieve huurwoningen twee energielabels omhoog (A)

De corporaties richten zich meer op de bestaande voorraad. Energetische verbeteringen zijn onderdeel van de meerjaren onderhoudsplanning en het Leeuwarder Bestek. Het plaatsen van pv-panelen is onderdeel van het label en is veelvuldig toegepast in Heechterp. Uitgangspunt voor deze monitoring is te komen tot woningen met een label B. Dit kan door minimaal 2 labelsprongen, maar kan ook betekenen dat woningen met een C of B label 1 labelsprong maken.

Het % illegale werkzaamheden aan monumenten en bodem verstorende activiteiten (A)

Het percentage illegale werkzaamheden is lager dan verwacht, namelijk 6%. Hiervoor zijn verschillende oorzaken, zoals verbetering van de voorlichting en de preventieve werking van handhavingsacties. Een ontwikkeling daarbij is wel dat er vaak wordt afgeweken van de verleende vergunning, waardoor achteraf veel bijsturing benodigd is.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunten

Uitvoeren prestatieafspraken (A)

Eind 2011 is een set nieuwe (concept) afspraken met de woningcorporaties gereed gekomen. Vanuit een gezamenlijke visie is een grote set specifieke en haalbare afspraken geformuleerd. Een vijftal hoofdopgaven staat centraal. Het betreft:

- duurzame transformatie van de voorraad
- faciliteren van de huishoudensgroei
- studentenhuisvesting
- ouderen & zorg
- duurzaamheid

Met de set van prestatieafspraken is de route uitgezet voor 2012-2016 met concrete acties voor gemeente en corporaties, waar we elkaar op kunnen aanspreken. In 2011 is gestart met de uitvoering voor zover het de wijkaanpak betrof. In de periode van de totstandkoming van de afspraken is de productie, renovatie en verduurzaming van de huurvoorraad gewoon doorgegaan in de lijn van de afspraken. Ook is al een start gemaakt met de wijkaanpak. Er heeft kortom niets gewacht op- of stilgelegen.

Aanwijzen gemeentelijke monumenten (B)

Per 31 december 2011 zijn 279 monumentale objecten & complexen als beschermd monument definitief of voorlopig (voorbescherming) aangewezen. In mei 2012 zijn dat er 350. Daarmee is het grote aanwijzingsproject (basisgroslijst) gereed. Daarna volgt, zoals afgesproken binnen het kader van het Uitvoeringsprogramma Monumentenzorg 2010-2013, een aanvulling op dit onderzoeks- en aanwijsproject. Daaruit komen naar verwachting nog 50 tot 70 objecten naar voren die vervolgens beschermd zullen worden.

Overige toelichting

Uitvoeren wijkactieplannen (A)

In de wijkactieplannen staat een optelsom van zowel kleine praktische zaken als grote projecten (waaronder herstructureringen), van zowel relatief snel uit te voeren zaken als het uitwerken van nieuwe aanpakken. De wijkaanpak wil ook bewerkstelligen dat de burger nauwer bij zijn wijkzaken wordt betrokken, vooral voor het onderdeel 'schoon, heel en veilig'. Daarvoor is de formule ingevoerd van de zogenaamde 'huiskamergesprekken'. Van de relatief snel uit te voeren praktische zaken zijn er al veel gaande of uitgevoerd. Van de 12 grote projecten zijn er bij 2 ontwikkelingen geboekt. De sociale aanpak, via sociale wijkteams (die ook in de wijkprojectgroepen zitten), begint vorm te krijgen. Ook bij de aanpak van particulier bezit is vooral vooruitgang geboekt via de begin 2011 gestarte pilot in de Vlietzone. Met deze pilot richt Leeuwarden zich op illegale kamerverhuur bij particuliere verhuurders.

Verscherpte focus woonbeleid

In het kader van een verscherpte focus van het woonbeleid is een analyse van de bestaande woningmarkt gemaakt. Evenwicht aan de onderkant van de voorraad, adequaat inspelen op de groei van eenpersoonshuishoudens en het voorkomen van concurrentie tussen locaties zijn de thema's die extra aandacht zullen krijgen. Dit wordt vervlochten met de aanpak van energiebesparing in de gebouwde omgeving (zie Programma 13). De energetische kwaliteitsslag completeert het in meerderlei opzichten (bouwkundig, kwalitatief, comfort, woonlastenbeheersing) verduurzamen van de woningvoorraad.

Aebingaschool Huizum-Dorp

Deze voormalige school is aangeboden voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO). De locatie biedt ruimte voor een programma (woon- en eventueel werkruimte) voor circa 6 huishoudens. Er is veel belangstelling getoond voor dit project. Om het project te kunnen uitvoeren moet het collectief in het voorjaar van 2012 zijn gevormd.

Informatie over onroerend cultureel erfgoed wordt goed bereikbaar gemaakt (B)	In 2011 is het Archeologisch Steunpunt in het Historisch Centrum Leeuwarden geopend. Er is een bijbehorende wandel- en fietsroute gepubliceerd. Daarnaast is een kinderboek over de geschiedenis van de Oldehoveterp uitgebracht en een tentoonstelling met leskist voor basisscholen over dit onderwerp gemaakt. In 2011 zijn twee grote restauratieprojecten van rijksmonumenten gereed gekomen: de Stadsbegraafplaats aan de Spanjaardslaan en het historische deel van het Provinsjehûs. De zorgvuldigheid waarmee de Algemene Begraafplaats of Stadsbegraafplaats gerestaureerd is, is een landelijk voorbeeld.
Subconclusie	De wijkactieplannen zijn, breed gedragen, in juni 2011 aangenomen. Praktische, snel uit te voeren zaken zijn al gaande of uitgevoerd. De grote projecten gaan mede door het economisch klimaat wat minder snel van start. De prestatieafspraken zijn in concept gereed en bevatten een scherpe focus met duidelijke resultaten en heldere werkafspraken. De prestatieafspraken vormen hiermee de basis voor toekomstige investeringen in de kwaliteit van de Leeuwarder woningvoorraad. Met de opening van het archeologisch steunpunt is een belangrijke bijdrage geleverd voor draakvlakverbreding t.a.v. archeologie en cultuurhistorie. De aanwijzing van gemeentelijke monumenten is vergevorderd en vormt een belangrijke bijdrage in het streven naar duurzame instandhouding van onroerend cultureel erfgoed.

Evenwichtige woningvoorraad

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Wooncarrière maken is mogelijk (D)	De bruto bouwproductie is zoals verwacht lager uitgevallen dan de bandbreedte van het Woonplan en ligt op het niveau van de prognose die gedurende het jaar 2011 is afgegeven (350). Ondanks de crisis weet Leeuwarden nog een behoorlijke productie te realiseren. In de goedkope, maar vooral in het middensegment van de koop, blijven de productiecijfers achter. Dit segment moet het vooral ook van de doorstroming (eigen woning eerst verkopen) hebben, die achterblijft door de verminderde toestroom van starters (vertrouwen, financiering) in de koopmarkt.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties

Bijsturen planaanbod op basis strategisch woonprogramma uit Woonplan (C)	Er heeft een grondige analyse van (ontwikkelingen op) de woningmarkt plaatsgevonden, wat in 2012 wordt vertaald in een aanpassing van het planaanbod. De prognoses zijn bijgesteld, in de (eigen) plannen is de planning aangepast en er wordt aan de voorkant (initiatieffase) kritischer getoetst op marktpotentie en concurrentie.
Bijsturen van langjarig planaanbod op basis van bevolking- en huishoudenprognoses (D)	Analyse van bevolking- en huishoudensprognoses heeft plaatsgevonden en een plek in o.a. het Leeuwarder Bestek gekregen. Het bijsturen in het langjarig planaanbod kan nog preciezer en moet frequenter worden afgestemd op demografische en marktontwikkelingen (vraaggerichter).

Overige toelichting

Discussie Raad ontwikkelingen woningmarkt en demografische prognoses	Op 25 oktober 2011 is met een delegatie van de raad gediscussieerd over ontwikkelingen op de woningmarkt en demografische prognoses. Hieruit zijn drie actuele speerpunten gedeeld. Dat zijn: 1. aandacht voor eenpersoonshuishoudens 2. de onderkant van de woningmarkt 3. het voorkomen van concurrentie tussen locaties De uitwerking hiervan volgt in 2012 en wordt geïntegreerd met het actualiseren van het grondbeleid; in het Leeuwarder Bestek is de koers al opgenomen.

Ontwerpwedstrijd 'Mooi goedkoop wonen'	De prijsvraag volgde op initiatief van de raad 'Mooi goedkoop wonen'. Het sluit aan bij onze ambities om nieuwbouw in alle opzichten van hogere kwaliteit te laten zijn. Architect-/ontwikkelcombinaties hebben de wedstrijd aangegrepen om te laten zien dat ze mooie, duurzame en betaalbare nieuwbouw kunnen realiseren. Dat concept slaat aan bij kopers.
Subconclusie	Binnen de huidige marktomstandigheden is het voor de marktpartijen en de gemeente nodig om scherper dan voorheen te analyseren welk aanbod aan nieuwbouw gewenst en haalbaar is. Het realiseren van gedifferentieerd aanbod in de bestaande stad lukt ondanks de crisis nog steeds acceptabel, maar blijft vooralsnog kwetsbaar.
Eisen bouwwerken, werkzaamheden en ruimtelijke kwaliteit	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties	
Vergunningen toets Omgevingsvergunningen (E)	Het toetsingsprotocol voor omgevingsvergunningen is getemporiseerd, doordat met dit protocol aansluiting wordt gezocht op het bouwbesluit 2012. De inwerkingtreding van dit besluit zal met enige vertraging op 1 april 2012 zijn beslag krijgen.
Overige toelichting	
FUMO	De gemeente Leeuwarden is sinds 2009 bestuurlijk en ambtelijk betrokken bij de vorming van de RUD (Regionale Uitvoeringsdienst WABO) in Fryslân. Op 30 juni 2011 heeft Leeuwarden de intentieverklaring voor de oprichting van één efficiënte Friese Uitvoeringsorganisatie Milieu en Omgeving (FUMO) mede ondertekend. De FUMO gaat een groot aantal vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH-taken) uitvoeren op het gebied van het omgevingsrecht. In september 2011 is gestart met het opstellen van het bedrijfsplan. De gemeente Leeuwarden heeft hier op bestuurlijk en ambtelijk niveau intensief aan meegewerkt. Het bedrijfsplan is volgens planning begin 2012 beschikbaar voor verdere besluitvorming. De samenwerking tussen de Friese gemeenten, provincie en Wetterskip Fryslân wordt vormgegeven in een Gemeenschappelijke Regeling (GR). De GR wordt in 2012 ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. Het streven vanuit Rijksbeleid is om de uitvoering van VTH-taken met ingang van 1 januari 2013 op te dragen aan de FUMO.
Set bruikbare kwaliteitscriteria	De huidige kwaliteitscriteria zijn bij het sluiten van de packagedeal in 2009 opgesteld door KPMG. Kabinet, VNG en IPO sloten toen een overeenkomst over de manier waarop in de toekomst de organisatie van milieuhandhaving moet worden ingericht. Deze eisen zijn dwingend voor de RUD en fungeren voor de gemeente 'slechts' als referentiecriteria. M.b.v. de zelfevaluatietool kwam naar voren dat wij voor een groot deel voldoen of kunnen gaan voldoen aan deze eisen, m.u.v. een aantal specialistische functies die ingevuld worden via inhuur. Versie 3.0 is in de maak en er worden vooralsnog niet veel veranderingen verwacht.
Brandveiligheid	Eind 2010 is het project 'Verbeterslag Brandcompartimentering' opgestart. Het hoofddoel van het project is de brandcompartimentering van de meest risicovolle omgevingsvergunning brandveiligheid-plichtige gebouwen in Leeuwarden tot het wettelijk minimum brandveiligheidsniveau te brengen. De doelgroep is door de gemeente beperkt tot het ziekenhuis, de penitentiaire inrichting, de verpleegtehuizen, de verzorgingstehuizen, de kinderdagverblijven/peuterspeelzalen en de grotere hotels. In 2011 is tot een structurele afstemming gekomen met Palet, Noorderbreedte en de Stichting Kinderdagverblijven Leeuwarden. Het project zal in 2012 worden voortgezet.
Subconclusie	De regelgeving inzake het omgevingsrecht wordt nageleefd.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige Lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
003	Cultuurhistorisch beheer	-12		24	11	14	**26**
008	Woningmarktbeleid	223	-33	-164	26	95	**121**
009	Overige huisvesting	15	1	20	35	-2	**33**
010	Beleid ISV	-10		2	-9	60	**51**
025	Bouw- en milieutoezicht	10		-37	-27	-39	**-66**
029	Omgevingsvergunning (WABO)	667		-259	409	-713	**-304**
039	Handhaving omgevingsrecht	121		-58	63	26	**89**
058	Kwaliteit gebouwde omgeving	-5		11	6		**6**
082	Stadsvernieuwing	44		316	360	-360	**0**
		1.054	**-33**	**-147**	**874**	**-919**	**-45**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige Lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	6.558	610	847	8.014	4.956	**-3.058**
B	Begroting 2011 na wijziging :	6.514	624	9.670	16.807	9.412	**-7.395**
C	Rekening 2011 :	5.460	656	9.816	15.933	8.493	**-7.440**
	Resultaat B-C	**1.054**	**-33**	**-147**	**874**	**-919**	**-45**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige Kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Bouwvergunningen	329			329	-620	**-291**
2.	Vrijval voorziening ISV-1					60	**60**
3.	Woningmarktbeleid		-33		-33		**-33**
4.	Stadsvernieuwing	44		346	390		**390**
	- verrekeningen met reserves :						
4.	Stadsvernieuwing					-390	**-390**
	- niet relevante posten :	681	0	-493	188	31	**219**
	Totaal	**1.054**	**-33**	**-147**	**874**	**-919**	**-45**

Analyse & toelichting

Programma Wonen

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Bouwvergunningen

De legesopbrengsten voor bouwvergunningen zijn bij het opstellen van de begroting 2011 geraamd op € 2 mln. Bij het opstellen van de Turap 2011 was nog de verwachting dat de legesopbrengsten uit zouden komen op € 1,6 mln, maar de opbrengst is voor 2011 uiteindelijk uitgekomen op € 1.380.000. Een nadeel op de baten daarom van € 620.000.
De aantallen ingediende aanvragen weken niet veel af van de verwachte aantallen, maar het betrof echter vooral aanvragen met een geringe bouwsom. Vooral de grote bouwprojecten, die verhoudingsgewijs een groot deel van de opbrengsten bepalen, bleven achter bij de raming.

	Om te anticiperen op de lagere leges wordt gedurende het jaar alles gedaan om op een verantwoorde wijze de kosten zo laag mogelijk te houden. Hiervoor wordt onder andere gewerkt met een flexibele schil, wat inhoudt dat een aantal vacatures pas wordt ingevuld met inhuur indien de werkzaamheden daar om vragen. Hierdoor was het mogelijk om in 2011 een voordeel op apparaatskosten te realiseren van € 329.000. Met ingang van 2012 zijn de legestarieven verhoogd waardoor naar verwachting in 2012 weer sprake zal zijn van een budgettair verloop met betrekking tot de afgifte van bouwvergunningen.
Vrijval voorziening ISV-1	In de ISV-periode 2000-2004 is voor het project 'Afronden 1000x collectief' in het kader van particuliere woningverbetering een bijdrage beschikbaar gesteld van afgerond € 1,3 mln. Hiervoor is uiteindelijk € 60.000 minder benodigd waardoor dit bedrag in 2011 kan vrijvallen.
Woningmarktbeleid	Het nadeel op kapitaallasten ten bedrage van € 33.000 betreft het afwaarderen van de aandelen Stadsherstel als gevolg van het faillissement.
Stadsvernieuwing	Ter afronding van de oude stadsvernieuwingsplannen wordt jaarlijks een bedrag in de begroting opgenomen. Dit bedrag wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve Stadsvernieuwing. Van de geraamde € 415.000 is in 2011 € 25.000 besteed. Hierdoor is op de lasten een voordeel ontstaan van € 390.000. Door de lagere lasten kon ook de onttrekking aan de reserve Stadsvernieuwing beperkt blijven tot € 25.000 waardoor op de baten een nadeel naar voren komt van € 390.000. In overeenstemming met de Programmabegroting 2008 is de reserve in 2011 met een bedrag van € 270.000 afgeroomd. De stand van de reserve Stadsvernieuwing bedraagt per 31 december 2011 nu € 430.000 en zal de komende jaren vooral worden ingezet voor 'Stimulering Stedelijke Woonkwaliteit' en 'Particuliere woningverbetering'.

Programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Stadsontwikkeling	Wethouder T. Koster	L. Kappert

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Stadsring (variantenstudie Europaplein)	+	Het jaar 2011 heeft in het teken gestaan van de voorbereiding van de variantenkeuze voor het Europaplein. In januari 2012 heeft de raad besloten tot reconstructie van het Europaplein. In 2012 wordt een voorontwerp gemaakt. Op basis daarvan zal een definitieve keuze gemaakt worden voor een oplossing met twee of drie fietstunnels.
• Drachtsterweg	+	In 2011 is gestart met de reconstructie van het Drachtsterplein waarbij een kruising met vier fietstunnels wordt aangelegd.
• Overijsselselaan	+	In 2011 is het ontwerp voor de Overijsselselaan nader uitgewerkt. In het eerste kwartaal van 2012 wordt het ontwerp voorgelegd aan de raad. Verder is in 2011 het nieuwe tracé voorbelast met zand.
• Mobiliteits- en verkeersmanagement	+	De uitvoeringsactiviteiten lopen volgens planning. Er komen met regelmaat nieuwe convenantpartners bij (Regionaal Convenant Mobiliteitsmanagement).
• Parkeergarage Reviusstraat	-	Start van de uitvoering eind 2011 is niet gehaald. De voorbereiding van het project en dan vooral de aankoop van de benodigde grond kost meer tijd dan vooraf was te voorzien. De verwachting is dat medio 2012 gestart kan worden met de uitvoering.

Successen

1. De uitvoering van het Programma Bereikbaarheid Leeuwarden (Vrij Baan) loopt in het algemeen volgens planning en in goede samenwerking met de partners provincie en Rijkswaterstaat. Daar waar problemen optreden, zijn deze binnen de gestelde (financiële) kaders opgelost.
2. De verkeershinder die door de uitvoering van de werken optreedt, wordt binnen de perken gehouden.

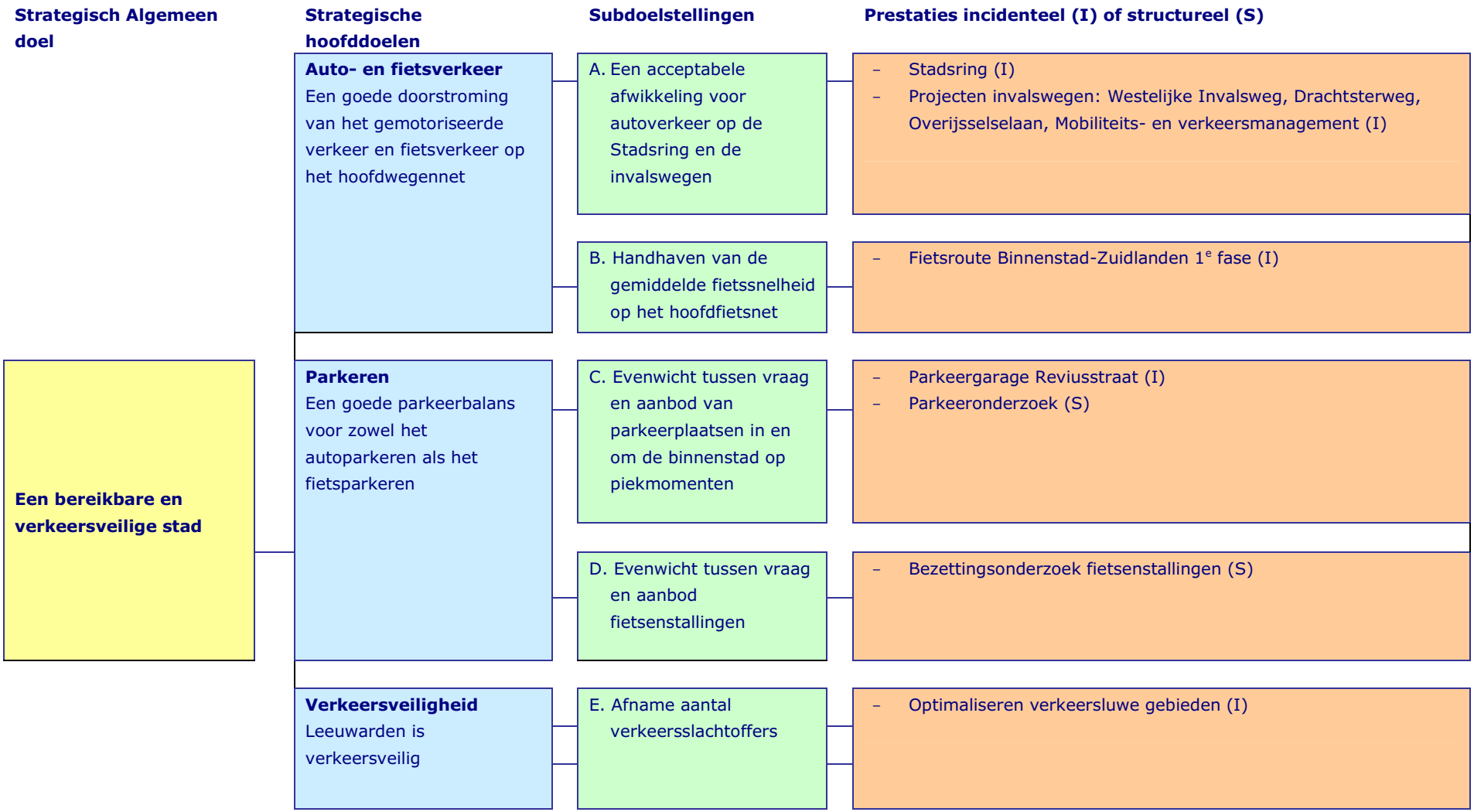
Verbeterpunten

Bij de voorbereiding van toekomstige projecten duidelijkheid verkrijgen over de inbreng van belanghebbenden en de wijze waarop hiermee wordt omgegaan.

Eindconclusie

De voorbereiding en uitvoering van projecten verloopt in grote lijnen volgens planning. De opgetreden vertragingen van een aantal (deel)projecten, zoals de parkeergarage Reviusstraat en de fietstunnel Van Loonstraat, zijn beperkt en hebben geen negatieve invloed op de werking van het totale bereikbaarheidsprogramma.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nulmeting (2005)	Meting 2007	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Auto- en fietsverkeer							
A Een acceptabele afwikkeling voor autoverkeer op de Stadsring en de invalswegen *Indicator:* • Een gemiddelde snelheid van minimaal 25 km per uur in de spitsperioden op de Stadsring. Bron: TNS-NIPO	25,8 km/u	26,4 km/u	≥25 km/u	**28,8 km/u**	3,8 km/u	≥25 km/u	≥25 km/u
B Handhaven van de gemiddelde fietssnelheid op het hoofdfietsnet *Indicator:* • De gemiddelde snelheid op een aantal geselecteerde hoofdfietsroutes	14 km/u	Geen	14 km/u	**Geen meting**[8]	-	14 km/u	14 km/u
Parkeren							
C Evenwicht tussen vraag en aanbod van parkeerplaatsen in en om de binnenstad op piekmomenten *Indicator:* • Bezettingsgraad parkeerplaatsen binnenstad (binnen de stadsgrachten) Bron: onderzoek NHL 2011	Geen	90% (op za. in nov.)	<90%	**<90%**	-	<90%	<90%
D Evenwicht tussen vraag en aanbod fietsenstallingen *Indicator:* • Aantal fietsenstallingen Bron: onderzoek NHL 2011	1.300 tekort	1.300 tekort	525 tekort	**220 tekort**[9]	-305	525 tekort	525 tekort
Bevorderen van de verkeersveiligheid							
E Afname verkeersslachtoffers *Indicator:* • Halvering van het gemiddelde aantal verkeersslachtoffers in 2025 t.o.v. de periode 2007-2009. Bron: verkeersveiligheidsmonitor t/m 2010		gemiddeld 120 per jaar (over de jaren 2007-2009)	116	**gemiddeld 96 per jaar (over de periode 2008-2010)**	-20	112	108

[8] Het onderzoek naar de gemiddelde snelheid op een aantal geselecteerde hoofdfietsroutes vindt één keer in de twee jaar plaats.
[9] Het onderzoek heeft plaatsgevonden in een regenachtige periode, waardoor de uitkomsten van het onderzoek niet representatief zijn. Bij normale omstandigheden is het tekort hoger.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Auto- en fietsverkeer						
• Stadsring (I)	X	+	X	X	X	A
• Projecten invalswegen:						
○ Westelijke Invalsweg (I)	X	-	X	X	X	A
○ Drachtsterweg e.o. (I)	X	+	X	X	X	A
○ Overijsselselaan (I)	X	+	X	X	X	A
○ Mobiliteits- en verkeersmanagement (I)	X	+	X			A
• Fietsroute Binnenstad-Zuidlanden 1e fase (I)	X	-				B
Parkeren						
• Parkeeronderzoek (S)	X	+	X	X	X	C
• Parkeergarage Reviusstraat (I)	X	-	X	X		C
• Bezettingsonderzoek fietsenstallingen (S)	X	+		X		D
Verkeersveiligheid						
• Optimaliseren verkeersluwe gebieden (I)	X	+	X			E

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-07-01	Uitstel reguliere verhoging parkeertarieven (I)	+	C

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-07-01	Korting stelpost infrastructuur met 10% (S)	+	A
O-07-02	Balanssanering (S)	+	A, B
O-07-03	Reguliere verhoging parkeeropbrengsten (S)	+	C
O-07-04	Aanbestedingsvoordeel majeure projecten (I)	+	A

Realisatie overig Nieuw beleid/Ombuigingen	Real 2011	Subdoel
• Amendement Verkeersveiligheid in woonbuurten/scholen (I)	+	E

Analyse & toelichting

Auto- en fietsverkeer

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Gemiddelde fietssnelheid (B)

Voor wat betreft de gemiddelde fietssnelheid op het hoofdfietsnet zijn geen gegevens voor 2011 beschikbaar, omdat dit niet in het onderzoeksprogramma was opgenomen.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties

De Westelijke Invalsweg (WIW) (A)

De Westelijke Invalsweg (WIW) wordt gefaseerd uitgevoerd. Voor de eerste fase van de WIW is in 2008 een realisatiebesluit genomen. Deze eerste fase loopt van de aansluiting op De Haak tot en met de rotonde bij de Zwettestraat.
De eerste fase zal door de provincie worden uitgevoerd in samenhang met de Haak om Leeuwarden, waarbij de spoorgerelateerde werkzaamheden door Prorail worden uitgevoerd. Gemeente Leeuwarden is nauw betrokken bij de realisatie van

	alle onderdelen als belangrijkste stakeholder en toekomstig eigenaar van een groot aantal onderdelen. Door een langer benodigde voorbereidingstijd zijn de eerste onderdelen niet, zoals was gepland, in 2011 aanbesteed. De eerste onderdelen zullen nu in 2012 worden aanbesteed. Uitvoering loopt door tot en met 2014. Voor fase 2 van de WIW, die loopt van de Zwettestraat tot en met het stationsgebied, is eind 2011 een realisatiebesluit genomen. In verband met de langer benodigde voorbereidingstijd/studie voor wat betreft de meest optimale aansluiting op het stedelijk wegennet is dit een jaar later gebeurd dan was voorzien. Voor dit project zal de komende periode de ruimtelijke procedure worden gevolgd. Uitvoering staat gepland in 2013 tot en met 2014.
Fietsroute Binnenstad-Zuidlanden 1e fase (I) (fietstunnel bij van Loonstraat) (B)	Door een onverwacht probleem met de ligging van kabels en leidingen heeft de uitvoering van de fietstunnel Van Loonstraat vertraging opgelopen. Daarnaast heeft ook het instorten van de balkons van de Antillenflat voor de nodige vertraging bij dit project gezorgd. De oplevering zal nu in de eerste helft van 2012 plaatsvinden. Door het rijk is uitstel verleend voor de datum van gereedkomen met één jaar, zodat de verleende subsidie niet in gevaar komt.
Nieuw beleid/ombuigingen	Geen afwijking voor 2011. De voor 2012 voorziene balanssanering wordt achterwege gelaten.
Overige toelichting *Stadsring (A)*	In het project Stadsring wordt gekeken naar welke maatregelen nodig zijn om de doorstroming te bevorderen, dit met aandacht voor de leefbaarheid rond de Stadsring en het verbeteren van de uitstraling en de herkenbaarheid van de Stadsring. Na de afronding van de eerste fase van de Stadsring in 2010 (gedeelte van de tussen Europaplein en Stephensonviaduct), worden de komende jaren achtereenvolgens het Europaplein (vanaf 2015) en de Valeriusstraat (vanaf 2015) en de Julianalaan (vanaf 2015/2016) aangepakt. Het jaar 2011 heeft in het teken gestaan van voorbereiding van de variantenkeuze voor het Europaplein. In januari 2012 heeft de raad gekozen voor reconstructie van het Europaplein. Daarbij is afgesproken dat in overleg met belanghebbenden twee varianten worden uitgewerkt waarbij uitdrukkelijk aandacht is voor de bereikbaarheid van de omliggende wijken. Rond de zomervakantie wordt aan de raad het voorontwerp voorgelegd, waarbij een keuze zal worden gemaakt voor een oplossing met twee of drie fietstunnels.
Drachtsterweg (A)	Het project Drachtsterweg e.o. bestaat uit verschillende deelprojecten. In 2011 is gestart met de reconstructie van het Drachtsterplein waarbij een kruising met vier fietstunnels wordt aangelegd. Dit deelproject wordt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente uitgevoerd. De andere deelprojecten, zoals het aquaduct, de verdiepte Drachtsterweg en de ongelijkvloerse kruisingen, zullen ná 2011 onder verantwoordelijkheid van de provincie worden gerealiseerd. Het ontwerp bestemmingsplan voor de volgende fasen van het project heeft ter inzage gelegen en leverde drie zienswijzen op. Vanwege de huidige economische situatie zijn de groeiprognoses van onder andere het verkeer enigszins getemperd. We bereiken de uiteindelijke groei een aantal jaar later. Daarom doen we een aantal onderzoeken opnieuw en wordt het bestemmingsplan voorjaar 2012 opnieuw ter visie gelegd. Dit betekent een kleine vertraging in de voorbereiding van het project, maar dat heeft tot nu toe nog geen gevolgen voor de uitvoeringstermijn. Als alles volgens plan verloopt, begint het werk aan het aquaduct in 2013.

	In 2011 is tevens besloten om, als onderdeel van het project, ook een sloepenroute aan te leggen westelijk van de Drachtsterweg als schakel tussen de Wurdumervaart en de Potmarge (via het Van Harinxmakanaal).
Mobiliteits- en verkeersmanagement (A)	Het Regionaal Convenant Mobiliteitsmanagement voor de regio Leeuwarden vormt het uitgangspunt voor diverse maatregelen. De doelstelling van het mobiliteitsconvenant is 5% minder autokilometers in de spits te realiseren. De uitvoeringsactiviteiten lopen volgens planning. Er komen met regelmaat nieuwe convenantpartners bij. In de navolgende opsomming volgt een aantal resultaten die in 2011 zijn geboekt: 1. Transferium P+R Hemriksein is gereed en de bussen rijden. Medio 2012 vindt er een evaluatie plaats. 2. Rij 2 op 5 met de E-bike is zeer succesvol geweest (minimaal twee keer per werkweek met de fiets, dan rijd je 2op5!). Het betreft een initiatief van de Fietsersbond om het fietsen in het woon-werkverkeer te stimuleren. 3. In 2011 is er een alternatief bedacht ter vervanging van de Bikedispenser op het Park & Bike terrein bij Goutum. De ingebruikname hiervan staat voor 2012 gepland. 4. Vanaf medio december 2011 is de Werk Slim, Reis Slim-pas beschikbaar voor werknemers van convenantpartners. Deze pas geeft toegang tot en voordeel op mobiliteitsproducten en -diensten, zoals korting op de pendelbus P+R Hemriksein, E-bike-arrangement, fietskluis Goutum, etc. Producten en diensten achter de pas worden gaandeweg uitgebreid. 5. Vanaf december 2011 is het theaterstuk Anders Denken Anders Werken beschikbaar voor convenantpartners, ontwikkeld in samenwerking met en uitgevoerd door Tryater.
Subconclusie	De speerpunten auto- en fietsverkeer uit het programma 2011 liggen op schema. De Westelijke Invalsweg en de fietsroute Binnenstad-Zuidlanden hebben beide circa een jaar vertraging. Deze opgetreden vertragingen zijn echter beperkt en hebben geen negatieve invloed op de werking van het totale bereikbaarheidsprogramma.

Parkeren

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen	
Bezettingsonderzoek fietsenstallingen (D)	In 2011 is gemeten dat het tekort aan fietsenstallingen minder groot is dan verwacht. Dit is waarschijnlijk veroorzaakt door regenval tijdens het onderzoek, waardoor het fietsgebruik negatief is beïnvloed. In een meer representatieve onderzoeksperiode valt het tekort hoogstwaarschijnlijk hoger uit.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt	
Parkeergarage Reviusstraat (C)	De geformuleerde doelstelling (eind 2011 start uitvoering) is niet gehaald. De voorbereiding van het project en dan vooral de aankoop van de benodigde grond, kost meer tijd dan vooraf was te voorzien. De verwachting is dat medio 2012 gestart kan worden met de uitvoering.
Nieuw beleid/ombuigingen	
Uitstel reguliere verhoging parkeertarieven (incidenteel)	De voor 2011 voorziene reguliere verhoging van de parkeertarieven met 10% was uitgesteld tot 2013. Bij vaststelling van de begroting 2012 is besloten om deze reguliere verhoging per 1 januari 2012 door te voeren.

Subconclusie	De bezettingsgraad van de autoparkeerplaatsen in de binnenstad is op piekmomenten <90%. Daarmee is er evenwicht tussen vraag en aanbod. Het in 2011 gemeten tekort aan fietsenstallingen is minder groot dan verwacht. Dit is waarschijnlijk veroorzaakt door regenval tijdens het onderzoek, waardoor de uitkomsten van het onderzoek een vertekend beeld geven. Bij droge weersomstandigheden is het tekort aan fietsenstallingen hoogst waarschijnlijk groter. Het is niet gelukt een start te maken met de parkeergarage Reviusstraat in 2011, doordat vooral de aankoop van de benodigde grond meer tijd vergt dan was voorzien. Naar verwachting kan medio 2012 gestart worden met de uitvoering.

Verkeersveiligheid

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen	
Afname aantal verkeersslachtoffers (E)	Ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal verkeersslachtoffers ligt de trendlijn voor de gemeente Leeuwarden onder de doelstellingslijn. Hierbij moet worden opgemerkt dat door een nieuw registratiesysteem van de politie, de registratiegraad van de ongevallen in 2010 lager is dan in voorgaande jaren. Het werkelijke aantal ongevallen kan daardoor afwijken.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Overige toelichting	
Amendement verkeersveiligheid in woonbuurten/scholen (E)	In 2011 is een actualisatie gemaakt (t.o.v. 2008) van de te nemen maatregelen in het kader van het optimaliseren van de verkeersluwe gebieden. Daarnaast zijn diverse projecten uitgevoerd in het kader van het Manifest Verkeersveiligheid Fryslân 2011-2025. Dit manifest heeft tot doel om binnen Fryslân tot een gezamenlijke uitvoering te komen van het plan 'De Friese Strategie Verkeersveiligheid 2010–2025'. De gemeente Leeuwarden heeft dit manifest ondertekend. De organisatie en uitvoering van de projecten is in handen van een aantal (maatschappelijke) organisaties. De gemeente stelt daarvoor de budgetten beschikbaar en stimuleert waar nodig de projecten. In 2011 is ook gewerkt aan een notitie verkeersveiligheid naar aanleiding van het in november 2010 aangenomen amendement over verkeersveiligheid. In het amendement verzoekt de raad het college te komen met een notitie verkeersveiligheid waarin beleid wordt geformuleerd op het gebied van het bevorderen van de verkeersveiligheid met de nadruk op woongebieden en rondom onderwijslocaties. Het college zal in 2012 uitvoering geven aan het amendement.

Subconclusie	Er waren in 2011 minder verkeersslachtoffers in Leeuwarden dan verwacht. In 2011 zijn de maatregelen herzien die de verkeersveiligheid in verkeersluwe gebieden bevorderen.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
012	Openbaar vervoer	17		8	25	-25	**-1**
018	Verkeer en vervoer	-49	-10	117	58	32	**89**
019	Parkeren	204	140	-65	279	-279	**0**
074	Grond-, weg- en waterbouwk. werken		66	-53	13		**13**
		172	**195**	**8**	**375**	**-273**	**102**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	1.882	7.187	4.919	13.988	12.146	**-1.842**
B	Begroting 2011 na wijziging :	1.882	10.792	5.007	17.680	16.592	**-1.088**
C	Rekening 2011 :	1.710	10.597	4.999	17.305	16.319	**-986**
	Resultaat B-C	**172**	**195**	**8**	**375**	**-273**	**102**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Parkeren	204	140	-65	279	-217	**62**
2.	Verkeerregelinstallaties			105	105		**105**
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Parkeren					-62	**-62**
	- niet relevante posten :	-32	55	-32	-9	6	**-3**
	Totaal	**172**	**195**	**8**	**375**	**-273**	**102**

Analyse & toelichting

Programma Infrastructuur/bereikbaarheid

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Parkeren

Omdat het resultaat van het product Parkeren wordt verrekend met de reserve parkeren, heeft dit onderdeel geen invloed op het resultaat. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met een tekort op parkeren van € 1.073.000 dat als onttrekking aan de reserve parkeren is begroot. Het werkelijke tekort over 2011 bedraagt € 1.011.000 en dit bedrag is onttrokken aan de reserve parkeren.

Per saldo is in 2011 daarom een voordeel behaald van € 62.000. Dit kan als volgt worden verklaard:

Kapitaallasten (voordeel € 140.000)

- De onderuitputting is ontstaan doordat de vervanging van de parkeerautomaten eind 2011 is afgerond waardoor de afschrijving pas start in 2012.

Apparaatskosten (voordeel € 204.000)

- De inzet voor parkeercontrole vanuit de eenheid Stadstoezicht was € 166.000

lager in verband met onderbezetting van de parkeerpolitie. In afwachting van de definitieve reorganisatie van de eenheid Stadstoezicht per 1 januari 2012 is namelijk terughoudend omgegaan met het invullen van vacatureruimte.
- De inzet op de overige onderdelen voor parkeren zoals parkeerbeleid, parkeeronderzoek, communicatie en het verwijderen van fout gestalde fietsen is per saldo € 38.000 lager dan begroot.

Overige lasten (nadeel € 65.000)
- Bij de afwikkeling van de oplevering van de parkeergarage OHK moest een aantal onvolkomenheden worden opgelost waardoor een nadeel is ontstaan van € 47.000.
- Resultaat CV Parkeergarages € 4.000 voordeel.
  Bij het opstellen van de begroting 2011 is uitgegaan van een verwacht tekort bij de CV Parkeergarages ten bedrage van € 847.000 in 2011. Op basis van de tussentijdse rapportage wordt over 2011 een tekort verwacht van € 750.000. Een voordeel daarom van € 97.000.
  Hiertegenover staat echter een nadeel € 93.000 in verband met het uiteindelijke resultaat over 2010. Bij het opstellen van de gemeenterekening 2010 is het verwachte resultaat van de CV parkeren op basis van tussentijdse rapportages van de CV geschat op € 667.000 nadelig. Het uiteindelijke nadelige resultaat was echter € 93.000 hoger.
- Overig € 22.000 nadeel

Baten (nadeel € 217.000)
- Inkomsten uit meters en automaten € 114.000 nadeel. De verwachting is dat een groot deel van dit verlies wordt gecompenseerd door een beter verwacht resultaat van de CV over 2011 van € 97.000. Het restant kan worden verklaard door gebruikelijke opstartproblemen bij de invoering van de nieuwe parkeerautomaten.
- Parkeervergunningen/-ontheffingen € 115.000 nadeel. In 2010 is het bestand opgeschoond waardoor een reëel beeld is gekregen van de te verwachten opbrengsten. Op basis hiervan kon worden geconcludeerd dat de raming 2011 op een te hoog was ingestoken. Bij het opstellen van de begroting 2012 zijn de baten op dit onderdeel dan ook neerwaarts bijgesteld.
- Betaald parkeren WTC-Expo € 140.000 nadeel.
  In 2007 is een parkeerovereenkomst met het WTC afgesloten. Op basis hiervan zijn in de begroting opbrengsten geraamd voor parkeeropbrengsten uit dit gebied. In de praktijk is gebleken dat het aantal parkeerders achterblijft bij de verwachting waardoor een lagere opbrengst is gerealiseerd. In totaal heeft dit geleidt tot een nadeel van € 140.000 over de afgelopen drie jaar. In 2012 zal de parkeerovereenkomst met het WTC worden herzien op basis van de ervaringen in de afgelopen 5 jaar.
- Rentevergoeding CV € 164.000 voordeel
  De gemeente ontvangt van de CV Parkeergarages een rentevergoeding over het ingebrachte kapitaal (commanditair kapitaal). Een nadeel bij de CV Parkeergarages wordt in mindering gebracht op het commanditair kapitaal en bij een voordeel wordt het commanditair kapitaal verhoogd. Omdat het commanditair kapitaal hoger is dan geschat, is ook de rentevergoeding hoger.
- Inkomsten parkeerbelasting en Mulder-overtredingen € 44.000 voordeel.
  Dit is naar alle waarschijnlijkheid het gevolg van de bredere inzetbaarheid van de stadswachten.
- Overig € 56.000 nadeel

	De stand van de reserve parkeren bedraagt per 31 december 2011 afgerond € 4,4 mln.
Verkeerregelinstallaties	In verband met voordelige energieafrekeningen uit voorgaande jaren is in 2011 op energie een voordeel ontstaan van € 55.000. Onder overige kosten was daarnaast nog een stelpost meegenomen voor vervangingsinvesteringen in VRI's ten bedrage van € 50.000. Door de langere levensduur van de VRI's behoefde deze post niet aangewend te worden. In de begroting 2012 is hier overigens rekening mee gehouden waardoor sprake is van een incidenteel effect.

Programma Dienstverlening (8)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Bestuur en Middelen	Wethouder T. Koster	S. van den Broek

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• 80% Van de klantvragen wordt in KCC afgehandeld	+	In het jaar 2011 is deze doelstelling gerealiseerd.
• Continue verbetering van de dienstverlening	+	Het KCC bevindt zich inmiddels in fase 3-4 van het Antwoord©concept. Om de klant zo goed mogelijk van dienst te zijn is er geredeneerd vanuit de gedachte: wat heeft waarde voor de klant? Processen zijn dan ook zoveel mogelijk op die wijze ingericht. De dienstverlening is verbeterd door processen slanker en klantgerichter in te richten.
• Optimale toegankelijkheid van de dienstverlening	+/-	De klant krijgt via de verschillende kanalen hetzelfde antwoord. Met het herontwerp van de gemeentelijke website is de vindbaarheid van producten en diensten verbeterd. De toegankelijkheid van digitale producten is vergroot en het aanbod hiervan is uitgebreid. De afhandeling van vragen via de post moet nog worden verbeterd. Het postkanaal dient hiertoe te worden gedigitaliseerd.
• Administratieve lastenverlichting	+	Het gebruik van het 'Klantcontactsysteem' (KCS) bevordert een minimale belasting van de klant met de interne organisatie. In 2011 is de aanbesteding voor dit systeem afgerond. Met het herontwerpen van diverse processen van het domein Inkomen/Sociale Zaken zijn de administratieve lasten (bewijslast) voor de klant aanzienlijk teruggebracht.

Successen

1. Migratie: de overheveling van producten en diensten van Sociale Zaken naar het KCC is in 2011 afgerond. De dienstverlening is verbeterd door processen slanker en klantgerichter in te richten en door beter gebruik te maken van binnen de gemeente beschikbare informatie.
2. De vernieuwde homepage is in november 2011 online gegaan. De website is vraag gestuurd en met het ontwerp van de nieuwe homepage is vooral aandacht besteed aan de vindbaarheid van de content. De verbeterpunten vanuit de gemeenteraad zijn in het ontwerp meegenomen.
   In december 2011 is vervolgens een mobiele versie van de gemeentelijke website in gebruik genomen, waardoor nu ook klanten met een zgn. 'tablet' of mobiele telefoon optimaal bediend worden.
3. Het aantal digitale producten is in 2011 verder uitgebreid.

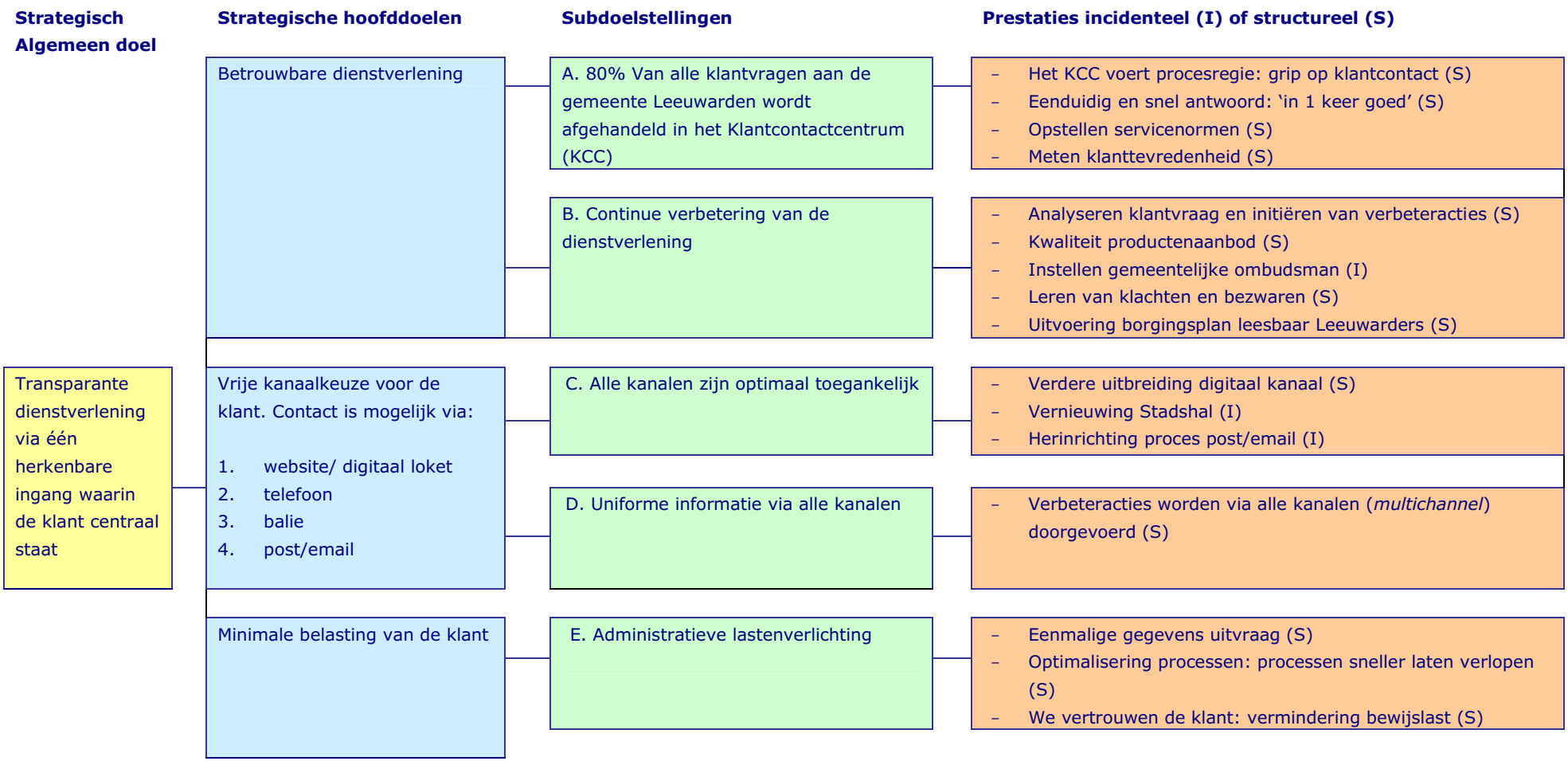
Verbeterpunten

1. Bij een optimale dienstverlening hoort ook het voorkomen van het dubbel uitvragen van gegevens: de 'eenmalige uitvraag'. Met de aanbesteding van het zgn. 'zaaksysteem' wordt dit opgepakt. In 2012 moet hierbij het 'Klantcontactsysteem' (KCS) worden geïmplementeerd.
2. Vooral op een tweetal gebieden is op korte en lange termijn winst te boeken. Te weten: het versterken van de regie op het klantcontact en het versterken van het oplossend vermogen.
3. De gemeentelijke website kan nog sterker worden ingezet als instrument om de klant te betrekken bij de gemeente. De inzet van *social media* zal hierbij extra aandacht krijgen.

Eindconclusie

In het afgelopen jaar zijn er een groot aantal taken en producten overgeheveld naar het Klantcontactcentrum: de migratie van het nieuwe domein Werk Inkomen en Zorg (WIZ). Deze migratie heeft bijgedragen aan het realiseren van één van de belangrijkste speerpunten van het programma dienstverlening, namelijk: 80% van de klantvragen wordt in het KCC afgehandeld.
Inmiddels zit het KCC in fase 3-4 van het Antwoord©concept. Het maakt voor de klant niet uit welk kanaal hij kiest: de vraag hoeft maar een keer gesteld te worden en het antwoord is juist en volledig, onafhankelijk van het gekozen kanaal.
Op een tweetal gebieden wordt de komende periode nadrukkelijk ingezet: het versterken van de regie op het klantcontact en het versterken van het oplossend vermogen.
Per product wordt bepaald welk kanaal/kanalen de optimale mix geeft tussen klanttevredenheid en efficiency (kanaalsturing).

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Betrouwbare dienstverlening						
A 80% van alle klantvragen aan de gemeente Leeuwarden wordt afgehandeld in het Klantcontactcentrum (KCC).						
Indicatoren:	(2008)					
• klanttevredenheid digitale dienstverlening	6,9	7,2	6,3	-0,9	7,4	7,6
• klanttevredenheid telefonie	7,3	7,5	7,5	0,0	7,7	7,9
• klanttevredenheid balie	7,8	7,6	7,8	0,2	7,8	7,9
Bron: Benchmarking Publiekszaken, Klanttevredenheidsonderzoek						
B Continue verbetering van de dienstverlening						
Indicatoren:						
• percentage bezwaarschriften inzake de Algemene Wet Bestuursrecht dat gegrond is verklaard	(2008) 9%	≤10%	≤10%	0,0	≤10%	≤10%
• percentage bezwaarschriften inzake de Wet Werk en Bijstand dat gegrond is verklaard.	(2009) 28%	≤20%	≤20%	0,0	≤20%	≤20%
• percentage formele klachten dat gegrond is verklaard	(2008) 14,8%	≤25%	≤20%	0,0	≤25%	≤25%
Bron: Benchmarking Publiekszaken						
Vrije kanaalkeuze voor de klant						
C Alle kanalen zijn optimaal toegankelijk						
Indicatoren:						
• score Checklist Dienstverlening	≥60%[10]	≥60%	-[12]		≥60%	≥60%
• score Checklist Monitor Overheid.nl	66%[11]	75%	-[13]		75%	75%
WEBSITE/ DIGITAAL LOKET	(2007)					
• aantal webdiensten	0	30	27	-3	36	38
• aantal aanvragen (x 1000) via digitaal loket op jaarbasis	0	≥20	≥5	-15	≥50	≥100
TELEFOON	(2008)					
• de door de gemeente Leeuwarden gehanteerde normatieve wachttijd voor het opnemen van de telefoon via het centrale publieksnummer (in seconden)	20sec	20sec	20sec	0,0	20sec	20sec
• percentage van de gevallen waarin deze norm wordt gehaald	71%	75%	81,9%	6,9%	79%	83%
BALIE						
• de gerealiseerde wachttijd aan de balie (% minder dan 15 minuten)	59%	60%		27%	65%	70%
Bron: Telefoon en Balie: Benchmarking Publiekszaken			87%[14]			

[10] Checklist Dienstverlening 2010
[11] Benchmarking Publiekszaken 2008
[12] De Checklist Dienstverlening is in de zomer van 2011 beëindigd (geen cijfers beschikbaar)
[13] Monitor.nl is in juni 2011 gestopt (geen cijfers beschikbaar)
[14] Bij opstellen begroting is rekening gehouden met indicator <5 min. Benchmark Publiekszaken 2011 levert echter gegevens indicator < 15 min. (is conform prestatie-indicator dienstverlening gemeente Leeuwarden)

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
D Uniforme informatie via alle kanalen						
Indicatoren:						
• Management van contactkanalen gebeurt geïntegreerd over alle kanalen	(2008) Nee	Ja	Ja		Ja	Ja
Bron: Benchmarking Publiekszaken						
• In welke fase van het programma Overheid heeft Antwoord© bevindt de gemeente zich	Fase 1	Fase 3	Fase 3		Fase 4	Fase 4
Minimale belasting van de klant						
E Uniforme informatie via alle kanalen						
Indicator:	(2008)					
• Beschikt de publieksdienst over een centraal klantinformatiesysteem (contactdatabase), waarin klantinformatie kan worden vastgelegd?	Nee	Ja	Ja		Ja	Ja
Bron: Benchmarking Publiekszaken						

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Betrouwbare dienstverlening						
• Het KCC voert procesregie: grip op klantcontact (S)	X	+	X	X	X	A
• Eenduidig en snel antwoord: 'in 1 keer goed' (S)	X	+	X	X	X	A
• Opstellen servicenormen (S)	X	+	X	X	X	A
• Meten klanttevredenheid (S)	X	+				A
• Analyseren klantvraag en initiëren van verbeteracties (S)	X	+	X	X	X	B
• Kwaliteit productenaanbod (S)	X	+	X	X	X	B
• Instellen gemeentelijke ombudsman (I)	X	+	X			B
• Leren van klachten en bezwaren (S)	X	+	X	X	X	B
• Uitvoering borgingsplan leesbaar Leeuwarders (S)	X	+	X	X	X	B
• Nieuwe homepage (I)		+				B
Vrije kanaalkeuze van de klant						
• Verdere uitbreiding digitaal kanaal (S)	X	+	X	X	X	C
• Vernieuwing Stadshal (I)	X	+	X			C
• Herinrichting proces post/email (I)	X	+/-				C
• Verbeteracties worden via alle kanalen (=*multichannel*) doorgevoerd (S)	X	+	X	X	X	D
• Mobiele website (I)		+				C
Minimale belasting van de klant						
• Eenmalige gegevens uitvraag (S)	X	+	X	X	X	E
• Optimalisering processen: processen sneller laten verlopen (S)	X	+	X	X	X	E
• We vertrouwen de klant: vermindering bewijslast (S)	X	+	X	X	X	E

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-08-01	Investering Stadshal t.b.v. dienstverlening (I)	+	C
N-08-02	Afschrijven op investering Stadshal (S) *(vervangt N-08-01)*	+	C

Realisatie moties/amendementen	Real 2011	Subdoel
• Amendement Beperking aanpassing Stadshal	+	C

Analyse & toelichting

Betrouwbare dienstverlening

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstelling

Klanttevredenheid digitale dienstverlening (A)

Eind 2010 is de nieuwe website van de gemeente Leeuwarden gelanceerd. De vernieuwde website is een zgn. 'vraag gestuurde' website. Dit betekent dat informatie niet per definitie in de 'vertrouwde' boomstructuur wordt getoond, maar op meerdere plaatsen op de website aanwezig is. Ten tijde van het onderzoek (benchmark Publiekszaken 2011) verkeerde de nieuwe website in de 'bouwfase'. Veel content was tijdens die periode nog niet op de juiste plaats terug te vinden of zelfs helemaal nog niet beschikbaar. Afgezien van de inhoudelijke problemen, waren er in deze fase ook regelmatig problemen van technische aard. Al met al scoorde de nieuwe website in deze periode wel hoger op de zgn. 'webrichtlijnen', maar lager in de klantbeleving.

Vrije kanaalkeuze van de klant

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Aantal webdiensten (C)

De doorontwikkeling van het digitaal loket heeft enige vertraging opgelopen door diverse interne problemen van organisatorische aard. Besloten is om eerst een aantal basiszaken op orde te brengen. Hierbij gaat het vooral om het goed inrichten van de test-, acceptatie- en productieomgeving van de automatisering. Hierover zijn inmiddels afspraken met ICT gemaakt. In augustus 2011 is de doorontwikkeling van het digitaal loket weer opgepakt.
Ondanks de vertraging zijn er in de afgelopen periode een aanzienlijk aantal digitale producten opgeleverd (12 producten). Een willekeurige greep uit de producten die inmiddels 'live' zijn gezet: aanvragen marktplaatsverguning, doorgeven verhuizing, melding woon- leefomgeving, verzoek tot geheimhouding persoonsgegevens en klacht indienen.
Eind 2011 is beoordeeld welke producten in het kader van de optimalisatie van de dienstverlening en het digitale loket het meest urgent zijn. Deze zijn vervolgens geprioriteerd en worden opgepakt.

Aantal aanvragen via digitaal loket (C)

Ten opzichte van 2010 is het aantal digitale aanvragen gestegen met 500 tot ruim 6.500 aanvragen. Dit cijfer blijft echter achter bij de prognose. Het is duidelijk dat een groot aantal klanten (nog) de voorkeur geeft aan de meer traditionelere kanalen als telefonie en de balie. De problematiek rondom de DigiD heeft ervoor gezorgd dat het aantal aanvragen minder sterk is gegroeid. Het doen van een digitale aanvraag was tijdens die periode technisch onmogelijk en ook het vertrouwen van de klant in het product is gedaald.
Vanwege juridische aspecten is het nog niet mogelijk producten als paspoort en (verlengen) rijbewijs digitaal aan te vragen. Juist voor deze producten is er potentieel een hoog aantal aanvragen mogelijk.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt

Herinrichting proces post/email (I)

De herinrichting van het postkanaal was binnen het programma dienstverlening een op zichzelf staand project waarbij gestreefd is naar realisatie in 2011. Inmiddels is het project opgenomen in het programma Leeuwarden Digitaal. Het herontwerp van het postkanaal wordt nu opgepakt samen met de overige projecten in het kader van het digitaal werken. De nieuwe richtdatum is 1 januari 2013.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
067	Persoonsinformatie			-5	-5	1	**-5**
068	Identificerende documenten			2	2	50	**52**
069	Advisering derden burgerzaken	-2		1	-1	-2	**-2**
070	Burgerlijke stand			2	2	-14	**-12**
		-2	**0**	**-1**	**-2**	**35**	**33**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	2.661		659	3.320	1.725	-1.595
B	Begroting 2011 na wijziging :	2.661		681	3.342	1.758	-1.584
C	Rekening 2011 :	2.663		682	3.344	1.793	5.137
	Resultaat B-C	**-2**		**-1**	**-2**	**35**	**33**

x € 1.000

Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
- niet relevante posten:	-2		-1	-3	36	33
Totaal	**-2**		**-1**	**-3**	**36**	**33**

Analyse & toelichting

Programma Dienstverlening

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Identificerende documenten

Het resultaat op het product identificerende documenten van € 52.000 is hoofdzakelijk ontstaan door een fors hoger tarief in het komende jaar voor de Jeugdidentiteitskaart. Deze verhoging, voortvloeiend uit regelgeving van het Rijk, houdt in dat het tarief omhoog gaat van € 9,20 naar € 30 per 1 januari 2012. Door uitgebreide aandacht voor deze verhoging in de pers ontstond in de laatste 2 weken van 2011 een extra vraag op de Jeugdidentiteitskaarten, zodanig dat in 2011 de totale aantallen van deze kaart ten opzichte van 2010 verdubbelde. Dit leverde in 2011 een incidenteel voordeel op van € 45.000.

Programma Dienstverlening 2007-2010

De raad heeft oorspronkelijk een bedrag van € 2.000.000 beschikbaar gesteld, bedoeld om in de beleidsperiode 2007-2010 een aantal investeringen in de dienstverlening mogelijk te maken. Omdat eind 2010 nog niet alle middelen van dit budget waren besteed heeft de raad een deel van deze restantmiddelen, namelijk een bedrag van € 259.000 en een bedrag van € 35.000 overgeheveld naar 2011 respectievelijk 2012 om ook in deze jaren nog een aantal investeringen te kunnen doen. Het bedrag voor 2011 is in dit jaar volledig besteed. Onder andere aan verbeteringen van de website, investeringen in een kennismanagementsysteem, bekostigen van een stafmedewerker, etc.

Programma Politiek bestuur (9)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Bestuur en Middelen	Burgemeester Crone	L. van Santen

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Burgerparticipatie	+/-	In 2011 is onderzocht in hoeverre de doelstellingen van ons burgerparticipatiebeleid uit 2006 zijn behaald. De conclusies van dit onderzoek en de relatie met burgerschap en maatschappelijke ondernemerschap zijn verwerkt in een uitvoeringsnotitie, waarover in 2012 wordt besloten.
• Relatie omliggende gemeenten en steden	+	In 2011 is de samenwerking versterkt met: - De stadsregio (o.a. door het maken van een gezamenlijke analyse en een gezamenlijke inzet te bepalen) - De F4 (samenwerkingsdocument) - De provincie (samenwerkingsagenda en culturele hoofdstad) - Stedennetwerk G32 (burgemeester Crone zit in het Dagelijks Bestuur) In 2011 is het principebesluit genomen tot herindeling per 1 januari 2014 met een deel van Boarnsterhim. In de voorbereiding van de herindeling is veel capaciteit door Leeuwarden ingezet. De voorbereiding verloopt volgens planning.
• Versterking positie Leeuwarden	+	Uit de in 2011 gemaakte regiofoto blijkt dat Leeuwarden een sterke positie heeft in de regio in vergelijking met andere stadsregio's. De centrumfunctie van Leeuwarden wordt door anderen (stadsregio, F4, provincie) herkend en erkend. Ook de (voorbereiding van de) herindeling met een deel van Boarnsterhim leidt tot verdere versterking van de positie van de stad.

Successen

1. Verbeterde samenwerking met stadsregio, F4 en provincie.
2. Gedeeld inzicht in de relatie tussen stad en omliggende gemeenten waardoor gerichter samengewerkt kan worden.

Verbeterpunten

1. Verdere verbetering regionale samenwerking.
2. Nadrukkelijker profilering van Leeuwarden als hoofdstad van Fryslân met een sterke centrumfunctie.
3. Meer betrekken van burgers bij beleidsontwikkeling en bevorderen van burgerschap.

Eindconclusie

Leeuwarden ontwikkelt zich als sterke hoofdstad van Fryslân.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Een transparant, effectief en samenwerkend bestuur	Goede volksvertegenwoordiging	A. Goed functioneren van raad en raadsleden	- Scholen en trainen van raadsleden (s) - Het organiseren en afleggen van werkbezoeken (s)
		B. Een goede publieke verantwoording	– De burger informeren over het werk van de gemeenteraad (persberichten, internet, stadsposters) (s) – Duidelijk en begrijpelijk communiceren naar de burger over wat de raad wil en wat gedaan is (s) – Het maken van een publieksgerichte verantwoording van beleid (s)
	Helder en consistent beleid	C. Herkenbare en duidelijke beleidspunten	- Kwaliteit producten P&C cyclus verder verbeteren (s) - Het ondersteunen van de raad (s)
		D. Betrokkenheid van de burgers bij het ontwikkelen van beleid	– Tijdig betrekken van de burger bij plan- en beleidsvoorbereiding door middel van doelgroepgerichte communicatie (S) – Het optimaliseren van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de communicatie tussen burger en raad (S)
	Versterking positie Leeuwarden	E. In Landelijke onderzoeken scoort Leeuwarden goed op het onderdeel sterkte positie Leeuwarden.	– Samenwerken binnen de regio, Nederland en Europa(I) – De implementatie en borging van de inhoud en onderliggende filosofie van de stadsvisie en andere relevante ontwikkelingskaders(S) – City marketing (s)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Goede volksvertegenwoordiging						
A	Goed functioneren van raad en raadsleden.						
	Indicatoren:						
	• Oordeel raadsleden over goede kwaliteit van besluitvorming en vergaderingen	(2008) 6.5	7,5	7	-0,5	7,7	7,7
	• Oordeel burger over de raad[15]	(2009) 5,9	-	5,7	-	-	-
	Bron: Gemeenteraad en Gemeente-enquête						
B	Een goede publieke verantwoording						
	Indicatoren:						
	• Opkomst gemeenteraad verkiezingen	(2010)					
	○ Absoluut percentage (2002: 56.23%; 2006:56,78%)	49,9%	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	○ Relatief percentage t.o.v. de G32	- 0,6%	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	• Oordeel burger over kwaliteit gemeentelijke informatie	-	5,7	6,2	+0,5	6,0	6,5
	Bron: CPB en Gemeente-enquête						
	Helder en consistent beleid						
C	Herkenbare en duidelijke beleidspunten (informatiepakket, programmabegroting, jaarstukken en beleidsnota's)						
	Indicatoren:						
	• Het percentage raadsleden dat informatiepakket, programmabegroting en jaarstukken als helder en consistent typeert.	68%	78%	95%	+21%	80%	81%
	• Het percentage raadsleden dat van mening is dat, op basis van beleidsnota's, zijn kaderstellende en controlerende rol voldoende tot goed kan uitvoeren	(2012) 89%	-	89%	-	-	-
	Bron: Gemeenteraad						
D	Betrokkenheid van de burgers bij het ontwikkelen van beleid[16]						
	Indicatoren:						
	• Oordeel burger over op tijd betrekken van hem of haar bij het ontwikkelen van beleid (schaalscore tussen 1 'te laat' en 10 'ruim op tijd')	(2009) 4,9	-	4,9	-	-	-
	• Oordeel burger over invloed die hij/zij kan uitoefenen op het beleid (schaalscore tussen 1 'geen enkele invloed' en 10 'zeer veel invloed')	(2007) 4,3	-	4,4	-	-	-
	Bron: Gemeente-enquête						

[15] De toegankelijkheid van raad en raadsleden wordt niet langer gemeten. In plaats daarvan wordt om het oordeel van de burger over de raad gevraagd in de Gemeente-enquête. In de begroting 2011 waren de rapportcijfers voor 2011 e.v. nog niet begroot.
[16] De betrokkenheid van burgers bij het ontwikkelen van beleid wordt alleen nog gemeten in schaalscores. In de begroting 2011 waren de schaalscores voor 2011 e.v. nog niet begroot.

	Versterking positie Leeuwarden						
E	In Landelijke onderzoeken scoort Leeuwarden goed op het onderdeel sterkte positie Leeuwarden						
	Indicatoren:						
	• Positie van Leeuwarden op de schaal van 1 tot 50[17]	(2008) 31	29	29	-	27	25
	Bron: Atlas voor gemeenten						
	• Positie van Leeuwarden op de schaal van 1 tot 68 van Noord Nederlandse gemeenten[18]	(2009) 4	3	*[19]	-		
	Bron: Elsevier-onderzoek 'De beste gemeente'						

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Goede volksvertegenwoordiging						
• Scholen en trainen van raadsleden (S)	X	+	X	X	X	A
• Het organiseren en afleggen van werkbezoeken (S)	X	+	X	X	X	A
• De burger informeren over het werk van de gemeenteraad (persberichten, internet, stadsposters) (S)	X	+	X	X	X	B
• Duidelijk en begrijpelijk communiceren naar de burger over wat de raad wil en wat gedaan is (S)	X	+	X	X	X	B
• Het maken van een publiekgerichte verantwoording van beleid (I)	X	+	X	X	X	B
Helder en consistent beleid						
• Het ondersteunen van de raad (S)	X	+	X	X	X	C
• Kwaliteit producten P&C cyclus verder verbeteren (S)	X	+	X	X	X	C
• Tijdig betrekken van de burger bij plan- en beleidsvoorbereiding door middel van doelgroepgerichte communicatie (S)	X	+	X	X	X	D
• Het optimaliseren van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de communicatie tussen burger en raad (S)	X	+	X	X	X	D
Versterking positie Leeuwarden						
• Samenwerken binnen de regio, Nederland en Europa (I)	X	+	X	X	X	E
• City marketing (S)	X	+	X	X	X	E

[17] In de Atlas voor gemeenten worden 50 steden op 40 punten met elkaar vergeleken. De positie is een gemiddelde van twee indexen (woonaantrekkelijkheidsindex en de sociaal economische index).
[18] Leeuwarden wordt vergeleken met de gemeenten uit de Noord Nederlandse provincies Friesland, Groningen en Drenthe.
[19] De maatstaven van het Elsevier-onderzoek zijn gewijzigd waardoor er geen vergelijking meer kan worden gemaakt met voorgaande jaren.

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
• De implementatie en borging van de inhoud en onderliggende filosofie van de stadsvisie en andere relevante ontwikkelingskaders (S)	X	+	X	X	X	E

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-09-01	Politiek bestuur inclusief ondersteuning (S)	+	A - E

Analyse & toelichting

Goede volksvertegenwoordiging

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Overige toelichting

Het maken van publiekgericht verantwoording van beleid (B)

(Politieke) verantwoording naar burgers vond in 2011 o.a. plaats via:

- wijk- en dorpsbezoeken
- maandelijkse uitzendingen van het programma 'Raad deze maand' en maandelijkse uitzendingen van Dag-tv
- de wijkactieprogramma's in de zes ISV-3 wijken en de wijkprogramma's in alle wijken
- de jaarstukken (ook beschikbaar via www.leeuwarden.nl) en een publieksvriendelijke samenvatting daarvan in de Huis-aan-huis

Helder en consistent beleid

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Herkenbare en duidelijke beleidspunten (C)

De waardering door de raadsleden van de P&C-documenten (informatiepakket, begroting en jaarstukken) is zeer goed. De verbeteringen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd zijn goed bevallen. Het proces van verbeteren wordt voortgezet.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunt

Burgerparticipatie (D)

Uitvoering

Leeuwarden kent een goed georganiseerde participatiestructuur in het gebiedsgericht werken. De burgers in wijkpanels en dorpsbelangen zijn dikwijls het eerste aanspreekpunt voor de gemeente in de wijken en dorpen. Onderstaand enkele voorbeelden van betrokkenheid van diverse belanghebbenden bij beleids- en uitvoeringsprojecten in 2011:

- Met diverse voorschoolse instellingen en de partners binnen de Leeuwarder Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) is de Kadernotitie harmonisatie kinderopvang, peuterspeelzalen en VVE in Leeuwarden voorbereid. De adviezen van de LEJA zijn verwerkt in de kadernotitie.
- Stakeholders hebben mee gediscussieerd over de beleidsuitgangspunten van Leeuwarden internationaal en de uitkomsten zo mede beïnvloed.
- Samen met bewoners van Goutum is gezocht naar een effectieve oplossing en voldoende draagvlak voor een oplossing tegen het sluipverkeer door het dorp. Voor dit beladen onderwerp was een oplossingsrichting gevonden die gedragen werd door een duidelijke meerderheid tijdens een druk bezochte bewonersavond. Later ontstond hier onrust over in het dorp. Intussen wordt eerst nog bekeken of een ander voorstel de steun van het dorp krijgt.
- Zie ook programma 3 Economie en toerisme (ondernemers en duurzaamheidsprojecten), programma 6 Wonen (wijkactieplannen) of 14 Woon- en leefomgeving (openbare verlichtingsbeleid, zwerfaval).

De betrokkenheid van bewoners heeft veelal geleid tot draagvlak of begrip voor gemaakte keuzes.

Burgerparticipatiebeleid
In 2011 is onderzocht in hoeverre de doelstellingen van ons burgerparticipatiebeleid (beleidsnota 'Burgerparticipatie en raadscommunicatie', 2006) zijn behaald. Het betreft: de verankering van burgerparticipatie in de beleidsvoorbereiding en goede raadscommunicatie en politieke verantwoording. De conclusies van het onderzoek en de relatie met burgerschap en maatschappelijke ondernemerschap zijn verwerkt in een uitvoeringsnotitie burgerparticipatie, waarover in 2012 wordt besloten.

Versterking positie Leeuwarden

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

In Landelijke onderzoeken scoort Leeuwarden goed op het onderdeel sterkte positie Leeuwarden (E)

Elsevier-onderzoek
Er is een groot verschil tussen 2011 en de afgelopen jaren in het Elsevier-onderzoek 'Beste gemeente'. Een nadere verkenning van het onderzoek laat zien dat de categoriën waarop in 2011 is gescoord heel anders zijn dan in de voorgaande jaren. Van de 20 categoriën zijn er 10 nieuwe bij gekomen of ze zijn anders geformuleerd. Hierdoor komen wij aanzienlijk slechter uit de bus. Van een goede valide vergelijking is dus geen sprake meer.

Atlas voor Gemeenten
In de Atlas voor Gemeenten worden de vijftig grootste gemeenten met elkaar vergeleken op veertig aspecten. Hieruit wordt onder andere de Woonaantrekkelijkheidsindex en de sociaal economische index bepaald. Op positie 1 staat de gemeente met de hoogst gewaardeerde woonaantrekkelijkheid c.q. sterkste sociaal economische structuur. Tussen 2009 en 2010 trad bij sociaal economisch een grote verbetering op bij de aspecten arbeidsongeschiktheid (20e in '09, 15e in '10), participatie vrouwen (van 36e naar 25e) en percentage groeisectoren (van 19e naar 12e). Deze cijfers zijn afkomstig uit de Atlas 2011. De cijfers over 2011 staan in de Atlas 2012 die in het voorjaar 2012 beschikbaar komt.

Regiofoto
In 2011 is een regiofoto gemaakt. Hieruit is gebleken dat:

- Het belang van Leeuwarden als centrumstad voor winkels en cultuur voor de omgeving groter is dan bij vergelijkbare steden in Nederland.
- Leeuwarden als werkgever voor de omgeving veel belangrijker is dan die omgeving voor het arbeidsaanbod van de bedrijven in de stad is.
- De aantrekkingskracht van de stadsregio Leeuwarden op kansrijke bevolkingsgroepen kleiner is dan het gemiddelde van de andere steden in Nederland maar als we het vergelijken met steden die ook geen universiteit hebben en relatief perifeer liggen, blijkt dat in Leeuwarden juist relatief veel hoogopgeleide, creatieve mensen wonen.
- Opvallend is dat het ommeland van Leeuwarden minder banen voor vooral hoogopgeleiden toevoegt aan het totale banenaanbod in de regio dan de ommelanden van veel andere steden. Onder andere om die reden trekt de stad Leeuwarden meer dan de meeste centrumsteden in andere stedelijke regio's de sociaaleconomische problemen uit de regio aan.
- In de stadsregio Leeuwarden minder problemen op het gebied van overlast en onveiligheid dan in veel andere stedelijke regio's.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
071	Gemeenteraad	40		9	49	30	**79**
072	College van B&W	100	-1	32	132	-107	**25**
		140	**-1**	**41**	**181**	**-77**	**104**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	4.004	3	4.399	8.405	513	-7.892
B	Begroting 2011 na wijziging :	4.049	3	4.155	8.207	538	-7.668
C	Rekening 2011 :	3.908	3	4.114	8.026	462	8.487
	Resultaat B-C	**140**	**-1**	**41**	**181**	**-77**	**104**

x € 1.000

Analyse van het resultaat van het programma:	Apparaats kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
Gemeenteraad			9	9	30	39
College van B&W			32	32	-107	-75
- niet relevante posten:	140	-1		139		139
Totaal	**140**	**-1**	**41**	**181**	**-77**	**104**

Analyse en toelichting

Programma Politiek bestuur

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Beleidsproduct *College van b&w*	De wachtgeldvoorziening voormalige bestuurders is aangevuld met een bedrag van € 84.000 omdat het herintreden van voormalige bestuurders op de arbeidsmarkt trager verloopt dan verondersteld. De drukkosten van de jaarstukken en de programmabegroting zijn in totaliteit € 30.000 lager uitgevallen dan geraamd. Diverse oorzaken hebben geleid tot een voordeel van € 18.000.

Programma Veiligheid, openbare orde en handhaving (10)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Bestuur en Middelen	Burgemeester Crone	W.J.A. van Rijnsoever

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Aanpak jeugdoverlast	+/-	De aanpak van jeugdoverlast is intensief maar heeft nog niet het gewenste effect.
• Aanpak voetbalvandalisme	+	In 2011 hebben geen incidenten plaatsgevonden. Er is geen enkel stadionomgevingsverbod uitgedeeld en de sfeer in het stadion is goed en rustig. Mede dankzij de inzet van de fancoaches, de politie en de BVO Sc Cambuur is de situatie rondom het voetbal stabiel en goed.
• Aanpak georganiseerde misdaad	+	De aanpak malafide vastgoed praktijken (woonoverlast bij kamerverhuur) en mensenhandel is uitgevoerd conform afspraken. De integrale aanpak van georganiseerde hennepteelt is deels van de grond gekomen. De gemeente is hierin zijn afspraken nagekomen (aanschrijven vastgoedeigenaren).
• Ontwikkelen van een lokale visie op regionalisatie van brandweer	+	In de visie die is ontwikkeld op regionalisering staat het personele belang en daarin de bijzondere positie van brandweer Leeuwarden (beroepskorps, FLO overgangsrecht en loopbaanbeleid) centraal. De brandweer Leeuwarden heeft in het proces van regionalisering een proactieve en een constructief meewerkende houding.
• Samenwerking met brandweer Boarnsterhim	+	De samenwerking met de Brandweer Boarnsterhim – welke formeel op 1 juli 2009 is gestart - heeft nu een vaste plaats binnen de organisatie van brandweer Leeuwarden. Op veel terreinen zijn de werkzaamheden voor brandweer Leeuwarden en brandweer Boarnsterhim sterk met elkaar verweven.
• Huisvesting Brandweer	+	De nieuwbouw van de brandweerkazerne verliep in overeenstemming met planning. Tijdens de nieuwbouw van de brandweerkazerne stond de zorg voor de continuïteit van de bedrijfsvoering voorop.

Successen

1. Succesvolle aanpak van voetbaloverlast en –geweld
2. Succesvolle aanpak van de straatcoaches met daaraan gekoppeld de gezinsbezoeken.
3. Succesvolle lokale aanpak van woonoverlast bij kamerverhuur en daarmee de malafide vastgoedpraktijken

Verbeterpunten

1. In de aanpak van jeugdoverlast is nog geen oplossing gevonden voor jongeren en ouders die op geen enkele manier willen meewerken.
2. De drugs(overlast)problematiek in de binnenstad van Leeuwarden en vooral de Weaze is nog onvoldoende opgelost.

Eindconclusie

De aanpak van criminaliteit en overlast was in 2011 redelijk succesvol. Denk aan de aanpak van problemen bij het betaald voetbal. Omdat er minder geld beschikbaar is worden activiteiten in 2012 voortgezet in afgeslankte vorm. Zo stopt halverwege 2012 bijvoorbeeld de aanpak met de fancoaches en verdwijnen de huisbezoeken in de aanpak van jeugdoverlast. Eventuele effecten hiervan op de criminaliteit en overlast in Leeuwarden moeten dan blijken. In 2012 wordt de repressieve component van de aanpak met de inzet van bestuurlijke bevoegdheden intensiever toegepast.
De openbare orde in Leeuwarden is in 2011 adequaat gehandhaafd. De (georganiseerde) misdaad is veelal succesvol aangepakt. De aanpak van woonoverlast en vastgoed was lokaal goed geslaagd. In 2012 worden zaken opgepakt voor nadere analyse in het RIEC. Aan een nog efficiëntere samenwerking tussen politie, justitie, belastingdienst en gemeente wordt gewerkt.
De fysieke veiligheidsrisico's worden voor 100% onderkend en beheerst.

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
In Leeuwarden weet en voelt iedereen zich veilig	**Criminaliteit en overlast** Criminaliteit en overlast worden aangepakt.	A. Vermindering van criminaliteit en overlast door persoonsgerichte aanpak.	- Aanpak op maat criminele en overlast gevende personen (S) - Aanpak voetbalgeweld en overlast. (I/S)
		B. Vermindering van criminaliteit en overlast door gebiedsgerichte aanpak.	- Wijkgerichte aanpak (m.n. ISV-3 wijken) (S) - Aanpak van jeugdoverlast.(I)
	Openbare orde en misdaad De openbare orde in Leeuwarden wordt gehandhaafd en (georganiseerde) misdaad wordt aangepakt	C. Voorkoming en bestrijding van verstoring van de openbare orde door inzet bevoegdheden burgemeester.	- Ingrijpen bij (dreigende) verstoring openbare orde. (S) - Opleggen huisverboden en sluiting woningen indien noodzakelijk (S)
		D. Aanpak van georganiseerde misdaad door bestuurlijke instrumenten.	- Aanpak mensenhandel(I). - Aanpak georganiseerde hennepteelt(I).
	Fysieke veiligheidsrisico's De fysieke veiligheidsrisico's in de gemeente Leeuwarden worden onderkend en beheerst	E. De brand- en ongevalbestrijding in de gemeente Leeuwarden is op basis van onderkende fysieke veiligheidsrisico's voorbereid en wordt adequaat uitgevoerd.	- De fysieke veiligheidsrisico's worden geïnventariseerd. (S) - Aspecten brandveiligheid worden bestuurlijk en organisatorisch ingebed. (S) - Voorzien in een advies en rapportage over de mate van operationele voorbereiding op de onderkende fysieke veiligheids- restrisico's (I)
		F. De rampenbestrijding in de gemeente Leeuwarden is op basis van onderkende fysieke veiligheidsrisico's voorbereid en wordt adequaat uitgevoerd.	- Risicobeperkende maatregelen en/of aanpassen van de regionale crisisorganisatie(S). - Implementatie van de Wet op de Veiligheidsregio (I). - Opleiden en oefenen van de bij de rampen- en crisisbestrijding betrokken medewerkers (S).

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Criminaliteit en overlast						
A Vermindering van criminaliteit en overlast door persoonsgerichte aanpak *Indicatoren:*						
• Het aantal veelplegers dat in 2014 1 jaar delictvrij is		20	37			
• Het aantal etnisch gerelateerde risicojongeren (60) dat jaarlijks wordt opgespoord en een traject krijgt aangeboden richting werk, scholing		60	nnb[20]		60	60
• Overlast veroorzaakt door dak- en thuisloze drugsverslaafden (uitgedrukt in aantal incidenten) 2002: 135 Bron: Politiecijfers	(2002) 135		128			
B Vermindering van criminaliteit en overlast door gebiedsgerichte aanpak *Indicatoren:*						
• Wijkveiligheidsindex binnenstad en wijken (2014 minimaal score 5,5 Binnenstad; andere (ISV-3)wijken minimaal 1 punt beter)	(2004) 3,71		4,6			
- Binnenstad	5,18		6,05			
- Vlietzone	5,96		6,74			
- Valeriuskwartier	5,61		6,30			
- Tjerk Hiddes Cambuursterhoek	6,75		6,07			
- Schepenbuurt	6,14		6,27			
- Oldegalileën & Bloemenbuurt	7,47		7,9			
- Nylân						
• Vermindering woonoverlast met 20% in 2014 t.o.v. 1471 incidenten in 2009 (uitgedrukt in aantal incidenten) Bron: Politiecijfers	(2009) 1471		1406			
• Het maximaal aantal hinderlijke en overlast gevende groepen	19 hinderlijke jeugdgroepen, 1 overlast gevende jeugdgroep(en), waarvan 1 straatbende en 1 criminele jeugdgroep		14 hinderlijke jeugdgroepen, 1 straatbende en 1 overlast gevende groep			

[20] Er wordt wegens schending van de regels van etniciteit niet overal op etniciteit geregistreerd. Dus is het niet mogelijk deze cijfers te genereren.

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Openbare orde en misdaad						
C Voorkoming en bestrijding van verstoring van de openbare orde door inzet bevoegdheden burgemeester *Indicatoren*:						
• toepassen (nood)bevoegdheden burgemeester bij (dreigende) verstoring van de openbare orde op straat maar ook in de privésfeer als overlast aan de orde is		Altijd	Altijd		Altijd	Altijd
• de veiligheid rondom het voetbalstadion van sc Cambuur neemt toe en de politie-inzet bij wedstrijden betaald voetbal sc Cambuur is gehalveerd in 2014 (uitgedrukt in uren ten opzichte van seizoen 2008-2009)	('08-'09) 8456 uur		4300 uur[21]			
D Aanpak van georganiseerde misdaad door bestuurlijke instrumenten *Indicator:*						
• Inzet van bestuurlijke instrumenten		Max	max		Max	Max
- Waarschuwing hennepteelt 13 b Opiumwet			36		40	
- Waarschuwing handel harddrugs 13b Opiumwet			1		10	
- Aantal opgelegde huisverboden			25		25	
- Aantal opgelegde individuele verblijfsverboden			* [22] 7			
- Gebiedsverboden MBVEO						

[21] Inzet politie bij voetbal: 4004 uur bij Cambuur in Leeuwarden en 296 uur begeleiding bij uitwedstrijden
[22] Individuele verblijfsverboden: er zijn 17 waarschuwingen uitgereikt, die hebben geleid tot 10 keer een 24 uurs verblijfsverbod, 5 keer een 14 daags verblijfsverbod en 3 keer een 4- weeks verbod. Het verblijfsverbod is door 3 personen overtreden, waarvan 2 die het meerdere keren hebben overtreden.

	Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Fysieke veiligheidsrisico's						
E	De brand- en ongevalbestrijding in de gemeente Leeuwarden is op basis van onderkende fysieke veiligheidsrisico's voorbereid en wordt adequaat uitgevoerd *Indicatoren*:						
	• De fysieke veiligheidsrisico's zijn bekend		100%	100%		100%	100%
	• Aantoonbaar accurate(uitruk) procedures, bereikbaarheidskaarten en aanvalsplannen voor de brandweer afgemeten aan de overschrijdingsindex	3,75	3,5	3,4	-0,1	3,25	3
	• Brandveiligheidsbeleid en de bereikbaarheid voor hulpverleningsdiensten en bluswatervoorzieningen zijn ingebed in ruimtelijke ordening, vergunningverlening en voorlichting.		100%	100%	0	100%	100%
F	De rampenbestrijding in de gemeente Leeuwarden is op basis van onderkende fysieke veiligheidsrisico's voorbereid en wordt adequaat uitgevoerd *Indicator*:						
	• De planvorming is op orde, waarmee de crisisorganisatie in stand wordt gehouden (onder meer (regionaal) crisisplan, rampbestrijdingsplan)		100%	100%	0		

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Criminaliteit en overlast						
• teneinde de criminaliteit en overlast aan te pakken worden alle veelplegers overlast gevende dak en thuislozen en etnisch gerelateerde risicojongeren besproken in het veiligheidshuis Fryslân te Leeuwarden en krijgt iedereen een aanpak op maat (vrijwillig of gedwongen, preventief of repressief). (S)	X	+	X	X	X	A
• het voetbalgeweld en dito overlast wordt beteugeld door fysieke maatregelen en strikte afspraken met alle betrokken partijen. Tevens worden in 2010 en 2011 twee fancoaches ingezet om in contact te komen met de risicosupporters. Daarnaast worden alle risicosupporters besproken in het casusoverleg in het veiligheidshuis. (I)	X	+				A
• De veiligheidsinzet is vooral gericht op de zogenaamde ISV-3 wijken, zowel fysiek, als sociaal en veilig. Een breed pakket aan maatregelen wordt toegepast bij probleemsituaties. (I)	X	+/-	X			B
• Medio 2010 is de vernieuwde aanpak gestart van jeugdoverlast met 2 straatcoaches. Deze zijn in uniform op straat. Voorts wordt nauw samengewerkt met andere instanties en het veiligheidshuis. (I)	X	+				B
• Realisatie toezichtmodel binnenstad		+				
Openbare orde en misdaad						
• De burgemeester zet zijn bevoegdheden in om de veiligheids van burgers op straat te waarborgen. Dit kan zijn bij evenementen, maar ook bij voortdurende overlast van groeperingen in een wijk of buurt. Er is nauwe samenwerking in deze met politie en de straatcoaches. Afspraken ter zake worden gemaakt in het maandelijkse driehoeksoverleg. (S)	X	+	X	X	X	C
• De burgemeester legt huisverboden op bij huiselijke geweldszaken en sluit woningen als er sprake is van drugs- en/of ernstige woonoverlast. (S)	X	+	X	X	X	C
• Teneinde de mensenhandel aan te pakken wordt medio 2010 een ketenmanager in dienst genomen die gerichte interventies gaat opzetten en (laten) uitvoeren. (I)	X	+				D
• De georganiseerde hennepteelt wordt aangepakt in nauwe samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie, de belastingdienst en de sociale recherche. Ontneming van (crimineel verkregen) geld is hierbij een belangrijk onderwerp. (I)	X	+/-				D
Fysieke veiligheidsrisico's						
• Het opstellen van een advies en rapportage over de mate van operationele voorbereiding op de onderkende fysieke veiligheids- restrisico's (i)	X	+				E
• Het opstellen en uitvoeren van de beleidsnotitie voor het onderkennen en beheersen van de fysieke veiligheidsrisico's in de gemeente Leeuwarden (I)	X	+				E

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
• Op basis van de in 2010 vernieuwde risicoanalyse komen met risicobeperkende maatregelen en/of aanpassen van de regionale crisisorganisatie. (I)	X	+				F
• Implementatie van de Wet op de Veiligheidsregio en relatie hiermee bij te dragen tot het tot stand komen van onder meer (regionaal) crisisplan, waarop de eigen crisisorganisatie wordt aangepast. (I)	X	+				F
• Jaarlijks opleiden en oefenen van de bij de rampen- en crisisbestrijding betrokken medewerkers. (S)	X	+	X	X	X	F

Realisatie collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-10-01	Veiligheidsmiddelen incl. veiligheidshuis (I)	+	A - F

Analyse & toelichting

Criminaliteit en overlast

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Vermindering van criminaliteit en overlast door persoonsgerichte aanpak (A)

Het aantal incidenten jeugdoverlast is in 2011 fors toegenomen in plaats van afgenomen. (398 incidenten in 2010 en 571 in 2011). Dit heeft te maken met de intensieve inzet op enkele groepen en de vele registraties van personen en groepen door SAOL en politie.

De drugs(overlast)problematiek in de binnenstad van Leeuwarden en vooral de Weaze is nog onvoldoende opgelost. Hierover wordt overlegd met de politie en het Openbaar Ministerie. Naar verwachting wordt in maart 2012 gestart met een intensieve en harde persoonsgerichte aanpak van genoemde problematiek.
Ook het toezichtsmodel Binnenstad met meerdere toezichthouders en handhavers (politie, stadstoezicht, buurtgastheren en straatcoaches) is eind 2011 van start gegaan. De positieve effecten van intensiever toezicht zijn nu al merkbaar.
De aanpak van veelplegers is onverminderd positief. Vooral de borging van deze intensieve aanpak in het Veiligheidshuis Fryslân is effectief. De lijnen zijn nog korter, waardoor heel snel kan worden ingegrepen.

De aanpak van problemen in de Binnenstad heeft ertoe geleid dat de politiecijfers incidenten over het algemeen zijn gedaald. Het aantal overvallen is gestegen , dit is overigens een landelijke trend.

Incidenten in de Binnenstad	2010	2011	+/-
Pogingen tot moord/ doodslag	11	8	-
Openlijke geweldpleging	44	36	-
Overvallen	1	5	+
Straatroven	24	21	-
Bedreigingen	127	129	+/-
Eenvoudige Mishandeling	211	197	-
Zware mishandeling	35	26	-
Drugshandel, bezit c.q. overlast	212	162	-
Schietincident	1	1	+/-

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties *Veiligheidsinzet gericht op ISV-3 wijken (B)*	De veiligheidsinzet in de ISV-3 wijken is nog niet toegepast omdat we nog in de planvormingsfase zitten. De aanpak van de woninginbraken is hierbij een speerpunt. Uiteraard is, waar problemen zich manifesteerden, hierop ingezet in 2011.
Speerpunt *Aanpak jeugdoverlast (B)*	Mede dankzij de inzet van de straatcoaches in nauwe samenwerking met politie zijn alle jeugdgroepen goed in kaart gebracht en op diverse groepen is een specifieke aanpak gemaakt en uitgevoerd. Uit een evaluatie is gebleken dat de straatcoaches zich op straat hebben bewezen als een onmisbare schakel tussen de repressieve kant (politie) en de preventieve kant (jongerenwerk). Daarnaast zijn ze de spin in het web betreffende de informatiepositie. Ook zijn ouders nadrukkelijk betrokken. De groep Camminghaburen heeft zich in 2011 gemanifesteerd als een hardnekkig en stevig probleem. Deze jongeren en hun ouders willen op geen enkele manier meewerken. Hierover is ook overleg met het ministerie van V&J. Er worden bevoegdheden van de burgemeester ingezet en er wordt vaak proces verbaal opgemaakt wegens drinken in het openbaar. Ook is dossier gevormd op persoonsniveau om gebiedsverboden te kunnen opleggen. We verwachten dat we komend jaar de koppeling van de straatcoaches met de gezinsbezoekers node gaan missen. Omdat pas recent met deze harde aanpak is gestart, is de jeugdoverlast in 2011 nog niet aantoonbaar verminderd.
Nieuw beleid *Veiligheidshuis*	Vanaf 2012 zijn er geen rijksmiddelen meer beschikbaar voor veiligheid. Door deze bezuiniging zijn de doelstellingen en ambities uit het meerjarenbeleidsplan 2010-2014 aangepast. In 2011 is een nieuw beleidsplan veiligheid vastgesteld. In dit nieuwe beleidsplan is ook ingegaan op de doorontwikkeling van het Veiligheidshuis Fryslân naar een nieuw organisatiemodel en een meer continue financiering voor het Veiligheidshuis Fryslân vanaf 2013. In 2011 is gestart met de voorbereidingen van de transitie van het Veiligheidshuis van het Openbaar Ministerie naar de Friese gemeenten. Het Veiligheidshuis Fryslân heeft afgelopen jaar weer vele zaken behandeld, namelijk 3005 in totaal. . Leeuwarden neemt gemiddeld 1/3 deel van de casuïstiek voor haar rekening. In de programmabegroting 2013 wordt hier nader op de financiering ingegaan.
Subconclusie	De gemeente is onverminderd doorgegaan met de aanpak van jeugdoverlast, voetbaloverlast en bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Alle zaken/personen die voortkomen uit deze aanpak worden besproken in het veiligheidshuis Fryslân. In 2011 is gestart met de doorontwikkeling van het Veiligheidshuis.
Openbare orde en misdaad	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunt *Aanpak georganiseerde misdaad (D)*	De integrale aanpak van georganiseerde hennepteelt is deels van de grond gekomen. De gemeente krijgt maandelijks meldingen en de burgemeester past op de eigenaren van panden zijn bestuurlijke bevoegdheden toe. Er zijn 36huiseigenaren aangeschreven (waarschuwing) op basis van artikel 13b Opiumwet in verband met aantreffen van een hennepplantage. Er wordt gewerkt aan een nog efficiëntere wijze van samenwerking tussen politie, justitie, belastingdienst en gemeente. De gemeente neemt hierin nadrukkelijk het voortouw.

	Er is in nauwe samenwerking met het Regionaal Informatie- en expertisecentrum (RIEC) een diepgaand onderzoek gestart op een vastgoedeigenaar. Daarnaast zijn de voorbereidingen getroffen om vanaf 2012 onder leiding van een ketenregisseur te komen tot een ketenaanpak mensenhandel in Friesland.
Fysieke veiligheidsrisico's	
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Overige toelichting	
Opkomsttijden brandweer Leeuwarden (E)	Leeuwarden neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst (HVD) Fryslân. Op 6 juli 2011 heeft het bestuur van de HVD Fryslân een besluit genomen over de Friese norm met betrekking tot opkomsttijden. Deze norm ligt 50 % boven de wettelijke norm. Voor Leeuwarden geldt op basis van risicoprofiel en bebouwingsdichtheid de wettelijk opkomsttijd.
Duikteam brandweer Leeuwarden (E)	Het bestuur van de Hulpverleningsdienst Fryslân heeft op 6 juli 2011ook het besluit genomen om de visie waterongevallenbeheersing Fryslân in te voeren. Na implementatie van grijp- en oppervlaktereddingsteams zal de duiktaak in Fryslân worden uitgevoerd door de korpsen Leeuwarden en Sneek. Op 15 september 2011 heeft het bestuur aan de regionaal commandant opdracht gegeven de implementatie in een nader organisatiemodel uit te werken. Door de Brandweer Leeuwarden is aan de Veiligheidsregio Fryslân aangeboden om de implementatie van de visie waterongevallenbeheersing uit te werken.
Vaststelling repressieve sterkte (E)	In 2011 is de 'repressieve sterkte' vastgesteld. Hiermee wordt het vaststellen van het aantal benodigde repressieve functies – minimaal en maximaal – voor een goede en efficiënte uitvoering van repressieve taken bedoeld.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
020	Integraal veiligheidsbeleid	221		-86	135	48	**183**
021	Brandweer	253	43	78	373	85	**458**
022	Rampenbestrijding	-302		-22	-324	14	**-310**
		171	**43**	**-30**	**184**	**147**	**331**

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	8.297	274	2.457	11.029	415	-10.613
B	Begroting 2011 na wijziging :	8.297	274	3.295	11.867	877	-10.989
C	Rekening 2011 :	8.126	232	3.325	11.683	1.024	-10.659
	Resultaat B-C	**171**	**43**	**-30**	**184**	**147**	**331**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat:	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Antillenflat		-281	-105	-386		-386
2.	Brandweer		253	57	310	85	395
	niet relevante posten:	43	199	18	260	62	322
	Totaal	**43**	**171**	**-30**	**184**	**147**	**331**

Analyse en Toelichting

Programma Veiligheid, openbare orde en handhaving

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Apparaatskosten

Op de apparaatskosten is per saldo sprake van een voordeel van € 171.000.
Dit ondanks de calamiteit bij de Antillenflat waarvoor veel extra kosten moesten worden gemaakt. Dat er toch sprake is van een voordeel op de apparaatskosten is vooral een gevolg van vacatures bij de brandweer en door het feit dat er minder productieve uren zijn toegeschreven aan dit programma.

Antillenflat

Op 23 mei jl. is door het naar beneden komen van een deel van de galerijen in de Antillenflat de gehele flat onbewoonbaar verklaard.
Het in goede banen leiden van de ontruiming, de zorg van de bewoners en de afwikkeling heeft in totaal € 386.000 gekost in 2011. Het bedrag is te splitsen in € 281.000 apparaatskosten en € 105.000 kosten van derden.

Brandweer

Vanwege bezwaren bij de vrijwillige brandweer is afgezien van het invoeren van de consignatievergoeding wat een voordeel heeft opgeleverd van € 57.000. De inkomsten uit werkzaamheden t.b.v. de gemeente Boarnsterhim bedroegen € 85.000. De inkomsten zijn gestort in de reserve gemeentelijke samenwerking.

Programma Sport (11)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Bestuur en Middelen	Wethouder A. Ekhart	F. Ytsma

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Meer beweging ter bevordering van de gezondheid	+	De combinatiefunctionarissen zijn met succes actief in de aandachtwijken.
• Herontwikkeling Kalverdijkje	+/-	In december 2011 is het definitieve plan herontwikkeling Kalverdijkje Zuid vastgesteld door het college. De raad is geïnformeerd in februari 2012. Daarna is gestart met de uitvoering.
• Schrijven beleidsnotitie Sport	+	De beleidsnota 'Samen werken aan sport en bewegen' in de gemeente Leeuwarden is in januari 2012 door de raad vastgesteld.

Successen

1. Uitvoering regeling combinatiefuncties en verhoging uitvoering aantallen top- en breedtesportevenementen.
2. Integrale totstandkoming en afronding nieuwe beleidsnota Sport en definitief plan herontwikkeling Kalverdijkje Zuid.
3. Na jaren van onderhandeling heeft de gemeente met de hondensportvereniging Fryslân en Kringgroep Frisiana overeenkomsten gesloten voor de huur van percelen gemeentegrond aan de Simon Vestdijkwei en het op deze grond vestigen van opstalrechten voor de gebouwen van beide clubs.

Verbeterpunten

Aanlevering cijfers vrijwilligersaantallen.

Eindconclusie

Het programma Sport is conform begroting uitgevoerd. Het sportjaar is goed verlopen. Dit is samen met de nieuwe beleidsnota en het definitieve plan herontwikkeling Kalverdijkje Zuid een prachtige uitgangssituatie voor het nieuwe jaar.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Een leven lang bewegen	**Bewegen** Burgers zijn en blijven gemotiveerd om te bewegen en te (top)sporten	A. Meer burgers bewegen	– Het (doen) organiseren van activiteiten die burgers stimuleren om deel te nemen aan sportactiviteiten (S) – Ontwikkelen en inzetten van combinatiefuncties (I)
		B. Handhaven sportevenementen en topsportevenementen op niveau 2009	– Subsidiëren van minimaal tien breedtesportevenementen en vier topsportevenementen (S)
	Wijken en dorpen Burgers participeren in wijken en dorpen	C. Meer op maat gemaakte bewegingsprogramma's in de wijken in relatie tot het percentage groei van burgers dat beweegt	– Het (doen) aanbieden van sport- en spelmogelijkheden voor specifieke doelgroepen op buurt- en wijkniveau (S) – Het (doen) aanbieden van programma's voor schoolkinderen (0-18 jaar) (S)
		D. Meer vrijwilligers zijn actief bij sportverenigingen	– Stimuleren en bevorderen van inzet van vrijwilligers bij sportverenigingen (S) – Opstellen van een actieplan hiertoe (I)
	Infrastructuur De infrastructuur ondersteunt bewegen en (top)sport	E. Efficiënter gebruik van basissportvoorzieningen	– Het (doen) beheren, exploiteren en onderhouden (en vernieuwen) van gemeentelijke basissportaccommodaties (S) – Ontwikkelen en inzetten van Parkmanagement (S)
		F. Efficiëntere inrichting van de publieke ruimte voor sport	– Het (doen) realiseren van nieuwe sportvoorzieningen in de stad (S) – Optimaliseren gebruik bestaande complexen (I)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Bewegen						
A Meer burgers bewegen						
Indicatoren:						
• Het percentage volwassen burgers dat meer dan 12 keer per jaar sport is minimaal gelijk	56%	56%	62%	+6%	56%	56%
Bron: Gemeente-enquête						
• Ontwikkelen en inzetten Combinatiefuncties 2011: 6 fte sport/1 fte cultuur 2012: 6 fte sport/5,7 fte cultuur	0 fte	6 fte	6 fte	0	11,7 fte	11,7 fte
B Handhaven sportevenementen en topsportevenementen op niveau 2009						
Indicatoren:						
• Aantal sportevenementen	10	10	19	+9	10	10
• Aantal topsportevenementen	4	4	7	+3	4	4
Wijken en dorpen						
C Meer op maat gemaakte bewegingsprogramma's in de wijken in relatie tot het percentage groei van burgers dat beweegt						
Indicator:						
• Aantal programma's voor schoolkinderen (0-18 jaar)	5	5	5	0	5	5
Bron: BV Sport						
D Meer vrijwilligers zijn actief bij sportverenigingen						
Indicator:						
• Aantal vrijwilligers bij sportverenigingen	1169	1250	Zie	-	695	695
○ bestuurlijk - kader	605	655	toelichting	-	400	400
○ overige	564	594	-	-	295	295
Bron: Vm. Vrijwilligers Servicepunt						
Infrastructuur						
E Efficiënter gebruik van basissportvoorzieningen						
Indicator:						
• Bezettingsgraad basissportvoorzieningen						
- Sporthallen norm 2000 uur per jaar	75%	80%	75%	-5%	85%	85%
- Gymlokalen norm 1000 uur per jaar (bij 100% schoolgebruik): Verenigingsgebruik	20%	25%	20%	-5%	30%	40%
Bron: BV Sport						
F Efficiëntere inrichting van de publieke ruimte voor sport *Indicator:* Betere ontsluiting van sportconcentratiegebieden met doorgaande fiets- en wandelpaden:						
Indicatoren:						
• Realisatie van Magere Weide, Kalverdijkje Noord, Kalverdijkje Zuid, Nylân		X	+/-			
• Realisatie Zuidlanden – start ontwikkelingsfase doorgeschoven naar 2018			nvt			

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Bewegen						
• Het (doen) organiseren van activiteiten die burgers stimuleren om deel te nemen aan sportactiviteiten (S) *	X	+	X	X	X	A
• Ontwikkelen en inzetten Combinatiefuncties (I) *	X	+	X			A
• Financieel bijdragen aan breedtesport - en topsportevenementen (S)	X	+	X	X	X	B
Wijken en dorpen						
• Het (doen) aanbieden van sport- en spelmogelijkheden voor specifieke doelgroepen op buurt- en wijkniveau (S)*	X	+	X	X	X	C
• Het (doen) aanbieden van programma's voor schoolkinderen (0-18 jaar) (S)*	X	+	X	X	X	C
• Stimuleren en bevorderen van het aantal vrijwilligers bij sportverenigingen in samenwerking met BV Sport en de sportverenigingen (S)	X	+/-	X	X	X	D
• Het laten opstellen en uitvoeren van een actieplan voor bovenstaande (I)	X	+				D
Infrastructuur						
• Het (doen) beheren, exploiteren en onderhouden (en vernieuwen) van gemeentelijke basissportaccommodaties (S) *	X	+	X	X	X	E
• Ontwikkelen en inzetten Parkmanagement	X	+	X	X	X	E
• Optimalisering gebruik bestaande complexen (I)	X	+	X			E
• Het (doen) realiseren van nieuwe sportvoorzieningen in de stad (S)	X	-	X	X	X	F
• Ontwikkelen vierde sportconcentratie-gebied in de Zuidlanden (I)		nvt			X	F

* Worden uitgevoerd door de BV Sport

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-10-01	Subsidie Topsport (I)	+	B

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-11-01	Incidenteel maken subsidie Topsport (S)	+	B
O-11-02	Verhogen tarieven sportaccommodaties (S)	+	E
O-11-03	Sportinzet alleen in zes prioriteitswijken (S)	+	C

Realisatie overig Nieuw beleid /Ombuigingen	Real 2011	Subdoel
• Eenmalige bijdrage Camminghahal (I)	+	F

Analyse & toelichting

Bewegen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstelling *Handhaven sportevenementen en topsportevenementen op niveau* 2009 *(B)*	Evenals voorgaande jaren zijn meer subsidieaanvragen voor (top)sportevenementen gehonoreerd als gevolg van een lager maximaal te verlenen subsidiebedrag en aanvragen met een lager subsidieverzoek.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Speerpunt *Meer burgers bewegen (A)*	De doelstelling meer burgers bewegen is ruimschoots gehaald. Binnen de vijf programma's (basisschoolkinderen, voortgezet onderwijs, peuters, schoolsporttoernooien, stedelijke activiteiten) ligt een mooi aanbod aan diverse activiteiten voor kinderen en jongeren. Vooral de inzet van de combinatiefunctionarissen sport kent veel bereik bij kinderen en jongeren in aandachtwijken. De regeling combinatiefuncties is in 2011 geëvalueerd. In 2012 wordt de raad over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd.
Subconclusie	Er is een meer dan volwaardig programma aan sport en beweegactiviteiten neergezet, vooral ook door de inzet van de combinatiefunctionarissen.
Wijken en dorpen	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstelling *Meer vrijwilligers zijn actief bij sportverenigingen (D)*	Naast de start van het project 'Goed Geregeld' om sportverenigingen te helpen meer vrijwilligers te werven en te behouden, zou het Vrijwilligersservicepunt de aantallen vrijwilligers in kaart brengen. Deze cijfers zijn niet ontvangen.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestatie *Stimuleren en bevorderen aantal vrijwilligers bij sportverenigingen (D)*	Het Vrijwilligersservicepunt heeft in januari 2011 een actieplan ingediend. Daarin is aangegeven dat via het project 'Goed Geregeld' het vrijwilligerswerk bij vijftien sportverenigingen in beeld wordt gebracht. Het project is gestart in het voorjaar 2011. Het traject is bij zes verenigingen afgerond.
Subconclusie	De inzet van het Vrijwilligersservicepunt is tot nu toe onvoldoende gebleken. In 2012 komt de aansturing van het Vrijwilligersservicepunt vanuit Welzijn Centraal. De ervaringen tot nu toe worden als aandachtpunt meegegeven aan Welzijn Centraal.
Infrastructuur	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen *Efficiënter gebruik basissportvoorzieningen (E)*	De ingebruikname van sporthal Rengers heeft de bezettingsgraad van de sporthallen onder druk gezet.

Efficiëntere inrichting publieke ruimte(F)	In verband met de werkzaamheden aan de fietstunnel bij de Julianalaan/ Middelseelaan is de afronding van sportpark Nijlân opgeschort. Herontwikkeling Kalverdijkje Zuid wordt opgepakt in 2012. Dit geldt zowel voor de sporttechnische zaken als voor de doorgaande fiets- en wandelpaden.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties	
Nieuwe sportvoorzieningen (F)	In verband met het huidige ongunstige economische klimaat en de gemeentelijke bezuinigingen is niet ingezet op het realiseren van nieuwe sportvoorzieningen.
Ontwikkelen van de Zuidlanden (F)	De ontwikkeling van een vierde sportzône in de Zuidlanden is om dezelfde reden uitgesteld.
Speerpunt	
Herontwikkeling Kalverdijkje Zuid	In 2011 is het definitieve plan Herontwikkeling Kalverdijkje tot stand gekomen. In december 2011 heeft het college het plan vastgesteld. Het plan is ter informatie naar de raad gezonden.
Subconclusie	Het traject planontwikkeling voor Kalverdijkje Zuid is afgesloten. In 2012 wordt gestart met uitvoering.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
034	Sport en ontspanning	-14		50	36	-24	**12**
035	IJswegen	3		10	13		**13**
		-10	**0**	**59**	**49**	**-24**	**25**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	152		5.597	5.749	8	-5.742
B	Begroting 2011 na wijziging :	273		5.842	6.114	8	-6.107
C	Rekening 2011 :	283		5.782	6.065	-17	-6.082
	Resultaat B-C	**-10**		**59**	**49**	**-24**	**25**

x € 1.000

Analyse van het resultaat :	Kapitaal-lasten	Apparaats kosten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
- niet relevante posten :		-11	60	49	-24	25
Totaal						

Analyse & toelichting

Programma Sport	
Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?	
Toelichting	Gezien de hoogte van de bedragen is er geen nadere toelichting noodzakelijk.

Programma Ruimtelijke ordening (12)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Stadsontwikkeling	Wethouder H. Deinum	L. Kappert

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Structuurvisie Nieuw Stroomland	+	In 2011 is het samenwerkingsverband in werking getreden tussen de verschillende overheden en het waterschap. Het projectplan voor het Energiepark is opgesteld en dit plan wordt begin 2012 aan de raad voorgelegd. De gemeente maakt gebruik van de Crisis- en herstelwet, om zo procedures te verkorten en het project sneller uit te kunnen voeren.
• Bestemmingsplan Binnenstad	+/-	De tervisielegging van het ontwerpplan is ongeveer een half jaar vertraagd.

Successen

1. De aanpak van Nieuw Stroomland heeft landelijk erkenning gekregen als innovatief project.
2. De manifestatie 'Kloppend Hart, bouwen aan de binnenstad' is gestart met het uitbrengen van het inspiratiedocument. Vanaf oktober 2011 is er maandelijks in de Blokhuispoort een druk bezocht 'café binnenstad' waar marktpartijen worden gestimuleerd om nieuwe projecten te ontwikkelen.

Verbeterpunten

Geen.

Eindconclusie

In 2011 zijn zowel de structuurvisie Nieuw Stroomland als de actualisatie van de structuurvisie Zuidlanden door de raad vastgesteld. In 2011 is ook gestart met de manifestatie 'Kloppend Hart, bouwen in de binnenstad'. Deze manifestatie zal in 2012 worden afgerond. In 2012 wordt ook het bestemmingsplan binnenstad afgerond. De vaststelling is vertraagd vanwege een planaanpassing t.a.v. detailhandel. Er is een inhaalslag ingezet t.a.v. de actualisatie van bestemmingsplannen die in 2012 verder invulling krijgt, zodat in juli 2013 alle verouderde plannen vervangen zijn.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
De stad ruimtelijk op orde	**Ruimtelijke ordening** Een adequaat ruimtelijk beleid om de gemeentelijke ambities mogelijk te maken	A. Gewenste dynamiek bestuurlijk vastgelegd	– Structuurvisie Nieuw Stroomland (I) – Ontwikkelkader Stationsgebied (I)
		B. Huidig beleid vastgelegd in bestemmingsplannen	– Bestemmingsplan Binnenstad (I) – Actualisatie plannen conform jaarprogramma (I)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Ruimtelijke ordening						
A	Gewenste dynamiek bestuurlijk vastgesteld *Indicator:* • Aantal kaderstellende deelplannen per jaar voor dynamische gebieden uit stadsvisie die bestuurlijk zijn vastgesteld	0	2	**2**	0	2	2
B	Actuele bestemmingsplannen *Indicator:* • Aantal bestemmingsplannen dat ieder jaar wordt geactualiseerd	nvt	9	**9**	0	9	7

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-Doel
Ruimtelijke ordening						
• Structuurvisie Nieuw Stroomland (I)	X	+				A
• Ontwikkelkader Stationsgebied (I)	X	+/-	X	X	X	A
• Actualisatie bestemmingsplannen (jaarstukken)(I)	X	+/-	X	X	X	B
• Bestemmingsplan Binnenstad (I)	X	+/-				B
• Herziening structuurvisie Zuidlanden (I)		+				A

Analyse & toelichting

Ruimtelijke ordening

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties	
Ontwikkelkader Stationsgebied (A)	Er zijn wel stedenbouwkundige modellen ontwikkeld, maar deze zijn nog niet aan de raad voorgelegd. Dit onderwerp zal worden meegenomen bij de manifestatie 'Kloppend hart, bouwen aan de binnenstad van Leeuwarden'. Wél is er in 2011 de herziening en actualisatie van de structuurvisie Zuidlanden vastgesteld.
Actualisatie bestemmingsplannen (B)	In 2011 zijn er 9 actualisatieplannen en 10 postzegelplannen vastgesteld. Hieronder vallen 5 plannen (Vossepark, Vrijheidswijk, Wijtgaard, Camminghaburen, Goutum) die al voor vaststelling in 2010 waren gepland. Nog niet gerealiseerd zijn de bestemmingsplannen Lekkum (raad maart 2012), Binnenstad (zie hieronder), Achter de Hoven (2e kwartaal 2012) en 2x Stroomland (nog niet concreet genoeg in 2011). De achterstand die in 2011 al deels is ingelopen, wordt in 2012 verder verkleind. In 2012 is de vaststelling voorzien van 12-14 plannen.
Speerpunt	
Bestemmingsplan Binnenstad (B)	Het voorontwerpplan is in mei 2011 ter inzage gelegd. Door een ingelaste planherziening i.v.m. detailhandel en een hieraan gekoppelde hoorzitting op initiatief van de raad, is de tervisielegging van het ontwerpplan ongeveer een half jaar vertraagd. Naar verwachting wordt het ontwerpplan in april ter inzage gelegd en in het 3e kwartaal van 2012 vastgesteld.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
036	Ruimtelijke ordening	211		-196	15	18	**33**
037	Geometriebeheer	32		88	121	-142	**-21**
097	Bestuursadvisering ROI	34		-17	17		**17**
		277	**0**	**-124**	**153**	**-124**	**28**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	1.442		549	1.992	267	-1.725
B	Begroting 2011 na wijziging :	1.442		579	2.021	312	-1.709
C	Rekening 2011 :	1.166		703	1.869	188	-1.681
	Resultaat B-C	**277**		**-124**	**153**	**-124**	**28**

x € 1.000

Analyse van het resultaat :	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
- niet relevante posten :	277	0	-124	153	-124	28
Totaal	**277**	**0**	**-124**	**153**	**-124**	**28**

Analyse & toelichting

Programma Ruimtelijke ordening

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Toelichting — Gezien de hoogte van de afwijkende bedragen is er geen nadere toelichting nodig.

Programma Milieu, energie en water (13)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Stadsontwikkeling	Wethouder I. Diks	H. E. Bannink

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Uitvoeren *Full Sustainable City* (energie & water)	+/-	Het plan van Aanpak Energiebesparing Gebouwde omgeving (bestaande woningvoorraad) is inhoudelijk gereed en start in 2012. De zoektocht naar innovatieve financieringsconcepten voor projecten is in volle gang. Het stimuleren van rijden op groen gas verloopt succesvol.
• Tarief afvalstoffenheffing omlaag	+	De kosten voor inzameling en verwerking van afval zijn gemiddeld met 4,2% gedaald. De raad heeft in tegenstelling tot voorgaande jaren ervoor gekozen overtollige middelen uit de egalisatiereserve heffingen geleidelijk in te zetten, waardoor de tarieven gemiddeld voor 2012 gelijk zijn gebleven.
• Betere afvalscheiding	+	Minder meldingen van illegale dumpingen en bijzet van zakken als gevolg van gerichte acties op illegale bijzet hebben een grote bijdrage geleverd aan een verbeterde afvalscheiding.
• *Midterm review* bodem	+	Het overzicht van saneringslocaties met (mogelijke) risico's voor de *midterm review* bodem zijn tijdig en volledig bij het Rijk aangeleverd.

Successen

1. Er is een groot aantal (demo)projecten, die bijdragen aan de energiebehoefte binnen de gemeentegrenzen, gerealiseerd. Duurzaamheid leeft bij de ondernemers en instanties.
2. Het bestaande inzamelsysteem met zakken is vrijwel geheel vervangen door ondergrondse containers. Dit heeft geresulteerd in een grote kwaliteitsslag voor de openbare ruimte en vele andere verbeteringen.
3. Hondenbeleid: alle wijken zijn voorzien van hondenpoepbakken. Het opruimgedrag van de hondenbezitters de laatste 5 jaar sterk verbeterd.

Verbeterpunten

1. Innovatie en versnelling in grootschalige aanpak van energiebesparing in de gebouwde omgeving.
2. Verbeterde afvalscheiding en daarmee meer hergebruik van afval door uitvoering van optimalisatienotitie.
3. De stand van de reserve egalisatie heffingen terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Eindconclusie

De wettelijke verplichtingen (inzameling afval, riolering, bodem, geluid en lucht, bedrijfsadviezen) zijn adequaat en binnen de beschikbare middelen uitgevoerd. Het thema duurzaamheid leeft onder de Leeuwarder bevolking en bij de ondernemers en instanties. Duurzaamheidsmaatregelen die relatief eenvoudig te realiseren zijn, worden veel toegepast. Dit varieert van zoveel mogelijk voorzien in de eigen energievoorziening (o.a. plaatsing P.V. panelen) tot het toepassen van duurzame mobiliteit.
Op het gebied van afval is een belangrijke stap voorwaarts gezet in het streven naar een verbeterde afvalscheiding, maar dit kan nog beter. Financieel zijn er grote meevallers, waardoor de stand van de egalisatiereserve heffingen weer flink is opgelopen. In 2012 beslist de raad op welke wijze deze middelen op passende wijze naar de Leeuwarder bevolking kunnen terugvloeien.

Wat willen we bereiken?

Strategisch Algemeen doel	Strategische hoofddoelen	Subdoelstellingen	Prestaties incidenteel (I) of structureel (S)
Een volledig duurzaam Leeuwarden: – **schoon** – **gezond** – **veilig**	Leeuwarden is vanaf 2020 een duurzame gemeente	A. De energievraag binnen de gemeentegrenzen wordt gedekt door fossielvrije/duurzame energie	– Realiseren van duurzame energieprojecten (I) – Promoten rijden op alternatieve brandstoffen (S) – Realiseren energiebesparing bestaande bouw (S)
		B. Schoon oppervlaktewater binnen de gemeentegrenzen	– Uitvoeren waterprojecten in de lijn van de kaderrichtlijn water (S)
	Lagere milieudruk door een effectieve en efficiënte uitvoering van wettelijke taken	C. Efficiënte afvalinzameling en verwerking van huishoudelijk afval en stimuleren van maximaal hergebruik. Zorg voor stedelijk afvalwater	– Voorbereiden Diftar-discussie (I) – Voorlichting en handhaving afvalinzameling (S) – Opstellen nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan per 4 jaar (S)
		D. Het scheppen van de juiste milieuhygiënische condities voor ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij op het gebied van bodem uiterlijk in 2015 de aanpak van spoedlocaties gereed is	– Saneringsprogramma voor bodem en geluid opstellen (I) – Programmatische aanpak voor vergunningverlening en handhaving (I) – Burgers en bedrijven beschikken over dekkende en toereikende vergunningen/geaccepteerde meldingen voor hun activiteiten (S)

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

	Subdoelstellingen	Nul meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
	Leeuwarden is vanaf 2020 een duurzame gemeente						
A	De energievraag binnen de gemeentegrenzen wordt gedekt door fossielvrije/duurzame energie						
	Indicatoren:						
	• Aantal (demo)projecten die voorzien in energiebehoefte binnen de gemeentegrenzen	0	2	**7**	5	1	1
	• MegaWatts (MW) Photo-Voltaïsche panelen (cumulatief)	1	1	**1**	0	2	5
B	Schoon oppervlaktewater binnen de gemeentegrenzen						
	Indicator:						
	• Aantal KRW-projecten uitgevoerd gezamenlijk met het Wetterskip Fryslân	0	1	**1**	0	1	1
	Lagere milieudruk door een effectieve en efficiënte uitvoering van wettelijke taken						
C	Een zo efficiënt mogelijke afvalinzameling en verwerking van huishoudelijk afval evenals gedragsbeïnvloeding, gericht op maximaal hergebruik	(2009)					
	Indicatoren:						
	• % hergebruik	47,3%	53%	**50%**[24]	-3%	53%	53%
	• Tarief afvalstoffenheffing						
	Eenpersoonshuishoudens ASH	246,77	194,07[23]	194,07	0	inflatie	inflatie
	Meerpersoonshuishoudens ASH	282,57	252,29	252,29	0	inflatie	inflatie
D	Het scheppen van de juiste milieuhygiënische condities voor ruimtelijke ontwikkelingen:						
	Indicatoren:						
	• Spoedlocaties bodemverontreiniging en aanpak in beeld	100	80	**35**	-45	60	40

[23] In de programmabegroting 2011 zijn de tarieven voor de afvalstoffenheffing abusievelijk verwisseld met de tarieven voor de afvalverwerking, waardoor de vergelijking met de oorspronkelijke begroting niet mogelijk is.
[24] Betreft een voorlopige schatting.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-Doel
Leeuwarden is vanaf 2020 een duurzame gemeente						
• Realiseren van duurzame energieprojecten (I)	X	+	X	X	X	A
• Promoten rijden op alternatieve brandstoffen (I)	X	+	X			A
• Realiseren energiebesparing bestaande bouw (S)	X	+	X	X	X	A
• Uitvoeren waterprojecten in lijn van de kaderrichtlijn water (KRW) (S)	X	+	X	X	X	B
Lagere milieudruk door een effectieve en efficiënte uitvoering van wettelijke taken						
• Voorbereiden Diftar-discussie (I)	X	-				C
• Notitie optimalisatie afvalinzameling voorbereiden		+/-				C
• Voorlichting en handhaving afvalinzameling (S)	X	-	X	X	X	C
• Opstellen van een nieuw GRP elke 4 jaar (S)		nvt	X			C
• Saneringsprogramma voor bodem en geluid opstellen (I)	X	+				D
• Programmatische aanpak voor vergunningverlening en handhaving (I)	X	+/-				D
• Burgers en bedrijven beschikken over dekkende en toereikende vergunningen voor hun activiteiten (S)	X	+	X	X	X	D

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-13-01	Full Sustainable City (I)	+	A, B

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-13-01	Beëindiging milieucommunicatie en –voorlichting in 2012 (S)	+	A - D

Analyse & toelichting

Leeuwarden is vanaf 2020 een duurzame gemeente

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen

Aantal (demo)projecten die voorzien in energie-behoefte binnen gemeentegrenzen (A)

De gemeente werkt samen met derden aan duurzame energieprojecten. In 2011 zijn veel nieuwe zonnepanelen geplaatst, doordat de aanvragen voor de SDE-regeling (Subsidieregeling Duurzame Energieproductie) uit 2009 in 2011 tot uitvoering zijn gekomen. Dit zijn de projecten van WoonFriesland, Omrin, Autobedrijf Haaima. Ook de gemeente Leeuwarden gaat in 2012 zonnepanelen (met een vermogen van 22 kW) op het stadskantoor plaatsen. Daarnaast is de 'natuurverwarmingsinstallatie Kalverdijkje' in gebruik genomen en is bij de nieuwbouw van UPC een WKO-installatie aangelegd. De gemeente streeft ernaar deze projecten door de aanjagers snel van de grond te krijgen. De uitvoering is over het algemeen in handen van derden.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Speerpunten *Uitvoeren Full Sustainable City (energie & water) (A, B)*	Het Plan van Aanpak Energiebesparing is inhoudelijk gereed. Het plan bevat 3 sporen: • gedragsverandering bij bewoners/eigenaren realiseren, zodat ze overgaan tot het uitvoeren van energiebesparende maatregelen in hun bestaande woning; • stimuleren van de bouwkolom om meer vraaggericht te werken; • energierenovatie trajecten in de zes aandachtwijken gezamenlijk met corporaties uitvoeren. Voorwaarde voor een succesvolle uitvoering van het plan is dat er financiële constructies voor mensen met lage inkomens en een koopwoning worden gezocht. De gemeente zoekt in samenwerking met partijen in Noord Nederland en de provincie naar financiële bronnen. *Groen gas* In 2011 zijn er in Fryslân 120 voertuigen op groen gas bijgekomen. Verder is voor 179 voertuigen in de provincie rijkssubsidie aangevraagd en gehonoreerd. Ook heeft een tweetal nieuwe verkooppunten van groen gas het netwerk aangevuld en de dekkingsgraad in de regio vergroot. De realisatie van een tweetal andere stations is voorbereid. Een succesvolle lobby heeft negatieve fiscale maatregelen weten te keren. In Leeuwarden is in 2011 een extra regeling voor bedrijfsauto's gemaakt, genaamd 'Leeuwarden 100'. De gemeente heeft een belangrijke bijdrage geleverd in de totstandkoming van deze regeling. Via dealers (o.l.v. penvoerder Orange Gas) en een bijdrage van de stichting 'Doen' is een aanschafkorting en een subsidie van € 1.000 per bedrijfsauto mogelijk gemaakt in de stad. De helft hiervan is al vergeven.
Overige toelichting *Realiseren energiebesparing bestaande bouw (A)*	Project Fier Fryslân is een goed voorbeeld van hoe bestaande bouw energiezuinig/neutraal kan worden gemaakt. Verder voeren woningbouwcorporaties in ca. 500 woningen aanpassingen door die tot energiebesparing leiden. Zie ook programma 6 Wonen, Uitvoeren prestatieafspraken.
Subconclusie	Het thema duurzaamheid leeft onder de Leeuwarder bevolking en bij de ondernemers en instanties. Duurzaamheidsmaatregelen die relatief eenvoudig te realiseren zijn, worden veel toegepast. Dit varieert van zoveel mogelijk voorzien in de eigen energievoorziening (o.a. plaatsing P.V. panelen) tot het toepassen van duurzame mobiliteit. De zoektocht naar de financiële dekking voor de aanpak energiebesparing in de gebouwde omgeving vormt een randvoorwaarde bij de uitvoering ervan.

Lagere milieudruk door een effectieve en efficiënte uitvoering van wettelijke taken

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen *Spoedlocaties bodemverontreiniging en aanpak in beeld (D)*	De afname van het aantal potentiële spoedlocaties is groter dan gepland. Dit komt doordat we 35 locaties historisch onderzocht hebben. De getalsmatige afname is relatief groot, omdat dit een vrij eenvoudig onderzoek is. In het najaar van 2011 is landelijk bepaald dat de onderzoeken op de

spoedlocaties niet meer eind 2015, maar al medio 2013 afgerond moeten zijn. Dit heeft voor Leeuwarden minder verstrekkende gevolgen dan het lijkt. In het ISV-3 programma is door ons een strakker tijdstraject opgenomen dan in het afgesloten convenant. Wij gingen zelf al uit van afronden van het onderzoekstraject in 2014; de vervroeging naar medio 2013 is dan ook haalbaar. Naar verwachting blijven in 2015 twintig locaties over met risico's, waar dus sanerende maatregelen op korte termijn nodig zijn (of al in uitvoering zijn).

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestaties

Voorbereiden Diftar-discussie/Notitie optimalisatie afvalinzameling voorbereiden (C)

Het college heeft de gemeenteraad in december 2010 schriftelijk meegedeeld de discussie over wel/niet invoeren van gedifferentieerde tarieven (diftar) te hervatten als er meer duidelijkheid is over de invoering daarvan in vergelijkbare steden, zoals Hengelo. In die brief deelde het college tevens mee dat zonder diftar de landelijke scheidingsdoelstellingen (60%) niet haalbaar zijn. Er is wel aangegeven dat het college (los van diftar) bij de raad terug wil komen met voorstellen om in elk geval toch nieuwe stappen vooruit te zetten. Daarom is in de tweede helft van 2011 een begin gemaakt met de Notitie Optimalisatie Afvalinzameling. De notitie wordt in de loop van 2012 aan de raad aangeboden.

Voorlichting en handhaving afvalinzameling (C)

De beoogde stijging van het aantal procesverbalen wegens verkeerd aanbieden van het afval, zoals dumpingen, is niet gerealiseerd doordat er minder controle-uren zijn ingezet dan geraamd. Toepassing van integraal toezicht heeft ertoe geleid dat de inzetbaarheid van de medewerkers is verbreed. De handhavers van stadstoezicht werken geleidelijk beter samen met de inzamelaars en netheidsteams van Omrin. De inzetbaarheid van de controleurs zal toenemen (nadat vacatureruimte wordt ingevuld), omdat er meer allround wordt opgeleid; niet alleen op parkeren of alleen op afval of hondenpoep.
De voorlichting verloopt op basis van een jaarlijks bijgesteld communicatieplan.

Programmatische aanpak voor vergunningverlening en handhaving (D)

Het toetsingsprotocol voor omgevingsvergunningen is vertraagd, doordat met dit protocol aansluiting wordt gezocht bij het bouwbesluit 2012. De inwerkingtreding van dit bouwbesluit zal met enige vertraging op 1 april 2012 zijn beslag krijgen.

Overige toelichting

Tarief afvalstoffenheffing omlaag (C)

Onderdeel van de besluitvorming over de REC is dat de tarieven voor de afvalstoffenheffing met maximaal de inflatie mogen stijgen. De ambitie van de gemeente Leeuwarden gaat verder en is gericht op een verdere daling van de tarieven. De geraamde kosten voor 2012 zijn ongeveer € 500.000 lager dan de geraamde kosten voor 2011. Dit komt vooral tot uitdrukking in de lagere onttrekking aan de reserve in 2012, waardoor de tarieven per saldo, afgezien van het effect van de wijziging in de verhouding tussen de tarieven voor 1- persoons en meerpersoonshuishoudens[25], vrijwel gelijk gebleven zijn. De voornaamste oorzaken voor de kostendaling zijn:

- lagere kosten en hogere marktopbrengsten voor oud papier,
- lagere verwerkingskosten Omrin;
- gerichte acties op illegale bijzet, waardoor de kosten zijn gedaald;
- bijdrage kringloopbedrijf is komen te vervallen in ruil voor meer ingezamelde

[25] Op grond van de amendementen 'tariefsdifferentiatie afvalstoffenheffing' (november 2010) en 'demping fluctuaties in tarieven heffingen (december 2011).

	kleding voor de kringloopwinkel.
Betere afvalscheiding (C)	In 2011 is een belangrijke stap voorwaarts gezet in het streven naar een verbeterde afvalscheiding. De belangrijkste oorzaak is de gemelde daling van de hoeveelheid ongescheiden grofvuil. Naast gerichte acties op illegale bijzet zijn bewoners er geleidelijk meer aan gewend geraakt grofvuil weg te brengen naar de milieustraat. Daarnaast leidde de regenachtige zomer tot een recordhoeveelheid GFT. Ook telt in 2011 voor het eerst de nascheiding bij Omrin volledig mee. De grootschalige nascheiding vindt in Nederland alleen in het Noorden plaats. Strikt genomen is nascheiding iets anders dan gescheiden inzameling, het milieueffect is echter hetzelfde: hergebruik.
Overige toelichting	
Efficiënte afvalinzameling (C)	In 2010 is Omrin in opdracht van gemeente Leeuwarden begonnen met de uitvoering van de zogenaamde bijzet-projecten. Hierbij worden bewoners letterlijk aangesproken op hun aanbiedgedrag (*foot at the door*), waardoor meer verantwoordelijkheid en betrokkenheid ontstaat. Door het succes is dit in 2011 gecontinueerd (binnenstad). De kosten konden worden betaald uit de vermindering van de bijzet (minder opruimkosten). In 2011 is de aanleg van ca. 45 ondergrondse containers in de binnenstad vrijwel geheel gerealiseerd. Het bestaande inzamelsysteem met zakken is geheel vervangen door ondergrondse containers. Dit heeft geresulteerd in een grote kwaliteitsslag voor de openbare ruimte. Een stevige campagne heeft ertoe geleid dat illegale bijzet ook sterk is verminderd. De plaatsing van de ondergrondse containers heeft ook geleid tot een efficiëntere logistiek en veel tevreden reacties. Een bijkomend voordeel is, dat het bedrijfsafval minder gemakkelijk bij het huishoudelijk afval gezet kan worden, waardoor er ca. 20% minder restafval in de binnenstad ontstond. In 2011 is in Heechterp-Schieringen een experiment met een andere wijze van grofvuilinzameling uitgevoerd: in plaats van eens per twee maanden op route konden de bewoners hun grofvuil binnen twee weken op laten halen, maar dan slechts drie keer per jaar i.p.v. zes keer. De verwachting was dat deze maatregel beter aan zou sluiten bij de vele verhuizingen in de wijk. Het experiment leverde echter geen verbetering op en is beëindigd.
Hergebruik van grond	Op de website kan eenvoudig worden nagegaan of grond herbruikbaar is, en zo ja waar in de gemeente deze grond toegepast kan worden.
Sanering A-lijst (D)	In 2011 is de renovatie afgerond van de 8 A-lijst woningen aan de Keizersgracht (7 t/m 13b). Tijdens deze renovatie zijn isolerende maatregelen getroffen, waardoor wordt voldaan aan de wettelijke binnennorm voor wegverkeerslawaai. Hierdoor resteren er nog 9 woningen op de A-lijst die voor sanering in aanmerking komen.
Hondenbeleid	Het hondenbeleid in de gemeente Leeuwarden wordt steeds meer een succes. In 2011 zijn de laatste wijken ook voorzien van hondenpoepbakken. Tevens zijn er informatiefolders bezorgd bij hondenbezitters en zijn er grijpers en biologisch afbreekbare zakjes beschikbaar gesteld of met korting af te halen bij verschillende

	winkels en wijkgebouwen. De handhaving is in diverse wijken en in aandachtsgebieden intensief geweest. Uit onderzoek van het Van Hall instituut is gebleken dat het opruimgedrag van de hondenbezitters de laatste 5 jaar sterk is verbeterd. Dit heeft geleid tot het in bijna alle gebieden behalen van het niveau 'hoog' (uit 'BOR in beeld').
Subconclusie	De wettelijke taken zijn doeltreffend en binnen de beschikbare middelen uitgevoerd.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
043	Inzameling afval	55	-0	-417	-362	364	**3**
044	Riolering	-10	57	-372	-325	325	**-0**
045	Milieubeleid	-109		3	-107		**-107**
046	Bodem en geluid	-67		113	45	3	**48**
047	Milieucommunicatie	86		-87	-1		**-1**
048	Ongediertebestrijding			-8	-8		**-8**
050	Lijkbezorging	18		26	43	2	**45**
051	Voorzieningen honden	24	-1	-58	-35	35	
052	Afvoer kadavers			3	3		**3**
		-4	**56**	**-799**	**-747**	**730**	**-17**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	3.166	2.772	19.675	25.613	23.901	-1.712
B	Begroting 2011 na wijziging :	3.166	2.772	19.635	25.573	23.884	-1.689
C	Rekening 2011 :	3.169	2.716	20.435	26.320	24.613	-1.707
	Resultaat B-C	**-4**	**56**	**-799**	**-747**	**730**	**-17**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Inzameling afval	55	0	1.167	1.222	364	1.587
2.	Riolering		57	142	199	361	560
	- verrekeningen met reserves :						
1.	Inzameling afval			-1.584	-1.584		-1.584
2.	Riolering			-560	-560		-560
	- niet relevante posten :	-59	-1	36	-24	5	-19
	Totaal	**-4**	**56**	**-799**	**-747**	**730**	**-17**

Analyse & toelichting

Programma Milieu, Energie en Water

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Inzameling afval	Het resultaat op inzameling afval wordt, met uitzondering van de post onvoorzien Fryslân Miljeu, verrekend met de reserve 'Egalisatie heffingen'. Het budget onvoorzien Fryslân Miljeu bedroeg in 2011 € 96.000 waarop een beroep is gedaan van € 93.000. Per saldo daarom een voordeel van € 3.000 op de post onvoorzien en daarmee ook op het product Inzameling afval. Bij het opstellen van de begroting 2011 is ter egalisatie van de tarieven een onttrekking aan de reserve geraamd van € 798.000. Het resultaat 2011 bedraagt, na onttrekking van € 798.000 aan de reserve,

€ 1.584.000 voordelig dat is toegevoegd aan de reserve 'Egalisatie heffingen'.

Het voordelig resultaat van € 1.584.000 bestaat uit de saldi op de volgende onderdelen:

Inzameling en verwerking huishoudelijk afval (voordeel € 477.000)

- Inzameling huishoudelijk rest en GFT-afval € 85.000 voordeel
  Het aantal aansluitingen 2011 bedraagt 45.461 en is daarmee 500 lager dan begroot waardoor een voordeel is ontstaan van € 30.000. Daarnaast was bij de bepaling van het tarief 2011 uitgegaan van een stijging van 2%. De werkelijke index bedraagt 0,5% waardoor op dit onderdeel ook sprake is van een voordeel van € 23.000. Voor het overige diverse voordelen van per saldo € 32.000.
- Meldingen grofvuil € 71.000 voordeel
  Met betrekking tot het aantal meldingen illegale dumpingen grofvuil en bijzet zakken is uitgegaan van 40.000 tegen een tarief van € 10,37 per melding. Het werkelijk aantal meldingen bedroeg 33.450 tegen een tarief van € 10,28 per melding. Deze aanzienlijke verlaging hangt nauw samen met de effecten van het project 'bijzet'. Dit project had ten doel de illegale bijzet van zakken bij de ondergrondse containers in de binnenstad tegen te gaan. Via de *foot at the door* methode zijn bewoners actief en persoonlijk verzocht vuilniszakken en grofvuil niet bij de wijkcontainers (boven-dan wel ondergronds) neer te zetten. Bewoners die meededen maakten dit kenbaar via een sticker op de deur. De bewoners waren erg betrokken. Er was veel controle en er vond schriftelijke terugmelding aan de bewoners plaats. De resultaten zijn aantoonbaar goed: bijzet en dumpingen zijn aanzienlijk verminderd.
- Verwerkingskosten restafval € 72.000 voordeel
  De hoeveelheid ingezameld restafval is 670 ton minder dan het begrote aantal van 23.000 ton. Bij een tarief van € 107 / ton betekent dit een voordeel van afgerond € 72.000. Dit is het gevolg van een betere afvalscheiding en wellicht de landelijke trend dat er sprake is van minder afval i.v.m. de economische omstandigheden.
- Verwerkingskosten ongescheiden grof afval € 130.000 voordeel
  De hoeveelheid ingezameld ongescheiden grof afval is 1.200 ton minder dan begroot (4.500 ton) en tegen een verwerkingstarief van € 107 betekent dit een voordeel van € 130.000. Ook hier is sprake van een betere afvalscheiding en de gevolgen van de economische omstandigheden.
- Verwerkingskosten takken € 51.000 voordeel
  Dit voordeel is ontstaan doordat takken die gebracht worden bij de milieustraat onderdeel uitmaken van het gescheiden grof afval en betreft daarom een verschuiving.
- Schoonhouden wegen en pleinen € 34.000 voordeel
  Het aandeel van de kosten voor het schoonhouden van wegen en pleinen dat ten laste komt van afvalstoffenheffing is als gevolg van minder nat veegvuil en een lager indexeringspercentage dan begroot € 34.000 lager.
- Verwerkingskosten grof gescheiden afval voordeel € 34.000
  Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door minder aanbod op de milieustraat. Begroot was 7.500 ton en in werkelijkheid is 6.550 ton gebracht. Het aantal bezoekers is t.o.v. 2010 ongeveer gelijk gebleven, terwijl de gemiddelde hoeveelheid is gedaald.

Reinigingspolitie (voordeel € 71.000)

- In verband met de reorganisatie per 1 januari 2012 van de eenheid Stadstoezicht is behoedzaam omgegaan met het invullen van vacatures. De inzet voor milieuhandhaving vanuit de eenheid Stadstoezicht is in 2011 daardoor € 71.000 lager dan begroot.

Inzameling oud papier (voordeel € 320.000)

- Bij het opstellen van de begroting 2011 is op basis van het contract met Omrin uitgegaan van een garantieprijs van oud papier van € 45 / ton met een maximum van 4.700 ton. In 2011 lag de gemiddelde marktprijs als gevolg van de wereldwijde stijging van de prijs van grondstoffen op € 113 / ton. Hierdoor is een voordeel opgetreden van € 320.000 (4.700 x € 68). De totale hoeveelheid ingezameld oud papier bedroeg in 2011 overigens ruim 6.200 ton.
  In het nieuwe contract met Omrin is inmiddels een garantieprijs afgesproken van € 75 / ton zonder maximum. Omdat verwacht wordt dat de oud papierprijs in 2012 voorlopig op een hoog niveau zal blijven is in de begroting 2012 gerekend met een opbrengst van € 90 / ton.

Afvalstoffenheffing (voordeel € 173.000)

- In de begroting 2011 is uitgegaan van een opbrengst afvalstoffenheffing van bijna € 10,1 mln. De gerealiseerde opbrengst over 2011 is € 173.000 hoger. Hiervan wordt € 42.000 veroorzaakt door een voordelige afwikkeling van balansposten over voorgaande jaren en het overige voordeel van € 131.000 is een voordelige combinatie van de variabelen leegstand, oninbaarheid en het aantal aansluitingen.

Kwijtschelding (voordeel € 543.000)

- In 2011 is voor te verlenen kwijtschelding een bedrag van € 1.475.000 geraamd (14,5% van de totale opbrengst), terwijl uiteindelijk € 932.000 is verleend. Hierdoor bedraagt het voordeel € 543.000. Dit voordeel is ontstaan doordat aanvragen voor kwijtschelding met ingang van 2011 zijn voorgelegd aan een zgn. landelijk Inlichtingenbureau, dat speciaal is opgericht door de rijksoverheid om voor alle overheidsorganen gegevens te verzamelen over het inkomen en vermogen van mensen en deze geautomatiseerd uit te wisselen. Een fors aantal mensen kwam hierdoor niet meer in aanmerking voor automatische kwijtschelding, omdat men bijvoorbeeld een te dure auto had of teveel spaargeld. In paragraaf 2.2.1 Lokale heffingen wordt een en ander nader toegelicht.

Stand reserve per 31-12-2011

De stand van de reserve 'Egalisatie heffingen' bedraagt per 31 december 2011 voor het onderdeel afvalstoffenheffing € 2.556.000.
In de begroting 2012 wordt ter egalisatie van de tarieven € 385.000 onttrokken aan de reserve. Het surplus in de reserve bedraagt daarom € 2.171.000.
In de raadsvergadering van 19 december 2011 is besloten om de bijdrage uit de reserve egalisatie heffingen met ingang van 2013 te beperken tot 2,5% van de begrote belastingopbrengst. Dit zal een jaarlijkse onttrekking betekenen van rond de € 250.000. Een deel van het saldo kan ingezet worden voor investeringen in ondergrondse containers in de gestapelde bouw. Het is daarnaast overigens ook een optie om het percentage van 2,5 de komende jaren te verhogen. In 2012

	beslist de raad op welke wijze deze middelen op passende wijze naar de Leeuwarder bevolking kunnen terugvloeien.
Riolering	Het resultaat van het product riolering wordt eveneens verrekend met de reserve 'Egalisatie heffingen' en heeft daarom geen invloed op het resultaat. Over 2011 bedraagt het voordeel op dit product € 560.000 dat is toegevoegd aan de reserve 'Egalisatie heffingen'. Dit resultaat kan als volgt worden verklaard. <u>Kapitaallasten</u> (voordeel € 57.000) • Een aantal investeringen is al wel opgestart, maar nog niet afgerond waardoor de afschrijving nog niet is gestart en per saldo een voordeel is ontstaan van € 57.000. <u>Overige lasten</u> (voordeel € 142.000) • In 2011 is voor kwijtschelding een bedrag geraamd van € 497.000, terwijl uiteindelijk € 320.000 is verleend. Een voordeel daarom van € 177.000. Dit is ontstaan als gevolg van de toetsing van aanvragen kwijtschelding door een landelijk Inlichtingenbureau zoals toegelicht bij punt 1 'Inzameling afval' en de paragraaf lokale heffingen. • Per saldo is daarnaast sprake van een nadeel van € 35.000 vanwege kleine incidentele overschrijdingen op enkele onderhoudsbudgetten. <u>Baten</u> (voordeel € 361.000) • Met betrekking tot de opbrengsten rioolheffing is ten opzichte van de raming ad € 10,2 mln in totaliteit een voordeel gerealiseerd van € 220.000. Het gebruikersdeel van de rioolheffing is gekoppeld aan het waterverbruik en het tarief per eenheid van 250 m3 waterverbruik bedroeg in 2011 € 190,47. Doordat het werkelijke waterverbruik hoger is dan was geschat bij de tariefberekening zijn de opbrengsten rioolheffing ca. € 220.000 hoger dan geraamd. • De renteverrekening met de voorziening riolering is vanwege een hogere stand van voorziening gedurende het jaar € 141.000 hoger dan begroot. De stand van het onderdeel riolering binnen de reserve egalisatie heffingen bedraagt per 31 december 2011 € 771.000 en dient voor de verrekening van exploitatieresultaten. De stand van de voorziening riolering bedraagt per 31 december 2011 € 4.029.000 en wordt aangewend voor de vervanging van riolering.

Programma Woon- en leefomgeving (14)

Raadscommissie	Portefeuillehouder	Programmamanager
Stadsontwikkeling	Wethouder I. Diks	M. Vogelzang

Speerpunten	Real 2011	Realisatie en voortgang
• Nieuw beleidsplan Openbare Verlichting	+	Het nieuwe beleidsplan 'Het donker belicht' is vastgesteld in november 2011 in de gemeenteraad. Vanaf 2012 worden jaarlijkse uitvoeringsprogramma's opgesteld door het college.
• Uitvoering *Fiber to the Home*	+	In 2010 en 2011 is hard gewerkt aan de realisatie van het glasvezelnetwerk in Leeuwarden. Eind 2011 is nagenoeg de gehele stad verglaasd.
• Slimmere methode onkruidbestrijding	-	Het voornemen was om met ingang van 2011 een andere methode van onkruidbestrijding op verharding toe te passen. Doel hierbij was de beoogde besparing door inzet van een andere methode te realiseren. Door o.m. de complexheid van de materie, de wens van de raad tot een bredere afweging en landelijke ontwikkelingen heeft besluitvorming pas in het najaar van 2011 plaatsgevonden.
• Omvorming groen	+/-	Op locaties waar eenvoudig kleine omvormingen konden plaatsvinden is dit in uitvoering c.q. uitgevoerd. Voor het grote gebied Camminghaburen-Noord is door een extern bureau gezamenlijk met de dienst een plan voorbereid wat in de loop van 2012 na overleg met de wijk (gefaseerd) in uitvoering zal worden genomen.

Successen

1. Nieuw - en breed gedragen - beleid t.a.v. openbare verlichting. Hierbij zijn verschillende experimenten uitgevoerd, waarbij de bewoners intensief betrokken zijn. Het plan is gericht op innovatie en energiebesparing.
2. De ambitie 'hoog' t.a.v. verzorgende beeldkwaliteit is in de loop van het jaar voor de afgesproken gebieden gerealiseerd als gevolg van efficiency/doelmatigheidsverbeteringen.
3. Digitalisering van de inhoud van de wijk- en dorpsprogramma's.

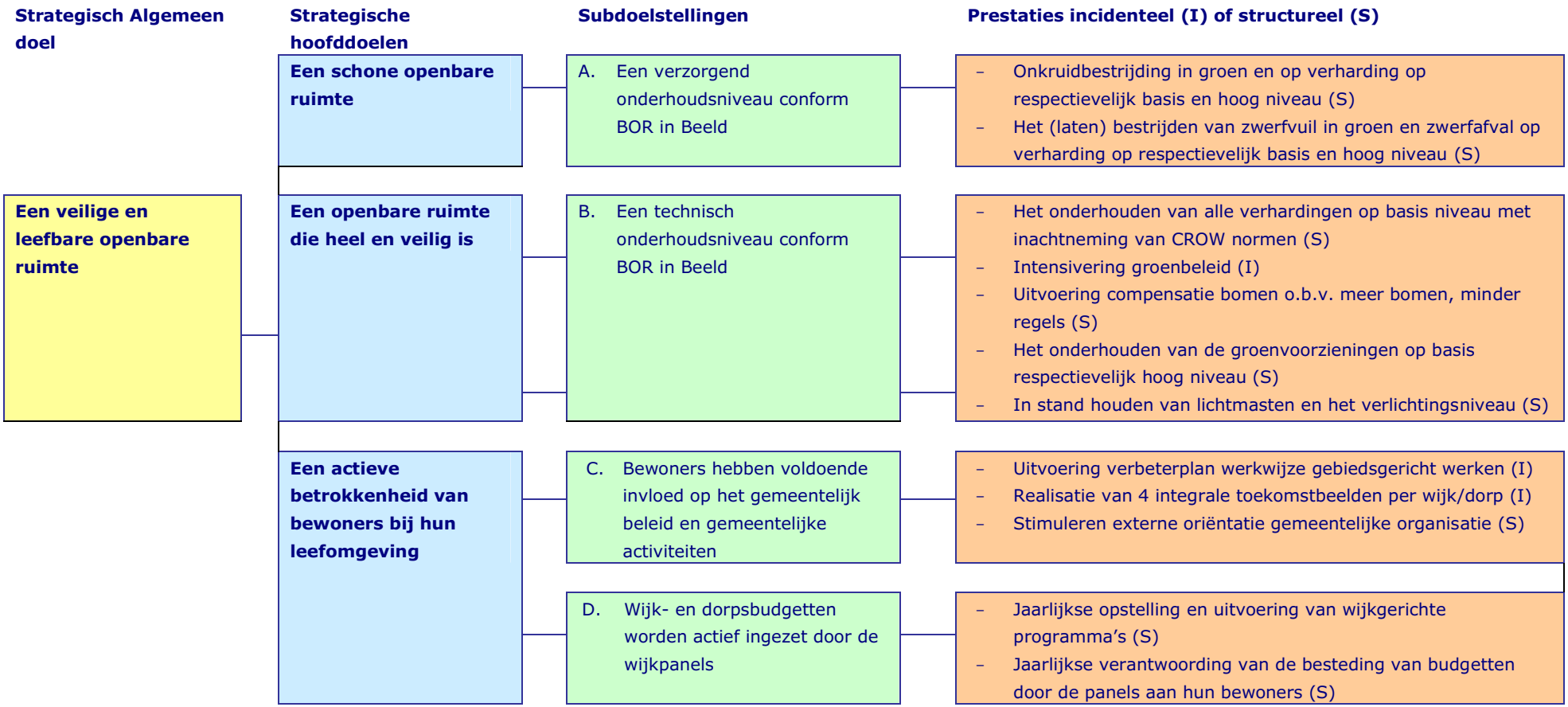
Verbeterpunten

1. Verbetering/optimalisatie storingsafhandeling openbare verlichting.
2. Verder stimuleren van de burgerparticipatie.

Eindconclusie

De ambities ten aanzien van het verzorgend onderhoud van de openbare ruimte ('hoog' in de binnenstad, parken en kantorenhaak en voor het overige 'basis') is in 2011 gemiddeld overal gehaald. Dit is mede te danken aan efficiencyverbeteringen. Ook de verbetering van de integraliteit van de uitvoering heeft zijn vruchten afgeworpen waarbij de interne afstemming en de samenwerking met externe partijen goed wordt benut.
Daarnaast is het beheer van de openbare ruimte ook beleidsmatig steeds meer op orde (o.a. reclamebeleid, ligplaatsenbeleid, openbare verlichting etc.). Het geheel draagt bij aan een schone, hele en veilige leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
Een schone openbare ruimte						
A Een verzorgend onderhoudsniveau conform BOR in Beeld						
Indicatoren:						
• Onderhoudsniveau onkruid	(2009)					
- binnenstad, kantorenhaak, parken	Basis	Hoog	**Basis/hoog**		Hoog	Hoog
- overige gebieden	Basis	Basis	**Basis**	-	Basis	Basis
• Onderhoudsniveau zwerfvuil	(2009)					
- binnenstad, parken	Basis	Hoog	**Hoog**	-	Hoog	Hoog
- kantorenhaak	Hoog	Hoog	**Hoog**	-	Hoog	Hoog
- overige gebieden	Basis	Basis	**basis**	-	Basis	Basis
• Het percentage bewoners dat zich vaak ergert aan onkruid	(2009) 28%	28%	**26%**	-2%	26%	26%
• Het percentage bewoners dat zich vaak ergert aan zwerfvuil	34%	31%	**27%**	-4%	30%	30%
Een openbare ruimte die heel en veilig is						
B Een technisch onderhoudsniveau conform BOR in Beeld						
Indicatoren:						
• Onderhoudsstaat groenvoorzieningen						
- binnenstad, kantorenhaak, parken		Hoog	**nntb**[27]		Hoog	Hoog
- overige gebieden		Basis	*		Basis	Basis
* nog niet beschikbaar						
• Onderhoudsstaat verhardingen	(2009)					
- alle gebieden	Basis	Basis	**Basis**	-	Basis	Basis
• Onderhoudsstaat openbare verlichting						
– een voldoende verlichtingsniveau		nntb**	**pm**	-		
** afhankelijk van nieuw OV-beleid[26]						
– reparatie van schades binnen normtijden	(2009) 95%	95%	**70%**	-25%	95%	95%

[26] Het OV-beleid is 28-11-2011 door de raad vastgesteld.
[27] Nog nader te bepalen; er zijn namelijk geen aparte middelen voor de inspectie beschikbaar.

Subdoelstellingen	Nul-meting	Begr 2011	Real 2011	Saldo	Begr 2012	Begr 2013
• Het percentage bewoners dat tevreden is over het onderhoudsniveau groenvoorzieningen	(2009) 56%	56%	**58%**	2%	58%	58%
• Het percentage bewoners dat tevreden is over het onderhoudsniveau verhardingen	(2009) 55%	56%	**54%**	-2%	57%	57%
○ Trottoirs	64%	65%	**62%**	-3%	66%	66%
○ Wegdek	67%	68%	**67%**	-1%	69%	69%
○ Fietspaden	66%	67%	**65%**	-2%	68%	68%
○ Wandelpaden door het gras/park						
Het percentage bewoners dat tevreden is over het onderhoudsniveau openbare verlichting	(2009) 72%	72%	**70%**	-2%	72%	72%
Een actieve betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving						
C Bewoners hebben voldoende invloed op gemeentelijk beleid en gemeentelijke activiteiten						
Indicator:	(2009)					
• Tevredenheid bewoners over invloed op gemeentelijk beleid (schaalscore tussen 1 'geen enkele invloed' en 10 'zeer veel invloed')	4,5	5,5	**4,5**	-1	5,5	5,5
D Wijk- en dorpsbudgetten worden actief ingezet door wijkpanels						
Indicator:	(2007)	minimaal			minimaal	minimaal
• Aandeel van wijk- en dorpsbudgetten dat daadwerkelijk wordt besteed of gereserveerd	97%	95%	**97,5%**	2,5%	95%	95%

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

De belangrijkste prestaties om het programma te realiseren

Prestaties Incidenteel (I) en Structureel (S)	Begr 2011	Real 2011	Begr 2012	Begr 2013	Begr 2014	Sub-doel
Een schone openbare ruimte						
• Onkruidbestrijding in groen en op verharding op respectievelijk basis en hoog niveau (S)	X	+/-	X	X	X	A
• Het (laten) bestrijden van zwerfvuil in groen en zwerfafval op verharding op respectievelijk basis en hoog niveau (S)	X	+	X	X	X	A
Een openbare ruimte die heel en veilig is						
• Het onderhouden van alle verhardingen op basis niveau met inachtneming van CROW normen (S)	X	+	X	X	X	B
• Intensivering groenbeleid (I)	X	+/-	X			B
• Uitvoering compensatie bomen o.b.v. meer openbaar groen, minder regels (S)	X	+	X	X	X	B
• Het onderhouden van de groenvoorzieningen op basis respectievelijk hoog niveau (S)	X	+	X	X	X	B
• In stand houden van lichtmasten en het verlichtingsniveau (S)	X	+/-	X	X	X	B
Een actieve betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving						
• Uitvoering verbeterplan werkwijze gebiedsgericht werken (I)	X	+/-	X	X		C
• Realisatie van 4 integrale toekomstbeelden per wijk/dorp (I)	X	+	X	X	X	C
• Stimuleren externe oriëntatie gemeentelijke organisatie (S)	X	+/-	X	X	X	C
• Jaarlijkse opstelling en uitvoering van wijkgerichte programma's (S)	X	+	X	X	X	D
• Jaarlijkse verantwoording van de besteding van budgetten door de panels aan hun bewoners (S)	X	+/-	X	X	X	D

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Nieuw beleid		Real 2011	Subdoel
N-14-01	Dorpennota (I)	+/-	C

Realisatie Collegeprogramma 2010-2014: Ombuigingen		Real 2011	Subdoel
O-14-01	Efficiency en optimalisatie hondenbelasting (S)	+	B
O-14-02	Vereenvoudiging openbaar groen (S)	+	B
O-14-03	Slimmere methode van onkruidbestrijding (S)	-	A
O-14-04	Beëindiging investeringsimpuls openbaar groen in 2013 (S)	nvt[28]	B
O-14-05	Stijging opbrengst begraafrechten i.c.m. kostenreductie (S)	+	B
O-14-06	Efficiency taakstelling brugbediening (S)	nvt	B
O-14-07	Vervallen wethoudersbudget in 2011 (S)	+	D
O-14-08	Beperking wijkpanelbudgetten (S)	+	D
O-14-09	Verminderen aantal lantaarnpalen (S)	nvt	B

[28] De ombuigingen O-14-04 en O-14-06 zijn in 2013, O-14-09 in 2012 en daarmee in 2011 niet van toepassing.

Realisatie overig Nieuw beleid/Ombuigingen	Real 2011	Subdoel
• Amendement Onkruidbeheer: eerst discussie en afweging alternatieven (I)	+	A

Analyse & toelichting

Een schone openbare ruimte

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstelling	
Verzorgend onderhoudsniveau t.a.v. onkruid (A)	De totale indruk van de openbare ruimte heeft de afgesproken onderhoudsniveaus gehaald. Ook het ambitieniveau 'hoog', geldend in de binnenstad, parken en kantorenhaak, is in 2011 gemiddeld over het jaar gehaald. Incidenteel haalden de parken en de kantorenhaak het net niet. Bij de herfstronde bleken de genoemde drie gebieden het niveau allemaal behaald te hebben.
Verzorgend onderhoudsniveau t.a.v. zwerfvuil (A)	De aanpak van het zwerfvuil, inclusief de verschillende acties en campagnes, zorgt voor een beter beeld en voor minder ergernis van de burger. Deze ergernis is in 2011 behoorlijk gedaald.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?

Prestatie	
Onkruidbestrijding in groen en op verharding op resp. basis en hoog niveau (A)	Om de ambitieniveaus 'basis' en 'hoog' (uit 'BOR in beeld') te halen in de afgesproken gebieden wordt steeds meer gestuurd op een meer integrale aanpak van de openbare ruimte, inclusief afstemming met andere partijen. Bovendien is de organisatie en werkwijze van de buitendienst gewijzigd, wat zijn vruchten heeft afgeworpen. Zie ook subparagraaf 2.2.3.e Groen.
Speerpunt	
Slimmere methode onkruidbestrijding (A)	Het doel was om in 2011 te starten met een nieuwe methode onkruidbestrijding op verhardingen. De besluitvorming heeft eind 2011 plaatsgevonden. Met ingang van 2012 kan de nieuwe methode (de heetwatermethode) – inclusief de beoogde bezuiniging op dit onderdeel – daadwerkelijk worden ingevuld.
Overige toelichting	Er zijn diverse vrijwillige schoonmaakacties gehouden die bijdragen aan de bewustwording rond het thema zwerfafval. Elke actie is weer een succes, wat blijkt uit de grote opkomst c.q. inzet met als resultaat direct een schone omgeving. Het gemiddelde beeldniveau is verbeterd en de ergernis van de burger is gedaald. In aansluiting hierop is bij de begroting 2012 een motie aangenomen, waarbij specifieke aandacht wordt gevraagd voor het betrekken van scholen bij het schoonhouden van de schoolomgeving.
Subconclusie	De integrale aanpak inclusief de afstemming met andere partijen begint zijn vruchten af te werpen en heeft in 2011 gezorgd voor nagenoeg overal het gewenste ambitieniveau ten aanzien van onkruid en zwerfafval. In 2012 wordt deze aanpak voortgezet.

Een openbare ruimte die heel en veilig is

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Doelstellingen	
Onderhoudsniveau openbare verlichting (B)	In 2011 zijn er diverse storingen aan de openbare verlichting geweest, die niet adequaat zijn opgelost. De afhandeling hiervan duurde te lang, en daar is Ziut (onderneming op het gebied van openbare verlichting) op aangesproken. Ook in 2012 zal hier veel aandacht voor blijven.

Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties	
Intensivering groenbeleid (B)	Van de projecten ten behoeve van de intensivering groenbeleid zijn diverse uitgevoerd in 2011 (o.a. paden in bossen, aanbrengen bomen diverse locaties). Bij een aantal projecten wordt de uitvoering gehinderd door o.a. de aanwezigheid van kabels en leidingen. Hiervoor worden alternatieven gezocht. Zie ook subparagraaf 2.2.3.e Groen.
In stand houden lichtmasten en verlichtingsniveau (B)	Het in stand houden van het aantal lichtmasten is geen doel op zich. Op basis van het nieuwe beleidsplan en de daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma's wordt een gewenst verlichtingsniveau gerealiseerd en zullen ook masten worden verwijderd.
Speerpunten	
Omvorming groen (B)	Voor het grote gebied Camminghaburen-Noord is door een extern bureau gezamenlijk met de dienst een plan voorbereid wat in de loop van 2012 na overleg met de wijk (gefaseerd) in uitvoering zal worden genomen. Hierbij wordt ingezet op vervanging van sleets groen door nieuw groen, passend bij de beheervisie en qua beheer en onderhoud leidend tot minimaal de beoogde besparing. Daarnaast is de taakstelling op de bedrijfsvoering ingezet als onderdeel van de generieke bezuiniging.
Nieuw beleid/ombuigingen	
Verminderen aantal lantaarnpalen (B)	Het beleidsplan openbare verlichting 'Het donker belicht' is in november 2011 door de raad vastgesteld. Hierbij zijn de bewoners intensief betrokken, zijn experimenten gedaan en is er veel aandacht aan innovatie en energiebesparing besteed. Het verwijderen van lantaarnpalen zal op basis van een op te stellen uitvoeringsprogramma worden uitgevoerd.
Overige toelichting	
Fiber to the Home(B)	Ten behoeve van het project Fiber to the Home is in 2011 als gevolg van risico's ten aanzien van veiligheid het Agentschap Telecom (AT) ingeschakeld om toe te zien en zo nodig maatregelen te nemen op de naleving van de criteria ten aanzien van veilig werken. Naast de inzet van AT hebben ook bewustwording en aanvullende maatregelen geleid tot de verbetering van veilig werken en is er geen sprake meer geweest van eerder wel voorkomende risico's door onvoldoende zorgvuldig handelen. Het project is nagenoeg afgerond.
Subconclusie	De technische onderhoudsstaat wordt niet van alle onderdelen van de openbare ruimte gemeten. Over het algemeen is de indruk dat dit een redelijk niveau heeft. Naast het verzorgingsniveau is ook het technisch niveau steeds beter op orde. De onderhoudsstaat van de verlichting (i.c. de storingen) is een belangrijk probleem waar in 2011 veel aandacht aan is gegeven.
Een actieve betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving	
Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?	
Doelstellingen	
Tevredenheid bewoners over invloed op gemeentelijk beleid (C)	De score op deze indicator blijft achter bij de doelstelling. Het gebiedsgericht werken is juist hierop gericht. De afgelopen jaren heeft Leeuwarden flinke stappen vooruit gezet op dit punt en ook successen geboekt. Ook andere gemeenten hebben belangstelling voor de Leeuwarder werkwijze. Tegelijkertijd blijkt uit de wijkenquête dat de doelstelling op het punt 'invloed op gemeentelijk beleid' niet wordt gehaald, en dat – ondanks de inspanningen op het gebied van de verkorte wijkprogramma's (die voor alle huishoudens beschikbaar

	zijn) en instrumenten als de invloedwijzer – de score te laag blijft. Uit een onderzoek van de Nationale Ombudsman in 2011 blijkt echter wel dat de medewerkers van de gemeente Leeuwarden burgers bovengemiddeld serieus nemen. Voor het behalen van de doelstelling (die overigens behoorlijk ambitieus is) is het noodzakelijk dat de gehele gemeentelijke organisatie – nog meer dan nu – aandacht heeft voor het geven van invloed, waarbij de gemeentelijke rol van regisserend naar meer faciliterend verandert. Dit proces gaat gepaard met een inspiratietraject. Zie ook programma Politiek bestuur.
Wat wilden we daarvoor doen en wat hebben we gedaan?	
Prestaties	
Uitvoering verbeterplan werkwijze gebiedsgericht werken (C)	Het verbeterplan Gebiedsgericht werken 'Doelen halen en successen vieren' is in 2011 grotendeels afgerond.
Stimuleren externe oriëntatie gemeentelijke organisatie (C)	Het stimuleren van de burgerparticipatie wordt in het genoemde inspiratietraject voorbereid. Belangrijk voorwerk hiervoor, het digitaliseren van de wijkprogramma's, is klaar. In 2012 zal toegewerkt worden naar het dynamischer maken van de gegevens door tussentijds te actualiseren.
Jaarlijkse verantwoording van besteding budgetten door panels aan bewoners (D)	De verantwoording van de besteding van budgetten vindt wel plaats richting gemeente, maar niet in alle gevallen naar de bewoners. Hier zal in 2012 extra aandacht aan worden besteed.
Nieuw beleid	
Dorpennota (C)	Voor de uitvoering van de Dorpennota is voor de periode 2011 t/m 2014 jaarlijks € 200.000 beschikbaar gesteld. In overleg met de verenigingen van dorpsbelang is in 2011 het Uitvoeringsprogramma Dorpennota geactualiseerd. In dit Uitvoeringsprogramma is aangegeven voor welke projecten deze middelen worden ingezet. De daadwerkelijke besteding van de gelden vindt grotendeels plaats vanaf 2012.
Subconclusie	Met het via de website beschikbaar hebben van de wijkprogramma's is een belangrijke stap gezet in de informatievoorziening naar de burgers. Daarnaast zijn de verschillende bezuinigingen gerealiseerd. Burgerparticipatie is nog een belangrijk aandachtspunt; dit zal verder worden uitgebouwd. In 2011 is relatief weinig aandacht besteed aan het verder stimuleren van burgerparticipatie en versterken van invloed op basis van een planmatige aanpak. Dit onderdeel is verschoven naar 2012. Reden hiervan ligt in de vroeg gerealiseerde vermindering van de formatie als gevolg van de taakstelling op de bedrijfsvoering.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
013	Spoorlijnen	2		35	37		**37**
014	Waterwerken	-49	-1	31	-19	-12	**-31**
015	Verhardingen	43	-0	-2	41	17	**57**
016	Kunstwerken	20	-1	8	26	16	**42**
017	Verkeersmaatregelen	63	36	-0	98		**98**
026	Wijkaanpak	56		5	61	92	**154**
049	Begraafplaatsen	-49	26	-89	-113	113	
054	Straatverlichting	-13	8	146	141		**141**
055	Reiniging verhardingen	-3		99	96	-35	**61**
056	Openbaar groen	156	0	-104	53	127	**180**
057	Zwerfvuilbestrijding	9		-10	-1	-0	**-1**
085	Speelplaatsen	-3	5	-22	-20	18	**-3**
090	Buitenreclame	14	35	27	76	-8	**69**
		245	**107**	**123**	**476**	**328**	**803**

x € 1.000

Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
Begroting 2011 primitief	11.054	384	10.484	21.922	2.341	-19.582
Begroting 2011 na wijziging :	11.074	599	10.619	22.291	2.602	-19.689
Rekening 2011 :	10.828	492	10.496	21.815	2.930	-18.885
Resultaat B-C	**245**	**107**	**123**	**476**	**328**	**803**

x € 1.000

	Analyse van het resultaat :	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige kosten	Totale lasten	Totale baten	Saldo
1.	Verkeersmaatregelen	63	36		99		99
2.	Wijkaanpak	56		5	61	92	154
3.	Straatverlichting			141	141		141
4.	Openbaar groen	156		24	180		180
5.	Buitenreclame		35	20	55		55
	- niet relevante posten :	-30	36	-67	-60	236	174
	Totaal	**245**	**107**	**123**	**476**	**328**	**803**

Analyse & toelichting

Programma Woon-en leefomgeving

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Verkeersmaatregelen

Het voordelig resultaat op het product Verkeersmaatregelen bedraagt € 99.000. Dit bestaat uit een voordeel op apparaatskosten van € 63.000 dat enerzijds het gevolg is van vacatureruimte en anderzijds door langdurige ziekte. De vervangingskredieten ten behoeve van verkeersmaatregelen zijn in 2011 nog niet volledig benut waardoor de afschrijving nog niet is gestart. De onderuitputting kapitaallasten bedraagt hierdoor € 36.000.

Wijkaanpak	Het voordeel op dit product bedraagt € 154.000. Door vacatureruimte bij Wijkmanagement bedraagt het voordeel op apparaatskosten € 56.000. Deze vacatureruimte is met het oog op de komende bezuinigingen niet ingevuld. Het voordeel op de baten van € 92.000 bestaat voor € 26.000 uit de vrijval voorziening wijkbudgetten en betreft middelen waarvoor geen specifiek bestedingsdoel meer aanwezig is, dan wel waarvan het bestedingsdoel met lagere kosten is gerealiseerd. Daarnaast is voor diverse werkzaamheden van het netheidsteam Buitendienst een hogere bijdrage ontvangen van € 48.000. Voor het overige nog diverse kleinere bijdragen van in totaal € 18.000. Tot slot nog een klein voordeel van € 5.000.
Straatverlichting	Het voordeel van € 141.000 is veroorzaakt door positieve definitieve energieafrekeningen over voorgaande jaren.
Openbaar groen	Het resultaat van € 180.000 is in hoofdzaak het gevolg van een voordeel op de apparaatskosten ten bedrage van € 156.000 vanwege vooral vacatureruimte. Omdat de nieuwe wijze van bedrijfsvoering bij de Buitendienst in de loop van 2011 nog niet volledig was uitgekristalliseerd is vooralsnog gekozen om nog niet alle beschikbare vacatureruimte in te vullen. Deze terughoudendheid werd mede gevoed door de te leveren bijdrage aan de Taakstelling Bedrijfsvoering de komende jaren. Het restant van € 24.000 betreft een klein voordeel op het extern te besteden onderhoudsbudget van € 1,5 mln.
Buitenreclame	De plaatsing van de nieuwe aanplakzuilen heeft eind 2011 plaatsgevonden waardoor de hiermee gepaard gaande kapitaallasten ad € 35.000 volledig zijn vrijgevallen. Ook op dit product is door definitieve energieafrekeningen over voorgaande jaren sprake van een voordeel en wel van € 20.000.
Begraafplaatsen	Het saldo van het product begraafplaatsen wordt verrekend met de voorziening Begraafplaatsen. Over 2011 is sprake van een nadeel van € 40.000 dat is onttrokken aan de voorziening. In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat dit het saldo is tussen de extra inzet door de forse administratieve inhaalslag die momenteel wordt uitgevoerd en de hierdoor extra ontvangen baten. De stand van de voorziening Begraafplaatsen bedraagt per 31-12-2011 € 137.000.

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (15)

Raadscommissie:	Portefeuillehouder:	Programmamanager:
Bestuur en Middelen	Wethouder A. Ekhart	L. van Santen

x € 1.000

	Resultaat 2011 Beleidsproducten	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
007	Financieringen en beleggingen	-6	87	-381	-300	-205	**-505**
053	Stelposten c.a.	138		793	931	-356	**575**
077	Algemene belastingen	-17	0	-76	-92	112	**20**
079	Algemene baten en lasten	-325		9.529	9.204	-10.996	**-1.792**
086	Gemeentefonds	16			16	2.089	**2.105**
091	Onvoorzien			89	89		**89**
		-195	**87**	**9.954**	**9.847**	**-9.354**	**492**

x € 1.000

	Lasten en baten 2011 totale programma	Apparaats-kosten	Kapitaal-lasten	Overige lasten	Totale lasten	Totale Baten	Saldo 2011
A	Begroting 2011 primitief	4.394	313	29.303	34.010	179.378	145.368
B	Begroting 2011 na wijziging :	4.361	485	44.334	49.180	218.361	169.181
C	Rekening 2011 :	4.555	398	34.380	39.333	209.007	169.674
	Resultaat B-C	**-195**	**87**	**9.954**	**9.847**	**-9.354**	**492**

Financieringen en beleggingen

x € 1.000

BLP007 Financieringen en beleggingen	Begroting 2011 Lasten	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Resultaat 2011
Lasten				
BHP488 *Treasury*	370	370	402	-33
BHP496 Beheer deelnemingen	58	230	142	87
BHP506 Saldo van de financieringsfunctie	209	209	0	209
BHP516 Bespaarde rente	89	421	985	-564
Totaal lasten	**725**	**1.229**	**1.530**	**-300**
Baten				
BHP488 *Treasury*	241	241	286	46
BHP496 Beheer deelnemingen	177	811	1.621	811
BHP506 Saldo van de financieringsfunctie	613	863	-1.373	-2.236
BHP516 Bespaarde rente	4.356	4.742	5.917	1.175
Totaal baten	**5.387**	**6.656**	**6.452**	**-205**
Totaal resultaat financieringen en beleggingen	**4.661**	**5.427**	**4.922**	**-505**

Lasten

Treasury
Het nadeel op de lasten van € 33.000, bestaat uit een nadeel op de rentelasten van € 30.000 van een aan de Kredietbank Nederland verstrekte geldlening (zie ook onder baten), een voordeel van € 4.000 op de kosten van betalingsverkeer en een nadeel van € 7.000 op de apparaatskosten.

Beheer deelnemingen
De meevaller van € 87.000 wordt tot een bedrag van € 81.000 veroorzaakt doordat er geen kapitaallasten zijn geboekt voor de aanschaf van aandelen Vitens (zie ook onder baten). De betreffende aandelen zijn in 2011 nog niet gekocht. Diverse oorzaken leiden tot een meevaller van € 6.000.

Saldo van de financieringsfunctie
In de begroting is ervan uitgegaan dat het positieve renteresultaat deels weglekt naar de zogenaamde rendabele sectoren (grondexploitatie bijvoorbeeld). Daarom wordt er op het 'Saldo van de financieringsfunctie' onder de lasten een stelpost geraamd om dit weglekeffect te corrigeren. Omdat in werkelijkheid het weglekeffect in diverse programma's wordt gerealiseerd en er tegenover de raming op deze stelpost geen daadwerkelijke uitgaven worden geboekt is hierdoor op de lasten van de financieringsfunctie een voordeel ontstaan van € 209.000.

Bespaarde rente
Doordat een aantal voorzieningen hoger zijn dan geraamd, levert dit meer bespaarde rente op. Deze hogere bespaarde rente van € 564.000 wordt op dit product overgeboekt naar de betreffende producten waarop de uitgaven worden geboekt die een relatie hebben met de betreffende voorzieningen. Als gevolg hiervan ontstaat op dit product onder de lasten een nadeel van € 564.000.

Baten

Treasury
Tot een bedrag van € 30.000 wordt de meevaller veroorzaakt door de rente opbrengst van een aan de Kredietbank Nederland verstrekte lening (zie ook onder lasten). De resterende meevaller van €16.000 betreft een opbrengst van leges voor verstrekte garanties.

Beheer deelnemingen
De afwikkeling van het dividend van Enexis over 2010 leidt tot een meevaller van € 23.000.
Door een schikking over de levering van de kerncentrale in Borsele aan RWE is een achtergebleven deel van de verkoopsom van € 950 mln beschikbaar gekomen voor de oud-aandeelhouders van Essent NV. De gemeente Leeuwarden is voor 0,09% aandeelhouder en heeft een bedrag van € 784.000 ontvangen.
Doordat de aandelen Vitens niet in 2011 zijn gekocht, wordt er ook geen dividend genoten over het aandelenkapitaal. Daardoor is een tegenvaller ontstaan van € 81.000 (zie ook onder lasten).
De eerste vrijval uit het CBL Escrow Fonds heeft geleid tot een meevaller van € 64.000.
Diverse oorzaken hebben geleid tot een meevaller van € 21.000.

Saldo van de financieringsfunctie
De investeringen die door de gemeente worden gedaan brengen een vermogensbeslag met zich mee. Om dit vermogensbeslag te kunnen financieren trekt de gemeente vreemd vermogen aan of zet zij haar reserves en voorzieningen in. In beide gevallen brengt dit rentekosten met zich mee (te betalen rente aan derden c.q. gederfde rente van reserves en voorzieningen). Deze rentekosten worden via de methodiek van de rente-omslag toegerekend aan de investeringen en op deze wijze ten laste van de programma's gebracht.
Na de toerekening van de rente via de methodiek van de rente-omslag aan de diverse programma's resteert altijd een saldo (=renteresultaat). Dit renteresultaat komt tot uitdrukking op dit product. Het renteresultaat bedraagt € 2.236.000 negatief.

Bij het bepalen van het interne rentepercentage wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd. Eén van de uitgangspunten is dat bij projecten wordt verondersteld dat de kasstroom van uitgaven en inkomsten jaarlijks gemiddeld in evenwicht is. Op grond van bestaand financieel beleid worden bij het hanteren van die veronderstelling geen rentelasten van projecten geraamd. In 2011 is de bijzondere situatie ontstaan dat de uitgaven van projecten gemiddeld veel eerder zijn gedaan dan dat de inkomsten zijn genoten. Dit heeft ertoe geleid dat er door projecten ongeveer € 1,6 mln aan rentekosten zijn veroorzaakt, terwijl er geen rentekosten aan projecten worden toegerekend. In 2012 wordt bekeken of de interne regels herijkt moeten worden.
De rest van de tegenvaller wordt veroorzaakt door hogere bespaarde rente over reserves en voorzieningen, lagere rentekosten over geldleningen en een lagere toegerekende rente aan investeringen als gevolg van onderuitputting.
Voor zover de onderuitputting zich voordoet in de rendabele sectoren (bijvoorbeeld grondexploitatie) levert onderuitputting geen resultaat op voor de exploitatie. De onderuitputting in de onrendabele sectoren levert voor de exploitatie een voordeel op van € 395.000.

Bespaarde rente
De bespaarde rente over reserves, voorzieningen en vooruit ontvangen bijdragen van overheidslichamen valt in totaliteit € 1.175.000 hoger uit dan geraamd. Vooral de hoger dan geraamde bespaarde rente over het SIOF (€ 395.000), de reserve riolering (€ 250.000) en de reserve budgetoverheveling (€ 157.000) leiden tot de meevaller. Daarnaast bedraagt de bespaarde rente van de overige reserves, voorzieningen en vooruit ontvangen bijdragen van overheidslichamen in totaliteit € 373.000 meer dan geraamd.

Stelposten c.a.

x € 1.000

BLP053	Overige stelposten	Begroting 2011 Lasten	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Resultaat 2011
Lasten					
BHP001	Overige stelposten	7.993	4.838	3.932	906
BHP499	Nog te realiseren taakstellingen	0	0	0	0
Totaal lasten		**7.993**	**4.838**	**3.932**	**906**
Baten					
BHP001	Overige stelposten	369	3.393	3.025	-369
BHP499	Nog te realiseren taakstellingen	-38	-38	0	38
Totaal baten		**331**	**3.356**	**3.025**	**-331**
Totaal resultaat overige stelposten		**-7.662**	**-1.482**	**-907**	**575**

Lasten

Overige stelposten (o.a. lasten van algemeen personeel)
Tot een bedrag van € 559.000 is een voordeel op deze stelpost voornamelijk ontstaan doordat een deel van de via de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds ontvangen decentralisatie uitkeringen in 2011 niet wordt besteed. Een deel van dit voordeel wordt gestort in de reserve budgetoverheveling (144.000 voor het Nationaal Uitvoerings Programma en € 212.000 voor de Regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerden; zie Mutaties reserves BLP079).
In de begroting worden de lasten van het algemeen personeel op dit product geraamd. In de begroting is verder verondersteld dat dit personeel rendabel kan worden gemaakt. Daarom wordt op dit product ook een baat geraamd tot het bedrag van de uitgaven. In werkelijkheid komen de kosten van algemeen personeel ten laste van de producten waarvoor daadwerkelijk wordt gewerkt. Daardoor ontstaat op dit product op de lasten een meevaller tot het bedrag van de raming (€ 347.000).

Baten

Overige stelposten
Voor de verklaring van de tegenvaller van € 369.000 wordt verwezen naar de toelichting onder de lasten van het algemeen personeel.

Nog te realiseren taakstellingen
Doordat meer aan taakstellingen is gerealiseerd dan geraamd is er een meevaller van € 38.000 ontstaan.

Algemene belastingen

x € 1.000

BLP077	Lokale heffingen	Begroting 2011 Lasten	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Resultaat 2011
Lasten					
BHP005	Heffing en invordering algemeen	1.255	1.255	1.298	-43
BHP015	Roerende-zaakbelastingen	20	0	0	0
BHP489	Onroerendezaakbelastingen	1.075	1.075	971	104
BHP490	Waardering onroerende zaken	954	954	1.067	-113
BHP491	Vergunningen en ontheffingen	327	327	371	-44
BHP492	Precariobelasting	21	21	16	5
BHP523	Baatbelasting	0	0	0	0
Totaal lasten		**3.651**	**3.631**	**3.723**	**-92**
Baten					
BHP005	Heffing en invordering algemeen	196	196	322	126
BHP015	Roerende-zaakbelastingen	100	0	0	0
BHP489	Onroerendezaakbelastingen	23.683	23.539	23.490	-48
BHP490	Waardering onroerende zaken	0	0	18	18
BHP491	Vergunningen en ontheffingen	21	16	39	23
BHP492	Precariobelasting	152	152	145	-7
Totaal baten		**24.151**	**23.902**	**24.014**	**112**
Totaal resultaat lokale heffingen		**20.501**	**20.272**	**20.292**	**20**

Lasten
Door extra inspanningen op het gebied van invordering van nog openstaande belastingdebiteuren zijn de kosten voor invordering € 37.000 hoger dan begroot.
Verder stijgen de kosten voor heffing en invordering van gemeentelijke belastingen structureel als gevolg van een buitenproportionele tariefstijging voor het opvragen van gegevens bij het kadaster (een tariefstijging van 40%) en doordat Vitens met ingang van 2011 voor het verstrekken van watergebruiksgegevens kosten in rekening stelt waar in de begroting geen rekening mee was gehouden. In totaal leidt dit tot hogere kosten van in totaal € 18.000.
Diverse overige mee- en tegenvallers leiden per saldo tot een nadeel van € 37.000.

Baten
De adequatere invordering van nog openstaande belastingdebiteuren heeft geleid tot een extra bedrag aan invorderingsopbrengsten (aanmaningskosten, dwangbevel- en rentekosten, et cetera) van € 126.000.
Rekening houdende met een nog op te leggen bedrag van € 55.000 aan belastingaanslagen is over 2011 sprake van een voordeel op de OZB- opbrengst van € 83.000. Verder blijkt dat bij de jaarrekening 2010 op de balans

een te hoog bedrag aan nog te ontvangen belastingen is opgenomen. Daardoor is over 2010 een negatief afwikkelingsverschil ontstaan van € 131.000.
Per saldo is daarom sprake van een nadeel van € 48.000 op de OZB opbrengst. Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt door achterblijvende belastingopbrengsten als gevolg van leegstand van kantoorgebouwen vooral door overcapaciteit en door de economische crisis. In de begroting 2012 is met deze negatieve ontwikkeling rekening gehouden.
Diverse overige mee- en tegenvallers leiden per saldo tot een voordeel van € 34.000.

Algemene baten en lasten

x € 1.000

BLP079	Algemene lasten en baten	Begroting 2011 Lasten	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Resultaat 2011
Lasten					
BHP008	Overhead Bestuur en Concernstaf	1.187	1.187	1.438	-251
BHP013	Kabellegging	123	123	81	42
BHP501	Arbeidsmaatr. en bovenformat.	120	323	332	-8
BHP503	Algemene lasten en baten	2.820	19.993	13.195	6.798
BHP505	Werken voor derden	172	173	136	36
BHP512	Zorg voormalig personeel	1.639	1.747	1.703	45
BHP513	Saldi kostenplaatsen	1.467	892	-2.986	3.878
BHP515	Mutaties reserves	13.960	14.895	16.232	-1.337
Totaal lasten		**21.488**	**39.334**	**30.131**	**9.204**
Baten					
BHP008	Overhead Bestuur en Concernstaf	0	0	0	0
BHP013	Kabellegging	123	123	109	-15
BHP501	Arbeidsmaatr. en bovenformat.	0	0	0	0
BHP503	Algemene lasten en baten	2.025	18.879	8.305	-10.574
BHP505	Werken voor derden	281	170	1.244	1.074
BHP512	Zorg voormalig personeel	0	0	0	0
BHP513	Saldi kostenplaatsen	1.148	1.651	0	-1.651
BHP515	Mutaties reserves	5.353	21.730	21.900	170
Totaal baten		**8.930**	**42.553**	**31.557**	**-10.996**
Totaal resultaat algemene lasten en baten		**-12.558**	**3.218**	**1.427**	**-1.792**

Lasten

Overhead Bestuur en Concernstaf
De overhead van Bestuur en Concernstaf is € 251.000 hoger uitgevallen doordat er meer tijd dan voorzien is besteed aan o.a. advisering over Caparis en *Midterm review* collegeprogramma en kwartiermaken Culturele hoofdstad.

Algemene baten en lasten
Er is een bedrag van € 387.000 gestort in de voorziening lopende procedures voor dreigende claims en juridische kosten.

Via dit programma verlopen de verrekeningen van de reserves met de investeringen en projecten.
Bij deze verrekening bedraagt het voordeel onder de lasten € 8.288.000. Deze verschillen ontstaan doordat verrekeningen met reserves worden geraamd in het jaar waarin het krediet beschikbaar wordt gesteld. De werkelijke verrekening vindt in de regel later plaats.

Er is een bedrag van € 1.112.000 naar de reserve budgetoverheveling overgeboekt. Tegenover dit nadeel staat bij de baten een even groot voordeel als gevolg van een aanpassing van de bijdragen vanuit de exploitatie ten gunste van de projecten. Per saldo heeft deze technische correctie dus geen gevolgen voor het rekeningresultaat. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.3 Reserve budgetoverheveling.

Diverse oorzaken hebben geleid tot een meevaller van € 9.000.

Saldi kostenplaatsen
Op de kostenplaatsen is sprake van een voordeel van € 2.227.000 (= € 3.878.000 -/- € 1.651.000). Dit voordeel is als volgt ontstaan:

		x € 1.000
- lagere personeelskosten	1.285	voordeel
- diverse overige personeelsbudgetten	471	voordeel
- lagere kapitaallasten	239	voordeel
- apparaatskosten/interne doorbelastingen	206	voordeel
- saldo diverse kleinere mee- en tegenvallers	26	voordeel
Totaal saldi kostenplaatsen	**2.227**	**voordeel**

Lagere personeelslasten (voordeel € 1.258.000)
Op de kostenplaatsen is op de personeelslasten sprake van een voordeel van € 1.285.000.
Dit voordeel wordt enerzijds veroorzaakt door lagere salariskosten voor het vaste personeel (vooral door vacatures en door het uitblijven van een nieuwe CAO voor gemeenteambtenaren, waarmee in de begroting wel rekening was gehouden) en anderzijds door hogere kosten voor inhuur van personeel (bijv. in verband met ziekte, vacatures, maar ook in verband met speciale deskundigheid of vanwege andere invulling van formatie bijv. ter verbetering van de flexibiliteit).

Diverse overige personeelsbudgetten (voordeel € 471.000)
Een aantal budgetten ten behoeve van het personeel zijn in 2011 niet volledig besteed.
Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het budget voor opleidingskosten (€ 186.000); ARBO, BHV en GMID (€ 74.000); overige personele vergoedingen personeel (€ 94.000); openbaar vervoervergoedingen (€ 30.000) en vergoeding voor zwangerschapskosten (€ 30.000).

Lagere kapitaallasten (voordeel € 239.000)
In afwachting van een in 2012 op te stellen meerjaren investeringsplan voor kantoormeubilair is in 2011 nagenoeg geen gebruik gemaakt van het krediet voor vervanging van meubilair wat een voordeel heeft opgeleverd € 132.000. Verder zijn de budgetten ter vervanging of aanschaf van O&I middelen niet volledig besteed wat voordeel heeft opgeleverd van € 72.000. Diverse kleinere posten leiden tot slot tot een voordeel van € 35.000 op de post kapitaallasten.

Doorbelaste apparaatskosten/overige interne doorbelastingen (voordeel € 206.000)
Vanuit de kostenplaatsen zijn per saldo meer kosten (apparaatskosten/overige kosten) doorbelast naar de programma's dan begroot. Dit komt doordat in 2011 meer productieve uren zijn gemaakt dan begroot. Ook in 2011 is net als in voorgaande jaren meer personeel ingehuurd dan begroot. In veel gevallen staan hier vergoedingen van derden tegenover (zie de opmerking hiervoor onder kosten personeel). Van inhuurpersoneel is in het algemeen bekend dat deze meer productieve uren maken omdat deze groep minder bij overleg is betrokken. Onder de doorbelaste apparaatskosten/overige interne doorbelastingen zijn naast vergoedingen voor extra inhuur van personeel ook begrepen vergoedingen voor andere kosten zoals bijv. diverse werkplekkosten.

Mutaties reserves
Omdat de standen van reserves hoger zijn dan geraamd is hierdoor meer rente bespaard. Daardoor is er € 768.000 meer rente aan reserves toegevoegd dan geraamd.
In de reserve budgetoverheveling is een bedrag van € 398.000 gestort. Tot een bedrag van € 144.000 heeft deze storting betrekking op het Nationaal Uitvoerings Programma, tot een bedrag van € 212.000 is er gestort voor de regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerden, tot een bedrag van 35.000 is het saldo van het programma dienstverlening gestort en voor € 7.000 voor de impuls tijdelijk huisverbod (zie ook onder Overige stelposten).
Voor de uitvoering van werkzaamheden op het gebied van IT en brandweer worden inkomsten genoten van de gemeente Boarnsterhim. Deze inkomsten tot een bedrag van € 171.000 worden gestort in de Reserve gemeentelijke samenwerking.

Baten

Algemene baten en lasten
Voor de verklaring van een tegenvaller tot een bedrag van € 8.439.000 voor verrekeningen van reserves met investeringen en projecten wordt verwezen naar de onder de lasten vermelde toelichting.
Tot een bedrag van € 2.143.000 is het rekeningresultaat op dit product geboekt.

Als gevolg van een gewijzigde systematiek van kostentoerekening aan projecten is op dit product een voordeel ontstaan van € 1.112.000. Hier staat een even groot nadeel tegenover bij de lasten. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.3 Reservebudgetoverheveling.

Diverse oorzaken hebben geleid tot een meevaller van € 8.000.

Mutaties reserves
Er is tot een bedrag van € 170.000 beschikt over de Reserve gemeentelijke samenwerking voor de uitvoering van werkzaamheden voor de gemeente Boarnsterhim (zie ook onder lasten).

Gemeentefonds

x € 1.000

BLP086 Gemeentefonds	Begroting 2011 Lasten	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Resultaat 2011
Lasten				
BHP494 Algemene uitkering	59	59	43	16
Totaal lasten	**59**	**59**	**43**	**16**
Baten				
BHP494 Algemene uitkering	140.579	141.894	143.983	2.089
Totaal baten	**140.579**	**141.894**	**143.983**	**2.089**
Totaal resultaat gemeentefonds	**140.520**	**141.835**	**143.940**	**2.105**

Lasten
De apparaatskosten zijn € 16.000 lager uitgevallen dan geraamd.

Baten
Vooral dankzij de uitkomsten van de decembercirculaire 2011 ontstaat een voordelig resultaat op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Dat zit vooral in een alsnog door het rijk toegekende technische correctie vanaf 2009. Dit betekent voor onze gemeente een extra inkomst van € 1,2 mln. Daarnaast zijn er op diverse

verdeelmaatstaven van de algemene uitkering positieve en negatieve afwikkelingsverschillen. Deze verschillen resulteren over de jaren 2009 tot en met 2011 in een positief saldo van € 889.000. Per saldo wordt daarom € 2.089.000 meer ontvangen dan geraamd.

Onvoorzien **x € 1.000**

BLP091 Onvoorzien		Begroting 2011 Lasten	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Resultaat 2011
Lasten					
BHP007	Onvoorzien structureel	6	0	0	0
BHP495	Onvoorzien incidenteel	89	89	0	89
Totaal lasten		**94**	**89**	**0**	**89**
Baten					
BHP007	Onvoorzien structureel	0	0	0	0
BHP495	Onvoorzien incidenteel	0	0	0	0
Totaal baten		**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal resultaat onvoorzien		**-94**	**-89**	**0**	**89**

In 2011 is er geen beroep gedaan op de incidentele post voor onvoorziene uitgaven. Als gevolg hiervan is er een meevaller ontstaan tot een bedrag van € 89.000.

2.2 Paragrafen

2.2.1 Lokale heffingen

2.2.1.a Algemeen

Belastingen en overige heffingen vormden in 2011 circa 11% van de totale gemeentelijke baten.

Tabel 4 Opbrengsten van de diverse lokale heffingen **x € 1.000**

Omschrijving heffing	Rekening 2010	Begroting* 2011	Rekening 2011
Algemene heffingen (programma Algemene dekkingsmiddelen)			
OZB	23.505	23.539	23.490
Precariobelasting	198	152	145
Subtotaal	**23.703**	**23.691**	**23.635**
Bestemmingsheffingen (overige programma's)			
Afvalstoffenheffing	11.579	10.114	10.281
Hondenbelasting	412	388	421
Leges Burgerzaken	1.737	1.757	1.793
Parkeerbelastingen	2.535	2.931	2.665
Marktgelden	120	165	115
Leges omgevingsvergunning	1.189	2.244	1.538
Rioolheffing	8.957	10.176	10.396
Begraafplaatsrechten	651	574	679
Overige heffingen (m.n. leges)	554	408	506
Subtotaal	**27.734**	**28.757**	**28.394**
Totaal-Generaal	**51.437**	**52.448**	**52.029**

*Begroting na wijziging.

De eventuele verschillen tussen de geraamde opbrengsten en de werkelijke opbrengsten in 2011 worden toegelicht bij de betreffende programma's.

2.2.1.b Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente heeft de mogelijkheid om belastingen kwijt te schelden. Het beleid van de gemeente Leeuwarden was er ook in 2011 weer op gericht om de wettelijke kwijtscheldingsmogelijkheden zo ruimhartig als mogelijk te benutten. Daarnaast is het streven om de kwijtscheldingsregeling zo makkelijk mogelijk voor de burgers toe te passen. Dit betekent onder andere dat burgers, van wie bekend is bij de gemeente dat zij voor kwijtschelding in aanmerking komen, automatisch kwijtschelding krijgen en dat dus niet apart hoeven aan te vragen.

Uit tabel 5 blijkt dat er over 2011 ca. € 732.000 minder aan belastingen is kwijtgescholden dan begroot was. De oorzaak hiervan is als volgt.
Tot en met 2010 werd op grond van eigen gegevens uit de uitkeringenadministratie van de gemeente Leeuwarden beoordeeld of iemand in aanmerking kwam voor automatische kwijtschelding. Iemand die automatisch kwijtschelding krijgt, hoeft niet apart zelf meer een verzoek om kwijtschelding in te dienen. Als gevolg van verschil in vermogensnormen bij de Wet Werk en Bijstand en onvolledigheid van de uitkeringenadministratie leidde dit in de praktijk tot een ruimhartige toewijzing van automatisch kwijtschelding. Mede gelet op het niet beschikbaar zijn van toereikende gegevens was dit ook landelijk gezien een

geaccepteerde werkwijze en ook in lijn met het door Leeuwarden voorgestane ruimhartige en klantvriendelijke kwijtscheldingsbeleid.
Met ingang van 2011 is het mogelijk om de toetsing van kwijtscheldingsverzoeken voor te leggen aan het zogenaamde landelijke Inlichtingenbureau. Het Inlichtingenbureau is speciaal opgericht door de rijksoverheid om voor alle overheidsorganen gegevens te verzamelen over het inkomen en vermogen van mensen en deze geautomatiseerd uit te wisselen. Eind 2010 heeft Leeuwarden voor het eerst door het Inlichtingenbureau laten toetsen wie van de mensen die in 2010 kwijtschelding heeft gekregen daar ook in 2011 voor in aanmerking zou komen. Resultaat hiervan was dat een fors aantal mensen niet meer voor automatische kwijtschelding in aanmerking kwam, omdat men bijvoorbeeld een te dure auto had of te veel spaargeld.
Zoals ook in de paragraaf lokale heffingen van de programmabegroting 2012 aangegeven zal de kwijtschelding in 2012 toenemen als gevolg van verruiming van de kwijtscheldingsregels. Onduidelijk is hoe dat nadeel zich verhoudt tot het voordeel als gevolg van de strengere toetsing van kwijtscheldingsverzoeken bij het Inlichtingenbureau.

Tabel 5 Kwijtgescholden belastingbedragen per belastingsoort per jaar **(in €)**

Belastingsoort	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011
OZB	13.329	20.000	9.538
Rioolheffing	389.525	497.072	320.421
Afvalstoffenheffing	1.634.366	1.474.830	932.253
Hondenbelasting	54.462	0	-1.906
Totaal	**2.091.682**	**1.991.902**	**1.260.306**

2.2.1.c Uitvoering Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ)
Eind februari 2011 zijn de WOZ-waarden 2011 met als waarde peildatum 1 januari 2010 aan alle belanghebbenden meegedeeld. Hierbij is door 1.860 belanghebbenden bezwaar gemaakt tegen de WOZ-waarde van 7.240 WOZ-objecten. Het totaal aantal WOZ-objecten is circa 54.000 zodat tegen 13% van de WOZ-objecten bezwaar is gemaakt. Dit beeld wordt vertekenend door een bezwaar van een woningcorporatie tegen bijna 5.000 objecten. Exclusief dit bulkbezwaar is tegen 4,2% van de objecten bezwaar gemaakt.

De stijging van het aantal bezwaren heeft zich in 2011 verder doorgezet. Tegen de waardevaststelling van woningen is in 2011 18% meer bezwaar gemaakt dan het jaar daarvoor, bij niet-woningen is dat percentage 24%. De stijging laat zich deels verklaren door de activiteiten van intermediairs die aanbieden gratis WOZ-bezwaren in te dienen. Ook de afschaffing van een wettelijke regeling waarbij kleine verschillen in waardering niet tot aanpassing van de WOZ-beschikking leidden is debet aan deze stijging. In 37% van de gevallen leidde het indienen van een bezwaar tot een verlaging van de WOZ-waarde.

In 2011 is de waardering van het tijdvak 2012 met als waardepeildatum 1 januari 2011 uitgevoerd.

2.2.1.d Invordering belastingen
In het rapport van bevindingen bij de jaarrekening 2008 zijn door de accountant enkele kritische kanttekeningen geplaatst bij de openstaande posten rond de gemeentelijke belastingen. Naar aanleiding daarvan zijn de invorderingsprocedures aangescherpt. In 2011 is het openstaande bedrag aan belastingdebiteuren verder teruggelopen van € 3,1 mln naar € 3,0 mln. Gelet op de verslechterende economische omstandigheden is het niet te verwachten dat het bedrag aan openstaande belastingdebiteuren de komende jaren verder teruggebracht kan worden.

2.2.1.e Leges
De voorgenomen verlaging van het tarief voor rijbewijzen door invoering van een landelijk maximum bedrag is uitgesteld. Het wetgevingstraject dat dit mogelijk maakt is vertraagd. De tariefswijziging wordt naar verwachting 1 januari 2013 ingevoerd.

2.2.2 Weerstandsvermogen

In de begroting 2011 is in de paragraaf Weerstandsvermogen een aantal risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit. Zoals aangekondigd in de rekening 2010 wordt in deze rekening volstaan met een terugblik op die risico's. Nieuwe risico's die zich in het lopende begrotingsjaar voordoen dan wel toegenomen risico's komen in de rapportages gedurende dat jaar naar voren en zullen afhankelijk van de aard van de risico's meegenomen worden in de dan lopende risico-inventarisatie voor het daaropvolgende begrotingsjaar.

In deze paragraaf komen de algemene risico's aan de orde. In de paragraaf Grondbeleid (2.2.7) wordt teruggeblikt op de risico's van de grondexploitaties.

In tabel 6 wordt op de risico's die in de begroting 2011 zijn genoemd kort teruggeblikt.

Tabel 6

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Kans (%)	Financieel	Terugblik
R1	Feitelijke kortingen Rijk wijken af van veronderstellingen meerjarenraming 2011-2014	Financieel- de in de meerjarenraming opgenomen bezuinigingen zijn niet voldoende of worden niet in het juiste tempo gerealiseerd	75%	€ 6.000.000	De besparingen van het rijk met gevolgen voor de algemene uitkering van het gemeentefonds zijn zonder bijzondere problemen in de meerjarenraming ingepast.
R7	Lager saldo WWB dan geraamd	Financieel- Extra middelen noodzakelijk om tegenvallers op te vangen	70%	€ 3.000.000	In 2011 is het tekort op het Inkomensdeel van de WWB *hoger* uitgevallen dan geraamd. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.2 Toelichting op de voor- en nadelen.
R8	Stijgende kosten voor verstrekking individuele voorzieningen in het kader van de WMO	Financieel- WMO kan (structureel) niet binnen het geraamde bedrag uitgevoerd worden	90%	€ 2.000.000	Uit de jaarrekening blijkt dat de WMO-budgetten niet overschreden worden. Er is zelfs sprake van een meevaller.
R56	Bouwclaims uit het verleden kunnen niet worden ingevuld.	Financieel- Te betalen boete, waar geen rekening mee is gehouden	10%	€ 20.000.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R71	Verslechterende verhouding tussen kosten en opbrengsten bouwleges.	Financieel- Tekort op bouwleges	90%	€ 1.250.000	Dit is 2011 een reëel risico gebleken. Het nadeel is wel veel lager uitgevallen dan het hier genoemde bedrag. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.2 .
R69	Door derden opgelegde scopewijzigingen in projecten	Financieel- Extra kredietvraag	10%	€ 5.000.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R67	Het Rijk gaat het participatiebudget verlagen, mogelijk met 25% (=5 mln)	Financieel- Druk op omvang uit te voeren (re-integratie) activiteiten = minder uitstroom. Vermindering dekking personeelskosten met 1 mln. Druk op contracten met re-integratiebedrijven	50%	€ 1.000.000	De forse verlaging van het pariticipatiebudget is inderdaad realiteit geworden maar heeft in 2011 niet tot tegenvallers geleid. Naar aanleiding van de korting is wel een reorganisatie van het

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Kans (%)	Financieel	Terugblik
		(contract verplichting gemeente)			Werkplein gestart en is het beleid aangepast.
R18	ICT systemen zijn niet beschikbaar (centrale systemen van ICT-Service waardoor alle applicaties down gaan)	Financieel- Productieverlies van enkele uren tot meerdere dagen	10%	€ 500.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R75	Transitieplan Caparis wordt niet in het oorspronkelijke tempo uitgevoerd	Financieel- Continuering van de extra bijdrage van de deelnemende gemeenten	70%	€ 500.000	Gebleken is dat in 2011 een voorziening getroffen moet worden van € 1 mln voor het compenseren van het aan ons toekomende deel van het exploitatieverlies van Caparis over 2011. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.2 .
R13	Tekorten bij gesubsidieerde instellingen	Financieel- Exploitatie tekorten, door subsidierelatie met gemeente druk bij gemeente om tekorten aan te zuiveren	50%	€ 600.000	In 2011 is een extra subsidie verstrekt aan de Harmonie in verband met een exploitatietekort. Het risico heeft zich inderdaad voorgedaan. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.2 .
R44	Niet realiseren geraamde inkomsten OZB	Financieel- Te lage of te hoge tarieven, Inkomstenderving Imago- Imagoschade	10%	€ 2.700.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R47	Misbruik, diefstal, vernietiging en vernieling van apparatuur, informatie en documenten	Financieel- Informatie wordt misbruikt door derden, imagoschade en schadeclaims, door verlies geen beschikking over informatie en documenten, gegevens liggen op straat, beïnvloeding van de rechtsgang bij bezwaar- en beroepsprocedures	10%	€ 2.500.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R58	Frictiekosten door vermindering aantal grote projecten	Financieel- Afnemend aantal projecten, stagnatie lokale economie. Opheffen projectbureau / WW risico / juridische kosten	10%	€ 2.000.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R70	Meer/ingewikkelder juridische procedures	Financieel- Middelen noodzakelijk voor goede	50%	€ 300.000	In 2011 is gebleken dat een extra storting in de

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Kans (%)	Financieel	Terugblik
	dan vooraf geschat	afhandeling procedures			voorziening Lopende Procedures noodzakelijk was in verband met dit risico. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.2 .
R63	Onverwachte sanering van bodemverontreiniging/-vervuiling waarvan de kosten voor rekening van de gemeente komen	Financieel- Kosten kunnen niet verhaald worden, gezondheidsrisico's / vervolg schadeclaims, kostenoverschrijding bij projecten	15%	€ 1.000.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R48	Niet verzekerde objecten of onvoldoende verzekerd tegen schade van eigendommen	Financieel- Schade voor eigen rekening, geen uitkering of te lage uitkering door verzekeringsmaatschappij	5%	€ 1.250.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R49	Naheffing door foutief toepassen van wettelijke en fiscale regels en onvolledige afdracht loonheffing en pensioenpremies	Financieel- Financiële tegenvaller	30%	€ 200.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R60	Verbonden partij NV Stadsherstel gaat failliet	Financieel- Publicitair, wethouder wordt ter verantwoording geroepen en afboeken aandeel van de NV ter hoogte van € 30.000,00	20%	€ 300.000	De NV Stadsherstel is inderdaad failliet gegaan in 2011. De kosten daarvan (€ 33.000) zijn in het rekeningresultaat verwerkt.
R64	Beroep op gemeentelijke achtervang waarborgfonds eigen woningen	Financieel- Gemeentelijke bijdrage aan WEW	30%	€ 125.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R19	Niet tijdig beslissen op aanvraag vergunning evenement	Financieel- Geen goedkeuring vooraf door College voor activiteit/evenement Imago- Bezwaren van burgers/bedrijven en/of schadeclaims.	30%	€ 125.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R62	Leegstand gebouwen	Financieel- Leegstand met het risico op huurderving en schade als gevolg van vandalisme	30%	€ 125.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.
R73	Claim van van Gansewinkel wordt (gedeeltelijk)	Financieel- Gemeente moet schadevergoeding betalen aan van	5%	€ 500.000	In verband met dit risico hebben zich geen tegenvallers voorgedaan.

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Kans (%)	Financieel	Terugblik
	toegekend	Gansewinkel/proceskosten vergoeden			
R52	Overschrijding budgetten Langdurigheids-toeslag, bijzondere bijstand en declaratieregelingen	Financieel: Overschrijding budgetten en dekking uit de algemene middelen	70%	€ 300.000	In 2011 worden deze budgetten inderdaad overschreden. Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.1.2 .

De volgende tegenvallers zijn bij het opstellen van de begroting 2011 niet als risico onderkend:

- exploitatie gymlokalen (pr
- kosten calamiteit Antillenflat
- inroepen garantstellingen (2x)
- tegenvaller renteresultaat

Uit het voorgaande blijkt dat in 2011 de aangehouden weerstandscapaciteit voldoende is geweest en dat over het geheel genomen risico's met een relatief hoge kans zich inderdaad hebben voorgedaan. Risico's waarvan vooraf de kans dat ze zouden optreden als laag werd ingeschat hebben zich inderdaad in 2011 niet voorgedaan. Het enige (substantiële) risico dat afwijkt van dit beeld, is het risico op een kostenoverschrijding WMO. De kans hierop werd hoog ingeschat maar in 2011 is gebleken dat de budgetten niet zijn overschreden maar dat er zelfs sprake was van een meevaller. Bij de risicoinventarisatie voor de begroting 2013 zal met deze ervaringen uiteraard rekening gehouden worden.

2.2.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

2.2.3.a Omvang van het te onderhouden areaal

In tabel 7 wordt de omvang van het te onderhouden areaal aangegeven met de bijbehorende financiële middelen, zodat inzicht wordt geboden in de onderhoudsopgave van de gemeente.

Tabel 7 **x €1.000**

	Begroting 2011 na wijziging	Jaarrekening 2011	Resultaat 2011
Onderhoud wegen - onderhoud van 547 ha verharding	**5.264**	5.157	107
Riolering - onderhoud van 525 km riool - onderhoud van 12.100 inspectieputten - schoonmaken van 48.250 straatkolken - reinigen van 100 km riool - vervangen van 5,4 km riool	**10.529**	10.294	235
Kunstwerken - 26 beweegbare bruggen (110.000 passages schepen) - 431 vaste bruggen, tunnels en viaducten	**1.607**	1.565	42
Water - 12,8 km walmuren - 24,3 km zware walbeschoeiing - 48,5 km lichte walbeschoeiing - 430 ha vijvers, plassen en vaarten - ca 180 km sloot	**1.114**	1.145	-31
Groen - Groene Ster (400 ha), Froskepôlle (13 ha), Lwd. Bos (110 ha), Hempenser Bos (110 ha) - gras 155 ha - gazons 133 ha - beplanting 105 ha - bomen ca 40.000	**8.523**	8.326	197
Reiniging verhardingen - schoonhouden wegen en pleinen - onkruidbestrijding op 213 ha (430 ton onkruid)	**1.628**	1.566	62
Zwerfvuilbestrijding - zwerfvuilbestrijding op 356 ha	**103**	104	-1

2.2.3.b Wegen

In 2000 heeft de raad op basis van het beleidsstuk 'BOR in beeld' het gewenste onderhoudsniveau - met behulp van de landelijke gehanteerde CROW methodiek - voor wegen c.q. verhardingen bepaald op het niveau van 'basis'.

Voor het planmatig beheren van verhardingen wordt een beheerpakket gebruikt. Het huidige pakket 'Mi2 Wegen' krijgt begin 2012 een upgrading naar het pakket XEIZ. Dit geeft de mogelijkheid om zowel op het gebied van muteren als op het gebied van planningen meer integraal (blauw-groen-grijs) te gaan werken. Het systeem is ondersteunend bij de inventarisatie, inspectie en planvorming. Naast het reguliere onderhoudsbudget voor wegen is er jaarlijks ook een behoorlijk investeringsbedrag beschikbaar voor een omvangrijk infrastructuurprogramma van reconstructies. Jaarlijks vindt vervanging van een deel van de riolering op basis van het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) plaats. Logischerwijs wordt met het vervangen van de riolering ook de bovenliggende bestrating opnieuw gelegd of vervangen.

In 2011 zijn er weginspecties uitgevoerd. De resultaten hiervan vormen de input voor de meerjarenplanning en -begroting. Ten laste van het onderhoudsbudget zijn in 2011 onder andere werkzaamheden uitgevoerd aan de Dammelaan, Stationsweg, Oostergoweg deels, Brandemeer, Anne Vondelingweg deels en diverse fietspaden. Het streefdoel is om de staat van de verhardingen voor de gehele gemeente op kwaliteitsniveau 'basis' te onderhouden conform kwaliteitskeuzes 'BOR in beeld'. Gemiddeld gezien is binnen de gehele gemeente het niveau 'basis' gerealiseerd. Dit betekent wel dat er ook wegvakken laag scoren. Andere verhardingen, waar bijvoorbeeld recentelijk onderhoud is verricht, scoren weer boven het basisniveau.

2.2.3.c Riolering

De rioleringswerkzaamheden (vervanging en verbetering) worden uitgevoerd op basis van het GRP. Op 15 december 2008 is door de raad het GRP (2009-2012) vastgesteld. Hierin is de basis gelegd voor het duurzaam omgaan met de afvoer van hemel- en afvalwater en de (nieuwe) gemeentelijke taken betreffende de grondwaterproblematiek.
Verharding- en rioleringswerkzaamheden vinden voor zover mogelijk tegelijkertijd plaats in verband met efficiëntere uitvoering en het verminderen van de overlast voor de burgers en weggebruikers. Dit leidt soms tot doorschuiven van rioleringsprojecten. Een voorbeeld hiervan is de grootschalige renovatie van woningen in de Hollanderwijk.
Bovenstaande effecten zullen echter de komende jaren minder invloed hebben, omdat het investeringsvolume (=aantal projecten) aanzienlijk minder is dan de laatste jaren, doordat de verbeteringswerken inmiddels gereed zijn. De komende tijd worden er (naast nieuwe werken) in hoofdzaak nog vervangingswerken uitgevoerd.

In 2011 is 5,4 km riool vervangen, waarbij zoveel mogelijk 'werk met werk' is gemaakt. Rioleringswerken zijn uitgevoerd in o.a. de wijken Aldlân, Bilgaard, Hollanderwijk, Schepenbuurt, Nylân en Vrijheidswijk.

2.2.3.d Water, kademuren, bruggen e.d.

Beweegbare-, vaste bruggen, viaducten en tunnels

De technische gegevens van de kunstwerken zijn ingevoerd in een software pakket voor alle civieltechnische kunstwerken. In de loop van 2012 zullen naar verwachting de civieltechnische kunstwerken overgezet worden naar XEIZ. Dit pakket borgt de samenhang tussen groen, grijs en blauw.
Door 5 jaarlijkse inspectierondes, waarbij de kunstwerken globaal op veiligheid en technische staat worden gecontroleerd, wordt inzicht verkregen in de staat van de kunstwerken. Als er tekortkomingen worden geconstateerd volgen er zo nodig gedetailleerde onderzoeken. Aan de hand hiervan wordt de meerjarenplanning zo nodig bijgesteld en wordt indien nodig extra budget aangevraagd.

Openbare verlichting

De openbare verlichting (eind 2011: 18.935 masten, 19.609 armaturen en 19.851 lampen) is eigendom van de gemeente Leeuwarden en wordt voor het overgrote deel beheerd en onderhouden door Ziut (onderneming op het gebied van openbare verlichting) op grond van een overeenkomst. Zij hebben hiervoor een beheerprogramma met een raadpleegfunctie voor de gemeente Leeuwarden. In 2007 heeft besluitvorming plaatsgevonden m.b.t. de overeenkomst met het toenmalige Essent Lighting. In eerste instantie zal de uitvoering rond verlichting worden losgekoppeld en aanbesteed en in tweede instantie ook de engineering. Daarbij is een overgangsperiode van 5 jaar overeengekomen. Aan de hand van pilots wordt de nieuwe werkwijze c.q. samenwerking uitgeprobeerd.

In december 2011 is een nieuw beleidsplan Openbare verlichting vastgesteld (zie programma 14 Woon- en leefomgeving). Jaarlijks wordt hier een uitvoeringsprogramma aan gekoppeld waarbij ook een doorkijk naar de komen de jaren wordt gegeven.

Verkeersvoorzieningen
De ruim 14.000 objecten, zoals verkeersborden en ANWB-bewegwijzeringsinstallaties, worden op een geautomatiseerde wijze beheerd. De Buitendienst van Wijkzaken geeft grotendeels uitvoering aan het onderhoud. De ANWB heeft een onderhoudscontract met de gemeente op basis waarvan zij de bewegwijzeringsinstallaties (portalen en bewegwijzering) beheren en onderhouden. In 2011 zijn er voorbereidende werkzaamheden gedaan voor aanpassing van de fietsbewegwijzering in 2012.

Water
Een meerjarenplanning voor het baggeren in de periode 2008-2011 is opgesteld. In 2008 is hiervoor incidenteel een budget van € 2.025.000 beschikbaar gesteld. In 2011 zijn de watergangen van industrieterrein de Hemrik, de vaarten in het Grutte Wielengebied/Sierdswiel (i.s.m. Tytsjerksteradiel) en de Wurdumer- en Nije Wurdumer Feart gebaggerd. De werkzaamheden op industrieterrein de Hemrik zijn afgerond.
Het baggeren van de Wurdumer- en Nije Wurdumer Feart wordt uitgevoerd in gezamenlijkheid met Wetterskip Fryslân. Het vrijgekomen slib wordt gebruikt om de kaden op te hogen (werk met werk). Het weer op diepte brengen van de historische vaarten is een van de stappen die een directe vaarverbinding Leeuwarden - de Friese meren en de ontsluiting van de dorpen Goutum, Wirdum en de nieuwe woongebieden van Leeuwarden over water mogelijk maken voor sloepen.
Verder zijn in 2011 de voorbereidingen getroffen voor het baggeren van het Wâldmansdjip, in het kader van het handhaven van het nautisch profiel. In het najaar van 2011 is circa 130 kilometer sloot gehekkeld. Het schoon houden van het oppervlaktewater (drijfvuil) is aan twee partijen uitbesteed.

2.2.3.e Groen
In 2000 is de gemeente Leeuwarden met het project 'BOR in beeld' een nieuwe weg ingeslagen voor het integraal beheer van de openbare ruimte. Het beheer van het openbaar groen wordt volgens deze systematiek beheerd en er is een relatie gelegd tussen de kosten en het gewenste niveau van de openbare ruimte. Per structuurelement is dit vastgelegd (openbaar groen, verhardingen en straatmeubilair). Voor de binnenstad, de parken en de kantorenhaak geldt het kwaliteitsniveau 'hoog'. Voor de overige locaties geldt het niveau 'basis'. De laatste jaren is ten behoeve van de monitoring de verzorgingsschouw (van o.a. zwerfvuil, de mate van onkruidgroei) intensiever opgepakt. Het basisniveau is in 2011 nagenoeg overal gehaald, het niveau 'hoog' is vanaf de zomer 2011 in de desbetreffende gebieden ook gehaald. In 2011 heeft Leeuwarden meegedaan aan de groenwedstrijd Entente Florale waarbij een derde prijs werd behaald.

In 2011 is de reconstructie van het groen in Aldlân West afgerond. Het Julianapark wordt in fasen aangepakt (de 1e fase is inmiddels in uitvoering). Het wijkpark Camminghaburen is afgerond. Voor Camminghaburen Noord is in 2011 ook een plan voor omvorming van het groen gemaakt. Voor alle wijken zijn groenbeheerplannen opgesteld en vastgesteld. Deze plannen zijn met de wijkpanels besproken en vormen de basis voor uitvoeringsplannen van het groenbeheer in de wijken voor de komende jaren. In 2011 zijn twee beheerplannen voor parken (Rengerspark en Westerpark) opgesteld. Ook is in 2011 een bomenroute in het Rengerspark gerealiseerd.

2.2.3.f Gebouwen
Het team Vastgoed beheert en exploiteert ultimo 2011 ca. 140 objecten (exclusief onderwijsgebouwen) met een totaal vloeroppervlak van ca. 115.000 m². Hiervan is ongeveer 26.000 m² voor eigen gebruik (Stadhuis, Stadskantoor, HCL, pand Groeneweg 3 etc.). Voor eigen gebruik wordt bovendien nog ca. 4.500 m² van derden gehuurd (sector Wijkzaken). In 2011 zijn enkele objecten in het Harmoniekwartier als strategisch vastgoed verworven en is 1 school aan de schoolbestemming onttrokken.
Naast deze gebouwen beheert Vastgoed ca. 90 kunstobjecten die in de openbare ruimte staan opgesteld.

Dagelijks onderhoud

Voor het dagelijks onderhoud was voor 2011 € 640.000 beschikbaar. Aan dagelijks onderhoud is in 2011 € 712.000 besteed. Ten gevolge van schades en werkzaamheden voor derden is voor € 29.000 aan onderhoud uitgevoerd. Deze kosten zijn in rekening gebracht of terugontvangen van de verzekering. Bij sporthal De Blauwe Golf lieten de tegeltjes in het recreatiebad los, waardoor deze vervangen moesten worden. Dit heeft geleid tot een extra onderhoudspost van € 73.000.

Planmatig onderhoud

De totale uitgaven voor planmatig onderhoud bedroegen in 2011 € 1.440.000. Deze kosten zijn ten laste van de voorziening Onderhoud Vastgoed gebracht. De reguliere storting voor toekomstig planmatig onderhoud was in 2011 € 1.295.000. In 2011 is € 288.000 extra in het onderhoudsfonds gestort. Hiervan heeft € 150.000 betrekking op een reservering voor de vervanging van luchtbehandeling in sporthal Kalverdijkje, € 63.000 op de toekomstige onderhoudskosten van de lift in de Oldehove en € 60.000 op de ontvangen rijksbijdragen voor onderhoud aan monumenten. Betreffende uitgaven zijn vorig jaar ten laste van de onderhoudsvoorziening gebracht. Tot slot is voor € 15.000 aan onderhoudsmiddelen voor gebruikers van MFC's doorgeschoven naar 2012.

Ultimo 2011 bedraagt de stand van de voorziening Onderhoud Vastgoed € 2.434.000. De voorziening is daarmee toereikend om het planmatig onderhoud voor de komende tien jaar uit te voeren.

2.2.4 Financiering

2.2.4.a Renteontwikkeling

De rentestand heeft zich gunstig ontwikkeld voor de gemeente. Het percentage voor het opnemen van kort geld (leningen korter dan een jaar) is over 2011 uitgekomen op gemiddeld 1,35%, terwijl 2,5% was begroot. Voor het lange geld (opgenomen leningen langer dan een jaar) hebben wij leningen tegen 3,98% aangetrokken/overgenomen over 2011, terwijl 4,5% begroot was.
De omslagrente die wordt gehanteerd voor de toerekening van rente aan de investeringen en de bespaarde rente op reserves en voorzieningen was begroot op 4,00%. In werkelijkheid is de omslagrente uitgekomen in 2011 op 5,93 %. Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat meerdere investeringen, vooral die van rioleringen en de grondexploitatie, niet zijn uitgevoerd en het niet toerekenen van rente aan diverse grote projecten. Om dergelijke forse afwijkingen in de toekomst te voorkomen wordt momenteel nagedacht over een wijziging van de rentetoerekeningssystematiek.

2.2.4.b Treasurybeheer algemeen

Belangrijke basis van het treasurybeheer is een goede liquiditeitsplanning. De schommelingen op maandbasis waren in 2011 vrij groot. Op jaarbasis bedroeg de afwijking tussen begroting en rekening van de geldstromen (circa 478 mln) uiteindelijk per saldo € 32,2 mln (minder financieringsbehoefte dan geraamd).

Renterisicobeheer

Het renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van rentewijzigingen (stijgingen vooral) op de financiële resultaten van de gemeente. Dit renterisico kan worden beperkt door de aflossing van leningen zoveel mogelijk te spreiden over de tijd. De Wet FIDO bepaalt het maximale bedrag dat in een jaar mag worden afgelost op 20% van het begrotingsvolume, de zogenaamde renterisiconorm. Het werkelijke renterisico was in 2011 5,6% (€ 21,1 mln) en blijft dus ruimschoots onder het wettelijk maximum.

Naast de renterisiconorm schrijft de Wet FIDO ook nog een zogenaamde kasgeldlimiet voor. Dit is het bedrag dat de gemeente maximaal met kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) mag lenen. De kasgeldlimiet voor Leeuwarden bedroeg in 2011 € 31,8 mln en is niet overschreden.

Kredietrisicobeheer op verstrekte gelden

Het gaat hier hoofdzakelijk om leningen aan woningcorporaties, gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Een uitgebreide specificatie is opgenomen in paragraaf 3.2.2 Toelichting op de balans.

Korte termijn financiering

De werkelijke netto vlottende schuld heeft de kasgeldlimiet niet overschreden.

Tabel 8 Bedragen per kwartaal 2011 in: **x € 1 mln**

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kasgeldlimiet	-31,8	-31,8	-31,8	-31,8
Werkelijke netto vlottende schuld	-17,8	-5,4	-5,8	5,8

Lange termijn financiering

Het overzicht in tabel 9 geeft de ontwikkeling van de lange termijn financiering in 2011 weer.

Tabel 9 Mutaties leningenportefeuille werkelijk 2011 **x € 1 mln**

Omschrijving	Bedrag in Euro's	Gemiddelde rente	Invloed op rente
Stand per 1 januari 2011	257,8	4,63%	
Nieuwe leningen	77,7	3,98%	-0,15%
Reguliere aflossingen	-21,1	4,63%	-0,01%
Vervroegde aflossingen	0,0	0,00%	-0,00%
Rente aanpassing (oud percentage)	-1,4	5,65%	-0,01%
Rente aanpassing (nieuw percentage)	1,4	2,00%	0,01%
Stand per 31 december 2011	314,4	4,47%	-0,16%

Bij de begroting 2011 was ervan uitgegaan dat de gemiddelde (lange) rente over 2010 4,39% zou bedragen.

Administratieve organisatie
Conform de richtlijnen is het beleid van de gemeente om correct te betalen en actief in te vorderen. Facturen kleiner dan € 7.500 worden direct betaald. Facturen groter dan € 7.500 worden precies op 30 dagen na factuurdatum betaald. Werd in 2010 74% van de binnengekomen facturen op tijd door de gemeente betaald, in 2011 is dit door diverse maatregelen verbeterd naar 76%. De verwachting is dat door verdere automatisering en vereenvoudiging van de inkoopprocedure het betaalgedrag in 2012 nog verder verbeterd kan worden.

2.2.5 Bedrijfsvoering

Vanaf 2012 zal de paragraaf Bedrijfsvoering in de jaarstukken een andere opzet krijgen die aansluit bij de nieuwe opzet van de paragraaf Bedrijfsvoering die in de begroting 2012 is geïntroduceerd.

2.2.5.a Controlling en risicomanagement

Algemeen beeld
De algemene staat van de organisatie op het gebied van procesbeheersing en interne controle was ook in 2011 van een goed niveau. De accountant heeft in de managementletter 2011 onder andere geconstateerd dat:

- de interne beheersing binnen de gemeente van een goed niveau is. De borging van financiële beheer handelingen ruim voldoende is voor de totstandkoming van een getrouwe en rechtmatige jaarrekening;
- de aanpak van interne controle goed is ingericht; wel kan met enkele verbeteringen het niveau nog verder worden verhoogd;
- de risico's met betrekking tot grondexploitaties goed worden beheerst;
- de planning en control cyclus adequaat is ingericht; op een aantal punten is nadere aanscherping mogelijk;
- de beheersing van de IT-systemen van een goed niveau is;
- de score op de benchmark interne beheersing goed is en slechts enkele concrete verbeterpunten laat zien.

Daarmee wordt het positieve beeld van de afgelopen jaren opnieuw bevestigd.

Resultaten 2011
Er zijn enkele belangrijke verbeteringen doorgevoerd in het control-instrumentarium.
In de eerste plaats kan de vernieuwde aanpak m.b.t. de bepaling van het risicoprofiel en het benodigde weerstandvermogen worden genoemd. Door de nieuwe methodiek worden risico's en de te treffen beheersmaatregelen scherper in beeld gebracht en kan een meer afgewogen oordeel worden gegeven over de mate waarin de reservepositie van de gemeente voldoende is om de geïnventariseerde risico's op te vangen. Hierdoor worden inzicht en sturingsmogelijkheden van de raad ten aanzien van risicopositie van de gemeente en de omvang van de aanwezige weerstandcapaciteit aanzienlijk vergroot.
In de tweede plaats zijn belangrijke stappen zijn gezet op het terrein van de interne controle. Het gaat hierbij om het op een krachtige wijze in de lijn borgen van controles gericht op risicobeheersing in het algemeen en rechtmatig handelen en de juiste financiële verantwoording ('getrouw beeld controle') in het bijzonder. Daarvoor is een centrale aanpak ontwikkeld waarbij de integrale verantwoordelijkheid voor de beheersing van de bedrijfsprocessen zoveel mogelijk in de lijn wordt georganiseerd met aanvullend daarop een second opinion op concern niveau. Hiermee wordt een nog steviger fundament onder de interne bedrijfsvoering gelegd.

Projectcontrol
Projectcontrol heeft als doel de beheersbaarheid van projecten te vergroten. Door een strakke projectcontrol worden aansturing en uitvoering scherp gehouden en is een tijdige signalering en tussentijdse aansturing op projecten mogelijk. Efficiënt werken leidt ook bij projecten tot kostenbewust, doelmatig en sober handelen. Waar voorheen werd gewerkt met relatief ruime posten 'onvoorzien', wordt nu met transparantere projectbegrotingen gewerkt. Dit noodzaakt projectleiders scherp aan de wind te zeilen en te sturen op tijd, geld, scope en kwaliteit. Ook wordt hierdoor het budgetrecht van de raad versterkt. De methodieken en standaarden voor majeure projecten worden organisatie breed gehanteerd.
In 2011 is het handboek projectcontrol geactualiseerd op basis van de ervaringen die de afgelopen jaren zijn opgedaan. Verder zijn onderdelen van onze werkwijze overgenomen door een aantal buurgemeenten en is in een aantal projecten uit de samenwerkingsagenda die gezamenlijk met de provincie worden uitgevoerd, de gemeentelijke wijze van projectmatig werken en projectcontrol gehanteerd.

Bewaking bezuinigingsopgaven Collegeprogramma
Voor een inzicht in de stand van zaken van het bezuinigingspakket dat voor de periode 2011-2014 is vastgesteld wordt verwezen naar de in bijlage F opgenomen bezuinigingsmonitor.

Bewaking bezuinigingsopgaven en frictiebudget
Naast de bezuinigingsopgaven uit het Collegeprogramma wordt de gemeente geconfronteerd met andere bezuinigingsopgaven. Met name die van het Rijk grijpen fors in.
Omdat hieraan grote personele consequenties zijn verbonden staan de frictiemiddelen onder grote druk. Overeenkomstig de toezegging van de wethouder bij de raadsbehandeling van de MidTerm Review wordt bij gelegenheid van de Turap en de jaarstukken hierover aan de raad gerapporteerd. Zo nodig leidt dit tot aanvullende voorstellen op dit punt. Tabel10 geeft het beslag op frictiemiddelen over 2011 weer.

Tabel 10 **(in €)**

BESTEDINGSSOVERZICHT BUDGET FRICTIEMIDDELEN (RESERVE FLANKEREND BELEID)	**Realisatie 2011**
Beginstand	869.896
Inflatie	4.230
Storting volgens meerjarenraming 2011-2014	0
Storting i.v.m. vroegtijdige bezuiniging	400.000
Terugstorting voorfinanciering kwartiermaker Cultuur	25.000
Frictiemiddelen Welzijn	-260.000
Frictiemiddelen AZ	-171.367
Frictiemiddelen DSOB	-25.000
Eindstand	**842.759**

2.2.5.b Auditing en leanmanagement

Auditjaarplan 2011
De stand van zaken (februari 2011) van het auditjaarplan 2011 is als volgt:

Tabel 11

Omschrijving audit	Jaarplan	Status / toelichting
Audit verkiezingen: doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregelen rondom de kritieke momenten in het voorbereidende proces van de verkiezingen.	2011	Afgerond en voorzien van actieplan.
Applicatie-audit: Doel is het verwerven van inzicht in functioneren, het gebruik en het beheer van drie bedrijfskritische applicaties.	2011	Afgerond en voorzien van actieplan.
Audit Toelagen (als facultatief onderzoek voor 2011 opgenomen): Primaire doel van het onderzoek is inzicht geven in de rechtmatigheid van de in 2011 verstrekte toelagen.	2011	Afgerond en voorzien van actieplan.
Audit sectorplannen: Dit onderzoek is vanwege een ingelast ad-hoc onderzoek verschoven naar het auditjaarplan 2012.	2011	Verschoven naar 2012.

Alle afgeronde auditrapportages zijn/worden voorzien van een actieplan waarin het management aangeeft op welke manier zij uitvoering gaan geven aan de aanbevelingen. De belangrijkste conclusies en de daarop door het management geformuleerde acties staan in bijlage G.

Leanmanagement
In 2009 is gestart met het uitvoeren van leanmanagementtrajecten. In 2010 is de werkwijze rondom leanmanagement verder uitgezet in de organisatie. In 2011 is de werkwijze geëvalueerd. Daaruit is gebleken dat betrokkenen positief zijn over de werkwijze en resultaten. Leanmanagement wordt dan ook gecontinueerd. Om hiervoor een goede basis te creëren zijn in 2011 visie, organisatie (missie, doelen) en werkwijze uitgewerkt in de handreiking leanmanagement.

2.2.5.c Personeel en Organisatie

Sociaal Akkoord
Eind 2008 is met de vakorganisaties die zijn vertegenwoordigd in de commissie voor Georganiseerd Overleg (GO) van Leeuwarden, een nieuw Sociaal Akkoord afgesloten. De kern van het Sociaal Akkoord bestaat eruit dat een werkgelegenheidsgarantie is afgegeven in ruil voor meer sturing op de interne mobiliteit door het gemeentelijk management. Dit akkoord heeft een looptijd tot eind 2012. Voor wat betreft de taakstellingen op de bedrijfsvoering die voortvloeien uit het Collegeprogramma (€ 6,4 mln, personele krimp80-100 fte) levert de werkgelegenheidsgarantie geen probleem op, maar de rijksbezuinigingen en enkele andere ontwikkelingen resulteren in een extra krimptaakstelling. De totale potentiële personele krimp komt hierdoor uit op ongeveer het dubbele. In de Midterm review is dit vraagstuk aan de orde gesteld en is een schatting van de benodigde extra frictiemiddelen gemaakt.
Eind 2011 zijn de ondernemingsraad en het GO geïnformeerd over deze zorgelijke situatie en is aangekondigd dat na 2012 niet opnieuw een werkgelegenheidsgarantie kan worden afgegeven. Aansluitend is het overleg met de vakorganisaties gestart over de inhoud van een nieuw Sociaal Akkoord vanaf 1 januari 2013.

Diversiteit naar etniciteit
Ter uitvoering van een motie van de raad, waarin het college is opgedragen om te streven naar een percentage allochtone medewerkers dat overeen komt met het landelijk gemiddelde (8,4%), hebben wij een plan van aanpak vastgesteld, met als ambitie om in 2013 op die 8,4% uit te komen. Het college informeert de raad hier jaarlijks over bij de jaarstukken.
Het aantal allochtone medewerkers bedroeg in 2008 4,0%. Over 2009 was dit percentage 4,7, over 2010 4,3% en over 2011 3,3%. In absolute aantallen waren in 2008 43, in 2009 48, in 2010 43 en in 2011 35 personen uit de doelgroep in dienst van de gemeente Leeuwarden. Ondanks alle inspanningen en activiteiten (zie hieronder) lukt het niet om het aantal niet westerse allochtone werknemers op het gewenste niveau te krijgen.
De activiteiten in 2011:

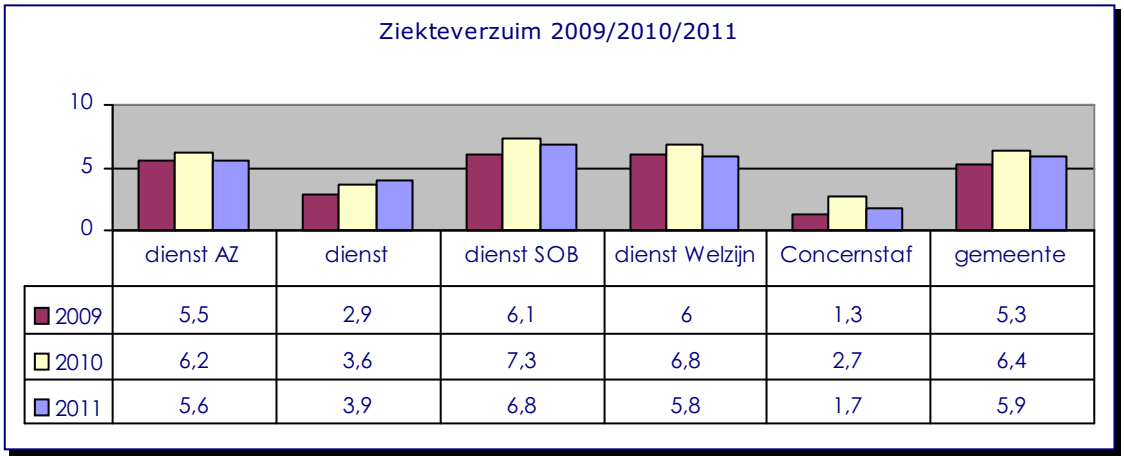
- in het personeel informatiesysteem is een inhaalslag gemaakt. Aan alle medewerkers van wie het formulier diversiteit niet aanwezig was, is gevraagd de gegevens alsnog in te vullen c.q. aan te geven bezwaar te hebben tegen opname van de informatie. Op het formulier moest worden ingevuld wat het geboorteland is van de medewerker en van de beide ouders. Invoer van de gegevens is nagenoeg afgerond;
- door het werkplein van Sociale Zaken zijn 64 kansarme jongeren en ouderen geplaatst binnen de gemeente Leeuwarden voor een periode van 6-12 maanden. Acht hiervan behoorden tot de categorie niet-westerse allochtonen. Daarnaast zijn bij de gemeente 53 stagiairs werkzaam geweest (3-12 maanden). Hiervan was een tweetal niet-westerse en één westerse allochtoon;
- vanuit het project Kweekvijver (A+O-fonds) heeft een tweetal westerse allochtonen een tijdelijk contract voor de duur van 1 jaar gekregen in aansluiting op een geboden leerwerktraject casemanager Sociale Zaken. Dit is met een HBO certificering afgerond;
- alle vacatures die extern gaan, gaan met voorsprong in de werving naar het ambassadeursnetwerk. Omdat vanwege bezuinigingen en boventalligheidproblematiek betrekkelijk weinig vacatures extern worden aangeboden en dit vaak zeer specifieke vacatures betreft, zijn er geen allochtone kandidaten uit het ambassadeursnetwerk gekomen;
- twee leden van het gemeentelijk aanjaagteam diversiteit hebben gastlessen verzorgd over het thema diversiteit op HBO instellingen in Leeuwarden (P&O);
- met de drie nieuwe contractpartners (uitzendbureaus) is afgesproken dat ook zij meewerken aan de doelstellingen en ambities van de gemeente op het gebied van diversiteit;
- voor 2012 staan nieuwe trainingen diversiteit gepland voor Sociale Zaken, P&O en management.

Verhouding vrouwen/mannen
De vrouw/man ratio (het aantal vrouwen gedeeld door het aantal mannen) bedraagt ultimo 2011: 0,69. Over 2010 was dat 0,68 en over 2009 was dat 0,66. Er is sinds 2000 sprake van een geleidelijke stijging. De v/m ratio bedroeg toen 0,49.

Integriteit
Over 2011 is in het kader van de klokkenluiderregeling één melding geweest bij een van de vertrouwenspersonen. Het betrof een zaak waarbij uit het ingestelde onderzoek bleek dat de schijn van belangenverstrengeling bestond. Er zijn passende maatregelen genomen, ook om herhaling in de toekomst te voorkomen.

Ziekteverzuim
Het ziekteverzuim 2011 bedraagt 5,8%, een daling met 0,5 procentpunt. Toch is het nog ca. 0,5 procentpunt hoger dan het landelijk gemiddelde voor vergelijkbare gemeenten. In het Arbo jaarverslag over 2011, dat omstreeks april 2012 verschijnt, wordt nader ingegaan op de oorzaken. Dan wordt ook beoordeeld welke acties nodig en mogelijk zijn om het verzuim verder terug te dringen.
Mede als gevolg van ons beleid is de instroom in de WIA/WGA sterk teruggedrongen. Van 8 personen in 2003 tot 2 personen in 2011. Dit lage aantal heeft een gunstig effect op de WGA-premie waarvoor de gemeente wordt aangeslagen.

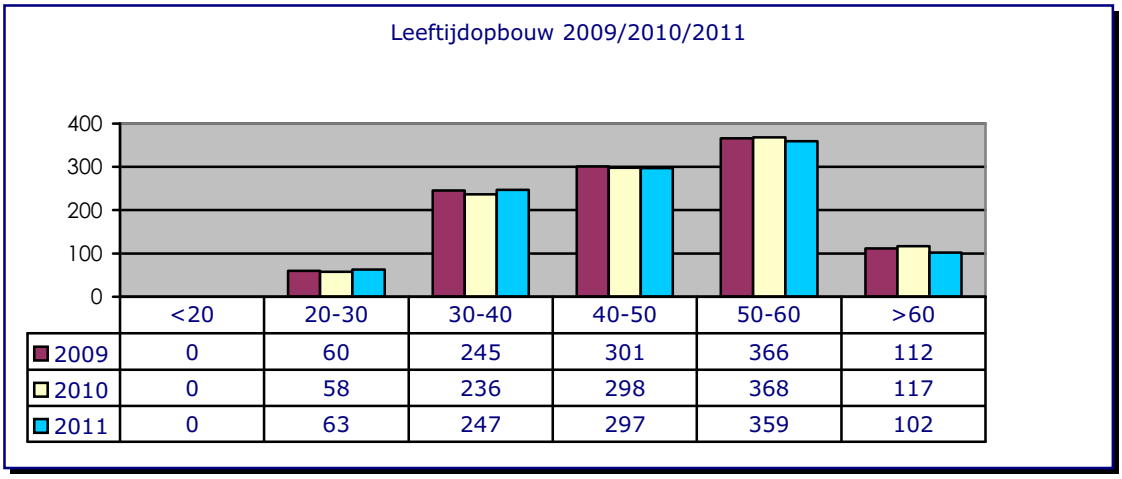
Grafiek 1

	dienst AZ	dienst	dienst SOB	dienst Welzijn	Concernstaf	gemeente
2009	5,5	2,9	6,1	6	1,3	5,3
2010	6,2	3,6	7,3	6,8	2,7	6,4
2011	5,6	3,9	6,8	5,8	1,7	5,9

Leeftijdopbouw
De gemiddelde leeftijd van het personeel dat we in dienst hebben is hoog en blijft stijgen. Per 1 januari 2009 was dat 45 jaar en 10 maanden, per 1 januari 2010: 46 jaar en 1 maand, per 1 januari 2011: 46 jaar en 5 maanden en per 31 december 2011: 46 jaar en 11 maanden.
De scheve leeftijdsopbouw die hiervan het gevolg is stelt ons de komende jaren voor een complex vraagstuk. Invoering van strategische personeelsplanning (kwalitatief en kwantitatief) moet zorgen voor meer inzicht in het vraagstuk, zodat verdere acties kunnen worden genomen.

Grafiek 2

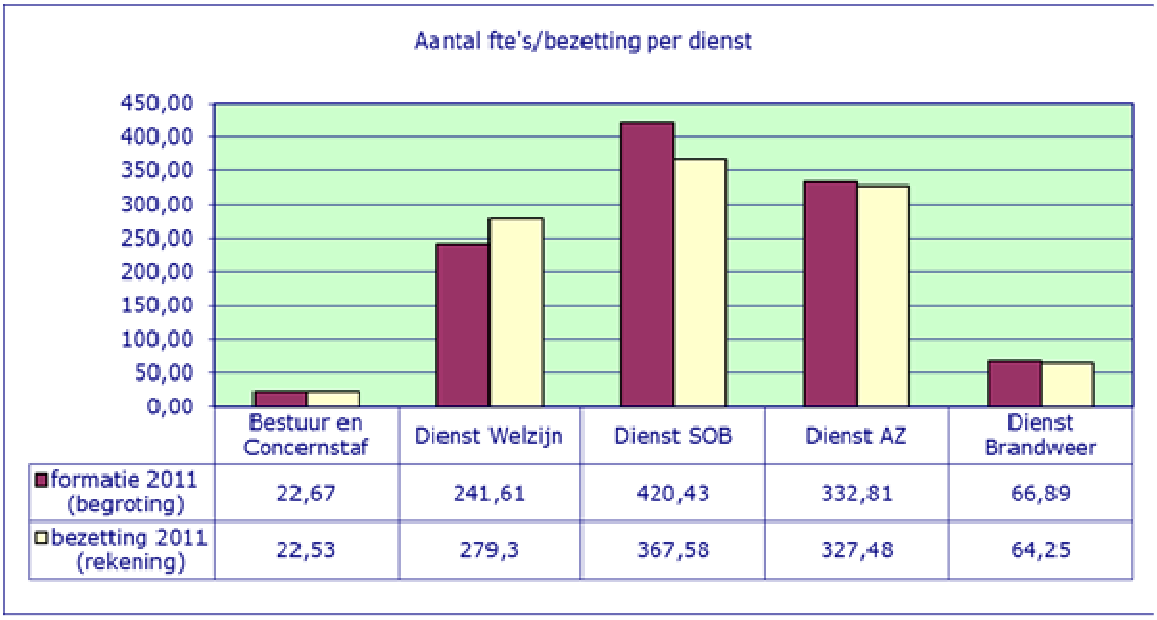

	<20	20-30	30-40	40-50	50-60	>60
2009	0	60	245	301	366	112
2010	0	58	236	298	368	117
2011	0	63	247	297	359	102

Formatie en Personeelskosten

In grafiek 3 wordt de bezetting 2011 afgezet tegen de formatie in 2011.

Grafiek 3

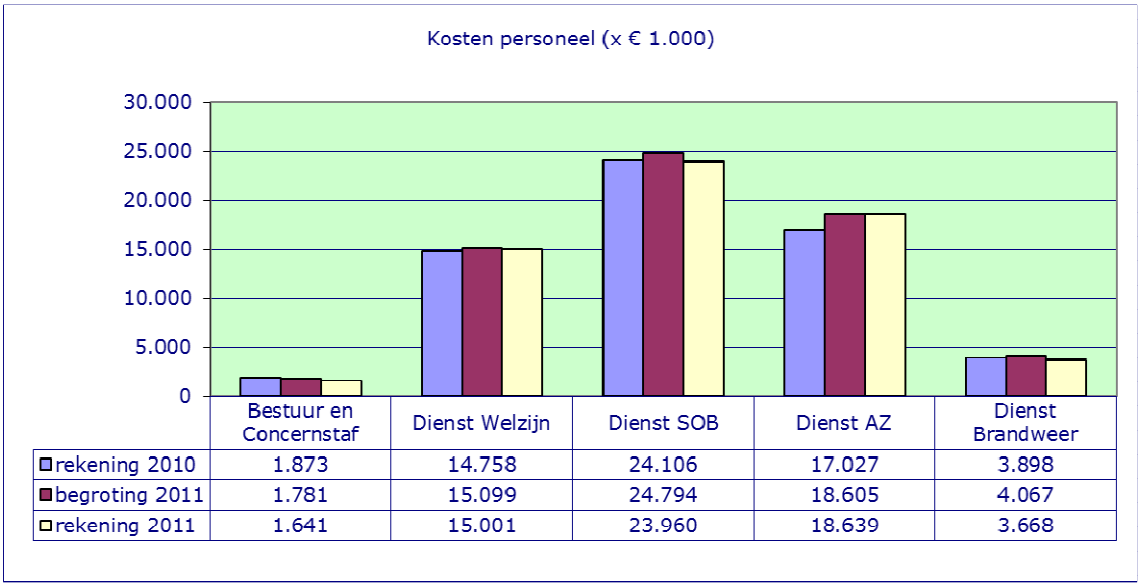
	Bestuur en Concernstaf	Dienst Welzijn	Dienst SOB	Dienst AZ	Dienst Brandweer
formatie 2011 (begroting)	22,67	241,61	420,43	332,81	66,89
bezetting 2011 (rekening)	22,53	279,3	367,58	327,48	64,25

** exclusief de formatie van de Werkacademie*

Bij de dienst Welzijn is net als in 2010 de bezetting hoger dan de formatie. De reden hiervoor is dat net als in 2010 de loonkosten van een aantal medewerkers met een aanstelling voor onbepaalde tijd gedekt worden door externe inkomsten. Er is daardoor in formatieve zin sprake van overbezetting maar niet in financiële zin.
Bij de dienst Stadsontwikkeling doet zich het omgekeerde voor. Bij die dienst wordt een deel van de formatie niet bezet door personeel met een aanstelling voor onbepaalde tijd. Op die manier wordt ruimte gemaakt voor het aantrekken van tijdelijk personeel zodat een flexibele inzet van een deel van het personeelsbudget mogelijk wordt. Ook bij de dienst Algemene Zaken zien we deze ontwikkeling.

In de onderstaande grafiek worden de geraamde personeelslasten afgezet tegen de gerealiseerde. Het betreft hierbij de netto kosten, dus na aftrek van eventueel ontvangen vergoedingen van derden dan wel dekking ten laste van andere begrotingsbudgetten.

Grafiek 4

De totale (netto) personeelslasten bedroegen in 2011 € 62,9 mln en dat is € 1,4 mln lager dan geraamd. In tabel 12 wordt weergegeven hoe dit verschil tussen begroting en rekening is opgebouwd.

Tabel 12 **x € 1000**

Personeelslasten 2011	Begroting	Rekening	Saldo
lasten	66.922	65.702	1.220
baten	2.576	2.793	217
saldo	64.346	62.909	1.437

De verschillen tussen de begroting en rekening voor zowel de baten als de lasten zijn marginaal te noemen, met uitzondering van de dienst Brandweer. Bij die dienst is het verschil tussen begroting en rekening relatief groot. Dit komt o.a. doordat bij de dienst Brandweer zijn vooruitlopend op de taakstelling een aantal vacatures niet is ingevuld.

Ook in 2011 is een deel van de personeelslasten een gevolg van het inhuren van personeel van derden; in 2011 was daar € 9,3 mln mee gemoeid. Dat is bijna € 2,3 mln minder dan in 2010. In tabel 13 worden de achtergronden van het aantrekken van tijdelijk personeel aangegeven; het volledige overzicht is in bijlage E terug te vinden.

Tabel 13 **x € 1000**

Personeel van derden > € 100.000	
Vacatures	4.947
Flexibele schil sector Ruimtelijke Ordening en Inrichting	907
Ziektevervanging	402
Flexibele schil Werk en Inkomen, KCC	394
Flexibele inzet Callcenter	363
Project Heechterp-Schieringen	320
Seizoenswerk dienst Stadsontwikkelingen en Beheer	235
Project de Zuidlanden	204

Personeel van derden > € 100.000	
Ondersteuning Communicatie	163
Fiber to Home (glasvezel)	143
Ondersteuning team ICT	131
Programma Leeuwarden Digitaal	122
Ondersteuning sector JVZ	110
Totaal > € 100.000	8.441
Totaal < € 100.000	941
Totaal Personeel van Derden	9.382

In 2011 heeft een herijking plaatsgevonden van de uitgangspunten en onderliggende principes van het formatiebeheer. Dit heeft geleid tot het vaststellen door de directieraad van de 'kaderstelling formatiebeheer'. Vanuit deze kaderstelling is in 2011 gestart met het herinrichten van het personeelsinformatiesysteem. Daarmee wordt beoogd een eenduidige en transparante vastlegging van formatie en bezetting tot stand te brengen en daarmee de kwaliteit van de managementinformatie op dit terrein te vergroten. De nieuwe systematiek zal ingaande de begroting 2013 worden toegepast. Daardoor is niet uitgesloten dat de formatiecijfers een trendbreuk vertonen t.o.v. de historische cijfers. Bij de begroting 2013 wordt de raad daarover nader geïnformeerd.

2.2.5.d Informatie en Communicatie Technologie (ICT)

Ontwikkelingen e-overheid
Eind 2010 is op landelijk niveau de balans opgemaakt van de met het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-Overheid (NUP) bereikte resultaten. Daarbij is vastgesteld dat de basisvoorzieningen in het NUP weliswaar grotendeels zijn ontwikkeld, maar nog niet grootschalig worden gebruikt in de bedrijfsprocessen van de overheidsorganisaties. Naar aanleiding hiervan is als vervolg op het NUP een overheidsbrede implementatie-agenda voor dienstverlening en e-overheid (het i-NUP) opgesteld, met als doel:

- het afronden en opleveren van de basisvoorzieningen voor zover dit gaat om eerder afgesproken functionaliteiten (geen nieuwe initiatieven);
- het in beheer brengen van de basisvoorzieningen tot een overheidsbrede, toekomstbestendige informatie-infrastructuur;
- de grootschalige implementatie van de basisvoorzieningen bij alle overheden.

De agenda is uitgewerkt in concrete resultaatverplichtingen waar alle overheden zich aan hebben gecommitteerd.
In 2011 heeft de gemeente Leeuwarden een aanpak opgesteld van de uitvoering van de resultaatverplichtingen uit het i-NUP in de periode tot 2015. Hierbij wordt aangesloten op bestaande initiatieven, op het centrale prioriteringsproces voor nieuwe projecten en op de beschikbare capaciteit en financiële ruimte. De uitvoering van deze aanpak wordt met ingang van 2012 ter hand genomen en wordt centraal gecoördineerd en bewaakt.

In het verlengde van de landelijke ontwikkelingen wordt ook binnen de gemeente Leeuwarden nadrukkelijker gestuurd op de samenhang, kwaliteit en doelmatigheid van de informatiehuishouding. De gemeentelijke informatiearchitectuur is hierbij leidend en is gericht op zowel het aansluiten en gebruiken van de landelijke basisvoorzieningen als de ontwikkeling en het gebruik van lokale basisvoorzieningen.
Ten aanzien van de lokale basisvoorzieningen is in 2011 de volgende voortgang geboekt:

- platform digitale dienstverlening: in 2011 is een pas op de plaats gemaakt met betrekking tot de uitbreiding van het productaanbod van het digitaal loket. Dit is gedaan om een verbeterslag te kunnen doorvoeren ten aanzien van de technische infrastructuur en de beheerorganisatie van de digitale dienstverlening. Beide zijn succesvol uitgevoerd met als resultaat dat een stevige en betrouwbare basis is gecreëerd om vanaf 2012 de verdere uitbouw van de (digitale) dienstverlening gestalte te geven;
- platform zaak- en documentmanagement: de aanbesteding van het nieuwe informatiesysteem voor ondersteuning van samenwerking, documentbeheer en zaakbeheer is in de loop van 2011 afgerond en

heeft geresulteerd in de gunning aan het bedrijf dat ook het platform levert voor onze digitale dienstverlening. Het nieuwe informatiesysteem vormt de basis voor de invoering van 'digitaal werken' bij de gemeente Leeuwarden en zal onder andere een eind maken aan de bestaande papieren poststroom. In 2012 vindt de voorbereiding plaats voor de organisatiebrede invoering van het nieuwe systeem;
- platform geografische informatie: in 2011 is het eerste deel van het nieuwe geografische informatiesysteem in gebruik genomen en heeft de aanbesteding plaatsgevonden van het tweede deel. De ingebruikname daarvan staat gepland voor 2012;
- platform managementinformatie: het project 'Ontwikkeling cockpits' heeft in 2011 een doorstart gekregen waarbij de focus ligt op het beschikbaar stellen van stuurinformatie aan het management van het Klant Contact Centrum.

Centrale O&I-prioritering
In 2011 heeft de jaarlijkse centrale O&I-prioritering plaatsgevonden. De belangrijkste projecten die door de Directieraad zijn geprioriteerd voor uitvoeringsjaar 2012 zijn:
- invoering EigenKrachtWijzer (digitale ondersteuning voor hulpvragen m.b.t. welzijn en zorg);
- aanpassing informatievoorziening Werkplein;
- digitalisering oude bevolkingsregisters Leeuwarden;
- optimalisatie informatievoorziening Sociale Zaken;
- universele inrichting balies en aanschaf reisdokumentenautomaat;
- invoering basisregistratie Nieuw Handels Register (NHR), fase 1;
- voorbereiding invoering Wet Werken naar Vermogen.

ICT-samenwerking
De voorgenomen intensivering van de samenwerking met het ICT Samenwerkingsverband Zuidwest Fryslân (ISZF) is in 2011 niet van de grond gekomen, omdat alle aandacht werd opgeëist door operationele problematiek van onder andere het gemeenschappelijk systeem voor dataopslag en de realisatie van de gemeenschappelijke uitwijkvoorziening. In 2012 wordt de samenwerking alsnog verder uitgebouwd.
De ICT-samenwerking met de gemeente Boarnsterhim stond in 2011 vooral in het teken van continuïteit en voorbereiding op de aanstaande gemeentelijke herindeling. Dit zal ook in 2012 het geval zijn.
De samenwerking met de vier Friese Waddeneilanden (verenigd in samenwerkingsverband VAST) heeft zich in 2011 voorspoedig ontwikkeld. Inmiddels maken de VAST-gemeenten gebruik van diverse informatiesystemen die door Leeuwarden beschikbaar worden gesteld. In 2012 zullen de vier gemeenten aansluiten op de digitale werkplekomgeving van Leeuwarden.
Verder heeft de gemeente Leeuwarden ook in 2011 ICT-diensten verleend aan diverse overheid gerelateerde partijen in de gemeente, zoals de Milieu Advies Dienst (MAD), BV Sport, Hûs en Hiem, de Vereniging voor Friese Gemeenten en de Friese Sociale Recherche.

2.2.6 Verbonden partijen

In bijlage B van de jaarstukken wordt per verbonden partij standaardinformatie verstrekt, zoals naam en vestigingsplaats, de juridische status, aard zeggenschap/stemverhouding, etc. Voor de jaarstukken zijn deze gegevens zoveel mogelijk geactualiseerd naar de meest recente informatie. Niet altijd zijn de benodigde gegevens over het verslagjaar 2011 al beschikbaar. In dat geval zijn zoveel mogelijk de definitieve gegevens over 2010 vermeld.

Ontwikkelingen in 2011

CV Blitsaerd
Op 11 januari 2011 heeft het college van b&w besloten om het statutaire commanditaire kapitaal in CV Blitsaerd vol te storten. Bij de oprichting in 2001 was nog geen financiering nodig omdat door juridische procedures nog niet gestart kon worden. Bij de start in 2005 is in de liquiditeitsbehoefte voorzien door het aantrekken van een lening van de Friesland Bank van € 20 mln. De overige € 7 mln werd geleend door de andere aandeelhouder Vastgoed Friesche Wouden, in casu Wind Holding BV en Van der Wiel Holding. Nadat in 2008 de kredietcrisis het aantal verkochte kavels in 2009 en 2010 drastisch deed verminderen kwam de liquiditeit van CV Blitsaerd onder druk. Het college heeft toen besloten om de liquiditeitspositie te verbeteren door het storten van het statutair afgesproken commanditair kapitaal van € 2.262.094 (destijds 5 mln gulden). Voor Vastgoed Friesche Wouden is de verstrekte lening omgezet in commanditair kapitaal voor hetzelfde bedrag.

NV Stadsherstel
Ondanks de nodige reddingspogingen is in augustus 2011 is NV Stadsherstel door de rechtbank van Leeuwarden failliet verklaard. Het aandelenkapitaal van de gemeente Leeuwarden bedroeg € 33.352 (in totaal 1335 aandelen). Enkele jaren geleden was dit aandelenkapitaal reeds voor 45% afgewaardeerd. Door het faillissement is het aandelenkapitaal afgewaardeerd tot nihil. De gemeente onderzoekt momenteel op welke wijze de activiteiten van NV Stadsherstel kunnen worden voortgezet.

In tabel 14 zijn de meeste actuele gegevens opgenomen.

Tabel 14 (**€**)

Volgnr.	Naam verbonden partij	Boekwaarde op 31-01-2011 (geactualiseerd)		
		Deelneming	Lening	Totaal
	Verbonden partijen gerangschikt naar juridische status			
	Stichtingen:			
1.	St. Ontwikkelingsbedrijf Leeuwarden (SBL)		442.436	442.436
2.	St. Cultureel Centrum 'De Harmonie'			
3.	St. Kredietbank Nederland (KBNL)		1.300.000	1.300.000
4.	WTC EXPO Beheer BV		3.397.475	3.397.475
	Vennootschappen:			
5.	Ontwikkelingsmaatschappij Westergo			
5a.	- Ontwikkelingsmaatschappij Westergo CV	226.890		226.890
5b.	- Ontwikkelingsmaatschappij Westergo BV	3.630		3.630
6.	Parkeergarages Leeuwarden CV	5.851.113	5.600.000	11.451.113
7.	NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	162.000		162.000
8.	NV Fryslân Miljeu (Omrin)	261.079		261.079
9.	NV Stadsherstel Leeuwarden	0		0
10.	BV Sport	136.134		136.134
11.	Caparis NV	9.990		9.990
12.	BNG NV	290.355		290.355
13a.	Attero (Essent Milieu Holding NV)	16.287		16.287
13b.	Enexis Holding NV	84.150	1.632.172	1.716.322

Volgnr.	Naam verbonden partij	Boekwaarde op 31-01-2011 (geactualiseerd)		
		Deelneming	Lening	Totaal
13c.	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	35.289		35.289
	Publieke Private Samenwerking (PPS):			
14.	GEM Beheer De Zuidlanden			
14a.	GEM Beheer De Zuidlanden BV	15.001	5.002	20.003
14b.	GEM Beheer De Zuidlanden CV	158.651		158.651
14c.	Participatiemaatschappij BV De Zuidlanden	18.000	120.000	138.000
15.	3 PLUS BV	8.000		8.000
16.	Blitsaerd			
16a.	Blitsaerd BV	9.000		9.000
16b.	Blitsaerd CV			
17.	Kenniscampus			
17a.	Kenniscampus CV	320		320
17b.	Kenniscampus BV	5.584		5.584
	Gemeenschappelijke regelingen:			
18.	De Marrekrite			
19.	Hûs en Hiem			
20.	Regio Noordfriesland (MAD)			
21.	OLAF			
22.	Woonwagenschap Friesland (i.l.)			
23.	Hulpverleningsdienst Fryslân			
24.	Sociale Werkvoorziening Fryslân			
		7.291.473	**12.497.085**	**19.788.558**

Bij die verbonden waarbij geen sprake is van een deelneming en/of lening bestaat het financieel belang uit de financiële aansprakelijkheid indien een verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Meer informatie over elk van de verbonden partijen staat in bijlage B.

2.2.7 Grondbeleid

2.2.7.a Uitvoering van de grondbeleidskaders

Voor het opereren als ontwikkelbedrijf en om actief grondbeleid te kunnen voeren is een krediet voor strategische verwervingen beschikbaar. Het restant krediet bij aanvang van 2011 was € 2,9 mln. Ten laste van dit krediet zijn Breedstraat 50 en Molensteeg 13-15 aangekocht voor totaal € 0,3 waarvan € 0,12 als onrendabele top ten laste van de reserve komt. Het restant krediet voor strategische verwervingen is ultimo 2011 € 2,6 mln.
Omdat de gemeente reeds veel gronden en strategische locaties in bezit heeft, is het actief grondbeleid op een zeer laag pitje komen te staan. Alleen bij locaties waar nog gronden nodig zijn voor een ontwikkeling die reeds in gang gezet is, worden nog gronden of panden verworven.

In maart 2011 is de structuurvisie De Zuidlanden inclusief grondexploitatie aan de gemeenteraad voorgelegd ter besluitvorming. Voor een goede financiële beheersbaarheid wil het college een knip maken tussen gronden die binnen een overzienbare termijn ontwikkeld kunnen worden en gronden waarvoor de ontwikkeling nog in de verre toekomst ligt.

2.2.7.b Uitvoering van het grondbeleid

Het grondbeleid is bedoeld om de verschillende ruimtelijke opgaven op het gebied van vooral woningbouw en bedrijventerreinen uit te voeren:

Woningbouw

De woningbouw in De Zuidlanden verloopt trager dan geraamd. Toch zijn er afgelopen jaar uiteindelijk 149 kavels verkocht, terwijl er ruim 200 geraamd waren. Zuiderburen is op een enkele buitenplaats na, zo goed als gereed. Buitenplaats 1 is dit jaar verkocht (32 eenheden voor intramurale zorg) en ook een kavel op Suderstienplaat ten behoeve van 17 vrijstaande woningen. Daarnaast zijn er nog een aantal kavels verkocht ten behoeve van bedrijfsuitbreidingen (parkeren). Op een aantal plaatsen zijn de damwanden niet goed meer. Dit is uitgebreid onderzocht. Omdat de verwachte levensduur bij lange niet gehaald wordt, is de gemeente gehouden deze te vervangen. Dit vindt plaats binnen de grondexploitatie Zuiderburen.
In Wirdum en Wytgaard zijn de eerste kavels in verkoop gegaan. In Wirdum zijn 15 kavels verkocht. Twee kavels ten behoeve van vrijstaande woningen, 6 kavels ten behoeve van twee onder een kap woningen en 7 kavels voor rijwoningen. In Wytgaard is 1 kavel verkocht ten behoeve van een vrijstaande woning en een perceel cultuurgrond.
In de bestaande stad is de Stedelijke Vernieuwing in de Vrijheidswijk afgerond. De ontwikkeling van appartementen in Vrijheidswijk Centrum is voorlopig even vooruitgeschoven. De markt voor appartementen is namelijk op dit moment niet groot. Wel is Vrijheidswijk Tolhuis in ontwikkeling genomen en inmiddels zo goed als bouwrijp. De eerste kavels zijn reeds verkocht. Er is een kavel verkocht ten behoeve van de bouw van 24 appartementen, 2 kavels voor twee onder een kap woningen en 12 kavels ten behoeve van rijwoningen.
Een aantal andere binnenstedelijke locaties is in het samenwerkingsverband PPS 3Plus BV aangepakt of wordt door private partijen ontwikkeld, zoals het Bonifatiusterrein en de voormalige NHL-locatie in de Vosseparkwijk.

Bedrijventerreinen

Op het Marnixveld-Bodeterrein zijn geen kavels meer uit te geven. De bouw van het UPC-kantoor is klaar en zal binnenkort in gebruik worden genomen. Ook de nieuwbouw van het CJIB zit in de eindfase en kan binnenkort worden opgeleverd. Hierna kan worden begonnen met de definitieve afwerking van de locatie. De nog resterende kavels op het Businesspark 1/2a liggen ten oosten van de Slauerhoffweg en worden betrokken in de planvorming rondom het WTC. In Businesspark 3 resteren nog 2 kavels die uitgegeven kunnen worden. In Leeuwarden-Oost is een fietspad aangelegd en zal in 2012 met de ontsluitingsweg voor de jachthavens worden aangevangen. Er zijn geen bouwterreinen meer uit te geven in dit gebied.
Uitbreiding van bedrijventerreinen vindt plaats aan de westkant van de stad: Businesspark 4 en Newtonpark 4. Op het Businesspark is ruim 3300 m2 bedrijventerrein verkocht. In Newtonpark 4 is in 2011 ruim 1,8 ha. bouwterrein verkocht. In de ontwerp structuurvisie 'Nieuw Stroomland' is Newtonpark 3 als toekomstig

bedrijventerrein bestempeld, evenals Schenkenschans. Tevens zijn voor de verdere toekomst zoekgebieden aangegeven. Ook zal het gebied ruimte bieden voor de ontwikkeling van de Dairy Campus.
Op de voormalige sportterreinen van FVC zal een nieuw bedrijventerrein worden ontwikkeld in samenwerking met een projectontwikkelaar. De procedure bij de Raad van State naar aanleidingen van bezwaren tegen het wijzigingsbesluit is afgerond. Voor een eerste kavel van 11.600 m2 heeft zich eind 2011 een koper gemeld. De verkoop zal begin 2012 worden afgerond en het bouwrijp maken van het gebied zal worden opgestart.

Overige ontwikkelingen
Het voormalige Philipscomplex is aangekocht met de bedoeling om in samenhang met WTC-Expo te ontwikkelen. Er is besloten het complex te slopen, tijdelijk in te richten als parkeerterrein en af te waarderen naar aanschafwaarde. De sloop heeft in 2011 plaatsgevonden. Alvorens over te gaan tot tijdelijke inrichting wordt het besluit over de ijsbaan afgewacht.

Herontwikkelingsplannen van de LPF-locatie staan op een laag pitje. Bij toekomstige planvorming wordt het gemeentelijk grondbezit (locatie Ype Kramer) in dit gebied betrokken. Het pand is inmiddels gesloopt en verder afgewaardeerd naar de geschatte marktwaarde.

De Bakker Postma locatie in Oldegalileën is nog niet tot ontwikkeling gekomen. Ook hier is verdere afwaardering naar de geschatte marktwaarde noodzakelijk geweest.

In de Potmargezone wordt ontwikkeling van de verschillende deelgebieden in principe niet door de gemeente zelf ter hand genomen, aangezien het grondbezit in handen is bij derden. De planvorming van de ontwikkeling van de Watercampus heeft geleid tot subsidieaanvragen en de aankoop van het voormalig Atoglas-terrein. De bedoeling is om een architectonisch en op het gebied van duurzaamheid hoogwaardig gebouw te realiseren.

In 2011 is verder gewerkt aan planvorming voor het Harmoniekwartier. Om realisatie mogelijk te maken zijn opnieuw enkele aankopen gedaan; besluitvorming wordt in 2012 verwacht.

2.2.7.c Financiële verantwoording grondexploitaties
Jaarlijks worden alle grondexploitaties volledig herzien, in 2011 zijn de hercalculaties in het najaar door de raad vastgesteld.

Uit de complexen Marnix/ Bodeterrein (€ 0,53 mln), Businesspark 1/2a (€ 0,04 mln), Businesspark 3 (€ 0,81 mln), Leeuwarden-Oost (€ 0,16 mln) en Vrijheidswijk Zuidwest (€ 0,6 mln) is tussentijds winst genomen. Hierdoor is € 2,14 mln aan de reserve grondexploitaties toegevoegd en € 0,24 mln aan de voorziening ISV-1. De eindcalculatie van Vrijheidswijk Zuidwest is afgesloten, waardoor € 0,05 mln aan de reserve toegevoegd kon worden. Daarnaast kon door gerealiseerde winsten uit reeds afgesloten complexen nog eens € 0,08 mln aan de reserve toegevoegd worden. De voorziening negatieve complexen bedraagt € 1,82 mln en is gevormd ter afdekking van het verwachte negatieve resultaat van Businesspark 4 en Newtonpark 4. Het totale resultaat op waarde 31 december 2011 over de lopende grondexploitaties bedraagt € 1.9 mln.

De gronden in voorraad zijn allen beoordeeld op reële inbrengwaarde. De gronden die een te hoge boekwaarde hadden zijn afgewaardeerd ten laste van de reserve grondexploitaties. Het betreft rentelasten van Newtonpark 3 (€ 0,14 mln) en strategische verwervingen (€ 0,63 mln). Tevens is van Zwettepark-Noord (€ 3,22 mln) afgewaardeerd naar cultuurgrond. De inbrengwaarde van de locaties Oldegalileën en Ype Kramer bleek niet meer realistisch. Deze locaties zijn met respectievelijk € 0,76 mln en € 0,9 mln afgewaardeerd, omdat de verwachte opbrengsten lager worden ingeschat.

2.2.7.d Reserve grondexploitaties
De reserve grondexploitatie is bedoeld om de risico’s in de grondexploitatie op te vangen. Ten gunste van de reserve worden de positieve exploitatieresultaten gebracht.

De begroting 2011 ging uit van een saldo van € 17,6 mln per ultimo voor de reserve grondexploitaties. Door noodzakelijke afwaardering van Zwettepark Noord, Bakker Postma en Ype Kramer en de negatievere resultaten van Newtonpark 4 en Businesspark 4 is er een flinke bres in de reserve geslagen. De omvang per 31 december 2011 van de reserve grondexploitaties is € 11,1 mln. Wel is nog een afdracht van € 0,88 mln aan de exploitatie en SIOF mogelijk gebleken. Inmiddels wordt geen rekening meer gehouden met structurele afdrachten vanuit de grondexploitatie.

In grote lijnen bestonden de mutaties van de reserve grondexploitaties in 2011 uit:

Tabel 15 **x € 1.000**

Stand reserve grondexploitatie 1-1-2011	**17.377**	**V**
Rentebijschrijvingen 2011	735	V
Afdracht exploitatie / SIOF	-882	N
Tussentijdse winstneming	2.140	V
Aanvulling Voorziening negatieve complexen	-1.571	N
Afwaardering gronden nog niet in exploitatie Newtonpark 3, Zwettepark	-3.550	N
Parkmanagement Hemrik	-81	N
Winsten afgesloten complexen Vrijheidswijk Zuid West + overig	143	V
Onrendabele top:		
- Sloop Philipsterrein	-815	N
- Harmoniekwartier (Molensteeg, Haniasteeg, Ruiterskwartier)	-583	N
- Oldegalileën – Bakker Postma	-852	N
- Ype Kramer	-958	N
Ontwikkelbudget	-7	N
Stand reserve grondexploitaties 31-12-2011	**11.096**	**V**

Als gevolg van de economische situatie is het risico toegenomen. Het benodigd weerstandsvermogen dat in het kader van de begroting 2012 is opgesteld, was € 12,1 mln. Hierin was rekening gehouden met waarderingsrisico van de strategische verwervingen ad € 1,3 mln. Door de afwaardering van de strategische locaties is het risicoprofiel hiervan afgenomen.

Concluderend kan gezegd worden dat de stand van de reserve grondexploitaties per 31 december 2011 nog juist toereikend als benodigd weerstandsvermogen. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met de volgende opmerkingen:

- De grondpositie in De Zuidlanden is groot. Voor goede financiële beheersing is (financiële) opdeling van het gebied noodzakelijk. In 2012 zal bij de hercalculaties ook een hercalculatie van de grondexploitatie van de Zuidlanden worden meegenomen. Op basis van de bevindingen van de accountant bij de interim controle zullen we hierbij een onderscheid maken in de deelgebieden die binnen een periode van 15 jaar worden ontwikkeld en de gronden waarbij het de verwachting is dat deze daarna worden ontwikkeld.
- In de lopende grondexploitaties zullen de resultaten minder positief zijn. Bewaking van kosten en opbrengsten is essentieel. Economische-/marktinvloeden zijn moeilijk beïnvloedbaar;
- Het samenwerkingsverband PPS 3 plus genereert geen winst(uitkeringen);
- De strategische verwervingen blijken door de recessie minder snel en met minder opbrengsten ontwikkeld te kunnen worden.

2.2.8 Strategisch Investeringsfonds (SIOF)

Het beeld was dat, zonder ingrijpen in het SIOF, vanaf 2015 een tekort zou ontstaan dat kon oplopen tot ongeveer anderhalf mln in 2021. Vooral dankzij de besluitvorming over de herinrichting van het Europaplein is dit beeld verbeterd. In een tussenliggend jaar (2017) is er nog sprake van een relatief kleine negatieve stand maar de verwachte eindstand in 2021 is positief(€ 1.159.145). Ten aanzien van de projecten die in het collegeprogramma zijn geprioriteerd wordt uitgegaan van het volgende:

- Het *project Valeriusplein/Julianalaan* is meegenomen voor een gewijzigd bedrag, namelijk € 2,5 mln
- De projecten uit de *Samenwerkingsagenda* met de provincie Fryslân zijn voor de volgende bedragen opgenomen:
  - Landbouwcampus € 2,5 mln
  - Watercampus € 4,5 mln
  - UCF € 5 mln
  - Culturele Hoofdstad i.c. Harmoniekwartier € 5 mln (de cofinanciering van de SNN-bijdrage)
  - WTC Expo en westelijke kantorenhaak € 0
- Gebiedsontwikkeling Nieuw Stroomland € 0
- Binnenstadsprojecten
  - Harmoniekwartier: zie Samenwerkingsagenda provincie Fryslân
  - Speelmankwartier: € 0
- Cambuur: afgewikkeld buiten het SIOF om
- Blauwe Structuur: € 0

In tabel 16 staan de mutaties die hebben plaatsgevonden in het SIOF.

Tabel 16 Investeringsdeel SIOF **(€)**

Beginstand per 1 januari 2011		**33.407.433**
Voeding 2011		
Inflatie	145.099	
Stadsvernieuwingsfonds	322.808	
Grote Stedenbeleid	93.852	
Ontwikkelingsfonds	171.784	
Taakstelling Grondbedrijf	427.596	
Huuropbrengst Cityring	85.000	
Activering glasvezelring	891.250	
Afw. Onderzoek sportconc. Gebied Zuidlanden	14.912	
Totaal		**2.152.301**
Reserveringen in 2011 (door de raad vastgesteld)		
Hoofdinfrastructuur (De Haak)	1.950.000	
Noordwesttangent	1.000.000	
Gebiedsontwikkeling Potmarge	425.000	
Mercator kennissintrum meartaligens en taallearen	200.000	
Kenniscirculatie (6 hotspots)	132.201	
Oldehove	450.000	
University Campus	79.733	
RSP-Pakket(Inclusief ww)	1.100.000	
Fietstunnel Oostergoplein	2.250.000	
Stedelijke economie (fase II (’08) en III (’09)	1.000.000	
Totaal		**-8.586.934**
Nog beschikbaar 31 december 2011		**26.972.800**

Voeding in 2012		
Inflatie	472.024	
Stadsvernieuwingsfonds	330.071	
Grote Stedenbeleid	95.964	
Ontwikkelingsfonds	175.649	
Meevaller Zaailand	1.500.000	
Totaal		**2.573.708**

Reserveringen in 2012 (door de raad vastgesteld)		
Hoofdinfrastructuur (De Haak)	-1.499.392	
RSP-pakket, inclusief voorstel voor deels doorschuiven reservering 2011 naar 2012 a € 3.150.000	-9.900.000	
Gebiedsontwikkeling Wielengebied, inclusief voorstel voor doorschuiven reservering 2011 naar 2012 a 800.000	-1.600.000	
Mercator kennissintrum meartaligens en teaallearen	-200.000	
Kenniscirculatie (6 hotspots), inclusief voorstel voor deels doorschuiven reservering 2011 naar 2012 a €167.799	-325.000	
Dairy Campus (landbouwcampus)	-250.000	
University Campus, inclusief voorstel voor deels doorschuiven reservering 2011 naar 2012 a €420.267	-920.267	
Stedelijke economie fase II('08) en III('09), voorstel van doorschuiven reservering 2011 naar 2012	1.000.000	
Stedelijke economie (fase IV (2010)	-1.070.000	
Watercampus	-2.200.000	
Culturele Hoofdstad (Harmoniekwartier)	-1.000.000	
Totaal		**-19.964.659**
Nog beschikbaar 31 december 2012		**9.581.849**

Voeding in 2013		
Inflatie	191.637	
Stadsvernieuwingsfonds	330.071	
Grote Stedenbeleid	95.964	
Ontwikkelingsfonds	175.649	
Storting vanuit het ontwikkelingsdeel	200.000	
Totaal		**993.321**

Reserveringen in 2013 (door de raad vastgesteld)		
RSP-pakket (inclusief WIW)	100.000	
Dairy Campus	250.000	
University Campus	500.000	
Stedelijke Economie Fase IV	1.000.000	
Culturele Hoofdstad (Harmoniekwartier)	1.000.000	
Totaal		**2.850.000**
Nog beschikbaar 31 december 2013		**7.725.170**

Beginstand 1 januari 2014		**7.725.170**
Voeding in 2014		
Inflatie	154.503	
Stadsvernieuwingsfonds	330.071	
Grote Stedenbeleid	95.964	
Ontwikkelingsfonds	175.649	
Totaal		**756.187**

Reserveringen in 2014 e.v.(door de raad vastgesteld)		
Dairy campus(landbouwcampus)	-250.000	
University campus	-500.000	
Indexatie RSP-bijdragen	-534.000	
Culturele Hoofdstad (Harmoniekwartier)	1.000.000	
Totaal		**2.284.000**

Nog beschikbaar 31 december 2011		**26.972.800**
Nog beschikbaar 31 december 2014		**6.197.357**
Nog beschikbaat 31 december 2021		**1.159.145**

Meerjarenoverzicht SIOF

(€)

	Totaal	Uit-betaald	Resteert	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Startpositie per 1 januari				**28.241.933**	**33.407.433**	**26.972.800**	**9.581.849**	**7.725.170**	**6.197.357**	**2.799.041**	**400.725**	**247.591-**	**104.093**	**455.777**	**807.461**
Voeding:															
1	Inflatietoevoeging (0,5% per jaar m.i.v. 2011)			156.930	145.099	472.024	191.637	154.503							
2	Correctie Inflatie			434.993-											
3	Reguliere Storting obv begroting 2010														
4	Taakstelling Grondbedrijf (vervalt vanaf 2012)			427.596	427.596										
	correctieboeking inflatie over reguliere storing 2010			6.000-											
5	Eenmalige storting grondbedrijf			1.764.000											
	Huur Stadsring			85.000	85.000										
	Eenmalige storting				891.250										
	Storting rekeningresultaat(Terugstoring ZZL-middelen)			4.500.000											
	Meevaller Blauw Wit			385.131											
	Meevaller Blauwe Diamant			514.234											
	Ontwikkelingsfonds			172.647	171.784	175.649	175.649	175.649	175.649	175.649	175.649	175.649	175.649	175.649	175.649
	Meevaller zaailand					1.500.000									
	Stadsvernieuwingsfonds			324.430	322.808	330.071	330.071	330.071	330.071	330.071	330.071	330.071	330.071	330.071	330.071
	Grote Steden Beleid			94.324	93.852	95.964	95.964	95.964	95.964	95.964	95.964	95.964	95.964	95.964	95.964
	Storting vanuit ontwikkelingsdeel						200.000								
	Wilhelminaplein e.o.(terugstorting ontwikkelingsdeel)			525.000											
	Sportcomplex de Zuidlanden(deelse terugstorting uit ontwikkelingsdeel)				14912										
	Gebeidsontwikkeling Wielengebied (deels terugstoring uit ontwikkelingsdeel)														
Totaal Voeding				**8.508.299**	**2.152.301**	**2.573.708**	**993.321**	**756.187**	**601.684**	**601.684**	**601.684**	**601.684**	**601.684**	**601.684**	**601.684**

	Totaal	Uit-betaald	Resteert	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Onttrekkingen:															
Haak om Leeuwarden	6.810.000	3.360.608	3.449.392		1.950.000	1.499.392									
Overige RSP- projecten	11.100.000				1.100.000	9.900.000	100.000								
Noordwestangent	2.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000										
Stedelijke economie (fase II (' 08)en III (' 09))	6.800.000	4.800.000	2.000.000	2.000.000	1.000.000	1.000.000									
Stedelijke economie (fase IV (2010))	2.070.000		2.070.000			1.070.000	1.000.000								
Gebiedsontwikkeling Potmarge	425.000		425.000		425.000										
Gebiedsontwikkeling Wielengebied	1.600.000		1.600.000			1.600.000									
Mercator Kennissintrum Meartaligens en Taallearen	800.000	400.000	400.000	200.000	200.000	200.000									
Kenniscirculatie (6 hotspots)	600.000	142.799	457.201	142.799	132.201	325.000									
Oldehove	450.000		450.000		450.000										
Fietstunnel Oostergoplein	2.250.000		2.250.000		2.250.000										
Watercampus deel 1	2.300.000	2.300.000	-												
Watercampus deel 2	2.200.000		2.200.000			2.200.000									
Dairy Campus (Landbouwcampus)	2.500.000		2.500.000			250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
University Campus Ontwikkelschets Wielengebied	2.000.000				79.733	920.267	500.000	500.000							
Raming Nieuwe aanvragen:															
Indexatie RSP bijdragen	534.000		534.000					534.000							
Valeriusstraat/ Julianalaan	2.500.000		2.500.000						1.750.000	750.000					
University Campus	3.000.000		3.000.000						1.000.000	1.000.000	1.000.000				
Culturele Hoofdstad (Harmoniekwartier)	5.000.000		5.000.000			1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000					
Totaal Onttrekkingen				**3.342.799**	**8.586.934**	**19.964.659**	**2.850.000**	**2.284.000**	**4.000.000**	**3.000.000**	**1.250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**
Nog beschikbaar per 31 december				**33.407.433**	**26.972.800**	**9.581.849**	**7.725.170**	**6.197.357**	**2.799.041**	**400.725**	**247.591-**	**104.093**	**455.777**	**807.461**	**1.159.145**

3 Financiële rekening en balans

3.1 Financieel resultaat

3.1.1 Financieel resultaat 2011 op hoofdlijnen

Ten opzichte van de gewijzigde begroting is in 2011 een voordelig resultaat behaald van € 2.143.000. Hierin is begrepen een storting van een bedrag van € 7.136.000 in totaal in de reserve budgetoverheveling. In de Turap 2011 werd een voordelig verwacht resultaat gemeld van € 4.120.000. Destijds werd rekening gehouden met een storting in de reserve budgetoverheveling van € 6.361.000. Rekening houdende met deze storting in de reserve budgetoverheveling zou het resultaat in dat geval € 2.241.000 nadelig zijn geweest.

Ten opzichte van Turap 2011 is het resultaat derhalve € 4.384.000 gunstiger uitgevallen. Afgezet tegen het totaal van de begroting is het een afwijking van ongeveer 0,9%. Er is daarom kritisch gekeken naar wat hier de oorzaak van is. Het betreft:

1. afwijkingen die bij Turap bekend waren en gemeld zijn, maar waarvan door schattingsfouten de uiteindelijke omvang bij de jaarrekening afwijkt;
2. afwijkingen die bij de Turap bekend waren, maar niet gemeld zijn (onzekerheid over de omvang of afwijking te klein);
3. afwijkingen die bij de Turap niet bekend waren.

Ook was er dit jaar op diverse plaatsen sprake van 'planningsoptimisme'. Bij de Turap was namelijk de verwachting dat een restant-budget nog besteed zou worden in het resterende deel van het jaar. Maar bij de jaarrekening bleek dat dit toch niet gebeurd is.

Het verschil tussen rekening en Turap 2011 kan globaal worden verklaard door:
- een groter voordeel op apparaatskosten (voordeel € 1,8 mln);
- een nadeel op de kapitaallasten (nadeel € 1,9 mln);
- een minder groot nadeel op inkomensvoorzieningen (wet BUIG) (voordeel € 0,9 mln);
- een hogere algemene uitkering uit gemeentefonds (voordeel € 2,1 mln);
- een nagekomen betaling PBE (voordeel € 0,8 mln)
- overige posten (voordeel € 0,7 mln).

Hieronder worden de belangrijkste mee- en tegenvallers vermeld en toegelicht. Ook wordt daarbij aangegeven in hoeverre deze posten al in Turap 2011 zijn gemeld. Het resultaat over 2011 is op hoofdlijnen per programma als volgt opgebouwd:

Tabel 17 **x € 1.000**

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN		**Rekening 2011**		**Turap 2011**	
	Kapitaallasten	1.634	N	294	V
	Apparaatskosten	2.579	V	801	V
	Overige verschillen:				
Nr.	**Programma**				
1.	**Cultuur**				
	Theater en filmpodia	255	N	300	N
2.	**Jeugd en onderwijs**				
	Kinderopvang	110	V		
	Exploitatie gymlokalen	192	N		
	Centrum Jeugd en Gezin	139	V		
3.	**Economie en toerisme**				
	Garantstellingen	263	N		
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**				

Tabel 17 **x € 1.000**

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN		Rekening 2011		Turap 2011	
	Vluchtelingen	90	V	90	V
	Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	490	V		
5.	**Werk en inkomen**				
	Sociale werkvoorziening	1.004	N	850	N
	Wet BUIG	992	N	1.856	N
	Overige regelingen BBZ	452	V	203	V
	Inkomensondersteuning minima	453	N	263	N
6.	**Wonen**				
	Omgevingsvergunning (WABO)	620	N	400	N
7.	**Infrastructuur/bereikbaarheid**				
	Verkeersregelinstallaties	105	V		
10.	**Openbare Orde en Veiligheid**				
	Antillenflat	105	N	90	N
14.	**Woon- en leefomgeving**				
	Straatverlichting	141	V		
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**				
	Invordering openstaande belastingdebiteuren	83	V	75	V
	Nagekomen ontvangst PBE	784	V		
	Stelpost taakmutaties c.a.	180	V		
	Voorziening lopende procedures	387	N		
	Algemene uitkering uit Gemeentefonds	2.089	V		
	Onvoorziene uitgaven	89	V		
	Div. kleinere mee- en tegenvallers < € 100.000	717	V	55	V
	Totaal	**2.143**	**V**	**2.241**	**N**

***) V = Voordeel / N= Nadeel**

3.1.2 Toelichting op de voor- en nadelen/verschillen tussen rekening en Turap

Hogere kapitaallasten (nadeel € 1.634.000)

Bij het bepalen van het interne rentepercentage wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd. Eén van de uitgangspunten is dat bij projecten wordt verondersteld dat de kasstroom van uitgaven en inkomsten jaarlijks gemiddeld in evenwicht is en dus geen rentekosten veroorzaken Op grond van bestaand financieel beleid wordt bij het hanteren van die veronderstelling geen rentelasten van projecten (die rentekosten veroorzaken) geraamd. In 2011 is de bijzondere situatie ontstaan dat de uitgaven van projecten gemiddeld veel eerder zijn gedaan dan dat de inkomsten zijn genoten. Dit heeft ertoe geleid dat er door projecten ongeveer € 1,6 mln aan rentekosten zijn veroorzaakt. In 2012 worden de interne regels herijkt.

Verschil met Turap 2011 € 1.928.000 nadeliger

Dit verschil bestaat naast het hiervoor beschreven verschil van € 1.634.000 uit een verschil van € 294.000. Het bedrag van € 294.000 is het saldo van hogere bespaarde rente over reserves en voorzieningen, lagere rentekosten over geldleningen en lagere toegerekende rente aan investeringen als gevolg van onderuitputting.

Apparaatskosten (voordeel € 2.579.000)

Op de apparaatskosten is sprake van een voordeel van € 2.579.000.

Het voordeel op de apparaatskosten kent de volgende oorzaken:

- Doordat er met de invulling van vacatures wordt geanticipeerd op de taakstelling op bedrijfsvoering 2012 is in 2011 een groot aantal vacatures niet ingevuld;

- In de begroting is rekening gehouden met de gevolgen van het afsluiten van een nieuwe cao. Omdat er geen cao is afgesloten is er ook een voordeel op de apparaatskosten ontstaan;
- Tenslotte is er een voordeel ontstaan doordat meer productieve uren zijn toegerekend aan investeringen en projecten dan in de begroting is geraamd.

Verschil met Turap 2011 € 1.778.000 voordeliger
Het verschil ten opzichte van de Turap kan worden verklaard doordat er meer vacatures, zijn geweest, dat er geen cao in 2011 is afgesloten en dat er meer apparaatskosten aan investeringen en projecten zijn toegerekend.

Overige verschillen

Programma Cultuur (1)

- **Theater- en Filmpodia (nadeel € 255.000)**

De commissie Welzijn is in september 2011 op de hoogte gebracht van de laatste stand van zaken rondom de financiële situatie van stadsschouwburg 'De Harmonie'. De stadsschouwburg 'De Harmonie' heeft voor 2012 een sluitende begroting in kunnen dienen. In 2011 is er echter nog wel een tekort van € 255.000 en op basis van artikel 17 lid 2 van de statuten komt dit voor rekening van de gemeente.

Programma Jeugd en onderwijs (2)

- **Kinderopvang (voordeel € 110.000)**

Het voordeel op de kinderopvang wordt veroorzaakt doordat er door het Rijk fors wordt bezuinigd op het re-integratiebudget, waardoor er minder re-integratietrajecten zijn en er minder kosten worden gemaakt voor kinderopvang (voordeel van € 33.000 op het doelgroepenbeleid). Door de stijging van het aantal gastouderbureaus en door de harmonisatie van de kinderopvang/peuterspeelzaalwerk was aan het begin van 2011 niet duidelijk hoeveel inspecties de HVD (GGD) in 2011 zou moeten gaan uitvoeren. Dit bleken er minder te zijn dan begroot (voordeel € 13.000).
Verder is er een overschot op de middelen voor kinderopvang voor sociaal medische indicatie van € 64.000. Sinds dit jaar moeten de mensen die gebruik maken van deze kinderopvang een eigen bijdrage betalen die aansluit bij de tabel van de landelijke ouderbijdrage. Een hogere eigen bijdrage betekent een lagere inzet van gemeentelijke middelen.

- **Exploitatie gymlokalen (nadeel € 192.000)**

De overschrijding op de exploitatie van gymlokalen komt jaarlijks terug en is het gevolg van historisch te lage begrotingscijfers. In 2011 betekent dit een tekort van € 192.000. Gebleken is dat er geen mogelijkheden zijn om de exploitatielasten van gymlokalen terug te brengen.

Verschil met Turap 2011 € 192.000 nadeliger
Hoewel in de Turap geen bedrag werd genoemd, is in hoofdstuk 4 'Aandachtspunten' wel melding gemaakt van de jaarlijkse overschrijding van de post exploitatie gymnastieklokalen.

- **Centrum Jeugd en Gezin (voordeel € 139.000)**

Voor het Centrum jeugd en gezin (CJG) is in de begroting voor 2011 een gemeentelijk budget geraamd van € 139.000 voor verdere ontwikkeling van het CJG. Deze kosten konden in 2011 ten laste gebracht worden van de rijksbijdrage CJG. Hierdoor valt het gemeentelijk budget vrij.

Verschil met Turap 2011 € 139.000 voordeliger
Op het moment van de samenstelling van de Turap was nog niet bekend of en hoeveel budget er zou overblijven

Programma Economie en toerisme (3)

- **Garantstellingen (nadeel € 263.000)**

In het kader van de regeling 'Stimulering Werkgelegenheid' zijn in voorgaande jaren garantstellingen verstrekt aan de bedrijven APA en ATT van respectievelijk € 200.000 en € 150.000. Conform de regeling is hiervoor in de reserve een claim meegenomen van 25%. Door het opvragen van deze 2 garantstellingen komt een bedrag van afgerond € 263.000 (zijnde 75%) ten laste van het resultaat.

Verschil met Turap 2011 € 263.000 nadeliger
In de Turap kon hiermee nog geen rekening worden gehouden.

Programma Sociaal Maatschappelijke Ondersteuning (4)

- **Vluchtelingen (voordeel € 90.000)**

De afhandeling van het generaal pardon is in Leeuwarden zeer succesvol verlopen. In totaal zijn 266 personen (183 leefeenheden) in Leeuwarden gehuisvest waarmee Leeuwarden ruimschoots aan haar taakstelling huisvesting (167) heeft voldaan. Door een effectieve aanpak van de noodopvang is het rijksbudget voor de uitvoering van het generaal pardon niet volledig nodig gebleken en kan € 90.000 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

- **Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) (voordeel € 490.000)**

Eind 2010 heeft de raad de 'Veranderagenda 2010-2014' vastgesteld. De veranderagenda is opgesteld met het doel de uitvoering van de WMO binnen het beschikbare budget te houden. Voor de jaarschijf 2011 moest een bedrag van € 1.000.000 bezuinigd worden. Het effect van alle genomen maatregelen in 2011 is een besparing van € 1.490.000.
Per saldo is dus sprake van een voordeel van € 490.000. In de WMO voortgangsrapportage 2011 werd, op basis van de eerste 10 maanden, nog uitgegaan van een voordeel van € 350.000.
De genomen maatregelen betreffen: versterkte controles op de pgb's, goedkopere aanbesteding op de hulpmiddelen en hanteren van maximale normen voor de bijdrage huishoudelijke hulp.

Verschil met Turap 2011 € 490.000 voordeliger
Ten tijde van het opstellen van de Turap is er voor gekozen nog geen voordeel te melden (vanwege de onzekerheid over de toenmalige cijfers), maar dit op te nemen in de WMO voortgangsrapportage. In de WMO voortgangsrapportage 2011 werd, op basis van de eerste 10 maanden, nog uitgegaan van een voordeel van € 350.000.

Programma Werk en inkomen (5)

- **Sociale werkvoorziening (nadeel € 1.004.000)**

In de 3e kwartaalrapportage van Caparis NV wordt een verlies over 2011 verwacht van € 4,3 mln. De gemeente Leeuwarden is voor 22,12% aandeelhouder. Er moet dus, gelet op het verlies van Caparis, rekening mee worden gehouden dat de gemeente als aandeelhouder gevraagd zal worden een deel van het verlies af te dekken door een extra bijdrage. Op basis van deze gegevens is er een storting gedaan in de voorziening Caparis van € 950.000.
Het restant van het nadeel (€ 54.000) heeft betrekking op een hogere aanvullende gemeentelijke bijdrage, de kosten van een onderzoek naar de toekomst van de sociale werkvoorziening en een terugbetaling aan het rijk in verband met de vaststelling van de rijksvergoeding 2010.

Verschil met Turap 2011 € 154.000 nadeliger
Ten tijde van de samenstelling van de Turap werd al rekening gehouden met een tegenvaller van € 850.000 in verband met een storting in de voorziening Caparis. De storting blijkt uiteindelijk € 100.000 hoger uit te vallen. Verder is er nog een bedrag van € 54.000 aan kosten waar nog rekening mee was gehouden in de Turap.

- **Wet Bundeling van uitkeringen Inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (nadeel € 992.000)**

De ontwikkeling van het budget WWB-inkomensdeel
De ontwikkeling van het budget WWB-inkomensdeel laat een nadeel zien van € 992.000.
Zoals blijkt uit tabel 18 wordt dit zowel veroorzaakt door een hoger uitkeringsbedrag WWB als door een lagere rijksbijdrage.

Tabel 18 **x € 1 mln**

	Begroting	Werkelijk	Saldo
Rijksbijdrage	46,6	45,8	-0,75
Uitkeringen	59,2	59,5	- 0,25
Totaal nadeel	-12,6	- 13,9	- 1,0

De verlaging van de rijksbijdrage leidt ten opzichte van de begroting 2011 tot een nadeel van € 0,75 mln. De uitgaven zijn € 0,25 mln hoger dan begroot. In totaal is dus sprake van een nadeel ten opzichte van de begroting van € 1,0 mln.

Lagere rijksbijdrage (nadeel € 748.000)
Met ingang van 1 januari 2010 zijn op grond op grond van de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) de inkomsten vanuit het rijk voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de volgende wetten gebundeld: de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet investeren in jongeren (WIJ), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (BBZ 2004) voor zover deze uitkeringen betrekking hebben op levensonderhoud voor startende ondernemers en de Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK). Door het rijk is voor alle regelingen onder BUIG in totaal € 45,82 mln aan Leeuwarden verstrekt. Begroot was een bedrag van € 46,57 mln. Er is daarom € 748.000 minder ontvangen van het rijk dan begroot. De rijksvergoeding is daarmee veel te gering (nadeel van € 13,9 mln) om alle kosten te dekken.

Hogere uitkeringsbedragen WWB (nadeel € 244.000)
Het nadeel op de uitkeringen wordt met name veroorzaakt door een nadeel als gevolg van een hoger gemiddeld aantal WWB'ers en een voordeel door een lager gemiddeld uitkeringsbedrag.

In de begroting is rekening gehouden met een gemiddeld aantal WWB'ers van 3.987. Het werkelijke gemiddelde is uitgekomen op 4.112 WWB'ers. Dit hoeveelheidverschil van 125 WWB'ers levert een nadeel op van € 1.759.750. Door de instroom van jongeren is het gemiddelde uitkeringsbedrag in 2011 iets afgenomen. Hierdoor ontstaat een prijsverschil van € 275 per uitkering (de gemiddelde uitkering was begroot op € 14.078 en is € 13.803 geworden). Uitgaande van 4.112 WWB'ers levert dit in totaal een prijsvoordeel op van € 1.130.800.
Per saldo dus een nadeel van afgerond € 629.000.

Op de terugvorderingen is in 2011 een voordeel ontstaan van € 222.000. Dit voordeel is met name ontstaan in de 2e helft van 2011 waarin door uitstroom van het project Baanbrekend Fryslân verrekening van uitkering (terugvordering) heeft plaatsgevonden en door een groter bedrag aan fraudeterugvorderingen vanuit de handhavingsrol.

Op de IOAW is een prijsvoordeel ontstaan van € 89.000.
Begroot was een gemiddelde prijs van € 14.573, terwijl de werkelijke prijs per uitkering is uitgekomen op gemiddeld € 13.806. Een prijsverschil van € 767 maal gemiddeld 116 IOAW'ers levert een voordeel op van € 89.000. De Wwik en de IOAZ laten een voordeel zien van respectievelijk € 36.000 en € 38.000.

Samengevat laat dit een volgend beeld zien:

Tabel 19

Prijsverschil WWB/Wij (4.112 maal € 275)	€	1.131.000	voordeel
Hoeveelheidsverschil (125 maal € 14.078)	€	1.760.000	nadeel
Toename ontvangsten uit terugvorderingen en fraudevorderingen	€	222.000	voordeel
Prijsverschil op regelingen IOAW;IOAZ en Wwik	€	163.000	voordeel
Totaal	**€**	**244.000**	**nadeel**

Verschil met Turap 2011 € 864.000 voordeliger
Het voordeel van € 864.000 ten opzichte van de Turap is te verklaren door:

Hogere rijksbijdrage dan verwacht in de Turap.
Ten tijde van de Turap had het rijk de budgetten in juli 2011 neerwaarts bijgesteld van € 46,6 mln naar € 45,6 mln. Een verlaging van € 976.000 om precies te zijn. Inmiddels blijkt bij de jaarrekening het rijksbudget € 45,8 mln te zijn, een verlaging van € 748.000. Per saldo een afwijking t.o.v. de Turap van € 228.000.

Afwijking uitkeringsbijdrage WWB
In de Turap werd rekening gehouden met de volgende verschillen:

Tabel 20		**x €1.000**
Prijsverschil WWB/Wij (3.987 maal € 220)	*877*	*voordeel*
Hoeveelheidsverschil (136 maal € 13.857)	*1.885*	*nadeel*
Afname ontvangsten uit terugvorderingen en fraudevorderingen	*85*	*nadeel*
Prijsverschil op regelingen IOAZ, IOAW en Wwik	*213*	*voordeel*
Totaal nadeel op uitgaven uitkeringsregelingen	*880*	*Nadeel*

In de rekening komen de volgende verschillen voor:

		x € 1.000
Prijsverschil WWB/Wij (4.112 maal € 275)	*1.131*	*voordeel*
Hoeveelheidsverschil (125 maal € 14.078)	*1.760*	*nadeel*
Toename ontvangsten uit terugvorderingen en fraudevorderingen	*222*	*voordeel*
Prijsverschil op regelingen IOAZ, IOAW en Wwik	*163*	*voordeel*
Totaal nadeel op uitgaven uitkeringsregelingen	*244*	*nadeel*

Per saldo een afwijking van € 636.000

- **Overige regelingen BBZ. (voordeel € 452.000)**

Op de BBZ is een voordeel ontstaan van € 452.000.
Er is een voordeel ontstaan van € 438.000 doordat een groot deel van de uitgaven BBZ kon worden gedeclareerd bij het rijk en doordat er minder kosten zijn gemaakt aan uitkeringen dan begroot. Om cliënten uit de WWB te laten uitstromen of om reeds lopende ondernemingen te ondersteunen kan een beroep worden gedaan op de BBZ-regeling. De BBZ uitkeringen voor levensonderhoud zijn onderverdeeld in beginnende zelfstandigen en gevestigde zelfstandigen. Levensonderhoud voor gevestigde zelfstandigen is declarabel. Uitkeringen voor levensonderhoud voor beginnende zelfstandigen vallen nu onder de Buig.
Verder is er een klein voordeel van € 14.000 op de onderzoekskosten.

Verschil met Turap 2011 € 249.000 voordeliger
Eind 2010 is er een splitsing doorgevoerd van de BBZ uitkeringsgerechtigden in starters en gevestigden. Deze splitsing is noodzakelijk vanwege de financiering. De kosten van levensonderhoud voor BBZ starters komen ten laste van de rijksmiddelen, die beschikbaar gesteld worden via de wet BUIG. De kosten het levensonderhoud voor BBZ gevestigden kunnen apart worden gedeclareerd bij het Rijk. Voor een goede inschatting van de gesplitste BBZ kosten bestond voor 2011 dus nog onvoldoende historisch trendmateriaal. Daar komt nog bij dat, als gevolg van de economische recessie in 2011, de levensvatbaarheid van bedrijven, gestart door ondernemers vanuit de bijstand, is verslechterd, waardoor het animo om een eigen bedrijf te starten is afgenomen.

- **Inkomensondersteuning minima (nadeel € 453.000)**

Het nadeel van € 453.000 wordt ondermeer veroorzaakt door een groter beroep op de regeling langdurigheidstoeslag (nadeel € 132.000) en de declaratieregeling (€ 125.000)
Ook is er in 2011 meer premie afgedragen voor de collectieve verzekering AV Frieso. Dit komt met name door een schikking die is getroffen met zorgverzekeraar De Friesland over een (in de Turap gemeld) geschil rond premieafdrachten uit het verleden. Deze schikking heeft geleid tot een nabetaling van € 220.000. Door minder deelnemers viel de premiebetaling in 2011 daarentegen € 47.000 lager uit dan begroot. Per saldo is derhalve een nadeel van € 173.000. doordat er in 2011 minder deelnemers waren.
Diverse overige mee- en tegenvallers leiden per saldo tot een nadeel van € 23.000.

De inzet van diverse instrumenten (zoals de website 'bereken je recht' de formulierenbrigade, PING, één aanvraagformulier voor alle regelingen) om het 'niet' gebruik tegen te gaan heeft geresulteerd in een groter beroep op de diverse regelingen. Ook de stijging van het aantal WWB'ers als gevolg van de economische crisis en de verruiming van de doelgroep van 105% naar 120% van het wettelijk minimum heeft hiertoe bijgedragen. In 2011 werd duidelijk dat juridisch gezien geen gebruik kan worden gemaakt van een financieel plafond, waardoor alle regelingen een open einde-regeling blijven.

Verschil met Turap 2011 € 190.000 nadeliger
Het verschil wordt met name veroorzaakt doordat in 2011 een schikking is getroffen met De Friesland over een geschil rond de premie-afdrachten uit het verleden. De schikking heeft eenmalig € 220.000 bedragen Dit bedrag was niet begroot en was redelijkerwijs ook niet meer te verhalen op de betreffende klanten. In de Turap 2011 is in hoofdstuk 4 'Aandachtspunten' melding gemaakt van dit mogelijke risico.

Programma Wonen (6)

- **Bouwvergunningen (nadeel € 620.000)**

De legesopbrengsten voor bouwvergunningen zijn bij het opstellen van de begroting 2011 geraamd op € 2,0 mln. De opbrengst voor 2011 is uiteindelijk uitgekomen op € 1.380.000. Een nadeel op de baten derhalve van € 620.000. De aantallen ingediende aanvragen weken niet veel af van de verwachte aantallen, maar het betrof echter met name aanvragen met een geringe bouwsom. Met name de grote bouwprojecten, die verhoudingsgewijs een groot deel van de opbrengsten bepalen, bleven achter bij de raming.
Om te anticiperen op de lagere leges wordt gedurende het jaar alles gedaan om op een verantwoorde wijze de kosten zo laag mogelijk te houden. Hiervoor wordt onder andere gewerkt met een flexibele schil, hetgeen inhoudt dat een aantal vacatures pas wordt ingevuld met inhuur indien de werkzaamheden daarom vragen. Hierdoor was het mogelijk om in 2011 een voordeel op apparaatskosten te realiseren van € 329.000.

Verschil met Turap 2011 € 220.000 nadeliger
De legesopbrengsten voor bouwvergunningen zijn bij het opstellen van de begroting 2011 geraamd op € 2,0 mln Bij de Turap was verwacht dat de legesopbrengst zou uitkomen op een bedrag van € 1,6 mln. De opbrengst voor 2011 is uiteindelijk uitgekomen op € 1.380.000. Ten opzichte van de Turap derhalve een lagere opbrengst van € 220.000.

Programma Infrastructuur/bereikbaarheid (7)

- **Verkeersregelinstallaties (voordeel € 105.000)**

In verband met voordelige energieafrekeningen uit voorgaande jaren is in 2011 op energie een voordeel ontstaan van € 55.000. Onder overige kosten was daarnaast nog een stelpost meegenomen voor vervangingsinvesteringen in verkeersregelinstallaties tot een bedrag van € 50.000. Door de langere levensduur van de installaties behoefde deze post niet te worden aangewend.

Verschil met Turap 2011 € 105.000 voordeliger.
Bij de opstelling van de Turap was bovenstaande nog niet bekend.

Programma Openbare orde en veiligheid (10)

- **Antillenflat (nadeel € 105.000)**

Op 23 mei jl. is door het naar beneden komen van een deel van de galerijen in de Antillenflat de gehele flat onbewoonbaar verklaard. Het in goede banen leiden van de ontruiming, de zorg van de bewoners en de afwikkeling heeft in 2011 in . € 105.000 gekost. Het bedrag is besteed aan .begeleidingskosten evaluatie en kosten voor eerste opvang, vervoersregelingen en actie om spullen uit woningen te halen en dergelijke.

Programma Woon- en leefomgeving (14)

- **Energieverbruik straatverlichting (voordeel € 141.000)**

Het voordeel van € 141.000 is veroorzaakt door positieve definitieve energieafrekeningen over voorgaande jaren.
Verschil met Turap 2011 € 141.000 voordeliger
Bij de opstelling van de Turap waren de eindafrekeningen nog niet bekend.

Programma Algemene dekkingsmiddelen (15)

- **Invordering openstaande belastingdebiteuren (voordeel € 83.000)**

Een adequatere invordering van nog openstaande belastingdebiteuren heeft geleid tot een extra bedrag aan invorderingsopbrengsten van € 126.000. Door de extra verrichte inspanningen op het gebied van invordering van deze nog openstaande belastingdebiteuren en door hogere in rekening gestelde kosten voor het opvragen van gegevens bij het Kadaster en bij Vitens zijn de kosten in 2011 toegenomen met een bedrag van € 43.000. Per saldo is derhalve sprake van een voordeel van € 83.000.

- **Nagekomen ontvangst PBE (voordeel € 784.000)**

Door een schikking over de levering van de kerncentrale in Borsele aan RWE is een achtergebleven deel van de verkoopsom van € 950 mln beschikbaar gekomen voor de oud-aandeelhouders van Essent NV. De gemeente Leeuwarden is voor 0,09% aandeelhouder en heeft een bedrag van € 784.000 ontvangen.

Verschil met Turap 2011 € 784.000 voordeliger.
Ten tijde van de opstelling van de Turap moest de Algemene Vergadering van Aandeelhouders hierover nog beslissen.

- **Stelpost taakmutaties, integratie- en decentralisatie-uitkeringen (voordeel € 180.000)**

Aan het eind van 2011 is voor de vrouwenopvang via een decentralisatie-uitkering incidenteel € 180.000 beschikbaar gesteld.
Dit budget is dermate laat beschikbaar gesteld, dat er voor 2011 geen verplichtingen meer konden worden aangegaan. Dit budget kan dus vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Verschil met Turap 2011 € 180.000 voordeliger
Bij de opstelling van de Turap was dit nog niet bekend.

- **Voorziening lopende procedures (nadeel € 387.000)**

In verband met de afwikkeling van juridische procedures en mogelijke claims voor nieuwe procedures is er een aanvullende storting gedaan in de voorziening lopende procedures tot een bedrag van € 387.000.

Verschil met Turap 2011 € 387.000 nadeliger
De ontwikkelingen rond juridische procedures was bij de opstelling van de Turap nog niet duidelijk.

- **Algemene uitkering uit het Gemeentefonds (voordeel € 2.089.000)**

Vooral dankzij de uitkomsten van de decembercirculaire 2011 ontstaat een voordelig resultaat op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Dat zit vooral in een alsnog door het rijk toegekende technische correctie vanaf 2009. Dit betekent voor onze gemeente een extra inkomst van € 1,2 mln. Daarnaast zijn er op diverse verdeelmaatstaven van de algemene uitkering positieve en negatieve afwikkelingsverschillen. Deze verschillen resulteren over de jaren 2009 tot en met 2011 in een positief saldo van € 889.000. Per saldo wordt derhalve € 2.089.000 meer ontvangen dan geraamd.

Verschil met Turap 2011 € 2.089.000 voordeliger
Een groot deel van het verschil (€ 1,2 mln) is bekend geworden via de decembercirculaire. De ontwikkeling van diverse verdeelmaatstaven was bij de opstelling van de Turap nog niet duidelijk.

- **Onvoorziene uitgaven (voordeel € 89.000)**

Er is geen beroep gedaan op de incidentele post voor onvoorziene uitgaven. Daardoor is een voordeel ontstaan van € 89.000.

Verschil met Turap 2011 € 89.000 voordeliger.
Bij de opstelling van de Turap was nog niet bekend of er nog een beroep op de post voor onvoorziene uitgaven zou worden gedaan.

3.1.3. Reserve budgetoverheveling

In tabel 21 vindt u een overzicht van alle stortingen in de reserve budgetoverheveling.

Tabel 21 **x € 1.000**

Stortingen in reserve budgetoverheveling		Rekening 2011	Turap 2011
Nr.	**Programma**		
1.	**Cultuur**		
	Cultuurvuur	218	90
2.	**Jeugd en onderwijs**		
	School als werkplaats	244	148
	Speelruimten	312	
3.	**Economie en toerisme**		
	Stimuleringsfonds economische participatie		1.000[29]
4.	**Sociaal maatschappelijke ondersteuning**		
	Maatschappelijke opvang	319	319
	Bewonersinitiatieven	564	550
	Integratie etnische minderheden	321	321
5.	**Werk en inkomen**		
	Eigen kracht	50	
	Jeugdwerkloosheid	3.034	3.242
10.	**Openbare orde en veiligheid**		
	Integraal veiligheidsbeleid	564	500
15.	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen	363	156
	Correctie projecten	1.112	
	Dienstverlening	35	35
	Totaal	**7.136**	**6.361**

Programma Cultuur (1)

- **Cultuurvuur (storting € 218.000)**

De gemeenteraad heeft voor de jaren 2011 en 2012 een extra cultuurimpuls beschikbaar gesteld van € 325.000. In 2011 is nog € 218.000 niet . besteed. Om de middelen gericht in te zetten op het versterken van de culturele infrastructuur is het de bedoeling deze middelen aan te haken aan de omvorming cultuur. Nu de besluitvorming hierover pas in januari 2012 heeft kunnen plaatsvinden zijn niet alle middelen voor de extra cultuurimpuls in 2011 ingezet. De inzet van de resterende € 218.000 zal daarom in 2012 plaatsvinden. In de Turap was een restantbedrag van € 90.000 gemeld. Het bedrag van € 218.000 zal worden gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Jeugd en onderwijs (2)

- **School als werkplaats (storting € 244.000)**

Het college van B&W heeft op 31 augustus 2010 besloten om VSV-middelen in te zetten voor een driejarige project 'de School als Werkplaats'. Het project duurt tot en met 2013. In 2011 zijn hiervoor middelen ontvangen van de provincie Fryslân. Alle in 2011 gemaakte kosten konden ten laste worden gebracht van deze middelen. Hierdoor zijn de voor het project gereserveerde gemeentelijke middelen van in totaal € 244.000 nog

[29] Het bedrag van € 1 mln is gestort in de reserve Economische Participatie conform raadsbesluit 19 december 2011.

niet ingezet. Via de reserve budgetoverheveling is het bedrag van € 244.000 meegenomen om in te zetten in 2012 en 2013.

- **Speelruimten (storting € 312.250)**

Op 29 juni 2009 is door de raad de nota Speelruimtebeleid 2009-2015 vastgesteld. Voor het speelruimtebeleid is in 2009 incidenteel € 1 mln beschikbaar gesteld. Met het vaststellen van de nota is besloten om het geld over meerdere jaren uit te geven. Tot nu toe is een bedrag van € 687.750 uitgegeven. Het tot nu toe nog niet bestede bedrag van € 312.250 is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Sociaal maatschappelijke ontwikkeling (4)

- **Maatschappelijke opvang (storting € 319.000)**

Eind 2010 is een budget van € 319.000 uit de maatschappelijke opvang gestort in de reservebudgetoverheveling. Deze middelen zouden in 2011 worden ingezet voor schommelingen in het budget van de maatschappelijke opvang.
Gedurende 2011 is de gemeente bezig geweest met het zoeken naar een geschikte locatie voor de nachtopvang van Zienn. Ingeschat wordt dat de middelen nodig zijn voor een éénmalige bijdrage voor het geschikt maken van het toekomstige pand. Tot op heden is de geschikte locatie nog niet gevonden. De verwachting is dat de eerste helft van 2012 het college een besluit kan nemen over een locatie en dat de middelen daarna zullen worden ingezet. De middelen worden derhalve nogmaals gestort in de reserve budgetoverheveling

- **Bewonersinitiatieven (storting € 564.000)**

Het project Wijkidee heeft van het ministerie van VROM van 2008 tot en met 2011 jaarlijks ongeveer € 300.000 gekregen voor de uitvoering van bewonersinitiatieven die 'de leefbaarheid en de sociale cohesie' in de wijk bevorderen. De middelen worden aan bewoners verstrekt in de vorm van Wijkwaardebonnen, op advies van het Adviesplatform Wijkidee. Pas in de loop van 2009 is dit project goed van de grond gekomen. Voor een groot aantal ideeën zijn inmiddels Wijkwaardebonnen beschikbaar gesteld, maar nog niet alle waardebonnen zijn door de bewoners omgezet in geld. Daarnaast loopt het project door tot en met 2012. Aan het eind van 2011 is in totaal € 567.000 niet besteed. Hiervan is € 564.000 gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Integratie etnische minderheden (storting € 321.000)**

Op 12 oktober 2010 heeft B&W besloten om aan Stichting Welzijn Leeuwarden een subsidie te verlenen van € 1.233.500 voor de in samenwerking met Sinne Welzijn uit te voeren inburgerings- en integratieactiviteiten in de periode 2010-2012. Tot en met 2011 is een bedrag van € 912.500 besteed aan deze activiteiten. Voor 2012 resteert een bedrag van € 321.000. Dit bedrag is gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Werk en inkomen (5)

- **Eigen kracht (storting € 50.000)**

Het kabinet heeft nieuwe actielijnen geschetst om de participatie van vrouwen te stimuleren. Eén van die lijnen is het programma 'Eigen Kracht'. Het betreft de aanpak om laagopgeleide vrouwen te stimuleren om stappen naar werk en opleiding te zetten en een aanpak voor minder laaggeletterdheid bij niet-werkende vrouwen. Het Rijk geeft een financiële bijdrage van € 50.000 per gemeente per jaar (2011, 2012 en 2013). In de gemeente Leeuwarden wordt het project 'Eigen kracht' aangesloten bij het programma 'Duizend en één kracht' (integratie van vrouwen), het inburgeringsaanbod, participatieaanbod vanuit het werkplein en het educatieaanbod. Het ministerie heeft aangegeven dat in de volledige projectperiode van de jaren 2011, 2012 en 2013 minimaal 450 vrouwen moeten deelnemen, waarbij het uitgangspunt is dat 20% is uitgestroomd naar werk of een opleiding. Het college van B & W is op 1 september akkoord gegaan met deze inzet van middelen. In 2011 zijn geen uitgaven gedaan. Het bedrag van € 50.000 is gestort in de reserve budgetoverheveling.

- **Jeugdwerkloosheid (storting € 3.034.000)**

Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden heeft het kabinet met 30 regiogemeenten convenanten afgesloten om op regionaal niveau uitvoering te geven aan het Actieplan Jeugdwerkloosheid. Het kabinet heeft in 2009, 2010

en 2011 in totaal € 6.337.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het regionaal actieplan jeugdwerkloosheid Fryslân. In 2009 en 2011 is voor de uitvoering van dit actieplan ESF-subsidie toegekend van in totaal € 2.530.000. Het totale projectbudget bedraagt daarmee € 8.867.000, te besteden gedurende de periode oktober 2009 tot september 2012. Tot en met 2011 is € 5.833.000 uitgegeven. Het saldo van € 3.034.000 moet gedurende de gehele looptijd van het actieplan beschikbaar blijven en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Openbare orde en veiligheid (10)

- **Integraal veiligheidsbeleid (storting € 564.000)**

In de Turap 2011 is ten aanzien van de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor het integrale veiligheidsbeleid een overschot gemeld van € 500.000. De besteding van dit bedrag is verantwoord in het actieprogramma veiligheid 2012 en door de gemeenteraad geaccordeerd op 19 december 2011 en is vooraf besproken in de commissie Bestuur en Middelen.
Bij het bepalen van de hoogte van het overschot 2011 is in september 2011 geïnventariseerd welke activiteiten nog in dat jaar plaats zouden gaan vinden. Eén hiervan is in 2011 gedeeltelijk uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in een hoger restant budget 2011, te weten een bedrag van € 564.000. Dit bedrag is om bovenstaande redenen gestort in de reserve budgetoverheveling.

Programma Algemene dekkingsmiddelen (15)

- **Taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen (storting € 363.000)**

Nationaal Uitvoerings Programma (NUP) (storting € 144.000)
Via de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn middelen ontvangen voor het Nationaal Uitvoerings Programma (NUP). Rijk en medeoverheden willen de kwaliteit van dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen handhaven en waar mogelijk verbeteren. Gebruik van de e-overheid is hiervoor randvoorwaardelijk. Landelijk wordt hiervoor een bedrag van € 104 mln beschikbaar gesteld over de periode 2011 tot en met 2014. Omdat het om voorfinanciering gaat moeten de gemeenten in 2015 de over de jaren 2011 tot en met 2014 ontvangen bijdragen weer terug betalen. Om in 2015 het ontvangen bedrag over 2011 van € 144.000 weer te kunnen terugbetalen wordt dit bedrag gestort in de Reserve budgetoverheveling.

Regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerden (storting € 212.000)
Voor de regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerden heeft de gemeente via een decentralisatie uitkering vanuit het Gemeentefonds in 2011 incidenteel een bedrag van € 212.000 ontvangen. Volgens de septembercirculaire 2011 is het in 2011 ontvangen bedrag bestemd om te worden ingezet in de jaren 2012 en 2013. Daarom wordt het bedrag van € 212.000 gestort in de Reserve budgetoverheveling.

Impuls tijdelijk huisverbod (storting € 7.000)
Op grond van de decembercirculaire 2011 heeft de gemeente incidenteel een bedrag van € 7.000 ontvangen voor de kosten die samenhangen met een groter aantal opgelegde huisverboden. Gelet op het late tijdstip waarop de gemeente het bedrag van € 7.000 heeft ontvangen was het niet meer mogelijk dit bedrag in 2011 te besteden. Daarom wordt het bedrag van € 7.000 gestort in de Reserve budgetoverheveling.

Correctie projecten (storting € 1.112.000)

De kosten van projecten werden tot dusver gedekt uit reguliere exploitatiebudgetten (bijvoorbeeld onderhoud wegen). De nieuwe accountant is van mening dat deze werkwijze strijdig is met de regelgeving. De accountant is van mening dat het niet bestede deel van de projectbudgetten via de reserve budgetoverheveling moet lopen. Daarom is een bedrag van € 1.112.000 alsnog naar de reserve budgetoverheveling overgeboekt. De correctie betreft de volgende projecten:

- Economische profilering Leeuwarden € 25.423
- Dorpennota € 29.074
- Impuls economie binnenstad € 287.967
- Werkplan profilering / acquisitie 2011 € 298.789
- Grootschalig onderhoud verhardingen 2011 € 471.251

➢ **Dienstverlening (storting € 35.000)**

De gemeenteraad heeft een aantal jaren geleden middelen beschikbaar gesteld voor de verbetering van de dienstverlening van de gemeente. Deze middelen, oorspronkelijk een bedrag van € 2,0 mln, waren bedoeld voor investeringen gedurende de beleidsperiode 2007-2010.
Omdat eind 2010 nog niet alle middelen van dit budget besteed waren heeft de gemeenteraad bij de besluitvorming over de jaarrekening 2010 ermee ingestemd dat een deel van deze middelen, te weten een bedrag van € 294.000, werd overgeheveld naar 2011 voor nog uit te voeren investeringen in 2011 en 2012. Eind 2011 resteert van dit budget nog een bedrag van € 35.000. Dit bedrag is bedoeld voor de doorontwikkeling van de website van de gemeente en is daarom gestort in de reserve budgetoverheveling.

3.1.4 Financiële overzichten

Bij de primitieve begroting 2011 was sprake van een begroot nadeel van € 355.000 zonder de mutaties van reserves. Door per saldo een bedrag van € 4.533.000 toe te voegen aan reserves resteerde er een begrotingsoverschot van € 4.178.000. Dit begrotingsoverschot is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
In onderstaand overzicht is weergegeven hoe het resultaat na mutaties van reserves zich ontwikkeld heeft na wijziging van de begroting en hoe dit er voor de rekening uitziet.

Tabel 22 **x € 1.000**

		Begroting 2011 primitief	Begroting 2011 na wijziging	Rekening 2011	Verschil t.o.v. begroting
A.	Resultaat voor mutaties reserves	355 N	41.070 N	20.086 N	20.984 V
B.	Mutaties bestemmingsreserves	4.533 V	34.398 V	15.556 V	18.842 N
C.	Storting in/onttrekking aan algemene reserve in verband met verwacht voordelig begrotingsresultaat	4.178 N	6.672 V	6.672 V	0
D.	**Resultaat na mutaties reserves**	**0**	**0**	**2.142 V**	**2.142 V**

Ad. A Resultaat voor mutaties reserves
Voor mutaties in reserves is er in de jaarrekening sprake van een nadelig saldo van € 20.086.000 . Tabel 23 laat zien hoe dit resultaat is opgebouwd per programma.

Tabel 23 **x € 1.000**

	PROGRAMMA'S	Begroting 2011 primitief		Begroting 2011 na wijziging		Rekening 2011	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
PRG001	Cultuur	10.443	79	11.456	109	11.400	165
PRG002	Jeugd en onderwijs	22.670	6.382	25.110	6.307	24.960	6.869
PRG003	Economie en toerisme	48.283	42.602	90.087	81.207	95.513	85.800
PRG004	Sociaal maatschapp. ontwikkeling	45.226	5.819	48.722	2.748	47.433	3.455
PRG005	Werk en inkomen	113.233	92.534	128.989	90.663	125.992	88.334
PRG006	Wonen	7.869	3.221	7.895	7.594	6.814	6.850
PRG007	Infrastructuur/bereikbaarheid	13.988	7.632	17.680	7.714	17.305	7.503
PRG008	Dienstverlening	3.320	1.725	3.342	1.758	3.344	1.793
PRG009	Politiek bestuur	8.300	409	8.102	409	7.923	342
PRG010	Veiligheid en Openbare orde	11.029	415	11.867	279	11.119	426
PRG011	Sport	5.749	8	6.114	8	6.065	-2
PRG012	Ruimtelijke ordening	1.992	267	2.021	267	1.869	143
PRG013	Milieu, energie en water	25.613	23.901	25.573	23.086	24.107	23.815
PRG014	Woon- en leefomgeving	21.922	2.341	22.291	2.376	21.835	2.723
PRG015	Algemene dekkingsmiddelen	20.050	172.000	34.159	177.814	21.703	179.080
A.	**Totaal voor mutaties reserves**	**359.689**	**359.334**	**443.407**	**402.337**	**427.382**	**407.296**
	Saldo voor mutaties reserves	**-355**		**-41.070**		**-20.086**	

Ad. B Mutaties bestemmingsreserves
In 2011 zijn in diverse bestemmingsreserves onttrekkingen (dit zijn dus baten voor de exploitatie) en stortingen (lasten voor de exploitatie) gedaan.
In tabel 24 worden deze mutaties per programma gespecificeerd.

Tabel 24 **x € 1.000**

	PROGRAMMA'S	Begroting 2011 primitief		Begroting 2011 na wijziging		Rekening 2011	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
PRG001	**Cultuur**						
	Reserve flankerend beleid			25		25	
	Reserve kunst in de openbare ruimte		50		131		136
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- aanvulling eigen vermogen 2010 Harmonie				574		574
	- cultuurvuur-cultuurimpuls					218	
PRG002	**Jeugd en onderwijs**						
	Reserve SIOF				332		412
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- speelruimten				517	312	517
	- Brede scholen				333		333
	- wet OKE				75		75
	- combinatiefuncties				36		36
	- voortijdig schoolverlaten				419	244	419
	- aanpak kindermishandeling				123		123
PRG003	**Economie en toerisme**						
	Reserve stimulering werkgelegenheid	240	240	240	240	69	
	Reserve economische participatie			1.000		1.000	
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- bijdrage Camminghahal (motie raad)				50		50
	- stallingsvoorziening praamvaren				30		30
	- winkelstraat management				58		58
	Reserve SIOF			891		891	
	Reserve afschrijvingen		32		32		32
	Reserve flankerend beleid				90		
	Reserve Grondexploitatie	433	1.271	2.815	9.121	2.288	9.300
	Algemene reserve	86		386		467	
PRG004	**Sociaal maatschapp. ontwikkeling**						
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- maatschappelijke opvang/vrouwenopvang				405		405
	- perspectief ex-amv's				102		102
	- bewonersinitiatieven				495	564	495
	- alle troeven in handen				27		
	- opzet Vadercentrum				50		77
	- wijkgerichte inburgering					321	
	- maatschappelijke opvang					319	
PRG005	**Werk en inkomen**						
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- inburgering				371		371
	- jeugdwerkloosheid				3.814	3.034	3.814
	- eigen kracht					50	
PRG006	**Wonen**						
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- omgevingsvergunning (Wabo)				67		67
	Reserve BWS volkshuisvesting	25	50	25	50	194	265
	Reserve Stadsvernieuwing		686		686		296
	Algemene reserve	120			16	30	16
	Reserve ISV-3			8.768		8.768	
	Reserve Revolving Fund Monumenten		1.000	120	1.000	127	1.000

	PROGRAMMA'S	Begroting 2011 primitief		Begroting 2011 na wijziging		Rekening 2011	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
PRG007	**Infrastructuur/bereikbaarheid**						
	Algemene reserve		3.900		7.765		7.765
	Reserve afschrijvingen		40		40		40
	Reserve parkeren		574		1.074		1.011
PRG008	**Dienstverlening**						
PRG009	**Politiek bestuur**						
	Reserve egalisatie verkiezingen	105	104	105	129	105	122
PRG010	**Veiligheid en Openbare orde**						
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- vermindering overlast coffeeshops				150	100	150
	- veiligheidsmiddelen				448	464	448
PRG011	**Sport**						
	Reserve SIOF						-15
PRG012	**Ruimtelijke ordening**						
	Reserve flankerend beleid				45		45
PRG013	**Milieu, energie en water**						
	Reserve egalisatie heffingen:						
	- rioolheffing					560	
	- hondenbelasting					68	
	- afvalstoffenheffing				798	1.584	798
PRG014	**Woon- en leefomgeving**						
	Reserve flankerend beleid				25		25
	Algemene reserve				202		202
PRG015	**Algemene dekkingsmiddelen**						
	Reserve Budgetoverheveling:						
	- reserve dienstverlening				604	35	604
	- herinrichting stadshal				133		133
	- schenking Haïti (rainmaker)				71		71
	- nationaal uitvoeringsprogramma (NUP)					144	
	- regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerden					212	
	- impuls tijdelijk huisverbod					7	
	- correctie projecten					1.112	
	Rentebijschrijving reserves	1.798		1.798		2.372	
	Algemene reserve	2.154	2.075	2.520	6.038	2.714	6.038
	Reserve L & P ontwikkeling gesub. inst.	241		127		127	
	Reserve ISV-3				9.800		1.230
	Reserve afschrijvingen	1.000		125		125	
	Reserve SIOF	1.101	1.750	1.101	7.200	1.101	8.175
	Reserve flankerend beleid	100	50	540	675	540	526
	Reserve bovenwijkse voorzieningen		275		275		
	Reserve parkeren				30		
	Reserve BWS volkshuisvesting						3
	Reserve Revolving Fund Monumenten						264
	Reserve herstructurering binnenstad				1.200		450
	Reserve bestuurlijke samenwerking	160			91	171	170
	Reserve kunst in de openbare ruimte					185	
	Reserve baten en lasten rekeningresultaat 2010			1.053		1.053	
B. Totaal mutaties reserves		**7.564**	**12.097**	**21.639**	**56.037**	**31.702**	**47.258**
Saldo mutaties reserves			**4.533**		**34.398**		**15.556**

Zoals blijkt uit tabel 24 is in 2011 per saldo een bedrag van € 15.556.000 minder aan bestemmingsreserves onttrokken dan was begroot. Op begrotingsbasis werd in 2011 rekening gehouden met per saldo onttrekkingen aan bestemmingsreserves en de Algemene Reserve tot een bedrag van € 34.398.000. In werkelijkheid is per saldo een bedrag van € 15.556.000 aan reserves onttrokken.

Ad. C Verrekening resultaten met Algemene Reserve

Tabel 25 **x € 1.000**

	PROGRAMMA'S	Begroting 2011 primitief		Begroting 2011 na wijziging		Rekening 2011	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
A.	Totaal voor resultaatbestemming	359.689	359.334	443.407	402.337	427.382	407.296
B.	Totaal mutaties bestemmingsreserves	7.564	12.097	21.639	56.037	31.702	47.258
	Totaal A + B	**367.253**	**371.431**	**465.046**	**458.374**	**459.084**	**454.554**
C.	Mutatie Algemene Reserve in verband met begrotingsresultaat	7.406	3.228	7.757	14.429	7.757	14.429
	Totaal na resultaatbestemming	**374.659**	**374.659**	**472.803**	**472.803**	**466.841**	**468.983**
	Voordelig resultaat						**2.142**

Geconcludeerd kan worden dat het werkelijke voordelige rekeningresultaat in 2011 € 2.142.000 bedraagt ten opzichte van de gewijzigde begroting. Voor mutaties reserves is sprake van een nadelig resultaat van € 21.198.000. Aan reserves werd onttrokken per saldo een bedrag van € 16.668.000.
Verder is het geraamde begrotingsresultaat voor 2011 ad. € 6.672.000 daadwerkelijk aan de Algemene Reserve onttrokken.

Ad. E Overzicht lasten en baten na mutaties reserves

Tabel 26 **x € 1.000**

	Programma's Lasten 2011	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Resultaat
PRG001	Cultuur	10.443	11.481	11.643	**-162**
PRG002	Jeugd en onderwijs	22.670	25.110	25.516	**-406**
PRG003	Economie en toerisme	49.043	95.419	100.228	**-4.809**
PRG004	Sociaal maatschapp. ontwikkeling	45.226	48.722	48.637	**85**
PRG005	Werk en inkomen	113.233	128.989	129.076	**-87**
PRG006	Wonen	8.014	16.807	15.933	**874**
PRG007	Infrastructuur/bereikbaarheid	13.988	17.680	17.305	**375**
PRG008	Dienstverlening	3.320	3.342	3.344	**-2**
PRG009	Politiek bestuur	8.405	8.207	8.028	**179**
PRG010	Veiligheid en Openbare orde	11.029	11.867	11.683	**184**
PRG011	Sport	5.749	6.114	6.065	**49**
PRG012	Ruimtelijke ordening	1.992	2.021	1.869	**153**
PRG013	Milieu, energie en water	25.613	25.573	26.320	**-747**
PRG014	Woon- en leefomgeving	21.922	22.291	21.835	**456**
PRG015	Algemene dekkingsmiddelen	34.010	49.180	39.357	**9.822**
	Totaal lasten 2011	**374.659**	**472.803**	**466.840**	**5.963**

Tabel 27 **x € 1.000**

	Programma's Baten 2011	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Resultaat
PRG001	Cultuur	129	814	875	**61**
PRG002	Jeugd en onderwijs	6.382	8.142	8.784	**642**
PRG003	Economie en toerisme	44.145	90.828	95.270	**4.442**
PRG004	Sociaal maatschapp. ontwikkeling	5.819	3.827	4.534	**707**
PRG005	Werk en inkomen	92.534	94.848	92.518	**-2.330**
PRG006	Wonen	4.956	9.412	8.493	**-919**
PRG007	Infrastructuur/bereikbaarheid	12.146	16.592	16.319	**-273**
PRG008	Dienstverlening	1.725	1.758	1.793	**35**
PRG009	Politiek bestuur	513	538	464	**-74**
PRG010	Veiligheid en Openbare orde	415	877	1.024	**147**
PRG011	Sport	8	8	-17	**-24**
PRG012	Ruimtelijke ordening	267	312	188	**-124**
PRG013	Milieu, energie en water	23.901	23.884	24.613	**730**
PRG014	Woon- en leefomgeving	2.341	2.602	2.950	**347**
PRG015	Algemene dekkingsmiddelen	179.378	218.361	209.031	**-9.330**
	Totaal baten 2011	**374.659**	**472.803**	**466.840**	**-5.963**

3.2 Balans

3.2.1 Balans

Tabel 28 **x € 1.000**

	Stand ultimo 2010	Stand ultimo 2011
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	**268.447**	**261.677**
Investeringen met een economisch nut	231.512	229.195
Materiële vaste activa welke in erfpacht zijn uitgegeven	6.220	6.210
Totaal materiële vaste activa met een economisch nut	***237.732***	***235.405***
Totaal investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	***30.715***	***26.272***
Financiële vaste activa	**39.708**	**35.415**
Kapitaalverstrekkingen aan:	***1.944***	***3.848***
- deelnemingen	1.748	3.685
- gemeenschappelijke regelingen	163	163
- overige verbonden partijen	33	0
Leningen aan:	***26.770***	***19.668***
- woningbouwcorporaties	10.822	4.754
- deelnemingen	8.369	7.608
- overige verbonden partijen	7.579	7.306
Overige langlopende leningen	100	100
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	11.163	12.069
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-269	-270
Totaal vaste activa	**308.155**	**297.092**
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	**88.962**	**124.801**
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	96.452	115.820
Bouwgronden in exploitatie	1.312	18.633
Onderhanden werk	-8.811	-9.655
Overige voorraden	9	3
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < dan 1 jaar	**42.720**	**38.505**
Vorderingen op openbare lichamen	20.187	16.448
Overige vorderingen	22.008	20.637
Rekening-courant niet financiële instellingen	525	1.420
Liquide middelen	**16**	**16**
Kassaldo	16	16
Overlopende activa	**7.769**	**9.248**
Nog te ontvangen bedragen	6.275	7.688
Overige transitorische posten	515	324
Vooruitbetaalde bedragen	979	1.236
Totaal vlottende activa	**139.467**	**172.570**
Totaal-generaal	**447.622**	**469.662**

Tabel 29 **x € 1.000**

	Stand ultimo 2010	Stand ultimo 2011
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	**105.610**	**85.524**
Reserves		
Algemene reserve	28.175	11.800
Overige bestemmingsreserves	78.488	71.581
Resultaat na mutaties reserves	-1.053	2.143
Voorzieningen	**24.016**	**22.097**
Voorzieningen	24.016	22.097
Vaste schulden	**257.875**	**314.194**
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	253.047	309.180
- overige binnenlandse sectoren	4.812	4.999
Waarborgsommen	16	15
Totaal vaste passiva	**387.501**	**421.815**
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	**25.924**	**18.149**
Crediteuren	14.418	12.119
Banksaldo BNG	11.397	5.930
Rekening-courantsaldo	9	0
Overige schulden	100	100
Overlopende passiva	**34.197**	**29.698**
Nog te betalen bedragen	16.928	17.705
Vooruitontvangen bedragen	13.289	7.779
Overige transitorische posten	3.980	4.214
Totaal vlottende passiva	**60.121**	**47.847**
Totaal-generaal	**447.622**	**469.662**
Gewaarborgde geldleningen	335.966	881.360
Leaseverplichtingen	64	331

3.2.2 Toelichting op de balans

ACTIVA

Vaste Activa

De boekwaarden van de vaste activa zijn per balansdatum als volgt te specificeren:

Tabel 30 Specificatie vaste activa

x € 1.000

	Boek-waarde 1-1-2011	Boek-waarde 31-12-2011
Materiële vaste activa	268.448	261.677
Financiële vaste activa	39.709	35.415
Totaal vaste activa	**308.157**	**297.092**

Materiële vaste activa

Bij de materiële vaste activa wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen:
- met een economisch nut;
- in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Tabel 31 Overzicht materiële vaste activa

x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Boek-waarde 31-12-2011
- Materiële vaste activa met economisch nut	229.180	229.195
- Materiële vaste activa welke in erfpacht zijn uitgegeven	6.220	6.210
Totaal materiële vaste activa met economisch nut	235.400	235.405
- Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	33.048	26.272
Totaal materiële vaste activa	**268.448**	**261.677**

Tabel 32 Specificatie materiële vaste activa met economisch nut (incl. erfpachtgronden) x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Inves-teringen 2011	Desinves-teringen 2011	Afschrij-vingen 2011	Boek-waarde 31-12-2011
Gronden:					
Erfpachtterreinen	6.220	55	65		6.210
Cultuurgronden	868	967			1.835
Gronden/terreinen m. waardevermindering	118			7	111
Overige gronden	9.530				9.530
Totaal gronden	**16.736**	**1.022**	**65**	**7**	**17.686**
Aankoop/Verkoop gronden:					
- Erfpachtterreinen		*55*	*65*		
- Cultuurgrond Zwettepark		*967*			
Totaal aan/verkoop gronden		*1.022*	*65*		
Woonruimten					
Totaal woonruimten	**397**	***50***			**447**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Inves-teringen 2011	Desinves-teringen 2011	Afschrij-vingen 2011	Boek-waarde 31-12-2011
Bedrijfsgebouwen					
- Onderwijsgebouwen	82.864	1.622		2.684	81.802
- Stadskantoor	16.321			127	16.194
- Parkeergarages	12.838			368	12.470
- Overige gemeentelijke panden	20.992	600	7	831	20.754
- Sportvoorzieningen	16.449	117		746	15.820
- Verbouw en restauratie stadhuis	5.042			297	4.745
- Overige verbouw gebouwen	5.912	243	71	626	5.458
- Noodgebouwen	490	15		111	394
- Inrichting van gebouwen	50			12	38
Totaal bedrijfsgebouwen	**160.958**	**2.597**	**78**	**5.802**	**157.675**

In verband met de nieuwbouw van nieuwe brandweerkazerne is de boekwaarde van € 240.538 van de oude brandweerkazerne in 2011 vervroegd afgeschreven.

Investeringen onderwijshuisvesting:		
- Uitbreiding de Weide (wo kinderopvang)	*1.434*	
- Nieuwbouw Michaelschool	*169*	
- Overige investeringen	*33*	
Totaal onderwijsinvesteringen	*1.636*	*0*
Overige investeringen bedrijfsgebouwen:		
- Nieuwbouw Brandweer	*291*	
- (Was- en kleedruimten) Lionitas/KV Huizum	*209*	
- Behandeling muur Westerkerk	*178*	
- Verbouw Heer Ivostraatje 38	*122*	
- Overige verbouwingen	*121*	
- Aanpassingen Groeneweg		*71*
Totaal overige investeringen bedrijfsgebouwen	*40*	*7*
Totaal investeringen bedrijfsgebouwen	*2.597*	*78*

Grond-, weg en waterb. werken EN:					
Rioleringen	39.009	128		633	38.504
Parkeerhavens- en terreinen	753	1		71	683
Overige	958			20	938
Totaal Grond weg- waterb. Werk. (EN)	**40.720**	**129**	**0**	**724**	**40.125**

Vervoermiddelen					
- diverse investeringen tractie	2.102	218		340	1.980
- brandweer	822	461		151	1.132
- overige vervoermiddelen	227			47	180
Totaal vervoermiddelen	**3.151**	**679**	**0**	**538**	**3.292**

- Diverse investeringen tractie	*218*	
- Div. investeringen brandweer wo autospuit	*461*	
- Ov. Investeringen Buitendienst/Stadstoezicht		
Totaal investeringen Vervoermiddelen	*679*	*0*

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Inves-teringen 2011	Desinves-teringen 2011	Afschrij-vingen 2011	Boek-waarde 31-12-2011
Overige machines en installaties EN:					
Computers en software	4.996	2.485		1.242	6.239
Overige machines en installaties (EN)	6.764	2.455		648	8.571
Totaal ov. machines en installaties	**11.760**	**4.940**	**0**	**1.890**	**14.810**
Investeringen:					
- Vervanging digitale werkplek		*1.686*			
- Glasvezelring		*1.061*			
- Diverse investeringen computers en software		*560*			
- Investeringen technische infrastructuur		*240*			
- Vervangen parkeerautomaten		*817*			
- Installaties Rengershal		*200*			
- Technische installatie Blauwe Golf		*170*			
- Overige(des)investeringen machines en installaties		*206*			
Totaal (des)investeringen ov. mach. en installaties		*4.940*	*0*		
Overige materiële vaste activa EN:					
Onderwijsvoorzieningen	469	30		232	267
Diverse materiële vaste activa EN	1.209	123		229	1.103
Totaal ov. materiële vaste activa	**1.678**	**153**	**0**	**461**	**1.370**
Totaal materiële vaste activa EN	**235.400**	**9.570**	**143**	**9.422**	**235.405**

Tabel 33 Specificatie van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut **x € 1.000**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Inves-teringen 2011	Desinves-teringen 2011	Afschrij-vingen 2011	Boek-waarde 31-12-2011
Grond-, weg en waterb. werken MN:					
Voorzieningen verkeer en water	22.850	2.350	603	5.487	19.110
Sportvoorzieningen	4.419	16		306	4.129
Overige	3.764	269		2.894	1.139
Totaal grond- weg waterb. Werken MN	***31.033***	***2.635***	***603***	***8.687***	***24.378***

In het kader van balanssanering is een bedrag van € 7.969.538 vervroegd afgeschreven.

Investeringen:		
Aquaduct Langdeel-Zuiderburen	*1.045*	
Westelijke invalsweg	*335*	
Verhardingen begraafplaatsen	*253*	
Stadsring	*250*	*250*
DVM/GGB Stadsbreed	*140*	
Transferia	*125*	
Optimaliseren verkeersluwe gebieden	*120*	
Kenniscampus OV en busstation		*353*
Overige investeringen	*367*	
Totaalgrond, weg- en waterb. werken MN	*2.635*	*603*

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Inves-teringen 2011	Desinves-teringen 2011	Afschrij-vingen 2011	Boek-waarde 31-12-2011
Overige machines en installaties MN:					
Verkeersregelinstallaties	805	235		132	908
Overige machines en installaties	450		33	64	353
Totaal ov. machines en installaties	***1.255***	***235***	***33***	***196***	***1.261***

In het kader van balanssanering is in 2011 een bedrag van € 12.415 vervroegd afgeschreven.

Overige materiële vaste activa MN:					
Div. investeringen scholen w.o. 1e inricht.	242	190		280	152
Diverse materiële vaste activa MN	518	23	0	60	481
Totaal	**760**	**213**	**0**	**340**	**633**
Totaal materiële vaste activa MN	**33.048**	**3.083**	**636**	**9.223**	**26.272**

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa hebben betrekking op kapitaalverstrekkingen, verstrekte geldleningen door de gemeente, uitzettingen met een rentetypische looptijd van langer dan een jaar en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Tabel 34 Specificatie van de financiële vaste activa **x € 1.000**

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Kapitaalverstrekkingen door gemeente	1.944	3.848
Verstrekte geldleningen door gemeente	26.770	19.668
Overige langlopende leningen	100	100
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd > 1 jaar	11.164	12.069
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-269	-270
Totaal financiële vaste activa	**39.709**	**35.415**

Tabel 35 Specificatie van de kapitaalverstrekkingen door de gemeente **x € 1.000**

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Deelnemingen:		
Aandelenkapitaal CV Blitsaerd	0	2.262
Aandelenkapitaal Blitsaerd BV	9	9
Aandelenkapitaal Bank Nederlandsche Gemeenten	290	290
Aandelenkapitaal Fryslân Miljeu	261	261
Deelname BV Sport Leeuwarden	136	136
Deelname Escrow, CBL en ASA	822	497
Aandelenkapitaal Enexis Holding	85	85
Aandelenkapitaal Attero	16	16
Aandelenkapitaal PBE BV	35	35
Aandelenkapitaal Participatiemaatschappij Zuidlanden	57	57

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Aandelenkapitaal Zuidlanden Beheer BV	15	15
Aandelenkapitaal 3 Plus BV	8	8
Aandelenkapitaal Caparis	10	10
Aandelenkapitaal NV/CV Haven van Harlingen	4	4
Totaal deelnemingen:	1.748	3.685
Gemeenschappelijke regelingen:		
OLAF afvalinzameling	163	163
Overige verbonden partijen:		
Deelname in kapitaal NV Stadsherstel	33	0
Totaal kapitaalverstrekkingen door gemeente	**1.944**	**3.848**

Op 11 januari 2011 heeft het college van b&w besloten om het statutaire commanditaire kapitaal in CV Blitsaerd vol te storten. Bij de oprichting in 2001 was nog geen financiering nodig omdat door juridische procedures nog niet gestart kon worden. Bij de start in 2005 is in de liquiditeitsbehoefte voorzien door het aantrekken van een lening van de Friesland Bank van € 20 mln. De overige € 7 mln werd geleend door de andere aandeelhouder Vastgoed Friesche Wouden, in casu Wind Holding BV en Van der Wiel Holding. Nadat in 2008 de kredietcrisis het aantal verkochte kavels in 2009 en 2010 drastisch deed verminderen kwam de liquiditeit van CV Blitsaerd onder druk. Het college heeft toen besloten om de liquiditeitspositie te verbeteren door de storting van het statutair afgesproken commanditair kapitaal van € 2.262.094 (destijds 5 mln gulden). Voor Vastgoed Friesche Wouden is de verstrekte lening omgezet in commanditair kapitaal voor hetzelfde bedrag.

De verkoop van de aandelen Essent heeft o.a. als gevolg gehad dat de gemeente aandeelhouder wordt in een aantal andere vennootschappen. We blijven aandeelhouder van twee vennootschappen omdat die niet zijn verkocht: Enexis NV (het netwerkbedrijf) en Attero NV (voorheen Essent Milieu). In het geschil over de levering van de kerncentrales is een schikking getroffen waardoor levering van de kerncentrale doorgang kan vinden. Voor het afwikkelen van deze schikking en andere zaken blijft de PBE NV bestaan. Tenslotte is een aantal reserveringen voor afwikkelrisico's ten laste van de verkoopsom gebracht en ondergebracht in een aantal vennootschappen. Ook van die vennootschappen is de gemeente Leeuwarden aandeelhouder geworden (Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV).

In verband met het faillissement van de NV Stadsherstel is de boekwaarde van het aandelenkapitaal (€33.353) afgeschreven.

Tabel 36 Overzicht van het verloop van verstrekte geldleningen door de gemeente x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Verstrekte leningen 2011	Af-lossingen 2011	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2011
Woningbouwcorporaties:					
Leningen aan woningbouwcorporaties	10.822		6.068		4.754
Deelnemingen:					
Parkeergarages	6.612	-761			5.851
Geldlening Enexis tranche A t/m D	1.632				1.632
Overige geldleningen	125				125
Totaal leningen aan deelnemingen	8.369	-761	0	0	7.608
Overige verbonden partijen:					
Geldlening OBL	479		73		406
Geldlening KBNL (werkkapitaal)	1.300				1.300

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Verstrekte leningen 2011	Af-lossingen 2011	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2011
Lening St. Parkeergarage Nieuw Zaailand	5.800		200		5.600
Totaal leningen aan ov. Verbonden partijen	7.579	0	273	0	7.306
Totaal verstrekte geldleningen	**26.770**	**-761**	**6.341**	**0**	**19.668**

Een deel van de verkoopopbrengst van de aandelen Essent bestaat uit het verkrijgen van een vordering (lening) op Enexis.

In verband met de bouw van een nieuwe parkeergarage aan het Zaailand is de stichting Parkeergarages met de gemeente Leeuwarden een leningsovereenkomst aangegaan van € 6 mln tegen een rentepercentage van 5,18%. Gedurende het jaar 2009 is een bedrag opgenomen van € 2 mln. In 2010 is het restant verstrekt.

Tabel 37 Overzicht van het verloop overige langlopende leningen **x € 1.000**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Verstrekte leningen 2011	Af-lossingen 2011	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2011
Overige langlopende leningen:					
Geldlening SPL/VVV	100				100
Totaal verstrekte geldleningen	**100**	**0**	**0**	**0**	**100**

Tabel 38 Specificatie overige uitzettingen met looptijd >= 1 jaar **x € 1.000**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Verstrekte leningen 2011	Af-lossingen 2011	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2011
Leenbijstand	6.896	2.250	1.863		7.283
Geldleningen aan Frieslandia	3.331	243	110		3.464
Krediethypotheken Bijstand	650	92	57		685
Leeuwarder restauratiefonds bij NRF	250	350			600
Waarborgsommen TPG/bedrijfsrestaurant	37				37
Totaal verstrekte geldleningen	**11.164**	**2.935**	**2.030**	**0**	**12.069**

Tabel 39 Specificatie bijdrage aan activa in eigendom van derden **x € 1.000**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Verstrekte leningen 2011	Af-lossingen 2011	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2011
Vervangen sportvloer de Golle	38		5		33
Verbouw Knooppunt	-307	4			-303
Totaal verstrekte geldleningen	**-269**	**4**	**5**	**0**	**-270**

Voor de verbouw van het Knooppunt is een bijdrage ontvangen van een woningbouwcorporatie.
De werkelijke verbouw heeft nog niet plaatsgevonden.

Vlottende activa

Tot de vlottende activa behoren voorraden, uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, liquide middelen en de overlopende activa.

Tabel 40 Specificatie vlottende activa **x € 1.000**

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Voorraden	88.961	124.801
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar	42.720	38.505
Liquide middelen	16	16
Overlopende activa	7.769	9.248
Totaal vlottende activa	**139.466**	**172.570**

Voorraden

Tabel 41 Specificatie van de voorraden **x € 1.000**

Omschrijving voorraden	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Grondvoorraden:		
- Gronden woningbouw	-2.857	15.449
- Gronden bedrijfslocaties	4.169	3.184
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	96.451	115.820
Totaal grondvoorraden	97.763	134.453
Overige voorraden:		
Onderhanden werk	-8.811	-9.655
Overige voorraden	9	3
Totaal voorraden	**88.961**	**124.801**

Verloop van de grondvoorraden

Gronden woningbouw

Tabel 42 Het verloop van de voorraad gronden woningbouw is als volgt: **x € 1.000**

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Bij	Af	Boek-waarde 31-12-2011
Techum (Zuidlanden)		18.733	13.639	5.094
Jabikswoude (Zuidlanden)		7.409	2.875	4.534
Wiarda (Zuidlanden)		7.489	0	7.489
Vrijheidswijk Zuid West	-1.750	1.165	-585	0
Vrijheidswijk Centum	-1.663	427	1.217	-2.453
Vrijheidswijk Tolhuis	142	1.051	847	346
Zuiderburen	-1.957	1.505	1.368	-1.820
Wirdum Hekkemieden	1.568	572	544	1.596
Wijtgaard	803	185	325	663
Totaal gronden woningbouw	**-2.857**	**38.536**	**20.230**	**15.449**

Mutatie boekwaarde

De toename van de boekwaarde van afgerond € 38,5 mln wordt met name veroorzaakt door toevoeging van de Zuidlanden en het afsluiten van Vrijheidswijk Zuid West. De Zuidlanden is van de GEM overgegaan naar de gemeente Leeuwarden waardoor de boekwaarde van deze actieve grondcomplexen nu hier verantwoord zijn. Tevens is Vrijheidswijk Zuid West afgesloten waardoor de voordelige boekwaarde naar nihil is gegaan.
Een deel van deze baten (€ 0,6 mln) is als tussentijdse winstuitname overgeheveld naar de reserve grondexploitatie. In Zuiderburen heeft de overheveling van ruim € 1,0 mln aan het Drachtstercomplex plaatsgevonden. Tevens zijn er voor € 0,5 mln aan afrondende werkzaamheden uitgevoerd. Het restant van de toename betreft kosten van de werkzaamheden die in 2011 zijn uitgevoerd.
De afname van de boekwaarde bedraagt ruim € 20,2 mln en wordt voornamelijk door de verkopen in de Zuidlanden veroorzaakt (2011: € 5,7 mln en € 10,8 mln als gevolg van overgekomen boekwaarden van de GEM).
In Vrijheidswijk Tolhuis is voor ongeveer € 0,8 mln aan grond verkocht. In Vrijheidswijk Centrum bestaat het bedrag uit een overheveling (€ 0,6 mln) uit Vrijheidswijk Zuid West en diverse bijdragen/subsidies ten behoeve van uitgevoerde c.q. nog uit te voeren werkzaamheden.
In Wirdum en Wytgaard is voor ongeveer € 0,9 mln aan grond verkocht.

Contante waarde

De contante waarde van de resultaten van de complexen woningbouw bedraagt € 0,7 mln.

Gronden bedrijfslocaties

Tabel 43 Het verloop van de voorraden gronden Bedrijfslocaties is als volgt: x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	van niet in exploitatie	Bij	Af	Boek-waarde 31-12-2011
Marnixveld/Bodeterrein	-2.163		513	495	-2.145
Sportvelden Hemrik	0	396	65	168	293
Businesspark fase 1 en 2a	-295		42		-253
Businesspark fase 3	-1.089		801		-288
Leeuwarden-Oost	-792		162		-630
Businesspark fase 4	2.351		136	252	2.235
Newtonpark 4	6.407		470	1.083	5.794
Verliesvoorziening	-250			1.572	-1.822
Totaal gronden woningbouw	**4.169**	**396**	**2.189**	**3.570**	**3.184**

Mutatie boekwaarde

De afname van de boekwaarde bestaat uit verkopen (€ 2,0 mln) en de vorming van een voorziening verliesgevende complexen (€ 1,57 mln). De toename van de boekwaarde ten bedrage van ca. € 2,2 mln is ontstaan door tussentijdse winstneming (€ 1,54 mln), uitgevoerde werkzaamheden (€ 0,46 mln) en rentebijschrijving (€ 0,2 mln).

Tussentijdse winstneming

Overeenkomstig het raadsbesluit van 26 september 2011 is voor een bedrag van € 1,54 mln tussentijds winst genomen. Het betrof de complexen Marnixveld (€0,53 mln), Businesspark 1 en 2 (€ 0,04 mln), Businesspark 3 (€ 0,81 mln) en leeuwarden-Oost (€ 0,16 mln).

Verliesvoorziening gronden bedrijfslocaties

Voor grondexploitaties die een nadelig resultaat laten zien is het treffen van een voorziening verplicht. Dit gebeurt door een waardecorrectie op de boekwaarde van gronden in exploitatie.

Bij de complexen Newtonpark 4 en Businesspark 4 wordt een nadeel verwacht van in totaal € 1,82 mln (2010: € 250.000). Deze post is gevormd door een onttrekking aan de reserve grondexploitatie.

Contante waarde

De contante waarde van de complexen bedrijfslocaties bedraagt € 1,2 mln.

Gronden niet in exploitatie

Tabel 44 Het verloop van de voorraad bouwgronden niet in exploitatie is als volgt: x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Bij	Af	Naar gronden in exploit.	Boek-waarde 31-12-2011
Kalverdijkje	-500	-19			-519
Kalverdijkje zuid	58	2			60
Bonifatiuspark	0	19	19		0
Zuidlanden (grondbank)	92.868	-8.631	157		84.080
Zuidlanden plankosten	-1.657	29.918			28.262
Ontwikkeling schoollocaties	285	1.200	640		845
Alg. complex woningbouw	-7	7			0
Afgesl. complexen woningb.	738	397	518		616
Leeuwarden west	-133	-266	46		-445
Omgeving WTC/EXPO	2.775	1.114	902		2.987
Kenniscampus	-1.834	2.251	418		0
Nieuw Zaailand	-10.150	4.157	2.248		-8.241
Locatie LPF	0	0			0
Sportvelden Hemrik	396	0		396	0
Watercampus	4.713	5	1.126		3.592
Zwettepark	4.039	170	4.209		0
Newtonpark 3	4.696	195	329		4.562
Hergebruik grond	-24	35	172		-161
Algemeen complex bedrijven	7	0	7		0
Afgesl. complexen bedrijven	181	12	12		181
Totaal gronden woningbouw	**96.451**	**30.568**	**10.803**	**396**	**115.820**

De toename van de boekwaarde bedraagt per saldo € 19,8 mln.

Mutatie boekwaarde

Uit de grondbank zijn gronden overgeheveld naar de complexen Jabikswoude (- € 5,3 mln) en Wiarda (- € 7,06 mln) en is € 3,6 mln rente bijgeschreven.
De toename van de plankosten van het project De Zuidlanden zit in het feit dat de historische plankosten die bij de GEM De Zuidlanden CV zijn gemaakt tot en met 2010 in 2011 zijn overboekt naar de gemeente. Dit is een uitvloeisel van de beëindigingvan de pps-constructie waarbij de gemeente de volledig regie over deze grondexploitatie heeft overgenomen.
De toename van de boekwaarde van grondcomplex Nieuw Zaailand is het gevolg van het feit dat de parkeergarage in maart 2011 is opgeleverd. In 2011 zijn de laatste betalingen aan de aannemer gedaan. Daarnaast is gestart met de planvoorbereiding van de aanpak van de openbare ruimte in het project. Totale investeringen waren € 4,1 mln. Hiertegenover staat een bijdrage van de contractpartijen voor hun aandeel in de parkeergarage en renteopbrengsten.

In het complex kenniscampus zij in 2011 de laatste grondtransacties met CV De Kenniscampus afgerond.

Afwaardering

De gronden in Zwettepark zijn afgewaardeerd (€ 3,2 mln) naar cultuurwaarde en overgeheveld naar Cultuurgronden (€ 1,0 mln).
In Newtonpark 3 is de rentebijschrijving (€ 0,14 mln) ten laste van de reserve grondexploitatie gebracht en is 24.000 m2 afgewaardeerd naar de waarde cultuurgrond (€ 0,19 mln). Bij het complex Omgeving WTC/Expo zijn de sloopkosten van het Philipscomplex ten laste van de reserve grondexploitatie gebracht (€ 0,63 mln).

Gronden totaal

De totale boekwaarde van de gronden is met € 36,69 mln toegenomen van € 97,8 mln naar € 134,5 mln.

Tabel 45			**x € 1.000**
Boekwaarde per 1 januari 2011			**97.764**
Bij:			
Planontwikkeling	34.508		
Aankopen grond	21.823		
Bouw- en woonrijpmaken grond	14.273		
Rentebijschrijvingen	4.133		
Exploitatie/tijdelijk beheer	1.857		
Uitnames/gerealiseerde winsten	2.904		
storting in voorziening afgesloten complexen	36		
Overige kosten	-96		
		79.438	
Af :			
Verkopen grond	23.735		
Subsidies/bijdragen	17.443		
Voorziening verliesgevende complexen	1.571		
		42.749	
Mutatie boekwaarde			36.689
Boekwaarde voorraad grond per 31 december 2011			**134.453**

Onderhanden werk

Tabel 46 Overzicht van het verloop onderhanden werk **x € 1.000**

Omschrijving	**Boek-waarde 1-1-2011**	**Inves-teringen 2011**	**Desinves-teringen 2011**	**Afschrij-vingen 2011**	**Boek-waarde 31-12-2011**
Oldegalileën (Bakker Postma)	2.259		233	759	1.267
Harlingertrekweg 47	1.300			903	397
Bagijnestraat 57	719	29			748
Drachtstercomplex	21	285			306
Breedstraat 50	0	112			112
Gem. bijdrage Noordwesttangent West	1.000		1.000		0
Groot Schavernek 9	-233	233			0
Fietstunnel Oostergoplein	-903	903			0
Nieuw Zaailand Parkeergarage	301		302		-1
Stadsring Heliconweg	-1.615	1.577			-38
Herstucturering Vrijheidswijk	-662	582			-80
Stedelijke economie SIOF	457		544		-87
Parkeergarage Tesselschadestraat	-216	102			-114

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Inves-teringen 2011	Desinves-teringen 2011	Afschrij-vingen 2011	Boek-waarde 31-12-2011
Fiber to Home	-404	264			-140
Duurzaamheidsprogramma	-256	45			-211
Grootsch. Onderh. verhardingen 2008/10	-1.117	901			-216
Project Leeuwarden digitaal	13		232		-219
Voorbereiding verbouw stadshal	0		221		-221
Vortsschade 2009/2010	-553	302			-251
Werk voor externe partijen	-220		44		-264
Bestemmingsplannen	-331	61			-270
Gebiedsontwikkeling Tesselschade/WTC	-204		86		-290
BDU - economie 2005-2009	-298				-298
Fietsroute Binnenstad-Zuidlanden	-165		142		-307
Werkplan profilering/acquisitie 2009/2010	-203	181	8		-30
Herinrichting Mondriaanbuurt	2		368		-366
Wielengebied	-90		329		-419
Vitaliteit	-476	54			-422
Maatregelen Dorpennota 2007-2010	-331		80		-411
Digitaal loket II	-626	141			-485
Stimuleringsreg. reg. Lok. Klimaatinitiatief	-535				-535
Grootsch. Onderh. verhardingen 2011	26		90		-64
Baggerplan 2008	-359		188		-547
Impuls economie Binnenstad	-306		5		-311
Full Sustainable City	-820		559		-1.379
Heechterp-Schieringen	-2.186	292			-1.894
Digitale werkplekken	-486		1.449		-1.935
Diverse projecten < € 200.000	-1.314	1.076	442		-680
Totaal onderhanden werk	**-8.811**	**7.140**	**6.322**	**1.662**	**-9.655**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Tabel 47 **x € 1.000**

		Boekwaarde 1-1-2011		Boekwaarde 31-12-2011
a. Vorderingen op openbare lichamen		20.187		16.448
b. Rekening-courant niet financiële instellingen		525		1.420
c. Overige vorderingen:				
- vorderingen op derden	12.911		11.970	
- belastingvorderingen	3.750		3.879	
- vorderingen bijstandsverlening	8.496		8.411	
Totaal uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		25.157		24.260
Af voorziening voor :				
- debiteuren bijstandsverlening	2.124		2.433	
- belastingdebiteuren	485		632	
- overige	540		558	
		-3.149		-3.623
Totaal vorderingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		**42.720**		**38.505**

	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011

Vorderingen op derden

Onder de post overige vorderingen zijn ondermeer vorderingen opgenomen op:

- Parkveste XIII B.V. (grondoverdracht project Nieuw Zaailand)	€ 6,6 mln
- Sport Leeuwarden e.o.	€ 1,3 mln
- Parkeergarages leeuwarden	€ 0,9 mln
- GEM de Zuidlanden CV	€ 0,8 mln

De vorderingen op openbare lichamen betreffen hoofdzakelijk vorderingen op de:

- Belastingdienst	€13,7 mln
- Provincie Fryslân	€ 1,2 mln
- Wetterskip Fryslan	€ 0,5 mln
- Diverse gemeenten	€ 0,7 mln

Ouderdomsanalyse debiteuren

Tabel 48 **€ 1.000**

	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
< 3 maand oud	17.934	21.293
3 tot 6 maanden oud	6.667	713
6 maanden tot 1 jaar	7.859	1.554
ouder dan 1 jaar	4.387	8.737
Ouderdomsanalyse excl. bijstandsdebiteuren	**36.847**	**32.297**
Bijstandsdebiteuren	8.497	8.411
Totaal debiteuren	**45.344**	**40.708**
Voorzieningen voor dubieuze debiteuren	-3.149	-3.623
Rekeningcourant verhouding niet financiële instellingen	525	1.420
Verstrekte kasgeldleningen		
Totaal uitzettingen < 1 jaar	**42.720**	**38.505**

Debiteuren ouder dan 6 maanden:
Het bedrag aan debiteuren per 31 december 2011 ouder dan 6 maanden bestaat voornamelijk uit:

- Belastingdebiteuren	€ 2,7 mln
- Parkveste XIII B.V. (grondoverdracht project Nieuw Zaailand)	€ 6,6 mln

Rekening-courantverhoudingen niet financiële instellingen

De rekening-courantverhouding met stadsschouwburg 'De Harmonie' geeft ultimo 2011 een debetsaldo aan van € 672.482. Ultimo 2010 was sprake van een debitsaldo van € 525.041.

In verband met de financiële problematiek bij Stichting Proloog is in 2011 met deze stichting een rekening-courantverhouding geopend tot maximaal een bedrag van € 1,5 mln. In de loop van 2011 is een bedrag van € 750.000 (inclusief rente) opgenomen. Ultimo 2011 bedraagt de stand € 750.986.

Liquide middelen

Tabel 49 Specificatie liquide middelen **x € 1.000**

Omschrijving liquide middelen	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Kasgelden	16	16
Totaal liquide middelen	**16**	**16**

Overlopende activa

Onder de overlopende activa worden onder andere opgenomen:

Tabel 50 Specificatie overlopende activa **x € 1.000**

Omschrijving van het actief	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Nog te ontvangen bedragen	6.275	7.688
Overige transitorische posten	515	324
Vooruitbetaalde bedragen	979	1.236
Totaal overlopende activa	**7.769**	**9.248**

Tabel 51 **x € 1.000**

Nog te ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Actieplan Jeugdwerkloosheid (ESF)	1.060	2.530
Voorschotbedragen programmakosten WMO	1.170	1.360
Leenbijstand buitengemeenten	1.300	645
Rente kapitaalverstrekking CV Parkeergarages	290	617
Afvalscheiding en preventie	60	341
Algemene uitkering	-47	310
Inkomsten parkeerbelasting	251	249
Maatregelen schadepreventie schoolgebouwen	317	199
Bank Nederlandse Gemeenten	177	177
Afgesloten complex Blitsaerd	154	154
Hulp huishouden (incl. eigen bijdrage)	142	141
Uitvoeringskosten Besluit Zelfstandigen	152	136
Stadsconvenant	145	
Overige nog te ontvangen bedragen	1.104	829
Totaal nog te ontvangen bedragen	**6.275**	**7.688**

Tabel 52 Specificatie overige transitorische posten **x € 1.000**

Omschrijving overige transitorische posten	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Toegekende budgetten BWS	54	0
Overlopende rente woningbouwcorporaties	431	280
Renteopbrengst geldleningen	30	30
Diverse kleinere posten		14
Totaal overige transitorische posten	**515**	**324**

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt in totaal € 105,6 mln. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 53 **x € 1.000**

Omschrijving reserve	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Algemene reserve	28.175	11.800
Overige bestemmingsreserves	78.488	71.581
Resultaat na mutaties aan/uit reserves	-1.053	2.143
Totaal reserves	**105.610**	**85.524**

Tabel 54 Overzicht verloop van de algemene reserve **x € 1.000**

Stand algemene reserve per 1 januari 2011		28.175
Stortingen :		
Reguliere storting	681	
Rentetoevoegingen	2.773	
Winst op verkoop onroerend goed	381	
Diversen	232	
	4.067	
Onttrekkingen :		
Geraamd begrotingsresultaat 2011	11.207	
Rekeningresultaat 2010	1.053	
Balanssanering	7.982	
ISI	200	
	20.442	
Nettomutatie 2011		-16.375
Stand algemene reserve per 31 december 2011		**11.800**

Tabel 55 Overzicht en verloop van de overige bestemmingsreserves **x € 1.000**

Omschrijving van de bestemmingsreserve	Boekwaarde 1-1-2011	Stortingen	Onttrekkingen	Boekwaarde 31-12-2011
Reserve SIOF	**33.408**			**26.972**
- rentetoevoeging/jaarlijkse storting		*1.101*		
- inflatie		*145*		
- activering glasvezelring		*891*		
- Fietstunnel Oostergoplein			*2.250*	
- Haak om Leeuwarden			*1.950*	
- RSP pakket			*1.100*	
- Noordwesttangent			*1.000*	
- Stedelijke economie fase 2 en 3			*1.000*	
- Oldehove			*450*	
- Potmarge			*425*	
- Mercator			*200*	
- diverse onttrekkingen investeringsdeel			*198*	
Bovenwijkse voorzieningen	**2.084**	**85**		**2.169**
Reserve grondexploitatie	**17.377**			**11.096**
- rentetoevoeging		*730*		
- tussentijdse winstopname hercalculaties		*2.283*		
- overige stortingen		*6*		
- aanvulling verlies complexen			*3.072*	
- storting voorziening Newtonpark IV			*906*	
- afwaarderen gronden LPF			*904*	
- bijdrage aan exploitatie SIOF			*882*	
- afwaarderen Philips terreinen			*815*	
- afwaarderen gronden Bakker-Postma			*759*	
- storting voorziening Businesspark IV			*665*	
- afboeken onrendabele top Haniasteeg 18			*419*	
- afwaardering Newtonpark			*329*	
- afwaarderen Zwettepark			*148*	
- afwaarderen Klamer en Postma			*147*	
- afwaarderen Molensteeg			*111*	
- overige onttrekkingen			*143*	
Parkeren	**5.171**			**4.371**
- rentetoevoeging		*211*		
- resultaat parkeren 2011			*1.011*	
Reserve ISV-3	**0**			**7.564**
- rentetoevoeging		*26*		
- storting ISV middelen		*8.768*		
- project geluidssanering ISV-3 Rb. 28-03-2011)			*170*	
- parkeergarage Oosterstraat			*880*	
- wijkaanpak ISV-3			*190*	
- overige onttrekkingen			*-10*	
Stadsvernieuwing	**780**			**430**
- rentetoevoeging		*29*		
- Bijdrage exploitatie 2011			*379*	
Flankerend beleid	**869**			**843**
- rentetoevoeging/reguliere storting		*104*		
- stortingen ivm vroegtijdige besparingen		*440*		
- terugstorting kwartiermaker cultuur		*25*		
- onttrekkingen frictiekosten			*595*	
Reserve dienstverlening	**0**			**0**
- rentebijschrijving				

Omschrijving van de bestemmingsreserve	Boekwaarde 1-1-2011	Stortingen	Onttrekkingen	Boekwaarde 31-12-2011
- naar reserve budgetoverheveling				
- kosten uitvoering 2010 programma Dienstverlening				
BWS Volkshuisvesting	**1.363**			**1.379**
- inttrekking hartenlust		181		
- diversen		20	185	
Stimuleringsreserve Werkgelegenheid	**547**	72		**619**
Revolvingfund	**3.182**			**2.040**
- rentebijschrijving		122		
- bijdrage exploitatie 2011			1.000	
- bijdrage restauratie oude stadsbegraafplaats			264	
Herstructurering Binnenstad Oostelijk deel	**1.227**			**782**
- rentebijschrijving		5		
- herinr. Tweebaksmarkt			450	
Reserve afschrijvingen	**311**	125	72	**364**
Reserve Heffingen	**2.015**			**3.440**
- rentetoevoeging		10		
- resultaat riolering		561		
- resultaat hondenbelasting		68		
- resultaat afvalstoffenheffing		1.584	798	
Reserve economische participatie	**0**	1.000		**1.000**
Kunst in de openbare ruimte	**360**			**411**
- rentetoevoeging		2		
- diverse projecten percentageregeling		185		
- besteding conform BKV beleid			136	
Reserve Budgetoverheveling	**9.010**	7.136	8.952	**7.194**
- zie afzonderlijke specificatie				
Diverse bestemmingsreserves < € 500.000	**784**	**437**	**314**	**907**
Totaal overige bestemmingsreserves	**78.488**	**26.352**	**33.259**	**71.581**

Tabel 56 Resultaat na mutaties aan/uit reserves **x € 1.000**

Resultaat rekening na mutaties aan/uit reserves	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Resultaat rekening na mutaties aan/uit reserves	**-1.053**	**2.143**

Het jaar 2011 is afgesloten met een positief resultaat van ruim € 2,1 mln ten opzichte van de begroting. Voor een nadere analyse van het rekeningresultaat wordt verwezen naar de toelichting per programma en paragraaf 3.1.2 Toelichting op de voor- en nadelen.

Tabel 57 Overzicht verloop van de reserve budgetoverheveling **x € 1.000**

Stand reserve budgetoverheveling per 1 januari 2011		**9.010**
Stortingen:		
Speelruimte	312	
Cultuurvuur - cultuurimpuls	218	
Restant Coffeeshops	100	
Programma dienstverlening	35	
Veiligheidsmiddelen 11,12,13	250	
Veiligheidsmiddelen	214	
Diverse taakmutaties/decentralisatieuitkeringen Gemeentefonds	4.895	
Correctie projecten	1.112	

Stand reserve budgetoverheveling per 1 januari 2011		**9.010**
	7.136	
Onttrekkingen :		
Diverse onttrekkingen reserve budgetoverheveling conform jaarrekening 2010	8.952	
Nettomutatie 2011		-1.816
Stand reserve budgetoverheveling per 31 december 2011		**7.194**

Voorzieningen

Tabel 58 Overzicht en verloop van de voorzieningen 2011 **x € 1.000**

Omschrijving van de voorziening	Boek-waarde 1-1-2011	Stor-tingen	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2011
Diverse afgesloten complexen	**814**			**642**
- aankoop gronden			180	
- div. stortingen en onttrekkingen		*192*	*184*	
Werk en inkomen	**487**			**0**
- herontwerp Werkplein			67	
- vernieuwingskosten (opleidingen)			*85*	
- frictiekosten			*335*	
Pensioenen voormalige bestuurders	**2.791**	*254*	*226*	**2.819**
Onderhoud gebouwen onderwijs	**203**			**157**
- jaarlijkse storting		*269*		
- onttrekking conform programma's onderhoud			*315*	
Bodemsanering	**914**			**1.180**
- div. bijdragen		*366*		
- bodemprojecten			*100*	
Onderhoudsvoorziening Vastgoed	**2.291**			**2.434**
- storting in voorziening groot onderhoud		*1.568*		
- groot onderhoud 2011			*1.350*	
- overige stortingen en onttrekkingen		*15*	*90*	
Voorziening openbaar vervoer	**524**	*292*	*249*	**567**
Voorziening ISV-1	**1.185**			**1.169**
- afdracht winst Vrijheids Zuid West		*240*		
- afrekening bodemsanering			*196*	
- vrijval ISV-1 middelen			*60*	
BDU - Fysiek 2005 - 2009 GSB III	**924**		**64**	**860**
BDU - Sociale Integratie en Veiligheid GSB - III	**2.805**			**702**
- vaststelling GSB 2005-2009			*1.191*	
- afrekening inburgeringstrajecten			*297*	
- wet Inburgering			*615*	
Wijkbudgetten	**708**	226	294	**640**
Voorziening garantie Escrow, CBL en ASA	**822**		**325**	**497**
Voorziening FPU	**542**	240	782	**0**
Voorziening Arbeidsgerelateerde kosten	**0**			**684**
- overb. eindsaldo Voorz. wachtgeld vm bestuurders		279		
- overb. eindsaldo Voorziening FPU		404		
- overb. eindsaldo Voorziening overgangsrecht FLO		1		

Omschrijving van de voorziening	Boek-waarde 1-1-2011	Stor-tingen	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2011
Egalisatie rioleringen	**3.476**			**4.029**
- budget vervangingsprogramma riolering 2011		*3.931*		
- rioleringswerken 2011			*3.378*	
Voorziening Caparis	**490**	*950*	455	**985**
MFC Vrijheidswijk	**2.809**			**2.707**
- bespaarde rente		*126*		
- onttrekkingen t.g.v. de exploitatie			*228*	
Overige voorzieningen < € 500.000	**2.231**	**453**	**659**	**2.025**
Totaal voorzieningen	**24.016**	**9.806**	**11.725**	**22.097**

Als gevolg van de verkoop van Essent aan RWE is de gemeente deelnemer in een foundation welke ter zekerheid dient van mogelijke claims voortvloeiende uit de transactie of rechtshandelingen van voor de verkoop. Omdat op dit moment geen inschatting kan worden gemaakt of de vermogens moeten worden aangewend voor de dekking van de claims dient hiervoor een voorziening te worden getroffen.

Tabel 59 Overzicht van het verloop van opgenomen geldleningen door de gemeente x € 1.000

Omschrijving	Boek-waarde 1-1-2011	Opge-nomen leningen	Af-lossingen 2011	Buiten-gewone aflossing	Boek-waarde 31-12-2011
Onderhandse leningen van:					
- binnenlandse banken en overige	253.047	76.000	19.867		309.180
- overige binnenlandse sectoren	4.812	1.712	1.525		4.999
Waarborgsommen	16	2	3		15
Totaal verstrekte geldleningen	**257.875**	**77.714**	**21.395**	**0**	**314.194**

Per 1 januari 2011 is de samenwerkingsovereenkomst GEM de Zuidlanden opgeheven. De activa en passiva zijn overgenomen door de gemeente Leeuwarden. Het gevolg hiervan is dat een aangetrokken fixe geldlening van € 36 mln tegen een rente van 5,025% door GEM de Zuidlanden per 1 januari 2011 is overgedragen aan de gemeente Leeuwarden.

Verder zijn in 2011 een tweetal geldleningen van € 20 mln aangetrokken tegen een rentepercentage van 3,155% resp. 3,26%. Deze leningen zijn aangetrokken om binnen de kasgeldlimiet te blijven en gezien de gunstige rentestand op dat moment.

Vlottende passiva

Tot de vlottende passiva behoren de netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en de overlopende passiva.

Tabel 60 Specificatie van de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar x € 1.000

Omschrijving soort lening	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
- Crediteuren	14.067	8.780
- Schulden aan openbare lichamen	351	3.339
- Banksaldo BNG	11.397	5.930
- Rekening-courant niet financiële instellingen	9	0
- Overige kortlopende schulden	100	100
Totaal kortlopende schulden	**25.924**	**18.149**

Overlopende passiva

Tabel 61 Specificatie van de overlopende passiva x € 1.000

Omschrijving soort lening	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
- Nog te betalen bedragen	16.928	17.705
- Vooruitontvangen bedragen	13.289	7.779
- Overige transitorische posten	3.980	4.214
Totaal overlopende passiva	**34.197**	**29.698**

Tabel 62 Specificatie nog te betalen bedragen x € 1.000

Nog te betalen bedragen	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Diverse afdrachten belastingdienst en premie ABP	5.581	3.463
Diverse subsidieafrekeningen	2.643	2.845
Brutouitkeringen ABW	283	2.177
Diverse subsidies WMO	1.172	1.493
Rijksbijdrage leenbijstand	628	1.315
Resultaat CV Parkeren	668	750
Onderhoud/beheer div. openbare werken	671	597
Maatschappelijke opvang verslavingszorg	298	505
Kosten afvalinzameling en riolering	576	494
Subsidies Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)/RMC	252	477
Diverse kosten Sociale zaken m.n. inhuur	330	346
Kosten exploitatie gymlokalen/sporthallen	147	326
Collectieve verzekering AV Frieso	105	325
Car premie civiele werken	177	237
Vergoeding zelfstandigen Fryslan		193
Versnellingsgelden woningbouw	800	
Subsidie KBNL	230	
Overige nog te betalen bedrag < € 0,2 mln	2.367	2.162
Totaal nog te betalen bedragen	**16.928**	**17.705**

Tabel 63 Specificatie van vooruit ontvangen bedragen **x € 1.000**

Vooruit ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2011	Stortin-gen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2011
Voorschotbedragen ontvangen van Europese of Nederlandse overheidslichamen				
WWB- Werkdeel	**3.873**			**3.450**
- reïntegratie en participatieprogramma's			*224*	
- overb. naar (participatiebudget)			*199*	
Stimulering Bijdrage Huisvesting Brede Scholen	**500**			**0**
- realisatie inderopvang OBS De Weide			**500**	
RMC Algemeen	**539**			**282**
- re-integratie en participatie			160	
- ingezette uren/personeelskosten			101	
- diversen			*-4*	
Extra middelen schuldhulpverlening	**195**			**0**
- inkomensoverdrachten van het Rijk		*465*		
- subsidie KBNL (Kredietbank Nederland)			*607*	
- subsidie St. SVO (Schuldhulpverlening (ex-)ondernemers)			*53*	
Centrum Jeugd en Gezin	**443**			**0**
- inkomensoverdrachten van het Rijk 2011		*916*		
- elektronisch kinddossier			*104*	
- subsidies t.b.v. div. projecten			445	
- bijdrage Hulpverleningsdienst Fryslân			*331*	
- div. kosten t.b.v. trainingen professionals			*96*	
- kosten voorlichting, advisering en ondersteuning			*122*	
- personeelskosten			*234*	
- overig			*27*	
Generaal pardon	**182**			**0**
- re-integratie en participatie			*122*	
- project Vrijwillige Diversiteit			*30*	
- experiment Perspectief			*30*	
Maatschappelijke opvang	**130**			**130**
Actieplan jeugdwerkloosheid	**0**			**472**
- ESF subsidies		*1.470*		
- re-integratie en participatie			*770*	
- personeelskosten			*187*	
- diversen			*41*	
Preventie Kindermishandeling Fryslân	**237**			**237**
- bijdragen van derden				
- kosten van trainingen preventie kindermishandeling				
Jeugd en alcohol	**79**		10	**69**
Project MBO Rebound	**50**			**0**
- bijdrage provincie t.b.v MBO Rebound		50		
- diverse uitgaven t.b.v MBO Rebound			100	
Vrouwenopvang	**17**			**17**
Duiktaak Brandweer	**29**			**26**
- normvergoeding duiktaak		59		
'- overige uitgaven t.l.v. de exploitatie			62	
ISV-3 2010-2014	**4.314**		*4.314*	**0**
Participatiebudget	**0**			**953**
- rijksbijdrage re-integratie		*18.530*		
- overb. Rijksbijdrage 2010 van WWB Werkdeel		*199*		
- algemeen			*186*	
- overige instrumenten			*233*	
- gesubsidieerde arbeid			*4.508*	
- contracten re-integratie			*999*	
- casemanagment			*3.213*	
- instrumenten wwerkgeversteam			*2.170*	
- leerwerkplek verloning/begeleiding			*5.212*	

Vooruit ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2011	Stortin-gen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2011
- maatschappelijke participatie			*256*	
- bureau zelfstandigen			*226*	
- schuldhulpverlening			*446*	
- medische dienstverlening			*315*	
- stipejild			*12*	
Prov. Alcohol Nuchtere Fries	**0**			**50**
- provincie Friesland; bijdrage project Jeugd en Alcohol		134		
- reproductie, drukwerk, materiaal- en voorlichtingskosten			*50*	
- personeelskosten			*34*	
Wet Inburgering (participatiebudget)	**442**			**971**
- rijksvergoeding Wet Inburgering (Participatiebudget)		1.261		
- trajecten inburgering			*67*	
- personele inzet			*662*	
- diversen			*3*	
Project School als Werkplaats	**180**			**99**
- kosten advisering en ondersteuning			*60*	
- personeelskosten			*14*	
- overige kosten			*7*	
Overige vooruit ontvangen bedragen	**2.079**	**596**	**1.652**	**1.023**
Totaal vooruitontvangen bedragen	**13.289**	**23.680**	**29.190**	**7.779**

Tabel 64 Specificatie van de overige transitorische posten **x € 1.000**

Overige transitorische posten	Boekwaarde 1-1-2011	Boekwaarde 31-12-2011
Overlopende rente	3.115	4.199
Toegekende budgetten BWS	860	15
Overige transitorische posten	5	0
Totaal overige transitorische posten	**3.980**	**4.214**

Accountantsverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de gemeenteraad van gemeente Leeuwarden

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2011 van gemeente Leeuwarden gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2011 en de programmarekening over 2011 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Leeuwarden is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving waaronder gemeentelijke verordeningen. Het College van Burgemeester en Wethouders is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 213, lid 2 van de Gemeentewet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten en de door de gemeenteraad vastgestelde controleverordening Leeuwarden 2011 d.d. 26 april 2011. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Professional Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3 % van de totale lasten. Deze goedkeuringstolerantie is door de gemeenteraad bij raadsbesluit van 26 april 2011 in de controleverordening Leeuwarden 2011 vastgesteld.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente Leeuwarden een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2011 als van de activa en passiva per 31 december 2011 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle materiële aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving waaronder gemeentelijke verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 213 lid 3 onder d Gemeentewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 30 maart 2012
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door R. Goldstein RA

Kerngegevens middelen

Kerngegevens middelen

	Begroting 2011	Rekening 2011
Aantal raadsleden	37	37
Burgemeester en wethouders	5	5
Gemeentepersoneel		
Formatie begroting	1.072,23	
Gemiddelde bezetting rekening		1.030,08

	x € 1 mln
Exploitatie:	
Exploitatielasten	466,8
Exploitatiebaten	469,0
Voordelig resultaat 2011	2,2
Balans:	
Activa:	
- Materiële vaste activa	261,7
- Financiële vaste activa	35,4
- Vlottende activa	171,5
Passiva :	
- Eigen vermogen	84,4
- Vreemd lang vermogen	336,3
- Vlottende passiva	47,8

Overzicht lasten naar kostensoort

x € 1 mln

	Kostensoort	Begroting	Rekening
a.	Personeelslasten	70,0	68,9
b.	Kapitaallasten	37,7	37,5
c.	Subsidies en verstrekkingen	103,5	97,1
d.	Uitkeringen	62,5	62,7
e.	Uitbesteding van werk	36,8	35,4
h.	Grondexploitatie	56,9	52,1
i.	Diverse overige uitgaven	76,0	73,7
j.	Mutaties reserves en voorzieningen	29.4	39,4
	Totaal lasten na mutaties reserves	**472,8**	**466,8**

Overzicht baten naar opbrengstensoort

x € 1 mln

	Opbrengstensoort	Begroting	Rekening
a.	Algemene uitkering	141,9	144,0
b.	Doeluitkeringen	100,1	98,8
c.	Belastingen	34,1	34,3
d.	Rechten leges en retributies	15,1	15,2
e.	Huren en pachten	8,7	8,5
f.	Grondexploitatie	24.4	25,9
g.	Overige opbrengsten	78,0	80,6
h.	Mutaties reserves en voorzieningen	70,5	61,7
	Totaal baten na mutaties reserves	**472,8**	**469,0**

Resultaat over 2011

Fysieke kerngegevens[30]

Omschrijving	Begroting 2011	Rekening 2011	2010	2009	2008
A. Sociale structuur					
Aantal inwoners begin van het jaar	***94.244***	***94.838***	***94.073***	***93.498***	**92.864**
waarvan :					
inwoners < 20 jaar	20.599	20.769	20.679	20.700	20.638
inwoners > 64 jaar	14.209	14.149	13.998	13.766	13.538
Leerlingen.	**15.455**	**15.293**	**15.459**	**15.448**	**15.561**
Basisonderwijs	7.430	7.465	7.470	7.423	7.466
Speciaal onderwijs (SO/VSO)	1.225	1.271	1.235	1.213	1.215
Voortgezet onderwijs	6.800	6.557	6.754	6.812	6.880
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	**3.843**	**3.719**	**3.584**	**3.290**	**3.405**
waarvan :					
WWB/BBZ/Adreslozen	3.758	3.599	3.496	3.200	3.329
I.O.A.W./I.O.A.Z.	85	120	88	90	76
Werkgelegenheid	**1.010**	**5.210**	**5.090**	**6.111**	**5.936**
WAO		2.221	2.420	2.613	2.786
Waz		136	153	172	188
Wajong		1.590	1.405	1.333	1.231
militairen		60	56	55	49
aantal WSW werknemers	760	812	760	760	558
WIA		391	296	214	147
WWB gesubsidieerde arbeid	250				
B. Fysieke structuur					
Aantal woonruimten voor de algemene uitkering :	**49.688**	**49.496**	**49.279**	**49.176**	**48.420**
- woningen	46.713	46.635	46.391	46.201	45.661
- wooneenheden	406	408	408	406	395
- recreatiewoningen	10	10	10	10	4
- capaciteit bijzondere gebouwen	2.559	2443	2.470	2.559	2.360
Oppervlakte in hectaren	**8.411**	**8.411**	**8.411**	**8.411**	**8.411**
waarvan :					
- binnenwater	497	520	520	497	497
- land	7.914	7.891	7.891	7.914	7.914
Lengte van waterwegen (in km.)	80	81	80	80	80
Lengte van wegen (in km.)	606	607	605	605	605
Aantal ha. openbaar groen	568	566	554	554	531

[30] Voor de kerngegevens zijn de CBS gegevens gebruikt die ten grondslag liggen aan de definitieve vaststelling van de algemene uitkering. De presentatie van deze getallen wijkt daardoor enigszins af van de begroting en van voorgaande jaren.

Jaarstukken 2011

Bijlagen

April 2012

Inhoudsopgave Bijlagen

pagina

Bijlage A: Inforaster **257**

Bijlage B: Verbonden Partijen **299**

Bijlage C: Verloop reserves en voorzieningen **331**

Bijlage D: Overzicht van gewaarborgde geldleningen **339**

Bijlage E: Overzicht personele sterkte, personeelslasten en inzet van personeel van derden **349**

Bijlage F: Stand van zaken bezuinigingen **359**

Bijlage G: Samenvatting uitkomsten auditrapportages **371**

Bijlage H: Aanwending onvoorzien **379**

Bijlage I: Overzicht incidentele lasten en baten **381**

Bijlage J: Monitors Inkomen en Werk & Participatie **385**

Bijlage K: Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SISA) **427**

BIJLAGE A

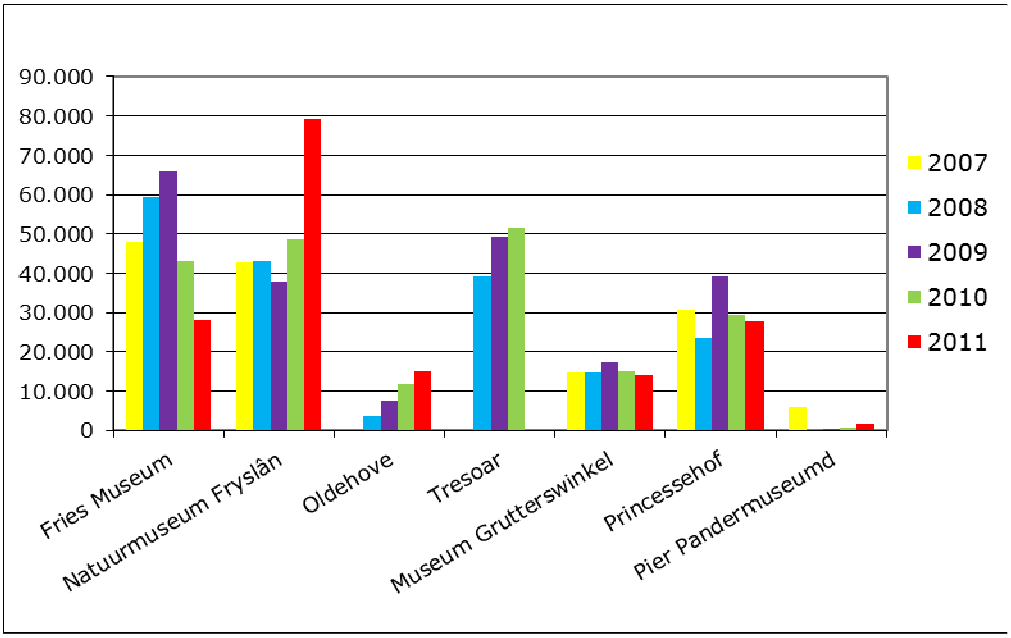
Beleid in beeld

Op http://leeuwarden.buurtmonitor.nl/ staan de meest recente onderzoeksgegevens, feiten en statistieken over de gemeente. Daar vindt u meer cijfers over de bevolkingssamenstelling, woningen, werkgelegenheid en economie, veiligheid, toerisme, sport, cultuur en nog veel meer.

Trends Cultuur (1)

Strategisch algemeen doel: Leeuwarden is hèt culturele centrum van Fryslân

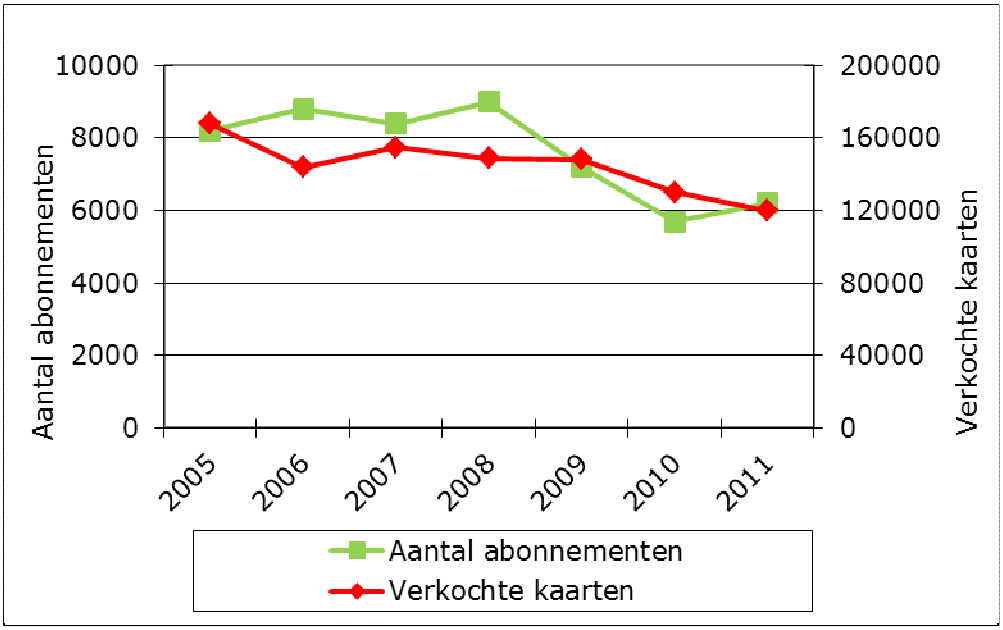
Grafiek 1.1 Bezoekersaantallen culturele instellingen 2007 – 2011

Bron: Leeuwarden in cijfers 2011

Toelichting: Het Fries museum en Princessehof trokken in 2010 minder bezoekers, terwijl het natuurmuseum Fryslân, de Oldehove en Tresoar het aantal bezoekers het laatste jaar is gestegen. Het totaal aantal bezoekers

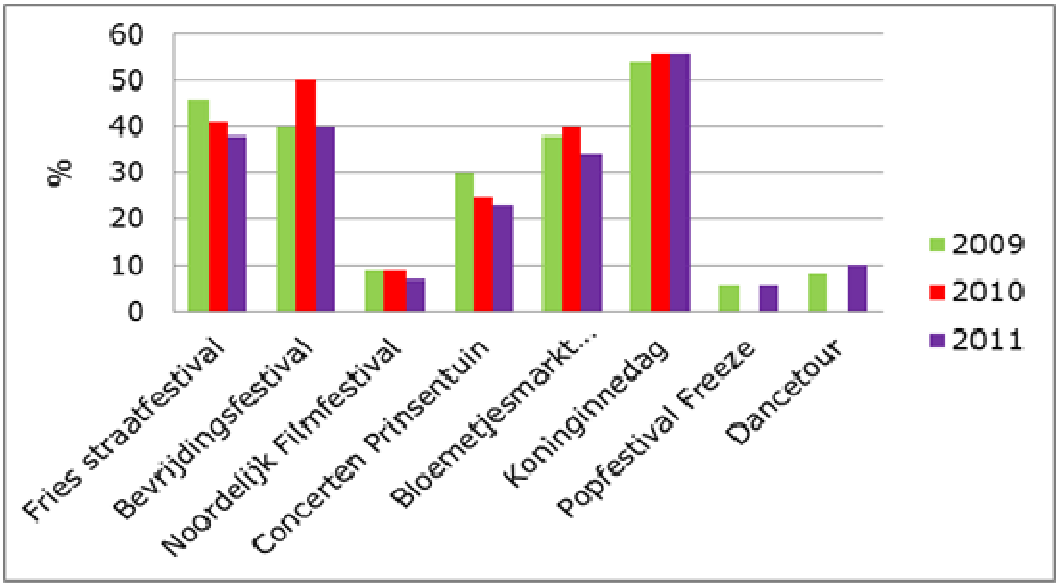
Grafiek 1.2 Verkochte kaarten en aantal abonnementen de Harmonie 2005 – 2011

Bron: Leeuwarden in cijfers 2011

Toelichting: Bij de Harmonie zien we vanaf 2005 een afname in de kaartverkoop en het aantal abonnementen.

Grafiek 1.3 Percentage (volwassen) Leeuwarders dat naar aantal grotere festivals/evenementen is geweest in 2009, 2010 en 2011

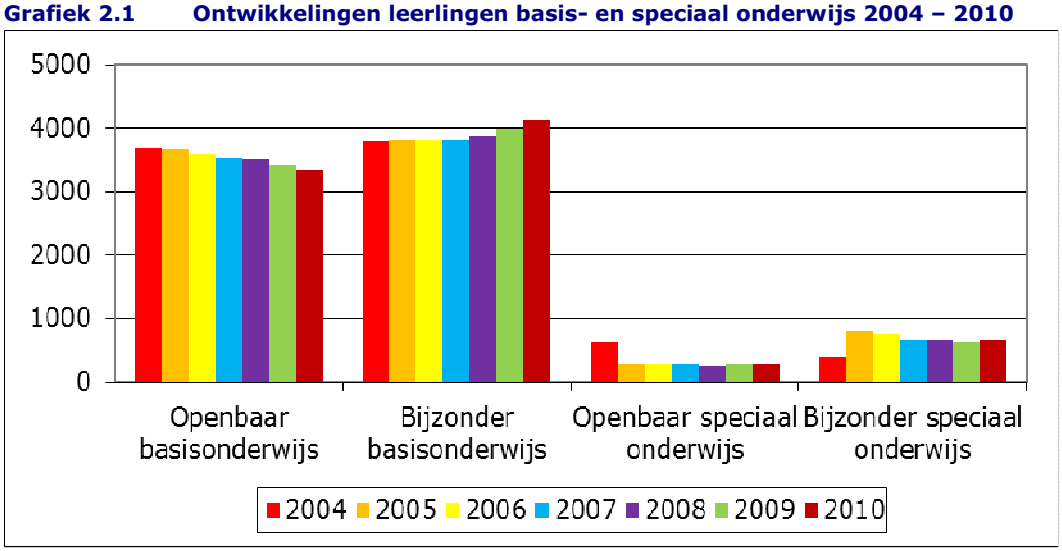
Bron: Leeuwarden in cijfers 2011/Wijk- en gemeente-enquêtes

Toelichting: Ten opzichte van 2009 daalt het aandeel Leeuwarders dat naar het Fries straatfestival en de concerten in de Prinsentuin is geweest. Bezoek aan Popfestival Freeze en Dancetour is niet gevraagd in 2010.

Trends Jeugd en onderwijs (2)

Strategisch algemeen doel: Optimale ontwikkeling en deelname aan het maatschappelijke verkeer van kinderen en jongeren

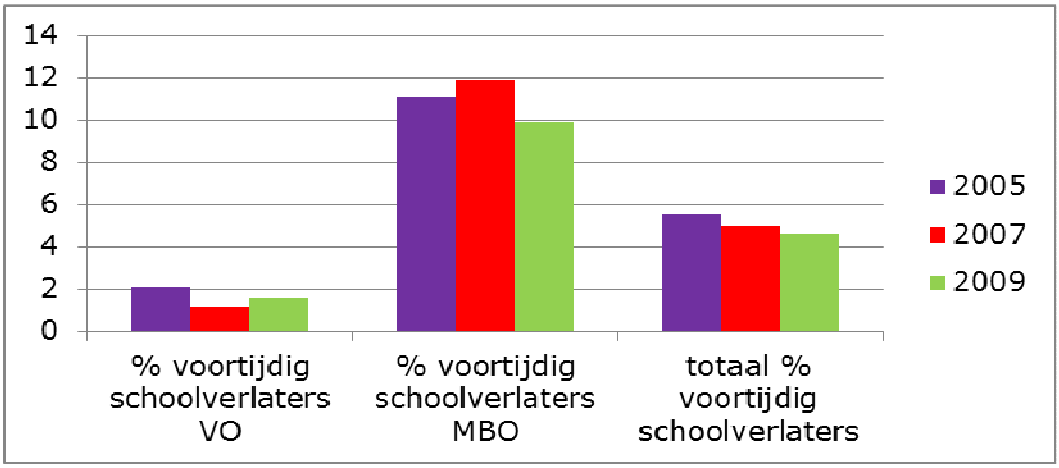
Grafiek 2.1 Ontwikkelingen leerlingen basis- en speciaal onderwijs 2004 – 2010

Bron: Statistiek & Onderzoek gemeente Leeuwarden 2011

Toelichting: Bij het aantal leerlingen in het basis en speciaal onderwijs zien we een afnemend aantal leerlingen bij het openbaar onderwijs en een toenemend aantal bij het bijzonder basis onderwijs.

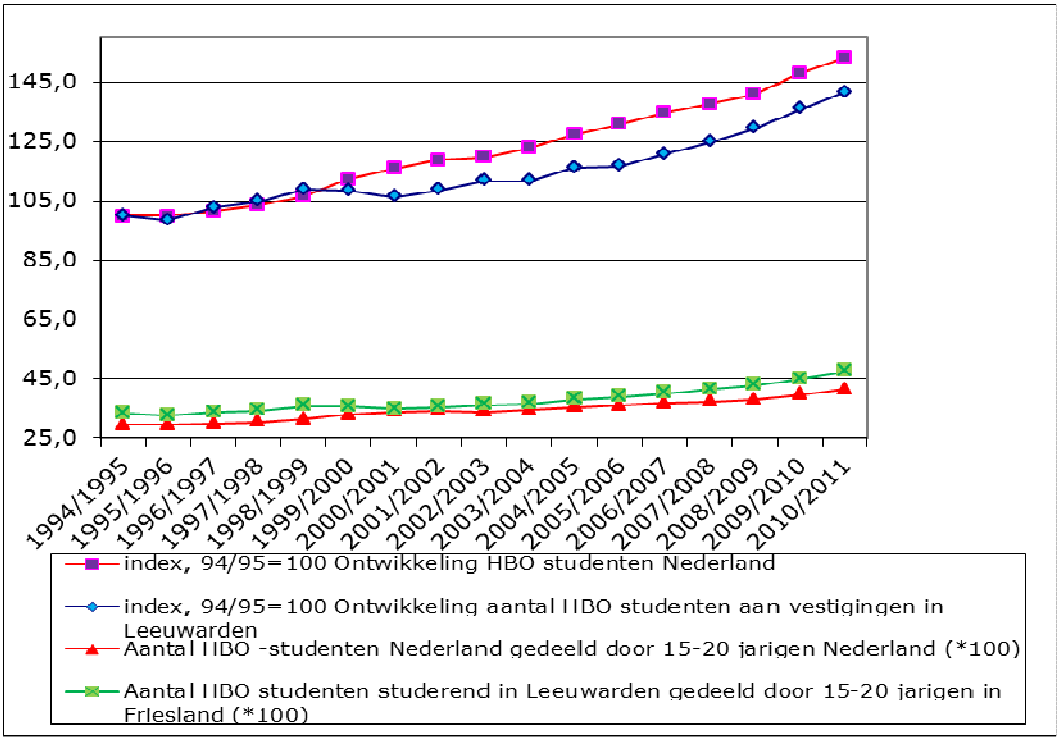
Grafiek 2.2 Vroegtijdig schoolverlaters in Leeuwarden 2005 – 2009

Bron Statistiek & Onderzoek gemeente Leeuwarden 2011

Toelichting: Het aantal vroegtijdige schoolverlaters in Leeuwarden laat een afnemende tendens zien.

Grafiek 2.3 Geindexeeerde ontwikkeling aantal HBO studenten 1994 – 2011, Nederland en HBO-vestigingen Leeuwarden

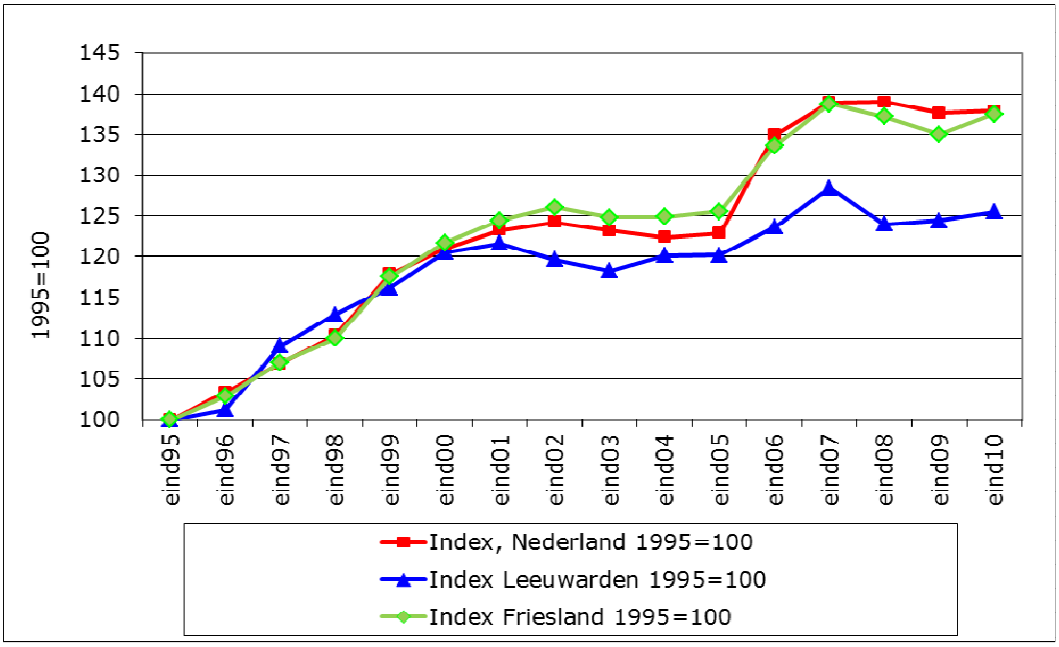
Bron: CBS en gemeente Leeuwarden, bron ingeschrevenen HBO 2010/2011: HBO-Raad

Toelichting: De ontwikkelingen in het HBO laten een voortdurend oplopende lijn zien van een toenemend aantal Hbo-studenten.

Trends Economie en toerisme (3)

Strategisch algemeen doel: Een centrumstad met kwaliteit, aantrekkingskracht en onderscheidende economische potentie

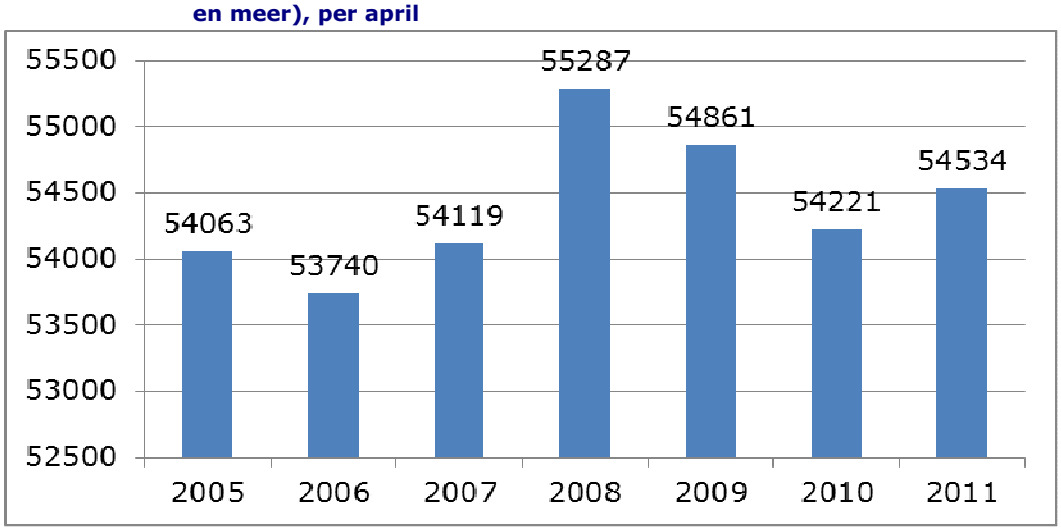
Grafiek 3.1 Geindexeerde werkgelegenheidsontwikkeling Leeuwarden, Friesland en Nederland (banen werknemers 1 uur per week en meer)

Bron: CBS

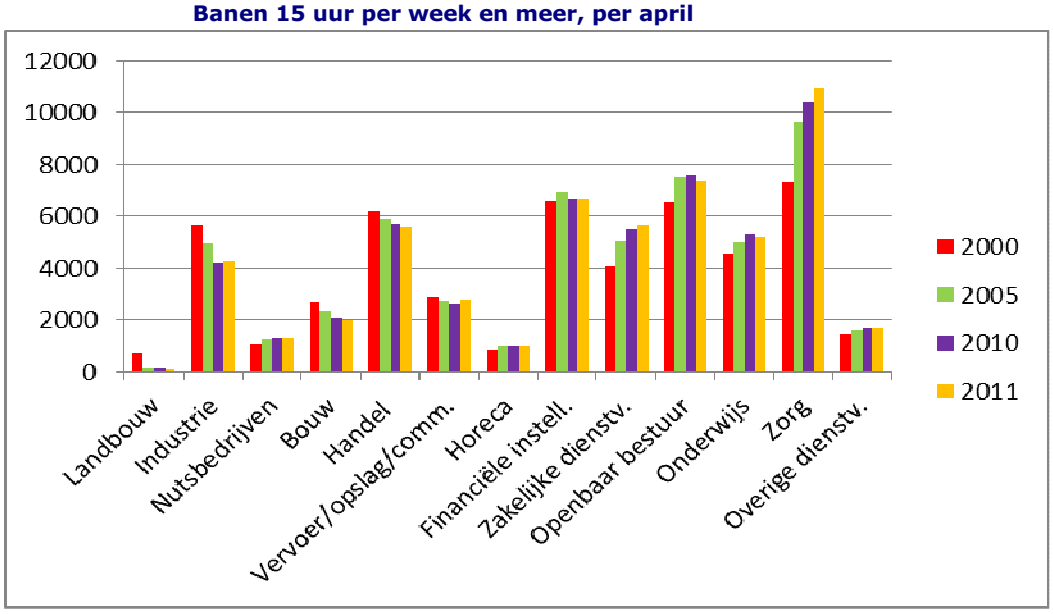
Toelichting: Sinds 1995 is het aantal banen van werknemers van 1 uur per week en meer in Leeuwarden met 25% gestegen, tussen eind 2005 en eind 2008 bleef de Leeuwarder banengroei sterk achter bij de provinciale en landelijk groei.

Grafiek 3.2 Ontwikkeling totaal aantal banen Leeuwarden (banen werknemers 15 uur per week en meer), per april

Bron: Provincie Fryslân

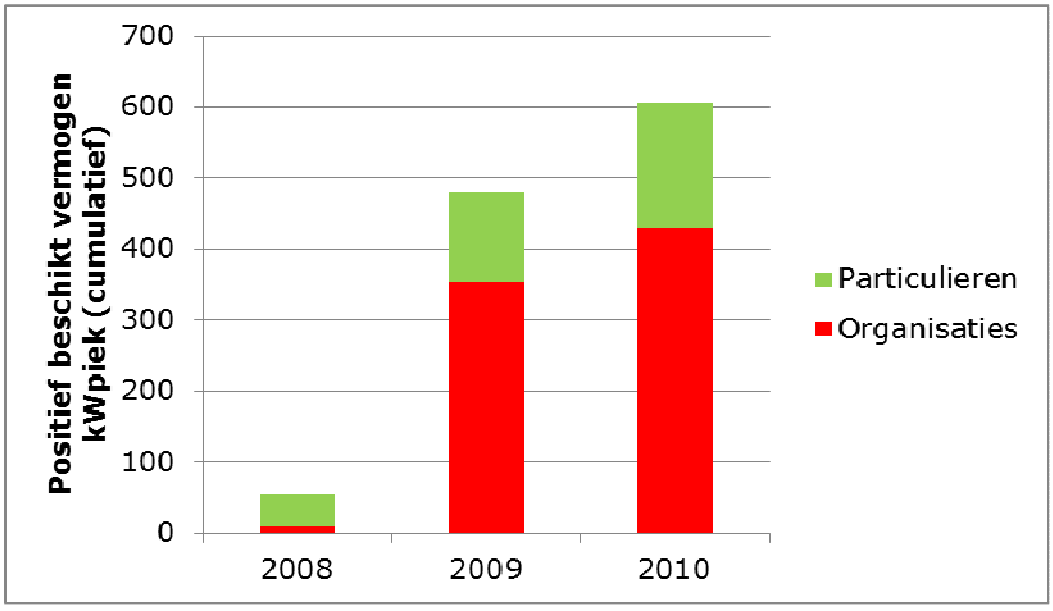
Grafiek 3.3 Aandeel Leeuwarder werkgelegenheid naar sectoren, 2000 t/m 2011, Banen 15 uur per week en meer, per april

Bron: Provincie Fryslân

Toelichting: Zorg is een duidelijke groeisector sinds 2000, evenals de zakelijke dienstverlening. Industrie, Bouw en Handel zijn sinds 2000 duidelijk krimpsectoren. Watertechnologie is hier niet afzonderlijk zichtbaar, in totaal werkten in deze sector in een aantal bedrijven (Vitens, Wetsus, RWZI, Milfac) 283 personen in 2009 en 304 in 2010

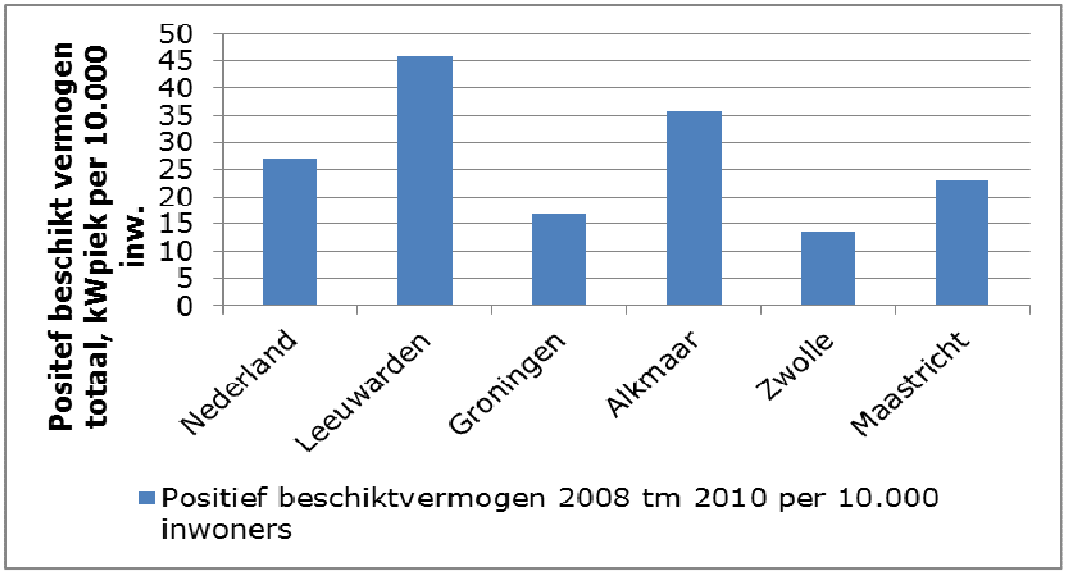
Grafiek 3.4 SDE Zon-PV - Positief beschikt vermogen jaarronde [kWpiek], cumulatief over periode 2008 t/m 2010

Bron: Klimaatmonitor

Toelichting: Voor een vermogen van ruim 600 kWpiek is in Leeuwarden subsidie verstrekt (over een periode van drie jaar) in het kader van de Stimuleringsregeling Duurzame Energie (SDE) van het rijk. Ruwweg is dit goed voor het energieverbruik van 180 woningen (eigen ruwe berekening S&O).

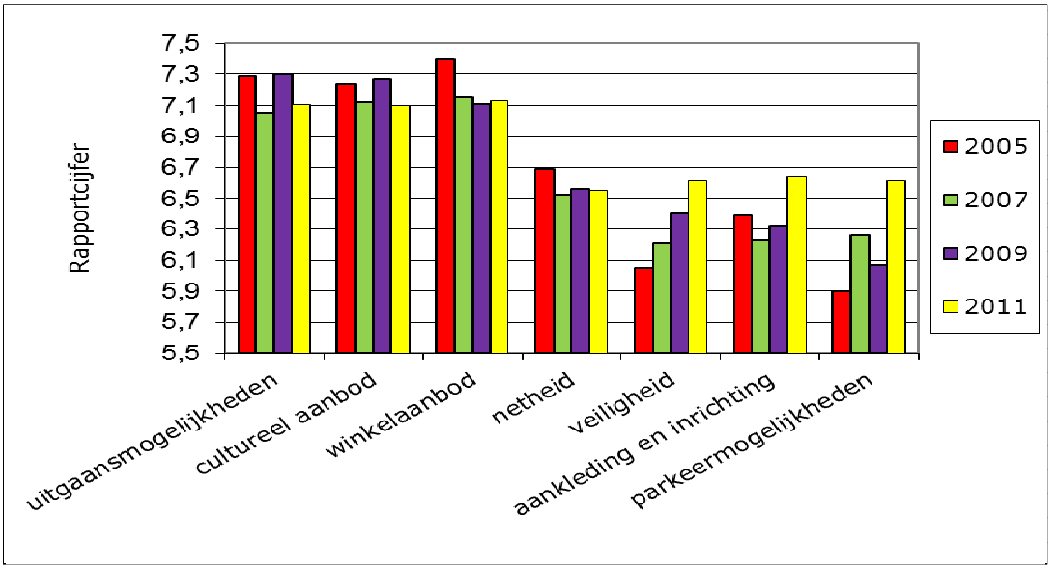
Grafiek 3.5 **SDE Zon-PV - Positief beschikt vermogen kWpiek (organisaties en particulier) 2008 t/m 2010 per 10.000 inwoners (2009), Nederland, Leeuwarden en paar benchmark steden**

Bron: Klimaatmonitor

Toelichting: Per 10.000 inwoners met subsidie verkregen (althans, positief beschikt) vermogen zit Leeuwarden ruim boven het landelijke gemiddelde en boven het gemiddelde van een aantal benchmarkgemeenten. Na Deventer en Lelystad scoort Leeuwarden de derde plaats bij de (middelgrote en grote) steden in Nederland. Het totaal positief beschikt vermogen (607 kWattpiek) is goed voor een 21e plaats van 418 gemeenten. Per 10.000 inwoners particulier positief beschikt vermogen 2008 t/m 2010 scoort Leeuwarden als gemeente (lees stad) na Haarlem de 2e plaats.

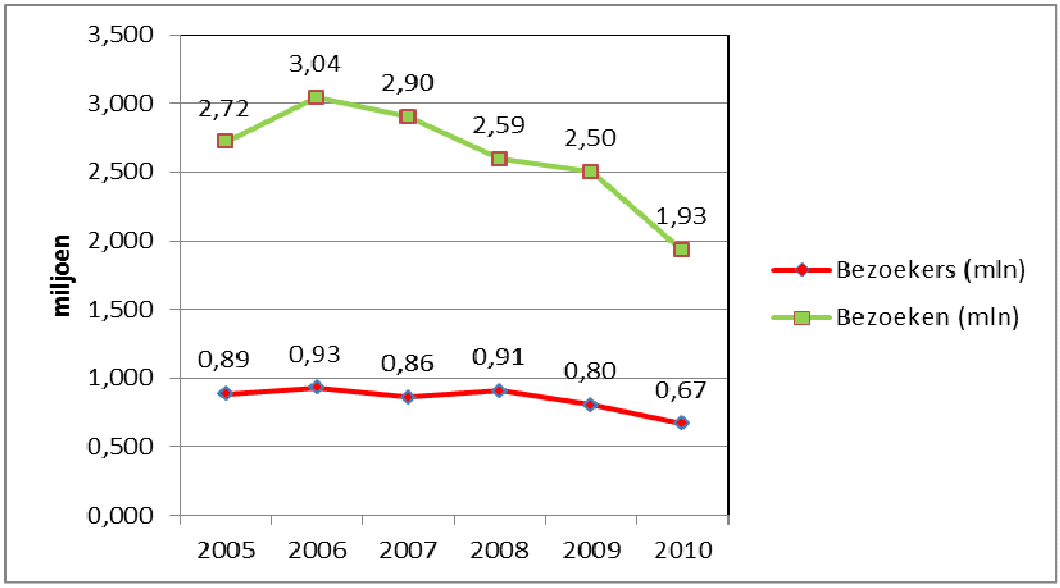
Grafiek 3.6 **Rapportcijfer gegeven door inwoners op aantal aspecten van de binnenstad**

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Toelichting: Iedere twee jaar wordt door middel van een ad-random toegestuurde vragenlijst een aantal inwoners van Leeuwarden gevraagd een oordeel over een aantal aspecten van de binnenstad te geven. Sinds 2005 verbeterd het oordeel over de veiligheid, de aankleding& inrichting en parkeermogelijkheden.

Grafiek 3.7 Aantal in Leeuwarden gebrachte bezoeken en aantal (unieke) bezoekers in het kader van vrijetijdsbesteding, 2005-2010

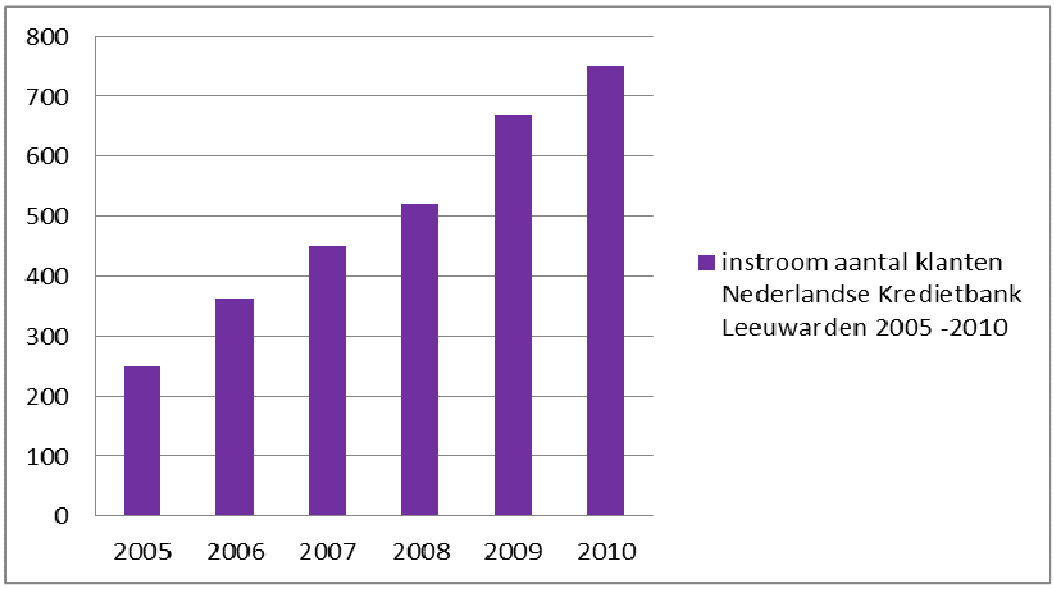
Bron: ContinuvakantieOnderzoek

Toelichting: Jaarlijks wordt landelijk gevraagd aan diverse steden naar het aantal bezoeken en bezoekers. In de meeste steden treedt een daling van het aantal bezoekers op sinds de crisis van 2008.

Trends Sociaal maatschappelijke ontwikkeling (4)

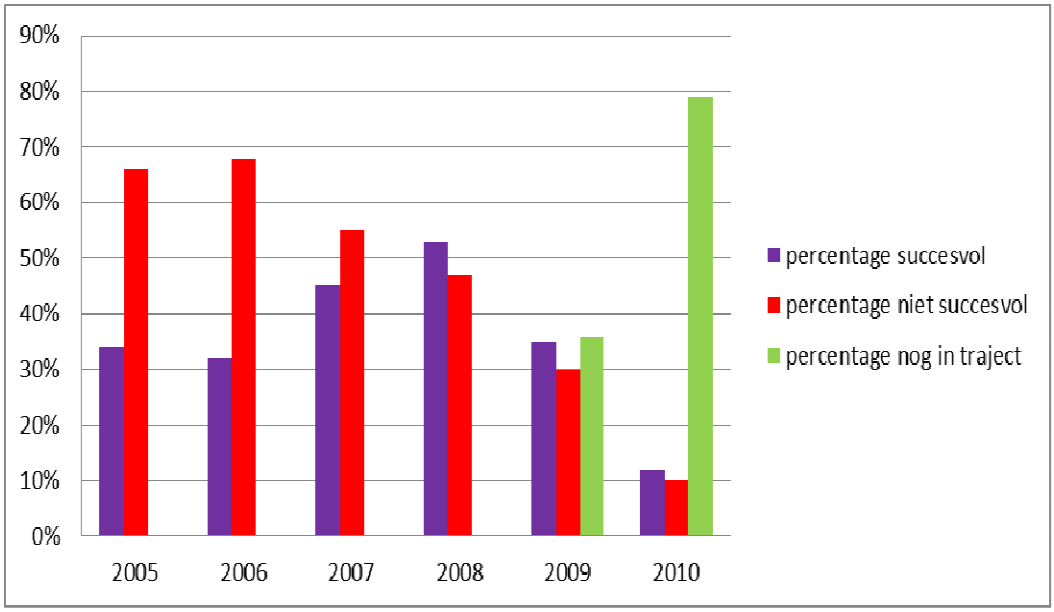
Strategisch algemeen doel: Iedereen maatschappelijk actief

Grafiek 4.1 Instroom aantal klanten Nederlandse Krediet Bank Leeuwarden

Bron: Nederlandse Kredietbank jaarverslag 2010, bewerking Statistiek & Onderzoek gemeente Leeuwarden

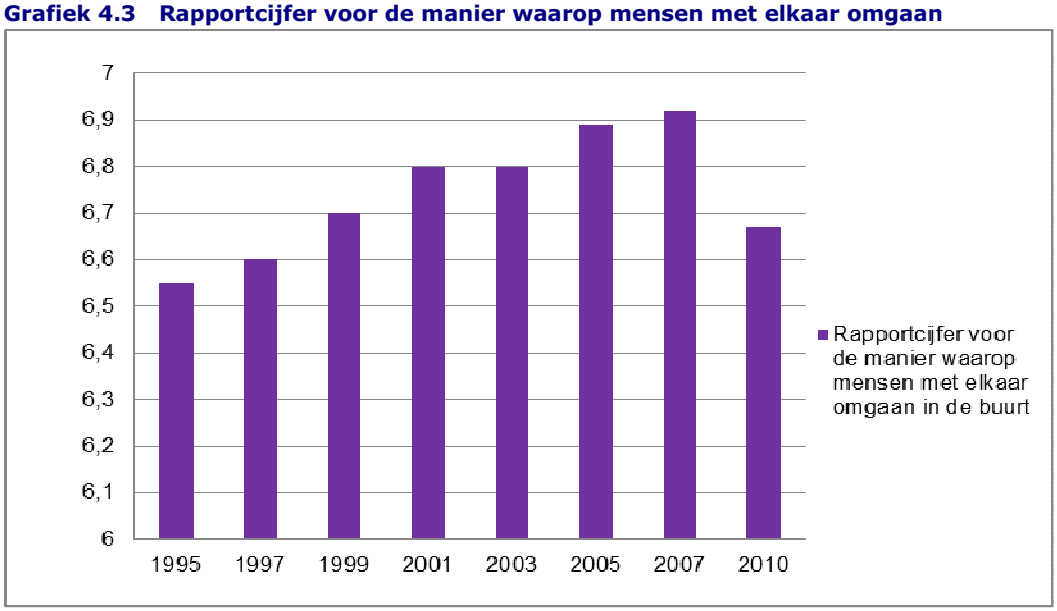
Grafiek 4.2 Uitstroom aantal klanten Nederlandse Krediet Bank Leeuwarden

Bron: Nederlandse Kredietbank jaarverslag 2010, bewerking Statistiek & Onderzoek gemeente Leeuwarden

Toelichting: Er is een toename te zien van de instroom van klanten van de Nederlandse Kredietbank in Leeuwarden en een afname van de succesvolle uitstroom tevens is er een toename van het aandeel dat nog in traject zit.

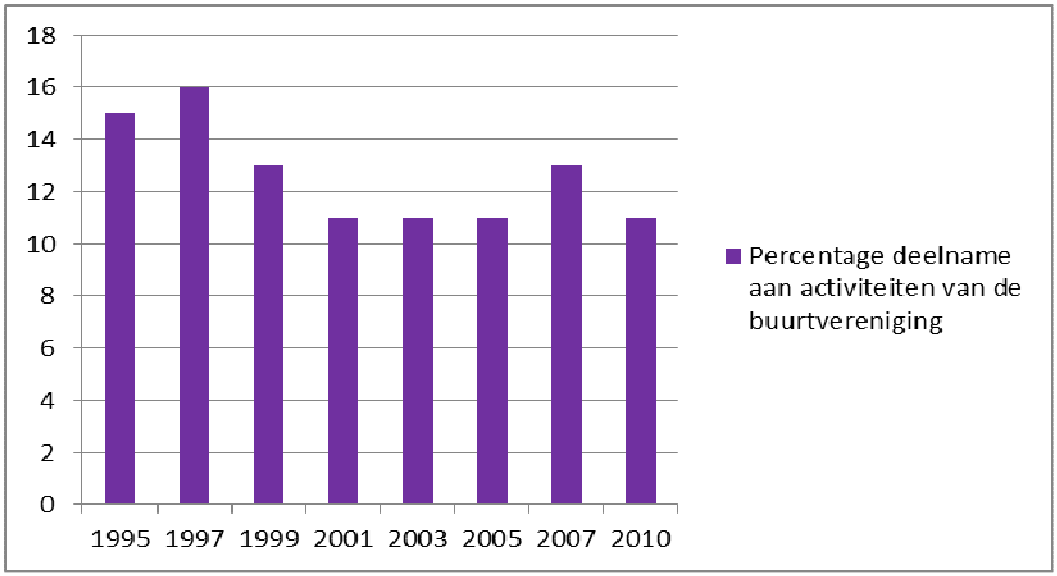
Grafiek 4.3 Rapportcijfer voor de manier waarop mensen met elkaar omgaan

Bron: Leeuwarden in cijfers 2011

Toelichting: In 2010 is er een trendbreuk te zien in het rapportcijfer voor de manier waarop mensen in de buurt met elkaar omgaan. De stijgende lijn wordt in 2010 omgebogen naar een neergaande lijn.

Grafiek 4.4 Percentage deelname aan activiteiten van de buurtvereniging

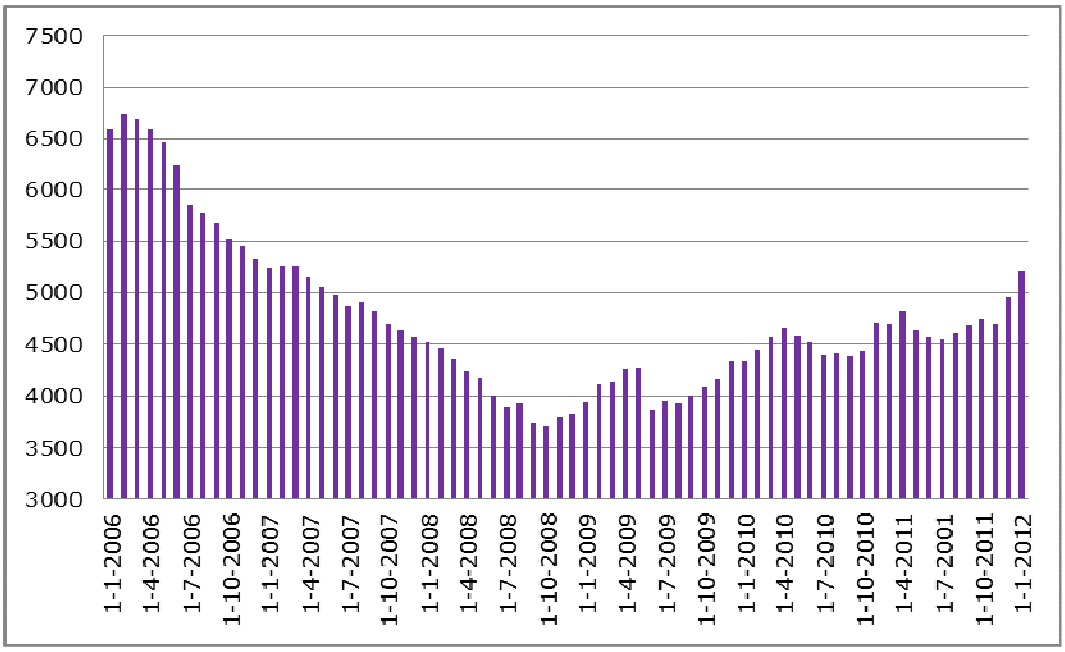
Bron: Leeuwarden in cijfers 2011

Toelichting: De laatste 10 jaar is het aandeel dat deelneemt aan de activiteiten van de buurtvereniging redelijk constant (tussen de 11% en de 13%).

Trends Werk en inkomen (5)

Strategisch algemeen doel: Niemand aan de kant

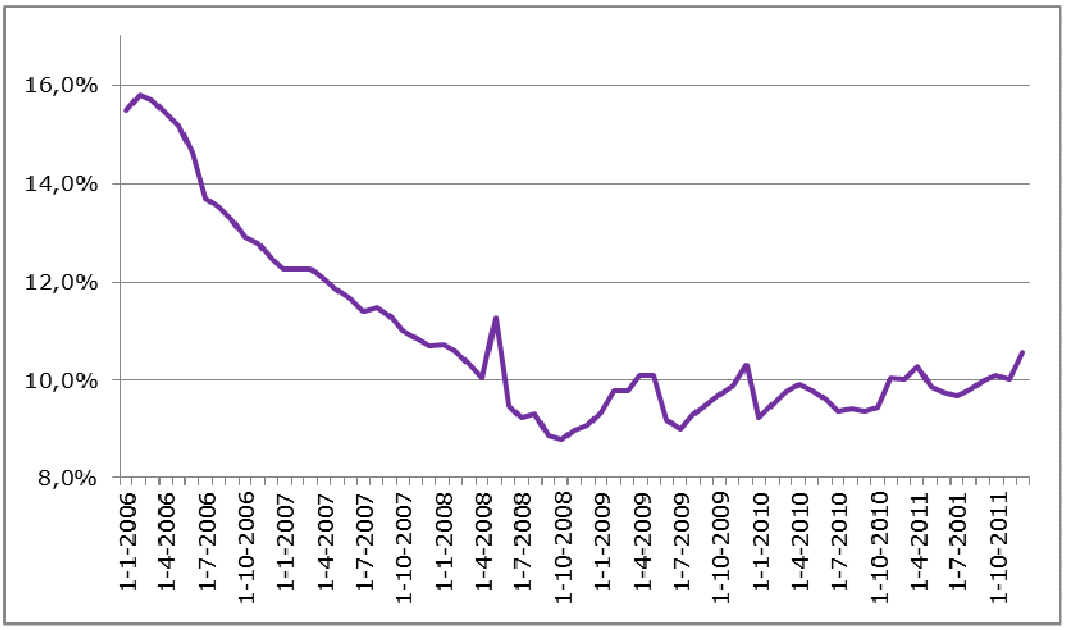
Grafiek 5.1 Aantallen Niet-Werkende Werkzoekenden 1-1-2006 – 1-1-2012

Bron: Werk.nl 2011

Toelichting: Vanaf oktober 2008 groeit het aantal Niet-Werkende Werkzoekenden.

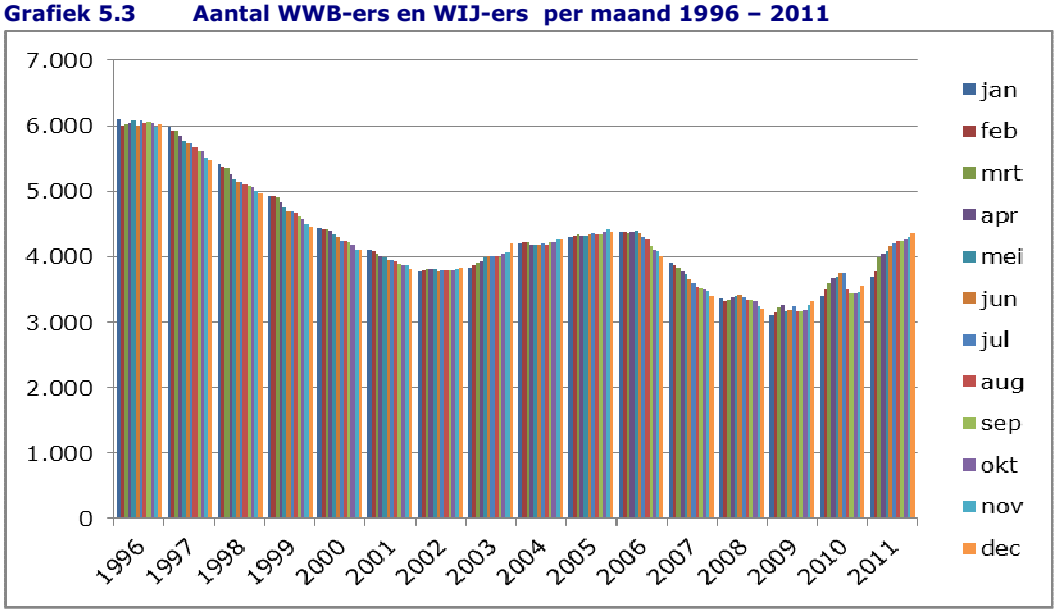
Grafiek 5.2 Percentage Niet-Werkende Werkzoekenden 2006 – 2012

Bron: Werk.nl 2011

Toelichting: Vanaf de zomer van 2011 zit in het percentage Niet-Werkende Werkzoekenden (als percentage van de beroepsbevolking) een sterke opgaande lijn, nadat in de herfst van 2008 het laagste percentage genoteerd werd.

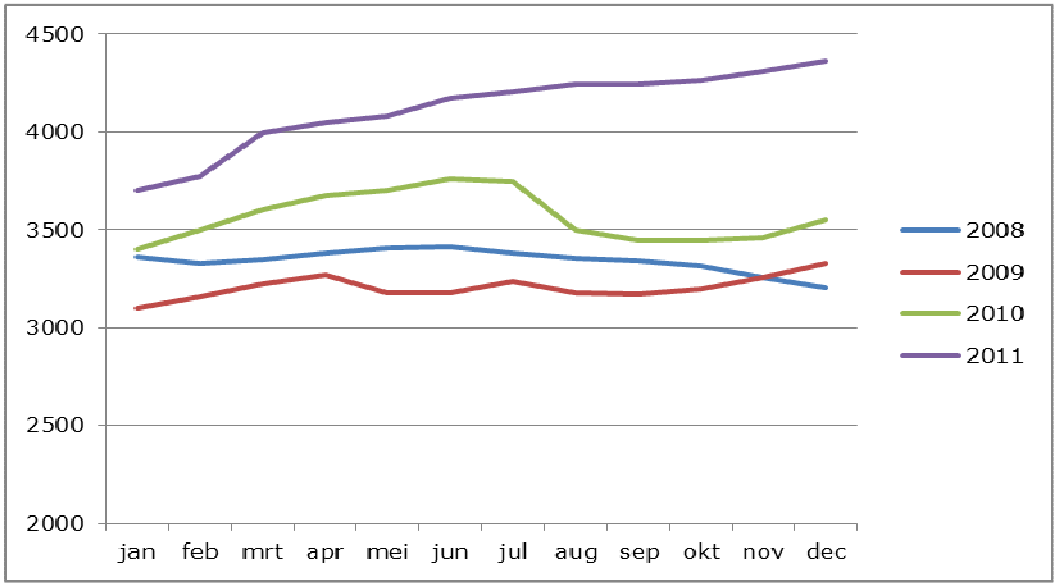
Grafiek 5.3 Aantal WWB-ers en WIJ-ers per maand 1996 – 2011

Bron: Soza, Statistiek en Onderzoek gemeente Leeuwarden 2012

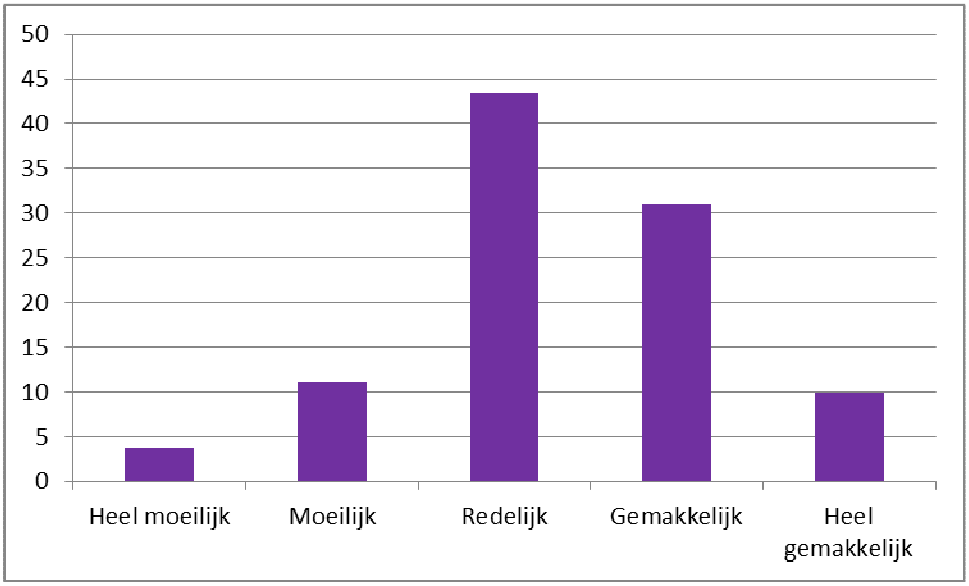
Toelichting: Met een zeker naijl effect zien we dezelfde trend in de aantallen WWB-ers als bij de Niet-Werkende Werkzoekenden. Het aantal uitkeringen laat sinds de herfst van 2009 een opgaande lijn zien.

Grafiek 5.4 Aantal WWB-ers en WIJ-ers per maand 2008 – 2011

Bron: Soza, Statistiek en Onderzoek gemeente Leeuwarden 2012

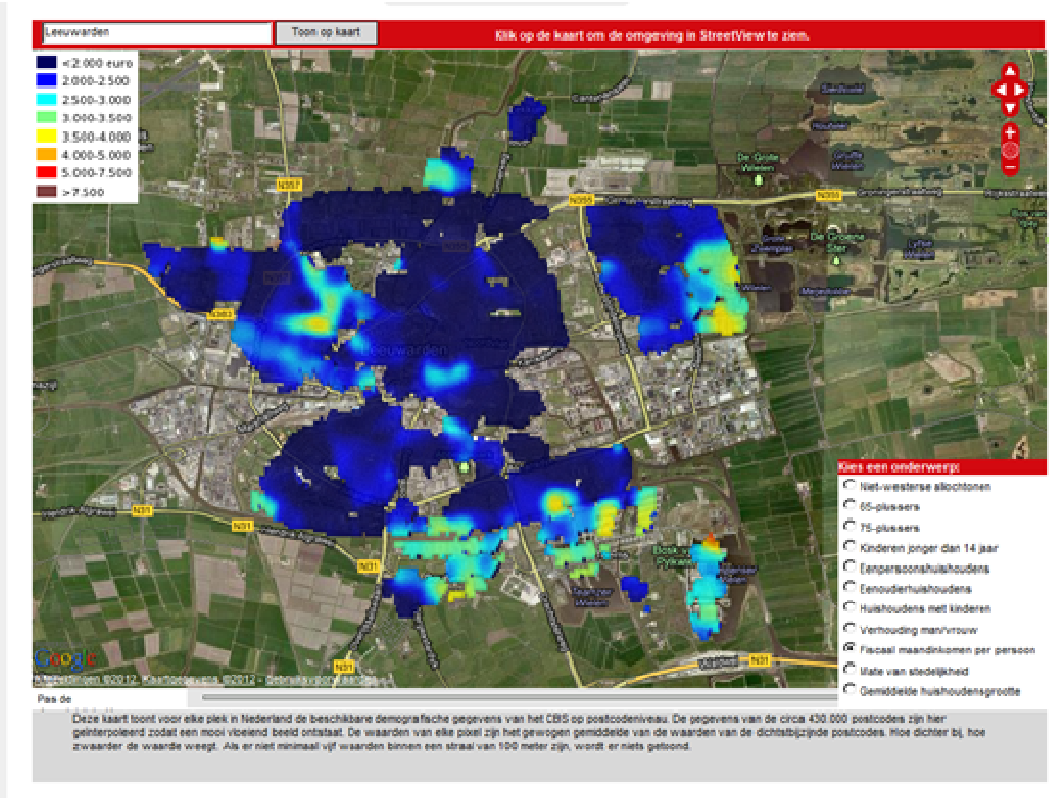
Grafiek 5.5 Percentage rondkomen met inkomen van het huishouden 2010

Bron: Wijkenquête 2010, Statistiek en Onderzoek gemeente Leeuwarden

Toelichting: Bij de resultaten van de Wijkenquête van 2010 geeft een 15% aan moeilijk of zeer moeilijk te kunnen rondkomen van het inkomen van het huishouden. Op de kaart van Leeuwarden waarin het fiscaal inkomen per persoon in kleuren is weergegeven

Grafiek 5.6 Fiscaal maandinkomen per persoon in Leeuwarden in 2011

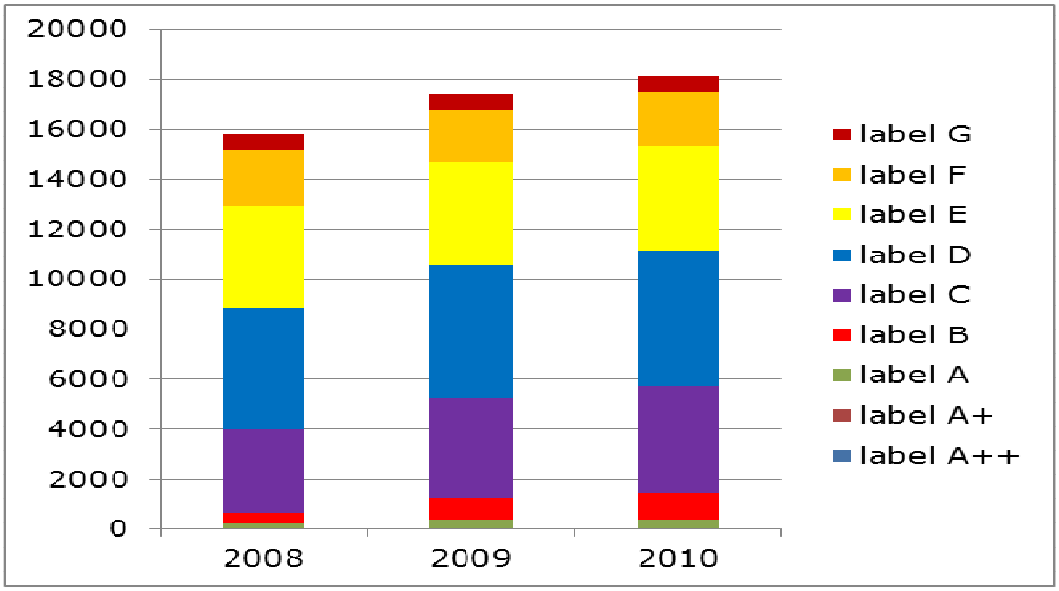

Bron: NRC 2012, CBS

Trends Wonen (6)

Strategisch algemeen doel: Leeuwarden heeft een aantrekkelijke leefomgeving met een goed functionerende woningmarkt

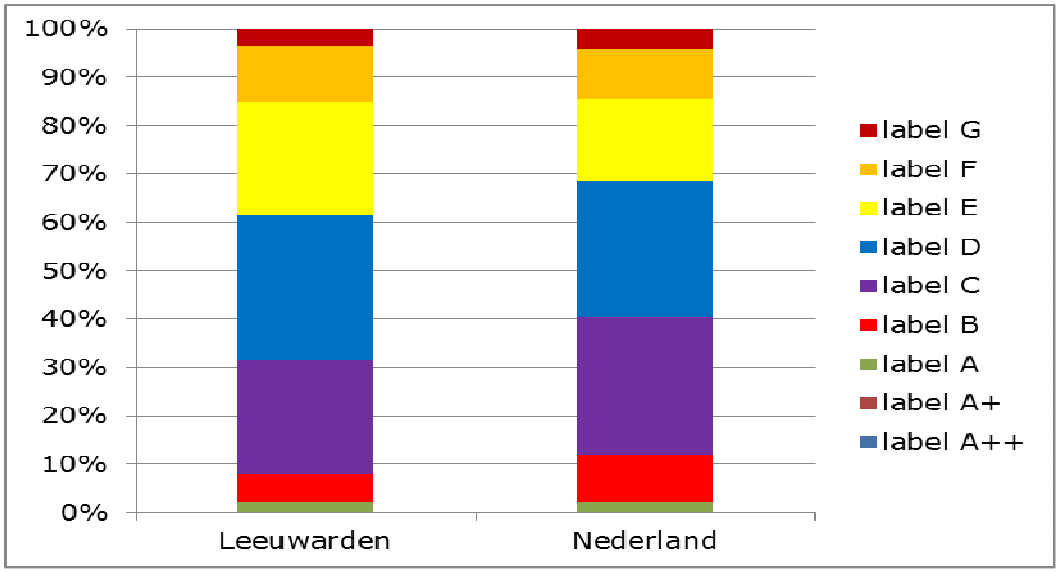
Grafiek 6.1 Energielabels woning gemeente Leeuwarden 2008 t/m 2010

Bron: CBS

Toelichting: Van 18.000 woningen is in 2010 het energielabel bekend. Label A++ staat voor de meest energiezuinige woningen. In totaal staan er in Leeuwarden meer dan 45.000 woningen.

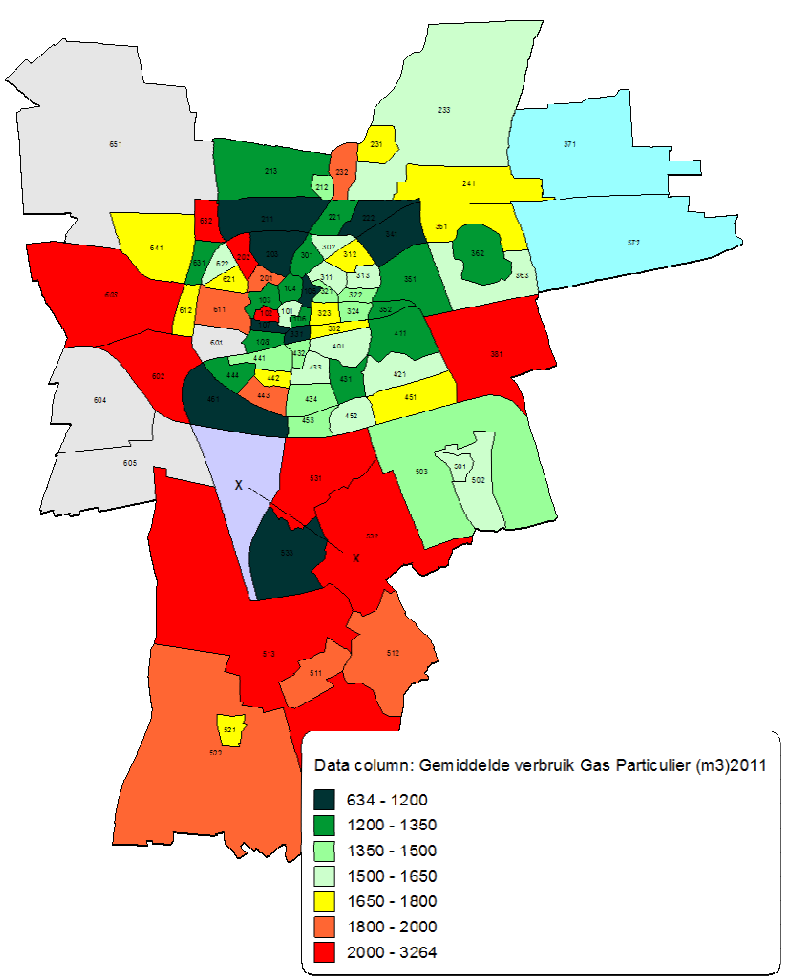
Grafiek 6.2 Aandeel verschillende energielabels woningen gemeente Leeuwarden en Nederland 2010

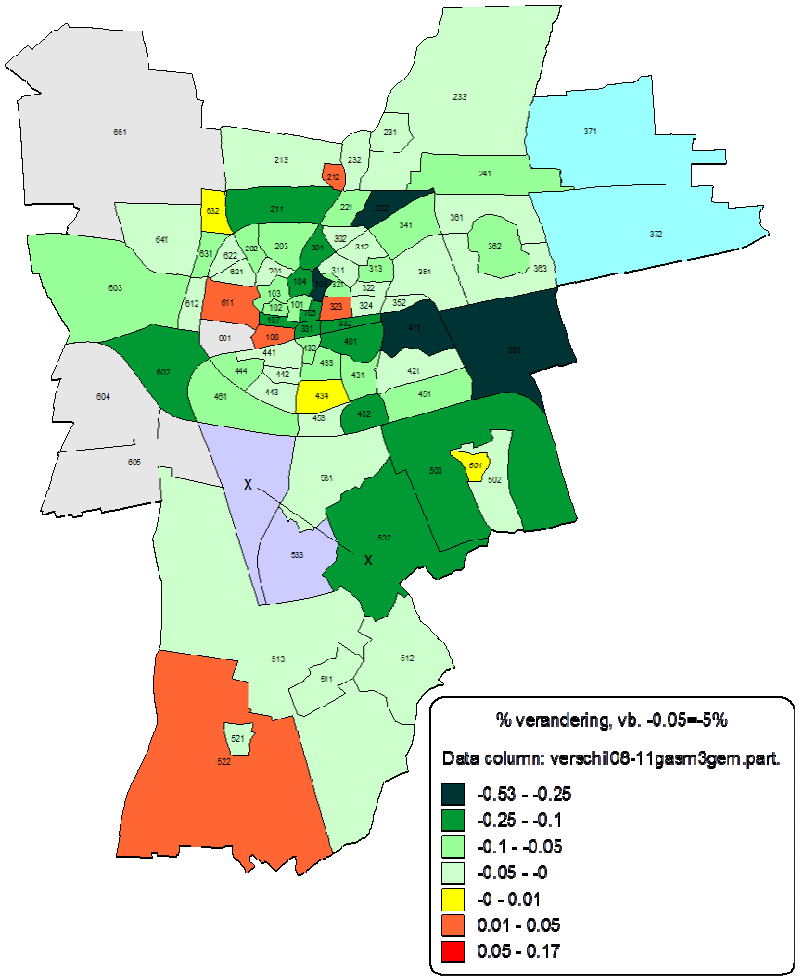
Bron: CBS

Toelichting: Van de gelabelde woningen hebben in Leeuwarden ten opzichte van Nederland relatief veel woningen een ongunstig energielabel.

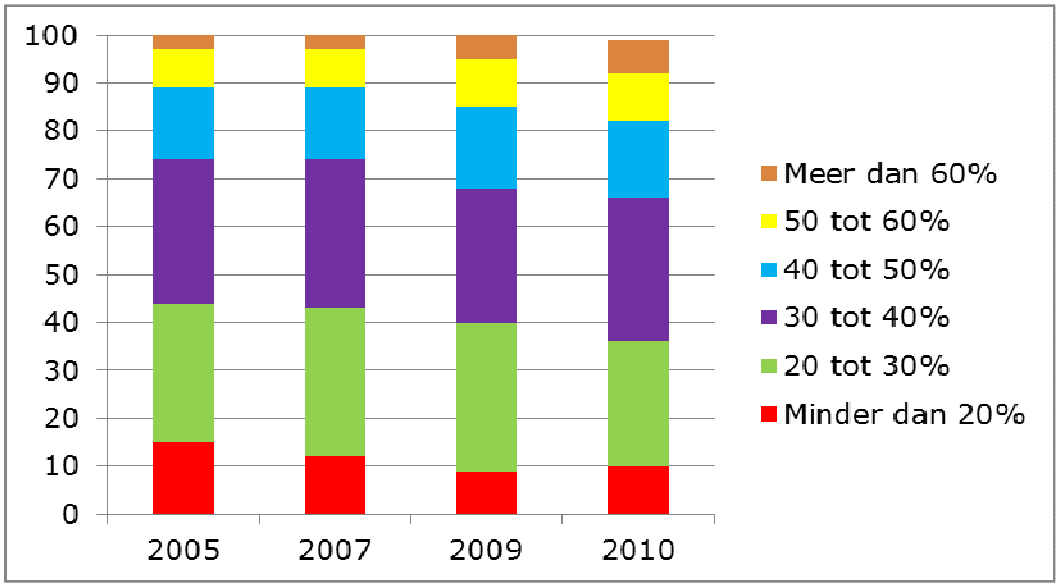
Kaart 6.1 **Gemiddeld gasverbruik per particuliere woning**

Kaart 6.2 **Ontwikkeling gasverbruik per particuliere woning 2008 t/m 2011**

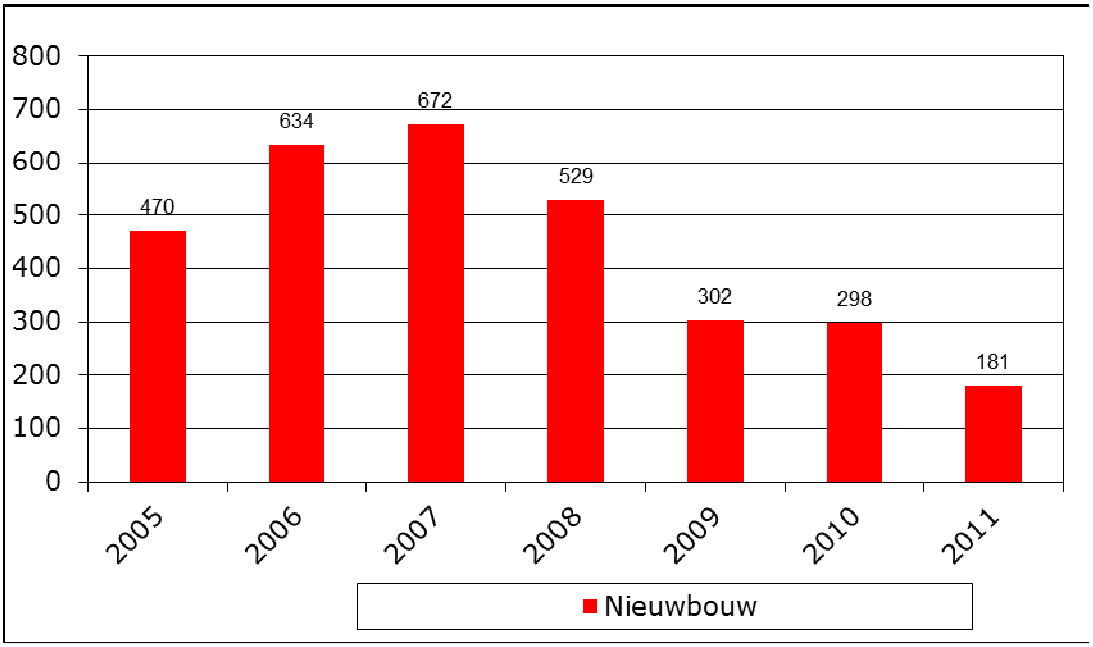
Grafiek 6.3 Ontwikkeling woonlasten als percentage van het netto gezamenlijk huishoudinkomen

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

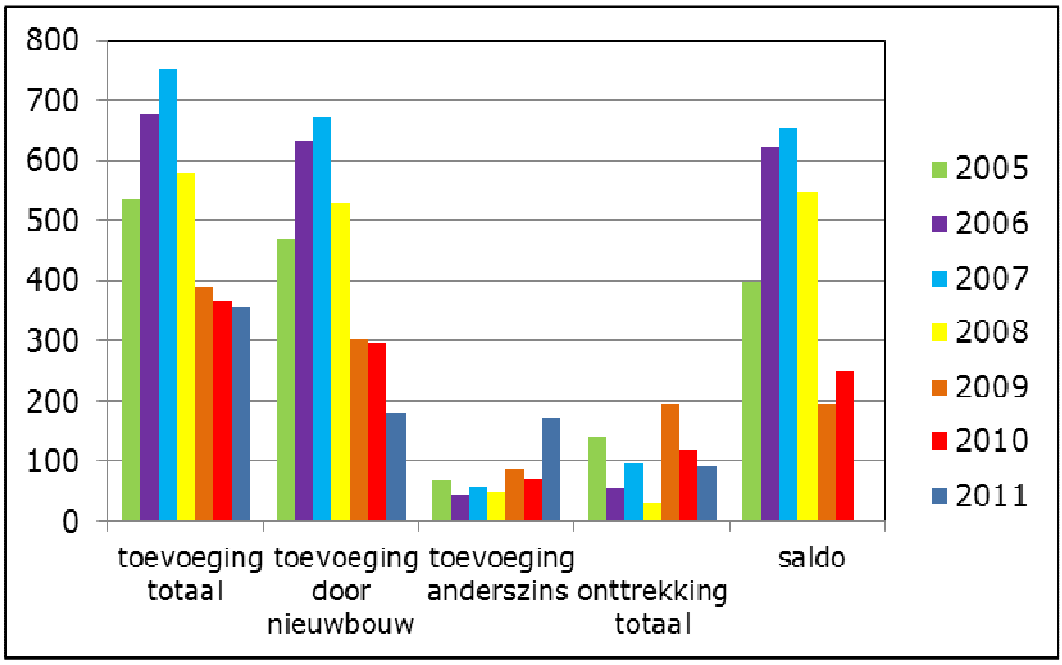
Toelichting: Woonlasten: huur of hypotheeklasten en gas, water en licht en evt. servicekosten maar zonder huursubsidie en belastingvoordeel hypotheek.

Grafiek 6.4 Nieuwbouw woningen 2005 t/m 2011

Bron: Gemeente Leeuwarden

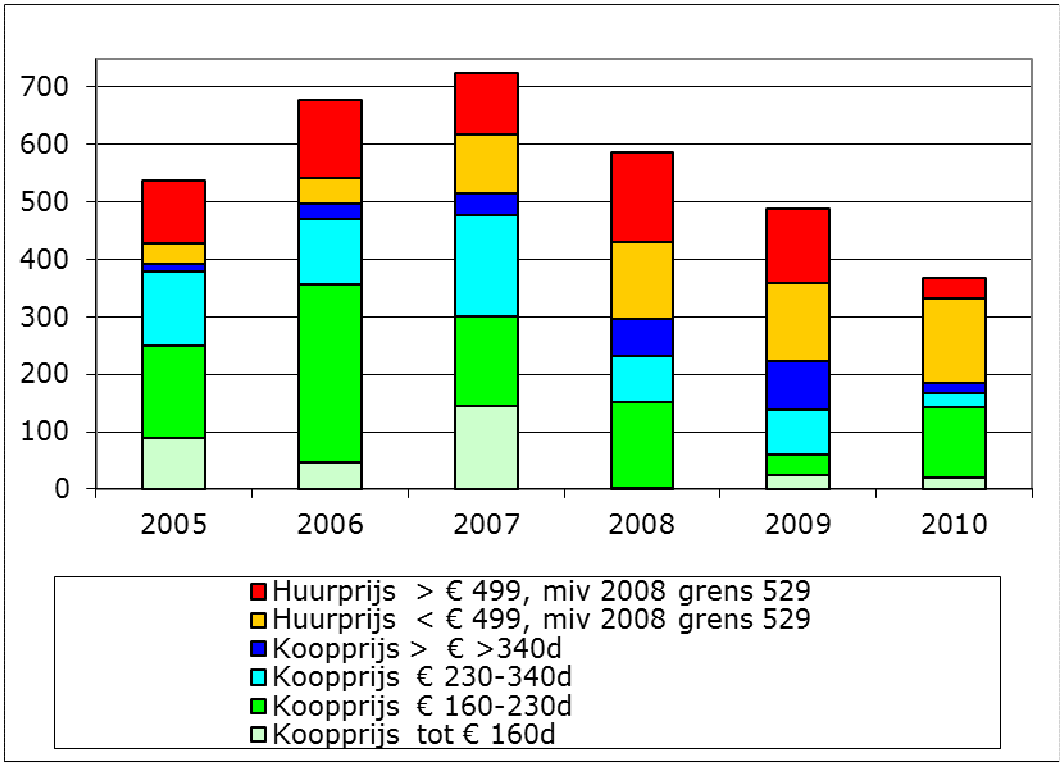
Grafiek 6.5 Toevoeging woningvoorraad in detail, onttrekkingen en saldo 2005 t/m 2011

Bron: CBS

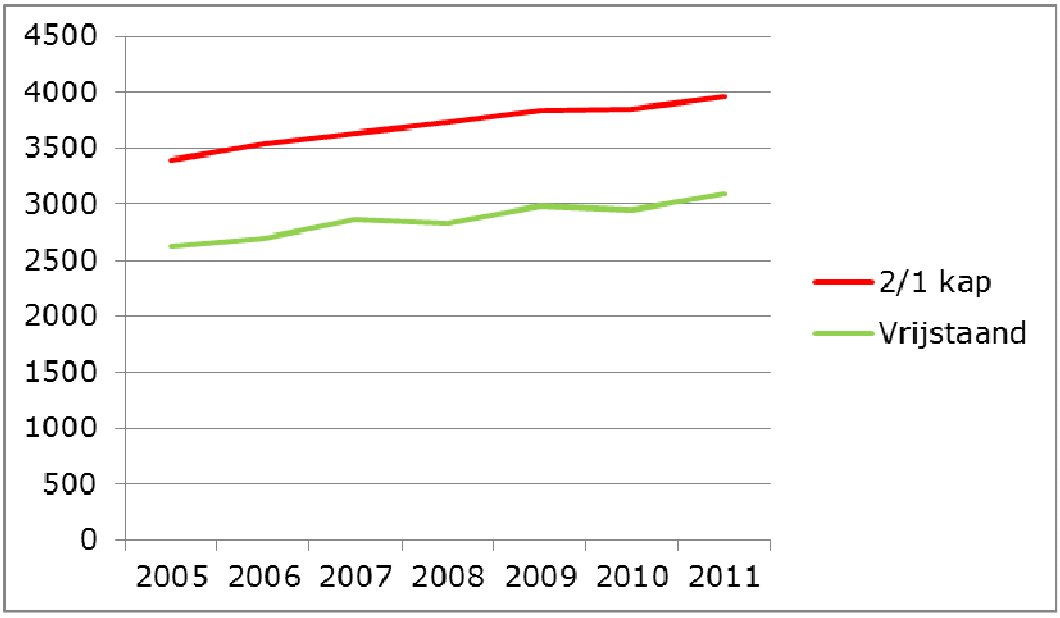
Toelichting: toevoegingen woningen: nieuwbouw en splitsing van woningen, ontrekkingen: sloop en samenvoeging van woningen.

Grafiek 6.6 Toevoeging woningvoorraad 2005 t/m 2010 naar prijsklasse en eigendomsverhouding

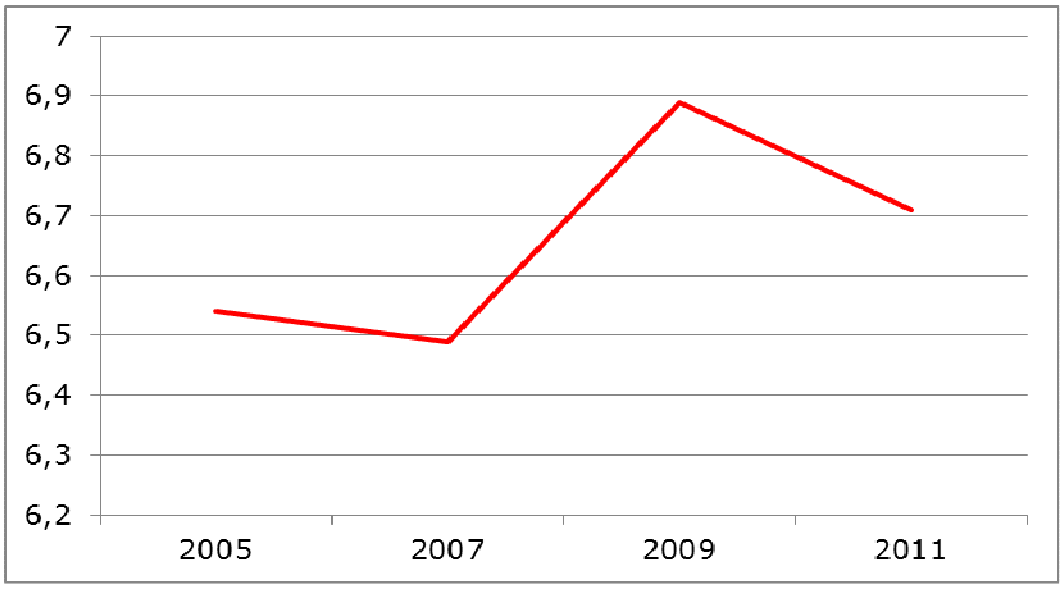
Bron: Gemeente Leeuwarden

Grafiek 6.7 Ontwikkeling aantal woningen, woningtypes 2/1-kap en vrijstaande woningen, 2005 t/m 2011

Bron: Gemeente Leeuwarden

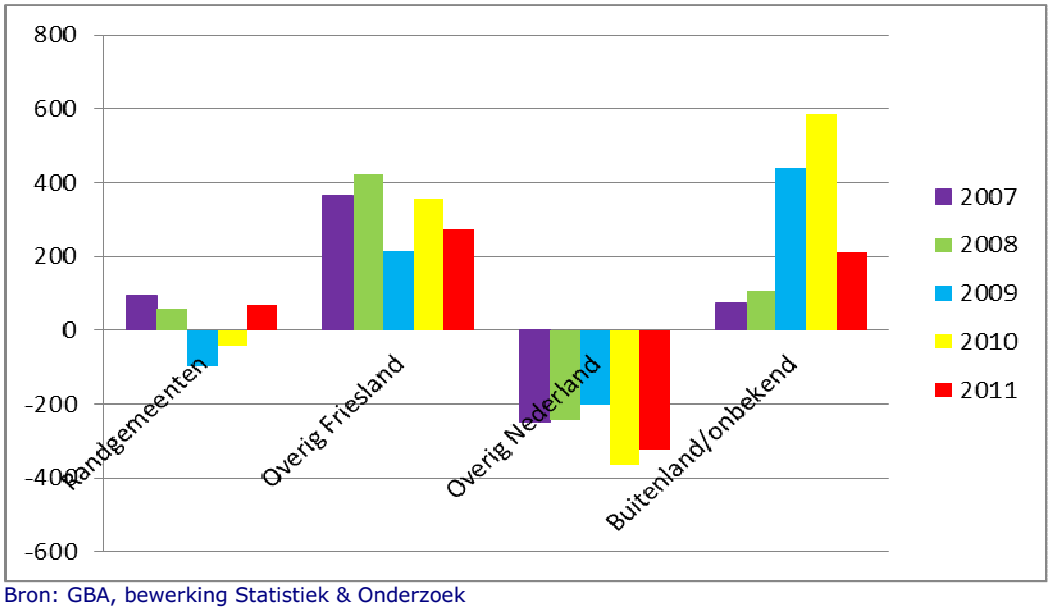
Grafiek 6.8 Rapportcijfer gegeven door inwoners op het aspect woonmogelijkheden binnenstad, 2005 t/m 2009 en woonaanbod 2011

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Toelichting: Iedere twee jaar wordt door middel van een ad-random toegestuurde vragenlijst een aantal inwoners van Leeuwarden gevraagd een oordeel over een aantal aspecten van de binnenstad te geven. Tot en met 2009 werd gevraagd naar woonmogelijkheden, in 2011 naar woonaanbod.

Grafiek 6.9 Migratiesaldo 2007 t/m 2011

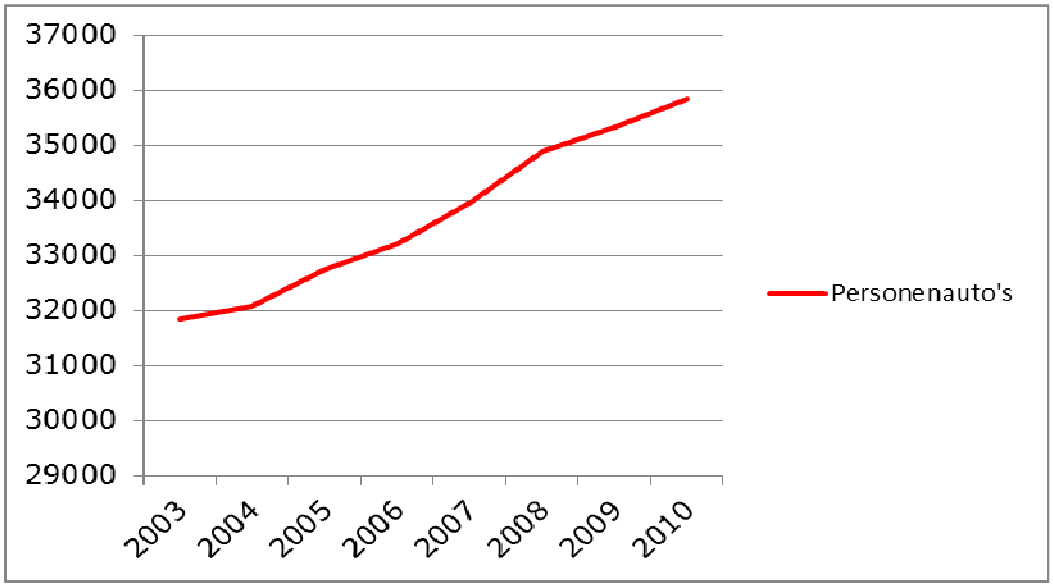

Bron: GBA, bewerking Statistiek & Onderzoek
Toelichting: Leeuwarden wint per saldo inwoners van Overig Friesland en verlies per saldo inwoners aan Overig Nederland. Ook ten opzicht van het buitenland/categorie onbekend is sprake van een positief vestigingssaldo. Het saldo met de randgemeenten schommelt de afgelopen jaren dichtbij nul.

Trends Infrastructuur en bereikbaarheid (7)

Strategisch algemeen doel: Een bereikbare en verkeersveilige stad

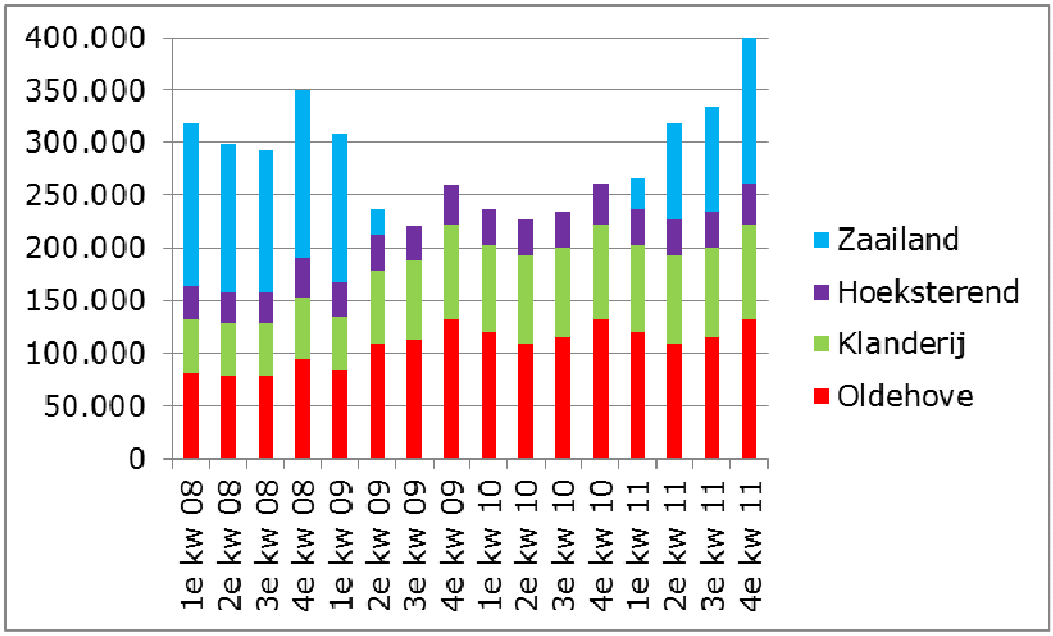
Grafiek 7.1 Aantal personenauto's in de gemeente Leeuwarden

Bron: CBS

Toelichting: Het autobezit in de gemeente Leeuwarden stijgt nog sneller dan het aantal huishoudens, steeds meer huishoudens hebben een auto en steeds meer huishoudens hebben twee auto's.

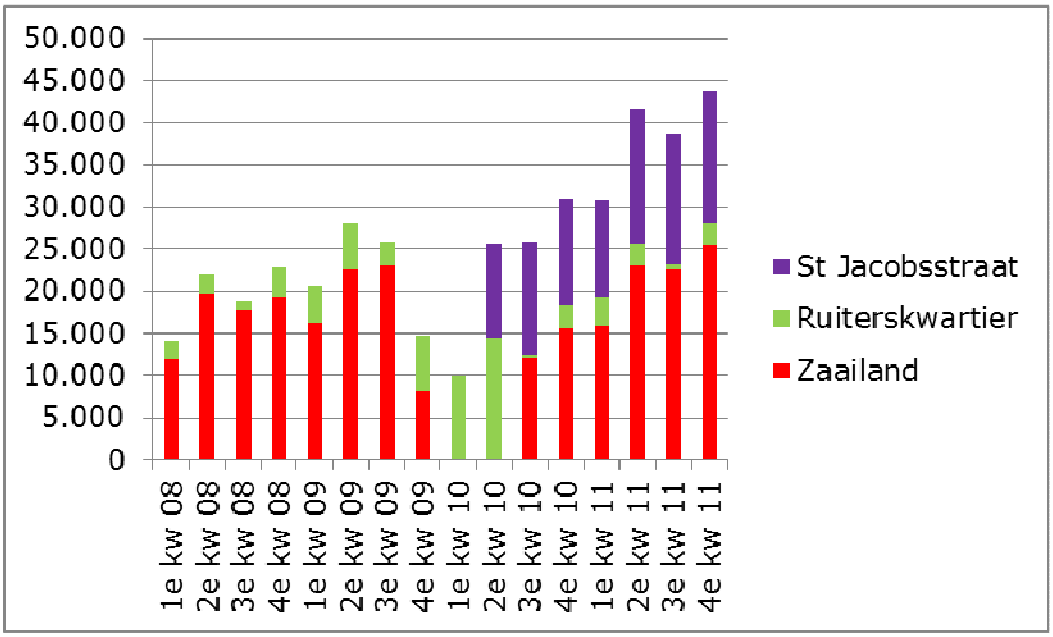
Grafiek 7.2 Aantal geparkeerde auto's in de gemeente Leeuwarden in 4 parkeergarages per kwartaal, 2008 tot en met 2011

Bron: Gemeente Leeuwarden

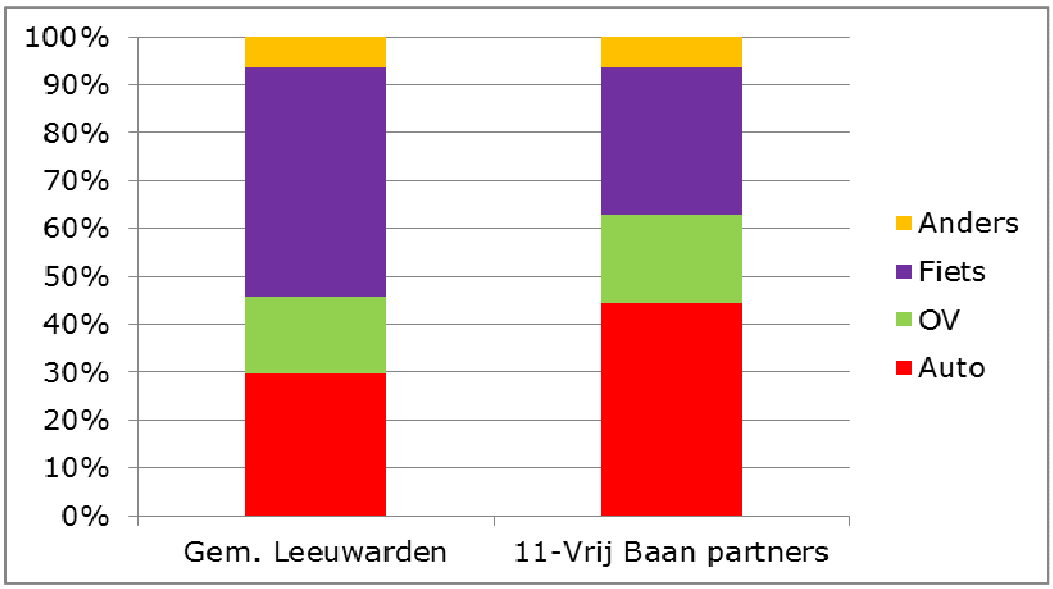
Toelichting: In het eerste kwartaal van 2011 is parkeergarage Zaailand weer open gegaan.

Grafiek 7.3 Aantal geparkeerde (brom-)fietsen in de gemeente Leeuwarden in 3 overdekte/bewaakte fietsenstallingen per kwartaal, 2008 t/m 2011

Bron: Gemeente Leeuwarden

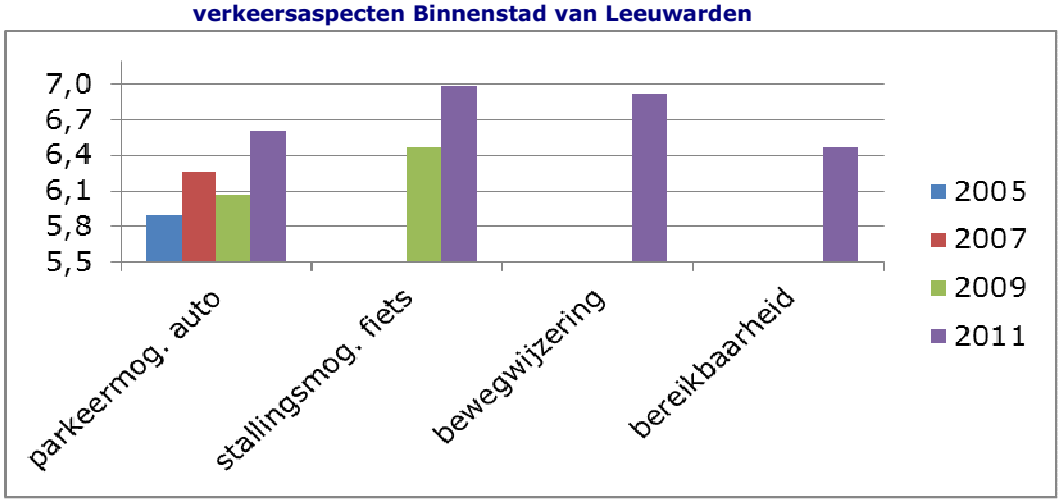
Grafiek 7.4 Hoofdvervoerswijze werknemers naar het werk 2011

Bron: Mobiliteitsmonitor Werk slim, reis slim/Leeuwarden Vrij-baan

Toelichting: Werknemers van de gemeente Leeuwarden komen relatief vaker met de fiets dan werknemers van het gemiddelde van 11 Vrij Baan partners (veelal andere grote bedrijven in Leeuwarden).

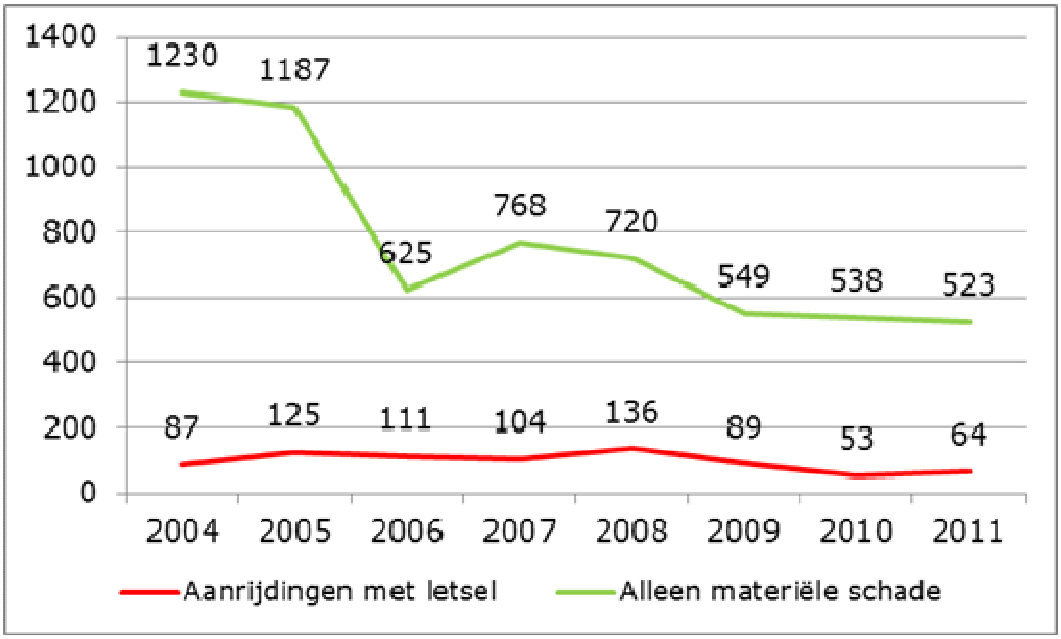
Grafiek 7.5 Rapportcijfer bewoners van Leeuwarden over aantal bereikbaarheid en verkeersaspecten Binnenstad van Leeuwarden

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Toelichting: Volgens de eigen inwoners zijn de parkeermogelijkheden voor de auto in 2011 sterk verbeterd. De vernieuwde en opgeleverde Parkeergarage Zaailand is daar vermoedelijk de oorzaak van. Rapportcijfer Bewegwijzering en Bereikbaarheid is in 2011 voor het eerst gevraagd.

Grafiek 7.6 Aantal aanrijdingen met letsel en alleen materiële schade in Leeuwarden 2004-2010

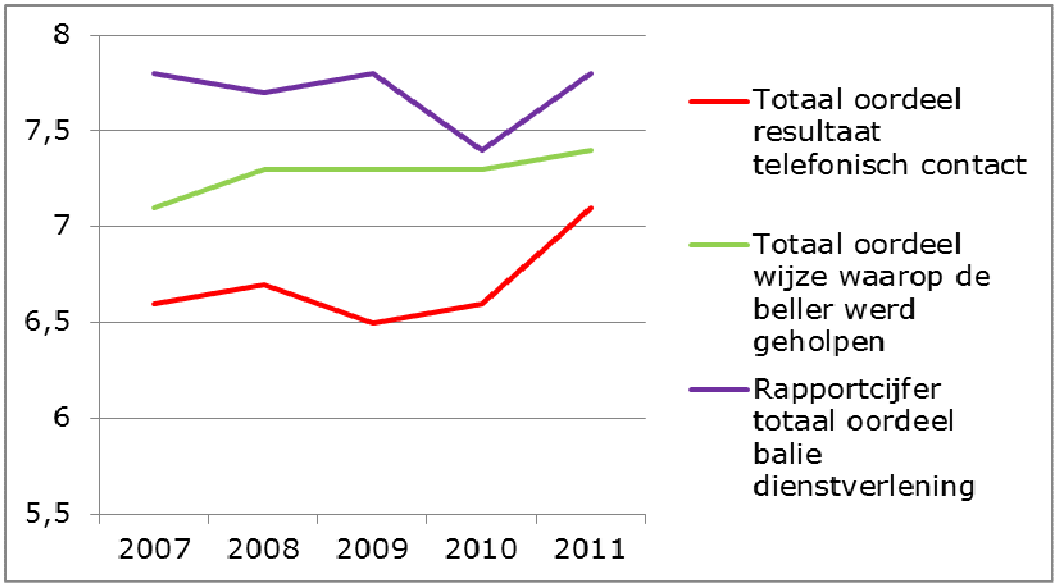
Bron: Politie

Toelichting: Ondanks een groei van de bevolking daalt het aantal aanrijdingen met letsel sinds 2008. Het aantal aanrijdingen met alleen materiële schade daalt volgens de politiecijfers sterks sinds 2004.

Trends Dienstverlening (8)

Strategisch algemeen doel: Transparante dienstverlening via één herkenbare ingang waarin de klant centraal staat

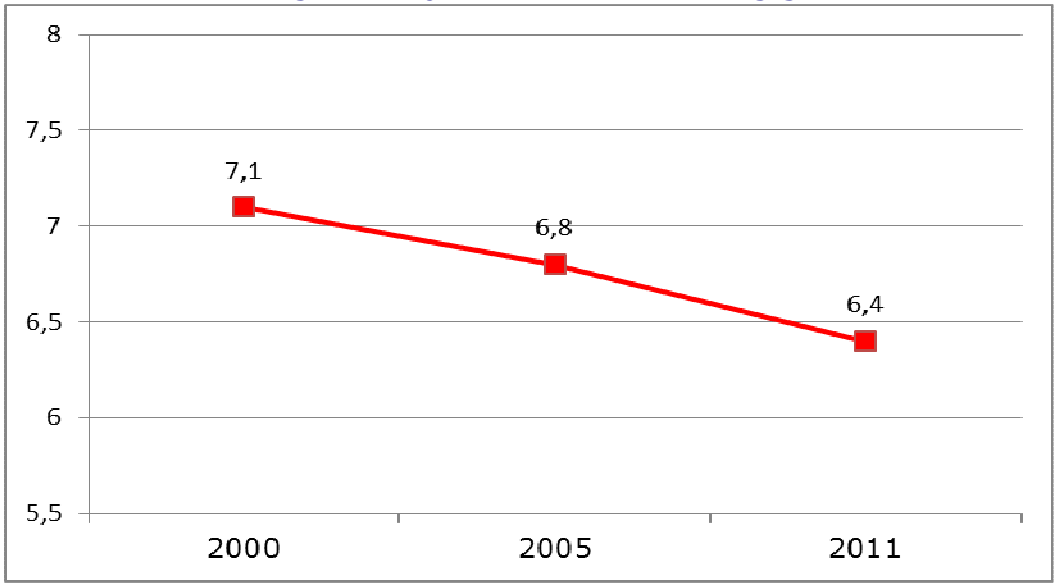
Grafiek 8. 1 Klanttevredenheid bij burgers onderdelen telefonisch en balie 2007 t/m 2011 (rapportcijfer)

Bron: Benchmark Publiekszaken

Toelichting: Sinds 2009 stijgt de waardering van het telefonisch contact. De baliedienstverlening zit al jaren op een hoog niveau.

Grafiek 8.2 Oordeel gemeentelijke website door inwoners gegeven

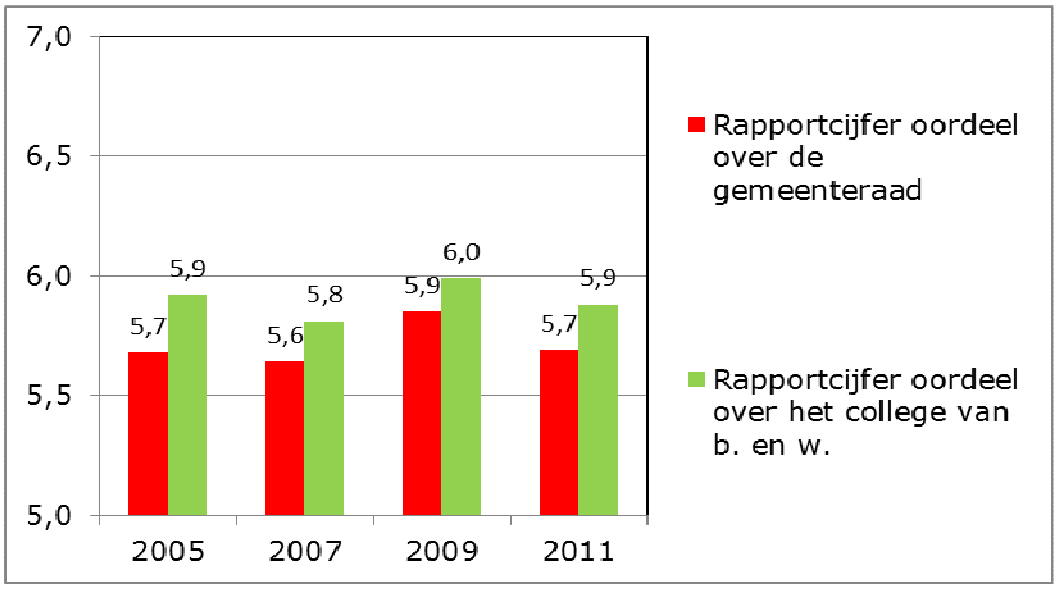

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Trends Politiek bestuur (9)

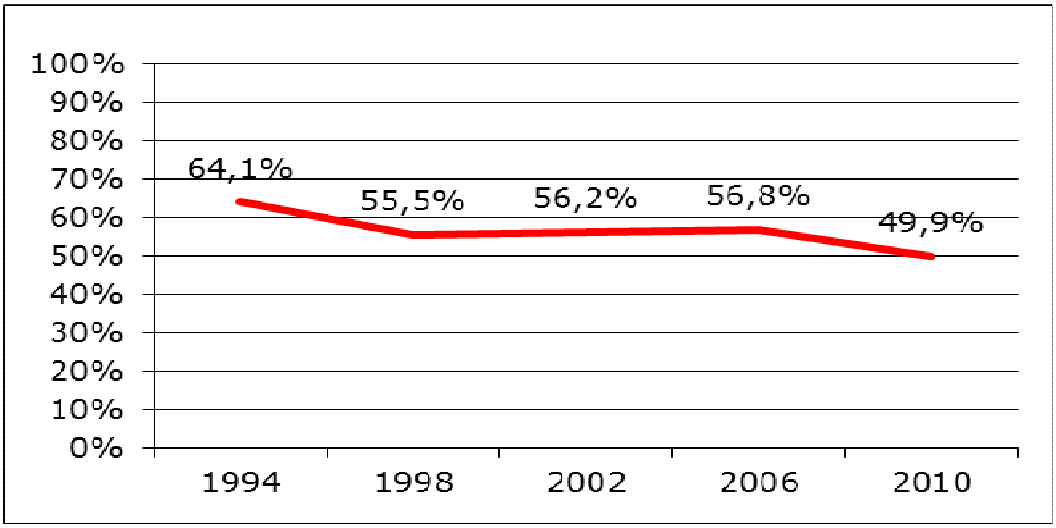
Strategisch Algemeen doel: Een transparant, effectief en samenwerkend bestuur

Grafiek 9.1 Rapportcijfers gemeenteraad en college van b. en w.

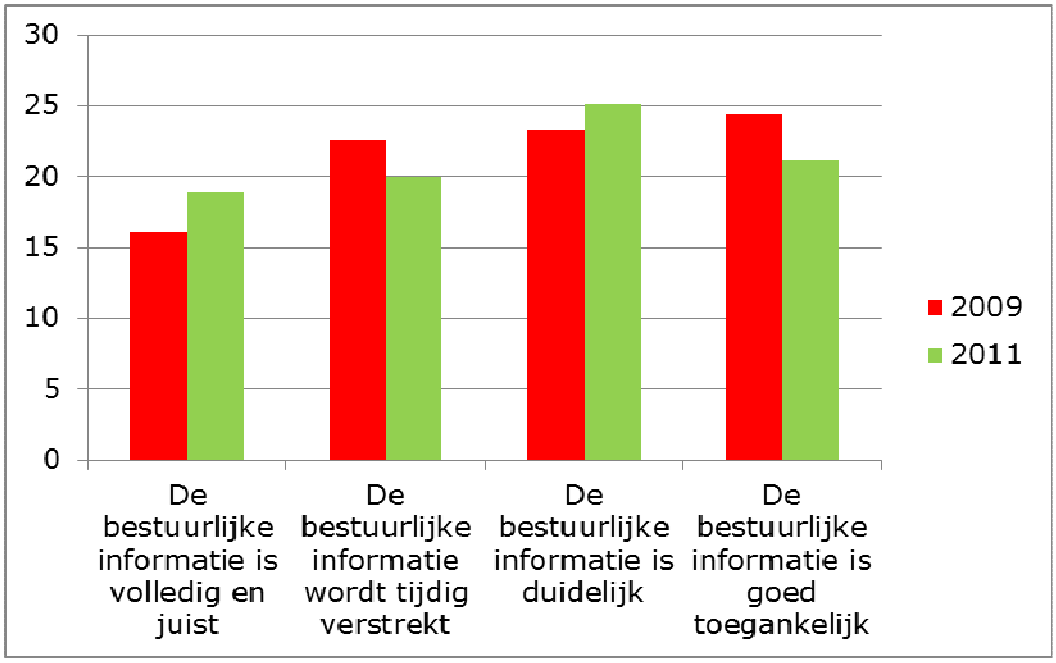
Bron: Wijksignaleringssysteem (2005, 2007), Gemeente-enquête (2009, 2011)
Toelichting: Het oordeel dat de Leeuwarders geven over de Raad en het College varieert door de jaren heen maar zeer beperkt.

Grafiek 9.2 Opkomst gemeenteraadsverkiezingen

Bron: Kiesraad

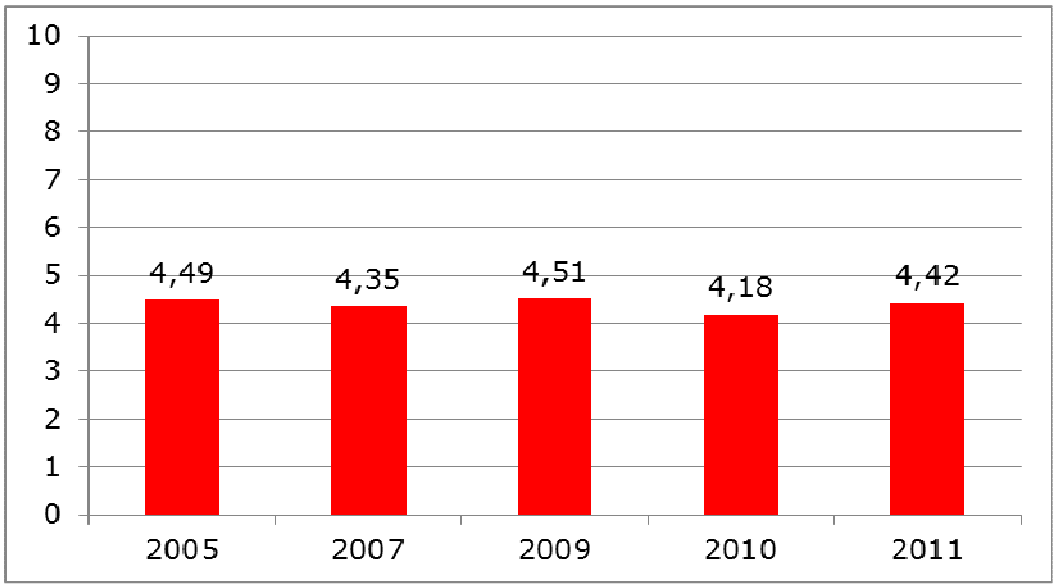
Grafiek 9.3 Oordeel bestuurlijke informatie 2009 en 2011

Bron: Gemeente-enquête

Toelichting: Het percentage inwoners van Leeuwarden dat vindt de de bestuurlijke informatie volledig, juist en duidelijk is stijgt licht tussen 2009 en 2011, de tijdigheid en toegangelijkheid wordt iets lager beoordeeld in 2011 ten opzichte van 2009.

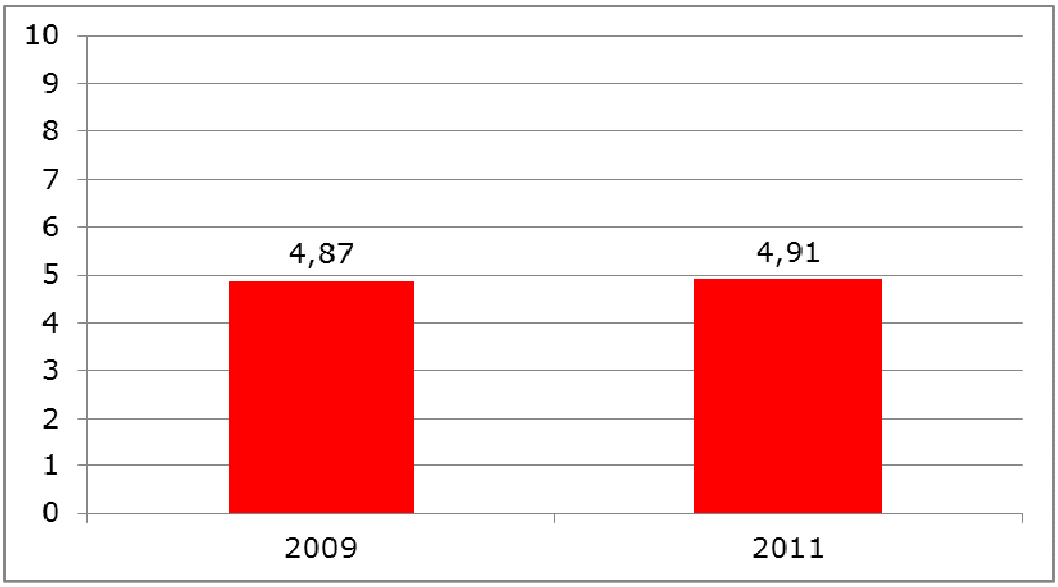
Grafiek 9.4 Schaalscore invloed uitoefenen op gemeentelijk beleid

Bron: Wijksignaleringssysteem (2005, 2007), Gemeente-enquête (2009, 2011), Wijkenquête (2010)

Toelichting: Aan inwoners van Leeuwarden is gevraagd om met een rapportcijfer te oordelen of men vindt dat men invloed kan uitoefenen op het gemeentelijk beleid.

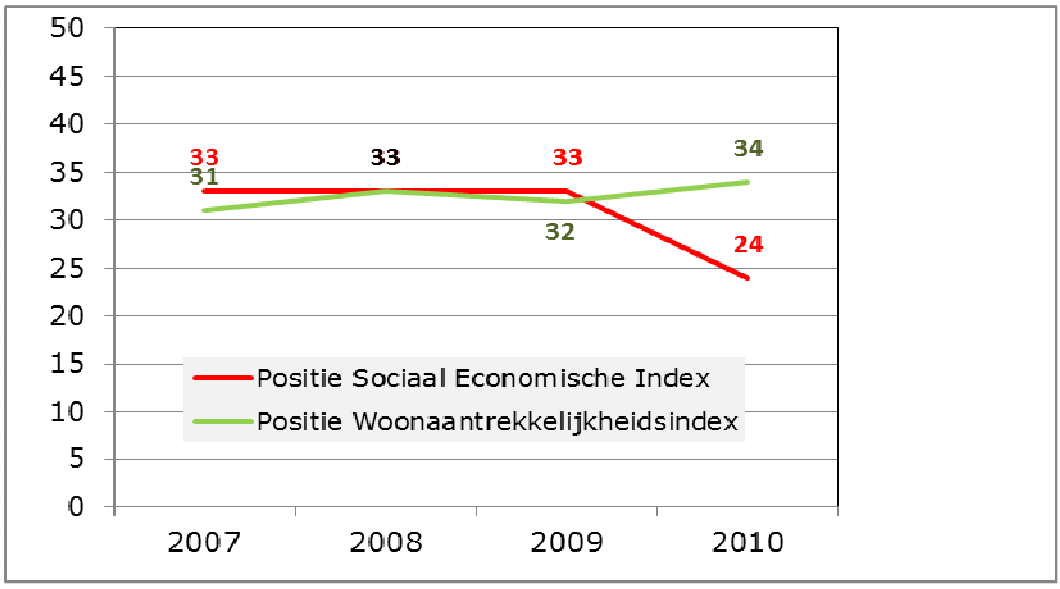
Grafiek 9.5 Schaalscore tijdig betrokken bij ontwikkeling van gemeentelijk beleid en plannen

Bron: Gemeente-enquête

Toelichting: Aan inwoners van Leeuwarden is gevraagd om met een rapportcijfer te oordelen of men vindt dat men op tijd wordt betrokken bij de ontwikkeling van beleid en plannen van de gemeente Leeuwarden.

Grafiek 9.6 Positie Woonaantrekkelijkheidsindex en Sociaal economische index 2011

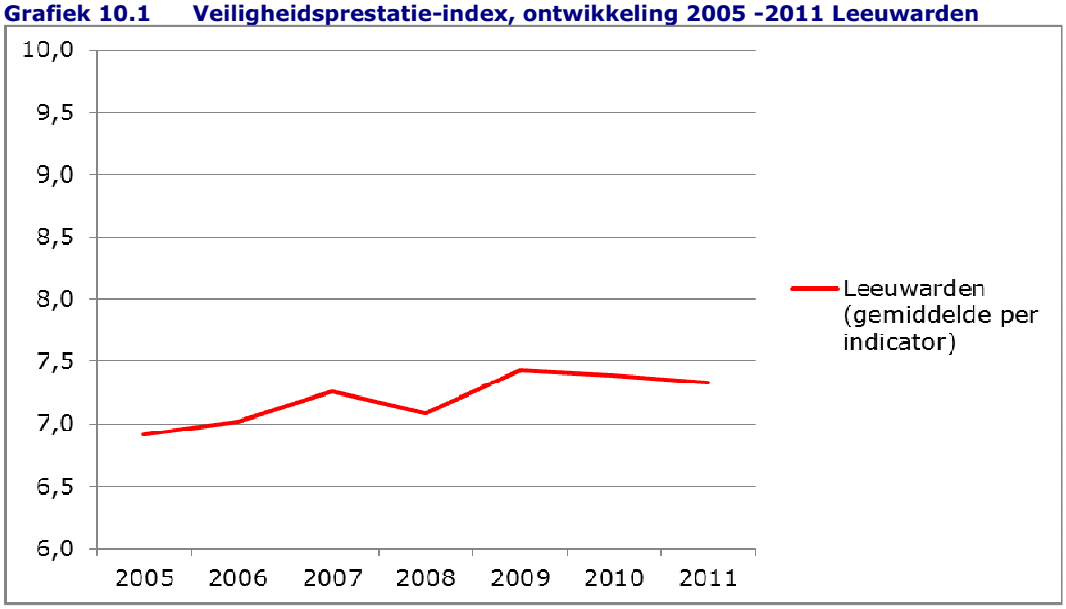
Bron: Atlas voor Gemeenten

Toelichting: In de Atlas voor Gemeenten worden de vijftig grootste gemeenten met elkaar vergeleken op veertig aspecten. Hieruit wordt onder andere de Woonaantrekkelijkheidsindex en de sociaal economische index bepaald. Op positie 1 staat de gemeente met de hoogst gewaardeerde woonaantrekkelijkheid cq sterkste sociaal economische structuur. Cijfers over 2011 in het voorjaar van 2012 beschikbaar. Tussen 2009 en 2010 trad bij sociaal economisch een grote verbetering op bij de aspecten arbeidsongeschiktheid (20e in '09, 15e in '10), participatie vrouwen (van 36e naar 25e) en percentage groeisectoren (van 19e naar 12e).

Trends Veiligheid, openbare orde en handhaving (10)

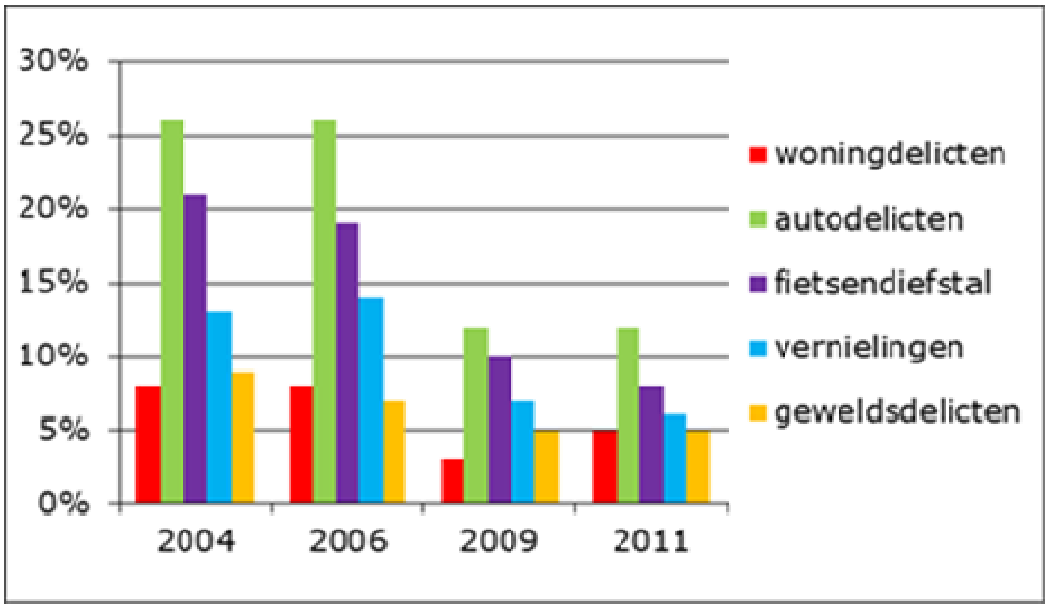
Strategisch Algemeen doel: In Leeuwarden weet en voelt iedereen zich veilig

Grafiek 10.1 Veiligheidsprestatie-index, ontwikkeling 2005 -2011 Leeuwarden

Bron: Statistiek & Onderzoek
Toelichting: Grafiek geeft weer het rapportcijfer voor de veiligheid, gebaseerd op politiecijfers en belevingscijfers van inwoners.

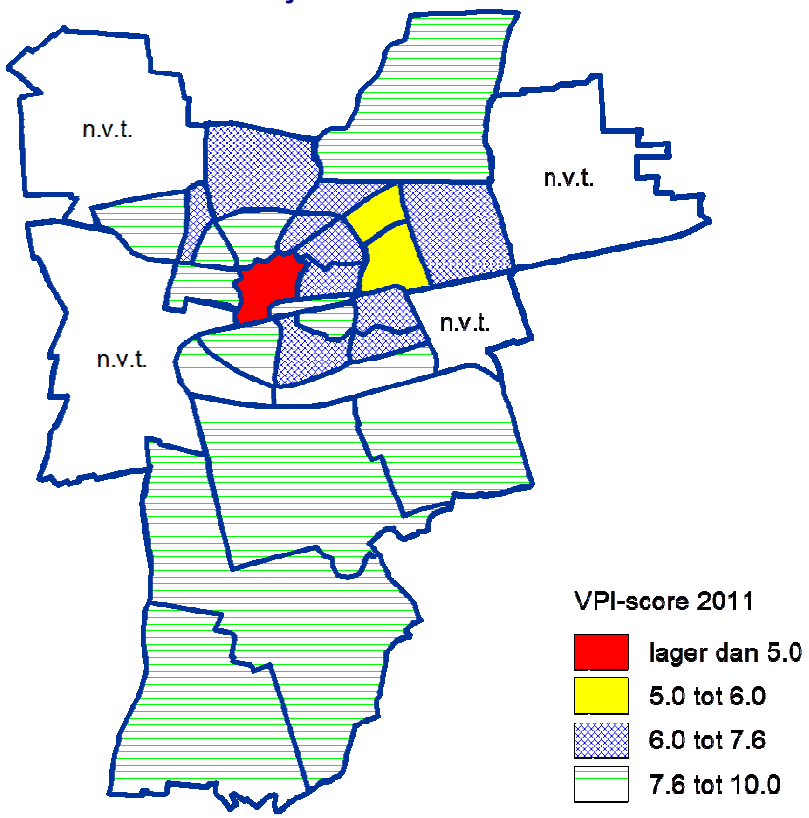
Grafiek 10.2 % Slachtofferschap van delicten 2004 tot en met 2011

Bron: GSB monitor (1998-2006), Integrale Veiligheidsmonitor (2009 en 2011)

Toelichting: Percentage inwoners van Leeuwarden dat in het afgelopen jaar slachtoffer is geworden van een delict. Tussen 2006 en tussen 2009 is overgestapt naar een andere bron voor het verkrijgen van de informatie, dit kan tot methode effecten geleid hebben waardoor verschillen groter zijn dan in werkelijkheid.

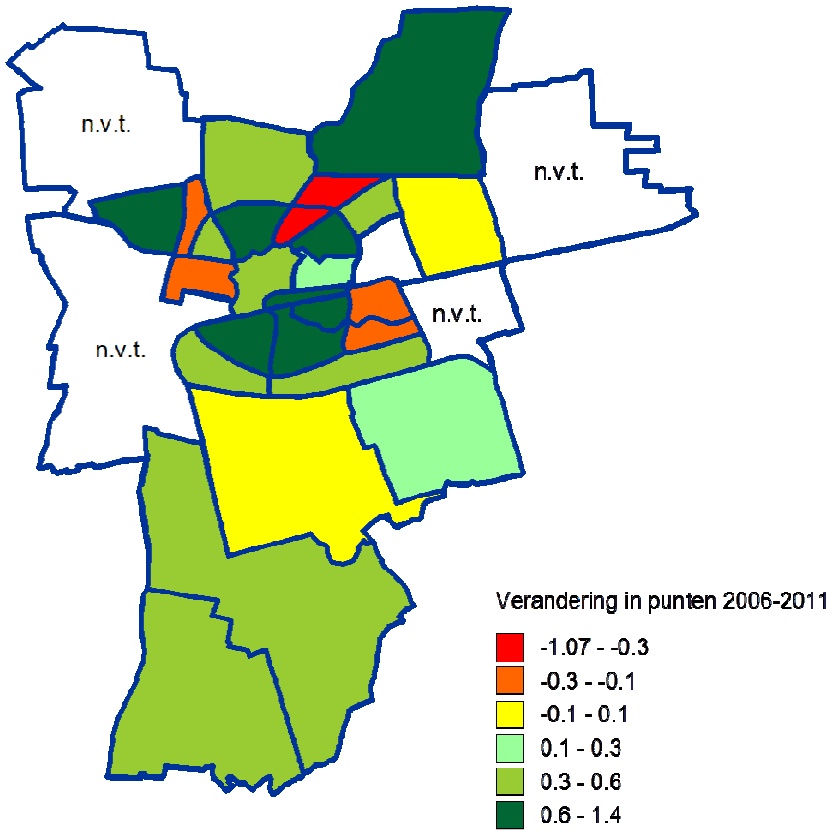
Kaart 10.1 Gemiddelde score op de Veiligheidsprestatieindex 2011 naar wijk

Bron: VPI Gemeente Leeuwarden

Toelichting: De index is gebaseerd op feitelijke aangiften bij de politie en slachtofferschap en beleving van veiligheid en woonomgeving volgens bewoners-enquêtes.

Kaart 10.2 Ontwikkeling gemiddelde score op de Veiligheidsprestatieindex 2006 - 2011 naar wijk

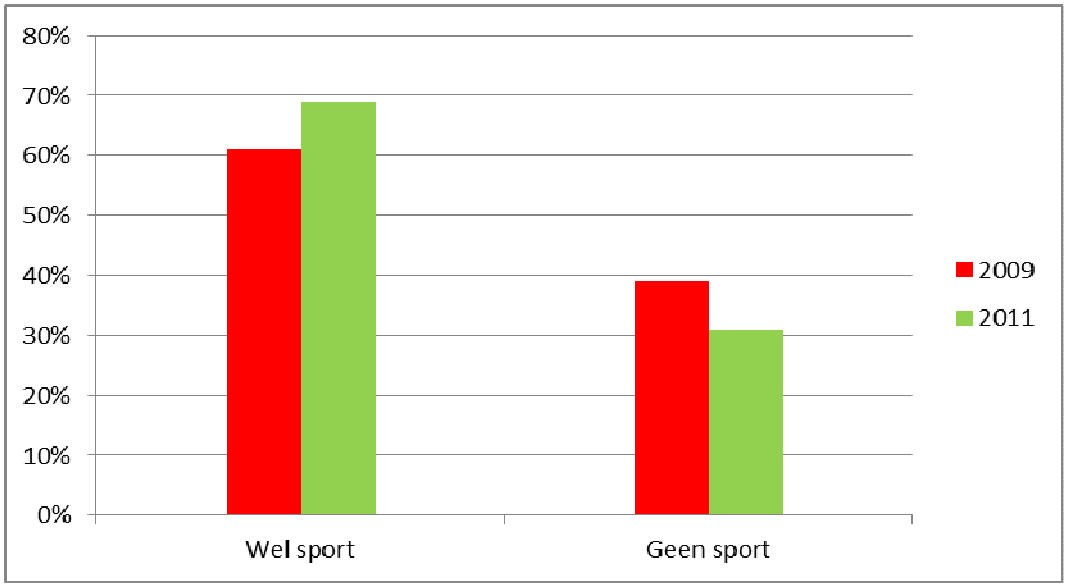
Bron: VPI Gemeente Leeuwarden

Toelichting: De score op de index is gestegen in totaal van een 6,9 naar een 7,4. In de meeste wijken trad verbetering op. Enige achteruitgang trad op in Goutum & De Zuidlanden, Wielenpolle, Schieringen, Oldegalileen/Bloemenbuurt en Wytgaard. Het aantal wijken met vooruitgang is veel talrijker.

Trends Sport (11)

Strategisch algemeen doel: Een leven lang bewegen

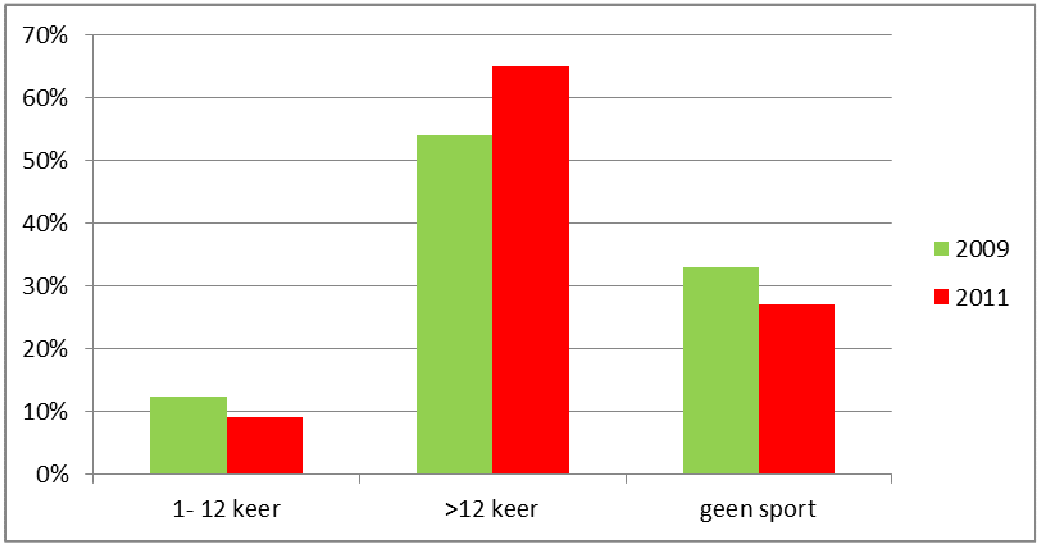
Grafiek 11.1 Sportdeelname in Leeuwarden 2009 - 2011 (rel.)

Bron: Gemeente enquête 2009 en 2011

Toelichting: De sportdeelname is in twee jaar tijd met 6% toegenomen.

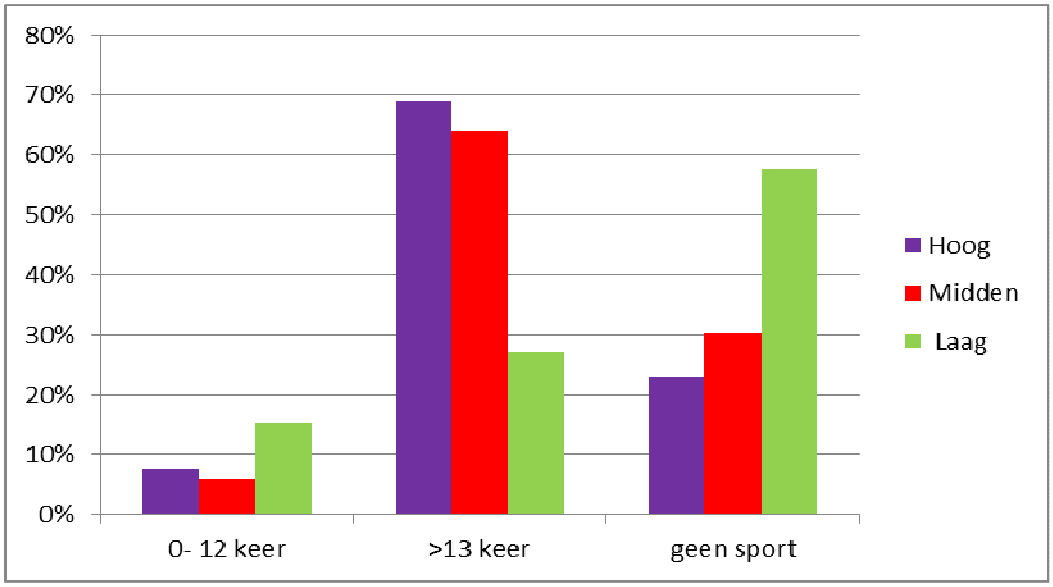
Grafiek 11.2 Frequentie sport beoefening in Leeuwarden 2009 – 2011 (rel.)

Bron: Gemeente enquête 2009 en 2011

Toelichting: De feitelijke sportbeoefening van meer dan 12 keer per jaar is in 2011 ten opzichte van 2009 met 9 procent tot 65% toegenomen. Het niet sporten is met 6% afgenomen.

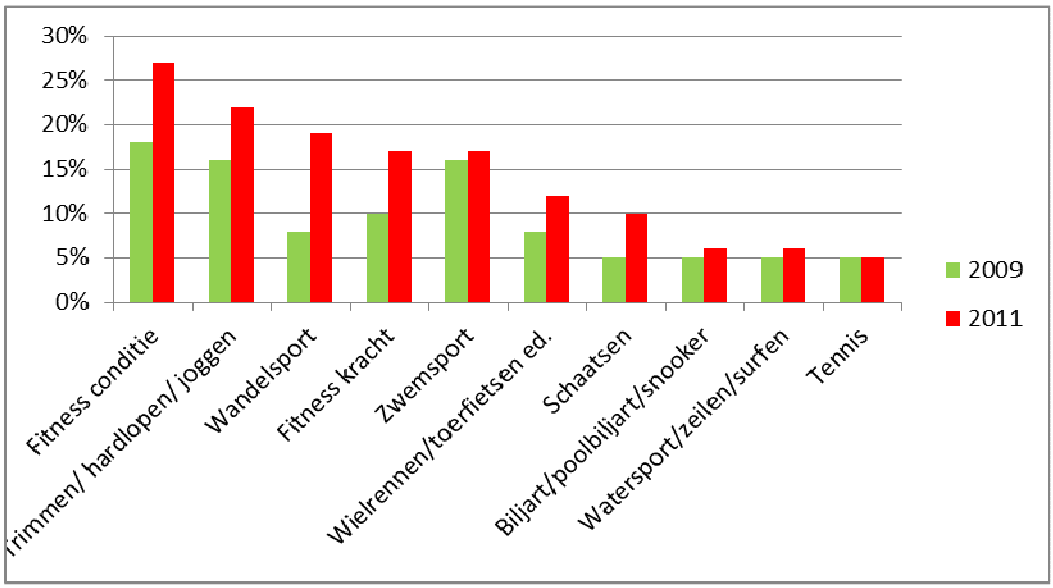
Grafiek 11.3 De top 10 van de sport beoefening in Leeuwarden 2009 – 2011 (rel.)

Bron: Gemeente enquête 2009 en 2011

Toelichting: We zien, dat zonder uitzondering alle andere sporten die in 2011 in de top 10 staan toenemen. Let wel de hier gepresenteerde percentages zijn afkomstig van een meerkeuzevraag, hierdoor kan de optelling hoger uitkomen dan honderd procent.

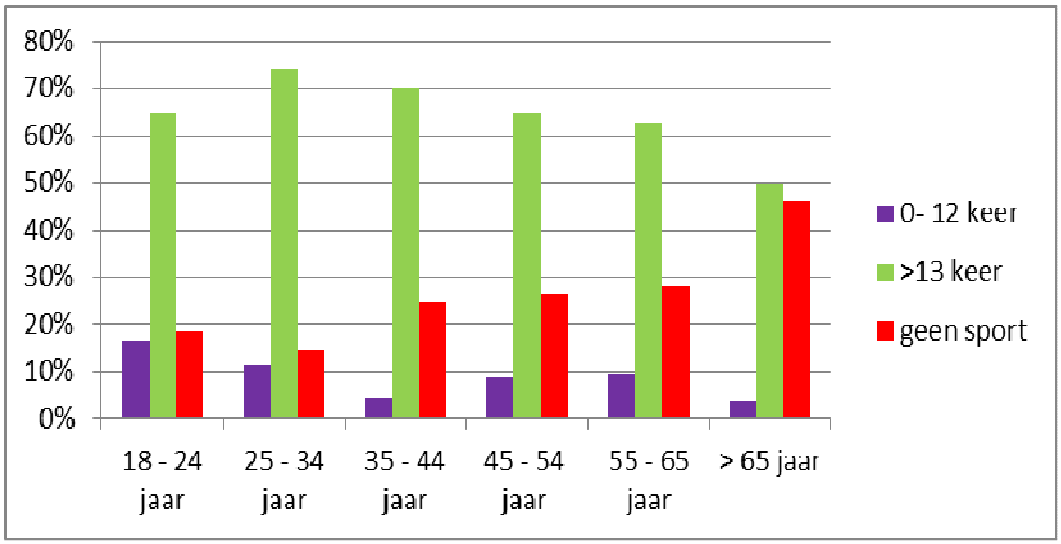
Grafiek 11.4 Sportfrequentie en opleidingsniveau in Leeuwarden 2011 (rel.)

Bron: Gemeente enquête 2009 en 2011

Toelichting: Bij de opleidingsklassen (hoog, midden, laag) zien we dat de lagere opleidingsklasse minder frequent sporten en ook vaker niet aan sport doen. Bij de hogere opleidingsklasse is dit juist andersom. Deze hogere opleidingsklasse sporten vaker met een hogere frequentie en doen minder vaak niet aan sport.

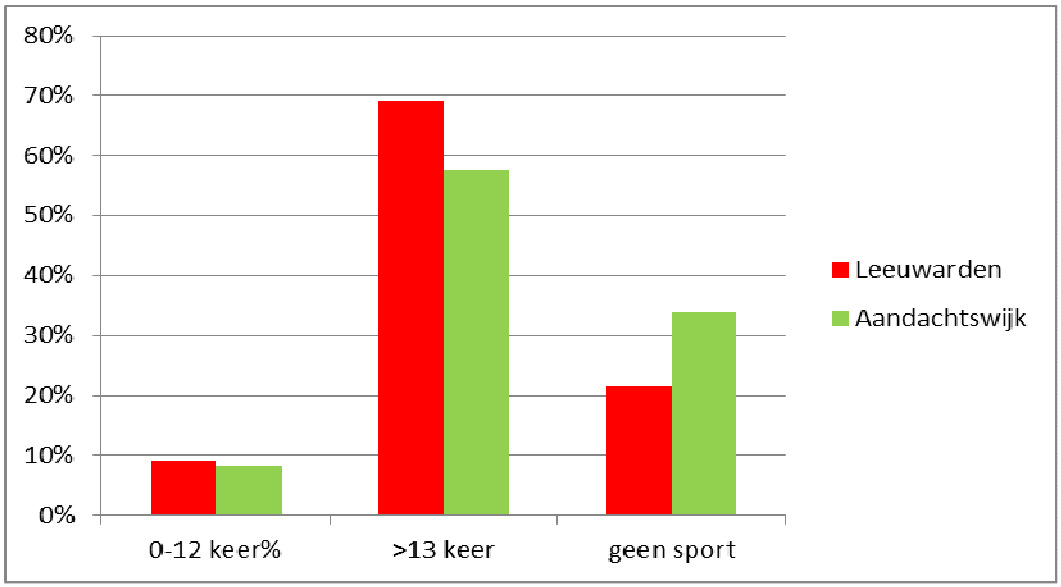
Grafiek 11.5 Sport frequentie en leeftijd in Leeuwarden 2011 (rel.)

Bron: Gemeente enquête 2009 en 2011

Toelichting: Qua sportdeelname is de leeftijdsgroep tussen de 24 en 34 jaar met 74% het meest aan het sporten, dat wil zeggen meer dan 13 maal per jaar. Van deze zelfde leeftijdsgroep doet 15% niet aan een sport beoefening. Voor de leeftijdsgroep 65 jaar en ouder sport er nog 50% en doet 47% niet of niet meer aan sport.

Grafiek 11.6 Sport frequentie in de aandachtswijken en in Leeuwarden 2011 (rel.)

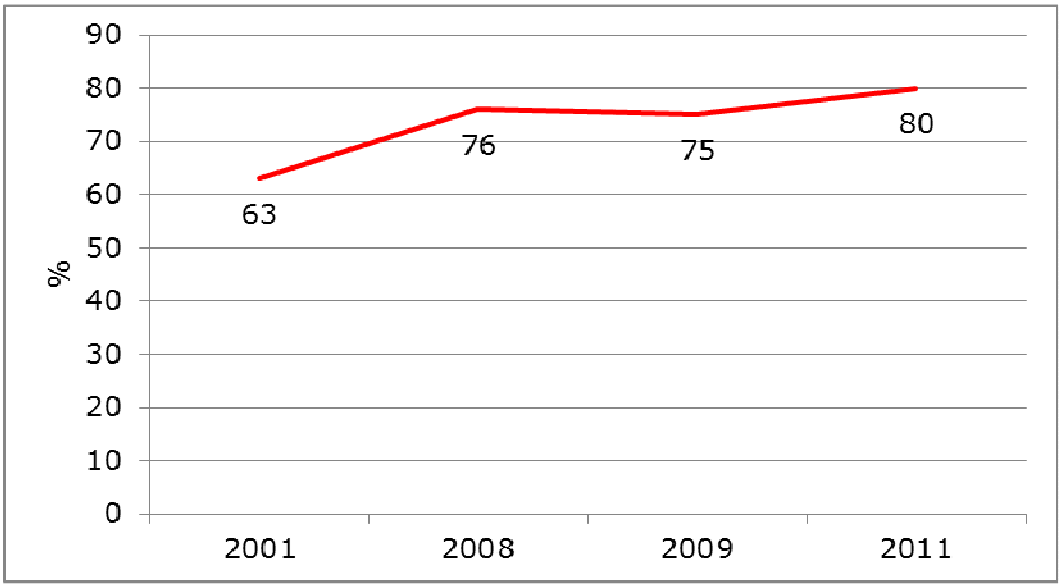
Bron: Gemeente enquête 2009 en 2011

Toelichting: Inwoners van de aandachtswijken beoefenen hun sport minder frequent en doen ook vaker niet aan sport.

Trends Ruimtelijke ordening (12)

Strategisch algemeen doel: De stad ruimtelijk op orde

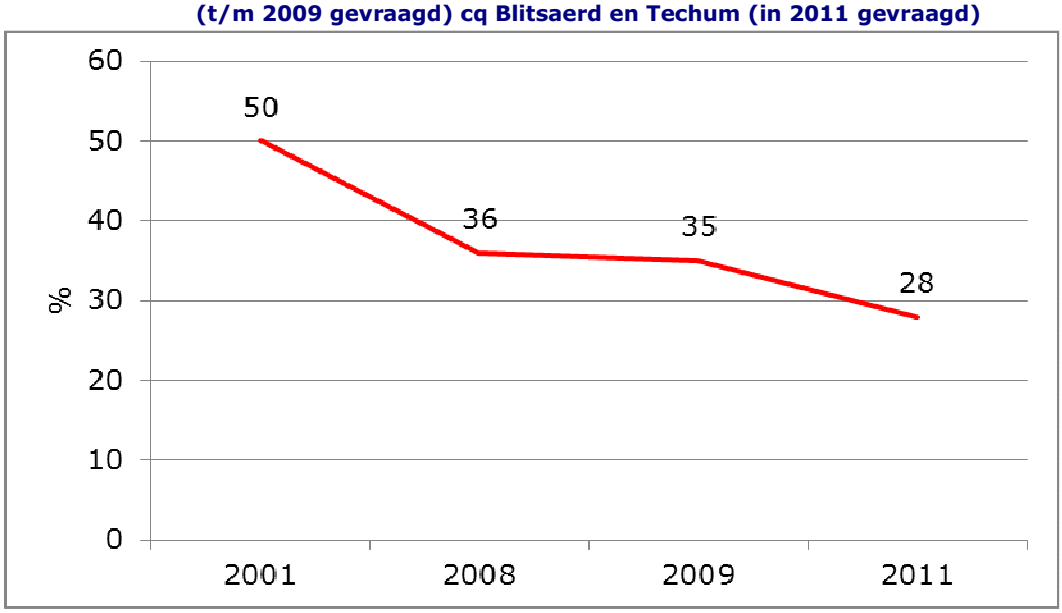
Grafiek 12.1 Positieve algemene indruk van Leeuwarden onder bewoners, 2001 t/m 2011

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Toelichting: Aan inwoners van Leeuwarden is gevraagd of men een positieve algemene indruk van Leeuwarden heeft, 80% bevestigt deze stelling in 2011.

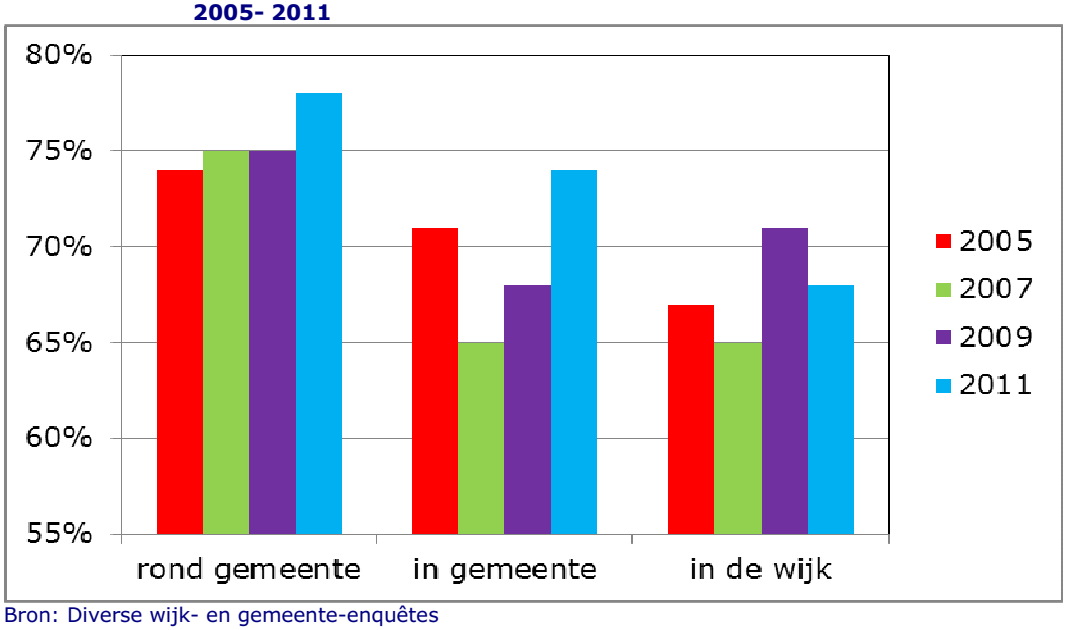
Grafiek 12.2 De nieuwe wijken ten zuiden van Leeuwarden zijn een aanwinst (t/m 2009 gevraagd) cq Blitsaerd en Techum (in 2011 gevraagd)

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Toelichting: Tot en met 2009 werd gevraagd of men de nieuwe wijken in het Zuiden van Leeuwarden een aanwinst vond (Zuiderburen en later ook de Zuidlanden). In 2011 is specifiek gevraagd naar Blitsaerd en Techum.

Grafiek 12.3 Voldoende groen (recreatiegebieden, parken en bossen) volgens eigen bewoners 2005- 2011

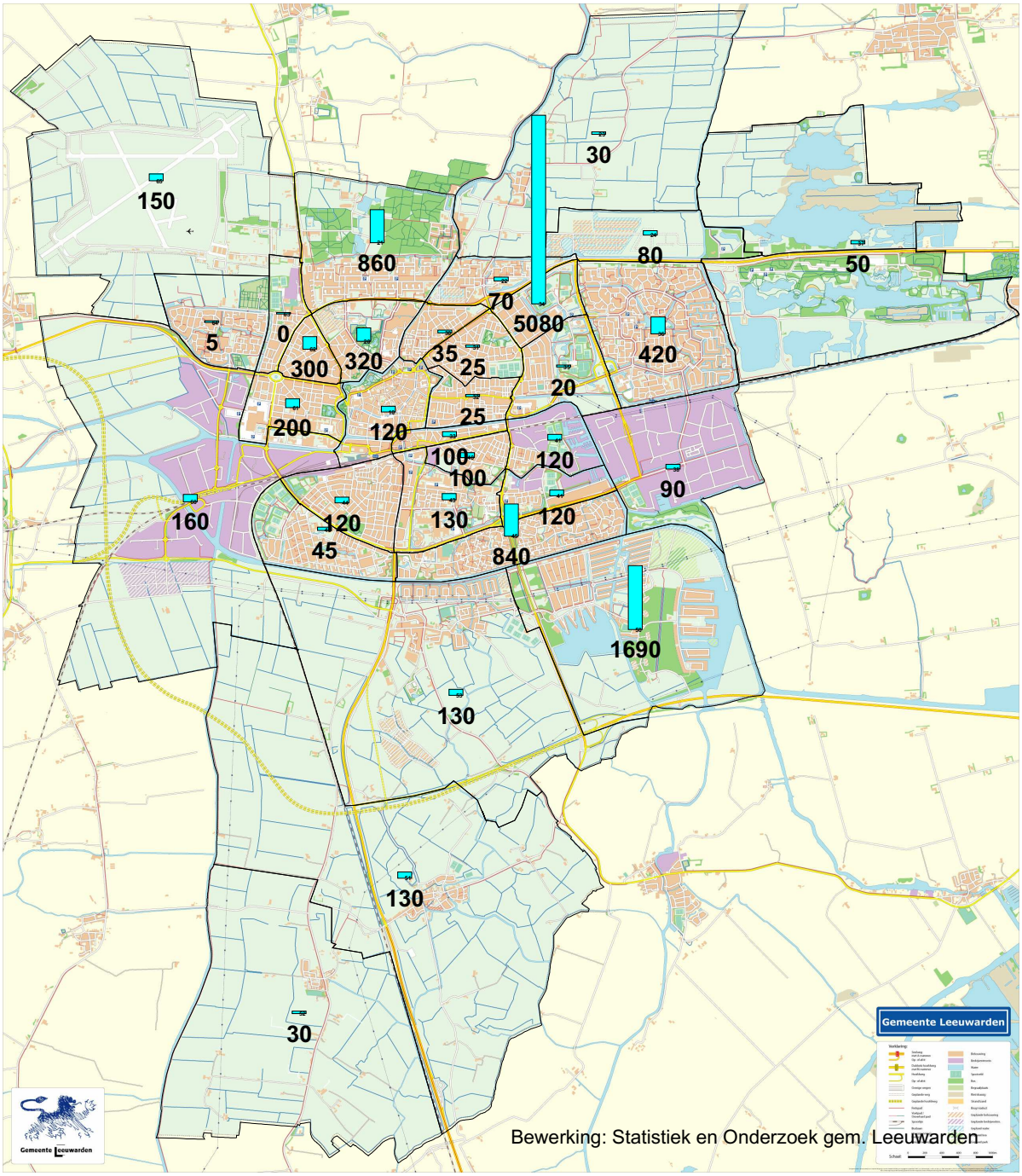
Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Trends Milieu, energie en water (13)

Strategisch Algemeen Doel: Een volledig duurzaam Leeuwarden:

- **Schoon**
- **Gezond**
- **Veilig**

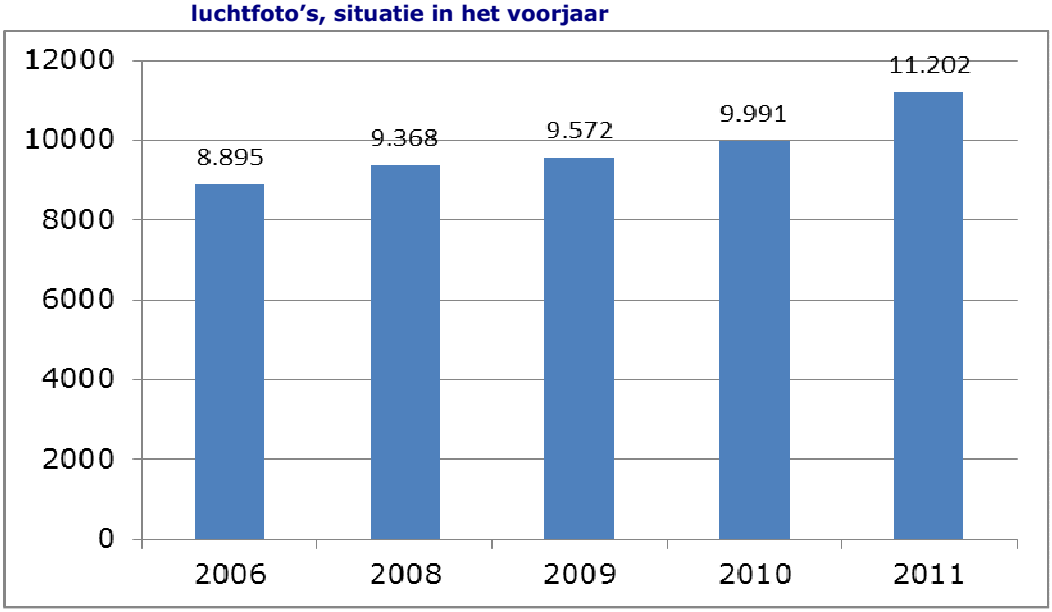
Kaart 13.1 Aantal m2 zonnepanelen en –collectoren per wijk, voorjaar 2011

Bron: LegoGis, schatting door S&O obv van luchtfoto's

Toelichting: Op basis van luchtfoto's is het oppervlak van panelen voor elektriciteitsopwekking en boilers geschat.

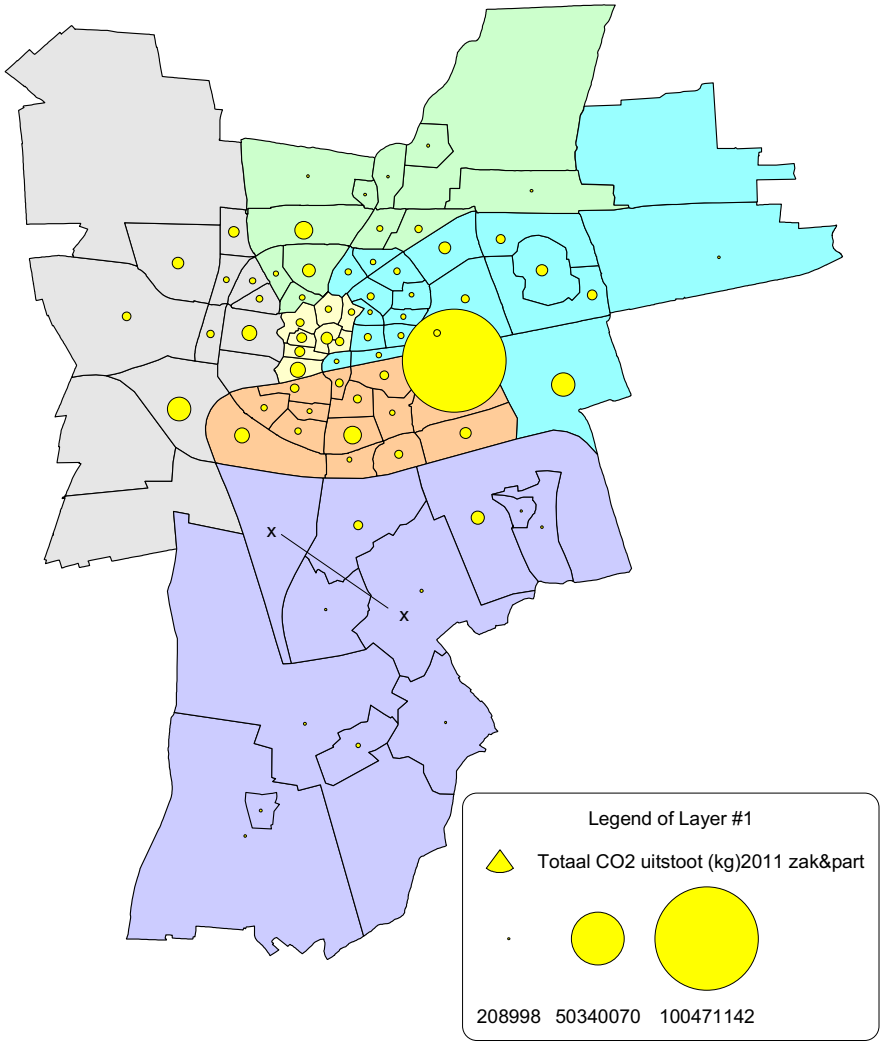
Grafiek 13.2 Schatting aantal m2 zonnepanelen en -collectoren in Leeuwarden op basis van luchtfoto's, situatie in het voorjaar

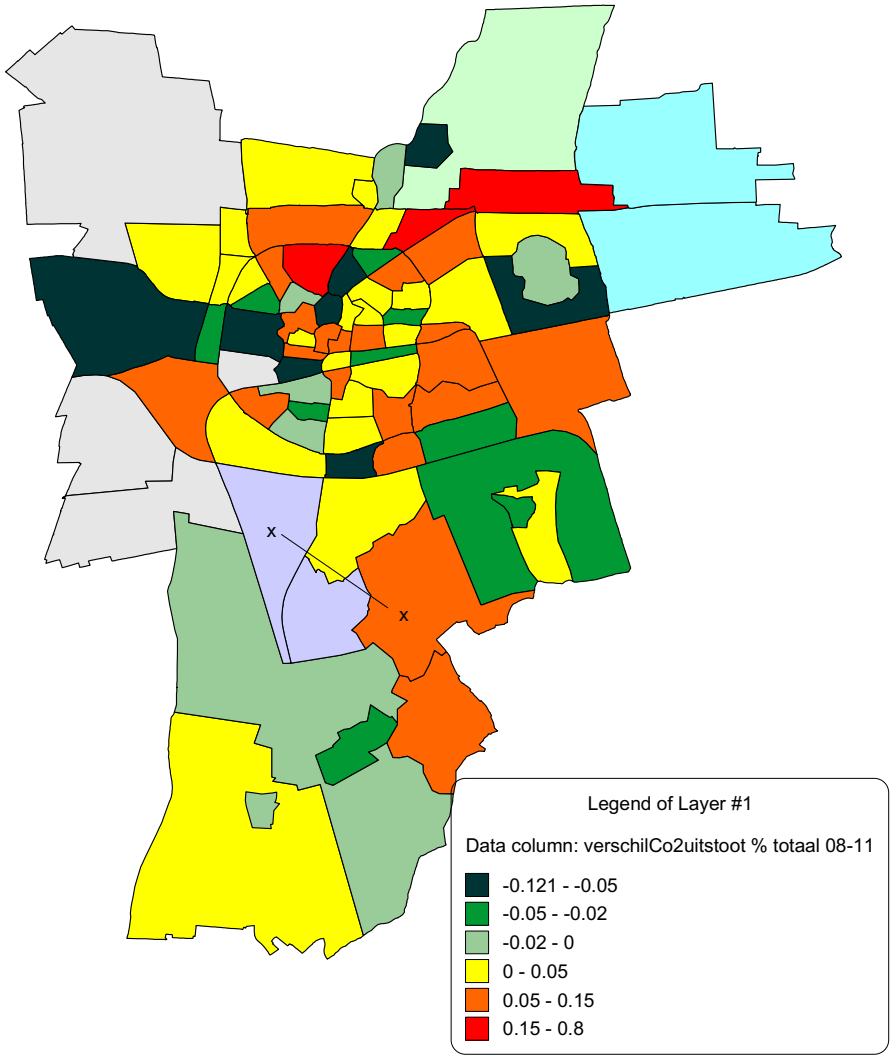
Bron: LegoGis, schatting door S&O obv van luchtfoto's, meetmoment: voorjaar

Toelichting: Op basis van luchtfoto's is het oppervlak van panelen voor elektriciteitsopwekking en boilers geschat.

Kaart 13.2 Totale CO2 uitstoot in Leeuwarden 2011

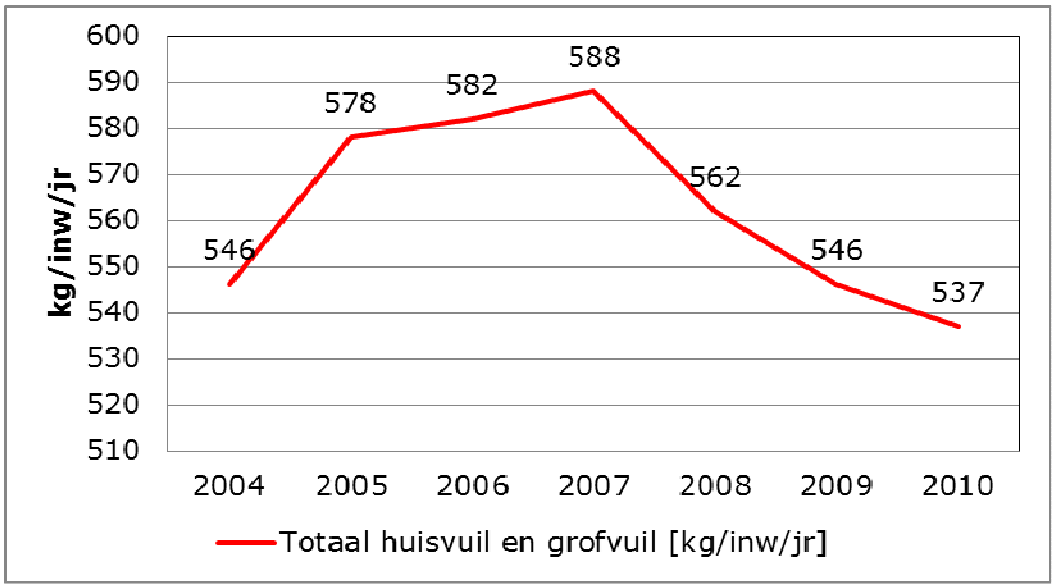
Kaart 13.3 Ontwikkeling Totale CO2 uitstoot 2008 t/m 2011

Bron: Energieinbeeld

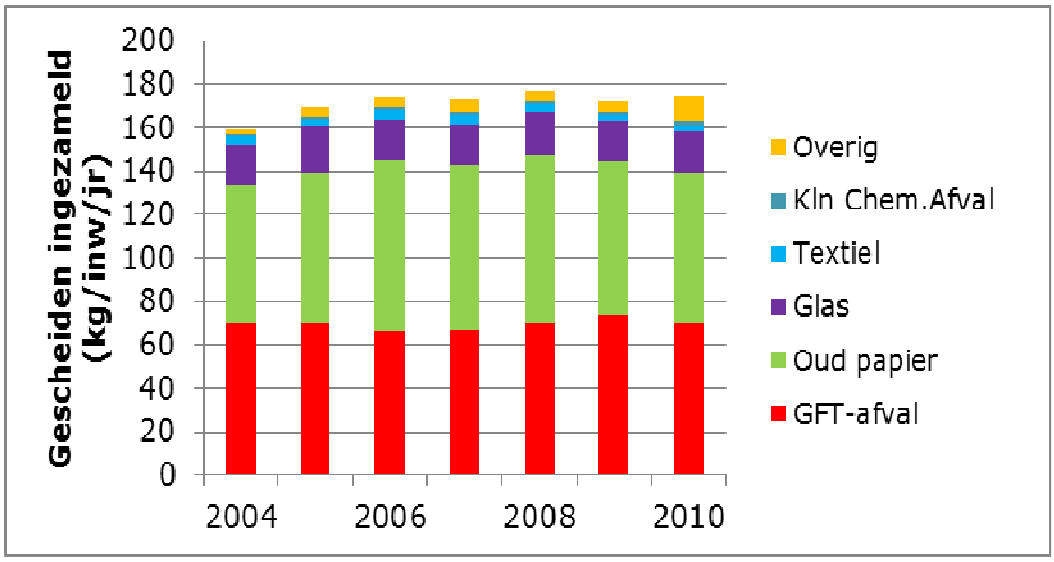
Toelichting: -0,121 staat voor 12,1% minder uitstoot in een wijk

Grafiek 13.3 Totaal ingezameld huisvuil en grofvuil in kilogram per inwoner per jaar gemeente Leeuwarden

Bron: Gemeente Leeuwarden

Grafiek 13.4 Gescheiden ingezameld afval in kilogram per inwoner per jaar gemeente Leeuwarden

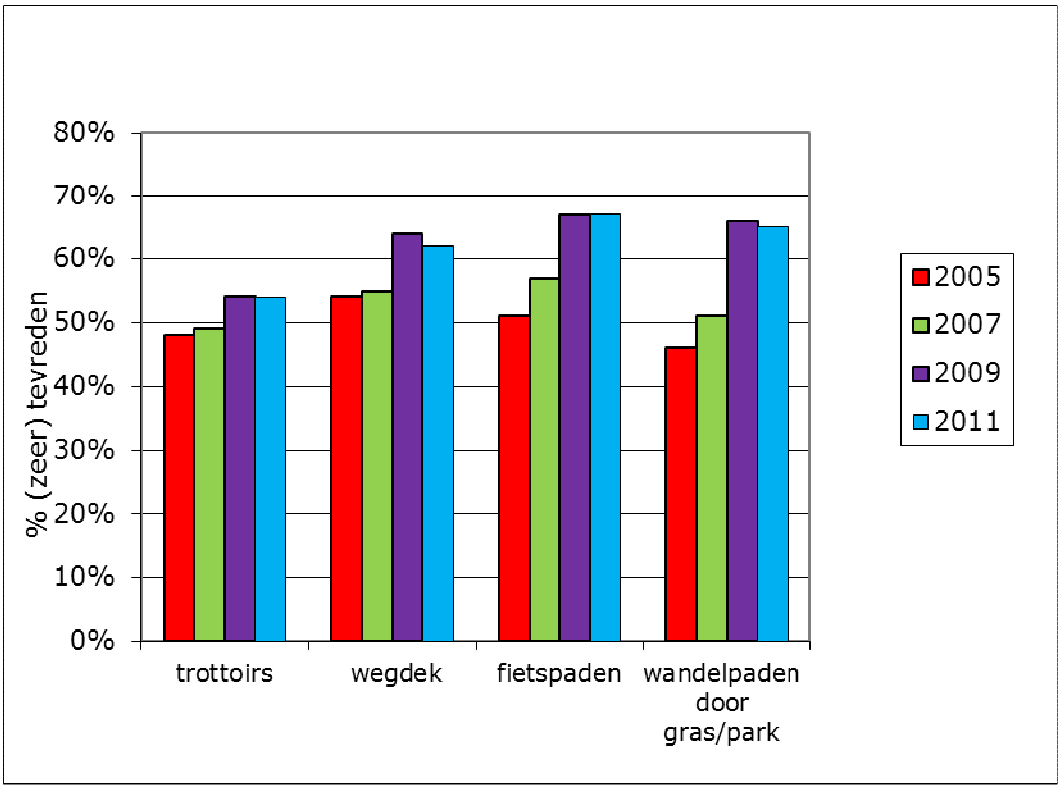

Bron: Gemeente Leeuwarden

Trends Woon- en leefomgeving (14)

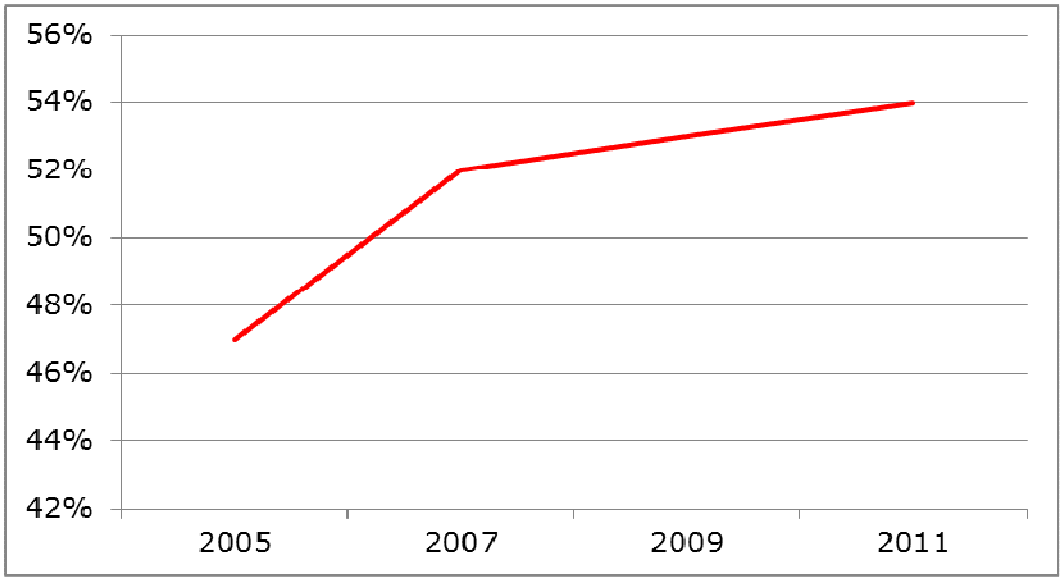
Strategisch algemeen doel: Een veilige en leefbare open ruimte

Grafiek 14.1 Percentage inwoners tevreden met onderhoud van (2005 t/m 2009)

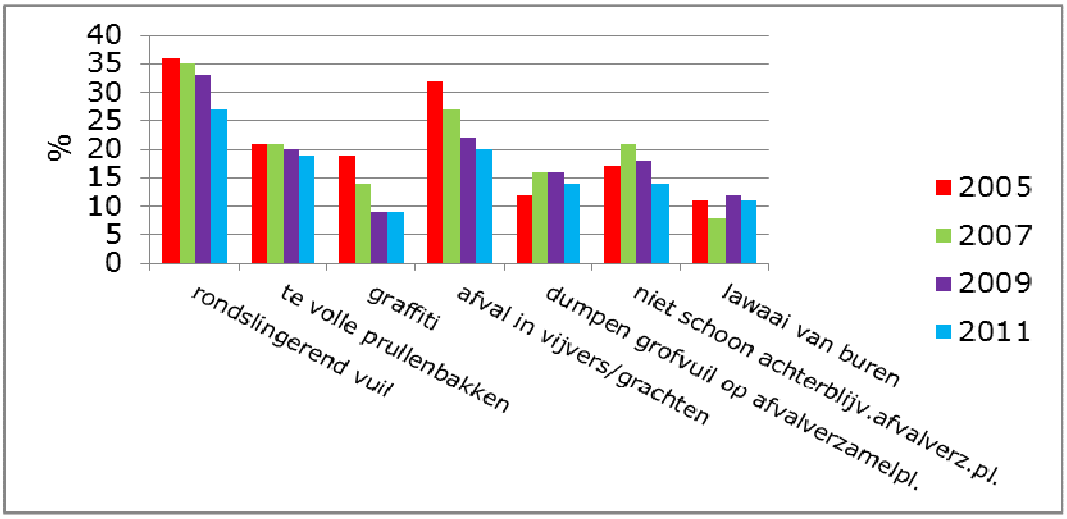
Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes
Toelichting: Over de periode 2005 t/m 2011 geven de eigen inwoners een stijgende tevredenheid over het onderhoud van de genoemde categoriën aan.

Grafiek 14.2 Percentage inwoners dat afgelopen maanden een ergernis of overlast gehad heeft 2005 t/m 2011

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes
Toelichting: een licht groeiend % inwoners meldt via enquêtes de afgelopen maanden een ergernis te hebben gehad.

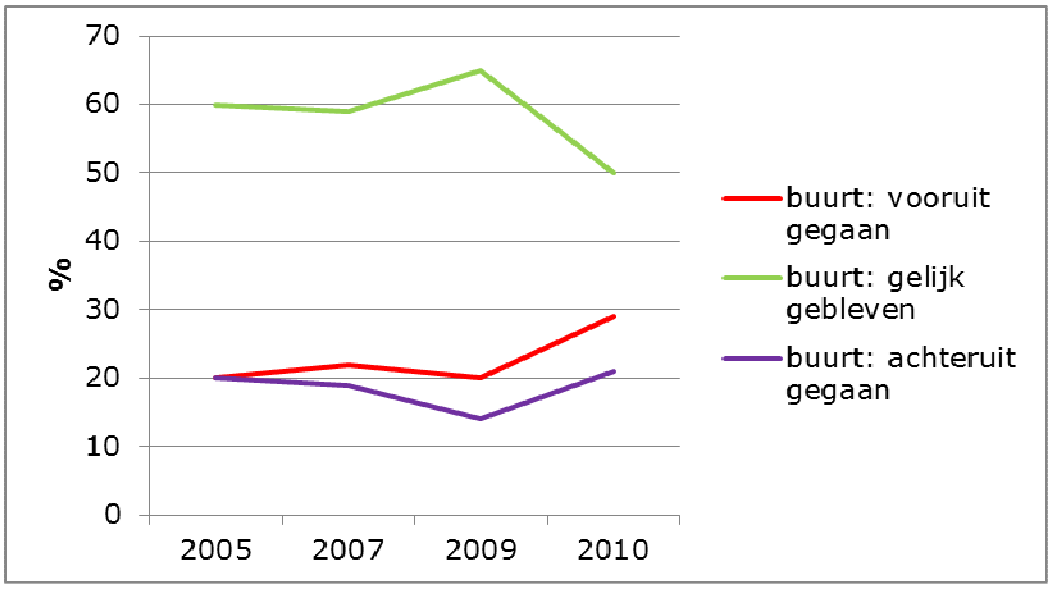
Grafiek 14.3 Percentage inwoners dat zich vaak ergert aan:

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

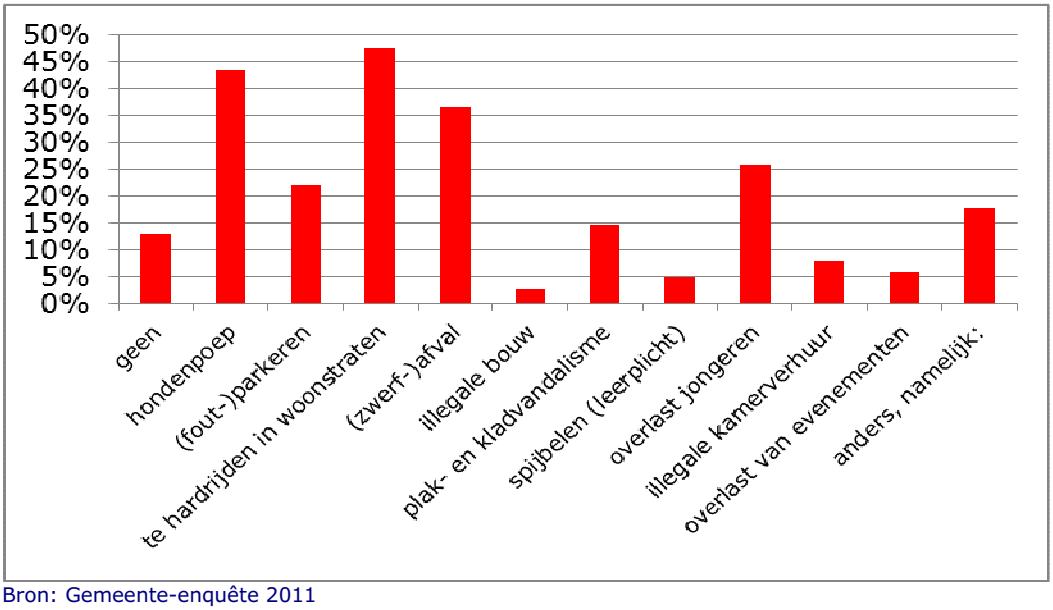
Toelichting: gevraagd naar een aantal onderwerpen daalt de ergernis duidelijk met betrekking tot graffiti, afval in vijfers en grachten en onkruidgroei op verharding. Alle zijn dit ergernissen aan fysieke zaken.

Grafiek 14.4 Oordeel van bewoners van gemeente Leeuwarden of buurt- of dorp afgelopen jaren vooruit of achteruit is gegaan

Bron: Diverse wijk- en gemeente-enquêtes

Grafiek 14.5 Onderwerpen waarvan de inwoner vindt dat het toezicht beter zou moeten, 2011

Bron: Gemeente-enquête 2011

BIJLAGE B

Verbonden partijen

Dienst:	Stadsontwikkeling en -beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum, H.
Sector:	Grond, Economie en Vastgoed	**Contactpersoon:**	Taekema, M.
Volgnummer:	01		
Naam		**Stichting Ontwikkelingsbedrijf Leeuwarden**	
Juridische status		Stichting	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur	
Zeggenschap/invloed		De gemeente Leeuwarden heeft het recht om 1 van de 5 bestuursleden te benoemen. Momenteel zijn er 3 bestuurders.	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het bevorderen van vestiging en uitbreiding van industriële bedrijven, handelsbedrijven en instellingen behorende tot de dienstverlenende sector	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Geen	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 2.345.409 per 31-12-2009 € 2.342.673 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het eigen vermogen		Nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 5.413.261 per 31-12-2009 € 5.691.752 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		Saldo achtergestelde lening per 31-12-2010 € 442.437	
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat boekjaar 2010 € 2.736 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Sociale gebiedsontwikkeling en	**Contactpersoon:**	Hollander, D.
Volgnummer:	cultuur 02		

Naam	**Stichting Cultureel Centrum De Harmonie**
Juridische status	Stichting (B3)
Bestuurlijke positie	Bestuursleden worden voorgedragen aan de gemeente met besluitvorming in de gemeenteraad
Zeggenschap / stemverhouding	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Het openbaar belang dat behartigd wordt	1. Programmeren en distribueren van een gevarieerd aanbod aan theater- en muziekvoorstellingen 2. Verhuren van zaalruimten tegen commerciële condities aan uiteenlopende organisaties en instellingen
veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	Stichtingskapitaal € 45 Bestemmingsreserve ID-banen € 94.209 Bestemmingsreserve risicofonds € 145.378 Algemene reserve € -398.940 Negatief resultaat 2010 € -103.959 Totaal Eigen vermogen € -263.267 Egalisatiereserves € 588.168
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen	Nihil
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	Kortlopende schulden: 01-01-2010 € 2.275.113 31-12-2010 € 3.099.777
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen	Nihil
Het resultaat van de verbonden partij.	Op basis van de geconsolideerde jaarrekening Stichting en B.V. € - 103.959
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen	De Stichting Stadsschouwburg De Harmonie beheert en exploiteert de gemeentelijke schouwburg en voert daarbij activiteiten uit om de doelstellingen van het gemeentelijk cultuurbeleid te realiseren.
De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij	Gelet op de verslechterde financiële positie van De Harmonie wordt in 2010 e.v. aandacht gegeven aan de financiële gezondheid in relatie tot de programmering en bedrijfsvoering. Mede hieruit vloeit een impuls in het eigen vermogen vanuit de gemeente Leeuwarden van maximaal € 998.000. Hiervan is in 2010 het eerste deel uitbetaald en in 2011 het volgende. Met ingang van 2012-2013 dient De Harmonie zonder tekorten te kunnen draaien.

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 03	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	A. Ekhart M. Bosma
Naam		**Kredietbank Nederland (KBNL)**	
Juridische status		Stichting	
Bestuurlijke positie		Lid van de Raad van Toezicht	
Zeggenschap / stemverhouding		Enkelvoudig	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Uitoefening van het toezicht op de bank op basis van de Wet op het Financieel Toezicht. Het verlenen van hulp aan mensen die in financiële problemen zijn gekomen. De daarmee samenhangende producten bestaan uit: - minnelijke regeling van schulden - wettelijke regeling van schulden - trajectbewaking bij integrale schuldhulpverlening - inkomens- en budgetbeheer	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Er hebben zich in 2011 geen veranderingen voorgedaan.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		1 januari 2010 31 december 2010	€ 2.179.933 € 2.401.426
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 0	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		Lang vreemd vermogen (incl. voorzieningen): 1 januari 2010 31 december 2010 Kort vreemd vermogen: 1 januari 2010 31 december 2010 Excl. beheerde gelden van derden: 1 januari 2010 31 december 2010	 € 4.071.937 € 3.676.818 € 18.971.878 € 23.234.720 € 2.706.809 € 2.810.043
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Lang vreemd vermogen (lening): 31 december 2010 Kort vreemd vermogen (rekening courant): 31 december 2010	 € 1.300.000 € 1.300.000
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat 2010	€ 221.493
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De Kredietbank Nederland voert in het kader van het gemeentelijk minimabeleid de schuldhulpverlening uit. In 2003 is de gemeentelijke visie op de positie en taken van de toenmalige GKB-F vastgesteld en ten gevolge daarvan versterkt.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 04	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	A. Ekhart M. Bosma
Naam		**WTC EXPO**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		Geen formele bestuurlijke positie. Statutair heeft de gemeente een aantal instemmingsplichtige onderwerpen.	
Zeggenschap / stemverhouding		Statutair bepaald	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het organiseren van beurzen en tentoonstellingen	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		In 2010 heeft een juridische herstructurering plaatsgevonden van het gehele WTC concern. De bestaande CV is ingebracht in een BV. De stichting administratiekantoor is geliquideerd. De lening die de gemeente Leeuwarden in 2007 heeft verstrekt aan Frieslandia BV is bij deze herstructurering overgeheveld naar WTC Beheer BV, een 100% dochter van Stichting Prins Bernardhoeve.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 13.268.727 per 31-5-2010 (geconsolideerd) € 11.216.486 per 31-5-2011 (geconsolideerd)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		Nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 20.205.799 per 31-5-2010 (geconsolideerd) € 20.824.061 per 31-5-2011 (geconsolideerd)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Lening WTC Beheer BV per 31-05-2011 € 3.397.475	
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat boekjaar 2011 € 2.014.952 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

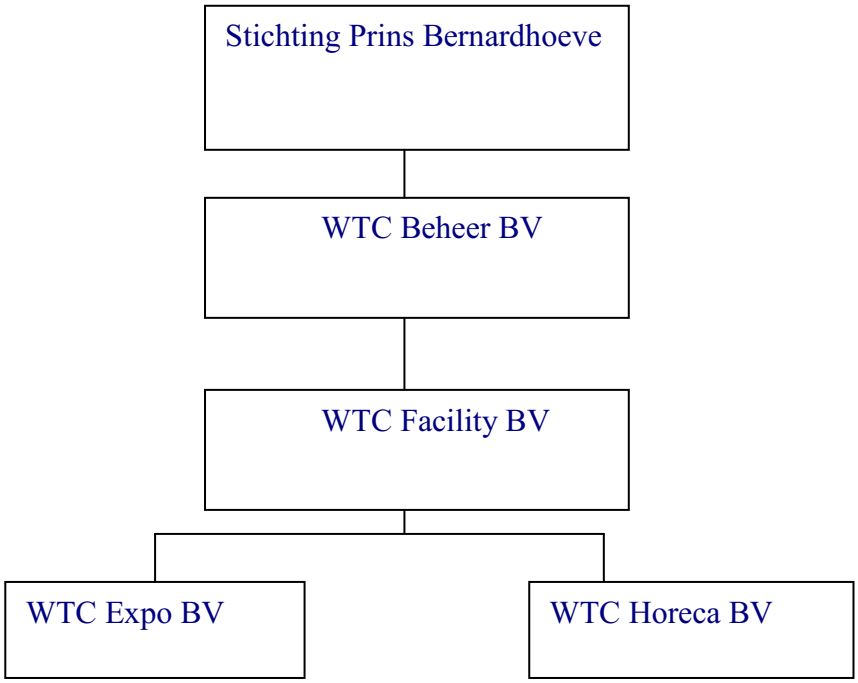
WTC Expo

In 2010 heeft er een organisatorische en juridische reconstructie plaatsgevonden van de BV/CV constructie van het WTC Concern. De Stichting Administratiekantoor is geliquideerd en de aandelen van de gemeente Leeuwarden zijn overgenomen door Frieslandia BV. Daarna is de naam van deze vennootschap gewijzigd in WTC Beheer BV. De activa en passiva van de commanditaire vennootschap FEC Expo CV zijn ingebracht in een nieuw opgerichte vennootschap WTC Expo BV. Daarna is de CV geliquideerd. De lening die de gemeente Leeuwarden in 2007 heeft verstrekt aan Frieslandia wegens de verkoop van haar commanditaire kapitaal aan Frieslandia (oorspronkelijk groot € 3,3 mln) is onder dezelfde voorwaarden op naam gesteld van WTC Beheer BV.

Daarnaast is door het college van B&W van Leeuwarden op 31 augustus 2010 besloten om uitstel van betaling te verlenen voor de verschuldigde rente en aflossing van deze lening over de jaren 2009 tot en met 2011. Op 28 januari 2011 is een overeenkomst gesloten tussen gemeente Leeuwarden, Stichting Prins Bernardhoeve en WTC Beheer BV over een nieuw aflossing- en renteschema van deze lening.

Bij de juridische reconstructie is ook het recht van de gemeente Leeuwarden vervallen om een toezichthoudend commissaris te benoemen in het WTC concern. Wel is in de statuten van WTC Beheer BV opgenomen een instemmingsrecht van de gemeente Leeuwarden bij belangrijke bestuursbesluiten van WTC Beheer BV. Hiermee blijft de invloed van de gemeente Leeuwarden bij belangrijke beslissingen binnen het WTC-concern ook voor de toekomst gewaarborgd.
Na de herstructurering ziet de groepsstructuur er als volgt uit:

De gemeente Leeuwarden heeft derhalve geen deelneming meer in het WTC concern. De financiële verbondenheid beperkt zich tot de lening verstrekt aan WTC Beheer BV, per 31 december 2011 groot € 3.464.581.

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Grond, Economie en Vastgoed 05	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Deinum, H. Besselse, H.
Naam		**Ontwikkelingsmaatschappij Westergo CV/BV**	
Juridische status		CV/BV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Harlingen	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het voor gemeenschappelijke rekening tot ontwikkeling brengen en uitbreiden van een industrie- en zeehavencomplex, onder meer door het verwerven van daartoe bestemde gronden en het aanleggen en verbeteren van de infrastructurele voorzieningen, het uitgeven van gronden, voorts het initiëren en intensiveren van de samenwerking tussen gemeenten en bedrijven in de zogenaamde Westergozone.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 5.362.367 per 31-12-2009 (CV) € 5.294.674 per 31-12-2010 (CV) € 61.546 per 31-12-2009 (BV) € 60.063 per 31-12-2010 (BV)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het commanditair kapitaal (CV) en in het eigen vermogen van de BV		Inbreng bedraagt € 226.890 (CV) 10% van de 800 aandelen of € 3.630 (BV). Aandeel gemeente Leeuwarden bedraagt dus 10%. In de CV bedraagt het aandeel van Leeuwarden 5,85%	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 9.492.650 per 31-12-2009 (CV) € 9.237.610 per 31-12-2010 (CV) € 37.553 per 31-12-2009 (BV) € 38.011 per 31-12-2010 (BV)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		Nihil	
Het resultaat van de verbonden partij		Resultaat 2010 van de CV; € 67.694 negatief Resultaat 2010 van de BV; € 1.483 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Ruimtelijke Ordening en Inrichting. 06	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Deinum, H. Kappert, L.
Naam		**Parkeergarages Leeuwarden CV**[31]	
Juridische status		CV	
Bestuurlijke positie		Stille vennoot	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Zorg dragen voor openbare parkeerplaatsen middels het verwerven en behouden van parkeergarages en het beheren en exploiteren van die parkeergarages.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Geen veranderingen.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 6.946.334 per 31-12-2009 € 6.185.664 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 5.851.113 per 31-12-2010	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 463.739 per 31-12-2009 € 443.243 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 5.600.000 per 31-12-2011 (aan de stichting parkeergarage Leeuwarden)	
Het resultaat van de verbonden partij.		**Het resultaat over 2010 bedraagt** € 760.670 negatief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		• De CV de ruimte geven om de bedrijfsvoering te richten op het optimaliseren van het resultaat.	

32

31 31 Parkeergarages Leeuwarden CV is een samenwerkingsorgaan tussen de Stichting Parkeergarage Leeuwarden / Parkeergarages Leeuwarden BV als beherend vennoot en de gemeente Leeuwarden als stille vennoot

Dienst:	Stadsontwikkeling en -beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Boer, H.
Volgnummer:	07		
Naam		**Afvalsturing Friesland NV**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Wethouder Diks vertegenwoordigster in aandeelhoudersvergadering;	
Zeggenschap/invloed		Gemeente Leeuwarden is een van de aandeelhouders. De formele invloed is daarom beperkt.	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Verwerken van afval op een efficiënte en milieuhygiënische manier	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft			
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 33.234.000 per 31-12-2009 € 37.116.000 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 162.000 bestaande uit 360 aandelen à € 450	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		Per 31-12-2010 volgens geconsolideerde balans: € 190.582.000 (2009 € 141.160.000)	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		*nihil*	
Het resultaat van de verbonden partij.		Het resultaat over 2010 bedroeg € 3.977.000 (2009 € 1.268.000) Conform het bepaalde in art. 23 lid van de statuten wordt 7% primair dividend over het nominale bedrag van de aandelen uitgekeerd, zijnde een bedrag van € 95.000. De resterende winst is ten gunste van de algemene reserve gebracht.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Boer, H.
Volgnummer:	08		
Naam		**NV Fryslân Miljeu**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Wethouder Diks is vertegenwoordiger in de vergadering van aandeelhouders;	
Zeggenschap/invloed		50% zeggenschap	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Inzamelen van afval en het schoon- en berijdbaar houden van wegen c.a. op een efficiënte en milieuhygiënische manier	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft			
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 3.660.000 per 31-12-2009 € 4.031.000 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 261.079,27, bestaande uit 41.612 aandelen à € 4,54 = € 188.827,02 en overig: € 72.252,25	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 10.557.000 per 31-12-2009 € 10.764.000 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Het geconsolideerde resultaat over 2010 bedroeg € 600.000 (2009 € 501.000) Conform het bepaalde in art. 19 lid 5 van de statuten wordt hiervan 7% primair dividend over het nominale bedrag v.d. aandelen en agio uitgekeerd, zijnde een bedrag van € 60.000. De resterende winst is deels uitgekeerd aan aandeelhouders, deels gereserveerd of toegevoegd aan het eigen vermogen.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Bouwen, Wonen en Milieu 09	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Diks, I. Bert de R.
Naam		**NV Stadsherstel**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		Gemeente Leeuwarden heeft globaal 17% van de aandelen in bezit.	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat op behartigd wordt		Behoud historisch belangwekkende panden door middel van restauratie/rehabilitatie en herstel van de woonfunctie	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De NV is in augustus 2011 failliet verklaard.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		31-12-2011: -	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 33.352 (1.335 aandelen x nominaal € 45,38 minus afwaardering met 45%). Aandelen zijn afgewaardeerd naar nihil.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		31-12-2011: -	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		2011: 1	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen			
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.			

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Ekhart, A.
Sector:	Zorg, Hulpverlening, Sport	**Contactpersoon:**	Gaspers, I.
Volgnummer:	10		
Naam.		**BV Sport**	
Juridische status.		BV	
Bestuurlijke positie.		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed.		100% van de geplaatste aandelen	
Vestigingsplaats.		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt.		Uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid met als strategisch doel: een sportieve, gezonde en leefbare samenleving.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.		Geen.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar.		1 januari 2010 31 december 2010	€ € 1.566.504 1.569.809
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen.		Aandelenkapitaal Agioreserve Totaal	€ € 45.378 90.756 € 136.134
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar.		Lang vreemd vermogen: 1 januari 2010 31 december 2010 Kort vreemd vermogen: 1 januari 2010 31 december 2010 Voorzieningen: 1 januari 2010 31 december 2010	 € 0 € 0 € 1.837.605 € 2.234.927 € 150.000 € 136.000
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen.		Lang vreemd vermogen: 31 december 2010 Kort vreemd vermogen: 31 december 2010	 € 0 € 0
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat 2010	€ 3.305
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.		De BV Sport beheert en exploiteert de gemeentelijke sportaccommodaties en voert een breed scala aan activiteiten uit om de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid te realiseren.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		De geleverde prestaties hebben bijgedragen aan de realisering van het gemeentelijke strategische doel.	

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Koster, T.
Sector:	Werk en Inkomen	**Contactpersoon:**	M. Bosma/Wijkhuijs, A.
Volgnummer:	11		
Naam		**Caparis NV**	
Juridische status		NV (structuurregime)	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		22,2 % aandelen	
Vestigingsplaats		Drachten	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Uitvoering Wet sociale werkvoorziening	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Geen	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ - 5.044.000 per 31-12-07 € 185.000 per 31-12-08 € 259.000 per 31-12-09 € - 2.057.000 per 31-12-10	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 9.990 (aankoopwaarde aandelen)	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 35.349.000 per 31-12-07 € 35.108.000 per 31-12-08 € 25.970.000 per 31-12-09 € 28.181.000 per 31-12-10	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Leeuwarden is 1 van de 8 deelnemers in de GR SW Fryslân. De GR heeft een garantstelling van geldleningen met Caparis.	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ - 2.349.000 in 2007 € 5.185.000 in 2008 (incl. € 5 mln en na aftrek € 73.000 in 2009 kosten transitieplan) € - 2.316.000 in 2010	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		In 2011 hebben de colleges van de aangesloten gemeenten een herijking van de visie op Caparis geformuleerd voor de periode 2012 tot en met 2018. Aanleiding zijn de aanstaande wetswijzigingen. Deze herijking is in januari 2012 aangeboden aan de raden van de aangesloten gemeenten. Rekening houdend met de zienswijze van de raden zal in april een herstructureringsplan voor Caparis opgesteld worden voor de periode 2012-2018.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		570 Wsw-geïndiceerde inwoners van Leeuwarden tewerkgesteld.	

Dienst:	Algemene Zaken	**Portefeuillehouder:**	Ekhart, A.
Sector:	Financiële Dienstverlening	**Contactpersoon:**	Klaver, D.
Volgnummer:	12		
Naam		**Bank Nederlandse Gemeenten**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Geen	
Zeggenschap / stemverhouding		Aandelen	
Vestigingsplaats		Den Haag	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Verstrekken van kredieten aan Nederlandse Gemeenten	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		01-01-2010 € 2.253 mln 31-12-2010 € 2.259 mln 30-06-2011 € 2.274 mln	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 290.355	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		01-01-2010 € 102.243 mln 31-12-2010 € 116.274 mln 30-06-2011 € 113.937 mln	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil.	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ 257 mln netto winst na belasting over 2010 € 154 mln netto winst na belasting over het 1e halfjaar 2011	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	
De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij		Beleid continueren.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 13 a	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Ekhart, A Bosma, M.
Naam		**Attero (Essent Milieu Holding NV)**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap / stemverhouding		0,0108% van de aandelen	
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		De vennootschap heeft als doel het deelnemen in vennootschappen die werkzaam zijn op het gebied van afvalverwijdering en –verwerking, recycling/verwerking en het geschikt maken van afval tot producten voor hergebruik en energieopwekking.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Na afsplitsing van het afvalverwerkingsbedrijf en daarop volgende verkoop van de aandelen Essent NV is de gemeente aandeelhouder geworden van het afvalverwerkingsbedrijf.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 149.682.196	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 16.287	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		onbekend	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 0	
Het resultaat van de verbonden partij.		onbekend	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Partij is niet betrokken bij de uitvoering van doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 13 b	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Ekhart, A. Bosma, M.
Naam		**Enexis Holding NV**	
Juridische status		NV	
Bestuurlijke positie		Geen	
Zeggenschap / stemverhouding		0,0558% van de aandelen	
Vestigingsplaats		Rosmalen	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		De vennootschap heeft als doel: a. distributie en transport van energie b. in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie- en transportnetwerken c. uitvoering van taken op grond van Elektriciteitsnet 1998 en Gaswet d. overige activiteiten binnen de grenzen van de wet	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Na afsplitsing van het netwerkbedrijf en daarop volgende verkoop van de aandelen Essent NV is de gemeente aandeelhouder geworden van het netwerkbedrijf.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 149.682.196	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 84.150	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		onbekend	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 1.632.172	
Het resultaat van de verbonden partij.		onbekend	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Partij is niet betrokken bij de uitvoering van doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Concernstaf Concernstaf 13 c	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Ekhart, A. Bosma, M.
Naam		**Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap / stemverhouding		0,0234% % van de aandelen	
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		In afwachting van een uitspraak van de rechter het, via eigendom van aandelen, borgen van de publieke belangen die gemoeid zijn met o.a. productie van elektriciteit door de kerncentrale te Borssele.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De rechter heeft in kort geding bepaald dat de verkoop van het 50% belang van Essent in de NV EPZ niet mag worden verkocht aan RWE. De verkopende aandeelhouders blijven dus voorlopig eigenaar van het 50% belang van Essent NV.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		€ 149.682.196	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 35.289	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het rekeningjaar		onbekend	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 0	
Het resultaat van de verbonden partij.		onbekend	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Partij is niet betrokken bij de uitvoering van doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	diverse
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	de Haas, H.
Volgnummer:	14 a/b		
Naam		**GEM BEHEER BV/CV (De Zuidlanden)**	
Juridische status		BV/CV	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		100%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren van een woongebied van ca. 6.500 woningen, en het realiseren van gebieden voor dienstverlening ten behoeve van kantoren, commerciële voorzieningen c.a. Daarnaast: diverse verkeerstechnische aanpassingen, Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV), diverse niet-commerciële voorzieningen (scholen, sport, kinderopvang, etc.)	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De gemeente heeft eind 2010 alle aandelen in zowel de BV als de CV overgenomen van de andere partijen.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		GEM BEHEER BV heeft een gestort aandelenkapitaal van € 18.000. GEM CV heeft een gestort kapitaal van € 250.000 Het aandelenkapitaal is tevens het eigen vermogen.	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		De gemeente heeft door middel van een transactie op 16 december 2010 alle aandelen in zowel de BV als de CV verkregen.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		In 2011 heeft de gemeente de lening van € 36 mln overgenomen alsmede het onderhanden werk. Feitelijk gezien zijn alle activiteiten ondergebracht bij de gemeente.	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		n.v.t.	
Het resultaat van de verbonden partij.		In de Grondexploitatie is rekening gehouden met het advies van Nijland. Er is nog geen resultaat geboekt omdat er nog geen deel exploitatiegebied is afgesloten.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		In 2009 hebben de aandeelhouders zich bezonnen op de samenwerking in GEM De Zuidlanden. Als resultaat van deze heroriëntatie hebben zij besloten de samenwerking in de Zuidlanden te vernieuwen. Een efficiëntere en slagvaardigere samenwerking tussen gemeente en marktpartijen moet leiden tot een grotere marktgerichtheid, meer flexibiliteit, en grotere snelheid van uitvoering en beheersing van kosten. De basis daarvan is een heldere verdeling van rollen en taken	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	diverse
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	de Haas, H.
Volgnummer:	14 a/b		
		gebaseerd op het principe: dat doen waar je goed in bent. Dat betekent dat de PPS tussen gemeente en marktpartijen wordt omgezet in een bouwclaimmodel. De aandelen van de marktpartijen in de vennootschap zijn inmiddels overgedragen aan de gemeente. De gemeente krijgt hiermee de algehele regie over de planontwikkeling.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		Gem de Zuidlanden ontwikkelt en verkoopt grond ten behoeve van woningbouw. Op dit moment betreft dit de deelgebieden Techum en Jabikswoude.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	diverse
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	
Volgnummer:	14 c		
Naam		**Participatiemaatschappij BV De Zuidlanden**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		Aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		100%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren van een woongebied van ca. 6.500 woningen, en het realiseren van gebieden voor dienstverlening ten behoeve van kantoren, commerciële voorzieningen c.a. Daarnaast: diverse verkeerstechnische aanpassingen, Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV), diverse niet-commerciële voorzieningen (scholen, sport, kinderopvang, etc.)	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De participatiemaatschappij opereert als commandiet (stille vennoot) van de GEM CV. Het aandeel in de GEM CV bedraagt 48% van € 250.000 = € 120.000	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		Participatiemaatschappij BV heeft een gestort aandelenkapitaal van € 18.000. De algemene reserve heeft een negatieve stand van € 2.450.	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 15.550 per 31-12-2009 € 15.265 per 31-12-2010	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 120.000 per 1-1-2010 € 120.000 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		€ 120.000 per 1-1-2009 € 120.000 per 31-12-2010	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ -285 negatief over 2010 (-€ 811 over 2009)	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		In 2009 hebben de aandeelhouders zich bezonnen op de samenwerking in GEM De Zuidlanden. Als resultaat van deze heroriëntatie hebben zij besloten de samenwerking in de Zuidlanden te vernieuwen. Een efficiëntere en slagvaardigere samenwerking tussen gemeente en marktpartijen moet leiden tot een grotere marktgerichtheid, meer flexibiliteit, en grotere snelheid van uitvoering en beheersing van kosten. De basis daarvan is een heldere verdeling van rollen en taken gebaseerd op het principe: dat doen waar je goed in bent. Dat betekent dat de pps tussen gemeente en marktpartijen wordt omgezet in een bouwclaimmodel. De aandelen van de marktpartijen in de vennootschap zijn eind 2010 overgedragen aan de gemeente. De gemeente heeft hiermee de algehele regie over de planontwikkeling gekregen.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum H.
Sector:	Grond, Economie en Vastgoed	**Contactpersoon:**	Vrancken R.
Volgnummer:	15		
Naam		**3 plus BV**	
Juridische status		BV	
Bestuurlijke positie		aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		40% van het aandelenkapitaal; Besluitvorming op basis van unanimiteit	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren (kostenneutraal) van woningbouwprojecten in met name het binnenstedelijk gebied van de gemeente Leeuwarden in de periode 2003 tot 2015 middels een publiek-private samenwerking tussen de gemeente Leeuwarden en Consortium Noord BV	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De BV is in 2003 opgericht. De gemeente heeft een belang van 40% in de BV; de overige 60% is in handen van Consortium Noord BV	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		Het aandelenkapitaal van de BV is € 20.000. Het totaal eigen vermogen bedraagt per 31-12-2010 € 5.197	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		€ 2.079 (40%)	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 83.081 per 31-12-2009 € 71.769 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Het resultaat over 2010 bedraagt € 2.984 negatief (2009: € 11.099 negatief). Overeengekomen is een neutraal eindresultaat aan het einde van de samenwerkingsperiode op 31 december 2014. Indien geen neutraal eindresultaat is behaald zal de samenwerking met maximaal vijf jaar worden verlengd om dit alsnog te bereiken. Het beheer van het Reservefonds waarmee de (positieve of negatieve) projectresultaten worden verrekend geschiedt door de BV	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Het Consortium Noord BV bestaat uit de CHF en een viertal onder de naam De Fuut BV samenwerkende bouwbedrijven. Deze partijen zorgen in principe voor de uitvoering van de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) overeengekomen projecten tegen het op grond van een overeengekomen basisrekenmodel bepaald bedrag.	

	Doordat binnen de AvA besluitvorming op basis van unanimiteit geschiedt, kan directere beïnvloeding door de gemeente plaatsvinden op woningbouwprojecten die via de BV worden vermarkt. Het gemeentelijk (woningmarkt)beleid is daarbij leidend.

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Projecten 16 a/b	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Deinum, H. Hornstra, R.
Naam		**CV/BV Blitsaerd**	
Juridische status		CV/BV	
Bestuurlijke positie		Stille vennoot/aandeelhouder	
Zeggenschap/invloed		CV 49%/BV 50%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Het realiseren van een woongebied voor 400 woningen in het dure segment	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		De gemeente heeft een 50% belang in de BV en 49% belang in de CV (de BV heeft 2% belang in de CV). Hierin hebben zich geen wijzigingen in voorgedaan. De andere aandeelhouder is Vastgoed De Friesche Wouden.	
Het eigen vermogen van de CV per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar Het eigen vermogen van de BV per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 168.137 per 31-12-2009 € - 342.087 per 31-12-2010 € 14.373 per 31-12-2009 € 14.134 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen van de BV		50% derhalve € 7.168	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 17.791.915 per 31-12-2009 € 18.646.461 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Geen	
Het resultaat van de verbonden partij.		Resultaat CV over 2009 € 597.476 negatief. Resultaat CV over 2010 € 510.224 negatief.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De verbonden partij gaat ten uitvoer brengen de beleidsuitgangspunten van de Gemeente Leeuwarden zoals deze omschreven zijn in de Structuurvisie Leeuwarden Open Stad (1995), LEVI 2030 (1999), MOP (1999). Daarnaast zal de verbonden partij uitvoering geven aan het Ontwikkelingskader Leeuwarden waarin afspraken zijn gemaakt met de Provincie en de regio inzake de Woningbouwproductie.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Koster, T.
Sector:	Projecten	**Contactpersoon:**	Bijma, B.
Volgnummer:	17a/b		
Naam		**CV/BV Kenniscampus**	
Juridische status		CV/BV	
Bestuurlijke positie		De portefeuillehouder is tevens aandeelhouder.	
Zeggenschap/invloed		CV: 32% BV: 33.3%	
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat op behartigd wordt		Herstructurering openbare ruimte Kenniscirculatie	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		Ondertekening samenwerkingsovereenkomst op 18 december 2006. Dit heeft de weg vrijgemaakt voor het statutair oprichten van de CV/BV	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		CV: € 1.000 BV: € 17.563	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het eigen vermogen		CV: € 320 BV: € 5.584	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		2009 € 2.672.714 2010 € 1.142.184	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		€ 203 negatief in 2010 (155 negatief in 2009)	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Het integraal aanpakken van de openbare ruimte in het Kenniscampus gebied zoals aangegeven in het door de Raad vastgestelde masterplan, en de samenwerkings-overeenkomst.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		Het project kenniscampus wordt conform planning in het masterplan uitgevoerd. In 2011 is gestart met fase 2 (o.a. kennisboulevard).	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Wijkzaken 18	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Diks, I. Kerkhof, H.
Naam		**De Marrekrite**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Middels het samenwerkingsorgaan van de Provincie en 20 Friese gemeenten, het Friese waterland zowel toeristisch als recreatief zo goed mogelijk te laten functioneren, daarbij rekening houdend met de belangen van landschap en natuur. Het maken van aanlegvoorzieningen in het buitengebied alsmede het beheer en onderhoud daarvan is de hoofdactiviteit.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 5.056.355 per 31-12-09 € 4.413.402 per 31-12-10	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het eigen vermogen		n.v.t.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		nihil	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het vreemd vermogen		n.v.t.	
Het resultaat van de verbonden partij.		In 2010: - € 642.953 (2009: € 821.642) Een eventueel exploitatietekort wordt gedekt door de deelnemers: de provincie Fryslân en 20 Friese gemeenten voor resp. 45% en 55% (waarvan Leeuwarden 6%).	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De Marrekrite wil het takenpakket uit gaan breiden met landrecreatie. De gemeente Leeuwarden is hier voorstander van.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		De Marrekrite verzorgt het onderhoud van een aantal steigers ten behoeve van de watersport en draagt dient ten gevolge bij aan de ontwikkeling van het toerisme in Leeuwarden.	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Deinum, H.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Laarman, J.H.
Volgnummer:	19		
Naam		**Hûs en Hiem**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Wethouder Deinum in Algemeen Bestuur	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Hûs en Hiem verzorgt voor de gemeente de verplichte welstandsadvisering voor aangevraagde bouwvergunningen zoals bedoeld in de Woningwet. Daarnaast adviseert Hûs en Hiem omtrent monumenten voor monumenten-vergunningen.	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		01-01-2010: € 16.407 31-12-2010: € 60.084	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		01-01-2010: € 68.360 31-12-2010: € 0	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		2009: € 265.911 negatief 2010: € 43.677 positief	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Hûs en Hiem levert een bijdrage in het realiseren van de volgende gemeentelijke doelstellingen uit de programma-begroting: • goede kwaliteit gebouwde omgeving • duurzaam behoud van monumenten	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		Het geven van welstandsadviezen als onderdeel van de bouwvergunning en monumentadviezen ten behoeve van monumentenvergunningen	

Dienst:	Stadsontwikkeling en –beheer	**Portefeuillehouder:**	Diks, I.
Sector:	Bouwen, Wonen en Milieu	**Contactpersoon:**	Laarman, J.H.
Volgnummer:	20		
Naam		**Milieuadviesdienst (MAD)**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in AB en DB	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Behartigen belang milieubeheer	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 1.170.584 per 31-12-2009 € 1.109.806 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		Nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		€ 1.645.719 per 31-12-2009 € 1.504.726 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Nihil	
Het resultaat van de verbonden partij.		Over 2010 heeft de Milieu Advies Dienst een voordelig resultaat behaald van € 49.327. Dit is een aanmerkelijke verbetering ten opzichte van 2009 toen nog een verlies van € 121.720 werd gerealiseerd.	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		Momenteel zijn er externe ontwikkelingen voor de vorming van een Regionale Uitvoeringsdienst (RUD). De taken van de MAD worden grotendeels overgenomen door deze nieuw te vormen RUD. Tussen de MAD gemeenten is afgesproken dat het onwenselijk is dat er een rest MAD blijft bestaan. De RUD zal in beginsel per 1-1-2013 van start gedaan. De MAD zal dan worden geliquideerd.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		De gemeente neemt diensten af voor specifieke milieuvraagstukken. In 2011 is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten waarin de af te nemen diensten concreet zijn benoemd.	

Dienst: **Sector:** **Volgnummer:**	Stadsontwikkeling en –beheer Bouwen, Wonen en Milieu 21	**Portefeuillehouder:** **Contactpersoon:**	Diks, I. Boer, H.
Naam		**OLAF**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vertegenwoordigd in AB	
Zeggenschap/invloed			
Vestigingsplaats		Leeuwarden	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Afvalverwijdering. OLAF 'slaapt'. Afvalsturing Friesland NV is voor OLAF in de plaats gekomen. OLAF is in stand gehouden om de volgende redenen: • via de GR hebben alle Friese gemeenten leveringsplicht voor het huishoudelijk afval; door OLAF in stand te houden kon vermeden worden dat er een nieuwe moeizame overeenkomst met afvalsturing moest worden gesloten. • de werknemers van afvalsturing kunnen hun ambtenarenstatus behouden en werd voorkomen dat alle gemeenten een garantieverklaring naar het ABP moesten sturen • de door OLAF opgenomen geldleningen konden in stand blijven	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en Per 31 december van het begrotingsjaar		nihil	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		n.v.t.	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		nihil	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		n.v.t.	
Het resultaat van de verbonden partij.		Nihil	
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		n.v.t.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.			

Dienst: Algemene Zaken **Sector:** Juridische en Veiligheidszaken **Volgnummer:** 22	**Portefeuillehouder:** Crone, F. **Contactpersoon:** Burgt, L.
Naam	**Veiligheidsregio Fryslân**
Juridische status (GR/BV/CV/NV of Stichting)	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijke positie	Lid dagelijks en algemeen bestuur. Lid adviescommissie Gezondheidszorg
Zeggenschap /Invloed	Elke gemeente in Fryslân heeft 1 stem.
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Het openbaar belang dat behartigd wordt	De VR Fryslân (voormalig HVD), bestaande uit de GGD, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), Bevolkingszorg en Brandweer Fryslân, is een gemeenschappelijke regeling van alle 27 Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor alle inwoners van Fryslân. Het betreft voornamelijk de wettelijke taken, zoals bepaald in de Wet Publieke Gezondheid en Wet Veiligheidsregio's (met bepalingen over de brandweerzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening Op hoofdlijnen wordt onderscheid gemaakt in twee programma's: gezondheid en veiligheid. Het eerste programma richt zich voornamelijk op: algemene gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en beleid en ondersteuning. Het tweede programma betreft voornamelijk: risicobeheersing en operationele voorbereiding en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en brandweerzorg.
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het rekeningjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er ligt een voorstel bij de Tweede Kamer voor een wijziging van de Wet op de Veiligheidsregio. De wijziging heeft betrekking op: • De oprichting van het Instituut Fysieke Veiligheid voor de organisatie van alle brandweeropleidingen. • De volledige regionalisering van de brandweer. Regionalisering van de brandweer wordt hierdoor verplicht Mede naar aanleiding hiervan heeft op 23 maart 2011 een burgemeestersconferentie plaatsgevonden over de ontwikkelingen en kwaliteitsverbetering van de brandweerzorg. Het algemeen bestuur heeft daarop de Friese norm vastgesteld over vereiste aanrijtijden, kwaliteit en differentiatie tussen stedelijk en landelijk gebied. Deze norm ligt 50 % boven de wettelijke norm. Voor Leeuwarden geldt op basis van risicoprofiel en bebouwingsdichtheid de wettelijke opkomsttijd. Hierbij wordt rekening gehouden met de ontwikkeling naar een geregionaliseerde brandweer per 1-1-2014 (op basis van het voorliggende wetsvoorstel). Uiteraard blijft een benadering vanuit de huidige gemeenten en districten, met daarin een belangrijke plaats voor de vrijwilligers, van grote betekenis.

	Er is nadrukkelijk gekozen voor de risicobenadering uit de Strategische Reis van de brandweer ("minder blussen, meer voorkomen"), met het oogmerk te komen tot verbetering van de kwaliteit van de totale brandweerzorg binnen beheersbare financiële kaders. Om tot een dergelijk procesvoorstel te komen is een projectgroep 'Friese norm en vorm' opgericht. Op 10 november 2011 heeft het AB de projectopdracht vastgesteld. Verder heeft het Algemeen Bestuur een besluit genomen over de visie waterongevallenbeheersing Fryslân. Na implementatie van grijp- en oppervlaktereddingsteams zal de duiktaak in Fryslân worden uitgevoerd door de korpsen Leeuwarden en Sneek. Brandweer Leeuwarden is gevraagd om de implementatie in een nader organisatiemodel uit te werken.
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	Eigen vermogen per 1-1-2010 : € 4.282.899. Eigen vermogen per 31-12-2010 : nog niet bekend
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen[33]	nihil
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar	Vreemd vermogen per 1-1-2011 : € 18.818.928 Vreemd vermogen per 31-12-2011: nog niet bekend
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen[34]	nihil
Het resultaat van de verbonden partij.	Positief saldo van € 276.691 (2010) Saldo 2011 nog niet bekend
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen	Wettelijke taken op adequate en doelmatige wijze uitvoeren daarbij zoveel mogelijk rekening houdend met de individuele belangen van de deelnemende gemeenten.
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid	De VR Fryslân voert de taken uit die de gemeente wettelijk verplicht is op het gebied van de publieke gezondheid en geeft de gemeente advies over het te voeren gemeentelijk gezondheidsbeleid. Een brede uitvoeringstaak heeft het onderdeel GGD op het gebied van de jeugdgezondheidszorg. In principe worden alle kinderen en jeugdigen gevolgd op het gebied van hun veilig en gezond opgroeien. Deze taken liggen wettelijk vast en worden getoetst door de Inspectie op de Volksgezondheid. De geleverde prestaties van de VR Fryslân bevinden zich voor de brandweer op het gebied van het voorbereiden van bestrijden van grotere incidenten en de organisatie van de uitvoering van specialistische taken. Oefeningen in groter verband worden georganiseerd. Op het gebied van materieel beheert zij het gemeenschappelijke materieel en zorgt voor mantel-overeenkomsten voor de aanschaf van

[33] Indien van toepassing: het bedrag moet gelijk zijn aan het bedrag dat wordt vermeld in de balans van de gemeente onder de financiële activa (kapitaalverstrekkingen). Zie ook art. 36 onder letter a.
[34] Indien van toepassing: het bedrag moet gelijk zijn aan het bedrag dat wordt vermeld in de balans van de gemeente onder de financiële activa (leningen). Zie ook art. 36 onder letter b.

	materieel. Daarnaast draag de regionale brandweer zorg voor randvoorwaarden: zoals alarmering. Geconcludeerd kan worden dat de regionale brandweer een taak uitvoert die een aantal voorwaarden schept om het gemeentelijk beleid uit te voeren en een aantal taken uitvoert bij het groter dan wel specifieker worden van een incident.

Dienst:	Welzijn	**Portefeuillehouder:**	Ekhart, A.
Sector:	Werk en Inkomen	**Contactpersoon:**	Wijkhuijs A.
Volgnummer:	23		
Naam		**Sociale Werkvoorziening Fryslân**	
Juridische status		GR	
Bestuurlijke positie		Vanaf 1 januari 2008 is er sprake van 1 lid van het college in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur (is tevens voorzitter GR).	
Zeggenschap/invloed		Vanaf 1 januari 2008 per deelnemende gemeente (8) 1 stem.	
Vestigingsplaats		Drachten	
Het openbaar belang dat behartigd wordt		Beleidsontwikkeling en uitvoering Wet sociale werkvoorziening	
Veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft		n.v.t.	
Het eigen vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 0 per 31-12-2007 € 0 per 31-12-2008 € 0 per 31-12-2009 € 0 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **eigen** vermogen		nihil	
Het vreemd vermogen per 1 januari en per 31 december van het begrotingsjaar		€ 25.319.000 per 31-12-2007 € 28.372.000 per 31-12-2008 € 15.856.000 per 31-12-2009 € 19.416.000 per 31-12-2010	
Het aandeel van de gemeente Leeuwarden in het **vreemd** vermogen		Maximaal risico betreft circa 1/8 van € 19.416.000, dat is circa € 2.427.000.	
Het resultaat van de verbonden partij.			
Visie op de verbonden partij in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen		De visie op de GR is vastgelegd in de notitie "creativiteit in verbondenheid" welke op 29 oktober 2007 door de raad is behandeld. In 2011 hebben de colleges van de aangesloten gemeenten een herijking van de visie op de uitvoering van de sociale werkvoorziening Fryslân geformuleerd voor de periode 2012 tot en met 2018. Deze herijking is in januari 2012 aangeboden aan de raden van de aangesloten gemeenten.	
De geleverde prestaties van de verbonden partij in relatie tot het gemeentelijk beleid.		570 Wsw-geïndiceerden via Caparis tewerkgesteld.	

BIJLAGE C

Verloop reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen

x € 1.000

Dienst	Stand 1-1-2011	Vermeerderingen rente	Vermeerderingen overig	Verminderingen	Stand ultimo 2011	Bespaarde rente
Algemene en bestemmingsreserves						
Bestuur en Concernstaf	71.462	1.255	19.549	46.569	45.697	2.458
Welzijn	360	2	312	136	538	17
Stadsontwikkeling en -beheer	32.092	1.092	12.344	13.717	31.811	1.516
Algemene Zaken	2.748	22	2.639	1.187	4.222	111
Administratieve Dienst	-1.053	0	1.053	-2.143	2.143	0
Totaal reserves	**105.609**	**2.371**	**35.897**	**59.466**	**84.411**	**4.102**
Vooruit ontvangen bedragen derden						
Welzijn	6.868	0	22.825	22.964	6.729	402
Stadsontwikkeling en -beheer	4.314	0	-4.314	0	0	58
Brandweer	30	0	59	62	27	1
Totaal vooruitontvangen bedragen derden	**11.212**	**0**	**18.570**	**23.026**	**6.756**	**461**
Voorzieningen						
Bestuur en Concernstaf	4.658	0	778	1.128	4.308	177
Welzijn	6.869	0	1.402	3.618	4.653	226
Stadsontwikkeling en -beheer	11.859	0	5.295	4.701	12.453	563
Algemene Zaken	541	0	924	781	684	19
Brandweer	88	0	56	144	0	2
Totaal voorzieningen	**24.015**	**0**	**8.455**	**10.372**	**22.098**	**987**
Totaal generaal	**140.836**	**2.371**	**62.922**	**92.864**	**113.265**	**5.550**

Overzicht reserves en voorzieningen

Code	Omschrijving	Begin saldo 2011	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2011	Bespaarde rente
RES001	Algemene reserve	28.174.786	1.106.126	10.967.667	28.448.665	11.799.914	*1.106.126*
	Algemene reserve	**28.174.786**	**1.106.126**	**10.967.667**	**28.448.665**	**11.799.914**	***1.106.126***
RES003	SIOF	33.407.433	145.099	1.992.290	8.572.022	26.972.800	*1.160.790*
RES005	Budgetoverheveling	9.009.894	0	6.024.118	8.951.895	6.082.117	*157.665*
RES006	Egalisatie heffingen	2.014.905	10.098	2.213.079	798.062	3.440.020	*80.781*
RES014	Bovenwijkse voorzieningen	2.083.831	84.899	0	0	2.168.729	*84.899*
RES015	Grondexploitatie	17.377.250	730.346	2.288.054	9.299.729	11.095.922	*730.346*
RES016	Parkeren	5.171.165	210.681	0	1.011.439	4.370.407	*210.681*
RES018	Garantie financiering PWVB	172.336	864	0	0	173.200	*6.909*
RES019	Stimulering werkgelegenheid	547.242	2.742	69.000	0	618.985	*21.940*
RES020	Stadsvernieuwing	779.893	29.240	0	379.166	429.968	*29.240*
RES027	Reserve ISV III	0	26.168	8.767.700	1.230.258	7.563.611	*209.647*
RES031	Reserve afschrijvingen	310.970	0	125.000	72.120	363.850	*12.439*
RES034	Reserve Egalisatie Verkiezingen	136.483	925	105.000	122.000	120.408	*7.400*
RES035	Loon- & Prijsontw. Gesubs. Inst.	0	431	127.000	0	127.431	*3.446*
RES036	Bestemmingsreserve flankerend beleid	869.897	4.230	565.000	596.367	842.759	*33.838*
RES038	BWS Volkshuisvesting	1.362.906	6.554	91.873	82.008	1.379.326	*52.432*
RES045	Reserve Revolving Fund Monumenten	3.181.719	-5.000	127.269	1.264.361	2.039.626	*122.269*
RES046	Reserve herstructurering Binnenstad	1.227.438	5.026	0	450.000	782.464	*40.210*
RES048	Reserve kunst in de openbare ruimte	360.374	1.691	185.000	135.934	411.131	*13.530*
RES049	Reserve stedelijke vernieuwing	187.990	942	0	0	188.932	*7.537*
RES051	Reserve gemeentelijke samenwerking	286.221	10.512	195.745	195.000	297.477	*10.512*
RES053	Economische participatie	0	0	1.000.000	0	1.000.000	*0*
		78.487.946	**1.265.448**	**23.876.128**	**33.160.361**	**70.469.162**	***2.996.511***

Bijlage C Verloop reserves en voorzieningen

Code	Omschrijving	Begin saldo 2011	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2011	Bespaarde rente
R2RES400 - Saldo baten en lasten							
RES099	Saldo van rekening baten en lasten	-1.052.665	0	1.052.665	-2.142.883	2.142.883	*0*
		-1.052.665	**0**	**1.052.665**	**-2.142.883**	**2.142.883**	***0***
Totaal reserves		**105.610.067**	**2.371.574**	**35.896.460**	**59.466.143**	**84.411.958**	***4.102.637***

Vooruit ontvangen bedragen overheidslichamen		Begin saldo 2011	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2011	Bespaarde rente
VBD0001	Duiktaak Hulpverl.dienst Fryslân	29.493	0	59.012	61.549	26.956	*921*
VBD0003	WWB-Werkdeel, 100% compensabele BTW	32.091.157	0	-199.164	260.994	31.630.998	*1.431.112*
VBD0004	WWB-Werkdeel, 0% compensabele BTW	-28.217.975	0	0	-36.802	-28.181.173	*-1.135.610*
VBD0005	RMC - algemeen	539.053	0	0	257.481	281.572	*31.317*
VBD0009	Generaal pardon, 100% comp. BTW	182.165	0	0	182.165	0	*6.137*
VBD0013	Centrum Jeugd en Gezin (BDU)	443.128	0	915.667	1.358.797	-2	*9.347*
VBD0015	Maatschappelijke opvang (v.h.VRZ521)	130.175	0	0	0	130.175	*5.207*
VBD0016	Vrouwenopvang (v.h. VRZ521)	16.482	0	0	0	16.482	*659*
VBD0017	Extra middelen schuldhulpverlening	195.228	0	465.427	660.655	0	*11.980*
VBD0018	Stim bijdr huisvesting brede scholen	500.000	0	0	500.000	0	*13.333*
VBD0019	Jeugd en alcohol	79.906	0	0	10.218	69.688	*2.896*
VBD0020	Preventie kindermishandeling Fryslân	236.503	0	0	-1.013	237.516	*6.664*
VBD0021	Project MBO rebound	50.000	0	50.000	100.000	0	*1.404*
VBD0022	Actieplan Jeugdwerkloosheid (ESF) 1	0	0	0	0	0	*-17.489*
VBD0023	ISV-3 2010-2014	4.314.154	0	-4.314.154	0	0	*57.522*
VBD0025	Wet Inburgering (part budget)	441.980	0	1.260.808	732.338	970.450	*26.416*
VBD0026	Prov Alcohol Nuchtere Fries	0	0	134.000	84.099	49.901	*2.559*
VBD0027	Project School als Werkplaats	180.000	0	0	81.254	98.746	*6.670*
VBD0028	P-budget - rijksverg re-integratie	0	0	18.728.575	0	18.728.575	*149.262*
VBD0029	P-budget - algemeen (btw comp)	0	0	0	185.713	-185.713	*-2.821*
VBD0031	P-budget - overige instrumenten	0	0	0	233.432	-233.432	*-4.697*
VBD0032	P-budget - gesubsidieerde arbeid	0	0	0	4.508.163	-4.508.163	*-82.350*
VBD0033	P-budget - contracten re-integratie	0	0	0	998.496	-998.496	*-7.491*
VBD0034	P-budget - casemanagement	0	0	0	3.213.059	-3.213.059	*-412*
VBD0035	P-budget - instr werkgeversteam	0	0	0	2.170.140	-2.170.140	*-45.413*
VBD0036	P-budget - lw plek - verloning	0	0	0	2.531.888	-2.531.888	*4.424*
VBD0037	P-budget - lw plek - begeleiding	0	0	0	2.679.459	-2.679.459	*-494*
VBD0038	P-budget - lw plek - aanv dienstverl	0	0	0	0	0	*-7*

Vooruit ontvangen bedragen overheidslichamen		Begin saldo 2011	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2011	Bespaarde rente
VBD0039	P-budget - maatschappelijke particip	0	0	0	256.022	-256.022	*-253*
VBD0040	P-budget - bureau zelfstandigen	0	0	0	226.126	-226.126	*-22*
VBD0041	P-budget - schuldhulpverlening	0	0	0	446.366	-446.366	*0*
VBD0042	P-budget - medische dienstverlening	0	0	0	315.415	-315.415	*-8.956*
VBD0043	P-budget - stipejild	0	0	0	11.729	-11.729	*-67*
VBD0044	Actieplan Jeugdwerkloosheid (ESF) 2	0	0	1.470.000	998.222	471.778	*-1.214*
Totaal vooruitontvangen bedragen overheids-lichamen		**11.211.450**	**0**	**18.570.171**	**23.025.968**	**6.755.653**	***460.533***

Voorzieningen		Begin saldo 2011	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2011	Bespaarde rente
VAG802	Afgesloten complex Goutum Noord	24.525	0	2.353	2.172	24.706	*967*
VAG804	Afgesl complex Jelsumerstr-Dammelaan	305.685	0	8.573	183.664	130.595	*8.573*
VAG808	Afgesloten compl Blitsaerd	45.837	0	34.253	32.363	47.727	*1.195*
VAG813	Afgesloten complex Hemrik	280.326	0	89.823	127.062	243.087	*8.034*
VAG814	Afgesloten complex Newtonpark 1	50.900	0	1.987	2.094	50.793	*1.987*
VAG815	Afgesloten complex Newtonpark 2	106.072	0	19.465	16.791	108.746	*4.107*
VAG816	Afgesloten complex Vrijheidswijk ZW	0	0	36.000	0	36.000	*0*
VRZ502	Lopende procedures	779.943	0	388.919	177.095	991.767	*29.234*
VRZ504	Wachtgeld voormalige bestuurders	264.378	0	135.072	399.450	0	*8.546*
VRZ505	Pensioenen voormalige bestuurders	2.791.836	0	253.872	227.229	2.818.480	*113.909*
VRZ507	Werk en Inkomen	486.843	0	0	486.843	0	*18.056*
VRZ510	Expl. en onderh. gymnastieklokalen	74.398	0	57.200	29.748	101.850	*3.211*
VRZ511	Onderhoud gebouwen onderwijs	203.634	0	268.600	315.357	156.877	*5.481*
VRZ515	Bodemsanering	914.538	0	366.320	101.214	1.179.645	*21.339*
VRZ519	Groot Onderhoud Vastgoed	2.291.508	0	15.000	-127.369	2.433.876	*89.588*
VRZ527	Versterkt ouderdomspensioen BW	88.406	0	56.000	144.406	0	*1.528*
VRZ528	Arbeidsgerelateerde kosten	0	0	684.273	0	684.273	*0*
VRZ537	FPU	541.573	0	239.592	781.165	0	*19.126*
VRZ547	Zadelfonds monumentenzorg	474.886	0	18.995	13.069	480.812	*18.995*
VRZ548	Openbaar vervoer	524.328	0	292.199	249.806	566.721	*22.135*
VRZ550	Afkoopsommen onderhoud graven	206.083	0	0	69.233	136.850	*7.759*
VRZ551	Onderhoud graven fam. Zadel	303.118	0	12.125	0	315.243	*12.125*
VRZ552	Riolering	3.475.056	0	3.932.000	3.378.159	4.028.897	*256.742*
VRZ555	Voorziening ISV-1	1.185.356	0	240.000	256.003	1.169.353	*47.414*
VRZ556	BDU - Soc. integr.&veiligh. GSB-III	2.805.213	0	0	2.102.795	702.419	*76.922*
VRZ557	BDU - Fysiek 2005-2009 GSB III	924.090	0	0	64.116	859.974	*36.964*
VRZ561	Voorziening Wijkbudgetten	708.078	0	225.827	294.331	639.573	*24.166*
VRZ565	Wet Bodembescherming	38.164	0	0	38.164	0	*1.145*

Bijlage C Verloop reserves en voorzieningen

Voorzieningen		Begin saldo 2011	Rente bijschrijving	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Eind saldo 2011	Bespaarde rente
VRZ566	MFC Vrijheidswijk	2.808.793	0	126.395	228.500	2.706.688	*110.480*
VRZ567	Caparis	490.000	0	950.000	455.133	984.867	*12.014*
VRZ568	Garantie Escrow,CBL en ASA	822.161	0	0	324.672	497.489	*25.311*
Totaal voorzieningen		**24.015.730**	**0**	**8.454.843**	**10.373.267**	**22.097.307**	***987.055***
Totaal-generaal		**140.837.247**	**2.371.574**	**62.921.474**	**92.865.378**	**113.264.918**	**5.550.226**

Het overzicht mutaties reserves en voorzieningen maakt onderdeel uit van deze jaarstukken en is digitaal beschikbaar op www.leeuwarden.nl.

BIJLAGE D

Overzicht gewaarborgde geldleningen

STAAT VAN GEWAARBORGDE GELDLENINGEN GEMEENTE LEEUWARDEN JAARREKENING 2011

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
WZ	iets hoger	€210.000,00	renovatie en uitbreiding clubhuis	voetbalvereniging LAC Frisia 1883	Friesland Bank	295599758	13-2-2007,nr 1	nvt	5,25	€178.500,00	€89.250,00	€168.000,00	€84.000,00
WZ	laag	€200.000,00	aankoop dienstencen-trum Dirk Boutstraat 36	St. Cultuurcentrum Leeuwarden	Friesland Bank	293435553	01-03-2005,nr 25		5,95	€171.667,12	€171.667,12	€166.667,20	€166.667,20
WZ	iets hoger	€155.000,00	renovatie tennisbanen	Tennisclub Nylan	Friesland Bank	295102 3464	10-5-2011 nr.8		5,65	€0	€0	€355.000,00	€177.500,00
WZ	iets hoger	€603.822,44	Saneringskredieten div.personen	St.Gem.kredietbank			geen	geen	nvt	€579.864,04	€579.864,04	€479.076,50	€479.076,50
WZ	iets hoger	€4.537.802,00	Grondaank.loc. zuid	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93471	10-03-1987, 5852	13-05-1987, 23336	5,92	€181.512,09	€181.512,09	€0	€0
WZ	iets hoger	€2.559.320,00	Fin.grond en voorraad	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93472	26-10-1987, 17466	12-11-1987, 78511	6,12	€204.745,64	€204.745,64	€102.372,82	€102.372,82
WZ	iets hoger	€6.806.703,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93474	04-10-1985, 17339	23-05-1985, 23767	6,1	€2.759.528,25	€2.759.528,25	€2.575.559,70	€2.575.559,70
WZ	iets hoger	€9.075.604,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93475	26-06-1984, 9942	27-07-1984, 14045	5,97	€3.821.314,90	€3.821.314,90	€3.582.479,10	€3.582.479,10
WZ	iets hoger	€2.268.901,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93476	26-06-1984, 9942	23-01-1987, 6841	6,28	€197.308,17	€197.308,17	€98.660,89	€98.660,89

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarbor gd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborg d 13
WZ	iets hoger	€6.806.703,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93477	26-06-1984, 9942	02-06-1987, 34431	5,95	€591.924,52	€591.924,52	€295.982,86	€295.982,86
WZ	iets hoger	€9.075.604,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93478	26-06-1984, 9942	21-07-1987, 49805	6,11	€789.232,70	€789.232,70	€394.643,58	€394.643,58
WZ	iets hoger	€6.806.703,00	Nieuwb.loc.zuid	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93479	26-06-1984, 9942	03-03-1988, 17264	6,01	€816.804,39	€816.804,39	€544.536,26	€544.536,26
WZ	iets hoger	€11.344.505,00	Nieuwb.loc.zuid	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93480	26-06-1984, 9942	09-01-1989, 89417	6,47	€1.361.340, 66	€1.361.340, 66	€907.560,44	€907.560,44
WZ	iets hoger	€10.709.213,00	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte		93481	26-06-1984, 9942	27-07-1984, 14045	6,09	€535.460,65	€535.460,65	€0	€0
WZ	laag	€1.575.921,96	Omzetting garanties vml. St. L'der Buitenschool	St Jeugdzorg Friesland	BNG	88924	23-02-1999, 2670		5,15	€933.879,68	€933.879,68	€875.512,20	€875.512,20
WZ	iets hoger	€1.715.000,00	nieuwbouw Fries Museum	Stg. Ht Fries Museum	BNG	40.105. 725	31-03-2010,257014		4,15	€1.715.000, 00	€1.715.000, 00	€1.685.179,6 8	€1.685.179,6 8
SO	laag	€4.084.021,94		St Aldlanstate	BNYMellon (v.h. F & C AbnAmro)	AP0031 9	27-03-1963, 3809	21-05-1963, 174	4,5	€1.065.927, 44	€1.065.927, 44	€907.233,88	€907.233,88
SO	iets hoger	€ 200.000,00	Verbouw dorpshuis	Ien en Mien	Rabo	325593 7833	6-5-2008 218778		5,1	€137.100,00	€137.100,00	€107.300,00	€107.300,00
SO	hoog	€ 200.000,00	borg voor een deel van de lening NOM	Advanced Photovoltaic Applications (APA)	NOM		29-01-2008, 2309		7,00	€200.000,00	€200.000,00	€200.000,00	€200.000,00

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
SO	hoog	€ 140.000,00	ontwikkeling nieuwe games	Grendel Games	Rabo i.s.m. NOM	320492 5528	12-02-2008, 3190		6,6	€72.500,00	€72.500,00	€34.000,00	€34.000,00
SO	hoog	€ 422.000,00	ontwikkeling nieuwe games	Gamesvalley/ Gameship	ING		10-02-2009 253146			€422.000,00	€211.000,00	€422.000,00	€211.000,00
SO	hoog	€ 150.000,00	overbruggingskrediet	ATT	Deutsche Bank		08-02-2011,nr1					€150.000,00	€150.000,00
WZ	laag			CBD/Openbare bibliotheek Smallingerland	Friesland Bank	294003 681			5,25	€38.812,83	€38.812,83	€19.902,80	€19.902,80
SO	hoog	€ 750.000,00	liquiditeit	Cambuur	Friesland Bank	295100 1894	15-12-2010 24514		3,88 7	€750.000,00	€750.000,00	€650.000,00	€650.000,00
SO	verhoogd	€36.000.000,00		Gem de Zuidlanden bv	BNG	97409	22-04-2003 nr 0.1		5,02 5	€36.000.000 ,00	€36.000.000 ,00	€0	€0
SO	verhoogd	€ 2.042.639,00	bouw 38 starterswoningen v.Swietenstraat 8-10	Hegie & Hegie Vastgoed bv	BNG	Flex.313	27-9-2011 nr.9			€0	€0	€1.000.000,00	€1.000.000,00
Indirect SO-R	geen		Gewaarborgde leningen voor verkrijgen/ verbeteren van eigen woningen: (oude garanties) Hypotheken	Diversen	Obvion (Stichting Pensioenfonds ABP)					€2.950.007,71	€2.950.007,71	€2.766.762,80	€2.766.762,80

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Aegon					€1.065.248,62	€1.065.248,62	€1.065.248,62	€1.065.248,62
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Fortis bank					€333.096,46	€333.096,46	€333.096,46	€333.096,46
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	SPF Beheer bv					€32.817,97	€32.817,97	€28.848,97	€28.848,97
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Direktbank					€149.974,36	€149.974,36	€149.974,36	€149.974,36
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Friesland bank					€5.333.770,18	€5.333.770,18	€4.873.165,70	€4.873.165,70
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Westland / Utrecht					€309.883,46	€309.883,46	€304.953,34	€304.953,34
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	SNS Bank					€122.212,99	€122.212,99	€86.290,14	€86.290,14
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Delta Loyd Levensverzekering					€80.795,57	€80.795,57	€58.083,87	€58.083,87
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Rabobank Leeuwarden					€793.973,75	€793.973,75	€633.567,38	€633.567,38
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Reaal verzekeringen					€110.492,14	€110.492,14	€108.875,38	€108.875,38
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Florius vh Bouwfonds Hypotheken BV					€832.576,37	€832.576,37	€765.051,40	€765.051,40

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Onderlinge 's Gravenhage					€30.403,00	€30.403,00	€30.403,00	€30.403,00
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	OHRA					€77.142,64	€77.142,64	€77.142,64	€77.142,64
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	ING bank					€5.698.528,12	€5.698.528,12	€5.090.905,28	€5.090.905,28
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	PVF/Syntrus Achmea					€237.239,45	€237.239,45	€226.708,16	€226.708,16
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Rabobank Sneek/z.w. Friesland					€12.778,01	€12.778,01	€9.436,88	€9.436,88
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Nationale Nederlanden					€389.471,21	€389.471,21	€362.492,11	€362.492,11
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Rijnlandse en Ned. Hypotheekbank					€598,37	€598,37	€0	€0
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	ABN AMRO Generali overzicht 31.12.2010					€4.588.374,99	€4.588.374,99	€4.114.038,24	€4.114.038,24
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen						€149.124,11	€149.124,11	€149.124,11	€149.124,11
Indirect SO-R	geen		Hypotheken	Diversen	Rabo Eindhoven					€81.797,02	€81.797,02	€68.139,16	€68.139,16

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
Nationale Hypotheek Garantie aankoop woningen/kwaliteitsverbetering + overig													
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 1995	Diversen	Diversen					€12.000.000,00	€6.000.000,00	€12.000.000,00	€6.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 1996	Diversen	Diversen					€18.000.000,00	€9.000.000,00	€18.000.000,00	€9.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 1997	Diversen	Diversen					€24.000.000,00	€12.000.000,00	€23.000.000,00	€11.500.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 1998	Diversen	Diversen					€28.000.000,00	€14.000.000,00	€27.000.000,00	€13.500.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 1999	Diversen	Diversen					€37.000.000,00	€18.500.000,00	€35.000.000,00	€17.500.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2000	Diversen	Diversen					€50.000.000,00	€25.000.000,00	€46.000.000,00	€23.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2001	Diversen	Diversen					€49.000.000,00	€24.500.000,00	€47.000.000,00	€23.500.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2002	Diversen	Diversen					€53.000.000,00	€26.500.000,00	€50.000.000,00	€25.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2003	Diversen	Diversen					€78.000.000,00	€39.000.000,00	€71.000.000,00	€35.500.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2004	Diversen	Diversen					€98.000.000,00	€49.000.000,00	€88.000.000,00	€44.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2005	Diversen	Diversen					€143.000.000,00	€71.500.000,00	€130.000.000,00	€65.000.000,00

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2006	Diversen	Diversen					€150.000.000,00	€75.000.000,00	€142.000.000,00	€71.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2007	Diversen	Diversen					€124.000.000,00	€62.000.000,00	€120.000.000,00	€60.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2008	Diversen	Diversen					€108.000.000,00	€54.000.000,00	€105.000.000,00	€52.500.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2009	Diversen	Diversen					€114.000.000,00	€57.000.000,00	€108.000.000,00	€54.000.000,00
Indirect SO-R	laag		verstrekt in 2010	Diversen	Diversen							€127.000.000,00	€63.500.000,00
Door het WSW geborgde geldleningen met de gemeente als achtervang (indirecte borgstelling)													
Indirect SO-R	laag	€285.781.000,00	Diversen	Stichting WoonFriesland	Diversen					€253.510.000,00	€126.755.000,00	€244.878.000,00	€122.439.000,00
Indirect SO-R	laag	€259.440.000,00	Diversen	Elkien	Diversen					€219.924.000,00	€109.962.000,00	€251.486.000,00	€125.743.000,00
Indirect SO-R	laag	€43.816.000,00	Diversen	Stichting Habion v.h.Woonpalet	Diversen					€36.898.000,00	€18.449.000,00	€36.129.000,00	€18.064.500,00
Indirect SO-R	laag	€12.228.000,00	Diversen	Woonzorg Nederland	Diversen					€8.678.000,00	€4.339.000,00	€8.120.000,00	€4.060.000,00

Bijlage D Overzicht van gewaarborgde leningen

Dienst	Risico van de lening 1	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening- 2	Doel van de lening 3	Naam van de geldnemer 4	Geldver-strekker 5	Leningnr 6	Datum en nummer van het raadsbesluit c.q collegebesluit 7	Datum en nummer van het goedkeurings besluit 8	% 9	Restant-bedrag van de geldle-ningen van het dienst-jaar totaal 10	Waarvan door de gemeente gewaarborgd 11	Restant-bedrag van de geldle-ningen aan het einde van het dienstjaar totaal 12	Waarvan door de ge-meente gewaarborgd 13
Resumé: SO WZ Indirect SO-R		 €43.988.660,94 €74.450.802,40 €601.265.000,00								 €38.647.527,44 €14.876.895,64 €1.628.390.306,50	 €38.436.527,44 €14.787.645,64 €825.885.306,50	 €3.470.533,88 €12.251.134,03 €1.710.915.308,00	 €3.259.533,88 €11.989.634,03 €866.108.808,00
		€719.704.463,34								€1.681.914.729,58	€879.109.479,58	€1.726.636.975,91	€881.357.975,91

BIJLAGE E

Overzicht van:
- personele sterkte
- personeelslasten
- inzet personeel van derden

Overzicht personele sterkte 2011 (in fte)	Begrote sterkte	Gemiddelde bezetting
RAADSLEDEN	**37**	**37**
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS	**5**	**5**
OVERIG GEMEENTEPERSONEEL		
Bestuur en Concernstaf	**22,67**	**22,53**
Dienst Welzijn	**244,61**	**279,30**
Dienst Stadsontwikkeling	**420,43**	**367,58**
Dienst Algemene Zaken	**317,63**	**297,14**
Dienst Brandweer	**66,89**	**64,25**
Totaal	**1.114,23**	**1.072,08**

Overzicht van de personeelslasten	Bedragen x € 1.000	
Overzicht salarissen en sociale lasten huidig personeel 2011		
Dienst	**Begroting**	**Rekening**
RAADSLEDEN	**758**	**749**
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS	**601**	**582**
HUIDIG PERSONEEL		
Bestuur en Concernstaf		
- kosten personeel	1.781	1.743
- vergoedingen voor personeel		102
nettokosten personeel	**1.781**	**1.641**
Dienst Welzijn *)		
- kosten personeel	17.378	17.247
- vergoedingen voor personeel	2.279	2.246
nettokosten personeel	**15.099**	**15.001**
Dienst Stadsontwikkeling		
- kosten personeel	24.794	24.030
- vergoedingen voor personeel		70
nettokosten personeel	**24.794**	**23.960**
Dienst Algemene Zaken		
- kosten personeel	18.886	18.912
- vergoedingen voor personeel	281	273
nettokosten personeel	**18.605**	**18.639**
Dienst Brandweer		
- kosten personeel	3.875	3.619
- kosten vrijwilligers	208	151
- vergoedingen voor personeel	16	102
nettokosten personeel	**4.067**	**3.668**
TOTAAL	**65.705**	**64.240**

Overzicht uitkeringen en sociale lasten voormalig personeel en boven formatieven 2011

	Begroting	Rekening
Burgemeester en wethouders	**223**	**340**
Dienst Stadsontwikkeling en Beheer		
Dienst Welzijn	**27**	**27**
Dienst Algemene Zaken	**759**	**704**
Dienst Brandweer	**755**	**753**
TOTAAL	**1.764**	**1.824**
TOTAAL GENERAAL	**67.469**	**66.064**

Opmerking: 1 FTE = 36,00 uur/week

** = exclusief onderwijspersoneel*

Model VIII
Overzicht inzet personeel van derden 2011

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Sector Interne Dienstverlening						
Ondersteuning team Facilitair Beheer	30.551	20.480	13.108	64.139	1.658	Inzet oproepkrachten voor restauratieve diensten
						vacature teamleider/vervanging bode logistiek i.v.m. ziekte
Ondersteuning team ICT service			130.629	130.629	4.609	Tijd. versterking servicedesk/detachering/levensloop
Sector Juridische en Veiligheidszaken						
Ondersteuning sectormanagement		25.000	18.303	43.303	1.590	
Ondersteuning JVZ	72.463		110.199	182.662	808	Inhuur t.l.v. veiligheidsgelden (mensenhandel, huisjesmelkers,
						Meldpunt overlast en malafide vastgoedeigenaren);zwangersch.
Sector Klant Contact Centrum						
Ondersteuning team Sectormanagement/Burgerzaken	31.905		2.313	34.218	1.449	Opvang piekmomenten en verlof vaste medewerkers
Ondersteuning team Service en Informatie			362.597	362.597	18.242	Flexibele inzet op het Callcenter
Ondersteuning team Vergunningenen Leefomgeving		15.084	54.552	69.636	880	Inhuur van vakspecialisme i.v.m. vacatures
Ondersteuning teams Werk en inkomen/Bedrijfsbureau		11.653	394.006	405.659	13.377	Inhuur i.v.m. flexibele schil
Sector Informatiebeheer						
Ondersteuning team DI		100.000	66.333	166.333	8.007	Speciale opdrachten: waarmerken/wegwerken achterstanden
Ondersteuning team HCL		6.000	15.371	21.371	3.385	Invalreceptionist bij verlof/werkzaamh. boekbinderij/Oldehove
Sector Informatiemanagement						
O&I prioritering			28.992	28.992	258	Betreft besteding incidentele budgetten van businesscases
Ondersteuning Informatiemanagement	7.326		42.719	50.045	416	werkzaamheden Werkplein; BAG-GBA; Key2handh.
Ondersteuning Informatieadvisering	16.261		20.725	36.986	728	Informatieadviseur Nieuwe media
Ondersteuning Functioneel beheer			88.075	88.075	1.359	Applicatiebeheer BWT; verv. Applix; funct. beheer Burgerzaken

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Sector Financiële dienstverlening						
Ondersteuning belastingen			53.307	53.307	1.371	Afhandeling WOZ bezwaren/taxatiewerkzaamheden
Ondersteuning belastingen			63.353	63.353	1.286	Pers. knelpunt bij invordering belasting/controle modelwaarden
Ondersteuning belastingen/CFA			19.186	19.186	1.144	Organisatorische en personele knelpunten CFA (Crediteuren)
Programma Leeuwarden Digitaal			122.473	122.473	327	Ondersteuning Programma Leeuwarden Digitaal
Sector Communicatie en Bestuursondersteuning						
Ondersteuning communicatie	68.933	118.491	162.923	350.347	6.989	Ondersteuning bij projecten/vacatures;zwangerschap
Sector Personeel en organisatie						
Ondersteuning sectormanagement		96.364		96.364	1.525	Vacature sectormanager
Ondersteuning team advies	16.000	1.034	33.157	50.191	1.204	Begeleiding boventalligen/reorganisatie SOZA
Ondersteuning team beheer			27.244	27.244	903	Werkdruk PSA/ondersteuning salarisadministratie
Totaal dienst Algemene Zaken	**243.439**	**394.106**	**1.829.565**	**2.467.110**	**71.515**	
Directie, Strategie & Bedrijfsvoering						
Projectcontroller			10.038	10.038	100	Vervanging projectcontroller
Sector Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting						
Toezicht op uitvoering civiel technische projecten	1.511		315.998	317.509	5.404	Flexibele schil rond team
Voorbereiding civiel technische projecten			42.320	42.320	1.047	Flexibele schil rond team
Projectleiding civiel technische projecten			111.820	111.820	1.173	Flexibele schil rond team
Advisering civiel technische projecten			28.741	28.741	192	Flexibele schil rond team
Verkeerskundig adviseur			60.701	60.701	734	Flexibele schil rond team
Senior adviseur RO			79.920	79.920	839	Flexibele schil rond team
Juridische advisering			65.009	65.009	588	Flexibele schil rond team
Stedenbouwkundig supervisor/adviseur		74.716	74.496	149.212	1.257	Flexibele schil rond team
Medewerker ruimtelijke ordening/BAG		21.387	30.773	52.160	849	Flexibele schil rond team
BAG specialist			4.560	4.560	125	Inhuur zonder tijdschrijven

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Sector Grond, Economie en vastgoed						
Advisering onderhoud		99.746		99.746	1.591	Extra onderhoudswerkz. Vastgoed/extra werk voor Welzijn
Vacatureruimte inkoop		265.073		265.073	2.934	
Planeconomie			24.274	24.274	285	Werkzaamheden t.b.v. Zuidlanden
Projectleiding			33.878	33.878	693	Binnenstad Boppe
Sector Wijkzaken						
Onderhoud begraafplaatsen/graf-monumenten en delfen		7.278	47.653	54.931	2.208	Uit meeropbrengst begraafrechten
Coördinator cluster groen		59.368		59.368	957	
Onderhoud groenvoorzieningen		393.642		393.642	22.255	Vac.ruimte (assistent)productie/buurtonderhoudmedewerker
Brugwachters			187.238	187.238	9.288	Uit budget brugbediening
Administratie/juridisch medewerker		51.837		51.837	1.504	
Administratie/secretarieel medewerker	29.502			29.502	1.098	
Administratief medewerker			43.613	43.613	1.676	Ruimte door detachering medewerker
Actualiseren procesgang pleziervaart		34.961		34.961	1.259	
Havenmeester pleziervaart			42.021	42.021	2.343	Dekking uit exploitatie en beheer aanlegplaatsen
Fiber to Home			143.541	143.541	1.811	Dekking uit project Fiber to Home
Balie stadstoezicht		3.680		3.680	2.148	
Medewerker netheidsteam			36.303	36.303	2.025	Uit vacatureruimte assistent productiemedewerker
Parkeercontrole		91.308		91.308	2.967	
Onderhoud beheersystemen		77.431		77.431	2.617	
Senior technisch medewerker cluster Grijs		32.426		32.426	609	
Technische besteksvoorbereiding/directievoering			51.209	51.209	683	Project Baggerplan
Onderhoud begraafplaatsen		2.411		2.411	180	Inhuur zonder tijdschrijven
Grafwerk (begraven)		166		166	4	Inhuur zonder tijdschrijven
Flyeren (Koninginnedag)			2.143	2.143	330	Inhuur zonder tijdschrijven
Pontje Prinsentuin		3.233		3.233	586	Inhuur zonder tijdschrijven
Onderhoud (constructie) bruggen en viaducten		10.110		10.110	455	Inhuur zonder tijdschrijven
Toezicht en veiligheid		3.033		3.033	23	Inhuur zonder tijdschrijven

Bijlage E: Overzicht van personele sterkte, personeelslasten en inzet personeel van derden

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Projecten						
Projectleider Watercampus			20.751	20.751	145	Project watercampus
Projectleider/medewerkers De Zuidlanden			204.242	204.242	3.146	Project De Zuidlanden
Communicatieadviseur			47.260	47.260	590	Project Strategie Bereikbaarheid Leeuwarden
Projectmedewerker			320.151	320.151	9.482	Project Heechterp-Schieringen
Projectmedewerker			6.537	6.537	87	Project Digitale Werkplekken
Secretaresse			1.105	1.105	10	Project planvorming Zuidlanden
Inhuur uren vorig jaar			-23.398	-23.398		
Sector Bouwen, Wonen en Milieu						
Inspecteur omgevingsvergunning		12.436		12.436	221	Begeleiding part. Woningverbetering Vliet
Inspecteur brandveiligheid		80.185		80.185	1.163	
Juridische medewerker bodem			44.084	44.084	376	Speciale juridische taken Wet bodembeheer
Inspecteur bouwtoezicht		87.547		87.547	1.453	
Inspecteurs particuliere woningverbetering		47.685		47.685	549	Overlast kamerverhuur (mensenhandel, huisjesmelkers) tijdelijke sr. ondersteuning eigen personeel brandveiligheid
Adviseur wonen		30.002		30.002	260	Bodemadviezen en bodemprojecten
Bodemmedewerker		40.135		40.135	607	Projecten op het gebied van wonen
Constructeur		81.727		81.727	1.086	Lopende werkzaamheden cluster wonen
Inspecteur kamerverhuur		76.574		76.574	1.452	Tijdelijke sr. ondersteuning eigen personeel brandveiligheid
Medewerker wonen		40.437		40.437	403	Tijdelijke uitbreiding i.v.m. grote projecten
Adviezen inzake vergunningen		16.073		16.073		Inhuur zonder tijdschrijven
Evaluatie project HS			5.718	5.718	76	Inhuur zonder tijdschrijven
Invoerwerkzaamheden BIS4all		13.669		13.669	290	Inhuur zonder tijdschrijven
Archiefonderzoek monumentale panden		3.515		3.515		Inhuur zonder tijdschrijven
Evaluatie kamerverhuur beleid			1.232	1.232	32	Inhuur zonder tijdschrijven
Afvalmanager			15.046	15.046	200	Project duurzaamheidsprogramma
Diversen			564	564		
Totaal dienst Stadsontwikkeling	**31.013**	**1.761.791**	**2.079.541**	**3.872.345**	**96.465**	

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Beleidssectoren						
Sectormanager Bedrijfsvoering	21.090			21.090	148	
Directie Welzijn	11.544		44.984	56.528		Strategische ondersteuning directie
Beleid		24.827	18.697	43.524	884	
Actieplan sport en bewegen			33.456	33.456		
Diversen			2.441	2.441		
Sociale Zaken						
Werkzoekende team 1		336.571		336.571	4.060	
Werkgeversteam	17.500	345.712		363.212	4.381	
Jongeren	20.000	47.788		67.788	818	
Inburgering		426.846		426.846	5.149	
KCC team 1 en 2		504.686		504.686	6.088	
Handhaving/inkomen	47.000	278.903		325.903	3.931	
Am/fam/invordering		371.648		371.648	4.483	
Bedrijfsbureau		154.085		154.085	1.859	
Bureau Zelfstandigen/Sociale recherche		236.448		236.448	2.852	
Leerlingenzorg	6.000	30.000		36.000	434	
Totaal dienst Welzijn	**123.134**	**2.757.514**	**99.578**	**2.980.226**	**35.087**	

Omschrijving soort werkzaamheden	Inhuur personeel van derden wegens: Ziekte bedrag	Vacatures bedrag	Overig bedrag	Totaal Uitgaven	Inzet aantal uren	Toelichting
Concernstaf	2.310		1.581	3.891	674	Communicatie griffie
Totaal Concernstaf	**2.310**	**0**	**1.581**	**3.891**	**674**	
Brandweer						
Diversen	2.034	34.342		36.376	1.077	Vacature sectormanager; medewerker materieel en huisvesting
Sportbegeleiding			22.306	22.306		Sportbegeleiding
Totaal dienst Brandweer	**2.034**	**34.342**	**22.306**	**58.682**	**1.077**	
Totaal Generaal	**401.930**	**4.947.753**	**4.032.571**	**9.382.254**	**204.818**	

BIJLAGE F

Stand van zaken bezuinigingen

MONITOR BEZUINIGINGEN COLLEGEPROGRAMMA 2011-2014

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 31/12/2011
Inkomstenverhoging							
Verhoging rioolbelasting	1.000		2011				Conform besloten middels vaststellen verordening rioolheffing 2011
Stijging opbrengst grafrechten	125		2011	3 x 31, 1 x 32			Uitvoering cf. voorstel; finale besluitvorming d.m.v. vaststellen verordeningen betrokken jaren.
Verhoging parkeeropbrengsten	500		2014				De te nemen maatregelen en uitvoering daarvan is in de Raad behandeld en vastgesteld.
Efficiency en optimalisatie hondenbelasting	99		2011				Is samenvoeging van de oorspronkelijke voorstellen "afschaffen kwijtschelding" en "kostenverhaal maaien uitlaatplaatsen". Behelst combinatie van afschaffen kwijtschelding, efficiënter werken en preciezere kostentoerekening; conform besloten d.m.v. vaststellen verordening 2011
Invoeren roerend zaakbelasting (RZB)	80		2011				Ingetrokken o.g.v amendement 4a raad 8-11-2010

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 31/12/2011
Precarioheffing woonschepen en OZB woonwagens	41		2011				Opgevoerd o.g.v. amendement 4a raad 8-11-2010
Aanvullende maatregel ter dekking van niet gecompenseerd deel van wegvallen opbrengst RZB	39		2011				Wordt binnen OZB-opbrengsten afgedekt door stijging invorderingsopbrengsten door aangescherpt invorderingsbeleid
Technische maatregelen							
Schrappen stelpost toekomstige tegenvallers	1.816		2011	4 x 454			Uitvoering cf. voorstel
Verlengen afschrijvingstermijnen	248		2011				Uitvoering cf. voorstel
Verlagen post onvoorzien	550		2011	366/427/488/550			Uitvoering cf. voorstel
Balanssanering 1	273		2011				Uitvoering cf. voorstel
Balanssanering 2	272	0	2012				Als onderdeel van het actualiseren van de fin. positie ten behoeve van de begroting 2012 is besloten om de balanssanering voor 2012 in verband met teruglopende stand AR in het kader van de meerjarenraming 2012-2015 terug te draaien.Teruggang structurele ruimte ad € 272.000 wordt verwerkt in financiële positie 2012-2015

Maatregel	Oorspronke-lijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronke-lijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voort-gang	stand van zaken 31/12/2011
Bedrijfsvoering ca							
Taakstelling bedrijfsvoering (generieke korting)	3000	3120	2012	1 x 1040; 1 x 1080, 1 X 1000			Uitwerking en voorbereiding in volle gang; Is onderdeel van totale taakstelling van € 6,4 mln voor de periode 2012-2017. taakstelling is voor 2011 verhoogd met 40.000 ter compensatie wegvallen besparing op kunstbezit en vanaf 2013 met 80.000 i.v.m. de verlaging van de specifieke taakstelling op het HCL. Taakstelling is reëel en haalbaar. Wel aandacht noodzakelijk voor sturingsvragen rondom mobiliteit en boventalligheid.
Politiek bestuur	100		2011				Besparing verwerkt in begroting 2011 (1 wethouder minder)
Taakstelling gemeenschappelijke regelingen (HVD)	138		2014				Het AB van de HVD heeft besloten tot taakstellende bezuinigingen op de uitgaven van de HVD die corresponderen met de gemeentelijke taakstelling van € 138.000. Los van autonome ontwikkelingen die ook inwerken op de gemeentelijke bijdrage mag realisatie van de taakstelling dan ook als realistisch worden beschouwd.

Maatregel	Oorspronke-lijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronke-lijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voort-gang	stand van zaken 31/12/2011
WOONKLIMAAT							
Hervormen kunst- en cultuureducatie (Parnas ca)	1.400		2013				Visiedocument college op 27/6/2011 door raad vastgesteld. Brief naar Parnas gestuurd waarin beëindiging subsidie per 1/1/2013 wordt meegedeeld. Op basis van aangenomen raadsmotie zijn voor 1 november op aantal punten uitwerkingsvoorstellen aan raad voorgelegd. Deze rapportage (omvorming kunst en cultuur) is op 16/11/2011 besproken in cie welzijn. Besluitvorming voorzien in raadsvergadering in januari 2012
Subsidie Mercurius stapsgewijs verlagen tot € 70.000	44	34	2011	4/14/24/34/44	vanaf 2012: 18/24/34		Bezuiniging is verschil tussen oorspronkelijk subsidie en de wettelijk bepaalde minimale bijdrage; Op basis van meest actuele berekening van wettelijke verplichting is te bezuinigen bedrag bijgesteld naar € 34.000 Op basis van overleg met belanghebbenden fasering afbouw gewijzigd in 3 jaar vanaf 2012

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 31/12/2011
Verlagen kosten beheer kunstbezit	40		2011				Maatregel afgevoerd; taakstelling toegevoegd aan generieke taakstelling AZ
Versobering HCL	128	48	2013				In rapportage omvorming kunst en cultuur wordt voorgesteld de specifieke taakstelling te verlagen met 80.000 onder gelijktijdige verhoging van de generieke taakstelling van het HCL met eveneens 80.000. Finale besluitvorming raad in december 2013
Beëindigen bespelen carillon	10		2011				Uitvoering cf. voorstel
Efficiëntere inzet beleids- en pr activiteiten woningbouw	42		2011				Uitvoering cf. voorstel
Vervallen wethoudersbudget	25		2011				Uitvoering cf. voorstel
Formatievermindering stadswachten (2 fte)	100		2011				Uitvoering cf. voorstel
Sportinzet alleen in 6 prioriteitswijken	49		2011				Verwerkt in begroting 2011(korting BV Sport en subsidieregeling gebruik niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties)
Incidenteel maken subsidie topsport	50		2011				Uitvoering cf. voorstel
Verhogen tarieven sportaccommodaties	73		2011				Uitvoering cf. voorstel
Beperking wijkpanelbudgetten	150		2011				Uitvoering cf. voorstel
Vermindering aantal lantaarnpalen	75		2012				Uitvoering cf. voorstel
Vereenvoudiging openbaar groen	22		2011				Uitvoering cf. voorstel

Maatregel	Oorspronke-lijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronke-lijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voort-gang	stand van zaken 31/12/2011
Slimmere methode van onkruidbestrijding	150		2011		2012		In het collegeprogramma wordt melding gemaakt van een slimmere manier van onkruidbestrijding. In de afwegingen van het college is een keuze gemaakt voor de heetwater methode in tegenstelling tot de DOB methode. Een en ander is besproken in de commissie, waarbij het college de opdracht heeft gekregen het definitieve voorstel uit te werken. De tegenvaller van € 150.000 voor 2011 is verwerkt in de financiële positie
Akten Fries stoppen	4		2011				Uitvoering cf. voorstel
Taakstelling onderwijshuisvesting	20		2011				Uitvoering cf. voorstel
Beëindigen urenpost stelpost onderwijs specifieke doelgroepen	26		2011				Uitvoering cf. voorstel; (NB wordt t.b.v. interne beheersing toegevoegd aan generieke efficiencytaakstelling Welzijn)

Maatregel	Oorspronke-lijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronke-lijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voort-gang	stand van zaken 31/12/2011
Beëindigen gemeentelijk deel onderwijsachterstandenbeleid	252		2011				Uitvoering cf. voorstel; scholen zijn op de hoogte dat er fors bezuinigd moet worden.
Herinrichting WMO	1.120		2012	2x 560			NB tekort inmiddels (na totstandkoming collegeprogramma) naar boven bijgesteld; veranderagenda door raad vastgesteld.Wordt meegenomen in reguliere procesbeheersing: regelmatige spiegeling resultaten uitvoering aan beleidskader. Via kwartaalrapportages naar raad. Laatste kwartaal rapportage geeft aan dat terugdringing van de uitgaven op koers ligt en de maatregelen van de veranderagenda effectief zijn. Zie ook par weerstandsvermogen begroting 2012.
Beëindigen anti-discriminatieprijs	10		2011				Uitvoering cf. voorstel

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 31/12/2011
ZORGKLIMAAT							
Koerswijziging maatschappelijk vastgoed	130		2013				Eind maart 2011 heeft het college een besluit genomen over de aanpak van deze financiële opgave. Ingaande 2013 wordt op het buurt- en wijkwerk € 130.000,00 bezuinigd. Leeuwarden is vwb de "koerswijziging" verdeeld in 4 gebieden. In 2011 wordt er voor ieder gebied een zogenaamde koersbepaling opgesteld. Deze koersbepalingen worden uiterlijk in het 1e kwartaal 2012 voorgelegd aan college en/of raad. In 2012 vindt dan de finale uitwerking plaats, zodat per 2013 € 130.000,00 structureel wordt bezuinigd.
Digitale huiskamers beëindigen	255		2011		80.000 in 2011; volledig bedrag vanaf 2012		Uitvoering cf. voorstel (aangepaste fasering) (NB bedrag van 80.000 betreft urencomponent en wordt als zodanig toegevoegd aan generieke efficiencytaakstelling Welzijn)

Maatregel	Oorspronke-lijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronke-lijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voort-gang	stand van zaken 31/12/2011
Besparing loketfunctie Welzijnsinstellingen	442		2012	2 x 221			Er wordt ingaande 2012 met 1 welzijnsinstelling (de rechtsopvolger van Welzijn Leeuwarden, Sinne Welzijn en Vrijwilligersservicepunt) een meerjarenafspraak gemaakt. Per 2012 en 2013 wordt als specifieke korting 2 maal € 221.000 op de jaarlijkse subsidie in mindering gebracht. Dit is schriftelijk aangekondigd en daarmee bekend bij de welzijnsorganisaties.
Integratie MCC in MFC	85		2013				Besparing is zeker maar wordt op andere, nog nader te bepalen, wijze doorgevoerd.
Monitoring arbeidsparticipatie	42		2011				Uitvoering cf. voorstel
WWB werkdeel: beëindigen gemeentelijke deel	117		2012				Uitvoering cf. voorstel

Maatregel	Oorspronkelijk bedrag (X 1000)	Gewijzigd bedrag	Oorspronkelijke ingangsdatum	Fasering	Gewijzigde ingangsdatum/ fasering	status voortgang	stand van zaken 31/12/2011
Beëindigen aanvullende bijdrage Sociale Werkvoorziening	493		2013				Gelet op financiële positie Caparis en noodzakelijke transformatie van Caparis i.v.m. met invoering WWnV is realisatie via het oorspronkelijke transitieplan niet haalbaar. Dit gegeven wordt betrokken bij bredere besluitvorming over het tot stand brengen van het nieuwe financiële evenwicht voor de sociale werkvoorziening en de herstructurering van Caparis. Dit mede in het licht van het nieuwe financiële kader voor reintegratieactiviteiten.
Incidenteel maken stimuleringsfonds	240		2011				Uitvoering cf. voorstel
Efficiencytaakstelling brugbediening	100		2013	2 x 50			Is in voorbereiding.
Korting stelpost infrastructuur met 10%	72		2011	4 x 18			Uitvoering cf. voorstel
Beëindigen milieuvoorlichting en milieucommunicatie	131		2011	94 in 2011; 131 vanaf 2012			Uitvoering cf. voorstel (Nb oorspronkelijk 2 aparte voorstellen)
Beëindigen investeringsimpuls groen	112		2013				Uitvoering cf. voorstel

Toelichting

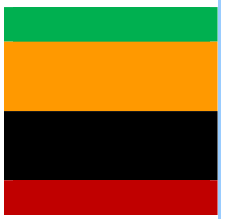
Uitvoering volgens plan (geen/laag risico)

Extra aandacht vereist: Omvangrijke, complexe opgave; onzekere variabelen; grote maatschappelijke, politieke of organisatorische impact

Voorstel afgevoerd (i.c.m. opvoeren alternatief voorstel

Bezuinigingsbedrag neerwaarts bijgesteld

Wijziging t.o.v. oorspronkelijke voorstel uit Collegeprogramma in blauw weergegeven

BIJLAGE G

Samenvatting uitkomsten auditrapportages

SAMENVATTING UITKOMSTEN AUDITRAPPORTAGES 2011

Op basis van artikel 213a uit de Gemeentewet is de gemeente verplicht onderzoeken (audits) te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. De gemeenteraad heeft daarom de verordening "Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid" vastgesteld. Het College is de bestuurlijk opdrachtgever van deze onderzoeken (audits) en stelt jaarlijks een auditjaarplan vast.

In deze context zijn in 2011 de volgende auditonderzoeken uitgevoerd en afgerond:

1. Audit proces Verkiezingen
2. Audit applicaties
3. Audit toelagen

Hieronder wordt per auditonderzoek samengevat weergegeven wat het doel van de betreffende audit is geweest, de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen en de acties die hierop door het management zijn geformuleerd.

1. AUDITRAPPORTAGE PROCES VERKIEZINGEN

Doel audit

Het doel van de audit is het verstrekken van inzicht in opzet, bestaan, werking en efficiency van de beheersmaatregelen rondom de kritieke momenten in het voorbereidende proces.

Eindconclusie

Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar de kritieke momenten van het proces verkiezingen luidt de eindconclusie: "Voor het proces verkiezingen zijn voldoende beheersmaatregelen aangetroffen om de betrouwbaarheid, tijdigheid en efficiency te garanderen."

Belangrijkste uitkomsten (o.b.v. deelvragen onderzoek)

1. Zijn de beheersmaatregelen rondom de kritieke momenten toereikend om de betrouwbaarheid en tijdigheid te garanderen?
   → De beheersmaatregelen rondom de kritieke momenten zijn voldoende om de betrouwbaarheid en tijdigheid te garanderen.

2. Zijn de beheersmaatregelen voor het totale proces toereikend om het proces voorbereiding verkiezingen?
   a. efficiënt uit te voeren
   b. de risico's te beperken.
   → De beheersmaatregelen voor het totale proces zijn voldoende om het proces voorbereiding verkiezingen efficiënt uit te voeren. en de risico's te beperken.

Aanbevelingen en daarop (door management) geformuleerde acties

1.		
Aanbeveling	:	Standaardiseer de (digitale) dossiervorming met als doel deze (ook) te kunnen gebruiken als compleet en betrouwbaar naslagwerk voor de eerstvolgende verkiezingsronde.
Aanpak	:	Op basis van de onderwerpen die tijdens een verkiezing aan de orde zijn zal een mappenstructuur op de P-schijf worden aangemaakt waarin vervolgens alle desbetreffende documenten worden opgeslagen. Daarmee wordt op gestructureerde wijze informatie overdraagbaar.

2.		
Aanbeveling	:	Definieer bij aanvang van een nieuwe verkiezingsronde door de functioneel beheerder in samenwerking met Burgerzaken, duidelijk en helder de benodigde wijzigingen waardoor

		de applicatiebeheerder tijdig een volledig beeld heeft van de rfc's en de (deels door ICT-service) uit te voeren werkzaamheden.
Aanpak	:	De afgelopen keer is er een "verzamel RFC" gemaakt en besproken met ICT. Dat heeft goed voldaan. Deze verzamel RFC wordt tijdens het project aangevuld met niet voorziene acties die tijdens zo'n project voorbij komen. Niet voorziene acties zijn benodigde acties die niet van te voren bekend zijn en bv ontstaan doordat bijvoorbeeld het ministerie tijdens het project onverwacht andere eisen stelt of aanpassingen moeten worden gedaan op verkiezingsapplicaties. Alle andere acties staan vermeld op de verzamel RFC. De bestaande verzamel RFC staat op de P-schijf is herbruikbaar waarbij, qua planning, bij de start van een verkiezings project samen met ICT de benodigde acties worden gepland. Dat gebeurt onder meer op basis van de verkiezingskalender. De verzamel RFC zal worden uitgebreid met een kolom "wanneer klaar" en "wie voor de activiteit verantwoordelijk is". Zodat door ICT en voor burgerzaken is bij te houden wat de stand van zaken is. De functioneel beheerder heeft hierin de lead. Al naar gelang het type verkiezing wordt het document aangepast.

3.		
Aanbeveling	:	Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om (meer) ambtenaren (gemeente / provincie) in te zetten als voorzitter van de stembureaus.
Aanpak	:	Met het inzetten van ambtenaren is reeds ervaring opgedaan. In principe lukt het om met bestaande voorzitters de stembureaus te bemensen. Ten tijde van de afschaffing van de stemmachines zijn er veel vrijwilligers afgehaakt. In die tijd zijn meerdere ambtenaren ingezet die voor het eerst op een stembureau werkzaamheden hebben verricht. De ervaringen daarmee zijn redelijk. Het is gebleken dat er zich, ondanks aanwezigheid op voorlichtingsavonden, de nodige vragen en problemen hebben voorgedaan. Daarmee was kwaliteit niet gegarandeerd. De ervaring ontbreekt. Doorgaans worden ongeveer 3 à 4 maanden voor de verkiezingen trainingen aangeboden (door externen) voor stembureauleden en voorzitters. In die periode zal een wervingsactie worden gedaan onder ambtenaren om een pool te formeren van ongeveer 10 ambtenaren en wordt aan hen een training aangeboden. Deze ambtenaren zullen als achtervang fungeren en worden ingezet wanneer er te weinig mensen zijn. Het inzetten van ambtenaren van de Provincie is lastig gebleken. De wil is er wel maar in veel gevallen kon men niet voldoen aan de eisen tav beschikbaarheid.

4.		
Aanbeveling	:	Organiseer een instructiebijeenkomst voor voorzitters en daarnaast alleen een instructiebijeenkomst voor nieuwe stembureauleden.
Aanpak	:	Het ministerie vraagt van gemeenten dat iedereen die op een stembureau wordt ingezet een instructie krijgt. Vanuit het verkiezingsteam kunnen we ons daar in vinden. Met name omdat er altijd wijzigingen zijn in proces en/of aanpak (veelal aangereikt door het ministerie of de Kiesraad) en gestreefd wordt naar een optimale informatie- en instructievoorziening. De informatieoverdracht van voorzitter naar leden is op de dag zelf lastig te realiseren vanwege de aard van de activiteiten, drukte op de dag zelf en overdrachtsmomenten. We merken verder dat de belangstelling voor de instructieavonden groot is bij stembureauleden en dat men het ook zeer op prijs stelt de actuele informatie te krijgen tijdens de instructies en op dat moment vragen kan stellen.

5.		
Aanbeveling	:	Anticipeer op maatschappelijke, landelijke of regionale ontwikkelingen, weeg daarbij de risico's af en hou in de planning rekening met onvoorziene activiteiten die het gevolg zijn van deze ontwikkelingen.

Aanpak	:	Aanbeveling overnemen door ontwikkelingen voor te zijn en de gevolgen inzichtelijk te maken. Op basis van de gevolgen actie(s) uitzetten afhankelijk van waar het om gaat. (prioritering, bemensing van project en afdeling, budget e.d.). Mogelijk inzetten van extra interne/externe capaciteit, afhankelijk van de druk op de afdeling.

2. AUDITRAPPORTAGE APPLICATIES

Doel audit

Het verkrijgen van inzicht in het functioneren, het gebruik en beheer van drie bedrijfskritische applicaties:

- Key2Onderwijs (leerplicht / leerlingenvervoer)
- Key2Burgerzaken (GBA-gegevens)
- Digitaal Loket (t.b.v. digitale dienstverlening, website)

(De uitkomsten geven de stand van zaken van november 2011 weer. De daarna in gang gezette verbeteracties zijn dus niet opgenomen in de rapportage.)

Aanbevelingen en daarop (door management) geformuleerde acties

		Rol ICT-services
Conclusie	:	De ondersteuning vanuit ICT-services is op onderdelen ontoereikend. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat niet alle meldingen opgepakt worden, de houding weinig pro-actief is en van de melder relatief veel actie / inzet nodig is om meldingen echt opgelost te krijgen. Ook de wijze waarop meldingen worden geprioriteerd is de gebruikersorganisatie onduidelijk.
Aanbeveling	:	Deze generieke conclusie is in lijn met de uitkomsten van het onderzoek dat door bureau Quint recent is uitgevoerd naar het team ICT-services. De in de rapportage Nulmeting ICT-Leeuwarden (augustus 2011) opgenomen aanbevelingen sluiten goed aan op de hier geschetste problematiek waardoor in deze rapportage geen aanvullende aanbevelingen worden opgenomen.

		Gegevenskwaliteit GBA
Conclusie	:	Het GBA wordt steeds belangrijker als basisregistratie personen. Het is daarom een eerste vereiste dat de gegevenskwaliteit gewaarborgd wordt. Juist die gegevenskwaliteit staat onder druk. Op de korte termijn is het te billijken dat de aanwezige capaciteit vanuit het oogpunt van dienstverlening wordt ingezet voor de front-office taken. Met de huidige werkwijze wordt echter het risico gelopen dat (meer) fouten niet tijdig ontdekt worden en de kans op identiteits- en uitkeringsfraude toeneemt. De (niet ontdekte) fouten werken door in alle aan het GBA gekoppelde administraties zoals die van Sociale Zaken. Op basis van de huidige werkwijze is op de lange termijn de gegevens-betrouwbaarheid van het GBA onvoldoende gegarandeerd en zal (onnodig) veel tijd nodig zijn voor herstelacties.
Aanbeveling	:	Maak de omvang van de werkvoorraad aan kwaliteitsonderzoeken GBA inzichtelijk en: ○ maak doorlooptijden inzichtelijk en bepaal een maximum doorlooptijd; ○ onderzoek (monitor) wat de oorzaken van fouten in het GBA zijn met (in ieder geval) de volgende onderverdeling: 1. Niet (doorgegeven en) doorgevoerde mutaties 2. Niet correct ingevoerde mutaties 3. Niet correct ingevoerde vestigingen 4. Niet (doorgegeven en) doorgevoerde vestigingen ○ Wanneer uit de monitor blijkt (na bijvoorbeeld een half jaar) dat meer dan 10% van de fouten wordt veroorzaakt door de niet correct ingevoerde gegevens wordt aanbevolen weekrapportages kwaliteit GBA op te stellen en deze teambreed te publiceren. Verwerk hierin de hoeveelheid fouten bij mutaties / vestigingen en geef

		aan hoe hoog de werkvoorraad is.
Actie	:	Plan van aanpak maken om dit probleem op te lossen. Hierbij wordt het recente rapport van BMC als uitgangspunt genomen. Dit rapport benoemt verbetermogelijkheden op diverse terreinen en kwaliteit GBA is daar één van.

		Invulling en bezetting applicatiebeheer Key2Burgerzaken
Conclusie	:	Voor een te lange periode is zowel het functioneel als technische applicatiebeheer onvoldoende geweest. De consequentie hiervan is dat gebruikers via work-arounds het systeem gebruikt hebben. Dit heeft geleid tot (onnodig) veel extra werkzaamheden ofwel tijdsverspilling.
Aanbeveling	:	Zie generieke aanbeveling (nummer 1) t.a.v. invulling en bezetting functioneel en technisch applicatiebeheer.
Actie	:	*Reactie sectormanager sector Informatiemanagement:* *Specifiek Burgerzaken:* Inmiddels is de functie van functioneel beheerder ingevuld. In het kader van de ontwikkeling van de sector IM staat het organiseren van achtervang voor 2012 op de agenda. Verbeteren van documentatie, uniform en planmatig werken zijn hier randvoorwaardelijk voor. Voor Key2Burgerzaken is de documentatie inmiddels op orde, zodat we nu ook starten met het organiseren van de achtervang. We hebben dit kwartaal 2 basaal georganiseerd en eind 2012 verder ingevuld. *Algemeen/generiek:* Voor alle applicaties is functioneel beheer ingevuld. Daarbij is aandacht voor de kwaliteit van de medewerkers. Ook in de ontwikkelopgave voor de sector Informatiemanagement is hier ruim aandacht voor (kennis van de bedrijfsprocessen, opleiding etc.). Gezien de capaciteit van de sector is de verdeling (aantal uur per bedrijfsproces) gebaseerd op de situatie voor de reorganisatie. In 2012 kijken we naar knelpunten in de ondersteuning.
Verantwoorde-lijk	:	Sectormanager Informatiemanagement
Start / Eind	:	2012
Actie	:	*Reactie sectormanager Interne Dienstverlening:* Stand van zaken (januari 2012): - Er is een eerste en tweede man voor Key2burgerzaken - Planning is zodanig dat er altijd een van beide beheerders is - Eerste man heeft bijscholing gehad tweede man basis Key2burgerzaken opleiding - Alle documentatie is op orde gemaakt en wordt bij gehouden - Alle achterstand in updates in het totale werkgebied is weg gewerkt.
Verantwoorde-lijk	:	N.V.T.
Start / Eind	:	N.V.T.

	:	**Koppeling BAG – GBA**
Conclusie	:	Het probleem ten aanzien van de koppeling tussen de BAG en het GBA is door ICT-services & IM niet tijdig geprioriteerd, onvoldoende bewaakt / geëscaleerd.
Aanbeveling	:	Maak concrete afspraken over de doorlooptijd m.b.t. het doorvoeren van wijzigingen in zowel hard- en software en start indien deze niet wordt gerealiseerd de escalatieprocudure.
Actie	:	- Opstellen SLA met ICTService, waarin escallatieprocedure is beschreven. - Opstellen wijzigingsproces, waarin voortgang van wijzigingen wordt bewaakt - Verder vormgeven van gegevensregie over basisgegevens.

3. AUDITRAPPORTAGE TOELAGEN

Doel audit
Het doel van de audit is inzicht geven in de rechtmatigheid[35i] van de verstrekte toelagen[36] van 2011.

Belangrijkste uitkomsten
Eindconclusie: de toelagen worden op een rechtmatige manier verstrekt.

Het auditteam is tot deze conclusie gekomen omdat:

- vastgesteld is dat voldoende gegevens beschikbaar zijn die verstrekking van toelagen onderbouwen;
- in artikel 3:48 van de Algemene Wet Bestuursrecht wordt aangegeven dat een besluit niet gemotiveerd hoeft te worden indien daartegen geen bedenkingen zijn ingebracht (omdat in dat geval immers redelijkerwijs geen behoefte is aan een motivering);
- voor de functiegerelateerde toelagen geldt dat hieraan (in tegenstelling tot de persoonsgerelateerde toelagen) duidelijke en heldere toekenningscriteria zijn gekoppeld en dat deze daardoor ook goed controleerbaar zijn.

Aanbevelingen en daarop (door management) geformuleerde acties

1. *Toepassen begrippen*

Conclusie:	Het begrip arbeidsmarkttoelage wordt onterecht gebruikt aangezien hiervoor de formele grondslag in de arbeidsvoorwaardenregeling ontbreekt.
Risico:	Door het op niet bestaande gronden verstrekken van een toelage creëert de werkgever een onmogelijkheid om de toelage te beëindigen. Immers een grondslag die niet bestaan heeft, kan niet ingetrokken worden.
Aanbeveling:	Definieer en uniformeer conform regelgeving de terminologie voor alle vormen van bijzondere beloning in PIMS en in correspondentie

Reactie management: *Wordt meegenomen in het voorstel 'arbeidsvoorwaarden', dat tevens zal voorzien in definiëring en uniformering van toelagen (in beleid én uitvoering). In de definiëring zal aandacht uitgaan naar de duur van toelagen.*

2. *Motivering toelagen*

Conclusie:	Niet alle besluiten behorende bij de verstrekking van een toelage zijn voorzien van een motivering.
Risico:	- Door het niet motiveren van besluiten creëert de werkgever (evenals bij het onjuist toepassen van begrippen) een onmogelijkheid om de toelage te beëindigen. Een grondslag die niet bestaat, kan niet ingetrokken worden.
Aanbeveling:	- In besluiten aangeven welk artikel of welke regeling de grondslag vormt voor het verstrekken van de toelage - In besluiten betreffende persoonsgebonden toelagen aangeven waarom een toelage verstrekt wordt, onder welke condities en voor welke duur. - In alle gevallen de toelage tijdelijk verstrekken voor de periode van een jaar waardoor de toelage automatisch wordt beëindigd zonder herbeoordeling.

Reactie management: *In het voorstel 'arbeidsvoorwaarden' wordt de grondslag voor toelagen geëxpliciteerd. Daarnaast zal in genoemd voorstel een versterkt beheersingssysteem worden voorgesteld, waarbij periodiek de verstrekte toelagen worden getoetst en herbeoordeeld.*

[35] Het in overeenstemming zijn met de geldende wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen en raadsbesluiten. De juiste, volledige en tijdige verwerking in de salarisadministratie van de toelagen wordt hier buiten beschouwing gelaten omdat dit onderdeel uit maakt van de jaarlijkse interne controle.
[36] Onder toelagen wordt verstaan de toelagen volgens de arbeidsvoorwaardenregeling Leeuwarden artikel 3 en de bezoldigingsverordening.

Het consistent opnemen van rechtspositionele grondslagen en condities/voorwaarden in besluiten maakt onderdeel uit van het project EHRM 2 (deelproject Doc4all) en de reeds ingezette interne kwaliteitsslag bij de sector P&O. Binnen deze projecten zal het onderwerp toelagen extra aandacht krijgen.

3. Administratieve afhandeling functiegebonden toelagen

Conclusie:	Toelagen worden niet altijd in het besluit c.q. brief aan de medewerker vermeld als de toelage vanzelfsprekend is en bij de functie hoort. Bijv. ORT van de soc. Recherche
Risico:	Incomplete personeelsdossiers, onduidelijkheid over gemaakte afspraken bij werkgever en werknemer.
Aanbeveling:	Aanbevolen wordt: - De toelage verplicht per brief vastleggen en opnemen in PD. - Het samengestelde ORT percentage voor bepaalde groepen formeel vaststellen in een besluit en zo nodig actualiseren o.b.v. de CAR/UWO.

Reactie management: *zie de reactie bij de aanbevelingen 1 en 2.*

4. Hogere inschaling

Conclusie:	In totaal zijn 143 medewerkers in een hogere salarisschaal geplaatst dan gezien de functierang gebruikelijk is. In 50% van deze situaties is sprake van een bedongen arbeidsvoorwaarde of garantieloon.
Risico:	Het niet kunnen beëindigen van de vorm van bijzondere beloning als gevolg van een bedongen arbeidsvoorwaarde
Aanbeveling:	Om inzicht en sturing te vergroten c.q. te versterken wordt aanbevolen: - Medewerkers die in dienst komen of van functie veranderen en waarbij sprake is van bedongen arbeidsvoorwaarden te plaatsen in de bij de functie behorende functieschaal met een aanvullende tijdelijke toelage en onder duidelijke condities.

Reactie management: *Het rechtspositioneel en administratief 'opsplitsen' van een hogere inschaling in een 'functieschaal-gedeelte' en een 'toelage-gedeelte' wordt reeds onderzocht, in relatie tot de 'aanpak boventalligen'. De mogelijkheid dit rechtmatig en rechtspositioneel zuiver toe te passen bij nieuwe dienstverbanden ('bedongen arbeidsvoorwaarden') wordt tevens meegenomen in het voorstel 'arbeidsvoorwaarden'.*

5. *Collegiale toetsing*

Conclusie:	In vergelijkbare situaties is verschillend omgegaan met toekennen van persoonlijke toelagen (wel / geen toelage en hoogte van de toelage).
Risico:	Onvoldoende uniforme uitvoering van de regelgeving voor toelagen c.q. de Arbeidsvoorwaardenregeling mede door het ontbreken van voldoende motivering in het besluit.
Aanbeveling:	Daar waar zich vergelijkbare situaties voordoen (zoveel mogelijk) eenduidig handelen en hiervoor in ieder geval: o Alle vormen van bijzondere beloning (waaronder de toelagen) van 2 periodieken of meer ten opzichte van het basissalaris in DR aan de orde laten komen (collegiale toetsing, evenals bij het verstrekken van gratificaties).

Reactie management: *Transparantie en eenheid van beleid zijn sleutelbegrippen in zowat alle (P&O-) projecten. Van belang is om helder te zijn in toepassingskaders en mandatering, bijvoorbeeld door toelagen van een bepaalde orde (duur, hoogte) vooraf collegiaal te laten toetsen door DR. Wordt derhalve meegenomen in het voorstel 'arbeidsvoorwaarden'.*

BIJLAGE H

Aanwending onvoorzien

MODEL I – AANWENDING BEDRAG ONVOORZIEN

Naar programma	Werkelijk besteed	Begroot bedrag
Onvoorzien incidenteel		88.780
Er is in 2011 geen beroep gedaan op de post voor onvoorzien		
Restant budget		88.780

BIJLAGE I

Overzicht incidentele lasten en baten

MODEL II – OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Lasten

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
1	**Cultuur**		
	Beveiliging bevrijdingsfestival	10.000	10.000
	Decentralisatie uitkering cultuur-Participatiefonds	73.000	73.000
	Decentralisatie uitkering beeldende kunst en vormgeving	150.000	150.000
	Kwartiermaker herstructurering Cultuur infrastructuur	50.000	50.000
	Cultuurimpuls	325.000	115.000
	Implementatie nieuwe cultuurnota	200.000	190.000
2	**Jeugd en onderwijs**		
	Taakstelling onderwijshuisvesting-gebouwen	220.000	220.000
	Aanpak kindermishandeling	50.000	50.000
	Jongerenwerk	300.000	300.000
	Onderwijsachterstandenbestrijding (taalachterstand)	100.000	100.000
3	**Economie en toerisme**		
	Citymarketing	210.000	210.000
	Participatie Westergozone	100.000	91.000
	Participatie SNN	104.000	90.000
	Intensivering acquisitie	200.000	200.000
	Impuls economie binnenstad	400.000	400.000
	Toerisme	50.000	50.000
	Stimuleringsfonds economische participatie Marketing Leeuwarden	1.000.000	1.000.000
	Profilering en ondersteuning acquisitie	250.000	250.000
	Stimuleringsfonds werkgelegenheid	310.000	310.000
	Evenementen met bovenregionale uitstraling	240.000	240.000
	Aftelfeest/winterfeest	100.000	100.000
		90.000	90.000
4	**Sociaal maatsch.ontwikkeling**		
	Suppletie verdeelmodel 2011 WMO	185.000	185.000
	Vadercentrum	50.000	50.000
	Noodhulp en begeleiding noodhulp	90.000	90.000
	Beheer buurt- wijk- en dorpscentra	225.000	218.000
	Bewonersinitiatieven wijken G31	248.000	0
	WMO veranderagenda 2010-2014	1.427.000	1.027.000
	Impuls nationaal actieplan Sport en Bewegen	82.000	82.000
	Vrouwenopvang	50.000	50.000
	Alle troeven in handen	23.000	23.000
	Veiligheid en leefbaarheid	210.000	210.000
	WMO	260.000	260.000
	Digitale huiskamers beëindigen	175.000	175.000
	Homo-emancipatiebeleid	20.000	20.000
	Participatie vrouwen uit etnische Minderheden	20.000	20.000
	Integratie en participatie allochtonen	200.000	200.000
	Multicultureel vrouwencentrum	35.000	35.000
5	**Werk & inkomen**		
	Uitvoeringskosten WWIK	92.000	92.000
	Jeugdwerkloosheid	907.000	907.000
	Wet BUIG 2011	12.700.000	12.700.000
	Armoedebestrijding (minimabeleid)	300.000	300.000
	Innovatietrajecten inburgering	216.000	216.000

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
	Financiering schuldhulpverlening	419.000	419.000
	Taalcoaches	15.000	15.000
	WWB incidenteel	3.997.000	3.997.000
	WWB incidenteel	-578.000	-578.000
	WWB incidenteel	-3.531.000	-3.531.000
7	**Infrastructuur/bereikbaarheid**		
	Balanssanering	7.975.000	7.982.000
	Notitie verkeersveiligheid	30.000	30.000
10	**Veiligheid, openbare orde en hand-having**		
	Gasverbruik Brandweer	0	-12.000
	Kosten sporten Brandweer	0	-7.000
	Projecten op het gebied van veiligheid	250.000	250.000
	Sport		
11	Subsidie topsport	65.000	65.000
13	**Milieu, energie en water**		
	Full Sustainable City	800.000	800.000
	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK)	53.000	53.000
14	**Woon- en leefomgeving**		
	Bewonersinitiatieven	75.000	75.000
	Baggerprogramma	168.000	168.000
	Dorpennota	200.000	200.000
	Opruwen poëziestenen	8.000	8.000
	Algemene dekkingsmiddelen		
15	Uitvoeringskosten inburgering	38.000	38.000
	Vergoeding openbaar vervoer	14.000	14.000
	Storting rekeningresultaat in reserve Saldo baten en lasten	1.052.665	1.052.665
	Uitvoering taken brandweerzorg Boarnsterhim	0	84.000
	Kosten en opbrengsten schade-gevallen Brandweer		-2.000
	Digitaal loket II	105.000	105.000
	Impuls sociale investeringen		
4	**Sociaal maatsch. ontwikkeling**		
	Stichting Present	30.000	30.000
5	**Werk & inkomen**		
	PC project voor kinderen	75.000	75.000
	Bijdrage voedselbank	15.000	15.000
Totaal lasten		**33.322.665**	**32.494.665**

Baten

Programma	Omschrijving	Begroting	Realisatie
6	**Wonen**		
	Afroming reserve revolving fund	1.000.000	1.000.000
7	**Infrastructuur/bereikbaarheid**		
	Bijdrage Algemene Reserve balans-sanering	7.975.000	7.982.000
10	**Veiligheid, openbare orde en handhaving**		
	Uitvoering taken brandweerzorg Gemeente Boarnsterhim	0	84.000
	Diversen Brandweer	3.000	19.000
	Verkoopwaarde tankautospuit	24.000	27.000
	Doorschuif BTW Hulpverleningsdienst Fryslân	39.000	50.000
15	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Extra bespaarde rente reserves en voorzieningen	386.000	386.000
	vrijval deel Escrow	325.000	325.000
	rentevoordeel inzetten voor projecten veiligheid	250.000	250.000
	afwikkeling dividend BNG 2010	90.000	90.127
	idem Enexis	0	22.682
	afvoeren claims scholen	800.000	800.000
	vordering Enexis	1.800.000	1.800.000
	onttrekking rekeningresultaat 2010 aan Algemene Reserve	1.052.665	1.052.665
	Gemeentefonds (maartcirculaire cor-rectie 2010)	-293.000	-294.562
	Aanbestedingsvoordeel projecten	3.000.000	3.000.000
	Diversen Brandweer	0	4.000
	Vervallen opbrengst roerende zaakbelasting	-39.000	-39.000
	Impuls sociale investeringen		
15	**Algemene dekkingsmiddelen**		
	Aanvullende storting ISI	120.000	120.000
Totaal baten		**16.532.665**	**16.678.912**

BIJLAGE J

Monitors Inkomen en Werk & Participatie

Monitor Inkomen

INHOUD

Inleiding
1. Inkomen en armoede
1.1 Inkomen
1.2 Armoede
1.3 Huidige situatie armoede in Leeuwarden

2. Inkomensbeleid
2.1 Armoedebeleid en de schuldhulpverlening
2.2 Armoedebeleid Leeuwarden
2.3 Schuldhulpverlening
2.4 Handhaving: de resultaten van het handhavingsbeleid

INLEIDING

U leest de inleiding van de monitor Inkomen 2011. In deze monitor wordt dieper ingegaan op inkomensondersteunde activiteiten waarbij de Wet Werk en Bijstand (WWB) een rode draad vormt. Deze monitor gaat vooral in op de door de gemeente Leeuwarden in werking gezette inspanningen die bovenop de verlening van algemene bijstand komen.

Net als vorig jaar is er naast de monitor die u nu leest, ook een monitor Participatie en Werk 2011.

De monitoren zijn inhoudelijk nauw met elkaar verweven. In hoofdstuk 1 van de monitor Werk en Participatie 2011 wordt er cijfermatig ingegaan op werkgelegenheid en werkloosheid in Leeuwarden. Deze informatie is ook van belang voor de monitor Inkomen 2011 omdat het niveau van de werkloosheid van invloed is op het beroep op de inkomensondersteunende maatregelen.

Vele onderdelen van de monitor Inkomen kunnen zowel gelezen worden door een “participatie-” alsook een “inkomensbril”. Handhaving lijkt op het eerste gezicht direct gerelateerd te zijn aan het inkomen, toch werkt een goed uitgevoerd handhavingsbeleid niet zeldzaam tot een hogere uitstroom.
Een ander voorbeeld is schuldhulpverlening, in eerste instantie noodzakelijk voor de bestrijding van armoede.

Toch is het voortijdig signaleren en interveniëren van schuldenproblematiek van belang voor het slagen van de participatie-inspanningen.

Ellen de Bruin

Sectormanager Werk en Inkomen
Gemeente Leeuwarden

1 INKOMEN EN ARMOEDE

1.1 Inkomen

De gemeente is verantwoordelijk voor een aantal sociale voorzieningen, waaronder de WWB, IOAW, IOAZ en de WWIK. De WWB- doelgroep is veruit de omvangrijkste van deze 4 aangezien de WWB het sluitstuk is van de Nederlandse sociale zekerheid. Ook in Leeuwarden zorgt dit vangnet voor een omvangrijk bestand aan mensen die (tijdelijk) aan de kant staan. Het college is o.a. verantwoordelijk voor het verlenen van bijstand (de algemene bijstand) aan deze personen.

Het is duidelijk dat er binnen de doelgroep van de WWB veel armoede aangetroffen wordt. Armoede is niet enkel voorbehouden aan WWB-ers, ook onder werkenden (met een laag inkomen) komt armoede voor. Sommige huishoudens lopen meer risico op armoede dan anderen. Alleenstaande ouders, alleenstaanden tot 65 jaar, ouderen en allochtonen behoren tot de risicogroepen.

1.2 Armoede

Armoede is een complex verschijnsel met samenhangende dimensies: inkomen, participatie, opleidingsniveau, (psychische) gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving. De gemeente is door de korte afstand tot de burger het overheidsorgaan, dat bij uitstek problemen bij individuele burgers kan onderkennen.
De gemeente Leeuwarden heeft een belangrijke rol in het bestrijden van armoede. Naast het verstrekken van bijstand worden er ook initiatieven ontwikkeld op het gebied van inkomensondersteuning en participatiebevordering. Gemeenten hebben de zorgplicht om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers te verbeteren. Via het armoedebeleid krijgt de zorgplicht vorm en kunnen gemeenten maatwerk leveren.

Armoedebeleid is continu in beweging. Vanwege politieke ontwikkelingen en de realiteit van alledag. Het aantal burgers met problematische schulden neemt toe. Ook het beroep op voedselbanken stijgt. De crisis heeft ingrijpende gevolgen voor de onderkant van de samenleving. Deze ontwikkelingen hebben direct gevolg voor het gemeentelijk armoedebeleid.

1.3 Huidige situatie armoede in Leeuwarden

In Leeuwarden moeten 7990 (cijfers 2009) huishoudens rondkomen van een laag inkomen. Het gaat daarbij om huishoudens die een inkomen hebben tot 120% van de bijstandsnorm. De minimahuishoudens vormen een aandeel van 16.5% van alle huishoudens in Leeuwarden. Ten opzichte van 2007 is het aandeel minimahuishoudens licht gestegen van 16.1% naar 16.5%.

De gemeente voert om de 2 jaar een armoedeonderzoek uit. De gegevens voor 2011 zijn nog niet beschikbaar en konden nog niet worden verwerkt in deze monitor. De resultaten van het armoedeonderzoek zullen op een later tijdstip in 2012 aan de raad ter informatie worden aangeboden. Ook zullen de gegevens deel uitmaken van de herijking van het armoedebeleid in 2012. Overigens is de verwachting wel dat in het armoedeonderzoek de stijgende tendens van de armoede in de voorgaande jaren zich zal voortzetten.

Kenmerken minimahuishoudens

- Leeuwarden heeft 48.384 huishoudens.
- 16.5% behoort tot de minima.
- Van de huishoudens met een inkomen tot 120% heeft 41% een Wwb uitkering, 28% een inkomen uit AOW en 31% een ander inkomen.
- 61% van de minimahuishoudens bestaan uit alleenstaanden, 28% bestaat uit een meerpersoonshuishouden en 11% zijn éénoudergezinnen.
- Verreweg de grootste deel (42%) zit in de leeftijdscategorie 40-65 jaar, 28% is ouder dan 65 jaar, 22% is in de leeftijdscategorie 27-40 en 8% is 18- 27 jaar.
- 29% van de minimahuishoudens is van allochtone afkomst.
- Bekend is dat bijna 72% van alle huishoudens 3 jaar of langer van een laag inkomen moet rondkomen.

Stedelijke spreiding

- De gemeente Leeuwarden heeft een tiental aandachtswijken gedefinieerd namelijk: Vlietzone, Schepenbuurt, Valeriuskwartier, Oldegalileën/ Bloemenbuurt, Tjerk Hiddes/ Cambuursterhoek, Nijlan, Vrijheidswijk, Mondriaanbuurt, Wielenpôlle en Heechterp-Schieringen. Daarnaast behoort Heechterp-Schieringen ook tot één van de 40 Vogelaarwijken.
- Uit onderzoek is gebleken dat in de Wielenpôlle (45%), Heechterp-Schieringen (36%), de Vrijheidswijk (35%) en de Schepenbuurt (32%) het meest aantal minima wonen.

Kinderen

- Van de 17.582 kinderen in Leeuwarden leven 2.801 kinderen in een minimahuishouden, dit is 16%.
- Bijna 59 %van de kinderen in minimahuishoudens groeit op in een huishouden met een bijstandsuitkering.
- Van alle kinderen die in een eenoudergezin opgroeien, leeft 46% op de bijstandsnorm.
- Verder is 48% van de kinderen in een minimahuishouden van niet-westers allochtone afkomst.
- In Kinderen in Tel wordt onderzoek gedaan naar de leefsituatie van kinderen.
  Leeuwarden met 4 wijken op de lijst van de minst scorende wijken. In Wielepôlle leeft 44% van de kinderen in armoede, in Bilgaard en Schieringen/Heechterp groeit meer dan de helft van de kinderen op in een minimahuishouden. In de Schepenbuurt is dat zelfs 71%.

2 INKOMENSBELEID

2.1 Armoedebeleid en de schuldhulpverlening

In de nota "Armoede aan de kant!, Herijking van het armoedebeleid en de schuldhulpverlening" is in 2008 een nieuwe koers uitgezet.

- Dereguleren instrumenten.
- Meer regie.
- Effectievere schuldhulpverlening.
- Verruiming van de inkomensgrens.
- Focus meer richten op kinderen, jongeren en langjarige minima.
- Aandacht voor preventie en tegengaan niet-gebruik.
- Monitoren van het beleid.
- Samenwerking met particuliere initiatieven.

Leeuwarden wil met haar beleid bereiken dat iedereen die daar recht op heeft een uitkering ontvangt en dat iedereen die rond de armoedegrens leeft, indien noodzakelijk, ondersteuning krijgt.

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in de nieuwe koers die in 2008 is uitgezet. Met als resultaat dat het niet-gebruik van de minimaregelingen is teruggedrongen. De burgers die de extra inkomensondersteuning nodig hebben zijn op de hoogte van de minimaregelingen en maken er meer gebruik van. De kosten zijn hierdoor, en ook door de toename van het aantal minima door de economische crisis, gestegen.

Ook is er ingezet op een effectievere schuldhulpverlening. In 2011 is de nota "In eigen hand" met een nieuwe visie op schuldhulpverlening vastgesteld. Het nieuwe beleid kenmerkt zich door meer inzet op preventie en nazorg, herinrichting van de curatieve schuldhulpverlening, aanbieden van kwalitatief goede en passende dienstverlening en meer resultaatgericht en integraal werken. De overtuiging is dat we met deze nieuwe insteek goede en grote stappen zetten om de effectiviteit van schuldhulpverlening de komende jaren te optimaliseren.

De ontwikkelingen in de werkgelegenheid, bezuinigingen binnen de sociale zekerheid, en ontwikkelingen in de koopkracht zijn van invloed op de inkomenspositie van individuele Leeuwarders. De verwachting is dat meer mensen voor hun inkomensvoorziening en –ondersteuning een beroep zullen doen op de gemeente. Ook zien we andere groepen dan in eerdere jaren een beroep doen (bijv. ZZP-ers). Dit stelt de gemeente voor een uitdaging want de rijks- en gemeentelijke bezuinigingen hebben tot gevolg dat er minder financiële ruimte is om de toename van een beroep op de inkomensondersteunende voorzieningen op te vangen. Er zal kritisch gekeken moeten worden naar de effectiviteit en noodzaak van de gemeentelijke inzet. In 2012 zal het gehele armoedebeleid onder de loep worden genomen. De Rekenkamer doet momenteel onderzoek naar de effectiviteit van het gemeentelijk beleid. Hun bevindingen zullen een waardevolle bijdrage leveren aan de herijking van het armoedebeleid.

2.2 Harmonisatie WWB en de WIJ

Een ingrijpende wijziging op het terrein van het inkomensbeleid is de samenvoeging van de WWB en de WIJ die per 1 januari 2012 van kracht is geworden. Deze wetswijziging gaat gepaard met een aanscherping van verplichtingen, aanzienlijke wijzigingen en versoberingen binnen de WWB. Tevens is de WIJ per 1 januari 2012 ingetrokken en samengevoegd met de WWB.

In het vierde kwartaal van 2011 is er onder de vlag van het project WWB 2012 door de sector Werk en Inkomen een projectplan ontwikkeld en zijn er een vijftal werkgroepen (werk, inkomen, ICT, communicatie en opleiding) geformeerd. Voortvarend en in gezamenlijkheid met de sectoren Sociale Zaken, KCC en IM is het plan in uitvoering genomen om de gemeente zo snel mogelijk klaar te maken voor de WWB 2012. Ondanks de extreem korte invoeringstijd is dit gelukt.

Als gevolg van de wetswijzigingen zijn er in allerijl diverse verordeningen, beleidsregels, werkinstructies, klantprocessen, beschikkingen en aanvraagsets aangepast. Ook zijn de klanten goed geïnformeerd en is er een in- en externe informatievoorziening tot stand gekomen. Alle casemanagers hebben inmiddels een opleiding over de WWB 2012 gevolgd. Ook ICT- matig worden er majeure veranderingen doorgevoerd, zodat de bijstandsuitkeringen per 1 januari 2012 juist worden verstrekt.

2.3 Armoedebeleid Leeuwarden

Voor het bestrijden van armoede en schulden heeft Leeuwarden een aantal instrumenten.

1. De collectieve ziektekostenverzekering

Huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen via de gemeente een collectieve ziektekostenverzekering afsluiten bij De Friesland Zorgverzekeraar. Deze verzekering biedt een korting aan op de premie voor de basisverzekering en een aanvullende verzekering met meer en extra vergoedingen.
In 2010 hebben 3714 volwassenen deelgenomen aan deze verzekering. In 2011 waren er 3376 deelnemers. Dit betekent dus een daling van 9%. De totale kosten hiervan bedroegen in 2011 € 408.588. Een mogelijke reden voor de daling van het aantal deelnemers aan deze collectieve ziektekostenverzekering kan zijn dat bij mensen het inkomen verbeterd is waardoor men geen aanspraak meer kan maken op deze voorziening. Het is echter niet ondenkbaar dat, ondanks de korting op de premie en de extra vergoedingen, de stijgende premiekosten toch aanleiding kunnen zijn om af te zien van deze verzekering.

2. De regeling ouderen, chronisch zieken en gehandicapten

Ouderen en mensen met een chronische ziekte of lichamelijke beperking hebben door hun ouderdom, ziekte of handicap vaak extra kosten. Denk bijvoorbeeld aan hogere telefoonkosten, duurdere boodschappen omdat een goedkopere supermarkt niet in de buurt is, duurdere boodschappen door aangepaste voeding, hogere verwarmingskosten of lidmaatschapskosten van belangen- en/of patiëntenvereniging. Voor deze doelgroep met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm is de regeling ouderen, chronisch zieken en gehandicapten ingevoerd in 2008. De vergoeding bedraagt in 2011
€ 75 per persoon per jaar. In 2012 wordt de vergoeding hoger en bedraagt het
€ 85 per persoon per jaar.

In het jaar 2011 zijn er 3.866 verstrekkingen geweest. In 2010 waren dat 3.685 verstrekkingen. De totale kosten hiervan bedragen € 295.071. Het aantal verstrekkingen ligt iets hoger dan 2010. Waarschijnlijk komt dit doordat de regeling nu, na een aantal jaren geleden te zijn ingevoerd, wat meer bekend is geworden binnen de doelgroep.

3. Declaratieregeling

Deze regeling is bedoeld om mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm deel te laten nemen aan sociale, culturele en sportieve activiteiten. In 2011 bedroeg de vergoeding maximaal € 60 per persoon. In 2010 waren er 6007 verstrekkingen. In 2011 is dit gestegen naar 7.474 verstrekkingen. De verstrekkingen voor deze regelingen nemen ieder jaar toe. Wellicht wordt dit veroorzaakt door de laagdrempeligheid van de aanvraag en de bekendheid ermee. Wellicht dat ook de doelgroep groter is geworden door de economische recessie. Het bedrag dat in 2011 gemoeid is met de Declaratieregeling is € 446.656.
De verstrekkingen voor ID-bewijzen vallen ook onder de Declaratieregeling. In 2010 zijn er 775 vergoedingen voor een ID-bewijs verstrekt. In het jaar 2011 zijn er 688 verstrekkingen geweest: dit betekent een lichte daling ten opzichte van 2010. Met de regeling was in 2011 een bedrag van € 30.077 gemoeid.

4. Zwemregeling

De zwemregeling is bedoeld voor kinderen uit minimahuishoudens die nog niet kunnen zwemmen het zwemdiploma A te laten halen. Aan de regeling zit daarnaast de voorwaarde dat de kinderen in groep 5, 6, 7 of 8 van de basisschool moeten zitten.
In 2010 hebben 57 kinderen gebruik gemaakt van deze regeling. In 2011 zijn dat er 98. Dat is een forse toename, echter in 2010 was het aantal een stuk lager dan in 2009, dus echt sprake van een uitschieter is er niet in 2011. Voor de uitvoering van deze regeling door BV Sport is op jaarbasis een bedrag van € 18.000 beschikbaar.

5. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen

In 2011 kwamen de volgende gemeentelijke belastingen/heffingen in aanmerking voor kwijtschelding:

- de onroerendezaakbelastingen (OZB);
- de rioolheffingen;
- de afvalstoffenheffing.

Tabel: Aantallen kwijtscheldingsverzoeken per jaar

Aantal kwijtscheldingsverzoeken	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Ozb	213	226	134	70	62	**nvt**
Rioolheffing	7.249	8.716	7.041	6.800	6.745	**nvt**
Afvalstoffenheffing	7.262	8.503	6.916	6.800	6.729	**6.535**
Hondenbelasting	456	988	829	675	663	**685**
Totaal	**15.399**	**18.433**	**14.920**	**14.345**	**14.199**	**7.220**

Tabel: kwijtgescholden belastingbedragen per belastingsoort per jaar

Belastingsoort	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Ozb	7.365	8.329	2.523	49.000	33.000	**97.000**
Rioolheffing	316.902	349.525	323.649	363.000	320.000	**0**
Afvalstoffenheffing	947.837	1.434.366	1.347.926	1.479.000	1.869.000	**1.808.000**
Hondenbelasting	11	49.462	49.580	59.000	49.000	**53.000**
Totaal	**1.272.115**	**1.841.682**	**1.723.678**	**1.950.000**	**2.271.000**	**1.958.000**

Het aantal aanvragen is ten opzichte van 2010 met ruim 16% gedaald. Onduidelijk is wat de aanleiding van deze daling kan zijn. Gelet op de economische crisis was een stijging van het aantal aanvragen voor kwijtschelding niet ondenkbaar geweest. Opmerkelijk is wel dat er nog wel kwijtschelding voor de hondenbelasting is aangevraagd, dit terwijl deze in 2011 is afgeschaft. Er is uit het overzicht ook op te maken dat de aanvragen niet gehonoreerd zijn.

6. De Langdurigheidstoeslag

De langdurigheidstoeslag staat open voor burgers tussen de 21-65 jaar die vijf jaar lang op het bijstandsniveau hebben geleefd en geen vermogen hebben. Deze wettelijke toeslag is ingesteld omdat mensen na drie jaar geen reserveringscapaciteit meer hebben en daardoor geen onvoorziene kosten meer kunnen dragen. De langdurigheids-toeslag bedroeg in 2011 € 500 voor gehuwden en samenwonenden, € 450 voor alleenstaande ouders en € 350 voor alleenstaanden.
In 2010 zijn 2127 aanvragen gehonoreerd. In 2011 is er 2.294 keer een langdurigheidstoeslag verstrekt. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2010. De kosten bedroegen in 2011 € 876.850.

7.De individuele bijzondere bijstand

Door bijzondere omstandigheden kan zich de situatie voordoen dat in het individuele geval het inkomen of de uitkering niet volledig toereikend is ter voorziening in bepaalde noodzakelijke kosten. Voor zover de belanghebbende voor dergelijke kosten geen beroep kan doen op een voorliggende voorziening en deze uitgaven naar het oordeel van het college evenmin uit de eigen middelen kan voldoen, kan daarvoor bijzondere bijstand worden verstrekt. De bijzondere bijstand is bedoeld voor een ieder met een laag inkomen en niet voorbehouden aan personen die algemene bijstand ontvangen. Ook degene die uit een andere bron dan de WWB beschikt over een inkomen dat naar het oordeel van het college niet toereikend is ter voorziening in bepaalde noodzakelijke kosten, kan een beroep op bijzondere bijstand doen.

In 2010 zijn er 4356 verstrekkingen geweest in het kader van de bijzondere bijstand. In 2011 gaat het om 4771 verstrekkingen. Ten opzichte van 2010 is er een stijging in het aantal verstrekkingen, met een lichte stijging in de kosten van € 2.211.256 in 2010 naar € 2.329.442 in 2011.

8. Bereken je recht

Sinds 2008 biedt de gemeente Leeuwarden het internetprogramma 'Bereken uw recht' aan. 'Bereken uw recht' is een gebruiksvriendelijk internetprogramma, bedoeld voor mensen met weinig inkomen en vermogen. Zij kunnen met het programma eenvoudig zélf berekenen of én op welke vergoedingen ze recht hebben. Een bijkomend voordeel is dat de bezoeker anoniem blijft en dus vrijblijvend kan checken of er sprake is van een mogelijke financiële tegemoetkoming. Dat maakt de drempel lager om het programma daadwerkelijk te raadplegen. Het programma is ook bedoeld voor medewerkers van hulpverleningsinstanties en uitvoeringsinstellingen, die met financiële vragen geconfronteerd worden. Bezoekers komen op 'Bereken uw recht' terecht via de site van de gemeente Leeuwarden: www.leeuwarden.nl/berekenuwrecht.

Het programma maakt gebruik van meerkeuzevragen omtrent inkomen, vermogen en woonsituatie, waarbij het juiste antwoord eenvoudig aangeklikt kan worden. Het kost hooguit 10 minuten om de complete vragenlijst te doorlopen. Het eindresultaat is een helder overzicht van alle mogelijke lokale vergoedingen en tegemoetkomingen, zoals kwijtschelding gemeentebelastingen, minimaregelingen, langdurigheidstoeslag en bijzondere bijstand. Over het gehele jaar 2011 was het aantal bezoekers 1780. In 2010 waren dit er 1945. Bereken uw recht kent ook een landelijke variant: www.berekenuwrecht.nl.

9. Geldkompas Leeuwarden

In 2010 is Geldkompas Leeuwarden geïntroduceerd. Op Geldkompas Leeuwarden staat op een toegankelijke manier de informatie van talrijke organisaties op het terrein van de armoedebestrijding en schuldhulpverlening gebundeld. Aan de hand van iconen en ingesproken teksten worden mensen gewezen op de voor hun interessante voorzieningen. Geldkompas Leeuwarden is een goede manier om de financieel kwetsbare groep in Leeuwarden te ondersteunen.
In het eerste oprichtingsjaar (maart 2010-maart 2011) heeft de site in totaal 10.574 bezoekers gehad. Als naar het kalenderjaar 2011 wordt gekeken komen we uit op 6180 bezoekers. Dit betekent dat www.geldkompasleeuwarden.nl maandelijks gemiddeld 515 bezoekers heeft. Uit een analyse blijkt overigens dat in 2011 de bezoekers op diverse manieren op de site terecht zijn gekomen. Soms door te zoeken op trefwoorden, zoals vrijwilligerswerk, schuldhulpverlening, kwijtschelding en uitkering. Ook kwamen bezoekers op de site van geldkompas door een verwijzing op een andere website, zoals berekenuwrecht, gemeente Leeuwarden en de formulierenbrigade.

10. De Formulierenbrigade

Het doel van de Formulierenbrigade is het verminderen en tegengaan van het "niet-gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen". Gebleken is dat veel mensen met een laag inkomen geen gebruik maken van de regelingen waar zij wel recht op hebben. Het niet gebruik maken van deze inkomensondersteunende voorzieningen draagt bij aan het armoedeprobleem. Dit is de belangrijkste reden geweest om in april 2008 te starten met het project Formulierenbrigade. Het project Formulierenbrigade is in 2011 opgehouden. De Formulierenbrigade is in 2011 ingebed in de reguliere werkwijze van de welzijnsinstellingen onder andere in de sociale wijkteams.

11.Ketenpartners en particulier initiatief

Het bestrijden van de armoede behoort tot de zorgtaak van de gemeente. Maar de gemeente is niet de enige speler in het veld. De ketenpartners, groot en klein, en het particulier initiatief hebben naast de gemeente ook een belangrijke rol in de armoedebestrijding. In haar rol als regisseur van de armoedeketen stelt de gemeente zich ten doel om de contacten met alle partners te onderhouden, de samenwerking te bevorderen en partners een rol te geven in de keten. Zodoende zijn er in 2011 subsidies verstrekt aan de Voedselbank en Stichting Leergeld. Hoewel de gemeente goede contacten heeft met de diverse ketenpartners dient de armoedeketen verder geoptimaliseerd worden. Dat is in 2011 niet in voldoende mate gerealiseerd vanwege het inzetten van beleidscapaciteit met name op de herijking schuldhulpverlenings-beleid. In 2012 zal meer op de armoedeketen worden geïnvesteerd.

2.4 Schuldhulpverlening

Het schuldhulpverleningsbeleid van de gemeente richt zich behalve op particulieren, re-integratiedeelnemers en jongeren ook op de schuldenproblematiek van (ex)ondernemers. De Kredietbank Nederland (KBNL) en de Stichting Schuldhulpverlening voor Ondernemers (SVO) richten zich op het financieel-technische aspect van de schuldhulpverlening. Sinne Welzijn richt zich op het psychosociale en het agogische aspect van de schuldhulpverlening.

- Als gevolg van de economische crisis was er in 2010 een flinke toename van het aantal schuldhulpverleningstrajecten. Gaandeweg 2010 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de inkoop van 150 extra trajecten. In 2010 bedroeg het aan gestarte schuldhulpverleningstrajecten uiteindelijk 679. Naar aanleiding daarvan was de verwachting dat deze stijgende tendens zich in 2011 zou voortzetten. Er heeft zich echter een afvlakking van de groei voorgedaan. In 2011 zijn er 470 trajecten opgestart. Dat is een daling van 30% ten opzichte van 2010. Dit is gezien de economische crisis opvallend. Mogelijk zijn klanten juist vanwege de crisis bewuster met hun budget omgegaan. Ook zal de preventieve werking van Ping en de sociale wijkteams hier een bijdrage aan hebben geleverd.

- Als gevolg van de crisis klopten in 2011 meer klanten met een hypothecaire lening bij de KBNL aan.

- In 2011 is 82 procent van de afgeronde schuldhulpverleningstrajecten succesvol afgerond.

- SVO heeft in 2011 een subsidie van € 80.000 ontvangen. Op grond van de reeds beschikbare informatie zal SVO ook voor ongeveer € 80.000 over 2011 factureren. In 2010 is de subsidie aan SVO vastgesteld op € 73.170. In 2011 is er dus sprake van een lichte stijging ten opzichte van 2010. SVO is per 1 januari 2012 gefuseerd met Zuidweg & Partners, een grote landelijke speler op het gebied van schuldhulpverlening aan (ex)ondernemers.

- Welzijn Centraal heeft in 2011 subsidie ontvangen voor het bieden van financiële(schuld)hulpverlening en het mappenproject. Welzijn Centraal richt zich op het psychosociale, agogische en de preventieve kant van de schuldhulpverlening. Hierbij gaat het om activiteiten als voorlichting/trainingen financiële hulpvragen, budgetadvies en budgetcoaching.

Op het terrein van de schuldhulpverlening zijn er in 2011 diverse ontwikkelingen geweest die richtinggevend zijn voor de beleidskoers van het gemeentelijke schuldhulpverleningsbeleid. Het gaat daarbij om het wetsvoorstel gemeentelijke schuldhulpverlening en de nieuwe gemeentelijke visie op schuldhulpverlening.

Wetsvoorstel gemeentelijke schuldhulpverlening

Op 1 juli 2011 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel gemeentelijke schuldhulpverlening aangenomen. De wet treedt, afhankelijk van de besluitvorming in de Eerste Kamer, naar verwachting op zijn vroegst per 1 juli 2012 in werking.

Het bieden van schuldhulpverlening was tot nu toe een taak die onder de algemene zorgplicht van de gemeente viel. Dat gaat met de invoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) veranderen. Gemeenten krijgen de specifieke opdracht om schuldhulpverlening te bieden aan personen die hun schulden niet meer (kunnen) betalen.

Het primaire doel van de wet is om de effectiviteit van de schuldhulpverlening te verbeteren. Belangrijke speerpunten van de wet zijn:

- Integrale aanpak schuldhulpverlening (aandacht voor zowel financieel-technische als psycho-sociale aspecten);
- aandacht voor preventie en nazorg;
- verplicht opstellen van een beleidsplan;
- brede toegankelijkheid;

- mogelijkheden tot bezwaar en beroep tegen besluiten tot het doen van een aanbod of tot het weigeren van schuldhulpverlening;
- wachttijd (max. vier weken en in geval van crisis max. drie werkdagen).

De Wgs is kaderstellend en voorziet in *wat* er gerealiseerd *moet* worden en *wat* er gerealiseerd *mag* worden. De gemeente bepaalt zelf *hoe* het gerealiseerd wordt. Dat betekent dat gemeente veel beleidsvrijheid heeft bij het inrichten van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Wat volgens de wet moet gebeuren, is in het voorgaande omschreven. Wat van de wet mag, is de armslag die het Rijk de gemeente geeft bij het uitvoeren van de wettelijk opgelegde taak.

De belangrijkste kan-bepalingen zijn:
- de uitsluitingsgronden;
- het wettelijke moratorium;
- de basisbankrekening.

In de wettekst zijn enkele bepalingen opgenomen die uitsluitingsgronden voor schuldhulpverlening mogelijk maken. Het college kan schuldhulpverlening weigeren aan personen die al eerder gebruik hebben gemaakt van schuldhulpverlening (recidive). Ook kan het college schuldhulpverlening weigeren aan personen die fraude hebben gepleegd. De persoon dient in dit geval hiervoor wel onherroepelijk strafrechtelijk te zijn veroordeeld of de persoon moet een onherroepelijke bestuurlijke sanctie zijn opgelegd. Deze voorwaarden en uitsluitingsgronden dienen in beleidsregels te worden opgenomen. Bij de behandeling in de Tweede Kamer hebben gemeenten via amendering meer instrumenten in handen gekregen. Zo kan de gemeente de rechtbank verzoeken een moratorium in te stellen. Voor een periode van maximaal zes maanden mogen schuldeisers dan geen (nieuwe) incassomaatregelen nemen. Ook is aan het college de bevoegdheid toegekend om verzoekers te verplichten om over een basisbankrekening te beschikken.

De invoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening leidt tot een verplichte uitbreiding van het gemeentelijke takenpakket. Een financiële compensatie voor eventuele hogere uitvoeringskosten wordt niet in de nieuwe wet geregeld.

De wet treedt naar verwachting halverwege 2012 in werking. Na de inwerkingtreding zullen een beleidsplan en de bijbehorende beleidsregels worden vastgesteld. Formeel wordt de inwerkingtreding van de wet afgewacht en is er bij het ontwikkelen van de nieuwe visie op schuldhulpverlening niet ingegaan op de feitelijke bepalingen in het wetsvoorstel. In het beleidskader "In eigen hand" speelt de verbetering van de effectiviteit een belangrijke rol. Echter ook het wetsvoorstel streeft primaire naar een verbetering van de effectiviteit van de schuldhulpverlening. In "In eigen hand" wordt daarmee automatisch geanticipeerd op de primaire doelstelling van het wetsvoorstel.

Beleidskader "In eigen hand"
In Leeuwarden moet iedereen de kans hebben om deel te nemen aan de samenleving, ongeacht zijn of haar financiële situatie. Daarom investeert de gemeente in maatregelen die de mogelijkheid tot participatie vergroten. In de nota "Armoede aan de kant!" is de nadruk van het armoedebeleid verlegd van inkomensondersteuning naar participatiebevordering. De schuldhulpverlening die geboden wordt is een vangnet en dat vangnet wordt bij voorkeur tijdelijk ingezet. Deze vorm van schuldhulpverlening sluit aan bij Welzijn Nieuwe Stijl en staat verwoord in de nota "In eigen hand". Deze nota bevat de nieuwe gemeentelijke visie op de schuldhulpverlening.

Kenmerken van de visie zijn:
- Nadruk op het streven naar zelfredzaamheid en het inzetten van eigen kracht .
- Een verschuiving van het oplossen van schulden naar het voorkomen en vroegtijdig signaleren ervan.
- Een verschuiving naar schuldhulpverlening nieuwe stijl.
- Een effectievere en efficiëntere uitvoering.
- Rekeninghouden met het wetsvoorstel gemeentelijke schuldhulpverlening.

- Oog voor financiële kaders.

In december is de nota "In eigen hand" door de raad vastgesteld. Met het vaststellen van deze nota wordt ingezet op:

- een nieuwe visie op schuldhulpverlening;
- intensiveren van de preventie;
- bieden van goede nazorg;
- herinrichting van de curatieve schuldhulpverlening;
- kwalitatief goede en een passende dienstverlening;
- meer sturen op resultaat en integraliteit.

2012 staat in het teken van de implementatie. Er zal met name worden ingezet op het bouwen van een goede voorkant en daarmee een goede preventieve aanpak. Hierbij wordt uitdrukkelijk de verbinding gelegd met de sociale wijkteams.

Binnen de schuldhulpverlening wordt blijvend gestreefd naar een verbetering van de effectiviteit van het beleid. Ook in 2011 is er aan de hand van een aantal projecten en pilots geëxperimenteerd.

Ping

In het kader van de preventieve schuldhulpverlening is in 2009 in samenwerking met de Kredietbank Nederland het project Ping, een financieel lokt op het Werkplein, opgestart. Mensen met een financiële vraag worden bij Ping direct van een praktisch advies (oplossing op maat dan wel doorverwijzing) voorzien. Het doel is het voorkomen van een (problematische) schuldensituatie. Ping heeft tot eind 2011 558 klanten bediend. De contacten variëren van eenvoudige financiële vragen, zoals het invullen van een formulier, tot uitgebreide budget- en schuldenadvies.

Inwoners van de Gemeente Leeuwarden weten hun weg te vinden naar Ping. Het betreft voornamelijk mannen (58%). Het overgrote deel van de hulpvragers is alleenstaand. 70 procent komt aan de balie op het Werkplein. De overige contacten verlopen via de telefoon en/of e-mail. Van de 224 doorverwezen personen zijn 90 opgenomen in een schuldenregeling bij de Kredietbank Nederland. Kortom: ongeveer 16 procent van de hulpvragers wordt uiteindelijk opgenomen in een schuldenregeling bij de Kredietbank. Dit houdt in dat 84 procent van de hulpvragers op weg is geholpen met één à twee gesprekken van Ping. Ping heeft dus een duidelijke preventieve werking, omdat wordt voorkomen dat burgers met financiële hulpvragen blijven rondlopen en uiteindelijk in de financiële problemen komen.

Ping is een laagdrempelig en toegankelijk loket gebleken. De projectduur van Ping was 2 jaar. De financiering van Ping door de gemeente Leeuwarden is volgens plan per januari 2012 beëindigd en wordt alleen gecontinueerd indien met behulp van een PPS-constructie cofinanciering mogelijk is. Dit was bij aanvang duidelijk. Tot 1 april 2012 heeft de KBNL nog financiering voor Ping vanuit de Provincie Fryslân. Mocht continuering mogelijk zijn dan is de gemeente voornemens om in ieder geval een werkplek om niet beschikbaar stellen.

Mappenproject

De pilot Mondriaanbuurt (het 'mappenproject') had een looptijd van december 2009 tot 1 januari 2011. In de pilot zijn de huishoudens door een integraal werkende sociaal werker (eerste lijner) benaderd. Per huishouden werd de heersende problematiek middels het maken van mappen inzichtelijk gemaakt, waar nodig is er doorverwezen naar de tweede lijn. De resultaten van het mappenproject zijn in april 2011 bekend geworden. Er is aan 88 personen ondersteuning (advies/hulp) geboden. Daarvan is 17 maal een concrete dienst geleverd en is er 8 keer bemiddeld. Opvallend is dat doorverwijzen naar schuldhulpverlening veelal niet nodig bleek nadat inzicht in de financiële situatie was verkregen. Ook blijken de netwerkpartners veel baat te hebben gehad bij de consultatie en adviesfunctie budgetconsulent.
Een onderdeel van het mappenproject was om vooral met de inzet van vrijwilligers het mappenproject te draaien. Er is gebleken dat het bijzonder moeilijk is om Leeuwarders te vinden die in hun eigen wijk de

bewoners wilden ondersteunen. Bewoners gaven aan het niet prettig te vinden als de eigen buurtbewoner inzicht krijgt in hun financiële situatie. Men wil de "vuile was" niet buiten hangen.

Toch blijkt het maken van mappen om de financiële huishouding te ordenen een effectief instrument te zijn. Het mappenproject leert mensen zelf verantwoordelijk te zijn en blijven voor hun administratie. Hier gaat tevens een preventieve werking vanuit. Het mappenproject is inmiddels in de werkwijze van de sociale wijkteams ingebed.

Pilot buddyproject Stichting Solidair Friesland
Een groot deel van het jongerenbestand met een bijstandsuitkering heeft schulden. Het Jongerenteam van de sector Sociale Zaken werkt sinds november 2011 samen met Stichting Solidair Friesland in een buddyproject voor jongeren met schulden. Opgeleide vrijwilligers begeleiden jongeren bij het in kaart brengen van schulden, budgetteren, aanmelden bij instanties en het leren omgaan met een weekbudget bij schuldsanering. De buddy werkt nauw samen met de casemanager van het jongerenteam. Inmiddels zijn er 6 jongeren gekoppeld aan een vrijwilliger en zitten nog een aantal in de aanmeldfase. In het eerste kwartaal van 2012 wordt de pilot geëvalueerd.

Pilot Jongerenloket
Jongeren met zware schuldenproblematiek laten uitstromen door (al dan niet betaald) werk of studie is een moeilijke opgave. Het coachen van jongeren aan de hand van de methode 'life entrepreneurship' heeft goede resultaten gehad. Er zijn 23 jongeren begeleid, waarvan voor 15 een hanteerbare regeling voor de schulden is getroffen. Ook hebben 9 jongeren concrete stappen gezet naar zelfstandigheid.
Om deze methode goed te kunnen inbedden hebben de casemanagers van het jongerenteam najaar 2011 een training gehad van stichting Verantwoord/Take OFF. De casemanagers hebben tools aangereikt gekregen om effectiever financiële problematiek onder jongeren middels een korte intake boven water te krijgen.

2.5 Handhaving: het beleid en de resultaten van het beleid

Het beleid is in 2009 onderworpen aan een herijking. Er is een samenhangend en activerend handhavingsbeleid geformuleerd welke ook heeft geleid tot het aanpassen van de verordeningen. Centraal staat dat handhaving effectief wordt ingezet om de participatiedoelstellingen van de gemeente Leeuwarden te realiseren en fraude en misbruik zowel preventief als repressief te bestrijden.

De aanscherping van de Wet Werk en Bijstand in 2011 leidt van rijkswege tot een verdere aanpassing van het frauderegime. Het streven van het Rijk is om per 1 juli 2012 een nieuw frauderegime in te voeren. Voor de gemeente betekent het nieuwe frauderegime een doorontwikkeling van het huidige gemeentelijke handhavingsbeleid.

Centrale vraag zal daarbij zijn hoe het handhavingsbeleid adequaat kan worden ingericht. Preventie, toezicht, bestuurlijke- en strafrechterlijke handhaving zullen in samenhang de naleving moeten blijven stimuleren. Daarbij is ook de cultuur en communicatie binnen de organisatie van evident belang om het aanscherpen van het regime tot een succes te maken. Het hoogwaardig handhaven heeft hier een belangrijke rol in. Dit concept dient er toe dat wet- en regelgeving beter wordt nageleefd. Dit gebeurt door het geven van juiste en tijdige informatie over rechten en plichten, duidelijkheid rond de dienstverlening, het kenbaar maken dat gecontroleerd wordt en dat er gesanctioneerd wordt. Controles worden ingezet op vooraf gestelde risicoprofielen. De risicoprofielen worden regelmatig geëvalueerd en geoptimaliseerd om zo het meeste effect met de verschillende onderzoeken te behalen.

Maatregelen
Indien een persoon die een uitkering ontvangt zich niet aan de regels houdt die bij het ontvangen van een uitkering van toepassing zijn, dan kan er een maatregel worden opgelegd. Door het opleggen van een maatregel wordt de uitkering voor een bepaalde periode verlaagd.

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Afgehandelde onderzoeken	891	472	1289	1016	1253	1957	**2005**
Opgelegde maatregelen	**351**	**190**	**350**	**562**	**672**	**573**	**961**

In 2011 is er een behoorlijke toename ten opzichte van 2010 van het aantal onderzoeken en het aantal opgelegde maatregelen. Mede door het inzetten van een andere vorm van dienstverlening, zowel binnen de teams inkomen als de teams werk, is er meer aandacht gekomen voor het handhavingsbeleid. Door de casemanagers wordt nu meer ingezet op preventie, klanten zien hiermee de noodzaak van het inzetten van maatregelen. Hierdoor volgt ook dat er meer repressief wordt opgetreden, het daadwerkelijk opleggen van een maatregel.

Fraudebestrijding

Van fraude is sprake indien een persoon ten onrechte uitkering ontvangt door het verstrekken van onjuiste of onvolledige gegevens.

	Vermogens fraude	Witte fraude	zwarte fraude	adres/ samenlevingsfraude	overige fraude	Totaal
Afgehandelde fraudesignalen 2008	81	-	40	156	20	**297**
Afgehandelde fraudesignalen 2009	28	-	49	177	22	**276**
Afgehandelde fraudesignalen 2010	-	302	58	181	58	**599**
Afgehandelde fraudesignalen 2011	**-**	**480**	**73**	**169**	**69**	**791**

Ten opzichte van 2010 zijn de signalen van witte fraude enorm gestegen. Wat de exacte reden hiervan is, wordt nader onderzocht door team handhaving. Vermoedelijk is de verhoging mede te wijten aan het niet (meer)/minder opvragen van bewijsstukken en een versobering van de voorlichting aan de poort. Dit laatste is echter met de invoering van de poortwachtersrol vanaf eind 2011 teniet gedaan, maar de resultaten daarvan zijn nog niet van invloed op de cijfers. Zowel in 2010 als in 2011 zijn er geen cijfers bekend over vermogensfraude. Mogelijk zijn deze verwerkt in het cijfer van de overige fraude.

Debiteuren

Debiteuren zijn (ex)klanten van Sociale Zaken die een schuld (vordering) hebben opgebouwd bij de sector. Deze vordering wordt via een aflossingsregeling of op basis van een periodieke verhaalsverplichting afgelost.

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Aantal debiteuren	3852	1713	3416	3712	3705	3726	**3237**
Aantal vorderingen	**7343**	**Niet bekend**	**7136**	**6621**	**6592**	**6368**	**6592**

De stijging van het aantal debiteuren in 2011 is vermoedelijk ontstaan doordat het cijfer in 2010 waarschijnlijk alleen debiteuren zonder uitkering betrof.

	2011	2010	2009	2008
Totaal vorderingen	**€ 27,2 mln**	**€ 27,2 mln**	**€ 23,7 mln**	**€ 21,5 mln**
Waarvan excl. BZF	€ 10,5 mln	€10,3 mln	€ 11,3 mln	**€ 9,4 mln**
Waarvan BZF	**€ 16,7 mln**	**€ 16,9 mln**	**€ 12,4 mln**	**€ 12,1 mln**

Het saldo van de vorderingen in 2011 is gelijk gebleven aan 2010. Het aantal klanten dat aflost op een vordering is nagenoeg gelijk gebleven, maar er heeft een daling van de aflossing plaatsgevonden.
Redenen hiervoor zijn de toegenomen druk van (meerdere) schulden bij klanten en derhalve minder draagkracht, achterstanden bij de afhandeling van opdrachten (over 2011 was de formatie van team Invordering ca. 3 fte onder de norm) en een niet sluitend werkproces bij einde uitkering. Een niet sluitend werkproces heeft tot gevolg dat bij openstaande vorderingen de vorderingen enige tijd uit beeld zijn en mogelijke ontvangsten zijn opgeschort.
In 2012 wordt gestart met het lean maken van de werkprocessen om dit te voorkomen, daarnaast wordt een actie uitgezet om de klanten die uit beeld zijn weer in beeld te krijgen en afbetalingsafspraken te maken. Ook de handreiking Terugvordering op Maat (Radar advies, februari 2011) biedt een aantal elementen waardoor terugvordering mogelijk effectiever en efficiënter ingezet kan worden. In 2012 zal bekeken worden of en welke elementen kunnen worden toegepast op de situatie in Leeuwarden.
De vorderingen van BZF (Bureau Zelfstandige Fryslân) zijn afzonderlijk weergegeven, omdat deze vorderingen ook betrekking hebben op personen uit andere gemeenten, waarvoor de Bbz wordt uitgevoerd.

Monitor Werk & Participatie

2011

INHOUD

Inleiding

1. Sociaal economische ontwikkeling in Leeuwarden
1.1 Werkgelegenheid en werkloosheid
1.2 Ontwikkeling van het aantal WWB- gerechtigden
1.3 Bestandsanalyse

2. Participatiebeleid
2.1 Het Participatiebudget
2.2 Nieuw dienstverleningsconcept participatie
2.3 De Participatieladder
2.4 Werkgeversteam
2.5 Wet werken naar vermogen en de 3 D's
2.6 Regionale werkgeversbenadering
2.7 Aanvalsplan Economie en arbeidsmarkt
2.8 Sluitende aanpak jongeren
2.9 Maatschappelijk participatieprogramma
2.10 Maatschappelijk nuttig werk
2.11 Gesubsidieerde arbeid
2.12 Sociale Werkvoorziening
2.13 Benutting van instrumenten

3. Inburgering en integratie
3.1 Integrale opdracht inburgering en integratie
3.2 integratie
3.3 Inburgering

Inleiding

Voor u ligt de monitor Werk & Participatie 2011. In deze monitor wordt de effectiviteit beschreven van het beleid, de instrumenten en experimenten en de vernieuwing in de uitvoering om een duurzame uitstroom van onze doelgroep richting de arbeidsmarkt te bespoedigen.

In de nazomer is het visiedocument Dienstverlening Werkplein door het college vastgesteld. Hierdoor is het herontwerp rondom de werkwijze en dienstverlening van het Werkplein Leeuwarden in volle gang gezet. Deze omslag kon niet uitblijven omdat de stijging van de kosten van bijstandverlening en de korting op het Participatiebudget moeten worden opgevangen. Met de nog ter beschikking staande middelen is gekozen voor een indeling in klantgroepen en een heldere prioriteitsstelling. Alle inzet is zoveel mogelijk gericht op werk en zelfredzaamheid. De gemeente kan het niet meer alleen, daarom hebben we in 2011 actief de verbinding met diverse partijen rondom de arbeidsmarkt opgezocht.

Net als voorgaande jaren is er naast de monitor die u nu leest, ook een monitor
Inkomen uitgebracht.

De monitoren zijn inhoudelijk nauw met elkaar verweven. In hoofdstuk 1 van deze monitor wordt er cijfermatig ingegaan op werkgelegenheid en werkloosheid in Leeuwarden. De informatie die hierin wordt gegeven is ook van belang voor de monitor Inkomen 2011.

Ellen de Bruin

Sectormanager Werk en Inkomen
Gemeente Leeuwarden

1 SOCIAAL ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN IN DE GEMEENTE LEEUWARDEN

1.1 Werkgelegenheid en werkloosheid

In 2011 bestaat de potentiële beroepsbevolking (iedereen tussen de 15 en 65 jaar) van Leeuwarden uit ca. 66.000 personen. De feitelijke beroepsbevolking is veel lager: 46.900 personen. Binnen de potentiële beroepsbevolking bevinden zich namelijk ook scholieren, studenten, huismannen/-vrouwen en vroeggepensioneerden.

Aan het eind van 2011 bedraagt het aantal geregistreerde niet- werkende werkzoekenden (NWW- ers) in de gemeente Leeuwarden 5.208. Dit is een stijging van maar liefst 39% ten opzichte van een jaar daarvoor. Door het aantal NWW- ers te relateren aan de feitelijke beroepsbevolking wordt het werkloosheidspercentage verkregen. Voor Leeuwarden is dit in 1 jaar gestegen van 8,7 naar 11,1%.

In januari 2011 liep het percentage NWW- ers snel op tot 10%; een stijging van niet minder dan 26% in één maand tijd. Daarna is het aantal geregistreerde NWW-ers tot en met de zomer van 2011 zo rond de 4700 blijven schommelen (=10%). Na deze stabilisatie zijn daar in november 254 en in december 255 extra inschrijvingen bijgekomen waardoor het NWW percentage voor Leeuwarden van 10,5% in november tot 11,1% (= 5208 personen) in december is opgelopen.

Het UWV houdt voortdurend het aantal NWW- ers in Leeuwarden bij. Dit zijn mensen die zijn ingeschreven als werkzoekende bij het UWV. Zij kunnen eventueel recht hebben op een WW- of bijstandsuitkering maar dat hoeft niet, het kunnen ook niet- uitkeringsgerechtigden zijn. Kortom: niet alle NWW- ers zijn bijstandsgerechtigd en niet alle bijstandsgerechtigden zijn NWW-ers (bijv. mensen met een ontheffing). Enige correlatie is natuurlijk wel aanwijsbaar, veel WWB-ers leidt tot hogere NWW- cijfers en vice versa. Zo steeg het aantal NWW-ers gelijktijdig met het aantal bijstandsgerechtigden vooral fors aan het begin van 2011.
Aan het eind van 2011 is dat anders: de NWW- stijging over de maanden november en december heeft niet geleid tot een stijging van het aantal uitkeringen.

Ruim 4200 huishoudens in Leeuwarden hebben een bijstandsuitkering. Dit aantal is sinds afgelopen zomer nauwelijks meer gestegen. De meeste bijstandsgerechtigden staan ingeschreven als werkzoekende maar niet allemaal, sommigen zijn vrijgesteld van de arbeidsverplichtingen. Het komt voor dat arbeidsplichtige bijstandsgerechtigden hun registratie bij het UWV laten verlopen; een gedraging waarvoor op grond van de maatregelverordening een schriftelijke waarschuwing voorgeschreven is. Tot en met de zomer van 2011 was de stand van inschrijvingen voor de gemeente moeilijk controleerbaar vanwege problemen bij de informatie-uitwisseling tussen gemeente en UWV.

Rond oktober kwam hier meer zicht op en zijn er verbeteracties uitgezet waardoor er ruim 500 bijstandsgerechtigden met arbeidsverplichtingen in korte tijd werden ingeschreven bij het UWV. Dit laatste is dan ook zichtbaar in de NWW- cijfers over november en december.
Hieruit blijkt dat er een correctie in de cijfers is geweest en dat het aantal bijstandsuitkeringen niet feitelijk in die mate gestegen is.

De enorme stijging van de NWW- cijfers binnen het tijdsbestek van 1 jaar zijn, zoals bovenstaande ook al laat zien, deels het gevolg van correcties waarbij verborgen werkloosheid beter zichtbaar is gemaakt in een toch al economisch somber scenario.

Naast de genoemde correctie zijn er rond de jaarwisseling van 2010 naar 2011 veel verloonde leerwerkplekken weer terug in de bijstand gestroomd, dit heeft de NWW- en bijstandscijfers eind 2010 te rooskleurig en begin 2011 meer realistisch ingekleurd.

Overschakelend naar de feitelijke werkloosheid, is de algemene tendens van de zwakker geworden bouw-, vervoer- en uitzendsector opvallend. Hierbij blijkt de werkloosheid onder mannen sterker te stijgen dan bij

vrouwen. Veel mannen zijn werkzaam in beroepen waar de klappen vallen. Het opleidingsniveau is bij nieuwe werklozen voor 60% op lager niveau, 30% op middenniveau en 10% op hoger niveau.

We constateren een aanzienlijke achteruitgang in vacatures in de industrie, detailhandel, vervoer en gezondheid en welzijnszorg. Ondanks dat, blijven de collectieve-, welzijn- en zorgsector en de zakelijke- en financiële dienstverlening grote pijlers qua werkgelegenheid in Leeuwarden. Dit is een structuur die minder direct en minder heftig reageert op conjunctuurbewegingen. Hierdoor is er in 2011 een negatief na-ijleffect waarneembaar van de al eerder ingezette crisis. Bovendien zien we in Friesland onder werkgevers de tendens om eerst de reserves aan te spreken. Omdat de crisis is overgegaan in een recessie moesten mensen uiteindelijk toch ontslagen worden.
Mogelijkheden zijn er nog bij de uitzendbureaus, de economische-, administratieve beroepen en ondanks de teruggang ook nog in technische & industrieberoepen.

1.2 Ontwikkeling van het aantal WWB-gerechtigden
Per 1 januari 2011 bedroeg het aantal bijstandsgerechtigden 3.570. Per 1 januari 2012 bedraagt het aantal WWB-gerechtigden 4.272. Dit betekent een toename van 702, ofwel een stijging van 19,7% van het totale bijstandsvolume in 2011.

Na een dalende trend vanaf 2006, steeg het aantal WWB- gerechtigden weer in 2009 met 8,7% van het totale bijstandsvolume. In 2010 zette deze stijging door met een stijging van 7,2% van het totale bijstandsvolume. Het grootste deel van de aanwas in 2011 heeft zich vooral voorgedaan tot en met de zomer. Ondanks de recessie, is er daarna een stabilisering van de instroom gerealiseerd. De poortwachtersfunctie is versterkt en maatregelen worden consequenter toegepast. Door een veranderde toonzetting wordt het signaal helder dat de uitkering er is voor kwetsbaren en dat er van kansrijken wordt verwacht dat ze aan de slag gaan. Voor de uitstroom geldt dat het actieplan jeugdwerkloosheid veel jongeren aan een baan heeft geholpen. Vanwege het dwingender toepassen van social return en contract compliance komen er ook meer bijstandsgerechtigden op de arbeidsmarkt terecht. Daarnaast worden bijstandsgerechtigden proactief benaderd. Een goed werkende regionale werkgeversbenadering en arbeidsmarktaanpak is van groot belang. Hierin zijn we in Friesland toonaangevend.

De verminderde UWV- inzet op het gebied van re- integratie, heeft het doorvalpercentage van personen die vanuit de WW in de bijstand terechtkomen extra versterkt. Daarnaast zijn ook velen rechtstreeks vanuit een dienstbetrekking in de bijstand gestroomd. Vaak gaat het dan om personen die nog onvoldoende WW- rechten hebben opgebouwd. Er blijft een piek waarneembaar in participatietrede 3 (zie paragraaf 2.2).
De bijstandspopulatie anno 2011 vertoont nog steeds een sterk heterogeen beeld: van direct bemiddelbaar tot meervoudige problematiek. Opvallend is wel dat ons bestand veel laaggekwalificeerden herbergt. Het WWB-klantenbestand van Sociale Zaken bestaat voor ca. 70% uit personen die op LBO- /VMBO- niveau of lager functioneren. Dit gegeven correleert met het opleidingsniveau van de nieuwe werklozen zoals benoemd in voorgaande paragraaf. De weg naar de arbeidsmarkt is voor deze populatie niet altijd even gemakkelijk. Met name omdat elementair en laaggeschoold werk aan het afnemen is.

Kijkend naar de trends op de arbeidsmarkt, zien we dat de werkzame beroepsbevolking van Leeuwarden in toenemende mate hoog geschoold is. In percentages uitgedrukt: 17% laag, 45% middel en 38% hoog. Ook zijn in toenemende mate Leeuwarders werkzaam in beroepen geclassificeerd als hoog geschoold. Er is een sterke afname van de lager geschoolde werkzame Leeuwarder beroepsbevolking. Desondanks blijft een groot deel van de werkzame Leeuwarder beroepsbevolking werkzaam op een laag beroepsniveau. Dit betekent verdringing ten koste van de mensen aan de onderkant.

1.3 Bestandsanalyse

Hieronder volgen belangrijke kenmerken van het bijstandsbestand van de gemeente Leeuwarden zoals die rond 01-01-2012 zijn gemeten.

Verdeling bijstandsgerechtigden naar samenlevingsvorm

Alleenstaand	Samenwonend	Eenoudergezin
71%	10%	19%

Ten opzichte van 2010, zijn er geen substantiële wijzigingen opgetreden in de percentuele verhoudingen tussen de diverse samenlevingsvormen. Wel blijft het opmerkelijk dat het aantal alleenstaanden van 65% in 2007 naar 71% is gestegen.

Verdeling bijstandsgerechtigden naar leeftijd

< 25 jr	25-35 jr	35-45 jr	45 -55 jr	55-65 jr
10%	25%	25%	23%	17%

Het percentage jongeren is in 2011 behoorlijk stabiel gebleven. Wel is een verschuiving zichtbaar naar de "middengroepen", oudere jongeren en dertigers komen we percentueel vaker tegen. Opmerkelijk is de daling van 20 naar 17% van het aandeel 55 plussers in de bijstand.

Verdeling bijstandsgerechtigden naar duur van de uitkering

< 1 jaar	> 1 jaar
43%	57%

De vanaf 2006 in beeld gebrachte trend van langere naar kortere uitkeringsduur zet zich ook in 2011 onverminderd door. Het percentage "< 1 jaar" is in 1 jaar gestegen van 39 naar 43%. Leeuwarden kent een groot aantal draaideurklanten, dit zijn mensen die kortdurend bijstandsonafhankelijk zijn. Uitkeringen worden weliswaar beëindigd maar moeten na korte tijd ook weer worden opgestart. Deze dynamiek vraagt van de uitvoering veel capaciteit.

In- en uitstroom in 2011

In 2011 zijn 2.749 bijstandsuitkeringen toegewezen en 2.699 beëindigd. De instroom is daarmee hoger dan de uitstroom.

2 PARTICIPATIEBELEID

2.1 Participatiebudget

De doelgroep van het Participatiebudget is erg ruim: alle inwoners van 18 jaar en ouder die ondersteuning nodig hebben om voldoende te kunnen participeren. De raad heeft in 2010 een participatieverordening vastgesteld die het kader biedt waarbinnen het college participatie-instrumenten kan inzetten.

Het budget zal de komende jaren afnemen. Per 01-01-2012 wordt er al een forse korting doorgevoerd op het participatiebudget (ca. 40%). Het "klassieke" participatiebudget (zonder WSW) wordt tot en met 2015 fasegewijs afgebouwd totdat er nog ongeveer 35% van het oorspronkelijke bedrag over is.

Met de komst van de Wet Werken naar Vermogen (WWnV) op 01-01-2013 zal het WSW- budget worden toegevoegd aan het participatiebudget. De prijs per SE- er (sociale equivalent) wordt tot en met 2015 afgebouwd van 27.000 tot 22.050 euro. Dit verschil gaat straks doorwerken in het WSW- bedrag dat aan het "participatiebudget totaal" wordt toegevoegd. Dus opnieuw een korting.

In 2012 wordt er een visie en herstructureringsplan opgesteld voor de WSW zodat de gemeente in Gr- verband in staat zal zijn om een adequate SW- bedrijfsvoering uit te oefenen. Het is de uitdaging om de bedrijfsvoering binnen het SW- bedrijf zo efficiënt te maken dat er geen aanvullingen vanuit het voor re-integratie beschikbare participatiebudget behoeft te worden gevergd.

De druk op het budget vraagt echter wel om keuzes ten aanzien van de doelgroepen, deze noodzaak hebben we in 2011 al onderkend.

2.2 Nieuwe visie dienstverlening

Stijgende kosten op het inkomensdeel van de bijstandsuitkeringen, de korting op het budget om mensen te kunnen laten participeren en de aankomende Wet Werken naar Vermogen hebben inmiddels geleid tot een compleet nieuw dienstverleningsconcept op het Werkplein. In de nazomer van 2011 is het "Visiedocument Dienstverlening Werkplein" door het college vastgesteld. Alle inzet is gericht op werk waar mogelijk en haalbaar. Er wordt een klantbenadering ingezet die uiteenvalt in 4 technieken: Non-interventie, handhaving (inclusief maatregelen), begeleiding/werkstages en dagbesteding/ maatschappelijk nuttig werk.

In het visiedocument is gekozen voor een heldere prioritering in klantgroepen waarbij alle inzet gericht is op werk of maatschappelijke nuttig werk met behoud van uitkering, met daarbij zelfredzaamheid als sleutelwoord.

Dit heeft geleid tot het volgende beeld van ons bijstandsbestand:

- 15% = 0e lijn (non- interventie, zelfstandig vinden van werk)
- 25% = 1e lijn (handhaving, dienstverlening via publiek private constructies (PPS) zoals begeleiding/werkstages en sociale wijkteams)
- 60% = 2e lijn (maatschappelijk nuttig werk, specialistische dienstverlening en sociale wijkteams)

Werken is het doel, participeren de norm. De inzet is gericht op het verhogen van het zelf organiserend vermogen van de werkzoekende. Het actuele perspectief op werk en de mate van motivatie zijn hierbij belangrijke uitgangspunten. Er wordt actief partnerschap gezocht met partijen rondom de arbeidsmarkt. Het Werkplein moet toegroeien naar een netWerkplein. Dit net kan alleen goed sluiten als er een goede interactie tussen Werkplein en de wijkaanpak tot stand komt. Het Werkplein signaleert (multi-)problematiek en draagt deze over aan de sociale wijkteams. Andersom worden de thema's werk en participatie als prominente domeinen in de wijkaanpak ingebed.

Het visiedocument loopt vooruit op de nieuwe kadernota wet Werken naar Vermogen. Deze kadernota zal aan de raad worden voorgelegd op het moment dat alle nieuwe wet- en regelgeving op dit terrein door het Rijk zijn vastgesteld.

Het visiedocument is de basis voor een nieuw dienstverleningsconcept waarbij er diverse experimenten met (PPS-) partijen tot stand komen. Geen "old school benadering" meer vanuit het traditionele aanbod van arbeidstoeleiding.

In de zomer van 2011 is het experimenteerartikel uit de Participatieverordening WWB en WIJ van kracht geworden, hierdoor kunnen er tot medio 2013 experimenten worden uitgevoerd in het kader van participatiedienstverlening. De uitgangspunten van het Visiedocument Dienstverlening Werkplein kunnen daardoor goed worden getoetst aan de praktijk.

Door activerend te handhaven en het toepassen van maatregelen wordt het meer en meer duidelijk dat de uitkering er is voor kwetsbaren en dat we van kansrijken verwachten dat ze aan de slag gaan. Vanaf de nazomer van 2011 is een flink aantal acties vanuit het Werkplein geïnitieerd om werkzoekenden aan re-integratie-activiteiten of werk te koppelen. Naast vacaturemiddagen en een banenbeurs is er een belteam geformeerd om bijstandsgerechtigden actief aan werk te koppelen. Hierbij werden bij openstaande vacatures en werkstages bel- en mailacties ingezet. Een snelle en effectieve manier van bestandsscreening en activering. Klanten beoordeelden de belacties overwegend positief.

Veelal vinden de experimenten plaatst op basis van projecten, "Baanbrekend Fryslân" is hier één van.

Baanbrekend Fryslân
In samenwerking met Randstad is in november gestart met de pilot Baanbrekend Fryslân. Het is een experimentele PPS- constructie tussen Randstad en gemeente, die moet zorgen voor een efficiëntere en snellere matching tussen werk en werkzoekende. Werkgevers hebben geen kosten voor werving en selectie en krijgen een selectie op maat. Daarnaast kan een werknemer tijdens een periode van 3 maanden begeleiding krijgen. Baanbrekend Fryslân werkt met op maat gemaakte afspraken en arrangementen.
De uitgangspunten van dit concept zijn:

- Randstand + werkgeversteam vormen één team;
- Nieuwe instroom en bestaand bestand screenen op "laaghangend fruit", kan direct via uitzendbureau naar de markt, komt niet in uitkering;
- Matchunit: klanten binnen 3 tot 6 maanden uitplaatsen;
- Iedereen zonder ontheffing stroomt in;
- Matchen: op alle vacatures van gemeente + alle vacatures van Randstad;
- 25% gaat na intakeproces door naar jobcenter;
- Focus op matchen, re-integratie-werkovereenkomst, pay-roll constructie via P/flex op basis van een re-integratie- werk-overeenkomst (RWO)l, de inleenvergoeding vanuit Randstad bedraagt 8 euro per uur bij 27+, jongeren 6 euro. Helderheid naar de markt en het inverdieneffect gaat direct terug naar de gemeente;
- ICT: de matchingmodule van Randstad kan communiceren met GWS.

Tot eind 2011 zijn ruim 40 klanten uit de uitkering uitgestroomd via dit concept. De pilotperiode loopt tot eind februari 2012, er moeten dan minimaal 100 klanten regulier zijn uitgestroomd. Dit getal is in de pilotperiode gerealiseerd. De inzet vindt nu met name aan de poort plaats, in 2012 zal de dienstverlening ook meer voor het zittende bestand worden ingeschakeld.

2.3 De Participatieladder
In 2008 is de Participatieladder in Leeuwarden geïntroduceerd. Het was een logische invulling van de visienota op participatie van de Gemeente Leeuwarden; 'Niemand aan de kant'. Eind 2010 waren nagenoeg alle klanten

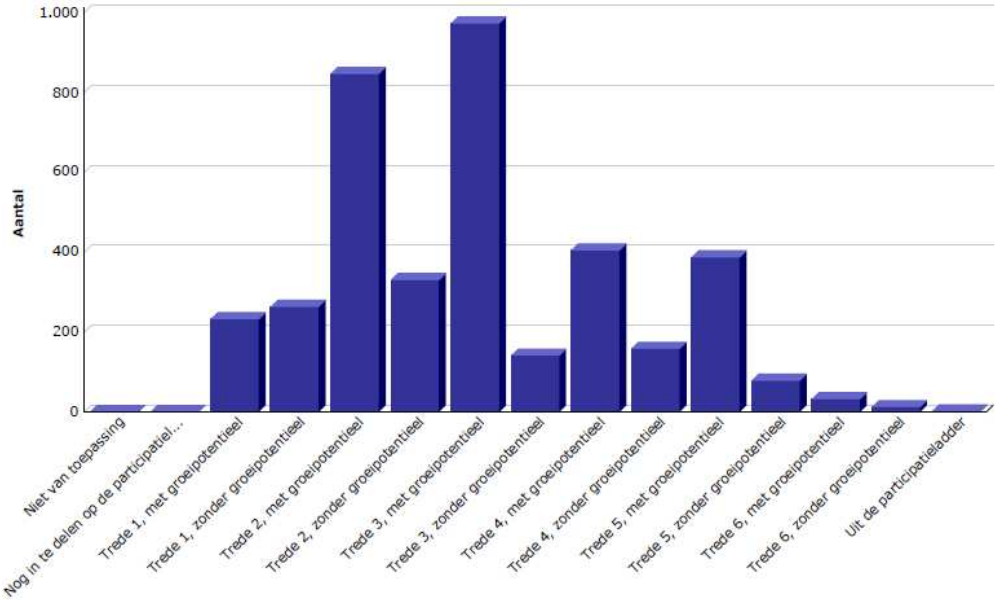
van het Werkplein 'geladderd'. De informatie van onze klanten is nu de basis voor hernieuwde keuzes op participeren als gevolg van drastische bezuinigingen op het Participatiebudget voor deze kabinetsperiode. Sleutelbegrippen zijn daarbij focus op werk, zelfredzaamheid van de burger en een zich terugtrekkende overheid.

Doel van de P ladder is kennis en zicht krijgen op onze klanten zodat per klant een helder doelperspectief opgesteld kan worden met als einddoel: daling van het aantal klanten in een uitkeringssituatie en participatiebevordering. Daarnaast wordt per klant het groeiperspectief bepaald.
De krimp en dientengevolge andere keuzes op het gebied van participeren hebben haar effect op de organisatie van het Werkplein en de invulling van maatschappelijk nuttig werk.
De veranderende wetgeving op het gebied van de uitvoering van de bijstand (WWnV) en overhevelen van decentrale taken van het ministerie naar gemeenten (jeugdzorg en WMO) maken dat het gebruik van de Participatieladder herijkt moet worden. We zijn er van overtuigd dat de ladder ingezet moet worden en helpt om met minder middelen optimaal resultaat te halen. De projectorganisatie die verantwoordelijk was voor het werken met de P-ladder op het Werkplein is er niet meer en juist nu vragen de recente ontwikkelingen inbedding in de staande organisatie. Deze ontwikkelingen en ook die op het gebied van Welzijn Nieuwe Stijl (Welzijn Centraal) maken dat we in 2011 zijn gestart met de aanpak om te komen tot het juiste gebruik van het instrument in de toekomst (Werkplein en wijkaanpak). Daarbij zal ingezet worden op het verbeteren van het gebruik op het Werkplein en het implementeren van de ladder in de sociale wijkteams. De inzet is dat in de loop van 2012 alle sociale wijkteams en het stadsteam binnen de Gemeente Leeuwarden werken met de P-ladder.

Foto van de ladder:

Evenals in 2010, staan opvallend veel bijstandsgerechtigden op de "middentreden", vooral de treden 2 en 3 zijn drukbezet. Onderstaand figuur laat dit duidelijk zien.

Sprekend in termen van 0e t/m 2e lijn (paragraaf 2.2), is bovenstaande foto geen verrassing te noemen; de hoogste treden zijn dunner bezaaid dan de onderste. Ook bekrachtigt dit het beeld dat we hebben van het gemiddelde opleidingsniveau van de bijstandspopulatie (paragraaf 1.2).

In het licht van de in het Visiedocument Dienstverlening Werkplein aangebrachte prioritering van groepen in de dienstverlening, blijven we het belangrijk vinden dat mensen zo actief mogelijk participeren in de maatschappij. Participatie werkt als hefboom, mensen die doorstromen naar een hogere participatietrede maken bovendien minder gebruik van (zorg-)voorzieningen en zijn beter toegerust om te ontsnappen aan armoede.

2.4 Werkgeversteam

Het werkgeversteam werft en bemiddelt vacatures en werkstages. Hierbij wordt gebruik gemaakt van jobhunting en het bieden van begeleiding aan personen die zijn bemiddeld (jobcoaching). Daarnaast worden er samen met werkgevers en partners werkgelegenheidsprojecten gecreëerd en wordt er zorggedragen voor de invulling van Social Return vacatures. Verder worden er projecten uitgevoerd, zoals het actieplan jeugdwerkloosheid. Het kansrijke klantenbestand valt sinds medio 2011 onder de verantwoordelijkheid van dit team.

De functie van het werkgeversteam is ultimo 2011 echter wel aan het kantelen. Kansrijken zullen meer op zichzelf zijn aangewezen. Marktpartijen, al dan niet in PPS- verband zullen hun rol meer en meer moeten gaan pakken om het gemotiveerde bestand met (redelijk) arbeidsperspectief te vermarkten.

Plaatsingen:

Het werkgeversteam heeft in 2011 totaal 308 plaatsingen met bemiddeling gerealiseerd en deze zijn als volgt opgebouwd:

Proefplaatsingen	: 147
Arbeidscontracten zonder proefplaatsingen	: 99
Aantal mislukte proefplaatsingen	: 51
Aantal verbroken contacten zonder proefplaatsing	: 11

Vervallen plaatsingen:
Het aantal vervallen plaatsingen komt uit op 62.
Deze personen zijn als volgt onderverdeeld:

- 20 personen hebben tijdens hun plaatsing zelf een andere betaalde baan gevonden;
- 1 persoon kon na uitval terugvallen op een WW- uitkering en hoefde daardoor geen WWB aan te vragen;
- 1 persoon kon na plaatsing nooit starten, aangezien het project niet doorging;
- 27 personen zijn daadwerkelijk uitgevallen en terug gemeld aan hun casemanager;
- 10 personen zijn doorbemiddeld naar een andere baan;
- 3 personen zijn doorbemiddeld naar een werkstage.

Werkstages
Als directe bemiddeling nog niet mogelijk is, wordt er om op termijn een brug naar betaalde arbeid te slaan, gebruik gemaakt van werkstages. Het werkgeversteam heeft in 2011 maar liefst 145 vervulde werkstages gerealiseerd. Sommige stages worden gecombineerd met opleidingscomponenten.

2.5 Wet werken naar vermogen en de 3 D's
Het kabinet voert op 1 januari 2013 de nieuwe Wet werken naar vermogen (WWnV) in, een uniforme regeling die meer mensen met een beperking aan het werk moet helpen. Er komt één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt. Hierbij worden de WWB, Wajong en WSW hervormd en gebundeld.

Alleen voor jongeren die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn blijft de Wajong bestaan en voor slechts een kleine groep mensen zal beschut werk in de SW mogelijk zijn. Voor alle anderen die niet in de Wajong of SW komen, gaan identieke uitgangspunten gelden waarbij ook identieke uitkeringsmogelijkheden en begeleiding beschikbaar komen.

Als we spreken van de "decentralisatie WWnV" dan hebben we het over een reeks van verschuivingen en ombuigingen op de sociale voorzieningenstructuur. Daarbij is het van belang om te beseffen dat de nieuwe wet WWnV, een bredere doelgroep kent dan de WWB omdat per 1 januari 2013 de Wajong enkel nog toegankelijk wordt voor volledig arbeidsongeschikten en de WSW dan nog slechts openstaat voor mensen met een indicatie "beschut werken".

Om al deze veranderingen het hoofd te bieden, anticiperen we op de komende wetswijziging. De projectgroep Werken Naar Vermogen begeleidt dit proces. De projectleiding is belegd binnen de sector Werk en Inkomen.

De decentralisatie WWnV is 1 van de 3 grote thema's die in het sociaal domein op het programma staan. Hierbij staan de gemeenten aan de vooravond van een operatie die zijn weerga niet kent: de invoering van de WWnV, de overgang van Begeleiding (individueel en in groepsverband: dagbesteding) uit de AWBZ naar de Wmo en de overname van de gehele Zorg voor de jeugd. Hiermee en met de huidige taken uit de Wwb en Wmo wordt de gemeente verantwoordelijk voor vrijwel de gehele (niet-medische) ondersteuning aan de burger. Er is niet alleen een sterke samenhang maar ook overeenkomst in doelstellingen – ondersteuning voor de minder redzame burger en bevordering participatie - en er is veel overlap in doelgroepen. De gemeente krijgt hiermee de kans een ontkokerd lokaal stelsel van maatschappelijke ondersteuning in te richten voor alle leefgebieden van de burger.

Een belangrijk uitgangspunt is dat het zelfoplossend vermogen in de samenleving veel meer benut kan worden. Dit betekent een minder beroep op veelal dure tweedelijns voorzieningen en een grotere verantwoordelijkheid voor mensen zelf én voor de eerstelijn (scholen, huisarts, welzijn). Onder tweedelijns voorzieningen in de zorg verstaan we specialistische voorzieningen, waarbij vanuit doorverwijzing van de eerstelijn of indicering een beroep op kan worden gedaan.

De werelden van jeugdzorg, curatieve en langdurige zorg en onderwijs zijn te sterk gescheiden. Dat sluit niet aan bij de realiteit van problemen van mensen die zich niets aantrekken van domeingrenzen. Juist als problemen zich over meerdere domeinen uitstrekken is interventie nodig. Decentralisatie van de jeugdzorg en de dagbesteding naar de gemeenten biedt hier een kans. Door jeugdzorg minder problematiserend te maken en meer te richten op het creëren van kansen in het gezin, de buurt en vooral het werk. Dagbesteding (die van de AWBZ in de WMO) moet meer verbonden worden met Sociale Werkvoorziening.

Om dit meer gestalte te geven werken de projectleiders van de drie decentralisaties (WWnV, Awbz en Jeugdzorg) nauw met elkaar samen om een gezamenlijke visie te ontwikkelen:" de drie D's".

2.6 Regionale werkgeversbenadering

Gemeenten willen met de Wet Werken naar Vermogen mensen duurzaam op de regionale arbeidsmarkt aan de slag helpen. Dat lukt alleen wanneer werkgevers, gemeenten, UWV en onderwijsorganisaties samenwerken en deze samenwerking op wat voor wijze dan ook borgen. De nieuwe invulling van de positie van het UWV noodzaakt om de onderlinge verhoudingen tussen gemeenten en UWV opnieuw uit te werken en afspraken te maken over de plannen en initiatieven om zoveel mogelijk mensen ook aan een betaalde baan te helpen. Er zijn landelijk 30 arbeidsmarktregio's aangewezen, waarvan Fryslân er één is. Als gesproken wordt over regionale samenwerking gaat het hier dus over de samenwerking binnen geheel Fryslân.

De uitgangspunten voor regionale samenwerking zijn:

- Complementair werken (partijen moeten elkaar logisch aanvullen en gebruik maken van elkaars kracht en expertise. Daarbij ook helder schakelen tussen de verschillende schalen (lokaal-regio-landelijk).
- Landelijke (cao)afspraken/convenanten krijgen ook een vertaling op schaal van de regio; goede regionale en lokale afspraken worden waar mogelijk opgeschaald naar landelijke afspraken.
- Op regionale schaal afspraken over plannen en initiatieven en afstemming van werkzaamheden.
- Vragen, wensen en zorgen van werkgevers zijn vertrekpunt voor inrichting van de dienstverlening.

Uitkomsten uitwerking regionale werkgeversbenadering op hoofdlijnen:

Gekozen is voor een model waarbij de lokale werkgeversbenadering de basis is voor een regionaal coördinatieoverleg. De meerwaarde zit in de regionale coördinatie en de samenwerking die gezocht kan worden binnen het netwerk van collega-gemeenten en UWV.

Uitgangspunten

Werkgevers creëren werkgelegenheid. Dit betekent dat de vraag van de werkgever(s) centraal staat. De kracht van de medewerkers van gemeenten en het Werkgeverservice-punt is het ombuigen van deze vraag van werkgevers naar de mogelijkheden van de mensen in de bestanden met werkzoekenden. De gemeenten en het Werkgeverservicepunt blijven binnen het werkgebied zelf kleur geven aan de invulling van de werkgeversdienstverlening. De ideeën en ervaringen worden gedeeld. De basisafspraken worden nageleefd.

De dienstverlening

De invulling van de lokale dienstverlening aan de werkgevers bepaalt iedere gemeente voor zich. Het coördinatiepunt adviseert in de te ondernemen acties die gemeenten zelf kunnen ondernemen om intern het proces waar mogelijk nog te verbeteren. Het coördinatiepunt organiseert binnen de provincie ook een aantal activiteiten. Het Werkgeverservicepunt van het UWV stelt de e-dienstverlening voor werkgevers beschikbaar aan de gemeenten.

Houding & Gedrag

Door de beperkte middelen die we tot onze beschikking hebben moeten medewerkers creatief en anders meedenken met de vraagstukken van de werkgever. Het resultaat (intern) is duurzame arbeidsmarkt toeleiding van de doelgroepen. Wij moeten ons verplaatsen in de problematiek van de werkgever. Wij gaan de werkgever helpen met zijn vraagstuk. De werkgever helpt ons niet met ons probleem (de overvolle bestanden). We werken aan de relatie met de werkgever om gegund te krijgen dat wij kandidaten mogen leveren.

De dienstverlening is onder te verdelen in de volgende deelgebieden:
1. Instroom: De werkgever heeft een vacature(s) ontstaan door vervanging of groei.
2. Instroom Social Return: bij de aanbestedingen door overheden worden uitkeringsgerechtigden uitgeplaatst.
3. Uitstroom: De werkgever reorganiseert en moet afscheid nemen van een x-aantal medewerkers.
4. Landelijke convenanten: dit zijn afspraken die landelijk gemaakt zijn en worden uitgerold in de regio. CAO's vallen hier ook onder.
5. Projecten ter verbetering van HRM in Fryslân en Netwerk: Deze projecten dragen bij aan het verbeteren van HRM . Netwerkbijeenkomsten die (mede) georganiseerd worden door gemeenten/Werkgeverservicepunt vallen hieronder.

2.7 Aanvalsplan Economie en arbeidsmarkt

Leeuwarden kent naast een minder rooskleurige financiële economische situatie én krimpende budgetten, een kwantitatieve en kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt. Daarom is vanuit de diensten Welzijn en SOB denkkracht gebundeld om een aanvalsplan uit te werken.
Na een aantal werksessies is op het Ontwikkelingsoverleg van 22 november 2011 het startschot gegeven tot de vorming en start van enkele werkgroepen die zowel bestuurlijk als ambtelijk getrokken worden.

Werkgroep	Bestuurlijk betrokken	Bestuurlijk trekker	Ambtelijk trekker
Zorg/Healthy en Food/Agro	Crone, Deinum, Ekhart	Crone	L. van Santen
Kantoren	Crone, Deinum, Koster	Koster	D. Bergsma
Binnenstad	Deinum, Diks, Koster	Deinum	B. van Doorn
Energie en Water	Diks, Crone, Deinum	Diks	H. Brink
Generieke maatregelen	Allen	Ekhart	H. de Haas, A. Muller
Aanpak arbeidsmarkt	Ekhart, Koster, Deinum	Ekhart	E. de Bruin

Een stappenplan aanpak **social return** wordt nader uitgewerkt, conform de bij raadsmotie gevraagde intensivering. Beleidsregels inkoop worden aangepast, een leidraad wordt opgesteld, lopende en aankomende aanbestedingen worden beoordeeld, afstemming met externe partijen vindt plaats en medewerkers en potentiële leveranciers worden geïnformeerd.

Duidelijk wordt wel dat de diverse door de werkgroepen voorgestelde maatregelen op korte termijn opgepakt kunnen worden, maar dat een daadwerkelijk effect op de arbeidsmarkt "pas" op langere termijn is te verwachten. De vraag is bovendien of het om een tijdelijk of structureel effect gaat en of het om redelijke aantallen gaat.

De intensieve samenwerking tussen W&I en EZ rondom dit onderwerp is aanleiding om te verkennen waar in navolging van deze projectaanpak mogelijk ook een structurele samenwerking te realiseren valt. Deze punten waarop deze strategie EZ/W&I vorm kan krijgen worden nader onderzocht door beide sectoren.

2.8 Sluitende aanpak jongeren

Bestand

De cijfers met betrekking tot het aantal jongeren in de WIJ-uitkering in week 52 van 2011 zijn:

WIJ uitkering	: 635 jongeren
WIJ uitkering met een werkleeraanbod	: 359 jongeren
WIJ uitkering zonder werkleeraanbod	: 135 jongeren met belemmeringen
WIJ uitkering zonder werkleeraanbod	: 141 jongeren (andere redenen of achterstanden)

Het aantal jongeren is ten opzichte van 2010 gestegen. Echter is in week 2 van 2012 het aantal gedaald naar 615 jongeren. Deze daling heeft er mee te maken dat de jongeren bij een aanvraag wordt meegedeeld dat ze aan de slag moeten en zonodig handhaving wordt ingezet. Ook is er een zoekperiode van vier weken ingevoerd en wordt er een groepsintake gehouden om jongeren direct te informeren over de rechten en plichten.

De belangrijkste redenen voor beëindiging van de uitkeringen in 2011 waren:

- door ondersteuning van het Werkplein uitstroom naar regulier werk
- aanvang studie
- werkstages
- andere redenen (waarvan 22 na een gesprek hebben afgezien van een uitkering).

Van het jongerenbestand heeft 80 procent van de uitkeringsgerechtigde jongeren geen startkwalificatie en dit is een groot probleem voor de ontwikkelkansen van deze groep en ook voor de samenleving. De persoonlijke problemen en het hebben van een zorgplicht zijn belangrijke oorzaken van voortijdige schooluitval. In ons jongeren-bestand zitten veel jongeren met schulden, psychische problemen, verslavingsproblematiek en een deel van het bestand is in aanraking met justitie / gedetineerd geweest. Daarnaast is 20 procent van het bestand alleenstaande ouder.

Samenvoeging WWB en WIJ

Per 1 januari 2012 is de samenvoeging van de WWB en Wet investering in jongeren (WIJ) tot stand gekomen. Deze wetswijziging betekent dat de WIJ per 1 januari 2012 is ingetrokken en samengevoegd met de WWB. Dit gaat gepaard met een aanscherping van verplichtingen, aanzienlijke wijzigingen en versoberingen binnen de WWB, zoals de gezinsuitkering. Jongeren hebben vanaf 1 januari 2012 als zij woonachtig zijn bij ouders geen zelfstandig recht meer op een uitkering.

Jongerenteam

Het jongerenteam is actief aan de slag. Het team Leerlingenzorg van de sector Jeugd en Onderwijs, het Jongerenteam Werk van de sector Sociale Zaken en het UWV WERKbedrijf werken intensief samen. Iedere jongere tot 27 jaar dient op school te zitten, aan het werk te zijn of een traject richting onderwijs of de arbeidsmarkt te volgen. Hierbij staat duurzame uitstroom voorop en vormt het behalen van een startkwalificatie een belangrijk uitgangspunt. Jongeren met belemmeringen die daardoor niet in staat zijn om deel te nemen aan een traject, worden door de medewerkers van het jongerenloket in contact gebracht met de juiste instanties, waarna de voortgang van de hulpverlening nauwlettend wordt gevolgd.

Er is een werkwijze ontwikkeld waarbij de koppeling is gemaakt tussen de verschillende actoren van het jongerenteam. De werkwijze is gericht op de volgende 4 kolommen:

1. *Onderwijs*
2. *Direct bemiddelbaar (binnen 3 maanden)*
3. *Kwetsbaar (wel bemiddelbaar binnen 12 maanden)*
4. *Zorg*

1. *Kolom onderwijs*

De kolom ‘onderwijs’ is bestemd voor jongeren die nog geen startkwalificatie hebben behaald, jongeren die geen startkwalificatie kunnen halen maar nog wel een hoger opleidingsniveau kunnen behalen, jongeren die middels doorstuderen betere kansen op de arbeidsmarkt verkrijgen en jongeren die een hoger niveau of een diploma in een andere richting willen behalen. Het huidige aanbod voor deze jongeren bestaat uit de BBL-banen die via het werkgeversteam zijn/worden geworven, het project ‘3 voor werk’ en advisering van het Leerwerkloket. In 2012 zal de samenwerking met de bestaande voorzieningen binnen de scholen worden geïntensiveerd, zullen de (uit de WEB gefinancierde) oriëntatietrajecten frequenter worden ingezet en wordt onderzocht of er voor bepaalde deeldoelgroepen maatwerktrajecten moeten worden ontwikkeld.

2. *Kolom direct bemiddelbaar*

De kolom ‘direct bemiddelbaar’ is bestemd voor de jongeren die direct aan de slag kunnen. Deze jongeren worden overgedragen naar het team werk. Als de jongere niet meteen met een vacature kan worden gematcht, dan wordt de jongere in de huidige situatie op een zogenaamde WIJ-baan bij Caparis of Estafette geplaatst. Als de jongere niet binnen zes maanden naar werk is doorgestroomd, dan gaat de jongere weer terug naar het jongerenteam.

3. Kolom kwetsbaar

De kolom 'kwetsbaar' is bestemd voor de jongeren die een extra afstand tot het onderwijs en/of de arbeidsmarkt hebben, maar met behulp van ondersteuning wel binnen een jaar richting het onderwijs of de arbeidsmarkt kunnen uitstromen. Deze jongeren kan bv. een werkstage of de communicatie- en motivatietraining worden aangeboden. In de toekomst kan deze groep met behulp van loondispensatie bij een werkgever worden geplaatst. Het aanbod voor deze groep zal daar waar nodig worden doorontwikkeld.

4. Kolom zorg

De kolom 'zorg' is bestemd voor de jongeren die ernstige persoonlijke problemen hebben, waardoor het aanbod vanuit de andere kolommen niet passend is. Deze jongeren wordt maatschappelijk nuttig werk aangeboden.

De jongeren in deze kolom worden in de nabije toekomst zoveel mogelijk vanuit de wijkteams bediend en zullen in de verwijsindex worden geplaatst. Op deze wijze kan matching met andere instanties plaats vinden en kan er een regievoerder worden toegewezen.

Actieplan bestrijding jeugdwerkloosheid 'Geen jongere aan de kant in Fryslân'
Vanuit het Rijk worden extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid in de periode vanaf 2009 tot 1 september 2012. De gemeente Leeuwarden is als Werkpleinplusvestiging de trekker van het Actieplan voor de regio Fryslân en is daarmee verantwoordelijk voor de voortgang van het project in Friesland, bewaakt dat de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen worden gehaald en volgt daartoe het verloop van het proces. Voor de regio Fryslân heeft het Ministerie van SZW voor de periode 2009 – 2012 € 6.337.000 beschikbaar gesteld. Daarnaast is er ESF subsidie aangevraagd en toegekend. Dit betreft een bedrag van max. € 2.530.000. Specifiek voor kwetsbare jongeren is door het ministerie nog een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld.

Vanuit het actieplan zijn de volgende resultaten bereikt:

- 127 jongeren zijn middels persoonlijke begeleiding uitgestroomd naar werk;
- 51 jongeren zijn geplaatst op vacatures van het werkgeversteam;
- 23 jongeren zijn uitgestroomd naar school;
- 30 jongeren zijn geplaatst op werkstages;
- 3 jongeren zijn geplaatst op de pilot loon naar werk (pilot loondispensatie Caparis);
- 2 jongeren zijn doorgestroomd naar BZF;
- 71 jongeren zijn wegens andere redenen uitgestroomd (waarvan 22 na een gesprek hebben afgezien van een uitkering)

De aanpak vanuit het Actieplan bestrijding jeugdwerkloosheid is succesvol. De matchers van het actieplan/team werk werken nauw samen met de casemanagers werk van het jongerenteam, waardoor een jongere die aan de slag kan meteen wordt opgepakt. De sleutelfactoren voor het succes zijn jongeren goed in beeld hebben, persoonlijke aandacht bieden en 'er boven op zitten'.

Er worden WIJ-banen ingezet bij SW organisatie Caparis en Estafette. De WIJ-banen die voor de jongeren worden ingezet zijn een succes. Naast het feit dat de jongere in het arbeidsritme komt, werknemersvaardigheden ontwikkelt en beter bij de casemanager in beeld is, heeft zo'n baan op een deel van de doelgroep een schrikeffect waardoor de jongere sneller een andere functie vindt of weer naar school gaat of afziet van zijn / haar beroep op een uitkering.

Vanuit het actieplan worden de jongeren regelmatig projectmatig opgepakt. Deze aanpak wordt het komende jaar gecontinueerd. Op grond van bestandsanalyses wordt de doelgroep in subgroepen (bv. wel/geen kinderen,

aard van problematiek, wel/geen startkwalificatie, inkomsten uit werk) onderverdeeld. Vervolgens wordt onderzocht wat de subgroep nodig heeft en hoe dit kan worden georganiseerd.
Actieplan Leeuwarden:
Voor het Werkplein Leeuwarden was in 2011 circa € 900.000 beschikbaar. De middelen zijn voornamelijk ingezet voor het behalen van een startkwalificatie, jongeren terug naar school of dichter naar de arbeidsmarkt brengen door stages (leerwerkbanen zonder scholingscomponent en arbeidsovereenkomst) en uiteraard bemiddelen naar regulier werk. Hiervoor is circa 3 fte extra ingezet voor casemanagement, matcher en jobcoaching.

Er zijn 148 jongeren gestart met één van de projecten van het Leeuwarder actieplan jeugdwerkloosheid. Een deel van deze jongeren is daarna gematcht via het werkgeversteam en een aantal jongeren is rechtstreeks (zonder inzet van een voortraject van het actieplan) via het werkgeversteam uitgeplaatst.

Projecten Actieplan Jeugdwerkloosheid Leeuwarden	
Aan het werk met Cambuur	15
Maatwerk	5
Fit met Cambuur	8
Het Schip De Lading	3
Omrin	4
Sociaal accoord	19
Voorschakel Calcenter	10
Zakgeldproject	20
WIJ-banen (zomerbanen)	20
3 Voor Werk	7
WIJ-banen	28
Jonge Moeders	18
Jonge Douwe	7
	148

2.9 Maatschappelijk participatieprogramma
Het Maatschappelijk Participatieprogramma (MPP) richt zich op de doelgroep, die vanwege omstandigheden een volledige ontheffing heeft van de arbeidsplicht.

Er is een pilot geweest voor maximaal 80 trajecten in de periode van juli 2009 tot juli 2010. Er is een aanbod aan participatieplekken en -activiteiten ontwikkeld, welke de doelgroep moet verleiden om niet aan de kant te blijven staan. Deelname is vrijwillig. Uiteindelijk zijn er 14 partners (instellingen, organisaties en bedrijven), die een aanbod hebben geformuleerd voor de doelgroep, wat buitengewoon divers is. Het is in alle gevallen maatwerk met een activiteit, die betekenis heeft voor zowel de deelnemer persoonlijk, als de straat, de buurt en de samenleving in het algemeen.

In de eerste helft van 2010 heeft er een evaluatie van het MPP plaats gevonden. Op basis van die evaluatie heeft B&W eind 2010 besloten om het MPP voort te zetten en een structurele plek te geven binnen het gehele aanbod aan participatiedienstverlening van de gemeente.
Echter begin 2011 werd duidelijk, dat door rijksbezuinigingen en aangegane verplichtingen het beslag op het Participatiebudget de beschikbare middelen te boven (dreigt te) gaat. Er is dan ook besloten om geen verdere uitbreiding te geven aan het MPP. Er worden vanaf begin 2011 geen nieuwe deelnemers meer aangemeld, maar wel verlenging van bestaande trajecten wordt nog toegestaan. Bestaande afspraken en trajecten worden conform toezeggingen uitgevoerd. Daardoor neemt de omvang van de groep deelnemers af met natuurlijk verloop en beëindiging trajectduur.

In 2011 is de stand, dat er vanaf 2009 totaal 169 mensen zijn aangemeld, waarvan er uiteindelijk (vanaf 2009) ook 139 mensen actief deel hebben genomen aan het MPP.
Ultimo 2011 zijn er nog 38 lopende trajecten bij 6 verschillende aanbieders.
Naar verwachting zullen (de meeste van) deze 38 trajecten in de loop van 2012 worden beëindigd. Voor de doelgroep is het echter wel mogelijk om gebruik te maken van maatschappelijk nuttig werk zoals beschreven in de volgende paragraaf.

2.10 Maatschappelijk nuttig werk
In april 2011 heeft het college de beleidsnota 'Maatschappelijk nuttig werk' vastgesteld. De daarin genoemde acties hebben wij in uitvoering genomen. Het gaat om afspraken tussen Werkplein en Welzijn Centraal over toeleiding van klanten, het aanbieden van Ervaringscertificaten (EVC trajecten) en het instellen van een faciliteringsbudget.

Op grond van het door B&W op 19 juli 2011 vastgestelde Visiedocument dienstverlening Werkplein is een prioriteitsstelling gemaakt van (Wwb)klantgroepen waarvoor we dienstverlening bieden.
Voor de toeleiding naar maatschappelijk nuttig werk komen vooral in aanmerking:
- Mensen met en zonder ontheffing van de arbeidsplicht en weinig actueel perspectief op werk. Dit moet uitgewerkt worden op de aspecten van wettelijke verplichtingen waaraan wel voldaan moet worden.
- Inburgeringsbehoeftigen met weinig kans op slagen voor het inburgeringsexamen, zij zullen geen traject meer krijgen aangeboden maar richting werk of maatschappelijk nuttig werk geleid worden.

De (vrijwilligers)-organisaties leggen hiervoor verbindingen met het Werkplein, aansluitend aan de al eerder genoemde infrastructuur voor informatie en advies in buurtservicepunten en een stedelijk servicepunt.

Er zijn vanaf begin oktober 2011 ruim 60 klanten aangemeld. Soms blijkt bij intake dat klanten al vrijwilligerswerk doen. Alle aangemelde klanten krijgen een plek. De vrijwilligerswerkzaamheden zijn zowel in aard als omvang heel gevarieerd, van 6 tot 28 uren per week, bij organisaties als Voedselbank, Dierenambulance, IJshal Leeuwarden, Oldehove, HCL, Fryske Akademie, Buitenschoolse opvang, Fries Film Circuit etc.

Er wordt een eenvoudige registratie bijgehouden om te volgen welke klanten zijn aangemeld en welke waar ook daadwerkelijk een plek hebben verworven. Ook in verband met het aanbieden van EVC trajecten vanaf 1 januari 2012 is het van belang dit in goed beeld te hebben. Er zijn jaarlijks maximaal 200 tot 250 EVC trajecten beschikbaar voor de doelgroep; 75 formele trajecten, afgenomen door ROC Friese Poort samen met Libereaux en de rest informeel. De informele trajecten zijn ontwikkeld door Movisie en worden afgenomen door medewerkers van Welzijn Centraal. Zij hebben hiervoor een opleiding van Movisie gehad.

Op jaarbasis zouden er 400 tot 500 klanten in aanmerking komen voor doorverwijzing naar maatschappelijk nuttig werk. Naar schatting 10 tot 15 % daarvan zou in aanmerking kunnen komen voor een formele EVC procedure. Dat gaat dan om mensen die een kans maken om op termijn door te stromen naar regulier werk. Van de rest zou de helft gebruik moeten kunnen maken van een informeel traject.

Ingaande 2012 is ook een faciliteringsbudget beschikbaar, in beheer bij Welzijn Centraal. We willen hiermee op algemeen niveau een bepaalde vorm van ondersteuning bieden aan vrijwilligersorganisaties. Vrijwilligersorganisaties kunnen zonder bureaucratische procedures een beroep op dit budget doen als het gaat om het wegnemen van kleine financiële belemmeringen bij de inzet van vrijwilligers, zoals onkostenvergoedingen, kosten verklaring omtrent gedrag, specifieke cursussen etc.

2.11 Gesubsidieerde arbeid
De lopende gesubsidieerde dienstbetrekkingen met de werknemers die onder de oude Wet inschakeling werkzoekenden of onder het oude Besluit in- en doorstroombanen vielen (de voormalige WIW- en ID-werknemers) zijn eind 2010 voor onbepaalde tijd voortgezet. Reax Deta bv is de dienstverlener op dit terrein om tot 2013 - met een verlengingsoptie tot 2015 - te blijven voorzien in het werkgeverschap voor de oud WIW-

werknemers en in het verstrekken van loonkostensubsidies aan de werkgevers van de voormalige ID-werknemers. Daarbij is aan Reax tevens de opdracht gegeven om binnen dit gesubsidieerde werknemersbestand activiteiten in te zetten, die kunnen leiden tot uitstroom naar een reguliere betaalde baan. Er is geen nieuwe instroom meer in de gesubsidieerde arbeid. De gesubsidieerde banen nemen dus geleidelijk in aantal af door natuurlijk verloop (bereiken pensioengerechtigde leeftijd, overlijden, verhuizen, e.d.).

Begin 2011 werd duidelijk, dat Reax in zwaar weer verkeerde en heeft de Louwsma Beheer Groep (LBG) Reax overgenomen met volledige respectering van de lopende contracten met de gemeente. Tevens is de directie vervangen.

Daarnaast kenmerkt 2011 zich door de (rijks)bezuinigingen op de budgetten voor participatie, waardoor uit berekeningen bleek, dat handhaving van gesubsidieerde arbeid op het huidige niveau niet langer houdbaar is. Bij ongewijzigd beleid zou de gesubsidieerde arbeid in de toekomst al gauw ongeveer de helft beslaan van de dan beschikbare middelen voor participatie. Omdat dat niet meer in verhouding is met de (omvang van de) diverse doelgroepen is door de wethouder besloten om te komen tot afbouw van de regeling. Daartoe is een breed samengestelde projectgroep opgericht met een projectleider. Deze hebben in eerste instantie de doelgroepen in kaart gebracht en de mogelijkheden eind 2011 geïnventariseerd van de individuele werknemers en de verschillende werkgevers ingelicht. Op basis van deze gegevens worden in 2012 concrete plannen gemaakt voor uitstroom van de doelgroep naar reguliere betaalde arbeid (al of niet op dezelfde plek; met of zonder loonwaarde, e.d.) of maatschappelijk nuttig werk (op dezelfde of een andere plek). De regeling zal per 1 januari 2013 worden stopgezet.

Per 31 december 2011 bedroeg het aantal vaste arbeidsplaatsen (voormalige WIW en ID samen) 167 in totaal, waarvan 88 gesubsidieerde dienstbetrekkingen tussen Reax en de voormalige WIW-werknemers en 79 gesubsidieerde dienstbetrekkingen tussen derden-werkgevers en voormalige ID-werknemers.

	31-12-10	31-12-11
Dienstbetrekkingen met Reax (vm. WIW)	96	88
Dienstbetrekkingen met werkgevers (vm. ID)	88	79
Totaal	184	167

2.12 Sociale Werkvoorziening

Door de modernisering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) per 1 januari 2008 is de gemeente weer verantwoordelijk geworden voor de Wsw. De gemeenteraad stelt de kaders en de verordeningen vast en het College voert uit. Voor de uitvoering is het college op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling een samenwerking aangegaan met de gemeenten Heerenveen, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Opsterlân en Achtkarspelen. De "Gr Sw Fryslân" geeft voor de feitelijke uitvoering van de Wsw opdracht aan Caparis NV. Van dit bedrijf zijn de deelnemende gemeenten van de Gr Sw Fryslân aandeelhouder.

Belangrijke beleidsdoelstelling is afname van beschermde werkplekken en een toename van detacheren en begeleid werken bij externe werkgevers, de zogenaamde "Beweging van binnen naar buiten".

Hieronder volgen enkele cijfers van Caparis met betrekking tot de bezetting van Wsw-instrumenten voor zover het personen woonachtig in de gemeente Leeuwarden betreft.

	Aantal			
Instrument	2008	2009	2010	2011
Beschermde werkplek	440	451	468	462
Detachering plek	49	61	57	59
Begeleid werken plek	28	20	28	28
Buiten Caparis werkzaam	20	18	15	14
Totaal	537	550	558	563

Daarnaast staan per 31 december 2011 148 personen, die woonachtig zijn in de gemeente Leeuwarden, op de wachtlijst voor een Wsw-dienstverband. Dit is 25 minder dan vorig jaar. Van de 148 personen op de wachtlijst hebben 93 een advies Begeleid Werken. Dat houdt in dat deze personen met aanpassingen in het reguliere bedrijfsleven kunnen werken. Van deze 148 personen op de wachtlijst hebben ruim 50 een inkomen uit de WWB of uit de WIJ.

Eind 2011 heeft het college besloten tot herstructurering van het uitvoeringsbedrijf Caparis NV. In de periode 2012-2018 worden de meest onrendabele productielijnen van het bedrijf gesaneerd en de gemeente gaat de SW-medewerkers met een advies Begeleid Werken en de SW-medewerkers op de hoogste trede van de werkladder bemiddelen naar een begeleid werkenplek bij een reguliere werkgever. Het rijk stelt een Herstructureringsfaciliteit beschikbaar, waaruit de herstructurering betaald kan worden. Begin 2012 wordt een Herstructureringsplan vastgesteld, wat voorziet in afbouw van Caparis tot ongeveer een derde van de huidige omvang. Caparis biedt dan alleen nog plek aan de groep, die afhankelijk is van Beschut Werken.

Brugbanen Wsw

Om de wachttijd op een Wsw-plaatsing te overbruggen zijn eind 2008 volledig gesubsidieerde Wsw-brugbanen in het leven geroepen voor Wwb-ers met een Wsw-indicatie. De werkzaamheden zijn inhoudelijk vergelijkbaar met de gesubsidieerde arbeid dan wel de werkzaamheden die in het kader van de Wsw worden uitgevoerd. De uitvoering van de brugbanen is uitbesteed aan de Stichting Meteos en aan Reax Deta bv. Eind 2010 waren er nog 19 Wwb-ers met een Wsw-indicatie geplaatst op een brugbaan bij de Stichting Meteos en 17 bij Reax Deta bv. Eind 2011 zijn alle werknemers op een brugbaan uitgestroomd naar een dienstverband in het kader van de Wsw bij Caparis.
Voor jongeren met een Wsw-indicatie op de wachtlijst is in 2008 in GR-verband een experimenteel wachtlijstproject gestart. Per 1-1-2010 is nieuwe instroom niet meer mogelijk. Eind 2011 waren nog er 8 jongeren van Leeuwarden in dit traject actief.

2.13 Benutting van instrumenten

In 2011 zijn diverse instrumenten ingezet ter ondersteuning van de bevordering van arbeidsdeelname.

Proefplaatsing

Een voor werkgevers stimulerend instrument om werkzoekenden met behoud van uitkering relevante en perspectiefvolle werkervaring te laten opdoen. De werkgever heeft hierbij de intentie om na de proefperiode een arbeidscontract van minimaal 6 maanden aan te bieden. Het instrument is 147 maal ingezet. Dit is 2 minder dan in 2010. Het blijkt in de praktijk een onverminderd effectief instrument te zijn.

Werkstage
Een werkstage wordt gebruikt om klanten in staat te stellen werkervaring op te doen. Het wordt ingezet als arbeidsbemiddeling nog niet reëel is en de klant wel voldoende werknemersvaardigheden en motivatie heeft om bij een werkgever ervaring op te doen. Het instrument is in 2011 maar liefst 145 maal ingezet. In voorgaande jaren werd er minder gebruik van gemaakt omdat de traditionele aanpak van de re- integratie-bedrijven een voorliggende factor was.

Direct aan de slag baan
Hiermee wordt de bijstandsaanvrager afgebogen die zonder belemmeringen aan het werk of naar school kan. Al bij de intake wordt een 'direct aan de slag baan' aangeboden bij onder andere Caparis of TNT. Of men wordt doorverwezen naar één van de drie uitzendondernemingen die halfjaarcontracten voor onze doelgroep beschikbaar hebben (Social return-afspraken). Met regelmaat ziet een aanvrager af van de uitkering bij confrontatie met de "direct aan de slag baan". Vanwege de inzet van het instrument konden 75 personen uit de bijstand worden gehouden.

No-riskpolis
De No-riskpolis dekt loonschade bij ziekteverzuim van de werknemer. Werkgevers zijn erg blij met de polis. Een bijstandsgerechtigde kan hierdoor sneller in dienst worden genomen omdat het werkgevers vaak net even over de streep trekt.

Het instrument is 71 keer ingezet. Een afname van 56 % ten opzichte van 2010. Vanwege de recessie worden er minder grote arrangementen met werkgevers afgesloten. Ook is het instrument niet altijd even bekend bij de doelgroep, in 2012 wordt hier aandacht aan besteed.

Arbeidskundig/ medisch onderzoek
Voor het verstrekken van inkomensondersteuning en het aanbieden van participatie-/re-integratieactiviteiten, kan een arbeidskundig en/ of medisch onderzoek nodig zijn. De medische adviezen worden ingekocht bij Ausems & Kerkvliet. In 2011 zijn in totaal voor de gemeentelijke sector Sociale Zaken 311 medische adviezen verstrekt, tot een totaalbedrag van € 60.000. In 2010 werden er nog 1.114 medische adviezen verstrekt. De vanzelfsprekendheid bij het opvragen van een extern advies heeft plaatsgemaakt voor meer vertrouwen in eigen professionaliteit. De casemanagers maken nu bovendien meer gebruik van bestaande (huisarts) verklaringen. Dit heeft in de uitvoering vooralsnog niet geleid tot conflictsituaties.

Stipejild
Daarnaast kan er voor het soepel laten verlopen van een participatie-/re-integratietraject "Stipejild" worden ingezet. Het Stipejild is een budget van maximaal
€ 900,00 per deelnemer. Dit budget mag alleen worden ingezet als voorliggende voorzieningen geen oplossing bieden. In 2011 is door de sector Sociale Zaken voor
€ 25.000 aan Stipejild ingezet. Dit is 1/3 van het bedrag dat in 2010 is ingezet.

3 INBURGERING EN INTEGRATIE

3.1 Integrale opdracht inburgering en integratie

De afgelopen jaren heeft Leeuwarden een vooruitstrevende verschuiving gemaakt van achterstandenbeleid naar een breder integratiebeleid. Hierbij zijn maatschappelijke participatie en samen burger zijn, de doelen. En het tegengaan van achterstanden en uitsluiting de instrumenten. Leeuwarden fungeert op het terrein van de inburgering en de integratie vaak als landelijke gids- en voorlopergemeente. Het is ook in 2011 gelukt om bij belangrijke landelijke projecten aanwezig te zijn en extra middelen naar onze stad te krijgen. De project- en uitvoeringsgelden voor integratie en deels inburgering zijn al in 2009 qua middelen, doelstellingen en inzet gebundeld in een integrale opdracht integratie. Welzijn Centraal voert deze opdracht, die loopt tot en met 2012, uit. In deze opdracht zijn de activiteiten van de wijkgerichte inburgering, integratie, 1001K en de exploitatie van een nieuw Multicultureel Centrum (MFC), met een multifunctioneel karakter, samengevoegd. Welzijn Centraal is verantwoordelijk voor een goed draaiend centrum waarbij optimaal wordt samengewerkt en vraaggericht wordt gewerkt. Vanuit het MFC met de naam "De Verbinding" aan het Zuidvliet 620-622, werken partijen samen om integratie en inburgering, vanuit de participatiegedachte, vorm te geven. Dit betekent dat inspanningen niet op zich staan, maar onderdeel zijn van een plan. Hierbij wordt de participatieladder niet als doel, maar als middel gebruikt. Voor een goede stedelijke dekking vinden de activiteiten zowel in het MFC "de Verbinding" als in de wijken plaats. Globaal kunnen de uitgevoerde activiteiten worden onderverdeeld in de thema's ontmoeting, participatie (vrijwilligerswerk en arbeidsparticipatie), voortrajecten inburgering, voorlichting en scholing, alfabetisering, mannen-activiteiten en coaching.

3.2 Integratie

Multicultureel centrum

Samen met Stichting Kleurrijk Beraad, de Ark of convenant church, P-team, MEVEZ, Turkse moskee en de moskee Egelantierstraat, Welzijn Leeuwarden, Sinne Welzijn (samen nu Welzijn Centraal) is er hard gewerkt om tot het daadwerkelijk in gebruik nemen van een nieuw Multicultureel Centrum, met multifunctionele bestemming, gehaald. De welzijnsorganisaties hebben geïnvesteerd in een projectstructuur. In deze structuur ligt ook een eigen verantwoordelijkheid om de exploitatie van het pand dekkend te houden. In het pand Zuidvliet 620-622 is ook in de eerste helft van 2011 nog hard gewerkt om het voor haar bestemming geschikt te maken en alle gebruikers een plek te geven. Zo zijn het sociale wijkteam, het team inburgering, de welzijnsorganisaties, het buurtservicepunt en de zelforganisaties vaste gebruikers. Voor de omwonenden aan het Zuidvliet worden regelmatig bewonersavonden gehouden. De sfeer op deze avonden is positief. Met het nieuwe pand is het pand van Kleurrijk Beraad aan de Voorstreek gesloten. Ook Kleurrijk Beraad maakt gebruik van de faciliteiten die het centrum te bieden heeft.

In 2011:

- Is de samenwerkingsketen versterkt. Is er naast een integratie- en inburgeringsstructuur een parallelle participatiestructuur neergezet.
- Is er een grote groep mensen actief geweest binnen het MFC, die normaal niet was bereikt.
- Is er een structuur ontstaan waarin deelnemers de kans krijgen andere deelnemers te coachen.
- Maken deelnemers echt stappen op de participatieladder. Zo zijn mensen van taalontmoetingen doorgestroomd naar een inburgeringstraject en vervolgens naar (vrijwilligers)werk.
- Is er een laagdrempelig taalpunt ontwikkeld waar mensen 2x in de wijk hun Nederlandse taalvaardigheid kunnen ontwikkelen.
- Is er een grote groep mensen die zich betrokken voelt bij het centrum.
- Is er een vaste groep allochtone intermediairs die voorlichting geven en kontakten onderhouden met hun eigen achterban.

Duizend en één kracht (1001K)
Leeuwarden is één van de 22 koplopergemeenten 1001K waarbinnen extra inzet wordt gepleegd op de participatie van allochtone vrouwen en meisjes. In 2009 is de toolkit participatie allochtone vrouwen en meisjes uitgevoerd. Via de toolkit is een scan gemaakt van alle activiteiten in de stad om een beeld te krijgen van de witte vlekken maar ook van de overlap. Er zijn hierbij gesprekken gevoerd met zowel instellingen als met de doelgroep zelf. Duidelijk is geworden dat er al ontzettend veel gedaan wordt in Leeuwarden, met name op de voorkant van 1001K-keten. Er zijn veel ontmoetingsprojecten. Maar er moest meer geïnvesteerd worden in projecten die vrouwen toeleiden naar (vrijwilligers)werk. Ook ontbrak gerichte coaching van vrouwen. De aanbevelingen vanuit de toolkit zijn verwoord in het plan van aanpak 1001K Leeuwarden. Alle onderdelen van het plan zijn in 2010 en 2011 uitgevoerd en georganiseerd.

In 2011 is gelijk aan 2010, het project Aan de slag in de zorg uitgevoerd. Hierin hebben het vacatureteam Werkplein samen met Palet en Welzijn Leeuwarden een project uitgezet waarbij allochtone vrouwen een opleiding en baan in de zorg krijgen. Ook zijn er in 2011 coachingstrajecten voor vrouwen gestart. Het doel van de coaching is om alle inspanningen te bundelen, om ook daadwerkelijk een effect op langere termijn te geven en mensen echt doorgaande stappen vooruit te laten zetten. Er zijn in totaal ruim 800 vrouwen bereikt. Een deel van het 1001k project is in 2011 afgerond.

Gesteld kan worden dat er in het kader van 1001K gunstige resultaten worden geboekt, zo zijn er inmiddels 800 vrouwen bereikt. Vrouwen gingen aan het werk of participeerden in trajecten variërend van 2 tot 3 x per week, maand of minimaal zes maanden op een duurzame manier in de samenleving.

Mannen/ Vadercentrum
Onder de naam MA®CEL worden er activiteiten voor mannen en vaders in het MFC uitgevoerd. Het vader- en mannencentrum richt zich op de participatie van allochtone en autochtone mannen. Door zogenaamd doe-activiteiten worden mannen in groepen bij elkaar gebracht en worden thema's als inburgering, opvoeding, armoede, participatie etc. besproken. Er wordt nadrukkelijk ook ingezet op het arbeidsfit houden van mensen en mensen te motiveren stappen te zetten in het meedoen in (vrijwilligers)werk, scholing, gezin en wijk- en buurt. Het vader- en mannencentrum is echt een hoogtepunt. Er zijn vanaf de tweede helft 2011 ruim 120 mannen bereikt. Allemaal waren ze bereid stappen te zetten en aan hun eigen persoonlijke ontwikkeling te werken. Er wordt nauw samengewerkt met het Werkplein.

3.3 Inburgering
Ontwikkelingen
Het Rijk heeft in 2011 ingrijpende wijzigingen ten aanzien van het inburgerings- en integratiebeleid aangekondigd. De belangrijkste wijzigingen zijn:
- Inburgeraars gaan vanaf 1 januari 2013 zelf de kosten voor hun inburgering betalen.
- Inburgeraars die niet zelf de kosten kunnen dragen, kunnen gebruik maken van een sociaal leenstelsel.
- Het behalen van het inburgeringsexamen wordt gekoppeld aan het wel/niet behouden van een verblijfsvergunning.
- Het Rijk gaat de financiële bijdrage aan gemeenten tot 2014 afbouwen naar 0 euro.

Deze wijzigingen leiden per 1 januari 2013 tot een nieuw inburgeringstelsel waarbij de gemeente geen primaire verantwoordelijkheid meer heeft voor het uitvoeren van de Wet Inburgering.
Dit betekent dat de groep inburgeringsplichtigen dan zelf verantwoordelijk is voor het behalen van het inburgeringsexamen en de kosten die hieruit voortvloeien. De groep vrijwillige inburgeraars is hiermee niet langer doelgroep voor de inburgering.

De gemeentelijke ontwikkelingen in 2011
De ambitie voor 2011 van 150 inburgeringstrajecten is behaald. Er is vooral ingezet op burgers die de plicht hebben om in te burgeren. Naast deze plichtigen zijn er ook vrijwillige inburgeraars die van het inburgeringsaanbod gebruik hebben gemaakt. Het inburgeringsaanbod was in 2011 mogelijk in de profielen

werk, opvoeding gezondheid en onderwijs (OGO), maatschappelijke participatie, staatsexamen en taalkennisvoorziening.
De inburgeringstrajecten zijn aangeboden bij de gecontracteerde partijen ROC Friesland College en ROC Friese Poort. Het afgelopen jaar zijn volledige trajecten en ook deeltrajecten voor niet geslaagden aangeboden om alsnog het inburgeringsexamen te behalen. De duale component is ingevuld door de welzijnsorganisatie, het Werkplein en via investering van beide ROC's.
De samenwerking met de partijen verloopt prima. Er is regelmatig overleg en het team inburgering is vanuit de ROC's werkzaam geweest. Ook is er een werkplek gerealiseerd voor het team inburgering bij Welzijn Centraal (MFC De Verbinding) om de afstemming met de integratieactiviteiten te versterken.

Diploma-uitreiking
Er zijn in 2011 zes feestelijke diploma-uitreikingen van het inburgeringsdiploma georganiseerd in samenwerking met de ROC's. De diploma-uitreikingen zijn gehouden in het MFC De Verbinding. Deze locatie is gekozen om de deelnemers te stimuleren ook na de inburgering de participatieactiviteiten voort te zetten.

Stelselwijziging
De stelselwijziging van de inburgering betekent dat het budget van de gemeente in 2011 is gehalveerd. Dit heeft er toe geleidt dat het team inburgering is gehalveerd. De bezuiniging zet door in 2012 en dan kunnen nog maar 65 inburgeringstrajecten worden aangeboden.

WEB
Voorafgaande aan de inburgering is het mogelijk om cursussen en trajecten via de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) aan te bieden. In 2011 zijn deze trajecten als volgt benut:

26 alfabetiseringstrajecten
- 1 verleningstraject voortraject inburgering
- 4 NT2
- 7 B9 trajecten
- 136 basisvaardigheden
- 46 korte digitale vaardigheden trajecten
- 5 scholing jongeren
- 22 VAVO trajecten

Aanvullend is er door het team inburgering een taal/participatietraject voor de B9 groep (slachtoffers vrouwenhandel) aangeboden.

Wijkgerichte Inburgering
In 2008 is Leeuwarden, als één van de acht gemeenten, door het ministerie van VROM/WW&I ingeloot voor het innovatietraject Wijkgerichte Inburgering. Het innovatietraject kende een looptijd van drie jaar en is voor het ministerie in 2011 afgerond.

In het plan van aanpak 'Wijkgerichte inburgering: Inburgering een stap vooruit!' is een duidelijke ambitie voor de inburgering op wijkniveau geformuleerd. In Heechterp-Schieringen, Bilgaard en de Vrijheidswijk zijn activiteiten die zich richten op participatie, werven, verleiden en ontmoeten van met name de vrijwillige inburgeraars. Het centrale doel is de inburgering in de wijk zichtbaar te maken en Nieuwe Leeuwarders, migranten en vluchtelingen, uit te dagen mee te doen in buurt, wijk en stad! Duidelijk is dat dit begint bij het goed spreken van de Nederlandse taal. Dit is heel erg goed gelukt.

Een belangrijke rode draad van het innovatietraject is dat de opgedane kennis wordt gedeeld. Leeuwarden onderscheidt zich, ook landelijk, in haar aanpak. Met onze ervaringen hebben andere professionals hun voordeel gedaan. Zo zijn er tijdens de projectperiode zeven handreikingen uitgegeven. De ervaringen die in het innovatietraject zijn opgedaan zijn integraal onderdeel van de uitgangspunten die in de integrale opdracht aan Welzijn Centraal zijn gedaan.

In Leeuwarden geven we voor de integratie uitvoering aan de visie zoals die is vastgelegd in het beleidskader "Buiten de lijntjes kleuren". Dit beleidskader wordt in 2012 herijkt. De Rijkslijn is om voor de allochtone groepen om te buigen naar meer generiek beleid. Het CBS- jaarrapport geeft een helder beeld van de positie en ontwikkeling van allochtonen in de Nederlandse samenleving. Het rapport onderscheidt de ontwikkeling van de eerste generatie enerzijds en de tweede generatie anderzijds. Deze tweede generatie maakt zowel een positieve als een negatieve ontwikkeling door, zowel sociaaleconomisch als sociaal-cultureel. De positieve voorbeelden zijn dat het opleidingsniveau van de tweede generatie toeneemt, ze doen het steeds beter op de arbeidsmarkt en vinden hun partners steeds vaker in Nederland. Daarnaast zijn er grote uitdagingen. Allochtone jongeren zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitscijfers, de gezins- en leefomstandigheden van de tweede generatie is slechter dan die van autochtonen en tweedegeneratieallochtonen hebben een slechtere gezondheid waaronder meer overgewicht en psychosociale problemen. Daarnaast geldt, ook in Leeuwarden, dat een grote groep allochtonen bijstandsafhankelijk is. De laatste ramingen komen uit op ongeveer een derde van ons bestand. Deze uitdagingen laten zien dat er nog voldoende argumenten zijn om los van een meer generieke benadering, specifiek aandachtspunten voor deze steeds grotere groep burgers te formuleren. De vraag is dan: hoe? Traditioneel of een modernere variant waarbij uitgegaan wordt van inclusief beleid oftewel een generiek participatiebeleid?

Door de forse bezuinigingen valt het huidige inburgeringsaanbod weg. Dit betekent dat een belangrijke structuur rondom het leren van de Nederlandse taal en Kennis over de Nederlandse samenleving niet meer op de huidige wijze en vanuit het Rijk wordt gefaciliteerd. Neemt niet weg dat er nog steeds Nieuwe Nederlanders komen en er mensen zijn die door het niet of onvoldoende spreken van de Nederlandse taal niet of onvoldoende meedoen (zie o.a. cijfers WWB). In 2012 gaan we daarom de huidige integratievisie herijken. Vanuit de ervaringen die we de afgelopen jaren hebben opgedaan komen in ieder geval de volgende aandachtspunten aan bod:

- Een goede educatieve (taal) infrastructuur: iedereen moet de Nederlandse taal beheersen om volwaardig te participeren. Onderzocht moet worden in hoeverre middelen als de WEB en WWB hierin faciliterend kunnen zijn, of taalontwikkelingsaanbod kan worden gedigitaliseerd en er goed toegankelijke lesmethodes die zelfstandig te volgen zijn.
- Ontwikkeling op sociale weerbaarheid/burgerschap: door het versterken van het eigen netwerk kan er binnen het persoonlijke maatschappelijke verkeer veel worden geleerd en opgelost. Veel allochtone mensen hebben dit netwerk onvoldoende.
- Kijken naar hoe deze netwerken met relatief kleine impulsen kunnen worden (door)ontwikkeld. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van vrijwilligers, Taalpunt, maatjesprojecten, coaching e.d.
- Een stevig netwerk van ondernemende partijen die intermediair kunnen zijn tussen vraag en aanbod op de diverse markten (arbeid, economisch/sociaal e.d.).
- Empowerment en emancipatie van allochtone groepen. Iedereen moet zijn/haar persoonlijke kwaliteiten ontwikkelen om het maximale uit zijn/haar leven te halen en hiermee naar vermogen onafhankelijk kunnen functioneren van bijvoorbeeld een (deel) uitkering.
- De ene vorm van participatie is niet belangrijker dan de andere als het naar vermogen is! Belangrijk is dat mensen letterlijk en figuurlijk in beweging zijn en blijven. Het zal niet altijd economische crisis zijn…!
- Inzet op CJG, opvoedingsondersteuning, tegengaan schooluitval, voorschoolse inzet om taalachterstand bij allochtone kinderen te voorkomen.
- Blijvende aandacht voor een diverse samenleving, die naast bedreigingen ook kansen biedt.

BIJLAGE K

Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SISA)

Specifieke uitkeringen worden verantwoord via SiSa (art. 17a, eerste lid Financiële-verhoudingswet). De informatie hiervoor wordt in een vast format - deze bijlage - opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening. In de Circulaire Single Information Single Audit van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) vindt u hier meer informatie over.

SELECTEER DE SPECIFIEKE UITKERINGEN DIE U MOET VERANTWOORDEN cf. KRUISJESLIJST SISA 2011

Berichtgeverinformatie

Vul hieronder de informatie in waarop deze bijlage verantwoordingsinformatie betrekking heeft.

Type overheidslaag:	Gemeente	selecteer uit lijst
Naam berichtgever:	Leeuwarden	bijvoorbeeld: Aa en Hunze
Berichtgevercode[1]	0080	bijvoorbeeld: 1680
Rapportage-periode:	2011	
Bestandsnaam:	sisa_2011_060080_Bijlage_Verantwoordingsinformatie.xls	wordt automatisch ingevuld

[1] In februari 2012 wordt op www.cbs.nl/sisa een bestand geplaatst waarin u deze code kunt opzoeken

SiSa-bijlage in de jaarrekening

De SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie is in uw jaarrekening te vinden op pagina:

Gegevens contactpersoon voor het elektronisch aanleveren

Aanmelden of wijzigen van uw contactpersoon dient te gebeuren via e-mail bij het ministerie van BZK: postbusibi@minbzk.nl. Na aanmelden of wijzigen ontvangt de (nieuwe) contactpersoon van het CBS per e-mail uploadgegevens. U kunt slechts 1 contactpersoon opgeven. Die kan eventueel wel een groeps e-mailadres hebben.

Specifieke uitkeringen

Onderstaand is een opsomming van de specifieke uitkeringen die over 2011 via SiSa moeten worden verantwoord. In de Kruisjeslijst SiSa 2011 (www.rijksoverheid.nl/sisa) kunt u nagaan welke specifieke uitkeringen u moet verantwoorden. In de versie **zonder macrofunctie** kunt u niet selecteren welke specifieke uitkeringen voor u van toepassing zijn.

Nr	Regels	Naam specifieke uitkering	Minister van
A1		Verzameluitkering Veiligheid & Justitie	V&J
A2		Brede DoelUitkering Rampenbestrijding (BDUR)	V&J
A3		Rijksbijdrage bijstands- en bestrijdingskosten	V&J
A4		Regeling uitstapprogramma's voor prostituees (RUPS)	V&J
B1	1	Regeling Opvang Asielzoekers (ROA)	I&A
B2		(ex) Zorgwet voorwaardelijke vergunning tot verblijf (VVTV)	I&A
C1		Verzameluitkering BZK	BZK
C3	4	Brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid (GSB/SIV)	BZK
C6		Wet inburgering (Wi)	BZK
C7C	1	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) Projectgemeenten SiSa tussen medeoverheden	BZK
C8B	1	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005 (BLS)	BZK
C9	1	Excellente gebieden innovatieve energiebesparing in de nieuwbouw	BZK
D1		Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	OCW
D2		Onderwijsachterstandenbeleid niet-GSB 2006-2010 (OAB)	OCW
D3		Excessieve kosten Archeologie	OCW
D4	2	Regeling brede scholen 2009	OCW
D5	1	Regeling verbetering binnenklimaat primair onderwijs 2009	OCW
D6		Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB)	OCW
D7		Brede scholen/ sportaccommodaties 2006	OCW
D9		Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 (OAB)	OCW
E2		Stimuleringsregeling stille wegdekken	I&M
E3	1	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai (inclusief bestrijding spoorweglawaai)	I&M
E4		Subsidieregeling Wet op Waddenfonds	I&M
E5		Verzameluitkering I&M (incl. oud VROM)	I&M
E6		Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009	I&M
E6B	1	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 SiSa tussen medeoverheden	I&M
E7		Innovatieprogramma Klimaatneutrale Steden (Planstudies)	I&M

Nr	Regels	Naam specifieke uitkering	Minister van
E7A		Innovatieprogramma Klimaatneutrale Steden (Proefprojecten)	I&M
E9		Programma externe veiligheid (EV)	I&M
E9B	1	Programma externe veiligheid (EV) SiSa tussen medeoverheden	I&M
E10		Tijdelijke subsidieregeling innovatieprogramma Mooi Nederland	I&M
E11		Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	I&M
E11B	1	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden	I&M
E12		Nieuwe Sleutel Projecten (NSP)	I&M
E14		Nota Ruimte project Emmen	I&M
E15		Nota Ruimte project Hengelo Centraal Station van Twente / Hart van Zuid	I&M
E16		Nota ruimte project IJsseldelta	I&M
E17		Nota Ruimte project Maastricht Belvedere	I&M
E18		Nota Ruimte project Nijmegen Waalfront	I&M
E20		Nota Ruimte project Oude Rijnzone	I&M
E21		Nota Ruimte project Spoorzone Den Bosch	I&M
E22		Nota Ruimte project Stadshaven Rotterdam	I&M
E24		Nota Ruimte project Zuidplaspolder	I&M
E25		Beleidsregeling subsidies Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	I&M
E25B		Beleidsregeling subsidies Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) SiSa tussen medeoverheden	I&M
E26		Spoorse doorsnijdingen	I&M
E27	1	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	I&M
E27B	3	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	I&M
E28		Regionale mobiliteitsfondsen	I&M
E28B	1	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) SiSa tussen medeoverheden+	I&M
E28C	5	Regionale mobiliteitsfondsen SiSa tussen medeoverheden	I&M
E29		Tijdelijke regeling eenmalige uitkering stedelijke synergieprojecten Kaderrichtlijn Water	I&M
E30	1	Quick wins binnenhavens	I&M
E30B	1	Quick wins binnenhavens SiSa tussen medeoverheden	I&M
E31		Den Haag / Scheveningen Boulevard	I&M

Nr	Regels	Naam specifieke uitkering	Minister van
E32		Taxibeleid G4	I&M
E33		Roetfilters openbaar vervoer	I&M
E34		Bijdrage hoofdvaarwegen Fryslân en Groningen	I&M
E35	1	Tijdelijke regeling eenmalige uitkering bestrijding regionale wateroverlast	I&M
E36	1	Regeling Innovatieprogrogramma Kaderrichtlijn Water	I&M
E37		Regeling wilhelminasluis	I&M
F1		Effectgerichte maatregelen in bossen en natuurterreinen (EGM)	EL&I
F2		Besluit ontwikkeling van landschappen (BOL)	EL&I
F3		Verzameluitkering EL&I (incl. oud LNV)	EL&I
F4		Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam)	EL&I
F4B		Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam) SiSa tussen medeoverheden	EL&I
F6	1	Besluit subsidies herstructurering Topprojecten bedrijventerreinen (TOPPER-regeling)	EL&I
F7	1	Subsidieregeling sterktes in de regio (Pieken in de delta)	EL&I
F9		Nota Ruimte Project zone Eindhoven	EL&I
F10		Nota Ruimte Project Eindhoven Brainport	EL&I
F11		Nota Ruimte Project Apeldoorn kanaalzone	EL&I
F12		Nota Ruimte Project alternatief Hoekse Waard/WDO	EL&I
F13		Nota Ruimte Project Groninger centrale zone	EL&I
G1		Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	SZW
G1B	1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Openbare lichamen SiSa tussen medeoverheden+ 2011	SZW
G1C-1		Wet sociale werkvoorziening (Wsw) (Gemeentedeel 2011)	SZW
G1C-2		Wet sociale werkvoorziening (Wsw) (Gemeenten (incl. WGR) Totaal 2010)	SZW
G2		Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+levensonderhoud beginnende ondernemers Bbz 2004+WWIK	SZW
G2B	1	Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+levensonderhoud beginnende ondernemers Bbz 2004+WWIK Openbare lichamen SiSa tussen medeoverheden+ 2011	SZW
G2C-1		Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+levensonderhoud beginnende ondernemers Bbz 2004+WWIK (Gemeentedeel 2011)	SZW
G2C-2		Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+levensonderhoud beginnende ondernemers Bbz 2004+WWIK (Gemeenten (incl. WGR) Totaal 2010)	SZW
G3		Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende ondernemers)	SZW

Nr	Regels	Naam specifieke uitkering	Minister van
G3B	1	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende ondernemers) Openbare lichamen SiSa tussen medeoverheden+ 2011	SZW
G3C-1		Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende ondernemers) (Gemeentedeel 2011)	SZW
G3C-2		Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende ondernemers) (Gemeenten (incl. WGR) Totaal 2010)	SZW
G5		Wet Participatiebudget (WPB)	SZW
G5B	1	Wet Participatiebudget (WPB) Openbare lichamen SiSa tussen medeoverheden+ 2011	SZW
G5C-1		Wet Participatiebudget (WPB) Gemeenten die uitbesteden aan openbare lichamen (Gemeentedeel 2011)	SZW
G5C-2		Wet Participatiebudget (WPB) (Gemeenten (incl. WGR) Totaal 2010)	SZW
G6		Schuldhulpverlening	SZW
G7		Verzameluitkering SZW	SZW
H1		Ministeriële regeling heroïnebehandeling	VWS
H2	1	Regeling Buurt, Onderwijs en Sport (BOS)	VWS
H3		Seksualiteitscoördinatie- en hulpverlening + aanvullende curatieve SOA bestrijding	VWS
H4		Verzameluitkering VWS (incl. oud J&G)	VWS
H5		Vrouwenopvang incl. advies- en steunpunt huiselijk geweld	VWS
H8		Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg)	VWS
H10		Brede doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin (BDU CJG)	VWS

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	I N D I C A T O R E N
&V J	A1	**Verzameluitkering Veiligheid & Justitie** Regeling verzameluitkering Gemeenten	Besteding 2011 (incl. besteding 2009 en 2010 voor zover nog niet eerder verantwoord (zie nieuwsbrief IBI nr. 30) Aard controle R
			€ 210.642
BZ K	C1	**Verzameluitkering BZK (incl. oud WWI)**Regeling verzameluitkeringGe meenten	Besteding 2011 (incl. besteding 2009 en 2010 voor zover nog niet eerder verantwoord (zie nieuwsbrief IBI nr. 30)Aard controle R
			€ 27.799

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN				
BZK	C3	**Brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid (GSB/SIV)**Besluit brede doeluitkering sociaal, integratie en veiligheid (SIV) en Uitvoeringsregeling brede doeluitkering sociaal, integratie en veiligheidGemeenten G31	Resultaat ultimo 2011 van in 2010 en 2011 alsnog te realiseren doelstellingen en prestatieafspraken in aantallen die met het Rijk zijn overeengekomen o.b.v. het stedelijk meerjaren ontwikkelingsprogramma (MOP), die zijn vastgelegd in het GSB-convenant per stad (prestatielijst) en in de GSB III-periode (deels) niet zijn gehaald.Hieronder per regel één doelstelling / prestatieafspraak / (sub)indicator invullen en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatieAard controle n.v.t.	AfspraakAard controle D1	RealisatieAard controle D1	Toelichting afwijkingAard controle n.v.t.	
		1	Reguliere voorzieningen, deelname aan examen	254	178	De redenen om niet deel te nemen aan het examen zijn heel divers. Het gaat dan om redenen als verhuizing, later verleende ontheffing van de inburgeringsplicht en het niet doen van het examen wegens ziekte of psychische redenen.	
		2	Gecombineerde voorzieningen, deelname aan examen	94	57	zie bij punt 1	
		3	Voorzieningen, deelname aan examen (gepardonneerden)	46	27	zie bij punt 1	
		4	Overlast door drugsgebruikers/dealers,alcoholisten en enge mensen in de binnenstad.	35%	34,50%		

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN					
		Onderdeel inburgering BDU SIV: Regeling inburgering G31.	Totaal aantal inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie in de jaren 2007 t/m 2009 voor het eerst een reguliere inburgeringsvoorziening is vastgesteld èn die binnen 3 kalenderjaren na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamenIndicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI).RealisatieAard controle D1	Totaal aantal inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie in de jaren 2007 t/m 2009 voor het eerst een gecombineerde inburgeringsvoorziening is vastgesteld èn die binnen 3 kalenderjaren na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamenIndicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI).RealisatieAard controle D1	Totaal aantal inburgeringsplichtigen, als bedoeld in het besluit van de Staatssecretaris van Justitie van 12 juni 2007, nr. 2007/11, voor wie een inburgeringsvoorziening is vastgesteld in de jaren 2007 t/m 2009 èn die binnen 3 kalenderjaren na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamen (gepardonneerden)Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI).RealisatieAard controle D1	Totaal aantal geestelijk bedienaren voor wie in de jaren 2007 t/m 2009 voor het eerst een inburgeringsvoorziening is vastgesteld èn die binnen 3 kalenderjaren na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamenIndicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI).RealisatieAard controle D1	Totaal aantal geestelijk bedienaren voor wie in de jaren 2007 t/m 2009 voor het eerst een inburgeringsvoorziening is vastgesteld èn die binnen 3 kalenderjaren na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het aanvullend praktijkdeel van het inburgeringsexamenIndicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI).RealisatieAard controle D1	Toelichting bij de hiervoorgaande 5 inburgerings-indicatoren; vermelden op welke indicator(en) de toelichting betrekking heeft.

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN					
			287	85	61	0	0	
			Besteding 2011 (inclusief inburgering) ten laste van de RijksmiddelenAard controle R	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Aard controle RZie Nota baten-lastenstelsel	Besteding (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? Ja / NeeZie Nota baten-lastenstelsel. Indien beantwoord met ja, zal de medeoverheid in 2012 nog een correctie op de besteding 2011 kunnen opnemen.	Toelichting bij de hiervoorgaande 3 bestedingen-indicatoren; vermelden op welke indicator(en) de toelichting betrekking heeft.		
			€ 907.882	€ 0	Nee			
OCW	D1	**Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten**Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Gemeenten	Besteding 2011Aard controle R	Opgebouwde reserve ultimo 2010Aard controle R	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelselAard controle R			
			€ 1.020.214	€ 150.094	€ 0			

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN					
OCW	D4	**Regeling brede scholen 2009**Regeling stimulering aanpassing huisvesting brede scholenGemeenten	Hieronder per regel één referentienummer van het betreffende project invullen en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatieAard controle n.v.t.	Besteding 2011Aard controle R	Project afgerond in 2011? Ja / NeeAard controle D1	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelsel Aard controle R	Besteding 2011 (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? Ja / NeeZie Nota baten-lastenstelsel. Indien beantwoord met ja, zal de medeoverheid in 2012 nog een correctie op de besteding 2011 kunnen opnemen. Aard controle n.v.t.	Toelichting niet afgeronde projecten
		1	ONB/ODB-2009/84933 U	€ 500.000	Ja	€ 0	Nee	n.v.t.
		2	ONB/ODB-2009/50439 U	€ 0	Ja	€ 0	Nee	n.v.t.
OCW	D9	**Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) 2011-2014Gemeenten**	Besteding 2011 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) Aard controle R	Besteding 2011 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) Aard controle R	Besteding 2011 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) Aard controle R			
			€ 563.361	€ 340.259	€ 0			

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN					
&M	E2 7B	**Brede doeluitkering verkeer en vervoer** **Provinciale beschikking en/of verordening** **Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t.	Besteding 2011 ten laste van provinciale middelen Aard controle R	Overige bestedingen 2011 Aard controle R	Toelichting afwijking Aard controle n.v.t.	Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t.	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelsel Aard controle R
		1	860315	€ 220.993	€ 883.972		Nee	
		2	772439	€ 135.200	€ 61.491		Nee	
		3	956408	€ 21.848	€ 21.848		Nee	
I&M	E2 8C	**Regionale mobiliteitsfondsen** Provinciale beschikking, verordening of overeenkomst Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t.	Gerealiseerd wel/niet Aard controle R	Besteding 2011 Aard controle R	Te verrekenen met provincie Aard controle R	Toelichting Aard controle n.v.t.	Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t.
		1	Fietstunnel Oostergoplein	Wel	€ 638.651	€ 0		Ja
		2	DVM Stadsring Heliconweg	Wel	€ 487.226	€ 0		Ja
		3	Fietstunnel Stadsring	Niet	€ 1.408.284	€ 0		Nee
		4	2 bew. Fietsenstallingen	Wel	€ 119.229	€ 0		Nee
		5	Transferium auto-fiets Goutum	Wel	-€ 56.273	€ 0		Nee

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN	
			Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelsel Aard controle R	
		1		
		2		
		3		
		4		
		5		
EL I&	**F3**	**Verzameluitkering EL&I (incl. oud LNV)** Regeling verzameluitkering Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Besteding 2011 (incl. besteding 2009 en 2010 voor zover nog niet eerder verantwoord (zie nieuwsbrief IBI nr. 30) Aard controle R	
			€ 338.093	

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN			
SZW	G1 C-1	**Wet sociale werkvoorziening (Wsw)**Wet sociale werkvoorziening (Wsw)Gemeenten die uitvoering in 2011 geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier alleen het gemeentelijke deel 2011.	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners per gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december 2011;exclusief geldstroom openbaar lichaamAard controle R	Het totaal aantal inwoners dat is uitgestroomd uit het werknemersbestand in 2011, uitgedrukt in arbeidsjaren;exclusief geldstroom openbaar lichaamAard controle R		
			1,00	0,00		
SZW	G1 C-2	**Wet sociale werkvoorziening (Wsw)**Wet sociale werkvoorziening (Wsw)Gemeenten die uitvoering in 2010 geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal 2010. (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa 2010 regeling G1B + deel gemeente uit 2010 regeling G1C-1)	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners per gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december 2010;inclusief geldstroom openbaar lichaamAard controle R	Het totaal aantal inwoners dat is uitgestroomd uit het werknemersbestand in 2010, uitgedrukt in arbeidsjaren;inclusief geldstroom openbaar lichaamAard controle R	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in 2010, uitgedrukt in arbeidsjaren;inclusief deel openbare lichamenAard controle R	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in 2010, uitgedrukt in arbeidsjaren;inclusief deel openbare lichamenAard controle R
			809,75	35,56	556,02	22,96

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN		
SZW	G2	**I Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWBI.1 WWB: algemene bijstandGemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.**	Besteding 2011 algemene bijstand Aard controle n.v.t.	Baten 2011 algemene bijstand (excl. Rijk) Aard controle n.v.t.	
			€ 49.048.290	€ 1.537.380	
		I.2 Wet investeren in jongeren (WIJ) Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 WIJ Aard controle n.v.t.	Baten 2011 WIJ (excl. Rijk) Aard controle n.v.t.	
			€ 7.709.152	€ 25.756	

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN	
		I. 3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 IOAW Aard controle n.v.t.	Baten 2011 IOAW (excl. Rijk) Aard controle n.v.t.
			€ 1.601.137	€ 28.177
		I.4 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 IOAZAard controle n.v.t.	Baten 2011 IOAZ (excl. Rijk)Aard controle n.v.t.
			€ 248.888	€ 81

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN		
		I.5 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 Bbz 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) Aard controle n.v.t.	Baten 2011 Bbz 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) Aard controle n.v.t.	
			€ 1.367.594	€ 59.906	
		I. 6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 WWIK Aard controle n.v.t.	Baten 2011 WWIK (excl. Rijk) Aard controle n.v.t.	
			€ 841.709	€ 24.650	

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN					
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)** Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (excl. Bob) Aard controle R	Besteding 2011 kapitaalverstrekking (excl. Bob) Aard controle R	Baten 2011 levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (excl. Bob) (excl. Rijk) Aard controle R	Baten 2011 kapitaalverstrekking (excl. Bob) (excl. Rijk) Aard controle R	Besteding 2011 aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (excl. Bob) Aard controle R	Besteding 2011 Bob Aard controle R
			€ 375.066	€ 641.434	€ 48.083	€ 317.285	€ 151.067	€ 0
			Baten 2011 Bob (excl. Rijk) Aard controle R	Besteding 2011 aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R				
			€ 0	€ 0				

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN					
SZW	G5	**Wet participatiebudget (WPB)** Wet participatiebudget (WPB) Gemeenten verantwoorden hier het totaal 2011 indien zij de uitvoering in 2011 helemaal niet hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr.	Besteding 2011 participatiebudget Aard controle R	Waarvan besteding 2011 van educatie bij roc's Aard controle R	Baten 2011 (niet-Rijk) participatiebudget Aard controle R	Waarvan baten 2011 van educatie bij roc's Aard controle R	Reserveringsregeling: overheveling overschot/tekort van 2011 naar 2012 Omvang van het in het jaar 2011 niet-bestede bedrag dat wordt gereserveerd voor het participatiebudget van 2012. Dit bedrag is exclusief het bedrag dat een gemeente ten onrechte niet heeft besteed aan educatie bij een roc; hiervoor geldt geen reserveringsregeling (het ten onrechte niet-bestede wordt teruggevorderd door het rijk) óf omvang van het in het jaar 2011 rechtmatig bestede bedrag participatiebudget als voorschot op het participatiebudget van 2012 (bij overheveling van een tekort wordt een negatief getal ingevuld) Aard controle R	Terug te betalen aan rijk Omvang van het aan het rijk terug te betalen bedrag, dat wil zeggen het in het jaar 2011 niet-bestede bedrag voor zover dat de reserveringsregeling overschrijdt, alsmede het in het jaar 2011 ten onrechte niet-bestede bedrag aan educatie bij roc's Aard controle R

Departement	Nummer	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	INDICATOREN					
			€ 19.107.164	€ 598.817	€ 0	€ 0	€ 1.923.015	€ 0
			Het aantal in 2011 gerealiseerde duurzame plaatsingen naar werk van inactieven Dit onderdeel moet door alle gemeenten worden ingevuld. Indien ingevuld met een nul, dan bestaat er voor 2012 geen recht op regelluwe bestedingsruimte Aard controle R	Besteding 2011 Regelluw Dit onderdeel dient uitsluitend ingevuld te worden door de gemeenten die in 2010 duurzame plaatsingen van inactieven naar werk hebben gerealiseerd en verantwoord aan het Rijk. Aard controle R	Het aantal personen uit de doelgroep ten behoeve van wie het college in 2011 een inburgeringsvoorziening heeft vastgesteld, dan wel met wie het college in dit jaar een inburgeringsvoorziening is overeengekomen. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1	Het aantal personen uit de doelgroep ten behoeve van wie het college in 2011 een duale inburgeringsvoorziening of een taalkennisvoorziening heeftvastgesteld, dan wel met wie het college in dit jaar een duale inburgeringsvoorziening of een taalkennisvoorziening is overeengekomen. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1	Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het elektronisch praktijkexamen, bedoeld in artikel 3.9, eerste lid, onderdeel a, van het Besluit inburgering, heeft behaald. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1	Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 de toets gesproken Nederlands, bedoeld in artikel 3,9, eerste lid, onderdeel b, van het Besluit inburgering, heeft behaald. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1
			€ 0	€ 0	€ 133	€ 91	€ 13	€ 11

Departement	Nummer	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	INDICATOREN					
			Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het examen in de kennis van de Nederlandse samenleving, bedoeld in artikel 3,9, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit inburgering, heeft behaald. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1	Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het praktijkdeel van het inburgeringsexamen, bedoeld in artikel 3,7, eerste lid, van het Besluit inburgering, heeft behaald. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1	Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het staatsexamen NT2 I of II heeft behaald. Indicator verantwoorden op basis van gegevens in het Informatie Systeem Inburgering (ISI). Aard controle D1	Het aantal door de gemeente in 2011 ingekochte trajecten basisvaardigheden. Aard controle D1	Het aantal door de gemeente in 2011 ingekochte trajecten vavo. Aard controle D1	Het aantal door volwassen inwoners van de gemeente in 2011 behaalde vavo-diploma's. Aard controle D1
			€ 16	€ 4	€ 4	€ 87	€ 29	€ 19
			Het aantal door volwassen inwoners van de gemeente in 2011 behaalde NT2-certificaten, dat niet meetelt bij de output-verdeelmaatstaven uit de verdeelsleutel van Onze Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel. Aard controle D1					
			€ 0					

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN				
SZW	G6	**Schuldhulpverlening** Kaderwet SZW-subsidies Gemeenten	Besteding 2011 Aard controle R				
			€ 1.218.817				
VWS	H1	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Regeling heroïnebehandeling Gemeenten	Gerealiseerde behandelplaatsen 2011 Afspraak Aard controle D1	Gerealiseerde behandelplaatsen 2011 Realisatie Aard controle D1	Besteding 2011 Aard controle R	Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t.	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelsel Aard controle R
			€ 25	€ 25	€ 479.600	Ja	€ 0
VWS	H4	**Verzameluitkering VWS (incl. oud JenG)** Regeling verzameluitkering Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Besteding 2011 (incl. besteding 2009 en 2010 voor zover nog niet eerder verantwoord (zie nieuwsbrief IBI nr. 30) Aard controle R				
			€ 330.811				

Departement	Nummer	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	INDICATOREN			
VWS	H50	**Vrouwenopvang incl. advies- en steunpunt huiselijk geweld** Besluit maatschappelijke ondersteuning Gemeenten	Stand reserve per ultimo 2010 Aard controle R	Besteding 2010 Aard controle R	Besteding (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? Ja / Nee Zie Nota baten-lastenstelsel. Indien beantwoord met ja, zal de medeoverheid in 2012 nog een correctie op de besteding 2010 kunnen opnemen.	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelsel Aard controle R
			€ 0	€ 3.872.643	Nee	€ 0
VWS	H10	**Brede doeluitkering Centra voor jeugd en gezin (BDU CJG)** Tijdelijke regeling CJG Gemeenten	Besteding 2011 aan jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning jeugd, afstemming jeugd en gezin en het realiseren van centra voor jeugd en gezin. Aard controle R	Uitgaven van vóór 2010, waarvan besteding in 2011 plaatsvindt Zie Nota baten-lastenstelsel Aard controle R	Is er ten minste één centrum voor jeugd en gezin in uw gemeente gerealiseerd in de periode 2008 tot en met 2011? Ja/Nee Aard controle D1	Besteding (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? Ja / Nee Zie Nota baten-lastenstelsel. Indien beantwoord met ja, zal de medeoverheid in 2012 nog een correctie op de besteding 2011 kunnen opnemen.
			€ 2.502.331	€ 0	Ja	Ja

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Stadsontwikkeling en -beheer

Gemeente Leeuwarden

M E M O

Aan: 5.1.2e

Van: 5.1.2e

Datum: 22 januari 2010

Onderwerp: Voorziening woonwagenschap

Kopie: 5.1.2e, 5.1.2e

Zoals bekend verkeert het Woonwagenschap Friesland al jarenlang in staat van liquidatie.
De afwikkeling van saneringsprojecten van woonwagenlocaties blijkt een tijdrovend proces te zijn.
Op dit moment moet de afwikkeling van de laatste locatie aan de Boornstraat in Leeuwarden nog plaatsvinden.
Hierbij zijn 3 partijen betrokken, t.w. het woonwagenschap, corporatie WoonFriesland en de gemeente.
Binnenkort zal aan B. en W. een voorstel worden gedaan om de laatste formele belemmering voor de verdere afwikkeling weg te nemen.
In het verleden heeft de gemeente met het oog op deze afwikkeling een voorziening in het leven geroepen ivm verwachte claims voor afkoopsommen voor saneringen. Elke deelnemende gemeente in Friesland draagt naar evenredigheid van het inwonertal hieraan bij.
In de gemeentelijke voorziening zit per 31-12-2009 een bedrag van € 407.902.
Tot nu toe is het beroep dat in het kader van afkoopsommen is gedaan erg meegevallen.
De verwachting is dat het volledige bedrag dat nu nog in de reserve zit niet nodig zal zijn voor de afwikkeling van de laatste locatie, het terrein Boornstraat in Leeuwarden.
In het slechtste scenario zal nog een volledige grondsanering moeten plaats vinden, waarvan de kosten worden geraamd op € 2 mln. Het aandeel van de gemeente Leeuwarden hierin bedraagt 14 % wat overeenkomt met een bedrag van € 280.000.
Het voorstel is daarom om vooralsnog een bedrag van € 120.000 vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve van de gemeente.
Naar verwachting zal de afwikkeling van het terrein Boornstraat in het eerste halfjaar van 2010 zijn beslag krijgen. Daarna kan financieel definitief de balans worden opgemaakt.

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Verzamelvoorstel begrotingswijzigingen december 2010

Kenmerk 343313 dp

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
Onderstaand doen wij u toekomen een voorstel tot wijziging van de begroting 2010 en 2011.

Het verzamelvoorstel begrotingswijzigingen bestaat uit twee onderdelen:
A. Inhoudelijke begrotingswijzigingen;
B. Financieel-technische begrotingswijzigingen.

A.) Inhoudelijke begrotingswijzigingen:

Programma 001 – Cultuur
Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct 001 – Kunst en cultuur
Beleidsproduct 091 – Onvoorzien

1. World Press Photo (B&W besluit 15 juni 2010)

In de periode van 14 juli 2010 tot en met 2 augustus 2010 heeft de "World Press Photo" expositie plaats gevonden in Leeuwarden. In onze vergadering van 15 juni 2010 hebben wij besloten hieraan een incidentele subsidie van € 15.000 te verlenen en deze subsidie te dekken uit onvoorziene uitgaven.

Wij stellen voor om de lasten van het beleidsproduct 001 (Kunst en Cultuur) te verhogen met € 15.000 en te dekken ten laste van het beleidsproduct 091 (Onvoorzien) binnen het Programma 015 (Algemene dekkingsmiddelen).

Programma 002 – Jeugd en onderwijs

Beleidsproduct 041 – Onderwijsachterstandbestrijding

2. Leerplichtwet (geen afzonderlijk B&W besluit)

De Gemeente Leeuwarden voert de Leerplichtwet ook uit voor enkele andere gemeenten. Hiervoor maakt de gemeente Leeuwarden kosten die vergoed worden door die andere gemeenten. In verband met wijzigingen in de afspraken over de omvang van de dienstverlening moeten de in de begroting geraamde opbrengsten en kosten verhoogd worden met € 53.000.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 041 (Onderwijsachterstandbestrijding) te verhogen met € 53.000.

Beleidsproduct 042 – Volwasseneneducatie

3. Aanpassingen Wet Educatie en beroepsonderwijs (WEB) 2010
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft voor dit jaar een bedrag van € 778.804 beschikbaar gesteld voor de Wet Educatie en beroepsonderwijs(WEB).

Het door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) beschikbaar gesteld bedrag voor de Wet Educatie en beroepsonderwijs(WEB) moet nog aangepast worden in de begroting. De middelen moeten aan het doel van de uitkering worden besteed. Niet of onjuist bestede middelen kunnen door het Rijk worden teruggevorderd.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 042 (Volwasseneneducatie) met een bedrag van € 77.196 te verlagen tot het bedrag van de toegekende rijksbijdrage.

Beleidsproduct 084 - Jeugdbeleid

4. Brede doeluitkering Centrum Jeugd en Gezin
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Het Programmaministerie Jeugd en Gezin heeft in 2009 het bedrag in het kader van de tijdelijke regeling Centrum Jeugd en Gezin met een looptijd 2008-2011 (BDU CJG) verhoogd met een bedrag voor de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (ova) tot een totaal bedrag van € 1.801.037. Dit heeft ook gevolgen voor het budget voor het jaar 2010. Doel van de middelen is het realiseren van centra voor jeugd en gezin. Niet alleen zal het een fysiek inlooppunt zijn waar ouders en jeugdigen terecht kunnen met allerhande vragen en problemen op het gebied van opvoeden, opgroeien en jeugdgezondheidszorg. Tevens kunnen de inlooppunten vroeg signaleren, doorverwijzen en een pedagogisch aanbod op maat bieden (cursussen etc.).
De tijdelijke regeling specifieke uitkering jeugdgezondheidszorg, de regeling gezins- en opvoedondersteuning en de regeling preventief jeugdbeleid zijn opgegaan in de brede doeluitkering Centrum jeugd en gezin.
De middelen moeten aan de centra voor Jeugd en Gezin en de jeugdgezondheidszorg ten goede komen. Niet of onjuist bestede middelen kunnen door het rijk worden teruggevorderd.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 084 (Jeugdbeleid) in 2010 te verhogen met een bedrag van € 103.600 tot het bedrag van de toegekende rijksbijdrage.

5. Bijdrage voor Jeugd en Alcohol
(geen afzonderlijk B&W besluit)

In december 2009 is een subsidie van de Provinsje Fryslân ontvangen van € 80.255 in het kader van het Fries Jeugd en Alcoholbeleid 2008-2012. De middelen moeten tot en met 2012 worden ingezet voor diverse programma's, bijvoorbeeld voorlichting, vroeg signaleren, trainingen, regelgeving en preventie op het terrein van Jeugd en Alcohol.

De uitgaven zullen plaats vinden in 2011 (€ 40.255) en 2012 (€ 40.000). Wij stellen u voor om de baten en lasten van het beleidsproduct 084 (Jeugdbeleid)in 2010 te verhogen met € 80.255 en deze subsidie aan te merken als een meerjarig project over de jaren 2010 tot en met 2012. Het niet uitgeven van de middelen conform de subsidieverlening leidt tot terugbetaling van de ontvangen bedragen aan de Provinsje Fryslân.

6. Preventie Kindermishandeling (B&W besluit 9 juni 2010)

Op 9 juni 2010 hebben wij besloten om het werkplan RAAK Fryslân vast te stellen en de daarin vastgelegde acties uit te voeren. Het werkplan loopt tot en met 2011. Sinds maart 2009 is de regiocoördinator RAAK Fryslân aangesteld. De Projectgroep RAAK Fryslân heeft de speerpunten bepaald waaraan in de komende twee jaren gewerkt gaat worden. Deze speerpunten samen vormen het werkplan RAAK Fryslân. De basis hiervan is 'De Startfoto RAAK Fryslân', die in grote lijnen weergeeft wat de stand van zaken is van preventie en aanpak kindermishandeling in Fryslân. Vanuit de provincie en gemeenten is aangegeven dat de RAAK-plannen moeten aansluiten op de bestaande ontwikkelingen als de Verwijsindex (VIF-ZiZeO), de CJG-vorming en de uitrol van Triple P (het 'positief pedagogisch programma', een laagdrempelig, integraal programma met als doel (ernstige) emotionele en gedragsproblemen bij kinderen te voorkomen door het bevorderen van competent ouderschap). Hier wordt in het werkplan gehoor aan gegeven.

Voor de uitvoering van het werkplan RAAK is er geld ontvangen van de Provinsje Fryslân, namelijk € 300.000. Daarnaast zullen ook deelnemers aan de trainingen deskundigheidsbevordering een eigen bijdrage betalen van in totaal € 353.000.

Voorgesteld wordt de baten en lasten van het beleidsproduct 084 (Jeugdbeleid) te verhogen met € 653.000. De realisatie vindt in de jaren 2010 (50%) en 2011 (50%) plaats.

Wij stellen u voor om de baten en lasten van het beleidsproduct 084 (Jeugdbeleid) in 2010 en 2011 elk te verhogen met € 326.500. De niet bestede middelen van deze subsidie in 2010 en 2011 moeten gereserveerd blijven voor dit project tot na de afrekening van de subsidie in 2012 door de Provinsje Fryslân.

7. Jantje Beton (geen afzonderlijk B&W besluit)

Samen met Jantje Beton ontwikkelt de gemeente in het kader van het project "Vrij buitenspelen in wijk" de Hercules Segher - Lucas van Leydenstraat tot speelruimte voor kinderen in de wijk. De gemeente fungeert als opdrachtgever maar de kosten worden gedekt door een bijdrage van Jantje Beton.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 084 (Jeugdbeleid) te verhogen met € 50.000 en te dekken door de bijdrage van Jantje Beton.

8. University Campus Fryslân (geen afzonderlijk B&W besluit)

De University Campus Fryslân kan een versterking zijn van de hele Friese kennisketen en zo zullen de economische kansen van Leeuwarden en Fryslân groeien. De provinsje Fryslân, de hogescholen en de kennisinstituten zijn enthousiast over de plannen. De University Campus Fryslân zou in Leeuwarden gevestigd moeten worden. Op 14 december 2009 heeft u besloten om een bedrag van € 200.000 die in het SIOF geraamd zijn voor de Fryske hotspots te reserveren voor een bijdrage aan de voorbereiding van de University Campus Fryslân. Naar verwachting zullen de kosten in 2010 ongeveer € 50.000 bedragen. De overige kosten zullen in 2011 plaatsvinden.

Wij stellen u voor de lasten van het beleidsproduct 084 (Jeugdbeleid) voor 2010 te verhogen met € 50.000 en voor 2011 met € 150.000 en deze lasten te dekken ten laste van de bestemmingsreserve SIOF voor een totaal bedrag van € 200.000.

Programma 002 – Jeugd en onderwijs
Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct 004 – Hoger onderwijs
Beleidsproduct 091 – Onvoorzien

9. Euralex congres (B&W besluit 15 juni 2010)

De Fryske Akademy heeft van 6 tot en met 10 juli 2010 het internationaal Euralex-congres voor lexicografie georganiseerd. Het congres is bijgewoond door Koningin Beatrix. De Provinsje Fryslân heeft een bijdrage van € 20.000 aan het congres toegekend. De gemeente doet een bijdrage van € 15.000 in de organisatie van het congres. Deze bijdrage kan gedekt worden uit de post onvoorziene uitgaven.

Wij stellen voor om de lasten van het beleidsproduct 004 (Hoger Onderwijs) te verhogen met € 15.000 en te dekken en te dekken ten laste van het beleidsproduct 091 (Onvoorzien) binnen het Programma 015 (Algemene dekkingsmiddelen).

Programma 004 – Sociaal Maatschappelijke Ontwikkeling

Beleidsproduct 023 - Opvang en Zorgverlening

10. Verzameluitkering nazorg ex-gedetineerden
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Het Ministerie van Justitie heeft in 2010 de beschikking afgegeven voor de verzameluitkering voor nazorg ex-gedetineerden voor 2010 en 2011.
De VNG en Justitie hebben het Samenwerkingsmodel Nazorg opgesteld en middelen beschikbaar gesteld voor de totstandkoming van (regionale) samenwerking tussen gemeenten, penitentiaire inrichtingen en maatschappelijke partners op het gebied van nazorg bijvoorbeeld in de vorm van Veiligheidshuizen.
De middelen zijn aan de centrumgemeenten toegekend met als doel de aanpak van nazorg in de regio te versterken. De verdeelsleutel is gebaseerd op het aantal gedetineerde burgers dat terugkeert naar hun gemeenten van herkomst (telling 2008).
De middelen worden ingezet voor een Maatjesproject voor ex-gedetineerden dat de Stichting Solidair Friesland uitvoert samen met Exodus Nederland, Zienn en de afdeling geestelijke verzorging van De Marwei te Leeuwarden.
Daarnaast worden uit deze middelen de kosten betaald van de coördinator nazorg ex-gedetineerden. Deze coördinator heeft zijn kantoor in het Veiligheidshuis Friesland en maakt deel uit van het casusoverleg van het Veiligheidshuis.
Met de overige Friese gemeenten vindt verder overleg plaats over de bestemming van de resterende middelen binnen de doelstelling waarvoor het door het Rijk is beschikbaar gesteld. Dit overleg zal naar verwachting eind 2010 tot een besluit leiden.

Als gevolg van het vorenstaande dienen zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 023 (Opvang en Zorgverlening) in 2010 en 2011 te worden verhoogd met € 177.845.

Programma 004 – Sociaal Maatschappelijke Ontwikkeling
Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct 023 - Opvang en Zorgverlening
Beleidsproduct 053 – Stelposten c.a.

11. Maatschappelijke opvang (geen afzonderlijk B&W besluit)

Met ingang van 1 januari 2010 ontvangen de 43 centrumgemeenten maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingsbeleid via een decentralisatie-uitkering middelen ten behoeve van beleid op deze prestatievelden uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De betreffende middelen worden verdeeld op basis van de verdeelsleutel die het bureau Cebeon in

opdracht van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de VNG heeft opgesteld. De herverdeling van middelen pakt voor sommige centrumgemeenten voordelig en voor andere weer nadelig. Om de teruggang in budget voor nadeelgemeenten geleidelijker te laten verlopen zijn aan de macrobudgetten voor 2010 en 2011 compensatiemiddelen toegevoegd (resp. € 10,3 miljoen en € 9,7 miljoen). Voor de Gemeente Leeuwarden betekent dit een uitzetting van totaal € 319.000.

Als gevolg van het vorenstaande dienen de lasten van het beleidsproduct 023(Opvang en Zorgverlening) te worden verhoogd met € 319.000 tot het bedrag van de via het Gemeentefonds te ontvangen decentralisatie-uitkering.

Programma 004 – Sociaal Maatschappelijke Ontwikkeling
Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct 023 - Opvang en Zorgverlening
Beleidsproduct 033 - Ouderen- en gehandicaptenzorg
Beleidsproduct 053 – Stelposten c.a.

12. Mutatie Wmo (geen afzonderlijk B&W besluit)

Diverse aanpassingen Wmo als gevolg van de verfijning van het verdeelstelsel Wmo alsmede neerwaartse correcties in het landelijke macro budget hebben tot gevolg dat er een aanpassing moet komen in de verdeling van de Wmo-middelen. Voor de Gemeente Leeuwarden betekent dit een korting van in totaal € 32.000.

Wij stellen u voor om de lasten van het beleidsproduct 023 (Opvang en Zorgverlening) en beleidsproduct 033(Ouderen- en gehandicaptenzorg) te verlagen met € 32.000 tot het bedrag van de via het Gemeentefonds te ontvangen decentralisatie-uitkering.

Programma 005 – Werk en inkomen

Beleidsproduct 027 – Arbeidsmarkt en sociale integratie

13. Aanpassingen WWB Werkdeel 2010
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft voor dit jaar een bedrag van € 19.851.055 beschikbaar gesteld voor het WWB Werkdeel.

Het door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) beschikbaar gesteld bedrag voor het WWB Werkdeel moet nog aangepast worden in de begroting. De middelen moeten aan het doel van de uitkering worden besteed. Niet of onjuist bestede middelen kunnen door het Rijk worden teruggevorderd.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 027 (Arbeidsmarkt en sociale integratie) met een bedrag van € 549.000 te verlagen tot het bedrag van de toegekende rijksbijdrage.

14. Aanpassingen Wet Inburgering 2010
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft voor dit jaar een bedrag van € 1.318.891 beschikbaar gesteld voor de Wet Inburgering.

Het door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) beschikbaar gesteld bedrag voor de Wet Inburgering moet nog aangepast worden in de begroting. De middelen moeten aan het doel van de uitkering worden besteed. Niet of onjuist bestede middelen kunnen door het Rijk worden teruggevorderd.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 027 (Arbeidsmarkt en sociale integratie) met een bedrag van € 49.392 te verhogen tot het bedrag van de toegekende rijksbijdrage.

15. Bonus Begeleid Werken WSW
(geen afzonderlijk B&W besluit)

De Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw), zoals deze geldt met ingang van 1 januari 2008, voorziet in een stimuleringsuitkering (bonus) begeleid werken.
Bij de verantwoording van de besteding van de rijksvergoeding voor Wsw 2009 is o.m. het aantal begeleid werkplekken van geïndiceerde inwoners van de Gemeente Leeuwarden verantwoord. Op grond van dit aantal wordt de hoogte van de bonus begeleid werken vastgesteld.

Op 29 oktober 2010 heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Gemeente Leeuwarden een bedrag toegekend van € 76.530. De Gemeente Leeuwarden wordt geacht deze bonus in te zetten voor de Wsw, zoals bestuurlijk met de VNG en Cedris is afgesproken. Het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling SW Fryslân heeft in 2008 besloten de bonus uit te keren aan de uitvoerende organisaties.

In de primitieve begroting is nog geen rekening gehouden met de inkomsten en uitgaven voor de bonus begeleid werken Wsw. Om aansluiting te krijgen bij de beschikking moet de begroting worden gewijzigd.

Als gevolg van het vorenstaande dienen zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 027 (Arbeidsmarkt en sociale integratie) te worden verhoogd met € 76.530 tot het bedrag van de toegekende rijksbijdrage.

Beleidsproduct 031 – Armoedebestrijding

16. Specifieke rijksuitkering voor schuldhulpverlening
(geen afzonderlijk B&W besluit)

In verband met de economische crisis heeft het Rijk voor de jaren 2009, 2010 en 2011 incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld voor schuldhulpverlening.
De middelen worden in de vorm van een specifieke uitkering door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de opvang van de extra toeloop op schuldhulpverlening, de brede toegankelijkheid van de schuldhulpverlening en de beperking van de wacht- en doorlooptijden.

De middelen zijn dus geoormerkt en moeten gedurende de looptijd van de maatregel worden besteed aan het doel waarvoor ze beschikbaar zijn gesteld. Het Rijk heeft onlangs de bedragen voor 2010 bekendgemaakt. Aan Leeuwarden is een bedrag toegekend van € 453.062.

In Leeuwarden hebben de Kredietbank Nederland (KBNL) en de Stichting Schuldhulpverlening voor ondernemers (SVO) te maken met een extra toeloop op schuldhulpverlening als gevolg van de economische crisis.

Van de rijksvergoeding 2010 zal € 80.000 worden besteed voor een extra subsidie aan KBNL, het resterende bedrag van € 373.062 zal in 2011 worden ingezet.

Wij stellen u voor zowel de baten als de lasten van het beleidsproduct 031 (Armoedebestrijding) voor het jaar 2010 te verhogen met een bedrag van € 80.000 en voor het jaar 2011 met € 373.062.

Programma 006 – Wonen

Beleidsproduct 008 – Woningmarktbeleid

17. Aankoop juridisch eigendom woonwagenkamp Boornstraat
(B&W besluit 2-11-2010)

De Stichting Woonwagenschap Friesland wordt opgeheven. Alleen het woonwagencentrum aan de Boornstraat in Leeuwarden moet nog worden overgedragen. Om de liquidatie van het Woonwagenschap Friesland uiteindelijk mogelijk te maken hebben wij besloten om het juridisch eigendom van het woonwagencentrum aan de Boornstraat te Leeuwarden over te nemen. Ter compensatie van een eventueel toekomstige sanering bij herontwikkeling van deze locatie, heeft het Woonwagenschap een afkoopsom van € 170.000 betaald aan de gemeente. Voorgesteld wordt om deze afkoopsom te storten in de algemene reserve.

18. Tijdelijke Stimuleringsregeling Woningbouwprojecten
(B&W besluit 2-3-2010 2e tranche en 7-9-2010 3e tranche)

De "Tijdelijke Stimuleringsregeling Woningbouwprojecten 2009" is door het Rijk in het leven geroepen om woningbouwprojecten vlot te trekken die stilgevallen of vertraagd zijn door de crisis. De projecten kunnen zowel betrekking hebben op huur- als koopwoningen. Voor de regeling is een totaalbudget beschikbaar van € 395 miljoen waarvoor alleen gemeenten een aanvraag kunnen indienen. Op basis van de 2e en 3e tranche van deze regeling heeft de Gemeente Leeuwarden een bijdrage ontvangen van € 987.500 voor het versnellen van de bouw van 180 woningen. Het betreft de volgende projecten:

- 12 woningen Amicitia € 90.000
- 8 woningen Ytsjesan € 56.000
- 38 woningen Techum, € 150.000
- 8 woningen Techum de Zuidlanden € 48.000
- 5 woningen Oude Meervilla € 37.500
- 10 woningen Waterlanden € 65.000
- 10 woningen Bontekoe € 70.000
- 76 appartementen Bolmanterrein € 380.000
- 13 woningen De Bleek € 91.000

Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct 053 – Stelposten c.a.

19. Uitvoeringskosten inburgering
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Voor uitvoeringskosten inburgering is voor 2010 binnen de Algemene Uitkering € 50,430 miljoen beschikbaar. Dit bedrag staat gelijk aan de uitvoeringskosten van ca. 47.000 inburgeringtrajecten op landelijk niveau. Voor 2010 en 2011 is dit bedrag aanvankelijk tijdelijk verhoogd (septembercirculaire 2008). De voorwaarde van deze verhoging was dat de gewenste volumeverhoging van het aantal inburgeringtrajecten bereikt lijkt te worden zoals vastgelegd in het Deltaplan inburgering. Gebleken is dat die gewenste volumeverhoging, zonder extra afspraken, moeilijk te realiseren zou zijn. Dit betekent dat de verdeling van de middelen binnen de Algemene Uitkering voor alle gemeenten voor de jaren 2010 en 2011 is aangepast op het beschikbare budget van ruim € 50 miljoen. Voor de Gemeente Leeuwarden betekent dit een korting van in totaal € 38.000.

Wij stellen u voor om de lasten van het beleidsproduct 053 (Stelposten c.a.) te verlagen met € 38.000 tot de lagere bijdrage uit het Gemeentefonds.

Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct 053 – Stelposten c.a.
Beleidsproduct 086 – Gemeentefonds

20. Aanpassing Algemene uitkering Gemeentefonds n.a.v. septembercirculaire 2010 (geen afzonderlijk B&W besluit)

Via de brief van 19 oktober 2010 heeft u aanvullende informatie gekregen over de programmabegroting 2011.
In de betreffende brief wordt ook ingegaan op de gevolgen van de septembercirculaire 2010.
Voor 2010 wordt de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds verhoogd met een bedrag van € 2.061.000. Dit bedrag wordt in 2010 gereserveerd voor de taakmutaties, decentralisatie-uitkeringen en integratie-uitkeringen zoals genoemd in bedoelde brief. De diverse reserveringen vinden plaats op het beleidsproduct 053 (Stelposten c.a.) van Programma 015 (Algemene dekkingsmiddelen).

21. Toekenning extra middelen in verband met taakmutaties ca via de septembercirculaire 2010
(geen afzonderlijk B&W besluit)

Jaarlijks worden via het gemeentefonds extra middelen beschikbaar gesteld voor taakmutaties, integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Deze middelen worden in eerste instantie op een centrale stelpost geparkeerd.
Het betreft een financieel technische uitwerking voor de middelen die zijn gekoppeld aan taken die het Rijk heeft vastgesteld.
Hierbij gaat het om de volgende taakmutaties, integratie- en decentralisatie-uitkeringen, waarvan de kosten worden gedekt uit de centrale stelpost taakmutaties van beleidsproduct 053 (Stelposten c.a.) binnen het Programma 015 (Algemene dekkingsmiddelen):

Programma 004 Sociaal maatschappelijke ontwikkeling

Beleidsproduct 023 - Opvang en Zorgverlening

Uitkering Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB)
(B&W besluit 30-03-2010)

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) stelt in totaal € 38 miljoen beschikbaar voor de impuls NASB.
De gemeente is deelnemer aan de impuls NASB voor een periode van 4 jaren. De middelen zijn bedoeld om bewegingsinterventies te gaan realiseren en te stimuleren dat deze interventies onderdeel gaan uitmaken van de gemeentelijke plannen voor lokaal gezondheidsbeleid.
Op 30 maart 2010 hebben wij de notitie ‘gemeentelijk gezondheidsbeleid 2008-2011: halverwege en doorstart

richting 2013' vastgesteld. Uitvoering van de impuls NASB maakt hier onderdeel van uit. In de dekking van de uitvoeringskosten in 2010 is rekening gehouden met de middelen van VWS.

Op grond van het vorenstaande wordt voorgesteld om de lasten van beleidsproduct 023 Opvang en Zorgverlening te verhogen met een bedrag van € 41.000.

Uitkering Vrouwenopvang

Centrumgemeenten ontvangen in 2010 éénmalig middelen (€ 1,9 miljoen) in het kader van Beschermd en Weerbaar. De middelen zijn bestemd voor de voorbereiding op de voorgenomen invoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
Daarnaast zijn de middelen bedoeld voor het versterken van de regierol van de centrumgemeenten bij de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod. Het aandeel van de Gemeente Leeuwarden in de éénmalige middelen is € 68.000.

De verwachting is dat deze middelen in 2010 niet zullen worden besteed gezien het tijdstip dat het budget beschikbaar wordt gesteld. Voorgesteld wordt de middelen te doteren aan de reserve budgetoverheveling zodat het budget in 2011 weer beschikbaar is voor de uitvoering van de activiteiten.

Voorgesteld wordt om de lasten van het beleidsproduct 023 (Opvang en Zorgverlening) in 2010 te verhogen met een bedrag van € 68.000.

Beleidsproduct 033 - Ouderen- en gehandicaptenzorg

Wet maatschappelijke opvang (Wmo)

Het rijk volgt de ontwikkelingen op het gebied van de Wmo en wijzigt zo nodig het budget.

In de septembercirculaire 2010 is vermeld dat als gevolg van de effecten van de wijziging van de inkomensgrenzen voor de eigen bijdrage een bedrag van € 2 miljoen aan het landelijke budget wordt toegevoegd. Voor de uitvoeringskosten voor de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) wordt een bedrag toegevoegd van € 2,8 miljoen. De definitieve prijsbijstelling komt neer op een verlaging van het budget met € 0,9 miljoen.
Per saldo wordt een bedrag van € 3,9 miljoen aan het landelijke budget toegevoegd. Voor de gemeente Leeuwarden komt dat neer op een bedrag van € 79.000. Dit bedrag wordt in 2010 uitgekeerd en is nodig voor dekking van de kosten Wmo 2010.

Voor 2011 is het landelijke budget voor huishoudelijke hulp verhoogd met € 72.9 miljoen. Deze verhoging is het gevolg van hoger dan verwachte realisatiecijfers 2009 en verwerking van de definitieve index. Voor de Gemeente Leeuwarden komt

dit neer op een bedrag van € 472.000 in 2011 en wordt ingezet voor de dekking de kosten huishoudelijke hulp van de Wmo in 2011.

Voorgesteld wordt om het budget voor Individuele voorzieningen WMO in 2010 te verhogen met een bedrag van € 79.000 en vanaf 2011 structureel met een bedrag van € 551.000.

Programma 005 Werk en inkomen

Beleidsproduct 027 - Arbeidsmarkt en sociale integratie

Bijdrage knelpunten inburgering

Tussen rijk en gemeenten zijn afspraken gemaakt over de ambitie voor inburgering. Het rijk heeft extra middelen beschikbaar gesteld voor gemeenten, als tegemoetkoming in de kosten voor de inzet om met name de vrijwillige inburgeraars voor het aanbod te interesseren.
Gemeenten van wie de ambitie gelijk is aan of hoger is dan het aantal inburgeraars waarvoor zij via het participatiebudget al middelen ontvangen, komen in principe in aanmerking voor een bijdrage. De extra middelen worden beschikbaar gesteld als in redelijkheid kan worden aangenomen dat de opgegeven ambitie ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

De Gemeente Leeuwarden heeft extra ingezet om de ambitie te realiseren, hiervoor zijn ook extra kosten gemaakt. Het gaat om 1½ fte ingehuurde menskracht, totale kosten € 97.500.
Op 1 juli 2010 is een eerste meting geweest. De gemeente Leeuwarden heeft de ambitie gerealiseerd en komt in aanmerking voor een bijdrage van € 84.000. Met deze bijdrage kan het grootste deel van de extra kosten worden gedekt.

Voorgesteld wordt om de lasten van Inburgering in 2010 te verhogen met een bedrag van € 84.000.

Actieplan Jeugdwerkloosheid

Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden heeft het kabinet met 30 regiogemeenten convenanten afgesloten om op regionaal niveau uitvoering te geven aan het Actieplan Jeugdwerkloosheid. Leeuwarden is 1 van de 30 regiogemeenten.

U bent bij brief van 17 oktober 2009 in kennis gesteld van het plan van aanpak 2009 en de ondertekening van het convenant. Daarbij is aangegeven dat de raad in 2010 een definitief bestedingsplan zou worden voorgelegd.
Het Actieplan Jeugdwerkloosheid 'Geen jongere aan de kant in Fryslân' is in september 2010 door u goedgekeurd.

De middelen die het kabinet beschikbaar heeft gesteld voor de uitvoering van het actieplan worden via een

decentralisatie-uitkering aan het gemeentefonds toegevoegd. De middelen worden in twee tranches toegekend en uitgekeerd. In december 2009 is de eerste tranche ten bedrage van € 2,5 miljoen ontvangen. De tweede tranche wordt in twee termijnen uitgekeerd. Via de junicirculaire 2010 is een bedrag van € 1.250.000 beschikbaar gesteld en in de septembercirculaire is de tweede termijn van de laatste tranche aangekondigd. Leeuwarden ontvangt nog een bedrag van € 1.680.000.
De totale rijksvergoeding bedraagt € 5.430.000, te besteden aan het de uitvoering van het Actieplan Jeugdwerkloosheid gedurende de periode 2009-2011.

De kosten die in 2010 gemoeid zijn met de uitvoering van het Actieplan passen binnen het budget uit de eerste tranche. Het bedrag uit de tweede tranche is pas nodig in 2011.

Wij stellen u voor om voor 2010 een bedrag beschikbaar te stellen van € 1.680.000 ten behoeve van het actieplan Jeugdwerkloosheid.

Programma 10 Veiligheid en openbare orde

Beleidsproduct 020 - Integraal veiligheidsbeleid

Vermindering overlast en verloedering gerelateerd aan coffeeshops

Het Ministeries van BZK en Wonen, Wijken en Integratie (WWI) hebben voor de jaren 2010 en 2011 een bedrag beschikbaar gesteld via het gemeentefonds ter vermindering van overlast en verloedering gerelateerd aan coffeeshops. Bij brief van 27 april 2010 zijn alle coffeeshopgemeenten uitgenodigd eenmalig een pilotvoorstel te doen. In 2010 en 2011 wordt aan negen –van de vijftien- gemeenten die een pilotvoorstel hebben ingediend, een decentralisatie-uitkering uitgekeerd, waaronder de Gemeente Leeuwarden, die hiervoor in 2010 eenmalig via een taakmutatie gemeentefonds een uitkering van € 150.000 ontvangt. Naar verwachting zal dit bedrag in 2011 worden besteed.

Wij stellen u voor om voor 2010 incidenteel een budget van € 150.000 beschikbaar te stellen voor de pilot coffeeshop gemeenten.

B.) Financieel-technische begrotingswijzigingen:

De onder dit kopje opgenomen wijzigingen hebben een zuiver financieel-technisch karakter en geen beleidsmatige aspecten. Daarom worden deze inhoudelijk niet verder toegelicht.
Het betreft in dit geval de volgende wijzigingen:

Programma 001 – Cultuur
Beleidsproduct 001 – Kunst en cultuur

- In verband met de start van het project omvorming van de culturele sector vindt er een onttrekking van € 25.000 plaats uit de bestemmingsreserve flankerend beleid ter dekking van de kosten van de kwartiermaker.

Programma 001 - Cultuur
Programma 002 – Jeugd en onderwijs
Programma 004 – Zorg en opvang
Programma 005 – Werk en inkomen
Programma 011 – Sport
Beleidsproduct 001 – Kunst en cultuur
Beleidsproduct 004 – Hoger onderwijs
Beleidsproduct 023 – Opvang en zorgverlening
Beleidsproduct 027 – Arbeidsmarkt en sociale integratie
Beleidsproduct 028 – Sociale integratie achterstandsgroepen
Beleidsproduct 030 - Inkomensvoorziening
Beleidsproduct 031 - Armoedebestrijding
Beleidsproduct 032 – Kinderopvang
Beleidsproduct 033 - Ouderen- en gehandicaptenzorg
Beleidsproduct 034 – Sport en ontspanning
Beleidsproduct 038 – Openbaar primair onderwijs
Beleidsproduct 040 – Leerlingenzorg
Beleidsproduct 041 – Onderwijsachterstandbestrijding
Beleidsproduct 042 – Volwasseneneducatie
Beleidsproduct 079 – Algemene baten en lasten
Beleidsproduct 084 – Jeugdbeleid

- Correctie primitieve begroting wegens aanpassing budgetten doorbelasting apparaatskosten.
  Deze mutaties hebben een budgettair-neutraal karakter.

Programma 002 – Jeugd en onderwijs
Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen
Beleidsproduct 032 - Kinderopvang
Beleidsproduct 041 - Onderwijsachterstandbestrijding
Beleidsproduct 079 – Algemene baten en lasten

- In verband met ziekte van medewerkers op het gebied van Kinderopvang en Leerplicht worden er extra kosten gemaakt voor ziektevervanging. Het personeelsbudget voor ziektevervanging is al volledig benut. De extra kosten kunnen gedekt worden uit de beschikbare beleidsbudgetten 032(Kinderopvang)en 041 (Onderwijsachterstandbestrijding) voor een totaal bedrag van € 51.300.

Programma 003 – Economie en toerisme
Beleidsproduct 005 – Economisch beleid

- Bij de begrotingsbehandeling 2010 is een amendement ingediend door de VVD, inzake LED-feestverlichting, welke op 11 november 2009 door u als Raad is aangenomen. Het betreft een extra bijdrage van € 100.000 ten laste van de algemene reserve. Dit bedrag is een aanvulling op het door ons voorgestelde bedrag van € 100.000 dat reeds gedekt is uit het energietransitiefonds.

Programma 003 – Economie en toerisme
Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen
Beleidsproduct 053 – Stelposten c.a.
Beleidsproduct 061 – Vastgoedbeheer

- Ter dekking van frictiekosten wordt een bedrag van € 160.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve flankerend beleid.

Programma 005 – Werk en Inkomen
Beleidsproduct 027 – Arbeidsmarkt en sociale integratie

- Aanwending middelen vanuit de bestemmingsreserve flankerend beleid tot een bedrag van € 109.000 ter dekking van de kosten die verband houden met de reorganisatie van de Sector Sociale Zaken.

Beleidsproduct 030 - Inkomensvoorziening

- Met ingang van 1 januari 2010 is de Wet BUIG (**B**undeling van **u**itkeringen **i**nkomensvoorzieningen aan **g**emeenten) in werking getreden. Hiermee zijn de gemeentelijke middelen voor de IOAW, IOAZ, Wwik en het Bbz 2004, voor zover dit betrekking heeft op de algemene bijstand aan startende ondernemers, gebundeld met het WWB inkomensdeel.

  Dit betekent dat de in de primitieve begroting 2010 geraamde rijksbijdragen per regeling komen te vervallen en worden vervangen door 1 rijksbijdrage.

Programma 009 – Politiek bestuur
Beleidsproduct 072 – College van B&W

- In verband met de gehouden verkiezingen in 2010 voor de 2e Kamer en de gemeenteraad vindt er een onttrekking plaats van € 180.000 uit de Reserve egalisatie verkiezingen.

Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen
Beleidsproduct 053 – Stelposten c.a.
Beleidsproduct 079 – Algemene baten en lasten

- De herinrichting van de O en I functies (herpositionering leidinggevend kader) leidt tot een budgetoverboeking van € 38.000 van beleidsproduct 053 (Stelposten c.a.) naar beleidsproduct 079 (Algemene baten en lasten) binnen het Programma 015 (Algemene dekkingsmiddelen).

Programma 015 – Algemene dekkingsmiddelen
Beleidsproduct 079 – Algemene baten en lasten

- Aanwending middelen vanuit de bestemmingsreserve flankerend beleid ten bedrage van € 310.000 wegens realisatie van de generieke taakstellingen op de formatie binnen de Dienst Welzijn.

- Terugstorting middelen in de bestemmingsreserve flankerend beleid tot een bedrag van € 51.886 wegens meevaller sportdag.

- Wegens uitvoering van het programma Dienstverlening wordt een bedrag van € 300.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve Dienstverlening.

- De Gemeente Leeuwarden verzorgt in het kader van de gemeentelijke samenwerking aan de Gemeente Boarnsterhim bepaalde ICT-faciliteiten, waaronder netwerktoegang.
  Hiervoor heeft de Gemeente Leeuwarden aan de gemeente Boarnsterhim kosten in rekening gebracht die niet waren geraamd.
  Het voordeel hiervan ad € 75.000 wordt aangewend voor verhoging van het personeelsbudget.

Leeuwarden, 30 november 2010

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

drs. Ferd. J.M. Crone, burgemeester,

drs. C.H.J. Brugman, secretaris.

Nummer 332
RHE

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 november 2010 (kenmerk 343313 dp);

BESLUIT:

De begroting van het dienstjaar 2010 en 2011 overeenkomstig het raadsvoorstel te wijzigen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 15 december 2010.

voorzitter,

griffier.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Jaarstukken 2010

Kenmerk 352626 dp

Aan de gemeenteraad.

Inleiding

Hierbij ontvangt u de Jaarstukken 2010. In de jaarstukken 2010 wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de programmabegroting 2010. De jaarrekening, het jaarverslag en de bijlagen zijn geïntegreerd opgenomen in de jaarstukken.

De jaarstukken zijn opgebouwd zoals voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In hoofdstuk 1 treft u een samenvatting aan van het rekeningresultaat en de belangrijkste beleidsmatige en financiële afwijkingen en conclusies van de programma's.
In hoofdstuk 2 worden de programma's en de paragrafen van de programmabegroting 2010 uitvoerig verantwoord.
In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het financieel resultaat 2010 en is naast de balans ook een toelichting op de balans en de verantwoording specifieke uitkeringen opgenomen.

Financieel resultaat 2010

Ten opzichte van de begroting is in 2010 een nadelig resultaat behaald van € 1.053.000. In hoofdstuk 3 van de jaarstukken wordt vanuit verschillende invalshoeken een uitgebreide toelichting gegeven op de opbouw van het rekeningresultaat en de afwijkingen ten opzichte van de bij de TURAP afgegeven prognoses. Dit jaar wordt voor het eerst gewerkt met een reserve budgetoverheveling. Deze heeft grote invloed op het rekeningresultaat. Daarom gaan wij hier graag nader in op de achtergronden van deze reserve. Ook lichten wij het karakter van de daarin gestorte bedragen van in totaal € 9 mln. toe.

Toelichting op het resultaat

De reserve budgetoverheveling is op 15 december 2010 door de raad ingesteld in het kader van de herziening van de financiële verordening. In de gewijzigde financiële verordening is opgenomen dat niet volledig bestede jaarbudgetten in een tweetal situaties in aanmerking komen voor storting in de reserve budgetoverheveling. Deze middelen blijven dus beschikbaar voor besteding in het nieuwe jaar en vallen niet vrij in het rekeningresultaat. Het gaat om de volgende twee typen restbudgetten:

1. Van andere overheidslichamen ontvangen incidentele middelen voor een bepaald doel zonder bestedingsverplichting, maar waar wel een nadrukkelijke politieke wens van de gemeenteraad aanwezig is om de middelen voor het aangegeven doel te besteden.
2. Door de gemeenteraad voor één of meerdere jaren beschikbaar gestelde incidentele middelen waarbij het wenselijk is dat de niet bestede middelen in een dienstjaar besteed kunnen worden in het daarop volgende dienstjaar.

Het instellen van een reserve budgetoverheveling heeft het grote voordeel dat het uiteindelijke rekeningresultaat een reëel karakter heeft. Dat wil zeggen dat het rekeningresultaat de feitelijke mutatie in de vermogenspositie van de gemeente uitdrukt en niet wordt vervuild door jaaroverstijgende restbudgetten. Dit in tegenstelling tot de oude methode van resultaatbepaling waarbij de hierboven genoemde restbudgetten vrijvielen ten gunste van het rekeningresultaat waarna zij in tweede instantie via de resultaatbestemming alsnog werden toegevoegd aan de begroting van het nieuwe jaar.

Toepassing van de door u vastgestelde nieuwe regels resulteert in een storting in de reserve budgetoverheveling van in totaal ca. € 9 mln. De belangrijkste bestanddelen daarvan zijn:

	X € 1.000
Jeugdwerkloosheid	3.814
Speelruimte	517
Voortijdig schoolverlaten	419
Bewonersinitiatieven (wijkwaardebonnen)	495
Theater- en filmpodia	574
Brede scholen	333
Veiligheidsmiddelen	448
Inburgering	371
Maatschappelijke opvang/vrouwenopvang	387
Dienstverlening	604

De afzonderlijke stortingen worden toegelicht in hoofdstuk 3 van de jaarstukken. Globaal kunnen daarbij een tweetal hoofdcategorieën worden onderscheiden:

1. Eenmalige financieringen door het rijk ten behoeve van specifieke beleidsprogramma’s. Veelal worden deze uitkeringen pas in de najaarscirculaires definitief

bekend gemaakt, waardoor het lastig is te anticiperen op ontvangst van de middelen. Mede hierdoor gaan ontvangst en inzet van de middelen in de tijd uiteenlopen waardoor teruggevallen moet worden op de reserve. Een belangrijk deel van de totale storting in de reserve budgetoverheveling kan op deze manier worden verklaard (Jeugdwerkloosheid, deel Voortijdig schoolverlaten, Bewonersinitiatieven, Veiligheidsmiddelen, Inburgering en Maatschappelijke opvang). Deze grilligheid in de rijksfinanciering, die naar verwachting de komende tijd nog verder zal toenemen, verklaart ook voor een groot deel waarom de verwachte storting in de reserve bij het opstellen van de TURAP (€ 2,2 mln.) beduidend lager ligt dan de feitelijke reservering.

2. Stortingen die direct te herleiden zijn tot eerdere college- en raadsbesluiten waarbij opdracht is gegeven tot prestaties die over het verslagjaar heen lopen. Het benutten van de reserve zit in die gevallen als het ware impliciet opgesloten in de betrokken besluiten. De stortingen hebben daardoor een grote mate van herkenbaarheid. Voorbeelden daarvan zijn de middelen voor Speelruimtebeleid, “de School als werkplaats”, de Harmonie, Brede scholen, overheveling middelen reserve dienstverlening, schenking Haïti (*Rainmaker*) etc.

Wij hopen met bovenstaande voldoende inzicht te hebben geboden in de aard en omvang van de dotaties aan de reserve budgetoverheveling. Wij zijn van plan een overzicht op te stellen van het verloop van de reserve. Zodat per post de “toevoeging” en “onttrekking” van de betrokken middelen op transparante wijze kan worden gevolgd. Dit overzicht zal vanaf volgend jaar worden toegevoegd aan de jaarstukken.

Samenvatting en conclusies op hoofdlijnen

De realisatie van de voorgenomen doelstellingen en ambities, zoals die in de begroting 2010 zijn opgenomen, is over het algemeen goed verlopen. Voor een samenvatting en conclusies op hoofdlijnen verwijzen we u kortheidshalve naar paragraaf 1.2 van de jaarstukken.

Stand Strategisch Investerings- en Ontwikkelingsfonds (SIOF) en Impuls Sociale Investeringen (ISI)

Bij de raadsbehandeling van de programmabegroting 2011 (november 2010) heeft u de volgende motie aangenomen.

Draagt het college op:

1. dat bij de bestemming van het jaarrekening resultaat 2010 rekening dient te worden gehouden met voldoende vulling van het SIOF en het ISI;
2. dat bij een eventueel positief uitvallen van het jaarrekening resultaat dit positieve deel door het college wordt gestort in het SIOF en het ISI;
3. een plan te ontwikkelen met daarin de planning aangaande de vulling van het SIOF in de komende collegeperiode. Dit te doen voor 1 april 2011, de raad daarover te informeren, en daarbij een goed overzicht te geven van het geplande kasritme van na 2013;
4. tevens een meer concrete inschatting te maken van de financiële situatie rondom de geplande SIOF projecten in de komende 10 jaar.

Door het nadelig rekeningresultaat 2010 is het niet mogelijk om geld te storten in het SIOF en ISI.

SIOF

Naar verwachting zal de structurele voeding van het SIOF de komende jaren afnemen (i.v.m. omvang reserve Grondexploitaties). Bijdragen uit het SIOF aan de prioritaire strategische projecten, genoemd in het Collegeprogramma, komen daarmee onder druk te staan. Bij behandeling van het informatiepakket over de begroting 2012 zal een concrete inschatting van geplande SIOF projecten en een plan aangaande de financiële situatie van het SIOF aan u worden voorgelegd. Vooralsnog wordt de stand van het SIOF:

2011 € 20.400.510
2012 € 9.376.960
2013 € 10.024.885

ISI

Het ISI-budget voor 2011 is benut voor het wegwerken van het tekort van € 36.000 in 2010 en 2012. Voor 2012 en 2013 is incidenteel € 0,2 mln beschikbaar gesteld. Dit laatste ter uitvoering van de motie die u heeft aangenomen bij de behandeling van de programmabegroting 2010 (november 2009). De stand van het ISI wordt:

2011 € 4.000 (restant)
2012 € 200.000
2013 € 200.000

Vaststellen en opheffen van reserves en voorzieningen

Op grond van het BBV besluit de gemeenteraad tot het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. Daarom worden de volgende voorstellen aan u voorgelegd.

Reserves

Instellen van bestemmingsreserve

Voorgesteld wordt om de volgende reserve in te stellen:

Reserve loon- en prijsontwikkeling gesubsidieerde instellingen (RES035)

De reserve loon- en prijsontwikkeling gesubsidieerde instellingen wordt ingesteld om te kunnen voldoen aan de verplichtingen van de gemeente ten opzichte van de gesubsidieerde instellingen met betrekking tot de loon- en prijsontwikkelingen.
Omdat bij de begrotingsbehandeling hiertoe nog niet expliciet is besloten, wordt bij deze alsnog dit besluit aan u voorgelegd.

Opheffen van bestemmingsreserve

Voorgesteld wordt om de volgende reserve te laten vervallen:

Reserve dienstverlening (RES047)

De gemeenteraad heeft in 2007 voor de beleidsperiode 2007-2010 middelen beschikbaar gesteld heeft voor de verbetering van de dienstverlening van de gemeente. Deze middelen, een bedrag van totaal € 2.000.000, zijn gespreid in de periode 2007 tot en met 2009 beschikbaar gesteld, waarbij deze middelen vervolgens zijn doorgestort naar een speciale bestemmingsreserve Dienstverlening. Het nog beschikbare eindsaldo van € 604.000 ultimo 2010 is overgeheveld naar de reserve Budgetoverheveling. De reserve Dienstverlening kan komen te vervallen.

Laten vervallen einddatum van bestemmingsreserve

Voorgesteld wordt de einddatum van de volgende reserve te laten vervallen:

Reserve Gemeentelijke Samenwerking (RES051)

Op 24 november 2008 heeft u besloten tot het instellen van de Reserve Gemeentelijke Samenwerking voor maximaal drie jaar. Dat betekent dat de Reserve uiterlijk 31 december 2011 wordt beëindigd. Gelet op het feit dat de besluitvorming over de herindeling op dat moment nog niet is voltooid stellen wij u voor de einddatum te laten vervallen.

Voorzieningen

Instellen van voorzieningen
Wij stellen u voor om tegelijk met de vaststelling van de rekening 2010 tevens te besluiten tot het instellen van de volgende voorzieningen:

Voorziening versterkt ouderdomspensioen BW (VRZ527)
Op grond van CAO afspraken is voor medewerkers in een bezwarende functie de mogelijkheid geschapen om iets eerder uit te treden dan de reguliere pensioenleeftijd binnen het ABP van 62 jaar en negen maanden. Berekeningen hebben uitgewezen dat nog maximaal 9 maanden door de werkgever kunnen worden gefinancierd. Voor iedere medewerker die op 31 december 2005 werkzaam was in een bezwarende functie, gebruikt de werkgever de nieuwe fiscale mogelijkheden om vervroegd uittreden nog mogelijk te maken.

Bij de uitwerking van de CAO afspraken is besloten dat de werkgever op het tijdstip dat de medewerker 53 jaar wordt een bedrag stort in ABP Extra Pensioen (AEP). Hierdoor is de situatie ontstaan van geleidelijk dalende begrotingsbedragen tegenover een schommelend uitgavenpatroon.

Voorgesteld wordt om de voorziening versterkt ouderdomspensioen BW in te stellen. Hierin wordt jaarlijks het geleidelijk dalende begrotingsbedrag gestort en worden de periodieke uitgaven - op het moment dat de medewerker de leeftijd van 53 jaar bereikt - betaald.

Voorziening Caparis (VRZ567)
Caparis NV verwacht over 2010 een verlies. De gemeente is voor 22,12% aandeelhouder en er wordt daarom een extra bijdrage van de gemeente verwacht om het verlies af te dekken. Voor deze extra bijdrage is een voorziening getroffen.

Grondbedrijf(VAG813, VAG814 en VAG 815)
VAG813 Afgesloten complex Hemrik
VAG814 Afgesloten complex Newtonpark 1
VAG815 Afgesloten complex Newtonpark 2
Bovenstaande grondcalculaties zijn op basis van de richtlijnen “Afsluiten grondexploitaties” per 31 december 2010 afgesloten. De nog te maken lasten zijn meegenomen in de bovenstaande VAG’s.

Opheffen van voorzieningen
Bij het opstellen van de rekening 2010 zijn voor de bepaling van het resultaat de volgende voorzieningen opgeheven:

Voorziening woonwagenschap (VRZ517)
Met de liquidatie van het Woonwagenschap eind 2010 kan ook de voorziening worden opgeheven.

Voorziening spaarverlof Welzijn (VRZ523)
Deze voorziening is ingesteld voor de dekking van opgebouwd spaarverlof. Gelet op het geringe bedrag van deze voorziening en het feit dat het niet langer is toegestaan deze voorziening aan te vullen, is de stand van deze voorziening tot een bedrag van € 20.000 ten gunste van het exploitatieresultaat gebracht.
De voorziening kan daarom worden beëindigd.

BDU – Economie 2005-2009 GSB III (VRZ558)
De middelen in het kader van bovenstaande regeling zijn allemaal besteed en verantwoord waardoor de betreffende voorziening kan worden opgeheven.

Geoormerkte rijksbijdrage wet bodembescherming (VRZ562)
Ook hier geldt dat de middelen in het kader van de bovenstaande regeling zijn besteed en verantwoord waardoor betreffende voorziening kan worden opgeheven.

Voorziening project Risicojongeren (VRZ563)
De middelen van het ministerie van BZK voor het project risicojongeren waarvoor een voorziening is ingesteld zijn in 2010 volledig besteed. Hiermee kan de voorziening worden opgeheven.

Geoormerkte rijksbijdragen
Specifieke rijksvergoedingen die nog niet waren besteed, werden conform de toenmalig geldende richtlijnen van het BBV, in een voorziening ondergebracht. Aangezien de regels van het BBV zijn aangepast en deze rijksmiddelen nu onder vooruitbetaalde bedragen (VBD's) worden verantwoord, kunnen de volgende voorzieningen worden beëindigd:
1. Geoormerkte rijksbijdragen W&I (VRZ509)
2. Geoormerkte rijksbijdragen J&O (VRZ512)
3. Geoormerkte rijksbijdragen ZHS (VRZ521)
4. Geoormerkte rijksbijdragen SGC (VRZ522)

Voorziening Dijkstal II (VRZ569)
Op grond van de novembercirculaire 2009 is een bedrag van € 32.000 via de Algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangen voor verbetering van de rechtspositie van bestuurders en raadsleden. Deze gelden moesten met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009 worden aangewend voor de verbetering van de rechtspositie. Daarom is in de jaarrekening 2009 daarvoor de voorziening "Dijkstal II" ingesteld.
In 2010 heeft besteding van de middelen voor de verbetering van de rechtspositie vanaf 1 januari 2009 voor het jaar 2009 plaatsgevonden ten laste van deze voorziening. Het resterende bedrag is ten gunste van het rekeningresultaat 2010 gebracht. In verband hiermee kan de voorziening "Dijkstal II" worden opgeheven.

Verantwoording specifieke uitkeringen
Sinds 2006 vindt de verantwoording van een groot aantal specifieke uitkeringen plaats via de Single Information/Single Audit (SISA)-methodiek. Op grond van artikel 24 lid 3 van het BBV maakt de bijlage met verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen onderdeel uit van de jaarrekening van de gemeente. Deze bijlage wordt normaal gesproken opgenomen in het bijlagenboek van de jaarstukken (Bijlage K). Het ministerie van Binnenlandse zaken moet nog uitsluitsel geven over de verantwoording van de gebundelde uitkering (WWB/WIJ/IAOW/IAOZ levensonderhoud beginnende zelfstandigen Bbz 2004/WWIK). Daarom zal de SISA-bijlage worden opgenomen in de Memorie van Antwoord die onderdeel uitmaakt van de jaarstukken 2010.

Publiciteit

Een publieksvriendelijke samenvatting van de jaarstukken 2010 verschijnt op 27 april in de Huis-aan-Huis. De jaarstukken zijn ook beschikbaar via www.leeuwarden.nl.

Leeuwarden, 12 april 2011

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

drs. F.J.M. Crone, burgemeester,

drs. C.H.J. Brugman, secretaris.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Nummer 7588
KR

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 april 2011 (kenmerk 352626 dp);

BESLUIT:

1. de jaarstukken 2010 vast te stellen;
2. het nadelig resultaat vast te stellen op € 1.053.000;
3. het nadelig resultaat ten laste van de algemene reserve te brengen;
4. de volgende reserve en voorzieningen in te stellen:
   a. Reserve loon- en prijsontwikkeling gesubsidieerde instellingen (RES035)
   b. Voorziening versterkt ouderdomspensioen BW (VRZ527)
   c. Voorziening Caparis (VRZ567)
   d. Grondbedrijf(VAG813, VAG814 en VAG 815)
5. de volgende reserve en voorzieningen op te heffen:
   a. Reserve dienstverlening (RES047)
   b. Voorziening woonwagenschap (VRZ517)
   c. Voorziening spaarverlof Welzijn (VRZ523)
   d. BDU – Economie 2005-2009 GSB III (VRZ558)
   e. Geoormerkte rijksbijdrage wet bodembescherming (VRZ562)
   f. Voorziening project Risicojongeren (VRZ563)
   g. Geoormerkte rijksbijdragen W&I (VRZ509)
   h. Geoormerkte rijksbijdragen J&O (VRZ512)
   i. Geoormerkte rijksbijdragen ZHS (VRZ521)
   j. Geoormerkte rijksbijdragen SGC (VRZ522)
   k. Voorziening Dijkstal II (VRZ569)
6. de einddatum (31 december 2011) van de Reserve Gemeentelijke Samenwerking (RES051) te laten vervallen;

7. de begroting van het dienstjaar 2011 in overeenstemming met het raadsvoorstel te wijzigen.

MET INACHTNEMING VAN DE AANGENOMEN MOTIES

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van 26 april 2011

voorzitter,

griffier.